Grid Modorcea

SUNETUL PRIMORDIAL

RĂSTIGNIRILE LUI GHEORGHE ZAMFIR

Editura Scriitorilor

Grid Modorcea

SUNETUL PRIMORDIAL

RĂSTIGNIRILE LUI GHEORGHE ZAMFIR

Editura Scriitorilor
2016

CUPRINS

Avertisment 11

SUNETUL PRIMORDIAL 19
Berbec, Taur, Leu 21
La Găeşti 29
Căutarea vocaţiei 36
Naistul 41
Solistul vocal 52
Dirijorul 56
Compozitorul 60
Trăirismul 79
- Nebun după folclor 81
- Rugăciunea prin sunet 84
- Trăirea ca poveste 85
- Rugăciunea epică 88
- Devenisem lacrimă 91

Scriitorul 93
- Poetul 97
- Povestitorul 102
- Memorialistul 109
- Teoreticianul 116
- Ierarhiile 119

Pictorul 124
Homo universalis 132
Moartea 143
- Starea lamento 151

Dumnezeu 157

JURNALUL „ZAMFIR" 173
Prima întâlnire 174
La masă cu zeul Pan 176
Lamento pentru nai şi eu 180
Mesaje peste ocean 185
La Bacău 189
- Drum mioritic cu Missa Păcii 190
- Amintiri de la Tescani 193
- De-a melomacii 197
- Transa 198
- La restaurantul sirian 201
- Ceaţa 203
- Întoarcere cu ocultism 206
- Băieţii de bani gata 209
- Hăitaşii 211

Scanned with CamScanner

CASA CU ENIGME 217
Abaţia lui Zamfir 217
Moştenirea 219
Ca un nou Meşter Manole 221
Bucătarul vesel 223
Câinii, pisicile, papagalii 224
Colina crucilor 226
Topul panzamfiric 227
Pan-Z 230
Catedrala de cristal 232
Premiul Nobel pentru muzică 234
Alte comori 234
Treptele prădării 235
Botezul 237
Slujba de la mănăstire 238
Filmul panzamfiric 241
Livada, crescătoria 242
Corul de la Cobia 243
Crucea, imnul şi Recviemul morţilor 245
700 de ore de muzică 247
A fi şi a avea 248

TRĂIRI PANZAMFIRICE 250
Zeul Pan şi ceata lui 255
Iuţirea de sine 257
Orchestra Naţională de Folclor „Gheorghe Zamfir" 259
Demiurgia statală a lui Gheorghe Zamfir 263
Starea de graţie a modestiei naţionale 265
De ce rezistăm? 267
Patriotism cu patrihoţi 269

JURNALUL „ZAMFIR" 2 271
În căutarea portretului ideal 271
Răstignirile 311
Întoarcerea din rai 344
Spre isihasm sau spre apocalipsă? 391
Colind de ciocârlie 394

MARELE ABSENT 399
O rană în Istoria Festivalului 399
Marele absent şi lecţia lui Marin Constantin 400
Dracii lui Zamfir 402
Replica enesciană dată muzicii satanice 404
Fatalismul asimetric 405
Răbdarea lui Enescu 407
Carenţe 409

Scanned with CamScanner

Viitorul muzicii 411
Muzicienii români pe rol de second hand 413
Sacrul într-un Festival profan 414
Solilocviu 417
Concurența neloială 418
România înviată 420
Zamfir și managerul oțios 423

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL „GEORGE ENESCU", EDIȚIA 2015 429
Preludiu 429
Sub semnul „iuțirii de sine" 430
Serile lui Mehta 433
Missa Eternului Feminin 436
Un oaspete insolit: Berliner Philharmoniker 439
Era Profitorului 442
Enescu și germanii 444
Quasimodo și muzica viitorului care a trecut 446
Reinventarea clasicilor 449
În stil american 451
Festivalul „Gheorghe Zamfir" sau Sunetul primordial 454
Au plecat americanii, au venit rușii 458
Găești, capitala mondială a naiului 459
Limbajul limitrof 462
Isis și marșuri apocaliptice 465
Lecția de românism 466
Hopa tropa! 472
Lecția nescrisă 476
Palat de nuntă și cavou 479
Minunea minunilor: „Simfonia cu cor" de George Enescu 482
Morală și Putere 485
A reînviat comunismul 486
Un semnal de alarmă și o soluție pentru identitatea națională 489

FESTIVALUL DE MUZICĂ VECHE, ediția X 494
De ce Muzica Veche? 494
Sunetul Primordial și Mărgăritare de „Trei Parale" 497
Calea spre Dumnezeire 501

JURNALUL „ZAMFIR" 3 508
Nicola, ce-ai făcut din țara mea? 508
Dumnezeu din noi 520
Unde se află locul 2? 541
Opriți masacrul! 543

Scanned with CamScanner

România mistic-martirică 548
Tonul face muzica 550
Paroxismul trăirii 553

ENESCU ŞI ZAMFIR 556

TORŢA ZAMFIR 566

ADDENDA
Cine este Grid Modorcea? 569

Scanned with CamScanner

Motto

Zamfir kills Bill
Pan-pipes in His hand,
Like arrows of the light
Rise to the sky, killing the night.
They fall to the ground
Slashing the wicked,
Lifting the Sun.
Sounds of a bird, unheard of before,
Angelical spirits, spring from his soul,
Singing to God
Endless Goodness of heart.

(Mihaela Modorcea, New York, 22 oct. 2015)

Scanned with CamScanner

Avertisment

Gheorghe Zamfir este un mistic sui-generis, din plămada lui Iisus Hristos. El este un purist şi un pacifist absolut. A ajuns la aceste performanţe pe calea muzicii, dar şi a rugăciunii, care este şi ea muzică, un alt fel de muzică, luptându-se cu obstacolele vieţii, în nişte epoci total satanice, pline de spectre cu chip omenesc, care i-au adus o neîntreruptă suferinţă. El a urmat la propriu calea răstignirii. Dar. ca Sfântul Gheorghe din legendă, a învins Balaurul. La el, rugăciunea şi muzica s-au suprapus în mod ideal, realizând un nou gen de mistică, superoriginală, *rugăciunea prin sunet.*

Anii '70 – în concert (Franţa)

Este şi calea prin care a descoperit soluţia nemuririi, fiind singurul artist român care practic a căutat această soluţie cu tenacitate şi a găsit-o. Muzica i-a adus mereu revelaţii, l-a ajutat să descopere Absolutul, să fie mai aproape de el, să ajungă la cugetări de întemeiere: *„Creaţia lumii, înainte de religie, ţine de sunet"*. Iar cauza deteriorării lumii, o constituie deteriorarea sunetului. Accesul la Sunetul Primordial l-a făcut să fie un trăirist sui-generis, inspirat, care a produs o operă componistică şi teoretică fără egal.

Cariera sa nu are asemănare, ridicându-se pe o experienţă de viaţă neobişnuită, pe o adevărată Golgotă a căutărilor cereşti şi lumeşti, pătimirile sale balansând între agonie şi extaz, între binecuvântare şi blestem. Trăirile sale sunt unice, paroxistice, petrecându-se la limita rezistenţelor umane, fizice şi psihice, în transa absolută, acolo unde adie aripa lui Dumnezeu.

Cele peste 300 de piese simfonice create îl situează în fruntea compozitorilor români şi printre cei mai prolifici muzicieni ai lumii. Revoluţiile

Scanned with CamScanner

pe care le-a adus prin nai au propulsat sunetul în zona divinului, făcând din nai un primaş al instrumentelor.

Concepţia lui Zamfir despre creaţie, lume şi artă este de natură organică, viaţa fiind emanaţia unor vibraţii armonice perfecte. Care nu se puteau dezvolta decât în aceeaşi direcţie, spre bine şi frumos. În acest fel se poate împlini Paradisul terestru. Tot ceea ce se opune acestei ordini prestabilite, duce la pierzanie. Aşa au apărut păcatul originar şi legiunea de păcate care au instaurat pe pământ satanismul. Lupta pare să încline spre victoria lui. Dar Zamfir crede că niciodată lupul nu va reuşi să extermine oaia, iar deviza lui privind viitorul este că *„pe această planetă nimeni nu trebuie să mai domine pe nimeni"*.

Gheorghe Zamfir este un vizionar, dublat de un justiţiar. Viziunile sale sunt cele mai strălucite imagini care s-au creat în arta românească şi mondială întrucât au două motoare gemelare, puritatea şi perfecţiunea. De aceea gândirea lui, care rimează cu viziunea originar divină, *orto-doxa*, asupra lumii, are naturalitate, ca în cazul lui Brâncuşi, se apropie de gândurile curate, simple, ale ţăranului român, au verticalitate şi eternitate. E o viziune naivă, desigur, dar atât de sănătoasă şi optimistă, fiindcă e bazată pe concepţia că Dumnezeu este autoritatea supremă, pe când Satana este lucrarea omului. Din această concepţie elementară, care în muzică se defineşte prin tonal şi atonal, a apărut şi justiţiarul, cel care judecă Golgota lumii, ca un nou Iov!

Datorită acestui destin cu totul mesianic, Zamfir a dus şi duce o cruce foarte grea, o cruce a crucilor umanităţii, plină de patimi, de jertfă, de umilinţă, de nebunie. Analizându-l, am spus nu o dată că el nu pare a fi din această lume, în general o lume a ignoranţei, a necredinţei, care pune în loc sudalma şi blestemul. Câţi au acces la beatitudinea trăirilor paroxistice? Cine ajunge la rugăciunea prin nai şi de aici la Sunetul Primordial? Totul se petrece în cazul său la limita absolutului, din care se naşte şi starea lamento, şi fatalismul mioritic, fiindcă ne aflăm în zona unui limbaj limitrof, cum voi arăta.

Gheorghe Zamfir a trăit complicat şi periculos, ca un alpinist al înălţimilor abrupte, fiind plămădit dintr-o zodie care îl propulsează mereu înainte. Ca un adevărat conquistador, ca un nou Don Quijote, se avântă spre Himalaya adevărului.

A-l cunoaşte pe Zamfir e ca şi cum ai păşi din infern într-un templu sau ar trebui să cunoşti plămada unui titan. Din ce erau alcătuiţi titanii mitologiei greceşti? Amestec zeiesc şi pământesc. Dar înzestrările fizice şi spirituale, supraomeneşti, l-au făcut pe Zamfir să nu se răscoale împotriva Creatorului Suprem, precum titanii împotriva lui Zeus, ci, dimpotrivă, să treacă total de partea lui şi să-l slujească şi cânte numai pe Dumnezeu şi ierarhiile sale. Pe cel care i-a dăruit instrumentul divin, prin care a suflat lumea. Nu e de mirare că, prin compoziţiile sale, Zamfir a revoluţionat istoria muzicii. El i-a dat naiului demnitatea unui instrument primordial, care îşi găseşte exprimarea ideală în folclorul românesc, pe care Zamfir îl divinizează. În concepţia sa, folclorul românesc vine de la Dumnezeu, este sacru şi îl defineşte perfect pe român, pe ţăranul român. Acest model el îl propune lumii. Muzica, forma divinatorie cea mai înaltă, concluzia la scara lumii, este o poartă spre mesianism, spre ceea ce înseamnă misiunea planetară a lui Zamfir, de a aduce armonia în lume, de a

Scanned with CamScanner

ancora noile devize pacifiste până nu e prea târziu, până ce demonii nu vor instaura post-apocalipsa şi lumea lor dystopică.

*

Dar, vorba lui Homer: „*Şi titanii au defecte*". Sigur, au, aşa cum vom vedea, însă nu pot să nu spun că atunci când am început să scriu această carte, am auzit un glas, care mi-a şoptit: Ocupă-te de calităţile lui Zamfir, numai ele contează! O, muză, fă să nu scoată decât sabia Adevărului, iar săbiile spintecătoare să le bage în teacă! Între mânie şi pace, alege pacea!

La lansarea cărţii mele **Istoria Festivalului Internaţional "George Enescu"** (Ed. Sfântul Ierarh Nicolae, 2015), care a avut loc la Librăria „Mihail Sadoveanu" în data de 9 septembrie 2015, în faţa a numeroşi ziarişti, cameramani şi distinşi intelectuali, Gheorghe Zamfir, invitat de onoare, după ce a povestit o parte din culisele vieţii sale, spicuind câteva întâmplări semnificative, s-a întors către mine şi a spus că doreşte să scriu o carte despre el, o monografie, din care lumea să afle sisifiada prin care trece, de ce este ignorat de organizatorii Festivalului „Enescu", de ce nu este ajutat să-şi refacă Orchestra Naţională de Folclor, de ce de peste 50 de ani este pus la index în ţara lui şi alte frustrări de care va fi vorba mai la vale.

Dar o monografie despre el s-a scris deja, cartea **Un miracol românesc: Gheorghe Zamfir** (Ed. Beladi, 2013), având trei autori, Sorin Damean, Florian Olteanu, Ionuţ Şerban, despre care nu am auzit, aşa cum probabil nici ei nu au auzit de mine, dovadă că în bibliografia pe care o oferă, ca şi în lunga listă de articole publicate despre Zamfir, eu nu sunt citat cu nimic, deşi am scris numeroase texte despre marele artist apărute în cărţi şi în presa centrală. Nici la lista de filme la care Zamfir a colaborat nu apare docudrama **Brâncuşi – cioplitorul de suflete** (1996), film ilustrat în start cu **Tatăl Nostru***vorbit la nai* de Gheorghe Zamfir!

O monografie nu-şi mai are rostul, cel puţin una aşa cum este cea pomenită n-aş fi în stare să fac, dar o carte de atitudine, de dezvăluiri şi de adâncimi în misterul panzamfiresc sunt în stare.

Şi sunt în stare să dovedesc că România profundă, România muzicii simfonice, are două icoane, Enescu şi Zamfir, două icoane din templul muzicii naţionale, la care eu mă închin, fiindcă amândoi compozitorii vin din rădăcina românismului şi sunt atinşi de isihia cerească. Ei fac parte din ceea ce eu numesc România abisală, fiindcă muzica lor este pe cât de românească, pe atât de universală, de divină.

Aşadar, voi prezenta această icoană panzamfirică, o voi curăţa cu grijă de toate mizeriile ticăloşilor, dar îi voi face lui Gheorghe Zamfir şi un portret nonconformist, neortodox, pe măsura răstignirilor sale, pe care toţi cred că le ştiu, că le stăpânesc întrucât autorul lor le-a făcut publice de zeci de ori, pe micile ecrane mai ales. Numai că adevărul nu se poate cunoaşte prin propagandă sau disimulare. Sunt răstigniri şi răstigniri, unele învăluite în mari enigme. Există enigme mistice, enigme politice, enigme psihologice, enigme familiare, enigme negustoreşti, mai ales, legate de jaful care i-a însoţit permanent cariera.

Scanned with CamScanner

Practic, există un bombardament informaţional legat de Gheorghe Zamfir, o plasă de vorbe şi informaţii devenite dezinformaţii, un fel de fals mit în care nimeni nu mai crede, nimeni nu mai vrea să audă. Vitrina este atât de lucioasă încât îi cade vopseaua dacă nu intrăm şi pe gaura cheii, în culisele spectacolului. Care sunt terifiante.

Viaţa lui Gheorghe Zamfir a fost un delir, ca şi muzica pe care o cântă. Adesea, cum sunt culisele, e şi vitrina, deşi Zamfir a ţinut cu dinţii să-şi ascundă culisele, să păstreze un fel de mister, o reţea de enigme de neînţeles, poate şi de nedezlegat, care depăşesc puterea noastră de înţelegere. Suferinţa însă a fost atât de mare, încât a simţit nevoia să se răcorească, să înfiereze şi cu dalta cuvântului răul, să-l numească, să rămână în istoria ruşinii.

Întotdeauna marii artişti, dublaţi de aura unui straşnic patriotism, au avut de suferit, au fost urmăriţi ca de un blestem de tot felul de ghinioane. Şi, deşi Gheorghe Zamfir are în traistă milioane de discuri vândute, o notorietate internaţională, un prestigiu unic, ca valoare consacrată, incontestabilă, în discuri de aur şi platină, totuşi suferă, este nemulţumit, nu are stare. Oare de ce?

Să fie mai tari hoţii şi cârcotaşii decât armura de granit a unui geniu?

Dar geniul e şi el om, nu? Are şi el defecte, nu? Slăbiciuni. Şi prima „slăbiciune" a lui Zamfir este... umorul. Un umor formidabil. Ţărănesc. Dar e mai breaz decât Morometele lui Marin Preda, fiindcă Preda, ca autor, a fost învins de personajul său, nu a intuit evoluţia lui actuală, l-a colectivizat şi, când a fugit, nu l-a dus mai departe de Bucureşti, unde ajung Paraschiv şi Nilă, feciorii lui, pe când Morometele de Găeşti numai pe Lună nu a fost, dar a cutreierat şi a cucerit cu naiul lui tot pământul, aşa cum odinioară George Enescu l-a cucerit cu vioara!

*

Nu este nici un secret faptul că la noi, când unul iese în faţă, fiindcă este Alesul lui Dumnezeu, ceilalţi din rând îi dau cu bâta la cap şi-i cer furibund să se înregimenteze. Invidia la români este mortală. În cazul lui Zamfir s-a manifestat feroce, aşa cum a fost şi replica lui, fiindcă nu cred să fi existat pe lume un artist care să trăiască mai periculos, să fie mai împieliţat şi mai sucit decât Cănuţă, dar mereu cu faţa spre Dumnezeu. Voi încerca să descifrez multe din răstignirile sale, învăluite în enigme, precum problema libertăţii de circulaţie în plin comunism, a primului exil şi mai ales al celui de-al doilea, declanşat după evenimentele din decembrie '89, misterul colaborărilor nefaste, ticăloase, când mesajul lui Zamfir era doar unul singur, absolut, colaborarea cu Dumnezeu, misterul satanic aflat la tot pasul în cariera sa, misterul vizelor părinţilor, în condiţiile când el era la index, pus pe lista neagră, misterul ameninţărilor cu moartea, apoi seria impresionantă de comploturi, toată Golgota suferinţelor, din străinătate şi mai ales din ţară, culminând cu tragedia desfiinţării Orchestrei Naţionale de Folclor, o mare răstignire, desigur.

Iată un mister pământean care trebuie dezlegat, fiindcă Marele Mister e păcat să-l dezlegăm. Misterul trebuie să rămână mister. Creaţia e o taină. Ea se scrie într-un plan supranatural, acolo, în bolta arhetipurilor. Dacă dezvălui

Scanned with CamScanner

misterul, creaţia răsuflă. Ca un ciubăr plin cu boabe, pe care, dacă îl spargi, boabele se scurg, până vasul rămâne gol.

Cum spunea Lucian Blaga? *„Eu nu strivesc corola de minuni a lumii"*! Corola de minuni se află în arta lui Zamfir, în suflul cu care el creează lumea prin tuburile naiului său. Artistul trebuie să rămână mereu înconjurat de o aură mistică, inaccesibil lumii, deşi el se dăruieşte ei ca nimeni altul. Trăirile lui Zamfir sunt paranormale, supranaturale, greu de dus şi de imaginat pentru un muritor.

Dacă vrem să deschidem unele lacăte ale tainelor, este pentru a separa falsele taine de cele adevărate, de a le mări acestora din urmă şi mai mult taina. Fiindcă orice popor are nevoie de repere, are nevoie de mituri, dar mituri adevărate. Vrem să-l debarasăm pe Zamfir de falsele mituri ale momentului şi să-l recuperăm pentru posteritate pe adevăratul Gheorghe Zamfir, pe omul şi artistul simplu, nesofisticat.

Cred că una din marile lui răstigniri este această gonflare, *laudatio* fără măsură. Comuniştii care semnau prefeţele volumelor sale de poezii de la Ed. Eminescu îl botezau în fel şi chip, *„Pan al mitologiei contemporane"*, *„simbol al umanismului luminos"*, *„tânărul zeu al naiului"*, *„simbol al muncii eterne"*, *„nume ce s-a propagat cu iuţeala sunetului"*, *„Sisif ce trece prin lume mândru"*, *„simbolul nou al folclorului românesc"*, şi câte şi mai câte, exact ce scriau şi escrocii occidentali, care i-au furat munca, talentul şi sufletul. Evident că toate aceste expresii sunt adevărate, dar redus la ele, la slogane, adevăratul Zamfir este golit de substanţă, rămâne doar un simbol. Dovadă că 99 la sută dintre oameni îl identifică doar cu naistul, habar nu au de creaţiile compozitorului. Însuşi profesorul său, Viorel Cosma, nu ştie. Nu mai vorbesc de holenderii Festivalului „Enescu", care îl alătură de Maria Lătăreţu, spunând că nu are ce căuta pe scena unui festival simfonic! Cumplită nedreptate! Cumplită răstignire! Nu ştiu dacă Zamfir a încurajat aceste formule de *laudatio*, cât şi legendele din jurul său, legate de bani, de furturi, de femei, de conspiraţii, de tot ce e dubios şi materialist, dar cred că el nu are nevoie de ele, oricum, a venit timpul să depăşim vitrina, să pătrundem în laboratorul cu adevărat magic, total necunoscut, al artistului. Calităţile lui Zamfir sunt mai importante decât defectele lui. La mulţi oameni, dimpotrivă, defectele prevalează. Uitaţi-vă la politicienii noştri, le cauţi o calitate cu lumânarea. Iar Nacela neamului nu mai poate să zboare prin tării, dacă nu aruncăm balastul.

Sau să vă dau alt exemplu: Sergiu Nicolaescu. Şi lui îi plăcea la nebunie gonflarea, să i se spună că este *„superman-ul filmului românesc"*, *„cel mai mare cineast al tuturor timpurilor"*, *„Mr. Number One"*, *„Nemuritorul"*, *„Americanul filmului românesc"* şi alte asemenea, pe care el însuşi le cultiva. S-a înconjurat de o armură de legende, de false enigme, pe care am încercat să le arăt în cartea pe care i-am dedicat-o. Cine îl cunoaşte însă pe Gheorghe Zamfir descoperă că, dimpotrivă, el este un *dezlegător de enigme*, că toată pregătirea sa e orientată spre cunoaştere, spre misterele omului şi ale universului, pe care vrea să le afle, să le afle taina ascunsă şi să ne-o comunice. De aceea a şi simţit nevoia să scrie, să poată să ne dezvăluie nu numi pe note, ci şi prin cuvinte, în versuri, proză sau pamflet, secretele pe care le deţine. Ba a simţit nevoia să pună mâna şi pe penel,

Scanned with CamScanner

să-şi exprime misia şi prin culoare. Aşa se explică şi vocaţia sa de justiţiar şi de profet. Inserturile cu parabole din timpul concertelor. Predicţiile cu mesaje dezlegătoare de taine, previziuni exacte asupra viitorului, asupra desfăşurării evenimentelor lumii.

Desigur, ca orice artist, are şi el spectre, anxietăţi, dar ele sunt necesare, productive, dacă sunt bine strunite. Fără probleme, un artist nu poate fi artist adevărat. Eliberarea de probleme, de anxietăţi înseamnă, de fapt, arta. Tudor Vianu defineşte artistul în **Estetica** sa drept *„fiinţa care îşi pune sufletul pe tipsie, în faţa tuturor"*. În timp ce alţi oameni, ne-chemaţii, învăluie, artistul dezvăluie.

Dacă Nicolaescu a dorit să-şi învăluie faptele şi anumite secrete lumeşti, a făcut-o ca un poliţist. Dimpotrivă, Zamfir nu are asemenea păcate, el este Artistul Întreg, bolnav după Adevăr, dornic prin tot ce face să se arate, să se dezvăluie, să ne bucurăm de harurile sale. Dar falsele anxietăţi şi mituri îl pot înăbuşi pe Zamfir. Tocmai de acest pericol trebuie să-l ferim. El este într-un astfel de moment, l-am simţit de la lansare, de la ultimele întâlniri. E nemulţumit. Îl doare ceva. Are o boală nenumită. O boală a dorului, poate, a părăsirii şi singurătăţii (*„boala cucului"*), a urii neîmpăcate cu lumea, cu prostia. De aici şi spectrele de care se simte ameninţat.

*

Dar într-o zi, când m-am întâlnit cu Zamfir în Piaţa Sfinţii Voievozi, şi m-a invitat la un restaurant unde are el cont deschis, l-am întrebat ce-i mai pasă, are o Operă şi o recunoaştere naţională (populară) şi mondială, ce-i pasă că mai marii zilei, nişte nemernici vremelnici, nu-l acceptă, spun *„sistemul nu vă iubeşte, maestre!"*, dar am văzut pe strada pe care mergeam cu Zamfir, eram în apropiere de Piaţa Matache, un om simplu, care a venit şi i-a sărutat mâna, ca unui preot, urându-i *„să vă dea Dumnezeu sănătate şi viaţă lungă, să rămâneţi în veci, cât s-o putea, o scânteie pentru cei amărâţi, că fără cântecele de le cântaţi pentru noi, nu ştiu cum am mai putea rezista!"*

Apoi am mai observat că Zamfir, ori de câte ori vede un cerşetor, îl miluieşte cu un ban. El se poartă cu adevărat creştineşte, ca unul care are mai mult decât alţii, fiindcă Dumnezeu i-a dat mai mult şi el, muritorul, nu şi-a bătut joc de acest dar, a luptat pentru el, l-a şlefuit, l-a valorificat şi i-a bucurat pe oameni! Sigur, vom vedea la locul potrivit, în viziunile sale, cât de inutilă şi absurdă este şi milostenia!

Ei, şi la această masă din Piaţa Sfinţii Voievozi, Zamfir mi-a spus că nu mai are nimic de împărţit cu lumea, că s-a lecuit de bolile care îl măcinau, că e perfect senin, eliberat de orice fel de spectre.

Era o zi de toamnă foarte călduroasă, când venise la Bucureşti să meargă la Biserica Sf. Gheorghe Nou, unde era depus sicriul lui Vadim. Vadim mort, fulgerător, peste noapte! Nu ne venea să credem. Mi-a povestit unele conflicte pe care le-a avut cu Vadim, dar asta nu l-a împiedicat să nu ţină la el, să nu-i aprecieze marele patriotism.

Scanned with CamScanner

Zamfir e convins că a fost victima unei conjuraţii masonice, fiindcă şi Vadim, şi el, au fost puşi pe lista neagră. Mi-a dat şi două cărţi scrise de ofiţeri care au lucrat în serviciile secrete, ca să înţeleg despre ce fel de conjuraţii este vorba. Întotdeauna a fost o mare neşansă pentru artişti când au amestecat politica şi arta. Poetul Vadim a fost înghiţit de activitatea sa politică, toate necroloagele au numai aceste informaţii, că a fost senator patru mandate, că a fost vicepreşedintele Senatului, că a fost europarlamentar, că a candidat la preşedinţia României. Numai fum şi ceaţă. Dar poezia, unde e poezia? Ea rămâne. Ea e adevărata esenţă a lui Vadim.

De aceea, m-am educat să mă ţin cât mai departe de politică. Mi-a făcut repulsie când i-am văzut pe Grigore Vieru, Marin Sorescu şi Fănuş Neagu la dreapta lui Iliescu! Parcă îl şi aud pe nea Fane, care striga în gura mare la cârciuma Uniunii Scriitorilor: *„Mă, dacă nu votaţi cu Iliescu, vă mănânc!"*

Le-a dat Iliescu bani, glorie, mai mult talent? Nu le era de-ajuns poezia, harul, ce venea de la Dumnezeu, voiau şi milostenia puterii, să aibă hambarele pline?! N-am suportat niciodată imaginea artistului milog, umil, umilindu-se sau fiind umilit de cei tari. În consecinţă, mi-am educat copiii să nu fie dependenţi de politică, în nici un fel. Şi ei s-au ancorat în credinţă, artă şi cercetare şi au mers pe drumul cel curat, pavat cu rugăciuni şi ştiinţă, nu cu plecăciuni la poartă şi bani.

Şi despre aceste lucruri am discutat cu Zamfir. Ba i-am povestit şi conflictul meu etern cu Vadim, care nu suporta ideea că sunt şeful secţiei cultură la ziarul „Tricolorul", că scriu zilnic în acest ziar, şi nu sunt membru PRM! Nu ştia cum să mă atragă, să mă facă membru, ca să mă susţină partidul lui într-un post important, ca şef al TVR, al cinematografiei sau al culturii. Şi pe Zamfir l-a pus odată pe lista de senatori. Nu, nu mă interesa să fiu înregimentat, mă interesa să fiu şi să rămân liber. Ca pasărea cerului. Orice înregimentare obligă, impune o anumită disciplină, trebuie să joci cum cântă scripcarul la urs! Dar eu voiam să cânt cum vreau eu.

Totul a culminat într-o zi când mi-a apărut un articol în care am scris că *„în România nu există partid care să nu aibă la conducerea lui câte un paranoic"*. Unul dintre membrii partidului, Bolcaş, s-a dus la Vadim şi i-a arătat ce-am scris. Domnule, ăsta e mason, e vârât de jidani în barca noastră, nu vedeţi, ne înjură din interior, păi cum vine asta? Daţi-l afară!

Dar Vadim a chibzuit, ştia de ce m-a angajat, fiindcă îl atacam continuu la „Expres Magazin" şi în alte ziare la care colaboram, iar el nu-mi făcea faţă, cu toată arta sa pamfletară, aşa că o cale era să mă anihileze, angajându-mă la el, oferindu-mi mai mult decât îmi dădea Ardei Umplut, plus că era absolut uluit cum de nu găsesc toţi securiştii pe care îi avea vreo notă informativă semnată de mine, vreo pată cu care să mă lovească Alcibiade! Primul salariu a fost cu adevărat fantastic, dar apoi s-a înjumătăţit, a devenit un sfert, până nu am mai văzut un chior! Sigur, a scăpat de mine, de un adversar, dar tot găseam portiţe să scriu ce gândesc, în chiar ziarul lui, cum este fraza mai sus încriminată. Aşa că ce şi-a zis Vadim atunci, dacă îl dau afară pe Modorcea, lumea o să întrebe de ce. Şi se află, zice l-a dat afară fiindcă a scris în ziarul lui Vadim că nu e partid în România care să nu aibă la conducerea lui câte un paranoic! Nu se poate,

Scanned with CamScanner

chiar ar fi un act paranoic şi toată lumea va spune că ce a scris Modorcea e un diagnostic corect, iată dovada adevărului, paranoicul de Vadim l-a dat afară!

Aşa că nu m-a dat, Vadim a dovedit că nu e paranoic, deşi Dan Claudiu Tănăsescu mi-a spus că am să regret, fiindcă *„nu se poate colabora cu un paranoic"*, am rămas *colaborator* la „Tricolorul" şi am scris zilnic ce-am vrut timp de 7 ani! Un lung mariaj, până alde Băsescu i-a desfiinţat sediul din strada Emile Zola, unde îşi aveau sediul central şi partidul, şi ziarul.

*

O carte despre Zamfir este o carte despre România, despre izvorul ei de lapte şi miere care se revarsă acum în delta amărăciunii, în sterilitatea dezrădăcinării. Este o carte despre istoria muzicii, despre folclorul românesc, despre valorile româneşti. Este o carte despre isihasm şi despre românism, despre lupta împotriva hienelor anti-româneşti. Este o carte ca un cosmos, cu mii de faţete, unele cunoscute, altele insondabile. Multă frumuseţe, mult mister, multe nedumeriri.

Un document de răscruce pentru contemporani, de mare preţ pentru un altfel de viitor. O carte de IDEI, cu probleme, cu insomnii.

O astfel de carte a dezlegărilor am vrut să scriu despre Gheorghe Zamfir. Şi am scris. Dată fiind însă complexitatea cercetării, am scris... nu una, ci trei! Pe care le-am numit diferit, după scopul urmărit. Ele pot fi citite şi de sine stătător, deşi formează un ciclu unitar, fiecare volum luminând altfel personalitatea acestui artist român, ce poate fi asemănat cu un cristal având mii de faţete. Vom vedea calităţile şi slăbiciunile omului, minunile şi nebuniile lui, binecuvântarea şi blestemul. În ultimul volum vom trage şi învăţămintele ce rezultă din fantastica experienţă a lui Gheorghe Zamfir, cu bune şi rele, viaţa şi cariera sa fiind un reper atât pentru ceea ce trebuie să urmăm, cât şi pentru ceea ce nu trebuie să facem. El este o pildă de urmat şi de întrebat. Cum, în ce măsură, sub ce aspecte, vom vedea. Dar să pornim cu începutul, cu sâmburele de ghindă în care se află stejarul întreg.

Scanned with CamScanner

SUNETUL PRIMORDIAL

Gheorghe Zamfir se comportă ca un om primordial. Şi spune că toţi românii, românii vechi, cu snagă, nu alogenii, nu veneticii, nu alteraţii, sunt oameni primordiali.

Se ştie că omul de Neanderthal era considerat primordial, cu vârsta între 230.000 şi 29.000 de ani. Pentru întâietate s-au bătut toate popoarele. Englezii îl au pe Omul din Boxgrave, bătrân de 500 mii de ani. Spaniolii pe Omul din Orce care are peste un milion de ani. Dar a venit descoperirea din satul Bugiuleşti, Vâlcea, un craniu hominid, care datează omul în urmă cu 1,7 – 1,9 milioane ani. Şi, datorită zonei unde a fost descoperit, a fost numit Homo Olteniensis (Australoanthropus Olteniensis). Deci omul primordial european a fost un oltean!

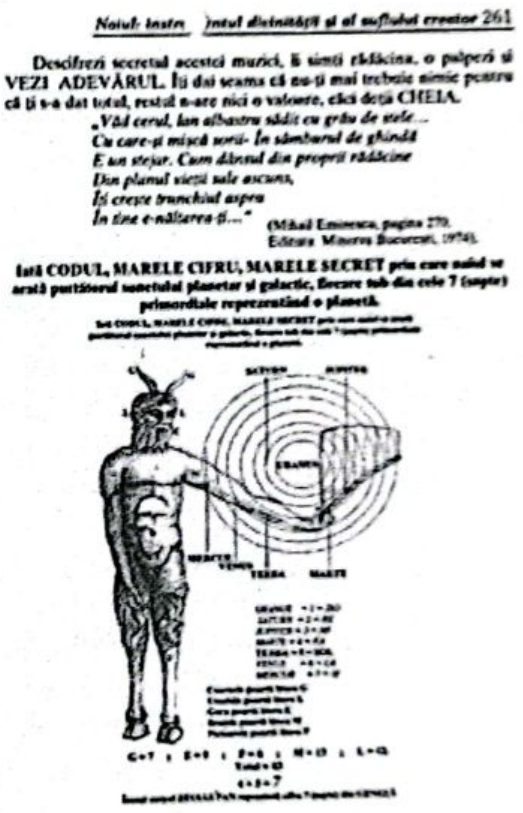

Pan, zeul Sunetului Primordial

Rădăcinile materne ale lui Zamfir sunt gorjene, brâncuşiene, nu departe de acest om primordial. Faţă de el, omul de Neanderthal sau omul de Cro-Magnon (100.000 – 35.000 î.e.n.) sunt nişte copii. Şi acelaşi savant care a descoperit stră-stră-strămoşul nostru pământean, arheologul Constantin Nicolaescu-Plopşor, a descoperit şi un os de hominid, tot la Bugiuleşti, sub formă ascuţită, ceea ce înseamnă că oamenii primordiali care au trăit pe pământul României acum două milioane de ani au folosit osul, în lipsa pietrei, drept unealtă.

Germanii au spus că ei sunt oameni primordiali. Fiindcă în vatra lor, pe valea râului Düssel, a fost găsit, la 1864, Homo Neanderthalensis. Dar când romanii i-au cucerit, i-au auzit pe cei supuşi vorbind limba latină, de aceea i-au numit *germanicus*, care în latină înseamnă „frate bun de mamă şi de tată". Şi azi noi le spunem germani, cum nu le mai spune nimeni şi chiar nici ei nu-şi spun aşa. Se cred arieni. Dar ei nu au fost asimilaţi de nici o presupusă rasă ariană (provenită din Iran), pentru simplul motiv că vorbeau o latină specială, adică

Scanned with CamScanner

daco-getica. Înainte de a fi ocupaţi de suedezi şi de a fi ce sunt, germanii au fost latini.

Şi tot aşa, pas cu pas, pe bază de documente şi de logică perfectă, savanţii demonstrează că omul primordial din vechea Dacie s-a revărsat în Europa, în lume, şi a format celelalte popoare şi state celebre precum Sumerul, Egiptul, Indul, Grecia, Macedonia, Roma, Bizanţul şi alte vestite state. Dacii nu au fost nici celţi, nici indo-europeni, nici indo-germani, nici nu se trag de la Sumer sau Râm (etruscii, când au plecat din Munţii Apuseni, au dus cu ei alfabetul latin, creat de strămunii moţilor). Au fost daci, adică europeni.

Românii sunt cu adevărat urmaşi ai primilor oameni ai civilizaţiei post-diluviene, *pelasgii*, ai unor vechi popoare de întemeiere, *tracii* şi *geto-dacii*, şi pe drept cuvânt se pot considera a fi în Centrul Spiritual al lumii.

De când mă aflu în America, le tot demonstrez americanilor că 60 la sută din cuvintele lor au rădăcină latină. Toţi se uită întâi la mine uimiţi, apoi, când le dau exemple, zic „yes", „yes", aşa e, îmi dau dreptate. Mai greu e să le demonstrez că omul de Bugiuleşti este mai vechi ca omul de Neanderthal şi decât toate fosilele hominide descoperite până acum. Fosila olteană a fost descoperită de Constantin N. Plopşor în 1962 şi se află la Muzeul Olteniei din Craiova, reorganizat de acest savant după ce s-a întors de la Paris, unde a urmat specializarea la Institutul Antropologic. Şi aici, la Muzeul Olteniei, se află şi alte descoperiri colectate din punctul numit „Valea lui Grăunceanu", un nume predestinat, care vine de la *grăunte*, care are şi ceva din legendele româneşti, rimând cu Greuceanu, eroul cunoscutului basm popular care îi poartă numele. Această descoperire marchează o nouă eră în cercetarea genezei fiinţei umane, aceea a apariţiei fiinţelor raţionale şi aici, în emisfera Boreală a pământului, fiinţe creatoare de unelte.

Deşi descoperirile de la Bugiuleşti au fost atestate de Congresul Internaţional de la Bratislava (1975), mulţi nu cred în existenţa acestor dovezi, ba spun că sunt o emanaţie propagandistică întrucât Ceauşescu era din Oltenia şi avea tot interesul să se considere urmaş al acestui om primordial.

E foarte greu, deci, să dai la o parte acest înveliş politic, să concentrezi toate forţele ştiinţifice mondiale pentru a recunoaşte un adevăr indubitabil şi anume că Homo Olteniensis este singura apariţie paleo-umană de pe teritoriul Europei. De ea se leagă toate celelalte descoperiri paleo-istorice de pe cuprinsul României, care au uimit lumea, dar au rămas la stadiul de curiozităţi marginale, cum ar fi tăbliţele de la Tărtăria (jud. Alba), cea mai veche scriere ideografică din lume, anul 5.000 î.Hr., cu o mie de ani mai veche decât cea similară de la Sumer (Irakul de azi).

Aşa cum toată această comoară de adevăruri naţionale, primordiale, este greu de impus dacă nu există o conştiinţă românească puternică, un efort din partea României de a dovedi primordialitatea lui Homo Olteniensis pe pământ. Cât timp trebuie să treacă de acum încolo ca omenirea să conştientizeze că obârşia ei se află aici, în Carpaţi? Să conştientizeze că aici este Edenul, Ardeal, cuvânt ce vine de la Har-Deal, care în limba dacilor înseamnă Casa/Grădina Domnului, să conştientizeze că aici e Hiperboreea legendară, că aici e Noul

Scanned with CamScanner

Ierusalim, că aici apare Noul Mesia (cum se pronunţă Moesia, de unde se trage tracul Iisus Hristos)?

Gheorghe Zamfir este singurul om pe care îl cunosc care are conştiinţa acestei vechimi primordiale. Dovadă că el spune că naiul său – instrument primordial – emite sunetul primordial. Un sunet pe cât de concret şi palpabil, pe atât de magic. Nici Toma Necredinciosul, dacă ar atinge naiul lui Zamfir, dacă i-ar auzi sunetul, nu s-ar mai îndoi că Dumnezeu a creat lumea la nai.

Berbec, Taur, Leu

Gheorghe Zamfir e un om profund credincios. I-am văzut casa plină de icoane, l-am văzut cum se închină când vede o turmă de oi, adică o icoană mioritică, l-am văzut cum cântă **Ave Maria** şi alte piese religioase, l-am văzut cum binecuvântează şi cum blestemă, l-am văzut şi cum se roagă într-o biserică străbună, cum stă în genunchi, nemişcat, înclinat ca babele, cu capul spre piept, spre sine, ca într-o profundă prosternare, o perfectă interiorizare athonită, aşa cum se întâmplă atunci când cântă la nai, când intră în transă şi se petrece izolarea de lume, pentru a se auzi sunetul primordial!

Dar este şi un spirit ocult, cu aderenţă la taine nenumite, la misterele pământului, la misterele româneşti şi cereşti, precum este Zodiacul. El crede în zodii. Crede în zodia lui, iar după ce l-am cunoscut bine, pot spune că el este o întruparea a zodiei sale.

S-a născut pe 6 aprilie 1941, an tulbure în România, anul rebeliunii legionare în urma loviturii de stat pe care o dă Ion Antonescu, şeful statului, pentru a îndepărta de la putere Mişcarea Legionară; Anglia rupe relaţiile diplomatice cu România şi începe blocada britanică; România se angajează în războiul antibolşevic alături de Germania; încep deportările masive din Basarabia şi Bucovina în Siberia; armata română declanşează operaţiunile de eliberare a Bucovinei şi Basarabiei de sub ocupaţia sovietică; au loc masacrele sovietice şi invazia fostului URSS de către Germania; Anglia se aliază cu Stalin; americanii şi englezii semnează Carta Atlanticului, la care aderă şi URSS; naziştii le-au impus evreilor să poarte insigna galbenă cu Steaua lui David; Marea Britanie, urmată de Canada şi Noua Zeelandă, declară război României; SUA declară război Japoniei, ca urmare a atacului aviaţiei japoneze asupra flotei americane de la Pearl Harbor; Germania şi Italia, urmate de România, declară război Statelor Unite; anul când s-a dispus în Transilvania, ocupată de Ungaria, în urma Dictatului de la Viena, ca în toate actele civile numele româneşti să fie scrise cu grafie maghiară, iar în ziua când s-a născut Zamfir, pe 6 aprilie, Germania invadează Iugoslavia şi Grecia.

În acelaşi an, 1941, s-au mai născut artiştii Joan Baez, Placido Domingo, Bob Dylan, Chick Corea, Sofia Vicoveanca. A avut loc premiera celebrului film **Cetăţeanul Kane**, al lui Orson Welles, Lucian Blaga şi-a publicat eseul **Despre gândirea magică**, iar faimoşii scriitori Henri Bergson, James Joyce, Virginia Woolf, Rabindranath Tagore s-au stins din viaţă. Premiul Nobel nu a fost

Scanned with CamScanner

acordat la nici o categorie, ca un semn de doliu pentru masacrele războiului mondial.

*

În Autobiografia sa, numită **Binecuvântare şi blestem** (Ed. Mirador, Arad, 2000), pe care o vom cita mai jos cu simbolul B&B, Zamfir ne spune şi ora la care l-a născut mama sa: *14 h 18'*. Şi se întreabă de ce s-a născut într-o lume *„deja tulbure, întunecată de teribilul război mondial care avea să continue într-o formă sau alta până în zilele noastre, tot mai ameninţător şi terifiant"*? Dar trebuia să se nască, era sortit să se nască, *„trebuia să fiu acolo, în acea zi, lună, la acea oră, în acel an, nici o secundă mai devreme sau mai târziu"*.

E ca o prezicere, precum Thiresias ghicea mersul lumii din aburii ce ieşeau din măruntaiele viţelului spintecat. Misterele de mai târziu, pe care avea să le descifreze cu ajutorul savanţilor lumii, l-au făcut pe Zamfir să-şi cunoască cu aceeaşi precizie de secundă tot trecutul şi viitorul, de la origini şi până mai apoi. Şi mai ales declară că nu este întâmplător că s-a născut în zodia Berbecului, vecină cu zodia Taurului, cu ascendenţă în zodia Leului. Iată ce scară fantastică, o adevărată forţă a naturii: **Berbec-Taur-Leu!**

Şi iată cum îşi descrie Zamfir în Autobiografia sa tema astrologică: *„Sunt Berbec cu ascendentul în Leu, dublu semn de foc. Trei stele de la Berbec şi patru stele de la Leu, în total 7 Stele de Foc, ceea ce presupune că ard din cap până în picioare, având nevoie de apă ca să mă stingă când nu mai pot opri flăcările şi de aer să mă aprindă când sunt aproape stins. Jupiter, în mijlocul cerului, în momentul naşterii, moment rarisim; de unde **binecuvântarea**, **harul** şi talentul. **Blestemul** vine din opoziţia mea la lună, lucruri ascunse, lupta cu întunericul, ocultul, bârfa, magia neagră, blestemul, vrăjile şi tot ce nu poate fi văzut la lumină, duşmanii aprigi, exploatarea, conflictele cu ţara, exilul – care, după spusele unui numerolog vestit din Tel Aviv (Israel), va ţine 18 ani, până în anul 2003"* (B&B, p. 17).

Evident, Zodia, ca şi Ascendenţa, depind de ora şi minutele când te-ai născut, fiindcă una reprezintă constelaţia în care se află Soarele în timpul naşterii, iar cealaltă reprezintă constelaţia zodiacală aflată la Răsărit în momentul naşterii. Or, acele ore şi secunde, acea zi, şi acea lună, sunt determinante pentru destinul său. Un destin încununat, în cazul lui Zamfir, cu 7 stele de foc. De la Berbec primeşte trei stele de foc, iar de la Ascendentul în Leu, patru stele de foc. Deci Ascendentul e mai puternic decât Zodia. Acest număr, 7, este cifra perfecţiunii.

Atlanţii, primii magi ai pământului, au arătat legăturile dintre vibraţiile numărului 7 şi cosmos. El este un număr celest şi indisolubil. Atotputernic şi indivizibil. Valoarea sa este extrem de puternică, fiindcă corespunde plexului pelvian – Chakra 1, element de foc, sediul puterii şi al dorinţei. O, şi ce arşiţă în fiinţa lui! *Am nevoie*, spune Zamfir, *de aer să mă aprindă şi am nevoie de apă, să mă stingă!*

Cifra 7 reprezintă munca dusă la bun sfârşit, cum ne-a demonstrat primul Dumnezeu, care a creat lumea în şapte zile, deşi se spune că în ziua a şaptea s-a

Scanned with CamScanner

odihnit. Apoi această cifră corespunde celei de-a 7-a Chakra, Sahasrara, Chakra creştetului capului. Iată, acolo unde este *iuţirea de sine*, concept fundamental, cum vom vedea, specific modului de a fi, de a juca şi cânta al poporului român. De fapt, fiecare din cele 7 Chakra ale corpului uman constituie un focar energetic, ca un vârtej, iar toate cele 7 vârtejuri formează *iuţirea de sine*, concept cheie în filosofia aplicată folclorului românesc, perfect reflectat în zodia lui Gheorghe Zamfir.

La creştini, preotul trebuie să facă 28 de cruci în timpul slujbei, deci un multiplu de 7, iar hirotonirea este obţinută după 7 semne ale crucii. La mănăstirile athonitre, închinările, plecăciunile, se fac cu sutele, dar tot în multiplu de 7.

Cifra 7 se regăseşte în orice realitate fundamentală: 7 note muzicale, 7 metale ale alchimiştilor, 7 forme de cristalizare, 7 zile ale săptămânii, 7 culori ale curcubeului, 7 minuni ale lumii, 7 Chakra şi tot aşa. Şi nu-i deloc întâmplător că emblema oraşului New York, coroana Zeiţei Libertăţii, are tot 7 raze, care ar simboliza 7 mări şi 7 continente. De fapt, 7 era un număr sacru pentru toate popoarele civilizate ale antichităţii. Este un număr fundamental, pentru că se regăseşte în toate religiile. 7 este un număr de transformare, format din 4 (4 elemente: apă, pământ, foc, aer) şi 3 (centrul trinitar al fiinţei): inima (centrul milei, iubirii şi frumuseţii), plexul solar (centru al energiilor) şi plexul cranian (centru al divinului din om). 7 reprezintă imaginea divinităţii naturii umane, îl leagă pe om de Dumnezeu. Este cifra victoriei şi a absolutului. Şaptele uneşte Macrocosmosul cu Microcosmosul, este liantul între material şi imaterial.

Aşadar, în sfera legată de datele naşterii lui Gheorghe Zamfir trebuie să ţinem seama de Zodia Berbec, de Ascendentul în Leu, dar şi de Zodia Taur. Ce ne spun astrologii despre aceste semne?

Zodia Berbec
21 martie - 20 aprilie
***Caracteristica generală a zodiei Berbec**: semn pozitiv, masculin*
***Element definitoriu pentru zodia Berbec**: Foc*
***Calitate definitorie pentru zodia Berbec**: semn Cardinal (activitate)*

Planetele şi zodia Berbec
- *Planeta guvernatoare: Marte*
- *Planeta carierei profesionale: Saturn*
- *Planeta dragostei: Venus*
- *Planeta câştigurilor financiare: Venus*
- *Planeta distracţiei, a creativităţii şi speculaţiilor: Soarele*
- *Planeta sănătăţii şi a muncii: Mercur*
- *Planeta casei şi a familiei: Luna*
- *Planeta spiritualităţii: Neptun*
- *Planeta călătoriilor, a studiilor şi a religiei: Jupiter*

***Culorile zodiei Berbec**: verde, vernil*
***Pietre preţioase caracteristice pentru zodia Berbec**: ametist*

Scanned with CamScanner

***Metale caracteristice pentru zodia Berbec**: fier, oţel*
***Ziua cea mai favorabilă** pentru zodia Berbec: marţi*

***Principalele calităţi** ale zodiei Berbec: energie fizică, independenţă, curaj, cinste*

***Cea mai puternică dorinţă** a nativului din zodia Berbec: acţiunea*
***Defecte** ale nativului din zodia Berbec: impetuozitate, grabă, pripeală, agresivitate*

Relaţii între zodia Berbec şi alte zodii

- ***Compatibilitate** generală **foarte bună** cu zodiile: Leu, Săgetător*
- ***Compatibilitate** generală **redusă** cu zodiile: Rac, Balanţă, Capricorn*
- *Compatibilitate foarte bună pe plan **profesional** cu zodia: Capricorn*
- *Compatibilitate foarte bună pe plan **emoţional** cu zodia: Rac*
- *Compatibilitate foarte bună pe plan **financiar** cu zodia: Taur*
- *Compatibilitate foarte bună pentru **căsătorie** şi/sau **parteneriate** cu zodia: Balanţă*
- *Compatibilitate foarte bună pentru proiecte de **creaţie** cu zodia: Leu*
- *Compatibilitate foarte bună pe plan **spiritual** cu zodiile: Săgetător, Peşti*

Personalitatea zodiei Berbec

Încăpăţânat şi întreprinzător, nativul Berbec îşi urmează propriul drum; poate fi chiar îndărătnic. Un Berbec autentic este vioi, întreprinzător şi plin de entuziasm pentru tot ce e nou. Cutezător, deseori naiv, e plin de idei, are iniţiativă şi trece imediat la acţiune, pentru că vrea totul cât mai repede. Nativul Berbec se simte în largul său în situaţii clare, nu-i plac ocolişurile şi ambiguităţile. Decide fără drept de apel, este foarte raţional, vrea şi poate conduce. Are aptitudini tehnice şi practice.

Aspectul negativ al zodiei Berbec este excesul de zel, care poate deveni dăunător. Nativul Berbec poate fi brutal, furios, certăreţ. Este un subaltern nerăbdător, recalcitrant şi incomod, care începe multe lucrări dar nu le termină. Dacă nu-şi poate stăpâni impulsurile, nativul Berbec se poate lăsa târât în aventuri riscante.

***Sănătate :** Nativul Berbec este plin de vitalitate. Poate avea probleme cu dantura, face uşor febră, este sensibil la stres, deoarece nu ştie să se oprească atunci când trebuie, e nervos, are un somn neodihnitor, rinichii şi stomacul sunt sensibili. Berbecul este, însă, semnul cu cea mai mare putere de regenerare.*

Scanned with CamScanner

Ascendentul în Leu

Nativul cu Ascendent în Leu este în general foarte ordonat şi are talent de bun organizator, dar are tendinţa de a fi condescendent sau chiar arogant. Îşi doreşte atât de mult să reuşească în viaţă, încât ajunge să neglijeze toate celelalte aspecte ale vieţii în favoarea realizării profesionale.

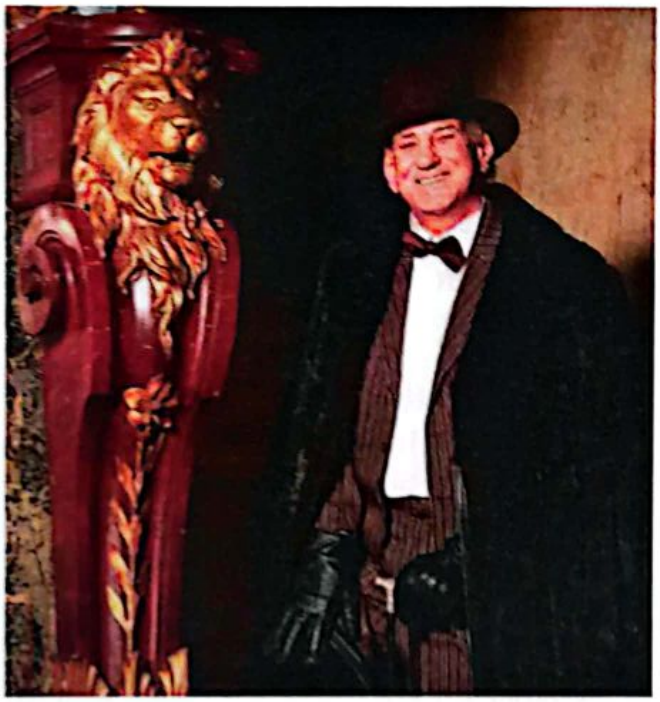

Nativul cu Ascendent în Leu îşi doreşte în primul rând un statut social cât mai înalt, atât pentru el, cât şi pentru cei apropiaţi. Reuşita materială nu îl interesează decât în măsura în care îi aduce şi recunoaşterea valorii sale ca profesionist şi ca om.

Din punctul de vedere al sănătăţii, nativul cu Ascendent în Leu este predispus la probleme cu coloana vertebrală şi dureri în zona cervicală.

De regulă, nativul cu Ascendent în Leu este echilibrat şi sigur pe sine. Este dinamic şi are o rezistenţă psihică deosebită.

Zodia Taur

21 aprilie - 21 mai
***Caracteristica generală a zodiei Taur**: semn negativ, feminin*
***Element definitoriu pentru zodia Taur**: Pământ*
***Calitate definitorie pentru zodia Taur**: semn Fix (stabilitate)*

Planetele şi zodia Taur

- *Planeta guvernatoare: Venus*
- *Planeta carierei profesionale: Uranus*
- *Planeta dragostei: Pluton*
- *Planeta câştigurilor financiare: Mercur*
- *Planeta sănătăţii şi a muncii: Venus*
- *Planeta casei şi a familiei: Soarele*
- *Planeta spiritualităţii: Marte*
- *Planeta călătoriilor, a studiilor şi a religiei: Saturn*

Scanned with CamScanner

***Culorile zodiei Taur**: galben, galben-portocaliu, nuanțe de humă*
***Pietre prețioase caracteristice pentru zodia Taur**: coral, smarald*
***Metale caracteristice pentru zodia Taur**: cupru*
***Ziua cea mai favorabilă** pentru zodia Taur: vineri*

***Principalele calități** ale zodiei Taur: loialitate, tenacitate, stabilitate, răbdare*
***Cea mai puternică dorință** a nativului din zodia Taur: bunăstare materială, confort*
***Defecte** ale nativului din zodia Taur: încăpățânare, tendința de a deveni prea posesiv și materialist*
Relații între zodia Taur și alte zodii

- ***Compatibilitate** generală **foarte bună** cu zodiile: Fecioara, Capricorn*
- ***Compatibilitate** generală **redusă** cu zodiile: Leu, Scorpion, Vărsător*
- *Compatibilitate foarte bună pe plan **profesional** cu zodia: Vărsător*
- *Compatibilitate foarte bună pe plan **emoțional** cu zodia: Leu*
- *Compatibilitate foarte bună pe plan **financiar** cu zodia: Gemeni*
- *Compatibilitate foarte bună pentru **căsătorie** și/sau **parteneriate** cu zodia: Scorpion*
- *Compatibilitate foarte bună pentru proiecte de **creație** cu zodia: Fecioară*
- *Compatibilitate foarte bună pe plan **spiritual** cu zodiile: Berbec, Capricorn*

Personalitatea zodiei Taur
Un Taur autentic gândește și acționează conform realității. El își cunoaște limitele, iubește ordinea, este obiectiv, nu amestecă obligațiile cu distracția, este răbdător, rezistent, practic, iubește muzica și arta și mai ales plăcerea. Este adeptul naturaleței, al lipsei de complicații. Este inimos, sociabil și are simțul umorului. Schimbările nu-i stau în fire. Are nevoie de siguranță. Gândurile și sentimentele lui sunt ghidate de ideea de proprietate, chiar dacă este vorba despre cea a partenerului. Dacă Soarele este prost aspectat în horoscop, nativul Taur poate fi dominat de dorința de comoditate și de plăceri, dar și de încăpățânare, gelozie.

Nativul din zodia Taur poate fi dur, unilateral și inflexibil, de neclintit din prejudecățile lui, imobil spiritual. Comportamentul Taurului depinde foarte mult de starea sa de spirit, fapt care nu face decât să-l tragă în jos. Stăpânirea instinctelor poate deveni o problemă. Perseverent și ferm, iubește luxul și siguranța. Este un prieten credincios și un dușman neînduplecat.

***Sănătate :** În cazul nativului Taur, sunt sensibile gâtul, esofagul, partea superioară a aparatului respirator. Digestia poate fi proastă.*

Scanned with CamScanner

Indiscutabil, multe din aceste caracteristici i se potrivesc lui Gheorghe Zamfir, dar mi se potrivesc şi mie. Şi ţie, cititorul meu. Fiecare zodie are ceva din toate celelalte. Zodiacul este pentru mine exemplul cel mai bun pentru a ilustra Teoria Universalului Limitrof (vezi **Gridophania**, 2008). Şi aş fi tentat să cred că viaţa se află la interferenţa tuturor zodiilor, că adevăratele noastre calităţi se află la limita zodiacală, la interferenţa dintre sfere, dintre planete, dintre lumi, recte acolo unde se face o trecere de la o zodie la alta, de la o zonă descendentă la una ascendentă şi invers.

Zodiacul este un areal pseudoştiinţific, ţine de misticism, de zona ocultă sau profetică. El îţi citeşte/ghiceşte viitorul. Fiind o fire înclinată spre ştiinţă – am studiat matematica, am fost profesor de matematică şi am brodat pe ea Teoria Universalului Limitrof, cu aplicaţie benefică, insolită, la artă – nu am crezut niciodată cu adevărat în astfel de predicţii, deşi au şi ele o doză sensibilă de gândire matematică.

Eu niciodată nu m-am recunoscut în zodia mea, aşa cum niciodată vreo ghicitoare, fie ea oricât de renumită, la care mă ducea în tinereţe mama, nu mi-a ghicit ceva care să se potrivească, să spun, uite, asta s-a întâmplat, cum mi-a ghicit vrăjitoarea! Şi m-a bucurat când Zamfir, la o întâlnire cu o astfel de vrăjitoare insistentă, i-a spus să-l plătească ea pe el, că îi va ghici viitorul!

Orice om înţelept, care a trecut prin viaţă, care are cultură bogată, dar şi imaginaţie destulă, poate să fie ghicitor. Cunoaşterea psihologică ne face chiar vrăjitori. Credinţa mea este că aşa cum ne cunoaştem noi pe noi înşine, nu mai poate să o facă nimeni. Noi suntem şi propriul diagnostician, propriul nostru medic. Dacă medicii ar fi mai buni diagnosticieni decât noi, ar trebui să trăim două sute de ani sau chiar mai mult, ca Matusalem.

Nimeni nu mi-a ghicit că voi fi matematician, că am să-l am profesor pe Grigore Moisil, cu care am să ajung la Festivalul „Enescu", nici că voi lăsa catedra de matematică pentru artă, că voi deveni scriitor, critic, cineast, că am să fac 47 de filme religioase şi am să public 90 de cărţi. Nimeni nu a ghicit că voi scrie o carte despre Gheorghe Zamfir. Preocupările mele exclusiv spirituale nu se află în zodia mea. Ci în interferenţa tuturor zodiilor cu referinţă la creativitate. Zodia mea îmi spune că sunt pragmatic, oho, de-aş fi fost o ţâră măcar, departe ajungeam! Auzi, sunt guvernat de planeta Saturn, care îmi sporeşte spiritul practic! N-am fost deloc pragmatic, am fost mereu... fraier. Sigur, am fost perseverent şi muncitor. Şi cum bine a spus un mare critic, George Pruteanu, sunt un om sigur, pe care te poţi baza. Cu mine treci marea. Nu se răstoarnă barca. Fără teamă. Fără regrete. Dar nu am avut niciodată patima puterii, cum se spune în zodia mea, faptul că nativului îi place să deţină funcţii publice, *„poziţii cheie"*. Dimpotrivă, am fugit de orice astfel de poziţii, mi-am ocrotit creaţia, să fiu cât mai departe de răspunderi administrative, de funcţii. Am avut oroare de ideea de „şef", dovadă că în toate serviciile prin care am trecut, am avut conflicte cu şefii, fiind sistematic eliminat ca individ incomod, urât chiar pentru seriozitatea mea nefirească într-o lume total neserioasă. M-am mulţumit că Dumnezeu mi-a dat o armă fantastică, arta cuvântului, iar ca ziarist am fost şi sunt cu adevărat şef, adică propriul meu şef!

Scanned with CamScanner

Şi cred că rezervele mele faţă de Zodiac şi faţă de ghicituri în general se datorează autorităţii absolute a celor care cred că Zodiacul ne călăuzeşte viaţa, care cred că ne deţine tainele fiinţei, iar noi am fi nişte gângănii, şi degeaba ne muncim să dovedim că putem face una, alta, nimic nu ne iese, destinul ne este stabilit, totul va fi aşa cum ne este scris în Zodiac. Adică Zodiacul este Alfa şi Omega vieţii mele. Până şi visurile mi le ştie, tot. Mă transformă într-un instrument zodiacal. Independenţa mea este zdrobită, puterea mea de a mă măsura cu infinitul este ridicolă, creaţia mea o scârbă, totul este supus destinului zodiacal. Dar unde este revolta umană, forţa divină a omului, voinţa lui Oedipe de a-şi învinge destinul şi predicţiile zodiacale date odată pentru totdeauna, fără puterea de a fi contestate sau schimbate?

Zodiacul confirmă predicţia lui Solomon despre *„deşertăciunea deşertăciunilor"*. Nu se poate! Dacă omul este aşa, deşertăciune, de ce a scris el, împăratul, **Cântarea cântărilor**, care este un model de poezie împotriva deşertăciunii?! Se naşte omul un învins, un simplu ilustrator de zodii?

La fel, nu văd în tot frumosul portret zodiacal al lui Gheorghe Zamfir zborul lui de Ciocârlie, marea creativitate în domeniul muzicii, al artelor, geniul muzical şi misterul care îl caracterizează. Nu văd latura lui minunată, evlavia, rugăciunea, contopirea dintre Eu şi Dumnezeu prin nai, aşa cum nu văd latura lui Iov a fiinţei lui, de om care se revoltă pe prostie, pe duşmanii gliei, ai României. Nu văd ideea de risc, care îl caracterizează pe acest artist, care l-a împins mereu pe căile necunoscute, insondabile, ale frumuseţii!?

Mai degrabă se apropie de portretul său imaginea şi legenda Sfântului Gheorghe, aşa cum ne-o prezintă tradiţia ortodoxă. Gheorghe este un sfânt militar, care a trăit în timpul împăratului Diocleţian, ca şi Sfântul Dumitru, cu care face pereche. Ce se ştie despre Sfântul Gheorghe este că s-a înrolat în armata romană, a parcurs toată ierarhia militară, remarcându-se ca un iscusit mânuitor al armelor. Împăratul Diocleţian a fost unul dintre cei mai mari prigonitori ai creştinilor. În anul 303 e.n., el dă un decret împotriva lor. În pofida acestui fapt, Gheorghe şi-a mărturisit public credinţa creştină. Din ordin imperial, sfântul a fost întemniţat şi supus torturii pentru a-şi renega credinţa. Loviri cu suliţa, lespezi de piatră aşezate pe piept, trasul pe roată, groapa cu var, încălţămintea cu cuie, băutura otrăvită, bătaia cu vâna de bou şi toate celelalte torturi nu au reuşit să-l facă să renunţe la credinţa sa.

Legenda potrivit căreia sfântul ar fi ucis un balaur pentru a salva o fecioară este o invenţie târzie, medievală. Adesea însă, iconografia recentă ni-l prezintă pe sfânt călare, doborând cu suliţa, în mod simbolic, un balaur. Unii comentatorisunt de părere că este vorba doar de o preluare târzie a mitului grec al lui Perseus şi Andromeda. Sfântul Gheorghe este patron al multor ţări şi oraşe ale lumii creştine. La români, el este unul dintre cei mai prezenţi sfinţi, multe biserici au hramul acestui sfânt. Imaginea sfântului ucigând balaurul se află şi pe steagul medieval al Moldovei, pe care Ştefan cel Mare l-a dăruit Mănăstirii Zografu de pe Muntele Athos.

Poate fi Gheorghe Zamfir apropiat de această imagine? Poate. El este un justiţiar prin excelenţă, aşa cum vom arăta în volumul doi al acestei cărţi închinate lui.

Scanned with CamScanner

Sigur, predicţiile zodiacale ce ţin de partea materială se potrivesc cu viaţa lui Zamfir. Mai ales în cazul vecinului Taur. Am mai reţinut din aceste pseudoştiinţe, Zodiacul şi Ascendentul, că ascendentul defineşte personalitatea în cea de-a doua parte a vieţii, iar zodia, în prima parte. Aşadar, în prima parte a vieţii Gheorghe Zamfir ar fi fost creator, risipitor de frumuseţe, iar în partea a doua strângător, mult prea strângător! Aşa să fie? Sau e invers? Dacă risipitorul şi strângătorul se completează, dacă unul face ceea ce pentru celălalt e prea târziu?!

Îmi place totuşi să cred că Zamfir se află între *a fi* şi *a avea*, între spirit şi materie, între împlinirea creativităţii în Soare şi posesiile lumeşti sau câştigurile în Mercur, între vocaţia religioasă şi iubirea de teluric, de efemer, între mistuirea de sine, cu arderile în Jupiter, şi stingerea focului în bârlogul materialist, al bunăstării şi confortului, între nevoia de a călători şi încăpăţânarea statorniciei, între a fi util şi a avea inutil.

La Găeşti

La Găeşti, o localitate ca un nod de cale ferată, care leagă Bucureşti de Piteşti şi autostrada de Târgovişte, în centrul oraşului, pe şoseaua principală, există un restaurant cu numele „Varuna", dar atmosfera nu este indiană, iar pe pereţi nu vedem imaginea zeului budist, ci două portrete, al lui George Enescu, cu vioara la bărbie, şi cel al lui Gheorghe Zamfir, aflat lângă unul din discurile sale de aur!

E totuşi de bun augur faptul că portretele lor se află într-un loc al cărui nume e împrumutat de la cel mai complex zeu pe care l-a imaginat mintea umană, stăpânul cerului şi al paradisului, un zeu al mâniei pentru cei care comit fărădelegi, dar şi un zeu iertător al păcatelor. El face să curgă laptele de la vaci, dar şi râurile, el este creatorul aerului şi al suflului vieţii, poate şi al naiului. Dar cel mai mult m-a atras ideea că Varuna poate pătrunde cele mai secrete gânduri ale oamenilor. E un dezlegător de enigme. Şi totodată este stăpânul nodurilor, fenomenal, nu?, adică leagă şi dezleagă lucrurile, probabil pe cele care nu sunt bine făcute, ca în miraculoasa facere şi desfacere, de care vorbea Eminescu. Varuna este o *gridophanie*, adică revelaţia unei reţele de noduri, care înseamnă universul.

Nu cred că această localitate de câmpie, considerată de mulţi, chiar de însuşi Zamfir, un târg (atestat documentar în 1498), care avea o fantastică piaţă agricolă, numără personalităţi de seamă, deşi casa de cultură poartă numele unui anume Dumitru Stanciu, am scris „anume" fiindcă nimeni nu ştie cine a fost. Am întrebat mai multă lume, tineri în special, dar toţi au dat din umeri. Într-un târziu, am încercat şi cu poliţistul care se plimba pe acolo şi el mi-a spus că a fost cel care a înfiinţat această casă de cultură şi că a scris şi cărţi. Dar ce fel de cărţi, nu ştie. Mai apoi, citind volumul autogonflat **Găeşti 517. Pagini monografice** (Ed. Bibliotheca, Târgovişte, 2015), am aflat că a fost un activist comunist, culmea, născut departe de aici, la Oradea!, cu o singură carte de poezii publicată în 1957, fără valoare, om fără importanţă, deci, dar un caz

Scanned with CamScanner

simbolic pentru mentalitatea comunistă de care suferă şi azi cumplit această urbe, cum mi-a spus nu o dată Zamfir.

Mă aşteptam ca acest cămin să poarte numele lui, al lui Gheorghe Zamfir, sau să-i văd în centrul urbei statuia, fiul neasemuit al locului să fie onorat aşa cum este în multe locuri de pe pământ, unde a concertat şi a lăsat amintiri de neşters în sufletul celor care l-au ascultat. Zamfir a primit onoruri de peste tot, cum nu a mai primit nimeni, nici un şef de stat măcar, numai românii parcă l-au uitat, de aceea Ceauşescu îl ura, fiindcă era mai cunoscut decât el şi a încercat să-l omoare. Găeştenii ar fi putut să facă primii o reparaţie morală şi istorică, dar se pare că are dreptate Zamfir când spune că, în afară de neamuri şi prieteni, găeştenii nu prea îl iubesc. Nu fac nici ei excepţie de la invidia generală, de la principiul fatalist „să moară capra vecinului"!

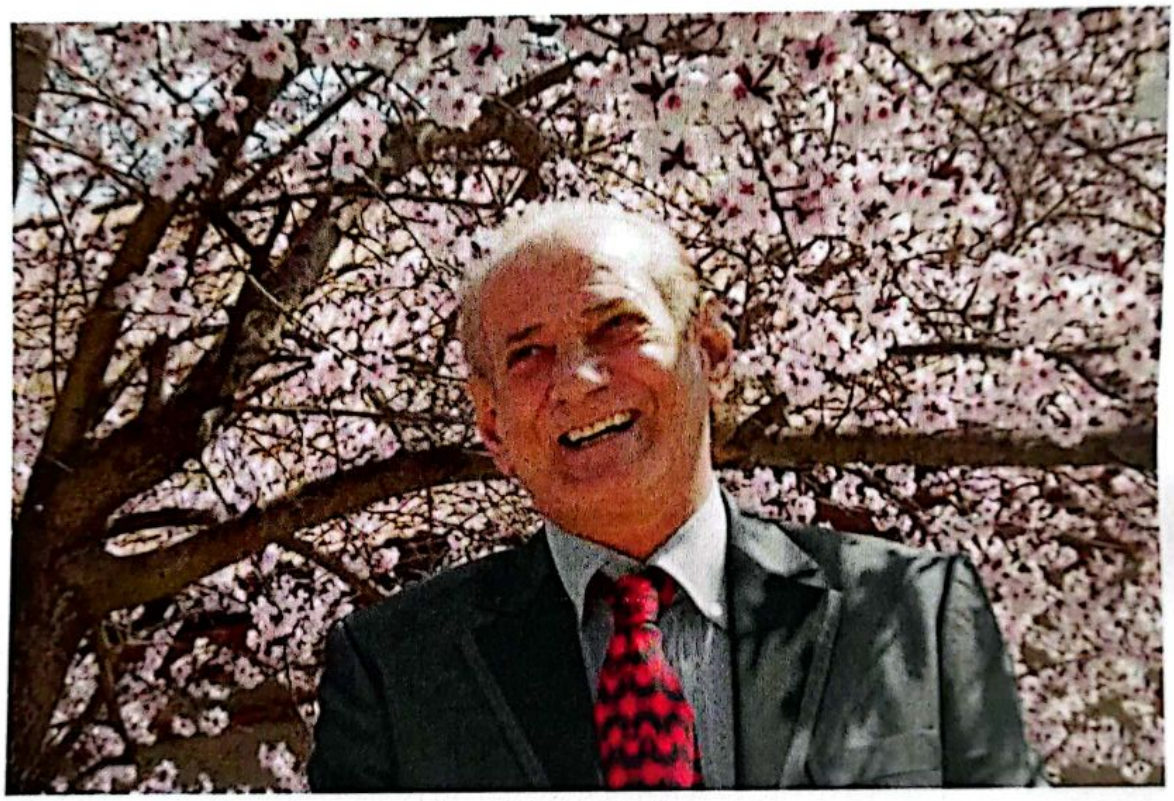

Şi ce nume de răsunet a dat Găeştiul? Nici unul. Poate Gaie, pasărea răpitoare de la care îi vine numele! Ca şi altă Gaie, numită Marioara Sachelarie, prezentată într-o cacealma ca mare întemeietoare a literaturii americane! Felul cum este relatat acest caz („*mit*") constituie iar un fapt semnificativ pentru condiţia de cenuşăreasă provincială a găeştenilor! Sigur, se poate vorbi doar de un răsunet local, cum ar fi Grigore Olănescu, boier din secolul 19, cel care a ridicat conacul din parcul oraşului, pe care noi l-am botezat Central Park de Găeşti, cu o rezonanţă newyorkeză, datorită nu proporţiilor, care l-ar face pe acesta pitic, ci faptului că în Central Park de Manhattan a visat Brâncuşi să-şi ridice Coloana Infinitului. Să nu uităm că în această arie brâncuşiano-panzamfirică a fost descoperit Homo Olteniensis. Dar oamenii locului sunt departe de a conştientiza acest lucru. Aşa cum a fost şi Ceauşescu. Altfel ar fi făcut din Zamfir Ciocârlia locului, nu ar fi ridicat şi aici urâtele locuinţe

Scanned with CamScanner

ceauşiste, ce amintesc de crima distrugerii satului românesc, de agresiunea împotriva ţăranilor, cărora comuniştii le-au luat casele şi pământul şi i-au forţat să trăiască în aceste cutii de chibrituri ale progresului şi viitorului luminos comunist!

În afara parcului, unde se află această urmă din cărămidă, conacul, Găeştiul este o localitatea tipică zonei, specifică satelor munteneşti, deşi parcă te-ai afla în Bărăgan (de fapt, în Lunca Argeşului). Totul e plat, câmpie, doar pe drumul dinspre Bucureşti există mai multe hale moderne ale firmei Renault. Dar dacă te apropii de case, de oameni, încet-încet descoperi că mai peste tot sunt case boiereşti, gospodării solide, semn că oamenii nu fac umbră pământului degeaba!

Ce fac oamenii, cu ce se ocupă? Probabil cu ceea ce s-au ocupat şi strămunii lor, care erau agricultori şi crescători de vite. Şi buni negustori, făcând din acest sat un târg vestit, cum era în perioada interbelică, după cum ne spune Zamfir în Autobiografia sa.

Regimul comunist şi-a pus clar amprenta şi pe această localitate cu un *downtown* tipic ceauşist, acele câteva blocuri de locuinţe, acum cam dărăpănate, neîntreţinute, nerestaurate. Zamfir spune chiar că acest orăşel este sută la sută comunist, că are, păstrând proporţia, cel mai mare număr de comunişti din ţară. Iată ce scrie el negru pe alb: *„În oraşul în care s-au născut cei mai mari duşmani ai comunismului: Zamfir Tudor, tatăl meu şi fiii lui, Constantin şi Gheorghe, zace astăzi o celulă comunistă puternică precum un blestem, căci şi biserica unde-am fost eu şi fratele meu, Constantin Zamfir, botezaţi, se află împrejmuită de blocuri sinistre, ceauşiste, pline de înjurături ce vin din balcoane sau jocurile macabre ale copiilor moderni de tip «Michael Jackson», îmbrăcaţi în jeg american*".

E o imagine cam dystopică, deşi aici nimeni nu are nici un interes să arunce o bombă, să ochească vreun punct strategic, dovadă că înşişi localnicii au cam părăsit vatra străbună, în ultimii ani peste cinci mii de găeşteni luând drumul străinătăţii.

Dar în timp ce mulţi au plecat, Gheorghe Zamfir s-a întors, a venit din lumea largă, unde era împărat, şi a preferat să-şi facă o casă aici, deşi aici nu e chiar Găeşti, fiindcă el şi-a ridicat casa la 8 kilometri de Găeşti, în alt sat, Cobia. Oare de ce nu a refăcut casa străbună? Mai există doar locul, casa nu mai e. Sigur, acest fapt pare un fel de simbol al dezastrului comunist, care i-a pedepsit şi lui familia, taxând-o de „chiaburi". Calvarul tuturor acestor familii l-a trăit şi tatăl lui Zamfir, căruia comuniştii i-au confiscat pământul şi băcănia pe care le avea. Poate de aceea Zamfir nu a mai vrut să ştie de acest loc, care îi declanşa triste amintiri, iar Cobia a ales-o pentru poziţia sa mioritică şi religioasă, aspecte asupra cărora vom reveni cu noi amănunte.

Indiscutabil, personalitatea cea mai proeminentă a Găeştiului este Gheorghe Zamfir. Modestia lui se poate exprima prin această întoarcere, care se identifică în esenţă cu românismul, cu patriotismul. Este total anacronic, într-o lume în mişcare, mobilă, mereu schimbătoare, să te încăpăţânezi să rămâi fidel unui loc fără viitor. Dar cine ştie, poate că aici e Noul Ierusalim, cum crede Zamfir. În orice caz, unde se aşează Zamfir, se poate întemeia o nouă lume. El

Scanned with CamScanner

dă locului ales dimensiune eternă. Şi aşa cum se ştie, românii neaoş au mers mereu împotriva curentului, iar marea lor modestie, asimilată cu demnitatea naţională, cu mândria, sperie, cel puţin pe cei care nu-s duşi la biserică sau nu-s români.

*

Dar cine vrea să-l cunoască cu adevărat pe Zamfir trebuie să citească Autobiografia lui, o comoară neasemuită, scrisă cu talentul cu care îşi mânuieşte naiul. De aici află că....

> *„M-am născut într-un paradis terestru, unde cele patru anotimpuri se învârteau în jurul vieţii fiecăruia, cum fiecare planetă se învârte în jurul soarelui său"*.

Pagini întregi sunt închinate rodului, satului, ogorului, naturii, ţării, pământului străbun, unde fericirea se petrece firesc, la vatra inimii şi a sufletului. Descrierile sunt moromeţiene. Zamfir spune că viaţa la ţară o are în sânge. Cu adevărat a avut o copilărie fericită, o fericire pură, nealterată de nimic, de nici un concept, nici chiar de Dumnezeu: *„Noţiunea fenomenelor nu exista în vocabularul meu. Cea de Dumnezeu nici atât"*. Totul era natură, mediul în care se simţea asemenea unei gâze, unui fluture. Natura i-a oferit de toate, câmpuri bogate, livezi, apă, eleşteul din spatele casei, mai departe puţin râul Argeş, peste tot cer şi stele, care erau pentru el *„cel mai mare mister"*, impenetrabil, oricât îl scruta.

Copilăria este original descrisă prin felul cum copilul a perceput anotimpurile. Anotimpurile lui Zamfir au toate elemente de miracol, descoperirea lor fiind un continuu elogiu al vieţii, ca în lucrarea lui Vivaldi sau ca în pânzele lui Arcimboldo cu acelaşi titlu. Portretele pe care le face Arcimboldo anotimpurilor se potrivesc şi cu descrierile voluptoase, vegetale, ale lui Zamfir. Iar aventura copilăriei este văzută prin descrierea unor fapte năzdrăvane trăite de micul Gigi al lui Tudor Zamfir, precum Nică al lui Ştefan a Petrei Ciubotarul în **Amintirile din copilărie**. Diferă doar limbajul, o limbă mai răsărită, apropiată de cea moromeţiană, spre orăşenizare, dat fiind că Găeşti era un târg, un fel de mahala a Bucureştiului, unde ţăranii îşi vindeau curent produsele în pieţele capitalei, aflate la 75 km de ei. Dar limbajul neaoş, cum apare în descrierea bâlciului, celebrul „la Moşi", nelipsit în literatura epocii, se îmbină cu meditaţiile actuale ale lui Zamfir despre starea României, cum ar fi procesul post-mortem pe care el îl face dictatorilor lumii, ca un grav semnal de alarmă, legat de legea încarnării, care ar face posibil ca ei să revină în lume şi s-o ia de la capăt!

Este citat şi Rebreanu, cu expresia lui Ion al Glanetaşului *„curva de pământ"*, ceea ce măreşte interesul pentru un istoric literar, care ar descoperi că nu există încă o literatură a acestei zone pe care o descrie Zamfir, făcând astfel un gest de pionierat. Senzaţionale sunt relatările familiei Zamfir, despre tatăl său, Tudor din Vişina, un sat apropiat de Găeşti, despre bunicul Marin Zamfir,

Scanned with CamScanner

care, de câte ori venea la ei, îi cânta, melodiile sale fiind sursă pentru suita **Jalea Basarabiei**, pe care avea s-o compună mai târziu. Marin a făcut războiul din 1877, murind la 96 de ani, în 1956. Apare şi bunicul adevărat, Luţu din Ragu şi Ulieşti, apoi străbunicul, cu rădăcinile lui, din care rezultă că Zamfir se trage din vestitul haiduc Radu Anghel din Greci.

E o teribilă gridophanie rubedenială, Autobiografia lui Zamfir devine un fel de Biblie a locului, un document de preţ, care ar trebuie să fie de învăţătură pentru găeşteni. Materialul monografic este o îmbinare între trecut şi prezent, între viaţă şi moarte, între bucuria trecutului şi tristeţea prezentului. Mereu apar meditaţii despre prezent, în raport cu valorile trecutului, notele politice fiind strecurate în descrierile copilăriei. Ceea ce dă alternanţă şi interes cărţii.

Magnific este descrisă iarna anului 1954, intrată în istorie ca iarna cu cei mai mari nămeţi care s-au văzut pe pământ românesc. Cei din generaţia lui Zamfir îşi aduc aminte de acea iarnă incredibilă, când ne făceam tunele prin zăpadă ca să ajungem dintr-o parte în alta a curţii sau de la un vecin la altul. Ca dunărean, am descris-o şi eu în romanul de debut, **Derută în paradis** (1978). Ceea ce descrie Zamfir m-a răscolit, fiindcă mi-a adus aminte de aceleaşi stări şi trăiri. Iar el adaugă şi veselia. În cele mai dramatice momente, apare şi umorul. Dar mai ales muzica.

Cum era şi firesc, în această lume veselia era la mare cinste, oamenii locului aveau o viaţă plină de voie bună. Jocul şi cântul se manifestau neîntrerupt. Aici a descoperit micul Zamfir toate virtuţile muzicii populare. Aici a făcut din coceni prima sa vioară, aici a avut primul instrument, un fluier, apoi o muzicuţă, o armonică de gură, asta la 6 ani, apoi un banjo vechi, o mandolină, până tatăl său i-a cumpărat un magic acordeon cu 80 de başi!

Descoperirea miracolelor naturii se face în paralel cu descoperirea muzicii profesate de tarafiştii locului, dar şi de unii care veneau mai de departe, precum Fănică Luca, vestitul naist, care trecea şi cânta mereu aici, dar nu la cârciuma „Naşului Ralea", care se afla vizavi de casa lui Băcanu, cum i se spunea în sat tatălui lui Zamfir, care avea o băcănie în curte, cu faţada la stradă, aici cântau doar ţiganii, ci acolo, la conacul lui Olănescu din parcul central.

Până la abdicarea regelui, în 1947, considerată de toţi ţăranii avuţi cea mai odioasă crimă petrecută în istoria României moderne, copilăria fericită nu a cunoscut nici o întunecare politică sau de altă natură. Venirea comuniştilor a schimbat total perceperea vieţii, a satului, a omului, a lumii. Copilăria bucolică e ucisă, începe lunga istorie a oamenilor fără copilărie, cu copilăria mutilată, când apare copilăria cu cravată de pionier, când se făcea muncă voluntară sau excursii cu şcoala, cum a fost pentru Zamfir *„trista vară a anului 1950"*, avea doar 9 ani, când şi-a petrecut vacanţa în oraşul Stalin (Braşov), soldată cu un accident tragic, când a văzut copii morţi, răniţi, autobuzul răsturnat.

Totul s-a răsturnat. Istoria însăşi. Începe lungul drum al epurării unor valori prestabilite şi se pun în loc nulităţile, se instaurează haosul, fiindcă nimeni nu înţelegea de ce trebuie să înlocuieşti ce-i bine cu ce-i rău, de ce omului harnic şi avut trebuie să-i iei totul şi să i-l dai celui trântor, hoţ şi incult, pe care îl pui pe tron în locul ierarhiei regale şi dumnezeieşti. Începe împărăţia lui Satan, care este creaţia omului, iar felul cum el a fost ajustat de comunism, ce îmbunătăţiri

Scanned with CamScanner

revoluţionare i s-au adus, nu are concurenţă. Autobiografia lui Zamfir devine cel mai viu document al epocii, al epocilor, o tribună de judecată divină, aş spune, fiindcă are loc din perspectiva Sunetului Primordial, procesul comunismului este făcut în paralel cu viaţa şi cariera sa, România comunistă şi post-comunistă este judecată în funcţie de paşii pe care i-a urmat Zamfir în şcoală şi în artă.

După ce ajunge la Liceul special de muzică din Bucureşti, unde stă la internat, apoi la Conservator, ca student, locuind într-o cămăruţă cât o chilie, pe str. Brutus, Zamfir revine în urbea natală, la Găeşti, din când în când, mai ales în vacanţe sau când anumite situaţii îl împingeau să revină acasă, să se sfătuiască cu ai săi.

Iar locul copilăriei sale iese şi mai pregnant în evidenţă atunci când începe să cutreiere lumea, când acolo, departe, îşi întoarce gândurile înapoi, spre Măgura Ţuguiată, cum se vede din poeziile pe care le datează în locurile unde cântă, dar mai ales când traduce Biblia în termenii mitologiei naţionale. Nu aşa a plăsmuit mereu poporul? Nu vezi urme biblice în orice baladă? Nu vezi însăşi triada religiilor fundamentale în **Mioriţa**, unde cei doi păgâni pun la cale uciderea ciobănaşului ortodox, idee pe care o pun la baza filmului **Mioriţa sau Rostuirea jertfei** (1999)? Şi ce fantastică tălmăcire dă Zamfir **Baladei lui Costea**, cântată la caval de Marin Chisăr, unul dintre lăutarii de elită ai tarafului său, cu care a cucerit lumea! El găseşte în ea o variantă extrem de originală a **Meşterului Manole**, când arată „*ce superbă iniţiere, ce magnifică dedublare a spaţiului mioritic blagian ca o promisiune, ca o profeţie!*

Pleacă Costea călăreşte
Călăreşte haiduceşte...
Costea fiind îngerul venit să găsească locul punerii temeliei ***noii biserici a Domnului!***"

Şi Costea va găsi locul binecuvântat, care este stâna, locul unde Domnul îşi adună şi păzeşte oile:

A cătat şi mi-a găsit
Lâng-un gropan părăsit
La Măgura ţuguiată
Unde-a mai fost stână şi alt'dată.

Stâna este aici zidul de demult, părăsit, găsit de Manole, fiindcă continuitatea de neam se face pe urmele vechi, care sunt mereu înnoite.

La Găeşti ne vom reîntoarce atunci când vom vorbi despre Festivalul Internaţional de Nai „Gheorghe Zamfir".

*

Dar viaţa satului natal şi mai cu seamă a familiei Zamfir este prezentă în ilustraţia cărţii B&B, cu adevărat colosală. Ea evidenţiază în primul rând cultul lui Gheorghe Zamfir pentru familia sa, pentru tatăl şi mama lui mai ales. Şi

Scanned with CamScanner

pentru frate, pentru rude şi prieteni. Apare o gridophanie rubedenială, care, în fond, este ţesătura vie a neamului. Apoi îl vedem pe Zamfir încununat cu fantastica lui salbă de discuri de aur şi platină, cu fantastica lui discografie, dar şi cu semnalul de alarmă al „pirateriei". Apare şi numele *„escrocului german Winfried Ammel"*, căruia în carte îi dedică două capitole, definitorii pentru escroc. Poate de aici, din această latrină, peste care a dat nu în Găeşti, ci în Elveţia şi în Germania, simboluri ale civilizaţiei occidentale, se explică şi atitudinea românismului radical al lui Gheorghe Zamfir. Nu e prima oară când evreii, prin indivizi ca acest Winfried, au făcut de râs neamul evreiesc şi au stârnit o antipatie mocnită, uneori nedreaptă, asupra întregii rase evreieşti. Unii evrei au o natură malefică, păguboasă, care a făcut rău lumii. Evident, nu sunt mai răi ca alţii, toate rasele au acest derapaj, căci nu există pădure fără uscăciuni, dar cultul „poporului ales" i-a făcut pe mulţi să sară adesea calul. Şi lipsa lor de modestie a pricinuit multă muşiţă, a făcut multă stricăciune.

La răul unor astfel de muşiţe, care efectiv l-au crucificat, i-au produs răni sufleteşti şi fizice de neşters, cum vom arăta, Zamfir nu a răspuns cu parul, ci cu naiul. Există în acest album foto o fotografie în care naiul îi acoperă în cruciş trupul, aşa cum soldaţilor le este acoperit de o cartuşieră. Tuburile naiului par nişte cartuşe. Da, par, dar nu sunt. Ele sunt fluiere, minuni prin care Pan suflă şi răspândeşte în lume binecuvântare, boarea sunetului divin. Cu această armă a Sunetului Primordial răspunde Zamfir ticăloşilor. Credeţi că acest Winfried i-a înţeles muzica? Nici pomeneală. El a mers numai după banii naistului, fiindcă acolo unde apare succesul, hopa, trebuie să apară şi un evreu care să profite, să-l confişte.

Am văzut la New York ce se întâmplă în galeriile de artă. Am scris punctual despre zeci de cazuri. Dar am cunoscut şi un chinez, directorul unei şcoli de dans, care timp de 30 de ani a condus această şcoală şi a învăţat mii, sute de mii de oameni să danseze. Şi la o aniversare, cine credeţi că a luat caimacul, cine era prezentatorul şi atoatefăcătorul? Normal, un evreu, care nici nu ştia să danseze!

Sau cazul Constantin Antonovici alias Bucătaru, elevul lui Brâncuşi la Paris, care a realizat în America, la studioul său de la subsolul Catedralei Saint John the Divine, 2000 de sculpturi. Şi cine credeţi că l-a internat cu forţa într-un azil şi i-a prădat toată munca? Răspundeţi singuri. Eu am scris atât de mult despre acest Fellenbaum încât nu mai am cuvinte, păcat că nu am şi eu un cartuşier din tuburi panzamfirice, să-l îngrop în trilurile Ciocârliei!

Acesta este răspunsul nostru românesc, ancestral, la ticăloşenii. Poporul român, din care ne tragem seva, nu are o natură antisemită. Noi îi iubim pe toţi oamenii, fără deosebire de glie sau culoare. Ba istoria

Scanned with CamScanner

potrivnică i-a făcut pe români să-şi suporte asupritorii nedrepţi şi laşi, şi să se descurce cu ei călare, călăriţi fiind.

Iar supremul Smile nu l-am văzut la americani, ci la Gheorghe Zamfir. Reproduc aici poza lui de la 20 de ani, când îşi arată dantura, care este perfectă ca un nai. Dumnezeu i-a alcătuit-o de parcă dinţii săi sunt tuburile unui nai de os. Simplă coincidenţă fizică? Aceasta este imaginea românului în eternitate.

Căutarea vocaţiei

Este teribil să afli, citind viaţa marilor artişti, cum şi-au descoperit vocaţia. Cazul lui Zamfir este similar cu al lui George Enescu. Primele spectacole folclorice le-au trăit de mici, în satul lor natal, în bătătura casei, cum se spune. Lui Enescu, tatăl lui, arendaşul Costache Enescu, îi aducea cele mai bune orchestre şi cei mai buni interpreţi ai timpului, să-i joace şi să-i cânte. Aici, în curtea natală, Enescu şi-a făcut o vioară din coceni de porumb şi a învăţat să cânte la ea. La o vioară adevărată, pe care i-a cumpărat-o tatăl său, a fost învăţat să cânte de către un meşter al timpului, Lae Chioru, care, în filmul meu despre Enescu, este interpretat de actorul Ernest Maftei, un actor care el însuşi ştia să cânte la vioară. Lecţia pe care Lae Chioru i-o dă lui Jorjac în grădina casei de la Liveni, este reală. Este fantastică.

La fel, a trăit şi micul Zamfir minunile folclorice în bătătura casei, iar tatăl său, chiabur al satului Găeşti, avea să-i cumpere un acordeon. Iar profesor de nai i-a fost nimeni altul decât vestitul Fănică Luca, naistul timpului, care venea adesea şi cânta la ei în sat cu taraful lui Lache.

Fănică Luca, maestrul lui Gheorghe Zamfir

Lui Fănică Luca, Zamfir îi închină multe pagini, îl evocă ori de câte ori are prilejul, considerând că între anii 1920 şi 1968, când moare, Fănică Luca a fost cel mai mare naist al lumii, care l-a reînviat pe Zeul Pan, l-a readus în actualitate. De la Fănică Luca, Zamfir a învăţat marile secrete ale instrumentului, dar şi ale cântului scenic, cum ar fi ideea de a povesti cântecele în cuvinte, nu pe note, aşa cum procedează elevul atunci când îşi cântă doinele sale teribile, după cum vom arăta la locul potrivit.

*

După moda timpului, micuţul George Enescu dădea concerte de salon, în special la Dorohoi, unde părinţii lui îl prezentau ca pe un copil minune. Vocaţia de muzician şi-a descoperit-o repede, din fragedă copilărie. S-a născut pentru

Scanned with CamScanner

muzică. Iar tatăl lui a intuit imediat vocaţia copilului, i-a cumpărat o vioară şi când el se lenevea să cânte la pian, să înveţe notele, cum i-a spus primul său profesor, Eduard Caudella, i-a poruncit categoric: *„Ori înveţi notele, ori ai să creşti porcii!"*

Ceva asemănător avea să-i spună şi Tudor Zamfir copilului său, care făcea năzdrăvănii la Liceul de muzică şi a fost nevoit să-l retragă, vrând să-l facă tractorist: *"Ori muzică, ori la reparat tractoare la SMT!"*, ceea ce l-a determinat pe micul Zamfir să se închidă în camera lui şi, timp de 45 de zile, să cânte numai la acordeon, nu mânca, slăbise, voia să moară, apoi a fugit pe geam şi s-a dus la Bucureşti, la Fănică Luca, aflat la cursuri, dar fericit că-şi revede cel mai bun elev al său, căruia i-a urat o mare carieră. Şi tatăl lui Zamfir a decis: *„Faci muzică!"*

Condiţiile în Găeşti, în familia dezproprietărită a lui Zamfir, erau mult mai precare decât cele ale familiei Enescu. Dar şi el a avut un instinct muzical puternic şi s-a orientat spre muzică. Zbaterile sale întru vocaţie aveau furie zodiacală. La insistenţele lui furibunde, tatăl lui i-a cumpărat un banjou, apoi o mandolină. Şi la 8 ani a cântat într-o orchestră de mandoline, creată de un fiu al satului, Amzi Moise. Dacă Enescu dădea concerte de salon, fie prietenilor familiei Enescu, fie protipendadei oraşului Dorohoi, în „Sala Zoller" sau „Sala oglinzilor", Zamfir a dat primul său recital la staţia de radioficare din Găeşti, amplasată în fostul conac al boierului Olănescu. Avea 12 ani. Tatăl lui, Tudor Zamfir, era a doua zi oprit pe stradă şi felicitat. Şi părinţii lui Enescu, atunci când Jorjac dădea concertele de salon, erau felicitaţi, considerându-l „wunderkind", un copil minune. Prima piesă pe care cântat-o a fost **Sonata primăverii** de Beethoven. Zamfir a avut în repertoriu o suită de piese populare, unele învăţate de la mama lui. Acest recital a fost dat la acordeon, fiindcă tatăl lui îi cumpărase, în 1952, un acordeon cum nu mai era altul în târg, cu 80 de başi, marca „Mozart" . Muzica sa preferată era *„folclorul instrumental"*.

Concurenţa era mare. Mulţi dintre colegii lui de şcoală aveau instrumente. Aveau mai ales mandoline şi acordeoane, dar cu cel mult 24 de başi, însă Zamfir i-a dat gata pe toţi. Şi s-a apucat intens să înveţe să cânte la acordeon. Nu avea de la cine, nu era nimeni acolo priceput să-l înveţe să cânte cu ambele mâini în acelaşi timp pe butoane şi clape. Nici în mica orchestră de la cârciuma „Naşului Ralea", de vizavi de casa lor, unde tatăl său îşi avea Băcănia, nu era nimeni. Dar acolo, în această crâşmă, peste drum de casa natală, Zamfir i-a văzut şi ascultat pe mulţi interpreţi.

Într-o zi a rămas perplex când a auzit un instrument ciudat la radio. Scotea un sunet pe care nu-l mai auzise. Parcă era Sunetul Primordial. Instrumentul se numea nai. Şi cine cânta la el? Însuşi maestrul Fănică Luca. Pe care l-a mai auzit.

Şi notează Zamfir: *„Sunetul naiului mă electriza prin puritatea şi frumuseţea lui"*. Dar nu se gândea mai departe. El era totuşi electrizat de acordeon, fiindcă îl avea.

Părinţii lui George Enescu ştiau şi ei cânta, tatăl din gură, mama îl acompania la chitară, la fel tatăl lui Gheorghe, cânta puţin la mandolină, dar şi din gură, însă nu se compara cu mama lui, Veta, Elisaveta, care fredona *„cu*

Scanned with CamScanner

zecile melodiile pe care le ştia" de la părinţii ei şi de la oamenii din satul ei gorjean, Hurizani, sau din zona Găeşti.

După succesul de la staţia de radio, Gigi cânta ore în şir şi s-a visat „*în uniformă militară, dirijând o fanfară*". Ca nenea Iancu! Şi de atunci nu l-a mai scos pe tatăl său din „*vreau la muzică*", o rugăminte fierbinte. „*Mă duci la liceul militar de muzică, de nu, mă omor*". Fratele lui, Puiu, mai mare cu 4 ani, care era un elev eminent, a insistat şi el pe lângă tatăl lor, care era regalist.

Tragedia abdicării regelui Mihai I a fost pentru el şi familia sa un coşmar. Au aflat de la radio-ul marca "Philips", ascuns sub pat, marcă premonitorie, care peste ani va fi gloria şi agonia lui Zamfir. La crâşma lui Naşu Ralea oamenii beau de necaz şi spuneau că vor veni americanii să ne elibereze. Numai că americanii erau atunci cu englezii şi cu sovietici, iar România le declaraseră război! Şi Roosevelt şi Churchill au dat România pe mâna sovieticilor. Aveau să vină peste 50 de ani, să dea unui popor stors de comunism, coca cola, hot dog, rapp-ul şi „*toate satanismele*"! Dar speranţa era mare, ochii se îndreptau spre capitalişti, fiindcă România era atunci sub cizma comunistă de la Răsărit. Schimbarea regimului a fost „*momentul cel mai dezastruos din istoria ţării, mai rău decât oricare ocupaţie, fie ea barbară, tătară sau turcă*". Pentru români „*începuse marea epocă a spălării creierului*".

Propaganda sovietică la difuzor (numit de ţărani „*refuzor*") era de dimineaţa până seara. Consecinţele acestei epoci, pe care o descrie în amănunţime Zamfir, se continuă şi astăzi. Răsturnarea valorilor, crimele anilor '50, au marcat copilăria şi adolescenţa lui Gheorghe Zamfir.

*

Din Autobiografia lui Gheorghe Zamfir aflăm zeci de amprente legate de atmosfera muzicală, lăutărească, a locului său natal. Copil fiind, el a receptat epoca numai pe cale muzicală. Cum am spus, la cârciuma de vizavi de băcănia tatălui său, la „Naşul Ralea", se auzeau mereu instrumentiştii cântând aprins. Apoi printre colegii de clasă, mulţi aveau pasiunea muzicii. Unii aveau deja instrumente, în special mandoline şi acordeoane, iar în timpul şcolii, micul Gheorghe (ai săi îi spuneau „Gigi", cum apare şi în povestirea **Purtătorii luminii**, cum vom vedea) participa cu clasa la serbări, la cluburi, la spectacolele pe care le dădeau în Conacul lui Olănescu, un vestit boier al locului, al cărui conac, confiscat de comunişti, a devenit casă de cultură. Acolo micul Zamfir a dansat prima oară, a prins o fată de mijloc, a cântat din acordeon, fiindcă a fost primul copil din sat căruia tatăl lui, Tudor Zamfir, i-a cumpărat, cum am spus, un acordeon cu 80 de başi, cum nu mai exista în sat. O minune! Pe care însă nu ştia cum să-l mânuiască, fiindcă nu era nimeni în sat care să-l înveţe. Important însă e să ai un instrument. Şi pofta vine mâncând. E semnificativ pasajul când memorialistul Zamfir descrie cum se chinuia să înveţe să folosească ambele mâini concomitent (şi pe mine mama mă dăduse la acordeon, deşi eu am vrut la trompetă, dar era o modă în acei ani stalinişti, să cânţi la acordeon, însă mi se părea imposibil să cânt la un pian răsturnat şi rupt în două, împărţit între calpe şi

Scanned with CamScanner

başi!). Descrie apoi cum îi asculta pe marii interpreţi ai timpului, ca şi primul contact cu naiul lui Fănică Luca, electrizant, aşa cum am arătat.

*

Este formidabil momentul când a participat la primul său turneu în Bulgaria. Era elev la Liceul de muzică şi trimis cu orchestra populară a Palatului Pionierilor, pe care o frecventa. Zamfir se prezintă ca un copil-minune. Fiindcă aşa a şi fost. Cine ar mai fi putut să facă ce făcea el? Şi ce făcea? Nici la circ nu se putea vedea aşa ceva. Fiindcă Zamfir îşi numeşte astfel numărul: "*duo-ul de circ*". Momentul era anunţat aşa:

„- *Şi acum cântă pentru dumneavoastră elevul Gheorghe Zamfir la nai şi acordeon*".

Şi comentează:

„*Îmi amintesc cum apăream pe scenă zâmbind, ţinând naiul în mâna dreaptă, acompaniindu-mă singur la başii acordeonului. Succesul era imens şi mă simţeam jenat că nu puteam să cânt cu adevărat nici la nai, nici la acordeon. Era într-un fel un număr mai mult comic decât o demonstraţie a unui elev de la cel mai important liceu de muzică din România*".

*

Evident, vocaţia de compozitor este în strânsă legătură cu aceea de interpret la un instrument sau altul. De regulă, instrumentul compozitorului este pianul. La Enescu a fost şi vioara. Dar la Zamfir? Naiul. Deşi acordeonul l-a dus către pian, iar compoziţiile sale au o formidabilă sursă instrumentală, de parcă el ar stăpâni toate instrumentele. Desigur, se foloseşte de pian când compune, nu de acordeon, dar experienţa acordeonistului îşi spune cuvântul în acordurile prestidigitale.

Nu am aflat nimic ce a făcut cu acordeonul copilăriei. Poate că e pe undeva prin Casa cu enigme de la Cobia. Oricum, aici i-am văzut doar un fantastic pian, ca o corabie a lui Noe, ce ocupă o uriaşă cameră, un pian pe care l-a adus de peste mări şi ţări. La un moment dat, a avut trei piane, iar acesta care i-a rămas l-a salvat după o întreagă aventură avută cu un manager. Iar povestea pianului avea să-şi continue aventura în ţară, când au apărut Hăitaşii, cum vom arăta.

Şi îţi vine să spui că vocaţia lui Zamfir a venit prin miracol, nu prin muncă şi talent. Sigur, prin geniul lui muzical înnăscut, de care nu prea a fost conştient, oricum, muzica apare pe plan secund în această perioadă adolescentină, în prim plan stând năzbâtiile, escapadele, un fel de vagabondaj sui-generis.

Până a venit ultimatum-ul tatălui său, chemat din nou la şcoală, pentru

Scanned with CamScanner

năzdrăvăniile fiului: „*Ori te faci om, că doar n-o să ajungi ca ţambalagiul Lipoşteanu din Găeşti, ori te duc la SMT, să repari tractoare stricate!*" Acest spectru l-a speriat şi s-a pus pe treabă, a renunţat la evadări, s-a pus cu burta pe carte, a uimit şcoala, a început să fie dat ca exemplu pozitiv, toţi spuneau: „*Doamne, s-a sfinţit Zamfir!*"

Casa Olănescu din Găeşti

Şi Zamfir se miră: „*Teribile au fost aceste aventuri cu nunţile, care au durat aproape 10 ani de zile şi în anii de conservator, când în lunga perioadă în care n-am cântat cu naiul, am cântat cu vocea şi cu acordeonul*".

Fantastică mărturisire: „*Nunţile au constituit, în pofida suferinţelor, şuturilor în fund, insultelor şi înjurăturilor primite de la ţigani cu nemiluita, o şcoală de armonie, de stil şi de îmbogăţire a repertoriului, o şcoală a tehnicii şi a memorării a sute şi sute de melodii, care nu s-au şters niciodată, rămânând impregnate în sertarele creierului şi ale inimii*".

Dacă Zamfir ar fi avut o simplă carieră de lăutar, aşa cum îl consideră unii care nu-l cunosc, nu ar fi scris niciodată o asemenea frază, nu ar fi aşezat evoluţia sa de artist, de mare compozitor, pe această „*şcoală de armonie*".

Sigur, avem şi această mărturisire: „*Momentele cele mai formidabile erau audiţiile muzicale care aveau loc pe scena de festivităţi a liceului şi concertele de fine de an şcolar, date pe scena Ateneului Român*". La concertul de sfârşit de liceu s-a cântat „Gaudeamus igitur" şi totul a fost „*un triumf*"!

Şi, la reuniunea finală, se întreba unde să meargă mai departe, la teatru sau la conservator? Toţi i-au spus la teatru, fiindcă avea talent de actor. Dar el făcuse un jurământ, să ajungă ca Damian Luca (n. 1936), nepotul lui Fănică Luca, profesorul său de la Şcoala de muzică, post creat la cererea lui Gheorghiu-Dej. Sigur, Fănică Luca a creat o şcoală, fiindcă printre naiştii recunoscuţi, colegi cu Zamfir, mai trebuie consideraţi ca valori naţionale Constantin Dobre, Damian Cârlănaru, Radu Simion, pomeniţi adesea de cel ce avea să-i întreacă pe toţi. Damian Luca era însă cu cinci ani mai vârstnic decât Zamfir şi iniţiat de mic la nai de unchiul său. Şi avea să ajungă un mare naist. În 1956 Damian deja cântase la sala Olympia din Paris, apoi la BBC din Londra, după care a avut numeroase turnee în Statele Unite, culminând cu cel din 1962, când a fost invitat la o emisiune a lui Ed Sullivan, un om de televiziune newyorkez foarte popular. A făcut turnee în toată lumea, a fost şi profesor de nai la Universitatea americană din Seattle.

Aşadar, Zamfir avea pe cine să aibă de model, pe linia pe care el o iubea şi o respecta cel mai mult. Îl aprecia pe Damian Luca pentru, spune el, „*tonul lui*

Scanned with CamScanner

frumos şi pentru tehnica lui". Iar jurământul era din acei ani când *„am jurat că voi ajunge cel mai mare, nu numai ca naist, dar ca şi compozitor şi dirijor*".

*

Iar botezul noii sale misiuni, când deja vocaţia îi era consolidată, l-a simţit plenar în chiar vechea Eladă, acolo de unde vine, din Arcadia grecească, însuşi zeul Pan, atunci când a fost prima oară într-o ţară necomunistă, la 23 de ani, cântând pe stadionul olimpic din Atena fabuloasa melodie **Ciocârlia**, pe care grecii au simţit-o de parcă înşişi Pan le-ar fi cântat-o! Atunci a simţit şi Sunetul Primordial cum lucrează în el.*„Au fost momente de mare înălţare, clipe de neuitat care s-au transformat în piatra fundaţiei pe care mai târziu aveam să-mi construiesc templul*".

Şi unde s-a întâmplat miracolul? *„Pe acelaşi stadion pe care odinioară au triumfat atleţii a străfulgerat ca o cometă urcătoare naiul lui Pan la el acasă, înscriind o mare pagină românească, căci vechea Tracie nu cuprindea oare ca odinioară nordul Greciei, Bulgaria şi sudul României?*".

Naistul

Memorialistul Gheorghe Zamfir este zgârcit cu informaţiile din laboratorul său de creaţie. Nu ne dă detalii intime privind secretele instrumentului său divin. Nu avem nimic aproape din tainele instrumentului şi ale predării lui de către Fănică Luca, decât un elogiu pe care i-l face acestuia pentru eternitate, cum vom vedea. Momentul de cotitură al vieţii sale este legat de ulcerul duodenal, pe care şi l-a declanşat cu mâna lui, când a vrut să scape de armată. Această boală, dacă nu o trata, era mortală. Oricum, îi termina cariera de naist, fiindcă recomandarea fermă a doctorilor era să renunţe la suflat, adică la nai, între nai şi ulcer fiind o incompatibilitate absolută. Şi timp de 4 ani nu a cântat, a pus naiul în cui.

Când l-a reluat, după tratamentul magic recomandat de un farmacist ungur, fericirea era fără margini. El scrie: *„În ciuda turneelor interminabile, în ciuda vieţii nebuneşti pe care am dus-o între 1966 – 1974, ulcerul meu s-a stins puţin câte puţin*". Iar la Paris, s-a dus la faimosul medic român Pascu Atanasiu, care, după ce l-a consultat atent, i-a dat verdictul însănătoşirii totale. Şi notează: *„Eram nebun de fericire, mulţumind cerului. Dumnezeu era cu mine, şi **acesta era cel mai mare cadou pe care l-am putut obţine în viaţa mea**, până în acest minunat an 1976, anul vindecării mele totale!*".

Ce sisifiadă a trăit timp de 10 ani, e de neînchipuit! În sfârşit, acum era eliberat de spectrul ratării, putea reveni la visul său, devenind naistul atotputernic, steaua mondială a sunetului divin.

*

Scanned with CamScanner

În capitolul **Căutarea vocaţiei**, am arătat zbaterile lui Zamfir de a-şi căuta drumul, instrumentul care să-i definească fiinţa şi destinul. A început cu fluierul, cu muzicuţa, cu banjoul, cu mandolina, cu acordeonul şi abia la 14 ani i s-a revelat definitiv naiul, după numeroase peripeţii.

Mult timp însă, chiar şi după această revelaţie, mai ales în perioada când i s-a interzis să cânte la nai, instrumentul salvator a fost acordeonul. Şi vocea. Sigur, vocaţia i-a fost hrănită de dorinţa de a cânta la un instrument. Şi mereu a vrut un instrument şi mai complet, şi mai profund, care să-i satisfacă dorinţa de absolut pe care o avea instinctiv în el. Nu l-a mulţumit nici banjoul, nici fluierul, nici mandolina. Mereu voia mai mult.

Când tatăl lui i-a cumpărat acordeonul cu 80 de başi, sigur că viaţa lui s-a schimbat. Era un mare dar. Avea în braţe un instrument puternic. Nu putea rata momentul fericit.

Şi s-a apucat intens să înveţe să cânte la acordeon. Nu avea de la cine, nu era nimeni acolo priceput să-l înveţe să cânte cu ambele mâini în acelaşi timp pe butoane şi clape. Nici în mica orchestră de la cârciuma „Naşului Ralea", de vizavi de casa lor, unde tatăl său îşi avea Băcănia, de unde şi supranumele Tudor Zamfir zis Băcanu, nu era. Dar acolo, în această crâşmă, peste drum de casa natală, Zamfir i-a văzut şi i-a ascultat pe mulţi lăutari.

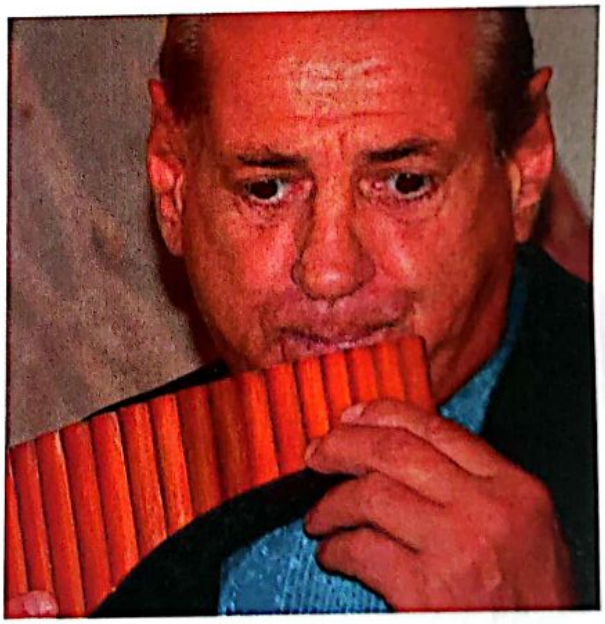

Aşa cum am spus, instrumentul care îl fascina era naiul, al cărui sunet, spune el, „*mă electriza*".

Dar pe atunci nici nu se gândea că avea să-şi lege numele şi cariera de acest instrument. Acordeonul părea să-i fie chemarea. Însă destinul a vrut altfel, după cum îi era scris.

Când, în 1955, a dat la Şcoala specială de muzică, azi Liceul „Dinu Lipatti", în juriu s-a întâmplat să fie Fănică Luca, pe care îl ascultase la radio. Acesta i-a dat câteva probe, să-i sufle în palmă, să sufle cu putere un ghemotoc de hârtie şi să bată cu limba în spatele dinţilor, apoi l-a întrebat la ce instrumente ştie să cânte (mandolină, acordeon), după care i-a spus: „*N-ai vrea să încerci la nai?*". Prima reacţie a fost: „*Nu, pentru nimic în lume, eu vreau la acordeon, pentru el am venit*". Avea 14 ani. „*Eşti tocmai bun pentru nai*, i-a precizat Fănică Luca. *Încercă şi n-o să-ţi pară rău!*"

Şi a încercat. Anul 1956 a fost un „*an de încercări, cu un nai murdar plin de salivă şi mirosuri urâte, folosit de trei-patru elevi pe zi, care-l dădeau de la unul la altul din lipsă de instrumente*".

*

Scanned with CamScanner

Am arătat ce colegi la clasa de nai a avut Gheorghe Zamfir. Deşi era o epocă vitregă, totuşi talentele României îşi cereau dreptul la viaţă. Competiţia, concurenţa între valori, este stimulatoare. Şi Zamfir ne oferă mereu date foarte edificatoare în acest sens.

Acest fapt se datorează unei memorii prodigioase sau unui jurnal, fiindcă el a avut încă din liceu acest obicei al însemnărilor, până la anii de glorie, când a practicat o adevărată meserie de reporter, înregistrându-şi toate turneele pe casete. A adunat o adevărată arhivă sonoră, despre care vom vorbi în vol. 2 al acestei cărţi. Însemnările de tinereţe l-au făcut pe Gheorghe Zamfir să-şi amintească de toţi profesorii pe care i-a avut, nu numai la instrumente, ci şi la cursurile de cultură generală, nu mai puţin de 14 discipline, cum ar fi, la franceză, pe Florica Hăulică, sora criticului de artă Dan Hăulică, la canto pe Maria Tănase, la istoria muzicii pe Viorel Cosma. A fost coleg la acest liceu cu solistul vocal Benone Sinulescu, clarinetistul Aurelian Octav Popa, dirijorul de talie internaţională Ovidiu Bălan, apoi Nenoiu Miltiade şi Aurel Niculescu, eminenţi muzicieni, fără pereche, cum îi consideră Zamfir, şi transcrie încă vreo treizeci de nume de muzicieni, ajunşi concert maeştri în mari orchestre simfonice ale ţării şi ale lumii. Aceste pagini sunt ghiduri preţioase pentru istoria muzicii româneşti.

*

În Autobiografie, Zamfir relatează momentul când „*maestrul meu Fănică Luca, după doi ani de nai, m-a dus la concurs pentru postul de nai la Ansamblul armatei*". Apoi l-a dus la radio şi la orchestra „Barbu Lăutaru", unde Damian Luca era solist. Erau de faţă toţi instrumentiştii şi Fănică Luca l-a prezentat aşa:

„*- Mă, ţiganilor, zice el la cei din orchestră, care erau vreo 80 la număr. Îl vedeţi voi mă p-ăsta al meu?*

- Da, maestre, îl vedem.

- E... uitaţi-vă bine la el că ăsta va ajunge mare. Mai mare ca mine, ţineţi minte ce vă spune Fănică Luca".

O altă aducere aminte preţioasă este atunci când, în vacanţe, studia naiul câte opt ore pe zi, acasă, „*înnebunind-o pe mama cu note lungi, staccaturi, game şi arpegii, iar când ajungeam la şcoală cântam ore-n şir la sfârşit de săptămână. Naiul zbura pe buze uşor de parcă era un fulg. Staccatura devenise uluitoare, arpegiile la fel. Orice cântec pe care îl «învăţam», îl cântam în direct, de parcă-l studiasem luni şi ani de zile*". Adică îl cânta din memorie, precum lăutarii. Şi mai departe: „*Era o furtună de ritmuri, de sârbe, hore, geampareale.*

Scanned with CamScanner

Treceam cu o viteză incredibilă de la una la alta; reveneam la cele cântate, atacam altele noi până la epuizare şi-o ţineam astfel 3-4 ore fără pauză, uitând de ploaie sau de timp, de-i zi sau noapte" (B&B, p. 69).

Repetiţiile erau mereu „*epuizante*", mai ales când se pregăteau concursurile între clase. Erau concursuri foarte serioase, fiecare clasă se prezenta cu solo-uri instrumentale acompaniate la pian. Se cântau... sonatine, sonate, părţi din concerte întregi, fugi, preludii, gavote, valsuri, lucrări din mari compozitori, Mozart, Beethoven, Chopin, Schuman, Brahms sau Schumann. Liniile de staccatură îl duceau la 360 de bătăi de limbă pe coloana de aer... Zamfir oferă numeroase detalii despre felul cum muncea, cum repeta.

La 18 ani, „*am scris în două luni şi jumătate de vacanţă, prima metodă de nai pe care am prezentat-o la Uniunea Compozitorilor lui Titus Moisescu*". Dar acesta nu a crezut că a scris-o el, l-a pus la o probă, să cânte un solfegiu, dar s-a blocat şi atunci l-a dat afară ca fiind mincinos. N-a avut succes niciodată cu Uniunea Compozitorilor, dovadă că cererea sa de intrare în această uniune a rămas până în anul 2004 fără răspuns! În timp ce bizantinologul Titus Moisescu, de care nici Viorel Cosma nu-şi mai aduce aminte, a primit zeci de premii ale Uniunii, dar şi o Medalie "Pentru merit" în grad de cavaler!!!

Am spus că ori de câte ori are prilejul, Zamfir îşi elogiază maestrul, pe Fănică Luca. Aşa face şi când termină Liceul de muzică, îi mulţumeşte pentru că „*M-AI ALES şi M-AI UNS cu mirul tău de genial pedagog, dându-mi ştiinţa ta, suflul tău, sensibilitatea ta, «secretul tău», fără de care n-aş fi ajuns ce-am ajuns...*", probabil că acest secret nu-l vom şti niciodată, şi e bine să nu-l ştim, să rămână o taină, deşi el se vede pe scenă, prin ceea ce ne transmite Gheorghe Zamfir când cântă, când trăieşte fericitele şi epuizantele sale concerte.

*

Succesele pe linie profesională se îmbinau cu goana după câştig. Era la liceu, dar sărea gardul şi, cu câţiva colegi, bătea satele din preajma Bucureştiului să cânte pe la nunţi. Abia a dat admiterea şi devenise student la Conservator, că a dat fuga pe litoral să mai câştige un bănuţ! Nu avea loc, nu avea stare, mereu căuta altceva, noi aventuri, noi căi de a cuceri lumea, de a stăpâni necunoscutul.

Sărea de la una la alta. Deşi vocaţia îi era clară, avea un rost, drumul şi-l găsise, totuşi de marile prostii tot nu s-a lăsat. Ca să scape de serviciul militar, a băut o sticlă de palincă pe stomacul gol şi a făcut ulcer duodenal. A devenit inapt pentru armată, se bucura, dar doctorul l-a avertizat: „*Fără nai, dacă vrei să supravieţuieşti!*", ceea ce însemna că de-acum gata cu ciubucurile naiforme. A trebuit să pună naiul în cui şi să treacă la un regim sever. 4 ani de regim l-a costat aventura cu palinca!

Conservatorul l-a terminat ca un student silitor, care voia să fie cel mai bun. Era conştient, prin jurământul pe care îl făcuse colegilor de liceu că „*adevărata mea vocaţie putea fi transformată într-o adevărată misiune*".

Este o mărturisire cu sens a posteriori, fiindcă vocaţia prin nai s-a transformat în misiunea prin cuvânt. Muzica i-a fost lui Zamfir un piedestal pentru menirea sa profetică, de natură christică, un misionariat cu substanţă

Scanned with CamScanner

divină, proiectul de armonie universală, pe bază de românism, cum vom vedea.

Culisele luării în stăpânire a vocaţiei de naist sunt fascinante. După ce a reuşit la Conservator, avea să-şi făurească singur un nai, alegându-şi tuburile luni de zile şi probându-le tub cu tub, ducându-se apoi la un arhitect, Constantin Popescu, căruia

i-a spus să i le taie şi să le lipească *„pe o formă specială"*. Îl concepuse după tiparul naiului pe care i-l dăduse Fănică Luca, pe care nu-l mai avea, fiindcă un coleg, un anume *„Pârvu Nicolae naist care trăieşte actualmente în Olanda, mi-a furat naiul meu oferit de maestrul Fănică Luca, vânzându-l în talcioc"*!

În anii 1958-59 Pârvu *„era cel mai bun prieten al meu"*. L-a dus şi la el acasă, la Găeşti. Totul bine până când a observat că-i lipsesc bani, buletinul, un ceas făcut cadou de tatăl său, iar *„totul a culminat cu dispariţia naiului meu din lemn de paltin făcut cadou de maestrul Fănică Luca, un instrument excepţional care avea un sunet remarcabil. Pe acest nai am descoperit inflexiunile vocii umane şi marea frumuseţe a romanţei cântată în registrul grav"*. La liceu, fermecat de acest instrument: *„Studiam uneori până după miezul nopţii închis într-o boxă retrasă, dintr-o aripă a liceului. Pentru prima oară am plâns cu instrumentul la gură, înmărmurit de frumuseţea sunetului"*. (B&B, p. 121)

Iar Pârvu i l-a furat, dar nu pentru sine, fiind şi el naist, ci ca să-l vândă la talcioc! A fost apoi exmatriculat, prins în flagrant, fără drept de reînscriere nicăieri fiindcă suferea de cleptomanie. Probabil că acum îşi exersează vocaţia asta şi în Olanda! Tatăl lui trecea drept chiabur oltean, îi aducea de mâncare şi bani. N-a înţeles de ce a făcut-o. De boală, dar fără *„instrumentul meu atât de iubit*, spune Zamfir, *mă simţeam ca amputat. Eram complet distrus, slăbisem enorm şi sufeream ca de o boală incurabilă"*. A trebuit să cânte pe un nai de împrumut.

Ce lume! Prin ce labirint a trecut şi în ce faună umană a trebuit să trăiască acest artist, Gheorghe Zamfir, a cărui vocaţie era o misiune cu drumul spre Dumnezeu!

Acest lucru l-a simţit şi atunci când a fost prima oară într-o ţară capitalistă, în Grecia, prin Casa de cultură a studenţilor „Grigore Preoteasa", când avea 23 de ani. Spectacolul a avut loc pe stadionul olimpic, cum am mai spus, cântecele lui din nai, pe care le-a interpretat atunci Zamfir, **Doina** şi **Ciocârlia**, deşteptând în spectatorii greci însăşi deşteptarea zeului Pan. Oamenii l-au îmbrăţişat, l-au sărutat, ca pe un ales, având în el *„reminiscenţe paniene"*. S-a petrecut un miracol. Era în preajma Sfântului Paşte. *„Cine poate pătrunde secretul cerului şi al lui Dumnezeu? Numai El ştie infinitele Sale căi de nepătruns"*.

Pe naiul făcut atunci, la sfârşitul anului 1961, cântă şi astăzi, după 55 de ani.*„Cu el am cucerit lumea. Cu el am câştigat cele peste*

1500 de discuri de aur şi de platină". Acesta era / este naiul soprano. Apoi, în 1968, *„am creat şi am inventat toată gama de naiuri alto, tenor, bariton şi bas"*. Ultimul tub are 70 cm lungime. Cu greu l-a convins pe marele arhitect Popescu că se pot alătura tuburi de 30 şi 70 cm! L-a costat însă, *„din sărăcia mea câştigată la nunţi"*, peste 2 500 lei. Şi scrie Zamfir cu litere verzale:

Scanned with CamScanner

„AŞA A LUAT NAŞTERE PRIMA MARE FAMILIE A NAIULUI ROMÂNESC ŞI UNIVERSAL", invenţie care a fost copiată apoi fraudulos de toţi amatorii, de toţi aşa-zişii constructori de naiuri, *"fără ca nimeni să recunoască în mod oficial acest act revoluţionar"* (B&B, p. 74).

*

Un alt moment revoluţionar în cariera de naist, de muzician complet, a lui Gheorghe Zamfir s-a petrecut în 1970 când a creat primul taraf concertistic din istoria muzicii. *„S-a născut astfel pentru prima oară forma de suită în folclor, iar taraful tradiţional a urcat pe scenă în formulă concertistică"* (B&B, p. 147). A devenit *„inovator al unui stil ce avea să fie imitat"* de multe grupuri româneşti, inclusiv de cel al lui Damian Luca. Iar naiul ajunge în prim-plan: *„Un fapt extrem de semnificativ a fost acela că tot pentru prima oară în istoria folclorului nostru, naiul devine primaş, locul întâi fiind deţinut până atunci în mod exclusiv de vioară"*.

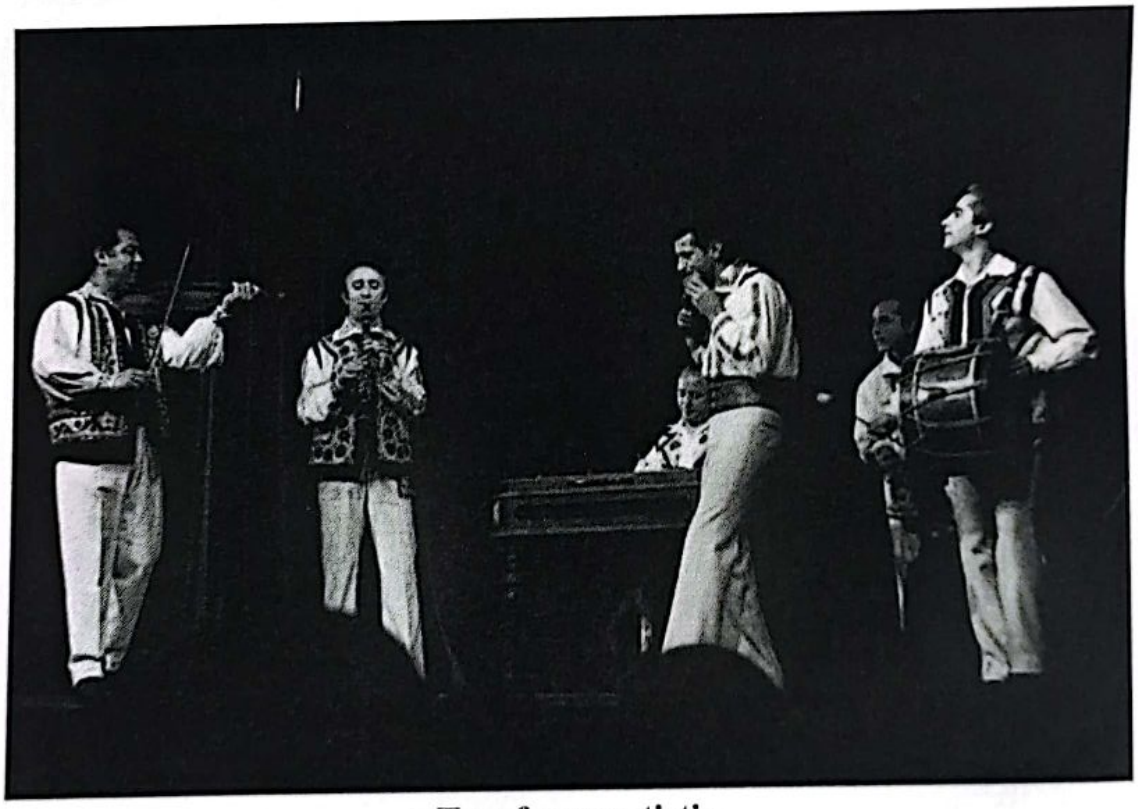

Taraf concertistic

Zamfir a creat acest taraf, el a ales oamenii care să-l însoţească în primul mare turneu, *„care avea să pună în 45 de zile Parisul la picioare"*. Acest turneu s-a transformat într-un succes planetar. În perioada 1970-1972 i-a avut în echipă pe cei mai buni instrumentişti ai momentului. În primul TARAF DE ŞOC au fost şase: Toni Iordache, ţambal, Ion Lăceanu, solz de peşte, ocarină, cimpoi, paiul, caval şi fluier, Cornel Niculescu, vioară, Ion Milu, taragot, Nicolae Mihai, contrabas, Zamfir, nai. La celelalte deplasări s-au mai perindat Ion Drăgoi, Grigore Vasile, clarinet, fluier, Stângă Pantelimon, ţambal, Florian Economu,

Scanned with CamScanner

contrabas. Zamfir îi descrie ca geniali interpreţi, dar mediocri intelectual, precari la cultură, dificili ca oameni şi mereu pretenţioşi. Pretenţiile lor tot mai exagerate au degenerat în certuri şi multe mizerii, unele făcând chiar de ruşine ţara din care provin, cu multe fapte condamnabile, *„toate având la bază setea de bani"*.

*

1972 este anul altei mari idei revoluţionare, poate cea mai mare, când creează îngemănarea dintre nai şi orgă. Avea 31 de ani. Ideea i-a venit în vis, când se afla în Elveţia, la locuinţa lui Marcel Cellier, un mare escroc internaţional, ca şi Ammel, unde avea o cameră în podul casei. Se afla în orăşelul Lutry, de lângă Lausanne. S-a visat cântând *„într-o biserică mare, acompaniat de orgă"*. Prima încercare a făcut-o în biserica din Lutry, la orgă fiind „escrocul Cellier", care avea doar noţiuni de pian. Aici au cântat **Mai ţii minte, măi dragă Mărie**, cântecul Mariei Lătăreţu, dar cu o mână Zamfir cânta la orgă. Apoi în discul care a apărut, Cellier îşi atribuie şi solo-urile, şi ideea de „nai şi orgă". Spune că *„această mişelie n-am să i-o iert toată viaţa, precum şi o mie de alte şi alte mişelii"*.

Evident, dacă Zamfir face publice aceste lucruri, nu e nebun. El are poate multe păcate, dar sinceritatea sa este absolută, fiindcă vine de la un ales al lui Dumnezeu, care nu spune decât adevărul. Cum vom arătat în vol. 2, când vom descrie comploturile şi jaful, vom vedea pas cu pas cine este Marcel Cellier şi cum l-a furat mişeleşte pe Zamfir. Dar eu zic că era firesc să se întâmple aşa. Cu Mozart nu s-a întâmplat? Ce a făcut Salieri? Mişeliile lui au dus la moartea lui Mozart. Şi cu ce artist important nu s-a întâmplat nenorociri? Întotdeauna marii artişti au beneficiat de protectori. Iar protectorii îşi atribuiau meritele protejaţilor lor. Nu era Cellier, era Vial, alt escroc, sau era madam Ariane Segal, o evreică din Paris, cineva tot apărea în calea lui să prindă peştişorul de aur, pe care să-l trimită apoi să aducă tona de peştişori care să le umple năvodul, o imagine pe care însuşi Zamfir o creează!

Se afla în casa unui negustor de metale neferoase, un om de afaceri, din ţara bancherilor, nu a unui înger.

Încă o dată se dovedeşte că victima cooperează. Artistul este prin definiţie naiv. Iar Zamfir nu era atunci preocupat decât de revoluţia sa. Ascultând înregistrările la marile difuzoare din casa lui Cellier, Zamfir a izbucnit în lacrimi. *„Combinaţia «Nai şi orgă» nu era nici frumoasă şi nici interesantă, ci* de-a dreptul tulburătoare, revoluţionară, divină!"

Această idee este exact picătura celestă de care Zamfir avea nevoie ca să-şi confirme teoria: *"Aducea în acea epocă plină de cacofonism, twist, tcha-tcha-tcha, rock, jazz, nya-nya-nya, ta-ta-ta, du-du-du, la-la-la, disonanţe a la Boulez, Nono, Stockhausen, Xenakis, un suflu novator pur, tridimensional, plin de oxigen şi lumină. Era exact sunetul de care lumea avea nevoie în acel moment, o rază nouă, o speranţă, o oază ce se-ntrevedea la orizont"*. (B&B, p. 170)

Cellier era conştient de importanţa majoră a acestei idei şi a hotărât să-şi facă propria casă de discuri şi editură muzicală.

Scanned with CamScanner

Cu litere verzale şi boldite, Zamfir scrie în extaz: ***O NOUĂ MUZICĂ, UN STIL SE NĂSCUSE, IAR NAIUL ROMÂNESC TRECUT PRIN RĂDĂCINI ORTODOXE TRIUMFA ÎN TEMPLUL CATOLIC, UNINDU-SE CU REGINA INSTRUMENTELOR, ORGA!***

De aici nu mai era decât un pas până la supremaţia folclorului românesc. Cellier se repezea la imensa lui fonotecă, scotea câte o bandă şi o punea la aparatele HI-FI, ascultând în paralel Beethoven şi muzică folclorică din Banat, şi-l întreba excitat, isteric:

„- *Ei, Gheorghe, ce zici, care e mai mare, folclorul românesc sau Beethoven?*

- *Folclorul românesc!, îi răspundeam.*

- *Bravo, bravo!*"

Şi Cellier decreta în faţa nevesti-si, Catherine, că „*asta e muzică adevărată - ce Bach, ce Beethoven, ce Mozart!*"

Cu o asemenea încărcătură, Zamfir a predat la Lausanne folclor românesc în şcoli şi licee, având câte 5 concerte pe zi. O propagandă extraordinară pentru o muzică necunoscută în acea parte de lume, când s-a ajuns să se strige „*Vive le folklore roumain! Vive les flûtes roumanies!*", iar copiii atingeau în extaz naiurile lui Zamfir. Naistul, compozitorul şi pedagogul îşi dădeau mâna pe altarul Sunetului Primordial, făcut să fie în centrul Bisericii Universale.

*

Când în 1972 semnează editarea discurilor „*nai cu orgă*", Zamfir reascultă piesele înregistrate şi notează că „*sonorităţile naiului se schimbaseră la 360 de grade. Nu mai era instrumentul din bătrâni care cânta o sârbă, o horă, un cântec, ci el însuşi devenise orgă. Înţelesesem că naiul s-a sfinţit, s-a catolicizat, unindu-se cu orga în biserică*".

Şi reacţia lui ca prim auditor al minunii: „*Impactul era colosal! Într-adevăr cosmic! O nouă muzică apăruse sau cea care a existat odată renăştea. Dumnezeu a pus în scara creaţiei SALE mâna pe mine şi muza care era în mine şi deasupra mea intra din când în când în orgă, revenind, mângâind naiul, Dumnezeindu-l, sacralizându-l. Aceasta era binecuvântarea!*"

Evident, mai târziu, avea să conştientizeze faptul că unirea dintre nai şi orgă este unirea dintre ortodoxie şi catolicism. Deci naiul ca factor de unire a unei dorinţe milenare a celor două biserici. Iar această combinaţie i se pare firească fiindcă „*în definitiv naiul este străbunicul orgii, el însuşi fiind o mică «orgă de gură»*".

*

Într-o serie de interviuri date în SUA, cine este, de unde vine, ce este naiul şi ce hram poartă în lumea de azi, Pan-Z declară că le-a vorbit americanilor despre „*misiunea naiului de purificare a muzicii, a sunetului, redarea culorii divine a vibraţiei ancestrale lăsate moştenire omului pentru a rămâne etern şi pur, unit cu Domnul*", avertizând totodată că, „*dacă nu vom fi atenţi cu muzica*

Scanned with CamScanner

de jazz, flegmatică şi arogantă, care n-are nici o legătură cu divinul creator, cu muzica Rock, Disco, Rapp, Metal etc., care reprezintă pe Satan şi descompunerea spirituală a omului, a omenirii, suntem pierduţi".

Interviu

Naiul, deci, este văzut ca un mesager, ca un instrument divin cu rol terapeutic, ca o soluţie de salvare a lumii. Evident, se poate reproşa că este o viziune naivă, dar lupta cea de toate zilele, ca şi lupta cea mare, s-a dus mereu între inocenţi şi ignoranţi, îngeri şi demoni, chiar dacă totul nu a fost atât de schematic, iar dihotomia a îmbrăcat şi haine comune.

*

Cu fiecare etapă din cariera naistului, se năşteau noi revelaţii privind teoria puristă asupra muzicii. Când a acceptat să facă discul cu muzică de varieté, puriştii din Franţa i-au întors spatele, „*spunând că am trădat folclorul, dar alte pieţe s-au deschis, neexplorate, printre care una avea să constituie un succes fenomenal. Canada!... A urmat apoi Noua Zeelandă, din nou Australia, S.U.A., Venezuela, Columbia... Africa de Sud...*".

Avea revelaţia posibilităţilor nelimitate ale naiului, în fond, ale sale, fiindcă naiul n-ar fi nimic fără naist, fără naistul care ştie să-l folosească, să scoată din el sunete nemaiauzite. La urma urmei, esenţial este felul cum descifrează Zamfir la nai o piesă care nu a fost niciodată până atunci cântată la acest instrument, cum ar fi un concert de Vivaldi, o melodie ca **Lonely Shepherd** sau o arie de operă ca **Nessun Dorma**. Ajunsese la „*cele trei palete ale naiului*", dar erau patru, folclor, orgă, muzică simfonică, varieté. După ultima experienţă, discul de varieté, avea dovada că naiul este „*un instrument novator, revoluţionar, unic şi inaccesibil*"!

Inaccesibil? Da, confirmând ceea ce spuneam mai înainte, fiindcă nimeni în afara sa, a lui Zamfir, nu mai folosise naiul în acest fel, nu a mai cântat aşa cum a cântat el. Ce şcoală ar putea exista ca tainele instrumentului să fi duse mai departe? O şcoală magică poate, fiindcă, în fond, nici o şcoală nu te învaţă ceea ce îţi dă natura, nu poate suplini ceea ce nu-ţi dă ea. Fănică Luca intuise perfect că Zamfir este înzestrat cu daruri potrivite pentru acest instrument. Şi Zamfir nu l-a dezamăgit. Deşi se dusese la Liceul de muzică să urmeze cariera de acordeonist, să se facă acordeonist şi nimic altceva, până la urmă adevărata vocaţie a explodat, şi-a cerut drepturile, iar acordeonistul a devenit naist. Ca acordeonist nu ar fi ajuns mai departe de un Fărâmiţă Lambru, deşi, datorită harului, Zamfir ar fi ajuns să cânte şi Beethoven la acordeon! Însă nu era acelaşi

Scanned with CamScanner

lucru. Un instrument mecanic, robotic, creat de om, nu se compară cu un instrument divin, creat de un zeu!

Însă odată cu trecerea la muzica de varieté, s-a petrecut un fenomen: *„Dacă în repertoriul meu folcloric am ţinut steagul sus, reuşind să-mi păstrez un mit, un nivel inatacabil de către cei ce doreau să mă imite, de îndată ce a apărut primul disc cu muzică uşoară, au şi apărut amatori care s-au strecurat cum au putut...*", adică au imitat prost fie ceea ce înregistrase deja Zamfir, fie alte piese *„într-o interpretare hibridă, lamentabilă*", care a dus la degradarea şi la criza prin care trece azi instrumentul.

Se dovedeşte fără tăgadă că principala cheie a muzicii nu e dată de instrument, ci de interpret, de cel care îl foloseşte, în cazul de faţă, nu de nai, ci de naist. Daţi acelaşi nai la o sută de oameni. Vor cânta în o sută de feluri, ca lecţiile de pictură impresioniste de la Fontainebleau, când acelaşi peisaj arăta altfel sub paleta a zeci de pictori. Câţi pictori, atâtea peisaje sau portrete, deşi modelul era acelaşi. Şi rămâne în istorie cine e mai dăruit. Adică geniul. Fiindcă numai el, prin harul său, iese din rând.

În fond, Zamfir declară, cum vom vedea, că naiul l-a sacralizat, *„el m-a sacralizat pe mine, nu eu pe el*", da, fiindcă nimeni nu a înţeles până la el *„sacrul din nai*". Evident, orice instrument îşi conţine miracolul în el, trebuie numai descoperit, aşa cum sculptorul, cum făcea Brâncuşi, studiază timp îndelungat blocul de marmură până vede în el statuia căreia îi va da viaţă prin cioplire. În nai se află toate melodiile sacre, dar şi degradarea lor, dacă nu ştii să foloseşti acest instrument, dacă dovedeşti că nu eşti un... cioplitor bun! Aici mi-aduc aminte de lecţia lui Hamlet dată lui Guildenstern, existentă în această scenă (Actul III, scena 2):

HAMLET
Vrei să cânţi din flautul acesta?

GUILDENSTERN
Nu ştiu, milord.

HAMLET
Te rog eu.

GUILDENSTERN
Nu ştiu, crede-mă.

HAMLET
Te rog, foarte mult.

GUILDENSTERN
Nu ştiu nici cum să-l apuc, milord.

Scanned with CamScanner

HAMLET
Este la fel de lesne ca şi a minţi; stăpâneşti găurile acestea cu buricul degetelor şi al policarului; sufli în el cu gura, şi va glăsui cea mai grăitoare muzică. Priveşte, astea sunt clapele.

GUILDENSTERN
Dar nu sunt în stare să le stăpânesc de fel, încât să scot ceva cât de cât armonios; nu sunt destoinic.

HAMLET
Şi-atuncea iată ce lucru de nimic mă socoteşti. Vrei să mă faci pe mine să cânt; vrei să arăţi că-mi cunoşti clapele; vrei să-mi smulgi măduva tainei mele; vrei să mă faci să sun de la cea mai de jos până la cea mai de sus notă a scării mele; şi această orgă este doldora de cântece şi de tonuri alese – totuşi n-o poţi face să glăsuie. Crezi oare, fir-ar să fie, că-i mai uşor să cânţi din mine decât dintr-un flaut? Botează-mă cu numele oricărui instrument voieşti, oricât m-ai zgândări, tot n-ai să mă poţi face să cânt.

Cunoaşterea tainelor creaţiei, ca şi cunoaşterea sufletului omenesc, presupun un tip de iniţiere asemănător, sunt ca o călătorie ritualică spre centrul unui labirint.

Acelaşi bloc de marmură poate genera o capodoperă sau o oribilitate plastică. Depinde cine îl citeşte şi cine dă cu barda în el!

Zamfir e revoltat de felul cum a ajuns azi naiul să fie folosit de amatori! *„Nu oricine poate fi apt să atingă şi să înveţe naiul dacă nu are de la cine şi dacă acela ce se crede profesor habar n-are de valenţele divine, de codul şi cifrul cosmic al instrumentului...*". În lipsa şcolilor de nai, dispar naiştii adevăraţi, iar cei existenţi îl folosesc ca pe un *„instrument de şpriţ, ciorbă de burtă şi mititei*", dar el nu a fost niciodată aşa, dimpotrivă, a fost şi este un *„instrument divin, complet, complex, cu valenţe cosmice, instrument ce deţine* ***codul planetar şi galactic*** *care iniţiază pe cel ce ştie să-i ceară secretul iniţierii, înlesnind calea către lumină, către Dumnezeu, către izbăvirea de sine prin sunet şi trinitatea sa*" (B&B, p. 272).

Iată ce rol înalt, sacru, îi conferă Zamfir naiului, iată imaginea adevăratului naist, care îşi divinizează instrumentul, care instituie un cod cosmic pentru a avea acces la taina lui. Această viziune trinitară asupra naiului o vom descoperi extinsă în cărţile lui Zamfir dedicate naiului. Dar aici putem spune că naistul s-a descoperit pe sine în paralel cu omul religios, că iniţierea în nai s-a făcut odată cu iniţierea în rugăciune, în credinţă, iar un mare rol l-au avut aprofundările Bibliei şi cărţilor ezoterice.

Sigur, există şi acest adevăr, al unicităţii instrumentului, al calităţii lui de instrument primordial, cu acces direct la Sunetul Primordial, care se exprimă ideal prin el. La muzica divină se străduiesc să aibă acces şi celelalte instrumente, dar naiul este creat aşa din cer, precum am auzit călugării făgărăşeni că spun despre vechiul popor român, că s-a născut direct ortodox, că aşa a căzut din cer!

Scanned with CamScanner

Şi e bine să reţinem ce a descoperit şi revelat Zamfir, că *„naiul nu este doar un instrument folcloric, ci şi un instrument clasic"*. Când a cântat în Austria şi Germania la nai piese de Beethoven şi Schubert, ascultătorii nu-şi puteau reveni, erau uluiţi, ei, care ştiau pe de rost muzica acelor compozitori şi considerau că e o blasfemie, oricum, un act de mare curaj, o nebunie, să cânţi la un *„instrument păstoresc"*, ceea ce ei ascultă de-o viaţă la pian sau vioară. *„Pentru aceste popoare elevate, numai vioara, pianul, vocea umană, clarinetul, violoncelul, oboiul, flautul erau instrumente nobile, cu toate că în afară de voce, nici unul nu are vârsta naiului, care datează de milioane de ani. Repet... naiul este singurul instrument construit de mâna lui Dumnezeu..., căci prin zeul Pan, Dumnezeu s-a exprimat direct fără intermediari"* (B&B, p. 283). Celelalte instrumente au fost construite de om, prin cunoştinţe mecanice, fizice, acustice şi matematice, pe când naiul a fost construit de Pan dintr-o zeiţă, Syrinx, transformată în trestie. Şi cine nu aude cum cântă vântul prin stufărişul din balta unde merge să prindă peşte?!

Sigur, a fost nevoie de Pan, ca o trestie să devină un instrument muzical. Aşadar, din capul locului, *„instrumentul primordial prin excelenţă"* a fost ridicat la calitatea de instrument divin!

Desigur, aceste descoperiri s-au făcut în cazul lui Zamfir printr-o serie de trăiri speciale, prin Golgota iniţierii, treptat, prin exersare, prin mii de repetiţii, prin aflarea tainelor cultice şi sonore până ajunge la rugăciunea cosmică prin nai, moment când declară că *„devenisem conştient de puterea incalculabilă a naiului"*, cu un dublu efect, puterea de iniţiere şi forţa de purificare, de eradicare a satanismului din lume. Îţi trebuie un mare curaj să ajungi pe aceste culmi ale credinţei în nai, iar Gheorghe Zamfir a ajuns, s-a ridicat între cer şi pământ, ca yoghinii adevăraţi în transa levitaţiei, vrând să străbată spaţiile intergalactice atunci când cânta **Doina Oltului** sau alte piese de suflet.

Îi atribuie asemenea însuşiri mistice naiului, fiindcă el însuşi a fost un mistic, cum vom vedea. Aşa cum Eminescu spunea că Eu =Dumnezeu, Zamfir poate să spună, şi spune!, că Nai = Dumnezeu. Revelaţiile supreme ale naistului se leagă numai de aceste categorii filosofice, religioase şi estetice. De aceea Zamfir a putut să spună atât de firesc: *„Muzica este cel mai frumos şi sublim templu al lui Dumnezeu în toată creaţia sa pe pământ, în afară de om cu trupul său în formă de templu"*. Şi totul e să deţii secretul suflului direct, aşa cum *„Rugăciunea rămâne Regina Contactului direct cu Dumnezeu atunci când e apropiată de un sunet pur, de o melodie pură trecută prin filtrul unui popor..."*. (B&B, p. 420). Iată de ce adevărata menire a naistului se împlineşte prin rugăciunea cosmică, atunci când el dă concerte în biserici, temple şi catedrale...

Solistul vocal

Evident, muzica pe care o cântă înseamnă şi vers. Melodiile populare au forţă fiindcă prin ele se transmit şi anumite mesaje, texte cu înţeles general. Ele sunt lecţia, manualele şcolare vii ale poporului român. Dar să aflăm mai întâi care era opinia lui George Enescu despre muzica populară. El spunea că

Scanned with CamScanner

„muzica populară românească răspândeşte o stranie melancolie, dar nu sunt sigur dacă cuvântul «melancolie» este cel mai potrivit. Pentru mine însă, această muzică este înainte de toate o muzică de vis; o muzică care stăruie în minor, culoarea visării nostalgice. În intervalele ei melodice se întrezăreşte Orientul; ritmurile sunt în general simple şi simetrice (2/4, 6/8), cu perioade bine definite de patru şi de opt măsuri, ceea ce le deosebeşte de ritmurile fără soţ, de cinci şi şapte măsuri, caracteristice anumitor naţiuni balcanice. Acest instinct al simetriei este, după mine, o dovadă a latinităţii noastre".

Dar acest instinct al simetriei se vede categoric în vers, în scheletul cântecelor, fiindcă armonia şi echilibrul lor se află şi în vers, în ritmul şi măsura textului pe care muzica îl serveşte. De altfel, muzica şi versul fac o unitate perfectă, iar efectul suprem este tulburătorul lirism al acestor cântece, poezia lor ancestrală şi celestă.

Zamfir este cu adevărat un aed, cum i se spunea în Grecia antică poetului epic recitator şi cântăreţ. Şi Zamfir, când cântă din gură melodiile sale, adesea recită, textele capătă deodată importanţă. Sunt şi cântece pe care le povesteşte, aşa cum l-a învăţat să facă Fănică Luca. Cuvintele devin purtătoare de mesaj. Cuvântul devine sunet, aşa cum sunetul cuvântă. Să nu uităm că el este şi poet, cum vom arăta.

Desigur, deprinderea de-a cânta a moştenit-o de la mama sa, care tot timpul îi cânta. Ea ştia multe cântece populare, fie din familia ei gorjeană, fie deprinse din ce auzea cântându-se la Găeşti, unde ajunsese prin căsătorie. Şi obişnuia să facă treabă prin gospodărie cântând, aşa cum fac de obicei mamele noastre. Şi nu se poate ca fiul ei cel isteţ ca un proverb, cum ar zice Eminescu, să nu fi rămas cu sonorităţile ei în minte sau să nu fi simţit şi el nevoia să cânte.

Însă ca elev la Liceul de muzică a făcut propriu-zis lecţii vocale, iar la Conservator a făcut 3 ani canto de operă cu celebrul bas de la Opera Română Jean Bănescu. Dar, aşa cum ne mărturiseşte el, nunţile au fost acelea care l-au format. Aici cânta din gură, nai şi acordeon. Aceasta a fost adevărata lui şcoală, o şcoală practică.

Sigur, la şcoală cânta în cor, ca tenor. *„Repetiţiile cu corul în care cântam ca tenor, având ca dirijor pe Constantin Romaşcanu, făceau să-mi spargă pieptul. Atât de tare îmi bătea inima*".

Scanned with CamScanner

Fenomenal este şi faptul că elevii cântau şi lucrări grele, de mare calibru, precum **Oda bucuriei**. „*Oda păcii de Beethoven răsuna ca la o formaţie de mari profesionişti. Orchestra condusă de maestrul Constantin Petrovici strălucea în sonorităţi înălţătoare încât ne mândream că eram elevii acestui liceu*".

L-am ascultat pe Gheorghe Zamfir nu o dată cântând în concertele sale. El are o voce ţărănească ideală, venită din adâncurile firii, ale magmei pure a pământului, parcă în ea se mistuie lăutarii toţi ai României, până la străfulgerările lui Zavaidoc. E o voce plăcută, caldă, de tenor, ca o compresă pusă pe o rană sau pe o frunte înfierbântată. Are şi o latură delicată, feminină, amintind de prinţesele care îşi depănau dorul la curtea regilor. Iar cine l-a auzit cântând piesa **Delirium**, va spune că aşa ceva încă nu a plămădit nimeni, nici o minte, nici un suflet, nici o gură, însuşi inovatorul Anton Pann ar fi invidios pe el, fiindcă numai din spirala iuţirii de sine se poate naşte aşa ceva. Şi prin vocea sa, toate cântecele au autenticitate, un parfum de vechi, de rugină ancestrală. Zamfir devine astfel un rapsod neaoş, cum Pan n-a fost, oricum, tradiţia nu ni-l înfăţişează şi ca solist vocal, faţă de Orfeu, care era un aed renumit, cânta din liră şi din gură, dar acum, prin Pan-Z, mitul panic, mitul bucolismului spiritualizat, capătă dimensiuni plenare, cântul lui Zamfir fiind ideal, întrucât devine un dialog între vocea umană şi nai, instrumentele pure ale Sunetului Primordial.

*

La una dintre întâlnirile noastre legate de unele aspecte ale carierei sale, pe care nu le aveam lămurite, când am pus la punct şi detaliile publicării acestei

Scanned with CamScanner

cărți, i-am spus lui Zamfir că în Autobiografie are puține urme legate de solistul vocal, deși mie mi se pare că face o mare nedreptate întrucât vocea lui este o comoară. Are în ea prospețime, este atât de fragedă, de curată, parcă gura sa s-a hrănit mereu numai cu miere de albine, hrana zeilor. Vocea lui Zamfir, atât de adolescentină, e semnul total al nepoluării ființei sale. Sufletul său total nepervertit se exprimă prin această voce curată, curățată de orice zgură. De ce l-a neglijat pe solistul vocal? Ar putea să-mi dea vreo explicație? Și mi-a făcut o sinteză a carierei sale vocale.

Încă de la 10 – 12 ani, mi-a spus, cântam din gură și mă acompaniam la acordeon. Melodiile pe care le cântam erau din cele ascultate de mine la radio. Pe atunci acest aparat era interzis de comuniști. Noi aveam unul, pe care tata îl ținea ascuns în fânar. Seara, când ne adunam acasă, tata se ducea afară, urca pe scară în fânaț și aducea aparatul. Și căuta frecvența care trebuia, până o găsea. Ascultam muzică populară, dar și știri politice. Țin minte că la acest aparat am auzit anunțul cu abdicarea Regelui Mihai. Tata a ieșit în curte și a vrut să-și descarce pistolul în cap. Striga ca un nebun: „Vai, aoleu, a căzut regele! Au venit comuniștii la putere! Suntem pierduți!". Mama abia a putut să-i ia pistolul din mână. Căci tata avea pistol, fiind băcan, fiind proprietar, și deci trebuia să aibă, să-și apere averea.

Și la același aparat, seară de seară, prindeam și emisiunile de muzică populară. Îi ascultam pe celebrii cântăreți ai timpului: Maria Tănase, Maria Lătărețu, Ioana Radu, Ion Crețu, Traian Uleican, care era cântăreț de operă, dar cânta și folclor, Ion Luican, Rodica Bujor, Ileana Constantinescu, fantastică, Alexandru Grozuță, Emil Gavriș, Victoria Darvai, Ștefan Lăzărescu, Zavaidoc, Lucia Habără, Ana Pop Corondan, Fănică Luca, George Pantazi, Iliuță Rudăreanu, Guți Adolf... Îi ascultam mereu. De la ei am învățat folclor. Știam pe dinafară tot repertoriul lor.

De sărbători, părinții mă puneau să cânt ce știu. Și cântam în casă cu acordeonul și vocea. Mama avea o slăbiciune pentru cântecul bănățean **Pavele, Pavele**, ca și pentru **La Tismana într-o grădină, M-am jurat că n-oi mai bea** și altele.

Mai târziu, în 1975, am înregistrat la Philips o piesă compusă de mine și orchestrată pe malul lacului Neuchâtel, Elveția. Și am făcut un nou disc. În acest repertoriu, am introdus piesele mele vocale **M-am jurat că n-oi mai bea, Delirium**, o improvizație spontană, care a avut peste tot în lume un succes fulminant, și piesa **Te-am regăsit într-o romanță**, chiar o romanță, compusă în cușeta unui vagon de dormit, în timpul unui turneu cu Ansamblul „Ciocârlia", după un text scris de Mircea Bloc, textierul Ansamblului, care mi l-a prezentat atunci și, după o oră, l-am chemat și i-am predat melodia.

Tot în acest an, 1975, am întâlnit la Paris o clarvăzătoare din America, pe care, cunoscând-o, am invitat-o la mine acasă. Și ea mi-a spus atunci că de ce nu cânt cu vocea, *„cântați, că o să aveți un succes tot atât de mare ca și cu naiul!"*. N-am ascultat-o!

Dar în 2011 mi-am luat inima în dinți și m-am dus la Electrecord și la Radio „România" și am înregistrat, acompaniindu-mă la acordeon, 16 piese cu vocea. Sunt decis să scot un disc cu acest repertoriu revoluționar, în maniera de

Scanned with CamScanner

a pune altfel în valoare muzica populară. Sper să găsesc şi un sponsor pe măsură.

Şi de cântat, de ani de zile cânt frecvent în concertele mele câteva melodii, mai cu seamă **Patru boi suciţi în coarne, Izvoraş cu apă rece** şi celebra melodie **Foi în prun şi foi sub prun**, cântată cu mare succes de faimosul cântăreţ muscelean Gavril Prunoiu, care e şi profesor de canto de peste 35 de ani la Colegiul Naţional „Dinu Lipatti".

Romanţa mea, de care v-am pomenit mai sus, a fost înregistrată la radio de către tenorul Tedi Dumitrescu, dar n-a fost niciodată transmisă pe post, a fost interzisă, din cauză că eu eram trecut la index. Eram considerat duşmanul poporului de regimul ceauşist, iar peste 30 de ani, la fel. Dovadă că la Festivalul romanţei „Crizantema de Aur" de la Târgovişte, n-am fost invitat niciodată, nici să cânt, nici să fiu măcar în juriu, deşi Târgovişte e la 25 de km de Găeşti. Mai repede ajung în Japonia decât la Târgovişte!

Dar sunt hotărât să ridic aici, în ţara mea, Paraclisul Maicii Domnului, poate aşa voi scăpa România de satanizaţi!

Dirijorul

Vocaţia polivalentă a lui Gheorghe Zamfir se vede din faptul că, după ce termină liceul de muzică şi, în paralel, şcoala de cultură generală, se înscrie la Conservator şi îl absolvă la trei secţii, pedagogie, dirijat de cor, cu D.D. Botez, şi dirijat de orchestră, cu Iosif Conta. Iar în 1966, la 25 de ani deci, este angajat dirijor la Ansamblul „Ciocârlia", cel mai mare ansamblu din România, care ţinea de Ministerul de Interne, având sub bagheta sa 300 de artişti, corul, corpul de balet, orchestra simfonică, orchestra populară.

A fost solicitat la mai multe ansambluri, precum „Doina", al Armatei, „Periniţa", al Sfatului Popular al Capitalei, ca şi de orchestra „Barbu Lăutaru" a Filarmonicii „George Enescu". Dar, după vizita unui *„individ din M.A.I."*, familia a optat pentru „Ciocârlia".

Avea în orchestra populară 55 de muzicanţi, majoritatea ţigani, 70 la sută fiind *„cu studii minime medii sau cu 4 clase elementare, unii erau chiar analfabeţi, ca Marin Chisăr"*. Dar erau cei mai buni ţambalagii, acordeonişti sau taragotişti, precum Iosif Milu, Marin Chisăr, Toni Iordache sau Ilie Udilă. De asemenea, sub bagheta lui avea şi 12 solişti vocali, cei mai buni din ţară. Muzica populară făcea parte din metoda de propagandă comunistă, iar turneele prin

Scanned with CamScanner

oraşe şi sate se desfăşurau non-stop. După încheierea colectivizării, în 1962, tractoristul şi marile succese colective constituiau baza melodiilor noi.

Zamfir s-a impus repede, fiind singurul şef de orchestră cu diplomă de conservator! I-au dat o garsonieră în Berceni şi un salariu de 850 lei pe lună. Avea să facă un schimb de locuinţă şi să ajungă pe strada Brutus, într-o zonă pe care o cunoştea bine, unde se afla şi restaurantul „Apolodor", unde cântase împreună cu Jean Luca (violinist), fiul lui Fănică Luca, talentat, ca şi celălalt fiu al său, avea atunci 24-25 de ani, *„pianist de mare talent"*.

Era o epocă post-stalinistă, în care artiştii de mâna a doua, incompetenţii, repetenţii, analfabeţii, au devenit de mâna întâi. Partidul îşi făcea propaganda prin ei.

Cel mai sinistru carierist era *„ţiganul-comunist"*, aşa cum îl numeşte pe Victor Predescu, dirijorul ansamblului „Ciocârlia".

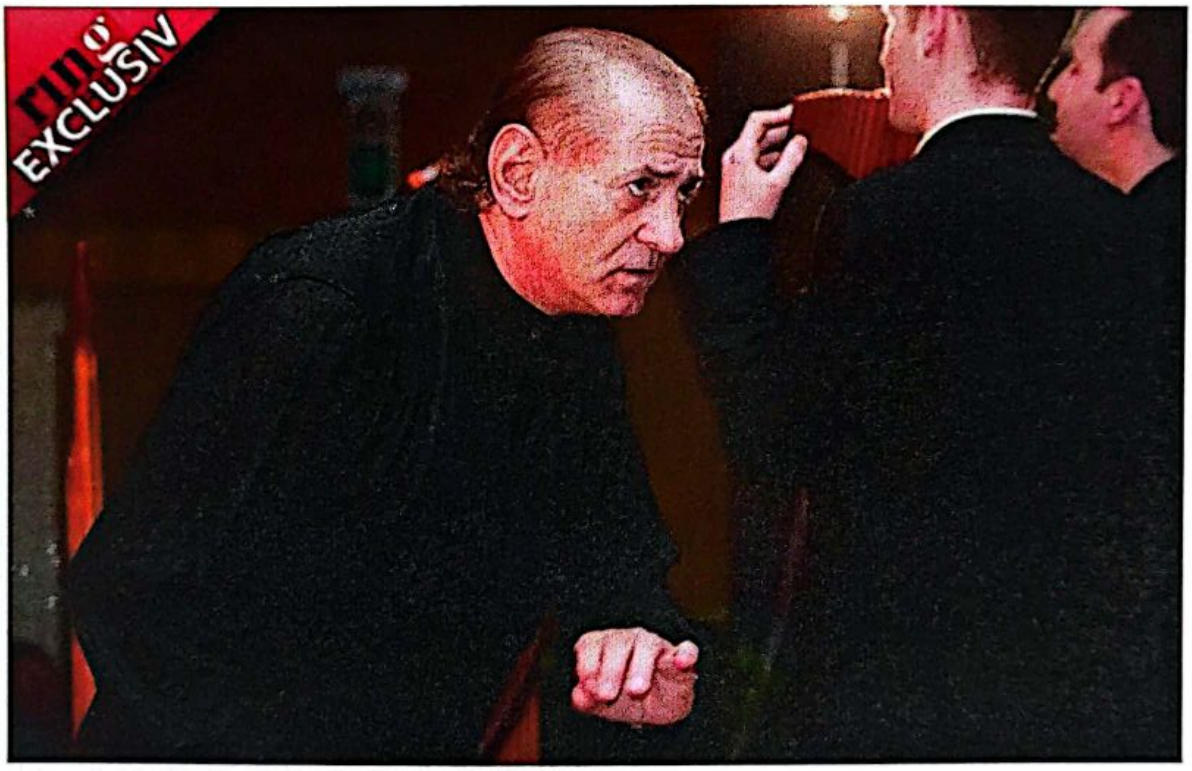

Zamfir, care era şcolit, care abia venise de pe băncile facultăţii, care primise arta dirijoratului de la Iosif Conta, se uita uimit la felul cum conducea orchestra Victor Predescu, de fapt, la felul cum se impunea el în faţa muzicienilor, cum îi umilea pe români şi îi promova pe ţiganii lui, dându-le prime şi alte onoruri. Iar o repetiţie cu el, era ca în filmele absurde, *„hai băieţi, hai, copii! Hai tată! Hm Pa, Hm Pa, Hm Pa"*, făcea gesturi de neînţeles prin aer fără nici o legătură cu melodia, cu tempo-ul. În realitate, orchestra era condusă de Toni Iordache, un genial ţambalist, care adunase în el toate armoniile lumii. Victor Predescu dirija de paradă, ca să se impună. Şi cum proceda? De pildă, în plin fortissimo, oprea orchestra şi striga: *„Cine a cântat un si bemol în do major? Cum nimeni nu răspundea, fiindcă nu se cântase aşa ceva, el îl arăta pe contrabasist şi-i spunea: Tu, mă, ţigane, tu?!, un român pur, conştiincios, dar îl*

Scanned with CamScanner

umilea şi-l dădea afară. Ce ureche fantastică, zicea câte unul. Cum a auzit dirijorul nostru un si bemol în plin fortissimo!" Evident, nu auzise nimic, fiindcă nu se cântase aşa ceva, Zamfir era acolo şi avea urechea perfectă. „*Era un bluff, în stil ţigănesc-comunist*"! Predescu procedase astfel ca să se impună, să arate orchestrei ce mare dirijor e!

Evident, acest Predescu îl ura. Orchestra se împărţise în două, în cei care nu-l simpatizau pe Zamfir şi în cei care apreciau „*competenţa şi cunoştinţele mele în materie de folclor şi mai ales urechea mea absolută şi maniera în care dirijam*".

Alte probleme s-au creat când a schimbat stilul de muncă, când „*am impus disciplina în grupul soliştilor vocali şi am cerut ca în afara programului să începem a descifra partituri clasice, dând cursuri de istoria muzicii, solfegiu şi armonie*". Era apreciat de mulţi instrumentişti mai ales când a început descifrarea unor partituri mai grele, cum erau simfoniile lui Haydn.

Viaţa de *dolce far niente* a celor din Ansamblu era deranjată. Orchestra avea şi un al treilea dirijor, un anume Mărgean, „*un ţigan violonist fără studii superioare (nu ştia decât să-şi scrie numele)*". Acesta s-a autoeclipsat şi dirija numai când orchestra se deplasa în unităţi militare sau la sate. Şefii armatei, ca generalul Mleşniţă, maiorii Zincă şi Mihăilescu, îl făceau pe Zamfir, când ei vorbeau, să-şi ia notiţe în care consemna „*toate monstruozităţile gramaticale ale acestor şefi, elita armatei comuniste*".

Dar marea muncă se petrecea în turnee. Erau „*turnee gigantice*", când se deplasau 300 de artişti, reprezentând două orchestre, cor, trupă de balet, solişti vocali, printre care Angela Moldovan, Aurelia Fătu Răduţu, Ion Cristoreanu, Irina Loghin, Maria Ciobanu, Ion Dolănescu, Constantin Dumitru, Maria Păunescu, Pop Simion, Benone Sinulescu, „*steaua stelelor, adulat de toţi românii*". Zamfir îl consideră pe acesta creator de şcoală, un adevărat fenomen după Maria Tănase.

Ca dirijor al Ansamblului „Ciocârlia" descrie multe momente, cum ar fi cel în care solist era Ion Dolănescu, un cântăreţ care falsa mereu la începuturile sale. Într-un turneu a cântat o melodie în care „*din mi minor sare în fa minor, pentru a termina spre final în la bemol minor*"! Pentru un profesionist ca Zamfir a fost o tortură, fiindcă s-a creat un mare decalaj între solist şi orchestră, încât „*am fost obligat să comand schimbarea tonalităţii*". Şi „*la un moment precis din fortissimo, am urlat: toată lumea în la bemol minor!*" (B&B, p. 101).

Nici solistul, nici publicul nu şi-au dat seama de acest artificiu necesar. Concurenţa dintre Dolănescu şi Benone Sinulescu dezvăluie abilităţile primului de a-şi face un nume, fără să aibă nici pe departe talentul celuilalt. De fapt, „*Ion Dolănescu a fost o copie fidelă a marelui cântăreţ Marinică Iordache din Mătăsaru, sat aflat la 3 km de Găeşti, o voce de aur cu un repertoriu pur, care din păcate a murit foarte tânăr, uitat de toţi*". Însă a lăsat în urma sa 4 sau 5 discuri şi poate fi ascultat. „*Benone a fost un revoluţionar, Dolănescu abia un cântăreţ*".

Scanned with CamScanner

Toată cariera scenică a lui Gheorghe Zamfir este plină de astfel de experienţe prin care defineşte oamenii cu care cântă, iar din momentul când el revoluţionează felul de a prezenta muzica folclorică, dirijorul şi naistul devin o unitate. Ca solist, în faţa tarafului pe care şi-l alege, el este şi dirijor. La repetiţii îşi instruieşte trupa, spunându-i să fie atentă la anumite semne pe care le face. Atunci când trece la o altă melodie sau altă tonalitate, când lasă un anumit instrument să intervină, Zamfir se întoarce spre ansamblu sau face anumite gesturi, care indică exact ceea ce doreşte.

Specificul artei lui concertistice este acesta: solistul, recte naistul, are rol principal, iar ansamblul are rol de acompaniator sau de intermezzo, adică un raport cu totul răsturnat faţă de cum se cânta în trecut muzica populară. Ansamblul trebuie să fie foarte atent; fiindcă niciodată un concert panzamfiric nu se repetă, Zamfir este mereu imprevizibil. Cu el, nici un taraf nu are şansa să intre în rutină. Spontaneitatea şi arta improvizării, care apar numai de la perfecţionism încolo, de unde începe adevărata libertate creatoare, fac din fiecare concert un unicat. Prin dirijor se exprimă, de fapt, compozitorul, fiindcă multe melodii sunt recreate, au o patină subiectivă, panzamfirică.

Dar şi când cânta împreună cu Nicolae Licareţ, în celebrele turnee din catedralele occidentale, unde oferea concerte de nai şi orgă, Zamfir avea un cod dirijoral, folosea anumite semne. De pildă, ţinea naiul cu mâna dreaptă la gură, lungind sunetul, iar mâna stângă o înălţa spre cer, semn prin care îi indica organistului să intre în *fortissimo*, cât mai mult, la apogeu.

Evident, cele mai de neuitat momente le-am trăit când Zamfir a dirijat Orchestra Naţională de Folclor, aşa cum arăt mai jos, în cronicile dedicate acestor concerte. Aici alterna mereu, trecea din postura de solist la aceea de dirijor. Momentele instrumentale se îmbinau cu cele vocale, naiul colabora cu

Scanned with CamScanner

vocea şi cu orchestra, tot acest angrenaj de participări devenea un tot unitar, din care rezulta măiestria lui Zamfir, perfecţionismul la care ajunsese. Şi această măiestrie transmitea o mare încredere, o mare fericire instrumentiştilor, care se transmitea imediat şi sălii. Rar am văzut instrumentişti mai fericiţi, care erau mereu solicitaţi, să fie atenţi la ce se întâmplă atunci când Zamfir le făcea un anumit semn. Iată ceea ce dădea caracterul viu, vitalist, al acestor concerte, din care dispărea total plictisul sau rutina. Ca finalul să se încheie triumfal, cu tricolorul românesc pe umerii săi. Zamfir devenea un simbol, un mesager al românismului şi al Sunetului Primordial.

Compozitorul

Ca şi George Enescu, Gheorghe Zamfir a avut un instinct muzical înnăscut. Cum poţi să compui la 5 ani?, se întreba Enescu. *„Dar se poate compune şi fără să cunoşti regulile, cu condiţia însă să ai instinct muzical"*. Şi a compus din instinct prima... operă, numită *„**Ţara Românească**, operă pentru pian şi vioară de George Enescu, compozitor român în vârstă de cinci ani"*! Apoi a compus un vals, cu o armonie *„foarte încărcată"*. În fine, a urmat o **Piesă religioasă**, prin care a marcat legătura cu divinitatea, de care nu s-a mai despărţit niciodată. Notele aveau forme de flori, insecte, animale. Aceste partituri se păstrează la Muzeul „George Enescu" din Dorohoi şi Bucureşti.

Dacă Enescu, la 5 ani, a avut *„ideea fixă de a fi compozitor şi numai compozitor"*, Zamfir şi-a descoperit tot de mic vocaţia de compozitor, fiindcă şi în el instinctul muzical a lucrat cu o forţă vulcanică. A funcţionat ca o magmă. Ca o forţă din adâncuri, ca un jar mocnit, aşa cum simte şi azi când vorbeşte despre vigoarea pământului. Şi această vigoare se exprimă în el nu sub formă de războinic kamikaze, să spunem, ci sub forma instinctului muzical.

Iată o mostră.

Acordeonul i-a fost mulţi ani raniţa începutului de carieră, când, cu el în spate, făcea un adevărat maraton, colindând satele din apropierea Bucureştiului şi cântând pe la nunţi şi botezuri, împreună cu alţi colegi de la Liceul de muzică.

La aceste concerte improvizate trebuie să adăugăm şi maratonul de la Liceu la Palatul Pionierilor, mereu cu acordeonul în spate, pe rol de ghiozdan. Trebuia să ajungă la Palatul Cotroceni, care fusese confiscat de Gheorghiu-Dej şi dat în folosinţă tinerilor vlăstare ale partidului. Se cultiva pe toate căile muzica populară. Zamfir venea de la Liceul se muzică şi cânta aici la acordeon în orchestra populară. Îşi aduce aminte de *„**Leşeasca**, o horă moldovenească pe care n-am s-o uit toată viaţa"*. Se petrecea fenomenul iuţirea de sine, descris astfel: *„Notele se înlănţuiau unele după altele, de parcă ţâşneau dintr-un izvor cu apă limpede. Mi se bloca respiraţia şi-mi veneau lacrimi în ochi de atâta fericire!"*. La un moment dat, simte că *„acordurile nu se schimbă unde trebuie"*. Fiind la o repetiţie, îi spune dirijorului, iar acesta îi cere să arate el cum e bine. Şi repetă. *„Eram atât de uluit de felul cum plasam acordurile încât aveam impresia că cineva îmi suflă în ureche. Eram în culmea fericirii! Aveam 15 ani şi dădeam indicaţii armonice orchestrei de muzică populară de la Palatul*

Scanned with CamScanner

Pionierilor". Şi cei 30 de elevi din orchestră au aprobat acompaniamentul propus de Zamfir. „*În faţa ochilor defila imaginea ţambalagiului Lipoşteanu din Găeşti, primul meu iniţiator în armonie, şi a maestrului Fănică Luca, care în timpul cursurilor de nai, din lipsă de corepetitor, mă pusese din anul II să acompaniez la pian, dictându-mi armoniile de câte ori era nevoie*".

Aşadar, instinctul muzical l-a făcut să reacţioneze, să ofere acea lecţie de armonie, pe care o învăţase de la Fănică Luca, maestrul său, care era şi „*profesor de armonie, căci în materie de folclor era un neîntrecut armonist*" (B&B p. 117). Ba, aşa cum avea să adauge Zamfir ulterior, „*Maestrul meu cânta şi la chitară, iar cu vocea era neîntrecut, având un timbru unic, halucinant. El făcea foarte des armoniile la orchestra «Barbu Lăutaru»*".

La reluare, „*hora se desfăşura ca o simfonie într-o logică perfectă, melodică şi armonică, şi mă simţeam în al nouălea cer*". Zamfir consideră acest moment startul carierei sale de compozitor: „*Era prima mea victorie, un preanunţ a ceea ce avea să vină peste ani şi ani*".

*

Muzica sa preferată era „*folclorul instrumental*".

Zamfir mărturiseşte că pe vremea când era dirijorul Ansamblului „Ciocârlia", la vârsta de 25 de ani, a început să scrie „*primele compoziţii, aranjamente şi orchestraţii, prima metodă de nai editată mai târziu la Paris, în anul 1975, la editura Chappell*".

Dar în alt loc avem şi o altă informaţie: „*am compus la 17 ani **Hora de virtuozitate, Sârba oltenească şi Hora Bucureştiului**, prezentate la concurs în 1959, când am luat premiul I şi titlul de laureat pe ţară*".

Un alt moment semnificativ este legat tot de anii când era dirijor la Ansamblul„Ciocârlia". Rămas singur, după ce grosul ansamblului a plecat într-un turneu în SUA, lăsându-l pe el cu „resturile", fiindcă el nu avea „origine sănătoasă", plus că era periculos, singurul cu şcoală, foarte talentat şi frumos, plus că nu era nici membru de partid (ce lupte se duceau pentru a fi membru de partid, condiţia principală ca să fii pe lista unui turneu în străinătate!), Zamfir şi-a cumpărat o pianină şi început să creeze un program pentru orchestră, aranjamente şi compoziţii noi, care l-au dat gata pe generalul Mleşniţă, care i-a mărit salariul, iar când se organiza un turneu,Zamfir era printre primii pe listă.

Avem aici o mărturisire istorică, privind cauza care l-a dus pe Zamfir la conştientizarea necesităţii de a fi compozitor întrucât „*noi nu aveam obiceiul să facem orchestraţii pe melodii din folclor. Suitele de dans au fost acelea care au cerut treptat contribuţia tuturor instrumentelor în dezvoltarea lor, fapt care a dus la adevărate capodopere de stiluri, fără a interveni prea mult în schimbarea structurilor melodice*".

Remarcabil este descrisă istoria acestei revoluţii în privinţa orchestraţiilor. Pionierul absolut este Ionel Budişteanu, „*jumătate ţigan, jumătate evreu*", cu titlul de Artist al Poporului, obţinut după un succes fulminat în SUA, în 1964, care făcea „*orchestraţii după ureche*", la orchestra „Barbu Lăutaru" a Filarmonicii „George Enescu", fondată în 1922 de regele Carol al II-lea, iar

Scanned with CamScanner

orchestra folclorică a fost înființată în 1948, ca și alte ansambluri *„pentru propagandă comunistă"*. Budișteanu „avea o ureche muzicală excelentă și a introdus pentru prima dată pasaje cântate de instrumente ca vioara, acordeonul, violoncelul, clarinetul în anumite cântece și dansuri tipice românești ca sârba, hora sau geamparalele. El a lansat piese de mare virtuozitate care deveniseră celebre în acea epocă, **Hora în șapte scări, Hora mărțișorului, Sârba în căruță, Hora furtună** și altele" (B&B, p. 103).

Sigur, *„era foarte dificil să ții pe scenă 80 de țigani care nu aveau altceva de făcut decât să acompanieze"*. Dar Zamfir se desparte de Budișteanu atunci când acesta *„a început să completeze măsurile goale cu game, arpegii și tot felul de pasaje de virtuozitate, demonstrații care au fost imediat considerate drept o «revoluție» în materie. Eu, care eram un purist ca Dumitru Fărcaș, Gheorghe Palcu și alții, am luat atitudine. Era monstruos (spunea grupul nostru) să distrugi patrimoniul nostru muzical cu pasaje care aminteau de Wagner sau Schubert"*. Zamfir îl prefera pe Constantin Arvinte, ale cărui orchestrații erau mult mai apreciate, mai ales de către ansamblurile studențești, al căror idol era.

Revolta lui față de *„speculațiile armonice"* introduse de Budișteanu are conotație politică, fiindcă se cereau noi texte și noi orchestrații, un folclor nou, dar *„noi, conservatoriștii, susțineam morțiș că puritatea și autenticitatea folclorului trebuie păstrate"*. E aici o confesiune foarte prețioasă, care arată concepția lui Gheorghe Zamfir față de creația muzicală.

Era o epocă în care folclorul trăia o mare efervescență, dovadă că de ansamblurile folclorice răspundea armata, iar succesele erau decorate de partid. Comuniștii își făceau propaganda prin muzica populară. Prin muzică în general, fiindcă „nu are cuvinte", așa cum avea să-i spună Pacepa lui Ceaușescu când aproba deplasarea lui Johnny Răducanu în străinătate. Cu același argument aproba și Suzana Gâdea turneele Filarmonicii. Și tot o rațiune de propagandă stă și la baza Festivalului „George Enescu", înființat de comuniști după moartea compozitorului. Ei voiau chipurile să facă o reparație morală după ce i-au refuzat lui Enescu întoarcerea în țară și l-au lăsat să moară ca un câine.

Păcat că în Autobiografia sa, Zamfir nu face referire în nici un loc la aceste moment. Cum vedeau oare folcloriștii aceste eveniment? Cine era pentru ei George Enescu? Parcă ar fi fost două lumi total diferite, deși Enescu a compus piese simfonice „în stil popular".

Sigur, mafia muzicii populare era cruntă. O descrie Zamfir cu lux de amănunte. Dar el a știut să facă din fiecare rău, un bine. Tot aici, la Ansamblul „Ciocârlia", se naște cu adevărat compozitorul. După ce se organizează un complot împotriva lui, de dare afară, șeful Ansamblului, colonelul Natovici, îi comunică: *„Tovarășe Zamfir, începând de astăzi veți orchestra pentru cor și balet"*. Era un fel de retrogradare. În acel moment a început o creație febrilă, lucra continuu, mai ales nopțile, până îl apucau zorile. Așa a terminat **Poemul Călușăresc**, *„dans tipic care avea o semnificație aparte în magia populară practicată la sate. A urmat **Sârba-n căruță**, o piesă celebră de virtuozitate pentru cor mixt și orchestră"*.

Atunci *„am finalizat o mare cantitate de partituri pentru orchestră, soliști și cor"*. Această experiență s-a petrecut în anii 1967 – 1969. Benone Sinulescu,

Scanned with CamScanner

peste ani, l-a ajutat să recupereze o parte din această „*comoară*", restul partiturilor originale rămânând în arhiva Ansamblului „Ciocârlia", dacă o mai fi existând această bibliotecă.

Interesant este şi felul cum descrie pregătirea unui spectacol important, când i s-a cerut să introducă melodii noi în repertoriu. A lucrat cu Aurelia Fătu Răduţu, după un cântec de-al ei: „*Am dictat treptat melodia la vioara întâi şi apoi contram melodia la vioara a doua. Au urmat violoncelele, violele şi armonia, acordeonul, contrabasul şi instrumentele de suflat. După 45 de minute, timp în care orchestra a ascultat extrem de atentă, notând pe hârtie motivele pe care tocmai le dictasem, am spus: Acum toată orchestra împreună! Unu, doi, trei. Atacaţi încet... în piano. Avansam în melodie în acelaşi timp în care solistul cânta. Aveam frisoane şi lacrimi în ochi pe care încercam să le ascund. La final toţi au rămas muţi: zece secunde de linişte. Aurelia, care nu mă agrea deloc, m-a îmbrăţişat plângând, spunându-mi bravo, bravo!*"

Aşa a orchestrat pe dinafară, în numai 45 de minute, „*o piesă pentru 55 de muzicieni atât de dificilă*"!

Cu Aurelia Fătu Răduţu

*

Un pas uriaş se petrece în momentul când are ideea de a crea muzică pentru nai şi orgă. În capitolul **Naistul**, am arătat împrejurările acestui eveniment. Contextul însă era dramatic, fiindcă Zamfir tocmai descoperise cum fusese fraudat de producătorii Marcel Cellier şi fraţii Celie. Ajuns la Paris, a găsit de lucru la vestitul cabaret „Le lapin agile" din Montmartre, unde îl acompania la pian un compozitor pe nume Marc Berthomieu, căruia îi povesteşte cum i s-au vândut aproape un milion de discuri fără să primească un franc. Berthomieu îl duce la SACEM, societatea drepturilor de autor, unde

Scanned with CamScanner

depune un dosar cu toate discurile, CV-ul şi tot ce trebuia, în calitate de compozitor, interpret, aranjor şi orchestrator, iar în câteva săptămâni a fost primit ca membru în Uniunea Compozitorilor şi Editorilor din Franţa!

Iar în România, Gheorghe Zamfir nu era membru al Uniunii Compozitorilor, cererea lui a fost rătăcită, el, care refuzase să rămână definitiv în Elveţia, care nu concepea să-şi părăsească ţara. I s-a propus să rămână. I se dăduse un loc cu vedere spre lacul Leman, o panoramă de vis, *„dar ce folos că nu era ţara mea, nu eram acasă. Lacrimi fierbinţi alunecau pe obraji, gândindu-mă la ai mei, la tot ce lăsasem acolo departe. Pentru nimic în lume nu aş fi rămas"*. Însă ce a obţinut acolo, nu ar fi realizat în ţară. Numai într-o lume catolică putea să viseze îngemănarea dintre nai şi orgă. Succesele de la Paris, Geneva, Lausanne şi Bruxelles i-au deschis porţile creaţiei şi ale împlinirii.

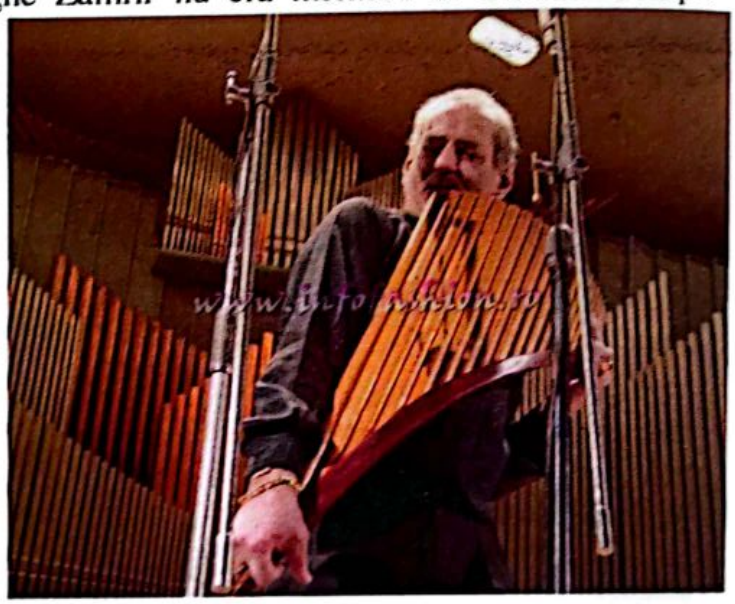

Revoluţia nai-orgă

La Paris a încheiat un contract cu cabaretul Villa d'Este, unde l-a adus pe ţambalagiul Stângă Pantelimon, dar s-au ivit imediat alte probleme, legate de fraţii Celie. Contractul cu Electrecord expirase în 1975, dar cei de acolo îi vând şi azi aceleaşi discuri fără nici un drept. *„Din escroci,* spune Zamfir, *au devenit piraţi notorii, înşelând ţara în care m-am născut cu sute şi sute de milioane de franci, iar pe mine cu sume incomensurabile"*.

Culmea banditismului a fost un complot al acestor mizerabili negustori, fraţii Celie, Marcel Cellier, Jean-Claude Vial, care au făcut un pact cu diavolii Carţiş de la Electrecord şi Tiberiu Alexandru de la Institutul de folclor şi, cu ajutorul altei *„somităţi a epocii"* Zeno („zero", cum îi spuneau studenţii) Vancea au emis un document către bandiţii străini în care arătau că Zamfir nu există ca şi compozitor, scriind negru pe alb că *„tot ce cânt eu la nai şi-mi atribui ca fiind compoziţii personale, este furt din folclor şi reprezintă teme reluate"*!

Cu acest document, a încetat şi plata oricărui drept de autor, hoţii jecmănind tot. Iar Zamfir se vede deposedat de melodii pe care le-a compus până în 1968 şi au intrat în conştiinţa publicului de pretutindeni, în cap cu **Doina de jale, Doina ca la Vişina, Doina din Argeş, Păscui calul pe răzoare, Sârbă bătrânească** şi altele.

Aceste piese sunt compuse de Gheorghe Zamfir în spiritul folclorului românesc, dar sunt creaţia lui. E ca şi cum l-am dezmoşteni pe Wagner de operele inspirate din folclorul şi legendele germane, pe Mozart că a luat teme din folclorul austriac, pe Enescu fiindcă **Rapsodiile** sunt create în stil popular românesc, ca şi alte piese create în acest stil. Crima este şi mai mare, fiindcă

Scanned with CamScanner

înseamnă că oricine de pe pământ poate să-şi atribuie orice melodie populară vrea, folclorul românesc stând la dispoziţia tuturor ca pe o tarabă free. În ticăloşenie, românii dovedesc că ştiu să coopereze bine cu străinii, adică dovedesc la propriu că ştiu să-şi vândă ţara, ceea ce are mai preţios în ea, de la folclor la aur!

*

Un salt face compozitorul Zamfir în 1974 când, pentru a scăpa de teroarea fraţilor Celie, care vindeau în draci discurile sale, în milioane de exemplare, oriunde avea concerte, ca şi ceilalţi fraţi de escrocherii, Marcel Cellier şi Claude Vial, realizează un disc cu organistul Georges Rabol, în care a atacat un repertoriu nou, diferit de ceea ce crease până atunci. Aşa sunt piesele **Omagiu lui Bach** şi **Soufle du temps /Suflul timpului**, „*lucrări scrise în stil baroc*". Naiul încă nu se integrase noului stil, „*era încă legat cu imense odgoane de melodiile noastre ancestrale*". Revelarea forţei lui se vede în **Missa păcii**, „*lucrare de graţie compusă în stil folcloric în 1974*" (B&B, p. 203).

Jungla creată de Cellier şi Vial era însă sufocantă, fiindcă ei au inundat piaţa elveţiană, germană, austriacă şi franceză cu noile discuri cu orgă, care se vindeau în milioane de exemplare, iar Philips, firma cu care avea Zamfir contract, nu putea face faţă acestei concurenţe. Cum vor arătat mai detaliat în vol. 2, era o gigantică bătălie mondială ce se dădea în jurul muzicii create de Zamfir.

Şi cum răspunde Zamfir acestor mârşăvii? Pe duşmanul elveţian, pe care îl consideră un blestem al vieţii lui, Marcel Cellier, îl aduce la Bucureşti unde dau împreună un concert de nai şi orgă la Ateneul Român! E incredibil! Poate spera la o împăcare, la o vindecare morală? Zamfir crede că a fost o mare greşeală să aducă un amator pe scena Ateneului, mai ales când în ţară existau organişti mai buni decât Cellier! Dovadă că următorul concert l-a susţinut la Sala Radio cu organistul sas Horst Gehan, care avea în acel moment cea mai bună reputaţie. Este aici un anumit orgoliu, să le arate românilor cu cine au de-a face, unde a ajuns!

*

Sigur, există un revers al medaliei. Am auzit voci care spun că nu-l cred pe Zamfir, care se plânge pe toate posturile, acuzându-i pe toţi de escrocherii, dar tot ce a creat el valoros este cu suport străin, multe piese sunt comenzi ale francezilor. Chiar şi cel mai escroc dintre ei, Marcel Cellier, l-a găzduit, l-a ajutat, căci fără Cellier nu prindea viaţă nici ideea revoluţionară cu îngemănarea nai-orgă. Şi dacă nu era Cellier, era altul, dar trebuia să fie un străin. Cât de escroc o fi fost Cellier, nu era însă ultimul tâmpit, era un specialist în a pune în valoare muzica, cum îl descrie iniţial Zamfir, altfel nu ar fi avut o fabuloasă fonotecă şi tot ce înseamnă un studio performant, de invidiat. Şi-apoi era un negustor de metale neferoase. La ce se putea aştepta Zamfir de la el? Să fie un sfânt? Credea că negociază cu un înger? Omul voia să câştige, i se ivise prilejul

Scanned with CamScanner

şi căuta să-l atragă în anumite curse. Faptul că era interesat de folclorul românesc, nu e un păcat, dimpotrivă. Nu era el, îi ieşea în cale altul. Aşa cum a fost Gérard Davoust, directorul Editurii Chappell, care i-a comandat **Messa Păcii** şi datorită căruia Zamfir a semnat primul contract de exclusivitate cu Philips la Paris, în 1973.

Mă întreb dacă rămânea la Găeşti, Bucureşti şi în ţara lui prinde peşti, oare mai compunea vreodată ceea ce a compus? Sigur, dacă el crede că totul este dinainte scris, probabil că ar fi compus **Messa Păcii** şi la Găeşti! Şi Dumnezeu i-ar fi dat o putere mare, să ridice o catedrală cu orgă! Dar nu a fost nevoie, fiindcă i-a fost scris s-o compună la Paris, în casa unei binefăcătoare nesperate, Sally Tobias, care era evreică!

Suntem în 1974. De câţiva ani, la Paris circula o Missa foarte populară, compusă de un argentinian. Lui Zamfir nu-i plăcea fiindcă nu avea „*arhitectură*". Şi atunci Davoust i-a comandat una pentru editura lui, cu următoarea precizare: „*Ar fi bine ca naiul să înlocuiască soprana şi să găseşti o temă populară uşor de reţinut, care să poată fi cântată de oricine după ce aude lucrarea*".

Iată deci o temă excelentă, care l-a pus la treabă. Şi a ieşit o minune. E una dintre cele mai frumoase mise ale lumii. Vom mai avea prilejul să vorbim despre ea.

*

Calitatea de compozitor se însoţeşte adesea cu aceea a culegătorului de folclor. La noi, marii artişti au avut şi această pasiune culturală, din care au apărut repere. Dacă un Anton Pann, Alecsandri, Eminescu şi alţi mari scriitori nu ar fi cules folclor, nu ar fi existat repere ca **Mioriţa, Meşterul Manole** şi alte nestemate folclorice, devenite modele pentru orice cunoaştere serioasă a artei. Plăsmuirile folclorice au consolidat o mitologie naţională foarte originală, unică în lume. În multe cărţi, începând cu **Miturile româneşti şi arta filmului** (1979), am arătat importanţa lor şi forţa de impact, literatura, ca şi arta românească în general, fiind chiar o *ancilla* a folclorului românesc. Latura cultă a culturii noastre a apărut târziu în istorie, ceea ce a păstrat şi consolidat specificul naţional, limba şi portul, a fost folclorul, cu rădăcini ancestrale. În filmul meu **Crăciun în Maramureş** (1996), am avut şansa să prezint câteva colinde arhaice, iar în **Ţara colindelor** (1996) să arăt toată bogăţia folclorului inspirat de sărbătorile Crăciunului şi Anului Nou, aşa cum obiceiurile se păstrează şi azi, într-o deplină autenticitate. Le-am filmat pe viu, aşa cum sunt ele prezentate în realitate. Am fost în toate satele Maramureşului şi am surprins pe viu toate obiceiurile lor autentice. Iar la Săpânţa, am avut parte de călăuzirea episcopului de Maramureş, Justin Sigheteanul, om al locului, un mare suflet de român.

Şi m-am bucurat nespus când am descoperit că Gheorghe Zamfir a fost la Săpânţa, în tot Maramureşul, ca şi în toată ţara, de altfel, şi a cules folclor. Este unul dintre cei mai completi cunoscători ai folclorului românesc, pe care îl stăpâneşte în toate zonele sale. Se ştie că marii rapsozi ai Românei sunt legaţi de o anumită comoară folclorică pe care au purtat-o cu ei toată viaţa şi au

Scanned with CamScanner

popularizat-o prin concertele lor. La fel, personalitatea unor mari cântăreţi, ca Maria Tănase, este dată de capacitatea lor de a culege şi prelucra folclorul, de a-l adapta la propria lor personalitate, fără a-i denatura esenţa. De aceea, este o mare crimă ceea ce au făcut Electrecord şi Zeno Vancea, să-i reproşeze lui Zamfir că a furat folclorul românesc, răpindu-i meritul de creator. Aşa este **Doina de jale**, un furt? Ce ruşine! Aceşti răpitori trebuie scoşi din istoria muzicii şi a culturii. Un compozitor nu poate fi rupt de culegătorul de folclor. Cei mai mari compozitori români, în frunte cu George Enescu şi Béla Bartók (născut la Sânnicolau Mare, aşa cum alt compozitor maghiar, György Ligeti, s-a născut la Târnăveni), au fost şi mari culegători de folclor, multe compoziţii de-ale lor fiind prelucrări ale folclorului românesc dintr-o zonă sau alta a ţării, unde ei au trăit sau au dovedit că au afinităţi elective. Bartók a compus un opus numit **6 dansuri româneşti** (1915), după care Zamfir a făcut o variantă cu nai, mai bună decât originalul. E greu să-i desparţi pe compozitorii care au trăit în România sau au cunoscut muzica românească, uluitoare, de calitatea de folclorist.

Şi Gheorghe Zamfir poate fi numărat printre ei, ba poate fi aşezat în fruntea lor dacă ne gândim la cantitatea uriaşă a folclorului cules, peste 2000 de piese, majoritatea instrumentale, pe care le conservă pe sute de casete aflate în Casa cu Enigme.

*

După ce moare madame Sally Tobias, binefăcătoarea sa pariziană (a murit pe buze cu ultimul cuvânt „*Gheorghe*"), Zamfir cumpără la un preţ convenabil de la moştenitori apartamentul din centrul Parisului lăsat de Sally. „*Am cumpărat deci cei 136 metri pătraţi din Rue Tronchet, cu terasa de 13-14 metri pătraţi, pe care în 1988 am acoperit-o, transformând apartamentul într-o oază de pace şi creaţie. Aici aveam să compun cea mai mare parte a creaţiilor mele. În 1979 am refăcut apartamentul, l-am mobilat şi l-am păstrat cu sfinţenie în memoria celei ce fusese Mamy Sally Tobias, femeia şi doamna care a jucat un rol imens în viaţa mea*" (B&B, p. 263).

Aici a compus **Messa Păcii**. A trăit aici 33 de ani, între 1971 şi 2004, în buricul cultural al lumii, venea când voia acasă, la vila sa din str. Dr. Teohari, nu se putea plânge că nu era respectat ca rege. În 1978, este invitat la Hamburg să înregistreze două melodii cu faimoasa orchestră a lui James Last. Are loc înregistrarea. James Last aplauda. Ascultând înregistrarea, Zamfir însuşi e uluit. „*Un cutremur mi-a zguduit coloana vertebrală*". Toată lumea era în extaz. „*Ceva nou apăruse, un alt stil care nu exista încă. Nai cu orchestră simfonică în muzica de varieté*". La puţin timp după înregistrare, a apărut discul cu cele două melodii cântate de Zamfir, **Lonely Shepherd** şi **Nadejda**. Succesul a fost uluitor. Piesa **Ciobănaşul singuratic** a devenit peste noapte hit mondial.

Aşa acceptă să facă pentru firma Philips un disc de muzică uşoară. Este momentul cel mai dramatic al carierei lui, fiindcă refuzase ani de zile să-şi încalce principiile puriste. Muzica uşoară i se părea ceva degradant. În acea zi s-a îmbătat de durere şi s-a dus la un bun prieten, Jean Marie Bouillo, a căzut în

Scanned with CamScanner

genunchi, hohotind: *„Sunt un nimenea... nu mai am nici o valoare, s-a dus cu mine! Am trădat folclorul. Sunt un om mort!"* (B&B, p. 270).

Criza a durat câteva săptămâni, apoi s-a apucat de treabă, a ales repertoriul, a cerut o orchestră mare simfonică, un aranjor olandez, Harry Van Hoof, au ales tonalităţile, au urmat orchestraţiile şi înregistrarea. Alesesră şi câteva piese clasice, dar şi una sau două piese compuse de Zamfir, pentru culoare. Aşa a apărut un nou stil în muzica de varieté. Discul s-a numit **Music by cadelight / Muzică la lumânare** şi care *„a avut un viitor în aur, vânzându-se în zeci de milioane de exemplare pe tot pământul timp de mai bine de două decenii, şi azi continuând să se vândă"*.

Naiul lui Pan-Z răsuna acum pe discuri de mare succes, fie în varianta varieté, fie cu orgă, fie cu folclor, *„cele trei palete ale naiului, expunându-l ca un instrument novator, revoluţionar, unic şi inaccesibil"*. Dar dacă în repertoriul folcloric crease un mit, cu *"un nivel inatacabil de către cei ce doreau să mă imite"*, după ce a lansat primul disc cu muzică uşoară, a şi apărut armata de imitatori, unii mai jalnici decât alţii.

Aşadar, să reţinem că naistul şi-a dat mâna cu compozitorul şi au triumfat, au creat un reper în muzica mondială. Cu naiul a revoluţionat muzica în trei direcţii: *folclor, orgă, varieté*. Însă azi totul s-a degradat.Zamfir explică astfel fenomenul: *„Lipsa de şcoli, lipsa de învăţători, de profesori, de maeştri, a dus în 35 de ani de la apariţia mea în lumea occidentală şi în lume, la o adevărată tragedie, la o demitizare a instrumentului pe care eu l-am resacralizat, dându-i cele mai superbe titluri de noblete şi cărţi de vizită, înnobilându-i corona cosmică pe care el o purta de milenii. Pot spune că în relaţia mea cu naiul* el m-a iniţiat, el m-a sacralizat, *eu dându-i în urmă piedestalul în aur şi diamante pe care l-am urcat şi arătat lumii după ce am primit iniţierea şi sacrul din el!"*

*

Un aspect important al muzicii pe care l-am discutat adesea cu Zamfir este legat de tendinţa actuală a muzicii – perfecţionismul. Festivalul „George Enescu" este o mostră. Zeci de orchestre şi interpreţi de pretutindeni, „genii" la grămadă, se întrec să cânte cât mai perfect aceleaşi şi aceleaşi piese clasice. Într-o ediţie se cântă de peste 30 de ori Debussy, de pildă, iar fiecare încearcă să fie neasemuit. Aşa cum spunea dirijorul şi pianistul Christian Zacharias, *„s-a creat o cantitate uriaşă de perfecţiune"*. Perfecţiune la kilogram. În Convorbirile mele cu D.I.Suchianu, publicate în două volume, reputatul critic spune că arta mare trebuie să aibă un număr controlat de imperfecţiuni. Romanele lui Balzac, Dostoievski sau Faulkner rezistă în timp tocmai prin aceste imperfecţiuni, care le fac interesante, le dau mister, le menţin într-o zonă organică, nu artificială.

Acest lucru îl reclamă şi Gheorghe Zamfir, când vorbeşte de câteva inexactităţi pe care i le cere chiar producătorul. S-a întâmplat când a editat la Philips un al doilea disc de varieté, în care a alăturat un concert de Loccatelli, altul de Grétry, **Adagio** de Bruckner, un duet din opera **Pescuitorii de perle** de Bizet, **Ave Maria** de Schubert, **Romanţa în fa major** de Beethoven, **Träumerei** de Schumann. A mai introdus piesele sale, compuse special pentru

Scanned with CamScanner

acest disc **Dansul pădurii** şi **Feerie**, care există şi în versiunea cu orgă sau pian. Era pentru prima oară în istoria universală când se cânta Beethoven, Schumann, Bruckner şi arii din operă la nai! Discul a avut un enorm succes, *„cu toate că anumite pasaje nu mi-au ieşit aşa cum am dorit"*. Şi mai departe: *„Producătorul discului a spus că este foarte bine să fie şi câteva inexactităţi care dau un anumit farmec, căci prea perfect nu este bine"*. Şi aşa a fost. *„La piesele lui Schumann şi Beethoven sunt câteva note nu prea juste, imprecise, care, ascultându-le astăzi după 40 de ani, mă dor. Îmi dau seama că timpul nu iartă. La fel s-a întâmplat şi în repertoriul folcloric şi în cel de orgă"*. Bun, şi vine un alt interpret, care evită aceste imperfecţiuni. Oare e bine? Cred că producătorul avea dreptate. Dar Zamfir e nemulţumit. *„Totdeauna am fost un om exigent, un perfecţionist, însă nu mi s-a întâmplat ca totdeauna să-mi impun punctul de vedere din pricina unor circumstanţe nefavorabile"* (B&B, p. 289).

Oricum, acest disc îl consideră *„poate tot atât de revoluţionar ca şi* ***Messa Păcii****, cât şi primele discuri nai şi orgă"*, la fel ca şi **Rapsodia primăverii** pe plan simfonic. Şi la paritate cu **Music by cadelight / Muzică la lumânare**, desigur.

De acest aspect al perfecţionismului se leagă şi ideea improvizării, arta de a improviza, pe care Aristotel o punea la baza teatrului. Când tehnica este perfect strunită, când artistul ajunge stăpân total pe mijloacele sale, improvizaţia devine un act de creaţie. Când cânţi mereu şi mereu aceleaşi piese, se petrece acest fenomen. Artistul devine un mag, care creează ad hoc melodii, spectacol. Este supremul act de creaţie, un act absolut liber, neconstrâns de nimic, de nici o regulă. Şi Zamfir mărturiseşte că *„improvizam absolut liber"*, aici interpretul devine un creator, dovadă că *„în fiecare concert mă autodescopeream"* (B&B, p. 305).

*

Am citit multe opinii despre Gheorghe Zamfir. Mai ales presa din Franţa nu-l mai scoate din *„zeul serii, al doilea Pan, un extraordinar virtuoz, maestrul incontestabil al naiului, artist de o vitalitate uimitoare, un vrăjitor al naiului"* etc., majoritatea opiniilor fiind legate de interpret, de solist, de naist.

Opinii despre compozitor însă nu cunosc. Dar cred că cel mai bine se defineşte Zamfir pe sine atunci când îşi prezintă piesele de pe discul scos la Philips în 1979. În afară de câteva compoziţii create în 1974, ca **Primăvara evului mediu, Gloria** şi **Omagiu lui Mozart**, care au *„anumite pasaje ce amintesc de epoca clasică"*, în rest *„lucrările mele nu copiază absolut pe nimeni"*. (B&B, p. 289). Iată aici confesiunea totală a compozitorului. Şi mai departe: *„Din punct de vedere al compoziţiei, mă pot numi un compozitor fericit, căci tot ce am compus a fost imediat executat şi acceptat fie în concert, fie pe disc. De multe ori nu pridideam să compun în ritmul în care mi se comandau lucrări sau trebuia să le termin, căci le anunţam dinainte. Pot da ca exemplu* ***Cvintetul plopilor****, pentru nai şi cvartet de coarde.* ***Sur le chemin de la lumière*** *pentru nai, orchestră de cameră, orgă, recitator şi cor de copii,* ***Idila*** *şi* ***Suita nr. II*** *pentru nai şi orchestră de cameră, şi multe altele"*.

Scanned with CamScanner

Cu atât mai mare este uimirea când constaţi că organizatorii Festivalului „George Enescu", ce se dau mari experţi în muzică, îi ignoră lui Zamfir de decenii întregi creaţia muzicală, nu ştiu de existenţa acestor creaţii şi rămân tributari prejudecăţii că Zamfir e *„artist popular, nu are ce căuta într-un festival simfonic"*! Probabil că e nevoie, ca şi în cazul compozitorului Enescu, de un festival închinat lui ca să i se cânte muzica! Nu există oare nici un Dumnezeu pentru păcătoşi, nici o căinţă, se aşteaptă minuni, se aşteaptă să treacă timpul şi să vină din alte părţi recunoaşterea unei valori?

Valoarea lui Zamfir a fost recunoscută de Sergiu Celibidache, atunci când i-a citit partitura **Messa Păcii**, şi de alţi titani ai muzicii, da, dar dacă nu e recunoscută de alde Holender, nu e valoare. În anul 2002, Zamfir compune **Concertul de Barcelona pentru nai, două chitare şi orchestră simfonică**, cântat în acelaşi an în Beethoven Halle din Bonn, sub bagheta dirijorului Hans Horst Baeuer, cu sala în picioare. Ştie cineva de acest concert? Nimeni. Şi cred că este inutil să ne mai întrebăm dacă va face Zubin Mehta, noul director artistic al Festivalului „Enescu", reparaţia morală! Totuşi, să sperăm.

Fiindcă nimeni ca Zamfir nu a creat şi nu a spus mai frumos: *„Muzica este alchimia cea mai sublimă, arta cu valenţele divine cele mai înălţătoare"*. La muzica sa oamenii se ridică în picioare, i-am văzut plângând, urlând în extaz, cum nu se întâmplă în faţa unui tablou de Rembrandt sau Botticelli, nici când citesc un roman de Balzac sau Dostoievski. Sigur, este vorba de trăiri diferite. În faţa unui tablou de Vermeer nu ai să sari în picioare, ca la nu ştiu ce concert de rock, dar de plâns, poţi plânge, de uimit, te uimeşti, oricum, e vorba despre o trăire interiorizată. Nici **Faust** al lui Goethe sau **Luceafărul** de Eminescu nu te fac să urli, dar intelectual te tulbură profund, iar ceea ce scriu un Gogol sau Caragiale te fac categoric să râzi în hohote. Însă aici vorbim despre muzică şi despre trăirismul specific ei, aşa cum vom arăta mai jos, într-un capitol special. Muzica este un limbaj universal, iar spectatorii lui Zamfir nu sunt ţărani, sunt intelectuali, mulţi făcând parte din elita culturală a ţării lor.

Şi cine produce acest impact colosal? Nu o simfonie de Beethoven, nu o sonată de Schubert sau Chopin, ci folclorul românesc! El este simfonia universală, muzica viitorului, muzica eternă, ce se trage direct din Sunetul Primordial, fiindcă, aşa cum a spus Celibidache, sunetul cel mai pur pe care îl produce cineva la ora actuală în lume este naiul lui Zamfir. După ce Gheorghe Zamfir face primul tur al lumii, în 1979, ajungând din Australia în Africa de Sud şi până în California, constată că *„folclorul nostru nu numai că poate fi, dar este deja universal"* (B&B, p. 301).

*

Cum vom arăta în vol. 2, în atmosfera de suferinţă a exilului, *„singurul refugiu erau naiul şi pianul"*, adică compoziţia. Acum compune **Rapsodia primăverii, Valsul negru, Culori de toamnă, Concertul nr. 1 în Sol major pentru nai şi orchestră**, pe care hotărăşte, împreună cu producătorul său, Jean Pierre Hebrard, să la scoată pe un nou disc, tot la Philips. Pentru **Rapsodia primăverii**, terminată în trei săptămâni, a împrumutat *„trei teme din folclor"*

Scanned with CamScanner

(B&B, p. 407), prima din cântecul **Unde-şi face dorul casă,** o alta din repertoriul lui Dumitru Fărcaş, iar a treia din colinda **Bună dimineaţa la Moş Crăciun**. *„Tot restul este format din compoziţii originale în stil folcloric"*. Şi mărturisirea compozitorului continuă: *„Rapsodia a ieşit întreagă ca şi când cineva mi-ar fi dictat-o şi n-am revenit niciodată la paginile lăsate la stânga, înaintând în lucrare fără nici un efort, exact cum s-a petrecut* ***Messa Păcii*** *în 1974. Nu pridideam s-o scriu în ritmul în care ideile îmi veneau în minte. Nu aveam în nici un caz intenţia să creez o lucrare modernă, cu atât mai mult cu cât detest modernismul sub toate formele lui, nu-mi era în obicei să copiez pe nimeni, şi să demonstrez că ştiu sau nu ştiu. Venise pur şi simplu momentul ca cineva să scrie o rapsodie. Eram fericit că putusem să dau naştere pentru prima oară unei astfel de lucrări care nu semăna cu nici o altă lucrare de acest gen, semăna cu mine"*.

Zamfir ocoleşte cu bună ştiinţă ceea ce ştim cu toţii, că Enescu a creat în urmă cu aproape o sută de ani cele două faimoase **Rapsodii**. Iar **Rapsodia** lui Zamfir nu este decât o formă modernă în stil folcloric, altfel nu s-ar adresa amatorilor de nou, cum îi numeşte el: *„Mă simţeam mai matur, mai apt în continuarea acestui basm frumos care este muzica. Scrisesem noi pagini care, vrând-nevrând, trebuiau să conteze pentru amatorii de nou şi mai ales de nai"*.

În toate scrierile lui Gheorghe Zamfir nu am întâlnit nici un rând despre George Enescu, despre muzica lui. Îmi aduc aminte doar de o discuţie avută prin 2008, când încercam să ilustrez cu muzica sa un film făcut la Madrid, despre Prado şi alte mari muzee, şi atunci mi-a spus că George Enescu nu înseamnă pentru el decât **Rapsodiile**, fiindcă restul compoziţiilor ar fi influenţate de demonismul francez şi de „cei trei B"!

Încă nu ştiam că Zamfir a compus atâtea piese în stil folcloric, pe urmele lui Enescu, care îşi numise sau subintitulase multe piese aşa, precum **Sonata pentru vioară nr. 3 în La minor în caracter popular românesc** (1926), cum sună titlul ei complet. Şi nu ştiam nici faptul că Zamfir cultivă intens ocultismul, fiindcă altfel l-aş fi trimis la isihasmul enescian. Enescu este un compozitor prin excelenţă mistic. El este sfântul nostru, mai pur decât toţi, iar a nu cunoaşte muzica lui, e un păcat. A ignora muzica lui religioasă în stil folcloric e ca şi cum am spune ca Holender că Enescu este nul la capitolul muzică vocală. Oricine poate să spună ce vrea, dar când eşti directorul unui mare festival, acest lucru obligă, cere responsabilitate, iar când facem istorie muzicală, eliminăm aberaţiile, inexactităţile, parti-pris-urile, ignorările sau poliţele, fiindcă ele nu ajută la fixarea unei valori sau a unei opere în istoria muzicii.

Prefer să nu mai comentez şi să citez în acest context un pasaj semnificativ care ne lămureşte ce a vrut să spună Zamfir: *„Folclorul românesc se înscrisese de mult în tipare clasice create de înaintaşii mei şi încercând să aduc culori şi elemente noi nu aveam de ce să regret că am scris această mare rapsodie a primăverii. Ea punea naiul într-o lumină nouă, dând instrumentului posibilitatea de a se desfăşura într-un discurs lung, variat, sensibil, dificil din punct de vedere tehnic. Era vorba de prima lucrare din istoria muzicii pentru orchestră scrisă pentru nai, în afară de* ***Messa Păcii****, durata ei de 28 de minute, impunând executantului o mare rezistenţă şi concentrare"* (B&B, p. 407 – 408).

Scanned with CamScanner

Nu mai adaug aici decât faptul că modernismul nu e un păcat, nici un curent măcar. Nici nu ştim de unde şi până unde ţine! Nu este modern Bach? Nu sună Pergolesi mai modern decât muzica rectorului de şcoală nouă Dan Dediu? Nu există decât muzică bună şi muzică proastă. Când Zamfir cântă la nai o piesă de Corelli, ea devine automat modernă, fiindcă piesa este actualizată prin însăşi prezenţa artistului şi prin faptul că el o cântă la nai. Nu poţi detesta decât ceea ce este prost, făcut fără talent şi impus cu forţa ca un gen de urmat!

Poate să nu-ţi placă un gen de muzică, precum jazz-ul, să spunem, dar când el este cântat de fenomene ca Louis Armstrong, Miles Davis, Ray Charles, Dizzi Gillespie, Duke Ellington şi alţi monştri sacri ai muzicii, sigur te îndrăgosteşti de acest gen, sigur îşi faci idoli din cântăreţii de culoare, pe care nu-i poate concura nimeni! Miles Davis, de pildă, a fost un inovator al genului, compunând piese pentru trompetă, precum a inovat Gheorghe Zamfir folclorul la nai. Jazz-ul a devenit o muzică populară, fiind influenţat de blues, care e derivat din folclorul afro-americanilor şi a pătruns şi în muzica simfonică. Am avut şansa să ascult un astfel de concert chiar la Carnegie Hall, în care regină a fost celebra **Rhapsody in Blue** de George Gershwin, o piesă extrem de populară, un adevărat şlagăr simfonic.

Dar noi suntem făcuţi să înţelegem toate rezervele unui artist faţă de altul. Şi până la un punct, până ce totul nu degenerează în ură, e firesc ca fiecare să-şi impună muzica şi stilul, şi să deteste sau să ignore ce aude pe de lături sau în tabăra adversă, deşi în muzică nu ar trebui să se întâmple aşa ceva.

Sigur că tot ce a compus Zamfir pentru nai constituie premiere mondiale. Aşa este **Concertul nr. 1 în Sol major**, inspirat tot din trei teme populare, care l-a făcut să scrie: „*Creat tot pe baze folclorice, utilizând teme compuse de mine în stil folcloric, ca şi în **Rapsodie**, m-am lăsat dus de fluidul melodic, ajungând în final la concluzia că melodia este predilecţia mea şi că aceasta îmi este caracteristică: melodist. Ca Schubert, Mozart, Dvorak*".

Protocronismul este total. Aceste piese erau „*lucrări de pionierat, dificile, naiul până atunci nefiind pus de nimeni (în cei 6000 de ani de existenţă modernă) la asemenea încercări. Iată-l începând cu **Messa Păcii**, încheind un mare ciclu deja, în mai puţin de 10 ani*". Şi elogiul instrumentului divin devine un elogiu al compozitorului: „*Era o performanţă pe care nici marile instrumente ale muzicii universale moderne n-o realizaseră, vioara, clarinetul, pianul, oboiul, violoncelul, trompeta sau flautul. Îmi convenea din ce în ce mai mult acest rol de pionier, de novator, de a forma şi de a crea culori noi. Cu cât numărul compoziţiilor era mai important şi forma muzicală mai prestigioasă, cu cât instrumentul în care suflam deja de 27 de ani se înnobila, căpăta valenţele unui adevărat instrument de concert*" (B&B, p. 408).

Evocă în acest context un sfat al lui Sergiu Celibidache, care „*îmi spusese destul de des: nu te băga în compoziţie Gheorghe. E un lucru dificil şi nu vei fi niciodată acceptat de publicul care te-a recunoscut deja într-un domeniu. Ţine-te numai de nai!*". Şi i-a mărturisit că a încercat şi el să compună, dar nu l-a luat nimeni în serios. „*Ce-o fi căutând ăsta în compoziţie, când e deja mare în altceva?*".

Scanned with CamScanner

Sigur, de acelaşi nenoroc a fost urmărit şi George Enescu, deşi viaţa lui era compoziţia. E drama marilor solişti, care se întrec pe ei înşişi. Sunt greu acceptaţi pe alte baricade. Le trebuie un festival ca să fie recunoscuţi. Zamfir şi-a făcut deja un festival propriu, rămâne să-şi impună muzica, deşi cei care vin la concertele lui nu-l aşteaptă decât pe naist, care să le interpreteze cântece îndrăgite de ei.

Dar Zamfir nu l-a ascultat pe Celibidache, şi-a ascultat instinctul divin. Care i-a spus să continue să compună. *„Inspiraţia îmi venea, ţin minte, de cele mai multe ori în mijlocul nopţii, trezindu-mă să scriu sau să notez fel şi fel de teme. Făcusem un parcurs gigantic din 1968, când am dat naştere marii familii a naiului modern, apoi când l-am suit pe scenă cu formula de taraf la Lausanne în 1969"*.

Şi aici se desfăşoară compozitorul, îşi prezintă ca într-un bilanţ realizările, care se pot grupa în funcţie de evoluţia naistului, de performanţele instrumentului.

Numai în raport cu naiul, deci, trebuie să judecăm creaţia muzicală a lui Gheorghe Zamfir, iar, pe de altă paste, să o subsumăm calităţii de melodist. Între aceşti poli, *naist* şi *melodist*, s-a desfăşurat inspiraţia sa.

Să reţinem, aşadar, că după 6 mii de ani de muzică, naiul intră în drepturi ca un instrument de elită. L-a impus în 27 de ani (bilanţul e făcut în anul 1983), de când cântă, de la 15 ani, de când Fănică Luca i-a pus instrumentul în mână, în 1955. Şi ce a produs mai târziu, opera sa componistică propriu-zisă, se constituie în lucrări de pionierat. Se autodefineşte, aşadar, drept un muzician cu rol de pionier, de novator.

Istoria revoluţiilor sale muzicale:

1968, crearea celor patru naiuri soliste;

1969, formula tarafului concertistic cu care a cucerit Lausanne şi toată Elveţia, apoi şi alte centre muzicale ale lumii;

1972, descoperirea epocală a formulei nai şi orgă;

1974, **Messa Păcii** şi primul disc nai-orgă;

Au urmat sonatele **Omagiu lui Bach, Omagiu lui Mozart, Primăvara evului mediu, Gloria – Soufle du temps;**

1978, anul marelui miracol, *rugăciunea prin sunet, rugăciunea în nai;*

1979, introducerea naiului în orchestra mare simfonică, prin **Feerie, Valsul Carpaţilor, Dansul Pădurii;**

1983, **Marea rapsodie a primăverii, Concertul nr. 1, Valsul negru, Culori de toamnă;**

Concluzia: după performanţele extraordinare dovedite de nai, *„ar fi fost pur şi simplu o nebunie să mă opresc aici"* (B&B, p. 409).

Ce urmează?

*

Luciditatea compozitorului îşi spune cuvântul. El e conştient că trebuie mers mai departe, *„cu orice risc"*, fiindcă spune: *„**Concertul nr. 1** nu era nici pe departe o lucrare demnă de un Messiaen, Henri Duttilleux sau Penderecki şi*

Scanned with CamScanner

nici nu a avut ca scop să imite valenţele artistice ale celor trei mari compozitori moderni". Deci, iată, apreciază şi... modernismul! Şi trebuie spus că polonezul Krzysztof Penderecki (transcris de Zamfir Pendereţki) este un avangardist, un post-serialist, asociat adesea cu Britten, Hindemith şi Stockhausen, simbolul serialismului. Ei sunt compozitori populari, în pofida stilului lor total nonconformist, elitist.

În acest context, fiindcă trăia în ţara lui Oliver Messiaen, Zamfir nu putea fi orb la ceea ce este valoare şi îşi fixează locul, referindu-se la recentele sale compoziţii: „*Chiar dacă aceste mari lucrări nu ar rămâne niciodată în paginile istoriei muzicii alături de concertul pentru vioară şi orchestră de Pendereţki, cel pentru orgă de Messiaen sau cel pentru pian sau vioară de Bartók, lucrările mele au cel puţin meritul de a fi fost primele în paginile muzicii universale care au lărgit repertoriul sau, mai bine zis, au creat un repertoriu pentru un instrument extrem de ingrat, transformându-l astfel într-un instrument de elită, nobil şi demn de luat în consideraţie. După părerea mea, naiul rămâne în acest nou context unic şi imbatabil, cu toată incomensurabila sa artilerie tehnică şi interpretativă*" (B&B, p. 409).

Cum se cunoaşte un artist pe sine, nu o mai poate face nimeni. Şi e bine că Gheorghe Zamfir nu aşteaptă ca alde Viorel Cosma să-l introducă în istoria muzicii la capitolul muzică populară, alături de un Barbu Lăutaru şi Fănică Luca, îşi creează propria sa fişă în istoria muzicii universale. Şi bine face! A aştepta recunoaşterea de la alţii, de la cei care fac un cogeamitea festival şi îl ignoră, e zadarnic, e total neproductiv. Trebuie să mergi înainte. Ei vor rămâne cu ignoranţa.

Cum observăm, locul, ca şi elogiul muzicianului Gheorghe Zamfir se fac în funcţie de naist, de virtuozul interpret, fiindcă majoritatea exegeţilor, a celor care au scris despre el, nu-i cunosc compoziţiile, creaţia cultă, partiturile de muzică simfonică cu vioara întâi, naiul. Există o atitudine superficială, plină de prejudecăţi, datorată observaţiilor semnalate de Sergiu Celibidache. În acest context, Zamfir nu aşteaptă ce va spune viitorul, scrie el acum ce gândeşte despre sine, despre muzica sa. Şi mereu el face analize, racorduri, între ceea ce creează şi ceea ce gândeşte, între muzică şi fiinţa umană, cum este această idee: „*... cred că marele analist şi inspirator al muzicii universale este inima şi nu creierul, cum cred mulţi melomani sau compozitori, mai ales printre cei moderni. Acolo unde nu este inimă, nu este emoţie, acolo unde nu există emoţie, nu există muzică, iar acolo unde nu este muzică şi emoţie nu este Dumnezeu, căci El a făcut lumea, universul, nu din calcul, ci pentru că a iubit-o, căci dacă n-o iubea, n-o făcea*".

Aici, încă o dată, Zamfir ni se dezvăluie ca un muzician organicist, concepţia sa despre muzică se îmbină cu viziunea sa despre om şi lume, care formează un tot şi îl au ca ax pe Dumnezeu. O viziune organică creştină. Emoţia este cheia muzicii, iar el e împotriva melomacilor, adică a celor care vin la concerte să asculte şlagăre simfonice, care apreciază muzica doar după cantabilitate. Însă cantabilitatea nu trebuie confundată cu populismul. Melomacii ies de la concert şi fluieră pe stradă ce-au ascultat, de fapt, ei vin la concertele pe care le ştiu dinainte, nu au curiozitatea noului. Un meloman

Scanned with CamScanner

adevărat rămâne marcat de vibraţia esenţelor. Esenţa este şi ea o melodie, dar unde a fost la maximum concentrată emoţia, aşa cum a făcut Puccini în aria **Vissi d'arte** din **Tosca**. Sau, ca să dau un alt exemplu, nimeni nu ştie să reproducă toată opera **Turandot**, dar toţi iubitorii de operă cunosc aria **Nessun Dorma**.

Pentru Zamfir muzica are un rol terapeutic: *„Muzica este înălţarea inimii şi-a spiritului, este vindecarea de rău, de boală şi de toate vibraţiile negative din om şi din natură. Cine nu a înţeles acest lucru, degeaba mai scrie şi dacă scrie, aceea nu este muzică, e altceva. Ce nu vine de la Dumnezeu, vine de la Diavol şi ce vine de la Diavol e destructiv, e dispreţ faţă de viaţă şi de valorile care ţin de ea"* (B&B, p. 410).

Şi acest rol vindecător se exprimă prin speranţă, un sentiment prezent în **Concertul nr. 1**, pe care îl analizează, cu finalul pe o temă din repertoriul fraţilor Petreuş, la fel analizează **Valsul negru**, ca şi celelalte piese din discul realizat în 1983 cu Filarmonica din Monte Carlo, sub bagheta lui Lawrence Foster, disc care s-a bucurat de un imens succes şi care l-a impus conştiinţelor pe compozitorul Gheorghe Zamfir.

Iar calitatea lui de melodist se suprapune peste aceea de modernist întrucât nu numai că apreciază compozitori ca Pedereski sau Bartók, dar modul său de a compune este modern, revoluţionând tiparele tradiţionale, cum însuşi recunoaşte când comentează albumul scos cu taraful său cu Chisăr şi Botoca: *„Era pentru prima oară când încercam să ies din tiparele normale, tradiţionale, improvizând între piese, lăsând imaginaţia total liberă, timp în care acompaniamentul rămânea stabil, în aşteptare, gata în fiecare moment să intervină la schimbare. Se crease astfel o stare de tensiune care umplea inimile noastre de o infinită plăcere. Era extazul pe care numai creaţia spontană îl poate da. Acest dublu album era cea mai superbă realizare în domeniul folcloric de până atunci. Atinsesem perfecţiunea, atât de greu de obţinut în direct"*.

E o idee din care reţinem aspectul modern al muzicii create de Zamfir, în sfera perfecţionismului, fiindcă numai la acest nivel, când tehnica este perfect stăpânită, apare improvizaţia, spontaneitatea, elemente care concură cu extazul, nu exclud transa creatoare, dimpotrivă. Aşa cum un scriitor se joacă, improvizează, fantazează, când este absolut stăpân pe limbă şi pe regulile ei gramaticale.

Sigur, există aici un paradox, apare o altă răstignire a lui Gheorghe Zamfir, care spune că i-ar fi plăcut să trăiască în alte epoci, fiindcă nu suportă muzica modernă. Însă mi-e greu să cred că ar fi compus **Rapsodia primăverii** sau **Messa Păcii** pe vremea lui Anton Pann, dacă nu exista muzica modernă, dacă nu apărea în sfera muzicii şi alt plan sonor, cu o uriaşă concurenţă. Însăşi muzica populară se adaptează la mişcarea lumii, este perfectibilă, ca şi credinţa, aşa cum biserica ortodoxă ne spune că omul nu e perfect, ci perfectibil. De ce? Fiindcă există viaţa de apoi. Cine nu crede în înviere, spune că omul este perfect, aşa cum spune savantul american Stuart Pivar, care consideră că omul nu mai poate evolua, că aşa cum este azi, e prefect, a atins perfecţiunea.

Scanned with CamScanner

Şi Zamfir şi-a perfecţionat arta. El crede că „*naiul s-a născut singur în natură*". Da, dar nu a cântat singur, fără om. Singur a cântat, aşa cum cântă şi azi, un stuf prin care trece vântul. Însă la performanţele lui sonore l-a dus omul. În funcţie de cum el însuşi a evoluat. Desigur, există la români o concepţie trăiristă specifică, numită Predanie. Iar Predania este tradiţia, care, conform lui Nae Ionescu, este imuabilă, ca şi Dumnezeu. Adică ea trăieşte în tiparele create de la origini. Însă cine o conservă? Nu ştim cum era Predania acum 5 sau 6 mii de ani. Nu ştim cum era acum 300 de ani, darămite acum două mii de ani. Ea s-a transmis din generaţie în generaţie prin folclor, dar fiecare generaţie i-a adăugat nuanţa sa, felul ei de a fi. Aşa face şi Zamfir, faţă de maestrul său Fănică Luca, bunăoară. Îmbunătăţeşte, adaugă propria sa sensibilitate, propria sa concepţie organică. Căci ce face el? Nu este un simplu reproducător, nu înregistrează sau reproduce ce au făcut alţii. Nu cântă cum a cântat Zavaidoc **De când ne-a aflat mulţimea** sau **Bătrâneţe, haine grele**. El cântă azi, acum. Se exprimă ca un creator. Nu este un copiator, un simplu ilustrator al folclorului cules. Modernitatea e o actualizare continuă.

Sau ce a făcut atunci când a revoluţionat forma instrumentului, când a creat naiurile sale, soprano, alto, tenor, bas şi contrabas – chiar gigant!?

Sau ce a făcut atunci când a creat „*compoziţii cu naiuri suprapuse*", cu 7 şi 11 naiuri suprapuse, „*lucru de neconceput până atunci*"?! (B&B, p. 427). Mi-e greu să cred că Pan a cântat la 12 naiuri suprapuse! Dar cu zeii să nu te pui. Oricum, el i-a transmis natura sa măreaţă lui Zamfir, care este o natură creatoare, nu copiatoare, dovadă că el este mereu neliniştit, vrea să nască altceva, nemaifăcut, nemaicunoscut. E mereu născocitor, novator... şi totul este în funcţie de starea lui, dar şi de vânzări. E mereu atent la mişcarea pieţei, cum merge un disc sau altul, ce place mai mult ascultătorilor, care şi ei evoluează, îşi schimbă gusturile. Însuşi Zamfir şi le schimbă, aşa cum spune atunci când reascultă o veche înregistrare şi regretă că timpul este neiertător!

Este o problemă de tehnică, aşa cum se spune şi în film, poate arta cea mai dependentă de tehnică, o dependenţă uneori fatală. Când a apărut sonorul, filmul mut a devenit piesă de muzeu. Apoi sunetul s-a tot îmbunătăţit. De aceea, filmele anilor '40 ne zgârie în urechi, ni se par rizibile, total învechite. La fel cum şi imaginea şi pelicula s-au tot îmbunătăţit, le-a revoluţionat suportul 3D, iar toate filmările se fac cu camere digitale. Şi mereu apar la orizont noi tehnici.

La fel, noile înregistrări discografice au o calitate superioară. Sigur, apare şi o altă problemă. Voci mai proaste devin mai bune decât vocea lui Caruso, de pildă, care nu a beneficiat de o tehnică performantă. Lupta dintre muzica *live* şi *video* sau *replay* a devenit acerbă. Tehnica produce o mare agresiune asupra a ceea ce este natural. Dar este inevitabilă. Omul trebuie să găsească un dialog între natural şi artificiu.

Aşa şi Zamfir, ultimele sale discuri au parte de o tehnică superioară, cum n-au avut Maria Tănase sau George Enescu. Aşa este „*o înregistrare epocală*" realizată la studiourile „Rue des Dammes" din Paris. Pe ea sunt corale germane, un colind la patru voci, compoziţii cu naiuri suprapuse, printre care o sârbă şi o doină. Iar ultima piesă pare un fel de **Scurtă istorie** a muzicii, cum ar spune Gopo: „*În ultima lucrare am început cu naiul mare pe note lungi şi structuri*

Scanned with CamScanner

moderne, intuind apariţia omului, descoperirea focului, a meseriilor, a limbilor, apariţia popoarelor, a conflictelor, a războaielor. Urmează cataclismul. Dispariţia lumii, îngroparea lumii în cenuşă şi apariţia unei noi civilizaţii. Pentru realizarea acestui moment am mers desculţ de la cincisprezece metri către microfon cântând, improvizând pe loc o nouă melodie ca imn al lumii noi ce s-a născut purificată" (B&B, p. 228).

E o gândire tipică de conquistador. În general, gândirea lui Zamfir e tipic americană, de fapt, ca a marilor cuceritori de lumi noi, de aceea el are această manie a clasamentelor, a topului, a ierarhizării lucrurilor în lume, în univers, cum vom vedea, o concepţie total occidentală, americană, specifică în fond showbiz-ului. Mereu e atent la grafic. Mereu ne informează cum merge piaţa. În 1984, de pildă, când se afla deja în exil în Canada, arată că depăşise acolo 2 milioane de discuri vândute, „*depăşind toate pronosticurile, bătând toate recordurile*".

Vom vedea în volumul următor lista de discuri realizate, care este copleşitoare, cuprinzând compoziţii de care românii nu ştiu nimic, nici nu ştiu că a existat aşa ceva, cum ar fi discul înregistrat cu London Simphony Orchestra, cu opt compoziţii proprii. A înregistrat pe tot pământul, din Europa până în Statele Unite şi Noua Zeelandă. Nu mai vorbim de turneul din America Latină, care s-a lăsat cu un disc antologic realizat în Venezuela. Dar cele trei discuri apărute în Japonia în ediţie de lux, plus „*un dublu album de vis*"?!

Anii 1980 - 1986 au fost cei mai fecunzi din cariera lui Zamfir în discuri scoase, unde compozitorul este vioara întâi, care le dă de lucru urmaşilor, spre a fi descoperit.

*

Ne anunţase că nu se opreşte aici cu invenţia sonoră. Şi, într-adevăr, în anul 1984 creează un nou stil revoluţionar: **Naiul în muzica de cameră.** Totul a pornit de la o comandă, de la un violoncelist de marcă, Denis Brott, care avea un cvartet de coarde, „Oxford Quartet". Pentru el, în 12 zile de muncă neîntreruptă, a compus **Cvintetul plopilor**. Se afla tot acasă, adică la Paris, „*unde mă simţeam... la mine acasă*". Concomitent, a lucrat şi la un aranjament special al dansurilor româneşti de Béla Bartók, „*care a ieşit mai frumos decât originalul marelui compozitor*". Cvintetul s-a cântat la sala radio din Toronto, concert transmis în toată Canada. A revenit acasă cu o casetă înregistrată şi, ascultând-o, „*am izbucnit în lacrimi, după care m-am îmbătat de fericire, căci eram conştient că un mare cvintet se născuse şi un nou stil: «Naiul în muzica de cameră», căci nimănui nu i-a trecut prin gând că acest instrument se poate adapta cu o uşurinţă uluitoare la un asemenea gen de muzică*" (B&B, p. 469).

În această perioadă s-au născut şi altecompoziţii noi, ca **Impresie romantică** şi mai ales **Ecouri Celeste**, „*un alt dialog între om şi Dumnezeu, mult mai elaborat decât* ***Impresie pe-un bambus****, mai complex, cu un punct culminant major extrem de puternic şi incisiv*".

E perioada când este solicitat să înregistreze la nai tema principală a filmului **Once upon a time in America** de Sergio Leone, apoi serialul **Karate**

Scanned with CamScanner

Kid la Hollywood, aspecte despre care vom discuta într-un capitol special din vol. 2.

În 1986, compune **Dolliul pământului**, o lucrare pentru nai şi orgă. Parcă anticipase moartea lui George Apostu din acel an (în octombrie). Cu câteva luni înainte (aprilie), murise Mircea Eliade, în memoria căruia a dat un concert în biserica Trinité din Paris, unde a cântat compoziţia sa, abia terminată, **Suita I-a pentru nai şi orchestră**, dansurile de Bartók şi piese pentru nai şi orgă. Tot în acest an realizează în Anglia cu British Chamber Orchestra un disc cu repertoriu baroc. Piese de Bach, Corelli, Albinoni. Timp de 9 luni de zile a studiat şi repetat acest repertoriu, până la epuizare, dar a meritat, fiindcă producătorul de la Philips i-a spus că în Concertul de Bach a izbutit *„cea mai frumoasă versiune realizată vreodată"*.

*

Compozitorul Gheorghe Zamfir poate fi descoperit în diferite etape ale carierei sale ca naist, ca solist vocal, ca elev şi student, ca dirijor, ca profesor, ca mesager al cântecului românesc pe pământ.

Primele compoziţii ar fi:

- 1965, după ulcerul duodenal, după ce a reluat cântul la nai, a compus **Doina de jale**, apoi **Doina ca la Vişina**, dedicată tatălui său, născut la Vişina, în apropiere de Găeşti;
- 1966, întreg repertoriul de pe discul de la Electrecord, apoi seria a doua de compoziţii, printre care **Bocet** şi **Doina de Argeş**, supranumită **Doina inundaţiilor**, când *„naiul a devenit un alt instrument"*;
- 1969, după **Bocet**, a urmat **Cântecul de leagăn**, compus într-o clasă a liceului unde a fost elev, dar şi profesor între 1966-1969. *„Erau primele versiuni instrumentale ale unor forme eminamente vocale. Inflexiunile vocii umane intraseră în repertoriul naiului cu lacrimi cu tot. Lacrima în nai se născuse, luase forma incandescentă a trăirilor ascunse, nespuse, ale sufletului uman, ceea ce avea să anunţe descoperirile de mai târziu"*.

După cum observăm, compozitorul este totalmente supus iubirii sale, instrumentului divin, pe care mereu îl descoperea. Şi aceste descoperiri erau pecetluite prin compoziţii, ele verificau valoarea descoperirilor. Şi de aceea trebuie să vorbim concomitent de **Revoluţia în nai**:

- 1968, invenţia celor patru naiuri, soprano, alto, tenor, bas;
- 1970, naiul ca instrument concertistic, când naiul a devenit primaş, în locul viorii, iar taraful a fost adus în prima linie, acolo unde stă orchestra simfonică;
- 1972, creează stilul nai-orgă;
- 1974, compune **Messa Păcii**, pentru nai, cor, orgă şi orchestră;
- 1978, introduce naiul în orchestra mare simfonică; înregistrează cu orchestra James Last melodia **Ciobănaşul singuratic**, devenită hit mondial;
- 1979, introduce naiul în muzica de varieté;
- 1982, primul concert pentru nai şi orchestră;
- 1984, introduce naiul în muzica de cameră, prin **Cvintetul plopilor**.

Scanned with CamScanner

Multe din compoziţiile sale au fost furate, imitate, de tot felul de profitori şi impostori, precum sunt şi cei care i-au furat ideile legate de construcţia naiului, i-au luat chiar naiul soprano şi l-au multiplicat, iar azi deţin monopolul mondial al construcţiei de naiuri, dar valoarea lor lasă de dorit, este o cacealma, asemenea făcătorilor. Profitorii şi impostorii nu fac decât să degradeze instrumentul lui Dumnezeu, care nu poate răsuna în toată splendoarea sa decât în mâna şi pe buzele celui hărăzit, chemat să alunge umbrele, precum razele de soare când apar.

Muzica lui Gheorghe Zamfir este fără moarte, rămâne să fie descoperită. Şi toţi cei care vor să se apropie de ea, trebuie să ştie că această muzică a fost creată de un om care are o concepţie despre creaţie binecuvântată, venită din Sunetul Primordial, adică de la Dumnezeu, căci *„toatăcreaţia acestei lumi şi planete, înainte de religie, ţine în primul rând de sunet"* (B&B, p. 510).

Să-l lăsăm pe Zamfir în pace. Să ieşim pe vârfuri din salonul său princiar, unde, la pianul imperial, compune o nouă piesă, ca în poezia **Confesiunea a IV-a** din primul său volum de versuri **Dincolo de sunet** (1979):

Căldura ochilor
ce-mbie la visare
mi-a inspirat sonata
ce-a răsărit din note
şi şoapte încleştate
pe albastru.
Din zâmbet transparent
şi luciu,
din mângâiere ce
tresare-n cântec
compun o nouă simfonie.
Adorm cu ea.

Trăirismul

Fantastică la Gheorghe Zamfir, în comparaţie cu alţi muzicieni români şi străini pe care i-am văzut – şi am văzut mii! – este intensitatea trăirii, puterea lui de a se concentra, de a se izola de lume, de a fi numai în muzică, în nai, de a se identifica total cu ceea ce cântă, fie o compoziţie de-a sa, fie o piesă de folclor, fie una din clasicismul simfonic. Se spune că o asemenea intensitate a trăirii a avut şi Enescu. Cei care l-au ascultat vorbesc de un *„demon interior"* (Cella Delavrancea), de o intrare în transă, ca şi cum ar fi intrat într-o chilie şi se roagă.

Această putere de auto-izolare, această *uitare de sine*, cum o numeşte Zamfir, ca într-o rugăciune intensă, ca o prosternare mistică la picioarele Mântuitorului, înseamnă identificarea cu Sunetul Primordial, înseamnă legătura cu divinitatea, o serie infinită de trăiri mistice. Şi în cazul lui chiar aşa şi este, adică interpretarea este o rugăciune prin sunet.

Scanned with CamScanner

Acest mod de a înţelege trăirea este specific românesc şi el a fost teoretizat de gânditorul Nae Ionescu, care a fondat curentul filosofic numit *trăirism*. Cuvântul provine din termenul german *Lebensphilosophie*, adică filosofia trăirii. Termen care ţine de filosofia vieţii, pe care au practicat-o filosofi ca Nietzsche, Kierkegaard, Spengler, Bergson, Soloviov, Berdiaev şi alţii. În această filosofie primează trăirea şi atitudinea mistică decât cea intelectuală şi analitică. Mai importantă, credea Nae Ionescu, este mântuirea decât idealurile culturale, practica duhovnicească decât îndeletnicirile academice. Nae Ionescu pleda pentru o filosofie românească pe bază de trăire mistică, de autoritate divină, specifică răsăritului european.

Din trăirism s-au dezvoltat mai multe curente, cum ar fi cel dezvoltat de Mircea Vulcănescu, care profesa spiritualitatea duhovnicească, sau cel creat de Emil Cioran, care a profesat trăirea frenetică, negaţia creatoare, pe fondul unui pesimism ancestral, identificat cu fatalismul mioritic, din care s-a inspirat şi Conta în filosofia sa. Cercetătorii consideră că trăirismul este o filosofie de factură lirică, iar Nae Ionescu arată că e o iluzie să credem că există o filosofie ştiinţifică, nu există decât filosofări despre viaţă şi lume, una mai originală decât alta. Ele sunt incompatibile, fiind personale, în funcţie de trăirea autorului. Filosofia devine asemenea vieţii, poate naşte conflicte, pline de paradigme subiective, care nu pot genera teorii generale. Cei mai valoroşi discipoli ai lui Nae Ionescu au fost Mircea Eliade şi Emil Cioran, dar şi Constantin Noica, Petru Comarnescu sau Şerban Cioculescu. În perioada interbelică, curentul trăirist a avut o susţinere intensă în reviste precum „Gândirea", „Axa", „Vremea", „Cuvântul", „Floarea de foc" şi altele.

Mărturisesc că şi eu am fost atins de acest curent, pe care l-am simţit a fi propriu gândirii romă-neşti şi, după o serie de cărţi religioase pe bază de mistica trăirii (**Există, Chilia, Sophia, Un păcătos la Athos, Sacralitatea, Ţara originilor**), am realizat o sinteză, inventând un concept nou care dă titlul cărţii **Gridophania** (2008), subintiutulată **Poetica trăirii**, în care arăt că atâta arta, cât şi receptarea ei presupun o trăire intensă care duce la revelarea unei reţele, după modelul teofanic şi hyerofanic. Reţeaua universală se reflectă în om, fiecare suntem un complex de reţele, adaptate la reţeaua realităţii, care, la rândul ei, e racordată la o metareţea divină. În esenţă, trăirismul propus de mine se petrece în spaţiile limitrofe dintre reţelele infinite din care este creat universul.

Scanned with CamScanner

Nebun după folclor

Gheorghe Zamfir este un exemplu ideal de artist al trăirilor intense, prin care el relevă mereu noi legături dintre fenomene, dintre reţelele simţirii şi ale cunoaşterii. El însuşi este o gridophanie originală, neasemuită, o formidabilă reţea de trăiri artistice şi mistice, o gigantică energie generată de efortul de a crea punţi între om şi artist.

Şi prima reţea de energii este folclorul. Din el îşi trage seva, iar harul său l-a făcut să urmărească numai sunetul pur, numai ceea ce are legătură cu trăirile primare, care nu alterează Sunetul Primordial.

De aceea, a căutat să colaboreze cu muzicieni din aceeaşi familie puristă. Şi ei sunt în primul rând tarafiştii. Ori de câte ori pleca în turnee, îşi forma o echipă de acompaniatori, în general alcătuită din 6-7 instrumentişti. Golgota alegerii acestor oameni a fost de nedescris întrucât majoritatea tarafiştilor erau ţigani, care îi făceau probleme ca oameni, iar adesea compromiteau şi ţara, prin atitudinile lor materialiste. Aşa a fost taraful cu care a făcut turneul din 1970, ce a fulminat la Paris cu 45 de concerte, pe scena Teatrului „Vieux Colombier".

Dar, cu timpul, a selectat oamenii şi a ajuns la o echipă ideală. Cei mai pomeniţi tarafişti în scrierile lui Zamfir, adevărate genii ale folclorului românesc, sunt Marin Chisăr (1912 – 1994), interpret la fluier, caval, cimpoi, vocal, şi violonistul Botoca Efta (1925 - 1991), care au fost pentru el *„o uriaşă enciclopedie de folclor"*. I-a mai avut alături pe clarinetiştii Dorin Cuibaru şi Pavel Cebzan, care cântau şi la taragot. Împreună cu oamenii din echipa sa, Zamfir spune că alături de Botoca *„am trecut printr-o adevărată universitate"*, ajungând să asimileze tot repertoriul folcloric din ţară!

Trăirismul folcloric este exploziv. De câte ori revenea acasă, obişnuia să meargă prin sate, la Unip, de pildă, de unde era Dorin Cuibaru, *„dansând cu ţăranii de schimbam cămaşa la fiecare 20 de minute. Înregistram cu magnetofonul Revox tot ce auzeam, ţipam, săream, urlam de bucurie şi fericire, cot la cot cu lumea, cântam alături de toţi, într-un vuiet de nedescris, mă dezlănţuiam cu ei în melodii ce nu mai aveau sfârşit, de parcă se descolăcea pământul încolăcit în juru-i de milioane de ani, se zguduia sub mine scoarţa terestră, auzeam bufnituri, gemete, scrâşnitul dinţilor încleştaţi în buricul Terrei mame, vedeam ochi în flăcări, ţărani prinşi în incandescenţa jocului în formă de cerc, strângeam braţe, mâini, umeri, mijlocuri de fete, de femei, auzeam sâni ciocnindu-se între ei ca pepenii pârâind în năvala dansului, gemete îmi spărgeau timpanul, scâncete uscate de dorul cărnii, vuietul sângelui ce ţipă în vene gata să erupă ca vulcanii siliţi de prea mult somn. Toate acestea le trăiam*

Scanned with CamScanner

şi le iubeam până la ultimul por, până la fiecare sunet, le adoram până mă confundam cu fiecare melodie. Mă topeam în magma acestei muzici incomparabile, eram nebun după folclorul nostru până îmi pierdeam controlul" (B&B, p. 205).

Ce este Chakra care îl guvernează pe Zamfir, Chakra minţii, nu un cerc de foc, asemenea horei, asemenea *iuţirii de sine* a dansului şi muzicii româneşti, asemenea trăirilor pe care le descrie aici Zamfir ca pe o transă erotică? Datorită acestei contopiri, acestei unităţi dintre el şi folclor, dintre fiinţa lui şi magia muzicii populare, el intră în transă ori de câte ori cântă pe o scenă. Această contopire organică îl face să-şi piardă uzul raţiunii, să vadă peste tot numai delir românesc. Din această perspectivă judecă el muzica făcută de alţii, judecă oamenii, lumea, politica, totul. Nu e de mirare că se vede altfel pe sine, prin intensitatea trăirismului, se vede un ales, un Mesia al folclorului românesc, un Mesia al vindecării şi salvării lumii de satanism.

*

În concertele lui Gheorghe Zamfir, mai ales în turnee, Naistul, Solistul vocal, Dirijorul şi Compozitorul se identifică în spectacol, în momentele trăirii melodiilor pe care le cântă el şi taraful său. „*Concertele din anii 1974-1982 atingeau într-adevăr perfecţiunea în sensul în care noi o vedeam şi-o simţeam...*".

După înregistrările pentru casa Philips din 1975, care „*au făcut obiectul unui dublu album apărut în 1983*", avea să spună: „*Ajunsesem la perfecţiune în conceptul punerii în scenă a folclorului nostru, a manierei de a-l expune cu totul şi cu totul într-o culoare nouă, neexplorată. Îmi alegeam piese şi improvizam în deplină libertate în timp ce cântam. Totul se desfăşura în mod natural, fără nici un efort. Aveam bucuria imensă de a cânta, de a crea în timpul concertului, de a descoperi şi a sonda în zecile, sutele şi miile de comori melodice ale folclorului nostru*".

Or această „*deplină libertate*" se manifesta prin trăire, printr-un mod de exprimare scenică nemaivăzut în Occident, care uimea lumea, care transmitea o energie atât de molipsitoare încât şi spectatorii cei mai cuminţi săreau de pe scaune.

Zamfir se antrena mereu cu tarafiştii, se crea o permanentă stimulare între ei. Continuu îi elogiază pe cei din taraful său, considerându-i genii ale folclorului românesc, în frunte cu Marin Chisăr şi Efta Botoca. Atâta dragoste pentru folclorul românesc nu a mai existat. „*Suitele bănăţene parcă erau concerte baroce ce urcau piscuri neexplorate, atingând cerul prin norii ce ascund contactul cu Dumnezeu...*". La fel, „*duetul cu nea Marin era ca un dans nupţial în care îngerii sunt treziţi în ajunul marilor sărbători să pregătească pantofii mirelui planetar. Solo-urile la violă ale lui Botoca erau ca undurile apelor celeste când se ridică-n tonalităţi majore. Cele ale lui Dorin şi Pavel Cebzan erau nesfârşite poveşti de dragoste ce sfârşeau în dansuri concentrice, în spirale învârtindu-se la mii de km la oră, stârnind scoarţa terestră ca şi cum ar fi trecut în tropot milioane de zimbri peste Carpaţi*". Ca totul să culmineze cu

Scanned with CamScanner

dansul magic **Căluşul**. La strigătul final"*Hop şi-aşa!*"„*Sala era în picioare ca ridicată parcă de o forţă nevăzută...*" (B&B, p. 248).

Astfel descrie Zamfir unul dintre sutele, miile sale de concerte. Într-adevăr, trăirismul este unic, fiind secretul artei sale, care este o adevărată iniţiere în contopirea dintre el, muzică şi Dumnezeu.

*

Din relatările lui Zamfir reiese că trăirismul este un mesager universal întrucât pretutindeni oamenii reacţionează la fel faţă de muzica românească, faţă de felul cum o prezintă el şi formaţia lui. Nu numai acasă, în România, participarea spectatorilor este entuziastă, explicabil, fiindcă această muzică o au în sânge, dar şi la popoare cu alt specific prinde datorită curiozităţii pentru un gen de muzică necunoscut, deşi află că este foarte veche. Din Grecia şi până în Columbia, din Elveţia până în Australia, din Canada până în Japonia sau Africa de Sud oamenii primesc această muzică cu entuziasm, pentru că îi face fericiţi. Altfel nu ar vorbi Zamfir la unison despre „*triumf*", ca în alegoriile romane, când învingătorii defilau pe sub Arcul de Triumf în ovaţiile mulţimii.

Peste tot, avem această imagine, ca la Melbourne, Adelaide şi Perth: „*Lumea punea mâna pe mine ca să vadă dacă sunt real, viu, sau venit din alte sfere*". Iată cum trăieşte **Doina românească** într-un concert de nai şi orgă: „*Biserica din Perth era arhiplină. Numai studenţi. Orga avea timbre şi efecte speciale. Succesul a fost ieşit din comun. Simţeam altfel Doina românească, o înţelegem de pe alt plan, se dublase, se triplase parcă dimensiunea ei, străbătându-mi sângele ca un argint viu. Eram uluit de felul în care inima se contopea cu unduirile melodiei. Mii de şerpi nevăzuţi, subţiri cât un fir de aţă, umblau prin corpul meu în sus şi în jos, răscolindu-mă. Mă urcau, mă ridicau, ca-ntre două lumi, fără să-mi dau seama, ca împins de nişte balansoare imense. Trăiri unice, purtat de public şi de temperatura pe care acesta o degaja*" (B&B, p. 262).

La Tokio a oferit trei concerte, la care a participat însăşi prinţesa Miciko, devenită împărăteasa Japoniei. Ea îi invită pe români la Palatul imperial, vorbindu-le despre pasiunea sa pentru nai şi pentru muzica pe care Zamfir o cântă. Dau aici un concert privat. Trăirismul este cu dichis, aparte, fiindcă publicul avea o cu

Cu prinţesa Japoniei

Scanned with CamScanner

totul altă sensibilitate. *„Japonezii se delectaseră în tot timpul turneului cu parfumuri româneşti, cu sârbele şi jocurile noastre de neegalat, zburam pe scenă în cântece ca nişte iezi nou născuţi în primăvară pe plaiurile pline de zambile şi narcise. Japonezii priveau năuciţi şi nu ştiau cum să ne califice în comparaţie cu muzica lor lentă, meditativă, transparentă. Era o diferenţă, ca de la cer la pământ cu exuberanţa şi exaltarea noastră, nostalgia din doine sau cântece lente, ce vorbea de alte lumi, alte planete. Eram fericiţi că puteam să arătăm acestui popor ciudat, plin de ambiţie şi mândrie, ceea ce aveam noi mai de preţ: muzica..."*

Cu acelaşi entuziasm, cu acelaşi iureş nebun, cu delirul şi vârtejul sârbelor noastre, cu vitalitatea iuţirii de sine, Zamfir şi taraful său neasemuit i-au prins şi pe africanii din Africa de Sud, şi pe canadieni, şi pe nord-americani, şi pe sud-americani, peste tot pe unde au fost, au lăsat urme de neşters. Zece ani de turnee consecutive, fără răgaz, le-au adus lumea la picioare.

Prin profesionalismul lor. Aceste transe, numite de Zamfir şi exaltări sau exuberanţe, îi transformă pe mesagerii români ai folclorului românesc într-un fel de semizei, de duhuri, de iele, de aceea reacţia spectatorilor este de tip Toma necredinciosul, adică ei vin la sfârşit, după concert, şi îl pipăie pe urmaşul zeului Pan, să vadă dacă este real. Ei dacă nu ating, nu cred. Aşa cum spunea Iisus Hristos: *„Voi dacă nu vedeţi semne şi minuni, nu credeţi!"*

Rugăciunea prin sunet

Trebuie să precizăm însă un fapt fundamental, care ne introduce în esenţa trăirismului: la Zamfir, muzica se identifică, aşa cum am mai spus, cu religia, de aceea trăirile sale artistice se contopesc cu cele religioase. Rugăciunea devine o rugăciune la nai, o rugăciune cântată, aşa cum se întâmplă şi în cazul slujbelor Gospel.

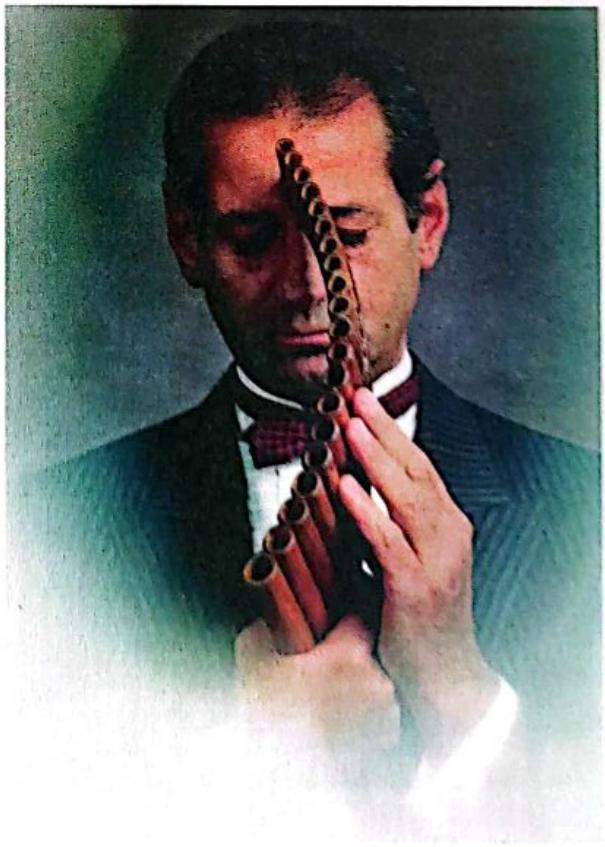

Când realizează la Paris, pentru casa Philips, un nou disc de nai şi orgă, având în repertoriu numai piese clasice, precum **Concertul pentru trompetă** de Vivaldi şi **Concertul pentru oboi** de Corelli, alături de câteva dintre piesele sale de rezistenţă, precum **Omagiu lui Mozart, Pour toi, Dieu** sau **Pastel Român**, are *revelaţia rugăciunii prin sunet.*

Şi Zamfir prezintă fenomenul ca pe o metamorfoză, care s-a petrecut treptat, printr-un proces freatic, de magmă interioară, fiindcă *„rugăciunea şi-a făcut apariţia în mod lent, fiind*

Scanned with CamScanner

rezultatul unor căutări şi cereri acute în Ego-ul meu setos şi avid de Nou, de tot ce aparţine emoţiei ce sugrumă, pulverizează, incendiază fiinţa, ca după aceea s-o lase să renască singură, într-o lacrimă uscată pe obraz, în colţul gurii, ca promisiune a unui nou zâmbet plin de speranţă".

Dar aici, în Sunet prin rugăciune, „*s-au rezolvat lacrimile mele, s-a justificat dintr-odată hipersensibilitatea mea, excesivele mele stări de vibraţie lăuntrică până la uitarea de sine*".

Iată o definiţie perfectă a trăirii panzamfirice, pulverizare şi renaştere, uitare de sine şi speranţă, lacrimi şi bucurie, moarte şi transfiguraţie, cum ar zice Richard Strauss.

Piesele de pe acest disc, înregistrat în biserica germană Rue Blanche, de lângă Pigalle, cu o orgă în stil baroc, le-a cântat în multe catedrale occidentale, având revelaţia trăirismului superior. Descrierea trăirii lor este antologică, poate sunt paginile cele mai importante din Autobiografia sa, privind documentul lăuntric al unui artist, mărturia nemijlocită a felului cum colaborează, prin dăruire totală, toate dimensiunile creatorului. Sunt pagini de document sufletesc.

Prin acest disc, Zamfir consideră că a găsit „*un nou sens în muzică, o paletă incomensurabilă în exprimarea tuturor stărilor mele care acum îşi aflau rezolvarea*". Totul „**a fost ca a doua naştere**", subliniază el cu bold, iar treptat "*concertele mele deveneau* ***o gigantică rugă*** *ce-ncepea cu primul sunet şi se termina cu ultimul*".

Şi trăirea acestei gigantice rugi are următorul traseu: „*O imensă lacrimă ce se scurgea din prima doină care era de obicei «Mână Gheorghe boii bine» sau «Domaşnea», traversând lin ca o şuviţă de izvor toate melodiile triste sau vesele până la «Dansul pădurii» din final*". Adică era o trăire, o rugă prin sunet, ce cuprindea tot concertul. Ca un suflu gigant, ca o respiraţie cosmică, aşa cum spunem când facem un lucru perfect dintr-o suflare!

Totul se petrecea, încă se mai petrece ca în marile prosternări religioase, aşa cum se poate vedea la Fatima, la Lourds, la Lisieux, la Santiago de Compostela, la Vladimireşti sau în alte asemenea locuri unde există focare de misticism. Creierul, inspiraţia, suflul divin transformă fiinţa, o trece de la agonie la extaz, trăirea fiind, evident, identificată cu epuizarea fizică:

„*Cutremur permanent al venelor, al arterelor, al muşchilor, al scheletului întreg până la epuizare*".

Calea spre iuţirea de sine, spre cercul vrăjitoresc, presupune o „*concentrare maximă*". Este un alt fel de a exprima transa în care artistul hăruit este chemat să intre, spre a ne-o transmite şi nouă.

Trăirea ca poveste

Multe din cântecele lui Zamfir au titluri de poveste, foarte speciale, care arată bogăţia folclorului românesc şi misterul pe care îl poartă prin aceste nume. Unele intraductibile sau cu aură de mit, ca locurile sau persoanele care le-au dat viaţă: **Coragheasca, Rustemul de la Lişteava, Balada lui Costea Păcurarul, Domaşnea, Cântecul lui Iancu Jianu, Oleac, Sârba de la Zimbreşti,**

Scanned with CamScanner

Zongora, Dianca, Geamparalele de la Cobadin, Ca la Breaza, nu mai spun de poveşti ca **Balada şarpelui, Ciocârlia, Sus pe culmea dealului, Doina de jale, Au plecat olteni la coasă, Mierliţa când e bolnavă, Piatră, piatră de-e piatră, Mult mă-ntreabă inima, Frunzuliţă lemn adus,** plus doinele, jocurile, bocetele sau sârbele din toate regiunile ţării.

Toate cântecele sunt poveşti, altfel spus, melodii. Melodia este povestea muzicii. Şi aceste poveşti/melodii concentrează în ele sâmburi epici, ce se transformă în mesageri ai unor fapte de urmat, ai unor pilde de luat aminte, fixând în memorie şi suflet epoci, oameni, adevăruri, vieţuiri, care trebuie bine asimilate şi reinterpretate, transmise în esenţa lor pură. Nu toţi lăutarii sunt capabili de o asemenea ispravă, fiindcă o fac tehnic sau profesional, ucişi de rutină. E nevoie de trăirism, or acesta costă, consumă, este boală grea, presupune vocaţie şi învăţătură.

Iată cum descrie Zamfir trăirea unui dans bănăţean numit **Cornereva,** un brâu care devine un joc de doi. Prin trăirea sa, Zamfir îi dă un sens nou, fiindcă *„nu mai era o melodie bănăţeană cu un caracter dansant, ci un imens cerc în care se adunau fiinţe umane venite de altundeva, înlănţuindu-se deasupra pământului ca purtătoare de mesaj. Cercul se mărea, deveneau un lanţ ce cuprindea norii, cerurile, pământul. Sunetele străluceau ca nişte sori infimi, licărind în spaţii necunoscute. Din ce în ce mai rapid, mai repede, totul devenea o nebuloasă, care în final se transforma în lumină!"* (p. 322).

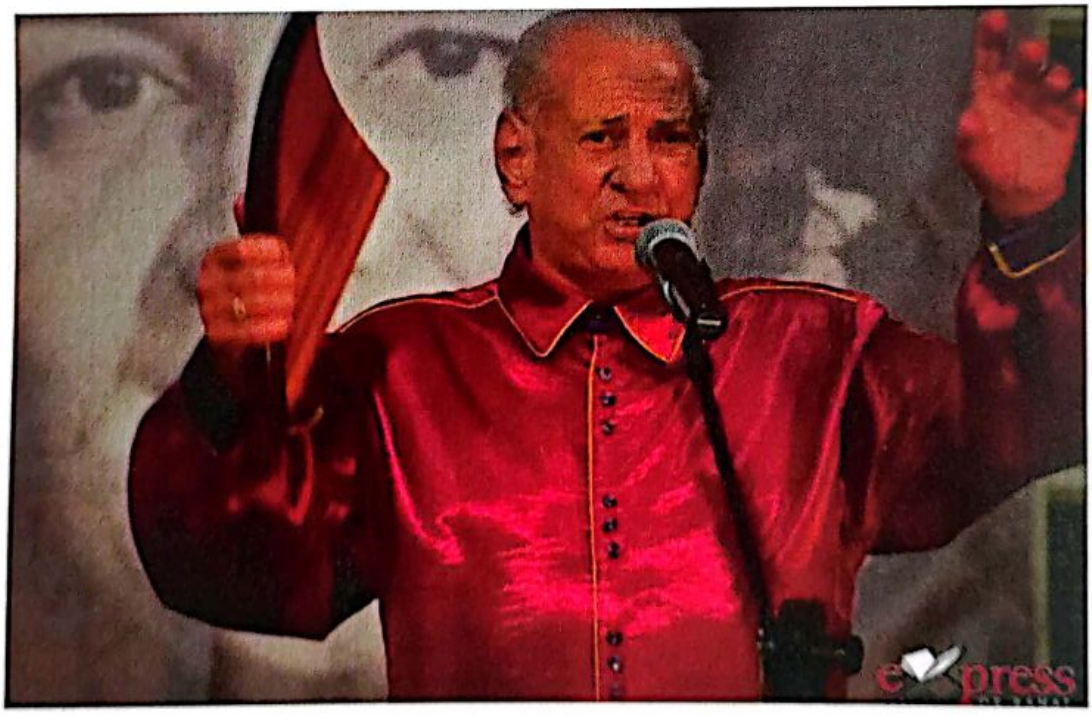

Ca să înţelegem cu adevărat trăirismul panzamfiric trebuie să îmbinăm mai multe cunoştinţe, în primul rând faptul că Dumnezeu este vibraţie pură, apoi faptul că naiul este un mesager al Sunetului Primordial, pe de altă parte, faptul că muzica şi religia se contopesc în poet, poet care se naşte din contemplarea gândului, care, aşa cum spune un mare guru indian, Sri Yukteswar: *„Gândul nu-i altceva decât o vibraţie lansată în eter"*, iar Zamfir nu a făcut altceva decât să

Scanned with CamScanner

lanseze mereu gânduri în eter, cu dorința de a se exprima perfect prin sunet.

Așa s-a născut rugăciunea prin sunet. Care este o trăire pe bază de poveste. Și el ne oferă câteva mostre ale trăirismului său. Nu poate descrie nimeni pe lume trăirile sale mai bine decât o face el însuși. Sunt pagini antologice pentru trăirism. Descrie, de pildă, cum trăia doina **Sus pe culmea dealului**, pe care o cânta la nai, iar Licareț îl acompania la orgă. Căuta mai întâi locul căruia ar fi dorit să o dedice. Implora cerul să-l ajute să găsească o cale de rezolvare. Trăia un adevărat zbucium, o tortură generală, fiindcă nu găsea ținta, spre care să îndrepte sunetele. Și această căutare se repeta. În zeci și zeci de concerte, în care a cântat-o, a căutat acest vârf al limanului, căuta, schimba naiurile între ele, urca până la ultima octavă, se afla la limita extremă dintre cer și pământ, sfâșierea era totală, până simțea că se află într-un loc gigantic, într-un fortissimo ce cutremura toată biserica. Numai aplauzele care veneau îl trezeau din acest vârtej demential, ca dintr-un somn profund.

La Festivalul Internațional de Nai de la Găești, Gheorghe Zamfir a cântat și această doină, acompaniat fiind de orchestra „Lăutarii" din Chișinău. Și a spus, ceea ce nu am descoperit în cartea sa, că el vede acolo, sus, pe culmea dealului, „*îl văd pe Eminescu*". Iată, de când cântă această doină, începând cu bisericile din Germania, au trecut 35 de ani până ce vibrația lansată în eter a primit o materializare concretă, iar ea este a unui sfânt român, Eminescu.

Așa descrie și alte trăiri, care au urmat calea Rugăciunii prin sunet, un mod de exprimare a ființei umane cu totul nemaiîntâlnit, cum nu l-a avut încă vreun alt muzician, fiindcă nu a avut această intensitate a trăirii, fiindcă nu a concentrat în ea, gând, inimă, organe, sunet, religie, poezie, dorință de comunicare.

E fenomenal apoi felul cum a reușit să dea contur, prin viu glas de nai, rugăciunii rugăciunilor creștine, care este **Tatăl Nostru**. Și cum a putut integra această rugăciune într-o doină de jale. Este descrisă marea putere de concentrare creatoare, în care naistul se înțelege cu solistul vocal și compozitorul și se contopesc în rugăciune. E apogeul trăirii.

Iar în interpretarea piesei **Impresie pe-un bambus** se petrece alt miracol, dialogul dintre interpret și Dumnezeu. Totul se petrece în capul interpretului, apoi se exteriorizează prin vibrația naiului și încercarea la care îl supune orga, de unde explicația: „*Ideile se leagă între ele și cineva îmi spune că acest dialog nu-i nicidecum între nai și orgă, ci între Om și Dumnezeu*". Ca totul să devină o luptă între jos și sus. Și dialogul dintre Nai-Om și Orgă-Dumnezeu capătă un contur dostoievskian, ca în **Marele Inchizitor**, în care Domnul îl dojenește pe om, îi cere să se lepede de păcate și să revină la El, purificat. „*Urmează împăcarea și iertarea, unirea pe vecie cu Dumnezeu*".

Piesa **Impresie pe-un bambus** îl obsedează, o reia, o rescrie, melodia devine un act de exorcizare, o mare suferință și eliberare, căci „*acordurile disonante împing răul afară din mine spre văgăunile negre ale lumii*". Purificarea este ca o naștere din nou, după care urmează unirea finală cu Dumnezeu. „*Reușisem să-ndrept o rugăciune către Dumnezeu prin nai în doină, în joc, într-o lucrare care nu are tangențe cu folclorul*". Este uluitor,

Scanned with CamScanner

într-adevăr. Artistul a rămas prosternat în această rugăciune, vrând să nu se termine niciodată.

Încă o dată s-a convins că naiul este un instrument divin. Sigur, nu cred că un altfel de instrumentist ar putea intra, aşa cum o face el, în dialog cu Dumnezeu. N-am auzit nici un trompetist, nici un clarinetist, nici un alt suflător sau instrumentist să vorbească despre această contopire. Poate doar Enescu să fi avut revelaţii mistice, atunci când ne descrie cum intra în transă, când cânta o piesă religioasă la vioară. Iar acest lucru se explică prin faptul că el credea cu ardoare în Dumnezeu, era un mistic.

Mă întreb ce s-ar fi întâmplat dacă Zamfir nu-l întâlnea pe Fănică Luca, dacă rămânea acordeonist, aşa cum a dorit iniţial, şi nu devenea naist?! Dar trebuia să se întâlnească, trebuia să devină ceea ce este, fiindcă lui i-a fost scris să ne transmită aceste trăiri, să ne demonstreze că dialogul real cu Dumnezeu este posibil. Nu numai Moise a vorbi cu Dumnezeu, nu numai profeţii biblici, ci şi profetul de Găeşti, românul fără de pereche Gheorghe Zamfir.

Rugăciunea epică

Trăirismul cu totul aparte practicat de Gheorghe Zamfir se verifică cel mai bine atunci când el încearcă să se roage la nai, când practică *Rugăciunea prin sunet*, când se pune în starea de rugă cântând diverse piese, cum ar fi **Ave Maria, Doina de jale, Mână, Gheorghe, boii bine, Conereva, Dansul pădurii**... Interesant că, în esenţă, Zamfir vrea să comunice, sieşi şi nouă, ceea ce cântă. Vrea să se înţeleagă pe sine şi să înţeleagă muzica pe care o cântă. Sigur, aceste lucruri le ştie demult, înainte de a urca pe scenă. Din miile de repetiţii. Dar acum trebuie să comunice ce ştie. Fiindcă una este să o faci în singurătate şi alta este când simţi căldura publicului. Impactul devine major. Fiindcă de aceea cântă, cântă pentru oameni, cântă să le aducă bucurie, vindecare. În prezenţa publicului se petrece această transfigurare, această naştere din nou.

Şi cum comunică? Nici nu se mai gândeşte la instrument, la degetele lui, la tehnica, pe care o stăpâneşte la perfecţie, se gândeşte la vibraţia sunetului pur. Vrea să producă acest sunet. Să răsune în el. Dar această vibraţie, ca să devină melodie, să ajungă la inima ascultătorului, trebuie să fie o poveste.

Se verifică încă o dată ceea ce am spus că oamenii comunică povestind. Şi Zamfir în trăirile sale îşi reprezintă melodiile sub formă de poveşti, precum o face atunci când ne descrie cum trăieşte doina **Mână, Gheorghe, boii bine**, care devine o *„imensă contemplare transilvană"*, descriind-o ca atare, ca pe un vast peisaj mioritic.

Scanned with CamScanner

Dimpotrivă, **Sus pe culmea dealului** devine o luptă vizionară, în care naistul e un nou Vlad Ţepeş care îi răzbună pe morţii noştri, pe românii ucişi de comunişti. E o încrâncenare şi o încleştare măreaţă ca în Furtuna pictată de Leonardo, sunetele devin „*un milion de buzdugane*", o urgie, ca în Atacul de noapte al lui Ţepeş de la Târgovişte, în care morţii învie şi criminalii sunt învinşi!

Când cântă **Doina de jale**, trăirile devin de-a dreptul o tortură, fiindcă o vede pe mama sa în doliu şi ţara toată în doliu. Totul devine o jelanie cosmică. Avem o mostră a ceea ce înseamnă Doina ca suferinţă, ca sfâşiere lăuntrică şi durere profundă. La fel se petrec lucrurile şi cu **Ave Maria** de Schubert, care, din piesă care exprimă beatitudinea, se transformă în teroare şi tortură. **Doina Oltului**, care în interpretarea lui Fănică Luca era o piesă caldă, calmă, simplă, în interpretarea lui Zamfir devine eruptivă, debordantă, excesiv pătimaşă. El face din Olt un râu sfânt, un „*râu trinitar*", care despică ţara în două şi se varsă în Dunăre, care este simbolizată de cifra 7, „*cifra lui Dumnezeu*". Totul începe de la poziţia naiului, pe care îl ţine între plexul solar şi al treilea ochi din frunte. E semnul mistic al rugăciunii prin nai. Totul devine un mare poem al minunilor ţării, o evocare panoramică, până artistul ajunge în transă, la paroxismul trăirii, la absolut.

Fiecare melodie cântată astfel, în transă, este un nou parcurs spre rugăciune, o rugăciune mistică, în lacrimi şi durere, paroxistică. Zamfir trăieşte muzica pe care o cântă ca pe o Golgotă. Pe auditori nici nu-i vede sau îi vede, când întredeschide ochii, ca prin ceaţă. Le aude doar aplauzele, atunci când se opreşte, când termină o rugăciune, ca să o ia de la capăt, şovăielnic, până îşi reintră în rol, ca un personaj într-o tragedie.

Astfel, din piesă în piesă, întregul concert se transformă într-o amplă rugăciune, o rugăciune intensă, timp de două ore, care îl duce la pierderea controlului asupra realităţii. Trăirile sunt similare cu autoflagelările mistice, deşi el are numai naiul în mâini şi pe buze, dar înlăuntrul său se duc adevărate bătălii, fiindcă imaginaţia lucrează puternic şi concură la viziunile terifiante ale gândului, pe care le amplifică, le transformă în imagini aievea. El vede aievea Oltul, pământul ţării, munţii, văile, ţara întreagă, pe care o ia pe umeri şi se înalţă cu ea la cer, precum Ciocârlia, acolo distruge răul din ea şi o purifică de toate păcatele, apoi o aduce înapoi, la loc, curată, aşa cum a fost la Geneză.

Acest capitol despre **Rugăciunea prin sunet** (B&B, p. 321 – 348) este cel mai fantastic document care s-a scris vreodată de către un muzician, confesiunea trăirii lui artistice, a laboratorului său sufletesc. Zamfir descrie cum se roagă el când cântă, fiecare cântec e o Golgotă a patimilor lui şi ale noastre. E greu de crezut că auditorii, spectatorii unui astfel de concert paroxistic, pot avea aceleaşi trăiri. Ar trebui să vină iniţiaţi la concert, să cunoască povestea fiecărui cântec, imaginată de Zamfir.

Numai că această poveste nu e fixă, ea se transformă de la un concert la altul, după timpul şi locul unde are loc evenimentul, după publicul care îl percepe. E foarte greu, deci, să ai stările artistului atunci când cântă **Tatăl Nostru, Ave Maria, Doina de jale**, în general doinele, cum face naiul să vorbească şi tot ce-şi închipuie el când cântă. Cântecele devin rugăciuni! Dar nu

Scanned with CamScanner

orice fel de rugăciuni, ci rugăciuni christice, având în faţă icoana crucificării, a chinuirilor îndurate de Iisus.

Cântarea devine atunci un act martiric, o autorăstignire. Spectatorul este şocat, bulversat, interzis. El asistă la spectacol ca la un fenomen picat din cer, artistul devine un spectru, un fel de extraterestru, spectatorilor le vine să-l pipăie să afle dacă este real. Şi nu o dată Zamfir se descrie pe sine ca fiind stors ca o lămâie, ajuns pielea şi osul, o arătare.

E o intensitate a trăirii care îl epuizează fizic, îl face mereu să sufere, se chinuie, se mistuie, după fiecare cântec e epuizat trupeşte şi metal, aşa cum se întâmplă cu marii actori, care, după ce îl joacă pe Hamlet sau pe Revizorul, slăbesc, se îmbolnăvesc, sunt ca şi morţi, îşi revin abia după câteva zile. Dovadă că după ce termină turneul din Germania, după seria de concerte nai-orgă, Zamfir e total epuizat, vine acasă aproape mort, cade la pat şi timp de câteva zile părinţii lui se zbat să-l readuc la viaţă, îl înfăşoară în spirt, îi pun comprese cu mămăligă, tot felul de leacuri băbeşti, revenindu-şi cu greu, treptat, de parcă ar fi reînviat după o lungă convalescenţă. Şi chiar aşa şi era. E posibil ca Zamfir să se fi identificat cu patimile Mântuitorului în aceste concerte, când a descoperit Rugăciunea prin sunet.

Concertul nu mai este un spectacol, o plăcere auditivă, devine un coşmar. Cine plăteşte un bilet ca să vadă un astfel de spectacol, să intre în aceeaşi transă cu artistul şi să trăiască la limita suportabilităţii, adică un coşmar? Poate există asemenea spectatori, nu mă îndoiesc, există, cei interesaţi să trăiască un insolit experiment, deopotrivă mistic şi muzical. Dacă există cursuri de yoga, atâtea religii, cu forme de participare intense, ca la penticostali, de pildă, ca în cadrul slujbelor Gospel, cu trăiri paroxistice, de ce n-ar exista, de ce să nu existe şi un concert-slujbă stil Zamfir?

Diferenţa este că în timp ce toate celelalte religii se pot practica după o anumită reţetă, în lipsa unui preot, profet sau guru, aici, în cazul lui Zamfir, nu se poate fără prezenţa lui. Numai în prezenţa lui se poate trăi un astfel de concert.

Sigur, exorcizările sunt de natură mistică. Descrierile lui nu mă duc cu gândul la îngeri şi la Dumnezeu, ci la infern, la bolgiile danteşti, la tot ce presupune o tortură satanică, de parcă am fi în filmele lui Luis Buñuel **Îngerul exterminator, Simon din deşert** sau **Viridiana**, deşi la Buñuel sunt de înţeles exorcizările, fiindcă el a avut o aspră educaţie iezuită.

Dar şi Zamfir a avut o copilărie şi o viaţă furată, toţi care am trăit în comunism şi am visat să trecem dincolo de păpuriş, am fost stresaţi, chinuiţi, ameninţaţi, am dus o viaţă de coşmar, de lipsuri şi persecuţii satanice, de care nu putem să ne eliberăm decât prin anumite forme de exorcizare.

Şansa, marea şansă de vindecare, în cazul lui Zamfir, este să nu vezi trăirismul lui, ci să ţi-l imaginezi, ascultându-i muzica. Aşadar, să cumperi un disc, discurile cu nai şi orgă, şi să le asculţi. E o experienţă să asculţi piesele pe care le-am prezentat. Eu am ascultat discul pe care se află concertele de Vivaldi, Corelli şi celelalte compoziţii ale sale, descrise mai sus. Dar când asculţi muzica de pe acest disc, parcă nu mai e vorba despre exterminări apocaliptice!

Scanned with CamScanner

Trăirismul se explică şi prin nevoia de absolut. „*Cred că ajunsesem a citi în fiecare por, atom şi celulă care mă formau ca întreg, ca entitate fizică*". În toate aceste celule el îl trăia pe Dumnezeu, ţara, muzica! Iată de ce poveştile trăirilor sale nu le poate povesti decât el şi încearcă să ajungă să le exprime cu aceşti pori ai întregului. Setea de absolut se explică şi prin efortul sau dorinţa de a exprima prin cuvinte, în scris, ceea ce trăieşte fizic şi spiritual, de a exprima inexprimabilul.

Devenisem lacrimă

La fiecare concert, Zamfir plânge. Plânsul e semnul trăirii adevărate, semnul sincerităţii. Plânsul nu este ceva dureros, ca un bocet, ci este o eliberare. Dar şi bocetul la români este tot o eliberare. Bocitoarele din satul meu făgărăşean practică acest obicei din generaţie în generaţie, de sute de ani, ca pe o meserie. Aşa cum o înmormântare nu se poate fără cruce, fără cădelniţă şi icoane, nu se poate nici fără bocitoare. Care au rolul corului din tragedia antică. Produc prin arta lor *catharsis*-ul, eliberarea sau distanţarea de spectrul morţii. Şi prin purificare, moartea devine mai cunoscută, un personaj domestic.

Lacrimile sunt nu doar semnul durerii, al morţii, al pierderii, cu care sunt asociate de obicei, ci şi semnul fericirii. În cele mai grele momente, ca atunci când era urmărit, împins la disperare sau când îşi ducea crucea exilului, Zamfir spunea: „*Numai gândul către Domnul mă umplea de lacrimi, numai gândul către ţară, către neam, mă zdruncina din temelii şi mă inunda în plâns. Numai faptul că interpretam o melodie românească mă umplea de emoţii indescriptibile. Devenisem, după toate aparenţele, lacrimă în tot ceea ce făceam...*"

Trăirile adevărate erau în planul divin, deosebite de trăirile cotidiene, inevitabile însă, fiindcă se lovea de ele, după principiul „*mănânc ca să trăiesc şi nu trăiesc ca să mănânc*". E ca diferenţa dintre materie şi spirit. „*Vedeam natura, pământul, femeia, ambientul ca pe ceva ce-mi producea o stare anumită, forma în care se cocea aluatul, muzele inspiratoare, însă coacerea acestui aluat erau Dumnezeu, lectura, folclorul, iubirea fără margini (până la uitare de sine, la adorare) a ţării care mi-a dat naştere*". (B&B, p. 376)

Şi marile trăiri şi le exprimă prin plâns. Prin boală. „*De câte ori mă durea invizibilul meu, mă simţeam bolnav*". Este aici dovada unei plăsmuiri nepământeşti, fiindcă nevoia de absolut, de fericire, se exprimă prin desprinderea de contingent, prin ruperea de materie, prin boală, fiindcă ceea ce ne poate trage în jos, ne poate opri zborul, este doar trupul, materia carnală. De el trebuie să ne eliberăm ca să zburăm. Aşa gândea Brâncuşi. Aşa s-au

Scanned with CamScanner

petrecut lucrurile şi cu marii poeţi, în primul rând cu „poeţii blestemaţi", *Les poetes maudits*, Baudelaire, Mallarme, Verlaine, Rimbaud, asociaţi şi cu faimosul *spleen* englezesc, în care Baudelaire vedea Spaima ca pe un negru steag înfipt în craniul său!

Şi Zamfir avea să spună că simte cum Satan îi umblă prin tuburi!

Piesele pe care le cântă ades, în special ciclul de doine (**Doina de jale, Sus pe culmea dealului, Doina Oltului, Doina de la Domaşnea, Doina din Jebel, Mână, Gheorghe, boii bine**), ca şi **Dansul pădurii** şi **Pastel Român**, le consideră *„rugăciuni universale pentru salvarea planetei şi a vieţii pe pământ"*, iar **Doina lui Petru Unc, Ruguleţ cu negre mure, Balada lui Costea Păcurarul** şi alte piese din seria nai-orgă le transformase în *„ofrande şi lacrimi pe care le depusesem la monumentul gigantic al păcii terestre şi cosmice"*, fiindcă trăirismul făcea minuni, *„rugăciunea în nai se metamorfoza şi lua proporţii cosmice"*. Devenise conştient de *„puterea incalculabilă a naiului"*, de puterea lui de iniţiere şi, în acelaşi timp, de *„forţa sa colosală de combatere a răului şi purificare a sunetului, mai ales prin doina românească şi a folclorului nostru în totalitatea lui"*. Şi confesiunea continuă cu acest cvadruplu pachet: *„Graţie rugăciunii, naiului, sunetului şi muzicii noastre naţionale, descoperisem un domeniu virgin în care înaintam în toată libertatea, plimbându-mă pe portativul cerului şi al lui Dumnezeu, precum vulturul în spaţiile sale inaccesibile"*.

Experimenta rugăciunea în toate melodiile pe care le cunoştea, pe care le avea în repertoriu. De câţiva ani, de când descoperise rugăciunea prin sunet, o ţinea numai aşa, ca eroul din **Avatar** (2009), care abia aşteaptă să intre în capsula care îl propulsează în Pandora, în fabuloasa lume a originilor, a purităţii nealterate. Şi Zamfir se neantizează. Învăţase să se rupă de lume, să intre pe scenă ca într-o capsulă. Era suficient să ducă naiul la buze şi, după primele acorduri, *„imediat intram în transă"*. Şi începea călătoria, se autoproiecta între cer şi pământ. *„Pluteam în alte sfere. Şi simţeam în mine un fluid uriaş care urca şi cobora, arzându-mă pe de-a-ntregul"*. Şi acest trăirism se vede şi în scris, cuvintele intra parcă în delir, fraza are contorsiuni, totul e ca o morişcă, îşi caută echilibrul, poetul intervine adesea, fiindcă totul e metaforă. *„Forţe nevăzute circulau în mine în ritmul pulsului motorului cosmic al inimii cosmice, ţesând în mine tapiţeriile sacre ale divinului, ale Celui Fără Nume. Mă simţeam deodată puternic, unic, deţinător al unui cod, al unui cifru, pe care eu însumi nu puteam să-l explic"*.

Dar îl explicăm noi. Aşa răsar viziunile pe care le are atunci când cântă o piesă ca **Doina Oltului**, care capătă proporţii cosmice, uluitoare. Intrarea în transă, în poveste, în melodie, era ca o transmigraţie a sufletelor, ca o levitaţie, ca o desprindere a sufletului de trup, ca o plonjare în spaţii intergalactice, o totală neantizare şi desprindere de lume, iar sunetele se repercutau năvalnic, distructiv, în fiinţa sa. Se simţea *„zgâlţâit de forţe necunoscute. Ţipam ca împuns de milioane de ace, de ghimpi nevăzuţi şi începeam din nou lupta, luând pământul pe palmele inimii şi suflând cuvinte de dragoste, pace, armonie, Dumnezeu"*. Delirul este total: *„Coboram pe gama la minor şi rămâneam pe o cvartă ca pe semnul crucii într-un dangăt de clopot planetar ce rămânea*

Scanned with CamScanner

suspendat de cer ca un avertisment". Efectul? „*Eram golit de ultima picătură de energie, având senzaţia că am murit demult... că am murit undeva acolo de unde nu mai există reîntoarcere. Eram prosternat în faţa unei cruci de dimensiuni uriaşe, gâfâind, gemând, cu gâtul şi ochii plini de lacrimi*".

Încordarea era maximă, totală, fiinţa murea, exploda, ca să renască la următoare poveste, pe care o petrecea sub semnul aceloraşi teroriste trăiri paroxistice.

Ajunsese la „*lacrima Cristalului*", dincolo de sunet, dincolo de „*lacrima în nai*".

Şi apocalipsa trăirii: „*Împroşcam cu dragoste şi strigam de sus în jos, de jur împrejur cu naiul la gură. Nu mai aveam formă, eram ca o nălucă, n-aveam nici culoare, nu mai ştiu ce eram, căci nu mă puteam defini*". Şi toată lupta se dădea în el cu spectrele răului, ale întunericului, pe care le alunga în hău, reîntocându-se apoi în lume, cu speranţa că a purificat-o.

Uneori trăirile erau atât de intense încât nu ştia unde se află. Şi de atâta zbucium, la un moment dat, „*am spart două tuburi*". Să cânţi cu naiul găurit! Simţea că Satan îi intră prin tuburi. Se lupta cu el, prin rugăciune... Satan voia să-i afle secretul suflului... exacerbarea trăirii, exaltarea, exuberanţa... Nu ştia că Zamfir era posedat de „*sunetul tridimensional*", ca şi cum geometriei plane, pe orizontală, îi opunea geometria în spaţiu, pe verticală.

Dar aceste trăiri aparte, nemaipomenite, nu s-au născut din neant, ci au fost pregătite, concepute demult, încă din 1965, când a ieşit din starea de boală şi a reluat naiul. Atunci a compus **Doina de jale**, primul moment când naiul a căpătat o altă importanţă. Era etapa doinelor, când a compus şi **Doina ca la Vişina** şi **Doina Argeşului**, şi **Bocet**, şi **Cântecul de leagăn**. Până la Rugăciunea prin nai a fost drum lung, dar pregătit minuţios, de parcă o forţă nevăzută îl conducea, nu ştia atunci unde, dar îl conducea. Dar la capăt de drum, acum, ştie?

„*Fiecare concert devenise «ceva», dar ce?, căci nu mai puteam spune că am cântat. Cântasem – poate – dar ce şi pentru cine? Mă frigea cenuşa rămasă din jarul ce mă mistuise. Sudori reci îmi curgeau de-a lungul şirei spinării. Picioarele nu le mai simţeam.*

Cineva mă scutura în convulsii. Gheorghe, hei, Gheorghe, revino-ţi, hai... concertul s-a terminat" (B&B, p. 423).

Oare muzica nu devenise un suport pentru ceva mai înalt, pentru credinţă? Dovadă că dincolo de sunet descoperim şi scriitorul.

Scriitorul

Mi-a spus: „*Dacă Esca şi Besca pot să scrie, să li se zică scriitoare, de ce să nu pot şi eu, mi-am zis, şi m-am apucat să scriu, să povestesc ce nu pot cânta*", deşi eu cred că Zamfir poate cânta orice. Dacă poate cânta vorbind **Tatăl Nostru**, ca un recitativ în care cuvintele se aud prin suflul tuburilor, poate cânta şi despre Ulise, cel mai inteligent Yorkshire pe care-l cunosc.

Scanned with CamScanner

Nu mă îndoiesc că ar putea cânta toată cartea **Poveştile lui Zamfir**, care se adresează copilului din noi. De aici aflăm multe fapte din copilăria sa, de unde decurge dragostea lui enormă pentru animale.

Adevărul este că, în cazul lui Zamfir, lucrurile s-au petrecut altfel. El este un fenomen. Un luptător pe baricade sui-generis. Nevoia de a scrie s-a născut din durere, din necaz, din ură.

A început în momentul când s-a ţesut primul complot împotriva lui, complotul de la Ansamblul „Ciocârlia", unde fusese repartizat după absolvirea Conservatorului, ca dirijor. Când a aflat că s-a votat ca să fie exclus din ansamblu, o înscenare ordinară, fiindcă era un concurent de temut, adică nu avea decât talentul, a fugit şi s-a întâmplat aşa: *„Întorcându-mă acasă, am început să notez tot ceea ce simţeam, pentru a-mi descărca inima şi uşura sufletul, căci simţeam că mă sufoc"*.

Nu a pus mâna pe nai, ci pe condei. Iată aici, condeiul ca mijloc de eliberare, de spovedanie. Ca şi atunci când, aflat pe scenă, face o mărturisire verbală despre nedreptate, simte că se sufocă, ia naiul şi se eliberează, cântă cu foc o sârbă sau chiar **Doina de jale**. Şi bocetul este o eliberare.

O altă urmă infraestetică privindu-l pe scriitor, apare cu prilejul turneului din China, din 1967, când era dirijorului Ansamblului "Ciocârlia" şi Ansamblul Armatei îl solicită să participe la turneu. Ajung în China cu trenul, două săptămâni dus, două întors, 5000 de km. Şi ce să facă în tot acest timp, care a durat cât însuşi turneul, singur într-o cuşetă? *„O lună de zile am privit pe geam scriind, notând, comentând"*.

Citind toate cărţile scrise de Gheorghe Zamfir – probabil că sunt singurul critic care a făcut-o! – pot spune că el este un talent înnăscut, dar, din păcate, necultivat. Ca piatra preţioasă descoperită în pământ, care nu e dusă încă la bijutier. Ceea ce pentru proză, de pildă, este excelent. Fiindcă domină autenticul, materia brută, viaţa. El scrie precum vorbeşte, rar apare câte o virgulă. Dacă Zamfir vrea să scrie că acum cântă melodia **Mână, Gheorghe, boii bine**, nu pune numele Gheorghe între virgule, aşa cum ţăranul care a născut această melodie nu ştie, nu-i pasă de virgule, nici nu crede că există, fiindcă nu contează pentru el regulile gramaticale. E ca în democraţia noastră originală, în care lipsa respectării legilor duce la haos.

Evident, este cu totul altceva să creezi haosul, să faci precum James Joyce în **Ulysses**, unde regulile gramaticale sunt folosite împotriva lor, unde există deliberat un iureş lingvistic fără mamă, fără tată. Capitole întregi nu au punctuaţie sau au o punctuaţie nouă, sui-generis, inventată de scriitor. Sau cum face Faulkner, câte o frază cât un capitol. În literatură e posibil orice, experimentul este la el acasă, mai ales în cazul acelor scriitori foarte hăruiţi care inventează de la reguli mai departe, aşa cum face Zamfir în cântecul pe care îl stăpâneşte perfect, merge mai departe, trece de tiparul lui, ajunge la libertate, improvizează cum îi este voia.

Scrierile lui Zamfir au şi ele această notă, mai ales Autobiografia, care este un amestec foarte original de proză, poezie, eseu, filosofie, religie, document, reportaj, invectivă, pamflet, rugăciune.

Scanned with CamScanner

De fapt, limba lui scrisă este o limbă orală, adică scrie cum vorbeşte, deşi tocmai de aceea limba noastră este grea, dificilă, fiindcă are zeci de semne de punctuaţie, plus semnele diacritice, plus problemele nerezolvate încă, precum folosirea lui „care" şi „pe care", de aceea cred că, într-un fel, Zamfir creează propria sa limbă. Este o vorbire cursivă, ar fi putut lipsi complet punctuaţia şi ar fi ieşit un **Ulysses** românesc. Dar nu se întâmplă aşa ceva, fiindcă totul are logică. Logica este aceea care face limbajul lui oral posibil şi comunicarea clară. Limba română este analitică, nu sintetică, dar Zamfir o foloseşte ca pe o limbă sintetică. Exprimă esenţe, într-o logică perfectă. Dar uneori se avântă şi are intenţia să creeze suspans, ca un prozator, aşa cum se întâmplă în momentul când îl descrie pe escrocul internaţional Marcel Cellier, anunţă escrocheriile „*la scară mondială*" pe care le pune în scenă, ajutat de nevastă-sa, Catherine, ca să se oprească, să treacă la alt capitol, al turneelor internaţionale, lăsându-l pe cititor curios.

Sigur, dacă ar fi avut lecturi multe, ar fi fost neîntrecut. Nu neapărat din Faulkner, Beckett sau Joyce, studiul de limbă absolut necesar pentru un mare prozator, dar măcar din clasicii noştri, lecturi din prozele lui Eminescu, Caragiale până la Marin Preda. Rareori citează un scriitor. Sigur, nu a avut timp. Meseria sa este muzica. Miile de ore petrecute la repetiţi şi pe scenă nu-i dădeau timp şi pentru lectură. Sigur, a citit enorm, mai ales literatură ezoterică. Dar lecturile sale erau arbitrare şi aveau drept scop cunoaşterea, descoperirea eului, nevoia de a practica meditaţia, nu aveau ca scop punerea în pagină a gândurilor.

De altfel, el şi spune că la cultură generală trecea clasa la limită. Nu se compara cu fratele său, Puiu, eminent elev. Dar aşa cum se poate crea dintr-o horă o simfonie, precum a creat chiar el din **Leşeasca**, aşa şi prozatorul poate crea dintr-o întâmplare banală un roman. Ce este **Ulysses** al lui James Joyce? Descrierea unei zile oarecare din viaţa lui Leopold Bloom, el însuşi un personaj oarecare. Şi acest fapt devine o odisee modernă.

Desigur, Zamfir nu s-a perfecţionat în această direcţie, dar ambiţia sa e mare. E fenomenală dorinţa acestui om de a fi „*cel mai bun*" în domeniul său. Şi a reuşit. Nu are egal ca naist şi ca muzician complet, creator de sonorităţi nemaiauzite, prin compoziţiile pentru nai şi orgă, nai şi orchestră, nai şi alte instrumente.

Ştiu ce spun, fiindcă o asemenea performanţă prolifică cred că am încercat-o şi eu în domeniul literaturii. Am scris poezie, teatru, proză, eseu, dicţionare, filosofie, religie, istoria teatrului, a literaturii, a muzicii, a artelor plastice, a tot ce înseamnă aplicaţie critică. Tot. Am creat un imperiu literar, pe care l-am multiplicat în cinelimbaj, creând o saga a culturii române din perspectivă religioasă şi cinematografică. Acesta mi-a fost menirea. Şi am urmat-o cu aceeaşi nebunie şi disciplină precum Zamfir şi-a urmat vocaţia principală, muzica.

Dar harul, când este puternic şi dă în clocot, e ca un vulcan. Şi se revarsă. Îşi caută alte forme de exprimare. El a simţit nevoia să o facă şi în cuvinte. Am arătat care a fost impulsul prim. Ciudat, impulsul meu a fost muzica, mai exact,

Scanned with CamScanner

muzica lui Beethoven, pe când al lui s-a declanşat din revoltă, au fost frustrările din atmosfera de muncă unde se sufoca. Deci o provocare de atitudine socială.

Apoi a venit marea descărcare, Autobiografia, unde avem cel mai răscolitor document de viaţă al unui artist român. Fiindcă experienţa de viaţă a lui Gheorghe Zamfir nu are egal. Nicăieri, în nici una din monografiile marilor artişti, pe care le-am citit, şi am citit multe!, nu am întâlnit atâta experienţă-limită, ca un alpinist aflat mereu pe buza prăpastiei. Fiindcă nici un artist nu a trăit ca el pe culmile gloriei şi ale disperării. Extremele existenţiale şi spirituale trăite de Zamfir sunt unice.

În vol. 2 voi arăta, la capitolul **Miliardarul falit**, cum viaţa sa este un excelent suport pentru un mare film de genul **Naşului** lui Francis Ford Coppola sau al filmelor despre Mafia ale lui Marin Scorsese. Dar cu deschideri total noi, fiindcă Zamfir a picat în lumea americană nu ca un saxofonist, precum eroul din **New York, New York**, ci ca naist, ca purtătorul unui mesaj de pe altă planetă, ca un înger care aterizează într-o lume de iad. Sunetul Primordial într-o astfel de lume fie schimbă totul, fie mesagerul său este strivit. Zamfir a triumfat şi a fost devorat. A atins extazul, dar şi agonia. A ajuns şi miliardar, dar şi falit.

Evident, pornind de la Autobiografia sa, se poate face un astfel de film, ba chiar o saga mai originală decât **Comedia umană** a lui Balzac sau **Forsyte Saga** a lui John Galsworthy. Multe filme mari s-au bazat pe scrieri imperfecte, dar dominate de o covârşitoare sinceritate. De orice poate fi acuzat Zamfir, dar nu de fariseism. Scrierile sale sunt covârşitor de sincere. El îşi pune sufletul pe tavă în faţa cititorului, fără complexe, fără reţineri, fără să-i pese de reguli, fără să se ascundă. Scriu, ca să învălui, spune scriitorul profesionist, precaut, care îşi ascunde eul în tot felul de tehnici literare. Dar Zamfir scrie ca să se dezvăluie, ca să se arate, ca să-şi dezvăluie ascunzişurile toate, să îi atingem inima ce bate, fără să-şi ia nici o marjă de siguranţă. E însăşi inocenţa în mişcare, dezarmantă. El nu se apără, nici nu atacă fără motiv, ci dezvăluie, se autodezvăluie, *fără anestezie*, exact cum spunea Andrej Wajda în filmul cu acest titlu.

Sigur, când a descoperit scrisul, şi-a dat seama că el necesită tot atâta efort, tot atâtea repetiţii, cât şi muzica, cât goana sa după sunetul pur. Dar nervul şi-a spus cuvântul. Şi s-a exprimat prin *delirium*, stil propriu, printr-o cascadă de verbe scrâşnite, venite din vigoarea pământului. Când a plecat în bejenie „*cu două valize şi naiurile la spinare*", exilul din anii '80, el notează:

„Aş fi vrut să am un imens talent de scriitor, să pot descrie amănunţit stările prin care am trecut. Mă dureau capul, pielea, carnea, inima, ficatul, stomacul, mă dureau muşchii, oasele, ochii, dinţii, toată fiinţa-mi era zgâlţâită din temelii de friguri, fantome dansau în juru-mi râzând, spectre mă prindeau de braţe bălăngănindu-mă cu zgomot în toate direcţiile, îmi smulgeau părul din cap, mă buşeau de podea icnind de satisfacţie, îmi fâşâiau în urechi ca şerpii, mă ciupeau de piele, mă-mpungeau cu ace, mă puneau să merg pe sticle sparte, îmi scoteau un ochi şi-l puneau la loc invers, mă trăgeau de limbă urmând să-mi scoată maţele afară, îmi băgau mâna în burtă jucându-se cu toate măruntaiele, îmi suceau picioarele, mă izbeau de ziduri, după care auzeam ferestrele deschizându-se şi cu un vuiet sinistru părăseau apartamentul.

Scanned with CamScanner

Rămâneam lat şi mă târâiam până la pat unde zăceam ca o legumă fiartă ore-n şir, privind tavanul, cuprins din când în când de spasme".

Şi tot infernul prin care a trecut este descris în aceşti termeni, personajul Zamfir devine un zombie SF, o arătare, spune el, „*de parcă aveam 85 de ani*". Şi nu avea decât 41 de ani.

Poetul

Cred că din impulsul de a cânta, de a-şi exprima trăirile şi prin cuvânt, nu numai prin sunet, s-a născut poetul Zamfir. De fapt, unul dintre marile secrete pe care i le-a dăruit maestrul său, Fănică Luca, a fost acela de a povesti muzica, aşa cum făcuse în antichitate zeul Pan. Să spui ce cânţi, nu prin note, ci prin cuvinte.

Sigur, acest lucru are sens numai atunci când atingi perfecţiunea, când paharul e plin şi se revarsă, când notele se revarsă în cuvinte.

În această stare de perfecţiune a muzicii sale, Zamfir a creat cele mai alese poezii. Nu întâmplător primul său volum de poezie se numeşte **Dincolo de sunet** (Ed. Eminescu, 1979), fiind o ediţie bilingvă, română şi franceză. El adună în acest volum poezii scrise în turneele sale, avute în anii 1977 şi 1978, la Oslo, Zürich, Perth – Australie, Melbourne, Sydney, în avion, deasupra Ispahanului, la Neuchâtel, Viena, Duisburg, Paris, Berlin, Frankfurt, Nordhausen, Köln, Atena, Adelaida, Payerne şi, normal, Bucureşti. A călătorit ca un mag. Cum spune chiar el:

Născutu-m-am poet
Sau nor pe lună plină?

De regulă, şi-a brodat gândurile în versuri albe, dar cu o rimă interioară, are şi poezii în stil haiku, precum **Priveşte-mă, părinte**, altele în rimă clasică, cu vibraţii eminesciene, precum **Îngălbenitu-s-a o frunză**.

Desigur, temele poeziilor sunt legate de natura locurilor pe care calcă, de gânduri către ţară, de meditaţii despre om şi suflet, din care nu lipsesc revelaţiile legate de sunet, de nai. Ba naiul devine subiect barbian, în poezia **Lumina naiului**, dedicată lui Solomon Marcus, o adevărată capodoperă, din care citez:

Sunet firav de boltă seacă
şi trestie avidă de tremur răguşit
şi fibră-n romb
tentacular şi mat.

Tot poemul este citabil, cu expresii ca „*Acord în romb, mat cu tentacul*", „*dinte nou / de tub şi de lumină*", „*nucleu de apă-n tub*", „*pereţii rotundului arzând*", „*lumina ochiului din nai*" etc.

Pulsează peste tot Eminescu, Nichita, Ion Barbu, dar şi Arghezi, într-o poezie numită **Argheziană**, în care recunoaştem Psalmii arghezieni, căutările febrile ale lui Dumnezeu. Versurile au aceeaşi cadenţă din **Duhovnicească**. L-

Scanned with CamScanner

am simţit şi pe Coşbuc, şi ţărănismele lui, pe Creangă sau Preda, am simţit şi legănatul lui Celibidache şi ospăţul solar cu Mircea Eliade, şi multă religiozitate, şi sfinţenie, şi curăţenie, şi puritate, modestie, lacrimă, izvor, ca şi fantastica imagine că s-a căutat în infinit şi s-a descoperit într-o oglindă spartă, ca în celebrul monolog al lui Richard al II-lea, dar Shakespeare mai este prezent în fantastica **Confesiunea a XI-a**, care mi-a adus aminte de **Regele Lear**, când coroana mândră cade la picioare, iar toga de rege se preschimbă în blană de lup!

Există în poeziile lui Gheorghe Zamfir un lucru rar printre poeţi, faptul că el trăieşte poezia ca un actor, ca un actor naist, pe care îl vezi cum o recită, cum o joacă în cântec. Teatralitatea se îmbină astfel cu oralitatea şi rezultă o poezie foarte scenică, spectaculară, o poezie foarte vizuală, dar nu ca o natură moartă, ci o natură vie, foarte colorată, aşa cu sunt şi tablourile sale, ale pictorului Gheorghe Zamfir.

Limbajul are oralitate, cantabilitate, deşi se strecoară şi metafore eliptice sau cuvinte noi, făcătoare de limbă, precum *nuiul*, care derivă din graiul intraductibil al naiului, ducând la sensul original al lui a fi şi a nu fi, fiindcă *nuestele*, e la fel ca *estele*, de aceea *nuiul* cere plinul, precum *ying*, pe *yang*. Iată versurile din poezia **Ce ştiu**, scrisă la Zürich:

Graiul naiului din lui,
Graiul tristeţii ce nu-i,
Nuiule şi nuiula
De-aici până-n ţara mea.

Nuiuiala e ca o uluială, ca o strigătură, care implică iuţirea de sine. Versiunea franceză nici nu-l indică, la fel cum repetentă este atunci când aveam o altă invenţie lingvistică, specifică limbii române, limbajului folcloric:

Vino-ntru venire
Vino-ntru trăire,
Cu trăire ire
Cu venire vire.

Naiul este generatorul acestor cuvinte vrăjitoreşti, pline de dorinţe lăutăreşti, precum

Ce-aş năi în naiuri goale...

La fel cavalul, pe care îl evocă într-un cântec dedicat lui Marin Chisăr, alcătuit din cuvinte care sugerează din nou spirala, zborul, pe o cale nouă:

Calea carelui
Calea laptelui
Calea cucului

Scanned with CamScanner

De altfel, versurile lui Zamfir sugerează o permanentă iuţire, învârtire, sunt ca un joc de doi, între autor şi cititor, deşi adesea autorul discută cu sine, cu infinitul, cu natura, cu oceanul, căruia îi aude şoaptele şi intră în dialog cu el. El însuşi se defineşte ca spirala ce vine din roată şi se avântă-n spaţiu, ca în poezia **Infinitul meu.**

Sunt multe imagini cosmice, domină lirismul narativ şi pictural, peisajele poetice. Zamfir este un peisagist al stărilor sufleteşti, precum aceste versuri din poezia **Şoapte de Ocean:**

Sunt plictisit de liniştea din mine,
ce nu mai ştie să ascundă
ruşinea peştilor ce umblă goi
de când se nasc.

Sau:

Mă doare coasta ce se zbate-n stâncă,
Aş vrea să mor,
Dar valul îmi ţine timpul treaz.

Folclorul din fibra lui se înnoadă în Poet, iar poetul cântă, aşa cum naistul cuvântă. Şi legat de folclor, sunt unduirile eminesciene, melancoliile şi tristeţile întrebătoare.

Ce splendide meditaţii face pe o pană, în poezia **Popas**, de parcă ar fi recompus în cuvine **Impresie pe-un bambus**:

Timpul suflă-n tuburi
Iar eu rămân suspendat pe-un bambus.

Prin poezie, Zamfir mereu se analizează pe sine, se caută, se descrie, îşi exprimă stările în imagini adesea narative, este ca un trup plin de răni, care vibrează la orice mişcă în natură, adulmecă, e pregătit cu toţi porii să recepteze miracolul vieţii.

E un poet vitalist, care, din suferinţă, prin trăire muzicală, emană energie pozitivă. El sintetizează ceea ce este mai semnificativ în natura poporului român. Sigur, este elegiac, nostalgic, meditativ, dar are şi străfulgerări moderne, cum este capodopera ermetică despre care am vorbit, **Lumina naiului**.

Şi ce iureş au poeziile botezate în vatra folclorică, precum **Strigătură**, o perfectă iuţire de sine!

O secţiune întreagă este dedicată ţării, satului natal, obiceiurilor pământului unde s-a născut. El cântă într-un iureş nebun stejarii, glia, gorunul din deal, lăstunii, carul cu boi, lucerna, nămeţii, grâul, busuiocul, mieii, zambilele, cerul, gâzele, cocoşii, plânsul femeilor, ciocârliile, albinele, laptele, fătatul iezilor, dorul, lacrima, sania, caii, câinii, pisicile, uliţa, cucul, ploaia, rafia, nazicornul, clopotul, iarba, păpădia, soarele, doina şi neapărat mama. O descrie ca într-o ghiceală, cu...

Scanned with CamScanner

sufletul tău din care-a
ţâşnit tot Gorjul (...),
căci stejar mi-ai fost în umblet
salcie-n mijloc
şi pădure la cântec!

Evident, nu lipseşte o altă temă supremă, quintesenţială, ţara, ca în năstruşnicul înţeles:

Răspunsul meu e
DA şi DA
Când saltă-n horă ţara mea!

*

Dar poetul s-a născut nu numai din folclorul românesc, ci şi din lectura cărţilor oculte. „*Am citit cărţi de Yoga, Vivecananda, Yogananda, «La vie des maîtres», care m-a zguduit profund, din temelii, de parcă am descoperit lumea*". Citea şi recitea de zeci de ori o pagină, un capitol, un verset biblic. Îi descoperea pe marii yoghini, cum ar fi Sri Yukteswar, gurul lui Yogananda, care a spus: „*Gândul nu-i altceva decât o vibraţie lansată în eter*", iar poezia nu e altceva decât o vibraţie a vibraţiei primordiale.

„*Începusem să-l iubesc pe Dumnezeu, descoperindu-l puţin câte puţin*". Şi atunci apare şi poetul: „*Versuri de tot felul îmi veneau în minte şi-ncet am început să fac rime şi să le aştern pe hârtie. Erau naive, proaste, destul de proaste. Le reluam, le refăceam, le ştergeam, le reciteam şi simţeam un curent puternic care-mi traversa coloana vertebrală*".

Zamfir descrie, ca şi cum ar urca o scară, cum „*din glorie în glorie parcurg drumul spre rugăciune*". Creaţia face parte din credinţă, se identifică cu Dumnezeu. Şi e bine numai dacă îl simte pe Dumnezeu. Şi cum îl simte? Ca pe un al treilea ochi. Care este multiplicat, fiindcă panzamfirismul este panteist. Este şi înţelesul turnat în poezia **Cei trei ochi**, ochi, tustrei, care se află numai în frunte, iar ceilalţi ochi, „*ochiul dinapoi*", „*ochiul cel din părţi*", „*ochiul din buric*", „*ochii din vertebre*" şi „*cel de lumină*", care...

Mă ţine-ntr-o mână
Şi m-aruncă-n lună
Îmbrăcat în aur
Şi-n semn de centaur,

toţi, deci, sunt miriapodici, ne arată o fiinţă ivită din Chakra superioară, ca o fiinţă extraterestră, sensibilă la tot ce mişcă. Această capacitate de contact cu universul îi dă certitudinea că nu se înşeală.

Prima oară când a scris versuri, spune că „*simţeam ca un curent puternic care-mi traversa coloana vertebrală. Acesta era semnul că un adevăr există în ceea ce făceam. Din acea perioadă s-a stabilit în mine acest cutremur, acest test care la fiecare mare emoţie, idee în compoziţie, interpretare sau scriere poetică,*

Scanned with CamScanner

rugăciune, gând către un sfânt, către o sfântă, către Dumnezeu, către Iisus sau Fecioara Maria, îmi zguduia trupul".

Şi viziunea continuă: „*Dacă nu eram zguduit de-a lungul coloanei, orice făceam eu în orice domeniu, nu era valabil, nu era adevărat. Mai târziu a început să-mi palpite centrul frunţii ca o membrană şi-am înţeles, după ce-am parcurs ani de cercetări în yoga, că e vorba de al treilea ochi. La fiecare mişcare în natură începeam să-l văd pe Dumnezeu. Se mişca o frunză şi spuneam: E Domnul, m-a văzut şi vrea să-mi vorbească. Se-adunau norii şi-ncepea să plouă, spuneam: Domnul vrea să-mi spună ceva. Apărea soarele şi spuneam: E Dumnezeu, mă priveşte şi-mi spune ceva ce nu-nţeleg*" (B&B, p. 259).

Aceste confesiuni le-ar fi putut semna şi Arghezi, cel ce a avut revelaţii naturale la Mănăstirea Cernica, acolo unde a început să-şi scrie Psalmii.

Adevăraţi psalmi face şi Zamfir în proză, atunci când vorbeşte despre ţară sau folclorul românesc, ca în aceste trăiri, când cântă:

„*Mă ridic deasupra ţării şi încep s-o sărut cu fiecare notă, încercând să dau sunetelor o puritate şi o frumuseţe fără egal. Îmi lărgesc corpul la dimensiunea cerului, rotindu-mă ca un vârtej, căutând să despart ţara de pământ şi să mi-o pun la inimă*". Şi mai departe: „*Ţin ţara întreagă în inimă, o sărut cu lacrimi, o mângâi, o spăl. Alerg ca un fulger în Carpaţi. Sunt pe muntele Omul. Stau în faţa unei stânci imense. Îngenunchez cu naiul şi-n poziţia de rugăciune, fac mătănii ca şi cum aş implora pe cineva să mă lase să intru în munte*".

Aşa cântă Zamfir **Doina Oltului**. Tot cântecul este un poem de rugă şi dăruire: „*Ţine ţara mea, iubita mea, scumpa mea, purifică-te, spală-te, devii ca o mireasă a cerului. Imaculată, fii tu fiica lumii, fii tu mireasa pământului*".

De aici merge mai departe, urcă mai sus, tot mai sus, şi vrea să spele toată planeta, să o purifice de păcate.

Aceeaşi sanctificare se petrece şi atunci când vorbeşte despre folclorul românesc. Totul capătă dimensiuni cosmice. Ca atunci când spune că „*un dans moldovenesc devine rugăciune universală, se angajează în salvarea vietăţilor pământului, capătă rezonanţe cosmice, se implică direct în viaţa planetei*".

În tot ce face artistul, naistul, face şi poetul. Ei sunt mână în mână. Sunt una şi aceeaşi fiinţă. Rugăciunea în nai este cea mai fantastică trăire omenească, se transformă în viziuni care cuprind întreg universul.

Când Marin Chisăr cânta la caval **Balada lui Costea Păcurarul**, Zamfir notează: „*Cavalul tremura în mâinile moşului, nerăbdător să intervină în discurs, căci nimic nu-i mai frumos decât atunci când verbul devine sunet pur!*" (B&B, p. 227).

Scanned with CamScanner

Trăirile sale sunt atât de intense, în plan muzical, în plan artistic, încât nu le putea cuprinde decât cu marea iubire pentru Dumnezeu, pentru folclor, pentru ţară. Acestea erau / sunt *„muzele inspiratoare"*, veşnicele sale principii morale, de la care nu s-a abătut niciodată. Regretă că nu poate să exprime tot ce simte în cuvinte, fiindcă spune: *„N-am cuvinte, nu le pot găsi, cu toate că limba noastră este sublimă şi găseşti în ea toate substantivele, adjectivele, atributele şi metaforele cu care poţi compune o poezie unică, un poem genial, un text emoţionant"*.

Dar cum vom arăta şi cu alt prilej, Zamfir exprimă tot ce trăieşte şi gândeşte şi în vers. Sigur, a fost mereu încercat de spiritele inferioare în meditaţiile sale poetice. Când se afla în exil, după anul 1982, îşi aminteşte că acasă mergea la şedinţe de spiritism şi o dată a chemat spiritul lui Eminescu *„să-mi spună părerea despre poezia mea"*, sigur, a venit un înlocuitor, aşa cum sunt vagabonzii, fiindcă este o mare cacealma să-ţi închipui că vin cu adevărat spiritele lui Napoleon, Victor Hugo, Newton, Raphael sau Mozart să-ţi dea sfaturi, să-ţi rezolve problemele de viaţă sau spirituale. El arată caracterul nociv al şedinţelor de spiritism, *„infectat de cvasitotala influenţă a lui Satan"*.

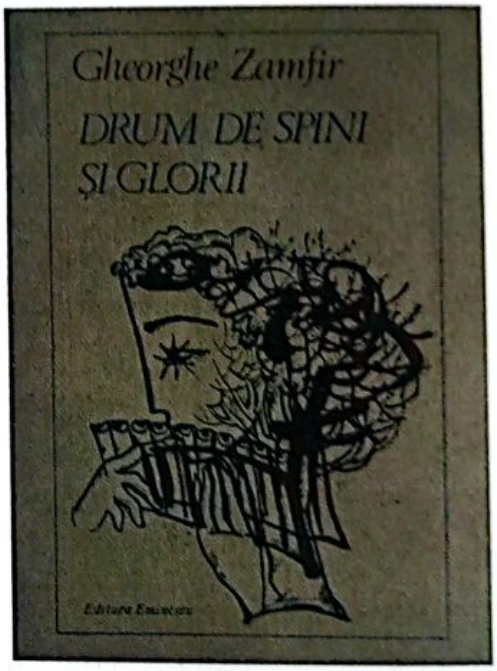

Deci inspiraţia artistului Zamfir, implicit a poetului, vine numai dintr-o sferă divină, pură, de aceea tot ce a cultivat poetul Gheorghe Zamfir emană o energie pozitivă, versurile sale sunt un reper de credinţă, de purificare, de românism.

Din celelalte două volume de poezie, **Drum de spini şi glorii** (Ed. Eminescu, 1981) şi **În inima întristată a barocului** (Ed. Junimea, 2007), pe care le vom analiza în vol. 2 al acestei cărţi, vom vedea şi alte forme ale spiralei poetice, felul cum sursele naţionale se ating cu aripa misticismului şi ocultismului universal.

Povestitorul

În viaţă, ca şi pe scenă, dar şi în scrierile sale, Gheorghe Zamfir este o tolbă de poveşti. El îşi deapănă viaţa prin multe întâmplări reale sau fanteziste, spuse cu talent şi umor. Mereu, în plin concert simfonic, în plin trăirism, el iese din stare şi distanţează spectatorul, povestindu-i câte o întâmplare cu miez, câte o parabolă, oferă multe pilde, aşa cum proceda şi Iisus.

Sau, mai exact, cum se întâmpla în spectacolele *commediei dell'arte*, când actorii trupelor ambulante ieşeau din rol şi făceau referiri la o întâmplare recentă, care tocmai s-a petrecut în oraşul unde avea loc spectacolul. De altfel, metoda lui Iisus a fost preluată de toţi creatorii lumii. Iisus a ştiut să-şi predice învăţătura prin pilde şi parabole. Cu alte cuvinte, prin poveşti. Aşa a reuşit să

Scanned with CamScanner

creeze cea mai fantastică învăţătură din lume, fiindcă e o învăţătură pe înţelesul tuturor, deşi este cu tâlc. Tâlcul o duce dincolo de contingent, îi dă ambiguitate estetică, misterul propriu artei, dar şi al religiei, de unde apar atâtea controverse legate de o întâmplare sau alta, de un verset sau altul.

*

Dar cele mai grozave poveşti ale lui Zamfir sunt cele despre trăirile sale ca interpret. Dorinţa de a-şi exprima în scris trăirile, de a exprima inexprimabilul, este o obsesie devenită operă literară. Şi rezultă ceva antologic, nemaidescris de vreun compozitor sau interpret, cum sunt paginile despre concertele de nai şi orgă în care a descoperit **Rugăciunea prin sunet**. Sunt mărturii despre ceva unic, exorcizarea prin muzică.

Am arătat mai sus specificul trăirismului său, care este unic, inimitabil, şi ca atare şi poveştile sunt la fel, iar pe ele nu le poate povesti decât autorul lor. Arătam că acest tip de trăirism, în care partea, fiecare celulă a fiinţei, exprimă întregul, toată fiinţa, se explică prin setea de absolut. Ea este cauza care se află şi la baza dorinţei de a scrie poveşti.

Când a reluat naiul, în 1965, după ce a suferit de teribilul ulcer duodenal, a compus **Doina de jale**, când *„naiul redevenea povestitor ca în vremea glorioasă a zeului, acum câteva milenii în Arcadia, ca-n epoca de glorie a maestrului Fănică Luca care povestea romanţa şi **Doina Oltului**, cu cuvinte, nu cu note. Acesta a fost unul din marile secrete pe care Maestrul nostru mi le-a transmis*". Aşa face şi Zamfir, multe momente din melodii le povesteşte.

Povestitorul este în toate, fiindcă un interpret la nai este prin definiţie un rapsod, un aed, adică un ales care transmite învăţături.

*

Dar revelaţia povestitorului se petrece în chiar **Poveştile lui Zamfir**, o carte apărută în 2013 la Editura Didactică şi Pedagogică, destinată cărţilor pentru copii, pentru elevi. Dar cartea este pentru toţi, ba aş putea spune că este o lecţie de morală şi de înţelepciune. Aici Zamfir se defineşte pe sine mai mult decât prin orice alte mijloace, fiindcă are posibilitatea să facă o sinteză a vieţii, a muzicii şi a gândirii sale. Se petrece ceva fenomenal. Povestirile îi reflectă perfect destinul.

Şi e suficient să citiţi povestirea **Cucul Fanu**. Este o parabolă autobiografică. Cucul este alter-ego-ul artistului, al cântăreţului singuratic. Povestea cucului seamănă cu povestea lui Zamfir. El se identifică cu destinul acestei păsări, predestinate. Ea se naşte într-un cuib străin, unde, ca să supravieţuiască, dă afară puii mamei adoptive, mănâncă tot, creşte, apoi îşi ia zborul. Îşi alege un copac unde să vieţuiască şi să cânte veşnicul „cu-cu, cu-cu", până când mama lui, regina, în fruntea stolului de cuci, îl duce spre alte zări, cu jurământul să nu mai ucidă puii altei păsări, să reinstaureze armonia şi pacea pe pământ.

Scanned with CamScanner

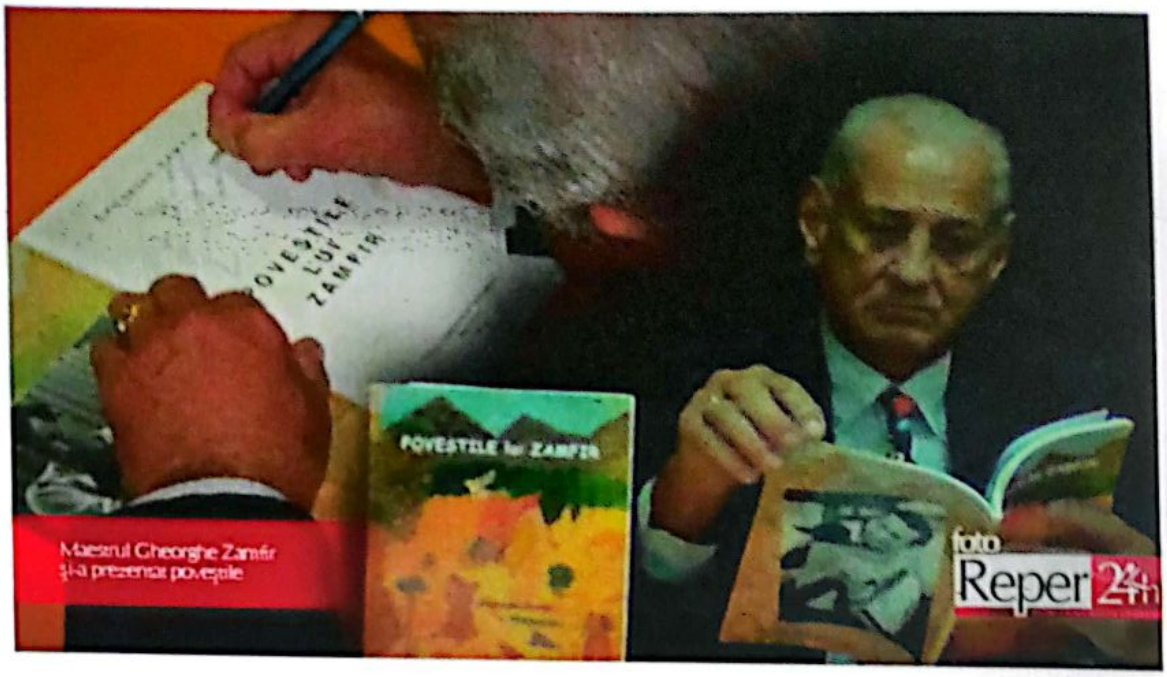

Este şi idealul muzicianului Zamfir, inclusiv concepţia sa despre lume. În zborul lor, cucii preiau melodiile compuse de oameni pentru ei, pe care Zamfir le transcrie pe note, cu fragmente din partiturile cântecelor despre cuc, pe care le cântă şi el pe scenă, ca solist. Cucul studiază ca un mare botanist şi zoolog tot ce se întâmplă în pădurea în care trăieşte şi în jurul ei. După o vreme, obosit de atâtea căutări şi dumirit în constatările sale, se retrage în scorbură, unde stă timp de trei zile şi trei nopţi, *„stăruind în rugăciune şi meditaţie profundă"*, aşa cum făcea şi Zamfir când avea vreo problemă.

După acest *„post negru"*, apare şi Îngerul lui păzitor, o fiinţă neasemuită, pe care îl întreabă, fiindcă vrea să afle, de ce a venit pe lume? Aceasta e viaţa lui, doar să alerge de colo-colo şi să cânte cu-cu, cu-cu? Da, îi răspunde Îngerul, dar îi aminteşte că el este o pasăre magică şi ocrotită.

Şi îi mai spune ceva: *„În curând toată starea pământului va fi schimbată şi toate speciile de pe această planetă vor suferi transformări majore, ca şi oamenii, şi veţi avea alte misiuni"*. Noi ştim că aceasta este o previziune oraculară a lui Zamfir, privind evoluţia evenimentelor pământeşti şi planetare.

Toate tainele naturii, ale păsărilor, vietăţilor, animalelor şi oamenilor, le observă cucul Fanu şi ne transmite mesajul unei făpturi superioare, care din locul ales observă tot ce se mişcă pe pământ, în apă şi în aer. Lumea pe care o stăpâneşte este o adevărată gridophanie, el relevă reţeaua fantastică a naturii.

Cucul vorbeşte cu toată natura, care are o substanţă antropomorfă. Toate fiinţele ei vorbesc, vorbesc cu gândurile şi cuvintele lui Zamfir, cu studiile lui asimilate din citirea cărţilor ezoterice. Nu există o particularizare a vocabularului păsăresc sau animalier. Păsările devin instrumente de transmis mesajele lui Zamfir. Însuşi Cucul devine o pasăre ezoterică, aleasă, ocrotită de divinitate.

*

Scanned with CamScanner

Credeam că sunt un scriitor singular, că **Utopia** (2010), romanul meu vizionar, enciclopedist, este singura carte din literatura română care propune o nouă viziune utopică despre lume, însumând în ea toate utopiile care s-au creat de-a lungul timpului, de la Aristofan şi Platon la utopiştii Renaşterii şi de aici la Voltaire, Rousseau, Diderot şi până la Fourier şi Theodor Diamant, românul care a creat Falansterul de la Scăeni. Ce să mai vorbim de tema fericirii, aflată în toate religiile lumii sau de utopiştii sud-americani ai secolului 20!

Dar iată că citesc o minune, povestirea **Purtătorii luminii** de Gheorghe Zamfir, care este o utopie universală, marele proiect de schimbare a lumii, de instaurare a luminii în tot locul, iar centrul noului utopism este România. Nu se mai vorbeşte nici o limbă pe tot pământul decât limba română, nu mai există partide, nu mai există preşedinţi, guverne şi tot ce ştim din istoria omenirii, nu există nici o altă religie, ci doar ortodoxia, totul e condus sub oblăduirea lui Dumnezeu, cu deviza *Nihil sine Deo*.

În **Utopia** mea, acţiunea se petrece într-un loc care concentrează în el toate virtuţile geografice ale pământului, ca şi toate valorile umane, tot ce au cucerit oamenii mai de preţ, libertăţile şi drepturile lor sacre, credinţa cea a mai curată, idealurile cele mai pure. O sinteză de legi superdemocratice. Însăşi utopia marxistă îşi are locul ei nesperat. Toată lumea e fericită. Societatea funcţionează perfect. Nu mai există conflicte, nu mai există stat, savanţii se înţeleg cu nebunii satului, totul este plin de aur şi armonie. Şi în această lume perfectă din viitor, apare un român. Un exemplar dâmboviţean. Şi totul se petrece ca după vorba, mărul putred în lada cu mere sănătoase. El, românul nostru, introduce viaţa de noapte, sexul, violul, furtul, dedublarea, pânda vecinului, minciuna, adulterul, crima şi treptat-treptat mecanismul lumii perfecte se dereglează, se instaurează haosul.

Dimpotrivă, în povestirea lui Zamfir românii sunt cei mai buni, ei sunt fruntea viitorului utopic, România este centrul universului, limba română, ca fiind cea mai veche limbă de pe pământ, este singura limbă vorbită de toţi pământenii, şi de americani, şi de nemţi, şi de ruşi, şi de indieni, şi de greci, ei, grecii, care au spus că singura limbă vorbită în rai este limba greacă!

Dar grecii nu ştiu că cel mai vechi hominid a fost descoperit pe teritoriul României, la Bugiuleşti, în Valea lui Grăunceanu, Vâlcea, numit Homo Olteniensis, datat în urmă cu 2 milioane de ani! Iar acest loc, cu o limbă la fel de veche, a fost focarul din care s-au format civilizaţiile lumii, începând cu Sumerienii. Toate aceste adevăruri vor fi predate tuturor oamenilor de către purceluşii de pe planeta Auria. Ei vor lumina minţile tuturor conducătorilor. Care vor lumina, la rându-le, popoarele lor. Paradisul pierdut va fi regăsit. Iar această nouă lume a Vârstei de aur a omenirii va veni în curând.

Minunea se petrece într-un loc binecuvântat, numit Găeşti, nume venit din vechime, de la un mare boier pe nume Găescu, într-o ţară numită din cer Grădina Maicii Domnului, într-o curte, a lui Tudor Safir, a soţiei sale, Lisaveta, şi a copiilor lor, Puiu şi Gigi. Aici s-au născut, într-o zi luminoasă de vară, doisprezece purceluşi albi, care la naştere miroseau a parfum de trandafiri. Pe mama lor o chema Lăcrămioara, iar pe tatăl lor îl chema Lăcrămior. Timp de două ore a durat aducerea lor pe lume. Purceluşii, albi ca neaua căzută din cer,

Scanned with CamScanner

după ce au supt de la mama lor prima licoare, au adormit. Şi atunci *„a venit dintr-odată peste ei o lumină orbitoare şi, într-o secundă, toţi au căpătat aripioare"*. Au primit botezul cerului şi au devenit îngeri. Ei au venit pe lume cu o misiune: *„Aceea de a aduce pacea, de a învinge moartea şi de a-l convinge pe om să nu mai ucidă animale..."*.

În primul rând pe ei, pe porci, pe care oamenii îi căsăpesc, după ce-i cresc în cocină, îi hrănesc din troacă, sacrificându-i după bunul lor plac, mai ales de Crăciun, când fac din ei costiţă afumată, cârnaţi, ceafă, muşchi, caltaboş, piftie şi tot felul de preparate.

Este deplânsă soarta tuturor animalelor, ca şi a peştilor şi a păsărilor, tot ce a creat mai frumos natura, care este decimat fără milă de om, care a transformat planeta într-un imens abator!

Stăpânii locului unde s-au născut, le-au creat condiţii ideale de viaţă purceluşilor şi părinţilor lor, le-au făcut camere poleite cu aur, pătuţuri cu dantele, pernuţe albastre şi roz, plăpumioare la fel, totul era minunat, o feerie. Zilnic Puiu şi Gigi mergeau pe un deal din apropiere şi, de la rădăcina unui ulm, unde curgea un izvor de apă vie, luau cu căldările apă şi le-o aduceau purceluşilor. Ei se hrăneau numai cu lumină şi apă vie. Purceluşii creşteau fericiţi, aveau ochii din diamante şi copitele din lapis lazuli şi alte pietre preţioase.

Într-o zi, tatăl lor, Lăcrămior, le spune că misiunea lor trebuie să înceapă, cu rugămintea adresată oamenilor să stopeze masacrul naturii! De atâta vărsare de sânge nevinovat, pământul este ameninţat cu dezechilibrul! Epoca dezmăţului, a minciunii şi a războiului trebuie să ia sfârşit!

Şi totul pleacă de la revolta porcilor împotriva oamenilor, care au creat o lume pe bază de măcelărie. Opriţi măcelul!, acesta este apelul porcilor, să nu mai fie căsăpite animalele, aşa cum face un anume miliardar de pe la noi, care organizează vânători anuale şi căsăpeşte mistreţii. Ca în **Ferma animalelor** de Orwell, porcii se revoltă, toate vieţuitoarele se revoltă împotriva oamenilor, care nu ştiu altceva decât să ucidă. O istorie a crimelor neîntrerupte împotriva unor fiinţe nevinovate şi atât de drăgălaşe, cum sunt porcii, pe care îi căsăpesc pe capete! Masacrul trebuie să înceteze!

Părinţii lor îi învaţă să zboare, fac dese antrenamente până când ajung la o adevărată expediţie, plecând în Auria, planeta extragalactică, planeta perfecţiunii, condusă numai de iniţiaţi, cum ar fi înţeleptul Auris, care a studiat 70 de mii de ani să ajungă cel mai mare iniţiat. Aici, pe Auria, cei 12 purceluşi devin studenţi silitori şi învaţă regulile noii societăţi a luminii, unde învăţăturile se transmit nu pe căi digitale, ci direct memoriei. Ei învaţă ce este adevărata egalitate în drepturi, cum se face împărţirea bunurilor, cum trebuie să se dea corect gradele în universităţi, ce înseamnă o iniţiere pură.

Învaţă ce e teleportarea, deplasarea cu viteza luminii, fac practică acolo nu există corupţie, nedreptăţi, boli sau spitale, certuri, războaie, nici un fel de conflict. Scopul studiului este să contribuie la salvarea speciei umane, ameninţată cu dispariţia totală de pe pământ. Totul în Auria este din aur, iar plantele, păsările, insectele, peştii, animalele au planetele lor, toate fiind considerate sacre. Dar omul a distrus orice sacralitate, a căzut în ateism, în

Scanned with CamScanner

descompunere pe toate planurile, mai ales în cel sonor. Sunetul joacă un rol primordial. *„O planetă nu poate produce un sunet nociv, dăunător, căci dezacordează gama galactică, producând scurtcircuite pe planul vibraţiilor, care duc la alte dezastre în natură: cutremure, inundaţii, incendii, războaie şi fel de fel de conflicte"*.

Purceluşii învaţă că *„gama galactică are 49 de sunete, în care se înscrie şi planeta Pământ. Dar în numai câteva sute de ani, gama pământeană a coborât de la treapta ei spirituală, la treapta infernală, de la lumină, la întuneric"*.

Evident, lumea a fost preluată de Lucifer, prinţul Ţării de vest, de peste ocean, care a creat muzica satanică, intoxicând natura şi tineretul, tot mai debusolat. Goana după aur, după bogăţii, după bani, înseamnă distrugere, nu acesta este sensul vieţii. Îl va costa scump pe om faptul că 80 la sută din sunetul planetar, de origine divină, este dezechilibrat.

E timpul unei schimbări radicale.

Misiunea purceluşilor este să atenţioneze oamenii de primejdia care îi paşte, să-i deştepte, să le dea lumina necesară, care să salveze planeta. *„Va veni o nouă eră, un timp nou, se va naşte un om nou, o natură nouă, purificată de rău şi minciună, de crimă de hoţie, de ateism. Gama va fi echilibrată, acordul major va fi restabilit"*.

Şi cu ştiinţa învăţată acolo, ei revin pe pământ şi încep să predea lumina pământenilor, în toate colţurile pământului. Mesajul lor prinde rădăcini, se impune. Nici un pământean nu trebuie să mai ucidă nici o insectă. Nimeni nu mai are voie să domine pe nimeni. Nu există o naţiune privilegiată, nici o ţară deasupra alteia. Creatorul Suprem, este Dumnezeu, legile divine guvernează totul în mişcare continuă, în spirală, oamenii trebuie să ştie că *„totul a fost făcut din dragoste la infinit"*.

Toată forţele pământeşti contribuie la salvarea omului, a Terrei, la purificarea naturii, la refacerea vibraţiilor primordiale, a raportului divin dintre om şi Dumnezeu. Revolta animalelor este întemeiată, iar ele demonstrează cu pancarte: *„Protestăm împotriva omului! Protestăm împotriva vânatului, a masacrului din crescătorii, abatoare şi toate locurile de sacrificiu!"* În ajutor vin şi Serafimii, Heruvimii, Arhanghelii, toate ierarhiile cerurilor. Însăşi Fecioara Maria îşi face apariţia pe un tron împărătesc plin de pietre preţioase, într-o rochie lungă, albă, cu un brâu albastru la mijloc, iar pe piept, de culoare roşie, i se vede inima imaculată. Ea cuvântă şi le spune tuturor că este stăpâna României, care este grădina sa, şi a venit să transmită un mesaj din partea fiului ei, Iisus, care a numit locul Ardeal, adică har-deal, care înseamnă Casa Domnului. *„A venit momentul schimbării totale. Se va intra într-o eră nouă, era păcii, a armoniei, a noii muzici celeste, care va aşeza Pământul în acordul gamei celeste. În această lume nouă, animalele vor vorbi ca oamenii. Va începe epoca luminii"*. Şi mesajul continuă: *„Va fi o singură religie, o singură credinţă, cea creştin-ortodoxă. Toate popoarele lumii se vor converti la ortodoxism în lumina Fiului meu Iisus Hristos şi a Tatălui ceresc, cu România în frunte!"*

Şi, printr-un efort susţinut, împărţind pământul pe zone de muncă, purtătorii luminii ajung să transforme pământul în noua Utopie a universului. Purceluşii, după ce şi-au făcut datoria, pleacă apoi cu părinţii lor în Auria.

Scanned with CamScanner

Locul unde s-a petrecut această minune se poate vedea şi azi. Dar *„pe strada Artei din Găeşti, colţ cu strada Independenţei, vizavi de fosta cârciumă a lui Ralea Gheorghe, naşul lui Gheorghe – Gigi – fiul cel mic al lui Tudorică Băcanul şi al Elisavetei, este un loc gol. Acolo a fost casa de aur a lor, care va fi refăcută după schimbarea timpurilor"*.

*

Sigur, românii nu mai au decât o soluţie să-şi revină, un miracol, o soluţie utopică. Şi, printr-o mare credinţă, este posibil ca miracolul să se întâmple.

Şi Zamfir a prevăzut într-un fel ceea ce s-a întâmplat după tragedia din 30 octombrie 2015. Când s-a petrecut un adevărat masacru, cum nu a mai cunoscut România.

Într-un club privat, la un concert de Halloween, au ars de vii 400 de oameni, dintre care 56 au murit, 165 au fost răniţi şi mai puţin de jumătate au scăpat, dar cu sechele pe conştiinţă toată viaţa. Cei mai mulţi dintre ei au fost tineri. Această nenorocire a creat o revoltă în masă, care a dus la căderea guvernului şi o răsturnare a situaţiei politice. Timp de 3 zile, România a început să fie condusă din stradă, de manifestanţi. Preşedintele se consulta cu strada, venea în stradă să primească propuneri de la oameni, propuneri utopice, desigur, cum ar fi schimbarea parlamentului, aplicarea punctului 8 de la Timişoara, să nu mai fie ales nici un fost comunist, judecarea tuturor demnitarilor corupţi, demisia vinovaţilor, aruncarea în aer a greoiului aparat birocratic, transparenţa totală privind fondurile şi alegerile legislative şi încă zeci de revendicări, aşadar, s-a instituit o realitate cu perspectiva unei Românii fericite, scăpată de proşti, scăpată de corupţie, pe bază de dreptate, de libertate, de legi cu adevărat democratice, o Românie a fericirii.

Iată că românii sunt în stare de o asemenea minune, de miracole! Evident, utopia universală nu se poate aplica decât pornind din interior, de la o autoregenerare naţională. Prima schimbare majoră trebuie să înceapă cu Românii înşişi. Ei trebuie în primul rând să creadă într-o schimbare nu doar majoră, ci radicală. Apoi, după modelul lor, să convingă şi vecinii, pe ruşi în primul rând, că soluţia lor este cea bună. Apoi trebuie să-i ajutăm pe nemţi să înţeleagă, pe francezi, pe spanioli, pe englezi şi aşa mai departe. Pe americani îi convingem mai uşor fiindcă ei tocmai asta caută, soluţii utopice pentru pământeni, o lume din toate lumile posibile, o înţelegere universală între popoare, ei sunt cei mai neliniştiţi creatori privind viziunile SF.

Va fi posibilă o astfel de lume a armoniei universale? Va fi. Dacă purceluşii din Auria aduc lumina pentru toţi oamenii şi îi luminează, dacă toţi vor crede şi vor înţelege că nimeni nu trebuie să mai domine pe nimeni, că armonia este posibilă!

Numai că minunea despre care vorbim nu a ţinut decât 3 zile! Cât se spune că ţine o minune la români. Adică vorba asta blestemată nu a fost infirmată nici de data aceasta. Totul avea să fie barbar confiscat. Ticăloşii au dat la început un pas înapoi, apoi, refăcându-şi scenaritele, s-au avântat din nou vârtos, au pus fălcile pe ciolanul scăpat vremelnic dintre măsele! Ronţăiala

Scanned with CamScanner

continuă frenetic. Doar câţiva tineri debusolaţi, fiindcă nu înţeleg ce se întâmplă, mai plâng pe stradă, plâng ca nişte purceluşi ai luminii, cu gândul la utopia lor, visând la lumea în care nimeni nu trebuie să mai domine pe nimeni, căci iubirea este singura lege supremă, iubirea la infinit...

Memorialistul

Una dintre cele mai originale Autobiografii din literatura română este cartea **Binecuvântare şi blestem** (Ed. Mirador, Arad, 2000), în care Gheorghe Zamfir îşi dezvăluie calităţile sale moromeţiene, fiind apropiată ca stil de **Viaţa ca o pradă** de Marin Preda. Se deosebeşte radical ca viziune. Cel puţin capitolele de început, sunt pagini de proză curată, la concurenţă cu **Amintirile din copilărie** ale lui Ion Creangă, fiindcă şi copilul Zamfir a fost un „şturlubatic".

Sunt pagini antologice, pe care proza muntenească nu le dăduse încă. Iar zona aceasta a Găeştilor este total necunoscută literar, scriitorii locului fiind cu totul minori. Limbajul este apropiat de **Moromeţii**, fiindcă zona este muntenească, locurile sunt asemănătoare, ţăranii au dus o viaţă aspră, impusă de aşezările lor deschise, de câmpie, uşor deluroase, fără să fie apăraţi de munţi sau râuri, ci doar de rezistenţa lor şi de iuţirea de sine, care i-a făcut puternici, precum pomii singuratici în faţa furtunilor. Sigur, nu departe de Găeşti curge râul Argeş, dar mănânci o pâine bună până acolo, dovadă că în amintirile sale, Gheorghe Zamfir nu prea pomeneşte de Argeş şi nici de escapade copilăreşti la acest râu. Viaţa este mai mult în jurul casei, pe uliţă, pe câmp, apoi la şcoală, în grădini, prin bălţile din fundul curţilor.

Limba este moromeţiană, desigur, ca şi faptele copilăriei. Sunt pagini în care mulţi ne regăsim copilăria. Am găsit şi eu multe similitudini cu lumea copilăriei mele, descrisă în romanul **Derută în paradis** (1978). Deşi am copilărit într-o lume de deltă, baltă şi Dunăre, totuşi, în esenţă, copilăria nu diferă. Diferită a fost experienţa din satul meu ardelenesc, pe linie paternă, când am ajuns să trăiesc în alt orizont, într-un peisaj mioritic, fiind vorba de un sat de munte, unde, de pe fereastra casei, vedeam ca în palmă Caraimanul şi vârfurile Carpaţilor. Ţara Făgăraşului este total diferită de zona gumeştenilor sau a găeştenilor, după cum şi de zona dunăreană, deşi aici există legăturile de limbă, aceleaşi particularităţi lingvistice.

Ceea ce face diferenţa în cazul lui Zamfir faţă de proza muntenească, de proză în general, este natura ei politică. Şi totul apare din momentul când el începe să colinde lumea. Dacă Moromete nu a ieşit din satul său, Zamfir a recuperat, a compensat, a fost un voiajor planetar, a călătorit cât toţi românii la un loc. El declară că a făcut cu muzica sa înconjurul lumii de cinci ori! Cu o asemenea performanţă nu se mai poate lăuda nimeni. Poate vreun cosmonaut.

Ori această amprentă se vede total în Autobiografie şi-i conferă caracterul unui reportaj planetar. Însă nu se petrece un fenomen literar, adică o îmbinare între amintirile din copilărie şi turneele muzicianului. Doar sporadic, ca rememorări ale etapelor parcurse, dar dominanta este politică, generată de

Scanned with CamScanner

amprenta negustorească. Din aventuri muzicale, din conştientizarea treptată a unei misiuni christice de purificare a pământului prin muzică, se cade în reportajul cotidian, în materia întunecată a controverselor băneşti, a Golgotei pecuniare. Multe părţi sunt un fel de discurs moral, o dezbatere a felului cum îi este artistului exploatată munca, de la un loc la altul. Apar succesele, marile succese, dar şi necazurile financiare. Apar oameni formidabili, dar şi canalii. Apar câştigurile, dar şi pierderile. Apar nababul, dar şi cerşetorul. Mereu arta, sufletul, spiritul, inima sunt bulversate de materie, de interese exta-estetice. Un fantastic contrast, o fantastică sinusoidă, o neobişnuită existenţă petrecută între agonie şi extaz.

Binecuvântare şi blestem este o descătuşare, un document sufletesc extraordinar, o exorcizare literară. Cartea seamănă izbitor cu un spectacol oferit de Gheorghe Zamfir, în care vedem şi auzim de toate, şi cântece de lume, şi piese simfonice, şi piese vocale sau orchestrale, şi melodii vesele sau triste, şi un intermezzo patriotic, şi parabole justiţiare, şi strigăte, şi invective, specifice ţăranului revoltat pe regim, pe clasa politică, pe nedreptăţile sociale, ba avem parte şi de neaşteptate prezentări, sau analize chiar, ale folclorului din diferite părţi ale ţării, comparaţii cu muzica altor ţări, treceri de la stări telurice la altele divine, bocet, rugăciune şi iuţire de sine. Şi tot acest spectacol nu este un amalgam haotic, are unitate, fiindcă e făcut parcă dintr-o suflare, aşa cum a fost scrisă şi cartea, cu tot bolovănişul ei sui-generis.

Memorialistul îşi destăinuie aici slăbiciunile, dar este un gest sublim, datorat naturii sale artistice, seamănă cu o autorăstignire, altarul fiind o copleşitoare sinceritate, un discurs plin de o dezarmantă inocenţă, care fac pierderile, jaful, ruina, de-a dreptul dramatice. Confesiunea devine jertfă, o nemeritată ofrandă dată celor care nu vor îndrepta niciodată lucrurile.

În fond, aceasta este drama sau condiţia artistului, el se dăruieşte, se mistuie în zadar. Actul său de confesiune este un lux. Nimeni nu face aşa ceva pe pământ, dintre cei... chibzuiţi, fiindcă toţi îşi fac socoteli, adesea meschine. Nimeni nu are această natură a lui Zamfir, deschisă, larg deschisă, ca o îmbrăţişare dumnezeiască, o natură de darnic, supergeneroasă, a dăruirii continue, ca izvorul Eminescu, care curge şi curge în Cişmigiu de sute de ani şi îşi dăruieşte apa trecătorilor.

Scanned with CamScanner

Această amprentă nu mai este literară, experienţa sa de viaţă nu se transformă într-o carte de aventuri, într-o proză sinonimă cu **Drumul spre înalta societate**, fiindcă şi Zamfir a parcurs un astfel de drum, de la Găeşti la vârfurile vieţii pariziene, occidentale în general. Iar viaţa sa, cel puţin pe latura ambiţiilor negustoreşti, dar şi sentimentale, cum a fost mariajul, seamănă până la un punct izbitor cu cariera lui Barry Lyndon, eroul romanului lui William Makepeace Thacheray, după care Stanley Kubrick a făcut un faimos film.

Şi Barry Lyndon de Găeşti nu mai este naivul Don Quijote de Găeşti, cum voi arăta în alt volum, fiindcă trece prin aventuri dureroase, cărora nu le poate face faţă. E singur, vrea să cucerească lumea de unul singur. Cel puţin Don Quijote a avut un aliat de nădejde, pe Snacho Panza. Dar şi pe Rocinante, iar pe Dulcineea, ca ideal. Zamfir nu a avut o asemenea echipă, el nu a avut o Dulcinee, cum a avut Enescu, pe Maruca, o Dulcinee de Găeşti pentru care să scoată spada şi la picioarele căreia să-şi pună onoarea, în lupta cu monştrii reali sau închipuiţi. Dimpotrivă, a avut mai multe femei care l-au stors cum au vrut. Pe care el le numeşte Satane în fustă. Prin femei, Zamfir a ajuns falit. Femeile l-au ridicat un timp, ele l-au doborât.

Fidelitatea nu a avut-o, constant, decât dintr-o direcţie, dinspre câinii pe care i-a crescut. Desigur, marele lui salvator, Dulcineea lui, ba chiar Mesia lui, aş spune, a fost Naiul. Prin el, asemenea buciumaşilor lui Ştefan cel Mare, deştepta Sunetul Primordial şi îşi revenea, îşi vindeca rănile, se întorcea mereu la matcă.

*

În memoriile lui din acest prim volum avem, cum am spus, multă politică, mult năduf, multe vendete. Toţi sunt nişte ticăloşi. Cauţi un om bun cu lumânarea, cum făcea Diogene. Naistul, compozitorul, dirijorul, orchestratorul, solistul vocal, omul de scenă, de spectacol devin subordonaţi materiei, goanei disperate după câştig. Nu pentru el, ci pentru tarafişti, pentru colaboratori, pentru jecmănitori, ca Electrecord şi armata de escroci întâlnită în ţările civilizate ale lumii.

Şi eu am cunoscut asemenea chinuri, când lucram la TVR şi făceam filme religioase. Le povestesc în romanul **Teroriştii din Turn** (2002). Lupta era să le asigur şoferilor, sunetiştilor, electricienilor, machiozelor şi altor membri ai echipei de filmare, condiţii de mâncat şi băut, nu-i interesa ce filmezi, unii, la întoarcere, nici nu ştiau unde am fost şi ce-am făcut. Nu-i interesa creaţia sau să-l ocrotească pe regizor, să-l lase în pace cu problemele de cazare şi masă, nu le păsa de faptul că el avea o răspundere mare, să realizeze cât mai bine opera, care ajunge la spectator, fiindcă lupta lui adevărată se dădea cu timpul, cu valoarea.
Şi turneele lui Zamfir au stat sub această presiune a cozii pe care o târa după el. Comportarea unor instrumentişti geniali se transforma într-o animalitate care jignea animalele. În multe, multe pagini descrie această sisifiadă mercantilă, bănească. Unii îl puneau să le caute femei, de pildă. Totul degenera. Aici e marele nod în jurul căruia axul se poate schimba sau rupe. *A fi* devine robul lui *A avea*. Şi când totul pare disperat, ca de sfârşit de lume, artistul se trezeşte, se

Scanned with CamScanner

întoarce la a fi şi redevine eul muzical, îl salvează mereu scena. E ca în creştinism, ca în credinţa bună. Când catolicilor şi ortodocşilor li se descarcă bateriile, ajung la o saturaţie prin lumesc, dau fuga la Muntele Athos să-şi reîncarce bateriile, să ia energie divină, isihastă. Care este vitală pentru ţinerea în viaţă a religiei lor. Aşa cum a făcut însuşi Nostradamus, care s-a folosit de metoda isihastă pentru profeţiile sale.

Când este pe scenă, Zamfir este Pan, Pan-Z, dar când iese de pe scenă, nu mai ştie dacă zâmbetele din culise sunt de oameni sau de vipere. E asaltat de necunoscut. În viaţă, în culise, era fără apărare, nu a inventat încă un nai care să devină mitralieră, iar escrocii, văzându-l singur, fără spate, ignorau puterea naiului de pe scenă, puterea lui în timp, şi îl antrenau în fel de fel de proiecte, se arătau a fi nişte caracatiţe sau păianjeni care îl sufocau cu mrejele lor. Gheorghe Zamfir a fost pentru aceşti nesătui o sursă infinită de câştig. Ca un făcut, aceste experienţe nefaste le-a avut chiar în ţările unde civilizaţia era înaltă, unde showbiz-ul face parte din structura societăţii şi funcţionează ireproşabil. Adesea el a creat cartea lor de vizită. Dar escrocii de care a avut parte Zamfir, făceau excepţie şi de la regulile showbiz-ului, cum vom vedea. Rămâi siderat, cum se întâmplă în bolgiile danteşti, în suburbiile satanice, aşa cum scrie chiar el în tulburătorul capitol despre „complotul american".

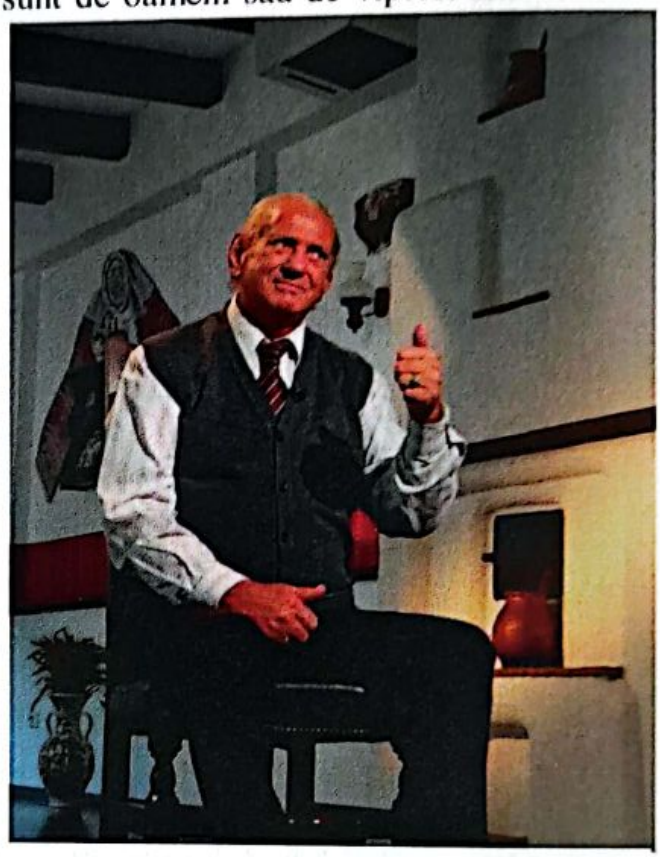

O dilemă

*

Că Zamfir are vocaţie de memorialist, se vede din amprenta documentară a cărţii, din datele pe care le oferă, din exactitatea informaţiilor, din listele de nume, pe care le reţine. Evident, el şi-a fixat trăirile în Jurnale de călătorie, dar mai ales a avut patima înregistrării şi comentării pe viu, la cald, a concertelor. La care se adaugă şi memoria proverbială, pe bază de ureche muzicală, asemenea altor mari compozitori, ca Mozart şi Enescu, despre care s-a spus că este *„cel mai mare fenomen de la Mozart încoace"* (Paul Casals a spus-o, nu eu!). Zamfir e un fel de enciclopedie ambulantă, plină de date şi informaţii preţioase pentru oricine vrea să cunoască istoria muzicii româneşti, dar şi realitatea epocii sau a epocilor pe care le-a trăit.

Scanned with CamScanner

Memorialistica este un gen literar foarte special deoarece se bazează în exclusivitate numai pe ceea ce a trăit autorul. Zamfir relatează numai despre fapte trăite de el, nu auzite de la alţii. El defineşte lumea din jurul său în funcţie de el, de ceea ce este şi devine el.

Evident, partea de poză, de fantezie, suferă aici, fiindcă savoarea ei este mereu întreruptă de date, de cronologie, de precizări, plus anumite cugetări politice sau documente aride. Însă ele dau amprenta de veridicitate. Iar ceea ce face savoarea memorialisticii lui Zamfir sunt portretele, aici apare pictorul din el, care, cu o trăsătură de penel/condei, surprinde esenţialul. Portretistica apare la tot pasul, atunci când îşi descrie colaboratorii, fie lăutarii, tarafiştii, fie escrocii, ca Cellier şi Ammel, care se bucură de portrete caricaturale de pus în ramă, adevărate răstigniri expresioniste, de tip Kokoscha. Interesant că Zamfir nu rupe niciodată definitiv cu ei, revine la locul crimei, cum se spune, ca atunci când îi caută pe fraţii Celie, poate că are o curiozitate de psihanalist, vrea să-şi cunoască mai bine călăii, dar e şi un mod de apărare, fiindcă intervine umorul. Nu e dracul chiar atât de negru, vrea să creadă. Nu-i descrie cu ura cu care ar merita, ci cu umor, cu un talent comic şi caricatural, în stilul lui Popa's, prietenul său, ale cărui câteva tablouri le păstrează în marele salon din Casa cu Enigme, cum vom vedea.

Dacă am urmări numai seria de portrete pe care i-o face lui Winfried Ammiel şi ar putea fi realizat un album ilustrat grafic de Popa's. Iată cum apare la prima întâlnire „*călăul din Köln*", pe care îl cunoaşte însă la Frankfurt, la magazinul său de antichităţi, unde îl duce Luisa Petrov, o intermediară foarte băgăreaţă: „*Neamţul de statură mijlocie, cu faţa puţin buhăită, rotundă, cu părul des, pieptănat într-o parte, dând de timpuriu înspre gri, cu doi ani mai tânăr ca mine, era îmbrăcat într-un trenci uzat de culoare bej, găurit la spate, cu o umbrelă ruptă în mână, o voce spartă de om răguşit care scotea pe corzile sale vocale un perpetuu hm, hm. Puţin adus de spate, cocoşat, «doctorul de muzică» Winfried Ammel îmi aducea mai curând aminte de un calic negustor de stofe sau blănuri, pe care tata mi-l prezenta prin strada Lipscani când eram copil. După ani şi ani am aflat că Ammel nu era «doctor» în muzică, ci în drept, era avocat. O pereche de ochelari cu lentile groase brodau această faţă de măscărici cu dinţii mari îngălbeniţi înainte de vreme. Războiul dintre mine şi el începuse. Vorbea binişor franceza şi asta i-a înlesnit imens drumul spre câştig. Avea o casă pe lângă Köln, modestă, încă neterminată, o nevastă tot aşa de urâtă ca el, ce semăna cu Becassina, eroina franceză din cărţile cu desene animate (proasta satului, cum ar veni la noi) şi unul sau doi copii. Aşa a început această dezgustătoare şi macabră istorie*" (B&B, p. 221-222).

Şi portretistica acestui personaj, care i-a ruinat viaţa, continuă, e ca un blestemat fir roşu, pe care se agaţă fel de fel de epitete, ca „*monstru german*", cum îi apare Ammel, un fel de Shylock, când realizează, frecându-şi mâinile, „*agitându-se ca un nebun*", că poate deveni milionar, face calcule şi spume de răzbunare, să recupereze ce i-au furat alţii, pentru el. Şi Zamfir, care i s-a dăruit cu totul, care îi povesteşte „*o mie de chestii cu sinceritatea care mă caracterizează*", îl priveşte uluit şi notează: „*Mă uitam la germanul ce semăna mai degrabă cu Quasimodo al lui Victor Hugo, şi încercam să-i disting privirea*

Scanned with CamScanner

cenuşie-bleu. Era imposibil de descifrat nemţălăul, iar glasu-l devenea strident, piţigăiat, al unei curci speriate de ulii. Devenise roşu, lar venele de la gât i se umflaseră. Măi să fie cu pălărie, de unde apăruşi şi tu, pocitule?"

Dar pocitania evoluează, ajunge să stea într-un spaţiu somptuos, îmbrăcat la patru ace, cu picioarele pe birou şi cu un trabuc în gură, ca milionarii americani!

Desigur, **Binecuvântare şi blestem** este o monografie subiectivă, scrisă dintr-un suflu, aşa cum mi-a spus autorul ei, poate de aceea organizarea materialului lasă uneori de dorit, faptele se derulează ca şuvoaiele într-o cascadă, ca împinse de un buldozer, întrucât Zamfir a dorit să spună tot ce are de spus, cât mai mult şi cât mai repede, să nu lase nimic pe din afară, să nu acţioneze nici o clipă autocenzura, şi nu mă refer la adevăruri, la protecţia unor persoane, la ambiguităţi voite, ci la faptul că unele idei sau evenimente sunt pierdute pe drum, anumite capitole au o logică... specială, anticipează ce se întâmplă în următoarele zile sau revine la altele, adăugând lucruri noi sau completări. Sunt şi capitole în care se povesteşte despre altceva decât ne anunţă titlul sau care ar fi meritat să fie împărţite măcar cu asteriscuri. În aceste cazuri instinctul prozatorului e mai puternic decât al memorialistului, adică aspectul mozaical, arbitrar şi ambiguu prevalează faţă de rigoarea memorialistică, aşa cum apare ea în textele cronicarilor, de pildă. Am citit şi autobiografii ale unor savanţi, care, la fel, amestecau jocurile fanteziei cu disciplina matematică. Unele formule sau grafice deveneau aplicabilităţi de viaţă cotidiană, domestică. Americanii excelează în acest gen de monografii, fiindcă la ei aspectul de lecţie, de învăţătură, este esenţial. Ba şi de reţete. Monografiile devin nişte reţete de viaţă, cum vom vedea detaliat în vol. 3 al acestei cărţi.

Dar nu numai pictorul sau prozatorul sunt prezenţi în monografia lui Zamfir, ci şi poetul. La tot pasul, el introduce viziuni despre lume, parabole, pilde, fel de fel de analize cu tentă metaforică. Le vom prezenta pe cele mai semnificative în **Vizionarul**. Aici, în aceste evadări, se dovedeşte că el are mai mult o vocaţie poetică decât una epică, fiindcă nu are răbdare să deruleze faptele, ca un prozator, vrea să le expună... sincron, pe toate deodată dacă se poate. Poezia este un limbaj sincretic, care i se potriveşte de minune lui Zamfir, aşa cum este şi trăirismul muzicianului, care e în acelaşi timp compozitor, interpret instrumental şi vocal, dirijor. O vocaţie de *homo universalis*, într-adevăr. Zamfir are trăiri paroxistice, Autobiografia este un amestec de astfel de stări, e plină cu *stări de poesis*, care se îmbină cu relatări reportericeşti sau cronologice despre o perioadă sau alta din viaţa lui.

Acest om trăieşte la limită, mereu în spaţii limitrofe, între anumite momente, niciodată nu e fixat, mereu se mişcă, răscoleşte, caută, pleacă, revine, e într-o continuă fierbere, are o fire neobişnuită, de parcă se dă în el o luptă între Dumnezeu şi o mie de draci. Şi chiar aşa şi este, Omul şi Artistul sunt într-o continuă dispută, unul îl trage în jos, spre materie, celălalt vrea să zboare ca şi Ciocârlia, spre înălţimi, spre incomensurabil, spre nevăzut. Se dă în el o luptă între nevoia de materie şi nevoia de spiritual. Ca în tabloul lui Bruegel **Lupta dintre Carnaval şi Post**. De unde impresia că aveam un trăirism paranormal.

Scanned with CamScanner

Oricum, Zamfir nu este alcătuit dintr-o plămadă obişnuită, ca a celorlalţi oameni. El are groază de banal, de tot ce e mediocru, fuge de prostie, se înfioară de oamenii limitaţi, avizi după putere şi ciolan, de *grofi*, cum îi numeşte el. Mereu e ca în parabola christică, speriat să nu dea mărgăritare porcilor. De aceea şi concertele sale le susţine cu ochii închişi, să nu vadă lumea, oamenii, aşa cum l-a imaginat Bosch pe Iisus Hristos în tabloul **Purtarea crucii**. Ca să nu vadă ce-i în jur, chipurile monstruoase ale fariseilor, Iisus îşi poartă crucea cu ochii închişi.

Zamfir este conştient de valoarea sa şi nu se împacă cu strâmbătatea lumii, care e la tot pasul. Realitatea este grotescă, tragică, odioasă, caricaturală, imperfectă, numai muzica îl salvează, ea este evadarea spre perfecţiune. Omul este o fiinţă adaptabilă. Se adaptează la orice. Or aici este drama lui Zamfir, că nu se poate adapta la orice. La nimic nu se adaptează din ceea ce este lucrarea necuratului, şi cam 90 de sută din cele ale realului sunt opera Satanei! De aceea, apare mereu justiţiarul, care arată, numeşte, judecă, acuză, condamnă. Din imposibilitatea de a se adapta la situaţie, de a accepta soluţia lui Caragiale, exprimată perfect în formula „*împăcarea cu situaţia*", decurge drama lui. O dramă continuă, christică, ce nu se poate asemăna decât cu patimile lui Hristos. Şi Zamfir chiar crede că el, prin identificarea cu patimile Mântuitorului, poate fi asemenea Lui, şi de ce nu aş fi, zice el, fiindcă îl urmează întru totul, după cum însuşi a spus: „*Urmaţi-mă şi veţi ajunge ca mine şi chiar mai presus decât mine!*"

Cumplit mesaj pentru Zamfir, care l-a luat în braţe şi merge cu el. E firesc să nu se simtă bine printre farisei. E firesc să aibă numai bube pe cap şi să sângereze pe grămada de gunoi, asemenea lui Iov. E firesc să genereze numai comploturi împotriva lui. Până la urmă el îşi este sieşi călău. De multe ori, artistul se luptă cu sine, ca Richard al II-lea cu oglinda mincinoasă, pe care o sparge în mii de cioburi. Să nu ne mirăm de tagma păcătoşilor, de agresiunea statului de gaşcă.

Cine să accepte un nou Iisus într-o lume a păcatului generalizat? E firesc să aibă parte de escroci cu duiumul, iar Golgota lui pare fără sfârşit. Iisus nu a rezistat înfruntărilor decât până la 33 de ani. Iar cele mai mari au fost în ultimii ani, deci o perioadă foarte scurtă, sigur, a fost suficientă pentru demonstraţia lui, pentru ceea ce a vrut să ne arate, pe când Zamfir îşi duce crucea de 75 de ani. Şi de vreo 50 de ani el tot pătimeşte. Nu o dată, în istoria martirajului post-christic, s-au auzit voci care invidiau patimile lui Iisus, pe care le credeau suportabile faţă de ceea ce le-a fost dat lor să îndure azi, acum. Şi Evul Mediu întunecos cunoaşte multe exemple. Un nou Ev întunecos a trăit şi Zamfir. Descrierile torturilor sale din timpul comunismului seamănă cu imaginile din tablourile lui Bosch, din **Moarte şi Mizerie**, de pildă, dar şi din altele. Bosch a pictat ca nimeni altul păcatul şi decăderea umană. De altfel, **Grădina plăcerilor** este opera sa reprezentativă. Viziunile flamandului sunt la limita alienărilor mintale. De regulă, marii artişti nu sunt din lumea aceasta, altfel nu se explică viziunile lor paranormale, ce ni se par ilogice sau apocaliptice. Imaginaţia lui Zamfir seamănă cu aceea a lui Bosch, adică nu cunoaşte limite. Iar imaginile prin care descrie comunismul, bolgiile sale, par luate din Evul Mediu. Şi liantul îl

Scanned with CamScanner

constituie latura moralizatoare, care este expresia confruntării dintre credinţa totală şi teroarea infernului, de unde paroxismul patimilor.

*

Binecuvântare şi blestem este o carte unicat, mărturia unui muzician aparte, expresia sui-generis a unei experienţe fără egal. În fond, este ca un concert al lui Gheorghe Zamfir, cum am spus. Cine ştie să-l trăiască, înţelege. Este o carte-spectacol, o carte muzicală, în primul rând, înainte de a fi literatură, cartea unui muzician get-beget, plină de secrete muzicale, de note, de partituri, de cântece, de poezii, de strigături, de chiuituri, de rugăciuni, de rituri, de tonalităţi, de treceri bruşte de la bocet la învârtită, de la agonie la extaz, de la fapte dumnezeieşti la fapte satanice. E un iureş nebun, ca într-o sărbătoare folclorică, precum sunt trăirile sincron ale artistului, în care se îngemănează interpretul la nai şi solistul vocal, dirijorul, compozitorul, magul, patriotul, cuvântătorul, judecătorul, moralistul... e ca o simfonie gigantică, o cascadă, în care se amestecă şi noroiul, şi epavele, şi putreziciunile, şi mizeria călătoriei, dar şi firul, şuvoiul puternic al cursului, care leagă izvorul de mare, de delta cosmică.

Teoreticianul

Vocaţia teoretică a lui Gheorghe Zamfir s-a manifestat încă din tinereţe. Să ne aducem aminte ce mărturiseşte el, când era elev la şcoala de muzică: „*La 18 ani,am scris în două luni şi jumătate de vacanţă, prima metodă de nai pe care am prezentat-o la Uniunea Compozitorilor lui Titus Moisescu*" (vezi detaliile în cap. **Naistul**).N-a avut succes acolo, izbindu-se de obezitatea oficială cunoscută, fiindcă un muzicolog ca Moisescu nu putea admite că un tânăr poate crea o teorie unică, aşa cum nu s-a mai scris, despre un instrument pe care el îl considera... popular! Era anul 1969. De atunci, Zamfir a umblat cu manuscrisul acestei cărţi prin toată lumea, ca un „*samizdat*", spune el, până în 1975, când a fost tradus în limba franceză şi tipărit în Franţa, la Editura Chappell din Paris. Şi să nu uităm că Gérard Davoust, directorul acestei edituri, i-a comandat anterior, în 1974, **Messe pour la Paix / Misa pentru pace**! Deci de acest francez sunt legate două evenimente de seamă din cariera lui Gheorghe Zamfir, o messa şi un tratat de nai!

Nu era prima dată când străinii se arătau mai deschişi la nou, iar francezii s-au dovedit mereu mai români decât românii, cultura lor asimilând firesc cultura română, valorile noastre naţionale, în frunte cu Brâncuşi şi Enescu, fiind ca la ele acasă la Paris. Ce să mai spunem de toată avangarda interbelică franceză, marcată fundamental de un val masiv de artişti români!?

La fel a fost asimilat şi Gheorghe Zamfir. El a ajuns acolo pe un teren arat de înaintaşi, începând cu Martha Bibescu şi Elena Văcărescu, de o întreagă pleiadă de poeţi, pictori, muzicieni, de floarea intelectualităţii române, dominante în Franţa, şi e suficient să ne gândim numai la fermentul creat de

Scanned with CamScanner

Mircea Eliade şi Emil Cioran, scriitori pe care Zamfir i-a cunoscut şi cu care s-a întreţinut adesea (fotografiile lor împreună, care surprind convorbiri relaxate, sunt o dovadă). Iar numărul artiştilor români era impresionant, în anii când cariera lui Zamfir se afla la apogeu, când casa sa din Rue Tronchet devenise loc de pelerinaj, precum odinioară atelierul lui Brâncuşi din Impasse Ronsin.

I-am povestit nu o dată lui Zamfir cum îşi cucerea Brâncuşi invitaţii. Se ştie de mesele pregătite de el, din care nu lipseau borşul, sarmalele şi mămăliguţa, dar puţini ştiu că Brâncuşi era un neîntrecut rapsod, el cânta din gură şi din vioara, pe care şi-o confecţionase singur, ca un neîntrecut meşteşugar ce era, iar prima vioară şi-o confecţionase fiind "băiet de prăvălie", înainte de a intra la Şcoala de arte şi meserii din Craiova. Şi a intrat aici, graţie unui client al prăvăliei/birtului, care îl auzise cântând la vioară. Obicei care s-a perpetuat. În timp ce oaspeţii lui din Impasse Ronsin se delectau cu mâncărurile româneşti, gazda lua vioara şi le cânta cântece de lume! Aşa a reuşit Brâncuşi să facă din atelierul său un loc vestit, unde se întâlnea floarea artiştilor lumii.

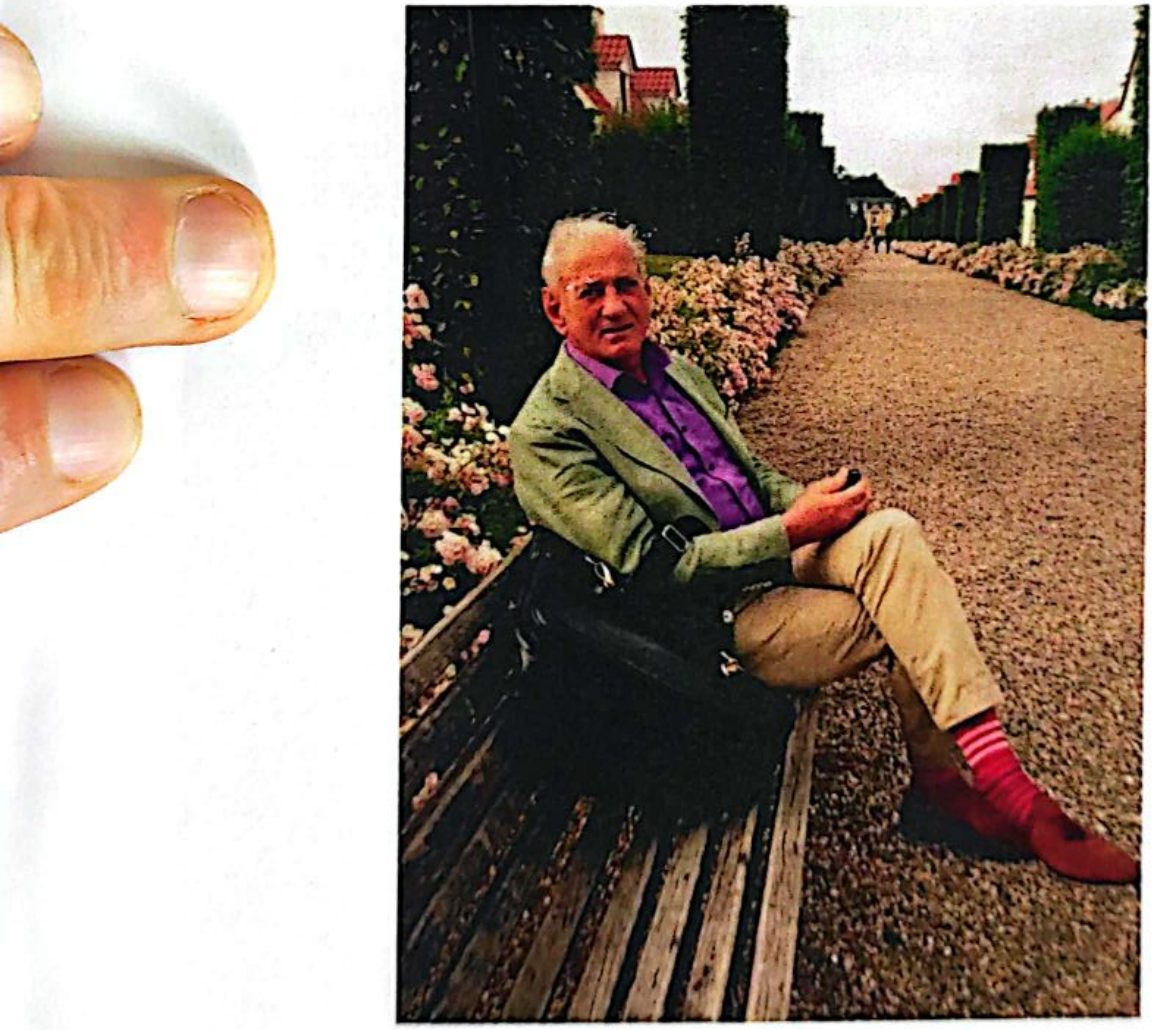

Pe urmele lui a mers şi Gheorghe Zamfir, care, pe lângă suprema sa artă muzicală, era, şi este, un neîntrecut bucătar. Preparatele sale culinare sunt vestite. Făcea petreceri sardanapalice, aşa cum vom arăta într-un capitol special. Pregătea concomitent câte trei curcani mari la cuptor. Pivniţa îi era mereu plină cu sticle de vin de cea mai bună calitate. Acolo a venit cine a vrut, au trecut toţi

Scanned with CamScanner

pomanagiii, cu mareşalul Teşu Bulovici în cap, iar aceste ospeţe erau adevărata relaxare a lui Zamfir, după obositoarele şi desele lui turnee concertistice. Nu o dată, aici, în această casă din buricul Parisului, şi-a invitat şi părinţii, şi nepoţii, şi alte rude. El colinda lumea în lung şi lat şi revenea acolo, simţindu-se mai bine ca acasă, mai ales în anii exilului.

Evident, de neuitat pentru oaspeţii lui, erau opiniile lui Zamfir privind muzica, privind lumea, privind soarta omului pe pământ. Multora le plăcea mai ales revolta sa, originalitatea cu care îşi expunea şi îşi apăra românismul. Iar pe segmentul muzical, al propriei vocaţii naiste, era neîntrecut.

Nu mai vorbim de faptul că vocaţia teoretică s-a manifestat la fiecare pas în activitatea sa de concertist, fiindcă unde a cântat mai mult, nu a trecut ca raţa prin baltă, el a făcut şcoală. Totul s-a brodat încă de pe vremea când era dirijor la Ansamblul „Ciocârlia", când a predat pe viu orchestrei cursuri de aranjament sau armonie, când a predat şi istoria muzicii, când i-a învăţat pe cei peste 80 de instrumentişti semianalfabeţi, preponderent ţigani, cine au fost Beethoven sau Schubert.

La fel, în Elveţia, de pildă, a predat la şcoli, elevilor din oraşele unde cânta şi era invitat să facă aceste cursuri. Aşadar, tratatul de nai a fost o carte deschisă în însăşi fiinţa sa. Mereu a simţit nevoia să-şi comunice cunoştinţele, iar faptul că a şi scris acest tratat, devine un act de pionierat, fiindcă acum şcolile de nai, care vor mai fi, au acest volum, care poate fi considerat primul manual de nai din istoria muzicii.

Abia în anul 2007, editura Floare Albastră avea să editeze acest volum în ediţie bilingvă, sub titlul **Metodă de nai / Traite du naï roumain**, volum publicat cu sprijinul Ministerului Educaţiei şi Cercetării, după ce aceeaşi editură publicase cu un an înainte volumul mult mai amplu, **Naiul: instrument al divinităţii şi al suflului creator** (Ed. Floare albastră, 2006), în care Zamfir îşi autodefineşte fiinţa, identificată cu acest instrument divin.

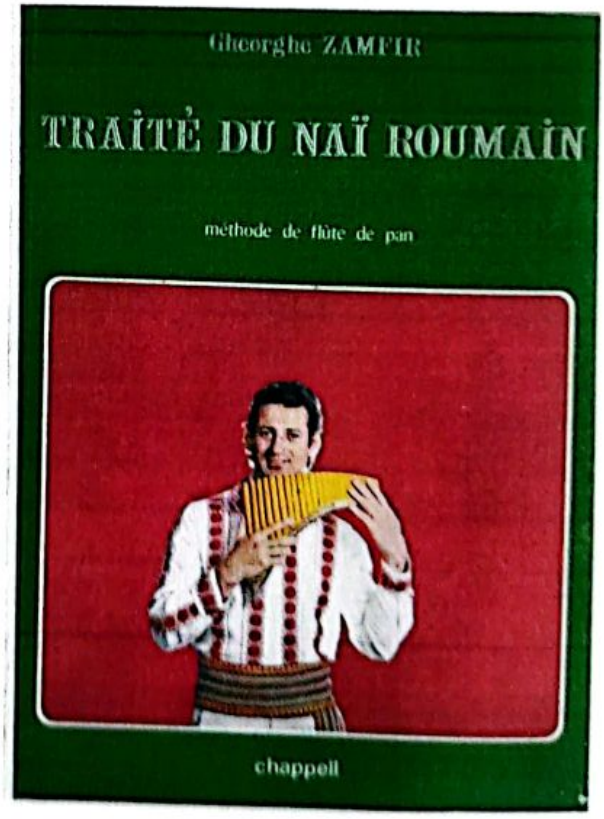

Este o autobiografie spirituală, din care aflăm geneza naiului, istoria acestui instrument, începând cu epoca preistorică şi legenda greacă a zeului Pan până la naiul modern, apoi istoria naiului la români, evoluţia instrumentului şi revoluţia creată de Zamfir, care a introdus instrumentul în toate stilurile muzicale, ca să încheie cu tehnica învăţării naiului şi cu secretele meşteşugului său.

Dar dincolo de toate aceste învăţături practice, Zamfir oferă şi probleme de analiză, şi probleme ezoterice referitoare la nai, şi fantasticul cod al naiului,

Scanned with CamScanner

cu toate semnificaţiile lui, cu demonstraţia imparţială că naiul este *„instrumentul suflului creator"*. Sunt pagini insolite de estetică muzicală, de pionierat interpretativ, dar şi de mare frumuseţe literară, fiindcă teoria nu este aridă, strict didactică, ci este făcută cu pasiune, cu o mare dragoste pentru instrumentul divinităţii ce i-a fost hărăzit. Şi acest volum se află în prelungirea tratatului început la 18 ani şi cristalizat la Paris prin publicarea lui.

Analiza acestor cărţi o vom face la locul potrivit, în vol. 2. Aici avem altceva de spus, fiindcă vocaţia teoretică a lui Gheorghe Zamfir nu se restrânge doar la calitatea sa de muzicolog, ci se leagă de aplicaţiile sale metafizice şi religioase, de viziunea despre om şi lume, de condiţia ingrată a românismului, din care rezultă un politolog foarte original.

Ierarhiile

Gheorghe Zamfir are vocaţia fundamentală a cercetătorului, a celui care caută şi descoperă, a celui care scormoneşte, care problematizează lucrurile, care la tot pasul se întreabă de ce existăm? Pentru ce s-a creat lumea? De ce ticăloşii conviețuiesc cu oamenii buni? De ce? De ce? De ce? Întrebările ajung ca un vertij, sunt iuţirea de sine a fiinţei sale dilematice, le pune la durere, în extaz, în maşină, în avion sau per pedes, acasă sau departe, în biserică sau în pustie!

Şi avalanşa lor are drept cauză starea de plâns a naţiunii, întrebarea dacă noi, românii, *„ne-am iubit vreodată? Cred mai curând că ne detestăm căci dacă nu ne detestam, nu ajungeam în starea jalnică în care ne aflăm astăzi. Cu preşedinţi atei, care jură strâmb cu mâna pe Biblie, o să ajungem în iad. Cum poate un preşedinte ateu să conducă un popor de credincioşi?"*.

Ne compară cu alte popoare, care îşi divinizează eroii şi artiştii, şi constată că *„numai noi – românii – scuipăm pe Eminescu, uităm de geniile care ne-au reprezentat, au făcut şi fac fală neamului"*. Toate aceste întrebări şi le pune în timp ce cântă **Doina de jale**. Condiţia de exilat îl face să vadă altfel lumea şi ţara, care nu merită soarta pe care o are, de aceea face un fantastic rechizitoriu al durerilor şi nevoilor ei. Românii nu văd, fiindcă sunt în groapă, trăiesc fără orizont. Însă românii adevăraţi au plecat, a rămas scursura, pleava, România va deveni o ţară de refugiaţi. *„Trăiri şi trăiri, gânduri şi gânduri, stări de suflet cu miile de-atâta rău şi nedreptate"*.(B&B, p. 287).

La multe capitole, România a fost cândva reperul Europei, acum este la coadă, refuzată de toţi, privită cu suspiciune sau milă. Dar capitolul cel mai

Scanned with CamScanner

dramatic este decăderea morală. Pierderea calităţii de monarhie, a îndepărtat-o de Dumnezeu, implicit de morală, fiindcă numai regalitatea face totul sub ochiul şi ocrotirea divinităţii. Ea nu se mişcă fără să nu-l întrebe pe Dumnezeu încotro? Morala şi credinţa sunt fraţi buni. Se suprapun. Azi nu mai avem nici credinţă, nici morală. Am ajuns o perfectă pradă pentru ierarhiile Satanei. Am ieşit de sub aripa ierarhiilor cereşti.

De altfel, lui Gheorghe Zamfir îi place să facă clasamente, să ierarhizeze lucrurile. Şi acest concept, *ierarhizarea*, devine esenţial. El implică valoarea. Fiindcă numai o ierarhizare valorică ne scoate din condiţia zoofilă şi ne ridică la spirit, la condiţia de creatori.

Evident, o primă ierarhie se leagă de Sunetul Primordial, care ar fi vocea interioară a Dumnezeirii, suflul sau impulsul prim, care a creat universul. Muzica este congeneră acestui Sunet Primordial, care se exprimă ideal prin:

- vocea umană;

Iar ca instrument pur are:

- naiul, creaţie a Domnului, prin zeul Pan;

Naiul e singurul instrument creat de un zeu. Restul instrumentelor sunt creaţia omului: vioara, corzile în general, suflătorii, timpanele, pianul şi celelalte.

Ca un acompaniament divin al naiului, eu aş pune în această ierarhie, după nai, *harfa*, tot un instrument celest, creat de zâne, precum adierea care atinge trestiile.

Din punct de vedere al ordinii sociale, Zamfir pune în vârful ierarhiei:

- regele

El este reprezentantul lui Dumnezeu pe pământ. Fără rege un popor este fără Dumnezeu. Zamfir este regalist convins. În vol. 2 vom vorbi despre misionarismul său, unde face o convingătoare demonstraţie că, dacă omenirea îşi pierde caracterul ei monarhic, e pierdută. Ceea ce a pierdut cu iluzia sloganului republican *„liberté,égalité, fraternité"*, nu mai poate fi recuperat. O reîntoarcere grabnică la regalitate este salvarea ei, pentru că regalitatea are ca deviză supremă: *Nihil sine Deo*. Şi Zamfir afirmă categoric: *"Nimic nu există fără Dumnezeu pentru că totul e Dumnezeu"* (B&B, p. 354).

Cauza dezmembrării noastre ca popor român, unit şi indestructibil cândva, o constituie renunţarea la monarhie şi distrugerea ierarhiilor, lipsa de respect faţă de orice ierarhie, recte lipsa de morală, morala fiind criteriul care stă la baza ierarhiei.

La un moment dat, ne oferă o ierarhie a arhitecturii universului:

- *Dumnezeu*
- *Omul*
- *Natura*
- *Pământul, Sistemul solar, Cosmosul*
- *Viaţa în toată complexitatea ei*
- *Religia*
- *Muzica*

Scanned with CamScanner

Muzica e pe rol de concluzie, fiind considerată un *„fenomen inexplicabil"* (p. 273), asemenea meseriilor oamenilor, deşi cauzele sunt cât se poate de naturale, fiindcă nevoile l-au învăţat pe om meseriile. A avut nevoie de un adăpost, a învăţat să taie copaci, să facă grinzi etc. La fel, arta, muzica, pictura, dansul, cauza lor fiind, cum spunea Aristotel, imitaţia. A imitat ce-a vânat, precum ne arată desenele rupestre, scrijelând imagini vânătoreşti pe pereţii peşterilor unde trăia. Ca să cânte, omul a imitat cântecul păsărilor, apoi a improvizat mişcări în limita trilurilor lor, fapt superior, care a generat spectacolul, în strânsă legătură cu religia, cu zeii la care se închina, dansul fiind iniţial o pastişă sub formă de rit.

Dar Zamfir oferă o meditaţie foarte originală asupra meseriilor, un aspect neglijat sau deloc teoretizat de scriitori şi savanţi. El porneşte de la constatarea că *„nimeni nu-i la fel, cu toate că matriţa cosmică e aceeaşi, matriţa omului"*. Câte miliarde de oameni există, atâtea talente, fiecare mai priceput într-o meserie sau alta. Şi dă exemplul cărţilor, cu diversitatea lor formidabilă. Aceasta e condiţia ierarhiei. *„Cum ne-am fi dat seama ce înseamnă un geniu dacă n-ar fi fost proşti şi mediocri în lume?"*

Aşa ajunge să ierarhizeze şi artele şi să declare superioritatea muzicii, prin universalitatea limbajului ei, şi să arate cum, în turneul din Australia, unde a făcut tandem cu organistul Nicolae Licareţ, *„muzica noastră se transforma în mesaj"*.

Iar de aici, nu mai e decât un pas spre cea mai înaltă treaptă a ierarhiei, Dumnezeu. Viziunea pe care o are în avion, la întoarcerea în Europa, este demnă de Capela Sixtină. Desenele generate de nori îi oferă imaginea a ceea ce este divinitatea: ***„Iată chipul Domnului!"***, scrie Zamfir, subliniind cu bold. Dumnezeu se află de la această imagine pură a norilor în sus, în infinit, dedesubtul norilor e doar ce vedem, efecte ca ploaia, furtuna, grindina, întunericul, veşnicul gri al norilor, tot ceea ce percepe omul în viaţa cotidiană.

Dumnezeu este Creatorul a tot şi a toate (*„Dumnezeu este prezent în toată creaţia Lui!"*), iar Fiul său executorul, împreună cu toate Ierarhiile Sale. Această arhitectură divină este comparată cu un stup de albine, precum este rolul reginei şi al albinelor. Infinitul mic se reflectă în infinitul mare. Micro şi Macrocosmosul.

Şi totuşi Zamfir mărturiseşte că nu poate da *„o definiţie vieţii în gigantica ei complexitate"*. Marele Secret e de nepătruns. Doar constată. Constată marile adevăruri, constată ce este binecuvântarea şi ce este blestemul:

- binecuvântarea este tot ceea ce creează bun omul, în armonie cu planul divin;

- blestemul este răul, pe care omul îl face şi-l revarsă din sine, cum ar fi înjurătura (*„orice înjurătură este ca o otravă"*), mai ales înjurătura împotriva Domnului, care este ca un pumnal împotriva lui însuşi.

Omul este un răspuns la vibraţia primordială, trăieşte prin vibraţii, iar vibraţiile negative se revarsă ca un bumerang împotrivă-i. Orice celulă umană este divină, iar înjurătura nu face decât să o îmbolnăvească şi să o omoare *„pentru că primeşte câmpul vibratoriu care nu-i este propriu, câmpul nociv al acelei înjurături transformată în pumnal"* (B&B, p. 276).

Scanned with CamScanner

Evident, substanţa concepţiei lui Zamfir este una mistică, bazată pe credinţă, ea fiind suportul pe care meditează pe larg asupra condiţiei umane. El consideră că „*omul şi-a pierdut imaginea*", adică nu se mai poate spune că e făcut după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, pentru că e vândut răului, existenţa sa e o perpetuă cooperare cu Satana. Singura lui şansă este „*cooperarea cu Dumnezeu*" (B&B, p. 278).

Lumea se află, din păcate, sub cizma tâlharilor, a militarilor, a celor care se laudă că „*sparg munţi în pumni*"! Multe pagini sunt un aspru rechizitoriu al istoriei, al pământului la discreţia unui pumn de criminali. Şi strigă: „*Aaaaa, rage sufletul în mine de revoltă! Nu mai pot, nu mai pot! Îmi vine să sfâşii toate aceste lighioane spurcate cu chip de om, care au adus atâta rău pe pământ. De ce, Doamne, nu-mi dai o putere supraomenească, să spăl planeta de hoiturile astea ce strică aerul de respirat? De ce, Doamne, atâta rău, atâta suferinţă, atâta durere? Plâng din nou...*"

Mereu apare acest contrast suprem al ierarhizării disproporţionate între Dumnezeu, un Deus Absconditus, care nu se lasă revelat decât celor aleşi, şi Satana, creaţia omului, atotstăpân pe cele văzute şi decăzute. Şi totul provine de la orgoliul nemăsurat al omului care se crede Dumnezeu, aşa cum în vechime a construit Turnul Babel să ajungă la cer!

Dar Zamfir spune că omul nu poate fi absolut dominator „*decât atunci când va controla natura cu legile ei, în totalitatea ei, şi va învinge moartea*"! Şi el crede că „*ar mai trebui ani şi secole ca omul să parcurgă acest drum spinos, care va fi cu siguranţă cucerit dar numai prin credinţă şi cooperare cu Dumnezeu...*". E singura cale prin care Satana şi ierarhiile ei pot fi învinse şi poate fi împlinită armonia ca nimeni să nu mai domine pe nimeni.

*

Iar suprema încununare a teoriei ierarhice se găseşte în conceptul numit „*Jurământul*". Altfel spus, **Jurământul de a fi primul**. Zamfir consideră că popoare ca germanii, care au înviat miraculos din propria cenuşă, după ce au pierdut două războaie mondiale, au ajuns în fruntea tuturor fiindcă au respectat Jurământul. Fiecare neamţ vrea să fie primul în domeniul lui. Aşa şi americanii. Cine a auzit pe vreun american că vrea să fie al doilea? Ierarhia lui **number one** a făcut din ei cea mai puternică naţiune de pe pământ. Ruşii, la fel. Chinezii, japonezii, irlandezii, toate popoarele au această ambiţie, în afară de români, care nu respectă Jurământul. De fapt, nici nu ştiu că există aşa ceva. De aceea, nu au ambiţie, au ajuns un popor fără imagine, fără ideal.

Aşa au făcut ungurii cu Sándor Petöfi (poet care a trăit 26 de ani, mort la Albeşti, Mureş), ne întreabă Zamfir, cum am făcut noi cu Eminescu, că l-am scuipat şi l-am aruncat în debara? N-am fost în stare să-l asimilăm culturii noastre pe marele compozitor Béla Bartók, care s-a născut în România, l-au asimilat ungurii şi acum este considerat ungur. Aşa cum i-am refuzat lui Brâncuşi donaţia, atelierul, iar mai apoi donaţia lui Constantin Antonovici, elevul lui, care are o cotă tot mai mare la New York, dar românii continuă să-l ignore. O ţară cu un potenţial fantastic, îşi bate joc de toate valorile. Se joacă,

Scanned with CamScanner

până va cădea sleită, ca o mârţoagă călărită de toţi. Crede în false ierarhii, românii fac idoli din fotbalişti, boxeri, adoră tot felul de surogate, care nu le dau de mâncare, care nu înseamnă nimic în ierarhia adevăratelor valori. Şi din nou afirmă puternic ideea cooperării cu Dumnezeu, singura cale care ne poate vindeca. La ideal ajungem prin credinţă, *„nu prin goluri marcate în poarta adversarului, nici prin forţa muşchilor"*.

Ignorăm cultura, regina care poate conferi României adevărata sa imagine. Şi la România stelară nu vom putea ajunge niciodată, dacă fiecare român nu face Jurământul, ca un legământ sfânt, pe care Zamfir îl şi prezintă succint, ca pe **Tatăl Nostru**:

„Jur pe conştiinţa mea de român că voi face totul pentru a fi primul dintre primii în domeniul şi disciplina în care exersez pe plan naţional şi mai ales internaţional, pentru triumful ţării mele şi-al neamului meu!"

Acestui Jurământ, Zamfir i-ar fi adăugat şi un nou Imn naţional, o melodie care să meargă la sufletul românilor, să fie ca o adiere divină, dar propunerea lui a fost respinsă de oameni hulpavi şi sfidători ca alde Adrian Păunescu. Dacă ne-am pierdut minţile, spune Zamfir, vom face băşcălie şi de acest Jurământ sfânt, pe care îl depun americanii, japonezii, germanii şi toţi cei care îşi cunosc interesul.

*

Şi totul este gândit pe acest calapod ierarhic. În fond, aşa cum am mai spus, concepţia lui Zamfir despre succes, despre împlinire, despre societate, este tipic americană, de fapt, ca a conquistadorilor, de aceea el are această manie a clasamentelor, a topului, a ordinii lucrurilor în lume, în univers...

De pildă, mâncărurile. Pe primul loc, normal, sunt cele româneşti, apoi vin cele franţuzeşti şi elveţiene, iar vinurile au şi ele parte de o ierarhie:

- vinurile australiene, apoi cele din Africa de Sud, *„mai ales în soiurile albe, care, cu cele franceze, Chablis, Sancerre, Schlumberger sau Gewurtztraminer, fac cinste rasei umane pe acest pământ"* (B&B, p. 304).

Constantin Brâncuşi a creat teoria naturalităţii, în care criteriul de judecată asupra poporului român este lecţia pe care a învăţat-o de la ţăranii de acasă, din matricea natală. Dimpotrivă, Zamfir, deşi era mesagerul folclorului românesc pe pământ, deşi are cele mai frumoase pagini care s-au scris despre el, a văzut naturalitatea în alte locuri. Văzând minunile din Africa de Sud, mărturiseşte: *„Mi-ar fi plăcut să trăiesc în această ţară, unde naturalul predomină în viaţă, port, limbă, hrană"*.

În fine, suprema ierarhie muzicală, care ar trebui să dea de gândit:

- *muzica divină*
- *muzica satanică*

De acest aspect complex ne vom ocupa în mod special în al doilea volum dedicat lui Gheorghe Zamfir. Să reţinem aici concluzia sa, care este piatra filosofală sau temeiul gândirii: totul este deşertăciune, toate puterile şi ambiţiile nemăsurate vor trece în neant, căci *„nimic nu-i etern decât Dumnezeu, ierarhiile sale şi spiritul"* (B&B, p. 300).

Scanned with CamScanner

Pictorul

În Casa cu Enigme, o parte din mansardă este ocupată de atelierul de pictură. De la etajul întâi urci pe o scară interioară şi deodată dai în împărăţia culorii. Privirile îţi sunt izbite de vertijurile picturale, cercuri mari, de felurile culorii, sugerând în chip abstract sori, atomi celeşti. Aşa cum altele sunt brazde de culoare, sute de brazde, ca şi cum ai vedea din avion un pământ parcelat, sugerând un peisaj mental. Alt tablou este un amalgam de pete pe diagonală, ca nişte nori, şi printre ei, copaci în miniatură răscoliţi de furtună. Un tablou aşezat pe podea este complet galben, doar în partea mediană se observă câteva irizări roşii şi negre. Este o capodoperă, după părerea mea. Îmi place mult abstracţionismul care se deschide spre interioare şi universuri pe care trebuie să ţi le imaginezi. O culoare abundentă poate fi „spartă" de o pictură de cerneală sau un strop de ploaie. Şi, deodată, dincolo, poţi să-ţi imaginezi un nou orizont. Nimic nu trebuie să fie definitiv, fiindcă infinitul e mereu în mişcare.

Alt tablou sugerează o turmă de oi, amintindu-mi brusc de fantastica închinăciune a lui Zamfir, care, pe drumul spre Bacău şi înapoi, unde vedea o turmă de oi, se închina ca la o icoană, şi eu îl urmam, fiindcă ce vreţi icoană mai vie decât o turmă de oi? Dar în tabloul lui, turma de oi arată ca un pâlc de nori, iar printre ei zărim căpiţe şi case. E imaginea idilică a satului românesc. Este imaginea satului mioritic.

Însă altceva mi se pare interesant, faptul că aceste imagini trebuie traduse de privitor întrucât ele, în realitatea de pe pânză, sunt abstracte. E o superbă tehnică de a îmbina figurativul cu non-figurativul. Totul este însă firesc, aşa cum la nai Zamfir îmbină o melodie populară cu sunete simfonice, creând un fel de atonalitate melodică, dacă se poate spune aşa, oricum, o spun eu, fiindcă la acest efect conduce muzica în faza improvizaţiei de după perfecţionism.

Peste tot tablouri. O mare densitate. Iar printre ele, cruci, un cap în basorelief al lui Iisus, dar şi afişe, şi imagini de-ale lui Zamfir cântând la nai. E un spectacol de mare tumult coloristic.

Şevaletul sau locul unde pictează artistul este marcat printr-o masă rotundă cu trusa de culori pe ea. Dar toată creaţia picturală a lui Zamfir e terminată. Aşa îmi spune el acum, când îmi prezintă sala de pictură. A început să picteze în anul 2000. A simţit nevoia să se exprime şi plastic, aşa cum a făcut şi prin cuvinte, în poezie, proză sau memorialistică. Oricum, a început să picteze când şi-a terminat Autobiografia / **Binecuvântare şi blestem**. Dar pictorul este anunţat de poet. Volumul **Dincolo de sunet** are o maximă picturalitate, fiind lirismul unui pictor în devenire. De pildă, poemul **Spiritul meu**, se încheie astfel:

Scanned with CamScanner

Mi-am construit şapte cetăţi
şi-un sat
pe care l-am pictat
în ocru.

În alt poem îşi strigă foamea după culoare:

Glasu-mi
Strigă-n van după culoare.

Apoi în **Confesiunea a VII-a**, din ciclul Confesiunilor:

E atâta verde în juru-mi,
E-atâta verde.

Iar în **Confesiunea a VIII-a** visează...

Să fiu atât de dornic
Ca spaţiul ce străpunge
Propria-i culoare?

Am dedus că viaţa lui Gheorghe Zamfir are etape foarte speciale, definite prin perioade de timp pe care a trebuit să le ocupe, fiind un om foarte creativ. Mereu trebuia să facă ceva.

După ce, în copilărie, la începutul adolescenţei, şi-a descoperit vocaţia, o bună parte din viaţă şi-a dăruit-o muzicii, naiului, concertelor, călătoriilor neîntrerupte, în ţară şi în lume, apoi a venit faza creaţiei muzicale propriu-zise, când a început să compună intens, să-şi concretizeze pe partituri şuvoiul muzicii din el şi au rezultat zeci de piese, pe care a purces să le cânte şi dirijeze, toate aceste valenţe, ca interpret, compozitor şi conducător de orchestre, petrecându-se concomitent, fiindcă alcătuiau o gridophanie, se legau ca firele în plasa de păianjen, una de alta. A urmat apoi faza pedagogică, apărută firesc, din nevoia ca Artistul să-şi împărtăşească experienţa noilor veniţi în împărăţia lui Euterpe. Pedagogia, normal, s-a îmbinat cu teoria, cu gânditorul Zamfir, cu teoreticianul, cu cel care avea să dea cea mai importantă teorie despre nai, publicată într-o carte fundamentală, în anul 2006.

În paralel, de fapt, tot timpul, Zamfir şi-a grăit pe scenă gândurile, poveştile, întâmplările, simţind nevoia să le pună şi pe hârtie, fapt din care a rezultat o serie de cărţi remarcabile, încă necunoscute şi neanalizate de critica literară.

Şi a venit şi faza picturală, care îl impune total pe *Homo universalis*. În fond, modelul lui Zamfir este omul vitruvian, omul renaşterii, omul total, complet realizat, cu deschideri în toate ramurile de creaţie şi de existenţă. El ştie să facă de toate.

Un singur lucru nu ştie, să folosească această invenţie teribilă, care este computerul. Dar ştiu alţii pentru el. Este mai ataşat practicilor tradiţionale, ca

Scanned with CamScanner

bucătăria sau construcţia de case, decât revoluţiilor moderne. Zamfir, în esenţa sa, este un tradiţionalist, un conservator. Fapt care se datorează ţăranului din el, e omul pământului, care s-a identificat cu viaţa de la ţară, criteriu pe care îl aplică la civilizaţie. El judecă civilizaţia din această perspectivă. Lucrurile sunt bune sau ne-bune în funcţie de Sunetul Primordial, de felul cum se apropie sau se îndepărtează de linia melodică a cosmosului. Iar evadările sale în spirit, în taine, în enigmele universului au ca suport tot acest criteriu. Misterele lui sunt pe cât de ancestrale, pe atât de deschise noilor descoperiri sau cercetări asupra materiei şi anti-materiei.

*

Pictura este un alt fel de scriere, după cum scrierea e un fel de muzică. Iar cine face muzică, vede notele ca pe nişte litere armonice, conturând imagini, dovadă că viziunea lui Zamfir despre muzică, despre artă şi lume, în general, se află pe pânzele sale. El a tradus în culori şi în imagini abstracte toate aceste trăiri artistice şi existenţiale. Dacă ar fi compus muzică precum Jorjac la 5 ani, ar fi pictat şi el notele, le-ar fi făcut precum geniul de la Liveni, aripioare. codiţe, mustăţi, colo un gândăcel în loc de Do, o libelulă, în loc de La, tot felul de armonii din ierburi şi frunze, din gângănii şi păsări. Dar la maturitate, totul se vede... abstract. La maturitate, Enescu nu a mai pictat note.

De când a început să picteze, în casa de pe Rue Tronchet din Paris, Zamfir a realizat peste 150 de tablouri originale, pe care le-a prezentat în câteva expoziţii, în Franţa, Timişoara, Arad şi Iaşi, nici una în Bucureşti. Are o reacţie negativă faţă de Capitală, aşa cum au, de regulă, toţi ardelenii. Iar Zamfir este un pic ardelean, este muntean, oricum, cei mai buni colaboratori ai săi au fost ardelenii/bănăţenii, iar el şi-a făcut casa spre munte, în direcţia carpatică, Cobia fiind o zonă deluroasă, împădurită, care anunţă deja munţii. Oricum, de pe un deal din apropiere se văd Bucegii. Însăşi purtarea sa mereu tăcută, meditativă, călugărească, cu ochii mai mult închişi, în sine, gata de rugă, cu privirile razelor lăuntrice deschise spre cer, seamănă cu a oamenilor de la munte.

*

Şi-a împărţit creaţia picturală în mai multe cicluri. Aşa este **Ciclul astral**, din care face parte tabloul **Naşterea Lunii**, văzută ca un vârtej, având acel vertij caracteristic al muzicii din sfera *iuţirii de sine*, văzute ca o învârtire ameţitoare în cerc. Am văzut ce semnificaţii au cercurile şi în opera lui Brâncuşi, care a definit plastic această calitate umană primordială, definitorie pentru Homo Carpathicus. Asemănătoare ca manieră este şi **Naşterea planetei Marte**. Dar şi **Naşterea lui Neptun**, plăsmuită tot în cercuri. Aceste „naşteri" sunt văzute ca o forţă de Big Bang, aşa cum a fost creat universul. Au forma atomului, a vulcanilor în fierbere, a magmei nucleare, conţin *in nuce* forma cerească a sistemului solar. În fond, fiecare planetă reflectă în mic sistemul planetar din care face parte.

Scanned with CamScanner

Ciclul muzicii conţine simfonii, sonate, concerte. Dar şi... **Recviemul Român în Mi bemol Major**, formidabil, aici îşi exprimă Zamfir vocaţia sa măreaţă, megalomanică. Dar megalomania are în cazul său acoperire, fiindcă nu poate fi şi trăi altfel un om care are în sânge Sunetul Primordial, care se crede fiu de *taraboste dac*, care crede în vechimea primordială a poporului român, ivit pe pământul dăruit românilor de Dumnezeu (la Facere, i-a spus lui Petru: *„Dă-le, românilor, partea aceea de pământ pe care o oprisem pentru mine!"*). Când ştii că primul om a trăit pe acest pământ în urmă cu două milioane de ani, când ai în seva ta credinţa dumnezeirii întregi, nu se poate să nu fii megalomanic. Iar megalomania se îmbină cu modestia, se suprapun, fiindcă, la origine, *megalos* are o natură cultică, vine de la megaliţii neolitici, acele monumente religioase create dintr-un sigur bloc de piatră sau marmură, simbolic cioplit. Zamfir nu e grandoman, cum a fost Vadim, de pildă, care îşi tot trâmbiţa românismul şi era în esenţă pe de lături, fiindcă era pocăit, baptist (*„tatăl meu a fost predicator baptist"*), care nu respectă sfânta cruce, nu simţea româneşte în totalitate, nu avea Sunetul / Cuvântul Primordial în el. Mereu făcea acolade, să nu zic compromisuri, mereu voia să împace capra cu varza, baptismul cu ortodoxia, ceea ce nu se poate, fiindcă *orto-doxa* nu e o sectă, înseamnă *calea dreaptă*, nu i s-a atribuit nici o derivaţie, precum sunt baptismul şi alte ramuri ale catolicismului.

Noi, românii, am căzut direct din cer, suntem cel mai vechi neam al pământului. Nu am primit botezul din partea nimănui străin. De aceea, Eminescu numea credinţa, credinţa ortodoxă, *credinţa simplă*, dar *adâncă*, nealterată, numită şi *credinţa străbună*. Strămbunătatea este religia noastră. Naturală, megalitică.

Iar megalomanic, în sensul peiorativ al cuvântului, Zamfir se manifestă numai atunci când luptă cu Diavolul, cu amartaloii, cu satanicii, cu anti-creştinii şi anti-românii, când e pus în situaţia să apere românismul, vâna lui pură.

Aşa sunt aceste tablouri din **Ciclul muzicii**.

Dar există şi un **Ciclu al Apocalipsei**, începând cu tabloul **Apocalipsa**, pictat chiar într-o zi de Sfântul Gheorghe, cum îmi spune Zamfir. De altfel, toate lucrările, pictate pe pânză, frumos înrămate, au pe spatele lor notate titlul, dimensiunile, data realizării, ca şi anumite amănunte, cum ar fi indicaţia de mai sus. **Ciclul lunii** este un ciclu astral, în care sunt incluşi şi iadul, şi diavolul, şi apocalipsa. Din el face parte şi tabloul **Demonul şi Zâna**, un original contrast între un personaj atotcuprinzător, al tuturor, şi discretul personaj românesc, care i se opune, abia sugerat de pastă.

Există şi un **Ciclu al purităţii**, cum este tabloul pe fond galben, căruia i-am spus „capodoperă". El se numeşte **În ţara pădurilor şi lacurilor virgine**. Iar celui cu zeci şi sute de dungi orizontale i-a spus **Simfonia în La Major**, deci face parte din **Ciclul muzicii**, dovadă că şi seamănă cu nişte unde sonore, cu striaţiile care apar pe computer atunci când înregistrezi muzică.

Sigur, tablourile care sugerează peisaje naturale, lanuri de grâu, căpiţe, turme de oi, satul primordial, le putem include în **Ciclul mioritic**. Există o tendinţă panzamfirică de a reprezenta esenţele românismului, tot ceea ce este reprezentativ la români, pe de o parte, iar, pe de altă parte, de a reprezenta ceea

Scanned with CamScanner

ce li se opune, cum este **Ciclul satanic**, din care face parte şi tabloul **În lumea subterană**. Există în el un mister ocult, simbolizat de cele 7 lumânări, precum la Sfeşnicul ebraic cu 7 braţe, apare apoi o zonă neutră şi la subsol un râu cu peşti. O fi lumea de dinainte de Hades?

În contrast, există **Ciclul Raiului**, din care face parte tabloul numit chiar **Grădina Raiului**, un peisaj din copaci, care arată ca nişte păpădii. De toate culorile. Numai unul este verde, plasat în stânga privitorului, pată de culoare care conferă peisajului o neobişnuită adâncime.

Tablourile nu sunt organizate/înşirate pe cicluri, ci amestecate, pentru a crea spectacol, varietate. Tablourile pur abstracte, cum sunt cele din **Ciclul muzicii**, se află alături de cele din **Ciclul mioritic**, de pildă, cu valenţe figurative. Astfel, **Sonata în Sol Major** stă lângă **Peisaj din Cobla**, redat numai prin pete de culoare. Apoi sunt tablourile cu flori. Care au ceva din maniera avangardiştilor, din paleta suprarealiştilor, care se trag din fovişti şi din naturile moarte ale lui Cézanne. Sunt ca nişte flori de ierbar, puse la presat.

Fantastic este **Marele cataclism – Schimbarea la faţă a pământului**. Sigur, aici vizionarismul panzamfiric se manifestă plenar. El vede gigantica schimbare la faţă a pământului, fapt pe care, concret, îl exprimă în alt tablou intitulat sugestiv **Calul de foc alungând iadul de pe pământ**.

Formidabile sunt aceste titluri, care definesc ceea ce am scris nu o dată că expresia adevăratei naturi artistice este *inocenţa*. În cartea mea, **Inocentopia**, încă nepublicată, explic această natură primordială a artei, a artistului, raportând lumea la focarul ei inocent. Creaţia este un *actus inocentus*. Lumea creată de Dumnezeu nu are nimic pervers, satanic, virtute pe care i-a picurat-o omului, instinctului său, primului impuls, gestului primar cu care îşi reprezintă lumea.

Sigur, tot acest **Ciclu apocaliptic** mi-a amintit de pictura lui Vlaicu Ionescu, o pictură cabalică, misterioasă, încifrată, aşa cum arăt în filmul **Nostradamus**, bazat pe pictura sa, care traduce astfel catrenele marelui profet. Zamfir a fost în casa lui Vlaicu Ionescu de la New York. I-a văzut tablourile de pe pereţi. Eu i le-am văzut şi pe cele pe care le ţinea la vila din New Haven. Evident, pictura lui Zamfir nu este cabalistică, nostradamiană, plină de semne grafice şi cifruri, dar are tangenţă cu misterul, cu ceea ce este dincolo de vizibil. Multe tablouri sunt mistice, conspirative, vizionare, precum**Naşterea Faraonului**, dar li se opun mereu Ciclul florilor, Ciclul peisajelor paradisiace, precum **În ţara lacurilor virgine**, dar mai ales Ciclul muzicii, din care mai fac parte şi **Sonata în Do Minor**, **Simfonia în Do diez Major** „a primăverii", care are corespondenţă chiar cu partitura acestei simfonii.

*

Interesant ar fi, mă gândeam, un concert panzamfiric, la nai şi orchestră, în ambianţa acestor tablouri. Oare ce-ar cânta? Sigur, una din lucrările care i-au inspirat tablourile respective. Zamfir nu are o tehnică venită din studiul culorilor, care produc o patină specială prin combinaţia lor savantă. El nu este un grigorescian, un impresionist sau un savant vizionar ca Velazquez sau Goya, cum ne-am fi aşteptat. El pictează direct cu pastă crudă. Patina este simplă,

Scanned with CamScanner

directă, pentru a crea senzaţia cât mai vie a materiei. **Peisaj lunar**, de pildă, este gri complet, dar un gri întunecat, amestecat cu negru, iar în colţul din dreapta, sus, ca o pată maronie, e Luna. Parcă e Luna văzută de Henri Rousseau în faimosul său tablou **Visul**, aflat la MoMA.

Deşi neofit, nu simţim nici un act imitativ, nici un model. Ceea ce vedem în tablourile lui Zamfir, nu există în alte tablouri româneşti sau străine. Nu poţi să faci asociaţii cu un pictor anume, cu o perioadă anume din istoria picturii. Dacă noi am făcut anumite asociaţii, le-am făcut pentru a uşura comunicarea, pentru a-l călăuzi pe cititor şi a-l apropia de universul panzamafiric. Dar unde găseşti tablouri ca **Doina Română din Nai**? Sau **Simfonia în La major**? Nicăieri. Există şi una în Do Major, pictată în Franţa. Trebuie să-i asculţi muzica pentru a-i înţelege pictura. Evident, înţelegem această dorinţă nebună de a-şi exprima muzica şi în culoare.

Am scris un amplu eseu despre Interferenţa limbajelor în **Dicţionarul cinematografic al artelor româneşti** (2005), reluat în antologia **Culorile sunetelor** (2015), o carte deosebită, coordonată de Ioan Big şi Radu Lupaşcu, doi rari pasionaţi de artă, adevăraţi Don Quijote ai iluziilor armonice. Însuşi titlul ei spune totul, iar subtitlul e şi mai pe şleau: **Muzica şi artele vizuale**.

Ideile acestei interferenţe se pot aplica şi în cazul lui Gheorghe Zamfir, un muzician ales care îşi pictează muzica. Este un muzician care aude culori şi un pictor care vede muzică. Există şi numeroase filme documentare, realizate în special de britanici, dar şi fostul Studio „Al. Sahia" se poate lăuda cu o bogată colecţie, în care se analizează pe toate feţele interferenţa artelor, melodicitatea culorilor şi plasticitatea melodiilor. Aici mai adaug o idee: posibilitatea transpunerii creaţiei plastice şi muzicale a lui Gheorghe Zamfir în limbajul Art Morphing, care a apărut o dată cu videoclipul **White and Black** al lui Michael Jackson, apoi a fost preluat şi în filmele mari. Dar deja azi apare curent în galeriile de artă, fiindcă opera unui artist poate fi transpusă în limbajul morphing, care este un efect plastic în mişcare, îmbinat cu animaţia. Acum a devenit chiar un joc pe computer. Cel mai frecvent exemplu este fotografia lui George Bush care se transformă în chipul lui Arnold Schwarzenegger. Sinteza celor două chipuri dă un chip absolut nou, dar care păstrează discret trăsăturile extremelor. Însă videoclipurile Art Morphing sunt uluitoare, fiindcă ele pot înlănţui, prin tehnica *enchainé*, zeci de chipuri, o sută, câte vrem. Autoportretele lui Rembrandt, de pildă, pot fi toate concentrate într-un videoclip, care devine un spectacol rafinat, de trecere de la o imagine la alta, prin *enchainé*, ca o plutire de vis, în timp ce în banda sonoră se aude muzică de Bach, să spunem. Art Morphing este, prin urmare, un efect cinematografic, în care trecerea de la o imagine la alta se realizează după tehnica animaţiei, adică este un efect cu încetinitorul, cadru cu cadru, trecerea de la o imagine la alta se face subtil în chip miraculos. Categoric, e vorba de un efect magic.

La fel, ciclurile lui Zamfir pot fi înregistrate pe casete prin efectul Art Morphing. Plus că muzica sa formează cu ele o unitate perfectă. Vom putea beneficia de un spectacol audio-vizual deosebit.

Artele nu sunt pure. Nimic nu este pur, decât conceptul lui Dumnezeu, când a făcut lumea. Proiectul iniţial. Pattern-ul sau ideile prime, din planul

Scanned with CamScanner

suprasensibil, cum spunea Platon. De pildă, prototipul Adam şi Eva. Sau arhetipul. Şi de la el, pe ideea metempsihozei, Liviu Rebreanu a scris romanul **Adam şi Eva**, în care spune povestea celor şapte reîncarnări ale cuplului în tot atâtea perioade istorice diferite. În care se văd clar schimbările. Fiindcă, imediat după creaţie, a apărut tentaţia fructului oprit, păcatul, apoi crima, Cain ucigându-şi fratele, şi totul s-a degradat, s-a ajuns la istoria pe brânci, în subterane, a omenirii. Totul a devenit o reţea obscură din care ne luptăm să scoatem o gridophanie estetică. Căci arta e singura care se află în căutarea modelelor dintâi, a tiparului divin, a modelului arhetipal. Arhetipurile lui Platon! Artiştii sunt inocenţii lumii, care aleargă după puritate, după purificare. Cine reuşeşte? De aceea, o artă tinde spre altă artă. Scriitorul scrie romane cinematografice, iar cineastul face literatură. Când cântă, Zamfir vede poveşti, vede culori, vede arhitecturi galactice, vede rugăciuni. Şi încă e bine. Dar ce te faci când muzicianul îmbracă sutana preoţească sau face politică, aşa cum stau la noi soliştii de muzică populară în băncile parlamentului, ori când politicianul se crede artist sau preşedintele Pascupas, scriitor?!

Aici se vede esenţa Universalului Limitrof, în interferenţa artelor. Culorile muzicii nu sunt o aberaţie a poeţilor, a eseiştilor, ele există, iar dacă ascultătorul nu le percepe, e păcatul lui, e pierderea lui. Dar le percepe din plin artistul care simte nevoia să se exprime concret şi în culoare. E ceva fantastic să vezi această înşiruire de tablouri melodice, în stil Art Morphing: **Simfonia în La major**, **Doina Română**, **În mările subterane**, **Simfonia în Re major**, **Golgota**, sugerând ideea biblică, ideea că s-a prăbuşit vecia, că s-a despicat templul în două!

Şi cu această imagine, Zamfir mă conduce spre un loc special, unde se află Ciclul de cruci al închisorilor României. Sunt zece tablouri, aflate în jurul capului lui Iisus sculptat în lemn, tăiat în basorelief, aşa cum spunea Eminescu în **Dumnezeu şi Om**:

Azi gândirea se aprinde ca şi focul cel de paie
Ieri ai fost credinţa simplă însă sinceră, adâncă,
Împărat fuşi Omenirei, crezu-n tine era stâncă...
Azi pe pânză te aruncă, ori în marmură te taie.

Mai jos, pe stâlpul de susţinere a plafonului, se află o cruce din lemn, pe care e imaginată ideea crucificării într-un lan de grâu, într-un loc plin de verdeaţă, ca în cântarea veşnicei pomeniri. Iar alături, pe grinda de sus, se află acest ciclu panzamfiric, picturi pe pânză şi lemn, care fixează supliciul martiric la Aiud, Piteşti, Jilava, Sighet, Gherla, Poarta Albă şi la celelalte închisori comuniste, loc de chinuri pentru patrioţii români. Pe lista închisorilor se află şi lagărul de reeducare de la Găeşti! Dar aici nu au murit martiri. De aceea, Zamfir mi-a precizat că el a avut în vedere închisorile care au zdrobit patrioţi. De unde şi titlul generic, **România, ţară de martiri** (1944 – 1999). Sunt zece tablouri mici, cărora li se adaugă **Golgota**, ca simbol general. Dar toate sunt colaje, având crucea aplicată pe un fond monocolor.

Scanned with CamScanner

Golgota este o excepţie, fiindcă, aşa cum îmi spune Zamfir, îl reprezintă pe „*Hristos masacrat*". Nici Caravaggio nu a imaginat aşa ceva, ci doar un Hristos zdrobit. Un Hristos cu oasele rupte, dar „*masacrat*" e ceva apropiat de imaginea martirică pe care Mel Gibson a încercat să ne-o arate în filmul său **Patimile lui Hristos** (2004), reuşind să uluiască şi Vaticanul, care l-a exclus de pe lista reprezentărilor „adevărate". A considerat viziunea lui Gibson o exagerare. Ceea ce nu este în regulă, fiindcă documentele epocii ne transmit o atare imagine apocaliptică a Golgotei. Restul, mii de imagini, sunt reprezentări edulcorate, care fac suportabilă suferinţa. Fiindcă un om nu poate suporta un martiriu. Dar Iisus nu a fost om. Şi de aceea este de acceptat şi viziunea lui Zamfir. Masacrarea face să i se piardă Mântuitorului complet formele, conturul, personajul nu mai are figură umană, e una cu lutul, cu noroiul, cu materia neagră, apăsătoare, care domină acest tablou atât de întunecat. E un Iisus al neantului, al beznei veşnice.

Poate de aceea deasupra lui, pe întreaga grindă a plafonului, Zamfir a înşirat, ca o ofrandă, tablouri din Ciclul floral şi din Ciclul muzicii.

Nu departe, lângă o fereastră, se află un Înger din stejar. Zamfir mă îndeamnă să-l ating şi să-l ridic. E imposibil. E de o greutate urieşească. Este o piesă de mare preţ, acest înger are 300 de ani vechime, „*l-am luat de la un arhivar din Anglia*". Fenomenal! Cred că numai povestea acestui înger poate constitui materia unui foileton. Plus transportul lui prin toate locurile pe unde a trăit Zamfir. Dar cum de nu l-a prăduit alde Adrian Scârbu?, întreb. Fiindcă, spune Zamfir, arată aşa, prăpădit, ca o vechitură, iar eu l-am dosit bine printre lucrurile mele. Aşa cum mi-am dosit şi casetele, şi filmele, pe care el nu le-a găsit. Aşa am făcut peste tot pe unde am fost, mi-am amestecat lucrurile, cele de valoare cu altele, să le feresc de escroci...

Alături, pe perete, se află un grup de icoane pe sticlă. Sunt formidabile, una şi una. Cea mare, cu multe despărţituri, îmi explică Zamfir, icoane în icoană, o am de la Antonie Plămădeală, iar acest tablou, rezemat de perete, e o schiţă a fratelui Nicoletei, Petru Beca, un studiu pentru Răstignire. Da, foarte, foarte interesant. Te izbeşte în el aceeaşi căutare martirică, aceleaşi forme informale, sugerând durerea, marea sfâşiere a răstignirii. Apoi, alături, un alt tablou al lui Zamfir, un „*pastel în tonalităţi majore*", cum îmi precizează el.

*

Aşadar, în această Casă cu Enigme, cum am numit eu casa de la Cobia a lui Gheorghe Zamfir, una dintre marile enigme este chiar această expoziţie sui-generis, o îngrămădire de tablouri originale, amestecate cu lucruri de altă

Scanned with CamScanner

proveniență. Toate pânzele sunt semnate de autor, în stil armonic, o semnătură ca un solfegiu floral, ca un buchet de solfegii.

Este documentul manifestării plastice a unui muzician, care își exprimă stările muzicale în culori crude. El face culoarea să cânte, așa cum face muzica să fie picturală. În istoria artei, mulți artiști au reprezentat muzica prin instrumente. În Renaștere și în epoca barocă, în special, naturile statice cu instrumente erau ceva comun. În spiritul lor, mulți plasticieni români, și nu numai, au căutat să surprindă muzica în forme picturale. Dar ei au reprezentat de regulă muzica prin instrumente, cum am spus, iar Theodor Pallady a adăugat și partituri, numindu-și chiar așa o lucrare, **Natură moartă cu vioară și partitură**. Și nu cred că există artist să nu fi pictat astfel de tablouri, inclusiv suprarealiștii, rareori însă au reprezentat muzica prin portrete, precum l-a văzut Iosif Iser pe Barbu Lăutaru cu cobza lui, Corneliu Baba pe Enescu bătrân, gârbovit, cu vioara sub braț, însuși Zamfir a fost pictat în zeci de tablouri cântând la nai sau cu naiul în mâini, spunând o rugăciune. Are și un portret făcut de Popa's, surprinzându-l, alături de Dumitru Fărcaș, într-o ipostază matură, deși mă așteptam la una panzamfirică, sub chip de țap.

Dar nici un muzician nu a fost și pictor, să-și exprime stările lui muzicale, să exprime în culori și reprezentări abstracte simfoniile, sonatele, concertele pentru nai și orgă. Picturile lui Zamfir sunt stări simfonice sau meditații religioase, așa cum simfoniile sunt generatoare de imagini plastice, de culori muzicale, de evocări narative. Istoria artei și a muzicii a cunoscut și muzicieni pictori sau pictori muzicieni, precum Leonardo, cel care a creat Viola organista, numită și „The Sound of Da Vinci", dar iată că acum și România are un muzician pictor sau un artist plastic al muzicii.

Homo universalis

O mărturisire a lui Gheorghe Zamfir despre tatăl lui, care a avut visul să fie cel mai mare fermier al pământului, să aibă mii de oi, de vaci și de cai, se potrivește și fiului, care e atins de această dorință atotcuprinzătoare. Zamfir trăiește o mare răstignire, un paradox artistic și existențial: deși afișează un comportament modest, de păcătos convertit, de călugăr spășit, după ce a cochetat și cu dracul, totuși în plan creator vrea să fie primul, neîntrecut și necuprinzător. E naist, a cucerit lumea cu naiul, dar acest lucru nu l-a mulțumit. Am arătat care este cauza, ascendența în praxis, o ascendență materialistă, care își pune amprenta și pe spirit.

Până la un punct, cariera sa se aseamănă cu ceea ce i s-a întâmplat lui Enescu, care cucerise lumea cu vioara, apoi cu pianul și dirijatul, deși în taină el compunea, se considera compozitor, cea mai importantă dorință a sa fiind aceea de a fi recunoscut pe plan mondial drept compozitor. Șansa aceasta a venit de la comuniștii, care au finanțat Festivalul „George Enescu", ajuns azi la a 23-a ediție. S-a investit enorm în acest festival, an de an, tot mai mult, ca să i se promoveze lucrările simfonice, să fie cântate de marile orchestre ale lumii, de marii interpreți.

Scanned with CamScanner

Şi Zamfir a dat-o pe compoziţie. Dacă Enescu se apropie de o sută de lucrări scrise, ceea ce înseamnă destul, îl situează printre marii compozitori ai lumii, Gheorghe Zamfir i-a întrecut pe toţi, ca tatăl său cu oile, are peste 300 de lucrări compuse, poate pe unele nici el nu le mai ştie! Cine i le va cânta? Sigur, e necesar un festival internaţional, care să-i cânte piesele. Din păcate sau din fericire, cheia lor este naiul. Şi un naist ca el nu se mai găseşte. Cine îi va cânta mai bine lucrările pentru nai decât o face azi el însuşi?!

Cele mai multe compoziţii create de muzicienii lumii sunt pentru pian şi vioară, apoi pentru violoncel, rareori pentru flaut sau alte instrumente. Pentru nai cred că numai el a compus. E unicul. Sigur, Zamfir a fost profesor la Conservator şi a creat o şcoală de naişti. E posibil ca elevii lui să-i descopere opera şi să i-o cânte.

Însă ar trebui ca Zamfir să-şi scoată CD-uri cu toate compoziţiile, fiindcă aşa cum cântă el la nai propriile piese şi alte piese celebre, cum ar fi **Anotimpurile** de Vivaldi, nu mai cântă nimeni şi nu sunt semne că cineva o va face prea curând. A creat ceva unic, inegalabil.

Dar Zamfir tot nu-i mulţumit. Dovadă că a trecut la interferenţa limbajelor, s-a extins la alte arte şi a început să scrie poezie, ceva firesc dacă ne gândim că muzica pe care o cântă este poetică, mai ales cântecele populare sunt pline de poezie. Însăşi poezia sa cultă are ceva din natura versului folcloric.

Dar poeziei i-a adăugat proza, a publicat şi o carte de povestiri, numită chiar **Poveştile lui Zamfir**.

Mai mult, a simţit nevoia să-şi exprime talentul şi cu penelul, nu numai cu naiul şi cu pana. Tablourile sale, pe care le-am văzut în casa sa, sunt de natură fovistă, aprinse, ca arderile sale interioare, ca flăcările din şemineul aflat în salonul mare, sunt foarte viu colorate şi exprimă ideea vertijului, a iuţirii, încât ne fac să vorbim de un fel de Van Gogh de Găeşti.

Apoi profesorul, pedagogul, creatorul de şcoală! Acest lucru a dus la o altă dimensiune a sa, aceea de teoretician, de muzician care îşi teoretizează munca, arta, reuşind să alcătuiască un tratat de estetică muzicală din perspectiva naiului.

La care se adaugă creatorul de ansambluri folclorice şi de orchestre culte, cum este „Zamfir 50". A creat tarafuri, a fost şi este un bun manager. Are o fundaţie şi o firmă, „Zamfir Production". Iar peste toate este un bun gospodar, bucătar iscusit, grădinar, pomicultor, crescător de animale şi păsări, botanist neîntrecut (casa sa e o adevărată seră!), dar şi un arhitect de case, fiindcă el şi-a proiectat casa în care trăieşte la Cobia, după cum a proiectat şi alte minuni, temple, biserici, catedrale, aşezăminte de cultură, aflate deocamdată pe suluri mari de hârtie, pe planşe, ca proiecte de vis.

Într-un fel, Gheorghe Zamfir este ca un meşteşugar, care meşterește tot în curtea sa, se pricepe să repare gardul, acoperişul casei, instalaţia, lumina electrică, aragazul, orice. Totul, totul, acest om doreşte să facă totul, să dovedească că orice i-a dat Dumnezeu omului să facă, poate face!

Scanned with CamScanner

Triumf

Acest tip de total-ism (să nu zic totalitarism, care înseamnă cu totul altceva!) duce la exagerare, la exclusivism, la răstignire, la acel bombasticism născător de false mituri. Fiindcă nu le poţi face chiar pe toate bine, perfect, ca un meşter care se specializează numai într-o direcţie anume. Un om total, omul exclusivist, îi exclude pe ceilalţi, numai ceea ce face el e bine. Pentru Zamfir, Beethoven et co, nemţii în general, au compus o muzică drăcească. Lui Enescu însuşi, în afară de **Rapsodii**, nu ştiu dacă îi mai apreciază vreo lucrare, deşi **Oedipe** are un mesaj luminos, victoria Omului asupra destinului. Ce săracă ar fi lumea fără Vivaldi, Mozart, Bach şi încă sute şi mii de muzicieni care nu au făcut umbră degeaba pământului!

Arta e pentru toţi. Iar diversitatea omenească impune un respect pentru toate gusturile. Nu numai ceea ce îmi place mie este absolut. Fanatismul a fost întotdeauna un rău pe pământ. Să ne gândim numai la fanatismul religios, câte victime a făcut, câte nenorociri a adus şi mai aduce, iar Statul Islamic face măreţe planuri de viitor sub teroare. Arta trebuie să împace extremele.

Apoi eşti muzician, eşti artist! Nu poţi să excluzi jazz-ul din muzică, de pildă. Există milioane, sute de milioane de oameni care cântă şi fac jazz. Marii muzicieni ai lumii sunt jazzmeni, cu Louis Armstrong în frunte. Acest tip de muzică se trage din *negro spirituals*, din folclorul african şi are o natură religioasă. Se află în sângele negrilor, aşa cum **Ciocârlia** se află în sângele românilor. Şi nu cred că negrilor nu le place **Ciocârlia**. Dimpotrivă. A probat-o Zamfir chiar în Africa de Sud! Când fetele mele, ce alcătuiesc trupa Indiggo Twins, au compus melodia **La, la, la**, inspirată din cântecul fetelor de la Căpâlna, imediat marii moguli ai muzicii afro-americane, Jay-Z şi Kanye West, au inclus-o pe albumul lor **Watch the Throne**, devenind hit american.

Cunosc bine această rasă superioară a pământenilor, rasa neagră (*niger* = negru, în latină), apărută pe cel mai vechi teritoriu locuit de pe Terra. Cercetătorii susţin că în Africa îşi are originea rasa umană, de-a lungul văii

Scanned with CamScanner

Marelui Rift African, ce traversează Etiopia şi Kenya (unde-şi au originea şi strămoşii lui Obama), aici fiind descoperite cele mai vechi schelete ale înaintaşilor oamenilor de azi. Şi, un lucru semnificativ, unul dintre instrumentele cele mai răspândite în Africa de Est era/este... naiul! Cum era şi în Munţii Anzi, şi în Oceania, nu întâmplător aici fiind leagănul artei moderne. În Statele Unite trăiesc circa 40 de milioane de negri. Când mă aflu la New York, îi văd la fiecare pas. Sunt prezenţi peste tot, mai ales în manifestările artistice. Au un talent nativ ieşit din comun. Dumnezeu i-a înzestrat pe aceşti oameni cu toate darurile bunătăţii, înţelepciunii, artelor, dansului, cântului, ritmului, bunelor dispoziţii. Fiinţa lor emană de energie pozitivă. Au un umor fără concurenţă. Nu există oameni mai plăcuţi. Iar muzica lor, cum ar fi muzica Gospel, este divină. Sursa ei este folclorul *negro spiritual*, care este şi sursa jazz-ului. În fond, jazz este o expresie a energiei debordante a negrilor, forma iuţirii de sine a cântăreţilor de culoare. Nu poţi să desconsideri o astfel de muzică, astfel de oameni.

Şi totuşi Gheorghe Zamfir a afirmat pe scena Festivalului de Nai de la Găeşti, şi nu numai, că jazz-ul este *„muzică de la buric în jos"*, iar ceea ce face el, ceea ce facem noi, românii, e de la buric în sus, se adresează capului şi inimii. Dacă am cântat de două mii de ani numai muzică de la buric în sus, de ce am decăzut aşa de jos, mai jos de sub buric, sub talpa gâştii?! A auzit jazz cântat la vioară, la flaut, la harpă, la orgă, nu se poate cânta jazz şi la nai? Nu putem cu naiul să urcăm şi buricul la spirit?

Negro spiritual conţine texte preluate din Biblie, axate pe speranţa în mântuire, pe care românii noştri şi-au pierdut-o. Cântecele sunt pline de improvizaţii sofisticate şi au un ritm fantastic, cu o desfăşurare sincopată, asemenea bătutelor noastre ardeleneşti. Dar dacă noi punem accent pe melodie, în muzica folclorică şi în muzica religioasă, afro-amercanii îşi exprimă sentimentele prin combinaţii de ritmuri nuanţate, create într-o stare de exuberanţă extatică colectivă, care nu diferă de şezătorile şi horele noastre, de trăirile românilor şi de transa la care ajung interpreţii noştri, în frunte cu Gheorghe Zamfir, mai ales atunci când cântă piese tumultoase, ce fac parte din sfera iuţirii de sine.

La noi există o ciudată suficienţă, o cumplită, în fond, răstignire, de a ne considera protocronişti în toate şi de a desconsidera realităţi pe care nu le înţelegem. Şi în loc să le asimilăm prin cercetare, prin cultură, fie le imităm prost, fie la ignorăm, dăm din mână şi spunem, puah! Aşa făcea şi Vadim. Dacă el spunea că X nu e bun, trebuia ca toţi românii să spună ca el. Ca şi în cazul unor preşedinţi miopi. Un politican ales în fruntea statului este preşedinte şi pentru cei care nu l-au ales. Cu atât mai mult în artă trebuie să acceptăm şi ceea ce nu ne place. Sigur, mă refer la valori, nu la mediocrităţi, la fapte realizate cu har, nu cu pumnul. Negrii au ceva molipsitor, pe care noi l-am pierdut: harul ludic, umorul, exuberanţa, o tinereţe spirituală, o putere de a se copilări, de a atrage lumea la joc, la eliberare, la uitare de sine. Şi sunt foarte atenţi şi respectuoşi cu ceea ce fac alţii. George Enescu nu a desconsiderat muzica lăutărească, dimpotrivă, o aprecia enorm şi o punea în rândul marilor inspiraţii, la baza folclorului românesc.

Scanned with CamScanner

Sigur, sunt şi oameni cărora nu le place Bach. Sau chiar mai popularul Mozart. Am auzit un melomac care spunea că e prea dulceag, săltăreţ, superficial!!! Nu poate un melomac să-l înţeleagă pe Bach. Ce facem, îi scoatem pe aceşti compozitori din istoria simţirii şi-i băgăm în istoria nesimţirii?

Încă o dată spun, un artist nu trebuie să facă politică, să fie atât de împătimit politic încât să nici nu ştie când îşi trădează arta, deşi el cântă, fără să ştie, chiar ceea ce critică. E un domeniu minat şi ajunge repede să-şi extindă opiniile sale şi asupra muzicii, să-i descopere pe muzicieni cu bubele lor, că ăsta-i vândut Satanei, celălalt e mason, unul a trădat ortodoxia, altul e jidan prost etc. Şi astfel devine un extremist al muzicii.

Simţul muzicii geniale îl are superdezvoltat şi Gheorghe Zamfir, îl avea şi Michael Jackson, amândoi artişti planetari, dar care se adresează unui public diferit. Nu există muzică sau public în general, decât în starea de concepte teoretice. În realitate, există muzici şi public.

*

Totalismul fiinţei nu este pentru om. Omul nu poate fi Dumnezeu. Numai Dumnezeu este un creator absolut. Cine s-a vrut a fi Dumnezeu, a căzut în totalitarism. Oamenii, chiar şi geniile, au limite. Ceea ce este minunat. Limitele ne fac să căutăm necuprinsul, spaţiile nelimitate. Creaţia vine din ambiţie, din nevoia de perfecţionism. Fiindcă dacă toţi l-am iubi numai pe Zamfir şi am asculta numai muzică de Zamfir, am considera că lumea e prea liniară, neinteresantă, nu are varietate şi dinamism. Dar aşa, lângă Zamfir, îi putem asculta şi pe Enescu, şi pe Bach, şi pe Mozart, şi pe Ceaikovski, şi pe Ravel, adică conturăm lumea muzicii, care este o lume minunată, miraculoasă, tocmai pentru că are diversitate, are foarte multe nuanţe, fiind făcută pentru cât mai mulţi, pentru toate gusturile pământeşti.

Dar îl înţeleg perfect pe Gheorghe Zamfir, fiindcă şi eu sunt marcat de această dorinţă, cel puţin în domeniul literar, să fac de toate, să fiu cel mai bun la toate capitolele literare, în poezie, teatru, proză, eseu, pamflet, critică, cercetare, da, dar şi în matematică, film, muzică, şi e posibil în unele să fiu, aşa cum m-au calificat contemporanii, precum Ion Truică, Mircea Micu, Mircea Ghiţulescu sau Emil Boroghină, care mă socotesc *number one* în critica de teatru şi film, dar şi Gheorghe Zamfir mă prezintă peste tot drept *„un fenomen, cel mai mare scriitor român în viaţă"*, iar *„în materie de critică muzicală, îi depăşeşte pe toţi criticii care au scris în presă în ultimii 60 de ani!"*

O fi, n-o fi aşa, Dumnezeu ştie, oricum, pot să spun că pe mulţi îi impresionează totalismul meu, faptul că am scris mult, am publicat 90 de cărţi şi mai am nepublicate vreo 20! Aş fi, la acest capitol, al prolificităţii, al treilea după Nicolae Iorga şi Mihail Sadoveanu! L-am bătut pe Camil Petrescu?! Brrrr! Ce va rămâne din biblioteca mea, nu ştiu. Cert este că multe din cărţile mele nu se cunosc, nimeni nu m-a citit integral, dar nici măcar pe capitole. Cine sunt cu adevărat, nu ştie nimeni, nici copiii mei. Eu nu sunt popular ca Petrache Lupu sau Gheorghe Zamfir. Poate fiindcă mi-a plăcut să stau departe de glorie şi de putere. Am avut repulsie când am văzut scriitori marcanţi, pe Marin Sorescu,

Scanned with CamScanner

Grigore Vieru sau Fănuş Neagu, stând de-a dreapta lui Iliescu! Ce să mai spun de scriitorii de curte ai lui Ceauşescu, precum un Titus Popovici? Sau Adrian Păunescu, care a vrut să fie şi cu Ceauşescu, şi cu „Europa Liberă"!? Şi câţi ca ei?! Cu adevărat... Puah! Acest balans i-a făcut să scrie mai bine, i-a făcut mai bogaţi, mai frumoşi?!

Şi Zamfir s-a ţinut departe. Da, dar totalismul tatălui său a fost mai puternic în el. Zamfir a vrut totul, şi glorie, şi bani. Dar atotcuprinzătorul este exclusivist. Aşa cum o sectă de pe strada mea îl face pe Dumnezeu un fel de dictator, „ori cu Mine, ori să vă ia dracul"! Sigur, e o interpretare eronată a poruncii biblice: „*Să nu ai alţi dumnezei afara de Mine*".

Totalismul duce la depăşirea limitelor, la exacerbarea eului, la miopie. Sigur, Zamfir este bun în tot ce face, dar nu tot ce face este la fel de bun, superlativ, precum cântă la nai. Desigur, toate celelalte sunt ca un „violon d'Ingres", îl ajută să-şi desăvârşească pasiunea principală. Chiar şi pasiunea sa extra-muzicală, de luptător pe baricadele românismului, este făcută tot din perspectiva muzicii, a apărării ei de sufluri vitrege, otrăvitoare. Totul este ca extremismul să fie domolit şi bine controlat, printr-o autoapărare a fiinţei.

Eram şi eu tentat să fiu mai bun decât toţi, dar am descoperit ce neinteresantă ar fi literatura lumii dacă ar există numai cărţile mele în biblioteca ei! Şi mă bucur că aşa i-am acceptat şi pe Sofocle, şi pe Aristofan, şi pe Shakespeare, şi pe Dante, şi pe Borges, şi pe Kundera. Pe toţi bunii scriitori. Lumea este mult mai frumoasă în diversitatea ei. Părţile fac întregul. Cu o singură picătură nu s-a făcut oceanul. Numai pentru Dumnezeu oceanul este cât o picătură. Dar pentru om? Omul, ce ambiţie deşartă, vrea să se măsoare cu Dumnezeu!

Mă gândesc acum la Lia, la frumoasa fată de împărat, care a refuzat tot aurul din lume ca să ajungă la soare, să se iubească cu el, dar mama soarelui a blestemat-o şi a căzut ca Icar, a devenit o micuţă ciocârlie, care tot se avântă în tării şi cântă în vertijul ei ameţitor, dar iar cade, revine pe pământ. Mai sus decât prea sus nu se poate. Mai alb decât albul, cum spune Zamfir, da, acesta-i perfecţionismul, boala secolului, ce ideea absurdă, să-l cânţi pe Mozart mai ceva decât Mozart! Nu mai încăpem în istorie de atâta perfecţiune la kilogram!

Ceea ce ne deosebeşte radical, pe mine şi Zamfir, este faptul legat de bani. El a acumulat averi, eu m-am tot lepădat de averi, am vrut să fiu sărac, cât mai puţin dependent de materie. El stă într-un palat, cu maşină la scară, cu tot ce vrea, chiar dacă acea casă se află lângă Găeşti. Dar merită. Are palat un puşcăriaş care a fecalizat România, de ce să nu aibă şi Ciocârlia neamului nostru unul? Ar merita nu unul, ci o sută, mai multe decât ale fostului dictator. Dar ce s-a ales din vilele lui Ceauşescu? Zamfir a avut o vilă pe str. Dr. Teohari, dar ciocoii i-au luat-o. Când se afla în exil, a avut un apartament la Paris, pe care i l-a luat cu hapca Satana în fustă, oricum, acolo, în buricul neasemuitului târg, a compus cele mai frumoase piese simfonice. Şi locul unde trăieşte, îl inspiră pe un artist. Îi alimentează un alt orizont. Păcat că nu mai are acel apartament. Mi-ar fi plăcut ca informaţiile din această carte să le culeg de acolo, nu de aici. Sunt aceleaşi, dar nu mai au acelaşi parfum, aceeaşi vibraţie, aceeaşi rezonanţă!

Scanned with CamScanner

Apoi, la lansarea cărţii mele, Zamfir a declarat că mafia americană şi franceză l-au deposedat de 5 miliarde de dolari! Miliarde! Cei de acolo ne uitam la el uluiţi! Cine să creadă aşa ceva? Cum să crezi?! Cică *„dacă nu mă jefuiau, cumpăram tot bulevardul ăsta, făceam şcoli, spitale, biserici, case de cultură!"*

Adevărată răstignire! Gigantească, precum o nouă Golgota, nevăzută, neînchipuită! Scriu cartea de faţă tocmai ca să dezleg enigmele, ca un Oedip pribeag care nu poate trece mai departe, care nu are orizontul deschis, dacă nu-l înfruntă pe Sfinx, dacă nu ghiceşte adevărul, dacă nu dezleagă tainele întrebărilor sale. Ce se ascunde sub această cifră astronomică, 5 miliarde? Cum s-a ajuns aici? Când a fost sărăcit de o sută de mii de dolari, să spunem, nu a tras un semnal de alarmă? Dar la un milion? Aşa cum un multimilionar ca Donald Trump spunea că cel mai greu e să faci primul milion, restul milioanelor vin de la sine, probabil că aşa şi cu furtul, greu e să furi un milion, pe urmă, e mai uşor... Dar când i s-a furat un miliard, nu s-a clătinat vecia? Ne jucăm cu miliardele ca ţiganii de-a alba-neagra. Avocatul sau avocaţii lui ce-au păzit? Cum de-a ajuns aici, să i se fure 5 miliarde?! Sau poate a fost atât de ocupat cu creaţia încât nici nu şi-a dat seama cum au trecut anii (30 de ani de Paris, 8 ani de exil ceauşist şi încă pe atât după evenimentele din '89!) şi cum s-a întâmplat totul?!

*

Vom arăta în vol. 2 această răstignire teribilă. Aici doar spunem că mesagerul muzicii celeste a avut mereu de suferit de pe urma escrocilor pe care îi angaja. Aşa este cazul unui anume Jerry Shore, căruia îi lăsase pe mână casa sa din Hudson, Montreal, iar acesta, fiind şi homosexual, făcuse din ea bordel! Îi prăduise tot, inclusiv cele *„800 de sticle de vinuri scumpe şi şampanie, aduse din Franţa"* şi 75 de mii de dolari din contul său de la bancă, la care Jerry avea acces! A sărit la el şi l-a strâns de gât, a urlat la el, iar *„escrocul a început să bâlbâie în engleză, din care nu-nţelegeam o iotă..."* (B&B, p. 449). Atunci cum se explică angajarea lui Shore ca secretar, în ce limbă au comunicat?

Să vii după un lung turneu acasă şi să-ţi găseşti casa prădată, grea pedeapsă pentru spirit din partea materiei! Vorba din bătrâni, să nu dea Dumnezeu unui om cât poate să ducă! Spune Zamfir că, *„nici criminalii de război, ca Bormann, Himmler, Mengele şi alţii n-au îndurat atât"* cât a suferit el. Fiindcă ei au fosat condamnaţi, executaţi şi au scăpat, dar el a îndurat o continuă prigoană, tentative de omor, zeci de comploturi, pe care le vom prezenta pe larg în volumul următor. Cumplite răstigniri. De fapt, autorăstigniri. Dacă există un lanţ al slăbiciunilor, există şi unul al răstignirilor. Care, în cazul unui artist, nu au nici o explicaţie. Sunt enigme de nedezlegat. Cine poate să explice cum, în plin exil, când Zamfir era urmărit de securitatea ceauşistă, tarafiştii lui din România, în frunte cu Chisăr şi Botoca, au venit, ca la un semn de hocus-pocus, în Canada? Cum li s-a dat viza dacă el, Zamfir, era pe lista neagră?

Scanned with CamScanner

Nu există nici o explicaţie decât aceea că, printre tarafiştii pe care i-a adus, când era în plin embargo, se aflau şi turnători, cozi de topor! Aşa este, avea să-mi confirme Gheorghe Zamfir, când l-am întrebat.

Şi dacă Ceaşcă voia să-l lichideze, nu o făcea printr-un tarafist? Îl trimitea cu un pistol în ţambal! Dar *qui prodest*? Căci Zamfir nu era duşmanul României, nu vorbise nicăieri rău despre ţară, dimpotrivă, o slujea, o diviniza cu muzica, prin toţi porii lui! Ar fi fost o gravă greşeală politică, fiindcă Zamfir era un mesager al artei româneşti şi o firmă, un nume, o lichidare a lui ar fi fost un act absurd, total suspect, ar fi dat de bănuit, ar fi deteriorat relaţiile dintre România şi statele occidentale, care îl asimilaseră pe Zamfir (el avea cetăţenie franceză şi canadiană).

Şi dacă Zamfir colecta numai români în taraf, o făcea fiindcă erau cei mai buni, nu aveau înlocuitori. Aşa l-a descoperit şi pe Nicolae Şanu, din Braşov, emigrat în Franţa. Mare violonist. Dar s-a pierdut cântând prin restaurante... L-a adus şi pe vechiul său prieten, Benone Sinulescu, cel care l-a ajutat să plece din ţară, când l-a dus la Şt. Andrei, ministrul de externe, care i-a dat viza... La unul dintre concerte, Benone a cântat **Radu Mamii** şi spectatorii au recunoscut melodia, pe care o cântase Zamfir în anii precedenţi. Dovadă că folclorul românesc s-a impus în conştiinţa spectatorilor francezi...

Sigur, cum vom vedea, tot turneul din Canada, din 1984, primul turneu pe care îl organizează singur, după ce a fost înşelat de managerii lui, este o mare enigmă. Alături i-au fost părinţii lui, Tudor şi Elisaveta, care au venit din ţară, împreună cu cei doi nepoţi, Cătălin şi Petre. Un turneu în familie! În acest fel, elimina cozile de topor, fără să bănuiască atunci, cum va descoperi mai târziu, când şi-a luat dosarul de la CNSAS, că însuşi tatăl său era pus să-l toarne. Dar, oricum, prin familia sa, îi putea ţine la distanţă pe escrocii străini, care se lipeau ca scaiul de el, fiindcă era o sursă nesecată de câştig.

De pildă, din ce mi-a povestit Zamfir, ştiu cum l-au lucrat femeile, implicit soţia sa, Marie, cea din Franţa, cum l-a lucrat împreună cu un avocat de-al ei. Enigma asta trebuie să o dezvăluim, fiindcă nu este a artistului, este a omului de lume, a ghinionistului.

Eu n-am fost ghinionist, fiindcă n-am avut nici o dorinţă de câştig. Numai cine joacă la ruleta vieţii, depinde de noroc. Dar soarta a făcut să nu fiu nici ca în **Jucătorul** lui Dostoievski, nici ca în povestirea **Ghinionistul** a lui Rebreanu. O, Rebreanu, care avea teoria că succesul depinde numai de noroc şi, cum poporul român nu prea are noroc, a spus că sărăcia este vocaţia poporului român! Frumoasă teorie! Dar el a avut o avere frumuşică şi a urcat adesea şi în fotoliile puterii.

O, îi mulţumesc bunului Dumnezeu că m-a ferit de bogăţie, ba mi-a şoptit să le dau hoţilor mână liberă, să-i las să mă fure. Am îmbogăţit zeci de editori, fără ca unii să-mi dea nici un drept de autor. Tăbărau pe mine, fiindcă nu le ceream nimic! Ei nu ştiau că eu voiam să pierd, nu să câştig. Salvarea mea din mocirla existenţei a fost această concepţie a pierderii. Şi am trăit cumpătat, cum ne învaţă Iisus. Ca un bun creştin. Dacă trebuie să adunăm bogăţii în cer, ce-mi trebuie să am bogăţii pe pământ? Şi n-am fost în nici o tabără a puterii. Nici Zamfir. Dimpotrivă. Exilul său se datorează faptului că devenise mai popular,

Scanned with CamScanner

mai cunoscut decât Ceauşescu, iar dictatorul nu a suportat un asemenea afront. I-a pus gând rău. A fost nevoit să plece.

Un alt mister e legat de faptul că, după ce a plecat în Franţa, la scurt timp a revenit, s-a întors trei zile în ţară fără să ştie ai lui, fără să ştie securitatea?! Cum, în regimul comunist putea un nume ca el să treacă neobservat vama, să ia pur şi simplu avionul de la Paris, să ajungă la Bucureşti, şi apoi să se întoarcă liniştit la Paris, fără să aibă probleme? Ca în filmele cu James Bond. După acest exemplu, înseamnă că trăiam în libertate, să nu se mai spună că a fost dictatură! Numai Sergiu Nicolaescu mai putea face aşa ceva, da, dar el era trimis, nu exilat sau autoexilat.

Ceea ce m-a ţinut viu, a fost credinţa în Dumnezeu, în familie, în ţară, şi renunţarea totală la avere. Să vrei totul sau să nu vrei nimic? Două căi la fel de grele, de dificile, care cer vocaţie. Să nu ai limite la câştig sau să renunţi? Tot un fel de totalism, excluderea din viaţa mea a câştigului, a gândului cât îmi iese din cartea asta? Am îmbogăţit multe edituri cu cărţile mele, renunţând complet la orice drept de autor. Ciclul romanesc **Băieţii şi fetele de bani gata** l-a făcut pe editor să-şi cumpere două case lângă Gara de Nord, fiindcă a fost bestseller, a atins tirajul record de peste 100 mii exemplare, cum nu a avut nici un scriitor după '89. Şi eu cu ce m-am ales? Mă bucuram că sunt foarte citit şi, când am fost în Canada, la Toronto, un difuzor român mi-a spus că mereu îmi aprinde o lumânare la biserică, fiindcă datorită **Băieţilor de bani gata**, pe care a cumpărat-o din România, 15 mii de exemplare, la un preţ foarte mic, câţiva lei, şi-a făcut la Toronto o firmă de difuzare, din care trăieşte şi acum. Difuzorii au devenit cei mai bogaţi oameni ai cărţii. Nu autorii, nici editorii. Cartea mea a vândut-o la toţi românii din Canada şi Statele Unite!

Am văzut şi eu că, pe unde mă duceam, da, mulţi citiseră cartea mea. Am văzut-o şi în bibliotecile americane, în toate Public Library din New York, care au secţiuni în toate limbile pământului. Asta mă bucura, că-i bucur pe oameni. A fost singura mea aventură... comercială. Am scris aceste trei romane dintr-un foc, cum se spune, dar am considerat că ele nu mă reprezintă. Şi am renunţat să mai scriu cărţi comerciale, deşi erau editori, ca unul, Relu Năstase, de la „Antet", care se ţineau scai de mine să mai scriu aşa ceva. El mi-a dat şi un avans să scriu o carte despre Lica Gheorghiu şi aventurile amoroase ale dictatorului comunist Gheorghiu-Dej, care era îndrăgostit de actriţele de la Teatrul CFR. Dar mă preocupa altceva, Teoria Universalului Limitrof, o cercetare matematică cu aplicaţii estetice, şi, după vreun an, i-am restituit avansul.

Eu am crezut întotdeauna că ceea ce ne trage în jos este banul, goana bolnavă după aur, cum ar spune Chaplin, care a fost şi el avid de bani. Poate că, dacă mergeam pe latura comercială, aveam şi eu o casă la Gara de Nord. În momentul când scriu aceste rânduri, sunt total lefter. Şi sunt extrem de fericit, fiindcă nu am grijă de avere, nu am nici o obligaţie materială faţă de nimeni. Le-am dat tot ce am câştigat copiilor. Trăiesc dintr-o pensie modestă după peste 40 de ani de muncă intelectuală la stat. La Bucureşti, garsoniera unde locuiesc aparţine soţiei mele, o vreme a locuit aici băiatul nostru, iar la New York, unde merg regulat câteva luni pe an, stau şi mănânc la fetele mele gemene. Care nu

Scanned with CamScanner

sunt nici Regan, nici Goneril, care să facă să mă simte Regele Lear. Dimpotrivă, ele sunt Cordelia mea, fericirea de pe pământ. În rest, sfidez cum pot materia. Am scris şi un roman, **Minotaurul newyorkez** (2015), despre cum poate omul să nu mai fie dependent de materie. Mă simt, aşadar, liber ca pasărea cerului. Şi nu urmăresc acum decât să mă bucur de creaţia omului, de ceea ce au creat artiştii şi savanţii lumii. Iar Manhattan-ul este leagănul artei, vârful civilizaţiei creatoare. Şi încerc cu puterile mele să fac punţi, să-i bucur şi pe alţii, pe cât mai mulţi români, cu bucuriile mele. Dar am observat că pe mulţi nu-i bucur, că fiecare faptă a mea e privită cu invidie, ba şi cu ură.

Dar ce creator nu este privit aşa? Gheorghe Zamfir nu este? Sigur, el poate fi considerat Bucuria însăşi, a ajuns să bucure milioane şi milioane de oameni, fiindcă are un geniu muzical totalist, are mijlocul de a valorifica toată comoara folclorică românească, dar face şi mai mult, are capacitatea de a trece toată muzica lumii, ca şi toate faptele ei, prin naiul său. Suflul lui Zamfir este divin.

El este o certă reprezentare a lui *homo universalis*. De altfel, această tendinţă totalistă, spre integralism, cum ar spune Mihail Dragomirescu, marele critic care a teoretizat acest concept, care avea şi o revistă numită „Integral", deci această tendinţă spre sincretism artistic, este specifică omului, artistului, aşa cum s-a dovedit în Renaştere, care a impus modelul omului total, acelui *om vitruvian* al lui Leonardo, al omului global, al acelui *göttliche Mensch* hegelian, devenit *omul integrat* la Lukács. Blaga îl numea *omul metaforizant*. Pentru mine, ca fundamentalist mioritic, este *omul gridophanic* (vezi **Ţara Originilor**, p. 376).

După căderea în păcat, omul divin a devenit un om istoric, o fiinţă imperfectă care, de atunci, tot aleargă după perfecţiune, după himera omului perfect, omului divin. Pe toate căile, practice, religioase, ştiinţifice, artistice, omul a început o goană acerbă spre condiţia omului perfect, a omului total, a limbii perfecte, a unei gramatici universale, a artei perfecte. S-a declanşat era perfecţionismului în toate domeniile, mai ales în muzică. Şi se produce azi atâta cantitate de perfecţiune încât omul vrea să se întoarcă la starea de mutant sau de animalitate, de amoebă. A ajuns la starea de *om eficient*. E un cerc vicios, din care nici un nou Mesia nu-l mai poate scoate.

*

În cazul lui Gheorghe Zamfir se mai petrece un fenomen: *nevoia de absolut*. Cu corolarul: *paroxismul trăirii*. Răstignirile sale sunt de ordin apocaliptic, aşa cum le spune el, fiindcă ating limitele suportabilităţii. În acest punct trebuie să spun că îmi aminteşte de Ozzy Osbourne, muzicianul de la „Black Sabbath", un fenomen, care îşi alimenta trăirile superparoxistice prin rugăciuni. Era, poate mai este, fiindcă trăieşte, supercredincios şi mai ales superstiţios. Deşi avea masca lui Dracula, gâtul său era acoperit de zeci de cruci şi cruciuliţe creştine, iar înainte de orice concert se închidea în cabina sa, cădea în genunchi şi se ruga minute în şir. Ce paradox, era un excentric al muzicii rock, dar avea un cult al crucii. El a dus modelul britanicilor, al furioşilor englezi, la dimensiunea paroxismului mistic. Desigur, Zamfir nu cultivă

Scanned with CamScanner

vampirismul, dimpotrivă, este la cealaltă extremă, a purificării de demoni, dar am dat cazul lui Ozzy întrucât există zeci de artişti mari pe pământ care se defulează prin muzică, apelând la rugăciuni. Se pare că nevoia de absolut, în cazul muzicienilor, a acelor care se arată, nu se exprimă doar mental, prin interiorizare, ci prin forme de exhibare totală, de nebunie fără limite. Ar fi o mare lecţie pentru mulţi dintre cei care urmează această calea să poată vedea filmul **God Bless Ozzy Osbourne** (2010), pe care eu l-am văzut la New York, la Tribeca Film Festival, într-o atmosferă de nedescris. Excentrismul unui Nigel Kennedy este o copilărie faţă de ce vedem la Ozzy Osbourne. Epoca muzicii rock sau beat a generat astfel de altoiuri între demonism şi misticism. Iar Ozzy este un simbol, un caz emblematic. Fiindcă cel care păcătuieşte, care se comportă ca într-o continuă Noapte Valpurgică, ca într-un neîntrerupt Sabbat, păcătosul păcătoşilor, este un soţ şi un tată iubitor, un mare familist, şi mai ales un mare credincios, mereu cu crucea la piept şi pe buze. Nu întâmplător documentarul despre el are în titlu acest **Bless**, adică binecuvântare, ca un antonim la blestem, la satanismul muzicii pe care o promova.

Şi de aceea cred că ceea ce îi lipseşte lui Gheorghe Zamfir, cum i-am spus nu o dată, este un film asemănător, care să redea trăirile sale paroxistice. Păcat că în acei ani când el descoperise rugăciunea prin sunet şi atinsese cel mai înalt paroxism, pe care îl descrie tulburător în Autobiografie, nu a existat nimeni să filmeze aşa ceva. A făcut minuni pe tot pământul, da, dar nu ştim decât de la el şi din publicitatea concertelor. Un documentar despre călătoriile lui muzicale în jurul pământului, ar fi fost un document copleşitor, aşa cum l-au realizat englezii despre Ozzy.

Eu mă consolez prin puterea imaginaţiei, fiindcă îmi imaginez acest paroxism al trăirii panzamfirice şi sunt acolo, cu el, unde cântă, de parcă aş face un reportaj filmat pentru televiziunea română, pentru emisiunea „Viaţa spirituală', unde am lucrat şi am realizat zeci de filme religioase. Dar nimeni nu m-a trimis, nu mi-a spus, nu m-a sunat, să mă cheme în Paradisul panzamfiric, să-l fi filmat în anii săi de glorie olimpiană. Îl văd acum, cu această cumplită mască christică. Îi reînviu trăirile. În descrierile sale, mereu se plasează la graniţa dintre cer şi pământ, viaţă şi moarte.

De ce trăieşte el aşa, ca un martir? De unde setea asta de absolut? Vrea să cuprindă totul. Nu-l încape nici un spaţiu, vrea să iasă prin tuburile naiului său ca un abur, să-i îmbrăţişeze pe toţi pământenii şi să zboare în infinit. Realitatea îl împinge spre o astfel de existenţă tragică şi în acelaşi timp fericită. Constatarea că lumea este plină de prostie, că ignoranţa este nota ei dominantă, îl face să se izoleze, să caute numai dialogul cu Dumnezeu, singurul care îl înţelege. De aceea, au fost perioade, precum anii '80, când *„nu citeam decât cărţi ezoterice, Biblia, despre Dumnezeu, folclor şi ţară"*. Şi acum, în amurg, îl văd cum continuă să meargă pe *calea răstignirii*, să se apropie de idealul creştin, aşa cum îl defineşte părintele Serafim Rose, după cum vom vedea mai la vale.

Scanned with CamScanner

Moartea

Concepţia despre moarte la români s-a concretizat în teoria fatalismului şi a fost mereu aplicată la analiza baladei **Mioriţa**, în care toţi au văzut această idee a fatalităţii. Dimpotrivă, în cartea mea **Arta speranţei**, un capitol se numeşte **Speranţa la români** şi fac din **Mioriţa** prototipul creator al speranţei. Moartea nu este văzută ca o fatalitate, ci ca o trecere spre o lume mai bună, cum este *gura de rai*, unde mândrul ciobănel visează să ajungă ca mire, având drept mireasă o mândră crăiasă. Moartea este o nuntă, evocarea se face la timpul optativ, e condiţionalul lumii de apoi, un spectacol al naturii, cu martorii ei:

Brazi şi păltinaşi
Preoţi, munţii mari,
Paseri, lăutari,
Păsărele mii,
Şi stele făclii!

Poporul vede moartea ca o mare călătorie, ca o mare trecere spre o lume mai bună, poate că e chiar Pământul Făgăduinţei sau Împărăţia cerurilor, despre care Biblia nu ne spune cum arată, dar şi-o imaginează ţăranul român, deşi jalea nu lipseşte nici din ea, fiind poate o constantă a vieţii de aici şi a vieţii de apoi:

Bună casă c-ai avut
Şi ea nici că ţi-a plăcut;
Acum alta ţi-ai făcut,
Fără uşi, fără fereşti,
În ea ca să vieţuieşti;
Fără pari, fără nuiele,
Plină toată tot de jele.

Cum vede Gheorghe Zamfir moartea?

Odată, la un colţ de stradă, discutam despre moarte, plecând de la moartea lui Vadim. Nu ştiu ce-o fi moartea pentru alţii, dar mie nu mi-e frică de moarte, mi-a spus el, fiindcă adevărata viaţă începe după moarte. Dacă nu ar fi moartea, nu am cunoaşte nici viaţa care ne aşteaptă într-o lume plină de lumină, nu aşa chinuită ca aici, stricată, stâlcită. Vom ajunge acolo din nou în lumina primordială, vom fi cum am fost înainte de păcat.

Nu mi-a spus chiar cu aceste cuvinte, dar sunt cuvintele pe care le rosteşte orice creştin ortodox adevărat. Românii, mai ales în pragul morţii, au revelaţii, cred cu tărie în mântuire, în zilele drepte care îi aşteaptă.

În mod constant, în toate zonele ţării, există credinţa că viii vorbesc / pot vorbi cu cei morţi. Iar cei morţi impun ceremonialul ca viii să petreacă la mormântul lor. Sunt adevărate ospeţe. Totul începe într-o atmosferă tristă, solemnă, ca masa să se termine în veselie şi chiar cu dans. Se obţine un efect total eliberator.

Scanned with CamScanner

De Florii şi de Rusalii, dar mai ales de Paşti, care stă sub semnul Învierii, mormintele sunt împodobite cu flori şi cei vii vorbesc cu morţii din morminte. Le spun că Iisus ne-a promis la toţi Învierea. Am văzut asta în satul meu, iar în Maramureş am asistat odată la ceea ce se numeşte *„praznicul celor vii cu cei morţi"*, când se aduce mâncare şi băutură la morminte şi se face o masă, obicei care vine de la traci şi se păstrează şi azi, mai ales în Ţara Lăpuşului.

Iar despre gridophania dialogului dintre vii şi morţi vom mai vorbi (vezi în special cap. **Întoarcerea din rai**).

Cum cântă poporul moartea, am văzut, uneori bocetul devine mijloc de eliberare. Dar Zamfir, cum o cântă el? L-am văzut cântând **Doina de jale**, în diferite locuri, cu diferite ocazii. Cu public de sărbătoare. Poţi să boceşti, să te aprinzi de jale la un spectacol? Mai este sentimentul morţii, al pierderii, tot atât de zdrobitor cum este el în realitate? Dar arta este transfigurare, însă Zamfir cântă mereu cu gândul la măicuţa lui. Totul sună profund, ca o moarte cosmică, precum o jelanie planetară!

Despre moarte, mi-a mărturisit că el o cântă într-un bocet sfâşietor, că e cel mai cumplit bocet creat vreodată. Bocetul nu are cuvinte, dar naiul e un instrument cu un tub aflat în inima artistului şi, prin el, i se aud bătăile. Naiul face ca bocetul să vorbească, să plângă. Jalea, jelania, e cu mult mai dureroasă decât moartea.

Din folclorul făgărăşean, gridănesc, moartea apare ca fiind ceva mai bun decât viaţa, fiindcă te scapă de chinuri şi sigur ajungi într-o lume mai bună, dovadă că nimeni nu s-a mai întors din ea:

Că tot o fi o lume bună
De-atâta lume s-adună
Şi tânără, şi bătrână.

Despre moarte, Zamfir vorbeşte prima oară în Autobiografia sa, cum Dumnezeu l-a scăpat de la moarte sigură atunci când s-a rănit cumplit după ce a atacat pomul cu fructe al unui vecin, o rană care i s-a vindecat greu, cicatrice care i-a rămas pe veci. Apoi a mai văzut moartea cu ochii într-o iarnă, când s-a aruncat *„după cum îmi era stilul"* într-o copcă din gârla din spatele şcolii şi s-a cufundat în apa rece, a ajuns acasă îngheţat, ca un om de gheaţă, iar ai lui l-au dezgheţat să nu facă pneumonie galopantă. Scena mi-a amintit de un documentar despre al Doilea Război Mondial, când avioane de luptă erau doborâte în apele nordului şi piloţii erau salvaţi şi dezgheţaţi de femei. Dar micul Zamfir a avut parte de un tratament părintesc, părinţii lui fiind foarte pricepuţi şi foarte grijulii, care l-au salvat din atâtea necazuri. În copilărie şi adolescenţă, a văzut moartea cu ochii de multe ori.

Sigur, cele mai cumplite pagini despre moarte se petrec, în Autobiografia sa, acolo unde descrie sarabanda jafului, cum a fost ruinat de o avere considerabilă. Fapt care s-a datorat în primul rând prietenilor, celor mai apropiaţi oameni, însăşi femeii sale, care i-a făcut un copil, deşi el ar fi al unui manager, spune Zamfir, oricum, el îşi descrie suferinţa, apelând la un vechi proverb: *„Pe cine nu laşi să moară, nu te lasă să trăieşti"*.

Scanned with CamScanner

Şi Zamfir imaginează două morţi ale sale, morţi pe care le vede pe grămada de bani, ca un nou Iov, care, în loc de grămada de gunoi, stă pe grămada de bani, banii fiind şi ei până la urmă tot gunoi. O moarte este imaginată ca fiind legată de dărnicie, de felul creştinesc de a da, aşa cum cere biserica, să dai pomană la săraci şi Zamfir este întruchiparea milosului, el dă, dă mereu, la fiecare colţ de stradă, la fiecare stop de maşină, are un purcoi de bani în mână, dând în dreapta şi stânga: *„Na şi ţie, na şi ţie, ia şi tu, ţine şi tu, ia, ia, na, na şi iar na"*. Are ritm de iuţire de sine această dărnicie-calicie. Îşi vinde maşina, casa, tot, ca să dea la săraci. Îşi împarte şi costumul de pe el. Aşa ajunge el însuşi cerşetor, când moare de foame şi nici să se roage nu mai poate. Când cineva îi dă o bancnotă de 100 de mii de lei, doi milogi văd şi vin şi-i cer să împartă banii cu ei. Rupe bancnota în trei şi o împarte. Dar unul dintre milogi, enervat de prostia lui, *„ia o piatră de jos şi mă loveşte în cap, cad jos şi mor"*. Concluzia este tragică, fiindcă nici în cer îngerii nu înţeleg cât de inutil a fost sacrificiul lui, fiindcă cei pe care i-a miluit, au rămas tot săraci, iar când nu a mai avut ce să le dea, l-au omorât, adică dărnicia lui a făcut din ei nişte criminali!

Într-o altă viziune, se visează moştenitorul a o sută de miliarde de franci elveţieni. E o adevărată odisee ce se întâmplă cu această bogăţie, pe care o dăruieşte ţării, iar recunoştinţa oamenilor este tot moartea.

*

Despre moarte a scris şi un **Bocet**, o lucrare de tinereţe, din 1966, fiindcă bocetul este forma de expresie a felului cum se comportă poporul în faţa morţii. Dar concepţia lui Zamfir despre moarte nu este în acest spirit, ea este influenţată de ezoterism şi alte religii, în primul rând de teoria reîncarnării, care nu are temei în Sfânta Scriptură. Ea este o filosofie foarte populară în India, apărută în hinduism, budism şi alte religii orientale. Credinţa sau concepţia este simplă: spiritul supravieţuieşte morţii trupului, pentru a se reîncarna în alt trup. Interesant este altceva, că o parte din prima viaţă rămâne permanent în toate vieţile succesive, fie prin reîncarnare, în cazul fiinţelor umane, fie prin metempsihoză, în cazul tuturor formelor de viaţă. Zamfir vorbeşte de o lege imuabilă. Această parte a fiinţei să ţină de legea imuabilă? Dar care a fost prima viaţă a omului şi care ultima? Suntem nemuritori, suntem veşnici? Venim din infinit şi ne ducem în infinit?

Interesant este că Zamfir combină mai multe influenţe teoretice, budiste, yoghine, bazate pe karma, pe chiakra, dar şi pe orfism, dat fiind că Orfeu este cel care a vorbit primul despre legătura inegală dintre trup şi suflet, sufletul aspiră spre Dumnezeu, dar îi ţine claustrat trupul. Numai moartea rezolvă această nedreptate, fiindcă ea eliberează sufletul, care, după o vreme, îşi găseşte lăcaş în alt trup. Conform acestei concepţii, suntem prizonierii trupului lipsiţi de noroc, iar Orfeu ne dă soluţia unei vieţi ascetice şi a autopurificării, pentru a ajunge la treapta Dumnezeirii. Cu fiecare reîncarnare, purificarea este mai profundă, iar apropierea de Dumnezeu, mai mare. Misterele de la Eleusis se ocupau tocmai cu secretele orfismului, ofereau căile vindecării de patimile

Scanned with CamScanner

lumeşti. Platon, în **Republica** sa, spune povestea lui Er, care, la 12 zile după ce a murit, s-a întors printre greci şi a povestit ce a văzut dincolo. Şi el a văzut sufletul lui Orfeu prefăcându-se într-o lebădă. Şi a mai văzut cum oamenii se transformau în diferite animale. Această versiune este considerată o alegorie, iar după ea literatura greacă şi romană au creat variante, cum ar fi faptul că sufletul lui Homer a aparţinut unui păun, iar alţii au făcut satire şi comedii sau au înglobat această idee în operele lor, precum a făcut Virgiliu, care a inclus viziunea despre Lumea de dincolo în celebra sa operă **Eneida**.

Şi Zamfir crede în transmigraţia sufletului, în reîncarnarea acestuia după moarte. El vorbeşte despre *„satanizarea câmpului vibratoriu al planetei"*, care duce la distrugerea sunetului divin. În această interpretare ezoterică, vibraţia pură este cheia echilibrului cosmic. Când ea este pângărită, se autodistruge şi *„acest fenomen se numeşte apocalipsă sau schimbare"*. Toate lucrurile şi fiinţele, inclusiv civilizaţia, au *„o naştere, o dezvoltare şi o moarte"*. Totul, vrabia, omul, istoria, cu perioadele ei. *„Toate însă, prin renaştere, duc la salturi evolutive, până la contopirea cu Dumnezeu"*. Se petrece următoarea transgresiune (am zice darwiniană, dacă nu ar fi şi ultima treaptă, care e de natură mistică):

"Mineralul către vegetal
Vegetalul către animal
Animalul către om
Omul către Divin".

Şi în metempsihoză se spune că acestea sunt treptele evoluţiei. Evident, într-o viziune gridophanică, pe baza Teoriei Universalului Limitrof, toate religiile şi filosofiile au puncte comune, se ating. Deşi fără legături cu Biblia, ba preoţii noştri o resping categoric, metempsihoza se bazează pe Înviere, pe renaştere, care este baza creştinismului. Şi în metempsihoză se spune că un individ se încarnează dintr-un corp în altul, fie că acesta este de natură umană, animală sau vegetală. Nici grecii nu credeau altfel, ba în jurul gnosticilor se fac toate aceste speculaţii, care au degenerat în teoriile lui Schopenhauer şi Nietzsche, ca să reînflorească în filosofia lui Rudolf Steiner. La fel, concepţiile neştiinţifice, ezoterice, au atingeri cu teoriile ştiinţifice sau păgâne ale evoluţiei speciilor.

Încă o dată spun, nimic nu este pur, în afară de Dumnezeu, de sunetul divin, de vibraţia primordială. Tot ce este emanat de om, este derivat, alterat, se amestecă. Însă toate religiile şi concepţiile admit că un ciclu existenţial este format din naştere, dezvoltare şi moarte. Cu participarea la un nou ciclu existenţial, *„omul se va apropia cu încă o treaptă de Dumnezeu"*. Dar ce treaptă urmează? După ce omul se trezeşte, după ce i se deşteaptă subconştientul, conştientul şi supraconştientul, ce se va întâmpla, ce mai urmează? Se va contopi cu Dumnezeu? Va fi Dumnezeu? Deci există un capăt al transmigraţiei, al acestui serial de cicluri, ce se credea veşnic?

Zamfir nu ne răspunde, fiindcă nu-şi pune astfel de întrebări, dar ne spune că *„tot ce se întâmplă astăzi trebuia să se întâmple"*. Uimitor! Dacă ştie acest

Scanned with CamScanner

lucru, atunci ce rost mai are revolta? Iată o veritabilă răstignire, la un dublu nivel, conceptual şi existenţial. Apar aici celebrele teorii ale lui Nostradamus, susţinute de Vlaicu Ionescu, inclusiv doctrina ciclurilor Yuga, împărţirea timpului, după epopeea indiană Mahabharata, în Satya Yuga (Epoca de aur), Treta Yuga (Epoca de Argint), Dwapara Yuga (Epoca de bronz) şi Kali Yuga (Epoca de fier), pe care o trăim azi, cea mai întunecată, care ţine de trei mii de ani divini, deci include toate nenorocirile moderne, începând cu răstignirea lui Iisus, până la Holocaust şi toate războaiele actuale, cum ar fi războiul terorist, epocă neagră sau populară, cum o mai numeşte Vlaicu Ionescu, şi care nu se ştie cât mai durează (unii susţin că până în anul 2025 şi că ţine de o mie de ani, deşi atrocităţile antice ale fariseilor le anunţă pe cele ale evului mediu întunecos!).
Şi Zamfir crede că epoca neagră nu mai ţine mult, dar misterul e de nepătruns. Dovadă că în această epocă demonică se află şi minuni ce ţin de Epoca de aur, fiindcă muzica lui Mozart sau Bach nu se potriveşte unei lumi fără Dumnezeu. Conform gridophaniei, s-ar putea ca aceste cicluri Yuga să aibă interferenţe, aşa cum uneori în plină iarnă e cald ca vara, iar în august ninge. Tot de la Vlaicu Ionescu am aflat prima oară despre corpurile sau planurile energetice:*fizic*, *eteric*, *astral,mental*, *cauzal*, *spiritual* şi *atmic*. Chakrele indiene corespund celor 7 corpuri energetice. Marele sfânt indian Ramakrishna a călătorit pe toate aceste trepte şi a ajuns până la planul suprem, cunoscând extazul divin.

Tot atunci am asimilat concepţia antroposofului austriac Rudolf Steiner, un ezoterist foarte cultivat în America, atât pentru concepţiile sale ezoterice, cât şi pentru ideile economice şi inginereşti, el fiind creatorul arhitecturii organice. Steiner susţine teoria reîncarnării şi credinţa în karma, legăturile dintre creştinism şi esoterism, despărţindu-se de teologii creştini. Felul cum a introdus el misterioasa Rosacruce în cunoaştere, m-a determinat să parcurg cu atenţie **Istoria doctrinelor esoterice** (1940) de Jean M. Rivière, care susţine că masoneria se trage din Ordinul Templierilor şi din Fama Fraternitatis, cartea legendarului Christian Rosenkreutz, de la care vine mişcarea Rosacruce. Dar de aceste teorii m-am ocupat pe larg în cartea mea **Sacralitatea** (2005).

Din care nu lipseşte, evident, antroposofia, doctrină inventată de Steiner, care susţine existenţa unui plan suprasensibil constitutiv fiinţei umane, dincolo de planul fizic. Unii comentatori însă îi consideră filosofia un delir, o erezie. Dar atunci ce este **Doctrina secretă** a Elenei (Madame) Blavatsky, cel mai mare medium modern, o adevărată profetă, a cărei carte a devenit betseller ocultist? Ea a introdus noţiunile de *karma* şi *reîncarnare* în Occident.

Există o modă doctrinistă, specifică perioadei Kali Yuga, în care totul este bulversat, totul devine excentric, fără susţinere bazată pe probe ştiinţifice, aşa cum îşi probase Einstein teoria relativităţii, poate de aceea speculaţiile lui Steiner par un delir. I s-au tradus şi în limba română multe cărţi şi cred că i le-am citit pe toate. În America există o modă a sectelor scientiste, iar biserica Rudolf Steiner este foarte frecventată de elită, chiar de unele vedete de la Hollywood.

Vlaicu Ionescu îmi spunea că el crede în teoria reîncarnării, care face parte din creştinism, ceea ce biserica noastră nu acceptă. Şi mi-a dat ca exemplu moartea tatăului său, preot ortodox la biserica „Slobozia" de pe Şerban Vodă din

Scanned with CamScanner

Bucureşti, îl chema Duminică şi a fost duhovnicul lui Zelea Codreanu. A murit ca martir al legiunii. A stat în aceeaşi celulă cu Nae Ionescu. Şi, după ce a fost rănit la Mărăşeşti, a avut o comunicare cu o entitate spirituală.

Şi-a văzut şase reîncarnări succesive şi în toate reîncarnările apărea ca preot, începând cu a fi preotul lui Akenaton, faraonul rebel, şi în toate murea la fel. Teribilele viziuni le povestesc în cartea **Mort după America**. Şi Vlaicu Ionescu a fost condamnat la moarte de 7 ori. Cumplite răstigniri! El era posedat de viziuni şi spunea că trebuie să ai înclinaţii ancestrale ca să fii mistic. Sigur, e vorba de morţile aparente. Mama sa a revenit la viaţă şi a povestit ce s-a întâmplat cu morţii şi viii în cele două săptămâni cât a lipsit. Exact ca în povestea lui Platon.

Sigur, aceste viziuni sunt până la un punct o consecinţă a unor lecturi dezordonate, fiindcă aceasta este caracteristica multor mistici, adună, dar uneori iese un babilon şi e tare greu să faci ordine la balamuc. Aşa cum sunt plasate şi catrenele lui Nostradamus, cărora însă Vlaicu Ionescu le-a găsit o sublogică de fier. Ciudat mi s-a părut atunci că mesaje aparent ilogice pot fi transmise pe cale logică. Misticismul şi profeţiile au la bază, paradoxal, un substrat logic. Aşa a făcut Nostradamus când a criticat iudaismul, deşi el era evreu. Vlaicu Ionescu spune că Talmudul este o încercare de a-l înşela pe Dumnezeu, fiindcă, pierzând partida, mozaismul a căutat porţi de evadare. Nostradamus nu putea accepta ideea de a ponegri profeţiile biblice, cum fac evreii. Sinagoga sterilă, fără nici un fruct, spunea el, va fi propovăduită printre infidelii arabi. Fiicei Babilonului i se vor tăia aripile în mod trist şi mizerabil.

Vlaicu Ionescu îşi baza teoria ocultă pe dualitatea geometria terestră şi geometria vitală, care e semnul vieţii. El credea că prima încarnare a lui Vishnu a fost peştele şi că amoniţii, *„duşmani înrăiţi ai lui Israel"*, care se trăgeau din biblicul Lot, au trăit acum 500 de milioane de ani, deşi la Metropolitan Museum, unde m-a trimis, nu am aflat aşa ceva. Am fost de acord însă că la baza tuturor lucrurilor stă geometria divină, lucru pe care îl ştiau pitagoreicii, egiptenii, apoi goticii, care au pus la baza construcţiilor lor neasemuite, numărul de aur, număr aflat la temelia artei, după cum a dovedit şi Renaşterea (Leonardo a ilustrat cartea lui Luca Paccioli conform acestui tipar). Nu mai insist, misterul numărului de aur se află în om, ca şi în spiritul lui. Esenţa muzicii este o proiecţie după geometria divină, a timpului văzut ca număr de aur. Gama în sine e construită tot după numărul de aur. Sufletul lumii e un număr, spunea Platon. De aici până la iniţierea mediumică nu mai e decât un pas, fiindcă şi ocultismul şi esoterismul sunt bazate pe cifre, în special pe cifra 7.

Dar ce să mai spunem atunci despre matematicianul Dan Barbilian, un mare poet, care semna cu pseudonimul Ion Barbu şi a spus în **Oul dogmatic**:

Nevinovatul, noul ou,
Palat de nuntă şi cavou.

Adică în ou se concentrează şi viaţa şi moartea! Sigur, Vlaicu Ionescu se credea nemuritor, ca toţi misticii, de altfel, deşi îl contrazice Sergiu Nicolaescu, un ateu ce se credea un supravieţuitor nemuritor! Iar faptul că profetul din

Scanned with CamScanner

Queens stătea curent de vorbă cu Duhul Sfânt, care îi spunea ce să facă, a fost o taină pe care cică mi-a spus-o numai mie! Nu pot să neg însă că nu există o şoaptă divină atunci când creăm.

Un lucru am reţinut atunci, că oamenii aleşi trebuie să se laude, că lauda de sine e permisă în cazul lor, fiindcă nimeni nu poate să-i înţeleagă şi să-i definească mai bine decât o fac ei, decât se cunosc ei pe ei înşişi. Dovadă că proştii îi batjocoresc. Şi confirmarea supremă ne-o dă Sfântul Apostol Pavel, care a spus: *„Căci mai bine este pentru mine să mor decât să-mi zădărnicească cineva lauda"*.

Revenind la Kali Yuga, Zamfir consideră că omenirea se aflăîntr-o perioadă neagră, o perioadă a morţii, a autodistrugerii ei. Este însă un proces inevitabil, *„căci în adevăr moarte nu există, ci doar transformare"*. Şi mai departe: *„Omul moare ca să învieze şi va muri până când va fi conştient de prezenţa lui terestră ca o prezenţă pur divină..."*. Bref: *„Moartea este doar o stare, un somn din care nu te mai trezeşti aici pe pământ, ci în altă lume. Este o eliberare de carcasa trupului, care e părăsită spre putrezire. Omul care nu se mai trezeşte, nu ştie că nu s-a trezit decât atunci când îşi vede corpul neînsufleţit. Atunci spune: «Sunt mort» şi, după ce se învârteşte trei zile şi trei nopţi în jurul trupului, părăseşte pământul, ducându-se în astral, dar trecând mai înainte prin zone subastrale..."*

Povestea este lungă, ca o călătorie a lui Virgiliu prin bolgiile dantești, fiindcă în aceste zone subastrale, sufletul întâlneşte fiinţe inferioare, hidoase, monstruoase, fiinţele care ocupă Infernul. Aici sunt toate păcatele omenirii adunate, ale tuturor celor care au încălcat Legea. Zamfir vorbeşte de o Lege supremă, pe care o consideră imuabilă, aşa cum Nae Ionescu considera Predania. Dar Legea de care vorbeşte el este Legea divină. Singura care nu se schimbă niciodată.

Zamfir crede că fiecare civilizaţie poartă un număr. Epoca noastră poartă numărul 5. *„Vor mai fi două pentru ca omul să atingă în adevăr treapta divină şi să posede puteri dumnezeieşti, adică să se deplaseze la dorinţă fără nici un fel de mijloc de locomoţie, să comunice direct prin transmiterea gândului sau a altor impulsuri, să circule liber în spaţiul terestru şi cosmic cu viteza luminii sau alte viteze superioare, să ia alte forme după dorinţă, să iubească tot ce este în juru-i, participând la procesul creaţiei divine cu aceeaşi dragoste cu care Dumnezeu a început şi a făcut toată opera sa gigantică!"* (B&B, p. 216).

Adică exact ce fac eroii din filmele SF. Nu aşa se comportă Superman? Dar ce ziceţi de Spiderman, chiar că pare o emanaţie a acestei poveşti panzamfirice. Şi poveştile SF cu supereroi sunt la fel de curate, de pure, bazate pe credinţă şi iubire nesfârşită pentru om, pe dorinţa de a salva omenirea de rău, de tot ce concură la distrugerea pământului. Toate basmele, în fond, au acelaşi mesaj, dar în variantele SF apar şi categoriile karmice, yoghine sau teoria reîncarnării. Producţiile asiatice pe aceste teme au invadat cinemondul, au copleşit însăşi industria americană. O altă formă de Kali Yuga. Însuşi mitul lui Dracula, din mitologia populară, împrumută ceva din această concepţie despre nemurire, în fond, căci moartea este văzută ca o serie de morţi, ca o perpetuă renaştere.

Scanned with CamScanner

Concepţia lui Zamfir despre moarte este strâns legată de Dumnezeu, de faptul că omul moare fiindcă tinde spre divin şi ajunge acolo din ciclu în ciclu, prin prefaceri, prin reîncarnări.

Una dintre cele mai interesante speculaţii ale acestei concepţii este filosofia lui Rudolf Steiner, mai ales felul cum el aplică antroposofia la Noul Testament, felul cum analizează Evangheliile Apostolilor şi Apocalipsa după Ioan. Desigur, se îndepărtează mult de litera Scripturii, dar tocmai acest lucru place, libertatea gândirii, generatoare de speculaţii. Cum am spus, la această biserică sau sectă au aderat multe personalităţi, inclusiv vedete, staruri. E o cale dificilă, protejată de un fel de masonerie, de o platoşă obscurantistă. Tot ce iese din *orto-doxa*, din calea dreaptă, este foarte cultivat de oamenii excentrici. Religiile sau bisericile actuale sunt tot mai sofisticate. Ceea ce au creat sfinţii părinţi pe baza Bibliei, devine acum insuficient şi noile concepţii religioase parcurg un drum ezoteric, mistic, tot mai puţin accesibil.

*

Trăirismul, mai ales sub formă paroxistică, cum am arătat, include moartea aparentă, când artistul intră în transă, se identifică cu muzica şi cu Dumnezeu, ca să reînvie întinerit. Evident, trăirea corespunde felului cum este înţeles jocul sau cântecul pe care îl interpretează. Iată cum descrie **Căluşul**, când îl cânta în Franţa, în 1975, cu taraful său. I se părea că *„scula pământu-ntreg, descifra dansul magic ce păstrează cheia planetară întru descătuşarea de milenii, seva de lumină ce se scurge din clopoţeii picioarelor încordate ce bat cu furie în scoarţa ce ne-ngroapă pe nedrept, ca din îngropare să revenim la ea întineriţi, moarte aparentă, nouă naştere prin voia lunii cea plină de secrete, vocea zeilor cu misiuni fără sfârşit, ce descărcau prin ciomagul magic secretul divin pe pământ"*. Acest dans îl consideră o *„iniţiere majoră în cerul trinităţii"*, evocat de strigătul *„Hop şi-aşa!"*

Moartea este declanşatoare de înviere. Dar totul se petrece prin transă, în muzică. Zamfir are obiceiul să cânte cu ochii închişi. Ca să nu vadă în sală, să nu vadă nimic din ce e în jur, ca Iisus în parabola lui Bosh **Purtarea crucii**, reprezentat cu ochii închişi, să vadă numai în el, să-l trăiască numai pe Dumnezeu. De multe ori, la concertele sale, m-am întrebat oare ce trăieşte Zamfir acum? Fiindcă atunci când închidem ochii, vedem imagini pe ecranul minţii. Şi revelaţia se află în Autobiografie: el îşi imaginează istoria poporului român. E laitmotivul trăirilor. Vede *„figurile pleşuve ale strămoşilor noştri"*. Îi vedea înviind odată cu muzica lor. *„Din cimitire pustii, cruci culcate la pământ, melodii ieşeau din morminte uitate de secole, auzeam ecouri, fraze de neînţeles, zumzete, voci de bas ca nişte pedale interminabile dintr-un cor bisericesc"*.

Moartea există ca să ne naştem din nou, sub alte forme, de melodii, de pildă, aşa cum îşi vede Zamfir strămoşii, le vedea figurile blânde, cu bărbi mari, cu părul alb, figuri înnobilate de lumină, cum „veneau către mine", pline de înţelepciune, cu suferinţe indescifrabile întipărite pe fiecare cută a feţei lor. Totul se petrecea ca în vis, deşi era pe scenă, înconjurat de echipa lui, cu sala plină, o realitate palpabilă. Dar toţi simt că omul cu naiul care le cântă trăieşte

Scanned with CamScanner

dincolo de real, că ia un mesaj de dincolo de pământ şi îl aduce aici, pe scenă, şi-l dăruieşte lor. O astfel de viziune este *moarte şi transfiguraţie*, cum ar spune Richard Strauss, dar aşa cum le vede şi le trăieşte un Mesia român!

Starea lamento

Trăirismul ca *lamento*. Ca moarte. Trăirea muzicii, care devine Rugă, rugăciune prin nai, duce la moarte. Dar trece prin jale, prin suferinţă. Epuizarea este totală. Când cântă **Doina de jale**, acompaniat la orgă, se vede electrocutat, crucificat: „*Aud în mine toate tuburile în fortissimo. Vu – Vu. Vuum. Ca o disperare, ca un cutremur total, în faţa căruia nimic nu mai rămâne în picioare... Dezastru, dezastru. Vârtejuri de note mă zgâlţâie de parcă sunt electrocutat. Crucificat!!! Să fie sfârşitul? Oare mor sau sunt deja mort? Să mor odată să nu mă mai chinui atât, şi odată cu mine vor pieri toate aceste lighioane spurcate! M-apropii de mama... În genunchi se roagă plângând în hohote, văitându-se, aplecându-se ca la mătănii. Asta e jale, mamă? Bocesc cu ea, lângă ea. Ultimele tânguiri*" (B&B, p. 336). Într-adevăr, bocetul ca formă şi previziune a morţii. Şi ce autorăstignire!

E un moment când Zamfir uită de idealurile sale, de moartea ca metempsihoză, şi meditează la viaţa de acum, se uită în sine şi se întreabă: „*O, Doamne, cine sunt?... Ce-i omul? Un nimic. Un bulgăre de suferinţă... Un zbucium necontenit, un continuu oftat, un geamăt până când îşi dă sufletul, după care se duce să doarmă câteva mii de ani*".

Şi urmează **Doina Oltului**. Şi **Dansul pădurii**. Şi **Ave Maria** de Schubert. Din jelanie în jelanie, din suferinţă în suferinţă, din moarte în moarte. E sfârşit. Mai are forţă să continue? „*Haide, încă un efort şi încă unul... Do, Si, Do, Mi, Re, Do, Re... Maintenant est l'heure de notre mort... Iarăşi moarte? De ce tot timpul moarte? Hohote de plâns mă zguduie din călcâi până în creştetul capului. Văd oamenii lumii păcătuind şi murind, păcătuind şi murind, sărăcie, mizerie, boală peste boală, suferinţă peste suferinţă, durere peste durere*" (B&B, p. 338).

*

Are viziuni despre moartea sa continuu, mai ales când cântă **Doina de jale**, şi o cântă mereu, aproape la fiecare concert, îşi creează o stare de *lamento*, o stare de *catharsis*, în fond, pentru a se elibera de acest coşmar, fără îndoială. Aristotel, în **Poetica** sa, spunea că dacă vrem să ne eliberăm de frică şi groază, trebuie să vedem o tragedie. Cui pe cui se scoate, vorba românului. Dar *carharsis*, în greaca veche, înseamnă purificare. Tragediile greceşti, prin pasiunile crude şi criminale pe care le reprezentau, erau o formă de purificare. Şi **Doina de jale** poate ilustra perfect o tragedie antică, fiindcă acest bocet este ancestral.

Dar prima oară când Zamfir a văzut moartea a fost pe vremea când, angajat la Ansamblul „Ciocârlia" fiind, locuia pe strada Brutus nr. 13 şi

Scanned with CamScanner

securiştii i-au percheziţionat camera, i-au găsit un caiet, un jurnal, în care îşi notase impresiile despre şefii lui, despre ce se petrecea acolo şi despre crimele comuniste în general. A fost anchetat şi acuzat că e anticomunist, anticeauşist. Sigur că era anticomunist, încă de când tatăl lui fusese deposedat de băcănie şi de pământ, apoi a avut toate motivele să devină şi anticeauşist. A fost dus într-o sală de la subsolul clădirii, unde la o masă erau patru ofiţeri, în frunte cu generalul Mleşniţă, care i-a comunicat că *„o să vă condamnăm la 25 de ani de închisoare, tovarăşe Zamfir, şi o să vă dăm ca exemplu la toată ţara, să ştie lumea cum trebuie pedepsit un duşman al poporului"*. Se vedea pus la zid, împuşcat. *„Eu, duşman al poporului?"*, a strigat şi o inspiraţie divină, el spune *„un înger salvator"*, i-a dictat să le spună că în timpul procesului va divulga, *„să audă toată ţara, ce faceţi dumneavoastră în ansamblu, tovarăşi"*. Adică o să divulge bisericuţele, combinaţiile, aranjamentele plecărilor în străinătate, numele amantelor lor, de la balet şi dintre soliste. Va vorbi şi despre Volga neagră care în fiecare seară duce amantele la casele ofiţerilor. Inspiraţia de a divulga mafia Ansamblului a avut efectul unei bombe. A scăpat, cu ameninţarea că vor fi cu ochii pe el. Şi e important să reţinem comentariul cu care Zamfir îşi încheie tristul episod: *„Eu am fost primul disident oficial, ştiut, declarat, ameninţat, pus pe tuşă, din toată ţara, nu Goma, nu Pleşu, nu Dinescu, care au venit cu 15-20 de ani în urma mea. Ce făcea Pleşu în anii '80 când a fost exilat în casa lui George Enescu din Tescani? Mânca fripturi şi bea numai vinuri scumpe şi şampanie, după spusele ministrului culturii din Chişinău, Ion Unguranu"* (B&B, p. 384).

Sigur, au urmat multe comploturi împotriva lui, cum vom arăta în vol. 2, culminând cu învinuirea că face parte din secta *Meditaţia transcedentală*, pus în capul listei, fapt care a declanşat exilul, drumul bejeniei. Şi bejenia este o formă de moarte, fiindcă se petrece o ruptură a fiinţei (*„urlând de durere, cu inima sfâşiată în bucăţi"*), are loc o mare despărţire, despărţirea de patrie, deci o răstignire. Şi trista concluzie, în anii de exil, când meditează asupra istoriei, asupra condiţiei de hăitaş şi hăituit a omului, asupra morţii: *„Se pare că de la bun început omul a fost predestinat să omoare şi să moară, ca să-şi continue specia prin moarte"* (B&B, p. 402).

*

Exilul este un lung lamento, mereu se vaită, viaţa lui e un calvar. Starea lamento este o eliberare. Un *catharsis*. Bocetele la români sunt o astfel de supapă. Dar ele sunt şi o moarte anunţată, ele pregătesc moartea propriu-zisă, suferinţa lasă urme, aşa cum i-a lăsat şi lui Zamfir pe creştet şi pe tot corpul, pe care se scărpina mereu: *„Eram ca un animal bătut, schingiuit de monştrii pământului care puseseră stăpânire pe mine"*. Slăbise, nu mai mânca nimic, nu mai avea gust de nici un aliment. *„Mă văitam ca după mort şi, cu cât vaietele erau mai mari, cu atât nu înţelegeam ce mi se întâmplă, neputând să realizez dacă trăiesc un vis monstruos sau dorm şi visez toţi diavolii din lume năpustindu-se asupra mea"*. Ajunsese la o *„stare de descompunere, având impresia că am murit demult şi că putrezesc. Mă repezeam la oglindă şi,*

Scanned with CamScanner

privindu-mi ochii în fundul capului şi cearcănele de muribund, ziceam: hm... hm..., ţara mea, ţara mea iubită, scumpă, dragă, cu ce-am s-o înlocuiesc eu acum? Lacrimi grele se prelingeau pe obrazul stâlcit, privindu-mi barba cum tremura şi zbârciturile care se formau de parcă aveam 85 de ani" (B&B, p. 387).

Şi descrierile avansează în acest spirit, se constituie într-o analiză amănunţită a Eului în faţa acestei realităţi a dezrădăcinării, când îi era ruşine de slăbiciunile sale, se simţea înfrânt de propriu-i „*ego terfelit*", arăta mai rău decât Quasimodo, cu „*şira spinării încovoiată, tuşeam ca un tuberculos, scuipând salivă vâscoasă, murdară, de parcă aveam mucegai în burtă, viermi şi pânze de păianjen*".

În aceste descrieri anatomice, scriitorul îşi dă mâna cu trăiristul, cu vocaţia lamento, care generează un personaj zombie, din lumea SF. Un film despre această stare de descompunere ar avea un narator, care ar fi personajul însuşi, care începe să aiureze, să vorbească în toate limbile la telefon, să cânte în delir...

Foi în prun şi foi sub prun,
Lina mea, draga mea,
Vino, mândro, ca să-şi spun,
Lina mea, draga mea,
Vorba ce ţi-oi spune eu,
Lina mea, draga mea,
Să n-o afle taică-tău,
Lina mea, draga mea...

Se aşează la pian şi cântă în disperare, „*lacrimile îmi curgeau pe claviatură, până rămâneam înlemnit cu mâna pe acorduri, lăsând pianul să cânte singur, ţinând piciorul pe pedală. Iar plâng, iar plâng? Dar cât o să mai plâng eu în lumea asta? Nu-mi ajunge atâta plâns?*".

Pune un disc cu un cântec de înstrăinare, un bocet despre soarta puiului de cuc, străinel, fără cuib, lăsat de mama lui la marginea drumului, abandonat,

Scanned with CamScanner

Fără aripi, fără pene,
Ar zbura, dar nu-i putere...

Se ridică, se apropie de perete „*şi mă izbeam cu capul, bocind de parcă murise toată familia*". Îi huleşte, nu-i mai scoate din ucigaşi şi criminali, pe cei care l-au adus în acest hal, pe comuniştii de acasă. „*Zilele treceau în acest mod infernal. Simţeam cum în mod latent mă descompuneam, muream puţin câte puţin*" (B&B, p. 390).

O prietenă, Danielle, vine cu soluţia de spiritism. E şi ea fatalistă, crede că „*nu mai avem mult şi vom sfârşi cu toţii. Franţa va fi inundată două treimi şi pământul va trece prin transformări fundamentale*". Pesimism apocaliptic, prevestiri funebre, dystopice...

În halul în care era, a acceptat soluţia ei, fiindcă „*eram ca un cadavru ambulant*". A participat la 6 şedinţe de spiritism. Într-una din seri, a chemat spiritul unui prieten, Ion Cuşa, mort de curând, care îi spune „*Canada, Canada, acolo e salvarea ta, viitorul tău, gloria ta, viaţa ta...*". Sigur, va pleca în Canada, dar acolo i-a fost nu salvarea, ci aproape mormântul, cum vom vedea în vol. 2.

Starea de descompunere, de sfârşenie e predispusă la magie neagră, la previziuni funebre etc. Starea nu i se ameliora. Se bătea cu capul de pian, apoi de ziduri, urlând: „*Până când, Doamne Dumnezeul meu, până când? Mai bine ia-mă de-aici decât să mă chinuieşti atât. Ia-mă şi du-mă unde-oi şti tu. Mai bine mort decât în halul în care sunt*". Parcă l-ar fi auzit revoluţionarii din 1989, care aveau să spună: „*Mai bine mort decât comunist!*"

După o săptămână, îşi sună în ţară un prieten care îi spune că dacă „*luam avionul în ziua decisă plecării, trebuia să fiu omorât de un tractor care ieşea de undeva, barând drumul taxiului în care mă aflam. Acesta era cadoul oferit de Ceauşescu după atâţia ani de glorie pe care i-am oferit lui şi ţării unde m-am născut. Moartea!*" (B&B, p. 396).

Exilul, desţărarea, descompunerea, spectrul morţii, rănile, sângele („*Simţeam ceva rece curgând pe picioare către podea. Puneam mâna îngrozit! Era sânge...*"), iată Răstignirile lui Gheorghe Zamfir, care ne trimit la un martiraj christic, o autoflagelare, în fond, o cumplită şi mare răstignire, amestecată cu scene de groază din filmele expresioniste sau din celebrul **Patimile Ionei d'Arc** (1928) de Carl Dreyer, care îşi pusese interpreta (Renée Jeanne Falconetti) să joace în condiţii martirice, goală pe pardosele de piatră şi pe cap cu coroane de spini reale.

*

Zamfir, după vestea morţii pe care i-o pregătise Ceauşescu, se vede ca un condamnat la moarte, altfel nu se explică suferinţele lui martirice. Deoarece „*condamnaţii la moarte nu suferă decât în prezilele sau preziua execuţiei, când, parcurgând drumul către executarea sentinţei, văd că într-adevăr nu există nici o scăpare. Urmează tălerea capului, atârnarea în ştreang sau aprinderea rugului*". Descrie cele trei forme de moarte, dar nu ştie lui care îi este scrisă sau hărăzită. Prevestirile erau sumbre, fiindcă nu-l mai căuta nimeni. „*O tăcere de mormânt se instalase între mine şi cei din ţară. Eram condamnat, proscris şi*

Scanned with CamScanner

sufeream această condamnare din partea patriei mamă, considerând-o ca un blestem. Eram privit ca dușmanul ei. Mi se spunea transcedentalul. Dușmanul poporului" (B&B, p. 397).

Așa i-a spus și mama fetei care dăduse naștere unui copil ce-i poartă numele. Această înscenare fusese un plan diabolic pus la cale de „*spurcatul de academician Gh. Mihoc, căci mama acestei fete era servitoare în casa acestuia...*". Un alt blestem legat de procesul de paternitate! Asta îi mai trebuia, colac peste pupăză!

Atâtea răstigniri, puteau fi ele oare stinse cu altceva decât cu bocetul, cu forma *lamento*, care este *catharsis*-ul la români? Starea *lamento* face parte din apa Berbecului, care stinge arderile în Jupiter. „*Lamentațiile au continuat într-un ritm teribil și nimic nu mai putea opri procesul degradării sănătății mele și a stării mele morale*".

Adunate, descrierile torturilor sale ne apar ca o victorie a fatalității, ca în **Triumful morții** de Bruegel. Dar luciditatea învinge, fiindcă, la capătul torturilor, ajunge să fie sătul de atâtea lamentații: „*Eu unul m-am săturat să mor din cauza propriului meu orgoliu și chiar dacă, luptându-mă cu el, îl învinge, tot mor. Și mamele regilor mor și împărații mor și sfinții mor și Iisus, Fiul lui Dumnezeu, a murit*".

Condiția tragică a existenței pământești este astfel asumată. Și aici intervine panzamfirismul, nevoia de zbor, de ieșire din cercul vicios: „*Oare nu ne-am săturat să murim? Nu suntem noi în stare să schimbăm radical condiția umană pe pământ, când în cosmos există planete pe care ființele ce le locuiesc trăiesc la infinit?*" (B&B, p.405).

Dar ce înseamnă a păstra sau a strica ordinea prestabilită? Poate omul să înfrunte Legea? El a fost creat perfect, după chipul și asemănarea Domnului, ce mai vrea, ce-i lipsește, de ce nu lucrează în acest spirit al perfecțiunii divine? „*Cine te-a pus să schimbi ordinea făcută de mine de la început?*". Oare nu Satana, diavolul creat de om? Dar atunci de unde goana teribilă a leului de a sfâșia căprioara? Până și puiul de elefant, nici nu s-a născut bine, că îl și urmărește până îl vânează. Această vânătoare nemiloasă din natură, tot Satana a creat-o? Toată natura e un teren de luptă, o nesfârșită vânătoare și decimare. Totul este vânat și ucis. Până și iarba e mâncată, lichidată. Da, dar dacă n-ar fi iarba, ce s-ar face elefanții și zebrele?

Însă așa e prestabilit de Dumnezeu, animalele n-au păcat, numai omul păcătuiește cu de la sine putere, cu bună știință, cu ideile lui... satanice!

Bref, ce e de făcut acum? Și Dumnezeu îi spune lui Zamfir că trebuie să-și învingă orgoliul și, ca în eminesciana **Odă în metru antic**, să învețe să moară, „*învață să mori, căci muritor ai devenit, plimbă-te prin vieți până îți vei recăpăta judecata și știința, înțelepciunea, perfecțiunea dată la naștere și mă vei găsi din nou*". Iată cum teoria reîncarnării se aplică aici, în această minunată parabolă a omului muritor.

Singura problemă, după părerea mea, este legată de legea imuabilă, dată odată pentru totdeauna, cea care impune ordinea prestabilită. În această ordine nu intră și omul, creația superioară a lui Dumnezeu? Iar omul asta și face, creează, trebuie să creeze conform armoniilor divine, vibrațiilor cosmice din el.

Scanned with CamScanner

Şi ele ce-i spun? Să facă asemenea Tatălui, adică să creeze lumea, să o creeze din nou sau să creeze altă lume, să concureze creaţia divină! Nu aceasta este arta? A concura Geneza, a concura createle şi increatele, a concura infinitul?...

Da, dar Zamfir ne spune că omul nu poate fi Dumnezeu, cu adevărat dominator, *„decât atunci când va învinge moartea"*.

Cheia acestei trăiri speciale, de contopire muzică-Dumnezeu, o găseşte în concertele sale, în munca sa, în trăirism, care îi dă o putere donquijotească, dar de cu totul altă natură, ocultă: *„Voiam să găsesc soluţia nemuririi"*.

E un ideal pe care şi l-au propus doar personajele închipuirii, precum Faust. Obsesia faustică se află numai în literatură, în artă, în realitate nimeni nu şi-a propus aşa ceva, iar dacă şi-a propus, nu a reuşit. De altfel şi soluţia lui Goethe sau Marlowe este... muritoare. Între nemurire şi condiţia muritoare, Faust o alege pe ultima.

Însă el nu era artist. Era om de ştiinţă, alchimist, totuşi, care visa să găsească formula magică în stare să transforme nisipul în aur. Artistul are însă o armă puternică, el poate atinge perfecţiunea. Zamfir a mers pe această iluzie a nemuririi pe două căi, a purismului şi a perfecţionismului.

E posibil ca el să fie un caz unic, ce ar trebui cercetat de savanţi, de psihologi, de parapsihologi, de cei care se ocupă de cazuri de anxietate ocultă. A existat un caz real, cel al lui Truddi Chase, celebru în America, fiindcă el a făcut subiectul unei cărţi autobiografice, numită **When Rabbit Howls** (1987), apoi datorită interviurilor luate autoarei de Oprah Winfrey, dar mai ales prin excelentul film, mini-serie TV, **Voices Within: The Lives of Truddi Chase** (1990), în regia lui Lamont Johnson, cu actriţa Shelley Long în rolul principal. Filmul a rulat şi la noi cu titlul **Vieţile lui Truddi.**

Ea suferea de boala numită *personalitate multiplă*, se credea Dumnezeu atotcreatorul. Şi, fiind pictor, încerca să-şi materializeze viziunile în tablourile sale. Şi Zamfir în picturile lui face acelaşi lucru, îşi pictează viziunile. El vede simfonii, sunete. Dar una este fantezia şi alta viaţa. El a făcut din viaţa sa un caz de anatomie, ca în tabloul lui Rembrandt, **Lecţia de anatomie**. Voia să-şi disloce trupul în atomi, să-l ia dincolo, în astral, într-un plan suprasensibil. Muzica l-a dus aici. Prin rugăciune. Rugăciunea prin sunet. Poate că, la un moment dat, muzica nu l-a mai satisfăcut, şi atunci a căutat să devină altceva, să-şi multiplice personalitatea, să atingă ceea ce nu a mai atins nimeni, deşi unii yoghini au ieşit total din real.

Aşa că singurul ideal al lui Zamfir, în afară de cel muzical, era să ajungă la nemurire. Trăia în asceză totală, ca eremiţii. *„Voiam să iau corpul cu mine la ieşirea din lume"*. Şi ne oferă exemple din Hymalaia privind ciclul reîncarnărilor, ca dovadă că moartea poate fi învinsă! Şi concluzia: *„Omul este etern, iar moartea este o pedeapsă pe care însuşi el şi-a dat-o, este o autodereglare cumplită, perpetuă, ce se-ntinde prin plata sângelui şi a corpului, în momentul morţii, după care se reîncepe un nou ciclu ce se opreşte odată cu achitarea ultimei polite"*.

Soluţia stă numai în om. Numai el poate să depăşească această dilemă. El este cheia. În el stă secretul. Zamfir crede că *„soluţia magică dătătoare de viaţă eternă numai el o are, omul"* (B&B, p. 476).

Scanned with CamScanner

El mărturiseşte că naiul şi muzica l-au ajutat şi îl ajută în continuare la atingerea acestui proiect ideal, care este învingerea morţii. De ce nu ar fi posibil? Iisus este exemplul acestei împliniri, căci s-a înălţat cu corpul la ceruri. Pentru asta, omul trebuie să urmeze calea sfinţeniei, pe care Părintele Rose, cum vom vedea, o numeşte calea răstignirii... Orice sfânt s-a zbătut întâi între teluric şi Dumnezeire, a dus o permanentă luptă cu sine, să se elibereze de balast şi să ajungă purificat la Eul divin. În acest fel, moartea poate fi învinsă.

Dumnezeu

Dacă îl întrebaţi pe Gheorghe Zamfir cum vede el organizarea lumii, care este ordinea importanţei lucrurilor pe pământ, o să vă spună imediat:

- *Dumnezeu*
- *Biserica*
- *Credinţa*
- *Ţara*
- *Meseria*
- *Familia*

Mulţi vorbesc despre familie, unii în stilul lui Rică Venturiano. Dar familia nu poate exista dacă omul nu are o meserie, meseria este cea care îi dă să mănânce, după cum meseria se află şi la baza artei. Brâncuşi a fost, înainte de toate, înainte de a fi marele artist, a fost un excelent meseriaş. Şi toţi ţăranii erau buni meseriaşi. La Hobiţa ei se numeau cruceri, fiindcă făceau crucioaiele din cimitir. Şi primele noţiuni ale meseriei, Costache le-a deprins de la ţăranii din sat. Apoi a urmat şi şcoala de meserii. El, cu mâinile lui, ştia să facă de toate. Şi o cornişă, dar şi o vioară, cu care cânta la cârciuma unde era slujbaş. Şi ce făcea

Scanned with CamScanner

el la Paris, în atelierul său din Impasse Ronsin, cu ce-i cucerea el pe oaspeţii săi aleşi? Cu bucătăria de acasă şi cu vioara. Le cânta oaspeţilor la vioară şi din gură. Meseria l-a făcut vestit. Aşa cum îl făcuse pe Michelangelo. Dar ce renascentist nu a fost întâi un bun meseriaş?!

Sigur, familia şi meseria se leagă de o ţară, de ţara unde te-ai născut şi unde ai învăţat să ciopleşti. Iar ţara este legată de o credinţă, credinţa de biserică, iar Biserica de Dumnezeu.

Este destul de comună această ordine, care este specifică ortodocşilor. Pentru mulţi ortodocşi, Dumnezeu şi biserica sunt primordiale. Nu e cazul aici să spun că biserica e un intermediar, considerată mai importantă este credinţa. Dar adevărata credinţă nu are nevoie de intermediari, pentru un credincios pur singurul preot a fost şi a rămas Iisus.

Şi pentru Zamfir credinţa s-a născut nu pe calea bisericii, ci a naturii. El a avut din copilărie, prin trăirile sale şcolăreşti, o concepţie panteistă, identifica natura cu Dumnezeu, apoi avea să descopere, odată cu naiul, şi credinţa, şi pe Dumnezeu. Şi o altă cale au fost lecturile mistice, cărţile ezoterice. Evident, şi lectura Bibliei. În anii de maturitate, parizieni, când descoperă cărţi necunoscute pe pământ românesc, are şi revelaţia iubirii divine: *„Începusem să-l iubesc pe Dumnezeu, descoperindu-l puţin câte puţin"*.

Nu l-a conştientizat în copilărie sau adolescenţă pe Dumnezeu. Adică el nu a trăit într-un mediu religios sau mistic, precum Enescu. Nu ne dă nici o ştire legată de biserică, de parcă nici nu exista. Credinţa părinţilor săi nu era habotnică, era firească, naturală, ca a celorlalţi ţărani din Găeşti. Nu a văzut ceva deosebit la ei sau la alţii, vreo minune, ceva care să-l impresioneze. Ba în descrierile sale legate de sat, de copilăria sa, nu apare nici un preot, personaj nelipsit din povestirile unor Eminescu, Creangă, Caragiale, Agârbiceanu, Rebreanu, Preda şi alţii.

Aşa se face că Dumnezeul pe care îl descoperă mai târziu este cu totul altceva. Nu are hotar. Nu are dependenţă de nimic. E singura fiinţă deopotrivă vie şi conceptuală. Şi liberă de orice determinări. M-a bucurat când am descoperit că Zamfir îşi încheie volumul despre nai cu acest citat din **Fragmentarium** de Eminescu: *„Eu e Dumnezeu, Naţiunea mea e lumea, cum fără eu nu e Dumnezeu, astfel fără naţiunea mea nu e lume. Naţiunea acest complex de euri"*. Această triadă, Eu – Dumnezeu – Naţiunea, este ca Sfânta Treime, este o unitate, fiindcă Eu=Dumnezeu=Naţiunea.

Iată ce importanţă vitală îi dă Eminescu ţării sale, o pune pe aceeaşi treaptă cu Dumnezeu, care nu este altceva decât Eu, prin care trebuie să înţelegem Eul Universal. Când Zamfir le vorbea spectatorilor olandezi în concertul de la Bacău, cum voi arăta, despre faptul că Dumnezeu e în om, că în om se află religia, la acest Eu universal se gândea, la cuvântul lui Eminescu.

*

Însă conştiinţa de Dumnezeu a venit târziu în viaţa sa, oricum, în anii de formare, care anunţau gloria de mâine, Dumnezeu îl veghea nenumit. A avut revelaţia lui când a fost prima oară în Grecia, la 23 de ani, şi a cântat, în preajma

Scanned with CamScanner

Paştelui, **Doina şi Ciocârlia**. Succesul a fost ca o revelaţie, fiindcă spectatorii, într-un *„elan colectiv, neaşteptat"*, l-au adulat. *„Să mă sărute lumea? Dar cine eram eu? Un tânăr de 23 de ani. Un om ca toţi oamenii. Poate că în mine erau reminiscenţe paniene, care în acea seară din preajma Sfântului Paşte anunţau, prin unirea lor într-o transparentă cupă de cristal, gloriile viitoare! Cine poate pătrunde secretul cerului şi al lui Dumnezeu? Numai El ştie infinitele Sale căi de nepătruns. De Dumnezeu n-aveam habar la acea oră, decât prin obiceiurile transmise în timp prin generaţii, obiceiuri de casă, de curte, de sat, de pădure şi câmp. Era Dumnezeu cel bănuit, tăinuit, ascuns, nevăzut. Transpus în icoane, cărţi sfinte, cruci, mătănii şi rugăciuni"* (B&B, p. 123).

Şi mai departe: *„Au fost momente de mare înălţare, clipe de neuitat care s-au transformat în piatra fundaţiei pe care mai târziu aveam să-mi construiesc templul"*.

*

Dar Dumnezeu este mereu asociat cu muzica. El este invocat mereu atunci când compune sau cântă la nai. De Dumnezeu se leagă trăirismul, modul cu totul special al lui Zamfir de a trăi muzica. Unitatea dintre muzică şi Dumnezeu se numeşte rugăciune. De aceea, când cântă, ni se pare că Zamfir se roagă, dar el chiar se roagă, se roagă la Dumnezeu prin nai. De altfel, atunci când are inspiraţia de a combina naiul cu orga, în 1972, el spune: *„Acum trăiam primele momente a ceea ce avea să devină mai târziu «rugăciune»"*.

Şi această devenire se identifică plenar cu starea sa mistică, bine fixată în acele momente când a avut revelaţia că prin nai şi orgă împacă cele două ramuri creştine, ortodoxia şi catolicismul. Şi scrie el, subliniind cu bold: *„Mai târziu, după sute de concerte date cu alţi organişti profesionişti, realizam că **naiul ortodox s-a unit cu orga catolică, iată o adevărată revoluţie, iată o unire, o împăcare a celor două religii pentru care se luptă de milenii cele două biserici**"* (B&B, p.180).

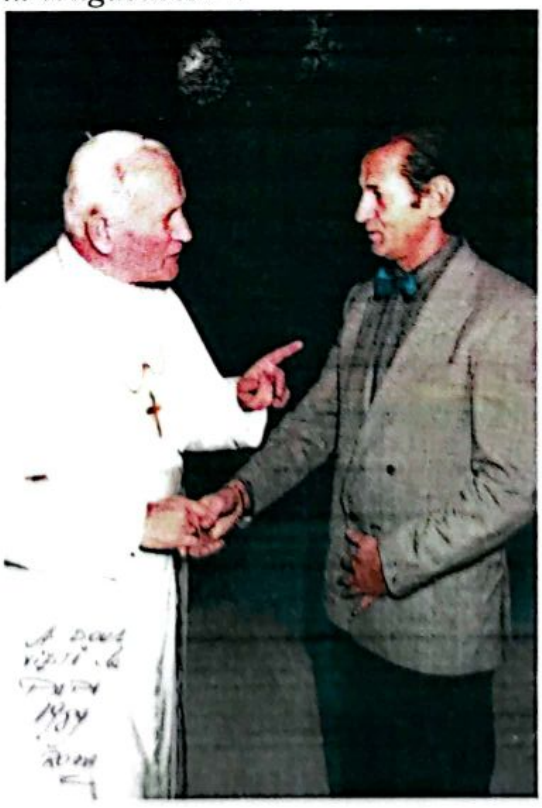

Cu Papa Ioan Paul al II-lea

Papa Ioan Paul al II-lea a vrut să facă această unire, a venit şi la Bucureşti, a mers peste tot, în toată lumea creştină. E posibil ca un mare rol să fi avut în această dorinţă însuşi Gheorghe Zamfir, care s-a întâlnit cu acest Papă la Vatican de trei ori, iar o dată i-a şi cântat, la o cină privată, a făcut o demonstraţie pe viu a ceea ce înseamnă unirea muzicală a celor două religii, reprezentate instrumental prin nai şi orgă. Zamfir mi-a confirmat acest lucru, mi-a spus că, desigur,

Scanned with CamScanner

pentru această idee a şi mers la Papă, să-i prezinte invenţia sa, dar de la Dumnezeu.

A cântat în sute de catedrale din Franţa, Elveţia, Germania, Belgia şi alte ţări occidentale. Apoi în Statele Unite, Australia, Japonia, Africa de Sud, pe toate continentele. Un lung pelerinaj de unire a naiului cu regina instrumentelor.

Iar un alt moment este atunci când vorbeşte despre Golgota turneelor, când concertele îl epuizau, totul era sfâşietor, fiindcă a cântat pe frig, de nu-şi mai simţea mâinile, faţa, corpul, cânta până la epuizare, *„până când Dumnezeu reintra în posesia sfântului său templu, vitraliile se opreau din tremurat şi sfinţii se pregăteau de somn. Altarul, pe care deseori puneam naiurile, ca şi cum aş fi vrut să le încarc cu duh divin, rămânea în aşteptarea lucrurilor sacre pentru împărtăşaniile viitoare*" B&B, p. 257).

Iată, aşadar, ce forţă energetică, *Altarul şi naiul*, o adevărată icoană a contopirii muzicii cu Dumnezeu.

*

Sunt zeci de pagini în care Zamfir face elogiul folclorului românesc, pe care îl identifică cu Dumnezeu: "*Nu ştiu să fi iubit altceva, cu atâta pasiune cu cât am iubit eu folclorul românesc. Nici o muzică nu m-a ridicat în slăvi, nu m-a unit cu cerul, cu Dumnezeu, nu mi-a dat trăiri intraductibile, nu m-a făcut să exalt, să plâng de durere sau de fericire, nu m-a inspirat la rugăciune, la bunătate, umilinţă, dragoste nesfârşită, până la uitarea de sine*". Elogiul muzicii populare atinge divinul: *„Ea m-a iniţiat, m-a făcut să am revelaţia a tot ce reprezintă în lumina Domnului veşnic! Aveam în ea promisiunea, salvarea, nădejdea, curajul, avântul, tăria, puterea, lumina viitorului şi victoria!!! Credinţa!!! Să fim mândri că Dumnezeu ne-a dat-o nouă...*". Iar folclorul înseamnă patria. *„Iubeam această ţară, România, până a-mi da sufletul pentru ea*" (B&B, p. 257).

Se încheagă astfel o nouă treime, Folclorul – Dumnezeu – Patria. Vom analiza pe larg această idee în vol. 3, la capitolul **Folclorul românesc**.

*

Dar concepţia cea mai clară despre Dumnezeu, Zamfir o exprimă într-un capitol dedicat lucrării **Missa Păcii**, atunci când, în 1974, creează, la Paris, această Missă. Concepţia despre Dumnezeu este îmbinată cu concepţia despre creaţie. Se îmbină două concepţii foarte populare, existente în mentalitatea românilor ortodocşi.

Ţin minte cum eram educat în copilărie, când bunicul meu mereu mă atenţiona să am grijă ce fac, să nu fac rău, fiindcă Dumnezeu vede tot. Cum vede tot? „El ştie tot, mă. El ştie şi câte fire de păr ai în cap". Mă uitam la părul mamei şi mereu îmi spuneam că n-aş fi în stare să număr câte fire are. Oare câte fire am eu în cap? Un milion? Un miliard? Noi, copiii, ne întreceam să ghicim, în joacă, oricum, ne spuneam, mare trebuie să fie Dumnezeu, dacă el ştie tot, dacă are timp să ne numere firele din cap, la ce i-ar folosi?, dar ideea era alta,

Scanned with CamScanner

era una morală, altfel n-aş fi rămas obsedat de ea, să nu fac rău, că Dumnezeu vede tot ce fac.

Deci prima concepţie pe care o instituie Zamfir decurge din credinţa populară, că destinul ne este scris dinainte.

O a doua credinţă pe care am aflat-o mai târziu, când am început să scriu poezii, a fost că cineva ne dictează ce să scriem, că lui Beethoven, care mă înnebunea în anii adolescenţei, un înger, sau chiar Dumnezeu în persoană, i-a dictat ce să compună. Aşadar, undeva, în cer, la masa lui de lucru, Dumnezeu a creat tot dinainte de a fi noi, ştie tot despre noi şi când îi dă cuiva un anumit talent, nemaivorbind de cazul aleşilor lui, îl învaţă cum să facă, îi picură cuvintele, notele, culorile...

Dar din aceste credinţe n-am aflat nimic despre muncă, nici ce aveam să aflu mai târziu de la Einstein că arta, creaţia, este unu la sută inspiraţie şi 99 la sută transpiraţie.

Viziunea lui Zamfir este în acest spirit, aşadar, una naivă, luată din concepţia ţăranilor săi despre Dumnezeu şi creaţie.

Pornind de la exemplul lui Brahms, care a spus pe patul morţii că tot ce a scris nu a fost cu mâna lui, ci a altuia, Zamfir adaugă: „*Cu siguranţă că aşa s-a întâmplat cu toţi giganţii artei universale: nu ei au scris, nu ei au pictat, nu ei au sculptat, nu ei au compus, ci alte spirite superioare au făcut-o cu mâna lor, inspirându-i cu infinite imagini, sunete, forme, culori*".

Miliarde de spirite, salamandre, gnomi, silfide, naiade, nimfe, pitici, ondine, sirene, ca în **Nibelungii** medievali, alcătuite din pământ, foc, apă şi aer, lucrează pentru oameni, le dictează ce să facă! Doamne, şi eu care am crezut că zeci de ani cât am muncit sunt efortul strădaniilor mele, al acumulărilor de-o viaţă! Dacă ştiam că altcineva munceşte pentru mine, nu mai mă zbăteam atâta să învăţ şi să lucrez ca robul, de dimineaţă până seară! Nu mai scriam nici cartea asta despre Zamfir, rod al unor cercetări multiple. Da, dar trebuia s-o scriu, fiindcă aşa mi-a fost scris. Şi mie numai mi s-a părut c-o scriu, când, de fapt, acele spirite superioare au scris-o, mie doar mi-au dictat-o şi eu am fost un simplu mecanism, ca o dactilografă bună, care scrie mecanic după dicteu. O, dacă ştiam că altcineva îmi scrie cărţile, îmi face filmele şi de 50 de ani îmi scrie cronicile, duceam şi eu o viaţă fericită, trai-neneacă, stăteam pe la cluburi şi nu prin biblioteci! Ferice de cei care nu fac nimic, fiindcă ei ştiu că aşa le-a fost scris, să nu facă nimic! Dar mă întreb, dacă sunt fiinţe divine, de ce acele fiinţe magice nu le dictează oamenilor să facă numai fapte bune şi o mai dau şi pe de lături? Sau îşi mai bagă şi Satana coada ori fiara asta, omul, când nu e ascultător, şi se apucă de treabă, încurcă lucrurile, le face uneori pe de-a-ndoaselea?!

Are însă dreptate Zamfir când spune că miracolele naturii, mii, milioane, pe care omul nu le înţelege, fiindcă e incapabil să vadă noaptea, ca pisica, să audă de la zeci de kilometri sub apă, ca delfinul sau balena, să vadă ca vulturul, să miroase ca şi câinele, se datorează lui Dumnezeu. „*Fiecare amibă e o parte din ochiul incomensurabil al Domnului, în fiecare parcelă a corpului nostru străluceşte Domnul*". Credinţa lui Zamfir este că „*omul nu-i decât o impresie, un clişeu, un canal de transmise a incomensurabilului plan divin*". În catastiful lui Dumnezeu sunt trecute toate faptele pământeşti. „*Cred că Dumnezeu, în uriaşul*

Scanned with CamScanner

său plan, a prevăzut totul la milimetru, după cum este scris în Biblie". Însuşi liberul arbitru, karma, operează cu precizie matematică.

Iar ceea ce spusese Steiner, în cartea sa **Cronica Akasha**, este confirmat de Zamfir, care spune că în această imensă bibliotecă ezoterică sunt înscrise toate gândurile, trăirile şi acţiunile noastre. Toate sunt înscrise în *cartea vieţii*, cum o numeşte frumos poporul, fiecărui om îi sunt numărate faptele şi zilele. Cu atât mai mult, geniile sunt călăuzite de acele spirite superioare care le fac să vibreze după planul divin, ele au fost trimise de divinitate să se manifeste în spiritul ei, de fapt, ca ea să se exprime prin ele, care nu sunt decât nişte curele de transmisie, nişte intermediari, fapte prevăzute înainte de venirea lor pe pământ, şi împlinite cu socoteală, fie că lui Eminescu i s-a dat să trăiască 39 de ani, iar lui Michelangelo 89!

Aşa că şi **Messa Păcii** s-a născut când trebuia, „*nici o secundă mai târziu sau mai devreme*"! (B&B, p. 213).

Şi Arghezi se întreba în **Litaniile** sale: „*De ce trebuie să murim?*" Şi răspundea: „*Domnul are o socoteală şi nimic nu se naşte în zadar*". Ortodoxia nu admite teoria reîncarnării, care oferă, totuşi, explicaţii mai simple privind nemurirea. Evident, însăşi socoteala de mai apoi, în ce pasăre sau animal se va reîncarna omul într-un nou ciclu de viaţă, se află scrisă în planul divin. Am arătat cum evoluează omul, în cicluri ezoterice, cu fiecare reîncarnare apropiindu-se de divin, până la contopirea cu Dumnezeu. „*Nu există mai mare fericire decât aceea pe care ţi-o dă dragostea, când poţi comunica cu Dumnezeu, cu nevăzutul din tine, când descoperi lumina în sunet şi infinita frumuseţe ce-a traversat milenii prin cântecele transmise din generaţie în generaţie*". Când cântă, Zamfir se contopeşte cu muzica, cu poporul care a creat muzica străbună, cu Dumnezeu care i-a dăruit-o.

*

Zamfir descrie pas cu pas cum „*din glorie în glorie parcurg drumul spre rugăciune*". Creaţia face parte din credinţă, se identifică cu Dumnezeu. Şi e bine numai dacă îl simte pe Dumnezeu. Şi cum îl simte? Ca pe un al treilea ochi. El îi dă certitudinea că nu se înşeală. Prima oară când a scris versuri, spune că „*simţeam ca un curent puternic care-mi traversa coloana vertebrală. Acesta era semnul că un adevăr există în ceea ce făceam. Din acea perioadă s-a stabilit în mine acest cutremur, acest test care la fiecare mare emoţie, idee în compoziţie, interpretare sau scriere poetică, rugăciune, gând către un sfânt, către o sfântă, către Dumnezeu, către Iisus sau Fecioara Maria, îmi zguduia trupul*".

Şi viziunea continuă, ca în Psalmii arghezieni: „*Dacă nu eram zguduit de-a lungul coloanei, orice făceam eu în orice domeniu, nu era valabil, nu era adevărat. Mai târziu a început să-mi palpite centrul frunţii ca o membrană şi-am înţeles după ce-am parcurs ani de cercetări în yoga că e vorba de al treilea ochi. La fiecare mişcare în natură începeam să-l văd pe Dumnezeu. Se mişca o frunză şi spuneam: E Domnul, m-a văzut şi vrea să-mi vorbească. Se-adunau norii şi-ncepea să plouă, spuneam: Domnul vrea să-mi spună ceva. Apărea soarele şi spuneam: E Dumnezeu, mă priveşte şi-mi spune ceva ce nu-nţeleg*".

Scanned with CamScanner

Evident, ca orice mare creator, şi Zamfir problematizează, se întreabă mereu, când citeşte o carte, îl năpădesc sumedenii de întrebări. Când a început să conspecteze Biblia, se înfiora de câte nu înţelegea, se enerva şi îşi punea zeci de întrebări. „*De ce atâta sacrificiu, sute şi mii de biete animale nevinovate, de ce? De ce războaie, de ce ameninţări, de ce Dumnezeu e gelos dacă este infinit de mizericordios? De ce se răzbună, de ce deschide pământul ca să înghită oameni, de ce aruncă popoare în săbiile lui Israel până la ultimul copil? De ce Iisus Hristos a fost crucificat, iar lui Ioan Botezătorul i s-a tăiat capul? De ce? Ce-i cu pământul şi ce reprezintă? De ce suferinţă, boli, microbi, moarte, coşciug, putrefacţie? Parcurgeam sute şi mii de pagini şi devoram carte după carte încercând să găsesc răspunsuri. Îl căutam pe Dumnezeu peste tot. Mă uitam în juru-mi să-L văd, să-L întrezăresc măcar, şi nimic*" (B&B, p. 259).

Se afla în faza căutării febrile a lui Dumnezeu, în faza marilor întrebări biblice. Este asemenea călugărului Iosif / Tudor Arghezi, în psalmii săi, atunci când îi vorbeşte Iisus, ca în **Duhovnicească**, şi-i spune că a fugit de pe cruce, să-l ascundă bine!

Dar toate căutările sale, în muzică, poezie, compoziţie, recitat, cântec vocal, desen, dans, se focalizează într-o singură căutare supremă: Dumnezeu. Căutarea lui Dumnezeu, desigur, a început atunci când el a descoperit miracolul naturii, apoi cântul, miracolul folcloric, apoi când a fost lovit de soartă, când el dăruia, tot dăruia, şi era mereu furat, şantajat, dus la sapă de lemn, înşelat. Acum se nasc marile întrebări, de ce i se întâmplă toate aceste nenorociri? În fond, experienţa pământească odată epuizată, nu i-a mai rămas decât planul mistic. Şi a căutat apoi răspunsuri în lecturile oculte. „*Am citit cărţi de Yoga, Vivecananda, Yogananda, «La vie des maîtres», care m-a zguduit profund, din temelii, de parcă am descoperit lumea*". Citea şi recitea de zeci de ori o pagină, un capitol, un verset biblic. „*Începusem să-l iubesc pe Dumnezeu, descoperindu-l puţin câte puţin*".

Căutarea era hrănită nu numai din sine, adică nu era numai o nevoie organică, ci şi una ocultă, prin cărţi, prin ceea ce învăţa de la alţii. Citeşte Ramakrishna, Srî Yuktesuar, află despre Babadji, Lahri, Mahasaya, despre marii mahavatari, librăriile pariziene şi anticariatele fiind pline de literatură ezoterică, total interzisă la noi, în România. Când nu-l găsea pe Dumnezeu în sine sau în juru-i, „*mă aruncam din nou asupra cărţilor şi încet, încet am început să mă rog, să meditez*".

Aşa a descoperit rugăciunea, ca pe o mare forţă de a-l percepe pe Dumnezeu, de a intra în dialog cu El.

Citeşte şi recitește febril Biblia. Subliniază pasaje cu roşu, rămâne uimit la capitolele Numeri, Leviticul, Deuteronomul, nu înţelege nimic, iar revine la Geneză, la Cântarea cântărilor, sare la Cartea lui Iov... şi mărturisirea finală: „*Încercam să-L definesc. Dumnezeu e Dumnezeu. Scurt! E inform. El e duh, vibraţie, sunet pur, culoare pură. El n-are formă, n-are voce, n-are corp ca mine sau ca balena care traversează mările...*"

E acel Dumnezeu pe care Eminescu îl definea ca fiind „*pretutindeni – are spaţiul, este etern – are timpul*". Şi nici creaţia lumii nu s-a mai obosit s-o facă: „*Creaţia a dat-o Fiului s-o facă. El doar a exprimat dorinţa prin dragoste la*

Scanned with CamScanner

infinit...". Aici apare teoria lui Vlaicu Ionescu despre manifestat şi manifestant, fiindcă de aceea s-a manifestat Dumnezeu prin Fiu. „*De om s-a ocupat Cel ce-a căpătat formă din El, cel ce s-a manifestat şi a manifestat*".

Şi ajunge ca şi Ecleziastul să spună că „*totul aici nu-i decât suferinţă, o imensă închisoare în aer liber, o continuă goană după nimic, după vânt...*". Adică deşertăciunea deşertăciunilor.

Fenomenal este faptul că în toată această căutare a lui Dumnezeu, a Eului, în fond, a sinelui, Zamfir nu se îndoieşte niciodată de Dumnezeu, ca Arghezi, Blaga sau Vasile Voiculescu, el e mai aproape de concepţia unor poeţi ai închisorilor, ca Radu Gyr sau Nichifor Crainic. Prin oricâte încercări trece, la Zamfir nu apare îndoiala, nu apare în nici un mare moment de cumpănă chiar. Se îndoieşte de creştinism, da, de biserică, de teoria milei, a lui „*dă şi ţi se va da înmiit*", a tot dat şi mereu i s-a luat, nu i s-a mai dat înapoi nimic, dar de Dumnezeu, nu, niciodată nu se îndoieşte! Şi căutarea febrilă îl duce la rugăciune: „*Rugăciunea mă uşura, îmi dădea o stare de plutire, de descărcare. Mă simţeam un om nou, important, nemuritor. Dumnezeu îmi da atenţie, se uita la mine. Începeam să contez ceva pentru El. Nu mai eram singur, îl aveam pe El, pe Dumnezeu!!!*" (B&B, p. 260).

*

Zamfir îi pune mereu în contrast pe Dumnezeu şi Satana, amintind diferenţa. Cum l-a definit pe Creatorul Suprem? „*Dumnezeu este Dragoste la infinit*". De aceea, „*când scuipi pe acest Principiu... el îşi pierde esenţa divină, căpătând un caracter nociv, de unde crearea diavolului, căci nu Dumnezeu a creat pe adversarul său, ci omul!*"

Citează cântecul:

Lung e drumul Clujului,
Dar mai lung e-al dorului.
Drumul Clujului se gată,
Al dorului niciodată.
Drumul Clujului sfârşeşte
Al dorului se lungeşte.

Şi ne invită să înlocuim cuvântul dor cu Dumnezeu şi să medităm la calea aleasă. Putem alege între binecuvântare şi blestem, între purificare şi viciu sau prostituare. Zamfir arată ce miracol se petrece cu noi când alegem prima cale şi ce dezastru se produce când omul se complace în condiţia de animal. Dacă e vândut răului, în această „*orbecăială dementă, omul şi-a pierdut imaginea*". De unde concluzia: „*Omul zilelor noastre a uitat total să coopereze cu Dumnezeu*".

*

Scanned with CamScanner

Zamfir are revelaţia că l-a înţeles pe Dumnezeu atunci când se afundă din nou în scrierile ezoterice, când o descoperă pe Madame Blavatsky, cu volumele ei despre reîncarnare, când reciteşte Biblia, când descoperă Bhaghavad Gita şi alte scrieri indiene. Din studiul lor deduce că religiile toate, indiferent de natura lor, de condiţiile geografie şi istorice în care s-au dezvoltat, au un singur punct comun, pe Dumnezeu, numit în fel şi chip. („*toate religiile pornesc de la aceeaşi bază care este interpretată diferit*").

Oferă citate din cărţile cele mai la modă în epocă şi arată ce curent a cuprins Europa occidentală şi America în anii 70 - 80, când toată lumea practica yoga, când hatayoga şi parayama erau practicate la fiecare colţ de stradă. A practicat şi el yoga, în Italia, la şcoala unui anume Il Ciocco, a urmat un stagiu al asanalelor, fiindcă vertebra a şaptea a coloanei îi era teşită din copilărie, de când căzuse de pe scară cu un sac în spate. Dar arta lui, viaţa lui înseamnă spectacol, înseamnă a se arăta (show), nu retragere din lume, asceză, singurătate totală. Yoga, aşa cum e practicată azi în Occident, ca un exerciţiu de Fitness, e un surogat.

Oricum, Zamfir a descoperit că „*nu aceasta e calea mea. Eu eram creştin, nu indian*". I se părea extrem de caraghios cum europenii aplicau această ştiinţă milenară a ascezei, care nu se potriveşte europenilor, mai ales românilor, cum a putut să constate când a fost invitat la o astfel de manifestare penibilă, în care guru era un anume Bivolaru, care confunda yoga cu sexualitatea, învăţându-i pe tineri, prin tehnica indiană Tantra, cum să aibă virilitate maximă şi să ajungă la extaz! Condamnă o astfel de practică nepotrivită la un popor care are un alt mod de a trăi, întemeiat pe principiul „*totul e să crezi*" şi „*să-ţi iubeşti aproapele*", acesta fiind „*comandamentul Major! Unic!*". Zamfir mărturiseşte că i-au trebuit 25 de ani de rugăciune ca să înţeleagă secretul existenţei, care stă în puterea credinţei. „*Crede şi vei muta munţii din loc*".

Din studiul său îndelungat, reiese că purificarea prin Iisus este calea dreaptă, aplicând metoda renunţării, a eliberării de povara lui „*a avea*", de „*deliranta goană după bani*". Şi îmbrăţişează programul „*realizării de sine*" (B&B, p. 313), care implică christianismul, prin socraticul drum al cunoaşterii de sine. Dar toate au o singură sursă: Dumnezeu. „*Reiese clar că deasupra întregii creaţii există un Dumnezeu*".

Iată de ce omul, dacă vrea să înţeleagă cine este, de ce trăieşte, trebuie să participe cu toată fiinţa sa la actul creator. Dacă nu participă, Rigveda îl consideră hoţ. După hinduşi, lumea se împarte în *devici* şi *asurici*, credincioşi şi atei (deva = divnitate, asura = demon). Printre devici se numără Brahma, Vishnu, Indra, Shiva şi alţi zei. Arată ce consecinţe nefaste are pentru om, pentru istorie, să fii hoţ, comuniştii fiind consideraţi asurici. Concluzia: „*În toate scrierile sacre, în toate religiile, Dumnezeu este prezent drept creator unic, incomensurabil sub unul sau mai multe aspecte, când infinit de bun şi înţelegător, când teribil şi răzbunător*".

Însă chiar dacă ar dispărea pământul şi galaxia noastră, Dumnezeu ar rămâne la fel de "*imuabil, imperturbabil, omniscient, omnipotent, omniprezent, emanând aceleaşi neschimbate vibraţii de miliarde şi miliarde de ani*".

Sigur, omenirea a ajuns la un moment major al gândirii sale, dar în acelaşi

Scanned with CamScanner

timp se află şi într-un mare impas, în căutarea de soluţii, dar Zamfir crede că adevărata soluţie *„se va cristaliza sub numele de* credinţă sau religie universală *în care toate celelalte credinţe se vor topi"*.

*

În jurul lui Dumnezeu îşi creează tot eşafodajul existenţial, istoric, politic, estetic. Apără furibund monarhia, fiindcă e pe baza credinţei în Dumnezeu. La Castelul Peleş, domină inscripţia **Nihil sine Deo**. *„Nimic nu există fără Dumnezeu pentru că totul e Dumnezeu"*(B&B, p. 354).

Crede că *„fără Dumnezeu totul e o aberaţie"*, e aşa cum bine a spus Mircea Eliade: *„Fără Dumnezeu, totul e cenuşă"*.

Motivaţia exilului, ca şi puterea de a îndura, se datorau tot lui Dumnezeu. *„Faptul că-l descoperisem pe Dumnezeu , găsindu-i lăcaşul, «forma», culoarea, vibraţia, sensul şi mai ales imensul Adevăr şi incomensurabila doză de dragoste ce se degaja din centrul paradisiac, triplându-mi setea de cunoaştere, mă obliga să merg mai departe, până la găsirea soluţiei:* ***absolutul***".

Şi îşi urmăreşte cu tenacitate scopul: *„Eram prins în mrejele lui Dumnezeu de asemenea manieră încât aş fi fost capabil de orice sacrificiu pentru a-mi atinge scopul. Oriunde mă uitam, orice făceam, nu vedeam decât pe Dumnezeu şi nu mă vedeam decât prin El"*. Pe buzele lui era numai Dumnezeu şi cei care îl ascultau, îl considerau *„posedat, fanatic, religios"*! Considera că acest fel de a fi îl caracterizează, fiind întruchiparea sincerităţii, fapt ce avea să-i aducă însă imense neajunsuri, fiindcă oamenii, în general, nu sunt sinceri şi nu apreciază această calitate, o iau ca pe un defect, de aceea şi profită de ea. Desigur, există şi o imensă doză de mediocritate şi incultură, de care a profitat comunismul, de pildă, când a manipulat masele. Poate că şi misticismul a avut aici o vină, dar vâna lui puternică se leagă de credinţa străbună, de obiceiurile vechi, care înseamnă morala, legea, Predania.

Când era invitat la prieteni, instituise un obicei. Le cerea să înceapă masa cu o rugăciune. Era în plin comunism. Nu se temea de turnători. *„Oare bunicii noştri nu spuneau* ***Tatăl Nostru****, nu luau pâinea şi cuţitul făcând semnul crucii, tăind-o în felii pe care le împărţeau la cei din jur? Unde era răul în a reveni la tradiţie? Găseam că credinţa în Dumnezeu este lucrul cel mai natural din lume şi că omul este născut să creadă,* el însuşi fiind religie, *credinţă, prin faptul că este creaţie divină ce vine direct din Dumnezeu, care este esenţa tuturor religiilor..."* (B&B, p. 372).

Se comporta ca acasă pretutindeni. Purta în el credinţele şi obiceiurile populare. Iar credinţa în Dumnezeu îi dădea aripi. Simţea că este bine cum trăieşte. Avea tot ce-şi putea dori un om pe pământ. Era tânăr, frumos, plin de glorie, bogat, iubea totul. *„Eram iubit, iubeam şi Dumnezeu îmi dăduse un elan incomensurabil, făcându-mă să cred că aşa va fi o veşnicie, că ţara şi poporul se vor vindeca de comunism, că omul va reveni la Dumnezeu, la frumos, la viaţă, la speranţa întregii fericiri"*. Ca să adauge imediat: *„Din păcate, nu trăiam decât o iluzie ca fluturele care se naşte şi în culmea fericirii îşi desface frumoasele-i aripi, mirosind toate florile din juru-i, zburând liber în toate*

Scanned with CamScanner

direcţiile, până-l înghite vreo pasăre, sau cade în plasa unui păianjen". Vorba cântecului mozartian: „*Fluturaş nu mai ai aripioare...*"

Meditaţiile despre fericire şi nefericire sunt legate tot de concepţia lui Zamfir despre Dumnezeu. „*Noţiunea de fericire constituie atributul cel mai important, la care fiecare fiinţă umană tinde şi fără de care viaţa n-ar avea nici un sens*". Dar viaţa nu este „*un contact, un angajament între Dumnezeu şi om. Dacă omul a ajuns la nefericire, nu e vina lui Dumnezeu*". Încă o dată, satanismul nu e creaţia Domnului. Nefericirea vine de acolo că omul nu mai vede „*realitatea în concordanţă cu divinitatea, în armonie perfectă cu ea*". Iată soluţia fericirii!

*

Toată această căutare febrilă a lui Dumnezeu şi revelaţiile ivite pe parcursul acestei călătorii minunate, adesea tensionate, au drept cauză setea de absolut. Am arătat cum se manifestă, în sfera ierarhiilor, legea „Jurământului", cu ambiţia de a fi primul, cel mai bun în domeniul său. Zamfir a atins perfecţiunea în stăpânirea instrumentului care l-a consacrat, dar mereu a vrut mai mult. Mereu ne dă de înţeles că nu se poate opri aici, la un moment de vârf al carierei, că piscul e şi mai sus. Suferise prea mult din cauza lighioanelor comuniste, ţara era de plâns, „*nu mă mai interesa decât arta şi cariera mea de artist, pe care le plasasem în obligaţia majoră a progresului meu spiritual. Găsisem firul de lumină care putea să mă conducă către descoperiri uimitoare...*". Dar acest ideal nu putea să şi-l împlinească în România comunistă. Se întreba: „*Cu ce-aş fi putut potoli această sete nemăsurată de adevăr... de a iubi la nesfârşit? Ce-ar fi trebuit să fac să-mi mulţumesc inima ce nu vibra decât la frumos şi perfecţiune?*" (B&B, p. 376). Trebuia să evadeze. A reuşit, dar foarte greu, cu mari emoţii. Iar în exil, suferinţa s-a accentuat. Am arătat cum se simţea crucificat. Îşi repeta cuvintele lui Iisus, care, privindu-şi călăii, pe cei ce l-au răstignit, a spus: „*Iartă-i, Doamne, căci nu ştiu ce fac!*"

Ca să reziste, îşi crease "un microclimat intern", prin apelul la rugăciune, o rugăciune continuă, patetică, singura soluţie de a scăpa de obsesii, dar şi de teribilele mâncărimi ale pielii!

Viaţa lui în exil e descrisă în zeci de pagini terifiante, ca un delir fără sfârşit, însă, în esenţă, era o zbatere între satanic şi divin. „*Trăiam aceste perioade care alternau angoasa, coşmarul, oboseala fizică, insomnia, revolta, rugăciunea, starea febrilă de implorare a lui Dumnezeu, muzica, studiul, creaţia, teama, viziunea, lupta cu spectrele imposibile ale ţării natale, bătălia imposibilă cu mincluna, muzica proastă, tupeul, falsul, decadenţa şi, în fine, războiul pe viaţă şi pe moarte cu mine însumi*" (B&B, p. 414).

Aceste stări, aşa cum un beţiv ar amesteca băuturile, îl duceau la delir, la stări paroxistice, de aceea, ca să se elibereze, să se vindece, „*mă agăţam de cer ca un disperat. Atingeam stări de dăruire în credinţă, indescriptibile, crezându-mă câteodată prins în centrul cercului incandescent al rugăciunii, mă credeam alesul lui Dumnezeu, nemuritor, intangibil, invulnerabil. Dinamizam această*

Scanned with CamScanner

stare, lăsând pe Dumnezeu să lumineze fiecare atom al trupului meu, lăsându-mă liber în Dumnezeirea sa".

Sunt pagini de agonie, de anxietate maladivă, de exhibare a eului, de paroxism clinic. Încă nu s-a făcut în literatura noastră o asemenea disecţie a fiinţei, de la piele şi până la straturile cele mai adânci ale psihicului. Balansul între aceste două stări, una tragică, distructivă, cealaltă benefică, pozitivă, lupta acerbă între alb şi negru, rău şi bine, binecuvântare şi blestem, nu are acoperire decât în creaţie, fiindcă ceea ce face un artist nu trebuie să semene cu om nebun, nebunia nu importă decât dacă devine **Zbor deasupra unui cuib de cuci**, adică operă literară sau film. Atâtea cazuri excepţionale de balamuc se pierd dacă nu se materializează în artă, aşa cum a arătat Coelho în **Veronika se hotărăşte să moară**. Şi cred că literatura sud-americană este terenul cel mai fertil pentru studiul unor astfel de cazuri. Ea este un document formidabil al unei realităţi clinice. În fond, o dată cu Borges, lumea a devenit un Turn Babel, în care balamucul şi închisoarea conviețuiesc, au devenit diapazonul normalităţii. Se şi spune că oamenii normali sunt numai acolo, la balamuc.

Interesante sunt şi filmele americane despre astfel de subiecte patologice, precum celebrul **Awakenings / Revenire la viaţă** (1990), cu Robert de Niro şi Robin Williams.

Ceea ce adaugă Zamfir este felul unic de revenire la viaţă, felul unic de a-şi reface organismul, de a-şi proteja sufletul, prin acel microclimat intern, în care medicamentul salvator a fost rugăciunea prin sunet. Pe care o numeşte „*Regina Contactului direct cu Dumnezeu*".

Naiul, fiind „*instrumentul lui Dumnezeu*", e firesc ca naistul să se simtă sacralizat, să capete iniţierea divină, să trăiască vibraţia lui cosmică, să rimeze cu cifrul şi codul lui etern.

Aşa se explică şi aplicaţiile lui Zamfir pentru ezoterism, de unde şi trăirismul magic, prin magia albă, o putere paranormală de a transforma dorinţele în realitate. Dar la Zamfir magia binelui se obţine prin sunet, prin muzică, o cale prin definiţie vindecătoare. Însă ea nu vindecă dacă nu ucide răul. El vede aievea ce-şi imaginează când cântă, îi vede pe duşmanii săi, îi pune într-o cuşcă de fier şi îi torturează. „*Teroare aţi adus, de teroare să pieriţi!*"

Iată de ce la el trăirismul, în forma sa paroxistică, este o „*luptă pe viaţă şi pe moarte*".

Şi totul este legat de concepţia despre Dumnezeu, fiindcă, mărturiseşte Zamfir: „*Pe orice faţă aş fi întors problemele, tot Dumnezeu câştiga în primul rând, El fiind Cel ce Mă domina întru totul, aşa cum de fapt El este totul şi domină totul...*" (B&B, p. 431). Omul nu are nici o şansă de a fi fericit fără Dumnezeu. Calea este cooperarea cu Dumnezeu şi, dacă crezi, vei izbândi. De aceea nu avem decât o singură cale, aceea de „*a participa la actul creator*"! Dacă ai găsit soluţia, vine iluminarea.

Evident, procesul credinţei se suprapune peste procesul căutării, aşa cum a procedat Buddha. „*Buddha a cunoscut iluminarea după ani şi ani de ascetism, meditaţie şi încercări, în momentul în care a găsit soluţia, după ce părăsise palatul tatălui său şi propria-i familie: Calea de mijloc*". Şi Zamfir explică ce este această *La voie du milieu*, cum zic francezii, adică „*nici fanatic în credinţă,*

Scanned with CamScanner

nici să nu crezi deloc, «să fii ateu», căci ajunge doar să crezi, căci cel ce crede, va vedea într-o zi «Le royaume du Pière – Împărăţia tatălui»". Practica Zamfir calea de mijloc? El spune că nu, fiindcă „*eram plin în toate fibrele mele de credinţa în Dumnezeu, ajungând până la adorare, fără ca această stare să aibă ceva în comun cu fanatismul. Pur şi simplu, credeam cu toată inima mea, cu tot sufletul meu, cu tot cugetul meu şi-l iubeam pe Dumnezeu cu toate stările fiinţei mele, precum spune Legea. Din acest punct de vedere, eram conform preceptelor divine, cu toate că toţi cei ce mă cunoşteau erau convinşi că exagerez şi că mi-am pierdut într-un fel echilibrul, fără să-mi spună acest lucru, din jenă*" (B&B, p. 430 - 431).

E o precizare importantă, care ne confirmă faptul că Zamfir îşi controla totuşi trăirile, avea conştiinţa căii de mijloc. El credea - crede cu ardoare în Dumnezeu, ca şi Enescu, fără să cadă în fanatism!

*

Scrisul îl face şi pe Zamfir să-şi limpezească gândurile, căutările, să-şi ia pulsul sau să vadă care este opinia celorlalţi despre el. Aşa este viziunea preotului Naghiu, tatăl tenorului Octavian Naghiu, preot cu lungă experienţă, care, pe când avea 80 de ani, la una din slujbe, a avut în altar o vedenie: i s-au arătat doi îngeri care purtau o pânză pe care scria „Gheorghe Zamfir", nume care s-a imprimat pe procovăţ, adică pe acoperământul care se pune pe Sfântul Disc, apoi, după terminarea slujbei, preotul şi-l pune pe umeri, cum mi-a arătat odată Zamfir, acasă la el, unde păstrează acest obiect sacru, îl ţine chiar pe marele pian salvat. Şi preotul Naghiu nu-l cunoştea pe Zamfir, nu auzise de el. Dar i-a spus fiului său să-i înmâneze lui Zamfir, dacă îl întâlneşte, acest procovăţ şi un pahar de argint, odată cu mesajul: „*Nu vă atingeţi de acest om că e păzit!*". Şi Octavian Naghiu i-a înmânat darul lui Zamfir în casa avocatei lui, Paula Iacob, la una din serate, când erau de faţă mai multe personalităţi, iar tenorul a povestit această întâmplare. E un semn sfânt care dovedeşte că Zamfir este un ales. Un ales al lui Dumnezeu.

*

Aşa cum am arătat, marile trăiri mistice Zamfir şi le-a materializat în compoziţii speciale, precum **Ecouri celeste**, un dialog între Om şi Dumnezeu, o lucrare mult mai elaborată decât **Impresie pe-un bambus**, care a fost prima încercare de dialog divin. Unui creator, trăirile, fie ele extreme, care depăşesc limita normalităţii, nu-i sunt de prisos, ele mereu dau roade, devin sursă de inspiraţie. Dar cine ştie care e limita normalităţii? Un instrument ca naiul, folosit de obicei în interpretarea muzicii populare, a muzicii pastorale, iată, devine un instrument select, folosit cu brio şi în muzica de cameră! De ce? Fiindcă Zamfir nu a spus niciodată „până aici", el a căutat mereu soluţia, iluminarea, absolutul.

Şi chiar în perioadele cele mai grele ale existenţei, salvarea i-au fost creaţia şi rugăciunea, însă nu găsea întotdeauna „*ocazii de a mă regăsi şi de a fi cu Dumnezeu*". Asta s-a întâmplat mai ales în Canada, când numărul escrocilor

Scanned with CamScanner

s-a înmulţit şi când l-au lăsat singur să-şi organizeze concertele, după ce l-au prădat. Sigur, un mare rol în ecuaţia echilibrului l-au avut şi librăriile ezoterice din Montreal, pe care le frecventa des. Era o supapă extraordinară. La fel ca şi studiul Bibliei, o preocupare constantă. Declară că ştia Biblia pe de rost şi *„puteam comenta liber tot textul biblic"*. În fond, la câte rele i se făceau, suprema consolare rămâneau Biblia şi rugăciunea: *„Practicam meditaţia profundă, rugăciunea, până la confundarea cu Dumnezeu..."* (B&B, p. 462).

Fără îndoială, dacă nu eşti puternic, alimentat cu o energie superioară, habotnicismul sau practicarea unor metode străine de credinţa pe care ai supt-o de la mama, te pot duce la balamuc. Dar în cazul lui Zamfir, această cale neobişnuită făcea parte din programul lui conştient şi subconştient de a căuta noi forme de expresie muzicală, dar mai ales de a căuta absolutul, de a-l descoperi pe Dumnezeu, de a i se revela în faptele banale, care conţin sâmburi mitici, aşa cum spunea Eliade.

Dacă găsea o serie de lacune creştinismului, aşa cum vom vedea în vol. 2, practicile yoghine, în schimb, l-au transformat într-un fel de vraci sui-generis. Şi a căpătat şi o anumită faimă. Astfel, pe linie spirituală, a practicat metoda de *vindecare la distanţă*, vindecând de ulcer o femeie, aflată în pragul operaţiei. Intra în corpul ei ore în şir şi refăcea locul afectat, *„ţesând celule noi, aşa cum se ţese pânza de păianjen. Tremuram în concentrare ca un epileptic, ajungând până la transă, respirând fără oprire"*. Metoda consta în transmiterea energiei binefăcătoare. Transpira, era ud leoarcă, iar în punctul culminant, izbucnea în hohote de plâns. O ţinea aşa săptămâni întregi slăbind câte 3-4 kilograme. A vindecat femeia, a salvat-o. Aşa a mai făcut şi cu soţul unei prietene din Santa Rosa, California, care suferea de probleme cardiace şi trebuia să se opereze. Fiindcă slăbise considerabil, fiindcă „ardeam cantităţi colosale de energie", dar şi din cauza turneelor, a trebuit să renunţe.

Această practică (B&B, p. 473 - 474), cele două cazuri pe care le tratează ca un şaman, deşi fac parte din alt registru mental, împacă totuşi ezoterismul cu religia creştină, fiindcă Zamfir continua să se roage, să fie ataşat credinţei străbune, fără să contrazică nici preocuparea sa centrală, muzica. Dovadă că *"Rugăciunea în nai ajunsese la o înălţime uluitoare"*. Căpătase puterea celui care înţelege drumul ales, sensul divin al vieţii, rostul omului pe pământ şi planul lui Dumnezeu. Rostul său era legat de rostul naiului, al cărui rol îl înţelegea şi îl urma. Muzica, spune Zamfir, *„căpătase valenţe mirifice, care se solidificaseră în straturi solide din care emanau idei şi trăiri ce curgeau ca nişte cascade gigantice, repetându-se în sursa unică – Dumnezeu. Nu trăiam şi nu vedeam nimic decât prin El, cu El. Starea mea era El. Rezolvarea mea era El. Tendinţa mea era El. Eu eram El, iar El mă poseda în infinite parcele ce-i purtau numele"* (B&B, p. 474).

E un portret al Domnului, similar cu ceea ce spusese Eminescu, definindu-l: *„Eu = Dumnezeu"*.

Neliniştile creatoare, mai ales când se afla singur, în apartamentul din Paris, îl împingeau tot mai mult spre ideea că adevărata creaţie se naşte numai în stare divină. De acest adevăr l-a apropiat şi capacitatea de a cânta sau a crea numai muzică aleasă. El făcuse pactul cu Dumnezeu, nu cu Mefisto. Era un

Scanned with CamScanner

schimb congruent: Accesul la Dumnezeu pe calea muzicii, iar la muzica pură prin rugăciune, prin Dumnezeu.

Aceste neliniști creatoare s-au concretizat într-un document de arhivă personală, înregistrând de-a lungul anilor *„peste 350 de casete, totalizând peste 600 de ore de melodii, comentarii, stări de suflet, crize, lacrimi, bociri..."*. La fel ca Eliade, care spunea că sacrul se află în preajma noastră, în cele mai banale fapte sau lucruri, Zamfir a descoperit sacrul în tot, în tot ce-l înconjura și trăia. Această contopire dintre muzică și Dumnezeu, îl împingea să aspire la puritatea absolută. Mai mult: *„voiam să găsesc soluția nemuririi"*. Cum? Am arătat în capitolul **Moartea**.

Lupta cu sine a fost mereu cumplită. Fiindcă la tot ceea ce i se întâmpla, adăuga practica cugetării pe Biblie. Citea Psalmii lui David și găsea acele versete care se potriveau perfect cu ceea ce i se întâmpla lui. O luptă nemiloasă pentru a se elibera de balast, pentru a arunca din nacela zborului zgura, noroiul, praful.

Pe una din casete a descoperit o rugăciune din 1978, când își spune trăirile dintr-o suflare, când îl vede pe Dumnezeu aievea și i se confesează, ca în căutările din psalmii arghezieni. Dumnezeu i se revelează ca o ființă ubicuă. Care acum e aici, acum dincolo, unde se întorcea sau se ducea, îl vedea pe El. Autobiografia se încheie în secțiunile sale cronologice cu această confesiune conclusivă: *„Mă agățasem de Dumnezeu cu odgoane atât de groase încât un miliard de diavoli n-ar fi putut să le taie. Eram prins de-acum de tot ce era sfânt, cu toate fibrele ființei ele, iar cele patru elemente pe care le practicam fără pauză, alternativ sau în paralel, erau:*

Credința
Rugăciunea
Meditația
Sunetul, muzica și rugăciunea în folclorul nostru" (B&B, p. 487).

*

Adesea Zamfir este acuzat că se dă buricul lumii, că nu mai există altul ca el pe pământ. Și este adevărat, așa este. Poate nu ar trebui s-o spună el, ar trebui s-o spunem noi. Dar am văzut ce clama Apostolul Pavel, mai bine moartea decât să-i iei unui astfel de om lauda. În cazul geniilor, lauda de sine miroase-a bine! Cine ar putea să se lupte cu tot universul? Cine ar putea să spună ca Zamfir că am fost singur în lupta mea, m-am luptat cu toți diavolii și i-am învins? Dumnezeu, numai Dumnezeu poate acest lucru. Dar se compară Zamfir cu Dumnezeu? Se compară. Îi dă acest drept credința sa. Și el declară senin că e „Dumnezeu". Așa cum sintagma „Sfântul Eminescu" a fost lansată de un scriitor evreu, A. Axelrad, contemporan cu Eminescu, pe care proștii îl fac antisemit! Numai lui Brâncuși i se mai spunea așa. Așa l-a numit un compozitor francez, Eric Satie, și de la el toți prietenii – „am 200 de prieteni, pe care îi fac moștenitori" – i-au spus „Dumnezeu". Când mergeau la atelierul lui din Impasse Ronsin, dacă erau întrebați unde se duc?, răspundeau firesc, „mergem la Dumnezeu". Nu cunoaștem dacă Brâncuși se considera chiar Dumnezeu, dar

Scanned with CamScanner

ştim că el a regretat că nu este Briareus, care a fost un fel de bodyguard al lui Zeus, fiindcă ar fi dorit să aibă şi el o sută de braţe, să-şi fi putut imortaliza în piatră, lemn sau marmură, toate visele.

Zamfir însă declară că este „Dumnezeu". Şi mi-a spus că îi dă acest drept stadiul absolut la care a ajuns, perfecţiunea pe care a atins-o, şi mai ales credinţa, puternica lui credinţă, care îl face să spună că a împlinit ceea ce ne-a învăţat Iisus: „*Urmaţi-mă şi veţi fi ca mine şi mai presus ca mine*". Şi cine este mai presus decât Fiul? Dumnezeu, Tatăl. Zamfir crede cu tărie că a urmat cuvântul lui Iisus, că este asemenea profeţilor biblici. Care este vina lui? Că se crede aşa? Dar el a mers cu umilinţă pe această cale, cu rugăciunea prin sunet, cea mai pură şi fantastică trăire mistică. El crede că Dumnezeu este Vibraţie pură şi că a ajuns să rimeze cu această vibraţie, simte că există un dialog între vibraţiile lui interioare şi Vibraţia supremă.

Dacă el greşeşte, atunci greşită este învăţătura lui Iisus. Dacă el nu are dreptate înseamnă că nici Biblia nu are dreptate. Dacă el, cu fapta şi vorba, demonetizează imaginea lui Dumnezeu, înseamnă că Dumnezeu însuşi este limitat, unilateral, nu infinit, iar dacă Zamfir spune că Dumnezeu este dragoste la infinit, este pentru că aşa simte el, aşa îl vede el pe Dumnezeu. În fine, chiar dacă Dumnezeu nu ar exista, iată, l-a inventat Gheorghe Zamfir, trăieşte prin el.

Scanned with CamScanner

JURNALUL „ZAMFIR"

Poate n-o să vă vină să credeţi, dar am început să ţin un jurnal „Zamfir". Practica aceasta, a jurnalului, o am de pe vremea când zeul meu era Beethoven, deci din adolescenţă, când eram elev de liceu. Atunci era moda jurnalelor. Dar când nu a fost? E o lecţie inevitabilă. Toţi trecem prin faza aceasta. Toţi începem de la muzica demonică, scrisă de draci, până să ajungem să ne eliberăm de zgură, la muzica zeului Pan, până ni se deschid porţile, poarta care ne duce spre Dumnezeire.

Vorba Titanului de la Bonn, „*din suferinţă spre bucurie*". Întâi delirăm, apoi ne eliberăm, găsim calea, iluminarea, liniştea. Unii n-o găsesc niciodată, fiindcă nu ştiu că leacul este muzica, să o caute în simfoniile isihaste. Şi tinereţea este suferinţă, fiindcă este căutare, este sondare a lumii, este luptă, muncă drăcească. Dacă cercetaţi copilăria lui Zamfir, spuneţi că acel copil a fost „dracu' împielițat", cum i-au zis ai lui. A făcut numai drăcovenii. Trăia între aventurile copilăriei şi cureaua tatălui său, care nu-l mai scotea din bătăi.

Sigur, jurnalul începe din momentul când l-am cunoscut, la sala Conservatorului, după un concert de-al său. Deci de pe vremea când şi unul şi celălalt eram oameni formaţi, realizaţi, aş spune, fiecare pe domeniul său.

Însă, deşi iniţial eram pasionat de matematică, am terminat o facultate de matematică, apoi IATC, mereu am iubit muzica. Ecuaţiile şi solfegiile au făcut casă divină în sufletul meu. Am fost nebun după muzică, furibund. Mă refer la muzica simfonică. Eu nu am amintiri de muzică populară sau de lume, decât atunci când bunicul meu îmi cânta din gură cântece de Zavaidoc, cu care fusese prieten. Dar să fi participat la hore, la altfel de distracţii populare, nu. Fiindcă am copilărit într-o vale de oraş dunărean (Galaţi) care ducea în baltă. Îmi trăisem copilăria în baltă şi la Dunăre, apoi, după ce am intrat la liceu, opera şi sala de concerte au devenit a doua mea casă. Toate operele reprezentate la sala „Leonard" le văzusem de zeci de ori, le ştiam pe de rost, iar de la concertele simfonice, date în sala Teatrului de stat, nu lipseam niciodată. Voiam să fiu ca Vasile Martinoiu, solistul de la operă, sau ca Ştefan Ruha ori Valentin Gheorghiu, pe care îi văzusem în concerte. Acolo l-am văzut prima oară pe David Oistrach şi pe mulţi alţi faimoşi muzicieni.

Îmi umplusem camera de discuri, cumpăram tot ce apărea, şi, la patefonul pe care mi-l luase mama, ascultam muzică simfonică în draci. Dădeam atât de tare difuzorul la pick-up încât am scandalizat toţi vecinii, care au chemat miliţia să mă facă să dau sonorul mai încet. Deranjam liniştea tolomacilor, pe care, mai târziu, aveam să-i numesc melomaci. Iar Beethoven a fost printre primii

Scanned with CamScanner

compozitori preferaţi. Simfoniile şi concertele lui mi-au declanşat trăiri furtunoase, paroxistice, le dirijam în delir, apoi le traduceam în versuri albe.

A fost primul meu jurnal. Apoi am ţinut tot felul de jurnale, în funcţie de preocupările mele. Am, cred, peste 50 de jurnale, de toate soiurile. Aşa am descoperit că am un Jurnal „Enescu", din care am reprodus fragmente în cartea **Istoria Festivalului Internaţional „George Enescu"**, în special pasajele legate de primele ediţii la care am participat, începând din 1967. Am transcris revelaţiile produse de prezenţa la Festival a lui Sergiu Celibidache şi a lui Ionel Perlea, aflat într-un cărucior de invalizi, fusese paralizat. Dirija doar cu o mână. Perlea fusese căsătorit cu sora soţiei lui Mircea Eliade, cum am aflat din **Jurnalul portughez**. Trăirile mele se materializau sub formă de poezie. Am reprodus poeziile dedicate lui Celibidache şi Perlea.

Dar în Jurnalul „Zamfir" sunt numai consemnări legate de întâlnirile mele cu el, de momentul când l-am cunoscut, de gândurile legate de muzica lui, de primul gând de a scrie o carte despre el, de ceea ce am citit scris la una din mesele la care mă invitase, de trăirile panzamfirice.

Evident, faptul că pe Zamfir l-am cunoscut când deja a apărut explozia Internetului, mi-a transformat Jurnalul într-o corespondenţă intensă cu băiatul şi fetele mele, care îşi începuseră şi ele activitatea muzicală şi erau fascinate de Zamfir, mai ales după ce le-am dus şi i-au văzut concertul cu Orchestra Naţională de Folclor de la Parlamentul României. Mai jos ofer o serie de mesaje între mine şi ele, mai ales după ce ele s-au stabilit definitiv la New York. Recent, Mihaela, care e şi poetă, a scris o poezie închinată lui Zamfir, pe care am reprodus-o aici ca motto al cărţii. Mereu le ţineam la curent cu ce mai face Zamfir.

Evident, voi reda mai jos şi alte pasaje legate de întâlnirile mele cu Zamfir, implicit o încercare de colaborare, atunci când am dorit să-mi ilustrez cu muzica sa un fim de-al meu, **Oglinda şi masca**, realizat la Madrid. Multe pasaje se referă şi la alte întâmplări, cum se va vedea. Sunt importante, fiindcă reflectă apropierea curată, plină de respect, de o înaltă moralitate, între doi intelectuali ai acestei ţări, un scriitor incomod şi un muzician de excepţie.

Prima întâlnire

Eu l-am cunoscut personal pe Gheorghe Zamfir după un concert aniversar de-al său dat la Sala Conservatorului „Ciprian Porumbescu", în data de 24 martie 2005 (vezi mai jos textul **Zeul Pan şi ceata lui**). Mi l-a prezentat Taica Vasile Blendea (1937 - 2005), minunatul artist fotograf, care voia să prindă aura omului în pozele sale, să-i imortalizeze misterul. Era primăvară, cald, Blendea sălta jucăuş, mai vioi ca Ariel, nici nu bănuia că peste câteva luni va trece în nefiinţă, pe 17 noiembrie, la puţine zile după ce a venit la Cinematecă şi şi-a recuperat fotografiile esenţiale lăsate acolo cu ocazia expoziţiei pe care i-am organizat-o. Eu lucram la Arhiva Naţională de Filme şi organizam curent la Cinematecă evenimente sincretice, de poezie, muzică, fotografie, pictură, film. Veneau mulţi tineri, şi organizam aceste manifestări în ideea ca ei să cunoască

Scanned with CamScanner

personalităţi deosebite, pe care le invitam acolo. Ce evenimente au ieşit cu Dan Iordăchescu şi George Pruteanu! Cu Gabriel Croitoru şi Viorel Cosma! Cu Mitzura Arghezi şi Indiggo. Iar cu taica Vasile a fost la fel, un show de neuitat!

La o revistă la care eram redactor şef, i-am dedicat lui Blendea paginile din mijloc, în care îi publicam fragmente din volumul său mult visat, **Istoria culturii române în fotografii**. Blendea a fost un rege vorbitor al boemei literare, fiindcă avea un dar uluitor al imitaţiilor, era o comoară orală, îi imita pe toţi marii cărturari şi artişti români. Cu glasul, cu vocea lui. „*Hai, Lope de Vega*(aşa îmi spunea el, considerându-mă cel mai prolific scriitor român în viaţă), *hai, să-ţi prezint un om ales al acestui pământ*".

Şi m-a dus în culisele instituţiei, unde Gheorghe Zamfir avea cabina, m-a prezentat şi a început să-i turuie anecdote. Lui Zamfir îi plăceau la nebunie glumele lui Blendea, spuse cu acel har imitator, prin care îi reînvia pe Tomazian, Birlic, Amza Pellea, Toma Caragiu, Cotescu, George Călinescu, Bogza, Arghezi, Nichita, Păunescu, Ceauşescu şi alţii. Putea să ţină un show de câteva ore cu anecdotele lui despre personalităţile pe care le-a cunoscut şi cărora le-a făcut mii de poze. Avea o vorbă şuierată, ca un bici cu mii de şfichiuri. Fiindcă îi plăcea să salute ca Vasile Tomazian, „*sal'tare, taică, şi noroc!*", eu îi spuneam Taica Vasile Blândea, fiindcă era un om bun şi blând.

Păcat că multe proiecte puse la cale împreună nu le-am realizat, cum ar fi filmul „Ai lui Brâncuşi şi ai lui Blendea" (scenariul e publicat în vol. **Urmaşii Moromeţilor**, 1998), el fiind din Pestişanii Gorjului şi voiam să filmăm în Săptămâna luminată, când „*cimitirul din Hobiţa e plin de lume, se boceşte, mă, mai ceva ca la Moşi*".

Întâlnirea cu Zamfir o evoc în cartea **Polifem** (2006), în textul **Moartea n-a mai avut răbdare cu Vasile Blendea,** unde scriu: „*Mi-aduc aminte o seară de neiutat, alături de Gheorghe Zamfir, artist de geniu, lovit de soartă, pe care taica Vasile l-a făcut să râdă ore întregi, până la vindecare*".

Sigur, după concentrarea din timpul concertului, Zamfir simţea nevoie să se destindă. Şi ieşea greu din stare. Ne privea ca siderat şi râdea. Terapia râsului este miraculoasă, leac sigur la români. Urarea lui Taica Vasile, la orice despărţire, era o *urare acvatică*, fiindcă el îţi dorea aşa: „*Un ocean de sănătate, o mare de bucurii, un fluviu de fericire şi un Jiuleţ de bogăţii*".

De la acea întâlnire, aveam să mă mai reîntâlnesc cu Gheorghe Zamfir de multe ori, aceste apropieri culminând cu invitaţia la cele trei spectacole pe care el le-a dat cu Orchestra Naţională de Folclor, făcând dovada celui mai mare miracol care s-a putut vedea pe vreo scenă românească, un eveniment la fel de important ca şi Festivalul „George Enescu", de o forţă competitivă mondială, dar, care, în loc să adune apele, să molipsească spiritele, a stârnit invidii, invidii atât de mari încât ticăloşii (pe care îi vom numi mai la vale) i-au luat obiectul muncii, adică au desfiinţat orchestra.

Scanned with CamScanner

La masă cu zeul Pan

Vă spun, trăiesc o experienţă inedită. Am ascultat cele peste zece ore de muzică de pe cele nouă CD-uri date de Zeul Pan şi azi am discutat cu el ce să alegem, ce e mai potrivit pentru eseul meu **The Mirror and The Mask**. Întâlnirea a avut loc la un restaurant select, unde m-a invitat el. Ne-au servit ireproşabil şi lumea mişuna în jurul nostru.

Pan are o mare experienţă de compozitor de muzică de film. Nu uitaţi că a lucrat cu Tarantino, a compus muzica la **Kill Bill**. A lucrat şi cu Sergio Leone, John Avildsen sau Peter Weir. Aşa că am avut ce discuta, ce selecta. Eu îi expuneam ideile şi îi descriam imaginile, iar el îmi spunea ce bucată muzicală e potrivită. Şi în acest timp mi-o şi fredona. Să-l fi auzit fredonând **Concerto d'Aranjuez** sau **Spanish Eyes**! Era senzaţional. Mulţi de pe la mesele vecine trăgeau cu urechea. O încântare, mai ceva ca prospăturile de pe masă, deşi şi mâncărurile alese îţi dau o bunăstare pentru a savura muzica. Nu erau spectacolele lui Vatel, de la curtea Regelui-Soare, o îmbinare savantă între teatru, balet, muzică, artificii şi tot felul de mirosuri, rafinat preparate, adică o îmbinare artistico-gastronomică?

Am apelat la formula asta întrucât Pan e superocupat, nu are timp să meargă la studio, unde ar fi fost ideal, dar şi studioul e aglomerat, nu are spaţii libere, e sufocat de comenzi, nu ştiu când o să am spaţiu de mixaj!

Normal, am discutat şi despre voi. O, ce miracol ar fi să faceţi un concert împreună! Însă el e fript cu America, nu mai vrea să audă de ea, cică să fiţi atente cu avocaţii et co., care lui i-au prăduit peste 800 de milioane de dolari! Şi a urmat placa lamento cunoscută. Dar de data aceasta mi-a dat cifre, câte milioane de discuri a vândut şi cum l-au păcălit toţi cei cu care a făcut contract, în special foşti elevi de-ai lui, pe care i-a ajutat, dar au ratat ca muzicieni şi au dat-o pe afaceri cu muzică. Un nume am reţinut, fiindcă seamănă cu al unui fost ilegalist: Ştefan Gheorghiu. Mai mult, Pan a deschis geanta diplomat şi mi-a arătat şi vreo câteva contracte, pe care n-a primit mai nimic şi numai când i-a ameninţat pe aceşti aşa-zis manageri cu procesul, i-au mai dat ceva bani. Unul în cinci ani i-a dat 5 mil. lei, iar când i-a trimis un avocat pe cap, a scos pe loc 25 mil. Un fleac, dar care spune multe despre faptul că o armată de nemernici trăieşte de pe urma unui mare artist.

Dar drama lui cea mare e legată de stat, că statul, cu pârghii hoţeşti, acaparatoare, cum ar fi Electrecordul, îl stoarce de-l jupoaie! Şi am discutat ideea lui Eliade despre credinţa în viitorul măreţ al României, dar cu o condiţie, ca statul să dispară. Vă aduceţi aminte că eu am scris un articol despre demiurgia statală, în care arătam că statul e o abstracţie şi că numai personalităţile sunt statul?! În America, de pildă, statul e Bill Gates sau oameni ca Donald Trump. Nu vorbise şi Marx despre desfiinţarea statului?!

Scanned with CamScanner

Dar această temă e prea oţioasă şi am revenit la lucruri pământeşti, la lamentaţiile cotidiene, pe care le-am repetat regeşte, plângând bărbăteşte, unul pe umărul celuilalt.

La sfârşit, Pan a plătit consumaţia şi m-a adus cu Mercedes-ul lui acasă.

Aş vrea ca şi voi să-mi povestiţi măcar o întâlnire de-a voastră pe măsură. Sigur, America nu are un artist de talia şi genul lui Pan, dar are mulţi alţii, de alte genuri, la fel de grozavi. Mai povestiţi-mi de unele personalităţi din preajma voastră, de managerii voştri, de avocaţi. Unde staţi, tot la omul care l-a asimilat pe Antonovici? A spus că va investi în voi, a făcut-o? Şi ce mai compuneţi, ce mai înregistraţi?

Ştiţi la ce lucrează acum Pan? La **Recviemul neamului**, dedicat martirilor din lagărele comuniste, din închisori ca Jilava, Sighet, Piteşti, Aiud... dar cică nu-i prea merge fiindcă e tracasat de problemele cu banii... Nu vă vine să credeţi ce mi-a spus, că a trăit şi perioade când nu a avut ce să mănânce şi le-a cerut bani unor oameni pe care i-a ajutat şi nu i-au dat! Când am trecut pe lângă o anumită casă, mi-a spus că acolo stă alde Vântu-se-băse, care i-a spus că-i oferă toate condiţiile ca să creeze, dar după ce i-a cântat, după ce Chioruşchipălăul l-a văzut pe marele artist la picioarele lui, l-a abandonat, a uitat de promisiuni! Cumplite umilinţe a îndurat acest om! Şi totul i se trage de la bani. În jurul lor şi-a făurit tot imperiul muzical, deşi el zice că în jurul lui Dumnezeu. Neam, Dumnezeu, Zelea, înlocuit uneori cu Maţ Gros, asta e triada lui! Nu vă spun ce mi-a mai spus despre Găunescu, Fieru şi Fecali! Ştie o mie de lucruri despre ei, i-a cunoscut bine, a avut diferite combinaţii, dar l-au abandonat toţi. Găunescu e un porc, Fecali o căcărează, iar de Fieru zice că trăieşte la Chişinău numai în palate, dar se plânge că e bolnav, că se operează iminent şi că va muri cât de curând. Se joacă de-a bolnavul închipuit. De 18 ani e numai în spitale şi operaţii iminente...

*

Un manager de acolo sau oameni ca Trump sau Clive Davis, de pildă, n-ar putea aranja un concert al vostru cu Zeul Pan?

Sau gândiţi-vă să organizaţi o expoziţie Antonovici sau una cu artişti colosali de aici, de la noi. Eu cunosc doi artişti plastici cu totul extraordinari, Sin şi Cul, nu mai vorbesc de IG, pictorul ţăranului român, al raiului pe pământ, am scris despre ei în ziar, uitaţi-vă, i-am avut şi-i voi mai avea invitaţi la emisiune, cu ale căror lucrări putem organiza oricând o expoziţie la NY. Sunt zeci de galerişti acolo, de afacerişti, care trăiesc numai din aşa ceva, încercaţi, mai ales că omul unde staţi se ocupă de treaba asta, după câte am înţeles, e job-ul lui. Dacă ar mai fi trăit dl. Vlaicu, ohoho, am fi putut aranja multe asemenea evenimente!

Scanned with CamScanner

*

Am venit de la emisiune şi nu am găsit mesajul vostru. Aţi primit melodiile?

Iar a nins azi, abundent, acoperind Bucureştii.

Edilii au tras obloanele, credeau că iarna vrajbei noastre s-a terminat, dar Dumnezeu a avut o altă socoteală şi le-a vărsat pe cap un noian de frumuseţe! Iar i-a prins nepregătiţi, dar pentru iubitorii de puritate e bine, fiindcă până scot ei maşinile la arat, peisajul urban arată ca şi cel rural. Mâine deja e mocirlă! Dar nu mâine, ci peste o oră, două!

Să ne bucurăm deci de acest moment de puritate.

Nu vă daţi seama ce fericit sunt! Am realizat un miracol! Intru în casă ca în rai. Grecului, Actoraşului şi altora nu le-au instalat nici până acum centrala, fiindcă nu le-a venit încă aprobarea de la Distrigaz, iar eu am rezolvat-o fulger!

Să vii de afară de pe un crivăţ cumplit şi în casă, vorba ceea, să arză focul!

Mă simt minunat! Puternic! Învingător!

Sunt sănătos, am succese, spirituale şi pecuniare, nu mă mai lamentez, scriu deja la încă două cărţi, dar mai ales am dragoste imensă pentru voi, ceea ce înseamnă că Dumnezeu nu m-a scăpat din vedere, are un plan mult mai interesant cu mine, implicit cu Odrăsliţii mei!

Voi sunteţi eu, aşa cum şi azi, la emisiunea mea, care a fost de vis, v-am pomenit.

Am discutat despre Brâncuşi, fiindcă pe 21 e ziua lui de naştere, adică pe 19, de fapt, el îşi sărbătorea ziua trei zile la rând întrucât în actul lui de naştere scrie aşa: „*În ziua de 21 februarie s-a născut alaltăieri un copil de sex bărbătesc*".

Şi în aceste trei zile urma un adevărat ritual, se îmbăia în tole, un fel de lighean, Natalia îl tundea, îi aranja barba (e vorba de Natalia Dumitrescu, care, împreună cu soţul ei, Alexandru Istrati, pictori, au fost trecuţi de Brâncuşi în testament ca moştenitori principali), apoi se îmbrăca în haine curate, îşi punea salopeta albă, saboţii şi gătea minuni ţărăneşti pentru musafirii lui...

De altfel, povestea cu ziua de naştere e cu cântec. Mai ales în perioada veche. Nici azi nu se ştie exact când s-au născut Nicolae Grigorescu, Vasile Alecsandri şi alţii ca ei. Ba şi Eminescu are o poveste de roman, iar bădiţa Creangă la fel, care se pare că s-a întinerit cu doi ani, dându-şi altă dată de naştere, ca să fie hirotonit. Dar şi mai încoace, un Marin Sorescu, de pildă, mulţi îi dau ca dată de naştere 19 februarie, dar el declară că s-a născut pe 29 februarie, în an bisect, care ar purta mult noroc şi, într-adevăr, lui i-a purtat, fiindcă e scriitorul cel mai tradus dintre români...

Aşa că a fost o bucurie să citez aforismele lui Brâncuşi şi să analizez împreună cu invitatul meu concepţia lui despre zbor, despre viteză, despre naturalitate.

Sunteţi mereu cu mine şi sper să fie mereu aşa.

*

Scanned with CamScanner

Cumplit e Zeul Pan. Mi-e greu să-l înţeleg. Nu vrea să-şi dea acordul să-mi ilustrez filmul cu muzica lui, dacă nu e plătit. Cică dacă iese vreo capodoperă, străbate ţările şi el rămâne cu buza umflată? Nu mai vrea s-o facă pe generosu', mai ales acum, când Academia suedeză a anunţat că el e muzicianul numărul 1 al lumii. Cică a ieşit cu peste o mie de voturi, iar ceilalţi, cum ar fi Beethoven, cu trei sute. Era fericit că Beethoven, compozitorul demonilor, al răului, al conflictului, cum îl numeşte el, a ieşit al treilea, iar Mozart al şaptelea! Sau invers, Mozart al treilea şi Beethoven al şaptelea. Dar Mozart e tot compozitorul diavolilor? Nu, o, nu, dar nu e vândut ca mine, nu e ascultat cât sunt eu.

Formidabil ce boală. Mai cunosc un caz: Bo Serge. L-am încondeiat în **Citaţia**. Pan şi Bo Serge sunt bolnavi de maladia „number one", ei trebuie să fie nr. 1 şi cât mai sus de nr. 2, cât mai cocoţaţi în vârf, chiar singuri-singurei şi dacă se poate să fie pe locul lui Dumnezeu. Şi ce bucurie neînchipuită avea Zeul Pan când zicea că Enescu nu a ieşit nici măcar în primii o sută de compozitori ai lumii! Nu-l suportă pe Enescu, fiindcă i s-a închinat un festival, la care el nu e invitat! De două ori, ce mare păcat! De două sute de ori păcat!

Cumplit cum Dumnezeu cu o mână îţi dă harul, iar cu cealaltă ţi-l ia, te face orgolios, nesuferit, băgat până peste cap în afaceri de tot soiul, aşa cum e Bo Serge, dar mai ales Pan, foarte la curent cu ce se întâmplă pe scena politică, uite, zicea, Bombonel ăla, în loc să fie la puşcărie, l-au scos iar de la naftalină, e iar în faţă. Toţi hoţii sunt în faţă. Fecali are palat la şosea, toţi hoţii au palate. L-au băgat pe Fecali în joc cu biserici şi cu fotbalul, să-l mătrăşească pe Maţ Gros, singurul patriot dintre ei. Dar lumea s-a prins că şi Fecali e o canalie. Nici unul, nici altul nu au atins pragul electoral, l-au atins ungurii, care o să federalizeze România, ai să vezi! Nu vor alipi Ardealul la Ungaria, dar vor face o zonă autonomă din Ardeal, vor federaliza ţara. Fiindcă ţara nu mai e a noastră, e pierdută. Jidanii au luat tot pământul. Cunosc eu unul, care m-a târât la Knesset, în parlamentul de la Ierusalim, unde m-au scos al treilea terorist de pe glob! Venea aici o dată pe an, acum vine la două săptămâni, fiindcă a cumpărat pământ, case, cartiere, totul e vândut, aproape că nu a mai rămas nimic românesc. Sighişoara, Sibiul, Clujul, Timişoara, toate sunt vândute. Ăsta a fost planul lor, al jidanilor, să cumpere tot. E un război nevăzut, dar esenţial. Nu trebuie să te baţi cu avioane şi armate ca să cucereşti ceva, ci să cumperi, să cumperi cu hârtii, cu parafe, aşa au ajuns să cumpere România. Nu mai e nimic de făcut, îţi spun eu. Fugim unde vedem cu ochii, asta vor şi ei, noii ocupanţi, să nu mai avem rădăcini, casă, masă, tată, mamă... Uite la mine, cazul meu, cum e posibil să nu am o casă, unde să-mi pun pianul, unde să pot invita pe cineva? Ne întâlnim în stradă, facem legături pe la colţuri de blocuri, ca borfaşii. Cum să invit pe cineva la etajul opt, la gară, într-un apartament nenorocit, ca de azil de bătrâni?! Nu puteam să am şi eu un palat pe Kiseleff, ca Fecali? Şi sunt numărul 1 al lumii, ales de Academia suedeză!...

*

Scanned with CamScanner

Acest lamento îl eliberează, deşi unii spun că îl chinuie, îl distruge. De, e dual, ca mai toate geniile. Dumnezeu i-a dat har, dar dracul a pus gheara pe el şi-l chinuie. El nu e din familia lui Enescu sau a lui Ion Grigore, care sunt modestia întruchipată, oameni cu frica lui Dumnezeu, cuminţi, cumpătaţi, care se mulţumesc cu puţin. El vrea să fie din familia lui Fecali, să vină un şef de stat sau un rege şi să-i dea palate cum le-au dat împăraţii din vremea lor lui Wagner sau Goethe. Ceva-ceva ţigănesc are în el acest zeu. Cum se târguie cu mine pentru muzica pe care i-am cerut-o! Şi ce scrisoare frumoasă i-au făcut cei de la studio, că filmul nu e finanţat de nimeni, că e făcut pe cheltuiala autorului, adică a mea, că studioul nu are pretenţii decât să mă ajute să termin filmul, care e un film de artă, destinat pentru festivaluri de artă, nu e un film comercial etc. Când a citit că nu poate să-i ofere nici un onorariu, a strâmbat din nas! Cum e posibil, zeule, să te caliceşti la mine? Ai pierdut 800 de milioane de dolari şi vrei să-i pui la loc cu ce câştigi de la o maskă, sărmane?! Ce monstruos altoi între Pan şi Caliban! Brrr! I-am zis, cred că e vina mea că m-am gândit să ilustrez filmul cu muzica dvs! Nu, zice, n-aveţi nici o vină, dar nu mă lasă avocata! M-a sunat şi avocata lui! O catastrofă! Nu înţelegea nimic din tot ce i-am spus, din tot ce înseamnă procesul tehnic al unui film şi din tot ce i-am cerut! Ea îmi tot cerea să-i zic cine îl exploatează, ce firmă! Îmi venea să-i spun, dar o să-i zic lui, vi-l dăruiesc dvs, îl terminăm şi-l luaţi dvs să-l exploataţi, vorbesc foarte serios!

Nu ştiu ce se va întâmpla, trebuia să renunţ de mult la această colaborare himerică, nu ştiu de ce amân, ce aştept, poate aştept o minune, dar nu va veni de la Pan. Trebuie să faci abstracţie de om, de boala lui, ca să-i iubeşti numai arta. Asta e, nu toţi sunt ca Brâncuşi, Enescu sau Ion Grigore, să le iubeşti şi arta, dar să-i iubeşti şi ca oameni. Ce minunat e atunci, ce miracol, când Omul şi Artistul sunt una, când fac casă bună împreună!

*

Şi cum eu nu pot ţine nimic la sertar, nu pot avea intimităţi cu lucrurile publice, dar nici cu cele sacre, care trebuie dăruite lumii, căci Dumnezeu ţi-a dat ca să dai, nu să te duci cu ele-n rai, am compus un text ca un fel de concert, oricum, cu un titlu à la Bach, **Lamento pentru nai şi eu**,şi pe care l-am publicat. Normal, am exclus toate acele intimităţi de jurnal, chiar şi sugestia numelui, şi m-am deschis din sine spre lume ca un mugure primăvara.

(Din vol. **Lamento**, 2009)

Lamento pentru nai şi eu

Se spune despre nai că este orga în miniatură. Dar comparaţia cu orga te trimite la pluralitate, de aceea şi străjuiesc orgile bisericile catolice, spre a cânta muzica sacră a comuniunii. Dar dacă îl asculţi pe Gheorghe Zamfir, naiul devine un instrument al eului, al sufletului, al singurătăţii, poate cel mai lamento instrument al lumii, aşa cum sună la nai melodii ca **Ciobănaş cu trei sute de oi, Barbu Lăutaru, De când ne-a aflat mulţimea, De-a lungu, Doina de la**

Scanned with CamScanner

Vişina, Sârba lui Pompieru şi alte asemenea incluse de Gheorghe Zamfir în **Legenda Românească**.

Imaginaţi-vă plaiul românesc străbătut de acel ciobănaş cu trei sute de oi, care îşi fluieră aleanul. Aceasta ar fi imaginea mioritică a naiului. Care încorporează şi fluierul, şi flautul, şi alte instrumente din familia lor. Ceea ce ne face să putem vorbi de naiul fermecat. Căci spune Zamfir: *„Naiul a fost primul instrument inventat de om în urmă cu 6 000 de ani. În mitologie, fluierul a fost probabil creat astfel încât vântul, trecând prin beţigaşul de bambus, să poată să-l deschidă uşor la celălalt capăt"*. Adică să-l facă să cânte, să cânte prin el. Grosso-modo vorbind, naiul e un fluier multiplicat, e format din mai multe fluiere alăturate. Prin care vântul mitic suflă melodii...

Evident, la nai Zamfir cântă şi bucăţi săltăreţe, vioaie, în iureş ameţitor, precum **Aseară vântul bătea, Ţarina de la Abrud, Sârba de odinioară** sau sârbelelui Pompieru, Damian ori Budală, sârbele şi horele în general, dar vom observa că în timp ce piesele din prima categorie – să le numim melodiile eului – sunt expresii ale naiului solo, în cealaltă categorie naiul e solist într-un cor, într-un fluviu orchestral. Dar şi în acest caz el îşi impune personalitatea, căci imprimă ansamblului aceeaşi individualitate, pe care noi am denumit-o conceptual *iuţirea de sine*, care este un vertij interior al artistului, o ardere interioară ce se exteriorizează ca mişcarea titirezului. În acest caz putem vorbi de un *panzamfirism* al eului, în care naiul solo devine solist şi trage după el tot ansamblul instrumental.

Această însuşire excepţională, mai individualizată decât vioara, deşi şi ea este un instrument al sufletului, mai individualizată pentru că naiul e un instrument ce exprimă în modul cel mai profund starea solitară, ţipătul eului, bocetul inimii, această însuşire, spun, se poate exemplifica prin **Anotimpurile** lui Vivaldi, din care Zamfir face parcă o lucrare nouă, cu sonorităţi pe care originalul nu le are, fiindcă Vivaldi a compus acest *concerto grosso* pentru ansamblu, iar naiul îl individualizează.

Naiul e omul, e glasul lui lăuntric, vine din nevoia de a exprima un fapt singular, acela că omul e singur în univers, abandonat parcă şi de Dumnezeu, care, după ce l-a creat, i-a dat drumul în lume şi i-a spus: "Acum, naiomule, descurcă-te!", un univers care nu are nevoie de el, de aceea, existenţa omului e tragică, e un neîntrerupt lamento şi naiul exprimă ideal tocmai această stare, ce se revarsă, atunci când apare *iuţirea de sine*, în raportul omului cu natura, cu lumea. De aici conflictul care naşte jalea, bocetul, dar şi bucuria, veselia.

Şi starea lamento este magistral exprimată de Gh. Zamfir nu numai atunci când atacă bucăţi solo, ca **Barbu Lăutaru** sau **Doina de la Vişina**, ci şi când abordează muzica de operă, să spunem. Să auziţi aria Violetei din **Traviata**cântată la nai, vă veţi minuna de posibilităţile acestui instrument, care se identifică uluitor, perfect, cu suferinţa umană, cu disperarea, cu stările limită ale existenţei, pe care le exprimă libretele unor opere de Verdi, Puccini sau Bizet. Sau, dimpotrivă, cu stările seninătăţii şi beatitudinii, aşa cum le găsim în unele melodii de largă respiraţie, precum **Lonely Shepherd, El condor passa, Cavatina, Concerto d'Aranjuez, Les jeux interdits** şi altele.

Scanned with CamScanner

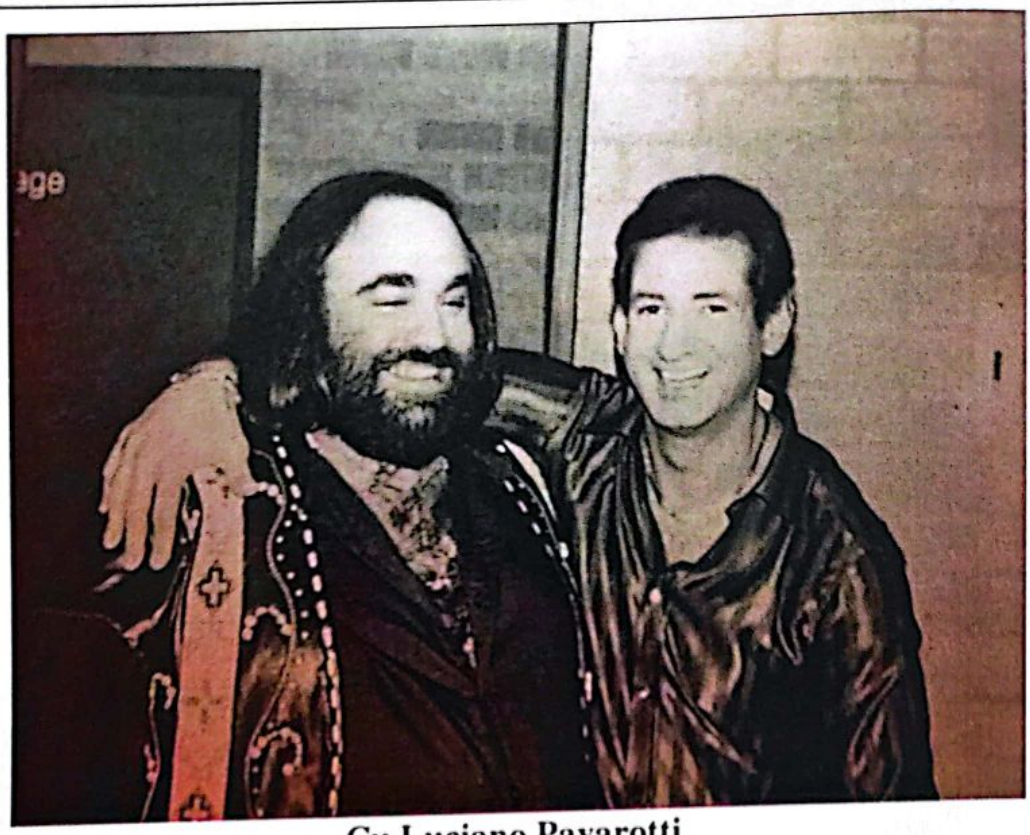

Cu Luciano Pavarotti

Să nu uităm că în acest spirit Zamfir a compus şi muzică de film. Sau să ascultaţi **Bărbierul din Sevillia**, să vedeţi cum suflul buzelor pe ochiurile naiului, ale tuburilor lui, leagă notele mai ceva decât vocea umană, fiindcă miracolul Zamfir acesta este: el a transformat naiul în voce umană. Ascultaţi numai **Tatăl Nostru** sau **Credo**, să vă minunaţi cum naiul grăieşte. De altfel, în sfera muzicii religioase, fie că e vorba de **Messa Păcii**, fie de **Santa Maria** sau una din multele **Ave Maria**, naiul e sacru, pare instrumentul cu care Dumnezeu a creat lumea. O lume creată la nai nu poate fi decât fericită sau ar trebui să fie fericită. Aşa cum e ciobănaşul cu trei sute de oi.

Pentru mine, această bijuterie este soră cu principala temă muzicală a operei **Prinţesa Turandot**, preluată dintr-o melodie populară chineză, **Floarea de iasomie**, care avea să fie mondializată graţie geniului lui Giacomo Puccini. Nu mă îndoiesc că dacă Puccini ar fi cunoscut melodia **Ciobănaş cu trei sute de oi** sau dacă ar fi existat un Puccini al plaiului românesc, ar fi făcut din ea aceeaşi minune universală. Sau gândiţi-vă dacă şansa ne-ar fi surâs şi ar fi ajuns la urechile lui Pavarotti acest cântec, ce şlagăr mondial ar fi făcut din el!

*

Am în faţa mea nouă CD-uri cu muzică interpretată sau compusă de Gheorghe Zamfir, pe care mi le-a oferit. Ascult aceste discuri şi nu mă mai satur, aproape că am uitat că le ascult pentru a selecta din ele acele piese cu care să-mi ilustrez filmul **Oglinda şi Masca**, un eseu cinematografic despre muzeele Madridului. Am avut şansa să le filmez, în special Muzeul Tyssen, unde mi s-a permis să înregistrez o expoziţie dedicată portretului, realizat de contemporani

Scanned with CamScanner

de-ai lui Picasso. Mi-am subintitulat filmul **În căutarea portretului ideal**. Şi în toate muzeele Madridului, pline de mii de portrete, peisaje şi alte teme, nu am dat peste nici o pânză românească!

Vă daţi seama ce munte de tristeţe mi-a îngropat sufletul, conştiinţa?! Fiindcă mi-am spus, cum e posibil ca în istoria noastră modernă să nu fi existat cineva, Carol I, să spunem, care să fi cumpărat un Grigorescu, un Luchian sau Andreescu şi să-l fi donat muzeului Prado?! La fel Ferdinand, Carol al II-lea, Mihai, apoi doamnele Văcărescu, Ghica sau Bibescu, apoi preşedinţii comunişti şi neocomunişti, ministerul culturii şi institutele de cultură, guvernanţi sau colecţionari particulari, nimeni, domnule, nu a fost unul sau una care să fi achiziţionat lucrări ale plasticienilor români şi să le fi donat acestor mari muzee, să le vadă lumea, să fim şi noi prezenţi cu portretul românesc lângă miile de portrete ale artiştilor din întreaga lume!? Şi m-am gândit să fac eu, într-un fel, această reparaţie istorică impardonabilă şi să ilustrez filmul despre portretele lumii cu muzică interpretată sau compusă de Gheorghe Zamfir, să ofer în contrapunct cu imaginea un plan sonor dominat de *panzamfirismul eului*, de vocea unică şi singulară a naiului, care conferă un portret interior inconfundabil al românismului.

Numai cine nu iubeşte muzica nu poate să înţeleagă că numai un popor ales, frumos, nobil, mistic milenar, putea zămisli asemenea melodii, asemenea sinteze ale eului! Şi am ales lucrările care să se potrivească la comentariul şi imaginea filmului meu. I-am arătat un fel de desfăşurător şi lui Gheorghe Zamfir, care iniţial a fost încântat, dar când studioul MDV, care şi-a asumat donquijoteşte efortul să-mi ofere toate condiţiile să montez acest film, i-a înmânat în scris Maestrului rugămintea să fie de acord ca să ilustrez filmul cu muzica lui sau cu muzică interpretată de el, deodată lucrurile s-au întunecat. Şi nu spun mai mult. No comment. Îl las pe Gheorghe Zamfir să se explice, dacă va vrea vreodată.

Însă eu n-am renunţat la ideea mea. Şi, împreună cu Viorel Cosma, căruia îi mulţumesc enorm, am ales din fonoteca sa lucrări de George Enescu, generosul şi înţeleptul nostru compozitor, lucrări interpretate chiar de el, selectând fragmente cu care mi-am ilustrat în condiţii optime filmul. Mihai Orăşanu, care a făcut mixajul, a spus că am făcut o alegere mai bună. În acest fel, cei care vor vedea filmul, străinii în special, vor simţi în el şi prezenţa românească, vor simţi că existăm şi noi, românii. Şi nu oricum, ci printr-o pecete originală precum **Rapsodiile** enesciene, **Suitele** orchestrale şi fenomenala **Suită pentru pian** op. 10, care poate sta oricând alături de lucrări de Mozart şi alţi mari compozitori ai lumii, apoi magnificele **Sonate pentru pian şi vioară**, fragmente din **Simfonii** sau **Impresii din copilărie**, nemaivorbind de **Dixtuorul pentru suflători** şi mai ales faimosul **Torso**, sonata neterminată, din care a scris numai partea *Moderato*! Nu ştiu dacă a ieşit un alt film decât cel gândit iniţial, cu ilustraţie la nai, nu cred, fiindcă într-un film, recte un eseu cinematografic, muzica are rol de acompaniament al comentariului şi al imaginii, în general într-un film muzica trebuie să nu se simtă, cum spun cineaştii, să fie discretă, e posibil ca noua mea alegere să fie mai bună, nu ştiu, repet, verdictul îl vor da spectatorii.

Scanned with CamScanner

Şi nu mică mi-a fost surpriza chiar cu primul spectator al acestui film, care nu este un spectator oarecare, este dl. Joaquin Garrigos, directorul Institutului Cervantes din Bucureşti, institutul cel mai activ al Capitalei, căruia i-am oferit **Oglinda şi Masca** să-i aflu părerea, părerea unui spaniol autorizat. A doua zi dl Garrigos m-a sunat şi mi-a spus că *„filmul dvs e o comoară, aţi realizat o capodoperă"*! I-am spus că aceste cuvinte mă cam sperie, dar el mi-a cerut permisiunea să introducă filmul pe site-ul Institutului, să-l prezinte la evenimente, deja l-a programat pentru „Nopţile albe ale ambasadelor", apoi mi-a spus că e bine ca acest film să fie văzut de către comunităţile româneşti din Spania, să se apropie şi astfel de cultura spaniolă, ba ar fi bine dacă ICR Madrid l-ar traduce în spaniolă, să vadă şi spaniolii cum este văzut Madridul şi comorile lui de către un scriitor şi cineast român, plus că e de datoria ICR să-l ofere Muzeului Tyssen şi celorlalte muzee care au sprijinit realizarea filmului, prin simplu fapt că m-au lăsat să filmez galeriile lor. Recunosc că dl. Garrigos m-a copleşit cu aprecierile sale entuziaste, răsplătindu-mi astfel efortul de a ajunge aici.

Şi o altă fericită întâmplare a făcut ca în luna iunie să fiu prezent cu **Oglinda şi Masca** la un festival de film portughez, în Serpa, pentru care am realizat o subtitrare în limba engleză, tot cu ajutorul preţios al lui Mihai Orăşanu. Iar când am oferit şi această versiune Institutului Cervantes, dl Garrigos m-a informat că şi specialista acestui for cultural, doamna Alina Cantacuzino, are aceeaşi opinie ca şi domnia sa despre filmul meu. Cu asemenea opinii să nu simţi că zbori?! Aceşti oameni mi-au dat un avânt nemaipomenit!

Sigur, ce autor nu visează ca măcar şi un singur spectator să spună că a realizat o capodoperă? Da, e un cuvânt înspăimântător! De acest cuvânt se speria însuşi Zamfir. „Dacă filmul iese o capodoperă?", zicea domnia sa. Şi ce vedea rău în asta? Ce-l deranja să fie prezent într-un astfel de film? Am înţeles, de fapt, la ce se gândea şi i-am spus că-i ofer filmul să-l exploateze cum doreşte, căci eu l-am făcut pentru oameni, nu pentru bani! Dacă crede că va recupera cu filmul meu ţeapa trasă de francezi şi americani, de mafia evreiască, de Electrecord et co, după cum tot declară domnia sa, nu există fericire mai mare să-l ajut. Însă Satana nu lucrează numai pe un mal. Nu ştiu de ce n-am avut nici un succes la Gheorghe Zamfir, adică nici un argument de-al meu nu l-a convins!? Să fie mai legat de clipă, de nevoile urgente, de câştig, decât de ceea ce este dincolo de ele? Nu cred. Nu, nu cred. Zamfir este un suflet mare, un ales al lui Dumnezeu, un suflet generos. Altele sunt năcăfalele. O mare enigmă, greu de dezlegat, poate cu ajutorul naiului, am s-o dezleg cândva!

Dacă filmul meu este aşa cum a spus dl. Garrigos, oare ce ar fi ieşit dacă puneam muzica lui Zamfir? Nu ştiu, repet, poate aflu mai multe la Lisabona, însă cred că nu rezulta un alt film, din motivele arătate, dar voi rămâne mereu cu regretul că nu am ilustrat **Oglinda şi Masca** aşa cum mi-am dorit iniţial, că nu am lipit de el arta lui Zamfir! Şi mă gândesc la simbolica lucrare **Doina speranţei**, de exemplu, o alăturare prin antiteză, doină şi speranţă, aşa cum zicea Eminescu – *„antitezele sunt viaţa"*, lucrare căreia Zamfir îi conferă un contrapunct sui-generis, opunând naiul, fratelui său mai mare, arhitectonic, orga, creând sonorităţi nemaiauzite, arătând că naiul poate fi solistul orgii, făcând din

Scanned with CamScanner

orgă un fundal sonor, fundalul sacru al comuniunii, pe care se desfăşoară vocea eului în ondulaţii de speranţă şi jale, de suiş şi coborâş, ca în ideala matrice a spaţiului mioritic. Avem aici dialogul ideal, absolut, între nai şi orgă, între om şi Dumnezeu, între eu şi pluralitate, între „sinea mea", cum zicea Brâncuşi, şi lume.

Mesaje peste ocean

Aici am să transcriu o parte din corespondenţa cu fetele mele, trupa Indiggo Twins, stabilite la New York, şi care merg şi ele de ani buni, de când aveau 5 ani, pe calea muzicii, a literaturii, a dansului, a picturii, ambiţionând la modelul de *homo universalis* pe care l-a atins Gheorghe Zamfir, pe urma tiparului renascentist. Am selectat numai pasaje legate de întâlnirile mele cu Zamfir, de cariera lui şi a lor, idei care vor folosi şi celor care urmează această cale foarte grea, fiindcă este, în primul rând, o bătălie cu tine însuţi. E o cursă a singurătăţii creatoare, o bătălie cu ispitele corupătoare, de tot felul, ale lumii.

Am descoperit cu bucurie unele mesaje mai vechi, binecuvântându-i pe cei care au inventat Internetul, care este o fantastică gridophanie (de la *grid* = *network* = *reţea*), având cel mai complet echipament de comunicare rapidă şi mondială, dar şi calitatea primordială – pentru mine! – de arhivă, care conservă multe documente de preţ, multe date şi trăiri care altfel s-ar pierde, fiindcă memoria noastră este şi ea limitată, deşi este şi ea un computer fenomenal, dar se încarcă mereu şi mereu cu balastul care estompează sau elimină ceea ce este demn de reţinut. De când cu Internetul, nu-ţi mai încarci memoria, fiindcă îţi încarci Internetul, iar el tace şi păstrează tot ce-i dai să înghită. Internetul ţine astfel locul lui Lethe, al uitării, conservând ceea ce este efemer şi trecător. El a devenit, de fapt, ceea ce doamnele din secolele trecute numeau **Jurnal**, fără de care literatura romantică, marcată în primul rând de romanele surorilor Brontë şi Jane Austen, nu ar fi existat.

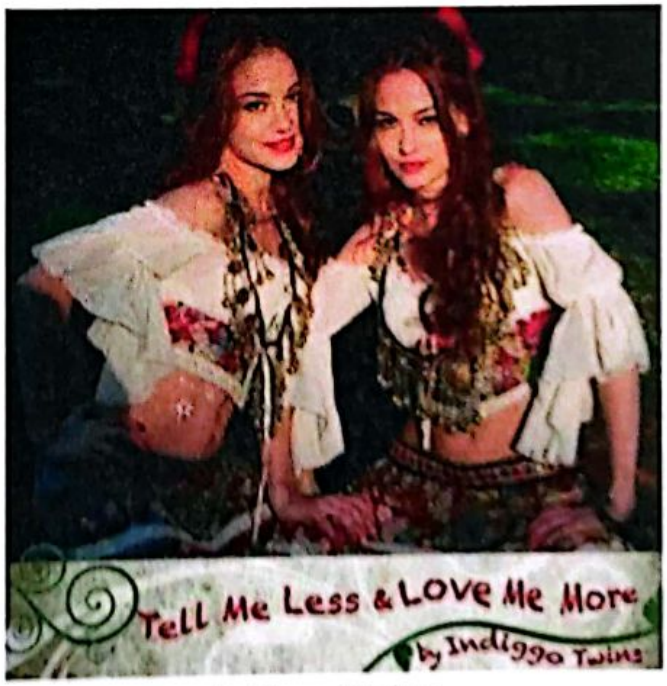

Indiggo Twins

De asemenea, am reţinut şi unele mesaje mai recente, purtate în lunile septembrie-octombrie 2015, de când am reluat puternic legătura cu Gheorghe Zamfir. Sunt gânduri legate de destinul lui, care îl privesc pe el, pe orice român care vrea să urmeze, la cel mai înalt diapazon, această cale a muzicii, a artei.

Scanned with CamScanner

*

Mi-ar plăcea ca bârfa la români să semene cu aceste mesaje pe care le-am descoperit scrise pe forum, la rubrica de comentarii, la articolul **Festivalul „Gheorghe Zamfir" şi Sunetul primordial**.

Înainte de toate vreau să spun că Zamfir are preferinţe sigure, el nu bârfeşte niciodată, fiindcă plasează oamenii de-a dreptul în iubitori de românism, iubitori de valori româneşti şi universale, şi în anti-români, vânduţi Mamonei, în general amartaloii, satanizaţii de orice fel, de orice neam şi culoare. Informaţiile lui sunt sigure, el îi cunoaşte pe oameni de la rădăcină, iar faima sa îi face pe mulţi să-i toarne la ureche tot ce vrea să ştie despre un om, despre o relaţie, despre o situaţie. Dar dominant rămâne flerul lui, la care adaugă siguranţa eului. Toţi oamenii sunt judecaţi în funcţie de eul său, care are rădăcini, legături nevăzute, cu Sunetul Primordial. De la această celulă, el calculează devierile, judecă lumea, simte repede cu cine are de-a face.

Evident, face totul cu scopul de a merge mai departe, adică de a-şi netezi drumul, de a avea noi şi noi contracte, noi şi noi concerte sau înregistrări.

Am constatat modul său de a fi în lume ori de câte ori m-a invitat la un restaurant sau altul. Ba la unul din ele, unde are cont, mi-a făcut cunoştinţă cu patronul şi mi-a spus să mă duc acolo şi să mănânc oricând, ce vreau, în contul lui. Nu am mai trecut niciodată pe acolo, dar e un gest frumos. Aşa ceva nu a mai făcut în viaţa mea decât Zoe Ceauşescu, pe vremea când eram studenţi şi colegi la matematică.

La restaurantul cu cont, am servit o supă cu găluşte şi un somon la grătar cu legume. O nebunie! Mai gustos ca la New York, unde somonul este mâncarea curentă. Şi am băut numai apă plată amestecată cu apă minerală, asta e băutura preferată a lui Zamfir! Am constatat că aşa este. E minunată combinaţia. El nu bea alcool, bea numai vin de casă, din struguri şi din fructe. Mi-a vorbit de toate preferinţele lui.

I-am vorbit şi eu de ţuica de pere făcută de unchiul meu, preotul Vasile Modorcea. Nu depăşeşte 40 de grade, e ca o licoare. Ţăranii din satul meu beau aşa ceva în fiecare dimineaţă, pe stomacul gol. E ca un medicament. Cu asemenea reţetă, un alt unchi de-al meu, Mărioru, a trăit 96 de ani! Fără să fi ajuns vreodată la spital. Am mai vorbit şi despre moartea neaşteptată a lui Vadim. Zamfir a plecat apoi la Biserica Sf. Gheorghe Nou să-şi ia rămas bun de la fostul senator. Era însă speriat de circ, de faptul că reporterii de acolo, când îl vor vedea, vor da buzna peste el să-l întrebe ce părere are? Ce părerea să aibă despre mort? Oribil. Avea oroare. Cum am şi eu. Nu m-am dus. Nu pot să văd morţi. M-am dus la unii prieteni dispăruţi şi m-am văzut pe mine. Iar în oglinda unui Vadim mort, nu vreau să mă văd. Prefer să rămân cu imaginea lui vie, revărsătoare, pe care i-o ştiu.

Dar „bârfa" mea despre Zamfir a început din perioada când l-am cunoscut, când am participat la concertele lui date cu Orchestra Naţională de Folclor, anul 2007.

Fetele mele, care apucaseră să-i vadă aici, în ţară, concertul de la Palatul Parlamentului, când s-au cunoscut, când el le-a prezentat discurile de aur şi

Scanned with CamScanner

platină, ca şi alte minuni expuse în vitrine, erau în America deja de un an şi iată ce le-am scris:

07/18/07 at 5:06 PM

Să vă povestesc, dragele mele, câteva ore din viaţa mea. Pe la prânz m-a sunat Gh. Zamfir să-mi spună că nu a găsit „Tricolorul" de azi, în care mi-a apărut un text despre concertul lui de duminică. I-am spus că se rezolvă, să ne întâlnim la redacţie. A venit imediat, fiindcă el cunoaşte sediul, a fost o vreme peremist, când i-a adus lui Vadim zece la sută din voturi.

Ne-am întâlnit. Era cu naista lui şi cu doi căţei gemeni, o nebunie! Toţi de pe acolo erau roi în jurul nostru, ne-am retras apoi şi am discutat mult, peste o oră. Pot spune că abia de acum încep să-l cunosc pe Zamfir. S-a rupt de Păvăloiu, finanţatoarea ONF, pentru că i-a impus solişti vocali gen Turda, care e fost colonel de secu, toată lumea ştie, apoi i-a adus pe cap un evreu care i-a dat cică lovitura de graţie: să cânte împreună cu o formaţie de jazz la Tel Aviv! El nu poate suporta muzica negrilor! Mai ales jazz amestecat cu **Săbioara de la Crânguri**!

I-am propus o altă idee, o altă colaborare, cică vrea să mă facă prezentatorul lui, fiindcă mă consideră condeiul cel mai puternic din România! A vorbit şi la un post TV, parcă Antena 1, despre mine. Şi vrea să scriu cartea despre el, de fapt, s-o scriem împreună, să se numească **Convorbiri cu... Gh. Zamfir**, ce mai, a spus că mă duce el sâmbătă la Mănăstirea Brâncoveanu, fiindcă n-a fost niciodată acolo şi pe drum scriem cartea etc.

Ne-am plimbat prin Bucureşti, am ajuns şi la Lib. Sadoveanu, unde el a cumpărat cartea mea **Ţara originilor.** Costa 600 mii, se uita la poza cu voi, de pe copertă, siderat, apoi ne-am despărţit, după ce am fost la Cina.

Ce va fi, voi vedea, important e ca mă consideră un om valoros cu care vrea să fie partener. Şi el nu face tămâieri gratuite.

M-a rugat să vă rog să vorbiţi cu Paul Moraru să-i facă şi lui o copie după concertul pe care l-a dat în 2003 la Carnegie Hall, cea mai mare sală de concerte din NY, o ştiţi.

Concert la Carnegie Hall

Vă îmbrăţişez, Tata

La aceeaşi dată

Vlad, iubitul meu,

Azi am avut o zi frumoasă în compania lui Gh. Zamfir, care a ţinut să-mi mulţumească pt. art. meu de azi din „Tricolorul" despre concertul lui fabulos de

Scanned with CamScanner

duminică cu Orchestra Naţională de Folclor. El mă apreciază f. mult, am pus la cale să fac o carte de convorbiri cu el, cum a fost cea cu D.I.Suchianu. E un geniu muzical şi un om cu păreri extrem de şocante, l-am descoperit un adept al lui Zelea Codreanu.

Vlad, eu aş vrea să plec câteva zile din Bucureşti, aici e caniculă, 45 grade zilnic, plec cu Zamfir, mă duce el cu maşina lui la Sâmbăta de Sus. N-a văzut acel loc şi era fascinat de Ţara Făgăraşului după ce a cumpărat cartea **Ţara originilor**, de la Lib. Sadoveanu.

Îţi spun asta fiindcă nu ştiu dacă e bine să las casa goală timp de o săptămână sau mai mult şi nu ştiu cui să las cheia, să mai verifice.

Tu când te întorci? Cu drag, Tata

10/04/08

Felicitări, fetelor, vă mulţumesc pentru melodiile trimise, OK, le-am ascultat, asta e calea!

Sunt melodii vizuale, care trebuie văzute, nu ascultate.

Acum materializaţi calitatea voastră nr. 1, de fapt, a folclorului românesc, pe care eu am numit-o iuţirea de sine.

Sigur, veţi spune, şi alte popoare au melodii şi jocuri pline de iureş, şi irlandezii, şi mexicanii, şi ruşii. Şi mă gândesc cum îşi termină Stravinski poemul simfonic **Pasărea de foc**... cum? Vă mai aduceţi aminte? Cu o formidabilă iuţire de sine, cu un iureş inspirat din folclorul rusesc. Este pedeapsa pe care pasărea de foc le-o dă învinşilor, să joace aprins, cu foc, până nu mai pot, până cad frânţi din picioare! Iată pedeapsa spiritului pentru tot ce e lumesc. Nu-i omoară, le dăruieşte viaţa, mai mult, o viaţă în veselie, în iureş aprins, în cercul de foc! Cine nu face faţă, iese din joc.

Dar ce e iuţirea de sine la noi, la români? O morişcă a Eului, un vertij, care se naşte din adâncuri, din Sunetul Primordial. Toţi marii muzicieni români i-au simţit iureşul în venele lor. Doldora de melodii. Melodii aprinse, zeieşti.

Şi melodiile voastre sunt bazate pe repetiţii, sunt jocuri. Importantă e coregrafia lor.

Prima compoziţie mi-a plăcut mai mult. Parcă e din Maria Tănase sau din Grigoraş Dinicu.

Începutul melodiilor e excelent, poate spre coadă să mai fie ceva de lucru.

L-am învăţat pe Dan Piţa odată o şmecherie, care i-a adus constant succesul. Să aibă la un moment dat în filmul la care lucrează o secvenţă ce pare fără nici o legătură cu ce s-a întâmplat până atunci, să şocheze, să-i aiurească pe spectatori, să le dea de gândit, oare ce-a vrut să spună?, oare nu cumva...

Deci şi voi să aveţi câte un cârlig la fiece melodie, care să atragă curiozitatea, să aveţi în astfel de melodii sofisticate, pe care le compuneţi acum, câte o plombă ciudată, aşa cum aţi găsit la **Ciuleandra**, când aţi introdus un alt ritm, mai lent, ca un contrapunct necesar.

Am o idee. La anul, Festivalul „George Enescu" va avea, cum deja s-a anunţat, şi o secţiune de jazz inspirată din muzica lui Enescu, iar la modul larg, vor fi invitate formaţii moderne care se inspiră din folclorul românesc. Aici ar fi

Scanned with CamScanner

tare, cel mai tare, Zamfir, care are un har improvizatoriu unic, ar putea să improvizeze orice, pornind de la o piesă consacrată şi să facă una complet nouă.

Îmi daţi voie să propun participarea voastră, să vorbesc cu dl. Mihai Constantinescu, directorul Artexim, care organizează Festivalul şi care anul trecut mi-a programat de 7 ori filmul cu Enescu în Piaţa Festivalului?

Pot să-i trimit şi lui melodiile să le asculte?

Sunt sigur că puteţi compune o melodie după o Rapsodie enesciană!

Vă îmbrăţişez, Tata

08/10/08

Şi încă ceva, dragele mele, am uitat să vă reamintesc vorba lui Brâncuşi: Ce defineşte timpul nostru? *Viteza*. Sau, mai zice el: *Viteza, ce fericire!* Chiar acum e pauza meciului de baschet China - SUA, cele două forţe care se întrec la Olimiadă. Formidabil.

Americanii conduc continuu. De ce? Au viteză în plus. Pasele şi coşurile lor sunt realizate într-o viteză de o precizie milimetrică. E un spectacol colosal. Învăţaţi să nu mai gândiţi lent, băbeşte, europeneşte. Acolo viteza e cheia succesului. Gagurile pe care le inventaţi să aibă o viteză de să ridice sala în picioare! Ca la Chaplin. Să fiţi iuţi. Căutaţi art. meu pe internet, **Iuţirea de sine**. E despre Zamfir. De aia a cucerit el America, fiindcă a cântat acel folclor iute românesc, care i-a copleşit pe viteziştii americani.

American show - viteza! Vă las, mă duc în camera cealaltă, la televizor, să văd meciul, că a reînceput, e colosal! Tata

Nota bene

Zamfir este guvernat de cifra 7. Energia cifrei 7 este extrem de puternică, fiindcă corespunde plexului pelvian, element de foc, sediul puterii şi al dorinţei. O, şi ce arşiţă în fiinţa lui! Am nevoie, spune Zamfir, de aer să mă aprindă şi de apă, să mă stingă!

Cifra 7 reprezintă munca dusă la bun sfârşit şi corespunde celei de-a 7-a Chakra, Sahasrara, Chakra creştetului. Echivalentă cu ametistul. Iată, acolo unde este *iuţirea de sine*. De fapt, fiecare din cele 7 Chakra ale corpului uman constituie un focar energetic, ca un vârtej, iar toate cele 7 vârtejuri formează iuţirea de sine, concept cheie în filosofia mea aplicată folclorului românesc.

La Bacău

Trebuia să merg la Mănăstirea Buciumeni, unde mă aşteaptă Maica stareţă Macrina, fiindcă IPS Casian şi-a dat acordul să merg acolo, după maratonul enescian, un festival foarte greu, obositor, şi să stau o săptămână. Eu îi solicitasem, îi transmisesem de la NY această dorinţă. Întotdeauna m-am simţit bine acolo, la ctitoria buciumenilor lui Ştefan cel Mare. Am fost de multe ori, am filmat, am scris şi o carte, un roman, **Un blestem numit Electra** (2005), inspirat de acel loc de taină.

Scanned with CamScanner

Voiam să mă relaxez, să respir aerul măreț al sacrului și al istoriei, să revăd mănăstirea, măicuțele, pe minunata stareță, locul unde l-am filmat pe părintele Casian, casa lui de odihnă, din marmură albă, împrejurimile mustind de urme sacre, pe care le-am vizitat însoțit de protopopul de Tecuci, Gheorghe Joghiu, toate cele trăite acolo îmi treceau prin minte, dar acum, după noua experiență panzamfirică, planul mi s-a schimbat. Nu mai e vorba de nici un relax, e vorba de muncă. Și mi-am propus să merg la Buciumeni, să iau cu mine cărțile și toată documentația primită de la Zamfir și să citesc acolo în liniște.

Dar în timp ce mă uitam pe internet să văd mersul trenurilor sau o altă cale să ajung acolo, mă sună chiar Gheorghe Zamfir și îmi spune că mă invită la un concert pe care îl are mâine seară la Bacău.

Un nou gest regal din partea lui. Cică e un concert diferit. După ce am trăit minunile de la Festivalul de Nai de la Găești, un oraș de câmpie devenit peste noapte capitala mondială a naiului, dovadă că geniul sfințește locul, iar unde se manifestă el, devine buricul lumii, acum am ocazia să-l văd pe Zamfir în altă ipostază. L-am văzut cu orchestră mare, Orchestra Națională de Folclor, cu orchestră mică, „Zamfir 50" și cu orchestra „Lăutarii" din Chișinău, acum mă veți vedea cu un taraf, mi-a spus el. OK. Mergem la Bacău, revenim la Găești, acasă la mine, apoi vă veți duce la Buciumeni.

Deși suntem de-un leat, el născut în '41, eu în '44, nu ne tutuim. Și nu o vom face niciodată, oricât de apropiați vom fi. Am observat că o relație se conservă mai bine dacă se păstrează formula de politețe. Ea impune respect. Cum treci la tutuieli, începi să sari calul și ceva se strică, nici nu știi când și de ce relația scârțâie, nu mai merge. Întotdeauna, banii și tutuiala strică rânduiala.

Așa că am schimbat imediat programul. Mă sunase ieri. Iar azi dimineață a venit la „Adam", locul nostru de întâlnire încă de pe vremea ONF, și m-a luat cu mașina și am pornit spre Bacău.

Drum mioritic cu Missa Păcii

E ora 11. În mașină se mai află, la volan, Nicoleta Beca, soția lui Zamfir, și un alt pasager pe nume Ulise, de numai trei ani, negru, de o frumusețe răpitoare, cu breton pe ochi, ochi frumoși, tot negri, cu care te privesc plini de mirare și curiozitate. Face parte din vechea rasă scoțiană Yorkshire Terrier, pe scurt Yorky, animal de companie, foarte fidel și curajos, își apără stăpânul indiferent de mărimea adversarului! E atât de mândru, de țanțoș, de parcă nu ar avea doar 3 kilograme, ci o mie sau mai mult, cât un elefant african! Tot drumul a fost treaz și atent, atoateveghetor. A stat mai mult în brațele Nicoletei, dar și în ale lui Zamfir, de unde veghea felul cum conduce Nicoleta, care mai mult vorbea la mobil decât era atentă la condus sau la ce vorbim noi. Și cu toate acestea, prin felul cum o conducea Yorky din priviri, ea a dovedit că e o excelentă șoferiță, a ajuns în câteva ore la Bacău, mai exact, la ora 3 pm! Fantastic!

Pe drum, un drum mioritic, presărat numai cu turme de oi și cu bogăția toamnei, am vorbit mai mult despre Festivalul „Enescu", despre ratatul concert

Scanned with CamScanner

al orchestrei din Amsterdam, despre Nelsons, care dirija ca un patruped, despre concluzia mea publicată în art. **Un semnal de alarmă şi o soluţie pentru identitatea naţională**.

I-am argumentat de ce văd eu necesitatea unui Comitet al melomanilor şi de ce e nevoie ca directorul artistic al Festivalului să fie un român, recte să fie chiar el, Gheorghe Zamfir. Cine să mă accepte pe mine?, a spus el sceptic. Dacă nu credeţi, n-or să vă aleagă.

*

Pe la ieşirea din Buzău, mi-a pus la casetofonul maşinii **Missa Păcii**. O ştiam. Îmi dăduse un CD în 2008, împreună cu alte piese, atunci când căutam să ilustrez filmul **Oglinda şi Masca** cu muzică de-a sa.

Missa lui Zamfir este compusă după modelul Missei catolice, respectă întocmai textul ei, aşa cum nu a făcut Leonard Bernstein când a compus **Missa** sa (1971), plecând tot de la tiparul Missei catolice.

Numai că în timp ce Zamfir imprimă misei catolice un caracter ortodox, prin prezenţa naiului solist şi a Corului „Madrigal", Bernstein a punctat textul liturgic cu intervenţii protestante, cu texte bizare şi contestabile, pe filiera Nietzsche-Zarathustra.

Ba, influenţat puternic de Carl Orff, el contestă vehement religia, realizând o persiflare, o caricatură a Missei, în numele unei revolte a omului faţă de Dumnezeu, căruia îi reproşează că nu ne dă soluţii, ci psalmi, că în loc de răspunsuri, ne oferă tăcerea Lui celestă! E un rechizitoriu puternic, de parcă de toate nenorocirile pe care le face omul pe pământ, e de vină numai Dumnezeu. El e ţapul ispăşitor! Revolta merge până acolo încât, în numele tuturor oamenilor, i se spune că vom da foc acestei lumi imperfecte create de El!

Iar muzical, toată această sfidare divină, în stilul lui Mefisto sau Ivan Karamazov, e o varză, un amestec de rock, jazz, blues, negro spiritual, muzică clasică şi electronică, operă, muzică gregoriană, rezultând un fel de muzical pe Broadway. E un model de degradare a cultului şi a muzicii, în disperarea de a găsi soluţii la epoca nihilistă pe care o trăim.

A fost suficient să vorbesc de blasfemia lui Bernstein, că Zamfir a şi sărit cu teza sa referitoare la muzica satanică a occidentului, la susţinerea tezei că occidentalii nu au creat decât o muzică drăcească, iar evreii nu au dat nici un muzician de soi. Unde sunt marii

Scanned with CamScanner

muzicieni evrei, daţi-mi un nume de mare compozitor evreu, în afară de Mahler, omul rahitic cu un cap de bou, uriaş, care a creat tot muzică satanică!

Sigur, Bernstein şi-a intitulat lucrarea **Mass: A Theatre Piece for Singers, Players and Dancers**, iar cine a fost la o slujbă Gospel, înţelege imediat că acesta este stilul adoptat de Bernstein, adică el ilustrează sintagma „În numele Tatălui, al Fiului şi Sfântului Duh" în ritm de jazz. Totul se vrea a fi o missă în stil de şlagăr dansant.

E o diferenţă enormă între această aşa-zisă piesă liturgică şi **Missa Păcii**, care, în stilul trăirii ortodoxe, creează o apropiere de divinitate, o stare de isihasm, cum a compus şi George Enescu muzica sa religioasă. Prima este psihedelică, plină de exteriorizări, de accente ironice şi caricaturale, cealaltă este interiorizată, pregătitoare de meditaţii şi stări de rugăciune. Naiul are şi această forţă miraculoasă, fiind un instrument divin, căci prin suflul lui Dumnezeu a creat lumea, că imediat deschide cerurile. Un sunet emanat de Naiul Soprano al lui Gheorghe Zamfir este un Sunet Primordial, care imediat dă la o parte toate obstacolele, ca un avion care străpunge stratul gros de nori şi vedem deodată orizontul, deschide cerurile, intrăm în Împărăţia Domnului.

Iar pe marginea drumului apăreau mereu turme de oi, tot drumul până la Bacău era presărat cu peisaje mioritice şi cu bogăţia de rai a pământului: care şi căruţe încărcate cu struguri, mii de coşuri cu fructe şi roade ale toamnei, mii de funii de ceapă roşie atârnate pe suporturi de lemn, ca şi miile de sticle şi bidoane cu vin alb şi roşu. Nu mai vorbim de munţii de dovlecei, varză, gogonele, pepeni, zarzavaturi, tot ce expune ţăranul pentru a ajunge în cămările omului care se pregăteşte de iarnă. O adevărată Missă a păcii, a armoniei, pentru această lume a rodului, a bogăţiei pământului românesc!

Ne întrebam cu Zamfir, nu ar trebui ca această Missă să fie pe scena Festivalului „Enescu"? Până şi Ulise făcea „ham, ham" la Holenderi! E o crimă să nu existe. Nu i-au cântat-o niciodată românii, nu există nici o imprimare a ei, în afară de cea realizată de el personal. E promovat un Glazunov, dar lipseşte cu desăvârşire Zamfir!

Există acolo, la nivel oficial, a existat mereu, încă de pe vremea lui Dej, acest raport complet răsturnat faţă de un muzician de elită ca Gheorghe Zamfir. E un raport care, în loc să apropie, distanţează, desparte, provoacă animozităţi, chiar ură. S-a creat un adevărat complex, mai ceva decât complexul Oedip, care depăşeşte aspectul sexual şi chiar psihic. Se mai numeşte şi invidie. Dar e firesc ca Zamfir să nu se înhăiteze cu neica-nimeni, cu nişte cârcotaşi, care, în loc de profesionalism şi fapte, pun bârfa! Nu el trebuie să întindă mâna. Mâna lui e întinsă demult, de când e în slujba muzicii, dar se pare că satanicii nu au nevoie de pace. O missă a păcii le strică uneltirile...

Am discutat mult pe această idee, a dezunirii românilor, chiar şi pe calea unui festival de elită, căutând o soluţie şi instituind un proiect de salvare a identităţii naţionale prin muzică.

Treptele cunoaşterii şi împlinirii acestui proiect ar fi:

- o emisiune TV culturală, de largă audienţă, unde să expunem această idee, pornind de la cartea **Istoria Festivalului Internaţional „George Enescu"**,

Scanned with CamScanner

cu prezentarea celor două dimensiuni principale: isihasmul enescian şi marele absent (Gh. Zamfir);

- Comitetul melomanilor;
- propunerea ca Zamfir să fie directorul artistic al Festivalului, ca soluţie românească la tendinţa de confiscare a Festivalului şi deznaţionalizare a României.

Amintiri de la Tescani

Am fost cazaţi la Hotelul „Decebal" din centrul Bacăului, vechiul hotel îmbunătăţit al oraşului. Aici am fost cazat de multe ori, mai ales în timpul filmărilor de la Tescani, când făceam la TVR filmul despre George Enescu. Era în vara lui 1996 şi plecam dimineaţa la filmare, la Tescani, aflat în apropiere, la 37 km de Bacău, iar seara reveneam la hotel. E un loc legendar, fiindcă acolo, la Tescani, la conacul Rosetti-Tescanu, cel mai vechi palat cultural din ţară, ridicat la 1880, Enescu a compus opera **Oedipe**. Lucrarea este dedicată Mariei Cantacuzino, fiica familiei Rosetti-Tescanu, pe care Enescu a cunoscut-o în 1909. Şi mereu venea aici, la Tescani, împreună cu Maruca, prinţesa ce-i va deveni soţie. Aici se află o faimoasă alee cu plopi, ce duce la o capelă, unde visa Enescu să-şi găsească odihna veşnică. Dar comuniştii i-au stopat dorinţa. Se spune că această alee i-a inspirat finalul paradisiac al operei **Oedipe**. Firesc, fiindcă el credea în lumea de apoi, iar locul chiar că este paradisiac, fiind plasat într-un uriaş parc, o pădure de arbori şi arbuşti, dintr-o zonă colinară.

Ţin minte că aici, într-o zi, pe la o oră de prânz, l-am întâlnit pe Marin Constantin, cu care am discutat despre film, i-am spus în ce stadiu sunt, că totul a mers bine la Liveni, Zvoriştea, în toată zona natală a lui Jorjac, acum filmăm aici, iar apoi vom pleca la Sinaia, să filmez la Castelul Peleş şi la Casa Enescu de la Cumpătu tot ce a însemnat regalitatea pentru tânărul muzician, urmând ca la Bucureşti, la Palatul Cantacuzino, să filmez relaţia lui Enescu cu Maruca, numai că nu o am încă pe Maruca. Am toţi actorii, sunt foarte potriviţi, îmi lipseşte numai o actriţă pentru Maruca. Şi Marin Constantin mi-a spus să-l caut când ajung la Bucureşti, că-mi dă el o actriţă, o coristă de-a lui, din Corul „Madrigal", care seamănă leit cu Maruca. Uite, cu femeia asta, pictată aici, pe acest perete (într-o sală mare, cu pian, la care, într-o zi, l-am ascultat cântând pe Johnny Răducanu, un perete e pictat cu imagini din viaţa lui Enescu). Şi aşa a fost să fie. Ce noroc! Beligan mi-l dăduse pe interpretul lui Enescu, ani de zile dirijorul orchestei din Bacău, acum, Marin Constantin îmi oferea o altă rezolvare. Artista se numea Claudia Gherga, prezentă în acest rol în filmul meu. Atât de bine au mers lucrurile încât am mai realizat o secvenţă cu Claudia la Peleş, fiindcă Enescu a mers la castelul regal nu o dată împreună cu Maruca.

*

Zamfir cu Nicoleta şi Ulise au stat la camera 205, iar eu la camera 603. La masa de prânz am aflat de la organizatorul care ne-a aşteptat, un anume Val, că

Scanned with CamScanner

firma care l-a invitat pe Zamfir să cânte se numeşte Betania, e o firmă olandeză, care sărbătoreşte un număr de ani şi de succese de la implementarea acestei asociaţii de ajutorare a oamenilor cu handicap. Şi la masă am servit o ciorbă rădăuţeană, un păstrăv la grătar, legume la grătar şi un pahar cu vin roşu. Zamfir nu a băut decât celebra lui combinaţie, apă plată cu apă minerală. La masă am discutat nu numai despre Enescu şi Maruca, dar şi despre Nicoleta şi Zamfir. Nicoleta e din satul Cib, comuna Almaşu Mare, din judeţul Alba, un sat în apropiere de satul lui Blaga, Lancrăm.

S-au cunoscut, ea şi Zamfir, la o emisiune TV. Ea cânta muzică populară. Înainte de a-l cunoaşte, intrase pe acest făgaş şi repurtase câteva succese. Nicoleta Beca a terminat Conservatorul din Bucureşti, la secţia canto. Iar sora ei, cu patru ani mai mică, Monica, i-a mers pe urme. Fratele lor, Petru, aşa cum am arătat anterior, este pictor, de real talent.

Pe You Tube există un concert cu Nicoleta şi Zamfir. Familia Nicoletei l-a ajutat mult pe Zamfir să-şi termine casa. Se pare că Zamfir şi-a găsit cuibul familial, mulţumirea şi liniştea de care avea atâta nevoie şi spre care a tânjit mereu. Îşi făcea câte un vis familial, îşi ridica o casă, o dota cu de toate, pleca în turnee, iar când se întorcea, o găsea pustie, ba îi dispăreau bani şi din cont, se mai trezea şi cu un proces de pensie alimentară! Acum totul pare în regulă, ca un drum mioritic presărat cu **Missa păcii**.

La orice popas, vorbeşte frumos despre noua lui familie, despre aceşti oameni vechi pe care i-a adoptat, ardeleni get-beget, cu strămoşi care s-au aflat mereu pe urmele românismului încununat voievodal, după cum ştim, la Alba Iulia.

Pe Nicoleta a pictat-o, a introdu-o într-o povestire şi i-a închinat şi o simfonie. Vor urma poate şi altele. Nu mă îndoiesc că toată familia Nicoletei merită. Se trag din izvorul românismului. Şi să ne gândim numai că în apropiere de Almaşu Mare se află nu numai Alba Iulia, ci şi Tărtăria, unde s-au găsit tăbliţele ce consfinţesc o scriere autohtonă mai veche cu o mie de ani decât scrierea sumeriană.

Ar fi trebuit să mergem acolo, să cunosc şi eu familia Nicoletei. Când scriu aceste rânduri, încă nu am fost. O cunosc numai pe Monica, ea fiind cea care m-a condus la prima mea vizită la Găeşti, la Festivalul de Nai. Şi Monica a terminat Conservatorul, la aceeaşi secţie, acum îşi dă masteratul. Fete isteţe, frumoase, talentate, mândre, băgăcioase, precum ardelencele de pe Mureş, aşa că nemurirea lui Zamfir a încăput pe mâini foarte bune.

Am evocat şi Sebeşul, unde a învăţat Lucian Blaga, apoi Mureşul, în special locul unde am filmat în vara anului 1996 o secvenţă foarte importantă, inspirată din **Luntrea lui Caron**, romanul postum al lui Blaga. Acolo se face trecerea apei repezi cu bacul, care e dirijat cu o sârmă aeriană. Şi dacă e ceaţă, chiar spui că a venit Caron cu luntrea lui.

Sigur, nu puteam să nu vorbim şi despre faimoasa vale a Cibului, uluitoare, miraculoasă, ca în Pandora din **Avatar**. Cunosc bine zona, fiindcă acolo am realizat filmul **Dumnezeu s-a născut la sat** (1996), dedicat lui Lucian Blaga. Am evocat filmările cu un copil de 4 ani, care l-a jucat pe Blaga cel *„mut ca o lebădă"*, apoi cu un alt copil, de 7 ani, iar pe Blaga matur l-a jucat sibianul

Scanned with CamScanner

Virgil Flonda, un actor de o rară expresivitate, un fel de Clint Eastwood al României. Mereu, în toate filmele mele, am pornit de la copilăria personajului. Filmele despre Eminescu, Creangă, Enescu, Brâncuşi, Şaguna, Blaga, Arghezi, Nicolae Grigorescu, Marin Preda etc. au în ele copii, fiindcă ea, copilăria, este rădăcina, matricea din care şi-a luat zborul personalitatea creatoare.

Un film despre Gheorghe Zamfir trebuie să aibă ca personaj un copil din Găeşti, care să-i semene şi să trăiască năzdrăvăniile eroului, să reconstituim împreună o serie de fapte semnificative din cele povestite de Zamfir în Autobiografia sa. Văd filmul cu prezenţa lui Zamfir de acum, care îşi revede locurile natale şi refacem multe din amintirile sale, cu bătaie în dezvoltarea personalităţii şi în zborul viitor.

*

O idee foarte importantă: valoarea trebuie să existe în contextul valorilor naţionale şi mondiale, nu poate fi izolată. Poate fi, dar atunci e vorba de experiment şi riscă să rămână în aer, fără rădăcini, un caz. Zamfir este de acord. E o problemă foarte delicată, fiindcă şi el este supergonflat şi, dacă nu are conştiinţa de sine, cântarul propriilor dimensiuni, supergonflarea i se ridică la cap, devine boală, autogonflare. A spus că nu se află în primejdie, ştie să discearnă. Izolaţi sunt „dodecaconiştii", nu el. I-am mai spus că, din perspectiva eternităţii, nu trebuie să ne deranjeze nici dodecafoniştii, nici muzica ajutată de computer, pe care o practică de-o viaţă Quasimodo alias Iancu Dumitrescu. Pe mine mă interesează tot ce face omul, iar dacă acest om, precum Quasimodo, face de 50 de ani muzică cu coatele şi bărbia, cu beţele şi computerul, trebuie respectată perseverenţa lui, înseamnă că se mişcă într-o zonă necesară. Eu îi respect nebunia. De ce i-am respecta-o numai pe-a lui Nigel Kennedy, care face folk din Bach şi Mozart, şi să-l desconsiderăm pe Quasimodo, care şi aşa este răstignit de Festivalul „Enescu", programat în săli secundare şi la ore imposibile! E mai de apreciat decât „Micuţul Mozart", care doar se screme, se autogonfleză pe nimic. Oricum, rolul experimentului este acela de a consolida valorile.

E ffff important ca Zamfir să înţeleagă că locul lui e lângă Enescu. Nu să-l excludă, fiindcă nu-l înţelege. Dar începe. Observ că e fff atent, ciuleşte spre mine urechile lui mari ca în cărţile lui Apuleius, şi-mi aruncă priviri adânci când încep să-i conturez lui Enescu universul isihast. I-am arătat că ei au multe puncte în comun. Vreo 20 de puncte, care îi apropie, începând cu sursa copilăriei, când au receptat muzica populară în bătătura casei, şi până la situaţia complexă a exilului.

Sigur, Zamfir şi-a manifestat fără ocol aceleaşi obsesii fixe pe care i le ştiu:

- evreii, care au acaparat tot şi ne consideră pe noi, românii, vinovaţi de Holocaust, că am făcut pogromuri. Şi nu invers.

I-am explicat ce valori au ei şi că secretul vieţii este să nu fim exclusivişti. Am discutat cazul Teşu Solomovici, care i-a organizat turnee în Israel şi cică l-a exploatat la sânge. Bun! Dar nu trebuie să aruncăm acum anatema peste întreg,

Scanned with CamScanner

plecând de la un caz. Când unul fura de la un chioşc, Ceauşescu desfiinţa toate chioşcurile! Înţelepciunea este să privim lucrurile pământeşti în relativ, nu în absolut.

- Ţiganii, fără rădăcină, fără să fi dat nici o valoare, nici un scriitor, nici un om de ştiinţă, nici un pedagog, nici un filosof, dar sunt peste tot, oriunde mă duc, zicea, dau peste un gipsy. Gipsy peste tot, nu mai scapi de ei.

I-am povestit cum am fost chemat de un ţigan, Ionescu îl chema, era şef la Ministerul Culturii, la departamentul romilor, şi mi-a propus să scriu Istoria ţiganilor. Cică a urmărit ce fac, sunt bun cercetător, am talent de sinteză, să le fac lor, ţiganilor, această istorie. I-am spus că mă gândesc. M-am documentat la biblioteca Academiei şi peste o săptămână ne-am reîntâlnit şi i-am spus că nu le-am găsit ţiganilor nimic autentic, că istoria lor este o spoială. Tot ce au bun, valoros, e din furt. Au furat de la români folclorul, muzica lăutărească şi au spus că e muzică ţigănească. Unde s-au aşezat cu corturile, au furat. S-au aşezat la spanioli, le-au luat dansurile. Nimic nu au autentic. Despre ei s-au scris cărţi, dar au scris alţii, nu ei. Au făcut alţii muzică, nu ei. Ei nu au dat un Bizet, care a scris **Carmen**. Unde este Georges Bizet al ţiganilor? Nu mai vorbesc de ştiinţă, medicină sau filosofie. Totul e făcătură, spoială, un lanţ fără sfârşit de falsuri. Am plecat de la Ionescu şi i-am spus de ce nu scriu ei, ţiganii, istoria lor? Cică o vor scrie. Cât va sta el la Minister, o vor scrie! Nu pleacă, până nu-şi atinge ţelul. Au scris-o? Mai e Ionescu la minister?

*

Un alt subiect abordat a fost filmul, planul Marshall, care a stabilit ca două mari puteri să domine lumea, filmul şi muzica. Sigur, de mult se spune că industria cinematografică bate industria de armament şi industria de automobile, care până acum au dominat lumea, în special America, devenită ţara filmului şi a muzicii.

I-am spus cum văd eu un film despre el. Seva va fi copilăria, pornind de la Autobiografia sa, şi trecând prin iuţirea de sine până la zborul divin. I-am oferit o explicaţie amplă a acestui concept, iuţirea de sine, pornind de la învârtita făgărăşeană, care este coloana vertebrală a românismului, este esenţa folclorului românesc, materializată în jocurile şi cântecele iuţi. **Rapsodiile** lui Enescu sunt un model de prelucrare cultă a iuţirii populare. Mai ales **Rapsodia I**. Iar Zamfir este de 60 de ani întruchiparea acestor cântece şi dansuri. Când trece de la un cântec lent la unul iute, parcă se aprinde, devine o torţă din care ies scântei. Simbolul este **Ciocârlia**, dar şi **Cluleandra**, şi tot ce este iute, sârbă, horă, învârtită, bătută, are acest focus al iuţirii de sine. Omul devine un titirez, o morişcă, un vârcolac, un spirit, un duh. E sămânţa românismului. Vine de la origini până la el. Sunt tentat să numesc cartea pe care o scriu despre dvs, i-am spus, **Iuţirea de sine**, însă diminuez celelalte dimensiuni, cum ar fi ruga, jalea, bocetul sau blestemul, cărora Zamfir le dă o valoare tulburătoare, fiind tot atât de eterne ca şi iuţirea. Şi, la urma urmei, iuţirea se trage din Sunetul Primordial, îi este puls. Şi aud acest sunet ca un jet de foc!

Scanned with CamScanner

De-a melomacii

Gheorghe Zamfir, în tot ce face, pe scenă ca şi în viaţă, este aproape sută la sută serios, are o atitudine severă, e mereu grav, mereu purtător de cruce, cu gânduri puternice, cu frământări adânci, iar ce rămâne până la sută, este vesel, iubitor de animale, amabil cu toată lumea, plin de amabilităţi, sărută mâna la toate femeile ce-i ies în cale, dă de pomană cerşetorilor, dar când nu se află în această stare de milă creştină, soră cu pomanageala, nu ştie ce să fac să fugă de cerşetori.

Odată, când ieşeam din hotel, au apărut două ţigănci cu ghicitul (e plin Bacăul de ghicitoare!), care atacau oamenii de acolo şi începeau cu milogeala, să nu mai scapi de ele. Cică ne ghiceşte viitorul. Eu i-am zis că-i dau un milion dacă îmi ghiceşte o faptă din trecut, dacă se potriveşte cu ceva ce am făcut. Cică ele nu ghicesc trecutul, ci numai viitorul. Atunci Zamfir a spus că le ghiceşte el viitorul, dacă îl plătesc, apoi m-a tras de mânecă şi ne-am refugiat într-o parfumerie, care era acolo, la intrarea în hotel. A cumpărat colonie de 200 de lei, a mai tras de timp, în speranţa că ele vor pleca. Dar l-au ochit că-i de soi şi nu aveau de gând să plece, până când eu şi Nicoleta nu am ieşit şi le-am spus că dacă nu ne lasă în pace, chemăm garda de melomaci! Şi le ridică!

Şi atunci au plecat. El se prăpădea de râs. Ce e aia, domnule, „garda de melomaci"? Ce v-a venit? Mie ca mie, dar ce-or fi înţeles ele? Ce le spune lor cuvântul melomaci? Nimic. S-or fi speriat de cuvântul gardă, desigur. Dar melomaci? Poate haidamaci. Ce înţelegi prin melomaci? Sunt melomanii proşti, necultivaţi, politrucii sau aplaudacii de la Festivalul „Enescu", care ieri, în aceeaşi sală a congreselor, aplaudau ore în şir discursurile interminabile ale lui Ceauşescu. Da, dar melomacii sunt peste tot, în orice domeniu. Sunt tolomaci. Când am fost odată într-o excursie şi am trecut prin Viena, ca să ajungem la Paris, un astfel de tolomac, după ce a cugetat adânc, a declamat:

Ce-i Parisu, ce-i Viena,
Amundouă e pe Sena.

Şi nu e clar dacă a zis Sena sau Jena. Acesta-i melomacu', un tolomac cu pretenţii. Plin de dezacorduri şi de incultură, care confundă Dunărea cu Sena, iar în loc de Sena, pronunţă Jena. Zamfir are un umor fantastic. Multe întâmplări le povesteşte el cu tâlc, dar râde copios şi când îi place ceva.

În drumul nostru spre Bacău, cel mai mult a râs de ce i-am spus eu că am scris în articolul apărut ieri pe *ziaristionline* şi alte site-uri, că faimoasa Concertgebouw Orchestra a reînviat comunismul. Să fii cea mai bună orchestră din lume, să vii de la Amsterdam cu tot calabalâcul pentru 150 de instrumentişti şi să cânţi la Bucureşti Simfonia Leningradului de Şostakovici, e cea mai mare pedeapsă pe care le-o poate da cineva melomacilor de calibrul Constantinescu, Holender, Marş Potaie, Poama Marinescu şi încă patru mii de aplaudaci! Categoric, olandezii şi-au spus, domnule, noi mergem şi cântăm în Sala Congreselor. Ce putem să le cântăm unor foşti comunişti? Normal, ce le plăcea lor prin anii '50, '60, '70... o muzică mobilizatoare, să-i scoale în picioare, să

Scanned with CamScanner

aplaude frenetic! Şi aşa a fost, marii perfecţionişti au cântat atât de bubuitoriu că au sculat-o şi pe Suzana Gâdea din morţi, pe ea, care, când Filarmonica „George Enescu" trebuia să plece la un festival în străinătate, tăia de pe lista de aprobare muzicieni, de ici, de colo, subţia orchestra cu vreo 10 instrumentişti, iar când i se explica faptul că nu se poate, că vom cânta o simfonie de Beethoven, tovarăşa, e nevoie de toţi aceşti instrumentişti, ea striga, „Las', dragă, câţi au rămas, îs destul. Rămaşii să cânte mai tare!"

E limpede că unii din orchestra olandeză sunt dintre cei rămaşi, cum există şi la Berliner Philharmoniker,un violonist român, care cântă pe un instrument Guarneri,şi peste tot în lume, în toate orchestrele mari, sunt rămaşi, de aceea cum au cântat Concertgebouw-ii nu a fost tare, ci bubuitor, asurzitor! Iar masa de melomaci albiţi au aplaudat feroce, e posibil chiar să fi şi fredonat marşurile din simfonie, fiindcă totul e un continuu marş, întâi este invazia, vedem tancurile Wermacht-ului invadând cu şenilele bătrâna glie rusească, apoi vine replica, marşurile sovietelor, se iscă bătălia, cumplita bătălie a Leningradului, apoi vine victoria, fenomenala victorie, cu alămurile ei înspăimântătoare!

Transa

Ne-am întâlnit cu tarafiştii în holul hotelului la ora 7, 30 pm. Erau cinci tineri, îmbrăcaţi simplu, în pantaloni negri şi cămăşi albe, nu în costume populare. Ideea de taraf te duce imediat cu gândul la lăutari, la ţambal şi ţigani bătrâni. Dar aici era ceva opus. Adică erau tineri, nici un ţigan, iar şeful lor e flautist. Îl cheamă Cezar Cazanoi. Şi are doi fraţi, unul cântă la vioară, celălalt la ţambal. Toţi sunt din Chişinău. Cu şcoală de muzică făcută.

Concertul a avut loc în sala Teatrului Municipal „George Bacovia". Şi în cabina sa, unde Cezar i-a adus cele patru naiuri şi le-a desfăcut din trusa lor, înşirându-le pe măsuţele de acolo, Zamfir a făcut o repetiţie a concertului pe note, a repetat fiecare piesă, iar ei o receptau ca atare. Se vedea că ştiau bine despre ce este vorba, ceea ce presupune că au mai cântat şi în alte locuri în această formulă. Zamfir mi-a spus că flautistul e o excepţie. Zicea: „Vă dau cele patru naiuri ale mele dacă în toată lumea îmi găsiţi un flautist mai bun decât el". Taraful are şi un nume: „Magic" şi poate fi găsit la „Carul cu bere" în Bucureşti, unde cântă în fiecare seară. Dar numai muzică de calitate. Nici o manea. Nici un rabat la muzica ţigănească.

A avut loc o repetiţie sui-generis. Zamfir fredona melodiile pe note, cam aşa: Do diez major, Fa diez minor, Si, Si, La, Re, Re. Cu mişcări din braţe, pentru a le fixa în memorie linia melodică. Nu le-a spus nici o glumă, nici o vorbă pe dinafară de ceea ce trebuie, de concert. Totul s-a desfăşurat superprofesionist.

Concertul era programat pentru ora 8 pm. Când s-a făcut ora, au şi intrat pe scenă, iar eu am ieşit în culise, apoi am intrat în sală şi m-am aşezat pe o bancă liberă din primul rând. Era perfect. Am înţeles de la organizatorul Val că

Scanned with CamScanner

întâlnirea membrilor Asociaţiei Betania a avut loc cu o oră mai devreme, timp în care s-au ţinut discursuri şi s-au dat diplome şi medalii de merit.

Acest concert a fost un dar al organizatorilor pentru sărbătoarea asociaţiei.

Şi cum a fost repetiţia, aşa a fost şi concertul, foarte exigent. Zamfir este foarte serios în tot ce face. Când atinge naiul, după ce îl mângâie, deodată intră în transă şi nu mai iese decât atunci când s-a terminat concertul, când pleacă de pe scenă. Cine mai face azi aşa? Cine mai moare pe scenă? Toţi joacă şi cântă tehnicist, detaşat. Fiindcă, spune el, nu mai există credinţă în folclor, să se mai cânte cu sufletul. Totul se face „profesional". Când am început eu să cânt, prin anii '50, era o fericire să cânţi folclor. Azi cine mai poate vorbi de fericire?

Dovadă că şi aici vraja s-a destrămat din cauza sonorizării, care denatura sunetul, iar de multe ori acustica ţambalului era peste cea a naiului solist. Zamfir a căutat să pareze aceste defecţiuni, cântând lateral de microfon, ca să se audă numai sunetul crud al naiului, apoi, după o serie de trei piese cântate, ca într-un respiro, le-a vorbit oamenilor, le transmitea ideile lui morale despre folclor, despre România de ieri şi de azi, despre credinţă, despre muzică, în special ideea că folclorul românesc se adresează minţii, spiritului şi inimii, el este „de la buric în sus, nu în jos, ca manelele sau alte scălâmbăieli străine". Aceste *intermezzo* vorbite sunt minunate, fiindcă fac spectacolul mai incitant, îl alternează şi pregătesc o nouă serie de melodii, pe care le aştepţi cu această încărcătură morală.

Aici s-a petrecut o întâmplare ciudată, greu de înţeles. Val, organizatorul, intră în scenă din culise şi îi înmânează un bilet lui Zamfir, care întrerupe piesa pe care o cânta, citeşte biletul, apoi reia melodia. Revine la starea de dinainte, îşi urmează cursul, ca şi cum nimic nu s-a întâmplat. Ne face să uităm acest accident, să nu-l considerăm un incident. Iar cuvintelor spuse mai înainte le dă o greutate sonoră, apelând la Naiul Bas, cel mai mare dintre cele 4 naiuri aflate în faţa sa şi pe care mereu le ordonează după ce se foloseşte de unul dintre ele. Sunt cu adevărat sunete mentale, păcat că sonorizarea e proastă, iar ţambalul acoperă solistul, în ciuda semnelor disperate ale lui Cezar către omul de la pupitru, aflat în spatele sălii, de a regla sunetul ţambalului.

Zamfir însă „n-a vede, n-aude", îşi vede imperturbabil de treabă, ba realizează acum o serie de improvizaţii la Naiul Tenor care l-ar face gelos şi pe Stevie Wonder. În ciuda teoriilor lui cu împărţirea muzicii de la buric în sus şi în jos, naiul, respectiv instinctul muzical, ritmul din fiinţa sa, fac să existe o asemănare izbitoare între muzica de jazz şi improvizaţiile sale naioforme. Ca deodată să treacă la o baladă, apoi la o horă, ca să ajungă la **Barbu Lăutaru**, celebra cântare cu acest nume.

Evident, asistenţei speciale, printre care se află şi 80 de olandezi, Zamfir le cântă numai piese ff populare, melodioase, internaţionale, din repertoriul său american, numit „Relax", precum **Lonely Shepherd**, melodia lui Chaplin din **Luminile rampei** şi melodia lui Gilbert Bécaud **Et maintenant**. Sunt melodii de suflet, smulse din zona cea mai lirică a fiinţei. Desigur, Zamfir le dă un aer improvizator, mereu surprinzător, să nu le facă lacrimogene, încât nu le percepi ca şlagăre populare. Acesta este caracterul creator al muzicii, care vine din arta

Scanned with CamScanner

de a improviza. Iar acestui potpuriu, îi adaugă acum o cântare din gură, celebra cântare-blestem din mitologia cucului:

Taci, pasăre, nu cânta,
Că io rău te-oi blestema...

Trecerile sunt fine şi neprevăzute, de la iuţirea de sine la starea baladescă, vizibilă şi prin schimbarea naiului, de la Naiul Bas la Naiul Soprano. Zamfir face din muzica populară o muzică de elită, de salon, aşa cum făcea Enescu în casa Marucăi, Palatul Cantacuzino, când ea îl invita să le cânte invitaţilor săi piese din categoria şlagărelor simfonice. Astfel că folclorul este îmbinat cu piese universale, creând o atmosferă rafinată. Şi e suficient să asculţi cum face trecerea de la o romanţă la o canţonetă!

Zamfir ştie să facă nu numai din muzică populară muzică simfonică, dar şi din muzică simfonică, muzică populară. Câteva melodii le-a cântat şi la Festivalul de Nai de la Găeşti. Zamfir îmi confirmă şi acum observaţiile anterioare, când are un taraf lângă el, nu doar o orchestră mare sau mică. De altfel, numai el contează, taraful este ca un apendice, cred că poate să şi lipsească. Tare aş dori să particip la un concert susţinut numai de Zamfir, fără nici o cârjă ajutătoare. Numai el, naiul şi gura de rai cuvântătoare.

Şi aici el conduce totul, taraful, ca şi pe o orchestră mare. Şi mereu e de-a dreptul genial atunci când atacă piese din zona iuţirii de sine. Naiul, ca acel poetic „nuiule", devine el însuşi o sârbă după cum aleargă dintr-o parte într-alta pe buzele solistului. Cele două viori, ţambalul, contrabasul şi flautul tarafiştilor abia ţin ritmul, tinerii instrumentişti încă mai au până la starea de improvizaţie, care este starea supremă în muzică, în artă, în general, după cum a observat cel dintâi Aristotel. Improvizaţia se petrece numai în cazul unei stăpâniri totale a tehnicii, ea e dincolo de perfecţionism.

Şi încă ceva nou se petrece. Următorul intermezzo verbal, Zamfir îl emite în limba franceză. El vorbeşte asistenţei despre religie. Şi traduce în română ceea ce spune în franceză. Dar parcă ar fi aceeaşi limbă. Se dovedeşte că ambele limbi au supt de la aceeaşi mamă, latina. *L'homme estla religion. La religionse trouvechez les humains. Dieu estdans l'homme. L'homme estune création divine.*

Apoi vorbeşte despre alterarea acestei condiţii divine şi ajunge la o altă frustrare, la Gipsy, obsesia ţiganilor, care au cucerit lumea, care au invadat locurile sfinte. Cine i-a împins aici? Desigur, Satana. Descrie o scenă văzută recent la Mamaia, când a fost la mare. O ţigancă avea scris pe fund, pe chiloţi şi pe buci, *„I love America"*! Nu *„I love Bacău, Basarabia sau România"*, ci America! Ce legătură are ea cu America? Nici nu ştie unde se află America, dar Satana a împins-o să mai comită un atentat la desţărare, fiindcă există o continuă agresiune împotriva ţării. Din care face parte şi Basarabia, de aceea a ales să cânte cu acest taraf, reprezentant al noii Basarabii tinere, al valorilor acestui pământ românesc înstrăinat tot de Satana.

Zamfir dă cuvintelor sale un ton grav, profund, plin de seriozitate şi sfinţenie. Tot cuvântul său în limba franco-română este justiţiar, dar de o moralitate umană, omenească, spus ca pe o vorbă de duh, ca o spovedanie de la

Scanned with CamScanner

om la om. El ştie perfect să şi-l facă pe spectator partener de dialog. Îţi dă sentimentul că e un pom în pârg şi fructele cad de la sine pe drum, pentru toţi care trec pe acolo, să le culeagă.

Urmează fantastica **Doină a Oltului**, soră cu **Doina de jale**, cumplite sfâşieri lăuntrice, devenite cosmice, prin strigăte şi ţipete. Numai sunete înalte, de păsări rănite în noapte, vânate de ulii şi bufniţe. Naiul ţipă, naiul boceşte, naiul blestemă! E ca un bocet general al Golgotei, al mamei care şi-a pierdut fiul, pe care îl vede răstignit!

Şi l-am întrebat, când ne-am aflat din nou în cabină, cum oare se face că George Enescu nu a descoperit această doină, fiindcă se potriveşte perfect pe corzile sale, din zona neliniştilor metafizice? Şi mi-a răspuns: "*Nu putea s-o descopere pe vremea lui, fiindcă am compus-o eu! Ce am cântat aici a fost* ***Doina Oltului****, iar* ***Doina de jale****, pe care am compus-o tot eu, e şi mai cumplită!*" Evident, sâmburele acestor doine e vechi. Da, mi-a spus, **Doina Oltului** e mai veche cu o sută de ani decât **Doina de jale**.

Ele transmit o sfâşiere cosmică! Deşi a trecut la o învârtită, cu o cadenţă în care a vorbit la nai rugăciunea **Tatăl Nostru**, ca să încheie cu magnifica iuţire de sine **Ciocârlia**, totuşi starea **Doinei** nu a putut fi stinsă, cu tot focul lui Jupiter. Să nu uităm că Zamfir are ascendent în zodia Leului! Legătura cu Jupiter se află în Autobiografia sa, fiindcă Jupiter, care e Zeus la romani, este focusul lumii.

În cabină, Zamfir mi-a spus să pun mâna pe cămaşa sa, care era leoarcă de transpiraţie. A trebuit să meargă Nicoleta la hotel şi să-i aducă o nouă cămaşă curată, uscată. Când s-a schimbat, organizatorii l-au invitat la un *party*, care a avut loc chiar la restaurantul hotelului, fiindcă voia să-l cunoască şi şeful grupului olandez. Dar Zamfir mi-a spus că e aşteptat la un prieten sirian şi că nu merge acolo, la *party*, plus că e obosit şi nu are chef s-o ţină numai în zâmbete, în amabilităţi, să facă o „baie de mulţime" româno-olandeză. Îi era suficientă baia de nai, a doinei cântate, a întregului concert trăit de el şi realizat dintr-o suflare. Sunetul Primordial. Care nu e ca orice sunet, pe care îl auzi şi se duce, e un sunet care rămâne, care are ecou adânc în sufletul tău, îl auzi cu pulsul, îl pătrunzi şi-ţi rămâne acolo, în toate straturile fiinţei, ca un leac vindecător, ca o scară la cer venind din memorie ancestrală, de unde se revarsă o energie atoatemilostivă pentru trestia gânditoare.

La restaurantul sirian

Pe patronul restaurantului „Berkley" îl cheamă Talal Essa. E sirian şi şi-a dezvoltat o reţea de restaurante de mare succes. Acesta e ultimul său restaurant, pe care îl gospodăreşte împreună cu Aurelia, o fată blondă ca laptele, moldoveancă pură, din viţa codanelor lui Ştefan cel Mare. Talal e de statură potrivită, are un aer degajat, de om intrat în pâinea românească, fiind mai român decât mulţi autohtoni, aşa cum ne-a dovedit prin limba pe care o stăpâneşte şi prin cunoaşterea României şi a românilor. I-a păstrat restaurantului vechiul nume pus de anteriorul lui patron, întrucât nu a vrut să piardă clienţii care îl ştiu

Scanned with CamScanner

după acest nume. Tradiţia trebuie păstrată, cum spune el, şi dezvoltată. Are şi o mustărie, cu butoaie la discreţie, pentru oricine vine şi stă la o pastramă sau la o masă siriană. Talal mi-a spus că mulţi clienţi au început să ceară mâncare siriană, care e pe bază de ingrediente, de seminţe, de fructe şi zarzavaturi. Totul e curat, crud, sănătos. Şi ne-a dovedit cu bucatele servite, alături de cănile cu must, care se goleau şi se umpleau necontenit.

Zamfir era foarte obosit şi supărat pe Nicoleta, care tot îi reproşa de ce a vorbit mult, fiindcă în sală erau 80 de olandezi, care nu înţelegeau nimic! De unde să ştiu eu că sunt olandezi acolo, a spus el, de ce nu m-a avertizat dinainte Val, organizatorul?! Dar, după ce mi-a dat bileţelul, le-am vorbit apoi în franceză, că *L'homme est Dieu*, că *Le Dieu est en homme*... Da, dar ei nu înţelegeau nici franceza, trebuia să le vorbeşti în engleză! Nu voiau în olandeză? De ce nu învaţă ei româna, fiindcă au făcut aici un întreg centru de ajutorare umanitară?!...

Oricum, la intervenţia lui Ulise, apele s-au liniştit. Ulise şi Nicoleta formează o pereche fabuloasă, dar şi dragostea ei pentru Zamfir e de invidiat. Ulise era alimentat numai cu bunătăţuri de-ale casei, pe care un om obişnuit nici nu le visează. Noi, ceilalţi, am mâncat de toate, chiar şi lucruri interzise de medici, precum slăninuţă şi brânză de oaie, foarte sărată, cu ceapă verde!

Zamfir şi Talal au discutat mult despre evrei şi refugiaţi. Şi Siria are refugiaţi, dar cei mai mulţi sunt iranieni. Talal e plecat de peste 30 de ani din Siria, nu mai are pe nimeni acolo, dar e ţara lui, poporul lui.

În Siria şi-au băgat coada şi evreii, zicea. Unde nu şi-au băgat-o? Şi deodată Zamfir mă întreabă ce rasă a fost Chaplin? Ce să fie, evreu, zic. Cică împăratul Cioabă a zis că e ţigan, ţigan de-al lor. Ori evreu, ori ţigan. Dar în fişa lui de pe IMDb scrie că Charles, tatăl lui, era evreu francez, iar mama, Hannah, avea origini irlandeze şi spaniole, amândoi părinţii au fost actori de musichall, Hannah a fugit cu un aristocrat în Africa, a făcut un copil, apoi a revenit la Londra, s-a căsătorit cu Charles şi l-a născut pe Charlie. Locuiau în centrul Londrei, în Kennington. Dar apoi tatăl lui a devenit alcoolic, n-a mai vrut să ştie de familie şi Hannah şi-a crescut singură cei doi băieţi. Deci micul Charlie a crescut într-un mediu artistic. A început să joace de la 5 ani. Apoi, talentul său de pantomim l-a făcut să ia drumul Americii, unde se dezvoltase puternic filmul mut. Mai departe ştiţi, a devenit Regele Comediei. A dăruit râsul pentru întreg pământul. Dar viaţa lui sentimentală a fost de o rară cruzime. Şi-a împins cele patru neveste la sinucidere, iar ultima a scăpat, găsindu-şi salvarea în Mexic. Zamfir se bucura fiindcă îi dădeam argumente despre sălbăticia unui geniu evreu, pe care el îl considera ţigan. Ceea ce înseamnă că şi ţiganii pot avea genii. Dar Chaplin nu a fost ţigan, asta e, iar evreii pot fi genii fără doar şi poate. Sigur, el, Zamfir, cum vom mai discuta, face deosebirea între evreii biblici, precum David, Solomon, Moise, Isaia, Daniel, Iezechil, şi evreii sionişti sau satanişti.

Zamfir zicea că s-au întors în România două milioane de evrei! Petre Roman a adus 500 de mii, Iliescu un milion, iar Băsescu încă 500 de mii. Au revenit fiindcă li s-a retrocedat tot! Tot ce-au furat, li s-a retrocedat. Ei au adus comunismul, au trăit aici ca-n rai, au făcut ce-au vrut, au avut în mână toate

Scanned with CamScanner

posturile cheie ale statului, iar când a fost greu, când Ceauşescu i-a pus la treabă, au cerut expatrierea, au întins-o, au plecat în ţara lor, în Israel, care nici ea nu e a lor, altfel nu ar pleca din ea. Aşa e firea lor, rătăcitoare. Acum se întorc şi îşi iau înapoi toate bunurile confiscate de comunişti. Incredibil, nu? Şi umblă cu nume româneşti, Ion, Vasile, Ionescu, Popescu, să nu-i recunoşti, să nu li se vadă urma. Şi numesc România Noul Ierusalim. De aia România e Noul Ierusalim. Dar e pentru ei, nu pentru noi. Pentru noi va fi atunci când îl vom vedea pe Noul Mesia.

Ceaţa

26 septembrie. Zi înceţoşată. De pe balconul etajului 6 al hotelului nu văd oraşul, decât clădirile din apropiere, precum clădirea bibliotecii, a fostei biblioteci, de fapt, o casă veche, care şi ea a fost retrocedată şi am aflat că biblioteca mare a oraşului se află acum într-o clădire nouă. Şi tot ce-i vechi ca valul trece, deşi nu ar trebui. Se tot retrocedează. Am scris despre soarta Librăriei „Sadoveanu" din Bucureşti. Fondatorul clădirii de pe Magheru a fost miliardarul Bragadiru, foarte orientat român, care a investit în cultură, în fapte de importanţă naţională. Dar vin acum moştenitorii, care nu urmăresc decât banul. Şi sunt vreo zece moştenitori, care nu ţin seama că acolo e o parte din istoria literaturii române, nu le pasă, banul să iasă! Au desfiinţat librăria fără nici un regret. Nici statul român nu face nimic, să plătească moştenitorii şi să salveze urma istorică.

Dar ce, pentru **Cuminţenia pământului** a făcut ceva? Guvernul n-a fost în stare s-o cumpere. Şi se va înstăina, va pleca din ţară! Cine ştie ce se va face şi aici din vechea bibliotecă, sigur, un restaurant sirian! De, aşa se întâmplă când lucrurile sunt în ceaţă. Bacăul e în ceaţă. România la fel. Totul e în ceaţă. Toţi fugim spre locurile de miere şi lumină, să nu mai fim în ceaţă.

Aşa cum am fugit şi noi. M-am culcat la 0, 35. Nu aveam somn. Am vrut să văd un film, dar am dat numai peste emisiuni cu ţigani! Incredibil! Eram într-un hotel elegant, curat, bine asortat, cu un ecran de ultimă oră, care prindea toate posturile româneşti şi nici un film, numai emisiuni cu ţigani! Să fii în mijlocul civilizaţiei şi să-l vezi pe marele Salam, cum se întinde pe un pat de bulibaşă şi cum în jurul măriei sale roiesc cadânele! Brrr! Nici n-am putut să dorm. Aşa se întâmplă când imaginile cu care te culci sunt coşmareşti! Cred că ţiganii au cumpărat toate posturile din România. Au prins gustul să apară la televizor. Vor rămâne numai ei şi televiziunile vor pierde restul populaţiei. Cine, serios fiind, se mai uită azi la vreun post TV din România?

Mai bine vedeam un film cu şobolani! Sunt mai acceptabili. M-am sculat la 5,35, apoi am readormit, ca să mă scol la 7,45, iar acum, când notez aceste gânduri, e 9,30, mă aflu în hol şi aştept triada ZNU (Zamfir-Nicoleta-Ulise), un fel de OZN de pe planeta pământ. Chiar acum apar din lift, ca dintr-o navă cosmică. Ulise e plin de sine şi se învârte ca un titirez, analizează atent dacă au aterizat sau aselenizat! Am venit cu toate bagajele, pe care le-am pus în maşină, pregătindu-ne să plecăm. Nu înainte însă de a lua micul dejun. A fost OK. A

Scanned with CamScanner

venit şi unul din fraţii Cazanoi, ţambalagiul, şi a stat la masă cu noi. Ceilalţi tarafişti au plecat de aseară, după concert.

Ne-am pregătit să plecăm, dar sună Talal, care ne spune să dăm o raită şi pe la el. Aşa că ne-am dus. Restaurantul era gol. Numai noi, serviţi la început cu un ceai cu miere. Au urmat nişte clătite cu dulceaţă siriană, o nebunie. Şi alte gustări, care au atras după ele din nou divinul must. Între timp, lunga masă s-a umplut de prieteni. A venit şi Val, organizatorul concertului de aseară, care mi-a dat o carte de-a lui, cică e un roman cu personaje, ca o piesă de teatru, da, am văzut pe prima pagină şi distribuţia. Era şi un personaj numit Pantajoglu. Sigur, e un apropo la „Ludmila maia", fiindcă el, Val, e regizor de teatru, şi sigur a avut ceva-ceva ciocniri cu Ludmila, altfel n-o trăgea în ţeapă. Dar n-a tras-o bine, degeaba zice că nu laşi din mână cartea, eu am lăsat-o, fiindcă Val nu are nici umor, nici nu e capabil să facă pamflet. Eu am scris un pamflet despre Ludmila, dar am numit-o Patlancioclu, i-a plăcut şi lui Val această poreclă, da, dar degeaba zice el că mă cunoaşte de la „Flacăra" lui Păunescu, eu n-am scris acolo, au scris ei, flăcăriştii, despre mine, deşi un articol-două îmi apăruseră pe vremea când la gazeta aia lucra Adrian Dohotaru şi mi-a publicat el nişte articole.

Oricum, a fost suficient, fiindcă s-au declanşat nişte discuţii aprinse despre Păunescu, toţi l-au înviat, dar când mi-au cerut părerea, am spus că a fost un porc, voia să fie în două luntre, şi cu Ceauşescu, şi cu Europa Liberă, ceea ce nu se poate. Dovadă că la revoluţie fanii lui au alergat după el să-l linşeze şi s-a refugiat în curtea ambasadei SUA, numai acolo a scăpat! A fost un refugiat al poporului român!

Zamfir mi-a dat dreptate şi ne-a povestit o întâmplare incredibilă, cum Păunescu, care avea o emisiune maraton la TVR, l-a chemat şi i-a spus că o să-l reabiliteze (Zamfir revenise în ţară după al doilea exil), că vor avea o emisiune numai ei doi, în care el, Zamfir, se va putea desfăşura. Dar când s-a dus în seara respectivă, erau acolo vreo zece invitaţi, de tot soiul, iar Păunescu a procedat ca la cenaclul „Flacăra", adică el vorbea, apoi îşi întreba invitaţii, ce părere ai Ionescule, Popescule, iar când ajungea la mine, îmi spunea, hai, spune-ne ce părere ai tu, Gică, dar spune-ne-o la nai, la nai alto, la nai soprano, că văd că ai acolo mai multe naiuri! O mizerie! Pe care n-am s-o uit cât trăiesc. Îmi venea să-i dau cu naiul în cap şi să plec. N-am plecat de politeţe, fiindcă eu nu sunt laş, apoi credeam că se va termina mascarada aia colectivă şi că vom rămâne numai noi doi, cum a promis, dar nu s-a întâmplat aşa ceva! O deziluzie fără margini! Lui Brucan îi dădea 45 de milioane pe emisiune, iar mie îmi dădea indicaţii: „Bagă nai, Gheorghe, bagă acordeon!" Păi aşa m-au tratat pe mine străinii? Îmi venea să scuip şi să fug înapoi! Păi ce viaţă am avut eu cu firma „Philips", cu care am avut cele mai multe înregistrări timp de 22 de ani şi recordurile atinse cu această firmă m-au propulsat pe locul doi în lume, la vânzări de discuri, după Michael Jackson!

Talal comandă pentru noi o serie de feluri de mâncăruri siriene, „ca la Talal acasă", zice el. De unde vine acest nume? Cică de la table. *Tauli* înseamnă masă, iar *ble* maestru. Deci *talal* ar însemna maestrul de mese!

Scanned with CamScanner

N-am putut să scot de la Talal nici un proverb sirian, să-mi spună ceva de genul, cine se scoală de dimineaţă, departe ajunge, sau cine se scoală de la masă, revine la masă, dar cineva zice, cine joacă table cu Talal, mereu pierde. În schimb, Talal ne-a oferit o lecţie de istorie, e foarte bun la istorie. A început de la '48, când evreii i-au exterminat pe toţi palestinienii ca să-şi facă statul lor, cică aşa se întâmplă şi acum cu sirienii. Iranienii îi alungă pe sirieni din locurile lor sacre şi vor să facă în loc un stat mai mare. Mai exact, iranienii vor să împartă Siria şi să facă un nou stat pro-iranian.

Zamfir se ridică de la masă şi, cu gesturi dirijorale, începe să ne vorbească despre Al 13-lea trib evreiesc, cel al cazarilor, care au devenit sioniştii mondiali, cu bănci în toată lumea, la Londra, München, Lisabona, New York. Asta a fost politica lui Ivan cel Groaznic, pe ea s-a bazat imperiul cazar! Eu, zice, fac diferenţa între evreii biblici şi toată adunătura de cazari sionişti, care au adoptat religia mozaică, fiindcă li se potriveşte cel mai bine.

Noi nu prea înţelegeam acest limbaj cabalistic, de fapt, simplu, dar pentru iniţiaţi. Celorlalţi li se părea sibilic, vag, misterios. Ce ştiu eu, e că acest cuvânt, *cazari*, e de origine turcă şi înseamnă vagabond, vagabondare. E adevărat, mulţi cazari s-au convertit la iudaism. Au ajuns să ocupe un vast teritoriu, au invadat şi România, de aceea se spune că evreii de la noi nu sunt autentici. De aici şi antisemitismul lor sub forma sionistă.

În teoriile sale oculte, Zamfir vorbeşte în stilul masonilor, aşa cu am văzut la Bucureşti, când cascadorul Miron Murea m-a invitat la o şedinţă a Lojei masonice din care făcea şi el parte. Zamfir ştie bine toate lojele, ceea ce înseamnă că a cochetat cu ele. Am reţinut loja 33 şi 99, unde ar fi Caramitru. Cu probleme. Cu ce? Cum? Care? Mereu e discret, misterios. Adică nu pronunţă substantivul, îl ţine la el în cap şi vorbeşte adjectival, spune tot ce vrea să spună, fără să numească subiectul, expune doar obiectul.

Niciodată nu l-am văzut pe Zamfir aşa de aprins. El e roşu la faţă, după baia de soare din această vară, când a venit ars de la mare.

L-am văzut la două zile după ce a venit. Apoi i-a mai trecut roşeaţa, dar acum e şi mai aprins. Fiindcă e o temă care îl doare, atinge un punct nevralgic al cunoaşterii, al istoriei, al existenţei. A făcut o amplă demonstraţie de ceea ce înseamnă conspiraţia mondială sionistă.

Dar cum oare taxează ceea ce am văzut că s-a întâmplat în timpul concertului de aseară, când, în timp ce cânta, Val a intrat pe scenă şi i-a înmânat acel bilet misterios, care de fapt era o prostie, comunicându-i în scris să nu mai vorbească întrucât în sală sunt 80 de olandezi, care nu înţeleg româneşte? Cică el e regizor! Aşa face un regizor, intră în timpul spectacolului pe scenă şi îi dă actorului un bileţel în care îi scrie să nu mai iasă prin dreapta scenei, ci prin tavan!? Zamfir a întrerupt cântecul, a lăsat naiul soprano de la gură, a citi biletul, apoi a pus iar naiul la buze, continuând să cânte. Lumea o fi crezând că s-a întâmplat ceva rău, că i-a murit mama, cum i s-a întâmplat odată unui actor de la „Bulandra", dar el a continuat să joace, a terminat spectacolul. Pe mama lui tot n-o putea învia, dacă pleca, iar cei cinci sute de spectatori nu puteau fi lăsaţi în aer. Actorul moare pe scenă. Aşa a cântat şi Zamfir, de parcă ar fi stors din el ultimul strop. Şi vine Val, vorba poetului, *ce e val, ca valul trece*,

Scanned with CamScanner

hodoronc, tronc, e ca şi cum unui cântăreţ de operă îi indici în mijlocul unei arii cum s-o cânte mai departe!

Zamfir avea să-mi spună că niciodată, în sute, mii de concerte pe care le-a avut, nu i s-a mai întâmplat aşa ceva. Trebuie să intre şi acest neica-nimeni de Val în istorie cu ceva, nu? Altfel cum va fi pomenit?!

Vine Zamfir la Bacău. Ajunge pe scenă, cântă din toată fiinţa lui şi tu, Val, îi dai un bobârnac. Lasă-l pe Zamfir să-şi facă numărul, să se manifeste aşa cum vrea el, cum e el, chiar mi-a părut rău că nu a vorbit mai mult. Aş fi vrut să vorbească două ore şi din când în când, ca un zbor de ciocârlie, să aud naiul, să picure Sunetul Primordial printre cuvinte!

Dar Zamfir a urmat cursul stabilit la repetiţia din cabină. El a continuat să-şi susţină programul pe care îl repetase cu taraful. Iar genul lui de spectacol presupune şi aceste mici inserturi de educaţie patriotică, foarte artistic realizate, nu prin didacticism moralizator, ci prin pilde, în stilul învăţăturii lui Christos.

Un concert al lui Zamfir este foarte complex, un spectacol total, care conţine muzică veselă şi tristă, balade, romanţe, hore, sârbe, cântece de jale, dar şi muzică de estradă, melodii celebre, arii din opere, canţonete, la care se adaugă şi piese vocale, pe care le cântă din gură, strigături, cimilituri, salturi acrobatice, gesturi de alinare sau de turbare, un ritm ameţitor, un continuu suspans, punctat cu aceste momente de respiro, fraze, pilde, parabole, întâmplări, glume.

Marea problemă este că, în orice limbă le-ar spune, nu ele contează într-un spectacol panzamfiric, ci muzica, ea e limbajul universal. Dar ea cum poate fi tradusă, tălmăcită? E mai uşor de tradus un text, din orice limbă, decât de tradus o cântare de-a lui Zamfir. Au înţeles oare olandezii **Doina Oltului**? Adică o pot ei trăi cu adevărat? Nici românii nu o înţeleg fără iniţiere, fără o traducere, aşa cum se spune despre poezia lui Eminescu că ar trebui tradusă în limba română!

Întoarcere cu ocultism

Am plecat de la Talal ameţiţi. Cei de acolo, ne-au făcut o groază de poze în faţa restaurantului său. Un sirian descurcăreţ foc. Cineva a spus că dacă Talal ar ajunge şi la Polul Nord, tot s-ar descurca. Aş vinde frigidere la eschimoşi, zice el, şi le-aş spune că e mai cald în frigider decât afară. Şi aşa, l-aş vinde de două ori, fiindcă cei din interior, nu vor şti cum să fugă mai repede, să scape din el.

Evident, Ulise a fost cel mai admirat şi nelipsit din pozele noastre. Acum el e atent cum conduce Nicoleta. Are treabă multă. Să nu-l mai deranjăm. Aşa cum avem şi noi, Zamfir şi cu mine. Fiindcă Zamfir îşi continuă starea de la restaurant, e într-o bună dispoziţie ocultă, iar eu trebuie să-mi notez, să am grijă să prind esenţialul, iar apoi, acum, să conturez mai clar gândurile sale. El vrea să mă iniţieze în marele secrete ale omenirii.

*

Scanned with CamScanner

Această zonă spirituală îmi este cunoscută din primii ani post-decembrişti, când s-a produs o explozie publicistică pe tema misterelor, a tainelor ascunse, a vrăjitoriilor, a tot ceea ce e ocult, transcendental, care era interzis în comunism. Iar suprema iniţiere în domeniu mi-am făcut-o în America, încă de la prima mea descindere acolo, în 1988, când toată lumea îmi dădea să citesc cărţi ezoterice. Toţi mă bombardau cu cărţile lui Steiner, madame Blavatsky, Boucher, Fulcanelli, Ambelain, Wirth, cu cărţile lui Ragon şi Plantagent, cu cosmogonia Rozicruciană, cu cărţi despre yoga, mă înnebuneau cu Arborele Sefiroth, cu Kaballa şi cu tot felul de iniţieri masonice. Şi toate se amestecau cu Tolkien şi Războiul stelelor! Era o modă teribilă ezoterismul, ca şi în Franţa, de altfel. Anticariatele de pe malul Senei gemeau de cărţi oculte, de unde se hrănise şi Zamfir din plin în timpul exilului său. Dacă nu erai iniţiat în aceste taine, nu existai, nu aveai ce căuta în casele intelectualilor.

Dar şi la noi, în primii ani post-decembrişti, a fost o explozie. Ţin minte că la revista „Expres magazin", unde lucram, am fost la un moment dat coleg cu Pavel Coruţ, care tocmai intrase pe calea aceasta misticoidală, făcând-o pe guru, pe dezlegătorul de taine, pe atotştiutorul care dă soluţii la oameni. El era fost ofiţer de securitate, lucrase la contrainformaţii, în serviciile secrete, adică, chipurile, ştia secrete. Mi-a dat şi mie vreo câteva broşuri de-ale lui, pe care avea să le repete, să se laude cu sute de titluri! Erau de-o naivitate ridicolă! O pagină bună din Biblie făcea cât toată maculatura lui. E un teren periculos ocultismul. A deţine informaţii secrete, fiindcă ai lucrat în spionaj, nu înseamnă că eşti ocult, că ai devenit un guru ezoteric. Dar cu obraznicii te pui!? Li s-a dat voie să-şi deşerte dosarele. Cum mi-a spus un fost securist, cei care ieşeau din branşă, mai ales în armată, au fost masiv direcţionaţi spre carte. Aşa ne-am trezit cu zeci de edituri noi, zeci de tehnoredactori noi, inclusiv autori noi. Cele mai multe cărţi aveam să le scot la editura unui fost ofiţer militar, care, când nu a mai putut, a dat-o pe scris, s-a trezit... scriitor! Aşa au apărut şi... ocultiştii! Terenul fiind gol, au invadat tot felul de neica-nimeni şi de escroci. Mereu, în orice cercetare, trebuie mers, desigur, la sursă, nu la copia ei. Dar moda asta a prins. Toate ziarele aveau rubrici de masonerie şi ocultism. Şi au apărut tot felul de autori „cornuţi", despre care nu auzise nimeni. E şi cazul altor secretomani care au început să dezvăluie ceea ce au învăţat în subterane. În loc de autori clasici, de cultură solidă, toţi se iniţiau în „taine secrete". Adică există şi taine nesecrete? Dacă sunt taine, şi sunt şi secrete, de ce le fac ei, acum, nesecrete? De ce au transformat tainele în succes comercial? Fiindcă nu mai sunt taine, sunt taine răsuflate, foste taine, cum sunt şi ei nişte „foşti", scoşi pe linie moartă. Şi, iată, acum s-a amestecat secretomania serviciilor secrete cu ocultismul, cu literatura clasică a gândirii indiene. Doamne, a ieşit o varză! Aşa au apărut escroci de tipul Săvescu, care au confiscat meritele unui pionier al gândirii dacologice ca Eminescu. Fiindcă ocultismul mondial a dus la un ocultism naţional. Dacă nu erai iniţiat în tracism, de pildă, nu erai român verde. Aşa au apărut şi foştii ofiţeri care au scris cărţi despre Secretele Terrei, având ca sursă secretele geto-dacice, un serial cu dezvăluiri ţinute până atunci la beci.

Astfel de cărţi a citit şi Zamfir şi mi le-a dat şi mie să le citesc, după cum voi arăta în capitolul **Conspiraţia mondială** din vol. 2. Toate au în comun ideea

Scanned with CamScanner

de soluţii. Ţi se dau soluţii de viaţă, de salvare a ţării, a omenirii, a pământului. Dacă soluţiile acestea le cunosc aşa de bine învăţaţii indieni, cu Budhha în cap, de ce oare India şi ţările budiste sunt atât de sărace, se luptă cu supravieţuirea, sunt departe de a ajunge la liman? Mai degrabă ajunge un budist în Nirvana decât să-şi facă un acoperiş pe pământ!

Şi dacă alde Coruţ cunosc atât de bine secretele vindecării, de ce nu salvează România, de ce o lasă să dea în gropi, să ajungă unde a ajuns?! Cu un aer de înviat din morţi, Coruţ (eu îi ziceam Cornuţ, iar Zamfir îi zice mai dulce, Curuţ) o făcea pe Mafalda. Ştia cum poate fi scos orice om din rahat, el ştia cum poate fi vindecată splina, anghina, scarlatina, dar şi salvată România. El şi Dan Diaconescu, când s-au întâlnit, au dovedit că sunt vracii balivernelor, ai escrocheriilor. Rar oameni mai puţin convingători, care miroseau de la o poştă a şarlatani. Într-un fel, fostul ofiţer era orientat, cultiva ceea ce m-a uluit când am ajuns în America, populismul pe bază de reţete. Zeci de broşuri, la toate chioşcurile, în toate magazinele, în gări, aeroporturi, pe stadioane, la metrou... Peste tot unde era trafic, dădeai peste aceste reţete, cum să scapi de mătreaţă şi de stress, cum să-ţi schimbi sexul sau să ai copii albaştri. Leacuri pentru orice boală, pentru orice durere de dinţi sau de minţi. Adică minciuni cu ghiotura, spuse cu mai mult sau mai puţin talent. O întrecere galopantă în tot felul de fantezii.

Mulţi s-au îmbogăţit din maculatura asta, au scos zeci de cărţi pe bandă rulantă, fiindcă au găsit formula şi dobitocii care să-i creadă. De, legea cererii şi a ofertei! Evident, pe această cale nu se poate merge nici cu gândirea, nici cu fapta. Mult mai serioasă şi credibilă este calea ştiinţifică, a oamenilor de ştiinţă americani, care sondează în necunoscut, care găsesc explicaţii la realităţi inexplicabile, chiar dacă soluţiile lor sunt, deocamdată, timide şi costisitoare.

Aşa este şi cazul misterelor din Munţii Bucegi, despre care îmi vorbeşte acum aprins Gheorghe Zamfir. O echipă de savanţi americani a descoperit aici, la noi, prin fotografii ale adâncului, că există în Munţii Bucegi o comoară, o realitate insondabilă, care dovedeşte că aici este centrul lumii. Suntem mai vechi cu 40 de mii de ani faţă de momentul Iisus Hristos. Există patru tuneluri subpământene, toate cercetate de savanţii americani. Grupul de savanţi s-a împărţit în patru echipe şi a pornit în cercetarea acestor tuneluri. S-a constatat că ele sunt construite nu de om, ci de spirite, cu mijloace necunoscute pământenilor. Eu, îmi spunea guru Z, datorită acestor descoperiri, îmi cunosc perfect destinul, ştiu bine cine am fost, cine sunt şi ce voi fi.

Şi mereu se închina când vedea o turmă de oi, gest mult mai semnificativ decât povestea SF cu tunelurile. El se închină şi la vaci, şi la capre, la toate animalele, fiindcă datorită lor existăm noi, oamenii! Dar turmele de oi sunt o imagine ca o icoană mioritică. Şi erau multe, cel puţin după Râmnicu Sărat, când s-au desfăşurat şi fabuloasele podgorii, totul până la Focşani fiind raiul pe pământ. Asemenea bogăţie se vede rar pe suprafaţa Terrei. Parcă aici nu e România, e ţara lui Bachus! Când am trecut pe lângă Dragosloveni, mi-am adus aminte de Casa lui Vlahuţă, unde am filmat câteva secvenţe pentru filmul dedicat lui Nicolae Grigorescu. Ei au fost buni prieteni şi cred că cele mai simţite pagini despre Grigorescu, le-a scris Vlahuţă, un mare cărturar, pe nedrept

Scanned with CamScanner

uitat sau plasat în ridicol datorită vorbei sale: „*Nu de moarte mă cutremur, ci de veşnicia ei*". Oare de ce? Şi am auzit-o chiar la Mănăstirea Agapia, unde am făcut grosul filmărilor, fiindcă această mănăstire este pictată de Nicolae Grigorescu.

Dar ce nebunie era la Valea Călugărească, pe lângă care am trecut, fiindcă acum, la întoarcere, am luat-o pe la Mizil, să scurtăm drumul, fiindcă nu mai treceam prin Bucureşti, ci prin Târgovişte, ca să ajungem la Găeşti, acasă la Zamfir.

Băieţii de bani gata

La Mizil o mai fi existând casa lui Paul Niculescu-Mizil, nomenclaturistul ceauşist? Şi am relatat o întâmplare spusă de Dana Maurer, nora lui Gheorghe Maurer, femeia condamnată la exil de acest prim-ministru comunist fiindcă nu i-a făcut lui Jean un băiat, ci două fete. Relatez totul în romanul-document **Băieţii de bani gata** (1993). Nicu Ceauşescu avea o gaşcă de fii de nomenclaturişti cu care se distra, o duceau din chef în chef. Petrecerile se dădeau prin rotaţie, la fiecare din membrii grupului. Şi când a venit rândul băiatului lui Mizil, Serghei, au făcut cheful aici, la Mizil, la casa lui Niculescu. Şi Nicuşor, când s-a îmbătat, s-a îmbrăcat cu o blană a coanei madam Mizil şi cu pistolul pe care îl avea la el, un pistol de care nu se despărţea niciodată, cu care trăsese şi în Florin Piersic, la Intercontinental, când s-au înhăitat de la o femeie comună, Daniela Vlădescu, a început să tragă în candelabrele casei lui Mizil. Trăgea şi râdea, se tăvălea de râs, ce-i mai plăcea să vadă cum săreau bucăţile de cristal din candelabrele uriaşe, baroce, cumpărate cu bani grei de madam Mizil. Aşa se distrau ei, aceşti miziliţi, nemaziliţi, cu altoiuri ca Păunescu şi alţi porci, prin violuri, dezmăţuri, împuşcături, în timp ce poporul era minţit şi se zbătea în mizerie, să supravieţuiască!

Şi nu uit momentul când Mădălin Voicu şi Jean Maurer au apărut la o emisiune la Dan Diaconescu, la OTV, şi au început să mă critice aspru, adică să analizeze romanul meu şi să facă unele corecţii, unde am greşit, unde nu, de parcă era viaţa lor în joc, sigur că era!, de parcă personajul Nona nu era credibil, dovedind, aceşti şmecheraşi de bani gata, că nu ştiu, habar nu aveau, a face diferenţa între document şi ficţiune. Dar publicul cititor a ştiut, dovadă că romanul meu a fost un bestseller, a avut un tiraj de 120 mii exemplare, mai mult decât atinsese Preda cu **Delirul**. Iar după el, am mai zămislit încă două romane şi mai tari, **Fetele de bani gata** şi **Noii băieţi de bani gata**, ajungând, deci, de la epoca Dej până la epoca Roman şi Văcăroiu, ai căror copii mergeau şi ei pe urmele... înaintaşilor!

La Valea Călugărească era o piaţă de neimaginat. Şi mii de oameni. Era târg. Era doar duminică după-amiază. Dar Gheorghe Zamfir nu a vrut să oprim, fiindcă, zicea, dacă oprim aici, nu putem gusta nimic, nici vin, nici pastramă, fiindcă toţi sar pe mine şi încep cu fotografiile, cu falsele smile-uri, cu osanalele, cu baia de mulţime, că nu mai scăpăm! Da, imediat mi-am dat seama ce înseamnă nebunia popularităţii în care „*eu nu mă mai pot comporta ca un om*

Scanned with CamScanner

normal". Ar trebui să vă deghizaţi, i-am spus, cum făceau vechii domnitori sau regii Angliei. Richard al III-lea obişnuia s-o facă şi îi întreba pe târgoveţi, ce părere aveţi despre rege? Despre Richard Third? E un ticălos, un criminal. Iar Richard chiar dovedea pe loc, scotea pumnalul şi-l înjunghia pe bietul creştin care rostise acel adevăr.

Asta a declanşat o discuţie lungă despre englezi şi olandezi. Cum e posibil, domnule, spune revoltat Zamfir, ca pe o scârbă de pământ, mai mică decât România, o insulă zbârcită, să existe asemenea oameni, care au cucerit tot pământul? Niciodată nu am înţeles cum de i-au bătut englezii mereu pe francezi, un popor mult mai răsărit? Dar ce zici de flota lor, era cea mai mare de pe pământ! Au cucerit toate coloniile din Africa şi Asia. La fel şi olandezii. Incredibil, oameni cu o ţară aflată sub pământ, adică sub nivelul mării, care, la fel, au devenit un vast imperiu! Ce imperiu! Englezii şi olandezii, cum de au ajuns ei cei mai bogaţi şi puternici de pe planetă? Aveţi vreo explicaţie?

Am, zic. Datorită seriozităţii şi unităţii oamenilor. Au fost mereu uniţi şi ce au făcut, au făcut cu o totală seriozitate. Nu s-au jucat de-a v-aţi ascunselea ca noi, care suntem un model de neseriozitate. Şi celelalte popoare la fel. Noi am fost tari în basme, în băsneli, ca indienii. Cine au fost serioşi, au cucerit lumea.

Păi olandezii, zice Zamfir, au cei mai mari sportivi ai lumii, sunt number one în fotbal, în atletism, în tenis, la înot, în orice sport! Au cei mai mari pictori pe care i-a dat omenirea, Rembrandt, Van Gogh, eu îi adaug pe Bruegel, cel Bătrân şi cel Tânăr, pe Vermeer, pe Bosh, pe Jan van Eyck, zeci, sute de valori inestimabile!

Şi uite-aşa, nici nu mi-am dat seama când Zamfir a început să hrănească maidanezii de pe stradă. Luase cu el de acasă un sac cu pâine şi unul cu mezeluri, iar acum, unde vedea un maidanez, îi arunca pe fereastră câte o pâine şi un salam. Are multă treabă, fiindcă la fiecare kilometru apare câte un rătăcit canin pe marginea drumului. Iar prin sate, apar unul după altul. Ulise e şi el agitat, fiindcă îşi imaginează că nu e uşoară viaţa de maidanez, el, care nu a cunoscut decât o viaţă de prinţ. Iar cerşetor nu va fi niciodată.

Şi când te gândeşti că unii cer să-i împuşte, să-i eutanasieze. Niciodată n-am înţeles cum de România nu a rezolvat problema câinilor maidanezi?, spune Zamfir. De ce? Simplu, zic eu, fiindcă întâi trebuie să se rezolve problema maidanezilor din guvern şi din parlament. Cu atâţi maidanezi la conducere, care îi dau atâtea bătăi de cap, România nu se poate ocupa de probleme atât de... minore, de umane, ca problema câinilor sau a celor cu dizabilităţi, cum se ocupă olandezii. Ei au venit aici să rezolve această problemă. E umilitor! Cică am dreptate, a zis Zamfir. De la revoluţie nu s-a făcut nimic în această direcţie. Cauza? Instaurarea hăitaşilor şi a hingherilor la putere.

Scanned with CamScanner

Hăitaşii

Şi mi-a povestit ce ştia Sergiu Nicolaescu despre secretele revoluţiei. Cică a stat cu el într-un cort pe vremea când Nicolaescu era şeful serviciului armatei în Senat şi l-a luat cu el în Afganistan să le cânte soldaţilor români aflaţi acolo! Cum făcuse odinioară şi Enescu, care, în primul război mondial, le cântase soldaţilor pe front sau răniţilor prin spitale. Şi Zamfir a fost acolo, în Afganistan. Am zburat, spune, cu celebrul avion „Hercule" şi am dormit într-un hamac. Nicolaescu l-a luat în cortul lui şi i-a spus toate secretele neştiute despre revoluţie. De pildă, cum Caramitru a ordonat să se tragă în Biblioteca Universitară, fiindcă la subsol erau documente care trebuiau distruse. Multe lucruri despre Roman, Brucan, despre toţi. Apoi mi-a spus că Adrian Sârbu e un criminal. Nicolaescu trebuia să cumpere Buftea, studiourile de film de acolo. Şi în ziua licitaţiei, Sârbu nu l-a anunţat. Aşa că a cumpărat el Buftea cum a vrut, pe o nimica toată.

Cu Sergiu Nicolaescu

Acest lucru mi l-a spus şi mie Nicolaescu. De fapt, mulţi ştiu că tot ce era moştenire de la producţia socialistă, platouri de filmare, fantastice depozite de costume, de decoruri, de instalaţii, a acaparat cu japca Sârbu. Aşa cum făcuse Liiceanu cu Editura Politică, procedase şi Sârbu cu studiourile de la Buftea. Toate emisiunile lui de la ProTV, mai ales înscenările de tip „Chestiunea zilei" şi „Vacanţa Mare", nişte mizerii non-stop care persiflau parodic istoria românilor, tot ce era mai scump, mai valoros, de la **Mioriţa** la drapelul naţional, au fost făcute cu costume şi decoruri din vechea producţie a filmului artistic

Scanned with CamScanner

socialist, hulit, dar difuzat azi în draci pe toate posturile „capitaliste", incapabile să producă un film nou, la concurență. Sârbu a devenit proprietar unic pe această comoară.

Și atunci, continuă Zamfir, m-a chemat Sârbu la el. Eu tocmai terminasem Autobiografia, o terminasem până la anul '89, și anunțasem că urmează volumul doi, de la '89 până azi și că voi prezenta multe dezvăluiri, multe fapte necunoscute despre exilul meu. În anul 2000, hăitașii mei m-au scos nebun, bun de legat, Zamfir antisemit, Zamfir criminal, Zamfir fascist. Toate relele de pe lume în capul meu! Nici Stalin nu a fost acuzat de atâtea păcate! O campanie sinistră dirijată de Loja masonică. Clar! Care i-a dat ordin lui Iliescu: *„Distrugeți-l definitiv!"* Eu, care devenisem cel mai titrat artist al lumii, unul dintre oamenii cei mai bogați de pe pământ, prin munca mea, ajunsesem în România să nu am ce mânca, să cerșesc la prieteni, să mă ajute cu un ban, să rătăcesc ca nebunul prin Gara de Nord, să trăiesc din mila cunoștințelor... fiindcă trebuia să dispar, fără milă! Ăsta era planul stabilit de ei. Și trebuia aplicat de Iliescu. Îmi urmăreau tot trecutul. Scormoneau și în rahat. Eu fusesem căsătorit în Franța, îmi urmăreau averea lăsată acolo. Al doilea exil al meu, după cel ceaușist, a fost în perioada 1993 – 1996. Eu revenisem în țară în 1990 și am fost cu toată familia, cu rude, cu cine s-a putut, în balconul Universității și am vorbit. Am ridicat mâinile la cer. Și am spus că Sfânta Fecioară Maria a deschis cerurile României, că trebuie să o urmăm și noi, pe ea, care este patroana României! Am vorbit timp de o oră. Gata, am fost imediat trecut pe lista neagră. Și a urmat marele ghinion: dușmanul meu nr. 1, Iliescu, ajunge președintele României! Eu mă rugasem la Fecioara Maria să ne binecuvânteze și ajunge șef al statului un păgân, un „liber-cugetător"! De atunci a existat o presiune continuă, nemiloasă, împotriva mea, care m-a împins din nou la exil.

Nimeni nu a făcut nimic pentru mine, nu m-a ajutat decât cu promisiuni. Uite, când a venit Emil Constantinescu la putere, m-a chemat la el. *„Cere-mi ce vrei*, mi-a zis, *și îți voi da!"* Mi-a spus asta la Neptun, unde m-a chemat și a promis că o să mă pună în toate drepturile. Cică să-mi fac o fundație și îmi va da casa lui Ion Gheorghe Maurer, care avea 18 camere. Îmi făcusem și un plan, unde îmi voi face studioul, camera de lucru, vise, visuri. Și văd că nu se întâmplă nimic, cer o audiență la el. Nu trecuse nici 48 de ore de la promisiune că acum îmi spune: *„Nu pot să fac nimic pentru dumneata. Cel mai bun lucru pe care poți să-l faci, este să pleci acolo de unde ai venit!"* Ăsta a fost sfatul lui prezidențial! Totul a venit de la Caramitru, mason de gradul 33, care îi dădea ordine președintelui țării!

Era perioada când eu am scris în „Tricolorul" articolul **Antisemitismul nu există**. Pe două mari pagini. Evident, românii nu au fost niciodată antisemiți. Noi i-am ajutat mereu pe evrei. Românii nu știu să urască, nu sunt rasiști, nu cunosc ura de rasă ca ungurii și alte popoare.

Atunci m-a chemat și Păunescu, v-am povestit cum a vrut și el să mă reabiliteze. Numai eu și tu, facem o emisiune să bubuie! Pe atunci era la modă Tucă. Avea o audiență de 42 la sută. Iar Păunescu avea doar 7 la sută. Și v-am spus, în emisiunea aia nu eram numai eu și el, erau vreo 20 de invitați. Era și Virgil Măgureanu acolo. Și el mă întreabă: "Ce părere ai, Gheorghe, de ce-a zis

Scanned with CamScanner

Virgil?" Şi i-am răspuns: "Păi după mine toţi politicienii sunt nişte criminali!" Hă, hă, hă, a râs guşatu' de Păunescu. I-a crescut cota la 34 la sută. Şi m-a chemat din nou, să continuăm circul. Şi eu i-am spus, când îmi vei da salariul pe care i-l dai lui Brucan, 45 milioane pe emisiune, o să vin. Şi mi-a închis telefonul. De atunci nu m-a mai sunat.

Uite cine mi-a închis mie telefonul, un odios, care mergea cu Nicuşor pe la licee şi alegeau fete, una şi una, pe care le violau. De ce faci asta?, l-am întrebat. Cică *„Gheorghe, nu pot trăi fără femei!"* Dar ăstea nu-s femei, sunt fecioare! Bestia! Bestiile! Ei da, el şi Nicu dezvirginau fecioare, ca şefii de triburi din comuna primitivă!

Sârbu a aflat de toată această dramă a mea şi m-a chemat, cică îmi ştie situaţia şi mă va reabilita el. Mi-a spus: *„Îţi salvez viaţa şi te repun pe şine"*. Uite unde stătea marele salvator! La studiourile furate de la Buftea! Ei, şi primul lucru pe care l-a făcut, mi-a dat un platou, mi-a spus, îţi dau casa lui Zeffirelli, unde el a filmat **Carmen**. Ai vilă, ai tot aici. Şi tot ce ai în Franţa, să aduci aici. Toate lucrurile, din Franţa, Canada şi de pe unde le mai am. Am cărat tot acolo, în casa lui Zeffirelli de la Buftea. Zicea că acum mă va filma şi că o să mergem şi la Paris, o să fac un film despre tine că o să plângă toată România.

Am înţeles exact unde voia să bată... binefăcătorul. Şi i-am spus şi eu lui Zamfir părerea. Îl cunoşteam pe Sârbu de la Studioul „Alexandru Sahia", unde am fost un timp colegi. Studioul era organizat pe nişte grupe de creaţie şi eu eram într-o grupă cu el. Într-o zi, chiar pe 22 decembrie 1989, discutam cu grupul un scenariu de-al meu despre Titu Maiorescu. Discutam nişte amănunte, el zicea că nu se pot cinematografia, dar eu i-am dat exemple din matematică şi i-am spus că totul se poate povesti. Filmul e poveste, iar oamenii comunică povestind, dă-le poveşti şi îi vei cuceri. Era o idee pe care o dezvoltasem în cartea mea de **Convorbiri cu D.I.Sucianu**. Şi deodată se aude o mare bubuitură. Sârbu sare de pe scaun şi strigă: *„Un aparat! Vreau o cameră! Daţi-mi o cameră! A început!"* Ce a început, mă?, nu înţelegeam. Strigătul lui era ca al lui Richard al III-lea, când spune: *„Un regat pentru un cal!"* Acum se cerea o cameră de filmat pentru România. Fiindcă imediat am aflat că Sârbu a luat o cameră de filmat şi a fugit în stradă, în Piaţa CC, devenită a Revoluţiei, să filmeze. Făcea şi el parte din reţea. Ştia că se pregăteşte rebeliunea lui nea Nelu împotriva lui Ceaşcă. Şi bomba era semnalul începutului. Aşa că el a ţâşnit de pe scaun, a luat camera de filmat şi a tras tot ce era pe stradă. Apoi am aflat cu toţii că a vândut tot acest material unui post de televiziune din Franţa, Canal +, iar cu banii câştigaţi, o mică avere, şi-a deschis postul ProTV. Chiar el avea să povestească această faptă de viteaz cărător şi turnător.

Iar ideea mea că lumea vrea poveşti şi că totul se poate povesti, a preluat-o imediat şi a „revoluţionat" programele de ştiri. Ce a făcut? A intrat în legătură cu poliţia şi a cerut să aibă exclusivitate pentru toate ştirile cu violuri, furturi, ţigani, tot ce era sinistru, marginal. Dacă în fundul ţării doi se înjunghiau sau se păruiau, trimitea imediat o echipă să facă un reportaj. Adică un fapt divers derizoriu, şi era cu atât mai bun cu cât era mai derizoriu, îl lua şi îl răsucea pe toate părţile, îl povestea cât mai... profesionist, adică diversionist, şantajist, lacrimogen. Mai ales violurile îi plăceau. Cine era ea, violata, şi cine

Scanned with CamScanner

el, violatorul. Cum erau îmbrăcaţi? Ce spun părinţii lor, dar vecinii? Uneori înflorea, făcea ştiri-bombă din tot felul de nimicuri. Ştiri importante, vitale pentru ţară sau planetă, erau date la fund, deveneau secundare, în prim plan aducea ştirea de doi bani. Telejurnalul începea cu o mizerie. Picătura chinezească, zi de zi, la toate orele, metodă de îndobitocit poporul. El ura poporul român. Îl considera laş şi prost. Şi în loc să-l ridice la idee, la cultură, la Dumnezeu, bestia atee l-a îndobitocit. Cică am să le dau eu hrană, să mă ţină minte! Şi le-a dat. Cu această metodă, a îmbătat lumea, aşa cum se spunea despre Hitler, *„un alcoolic care a îmbătat un popor întreg"*. Dovadă că toate celelalte posturi private l-au imitat in corpore, Antenele, Tele 7, OTV, toţi! Iar azi a ajuns la această performanţă şi TVR, care le-a întrecut pe toate. Vorba unuia de la emisiunea „Starea naţiei", *„noi vedem totul în negru"*.

Sigur, această metodă a îndobitocirii, a succesului la mase, a aplicat-o primul Ion Cristoiu în presa pe care a făcut-o după '89. Dar şi înainte, când am lucrat cu el la ziare ca „Secvenţa" şi „Gong", apărute vara, la Festivalul de filme de la Costineşti şi respectiv Festivalul de teatru de la Piatra Neamţ. Apoi în „Expres magazin" şi „Evenimentul zilei" a extins metoda. Am inventat chiar şi o nebunie, ca să-i îmbrobodim pe proşti. Eu eram specialist în titluri bombă. De pildă: „Poliţia a descoperit o brichetă albă lângă cadavrul fetei din Gugeşti, acoperită, după ce a fost violată şi ucisă, cu un fular lung, lung de tot, imprimat cu buline albe şi cruciuliţe roz-bombon". Accentul era pe brichetă, pe fular, pe culoare, şi nu pe caz, pe viol. Ajunsesem aşa la cel mai mare tiraj pe care l-a atins vreodată o revistă în presa românească, la peste 800 de mii de exemplare!

Dar această joacă, în mare parte inocentă, a fost aplicată cu o tenacitate feroce de Adrian Sârbu la postul ProTV. Şi toate jurnalele lui de actualităţi au devenit poveşti lacrimogene. Scotea lacrimi din orice fleac.

*

Ei bine, această metodă a aplicat-o şi în cazul lui Zamfir. Ascultaţi: m-a filmat la Buftea îmbrăcat în nişte pantaloni ponosiţi, cu un trenci ca vai de lume, găurit în spate. Mă punea să car instalaţiile şi el mă filma. Şi cu aceste haine, m-a dus şi la Paris. Şi m-a filmat acolo pe Champs Elysées, unde locuiam, şi la 11 noaptea m-a filmat. M-a dus şi în staţia Pigalle şi mi-a spus să cânt la nai, unde era circulaţia mai mare, să par ca un cerşetor, care trăieşte din asta. M-a pus să cânt şi în metrou. Şi cică dacă poţi plânge, ar fi grozav. M-am străduit şi am vărsat şi câteva lacrimi. El a filmat tot, mi-a prins şi lacrimile, iar în spatele meu scria mare „Pigalle", care este cartierul rău famat al Parisului. Şi am revenit la Bucureşti, el a montat filmul şi l-a dat pe post să vadă toată România cum a fost tratat Zamfir în Franţa!

M-a arătat în acele haine ponosite cu care încărcam aparate şi instalaţii în Tirul de la Buftea. Asta mi-a făcut domnul Adrian Sârbu (eu îi spun Scârbu), care acum e la puşcărie şi are bănişorii toţi în bănci elveţiene, apartamentele de la Paris neatinse, când se eliberează, desigur, curând, are spatele asigurat. Pentru escroci ca el, puşcăria e un paravan. A avut la un moment dat 57 de milioane de dolari datorii. Nicolaescu a spus că n-o să-l ierte. Dar Geoană a fost naşul fiicei

Scanned with CamScanner

lui Sârbu şi îl cunosc, fiindcă m-a plătit să cânt la Paris, la botez, şi Geoană i-a şters datoria. Mircea Geoană era atunci preşedintele Senatului. Ce lichea e şi acest individ, cu smile-ul lui american! Unsuroşi, bieţii, şcoliţi în lumea mafiotă.

În ipostaza de homeless naist in versiunea Scârbu-ProTV

Nu-l uit nici pe Adrian Năstase. M-am dus la el în audienţă. M-a introdus Cornel Fugaru, un băiat de zahăr, mătrăşit şi el în România de toţi dracii. Năstase era preşedintele PSD. Nu mă scotea din „*excelenţă*", numai gogoşi, că de ce nu sunt membru PSD şi tot ce i-am cerut, s-a lăsat cu această vorbă: „*Să nu vă băgaţi niciodată în politică*". Asta fiindcă auzise că sunt atras de Vadim. Dar eu nu am fost niciodată membru PRM. E adevărat, în acele momente grele a vrut şi Vadim să-mi dea o mână de ajutor. Cică, domnule, am găsit soluţia, te trec pe listele de senatori ale partidului. Dar trebuie să te faci membru PRM. Vei avea un post sigur şi o leafă sigură. Eram disperat, am fost de acord. Dar când să fac actele de membru, mă sună şi îmi spune: „*Gheorghe, nu se poate, cazul tău e complicat. Tu eşti cetăţean francez şi nu se poate*". Aşa că am rămas cum am fost, un celebru om sărac.

*

Şi ce s-a mai întâmplat cu „casa lui Zeffirelli"?, l-am întrebat. Mi s-a furat tot din ea, zice. Pianele mele, am avut trei, erau în studiourile postului lui de televiziune. Făceau Teo şi alţii emisiune cu ele!

Dar eu credeam, credeam că e om de bine. Aşa e când ajungi la disperare, te agăţi de orice mână care ţi se întinde. O, sfântă naivitate! Mi-a spus că îmi face orchestră simfonică, populară şi camerală. Că reînfiinţează Orchestra Naţională de Folclor. Eram fericit. Urma să semnăm contractul. Pe toată munca mea, eu i-am cerut două milioane de dolari. A fost de acord.

Scanned with CamScanner

Dar în acest moment, când să semnăm contractul, Adrian Sârbu a dispărut! Şi i-a dat poruncă lui Boncea, ţuţărului lui de la Buftea, şeful studioului de film, bărbatul Loredanei, i-a dat ordin să fiu expulzat, dat afară! După ce, bineînţeles, am constatat că mi-au furat filme, casete originale. Am adus-o şi pe nevastă-mea din Franţa, să vadă dacă am tot ce trebuie. Îmi pare rău de unele filme, documente preţioase, cum ar fi cel în care aveam concertul de la Catedrala din München. Nu-l voi uita cât voi trăi!

Sigur, i-am spus şi eu, a fost o practică intensă a acestor bandiţi, din rasa lor, care, după evenimentele din '89, au ajuns şefi în posturi cheie, cum ar fi Arhiva Naţională de Filme, şi au prădat tot. Cazul filmelor cu regalitatea, cu regele Mihai, l-am povestit într-un amplu reportaj, cum directorul Arhivei, după modelul lui Sârbu, a fugit cu filmele la reşedinţa regelui Mihai din Versoix, Elveţia, şi i le-a vândut.

Nu se poate imagina ce le trecea prin cap acestor bandiţi, ce se dădeau mari „disidenţi şi revoluţionari", în timp ce poporul lupta să-şi facă o viaţă mai bună, să reintre ţara în normalitate, să instaurăm democraţia. Toţi intelectualii români trăiam cu speranţa că frustrările noastre se vor termina şi că ni se va împlini cauza în care credeam. Jaful a pornit chiar de sus şi încă de pe 26 decembrie 1989, când Iliescu semna acte de împroprietărire a unor neica-nimeni cu averile ţării, cum a făcut cazul lui Patriciu, cu rafinăriile, apoi al lui Cataramă, pe care l-a împroprietărit cu fabricile de mobile ale României. Acest jaf s-a extins peste tot ce era mai valoros în ţara, iar Arhiva de Filme era o comoară.

Deja Zamfir şi-a terminat sacul cu pâine pentru maidanezi, când am intrat în satul Cobia. Nici nu ştiu când a trecut timpul, a zburat, aşa cum zboară şi istoria, parcă ieri Omul din Bugiuleşi îşi făcea unelte să se apere de câini, de fapt, de brontozauri. Şi când Zamfir a rostit: „*Am ajuns!*", deodată i s-a răspuns, a fost recunoscut şi s-au auzit zeci de lătrături măiestre, parcă erau dintr-un Cor divin.

Scanned with CamScanner

CASA CU ENIGME

Evident, mai mulţi căţei ne-au întâmpinat de cum am intrat în curte, se bucurau, săreau în sus de fericire că îşi reîntâlnesc stăpânii, voiau să arate câtă fidelitate au strâns în ei, nu ştiau cum să se mai gudure pe lângă noi, fiindcă şi eu eram inclus în această mare bucurie a lor, întrucât, dacă am venit cu stăpânii lor acasă, înseamnă că sunt un om bun, care nu trebuie lătrat. Vorba anticilor, prietenii prietenilor mei sunt şi prietenii mei.

Zamfir şi Nicoleta mi-au prezentat câinii, cum îl cheamă pe fiecare, apoi, când am păşit pe scări, spre casă, ne-au întâmpinat alţi căţei, ba şi pisici, parcă nu se mai terminau. Iar în casă mă aşteptau alte surprize. Nu numai vii, ci şi nemuritoare.

Abaţia lui Zamfir

Când am păşit pragul casei lui Gheorghe Zamfir, am avut sentimentul că păşesc în Abaţia de la Melk, că mă aflu în labirintul descris de Umberto Eco în **Il nome de la rosa**. Camere după camere, holuri, coridoare, cămări, terase, capcane, trape, etaje, scări interioare, intrânduri, nişe, nimic regulat, totul întortocheat ca un vertij simfonic la nai. Ideii de labirint i se adaugă realitatea copleşitoare a icoanelor, a semnelor sfinte, a tot ce poate fi creştin, religios. Nici la Melk, abaţie catolică, nu am întâlnit atâtea icoane, de o rară frumuseţe, majoritatea mici, pictate pe lemn sau pe sticlă, aranjate în stil bisericesc, ortodox, ca în chiliile de la Athos, adică grupate într-un colţ sau altul al spaţiului tainic, de nestăpânit la prima vedere.

De fapt, trebuie să precizez că, peste ordinea Mănăstirii de la Melk, cei care au făcut filmul după cartea lui Umberto Eco, au creat o altă Abaţie, cu miros arhaic, o abaţie medievală, plină de colbul cărţilor roase de molii, o abaţie ca o arhivă a memoriei, o abaţie a misterului şi groazei, uneori. Această pecete de vechi, de amestec cu aer vetust, cu formidabile învieri, precum sunt plantele din casă, zeci de vase cu plante ornamentale, cu mici arbuşti şi flori vii, plasate printre obiecte, printre candele, printre icoane şi tot felul de manuscrise, se află puternic întipărită şi în Abaţia lui Zamfir, care este şi el un mare mistic.

Şi el, şi Nicoleta, dar şi Ulise, mai ales Ulise, se uimeau de uimirea mea, dar spuneau că aşa e la început, am un şoc, fiindcă un om nu e obişnuit să locuiască într-o casă pentru o sută de oameni, dar mă voi obişnui, iar dacă mă obişnuiesc, am să văd, nu o să mi se pară casa stranie, străină, de nestăpânit, am s-o percep altfel.

Scanned with CamScanner

Aşa a fost. Încet-încet, am înţeles că labirintul din noi este mult mai complicat, că ceea ce a construit aici Zamfir e o mică parte din el, din nevoia sa de a acapara nu numai timp, prin muzica sa, ci şi spaţiu, prin casa sa. Dar casa sa, eu ştiam că e lumea, e tot pământul, nu-i aşa? Da, dar aia e casa mare, pe când aici, e casa mică, de la rădăcină. Şi mai apoi, după ce am vizitat şi imensa curte a Abaţiei, am înţeles că o asemenea operă nu o putea realiza la Găeşti, în locul natal, unde casa şi curtea părintească nu mai există, ci aici, în satul Cobia, aflat în prelungirea târgului Găeşti, dar mai spre munte, casa lui Zamfir fiind plasată la marginea satului, pe un vârf de deal, de unde se vede un fantastic peisaj mioritic, iar în zare, turlele de la biserica mănăstirii din apropiere, aflată într-o pădure, care acoperă tot orizontul, dacă o priveşti de pe balcon sau de pe terasa casei lui Zamfir.

Deocamdată nu mă mai săturam să privesc interiorul ei. Cameră după cameră, de la parter la etaj şi mansardă până la beci. Zeci de camere, de cămăruţe, fiecare loc reprezentând ceva de preţ, unic. Camerele nu erau goale, dimpotrivă, erau sufocate de obiecte, de parcă acolo ar fi trăit un neam întreg. Am văzut la viaţa mea multe case, mai ales în America, iar casa lui Zamfir seamănă cu casele de acolo.

Casa cu Enigme de la Cobia

Puţini ştiu că în acele blocuri megalitice, care pe dinafară arată ca nişte cutii înalte, geometrice, de le zice Zgârie-nori, în interior sunt pline cu palate, că fiecare bogătaş îşi are o casă ca un labirint, cu etaje, cu sute de camere şi cămăruţe. Şi sunt pline de obiecte, în special obiecte de artă. Am descris pe larg astfel de case în romanele mele **Mort după America** şi **Răstignit în America**. Iar în cartea **I'm sorry, America**, am deschis casa savantului american Stuart Pivar. Camerele lui erau sufocate de obiecte, ca şi cele din casa lui Zamfir.

Scanned with CamScanner

De altfel, acest lucru defineşte omul, care, la început, când intră în viaţă, are casa goală, iar când iese, o lasă plină, doldora de obiecte, amintiri, vise, planuri. El adună, adună, tot adună, la fiecare vârstă, până când nu mai are unde să pună. Este şi ideea lui Eugène Ionesco din piesa **Noul locatar**. Când se mută, noul locatar îşi aduce cu el tot ce a adunat de-o viaţă. Şi hamalii nu mai prididesc să care, să tot care la obiecte, la mobilă, jucării, instrumente, partituri, tablouri, cărţi, fotografii, patefonul vechi, la care pune o arie din **Norma** de Bellini, tricicleta de când era copil, tot felul de abţibilduri, aşa reconstituie viaţa sa şi o întreagă epocă. Istoria trece prin acele obiecte moarte şi le învie.

Moştenirea

Spectacolul este fantastic, dar ni se întâmplă tuturor, la fiecare pas. De la omul din bordei, care îşi adună toate cojoacele şi surcelele, la Claes Oldenburg sau Gabriel Orosco, care adună tot ce s-a pierdut pentru a le da o nouă valoare, a le transforma în instalaţii artistice. Până şi călugării, în chiliile lor, adună urmele uitărilor!

Aşa este şi personajul Georg Balogh, din Indiana, prins în romanul **Răstignit în America**. Şi el a tot adunat, o viaţă întreagă. Erau acolo şi cascheta şi boneta lui de când a luptat ca soldat în armata americană împotriva japonezilor, care l-au luat prizonier. Credea că gata, totul s-a sfârşit. Dar l-a salvat faptul că ştia să gătească. Şi japonezii l-au făcut bucătar în armata lor. Şi aşa a supravieţuit. Toate amintirile şi le-a adunat acolo, în casa cu cele 24 de camere labirintice. Mândria lui Georg era colecţia lui de anvelope. Curtea sa era o pădure, în care a plasat toate aceste anvelope, de la anvelope de bicicletă şi de căruţe, la gigantice anvelope de tractor sau maşini blindate. Ultima achiziţie, o roată de două ori mai mare decât el, era de la un camion care se făcuse praf într-un şanţ. Şi roata s-a desprins şi i-a intrat în curte. Se mândrea enorm cu acest noroc. A fost un om norocos. Nu s-a pierdut nimic din ce a adunat. Casa lui era o comoară pentru o mie de oameni.

Avea în ea provizii pentru o armată întreagă. Parcă se pregătea de război. Avea zeci de saci cu cartofi, varză, morcovi, fasole sau ardei. Zeci de containere cu carne de porc, vită sau berbec. Zeci de frigidere cu legume şi băuturi. Când nu mai încăpeau în frigider, punea sticlele printre cărţi, în bibliotecă. Şi se servea de acolo. Pe rând. O lua de dimineaţă cu „citit" biblioteca, din holul de la intrare, iar seara termina „lectura" la mansardă, unde cădea mort în patul de acolo. Nevastă-sa îi ştia obiceiul şi se făcea că nu vede. Mai tot timpul, ea pleca la cumpărături. Sigur, aveau trei fete. Şi Georg tot plângea. I-am zis să nu-i pară rău că a adunat atâta, fiindcă are cui lăsa, fetelor lui. Dar asta era durerea lui, că fetele nu voiau să audă de nici o moştenire, aveau casa lor, mobila lor. Una locuia în Australia, alta la Seattle, a treia în Austria. Nu aveau nevoie de nimic. Şi Georg era în aer. Era trist. Mereu privea pe fereastră la cimitirul de vizavi de casa lui.

Într-o zi, l-am întrebat, ce tot priveşti Georg într-acolo, eşti tânăr, n-ai să treci strada curând?! Ba simt c-am s-o trec. Am 80 de ani. Am acolo făcută şi

Scanned with CamScanner

groapa, mormântul mă aşteaptă, dar nu pot să fiu liniştit... Ce te neliniştește? Uite, bre, să-i ia dracu' pe evrei! Ce ai cu evreii, doar şi tu eşti evreu. Da, dar nu sunt genial. La evreii care se dau geniali mă gândesc eu. Ce fel de geniali sunt dacă nu au inventat chestia asta: cum faci ca, atunci când mori, să iei toată averea cu tine, acolo, în groapă? Asta n-au inventat-o. Încă. Dar se străduiesc. Se străduiesc pe dracu!

Ei, da, e o problemă nerezolvată. Au rezolvat-o într-un fel faraonii, care îşi luau în sarcofag şi pieptenele, dar şi sclava cea mai dragă. Mulţi bogaţi au vrut să-şi ia cu ei dincolo, ce au adunat aici. Ferice de noi, creştinii, care avem poruncă să adunăm în cer, nu pe pământ.

Şi Zamfir este un fel de Balogh, care a tot adunat, a adunat de s-a spetit. Ciudat destin au unii oameni. Comparativ cu el, eu m-am debarasat aproape de tot. Nu am putut suporta niciodată să fiu dependent de materie. Şi cel mai fericit am fost când copiii mei au avut nevoie de ea. Mi-am vândut tot, am avut trei case, o maşină, alte lucruri de preţ, mi le-am dat, să-i ajut pe ei. Sunt aproape ca pasărea cerului. Nu mă mai ţine de pământ ancorat decât scrisul, bucuria de a le dărui oamenilor cărţi cât mai bune. Şi de a mă bucura de realizările copiilor mei şi ale celorlalţi oameni. Mă interesează tot ce creează mai de preţ omul. Iar oamenii de geniu mă fascinează. E limpede că, în artă, dacă nu eşti un geniu, nu contezi, te pierzi, te stingi, eşti uitat.

75 Discuri de Aur şi Platină în 1984 la Montreal, Canada, cu mama Elisabeta în centru şi preşedintele Philips stânga

Geniile, ele sunt valorile mari, care contează. Dar înţeleg şi nevoia oamenilor de a aduna pe pământ, de a-şi face adăposturi inutile, fiindcă şi averea, şi multele angarale sunt un lux. Mă fascinează ce strânge un om. Îl cunoşti după ce strânge. De regulă, evreii adună bogăţii, în special opere de artă.

Scanned with CamScanner

Sunt neîntrecuţi colecţionari. Sunt cei mai teribili arhivari. Dacă n-ar fi fost zgârcenia lor, multe comori ale omenirii se pierdeau. Iar cei mai mulţi dintre oameni adună amintiri. Uite, o vecină are o bibliotecă de... albume cu fotografii. A avut pasiunea să se tragă în poză cu cine i-a păşit pragul. A făcut din casa ei nu bordel, ci studio fotografic. Sunt amintirile ei nemuritoare! Conservând, omul crede că e nemuritor. Şi-apoi e şi ceva tot artistic să strângi cu nemiluita. Şi să vezi cum îşi aranjează omul strânsura. Ca un designer. Toţi suntem artişti când colectăm ceva. Supremaţia în creaţie este ca tot ceea ce faci să aibă inutilitate. Arta trebuie să aibă, cum spunea Kant, o *„finalitate fără scop"*.

*

Mă uit siderat ce minuni are Zamfir adunate în casa lui! Discografia, de pildă. Sutele de casete cu înregistrările concertelor sale de pe întreg pământul! Sigur, ele ar trebui să ajungă în Fonoteca de Aur a Radiodifuziunii. Vor ajunge? Cine se va ocupa de aşa ceva? Dar mai există această fonotecă sau a prăduit-o vreun alt Adrian Sârbu al putorilor, al duşmanilor de neam, cum s-a întâmplat şi cu Muzeul Literaturii, a cărui clădire a fost retrocedată vechiului proprietar israelit şi manuscrisele preţiosului muzeu au rămas în aer! Ţin minte ce disperată era doamna Dorli Blaga, care dăruise muzeului manuscrisele tatălui ei, Lucian Blaga, şi nu mai ştia pe unde au ajuns, sigur s-au împrăştiat pe la Scârbii stricăciunii, nu mai are nimeni siguranţa unei donaţii, iar acolo erau sute şi mii de manuscrise de preţ. Ori ele, manuscrisele, fac istoria curată, stră-bună, a unui neam.

Mă gândesc şi eu cu groază unde o să-mi las zecile de manuscrise, singurul meu bun de pe pământ, ca şi casetele originale ale filmelor pe care le-am făcut!? Sigur, este o problemă, o mare problemă, cât efort a făcut Zamfir să nu piardă aceste manuscrise, aceste casete, am arătat în Jurnalul „Zamfir". Dar icoanele? Dar tablourile? Dar cărţile rare? Dar albumele foto? Dar partiturile? Dar pianele? Comori, comori ale acestui neam.

Ca un nou Meşter Manole

Zamfir vâsleşte în barca lumii aflată între cer şi pământ. Mai bine zis este într-un balon, care ar vrea să ia înălţimi, dar sacii din nacelă îl trag în jos. Trebuie să renunţe la saci, să se elibereze, să zboare necondiţionat de averea de pe pământ. Cel mai greu este să ne desprindem de ceea ce ne trage în jos, de toate dorinţele şi pasiunile ce nu trec prin cap şi inimă, ci se zbat de la buric în jos. Dependenţa de materie este Golgota omului, crucea lui, tragedia umană. De felul cum îşi rezolvă un om problemele materiale, depinde în mare măsură şi libertatea sa, şi independenţa sa spirituală.

Mult m-a chinuit această problemă. E mai spinoasă decât problema evreiască, şi decât orice altă problemă umană. Mereu îi am în faţă pe medicii americani de la Lenox Hill, care sunt teribil de afectaţi când le moare un om sub bisturiu, ca să spun aşa. Fiecare moarte este ca un test al neputinţei pentru ei,

Scanned with CamScanner

distruşi că încă nu au găsit soluţia nemuririi, cum să facă să nu mai fim dependenţi de materie, fiindcă altfel sufletul nu se poate elibera. Fiind atât de dependent de materie, omul e nevoit să facă rabat de la spirit, să se rateze spiritual. E cumplit de greu să lupţi cu maţul care ghiorăie. Nimeni nu rezistă la ispita motorului stomacal. Poate duhurile. Am scris o carte pe această temă, **Minotaurul newyorkez**, în care am imaginat povestea minotaurului azi, în labirintul newyorkez. Am pornit de la balada **Iovan Iorgovan**, în care am găsit o măiastră prelucrare, în spirit românesc, a legendei lui Minos. Şi lupta minotaurului, a omului care se crede minotaur, se duce în direcţia eliberării faţă de dependenţele naturale. Omul e o fiară fatal dependentă de maţe şi sex. Sigur, e dependent complet de materie. Aerul, de pildă. Fără aer s-ar asfixia. El nu poate fi spirit, numai spirit. Lui i-a fost dată şi Golgota cărnii, fiind creat din scuipat şi lut. Spiritul există şi se manifestă numai în raport cu materia. Cum va fi omul din cer, independent de materie, numai spirit, numai duh? Nici un film SF nu a imaginat existenţa în duh a omului. Din pământean, din fiinţă făcută din scuipat şi lut, omul ajunge în rai ca un abur, o făptură imaterială, vag conturată, pentru a se recunoaşte făpturile superioare între ele. Va ajunge anti-materie?

Multe gânduri de acest fel, în acţiune, găsiţi în romanul meu. Deocamdată, mă aflu în labirintul plin de forţe materiale, de obiecte sacre şi contondente din Abaţia lui Zamfir. El este spirit, dar materia îl trage în jos, asemenea Ciocârliei care, când se apropie de soare, cade, ajunge ca Icarus.

Abaţia lui Zamfir nu e construită după nici un plan arhitectonic, făcut de un arhitect. Arhitectul casei este chiar el, proprietarul ei. Planul a existat doar în mintea lui Zamfir. Şi a fost executat de meşteri din sat, sau din alte sate, în parte, bucată cu bucată, în funcţie de banii pe care îi câştiga. Avea un concert, mai turna un perete, şi tot aşa. Însă totul este extrem de solid. O fundaţie de cazemată, stâlpii, grinzile, toate legăturile, inclusiv uşile şi ferestrele, sunt foarte solide. Adevărată construcţie manolică. Şi peste tot faianţă de ce mai bună calitate. Au trecut pe aici zeci de meşteri şi lucrători, care, când terminau, când îi schimba, plecau cu ce apucau. Jumătate din marfa adusă aici pentru casă a fost prăduită de ei. Sigur, ca la noi la nimenea. Cunoaştem balada Meşterului Manole. Dar acolo se spune că zidurile se năruiau fără jertfă. Numai prin jertfirea Anei, mănăstirea a rezistat. Dovadă ce i s-a întâmplat lui Zamfir. Casa nu se mai termina, fiindcă meşterii furau materiale de construcţii. Ceea ce el, Zamfir, aducea ziua, cu mari eforturi, ei furau noaptea.

Din 2004 tot ridică această casă. Iar biserica din interior nici acum nu e terminată. Mai e nevoie de pictură. A ridicat-o într-un loc de zidire, loc de mănăstire. În apropiere se şi vede biserica mănăstirii Sfântul Nicolae. Iniţial, casa, o plănuise mai sus, începuse chiar fundaţia, o înălţase până la parter. Mi-a arătat unde voia să facă studioul de înregistrări, poate şi un studio de film, dar a renunţat când a văzut că e greu să aducă acolo apa, gazele şi tot ce înseamnă civilizaţie. Aşa că a făcut-o mai aproape de uliţă, cu faţada orientată spre mănăstirea din pădure. Şi aşa, cu faţa la rugăciune, la sacrul locului, a pus toate grinzile, toţi pereţii. Din perete în perete, ca într-un joc de cuburi. A lucrat-o cu migală, ca un meşter din vechime. Şi mereu aducea flori. Mama Nicoletei i-a adus mereu în dar glastre cu flori. Toată casa este un paradis floral. Şi în

Scanned with CamScanner

interior, şi pe balcoane, şi pe terase sunt ghivece cu flori şi cu mici arbuşti. Şi toţi au nume. Un arbust plin de portocale se numeşte Florica, iar un arbust sculptural, parcă ar fi un măslin în miniatură din Grădina Ghetsimani, se numeşte „Gheorghiţă".

Sus, la mansardă, se află atelierul de pictură şi toate tablourile. Peste tot mobilier vechi, greu, de stejar pictat. Sunt şi camere cu mobila părintească. Una din camere arată ca fiind din **Marile speranţe**, parcă ar fi locuită de madam Havesham.Într-una din camere se află un pian enorm, cât toată suprafaţa ei, pianul salvat din ghearele hăitaşilor.

Casa este făcută dintr-o ambiţie supraomenească. A încolţit ideea în momentul când s-a văzut devalizat de tot, în Canada, în Elveţia, la Paris, apoi aici, înşelat de alde Scârbu, Găunescu şi toţi Hârdăii politicii şi ai culturii. *„Ajunsesem cerşetor în Gara de Nord. Şi o forţă din mine mi-a spus, nu te lăsa, ia-o de la capăt! Ca Sisif. Alergam, eu şi Nicoleta, ca nebunii, de la un concert la altul, de la o nuntă la alta, de la un botez la altul. Concert după concert, apoi fugeam şi cumpăram materiale, angajam muncitori, o ţineam numai într-o alergătură, ca în...*" **Goana după aur**, aş adăuga eu.

Bucătarul vesel

Zamfir Berbec şi Zamfir Taur, omul de Gugiuleşti devenit omul zborului, al spiritului, şi omul pământului, al acumulării, al posesiei. Independenţă şi dependenţă de materie. Sigur, această dependenţă de materie este înnăscută. A văzut-o la tatăl său, la toţi ţăranii din Găeşti. De mic copil a trăit legătura cu glia, ştie cum se sapă şi se seamănă pământul, cum se pliveşte şi se culege rodul. La zece ani ştia să gătească şi umplea un coş de 10-15 kg pe care îl punea pe cap şi se ducea în câmp cu el, unde aveau ai săi lotul, care îl aşteptau cu mâncarea, să facă o pauză de prânz, ca în tablourile lui Grigorescu.

I-a plăcut mereu să gătească. Bucătăria a fost ca o evadare din chestiunile arzătoare la ordinea zilei, concertistice şi materiale, de sub oala sub presiune a existenţei. La Paris ce făcea? Când revenea dintr-un turneu mondial, îşi chema prietenii şi le gătea. E antologică masa pe care a pregătit-o pentru vreo 40 de invitaţi, pe care nu i-a putut potoli decât cu trei curcani băgaţi la cuptor, zeci de garnituri şi sticle cu vin din cel mai bun, adus tocmai din Australia!

Şi ce face acum Zamfir? Găteşte. Şi o face cu un talent nebun. E în al nouălea cer când are bucătăria în faţă şi toate produsele de pe piaţă alături, în frigider sau în cămară. E ca acel bucătar fericit, care aruncă clătita din tigaie în tavan şi apoi o prinde, cântând aria Bărbierului din Sevilla sau nu ştiu ce canţonetă. E cel mai fericit că a ajuns să cânte la armonica bucătăriei, să gătească ce-i place lui.

Evident, pentru el gătitul e Violon d'Ingres, îl relaxează, îl scoate total din problemele stresante ale banilor şi politichiei. Nicoleta nu e lăsată nici să se apropie de cuptorul unde el, Zamfir, abia ce a introdus tava cu cocoşul bine asortat, care va deveni bine rumenit şi gata de jumulit. Pentru seara aceea, când i-am fost eu oaspete, a gătit, deci, friptură, pui la cuptor, cartofi copţi, frigărui, a

Scanned with CamScanner

adus roşii de o bunătate rară, cu gust de pământ, ca şi castraveţii sau sfecla. Apoi brânză de mai multe feluri, struguri, must şi clătite, cu dulceaţă de casă. La început, m-a servit şi cu un păhărel de ţuică de prune „de la mama de acasă", adică din Cib, Almaşu Mare, păstrată anume pentru oaspeţi de soi, fiindcă el nu bea. Mi-a pus în faţă mai multe borcane cu murături, apoi cu dulceaţă pregătite de el. O masă pe cât de regală, pe atât de ţărănească, cum nici la un restaurant din America nu am întâlnit. Acolo, o asemenea masă, nu întâlneşti decât la Chicago, Cleveland, Detroit sau Youngstown, adică acolo unde sunt români ardeleni, şi te afli în casă la ei.

Îl văd cum găteşte. Parcă e un dirijor al alimentelor. Ia un pui din frigider, îl pune la dezgheţat, între timp fierbe apa, se ocupă de făcut salata, taie carnea, o împarte la căţei şi, ce e pentru oameni, o pune la tavă, caută prin raftul cu borcane, alege o salată potrivită, varză murată sau castraveţi muraţi, apoi pune masa, aşează cu tact tacâmurile, şerveţelele, ingredientele, totul e ca o învârtită, cum prepară el mâncarea şi cum ne-o serveşte. Îi face plăcere să ne bucurăm de preparatele lui. El nu mănâncă, decât rareori, şi foarte puţin. Iar în felul lui de a mânca şi-a păstrat ritul ţărănesc, moştenit de acasă. Oriunde merge, are un briceag, e nelipsit, pe care îl pune pe masă. Şi adesea, ce i se serveşte, cum ar fi caşcavalul pane, să spunem, îl taie cu briceagul lui. Friptura la fel. Nu mănâncă mult, lasă întotdeauna în farfurie o parte din porţia care i-a fost servită.

Planeta Marte, sub dominaţia căreia se află zodia sa, îi guvernează capul, faţa şi cele două emisfere cerebrale. Planeta este asociată cu fierul, guvernarea sa extinzându-se şi asupra sângelui. De aceea, el caută să consume alimente bogate în fier. Îi place mâncarea condimentată, dar e precaut în consumarea ei. Mănâncă cu grijă. Seara nu mănâncă nimic peste ora 8. Viaţa printre oamenii din lumea bună, în special din Franţa, l-a făcut să ştie cum să trăiască în cumpătare. Şi din dieta lui nu lipsesc cruditătile, precum salata, spanacul, urzicile, broccoli, măghiranul, menta sau verdeţurile noastre, ţărăneşti, ca pătrunjelul, mărarul, ţelina, roşiile, castraveţii sau sfecla.

Şi, mai presus de toate, îţi face o mare plăcere să stai la masă cu Zamfir, fiindcă bucatele sunt asortate cu vorbe, conversaţia devine bomboana de pe tort, este mereu vie, comparatistă, universală, te plimbă prin toate mediile şi lumile, plecând de la o banală observaţie, legată de felul cum arată tacâmurile sau zboară o muscă. Asociaţiile de idei, curtoazia, observaţiile fine, trecerile de la prezent la trecut şi viitor, generalizările sau glumele, fac memorabile aceste momente, fiindcă omul superior ştie să ridice obişnuitul la idee, să transforme pe nesimţite degustarea culinară în degustare spirituală.

Câinii, pisicile, papagalii

V-am povestit din capul locului acel lucru de viaţă esenţial. La întoarcerea de la Bacău, cum am ajuns cu maşina la poartă, s-au auzit glasuri de... copii, dar ce fel de copii? Lătrători. Mai mulţi câini de statură pitică, ziceai că-s căţelandri, cum a deschis Zamfir poarta, i-au sărit în braţe. O droaie de câini şi pisici. Am urcat pe scări să intrăm în casă, câinii şi pisicile după noi. Aoleu, intră toţi ăştia

Scanned with CamScanner

în casă? Nu, ai să vezi ce n-ai mai văzut, ordine şi disciplină câinească, aşa cum la oameni n-ai să vezi. Şi aşa a fost. Ceata s-a rupt în două, câinii s-au separat, unii au rămas afară, doar câţiva au fost lăsaţi să pătrundă înăuntru, au avut acces în „Bucătăria lui Gheorghe".

De fapt, au rămas numai patru sau cinci, toţi de rasă, unul şi unul. Normal, în capul listei, mândru, nevoie-mare, ca unul care a fost ales să-şi însoţească stăpânii până la Bacău, trona Ulise, negru, ca pana corbului. Apoi un roşcat, Leo, mai vioi ca Ulise, tot din rasa Yorkshire, ca şi frumoasa Melinda. O nebunie de căţeluşă, numai ochi, de o inteligenţă sclipitoare, de un bun simţ total, care nu deranjează pe nimeni, stă la locul ei, nemişcată, parcă e un sfinx în miniatură, şi priveşte, mereu ascultă şi se benoclează întrebător. Melinda e albă. Şi mai era Floricel, maroniu, singurul maidanez, dar se înţelege perfect cu cei trei Yorkshire, mai ales că Zamfir nu încurcă borcanele, adică îi hrăneşte pe fiecare la rând, cu ce ştie că le place mai mult. Normal, numai bunătăţuri. Lui Floricel, e singurul cu acest gust, îi plac oasele. Şi Zamfir dezosează (ce cuvânt!) picioarele de pui, le scoate osul şi îl întinde lui Floricel, care îl aşteaptă în două lăbuţe, tremurându-i codiţa de nerăbdare şi plăcere. Ia osul şi fuge cu el sub masă. În timp ce ceilalţi trei nici nu se uită, nu se coboară la plăcerea de maidanez a lui Florică, stau ca soldaţii în rând, în faţa bucătarului şef, şi-şi aşteaptă porţia.

Pisicile sunt mai neastâmpărate, se urcă pe chiuvetele de la bucătărie să fie mai aproape de cuţitul care le despică feliile de carne. Sunt albe. Lungi, splendide, pline de arcuiri şi alintături feline. Seamănă cu rasa de Angora, diferă doar coada, care nu e stufoasă. De, se dau şi ele, maidanezele, pisici aristocrate, ca în filmul lui Disney. Două dintre ele sunt flocoase, rase speciale, ca pisicile persane, dar mereu discrete, foarte precaute, analizând atent situaţia, greu de atins, mereu bătând în retragere.

Cu Nicoleta Beca şi doi dintre câini

Asta îmi aduce aminte de un episod antologic povestit în Autobiografie, când Zamfir avea casa din Huston, lângă Montreal, cum o pisică persană, Thifany, s-a sinucis şi a lăsat în urmă cinci pisoi, pe care Zamfir i-a salvat cu mari eforturi...

Aşadar, aici văd patru câini, plus cel care intră acum şi dă furibund din coadă, ca să fie acceptat în bucătărie; e Atena, o căţeluşă neagră, maidaneză, dar seamănă leit cu Yorkshire, ceea ce înseamnă că un maidanez e un fost câine de rasă ori că un câine de rasă poate fi un viitor maidanez. Apoi mai e Vasile, cum să-l uit tocmai pe Vasile,

Scanned with CamScanner

aflat ca paznic la uşa camerei mele, care dă într-un hol ce duce pe terasă. Vasile e roşcat ca o vulpiţă. Deci 6 şi cu cei din curte... ar fi vreo zece, zic. Nu i-aţi văzut pe cei din grădină, face Zamfir. În total sunt 35 de câini, 5 pisici şi 8 papagali, aflaţi în două mari colivii.

O, nu-mi vine să cred urechilor! Deodată Zamfir îmi apare în cu totul altă lumină. E alt Zamfir, alt om, e cel din Ascendentul în Taur, cred, dacă n-ar fi în Leu. Mi-e greu să mă obişnuiesc, eu îmi făcusem o imagine diferită, în care conturam numai portretul spiritual, un portret ideal, idealist, dar trebuie să adaug acum şi acest portret de mare iubitor de animale, botanofil, materialist, altfel nu e întreg conturul personalităţii sale. O îmbinare sui-generis, cum nu a mai existat, între ideal şi material. Ce formă de răstignire! Cu cât idealul e mai sus, spre absolut, cu atât materialul e mai larg, mai spaţios, mai de necuprins, de parcă ar fi vorba de axa numerelor sau de braţele crucii, verticala şi orizontala răstignirii!

Veţi face cunoştinţă cu toţi câinii, zice. Şi, spre mirarea mea, aveam să-i văd pe toţi aşteptând disciplinaţi vizita, fiecare în cuibul lui. Majoritatea, în frunte cu maidanezii cei mari, se află în creşcătoria din curte. Înspre livadă, o livadă de pomi fructiferi, plantată de Zamfir cu mâinile lui. Se vede de pe terasă, cum curtea se prelungeşte cu această livadă şi ajunge până la pădurea din zare. Şi câinii stau în cuşti şi ne privesc pe noi, oamenii, aflaţi pe balcon, cum îi privim la rându-ne pe ei, şi fantasticul peisaj mioritic al locului, plin de păduri, de văi şi dealuri, printre care curge un râu mititel, ca în poezia lui Eminescu. Aşa ceva, desigur, nu există la Găeşti.

E fenomenal! Nu mi-l imaginam pe Zamfir un asemenea dirijor, să aibă o mare orchestră necuvântătoare, din atât de multe patrupede pe rol de başi, contrabaşi, tube, tromboane şi timpane! Dacă nu mai are Orchestra Naţională de Folclor, are această orchestră animaliero-păsărească, ciripitoricească, fiindcă papagalii şi mai ales zebrele, despre care vom mai vorbi, sunt de o curiozitate feciorelnică, nu fac decât să se ruşineze când te văd, adică se îngălbenesc, fac feţe-feţe verzui şi albăstrui! Şi cum florile şi plantele se răsfiră pretutindeni, zici că te afli în Eden sau în Grădina Maicii Domnului.

Casa crucilor

Ceea ce trăiesc, e neobişnuit. Încep să mi-l conturez pe Zamfir ca pe un supraom. E o nebunie cum trăieşte! Despre supraoameni se spune că sunt nişte monştri. Monştri din poveşti. Ce viaţă duce acest om, probabil că se întâmplă o dată la o mie de ani sau la un miliard de oameni. Îl văd ca un uriaş, care are nevoie de toate aceste dependenţe / dependinţe, pe care nici un om normal nu le poate avea, fiindcă nici nu are nevoie de ele. Dar Zamfir are. Într-o latură a unui mare salon, ce pare a fi viitorul salon de concerte, ca o nişă specială, de formă romboidală, şi-a făcut o biserică, o capelă, cu crucea decupată în partea de sus a unui perete, sub care se află o icoană mare cu Iisus crucificat. Pe peretele din dreapta, sus, spre tavan, sunt nişte ogive, ca nişte false ferestre, sugerând privirea spre cer. Şi de jur împrejur icoane, mari, şi mici, de lemn, pe hârtie sau pe sticlă.

Scanned with CamScanner

Acest mod de a îngrămădi într-un colţ sau altul al casei icoane, cruci, semne creştine, e pravoslavnic, îmi aduce aminte de un spectacol al lui Lev Dodin după **Fraţii Karamazov**. Şi acolo era, în scena centrală, în punctul culminant, când Ivan îi povesteşte lui Alioşa parabola Marelui Inchizitor, o grămadă de cruci, sute, poate mii, cruci mici şi mari. Ideea este împrumutată din Colina Crucilor, celebrul loc din Lituania, unde se află peste 500.000 de cruci. Fiecare creştin care merge acolo, mai depune o cruce. Sunt cruci de toate formele şi mărimile, din toate materialele posibile. Locul a fost vizitat şi de Papa Ioan Paul al II-lea şi a spus că e un miracol.

Istoria arată că această idee divină s-a născut în urma unei răscoale a ţăranilor împotriva regimului ţarist, care a înăbuşit-o în sânge. În memoria celor ucişi, populaţia, cei rămaşi, au pus cruci pe o colină din apropiere. Dar soldaţii ţarişti le dărâmau. Însă a doua zi, iar vedeau cruci pe colină. Ceea ce ei dărâmau ziua, creştinii lituanieni puneau noaptea. Ca în Meşterul Manole, dar cu timpul răsturnat. Şi când au vrut să o radă cu un buldozer, buldozeristul a murit şi, la fel, familia lui. De atunci se tot pun cruci pe colină. E un loc de pelerinaj şi se spune că cine pune o cruce acolo, are parte de lucruri benefice.

Şi casa lui Zamfir este ca o Colină a crucilor. Peste tot cruci şi icoane. Mai mult, casa e plină, la tot pasul, de urme ale creaţiei lui. Am arătat la cap. **Pictorul**, când am vorbit de seria de răstigniri dedicate martirilor închisorilor comuniste. Dar Golgota? Dar toate crucile de lemn pictat? Nu ştii ce să admiri mai întâi, atât de multe obiecte de preţ sunt îngrămădite acolo într-o „ordine dezordonată", cum spunea D.I.Suchianu despre camera lui, în care îşi ducea bătrâneţea. Şi numai el le ştia rostul.

Topul panzamfiric

Nu apuc să văd nimic clar, să-mi notez ceva precis, fiindcă trecem de la una la alta, în viteză, deşi nu ne grăbeşte nimeni. Dorinţa mea este să fac lucrurile aşezat. Să am prilejul, după această trecere în revistă a casei, să stau şi să pigulesc lucrurile, cum ar fi sutele de cărţi rare aflate în zeci de biblioteci şi rafturi, pe fotolii, pe scaune, ba şi pe jos. Mă uit ca într-un muzeu necunoscut, cum mă uitam la Metropolitan Museum prima oară la arta Oceaniei sau a aztecilor. Apoi, revenind şi iar revenind, m-am simţit ca acasă şi chiar am putut descoperi legături cu arta lui Brâncuşi. Nu sunt şi urmele muzeului natural de la Costeşti, leagănul inspiraţiei lui Brâncuşi, la fel de vechi, ba şi mai vechi decât cele aztece sau din papua?

O mică parte din colecţia maestrului de discuri de aur şi de platină

Scanned with CamScanner

O muncă de-o viaţă se află pe aceşti pereţi panzamfirici, plini de icoane, tablouri, sculpturi, şi de altfel de icoane, cum sunt zecile de discuri de aur şi platină, ordonate după principii ierarhice. Un disc de aur se oferă artistului atunci când atinge cifra de un milion de discuri vândute. Discul de platină înseamnă 500 de mii de discuri vândute. Şi sunt grupate. Sunt într-un loc, de pildă, cinci discuri de platină! Adunate, toate, ajung la cifra ameţitoare de... 750 de milioane de discuri vândute!!! Cine a mai atins aşa ceva pe pământ? Îmi vine să zic nimeni. Dar Zamfir îmi anticipează gândul, mi-o ia înainte şi spune: Mchael Jackson, care a atins peste un miliard de discuri vândute. Deci topul mondial ar fi:

1) Michael Jackson, peste 1 miliard
2) Gheorghe Zamfir, peste 750 milioane
3) Elvis Presley, peste 700 milioane
3) The Beatles, peste 600 milioane

La cifra mea, spune Zamfir, trebuie adăugate 500 de mii de discuri piratate.

Oare supramogulul Jay-Z câte are? Mă voi uita acasă pe Internet. Sunt deja acasă când transcriu pe computer însemnările făcute acolo, în Abaţia de la Cobia, în Jurnalul „Zamfir". Îmi întrerup scrisul şi mă uit acum: peste 50 milioane. Nu se poate?! Dar e supramogul fiindcă e un prosper om de afaceri, cu o avere de peste 500 milioane dolari. Iar pentru cântecele sale a fost încununat cu 13 premii Grammy, printre care patru pentru albumul **Watch the Throne**, pe care se află şi Indiggo Twins, cu melodia **La, la, la**, care dă splendoarea hit-ului **Murder to Excellence**, considerat unanim de presa americană ca fiind cel mai bun cântec de pe album! Dar Madonna? 300 milioane. Numai? Altă mirare. O bate ABBA cu 370 milioane.

Da, dar sunt clasamente şi clasamente. Însă toate sunt puse în circulaţie ca fiind de ultimă oră!! Într-unul dintre ele, românesc, „Utv.ro", evident, copiat după „News and U Know", topul e ocupat de Elvis Presley cu 1 miliard de discuri vândute, la egalitate cu The Beatles, tot atâtea. Iar Michael Jackson e pe locul 3, cu 750 milioane. Peste 200 milioane, Celine Dione, Mariah Carey, Elton John. Apoi Queen, Led Zeppelin, Madonna, cu 300 milioane. Britney Spears, Eminem, Beyoncé, sub o sută de milioane. Iar Whitney Houston nu e nicăieri. Nici Lady Gaga. Nici Kanye West, pe care Obama îl consideră cel mai valoros cântăreţ american. Dar Bee Gees? Dar Rolling Stones? Zamfir nici atât, fiindcă un român nu are ce căuta printre staruri americane, engleze sau australiene!!

Unele topuri încurcă albumele cu discurile, cu copiile lor! Mister sau arbitrariu, dat fiind că totuşi Casele de discuri nu-şi dezvăluie chiar aşa, că vrea nu ştiu ce ziar, să facă un nou top al vânzărilor. De regulă, numai artistul respectiv ştie. El trebuie să fie informat exact, fiindcă el îşi primeşte la centimă tantiemele.

Zamfir mi-a spus că cifra lui e reală, se află în cel mai cotat ziar de specialitate, în „Billboard". Ei da, îl cred. Păcat că el spune „Nu le am cu computerul", adică nu are computer, nu ştie lucra la această nestemată. E o grea

Scanned with CamScanner

răstignire pentru un artist, fiindcă altfel ar fi putut să-şi facă singur un site, să controleze falsele informaţii care circulă despre el, să dea replici, să aducă dovezi reale într-o dispută sau alta, cum este acest top al vânzărilor, nu să se lase pe mâna unor fiţuici deformatoare precum „Cancan", „Libertatea" sau „Click", care vânează numai scandalul, numai cum să murdărească şi să compromită o valoare. E trist să te răstignească astfel de nemernici, să ajungi să spui marile adevăruri numai între patru pereţi.

Îi înţeleg pe eremiţi, fiindcă credinţa lor ţine loc de computer, fiindcă energia ce o emană, vindecă lumea. În această izolare, ei sunt în lume, fiindcă se roagă pentru toţi oamenii. Un computer l-ar fi ajutat pe Zamfir să-şi pună la punct şi călăii, de tip Cellier sau Ammel. Şi şi-ar fi găsit şi prieteni verificaţi. De regulă, se vede numai partea rea a invenţiei. Dar orice invenţie a omului are o latură pozitivă şi una negativă. Aşa e şi viaţa, cu mai multe feţe, dintre care medalia şi reversul sunt principale.

Sigur, computerul e una din soluţii. Sunt mai multe. Să nu te laşi în plasa proştilor, să nu dai apă la moară bârfelor, să ignori total forumiştii, aşa cum fac vedetele americane, precum mi-a spus Robert de Niro că procedează el. Altfel viaţa privată a lui Zamfir va fi mereu terfelită, după cum „vrea muşchii" acestor sinistre fiţuici. Stăpân pe computer, ar fi făcut curat în jurul numelui său într-o mare proporţie, în cea esenţială, a probelor valorii sale. Ar fi publicat, de pildă, ceea ce scrie „Billboard" despre el, unde a apărut cu titlul de-o şchioapă: *„Zamfir superstar!"*.

Şi am fi fost îndreptăţiţi să nu ne mai întrebăm de ce fişa lui de pe Wikipedia prezintă astfel situaţia:*„Gheorghe Zamfir este câştigătorul a 120 de discuri de aur şi platină, are peste 190 de discuri înregistrate, şi are peste 120 de milioane de albume vândute"*.

Sigur, aici e vorba de albume. Dar discuri? Adică CD-uri, nu? De ce să cred tot felul de topuri străine, cu surse neştiute, şi să nu-l cred pe Zamfir, care e în carne şi oase chiar lângă mine?!

Da, Gheorghe Zamfir se află în topul celor mai vânduţi muzicieni din lume, fiind pe locul doi, după Michael Jackson, cum am arătat deja. Veţi râde? Hai, hliziţi-vă! Am citit pe unele site-uri româneşti că atunci când Zamfir le vorbeşte oamenilor despre durerile neamului, când îşi strigă revolta, unii îşi dau coate, strâmbă din nas, îşi fac cu ochiul, mustăcesc, nu cred! Nici dacă moare pentru adevăr, aceşti neica-nimeni nu cred. Le spunea Iisus: *„Voi, dacă nu vedeţi semne şi minuni, nu credeţi!"*

Şi aş mai adăuga aici un citat din Schopenhauer, care spunea: *„Adevărul trece prin trei stadii. Primul, el este ridicol. Al doilea, are o violentă opoziţie. Al treilea, el este acceptat ca fiind de la sine evident"*.

Cine strigă adevărul, să se aştepte să fie şi ridicol, să aibă şi o nedreaptă opoziţie, dar să fie încredinţat că până la urmă va ieşi la suprafaţă, va fi de o evidenţă indubitabilă.

Şi chiar dacă ar fi avut numai 120 de milioane de discuri vândute, să spunem, Gheorghe Zamfir tot ar fi în topul celor mai vânduţi muzicieni ai lumii, iar în România mult iubită, multimanelică, rămâneţi cu alde MeMe, domnilor cârcotaşi! Să nu crăpaţi de invidie!

Scanned with CamScanner

Mi-aduc aminte când Indiggo Twins au ajuns la Hollywood în faza superioară, penultima, a celebrului concurs „America's Got Talent". Ele cântau, publicul american le aclama, dar dintr-o parte a sălii veneau nişte fluierături. Tot staff-ul gemenelor era stupefiat. Cine le fluiera? Evident, o ceată flămândă bine de românaşi de-ai noştri, mari iubitori de românism, mari cunoscători de muzică, mari apărători ai valorilor, care nu ştiu decât să fluiere, să urască, să râdă, să ucidă capra vecinului! Toţi străinii îşi susţineau reprezentanţii lor, numai ai noştri, ba! E o practică ştiută, care e ca un linţoliu pe cadavrul viu al ţării! Am zeci de exemple despre răstignirile româneşti. Cum să le placă alor noştri că un român e de partea lor, le vrea binele şi e în topul vedetelor mondiale? E în top, bine, zic cârcotaşii, dar cum a ajuns acolo? Nu se poate! Cum, fără noi, aşa, de capul lui?! Cine se crede? Bun, dar noi ce câştigăm din afacerea asta? Desigur, mândria de a fi român e bună pentru dobitoci!

Secretul încasărilor însă rămâne cea mai mare răstignire a lui Zamfir, fiind un mister greu de dezlegat. Dacă s-ar vinde câte un album în toate ţările lumii şi tot ar trebui să am 100 de mii de dolari acum, spune Zamfir. Dar nu am. Nu am pe nimeni care să se ocupe de soarta banilor mei!

Pan-Z

Se poate imagina aşa ceva? Şi totuşi, dincolo de marea răstignire şi enigmă a vânzărilor, eu am să-i spun lui Zamfir de acum încolo uriaşul Pan-Z (americanii ar citi „penzi"), supramogulul român, pe care îl văd ca pe anticul Briareus, cel cu o sută de braţe, pe care îl invidia Brâncuşi şi regreta că nu are şi el atâtea braţe să-şi fi împlinit toate visurile cioplitoare! Iar uriaşul Pan-Z are în loc de braţe aceste zeci de discuri câştigătoare, care sunt aşezate pe pereţi ca un fel de palme cosmice sau ca nişte flori de lotus, cum am văzut pe lacurile din Hue, cu frunze având o deschidere solară!

Se materializează aici ce se spune în ascendentul Leului. Dar şi în zodia Berbecului, care a apărut ca simbol pentru prima dată în Egiptul antic. El reprezintă capul zeului Amun, considerat a fi conducătorul tuturor zeilor. El reprezintă şi începutul primăverii, reînvierea naturii asociată cu voinţa de renaştere şi forţa necesară pentru a renaşte. Este plasat sub dominaţia planetei Marte, care este semnul forţei şi coordonează puterile naturale.

În viaţă, Zamfir se comportă ca o fiinţă nelumească, pare timid, discret, retras, la locul lui, dar pe scenă e ca un adevărat staraboste dac, prin înflăcărarea, dinamismul, rapiditatea, voinţa şi forţa de caracter care se văd prin prestaţia sa muzicală, mai ales când atacă piesele iuţi.

Sigur, când se porneşte, e un veritabil Berbec, adică spune lucrurilor pe nume. Aşa face şi când apare în vreo emisiune TV, chiar dacă vorbele lui radicale îl fac incomod şi lipsit de tact în relaţiile cu ceilalţi. Indignarea şi supărarea apar cu uşurinţă, iar replicile Berbecilor pot fi tăioase.

Sigur, Zamfir are o mare doză de mister, de umbre pe care le cultivă, le acoperă, nu se deschide oricui. Dar când trebuie, o face fără ocolişuri. Conform zodiei sale, de obicei este sincer şi direct, dornic întotdeauna de libertate în toate

Scanned with CamScanner

privinţele. Nu este deloc genul de bărbat care se teme să fie sincer sau să îşi exprime opiniile. Are o puternică dorinţă de a-i conduce pe ceilalţi şi energia sa pozitivă îi atrage pe cei din jurul său. Se spune că Berbecul nu este genul de bărbat care să stea şi să analizeze lucrurile prea mult, dar cred că Zamfir a ajuns la o experienţă uriaşă, are o îndelungată practică cu oamenii, el fiind propriul său manager, care îşi negociază concertele. Şi ştie bine cu cine are de-a face, deşi, dincolo de zodia sa, este artist, iar doza de inocenţă este inevitabilă.

E cel mai Inocent artist din câţi cunosc, fiindcă inocenţa este sfântă, este un dar divin şi o poartă cu el de când s-a născut, de când a auzit în el Sunetul Primordial.

Inocenţa artistică este una, fără ea arta nu poate fi artă, dar inocenţa din viaţă are uneori atingere cu naivitatea, cu credulitatea. Deşi are multă încredere în persoanele pe care le cunoaşte, în special în cele de sex feminin, totuşi a fost înşelat de multe ori în încrederea lui. Ba cele mai mari deziluzii i-au venit de la femei. Se şi spune că nativii din Berbec, fiind stăpâniţi de mari emoţii şi pasiuni, au deseori aşteptări nerealiste în legătură cu relaţia de cuplu, pentru că percep lucrurile mai mult aşa cum şi le-ar dori decât cum sunt în realitate.

În casa lui Zamfir zodiacul se vede pretutindeni, în desene sau picturi, în reviste sau fotografii. El este la vedere sau printre lucruri. Şi Zamfir mereu te atenţionează că este Berbec cu ascendentul în Leu, dar vecin cu Taurul. E ca un avertisment. Să ştii cu cine ai de-a face. Am descoperit că între zodia mea, Capricorn, şi zodia Berbec există multe puncte comune, cum ar fi sensibilitatea, creativitatea spirituală, puterea de muncă, independenţa, entuziasmul. Nu se potrivesc la bani. Un cuplu Berbec-Capricorn nu rezistă. Nici nu a câştigat bine Capricorn ceva, că Berbec i-a şi cheltuit!

Se mai spune că cei din zodia Berbec sunt competitivi, curajoşi, încrezători în forţele proprii, dând dovadă de multă îndrăzneală. Faptul se vede la Zamfir prin materialismul său, prin puterea de posesie. Vecinul Taurului „*nu se simte împlinit decât atunci când se poate înconjura cu cât mai multe dovezi palpabile ale reuşitei sale materiale*".

În viaţă, Berbecul poate avea suişuri, dar şi coborâşuri bruşte. Aşa a avut şi Pan-Z, a atins cotele cele mai înalte ale popularităţii şi bogăţiei, apoi s-a prăbuşit material şi a luat-o de la capăt. Ciudată este această voinţă de a o lua de la capăt. A scris despre ea şi Schopenhauer în cartea **Lumea ca voinţă şi reprezentare**. Deşi ştie că materia se duce, că purcoiul de medalii şi bani este efemer, totuşi Berbecul nu se lasă, cade, dar o ia de la capăt! Eu ştiam că această caracteristică e pentru Capricorn, care e imaginat ca un caper ce urcă un munte, vine avalanşa peste el, cad pietroaie, copaci, se cască prăpăstii, dar el merge mai departe, înfruntă obstacolele, vrea să ajungă în vârf, ajunge, dar se uită spre cer, vrea să meargă mai departe, să ajungă acolo!

Sigur, în această imagine nu există ideea luării de la capăt, ca la Berbec, e o înaintare continuă, ascendentă. Pe când la Berbec e sinusoidală.

Şi această sinusoidă îi dă o statură matusalemică, precum a uriaşilor din Biblie, adică ai sentimentul că Pan-Z a trăit mai multe vieţi şi că mai are de trăit încă multe. Datorită inteligenţei şi entuziasmului său, reuşeşte să iasă din orice împrejurare cu fruntea sus. Excelează în orice activitate fizică, dovadă că în

Scanned with CamScanner

tinereţe era un sportiv neîntrecut, profesorii îi tot recomandau să se profileze spre atletism, apoi mereu a fost un excelent grădinar. Şi în adolescenţă, şi acum, la casa din Cobia.

În Autobiografia sa, copilăria este plină de competiţii sportive, în special fotbalul l-a pasionat, ca şi pe ceilalţi copii de joacă, organizând meciuri după meciuri între clase, între şcoli, între cartiere, între sate. Şi cu toate astea, peste ani, în meditaţiile sale religioase şi filosofice, avea să spună că a fi un mare sportiv este nimic, fiindcă sportul e o falsă educaţie, nu hrăneşte pe nimeni, nici fizic, nici spiritual. Sportivii sunt umflaţi cu pompa, cu decoraţii, dar ei nu aduc concret nici o îmbunătăţire a vieţii unui popor. Altfel nu ar fugi unde e mai bine, cum a făcut Nadia, despre care se zicea că are toate condiţiile, să-şi împlinească toate visele, fiindcă în România lui Ceauşescu este rai! Sau cazul Halep. Toţi o umflă de nu se mai poate. Şi este o sportivă modestă. Nu a câştigat nici un Grand Slam, nici un mare turneu, dar e pe locul doi în lume! Ce dovadă mai mare poate fi pentru a demonstra că acest frumos sport este într-o criză mondială, dacă pe locul doi este un sportiv atât de modest?!

Evident, lui Pan-Z îi place la nebunie aventura, ba chiar pericolul şi înfruntarea, nu se dă înapoi, deşi precauţia ar fi bună, dar nu este în firea Berbecului, nici a Taurului, nici a Leului. Munceşte din greu în orice situaţii, fără să se menajeze.

L-am văzut pe artistul Zamfir cum a depăşit oprelişti neprevăzute, cum ar fi sonorizările proaste sau încercările de a i se boicota un concert. Dar duhul muzicii din el, vibraţia divină, Sunetul Primordial, lucrează, îl face să intre în transă şi să nu mai ţină seama de nimic. Cine înţelege, înţelege, cine nu, paguba lui.

Iar acum Zamfir a ajuns la înţelepciunea să nu mai pună la suflet mizeriile, nici pe cei care îi fac rău din prostia lor, din necunoaştere. Se consolează în viaţa de ţăran pe care o duce acasă. Ştie că acolo, la Cobia, îl aşteaptă orchestra lui, cu lătrători iubitori şi ciripitoare delicate, raiul vieţii pe pământ. Şi se mai consolează prin ceva. Ştie să întindă o mână de ajutor persoanelor care înseamnă ceva pentru el, sacrificându-şi timpul sau banii. E greu să-l judeci pe Pan-Z cu măsuri de duzină, să-l cobori la scandalul practicat cu osârdie de mass-media românească, tot mai de plâns, care întreţine o atmosferă nesănătoasă, ţăţească, generatoare de infern, care duce până la urmă la tragedii. Faţă de ea, categoric, Pan-Z e de pe altă planetă.

Catedrala de cristal

A avut numeroase supranume. Cum ar fi Cookie (prăjitură), în America. Regele naiului, Zamfir Antistress, Zeul „flûte de Pan", eu i-am spus Pan-Z (un antonim la Jay-Z), iar în Canada i se spunea The Hiller / Vindecătorul, fiindcă muzica sa vindecă. Forţa ei vindecătoare a dus-o pretutindeni. Numai fostul său profesor, Viorel Cosma, la lansarea de la Librăria „Sadoveanu", despre care am amintit, i-a spus: „Hai, Gică, cântă-ne ceva!" Aşa e la români, confuzie oarbă. L-o fi confundat cu un tarafist. „Nimeni nu mi s-a adresat vreodată aşa", mi-a

Scanned with CamScanner

spus Zamfir. Cei intimi, ca Nicoleta, îi spun „Gheorghe" sau „George", ca lui Enescu. Iar în copilărie, tatăl lui îl striga „Gigi". Lui Enescu, părinţii săi îi spuneau „Jorjac", franţuzindu-l. Şi lui Zamfir, sigur, francezii, mai ales la Paris, unde spune că s-a cizelat, i-or fi spus „Jorj". Dar nimeni nu i-a spus „Ghiţă" sau „Gheorghiţă", în nici un caz „Gică", diminutive frecvente la români pentru Gheorghe. I-or fi spus Gogu.

M-a uimit când Pan-Z mi-a arătat că a cântat în The Crystal Cathedral / Catedrala de Cristal de la Los Angeles. Credeam că numai eu intrasem în această minune a lumii, fondată de familia Bush, care a dat doi preşedinţi ai Americii. Dar catedrala nu se află în Los Angeles, ci în localitatea Garden Grove, în apropiere de Los Angeles, în drumul spre celebrul Disneyland. Am scris pe larg despre ea în volumul **Mort după America** (1999), prezentând şi unul din spectacolele văzute acolo, unde s-a reprezentat şi **Jesus Christus Superstar**. Catedrala e gândită pe ideea reprezentării raiului, vrea să arate că poţi fi în Heaven, să-i dea credinciosului sentimentul că merge în paradis, fiind construită de arhitectul Philip Johnson, care a utilizat 10 mii de panouri de sticlă, aranjate într-un unghi ascendent, pentru a crea o senzaţie de zbor, de planare în eter şi seninătate.

Spaţiul catedralei, sub forma unei orgi de cristal, este enorm. Şi de sub cupola ei coboară o gigantică statuie reprezentându-l pe Iisus crucificat.

Totul e măreţ, impresionant, te copleşeşte, fiindcă aşa este religia creştinilor catolici, te copleşeşte, îl copleşeşte pe om, îl face să se simtă o gânganie. Cred că toate bisericile de lemn din Maramureş ar încăpea în ea, în Catedrala de cristal. Iar într-o catedrală ca Saint John the Divine de la New York, am spus că încap toate bisericile noastre din Nordul Moldovei. Noi, românii, am construit pitic, ferit de ochii năvălitorilor, dosit în păduri, intim, cum este şi capela lui Zamfir din casa sa, precum o chilie, aşa cum visase şi Zoe Dumitrescu-Buşulenga să facă la Accademia di Romania din Roma. Bisericile româneşti nu-l strivesc pe om. Îi dau creştinului impresia că Dumnezeu este aici, aproape, după catapeteasmă. Deschizi uşile împărăteşti, şi dai de El!

În Catedrala de cristal, unde a fost invitat de preotul Robert Schuller, Zamfir a cântat pentru senatorul Robert Kennedy, care nu e acelaşi cu fratele lui JFK, asasinat. Şi a mai fost invitat de două ori. Are dovada a ceea ce a cântat. Îmi arată un disc pe care se află înregistrată muzică interpretată la nai şi orgă. La orgă a cântat Diane Bish, o cunoscută organistă americană. Discul a apărut în 1988 la casa Philips.

Au fost multe momente fericite în America, precum invitaţia la celebra emisiune „The Tonight Show" a lui Johnny Carson (1925 – 2005), la fel de celebră precum sunt azi emisiunile lui David Letterman şi Oprah Winfrey. Cine apărea la Carson, era un om făcut pe toată viaţa.

Scanned with CamScanner

Premiul Nobel pentru muzică

În acest context, Zamfir îmi vorbeşte de marea sa rană, numită Lazarus Morden, avocatul său din Canada, care i-a luat tot şi a fugit, exact ca Adrian Scârbu, doi ticăloşi care s-au pierdut în neant pentru el, aşa cum a dispărut în „noaptea neagră" şi un personaj canin dintr-o povestire celebră a lui Caragiale, **Bubico**.

Nu vrea să-şi mai aducă aminte! Tot aici, în mână cu discul muzicii cântate la Catedrala de Cristal, Zamfir îmi spune că a fost nominalizat la Premiul Nobel pentru muzică. Ziarişti şi specialişti din toată lumea au votat şi ordinea a fost următoarea:

1) Gheorghe Zamfir
2) Richard Wagner
3) Ludwig van Beethoven

Dar totuşi Zamfir a pierdut întrucât cei care au votat în favoarea lui nu au ştiut numai 5 (cinci) titluri de opere din repertoriul său. Acesta era criteriul premiului de muzică, să se indice 5 piese ale artistului preferat. Dacă în juriu au fost „specialişti" ca Holender şi Cosma, sigur că Zamfir nu a avut nici o şansă.

Alte comori

Casa lui Zamfir îmi aminteşte de **Casa cu păpuşi** a norvegianului Henrik Ibsen, cunoscută şi cu titlul **Nora**, o piesă plină de mister şi enigme. Aşa este şi aici, numai că în loc de păpuşi, Zamfir are animale şi păsări, dar şi multe icoane, cărţi, albume, tablouri, casete, partituri, fotografii, ziare. E o colecţie impresionată pentru un self-portret enigmatic. Să dezlegăm taina fiecărui obiect sau fiecărei fiinţe, e nevoie de multă voinţă. Iar după voinţă, e nevoie de reprezentare. Voi încerca să mai fac câţiva paşi. Cât voi putea.

La urma urmei, aici e o casă planetară, fiindcă Zamfir a adunat în ea urmele lăsate de el pe toate continentele, în America şi Canada, în Australia şi Japonia, multe în Europa, peste tot în lume, sute de ţări, unde l-au dus contractele, unde i s-au organizat concerte. Are amintiri vii de peste tot.

Dar le-a adus aici, acasă, la Găeşti, la Cobia, unde se simte bine, unde e împăratul icoanelor şi al picturii, al câinilor şi al florilor, al miilor de obiecte colectate o viaţă şi al multor cadouri pe care le-a primit, cum este acest

Scanned with CamScanner

sculptural copăcel, numit „Gheorghiță", primit de la mama Nicoletei, adus din Almașu Mare, ca și micul arbust de rozmarin, încărcat cu fructe, parcă ar fi din Naflia grecească, având numele de „Floricel".

Am 35 de câini, zice. I-ați simțit? Nu. De ce? Fiindcă sunt educați, disciplinați. Dacă erau 35 de oameni, făceau aici bordel.

Sigur, știu de la New York ce înseamnă educația de care vorbește Zamfir. Mereu apar îngrijitori ducând de lese cete de câini. E angajat unul la un bloc, de pildă, la o scară. Se duce la fiecare apartament, ia câinii, apoi iese cu ei la plimbare. Și îi ține aproape, cât îi permit legăturile. Sunt câini de toate mărimile, culorile și rasele. Dar merg împreună fără să se deranjeze unii pe alții. Cel mare nu-l dă la o parte pe cel mic. Fiecare își ține drumul lui. Nu se bat, nu-și încurcă lesele, totul e de o ordine cum nu vezi nici la armată. Așa ceva nu o să vezi la oameni. Și cred că în natura lor câinească stă această disciplină, acest teribil respect pentru celălalt, pentru altă rasă.

Zamfir se duce să termine de făcut mâncarea, iar eu ies pe balcon, la etajul casei, și mă așez pe un scaun de paie, înconjurat de glastre de flori, flori exotice, de toate felurile. Așa e peste tot. Casa are obiecte de preț, de mare valoare, cum mi-a spus Zamfir, dar nu se văd, fiindcă se află printre flori, în amestec cu tot felul de alte lucruri mai puțin valoroase, care dau sentimentul de dezordine, de obiecte aruncate la întâmplare. Ca să le vezi, trebuie să le descoperi sau să ți le arate Zamfir. Așa cum îmi arată acum, după ce revine de la bucătărie, icoana Sfântului Cuvios Anton cel Mare, datată 1908, cumpărată de la un anticar, sau, iată, o icoană pe lemn reprezentându-l pe Iisus Hristos, care are 250 de ani!

Sunt atât de multe lucrări încât dacă nu le iei cu de-amănuntul sau nu ți se indică o anumită himeră, nu le vezi, ca într-o ladă cu bijuterii amestecate. Care e mai de preț?

E aici, de fapt, cum am spus, o ordine dezordonată. Numai Zamfir o știe. Mă tot gândesc la cauza prădării, a deposedării de bunuri și de bani, de care este el obsedat. Și cred că este prolificitatea. Artiștii prolifici sunt cei mai prădați. Deci, în consecință, și cei mai săraci. Mă gândesc la Mozart, cât a fost de prădat! În frunte cu Salieri, tutorele său. Și cât de sărac a murit! A fost dus la groapă doar de o singură ființă, câinele său!

Dacă o fi adevărat, dacă nu e o legendă. Însă nu iese fum fără foc, și legendele au un sâmbure de adevăr.

Treptele prădării

De ce se întâmplă așa o nedreptate? Fiindcă acest soi de artiști sunt concentrați numai la munca lor, să creeze opere, mereu alte noi opere, să facă față avalanșelor de comenzi. Iar rechinii din jurul lor sunt concentrați numai să-i fure, le stă mintea numai cum să-i mai păcălească. Marii artiști i-au îmbogățit pe hoți, pe escroci!

Treptele prădării lui Zamfir:

1) Electrecord (director Teodor Carțiș)
2) Institutul de Folclor (Tiberiu Alexandru)

Scanned with CamScanner

3) Fraţii Celie (Franţa), Marcel Cellier (Elveţia), Winfried Ammel (Germania)

4) Femeia din Canada, Susan Nichols, cu care are un băiat, Emanuel, recunoscut de el, dar care nu-i merge la suflet, fiindcă are înclinaţii pidosnice, poartă belciuge în nas, în urechi, în sprâncene, brrr, nu vrea să-l vadă! Şi ea l-a jupuit de bani cât a putut.

5) Soţia din Franţa, care, în loc să intre în sistem, care funcţionează în favoarea tuturor celor din echipă, fiindcă avocatul nu poate să fure, îl observă casa de discuri, nici casa, îl vede directorul de companie etc., i-a tăiat lui Zamfir toate legăturile, i-a sustras corespondenţa, toate scrisorile pe care le primea, ea le controla şi le rupea, i-a terminat toate relaţiile; acasă, în Franţa, el nu devenise decât un lucrător de pământ, avea unelte, avea un tractor, cu care lucra pământul, iar ea l-a prădat sistematic, pentru că avea trei fete din altă căsătorie şi le ajuta pe ele.

6) Lazarus Morden, avocatul canadian, care i-a prăduit sute de mii de discuri, care a făcut contracte frauduloase pentru Zamfir cu firma celor trei fete ale nevestei lui. Firma are numele I-RO-GE, după iniţialele numelor lor.

7) Adrian Sârbu, care e pe acelaşi plan cu Lazarus, l-a minţit, l-a înşelat, l-a furat şi a dispărut.

8) „*Sistemul nu vă iubeşte*", cum i-a spus ministrul Hârdău, când i-a solicitat ajutorul să-şi recapete postul de profesor la Conservator, după ce Dan Dediu, rectorul, l-a dat afară la modul mafiot; toate vârfurile pe care le-a contactat: Năstase, Păunescu, Constantinescu, entuziaşti la început, că îl ajută, apoi i-au întors spatele, i-au spus nu, plecaţi cât mai repede de unde aţi venit...

9) Ceea ce dovedeşte că există o conspiraţie din interior şi din afară, o reţea subversivă, care îl urmăreşte, care are ca scop să-i taie toate legăturile, să ajungă comanda la ticăloşi, cum a ajuns la Iliescu: „*Distrugeţi-l!*"

Aceasta este realitatea pe care am reţinut-o din gura lui Zamfir şi din probele pe care mi le-a arătat. Toate amănuntele, pe larg, în vol. 2. Evident, eu nu fac aici o carte poliţienească, să adun probe ca la poliţie, ca la tribunal, nici o carte de scandal, cu amante, neveste şi procese, dar e un document de dezvăluiri morale, de probe umane, de analiză a unor fapte, toate conjugate şi având ca scop apărarea *in eternum* a unui mare artist, a unui om fără apărare, care îşi iubeşte enorm ţara, numai că oamenii ei l-au abandonat şi l-au nedreptăţit.

A apărut în balcon, unde îmi notez aceste gânduri, o pisică flocoasă, se uită la mine cu nişte ochi galbeni enormi, ca nişte bijuterii de ametist, ceva magnific, greu de descris. Ciudat, oare cum mă văd aceşti ochi? Întreg, colorat, alb-negru sau deformat, fragmentat, ca prin lentilele unui extraterestru? Sau poate că eu sunt un extraterestru pentru ea, fiindcă sunt o arătare nouă, mă vede pentru prima oară, mai ştii, o fi fost trimisă de suratele ei să mă inspecteze, să afle cine este străinul care le deranjează, e om bun sau rău, să vadă ce hram port?!

Cerul e acoperit de nori, e o boltă complet cenuşie, numai pământul e verde, totul în jur e plin de verdeaţă, pădurea, iarba, copacii, grădinile, doar cele patru sau cinci turle din zare, ca nişte căciuli ţuguiate, par colorate, de la ţigla de pe acoperiş sau tabla vopsită.

Scanned with CamScanner

Casa e pe o uliţă laterală a satului Cobia, în plină natură, cu o perspectivă divină. Dar azi cerul e atât de aproape, stă să cadă. Parcă ne aflăm în România, nu? La New York, când sunt acolo, nici nu-l văd, cerul e sus, sus, departe, în altă parte, pe când aici, la noi, e ca un acoperiş la casă. Sigur, cum e acum, e ca un cer strivitor, care ne apasă, cu un orizont complet închis, de parcă Dumnezeu ne-a părăsit, stă în lumea lui celestă, de dincolo de platoşa aceasta întunecată de nori ploioşi, dar pământul e viu, verde, viaţa mişună pe el, omul lucră, lucră bine. De, ţara lucrului bine făcut şi desfăcut!

Şi ce încremeneală! Cunoscuta încremeneală de acasă! La New York, natura se modifică din oră în oră, mereu e vânt, de la curenţii oceanici care îl înconjoară, dar aici nu e nici o boare de vânt cu săptămânile, cu lunile. Verile, mai ales, nu vezi să se schimbe nimic. E o toropeală soră cu deşertul. Nici o briză luni de zile. Doar că, după solstiţiu, începe să scadă ziua, care în septembrie ajunge la echinox, apoi tot scade, vine gerul, dar această trecere este lentă, treptată, pas cu pas, cum îi place lui Păcală, să nu-i deranjeze paporniţele cu care merge la piaţă. Nici un accident natural, nici o ploaie ca lumea, nici o furtună, nici un deranjament natural. Ca în rai. Raiul pe pământ. Cum îmi spunea Talal, că nicăieri pe lume nu e mai bine ca aici, ca în România! Şi că arabii au înţeles asta, şi vor ocroti ţara de terorism! De aceea se spune că aici e grădina Maicii Domnului, că România este partea lui Dumnezeu, bucata de pământ pe care El ne-a lăsat-o la Facere, ca dar de la sine. Adică e mereu ca acum: pace, pacea dumnezeiască, isihia, liniştea athonită, dovadă şi mănăstirea din pădure, loc viu de rugă şi pomenire, de închinare şi zidire.

Botezul

A doua zi. Duminică. Burniţează. Nu se vede nici o spărtură pe cer. Semn că va dura ploaia asta mocănească. Dar după ce fac cunoştinţă cu Tifani, pisica persană, apoi cu Titel, o pisică maidaneză, albă cu capul pătat, ploaia mai stă. Fac cunoştinţă din nou cu Vasile, roşcat ca o vulpe, pe care l-am cunoscut de aseară, fiindcă el e paznicul meu, a dormit în faţa uşii de la camera unde am fost cazat. O perfectă chilie, cu o baie separată, cu toate cele, cu două ferestre mari ce dau în pădure, înspre pădurea mănăstirii. Pe peretele din faţa patului sunt două tablouri, unul este al lui Zamfir, reprezentând un vertij lunar, iar celălalt e semnat Rotaru, un pictor care a realizat o imagine geometrică, ca o elice de vapor, aşa cum am văzut prima oară la George Apostu, iar între paletele elicei a aşezat naiuri panzamfirice.

Am făcut cunoştinţă apoi cu Peruche, papagalii mari, dar şi cu cei şase papagali mici, din rasa zebrelor, sunt trei perechi, pe care îi cheamă Grozăvel şi Grozăvica, Splendorel şi Splendorica, Minunel şi Minunica. Sună admirabil, ca în cartea lui de povestiri. E fantastic că aici totul are un nume, că e botezat. Zamfir a procedat ca Dumnezeu la Facere, atunci când a născut lumea şi le-a dat tuturor createlor sale un nume. A da nume, înseamnă a crea. Creaţia nu e terminată dacă lucrului creat nu-i pui un nume.

Scanned with CamScanner

Mereu sunt revoltat când merg în galeriile bucureştene şi văd expoziţii fără titlu, cu tablouri fără nume. Sunt expoziţii neterminate. Pictorii respectivi nu au ce căuta într-o asemenea fază, fiindcă ei nu expun aici crochiuri, lucrări de atelier, neterminate, ci opere terminate, bune de a fi admirate şi cumpărate. Dar ei nu ştiu că fără titlu o lucrare nu există. Titlul îi dă personalitate, numele îi dă viaţă şi trădează concepţia artistului despre existenţă, despre lume, despre ideal.

Numele cu care şi-a botezat Zamfir fiinţele sale, de la pisici şi căţei la copăcei şi flori, arată această concepţie genezică, puterea de a crea lumea din nou, de a crea universul său, lumea sa.

Casa lui este Edenul lui. Şi Domnul când a creat iarba, i-a spus iarbă, munţilor, munţi şi mării, mare. Totul a primit un nume, furnica şi pârâul, glodul şi norodul. Limba de întemeiere de la Domnul vine, apoi limbile s-au încurcat şi descurcat, ştiţi povestea cu Turnul Babel...

Dar casa lui Zamfir nu este un Turn Babel. O fi pentru unii, dar pentru el, nu. Toate misterele şi enigmele din ea au un nume. Iar dacă au un nume, înseamnă că sunt controlate, se află sub puterea stăpânului lor, a celui ce le-a botezat aşa, într-un fel şi nu în alt fel. Ca Prospero din **Furtuna** lui Shakespeare, a cărui putere este dată de CĂRŢI, cum spune Caliban, iar cărţile înseamnă nume. Înseamnă cuvântul care dă viaţă.

Slujba de la mănăstire

Îi propun lui Zamfir să mergem la mănăstire, poate mai prindem slujba. Este ora când mă duc şi la Catedrala Sfântul Iosif, duminică de duminică. Acolo slujba începe la 12. Aici, zice, se termină la 12. Poarte avem noroc şi mai prindem ceva. OK.

Plecăm. Afară, pe scări, ne întâmpină alte fiinţe dragi, care vor să-şi arate recunoştinţa pentru hrană şi adăpost. Ea, căţeluşa neagră, e Lizuca, nume adus din **Dumbrava minunată**, Lizuca e mama lui Mirel, altă splendoare. Lizuca fuge repede în coşul de nuiele aflat lângă perete, la baza scării. Acolo este o pisică, e Alin cel mustăcios. Are o figură ca în filmul **Motanul încălţat** de Disney. Lizuca se ghemuieşte în culcuş, în coş, lângă Alin. Şi Alin se apropie de ea, ocrotitor. E o scenă pentru care cei de la Hollywood ar plăti bani grei, să vezi iubirea de nespus dintre câine şi pisică, două dobitoace pe care Dumnezeu le-a creat să nu se împace.

Dar eu cred că la Geneză se împăcau, apoi au urmat calea omului, plină de discordii, şi s-au separat. Dracul şi-a vârât coada şi în ordinea animală. E obişnuită imaginea câinelui care aleargă pisica, speriată foc, şi care îşi găseşte salvarea zbughind pe un gard sau într-un pom, iar el latră la ea furibund. Dar aici, Lizuca şi Alin fac de râs imaginea clasică, de fapt, tot Domnul a făcut ca aceste animale, dacă sunt iubite, să se iubească şi ele unele cu altele. Ce, n-aţi văzut miel dormind la pieptul unui lup? Sau porc având tovarăş un corb? Toate împerecherile sunt posibile acolo unde există iubire. Iubirea, spunea Apostolul Pavel, le armonizează pe toate.

Scanned with CamScanner

Pavel, iată-l şi pe Pavel, un căţel alb, cu o figură leonină, fantastic. E un căţel salvat de Nicoleta. Era mic, prăpădit, abandonat. L-am luat de la biserica Sfinţii Petru şi Pavel din Găeşti, îmi spune ea. Scheuna, era al nimănui. L-am luat şi acum arată minunat. Peste un an va fi cogea câine ciobănesc. Pavel umblă împreună cu Miruna, o căţeluşă extrem de arcuită, care face o mie de mişcări pe minut.

Pornim pe jos, pe un drum lăturalnic, nu pe drumul bătut. Trecem de pârâul abia şiroind şi, în câteva minute, ajungem la cimitirul mănăstirii, unde, îmi spune Zamfir, sunt multe *„cruci de logofeţi"*. Înconjurăm cimitirul şi ajungem la un poduleţ, care duce la turnul de apărare al lăcaşului de cult. Trecem pe sub el şi ajungem la biserica mănăstirii. Dar nu văd chiliile, unde sunt chiliile, călugării sau măicuţele?, întreb. Îi spune mănăstire, îmi explică Zamfir, fiindcă aşa s-a moştenit, de sute de ani, dar acum funcţionează numai biserica, fiindcă mănăstirea nu mai are chilii.

Biserica e plină de lume. Slujba e în toi. Un diacon citeşte dintr-o carte liturgică, apoi apare din altar şi preotul cu vasele sfinte. E subţirel, cu părul roşcat. Nu e bătrân, dar nici tânăr. Are barbă, tot roşcată. Îl împărtăşeşte pe un copil, în timp ce dascălii cântă la strană. Sunt trei tineri voinici, îmbrăcaţi orăşeneşte, în cămăşi în carouri. Părintele înaintează cu sfântul potir şi discul. Copilul împărtăşit mai înainte apare cu un coş cu anafură.

Biserica e ca nouă, proaspăt zugrăvită şi pictată. La fel catapeteasma. Enoriaşii au chipuri cioplite. Sunt doi bătrâni în faţă, multe femei în naos, şi mai mulţi tineri în spate, iar slujba este cât se poate de simplă, fără fast, smerit, în stil călugăresc.

Femeia de la lumânări, când l-a văzut pe Zamfir, a adus imediat un scaun, scaunul ei cu pernuţă. Zamfir s-a aşezat şi s-a aplecat a rugăciune, rămânând aşa cât a durat slujba, într-o meditaţie de cu sine, ca şi cum ar fi prosternat la picioarele Fecioarei şi se roagă, aşa cum şi l-a imaginat pe Schubert când a compus **Ave Maria**.

Undeva, în pronaos, la o fereastră, se află bradul de Crăciun, încă împodobit. Biserica e dotată cu difuzoare, o sobă electrică, aparate de difuzat muzică, candele electrice. Se vede că enoriaşii de aici sunt harnici, nu şi-au lăsat lăcaşul de rugăciune neîngrijit.

Biserica are hramul Sfântul Nicolae, după cum se citeşte pe catapeteasmă, indiciul fiind prima icoană din dreapta, cum priveşti. La locul ctitorilor, apare Radu din Cepari. Dar există acolo, la mijloc, şi o pisanie, pe care nu am timp s-o citesc acum fiindcă apare preotul în faţa altarului şi îşi începe predica.

Mă bucur că am prins predica. Mă apropii de preot, să aud bine tot ce spune, fiindcă sunt curios care e spiritul religios al locului şi vreau să notez cuvintele lui. Şi el începe ex abrupto, făcând un elogiu omului, pe care îl defineşte drept *„măslinul roditor"*, fiindcă el aduce rodul. Dumnezeu ne ajută, ne deschide căile, dar nu te ajută aşa, pur şi simplu, dacă tu, omule, nu eşti pregătit să primeşti darurile lui, dacă nu te străduieşti să ajungi în Împărăţia lui Dumnezeu.

Apoi, după om, este definit Dumnezeu prin întrebarea: Oare care sunt secretele lui Dumnezeu? Lucrurile nemuritoare şi statornice, spune preotul. Cu

Scanned with CamScanner

ele taina lui e acoperită. Noi ajungem la taina lui pe calea vinului şi a pâinii, care sunt trupul şi sângele lui Hristos. Ele ne deschid calea cerurilor, spre Împărăţia Domnului. Acolo sufletul e uitat de mamă, de tată, de fraţi şi surori, de rude şi prieteni. Când Sfântul Pavel a fost urcat la Cerul al treilea, ce a văzut el acolo? Slava unde a fost trimis. Dar el nu vedea nimic, era orb de fericire. În spatele a ceea ce el nu vedea, era tot Dumnezeu. Tot Dumnezeu lucrează şi aici, şi dincolo.

O, taina morţii, cine o cunoaşte? S-a spus că Vadim a trecut în nefiinţă, dar în nefiinţă trece numai ceea ce vrea Dumnezeu. Noi nu ştim. Fără chemare, fără blândeţe, fără credinţă, nu eşti om bun. Cea mai mare calitate a omului este să nu urăşti. E treapta cea mai înaltă a virtuţii omeneşti. Să iubeşti, să fii atotiertător, să ai bunătate, să crezi în Hristos că te ajută, fiindcă el te face să vezi lucrările Diavolului. Răul din om este lucrarea Diavolului.

Vă îndemn spre ajutor, a continuat părintele. Să ne ajutăm unii pe alţii. Să nu-i izolăm pe cei răi sau să-i ucidem cu pietre. Să-i ajutăm, fiindcă şi ei sunt buni. Vinde tot ce ai în tine rău, spală-ţi sufletul! Numai credinţa în Hristos este Ancora care te leagă de Dumnezeu. El e stânca pe care n-o clatină nici un vânt, nici o furtună.

De aici nu are voie să lipsească nimeni, dacă unul e bolnav, mergem la el să-l vindecăm şi să-l aducem. Să aduci aici şi oaia pierdută, fiindcă şi ea face parte din familie, şi numai atunci ştii şi tu ce înseamnă adevărata familie. Asta e familia ta, cea de aici, din biserica lui Dumnezeu, familia de acasă este de conjunctură. Familia mare, familia de suflet este aici, în biserică.

Şi părintele, care mă vede că tot notez ce spune el, sare la o predică împotriva idolatriei. Ne întreabă: Dacă cred în lucruri, în soare, în furnici, în vaci, atunci cu Dumnezeu ce fac? Cei ai Diavolului îşi beau cafeluţa de dimineaţă, au telefonul, deschid televizorul, nu se leapădă de nici un obicei lumesc, au cu ei toate patimile, dar nu-l au pe Dumnezeu. Dumnezeu poate ajuta orice suflet, numai tu să vrei!

În fine, părintele repetă şi subliniază ideea predicii sale, fiindcă aici a vrut să ajungă: *Puterea de a rămâne statornic*, asta e cea mai mare virtute a credinciosului. Nu se poate ca eu să cred azi şi mâine să nu cred, iar dacă cred eu şi copilul meu nu crede, înseamnă că Diavolul e mai tare decât credinţa. Lupta cu Diavolul se rezolvă prin statornicie, prin statornicia credinţei tale în Dumnezeu şi în

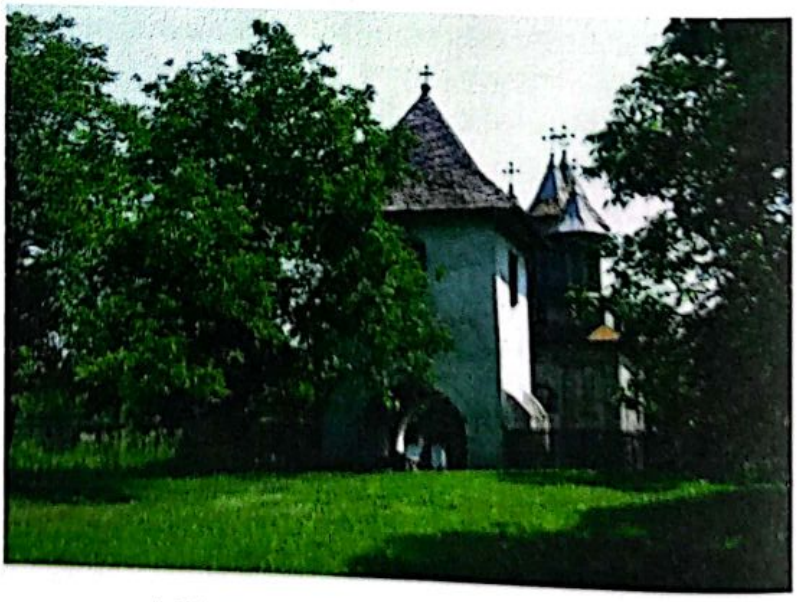

Mănăstirea Sf. Nicolae, Cobia

Scanned with CamScanner

acest loc sfânt, unde tu trebuie să vii mereu să auzi cuvântul lui Dumnezeu.

A urmat miruirea. Întâi copiii, apoi bătrânii, femeile şi tinerii. A venit şi Gheorghe Zamfir şi am primit amândoi miruirea. Preotul s-a bucurat enorm că îl vede pe Zamfir şi l-a întrebat unde a stat, că nu l-a văzut. Nu l-a văzut fiindcă Zamfir a fost discret, s-a dat după un stâlp şi a stat aplecat, ca într-o metanie. Apoi preotul m-a întrebat cine sunt, că nu par de prin părţile locului, nu m-a mai văzut, Zamfir îi explică cine sunt, iar preotul mă îndreaptă să citesc pisania. Pe care o citesc, după ce iau anafura şi alte daruri pe care mi le dau femeile ce au făcut mai înainte de slujba la care am participat, o slujbă de pomenire.

Acolo, în pisanie, scrie că biserica e ctitorită la anul 1571 de Stolnicul Badea Boloşin cu hramul Sf. Nicolae. În timpul arhiepiscopului Vasile Târgovişteanul, s-a refăcut (anii 1988 – 1996). Iar restaurarea, aşa cum o vedem acum la faţă, s-a executat în timpul păstoririi lui Ion Popescu, între anii 2000 – 2006, care este şi actualul ei paroh.

Filmul panzamfiric

La întoarcere, pe drum, văd deja totul cinematografic. Fac o panoramare de pe pădure, de pe râul Cobia, pe turnul bisericii, apoi pe turlele ei, de unde cobor pe crucile de logofeţi şi în faţa lor îl descopăr pe Zamfir păşind agale şi meditând. E o imagine care ar merita făcută, care merită să rămână pe o casetă. I-am spus cum văd eu acum filmul despre el. Sigur, nu crede, nu mai are elan, după ce a fost atât de minţit şi jefuit de o hahaleră ca Adrian Sârbu, care şi-a bătut joc de el, care nu a urmărit decât un succes ieftin, lacrimogen, confundând poporul român cu subdezvoltaţii pe care el i-a format, picurându-le mizerii, zi de zi, seară de seară, prin postul lui criminal, anti-românesc, plămădit numai cu un gând, să umilească populaţia, să-i batjocorească pe români, pe care îi disprefuieşte. De ce nu ar umili şi o valoare ca Zamfir? Să ne arate ce tare e el! O jigodie fără seamăn, strânsă la piept de alte jigodii, ca Năstase, Geoană et co.

Păcat că Zamfir nu mi-a văzut nici un film. Filmul despre Enescu s-ar potrivi cel mai bine cu viziunea pe care o am şi despre el. Dar nu ar fi de ocolit nici filmele despre Eminescu, Creangă sau Marin Preda. Nici acela despre Blaga. Multe legături aş face cu ei, evident, pornind de la punctele comune ale copilăriei, care, în toate aceste cazuri, a fost o copilărie în colb, petrecută la ţară. Poate cineva, cândva, va înţelege ce important este un astfel de document.

Pe drum, în apropiere de casa lui, care se vede din curtea mănăstirii, ca o altă faţă a ei, ne iese în cale o bătrânică, îmbrăcată cu ceva mai gros, spune că vine de la cealaltă biserică, biserica din sat, fiindcă satul are şi o biserică în mijlocul lui, Sf. Nicolae fiind mai departe, la pădure, pentru cei care locuiesc la margine de sat. Dar şi pentru cei care vor să respire un alt aer şi să deschidă o altă poartă de rugăciuni.

Zamfir îi sărută mâna bătrânichii, aşa cum face de obicei când salută o femeie, care se înroşeşte toată şi îl mângâie pe obraji. Vecinul nostru, vecinul nostru, bolboroseşte ea. Ce mândri suntem! Să-l ocrotiţi, zic, să aveţi grijă de el! O, cum să nu, dar de noi cine are grijă? El, el, Zamfir vă ocroteşte, cu numele

Scanned with CamScanner

lui, cu steaua lui. Cum o vrea Dumnezeu, zice bătrâna sceptică, de fapt, așa cum le este firea oamenilor simpli, cu frică de Dumnezeu.

Acum, după ploaie, aerul miroase a prospețime isihastă. Totul e ca în rai aici, pace și verdeață, adică viață. Se luminează. Iese și soarele!

Livada, crescătoria

Cum ne apropiem de curtea casei lui Zamfir, simțim cum câinii se agită, fiindcă și ei simt că le vine stăpânul, pe care, desigur, îl miros de la o poștă. Intrăm în curte, nebunie, toți sar pe el, care mai de care să-și arate fidelitatea, să fie mai mângâiat, mai iubit, iar el nu se dă în lături, îi ia în brațe și-i omenește cu drăgălășenii, cu vorbe dulci și alintăturile numelor. Și ce atenți sunt câinii și pisicile, ce rafinat răspund la fiecare gest de-al lui Zamfir. E formidabil cum își știu măsura.

Da, Măsura, acesta este secretul disciplinei lor, faptul că nu te deranjează, că nu-i simți, deși sunt atât de mulți! Și Zamfir mă invită să-i văd crescătoria propriu-zisă, care se află la începutul livezii. Trecem de coșul în care se află Lizuca și Alin, teribilul Alin, galanton, de, băiat fin, care cică vara e câine și iarna redevine pisică! În spatele casei ne așteaptă Carmina, care e din același neam cu Atena, seamănă aproape leit.

Ne apropiem de livadă. Crescătoria e ca un țarc mare, cu multe despărțituri, în care stau câinii după rang, după mărime, după vârstă, după cronologia cumpărării sau adoptării lor. În primul sector al țarcului fac cunoștință cu Maria, Garofița, delicata Negruța, Narcisa, Venera (culeasă din pădure de la Snagov) și șturlubaticul Lică, sigur vine de la Lică Sămădău, personajul lui Slavici, despre care am discutat mult cu Zamfir și ne-am amintit de filmul lui Victor Iliu, **La „Moara cu noroc"** (1955), de Geo Barton, care îl joacă pe Lică, dar și de memorabilul cuplu făcut de Ioana Bulcă și Constantin Codrescu. Tot filmul l-am depănat, de parcă abia îl văzusem.

Această vizită în tabăra marilor canini am făcut-o fiind însoțiți de Pavel și Alin. Zamfir deschide poarta de la livadă și e foarte atent să nu treacă dincolo, de fapt, dincoace, în curte, marii dulăi pe care îi cunosc acum: Sidonia, Lăcrimioara, un câine mare maroniu, extrem de agil, *„nu-ți vine să crezi că această fetiță a fost paralizată total și vindecată printr-un tratament numai cu vitamine"*, apoi frumoasa Liebe, cu nume german, și ea are o întreagă poveste legată de numele ei, și Dondo, *„singurul câine din crescătorie*, îmi spune Zamfir, *care nu vine la chemare"*. Într-adevăr, când îl cheamă, el se dă înapoi, se gudură, dă din coadă, dar păstrează distanța! Mai apare și Oscar, care *„urla că mama lui a fost lovită de o mașină și era pe moarte într-un șanț"*.

Teribile povești. Fiecare câine are, de fapt, drama lui, de aceea aici este atât de ascultător, în semn că este recunoscător stăpânului care l-a cules de pe drumuri, de la mizerie și foame, și i-a dat aici un loc demn de un câine de rasă, cu sensibilitate aleasă, care simte tot, care înțelege tot, care comunică la fel ca un om iubitor, căruia îi lipsește doar graiul articulat.

Scanned with CamScanner

*

Acum, Zamfir îmi prezintă altă minune, livada sa, cu cei 115 pomi fructiferi, toţi plantaţi de el, cu „*mânurile mele*", cum se spune într-o baladă arhaică de întemeiere, strămoaşa Meşterului Manole. Sunt pruni, cireşi, meri, gutui, caişi, piersici, nuci... Printre ei se află tufe de trandafiri, dar şi molizi şi... cedri de Liban, o frumuseţe de arbuşti decorativi!

Îmi spune că „*am cărat 2.000 de litri de apă să ud toţi aceşti pomi*". Uimitor este şi gardul care îi ocroteşte, de fapt, tot gardul care mărgineşte proprietatea lui, care ţine până la marginea pădurii. „*Sunt 36 de metri cubi de gard. Am dat 180 de milioane de lei numai pe gard*". Într-o parte a curţii, gardul e dublat. „*E reparat*, îmi explică Zamfir, *fiindcă au venit câinii satului şi l-au rupt, să intre în curte la câinii mei*".

Înspre ţarcul cu câini, îmi arată o serie de tei şi aluni, fiecare pom cu povestea lui, cum a fost adus, cum s-a prins şi câţi s-au uscat. Coborând panta livezii, ajungând din nou la ţarcul cu câini, îmi prezintă alte exemplare grupate în cuşti diferite: Codruţa, Mândruţa şi Petrică, un superb câine maidanez, apoi Frăguţa şi Mario, Giorgiana, copilul lui Negruţa, Giumbo, singurul care s-a născut aici, deşi toţi câinii sunt castraţi! În fine, Crizantema şi Brăduţ, fiindcă l-am găsit iarna şi i-am cântat: „*Brăduţ, brăduţ, brăduţ, vino peste mine, că e cald şi bine*". Chiar aşa, nu aţi scris nici o simfonie a câinilor, vreun oratoriu canin, ceva care să imortalizeze pasiunea dvs pentru câini?

Corul de la Cobia

Cum să nu, îmi răspunde imediat Zamfir. Am scris un vals, **Corul de la Cobia**, inspirat de concertul pe care îl dau noaptea câinii. Şi Zamfir începe să mi-l fredoneze, aşa cum face ori de câte ori îmi evocă un moment muzical. Orice are rezonanţă în urechea lui, se exprimă imediat prin suflul vocal. Câinii de aici încep să urle, să schelălăie, şi le răspund cei din sat. Se anunţă unii pe alţii, se iscă un dialog de la distanţă, se produce un ecou în noapte foarte straniu, ca deodată să tacă, ca la un semn, de parcă un înger le-a spus să facă linişte, că doarme Zamfir! E incredibil! Nu se mai aude nici un glas, nimic, totul amuţeşte, ca şi cum toate acele lătrături au fost captate automat într-o gaură neagră a universului. Amuţirea este totală, cosmică. Doar stelele mai clipesc pe cer, de parcă ele au receptat ecoul produs de corul câinilor!

Revenim spre casă, o luăm la vale, coborâm pe poteca din mijloc, Zamfir având grijă să nu lase câinii din livadă să se strecoare în curte. În apropiere de ţarc este o cuşcă în care se află un câine negru. Zamfir bagă mâna în cuşcă şi îl mângâie. E o căţeluşă, zice, bolnavă de râie, pe care o tratăm. Şi acum e spre vindecare. Trecem pe lângă o cisternă albă, mare, pe care scrie „Butan gas". Iar dedesubt, „Gaz petrolier lichefiat". Ce e asta? Butelia de gaz, cu care încălzim toată casa. 4 mii de euro costă un plin de butelie. Ţine toată vara, dar iarna trebuie să o încărcăm de două sau trei ori.

Scanned with CamScanner

O, câți bani dă pe întreținerea acestor maidanezi!... Oare de ce a investit aici?, mă tot întreb. Nu-și consumă prea multă energie pe vecinătatea Taurului, pe Ascendentul în Leu, pe nevoi lumești, care te macină, îți fărâmițează viața, nici nu știi când se înnoptează?! Dar eu nu sunt aici chemat să dau sfaturi, să schimb regulile casei, să-i spun unui om de 75 de ani ce să facă? Misiunea mea este să-l prezint așa cum e, să-i fac un portret nemistificat, să-l decojesc de bombasticism. Orice om are năcăfalele lui, marile lui slăbiciuni și, la o vârstă anume, când e bine copt, cum este Zamfir, nu mai poate fi schimbat, nici influențat. Dacă n-am fi de-un leat, nici nu mi-aș permite să comentez ceva, m-aș limita numai la constatări.

Normal, dacă ar fi să mă iau după Euterpe, aș vinde tot aici și aș cumpăra un apartament la Paris sau lângă New York, mi-aș întări din nou relațiile muzicale și aș colinda lumea cu muzica mea, să aduc bucurie oamenilor. Aș trăi simplu, cum trăiesc eu acum. Dar se pare că Dumnezeu a făcut oamenii cum a vrut El, nu s-a luat după nici o muză, nici după cum vor unii sau alții. Suntem complementari. De, Berbec și Capricorn. În timp ce eu am luptat pe toate căile să scap de materie, să mă debarasez de grijile lumești, să trăiesc cât mai simplu, să am pe cap doar câteva probleme practice, minime, pe care le rezolv în timp cât mai scurt, dimpotrivă, Zamfir a acumulat, a tot acumulat, a umplut nacela, a ajuns la această uriașă casă cu enigme, în care cea mai mare enigmă e chiar el!

De ce a adunat atâția câini? Poate o să mai adune. Dar sunt milioane de maidanezi, nu poate un om să salveze toată maidanimea din România. Însă atâta poate el. E un exemplu. Să ia și alții exemplu de la Zamfir și, când vor fi mai mulți, hora crește! Sigur, ar trebui să aibă puterea lui, puterea de a iubi animalele. E un lucru greu. Fiindcă trebuie să le iubești continuu. Și eu le iubesc, dar de la distanță, ca să spun așa, adică nu m-aș implica să fac o asemenea nebunie, să adun câinii de pe stradă, să fiu mama răniților! Cred că Zamfir are o prioritate mai înaltă. Câini, mai pot crește și alții, dar ce face el, miracolul panesc al muzicii, nu mai poate nimeni. De ce nu i-o fi dat în îngrijire cuiva? Dar are pe cineva, niște îngrijitori. E o familie aici, el, ea și un copil, cică sunt din Orăștie, da, oameni harnici, i-a adus Nicoleta de acolo, din zona ei.

Peste o săptămână însă de la această vizită a mea aveam să aflu că familia a plecat, după ce a avut de toate, Zamfir i-a dat bărbatului 56 de milioane de lei, dar cică el avea o patimă, juca banii la jocuri de noroc și i-a pierdut pe toți. „Acum au plecat, nu știu unde. Erau buni, aveau grijă de casă, de animale, în lipsa mea. Trebuie să caut pe altcineva". Sigur că va găsi. Mereu se găsește cineva care să se ocupe de materie. Oamenii sunt materie și nu știu altceva să facă. Dar unui artist, materia îi joacă feste. E un mare balast și după moarte.

Uite, cazul Vadim, citesc acum că l-a dat fiica sa în judecată, pe mort, pentru datoriile uriașe pe care le-a lăsat în urmă! Sigur, trebuie verificat, nici o știre pe care o dă presa românească nu este curată. Boala de scandal, de a dezgropa potcoavele de cai morți, ucide presa, rolul ei. Și morții, odată tulburați, se răzbună. Dar groparilor nu le pasă, fiindcă ei sunt neprofesioniști, nu au nici o răspundere. Ei sunt plătiți numai dacă bălăcăresc. Și nu e valoare în țara asta să nu o fi bălăcărit. Mai ales după ce moare o personalitate, furnicile din presă se desfășoară în voie. Și nici nu s-a răcit bine cadavrul, că circul post-mortem

Scanned with CamScanner

începe, vezi şi hora pe care au încins-o lupii tineri după ce a murit Sergiu Nicolaescu, da, asta e moartea, nu iartă pe nimeni care s-a jucat cu averile pe pământ. În cazul lui Gheorghe Zamfir, acest lucru se vede încă de pe acum, când orice mâzgălici îi scurmă în viaţa sa privată. Oribil!

Însă rămân la părerea că Zamfir îşi consumă prea multă energie din viaţă pe treburi lumeşti. Un apartament lângă Paris sau New York l-ar fi redat în exclusivitate spiritului, muncii de creaţie. Dar el mi-a spus o dată că şi-a făcut casa aici *„ca să fiu mai aproape de sufletul părinţilor mei"*. Mult mai costă această apropiere! Ce e lumea? O scârbă, vorba lui Caragiale. Un ghemotoc. Putem fi aproape de izvor oriunde am fi. Îl luăm cu noi pretutindeni. Şi în cer vor fi judecaţi, cum spunea Apostolul Pavel, tot ca români, tot ca vlăstare ale locului unde am văzut lumina zilei. Nimeni nu ne ia sămânţa din noi. Oriunde ar fi, Zamfir are în el însămânţat pe veci Sunetul Primordial.

Dacă ar fi să judecăm lumea numai pe partea materială, am condamna-o total. Ce să mai spun de americani, câţi bani dau pe creşterea câinilor!? Şi sunt milioane de familii. E poate poporul cu cea mai mare pasiune canină de pe pământ. Se spune că s-ar hrăni cu acei bani toate ţările subnutrite din Africa. Iar Zamfir, sigur mi-ar scoate mie toate cărţile aflate în manuscris la tiraje ameţitoare! Oricum, această escapadă canină mi-a inspirat titlul unui articol: „Brigitte Bardot vizitează crescătoria de câini a lui Gheorghe Zamfir". Şi-l întreabă: „- *MonsieurZamfir,quandvous allez augmenteretun bébé rhinocéros?*" Ar fi un eveniment posibil, *why not*?!

Crucea, imnul şi Recviemul morţilor

Înspre fundul livezii există un pâlc de salcâmi, lăsaţi grupat, fiindcă Zamfir mi-a spus că vrea ca acolo să facă un fel de sală de lectură în aer liber, aşa cum peste tot, de jur împrejurul curţii, al livezii, sunt bănci albe, elegante, care sugerează ideea de parc. Şi chiar aceasta este intenţia cumpărării acestui loc, a acestui pământ, în ideea să facă un parc natural, de agrement, pentru locuitorii din Cobia şi pentru turişti.

De fapt, *„vreau să fac aici un loc de meditaţie şi de rugăciune. Acolo, în spate, lângă pădure, voi înălţa o cruce înaltă de 40 de metri şi în jurul ei vor fi 12 troiţe! Am proiectul, o să vi-l arăt când revenim în casă"*. Ei, da, mare ambiţie! Cică *„crucea va fi mai impozantă decât cea de pe Caraiman!"*.

Aceea are 28 de metri şi a fost înălţată în anii 1926/28, la altitudinea de 2 291m, pentru a cinsti memoria eroilor căzuţi în primul război mondial! Da, un simbol al sacrificiului şi al izbăvirii neamului. *„Vreau să scriu **Recviemul morţilor**, fiindcă până acum nimeni nu a închinat un recviem martirilor noştri şi au fost destui, puzderie, de la Decebal la Mihai Vodă şi până la morţii închisorilor comuniste!"*

Da, iată mari idei româneşti, ca şi aceea a unui nou imn naţional, deosebit de cel mincinos de azi! Imnul actual al României nu este drept, mi-a spus Zamfir. El se întemeiază pe o concepţie eronată despre istoria României, bazată pe formularea lui Neculce, cărturarul, că „de la Râm ne tragem". În textul lui

Scanned with CamScanner

Andrei Mureşanu se vorbeşte despre faptul că suntem romani şi este elogiat învingătorul, Traian. De două mii de ani am făcut dintr-un cuceritor, un erou naţional. Nu românii sunt viteji, ci romanii. Dar atunci de ce pe Columna lui Traian dacii sunt sculptaţi în toată splendoarea? Ca să arate Traian, care a fost un homosexual, că el i-a cucerit „pe cei mai buni", coloana lui, cariera lui, având la bază această cucerire. Şi care a fost scopul? Să întemeieze un nou popor, să-i nască pe români? Nu, ci să le fure aurul dacilor, fiindcă Traian a fost impus de evreii timpului întrucât atunci Imperiul Roman includea şi Ierusalimul. În anul 44 e.n., în urma cortegiului funerar al lui Cezar erau vreo 500 de evrei, care plângeau că n-au putut să-l convingă pe acest împărat să ocupe Dacia. Ei ştiau că Dacia era noul Canaan şi că România va fi Noul Ierusalim. De aceea, l-au susţinut pe Traian să cucerească Dacia, pentru că ştiau că România va fi centrul mondial al universului şi rădăcina ei, Dacia, trebuia distrusă, distrugeţi-o, distrugeţi-o! Dar romanii n-au reuşit s-o distrugă. Aşa cum nici pe Decebal nu l-au ucis ei. Şi nici nu s-a sinucis. Nu putea ca un mare iniţiat, care avea un preot ca Deceneu, o forţă a credinţei în Zamolxe, să se sinucidă. Conform legii romane, lui Decebal trebuia să i se ducă trupul la Roma, să fie aruncat în Tibru, aşa cum se întâmpla cu toţi marii învinşi ai Romei, cum a fost şi cu regele goţilor. Dar nu se cunoaşte acest episod. Fiindcă Decebal nu a fost nici ucis, nici nu s-a sinucis. Decebal a fost răpit, a fost răpit de spirite superioare şi a fost dus în munţi, a fost teleportat. Spiritul lui Decebal ne bântuie, e trist, fiindcă de două mii de ani noi îl cântăm pe Traian, facem elogiul unui criminal homosexual, care a venit în Dacia pentru aurul ei, fiindcă evreii le-au spus romanilor că acolo, la Sarmizegetuza Regia este o mare comoară de aur. De ce să nu-i cântăm pe cei mai puternici, pe daci, şi-i cântăm pe romani şi pe Traian? Traian se află peste tot, până şi în pluguşorul de Anul Nou! Nu vrem să înţelegem că asta s-a vrut, ca pe cei mai buni să-i trecem la index. Aşa cum am fost şi eu trecut la index, cum este trecut şi azi trecut poporul român la index?! E nevoie de un nou imn naţional, care să pună istoria în adevărata ei lumină.

Da, sunt de acord. Numai că e nevoie de poporul român, să existe, sau de un nou popor român, care să aibă nevoie de un imn adevărat. Şi m-am gândit şi eu la această idee şi am compus mai târziu, în caietul meu, aceste versuri:

E ziua unirii românilor, cu vii, cu morţi,
Când pământul înfloreşte şi avem alţi sorţi.
Când Decebal e printre noi, duh răsculat,
Să lumineze în veci, neamul crucificat.

Înviaţi eroi, fiţi din nou fraţi,
Când eram cei mai buni, cei mai puternici bărbaţi,
De care se temeau şi Roma şi alte seminţii,
Fiindcă noi eram vechi, curgeam din marile tării.

Parcă şi aud muzica noului imn, aşa cum văd crucea de la Cobia şi ascult aici, în livada lui Zamfir, **Recviemul morţilor**! Noi aruncăm acum sămânţa

Scanned with CamScanner

pentru un nou românism şi pentru religia universală, dar până la a rodi, trebuie să mai curgă multă apă pe Dunăre!

Dar, la urma urmei, sămânţa e importantă, cea mai importantă. Dacă bobul nu moare, nu dă roadă. Dar mai întâi trebuie să fie bobul.

Iată ce zămisleşte un român de geniu, când este liber şi cu gândul la ţara lui! Sigur, panzamfirism megalic, veţi zice, da, dar în tradiţia marilor viziuni de întemeiere, aşa cum se poate vedea şi la Cazane o gigantica sculptură în munte reprezentându-l pe Decebal, ca o replică la ceea ce au făcut americanii, sculptându-şi eroii în Munţii Stâncoşi canadieni. E o realizare măreaţă datorată tracologului Iosif Constantin Drăgan, un vizionar pe linia adevăratei origini a poporului român. Acestui moment de mare sacralitate, de mare patriotism, pe baza dacismului din **Memento mori**, i-am închinat un întreg episod în serialul meu **Dunărea sacră** (2000 - 2001).

700 de ore de muzică

Printre comorile dosite de Zamfir în studioul de la Buftea, unde l-a găzduit o vreme escrocul de Sârbu, se aflau multe casete şi partituri de preţ, pe unele i le-a furat, dar pe altele nu le-a descoperit, aşa că le-a salvat şi acum stau frumos în rafturile bibliotecii lui Gheorghe Zamfir, din camera sau atelierul de pictură. La mansardă, deci.

Aici îmi arată o serie de benzi originale, precum **Omagiu lui Bach**, alta, **Omagiu lui Mozart**, apoi mai multe partituri din America, originale, datate 1979, partitura la **Naşterea lui Iisus Hristos** pentru nai şi orgă, compusă în 1990, chiar partitura originală, pe care o răsfoiesc şi parcă aud minunile din ea.

Benzi audio, de la Paris şi Londra, din 1977. Filmul concertului dat cu Filarmonica din Viena în 1980. O colină de casete, zice, pe care le-am înregistrat eu, pe banii mei. Sunt aici 700 de ore de muzică!

Îmi arată o înregistrare rară, de la un dialog cu Ceauşescu şi toţi comuniştii lui, când au decis dacă îmi dau dezlegare să plec cu o orchestră mare în lume. Eu dădeam drumul la bandă şi îi înregistram. Am făcut un fel de spionaj. De aceea, poate, îmi şi ziceau că sunt „terorist". Le era frică de mine. Nu invers. Mie niciodată nu mi-a fost frică de comunişti. Şi nu aveai cum să te temi de ei, fiindcă nu se putea comunica cu ei. Ei ucideau fără cuvinte, ori mie îmi place dialogul.

Memorii, aduceri aminte, folclor cules şi răscules în 1989. Toate aceste înregistrări stau pe rafturi, în casetele lor, printre obiecte de mare preţ, zeci de vase şi iconiţe.

Are şi o înregistrare de la Vatican, când l-a chemat Papa Ioan Paul al II-lea, m-a chemat, zice, şeful muzical al Vaticanului, Sachetti, şi am înregistrat cu el un concert formidabil, el pe ton catolic, eu pe ton ortodox. Nu am reuşit să-l popularizăm, fiindcă el a murit la un an după această înregistrare.

O altă casetă, concertul de la Hamburg, din 1979, o, aici e concertul de la Osaka, Japonia, din 1981, iar aici concertul de la Johanesburg, din 20 februarie 1980. Ia casete cu grămada şi mi le arată. E şi el uimit. Uite ce scrie aici,

Scanned with CamScanner

Salzburg, concert de nai şi orgă, în timp ce aplaudacii îl slăveau pe Ceauşescu! Paris, 1977, Berna, 1989, e toată viaţa mea aici...

Nici nu observăm că suntem asistaţi de cele două pisici flocoase, Florica şi Tifani, care ne privesc holbate, cu ochii lor mari, de topaz *birthstone*, galben-roşcat, de parcă ar fi nişte priviri extraterestre. Privirile lor sunt mai puţin umane decât ale câinilor, categoric. Au ochi sticloşi, maţi, care nu ştii ce exprimă, nu au nuanţe, nu simţi ca la om cum ochii exprimă foarte expresiv durerea din suflet sau bucuria. Şi câinii au ochii umezi, ca ai omului. Florica şi Tifani ne privesc dincolo de prezent, parcă orizontul se topeşte în ochii lor de cristal.

A fi şi a avea

Abia acasă la Zamfir, când i-am vizitat casa, când i-am străbătut-o în lung şi în lat, când i-am călcat secretele, am înţeles ce perfect răspunde ea la ceea ce el îmi tot spunea, să iau aminte că e Berbec cu ascendent în Leu şi trecător prin Taur. Şi cine citeşte horoscopul, află lămurit ce înseamnă acest lucru. Însă eu continuu să cred că *a fi* e mai puternic decât *a avea*. A stăpâni material lumea e mai prejos decât a o stăpâni spiritual. Posesia materială este efemeră. Au pierit imperii, n-or să piară o casă, o partitură, o bancă de bani sau de date?

Dar Sunetul Primordial nu piere. Gura de rai a cântecului nu se duce în neant, rămâne ca un duh în aer, în fiinţe, te atrage şi te atinge ca un mag, precum Ariel. Baladele şi cântecele, doinele şi toată înţelepciunea arhaică i-au ţinut pe români. În mare parte, românii sunt purtători şi păstrători de cultură orală. Oralitatea le-a fost matricea. Poate de aceea, din lipsă de dovezi materiale, multe minuni româneşti nu sunt crezute, sunt contestate.

Probe, probe, probe. Dar dovezile de duh, muiate în taine cereşti? Nu contează. Noi am clădit o civilizaţie a spiritului, nu una materială, din piramide sau din beton şi sticlă. O facem şi pe asta, oricine o poate face, şi cei din Dubai, şi din Bangladesh, de peste tot, dar istoria din aburi, din Sunetul Primordial, e unică, nu o mai poate face nimeni, e ca o broderie din ceaţă, ca o vrajă de stele!

Mi-aduc aminte când am terminat **Monografia satului Grid** şi i-am dat-o la Sibiu mitropolitului Antonie Plămădeală, s-a uitat prin ea, apoi l-a chemat pe părintele Mircea Păcurariu şi i-a spus să dea o circulară, să ajungă la toţi preoţii mitropoliei, în atenţia tuturor păstorilor de biserici şi mănăstiri, să facă monografii după acest model, fiindcă noi avem numai dovezi orale despre vechimea noastră, despre faptul că suntem un popor ortodox căzut direct din cer, dar avem nevoie şi de dovezi materiale. Toţi preoţii să înceapă să sape la rădăcina locului unde trăiesc şi să descopere aceste urme. Şi să le pună în carte, în monografia satului lor, să le lase ca document urmaşilor.

Asta au făcut occidentalii, care ne-au întrecut, au avut grijă să-şi facă dosare de vieţuire. Şi când te gândeşti că unii sunt copii faţă de vechimea noastră. Ce s-ar mai fi fălit ei să aibă rădăcinile noastre! Noi suntem spiritualmente cu mii de ani înaintea lor, o simţim cu toată firea noastră, care cântă la vibraţiile Sunetului Primordial, dar nu avem probe, cum se spune la tribunal, decât orale, avem datinile, obiceiurile, cântecele, portul, tot folclorul.

Scanned with CamScanner

Dar se pare că nu este suficient. Ne trebuie şi dovezi materiale, pietre, mai multe pietre, fiindcă şi pietrele vorbesc!

Adică spiritul trebuie îmbinat cu materia, precum Berbecul cu Taurul. O fi bun Zodiacul pentru asemenea dovezi? Oricum, în cazul lui Zamfir se potriveşte perfect. Cu diferenţa că de aici lipseşte celălalt Zamfir, Zamfir-ul spiritual, un Zamfir al artei, al geniului artistic, despre care zodiacul său nu ne spune o iotă. El se referă numai la partea materială, pământească, trecătoare. Se pare că Zodiacul este o emanaţie *„de la buric în jos"*, cum spune Zamfir despre muzica satanică, adică priveşte îndeosebi burta şi sexul, cele două efemerităţi sau dependenţe fatale ale omului. El este o confirmare clară a faptului că omul este o fiinţă tragică, faptul că existenţa sa pe pământ este ghidată într-o măsură copleşitoare de materie.

Într-adevăr, un Zamfir Berbec cu vecinătate în Taur se vede total în casa sa. Rar mi-a fost dat să văd o mai perfectă întrupare a zodiacului în viaţa şi în faptele unui om. Am arătat care este cauza, triada Berbec-Taur-Leu, o ascendenţă materială, care îşi pune amprenta şi pe spirit. Nu trebuie să mai arăt care este lupta spiritului asupra materiei în cazul unui artist, în cazul lui Zamfir în special, care s-a lăsat cu multă suferinţă. Căci el a înţeles ca nimeni altul vorbele marelui inventator Thomas Edison: *„Valoarea ta stă în ceea ce eşti, nu în ceea ce ai"*. Şi eu cred că ceea aparţine timpului şi învinge până la urmă, este ascendenţa lui *a fi* faţă de *a avea*.

Scanned with CamScanner

Scanned with CamScanner

TRĂIRI PANZAMFIRICE

Acasă la el, în satul Cobia (nume predestinat, superstiţial, care vine de la verbul *a cobi*, *cobeală*, deşi ţăranii locului pronunţă altfel, pun accentul ascuţit pe i, *Cobía*), Zamfir mi-a arătat colecţia sa de afişe, pliante, articole decupate din ziarele care au scris despre concertele pe care le-a avut acasă şi în lume. Sunt copleşitoare. Sunt sute. Am să selectez câteva:

- Program concert **Cvintetul Zamfir**, Paris, 1988;
- Program concert **Cvintetul Zamfir**, Paris, 1989;
- Foto cu taraful lui Gheorghe Zamfir în **Catedrala din Albi**, Franţa, 1992;
- Afiş de la **Le Club Musique**, Gheorghe Zamfir în galeria marilor artişti ai lumii, anul 2000;
- Omagiu de suflet al poetului Grigore Vieru, art. nedatat;
- Afiş, **45 de concerte** la Teatrul Gaîte Montparnasse, Paris, nov. 1971;
- Articol din „La Voix du Nord", nedatat;
- Întâlnire cu ministrul de externe al RFG, 1976;
- Diplome d'Honeur din partea Association Amicale Franco-Belge;
- O pagină din corespondenţa cu Pierre Celie;
- Program de concert din 13 oct. 2012, Palais Ennejma Eyyahra, Tunis;
- Program Gala Concert Children with Leukemia, Chicago, 1 nov. 2003;
- Afiş concert de nai şi orgă la Eglise de la Trinité, Omagiu lui Mircea Eliade, Paris, 24 iunie 1987;
- Diploma Premiul Europei, Ventotene, 17-18 oct. 2009;
- Afiş concert nai-orgă, cu Nicolae Licareţ la orgă, München, nedatat;
- Afiş concert la Ville de Toulon, 10 feb. 1994;
- Afiş de top cu Gheorghe Zamfir, devansându-i pe cei mai mari cântăreţi americani la vânzări de discuri, 1980;
- Afiş, concert excepţional la Sainte Chapelle, Paris, 21 sept. 1990, în program Mozart, Bach, Haendel, Schubert, Zamfir;
- Foto Gheorghe Zamfir cu grupul cu care a triumfat în Paris la Teatrul Vieux Colombier, în 1970, şi la Teatrul Gaîte Montparnasse, în 1971 (Ion Drăgoi - vioară, Grigore Vasile – clarinet, Toni Iordache – ţambal, Mihai Tudor – contrabas, Ion Lăceanu – fluier, caval, cimpoi, ocarină, solz de peşte);
- Afiş concert şi lansare vol. **Binecuvântare şi blestem**, Arad, 2000;
- Colaj Foto cu Mircea Eliade şi Emil Cioran; cu Cvintetul Zamfir; de la Premiul Academiei Charles Cross, Paris, 1986, înmânat de Jacques Chirac; de la Biserica Santa Maria in Trastrevere, Roma, 1999;
- Afiş concert de la catedrala catolică din Arosa, Elveţia, 2012;

- Caiet-program **Gheorghe Zamfir, Master of the Pan Flute,** pentru prezentare in America;
- Premiul revistei „Flacăra", 1984;
- Caietul-program de la concertul dat la Carnegie Hall, New York, oct. 2003;
- Programe de la concertele susţinute în Peru şi Columbia, 1994;
- Program concert Antalya, 24 mai, 2001;
- Foto pe coperta Programului Radio-Tv, 31 ianuarie - 6 februarie 1971;
- Afiş-recitalul, Tokio, 3 mai 1996;
- Scrisori de la admiratori, de la Mary Marlin, Richmand, Virginia, USA, april 30, 1985; de la un fan de 11 ani, care a desenat un nai; de la Isabelle Sultier, nedatată; de la Mary Marin, din Paris, nedatată;
- Foto din Tokio, 1980, din magazinele de muzică pline cu discuri Gheorghe Zamfir;
- Un articol cu titlul **Gheorghe Zamfir s-a recules la mormântul lui Mircea Eliade din Chicago,** în „România liberă", marţi, 11 nov. 2003, deşi noi ştim că Mircea Eliade a dorit să fie incinerat şi a murit refuzând spovedania, cum ne-a spus preotul care s-a îngrijit de el; apoi o altă minciună a semnatarului G. Dinulescu, în stilul bombasticismului românesc: „*Gheorghe Zamfir este singurul artist român care a concertat vreodată la Carnegie Hall*";
- Program de la un concert nai, orgă şi oboi, cu Georges Rabol la orgă şi George Angelescu la oboi;
- Un articol elogios, **Zamfir, poète de la Flûte,** în „Herald Tribuine", 4 august, 1990;
- Caiet-program de la Festival de Wallonie, 1974, cu prezentarea tarafului lui Zamfir;
- Articol elogios, **Flûte de Pan au Château,** în „Nice Marin", 10 august 1974;
- Fragmente din Memoriul adresat Universităţii Naţionale de Muzică despre cazul Dalila Cernătescu, o impostoare; un document de referinţă demascator privind practica ilegală din învăţământul universitar românesc;
- Program-concert Gheorghe Zamfir şi George Angelescu, oboi;
- O invitaţie la un concert dat la Sala Palatului, Bucureşti, cu orchestra operei din Cairo, Egipt;
- Fluturaşi cu firma „Zamfir Production", Fundaţia Internaţională „Gheorghe Zamfir", centru UNESCO;
- Afiş-foto de la ceremonia „50 years on stage Anniversary", imprimat cu acest citat din Zamfir: „*Când te apropii de nai este ca şi cum ai ţine în mână o Psaltire, o rugăciune sfântă*";
- Program de la Gala „L'hebdomadaire des gens célèbrites", Paris, 16 dec. 1993, însoţit de art. **Au service du roi,** în care autorul lui, Berrand Dumas-de Mascarel, îl prezintă pe Zamfir, îi descrie viaţa şi cariera, notând succesele din Franţa, Statele Unite, Australia, Asia, vorbeşte de invitaţia împărătesei Japoniei, de cele trei întâlniri cu Papa de la Roma, adăugând: „*Et une aristocrate, Marie-Noëlle de Morisel, conquiert son coeur*". Ca în final să spună că dorinţa cea mare a lui Zamfir este acum de a servi cu naiul reîntoarcerea regelui Mihai pe tronul României;
- Turneu în Japonia, 1980, foto la Tokio cu prinţesa Miciko, viitoarea

Scanned with CamScanner

Împărătească a Japoniei;
- Afiş de la concertul de orgă şi nai, Cathedrale D'Aix-en-Provance, nedatat;
- Manuscrisul pieselor **Feerie, Culori de toamnă, Dansul pădurii;**
- Foto Gheorghe Zamfir împreună cu dirijorul Seiji Ozawa, care a dirijat Filarmonica din Tokyo la piesa **Dansul pădurii**, Tokio, Japonia, 1980;
- Un art. despre Zamfir într-un ziar german, 26 nov. 1987;
- O prezentare amplă foto cu întâlnirile de la Vatican, cu Papa Ioan Paul al II-lea;
- Mai multe afişe, poze şi articole din Japonia, articolele sunt în limba japoneză;
- Un art. elogios, în Wurzburg, Germania, la 19 dec. 1987;
- Afişul şi programul prezentării discului **Messe pour la Paix;**
- Afişul concertului **La Magie de la Flûte de Pan**, nedatat;
- Prezentarea **Gheorghe Zamfir's Pan flute evokes sublime solitude**, în „The Winnipeg Sun", March 26, 1983;
- Program al concertului **The Magic of Zamfir**, din 29 şi 30 sept. 2007, Germania;
- Afiş **The Lonely Shepherd, 70 discuri de platină**, august 2009;
- Program concert Gheorghe Zamfir la Palace Favre, Paris, 21 mars 2012;
- Afiş-concert la München, 6 dec. 2005;
- Afiş cu prima versiune mondială integrală a lucrării **Anotimpurile** de Vivaldi;
- Art. în „Quest-France", 8 aug. 1974;
- Art. în „The Seattle Times", 6 apr. 1984;
- Afiş concert nai-orgă, în Basilique Saint-Sernin, France, 12 feb. 1983;
- Art. în „The Winnipeg Sun", 25 mart. 1983;
- Art. **Cum să vorbeşti cu zeii?**, în ziarul elveţian „Tribune de Geneve", cu referire la concertul de la Victoria Hall, 1 mart. 1974;
- Programul Festivalului Internaţional de Nai „Gheorghe Zamfir", Găeşti, ediţia 2015;
- Program Festival de la Cité, Caracasoone, iulie, 1974;
- Diplome d'Honneur, Luxemburg, 7 avril, 1973;
- Foto, 5 concerte triumfale la Palatul Culturii din Chişinău, cu lăutarii lui Botgros, martie 1990;
- Foto cu Orchestra simfonică din Montreal şi corul de copii, dirijor Boris Brott, in catedrala Notre Dame, concert de Crăciun, 1992;
- Afiş ce anunţă 4 concerte la St. Bartholomew's Church şi Forest Hills High School, New York, octombrie, an neprecizat;
- Afiş cu discul de Baroque Concertos scos de Philips, în care Zamfir cântă piese de Albinoni, Bach, Corelli, Loeillet, Telemann, cu English Chamber orchestra, dirijor James Judd;
- Semne de carte cu imaginea sa şi a concertelor de la Chicago, oct. şi nov. 2003;
- Program concert extraordinar, nai-orgă, Christian Micşunescu la orgă, Deva, 22 april. 2014;
- Diplomă de la International Women Solidarity pentru The Most Popular Composer, 1997;
- Foto cu Sergiu Celibidache, insulele Lipari, Italia, 1975;

Scanned with CamScanner

- Scrisori în limbile franceză şi japoneză;
- Diplomă Celebritatea Anului 2009;
- Foto prezentare Zamfir şi ţambalul său, turneele din Europa;
- Foto Zamfir în magazinele din Tokio;
- Numeroase postere Zamfir;
- Coperţi de discuri Zamfir, scoase la Philips;
- Copertă Album de discuri, Paris, 1971;
- Amplă prezentare sub titlul **Gheorghe Zamfir Le dieu d'une flûte qui port le nom d'un dieu**, în Associated Press, 4 mar. 2008;
- Afiş **Messa Păcii**, prima lucrare complexă liturgică, scrisă la Paris în 1974;
- Afiş Gheorghe Zamfir Discographie;
- Prezentare amplă Zamfir, interviul *„Numai rugăciunea şi credinţa ne vor mântui"* şi articol „Acasă la Efta Botoca", în revista "Timişoara", 3 apr. 2015;
- Splendid afiş care anunţă concertele din Tunisia, 2009;
- Gheorghe Zamfir, **Rugă în nai**, în „Jurnalul Naţional", ediţie de colecţie, 9 iulie 2007;
- Prezentare **O săptămână cu Sf. Gheorghe Zamfir**, în revista „Lamura", nr. 138-143, martie-august 2013;
- Foto de la momentul sărbătorii a **75 discuri de aur şi platină**, Montreal, Canada, 1984;
- Poză antologică de la un concert, anii '70, Franţa;
- Afiş concert Zamfir, invitat special Nicoleta Beca, Dej, 25 mart. 2013;
- O poză cu Sergiu Celibidache, nedatată; şi multe, multe alte asemenea documente nedatate încă.

Cu vintetul ZAMFIR
PARIS 1988

Quatuor ZAMFIR — Roland Muller - Violon
Arlette Bonamy - Violon
Garth Knox - Alto
Lawrence Figg - Violoncelle
Jean-Pierre Arnaud - Hautbois

Scanned with CamScanner

Victoria Hall

GHEORGHE ZAMFIR

VENDREDI 6 MARS 2009 À 20H

Ticketcorner — 0900 800 800 (CHF 1.19/min)

Le bénéfice du concert est destiné aux enfants de la rue au Congo et à l'achat d'instruments pour des jeunes musiciens roumains.

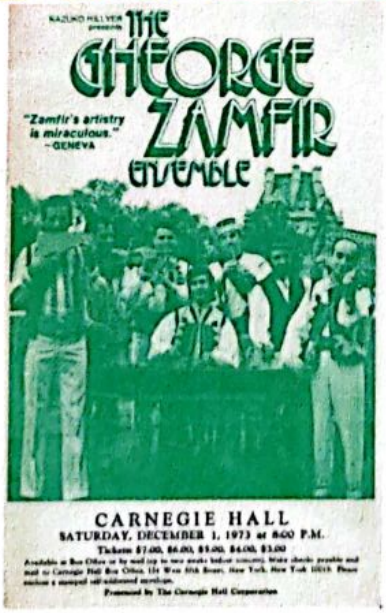

Scanned with CamScanner

Acest tezaur arhivistic, pe care îl vom analiza pe larg în vol. 2, spune totul despre valoarea muzicianului din Găeşti. Dar ceea ce nu spun pozele, pliantele, articolele sau afişele este trăirea nemijlocită. Numai cine a trăit nemijlocit câteva concerte panzamfirice, crede cu adevărat că acele concerte, la care nu a putut să participe direct, sunt evenimente de neuitat şi pentru alţii, evenimente memorabile.

Şi am să ofer acum o serie de cronici, majoritatea apărute în ziarul „Tricolorul", de la câteva concerte la care am participat direct, la care am avut trăiri panzamfirice.

Zeul Pan şi ceata lui

Universitatea Naţională de Muzică din Bucureşti a găzduit un Concert aniversar extraordinar GHEORGHE ZAMFIR, cu prilejul sărbătoririi a 55 de ani de activitate artistică a marelui creator român ca interpret, compozitor, dirijor şi profesor (şi de doctor în muzică, aş adăuga, căci acest eveniment a avut loc chiar în ziua când Gheorghe Zamfir a obţinut titlul de doctor al UNMB, cu teza **Naiul – geneză, evoluţie şi semnificaţie**). Şi-au adus contribuţia la reuşita manifestării orchestra simfonică „Concerto" şi Clasa de nai a UNMB. Imaginaţi-vă un bărbat frumos, ca un Pan, care nu vrea să îmbătrânească, deşi are părul alb (Gheorghe Zamfir s-a născut în anul 1941), înconjurat de o orchestră de tineri şi de elevi, interpreţi la nai, pe care el însuşi i-a format, dăruindu-le har din harul lui, ca un Demiurgos...

Un eveniment-miracol care ne-a revelat, în primul rând, geniul componistic al lui GHEORGHE ZAMFIR. Am ascultat lucrările sale compuse (în exil) pentru nai şi orchestră: **Idila „Z"şi Dansul râurilor sacre** (solistă Claudia Iordache, anul I), **Dansul Fluturilor** şi **Culori de toamnă** (solist Alexandru Pal, anul II), **Valsul Verde** (solist Radu Nechifor, anul II), **Dansul pădurii** (solistă Ruxandra Rizea, anul IV), **Concertul nr. 1 în sol major** (solist Flavius Tinică, anul IV) şi **Marea rapsodie a primăverii** (solistă Gina Tănase, anul IV).

Pentru a înţelege specificul muzicii compuse de Gheorghe Zamfir ar trebui să avem în vedere folclorul românesc şi arta filmului, el compunând muzica la următoarele filme documentare şi de ficţiune (în ţară şi străinătate): **Le grand blond avec une chaussure noire** (regia: Yves Robert, 1972); **Brâncuşi sau Şcoala de a privi** (r. Jean Pradinas, 1972); **Le retour du grand blond** (r. Yves Robert, 1974); **Priviri şi umbre / Mănăstirile Moldovei** (r. Boris Ciobanu, 1974); **Geneza** (r. Carmen Dobrescu, 1975); **Picnic at Hanging Rock** (r. Peter Weir, 1975); **Ion – Blestemul pământului, blestemul iubirii** (r. Mircea Mureşan, 1980); **Întoarcerea la dragostea dintâi** (r. Mircea Mureşan, 1981); **Gheorghe Zamfir sau rugăciunea sunetului** (r. Paul Barbăneagră, 1980); **Once Upon A Time in America** (r. Sergio Leone, 1984); **Karate Kid** (r. John G. Avildsen, 1984); **Acum 55 de ani, în spatele frontului** (r. Călin Hentea, 1996); **Kill Bill, vol. 1** (r. Quentin Tarantino, 2003). De

Scanned with CamScanner

asemenea, mulţi regizori au apelat la muzica sa pentru a-şi ilustra filmele şi lista lor este impresionantă.

Aşadar, ceea ce te frapează la muzica semnată de Gheorghe Zamfir este caracterul ei vizual, mai exact, audio-vizual. O muzică foarte cinematografică. Chiar şi lucrările de marcată inspiraţie folclorică (**Idila, Dansul râurilor sacre** sau **Dansul florilor**) sunt extrem de plastice, de o vitalitate vizuală formidabilă. Ascultam **Valsul Verde** şi vedeam în melodia şi în ritmul său un film mut de Chaplin, un scenariu vizualizat plin de urmăriri, gaguri, accelerări şi încetiniri. Aşa cum mi s-a revelat şi partea a doua a **Concertului nr. 1**, de o seninătate şi veselie mozartiană.

O muzică de un incredibil umor, specific ţăranului român, care şi el este prezent în partiturile lui Gheorghe Zamfir, ca în **Marea rapsodie a primăverii**, în pasajul care sugerează dansurile oşeneşti, jocul „drept", ca o notă a demnităţii şi mândriei românului. Multe compoziţii se şi numesc „dansuri", parcă vezi în ele cete uriaşe de dansatori, parcă tot pământul ar dansa. Dar în acelaşi timp te frapează şi oralitatea acestei muzici, de parcă ar vorbi. Când mi-am ilustrat filmul **Brâncuşi – cioplitorul de suflete** (1996) cu **Tatăl Nostru***vorbit la nai* de Gheorghe Zamfir, spectatorii parcă auzeau şi versetele zilnicei noastre rugăciuni. Oricum, le rosteau în ei.

A doua calitate a muzicii lui Gheorghe Zamfir este marea ei accesibilitate, caracterul ei comercial, hollywodian, aş zice, **Culori de toamnă**, de exemplu, putând oricând sta alături de melodii celebre ca **Memory** de Andrew Lloyd Webber (solist Marius Iordan, anul II) sau **Lonely Shepard** (Shepherd) de James Last (solistă Petruţa Dorca, anul III), şi ele incluse în program, şi au sunat de parcă ar fi fost compuse de Gheorghe Zamfir.

Dar muzica sa mai are o dimensiune, poate cea mai importantă, care îl apropie de George Enescu: e o muzică de suflet, care se adresează sufletului, care are abisalitatea trăirilor-limită, de maximă sfâşiere şi disperare, cum a demonstrat şi în finalul concertului aniversar, când a cântat **Doina de jale**, **Floarea de iasomie**, creaţia lui Puccini din opera **Turandot**, închinată ambasadorului Japoniei prezent în sală, şi **Ciocârlia**, ca un strigăt cosmic fatal, care îţi taie respiraţia. Muzica lui Gheorghe Zamfir este ca o „ciocârlie", ca un concert al păsărilor cerului ajunse la înălţimi irespirabile. E un amestec de vitalitate, picturalitate, ca un Ţuculescu al sunetelor, şi disperare cosmică, egalând pasaje din **Suitele** enesciene, deşi muzica sa, ceea ce o deosebeşte de cea enesciană, are oralitate. Altfel spus, Gheorghe Zamfir face literatură orală, pe când George Enescu literatură scrisă. El e mai apropiat de Mozart, aşa cum Enescu a mărturisit că este mai apropiat de „cei trei B" (Bach, Brahms, Beethoven).

De la un concert Gheorghe Zamfir ieşi bolnav şi ajungi să-i dai dreptate lui Oscar Wilde, care spunea că „*arta este boală*". Morbul muzicii este atât de mare, atât de polifemic, încât nici în momentul de relaxare, când l-am înconjurat pe maestru într-o sală de clasă a Conservatorului la un pahar de vin de Cotnari, între o fotografie şi o glumă spusă de comoara orală care este Vasile Blendea, nu s-a liniştit, ci a improvizat la pianul din acea sală cântece la care au răspuns prompt câţiva dintre tinerii naişti care erau prezenţi acolo. Cred că şi când

Scanned with CamScanner

merge, când face cumpărături sau are o întâlnire de afaceri Gheorghe Zamfir compune, cântă, interpretează, *face muzică*. În orice caz, când Gheorghe Zamfir începe să cânte la acest instrument zeiesc, zici că însăşi fiinţa sa devine un nai. Muzica sa, atât de naţională şi de universală, concurează tot ce s-a creat mai frumos pe lume şi îi adaugă un triumf al vieţii, o frumuseţe imnică, dar şi romantică, pătrunsă de un lirism cosmic. Vezi în ea sufletul abisal al poporului român. La început nu a fost Cuvântul, nici Imaginea, a fost Naiul. Dumnezeu a cântat la nai. Şi i-a învăţat şi pe români să cânte. Naiul este orga lui Gheorghe Zamfir, este orga noastră. Naiul – prin Gheorghe Zamfir – a devenit nu numai un instrument naţional, ci şi unul planetar.

Concertul s-a încheiat cu o suită de melodii interpretate de întreaga ceată a Zeului Pan, cinci fete şi cinci băieţi (mai trebuie pomeniţi Florin Ruşti şi Cosmin Bădiţă), care îi acompaniau la pian. Cei prezenţi în mica sală de concerte a Conservatorului, sufocant de plină, plângeau. Toţi plângeam de fericire.

Şi totuşi un lucru inexplicabil s-a petrecut: la eveniment nu a fost prezent nici un post de televiziune! Un concert istoric (data: 24 martie 2005, orele 18 – 20), cum au fost odinioară concertele lui George Enescu de la Ateneu, merita să fie programat în altă sală şi să fie ascultat de toată Ţara şi de toată Lumea. Dar miracolul Gheorghe Zamfir trăieşte dincolo de orice mediatizare şi continuă să dea roade şi să hrănească sufletele însetate de nectar zeiesc. (30 martie 2005, republicat şi în volumul **Polifem**, 2006)

Iuţirea de sine

La sfârşitul spectacolului oferit de Orchestra Naţională de Folclor „Gheorghe Zamfir" în istorica seară de 30 mai, în sala C.A.Rosetti a Parlamentului României, o doamnă mignonă, scoasă parcă din mitologia noh, s-a apropiat de mine şi m-a întrebat: „*Are you Zamfir's brother?*" Era coreeanca Soknan Han Jung, director coordonator al Naţiunilor Unite. Fără să stau pe gânduri, prompt, i-am răspuns cu o întrebare, dacă nu cumva ea este sora lui Zamfir? Da, toţi spectatorii, din varii naţii, în frunte cu ambasadorii prezenţi, eram în acel moment fraţi şi surori cu Gheorghe Zamfir, toţi aveam în noi ceva din el, eram atinşi de *panzamfirism*, termen care i-a plăcut foarte mult doamnei Soknan Han Jung, însuşindu-l cu tot zâmbetul fiinţei sale.

Fiecare eram ca în **Bacantele** lui Euripide după ce Dionysos le-a sedus pe menade, adică pe acele *preotese* care oficiau cultul zeului. Adică eram bolnavi de *panzamfirism*, pătrunşi de daimonul lui Zamfir, care a creat un spectacol auditiv şi vizual la limita delirului, aşa cum erau nimfele din Nysa „*smintite întru Dionysos*".

Evident că spectacolul *panzamfiric* poate fi comparat cu un spectacol dionysiac, iar Zamfir cu însuşi Dionysos. Despre Dionysos se spune că este zeul „*care s-a născut de două ori*". Prima dată de către muritoarea Semele, înainte de soroc, a doua oară de către chiar tatăl său, Zeus, care a adăpostit pruncul în coapsa sa, născându-l apoi din ea la vreme. Mai târziu, nimfele/menadele care

Scanned with CamScanner

l-au crescut, îl însoţeau pe Dionysos în toate drumurile, făceau parte din cortegiul lui, aşa cum mironosiţele aveau să-l însoţească pe Iisus Hristos. Când ele, ca preotese, oficiau, erau posedate de o furie mistică.

Şi Zamfir imprimă o astfel de furie, un astfel de vertij, de delir, care ne face să fim stăpâniţi ca şi însoţitoarele lui Dionysos de *menadism*, adică de extaz, de mişcări spasmodice, un fel de convulsii mistice, parcă îţi vine să joci, să sari în ritmul imprimat de genialul solist.

Cum a atins el această performanţă rarisimă, de a aduce şi orchestra, şi pe noi, spectatorii, într-o stare de transă, de extaz, de nebunie creatoare? Printr-un fenomen pe care l-aş numi *iuţirea de sine*.

Estetica artei lui Gheorghe Zamfir s-ar putea esenţializa în jurul acestui concept. Cum se petrece el? Imaginaţi-vă un titirez care se învârte ameţitor până îşi ia zborul, devine pasăre măiastră, devine forma-cheie, despre care vorbea Brâncuşi, devine o stare pe care el o exprima astfel: *„Zborul, ce fericire!"* Şi mai spunea ceva magul de la Hobiţa, că esenţa artei este viteza!

Ei bine, Gheorghe Zamfir imprimă bucăţilor pe care le atacă, indiferent de sorgintea lor, tocmai această viteză, horele, sârbele, suitele sau bătutele transformându-se într-un iureş ameţitor, ca un râu ce se preface în cascadă, în căderi ameţitoare de ape! Fiecare devenim acest titirez, care ne învârtim tot mai iute, până intrăm în transă şi ne luăm zborul. Şi model este **Săbioara de la Crânguri**, un joc specific zonei folclorice Găeşti, unde s-a născut artistul, care are o desfăşurare comparabilă cu **Bolero**-ul lui Ravel. **Săbioara** este **Bolero**-ul românesc.

Dar ce învârte atât de ameţitor titirezul din noi? Melodia. Melodia este liantul, ea este ca mâinile olarului ce învârte lutul, ea este ţesătura fină care te învăluie, care învârte daimonul din noi şi creează starea de extaz! Fenomenul mai poate fi comparat şi cu focul. *Panzamfirismul* e ca un foc lăuntric, mistuitor, care arde tot răul din noi şi ne purifică.

Imaginaţi-vă o stea? Ce o defineşte? Energia uriaşă, gigantică, pe care o degajă. O melodie stelară cântată de Zamfir degajă tocmai o astfel de energie care te bântuie, care produce în tine ceea ce tot grecii numeau *sparagmos*, un fel de dezmembrare a fiinţei, o stare de sfâşiere lăuntrică. Efectul energetic descătuşat de arta lui Zamfir este tocmai *catharsis*-ul aristotelic, eliberarea absolută, purificatoare.

O, Doamne, când se va ridica din nou poporul meu la această sinteză folclorică oferită ca un buchet stelar de Zamfir şi orchestra lui? Munca titanică s-a transformat în fericire. E posibil, îi spuneam doamnei Soknan Han Jung, când trăieşti la unison cu ceea ce îţi oferă Zamfir, să nu fii mândru că eşti român? Sunt convins că oriunde vor cânta Gheorghe Zamfir şi orchestra sa, pe orice meridian, oamenii se vor simţi atinşi de *panzamfirism*, vor intra în *starea iuţirii de sine*.

E posibil să *panzamfirizăm* lumea, adică s-o românizăm, aşa cum face marele artist la sfârşitul reprezentaţiei, al oricărei reprezentaţii, pe care o încununează cu tricolorul românesc pe umeri, de parcă ar ieşi din miticul Kogaion şi ar fi un nou Zamolxe eliberator.

Scanned with CamScanner

Dă, Doamne, să se deştepte România şi să revină la sevele ei originare, la matca acestui folclor pe care l-a cules Zamfir din toate colţurile ţării profunde şi l-a propulsat în cosmos. Sunt sigur că şi acolo sus, undeva, în chilia sa, Dumnezeu se bucură, e atins de *panzamfirism*. Fiindcă nu mă îndoiesc că Dumnezeu, când a creat lumea, a creat-o la nai! (1 iunie 2007)

Orchestra Naţională de Folclor „Gheorghe Zamfir"

Istoria e o linie cu suişuri şi coborâşuri, cu „*a murit regele, trăiască regele*", cu o goană nebună după efemeride, după ispita morţii. Aceasta e orizontala istoriei, pe care şi românii de azi o trăiesc din plin, când toată energia clasei politice se consumă pe bileţele şi preşedinţi de pradă. Dar în timp ce profeţi mincinoşi şi vremelnici prezic doliul României, Dumnezeu nu se leapădă de verticala ei, pe care El însuşi a creat-o din aluat divin. Iar verticala istoriei este ceea ce nu are moarte, este permanenţa, este lacrima pe care Dumnezeu a pus-o în noi, adică folclorul românesc, cum le spunea Gheorghe Zamfir instrumentiştilor săi, la o repetiţie cu orchestra care îi poartă numele.

În timp ce clasa politică e în cădere liberă şi Pagubă Vodă crede că ţara e pe ducă fără el, iată că se ridică un împărat al spiritualităţii româneşti, care a adunat tot ce au visat înaintaşii, marii artişti ai neamului, şi a făcut să renască sinteza României, pe care o reprezintă această Orchestră Naţională de Folclor! Întotdeauna, la răscruci istorice, Dumnezeu îşi trimite aleşii să readucă speranţa, să ne fie călăuză, să ne arate sensul de urmat. Şi adesea s-a folosit de artă, de arta vrăjită, cu vocaţie mesianică. Aceasta era şi credinţa lui Constantin Brâncuşi: „*Lumea poate fi mântuită prin artă*".

Crucea istoriei e formată deci din orizontala efemerităţilor şi verticala nemuririi. În timp ce guvernanţii confundă ţara cu moşia lor, din care se înfruptă, secătuind o Românie căzută în genunchi, iată, vine zeul Pan şi reînvie ceea ce este adevărata Românie, România profundă, România pe verticală, cu adânci rădăcini înfipte în sunetul primordial. România profundă există şi va exista veşnic prin asemenea oameni aleşi ca Gheorghe Zamfir, de al cărui geniu muzical nu se mai îndoieşte nimeni, trebuie doar demonstrat că el e de natură divină. Şi cum se manifestă ea în cazul său? Pe de o parte, prin miracol muzical, fiindcă ceea ce cântă orchestra lui Zamfir este un miracol, pe măsura a ceea ce are mai profund şi mai pur folclorul românesc, iar pe de altă parte, prin natura sa profetică. Este vorba, altfel spus, de un *panzamfirism profetic*.

Şi şansa de a participa la o repetiţie cu Orchestra Naţională de Folclor mi-a confirmat aceste adevăruri de temelie. O repetiţie sub bagheta lui Gheorghe Zamfir te face să înţelegi de ce Orchestra Naţională de Folclor este simbolul actual al României. Pentru că repetiţia se desfăşoară într-un spirit al eternităţii. Adică Gheorghe Zamfir insuflă orchestrei acest spirit, născut din filosofia sa cu totul specială, pe care şi-o exprimă curat şi limpede, atât ca român, cât şi ca artist universal.

Am cules gândurile sale, prin care îi mobiliza şi îi conştientiza pe instrumentişti. Înainte de a cânta **Hora în şapte părţi**, le-a spus profetic: „*Vă*

Scanned with CamScanner

spun, noi suntem poporul român! Orchestra asta este poporul român şi întreg pământul, vă spun, va vorbi această limbă a noastră!" Şi repetiţia porneşte într-un iureş nebun, desfăşurat pe varii planuri pe care Zamfir le desenează cu bagheta sa. Toate structurile muzicale complexe ale horei converg spre gesturile sale finale, de înălţare. În apogeul înălţării mâinilor parcă auzeam aforismul lui Brâncuşi: „*Zborul, ce fericire!*"

Acest lucru şi face acum magul Zamfir, când brusc întrerupe orchestra. „*Vreau ca hora asta să lucreze în voi, înţelegeţi?, să simţiţi că vă eliberaţi, că daţi ceva jos, că vă lepădaţi de haine, de tot ce înseamnă zgură! Asta înseamnă muzica, să simţi că te eliberezi, că te purifici!*"

Şi hora care se porneşte adună parcă eresuri din străfunduri şi se înalţă la cer. Acum Zamfir trece la o altă bucată fabuloasă, **Lina mea, Leana mea**, care mi-a rămas înfiptă în suflet din seara când, în preajma Crăciunului 2006, la Sala Palatului, s-a petrecut actul de botez al acestei neasemuite orchestre, care, când atacă această melodie, devine şi vocală, plină de superbe glasuri lăutăreşti. Şi repetarea ei este însoţită de glasul magului, care face o tainică mărturisire: „*Orice melodie compusă de strămoşii noştri, orice melodie care s-a născut pe pământul românesc, are focul în ea. Topiţi-vă în ea, în acest foc interior, ardeţi în ea, mistuiţi-vă pe voi înşivă! Dacă nu sunteţi ca focul şi nu ardeţi împreună cu folclorul românesc, nu puteţi să produceţi flăcări, căldură şi pentru alţii!*"

Iar **Hora lui Arghir** e însoţită de cuvintele: „*Vă spun, trebuie să lucrăm la reînvierea genezei României, a folclorului românesc! Muzica românului e ca şi istoria lui, compusă şi din jale, şi din bucurie!*"

Scanned with CamScanner

Când unul din naişti nu scoate sunetul care trebuie, Zamfir ia unul din naiurile sale, aflate lângă el, pe scenă, alături de un casetofon cu care îşi înregistrează repetiţiile, şi îi arată cum trebuie să fie sunetul! În indicaţiile pe care le dă, se aude mereu expresia „*mai vârtos*", pentru că numai astfel se obţine efectul ideal, aşa cum precizează când atacă **Sârba de la Târgovişte**: „*Folclorul românesc este eliberator, eliberator de soare, de bucurie şi de Dumnezeire*".

*

În toiul repetiţiilor, când anumite grupuri instrumentale nu sunt la înălţime, Gheorghe Zamfir le întrerupe şi le dă exemple din istoria muzicii, citate din sfaturile unui mare artist sau altul, din întâmplări trăite de el nemijlocit, precum o întâmplare din Peru, încheiată astfel: „*La Lima mi s-a spus că avem cel mai bogat şi original folclor din lume. Şi noi acum asta trebuie să demonstrăm!*"

Aşadar, Gheorghe Zamfir le pune interpreţilor săi ştachete foarte înalte de trecut, nesfiindu-se să compare scena cu un câmp de luptă în care Napoleon îşi mobilizează soldaţii. Majoritatea interpreţilor par oameni simpli, hăruiţi pentru un instrument sau altul, dar Zamfir vrea să facă din ei mai mult, să le dea şi un suport metafizic şi moral, iar ei îl ascultă cu pioşenie, mai ales că, între două vorbe de duh, Zamfir mai şi glumeşte.

Repetiţia se desfăşoară într-un regim de muncă intens, dar relaxant, neîncrâncenat. Sobrietatea tipică artistului Zamfir, asemănător unui poet damnat sau misionar, se îmbină cu zâmbetul, rezultând o pasiune curată, care face ca melodiile să fie vii şi nuanţate de parcă sala de la ArCub, unde s-a desfăşurat repetiţia, nu ar fi goală, ci plină cu o mare de oameni. Şi chiar era, fiindcă... cine aplauda cât o sută la finele fiecărei melodii şi se bucura ca un copil, ameţit şi delirând?! Însuşi Florin Piersic, aflat acolo pentru o altă treabă, dar când a dat peste comoara din sala de repetiţii, a uitat să mai plece. A înlemnit pe scaun! Şi Zamfir simţea că are în spate energia noastră, desfăşurându-se mai departe în splendoare. Repeta, relua şi explica divin.

Scanned with CamScanner

La **Hora „Furtuna”** a spus: *„Melodia se desfăşoară în cercuri concentrice, aşa cum e şi rotula de la picior, aşa cum e şi aura din jurul capului la sfinţi, toată fiinţa noastră e alcătuită din cercuri concentrice”.*

Ceea ce este foarte adevărat, a demonstrat-o în lemn şi piatră însuşi cioplitorul de suflete, Brâncuşi. Care a spus la fel de inspirat: *„Cercurile vrăjesc. Cercul e prima formă mişcătoare, trăitoare a lumii. Din cercuri cresc şi înfloresc toate lucrurile şi ideile vii”.*

Sunt convins că şi zeul Pan, care trăieşte o nouă tinereţe în Gheorghe Zamfir, ar putea rosti odată cu titanul de la Hobiţa: *„Am căpătat încredinţarea că desenând şapte cercuri concentrice, desenam întocmai icoana sufletului meu, ivit din şapte sfere, sferele cu care mă joc, gata mereu să-mi iau zborul”.*

Şi ce este o horă? Nu şapte, ci o sută, o mie de cercuri trăitoare de fiinţe vii, care devin tot atâtea sfere! Şi ce forţă beethoveniană are această horă furtunoasă!

Da, aici e sufletul poporului, în aceste pulsaţii, de la prim-planul sonor (un instrument) la planul general (ansamblul orchestral). E un spectacol total! *„Simţiţi* – le striga Zamfir instrumentiştilor săi – *inima care pulsează aici!?E inima României! Să fie furtună în inima noastă!”*

Şi Brâncuşi îşi compara **Stâlpul nesfârşitului** cu o inimă, cu *„ritmul respiraţiei ce întovărăşeşte bătăile inimii”*. Bucăţile pe care le-a cules şi le repetă Gheorghe Zamfir sunt cu adevărat pulsaţii din inima poporului român, reprezentative pentru geniul acestui neam.

Iar apogeul demonstraţiei a venit cu **Săbioara de la Crângu**, *„un fel de Ciuleandră, culeasă dintr-o localitate de lângă Găeşti”*. Aici Gheorghe Zamfir îşi arată misticismul său curat: *„Folclorul românesc este sacru, de la prima la ultima notă. El este iniţiatic, nu este ca mamba braziliană, ca samba cubaneză sau nu ştiu ce altceva”*. Şi aceste exemple el le însoţea cu mişcări caraghioase din şolduri. Şi mai departe: *„Folclorul românesc este singurul folclor iniţiatic de pe Terra. Fiecare notă a făcut-o Dumnezeu, în fiecare melodie El a picurat note divine”.*

Şi demonstraţia e pe măsură. **Săbioara** începe cu note divine picurate întâi din acordeon, apoi, pe rând, din clarinet, contrabas, vioară şi nai, care anunţă tema, ce va fi dezvoltată apoi de viori şi de întreaga orchestră. Miraculos! Şi în zecile de reluări, până la vârtejul final, Zamfir era pe măsura descrierilor pe care le făcea, traducând muzica în imagini epice: *„Aşa! Îl vedeţi aici pe Burebista călare cum ne face cu mâna?! Vedeţi aici brazda străbună, chinul, lacrima?! Mă dizolv în lacrimă, dizolvaţi-vă în vraja asta! Vă spun, noi cântăm aici ce trăia acest neam acum 7 mii de ani! Prin melodia asta înviem o istorie de mii de ani! Vedeţi cum apar din adâncuri mii de români, călare pe mii de cai româneşti?!”*

O, minunate viziuni profetice, pe măsura unei sonorităţi divine, a unui grai nelumesc, dat spre a fi întru eternizarea vieţii acestui pământ românesc! (27 iunie 2007)

Scanned with CamScanner

Demiurgia statală a lui Gheorghe Zamfir

Încheiam articolul de ieri cu afirmaţia că activitatea defectuoasă, catastrofală, a Institutului Cultural Român, sub conducerea d-lui H.R. Patapievici, este cea mai clară dovadă că instituţiile actuale ale statului român nu funcţionează şi, cu oameni ca el, nu au nici o şansă să funcţioneze vreodată, fapt care confirmă adevărul rostit de Mircea Eliade, la care subscriu integral: „*Cred în viitorul poporului român, dar statul român trebuie să dispară*" (vezi **Jurnalul** lui Mihail Sebastian, consemnarea din data de joi, 21 septembrie 1939).

Şi celor care se îndoiesc de acest adevăr, le ofer un model viu: Orchestra Naţională de Folclor „Gheorghe Zamfir", care este însăşi România, care este o realizare pe care n-a gândit-o nici un politician, nici o instituţie a statului, nici unul dintre guvernele care s-au succedat în ultimii 17 ani, aşa cum spunea şi Gheorghe Turda la concertul **Odă bucuriei**, organizat de Fundaţia „Valenţe Umane" la Sala Radio pe data de 15 iulie a.c., eveniment istoric, fără asemănare, care i-a făcut pe toţi cei prezenţi să se simtă cu adevărat români.

Deşi Gheorghe Zamfir n-a mai desfăşurat tricolorul românesc, aşa cum face de regulă la sfârşitul concertelor sale, ne-a făcut să-i simţim totuşi prezenţa, prin trăirea extatică, la unison cu orchestra, cu care a cântat în final **Ciocârlia**! Dar drapelul românesc şi tot ce simbolizează el, în primul rând istoria multimilenară a poporului român, implicit comoara lui folclorică, fluturau în fantasticele melodii pe care le-a cântat Gheorghe Zamfir şi orchestra sa, de la **Suita din Valahia** şi **Săbioara de la Crânguri** la **Suita oltenească** şi **Hora mare a românilor**.

Tot ce cântă el, toate bucăţile, fără excepţie, au o structură shakespeariană, sunt ca viaţa însăşi, adică au o introducere sugestivă, ca un prolog care te pregăteşte pentru un colosal iureş, în care alternează comicul cu tragicul, şoapta cu strigătul, tăcerea cu furtuna, „ciuitul" cu bocetul, solo cu ansamblul, altfel spus, prim-planul cu planul general, ca şi alte tehnici cinematografice, precum travelling-ul circular, dat fiind că ceea ce face el nu este o manifestare pur muzicală, o audiţie a unor melodii cântate de o orchestră populară, este cu mult mai mult, e un spectacol audio-vizual, există multă vizualitate plină de virtuozitate virtuoasă, există multă teatralitate, care a consonat cu ceea ce a arătat şi invitatul său, Gheorghe Turda, o altă instituţie care funcţionează. Şi Gheorghe Turda nu doar cântă, ci teatralizează, învăluie nişte melodii clasice, foarte cunoscute, precum **Cui nu-i place dragostea** sau romanţa **De ce m-aţi dus de lângă voi**, într-o aură teatrală. Dar el pozează, se exteriorizează, ca moroşanul mândru, fiind complementar lui Gh. Zamfir, care se interiorizează, care devine o stare de graţie a modestiei naţionale.

Mai mult, Gheorghe Turda l-a adus în scenă pe Sergiu Cipariu, un alt mare interpret popular, care i-a dăruit un nai supra alto lui Zamfir, prilej cu care

Scanned with CamScanner

a recitat câteva poezii de inspiraţie muzicală şi religioasă, precum aceasta:„*M-a rugat ieri Dumnezeu: fii bun, stai în locul meu / Vreu să mă hodin şi eu / Şi ce fac, Doamne, l-am întrebat / Dacă cât timp eşti plecat / Eva intră în păcat?/ Ia-o ca pe-o frunză în vânt / Şi alung-o pe pământ / Însă dacă peste ani / Într-un grajd cu mulţi juncani / Trupu-i gingaş şi frumos o să-l nască pe Cristos / Răstigneşte-i lăcomia / Schimbă-i numele în Maria / Veşniceşte-o ca fecioară / Şi primeşte-o-n Ceruri iară!*'.

Priveai pe scenă un buchet ales din marele peisaj al neamului românesc. A fost un moment incredibil. Un aliaj de limbaje artistice pure, parcă eram în împărăţia lui Dumnezeu! În vocea lui Turda se află şi Pavarotti şi Placido Domingo şi o mezosoprană şi e suficient să ascultaţi **Doina ardelenilor**cântată de el, care devine o adevărată cantată. Sunt bucăţi copleşitoare, rupte din inimă.

Iar despre repertoriul lui Zamfir, ce să mai spun. Este în el toată istoria cântecului popular românesc. Iar prin modul cum geniul său componistic prelucrează lucrările de bază, printr-un fel de improvizaţie spontană, această istorie se întregeşte cu istoria muzicii universale, auzi în **Săbioara de la Crânguri, Bolero**-ul lui Ravel, în **Suita din Valahia,** acorduri din Schubert, în **Ciocârlia, Pasărea de foc** a lui Stravinski, în **Suita oltenească,** disperarea cosmică din **Simfonia nr. 2** de George Enescu şi aşa mai departe.

Iar din toate iese spiritul său viu, jucăuş, mozartian, daimonul pe care într-un alt articol l-am numit *iuţirea de sine*, un fapt uluitor, unic în viaţa de pupitru a compozitorilor lumii. Şi totul stă sub aureola celei mai curate modestii, care îl defineşte pe acest muzician-sihastru, iubitor de Dumnezeu şi de flori, pe care le dăruieşte ca un risipitor al frumuseţii.

Vă imaginaţi ce-am trăit eu când, la sfârşitul concertului de duminică, Zamfir a făcut un gest firesc, dar de neînchipuit pentru unii: a venit la rampă, a rupt dintr-un coş de flori aflat acolo o floare, o ramură de muguri de crin, şi a întins-o spre mine. Mă văzuse. Eu stăteam în rândul doi. M-am sculat, m-am dus la scenă, am luat floarea, l-am îmbrăţişat, în aplauzele spectatorilor, care nu mai conteneau şi care se uitau la mine curioşi, ca la o arătare, oare cine o fi cel căruia Zamfir i-a dăruit o floare? Cine mi-a mai dat mie o floare, mai ales în văzul lumii?

Unde era amartaloiul Patapievici, căruia i-am donat cărţi şi filme şi n-a spus nici măcar un mulţumesc? Sau colegii şi şefii de la instituţia de stat unde am lucrat şi care, atunci când am ieşit la pensie, s-au ascuns precum ce face pisica în nisip!? Cine să-ţi fie recunoscător? Cumva vreun ţuţuiat cu ceafa groasă şi clăbuci la gură? Ce instituţie de stat îşi respectă oamenii? E o ruşine de nesuportat să vezi degradarea morală la care a ajuns societatea românească atunci când îşi abandonează semenii care au slujit-o o viaţă întreagă!

Şi acesta e un alt exemplu pentru a arăta că statul român trebuie să dispară, fiindcă nu funcţionează sau funcţionează catastrofal prin instituţii care în cultură au iniţiale gen ICR, DRP, TVR, CNC, MMC, ANF, UCIN, UAP,

Scanned with CamScanner

ARTEXIM etc. Dimpotrivă, statul român funcţionează prin instituţii care se numesc Gheorghe Zamfir, Gheorghe Turda, Fănuş Neagu, Mircea Micu, D.R.Popescu, Barbu Brezianu, Dumitru Fărcaş şi alţii ca ei, imagini care sunt ferestrele României spre lume.

Dar împreună cu orchestra sa, Gheorghe Zamfir poate ţine loc de însuşi statul român, în sensul pe care l-a dat Platon în **Republica** sa. Zamfir e viitorul poporului român în care credea Mircea Eliade, opunându-l statului român, care ar trebui să dispară. Să dispară odată! Şi să rămânem doar cu instituţiile vii, adevărate, pe care nici statul actual, nici parlamentul, nici guvernele nu le pot realiza. România e neguvernabilă fiindcă are un stat slab. Puternic e doar poporul, doar individualităţile lui. Dovadă că toate guvernele care s-au succedat după '89 n-au făcut ceea ce a făcut un om singur. Gheorghe Zamfir este o instituţie a României care funcţionează, ca şi Gheorghe Turda şi alţii ca ei. Ba chiar Regele Zamfir ar putea să spună fără nici o reţinere, asemenea Regelui Soare: „*L'état c'est moi!*". Adică este un stat în stat.

Va fi însă o încleştare gigantomahică între aceşti titani ai culturii, ai spiritualităţii româneşti, şi armata de funcţionari statali care sug un popor cuminte şi bun, pentru a pompa seva lui în nişte instituţii moarte, în nişte cadavre, care nu vor ceda uşor, nu vor dispărea peste noapte numai aşa, fiindcă au profeţit nişte filosofi, dimpotrivă, vor mai face încă mult rău, fiindcă fac parte din fiara rănită, dar nu ucisă, a comunismului. Aceşti monştri de tip Băsescu, Patahârbici, Clismăneanu şi toată armata lor de liicheni, de lingăi, precum triada Patapleşanu, urăsc ceea ce face Gheorghe Zamfir, dovadă că n-au fost la nici unul dintre concertele pe care el le-a dat cu orchestra sa de când aceasta a luat fiinţă.

Ei nu mai iubesc demult poporul român, tricolorul sau imnul naţional, cu atât mai puţin ceea ce înseamnă rădăcinile lui spirituale, fiindcă ei nu-şi imaginează că ceea ce face Gheorghe Zamfir nu mai este pur şi simplu folclor, este *panzamfirism*, este simfonism dionisiac, este îmbrăţişare cosmică, este lacrimă în rugă, este demiurgie pusă în slujba idealului de neam. (18 iulie 2007)

Starea de graţie a modestiei naţionale

Acum două zile, Gheorghe Zamfir ne-a vizitat la redacţie să ia ziarul „Tricolorul", unde apăruse articolul meu **Demiurgia statală a lui Gheorghe Zamfir**, număr pe care nu-l mai găsise la chioşcuri. După ce a citit articolul şi a făcut un elogiu de invidiat condeiului meu, mi-a spus că i-a plăcut expresia prin care l-am diferenţiat net de Gheorghe Turda şi anume că el, Gheorghe Zamfir, „*e o stare de graţie a modestiei naţionale*". Şi că bine l-am prins pe Turda, care pozează, e băţos, artificial, exact opus mie, zicea Gheorghe Zamfir, care n-am nici gradele lui!

Scanned with CamScanner

Păi atunci de ce l-aţi mai invitat în spectacol?, am întrebat foarte mirat. Dar nu l-am invitat eu, ci Păvăloiu, preşedinta Fundaţiei „Valenţe umane", ea mi l-a vârât pe gât! Şi dvs. de ce aţi acceptat? Am acceptat, dar asta-i, că nu mai accept. Turda mi-a rupt spectacolul în două. Şi imediat după concert, în prezenţa doamnei avocat Paula Iacob, am rupt şi eu contractul cu Păvăloaia, care îmi impunea lucruri de nedescris. Eu i-am zis că în Orchestra Naţională de Folclor nu au ce căuta solişti vocali. E suficient vocea mea şi a instrumentiştilor mei, nu am nevoie de alde Turda, Calotă, Condurache, Ştefania Rareş, pe care voia ea să mi-i vâre pe scenă, credea că e patroana mea, că m-a făcut proprietatea ei.

I-am spus atunci lui Gheorghe Zamfir că şi mie mi s-a părut că e neserioasă această doamnă Păvăloiu, care mi-a dat cartea ei de vizită, i-am scris pe adresa de e-mail lucruri legate de concertul de la Parlament, cum ar fi faptul că am vorbit despre eveniment la emisiunea mea de la Cosmos Tv, că am scris articolul cutare din data cutare, dar nu mi-a răspuns niciodată, fapt total necivilizat, numai mitocanii se fălesc cu cărţi de vizită pe care nu le onorează.

Dar capacul cel mare, continuă Zamfir, l-a pus această madam atunci când a venit cu un evreu de-al ei şi mi-a cerut să prezint un concert la Ierusalim împreună cu o formaţie de jazz! Auzi cum confundă ea Orchestra Naţională de Folclor cu scălâmbăielile băieţilor ăia de culoare, care au ceva greţos, dizarmonic, fără legătură cu muzica pe care o fac eu. E cea mai mare jignire pe care mi-o poate aduce cineva să mă facă să cânt cu negrotei şi cu alde Ştefania Rareş!

Şi acum ce-o să faceţi cu Orchestra?, zic. S-a desfiinţat, răspunde categoric Zamfir. Cum aşa? Adică eu mi-am dat demisia. Şi dacă orchestra nu are dirijor, n-are cum să mai existe. Fără dirijor, o orchestră e moartă. Dar oamenilor, instrumentiştilor, ce

le-aţi spus? Le-am spus, cine vrea, rămâne cu mine, căutăm o altă sală şi orchestra va funcţiona pe numele Fundaţiei mele! Dacă din 28 de instrumentişti rămân 14, mai adunăm câţiva şi salvăm orchestra. Am în mine un şuvoi de melodii, un tumult de cântece pe care le-am cules de peste tot şi trebuie să le dau viaţă cu o orchestră mare. Dacă sunt mai puţin de 14 instrumentişti, aia nu e orchestră, e taraf. Şi taraf am mai avut. Eu vreau orchestră naţională, dar cine să te susţină, statul român? Bine aţi scris că statul român are instituţii moarte, cu Institutul Cultural în frunte, care, aşa cum aţi scris, e bordelul lui Patapievici! Nimeni nu vrea să existe această Orchestră Naţională de Folclor. Le stă în gât! Mai ales jidanilor! Păi n-aţi văzut, mi l-au adus pe dracu' pe scenă. Pentru mine, Turda e Satana!

Dar şi Satana, zic eu, face parte din ecuaţia sau conspiraţia universală. Bine aţi spus conspiraţie, se prinde iute Zamfir de cuvânt. Cred că e o dublă conspiraţie împotriva mea, şi naţională, şi universală, ce mai, vor să mă distrugă! Nu vi se pare suspect, adaugă el şoptit, că în urmă cu trei ani am fost judecat în Knesset, în Parlamentul Israelului, care mi-a găsit vina că sunt terorist, antisemit şi legionar?! M-au scos şi terorist! Auzi, eu terorist!

Poate terorist cu Naiul, zic, cu Muzica! Îi terorizaţi cu frumuseţea!

E lucrătura lor, continuă agitat Zamfir. Ei conduc lumea şi, dacă cineva nu e în graţiile lor, îl urmăresc, îl persecută până îl distrug. Aşa au făcut peste tot

Scanned with CamScanner

unde am lucrat, în America, în Franţa, peste tot. Acum s-au infiltrat prin intermediul acestei Păvăloiu, care îmi ştia condiţiile, că nu vreau să-l văd lângă mine pe alde Turda, dar nu s-au lăsat şi, dacă mai rămâneam cu ei, mult rău îmi mai făceau. Am preferat să rămân cu Dumnezeu şi cu poporul român!

Cine îl vede pe scenă pe Gheorghe Zamfir, zice că e încarnarea veseliei populare, a seninătăţii ancestrale, a belşugului harului, a împlinirii dumnezeieşti, nu-şi imaginează că în jurul acestui om bântuie spectre reale şi închipuite, că dincolo de bagheta magică a dirijorului se află o întreagă conspiraţie mafiotă, nu-şi imaginează că atunci când el devine una cu naiul, cu orchestra sa, cu muzica, cu datina, ceea ce îl face să se identifice cu starea de graţie a modestiei naţionale, plecându-se respectuos, ca într-o rugă, în faţa oamenilor simpli, ca şi în faţa aplaudacilor, nu-şi imaginează că această stare e singura sa alternativă la singurătate, la drama pe care o trăieşte de ani de zile! Nu-şi imaginează că acest om are un destin de excepţie, că are o sferă de gândire pur românească, în centrul căreia se află Eminescu, pe care îl consideră mai abisal decât Shakespeare (asta mi-a spus-o la Librăria Sadoveanu, unde a mers să ia volumul meu **Ţara originilor**, şi a văzut alături şi cartea **Shakespeare şi Eminescu**), nu-şi închipuie că în acest om sălăşluiesc eresuri de nebănuit, din Terra Blahorum, cum ar fi cuvântul *valah*, care se trage din Rig-Veda, şi care, la străbunii noştri, avea înţeles de Yahve, nu întâmplător el, Zamfir, aşa cum mi-a mărturisit, ar fi vrut să-şi spună Gheorghe Valahul. Fraţilor, vieţuieşte lângă noi un geniu şi toţi vor să profite de el, dar nimeni nu-l ocroteşte. Se aruncă bani pe toate prostiile, dar nimeni nu investeşte în această avuţie naţională. Statul român, dacă vrea să ne arate că există prin instituţiile sale culturale măcar, să investească în acest om, să-i dea tot ce-şi doreşte – *fără condiţii*.

Şi el nu doreşte mai nimic, decât un spaţiu de repetiţii şi să-i fie plătiţi oamenii, iar pentru acest „mai nimic", fiţi siguri, va dărui înmiit, va dărui ceea ce nimeni nu are atât de plenar: bucuria, veselia, fericirea în tumult. Daţi-i pace şi libertate lui Gheorghe Zamfir! Dar *fără condiţii*, domnilor! Fără pistol la ceafă! Nu poţi să-i pui condiţii şi nici să te superi pe un ales al lui Dumnezeu. E ca şi cum i-ai pune condiţii şi te-ai supăra pe însuşi Dumnezeu. (20 iulie 2007)

De ce rezistăm?

În cartea mea despre Sergiu Nicolaescu am un document în care controversatul regizor face o istorie a României din perspectiva trădătorilor, dovedind că un popor care şi-a făurit istoria numai prin trădări, de la „daci" şi până la „ultimul corupt", nu a avut Dumnezeu. Sigur, e uşor de contrazis un asemenea punct de vedere. Dovadă marile valori ale neamului, care au creat şi partea frumoasă a istoriei, şi sacralitatea ei. Da, dar prin sacrificii, zice Nicolaescu, prin jertfe, prin lupta cu tăvălugul creat de ticăloşi, de trădători, care până la urmă i-au strivit pe cei buni.

Într-adevăr, te întrebi, dacă am fost o ţară de ticăloşi, cum de au rezistat valorile României, cum de au creat ele pentru numele şi gloria acestei ţări, în

Scanned with CamScanner

care însişi preoţii s-au coalizat ca să răspopească o minune ca Ion Creangă?! De Eminescu nu mai vorbim, el a fost cu adevărat un martir, o valoare martirică.

Şi se pare că toţi care au făcut ceva pentru România au fost martiri, mai mult sau mai puţin. Şi mă gândesc numai la Brâncuşi, care a dus gloria ţării în veac, în timp ce ţara îl blama, îl dezmoştenea, îi refuza darurile, îl considera trădător, iar acum alţi ticăloşi vor să-l dezhumeze! La fel au procedat ticăloşii şi cu Enescu, pe care l-au izolat de ţară, l-au obligat să moară departe de ea, unde a şi murit, părăsit, într-un hotel, fără lumânare creştină la căpătâi, el, care a fost cel mai ales mistic pe care ortodoxia noastră l-a avut.

La fel procedează contemporanii noştri cu altă valoare, cel mai mare muzician român în viaţă, Gheorghe Zamfir, căruia îi aplică de ani de zile o absurdă prigoană, îl hăituiesc, l-au obligat la exil şi comuniştii, şi neocomuniştii, iar azi îl obligă la izolare. De ce? Fiindcă este un geniu conştient de sine, iar ticăloşii nu suportă aşa ceva.

Se pare că toate marile glorii ale României s-au realizat în afară, străinii le-au oferit şansele reale de împlinire, nu numai în artă, dar şi în ştiinţă, cum s-a întâmplat cu Henri Coandă, Nicolae Paulescu, Emil Palade şi mulţi alţii, ignoraţi în ţară, nesusţinuţi, ale căror invenţii au fost exploatate de savanţi străini, care au luat Premiul Nobel.

Da, români ca Tesla i-au făcut celebri pe savanţi de talie mondială ca Edison! Aşa cum Brâncuşi, Enescu sau Zamfir i-au făcut milionari pe mulţi străini, neica-nimeni!

Nu iau ca exemplu situaţia de azi a României, desţărată, ajunsă la 97 de miliarde de euro datorii, adică definitiv vândută, dovadă exodul în masă, milioane de români care pleacă, îşi caută un rost în alt parte, ca rătăcitorul Ahasver.

Am trimis un proiect la ICR şi la Guvernul României, Departamentul „Români de pretutindeni", pentru o carte despre artiştii români din America. Mi s-a răspuns: *„După ce că au fugit din ţară, acum să-i mai şi susţinem, să-i facem cunoscuţi?"*. Cu ce diferă acest răspuns faţă de cel al comisarilor staliniști? Se confirmă ceea ce se spune despre noua clasă politică, germinatoare de muşiţă şi amartaloi, de satanizaţi, ca Tismăneanu şi Patapievici!

Dar în epoca lui Eminescu, veţi zice, nu era la fel, nu colcăiau canaliile de pe uliţi? Ce l-a făcut totuşi pe un geniu ca el, care ştia germana, care studiase la Viena şi la Berlin, să renunţe la un destin internaţional şi să se reîntoarcă în ţară, să fie omorât într-un spital de nebuni? Probabil că lecţia asta a învăţat-o bine Brâncuşi, care a fugit cu pasul, să fie cât mai departe de această adunătură, care emană o înfiorătoare energie negativă, ca un ser paralizant, care amorţeşte o naţiune întreagă.

Aşadar, lucrurile se văd aşa, acum, când sărbătorim o nouă zi naţională, pe de o parte, o adunătură de pungaşi, un cuib de cuci, o otrăvitoare colcăială, o oligarhie care conduce prin jaf şi corupţie, o lume care trăieşte prin ură şi îşi educă alegătorii să înveţe să urască, iar, pe de altă parte, valorile, ivite la întâmplare, dar cu rădăcini adânci în izvor, multe realizate în mare parte în străinătate, cele din interior fiind adesea abandonate, strivite.

Scanned with CamScanner

Iar dacă România rezistă, rezistă prin aceste valori şi prin cei care le iau drept reper, o pătură însemnată a populaţiei, pătura ei bună, sănătoasă, care nu şi-a pierdut niciodată credinţa şi speranţa. (1 decembrie 2013)

Patriotism cu patrihoţi

Gheorghe Zamfir este un artist ca nimeni altul, o Pasăre Măiastră a ţării. Dar Ziua Naţională a fost umbrită de prezenţa lui la o emisiune de seară de pe B1 TV. A fost pe această sărbătoare ca un doliu naţional, fiindcă această valoare trăieşte cel mai cumplit paradox de pe pământ, fiind victimă a propriei sale genialităţi. Un fenomen şi un fenomenal paradox. El a ajuns să fie prigonit şi în afara ţării, şi în interiorul ei. E obligat la izolare. E obligat să ţină lecţii de patriotism.

Te întrebi, care să fie cauzele care îl determină pe acest artist să arunce anatema ticăloşeniei peste toţi? Pe de o parte, se laudă cu realizările internaţionale, cu victoriile care l-au propulsat în topul celor mai vânduţi artişti din lume, iar pe de altă parte, nu mai vrea să audă de străini, îi pune pe toţi la index, în aceeaşi barcă a ticăloşeniei cu alde Năstase, Geoană sau Adrian Sârbu!? Avea el atâtea discuri de aur şi de platină dacă rămânea ancorat de Electrecord şi ProTv, dar nu ajungea să fie reprezentat de Philips şi Mercury?

Nu mă îndoiesc că există cauze reale care îl fac să vorbească aşa împotriva binefăcătorilor săi. Nu le cunosc. Nu le expune pe înţelesul tuturor, iar la această emisiune m-a îndurerat faptul că s-a complăcut să fie în barcă cu un moderator şi cu un alt invitat care ne arătau că nu ştiu pe ce lume trăim. Confuzia era totală. Parcă erau nişte politruci ceauşişti. Fericirea nu există decât pe uliţa noastră. Noi suntem buricul lumii. Aceasta era teza.

Lui Zamfir i-am luat de nu ştiu câte ori apărarea. L-am invitat la o emisiune de-a mea de la Cosmos TV să-şi explice „retragerea", de ce nu mai cântă în America şi în Franţa, considerate până atunci patrii de suflet. E prezent şi în ultima mea carte **Vitrină şi culise**, unde arăt nedreptatea pe care o face Festivalul „George Enescu", care se desfăşoară de ani buni fără prezenţa lui. Dar un artist, pentru a fi cu adevărat complet, trebuie să tacă, să vorbească nu el, ci arta lui.

Gheorghe Zamfir e mort după politicale. Acest lucru îl coboară. Ce ar fi fost să-i vedem pe George Enescu sau pe Brâncuşi, de Ziua Naţională, emanând cât sunt ei de buni români!? Ei au adus gloria României fără să trăncănească verzi şi uscate despre patriotism. Iar Gheorghe Zamfir îi jigneşte, fiindcă nu au făcut ca el, nu s-au întors la matca! Dar matca o ai cu tine pretutindeni, ei au fost şi au rămas români oriunde i-au dus paşii. Români planetari. România a fost nedreaptă cu ei, nu ei cu România.

Unii spun că Zamfir a fost nevoit să plece din acele ţări calde fiindcă are de plătit nişte taxe, că americanii nu te iartă dacă nu eşti un bun cetăţean. Ori patriot trebuie să dovedeşti că eşti pretutindeni, nu numai la tine acasă. Nu ştiu care e adevărul, nu mă amestec în datoriile d-lui Gheorghe Zamfir, dar ar fi bine pentru imaginea lui de artist nemuritor să nu dea lecţii de patriotism.

Scanned with CamScanner

Patriotismul e compromis de patrihoţi. E greu să mai vorbeşti despre patriotism, să fii credibil printre patrihoţi, adresându-te altor patrihoţi. Ca în teoria lui Brecht, patrihoţii absorb orice morală, orice se spune împotriva lor. Şi aşa fac inofensivă orice acuză. Efectul anulează cauza. Zamfir este cine este, din altă plămadă, are verticală, el nu este Horia Gârbea sau Bogdan Stanoievici, nişte lingăi, nişte gângănii ajunse politruci şefi, care vorbesc exact în aceşti termeni de melomaci! Adică milioane de români care îşi caută o viaţă mai bună pe alte meleaguri nu sunt patrioţi, nu sunt români, or fi trădători de ţară, kaghebişti?! Dl. Zamfir spunea că ar umple planeta, am da lecţii la toţi, cu câte talente, cu câte valori are România, dar el nu a reuşit să menţină în ţara lui Orchestra Naţională de Folclor, să-i dea viaţă pe meleagul natal. Poate că reuşea în America!

Şi aberaţia lui Vasile Murariu, un alt participant la emisiunea cu pricina, că pleacă cu zece zile înainte de la orice turneu! De ce? Din dor de ţară! Deci nu se poate termina turneul din Chicago sau Monte Carlo din cauză că el nu mai poate de dorul ţării. Îl şi vedem pe Vasile, cum lasă totul baltă şi dă fuguţa acasă, fuge la căsuţa lui din Piatra Neamţ, să mulgă vacile! Era un om la locul lui acest comedian, dar a dat-o pe politichie. Îi place să se audă vorbind! Aşa cum un alt bun actor, Mircea Diaconu, a ajuns ministru şi a declarat că el, ca ministru, nu se lasă până nu-l deshumează pe cetăţeanul francez Brâncuşi şi-i aduce oasele la Hobiţa! Aşa cum mai înainte un alt actor bun, Ion Caramitru, a dat jos Coloana lui Brâncuşi şi a vrut s-o ia acasă la dl. Radu Varia!

E trist când văd artiştii prostituându-se. În loc să stea pe scenă, ei stau la tribună, dau lecţii de patriotism! Dar cel mai mult mă îndurerează Gheorghe Zamfir, un artist din stirpea lui Barbu Lăutaru şi Fănică Luca, pe de o parte, şi a lui George Enescu, pe de altă parte. Dar îi depăşeşte cu afirmaţii total necontrolate, mai ales din domeniul muzicii, când îl consideră pe Beethoven un reprezentant al diavolului, iar pe George Enescu îl deplânge că nu a scris muzică religioasă, aşa cum a scris el, Zamfir. E greu să ajungi la isihasmul enescian, să faci afirmaţii aberante, ca şi Holender, fără să ştii că Enescu a scris cele mai fantastice partituri mistice din creaţia muzicală a lumii! (3 decembrie 2013)

Scanned with CamScanner

Scanned with CamScanner

JURNALUL "ZAMFIR" 2

În căutarea portretului ideal

Întotdeauna, ca scriitor şi ca om, m-au fascinat drumul, spaţiile interferente, urmele limitrofe, ceea ce se mai numeşte, din punct de vedere filozofic, căutarea. A căuta, căutare, ce verb fantastic! Să cauţi, să cercetezi, să scormoneşti, să afli. Dar în ce scop e căutarea?, la urma urmei, te întrebi. Nu e o căutare oarbă, în van, de dragul căutării, e o căutare în scopul de a a-l găsi pe Dumnezeu, un lucru foarte greu, dacă nu imposibil, de aceea pui în loc modele, cauţi să revelezi portretul ideal, al unui om, al unei epoci, al unui reper artistic sau istoric. Sigur, sfinţii sunt portretul ideal, ei m-au fascinat întotdeauna. Dar pentru alţii sunt demonii, nu-i aşa? Estetica, mii de ani, a fost definită ca o cercetare în căutarea frumosului, până când a apărut estetica urâtului, din care s-a creat un alt gen de frumuseţe, în expresie artistică, desigur, care are ca obiect, deopotrivă, şi urâtul, şi frumosul.

Portretul ideal trebuie să ţină seama de acest contrast dinamic, care defineşte viaţa. Aşa am concept cele patru volume din ciclul **În căutarea portretului ideal** (2009 – 2010), aplicat la plastică, domeniul cel mai generos pentru a reflecta ideea de portret şi autoportret. Dar şi în cartea de faţă am încercat să realizez un portret ideal plecând de la un muzician. Şi am ajuns să creionez *portretul ideal al românului*, al Artistului român cu vocaţie universală, renascentistă. Iar acest portret poartă un nume, Gheorghe Zamfir. Este Gheorghe Zamfir chiar aşa cum îl prezint eu aici? Este el un fel de Leonardo al României? E mai ceva decât sfântul Eminescu, decât sfântul Enescu, e mai vestit şi mai cunoscut decât Brâncuşi, poate sta în rând cu sfinţii?

Sigur, eu am curaj să mă judece timpul, nu revista „Cancan" sau „Click", care nu ştiu cum să facă din Zamfir un mahalagiu, precum sunt aceşti mâzgălitori de dejecţii, care nu urmăresc decât scandalul, să satisfacă plăcerile de la buric în jos, orgoliile mitocanilor, micimea complexaţilor, care se cred una cu împăratul, fiindcă şi el e muritor! Dar în numele acestui adevăr, ei nu se ridică la înălţimea împăratului, ci, dimpotrivă, îl împroaşcă în toate felurile cu noroi.

N-ai să citeşti nimic în acele gunoaie, în mass-media în general, despre **Missa păcii** lui Zamfir, despre concertele sale de nai şi orgă, despre **Recviemul Român**, despre măreţia simfonismului creat de el, despre cum a ridicat el naiul la rang de instrument divin. Veţi citi câte neveste are sau nu are, veţi citi când a divorţat de ultima şi de ce o bătea cu un bici cu şapte şfichiuri, veţi citi că trăieşte cu „una" mai tânără decât el cu 77 de ani, dar pe care a prins-o că i-a

furat ultimii 2 000 de euro din geantă şi a aruncat-o peste şine, numai bombasticism ieftin pentru oligofreni ca ei. Oricâte slăbiciuni lumeşti ar avea Zamfir, nu merită să-i spui nici „dă-te mai încolo" unei asemenea valori, unui asemenea om, ales al lui Dumnezeu. Zamfir e un templu şi trebuie să mergi în vârful picioarelor în faţa lui, darămite când păşeşti în el!

Un cititor nepătimaş şi imparţial va descoperi în acest portret ideal pe care i l-am făcut eu aici lui Zamfir şi umbre, şi derapaje, fiindcă şi titanii au defecte, cum a spus Homer, pe care l-am citat la începutul cărţii, dar spuse şi analizate în lumina marilor sale calităţi.

Aşadar, i-am făcut un portret viu, nu am creat o fantoşă, un chenar lipsit de suflu. Zamfir este prezentat şi cu exagerările sale, şi cu limitele sale, şi cu tentaţiile materiei, dar dincolo de tot păpurişul existenţial, străluceşte esenţa sa, fulgerul muzicii, flacăra românismului, coloana vertebrală a artistului, trunchiul pomului sănătos, care se hrăneşte direct de la izvor.

Nimeni nu a avut acces la Sunetul Primordial ca el. Nimeni cu i-a auzit tainicul melos al infinirii dumnezeieşti, vindecătoare şi lucrătoare.

După cum nimeni nu a cunoscut, în chipul cel mai paradoxal cu putinţă, hărţuirea şi umilinţa, într-un mod curat sadic, tembel: o agresiune făcută pe faţă, cu zâmbetul pe buze, lăsându-i libertate să se manifeste, să umble, dar ţinându-l în şah cu baioneta poruncitoare: *„Distrugeţi-l pe Zamfir!"*

Statuia artistică a lui Gheorghe Zamfir a fost mereu împroşcată cu venin. Poate să fie de vină şi tentaţiile lui pământeşti, de ordin politic, în primul rând, cum ar fi cochetăria cu un partid sau altul, dar mai ales donquijoteasca sa candidatură la preşedinţia României, care i-a creat adversari din subterană. Apoi atitudinile sale faţă de evrei, pe care i-a împărţit în două, în evreii biblici, foarte respectaţi, şi evreii satanici sau sionişti, pe care îi consideră cauza multor rele de pe pământ, deşi există evrei contemporani pe care i-a admirat şi cu care a colaborat magistral, precum Harry Brauner.

Eu însă am fost mereu de partea Artistului.

Aşa am fost toată viaţa. Lucram la Casele de filme, în plin comunism, şi apăram numai regizorul, creatorul principal al unui film, nu-mi făceam adică treaba de redactor care veghează să nu se strecoare „şopârle" în scenariile pe care le primeam de la CCES să le citesc. Mă bucuram chiar când găseam câte o „şopârlă" şi îi sugeram regizorului cum să o strecoare mai bine, ca să treacă de cenzură.

Sau alt exemplu. Despre actorul Constantin Rauţchi se spunea că e beţiv, alcoolic, dar despre câţi actori nu se spune aşa? Niciodată însă nu am ţinut seama de aceste vorbe. I-am închinat texte de pus în ramă. Rauţchi, când păşea pe scenă, parcă păşea într-un templu. Lăsa afară, în culise, toată zgura. Teatrul pentru el era o religie.

Pe Zamfir l-am iubit din prima clipă când l-am văzut pe scenă. El avea alura şi starea unui isihast. Cu naiul la piept, parcă era o icoană. Iar după ce i-am studiat, cu voia sa, viaţa, am constatat că păcatele sale lumeşti sunt cu totul insignifiante faţă de cele ale guvernanţilor, faţă de cele ale călăilor săi, cum ar fi Sârbu, Băsescu sau Iliescu. De aceea, nici nu înţeleg de ce toată încrâncenarea sa de a le dovedi proştilor cine este, cine a ajuns?

Scanned with CamScanner

La urma urmei, nici nu aş putea face un portret ideal mort, ca o schiţă pentru o gazetă de perete, şablonard, fiindcă nu ar fi convingător, iar scriitorul din mine mă împinge mereu spre antiteze, să reflectez ceea ce spune Eminescu despre ele: „*Antitesele sunt viaţa*".

Iată, am să transcriu acum câteva gânduri fierbinţi din **Jurnalul „Zamfir"** notate din momentul când am avut lansarea **Istoriei** la Festivalul „Enescu", a doua lansare după aceea de la Librăria „Sadoveanu", despre care am scris deja.

17 septembrie 2015

Zamfir mi-a adus o sacoşă plină cu documente, în special afişe de la turneele lui americane şi europene. E ceva incredibil. Nici un artist român nu se poate lăuda cu aşa ceva, cu concerte în toată lumea şi cu poze alături de Papa Ioan Paul al II-lea, de împăratul Japoniei sau de monştri noştri sacri, Cioran şi Eliade.

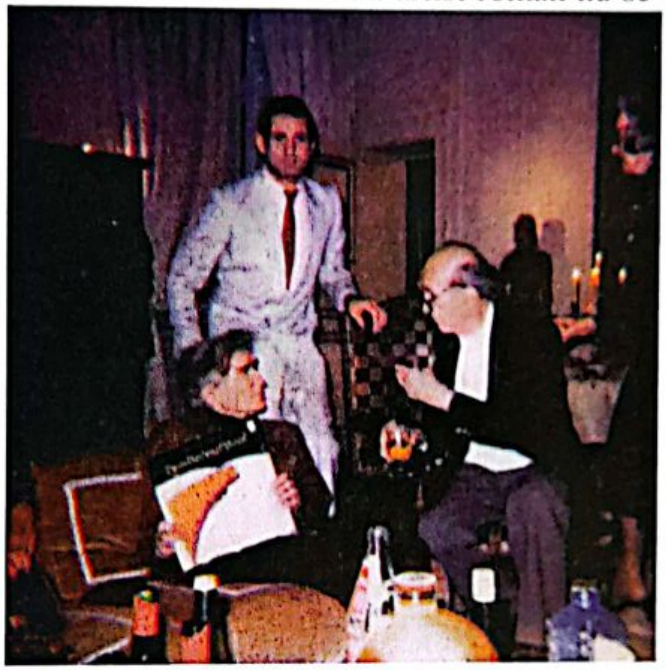

Cu Emil Cioran şi Mircea Eliade, în apartamentul său din Paris

Eu vreau să aflu secretul, de ce politrucii, oamenii politici în general, au vrut mereu să-l îngenuncheze. El nu a fost niciodată aliat cu puterea de pe pământ, ci doar cu puterea absolută, Dumnezeu.

Am pe umeri o sarcină uriaşă, o mare răspundere, să scriu o carte despre un cosmos, ca un cristal cu mii de faţete.

Sper să fiu sănătos, să pot să termin această carte. E o adevărată sisifiadă, mai ales că trebuie să spun şi nişte adevăruri incomode, ceea ce nu ştiu dacă le va fi pe plac unora sau chiar lui.

Mă cam doare inima de când am citit cum i-a explodat inima lui Vadim. Zamfir a venit la Bucureşti să meargă să-i aprindă o lumânare. Cică la biserica unde e depus, ar fi pelerinaj. O fi. Dar morţii cu morţii şi viii cu viii. În cazul lui Vadim însă, cred că mort e mai simpatic decât era ca viu. Zamfir a ţinut la el. Fiindcă era anti-american. Ca şi el. Şi se miră de ce eu vorbesc aşa de frumos despre America.

Fiindcă eu vreau să aflu ce e imperialismul. Şi unde pot să aflu mai bine, dacă nu acasă la el? Noi ce vrem? Vrem capitalism sau comunism? Nici noi nu ştim ce vrem! Şi ce suntem, un amestec, o spoială de capitalism cu mult zaţ comunist. Abia azi „omul nou" pompat de comunism este la putere, în desfăşurare, în România! Toţi foştii comunişti şi securişti sunt la defilare. Îi spuneam lui Roşca-Stănescu, te văd mereu pe post, tu din ce perspectivă vorbeşti, din ce perspectivă educi poporul?

Scanned with CamScanner

Zamfir mi-a dat dreptate. Nu suportă nici el astfel de oameni. Când a auzit de acest nume, i s-a făcut rău! Păi cine face azi educaţia poporului? Pavel Coruţ, Dan Diaconescu, puţin mai hăisa Ion Cristoiu, Nistorescu, CTP şi alţi deformaţi de timp! Nu mai spun de marile educatoare Oana, Bahmu, Nuţi, Loredana, Andreea şi iar Andreea. Iar şi mai hăisa, pe craca cea mai de jos, ne inundă Bănică Junior, Chirilă Junior, toţi juniorii şi maneliştii, infern, nu alta. Oare România şi-a pierdut artiştii, actorii, cântăreţii, nu mai există şi alţii, nu s-au plictisit „fanii" de aceleaşi şi aceleaşi murături răsuflete?!

Dar, la urma urmei, i-am spus de ce mă simt cel mai bine şi cel mai bine pe pământ în America, nu pentru America, ci fiindcă acolo se află fetele mele!

*

Fetele mele şi Violeta mi-au urat succes la lansarea de azi. Credeam că m-au uitat, că am rămas singur!

Nu-l mai am nici pe Zamfir... am rămas numai cu prezentatorul Viorel Cosma, dacă o veni, fost ofiţer, general de armată, ce, nu ştiaţi?, cu o pensie ameţitoare!, cum mi-a spus Zamfir.

Am ascultat aseară Filarmonica din Viena cântând catastrofal Haydn şi Bhrams şi, Dumnezeule mare, nu e loc pe scena acestui Festival de Zamfir, un fenomen cum se întâmplă la o mie de ani o dată!

El a asimilat toată istoria muzicii, a cântat Bach, Mozart, Vivaldi, toate sonurile vestite, şi le-a trecut prin românismul său fantastic, exprimat prin folclor.

Le-am trimis fetelor mele art. de azi (vezi **Lecţia de românism**) şi le-am rugat să se oprească puţin la piesa **Delirium**. Aşa ceva nu a mai creat nimeni. E ceva ce depăşeşte toate geniile de până acum. Nici Mozart în muzică şi nici pişicherul de Caragiale în proză nu ar fi imaginat aşa ceva.

Cu voie de la Zamfir sau în colaborare cu el, o astfel de piesă trebuie să prelucraţi voi, le-am spus, este mai ceva decât tot ce şi-au închipuit negrii cu melosul lor din zona *negro spiritual*. Originea ei se află în „Spitalul Amorului" lui Anton Pann. Nu ştiu dacă o are înregistrată, să v-o trimit, deşi el înregistrează tot, aşa cum eu îmi notez tot! Însă, nota bene, e o piesă de o spontaneitate pură. Nu poate fi imitată. El e şi un mare actor. Şi are şi o voce colosală!

Oricum, felul cum vede Zamfir lumea, implicit muzica, din perspectiva melosului popular românesc, clădit pe albia Sunetului Primordial, este ceva unic, fenomenal.

24 sept.

Foarte interesantă întrebare mi-a pus azi Violeta, dacă fetele mele seamănă cu mine, fiindcă şi ele confundă arta cu realitatea? Aşa o fi?! Dacă iei realitatea drept artă, nu e bine, dar materia primă a artei este realitatea, nu? Singur, mai există şi o a doua realitate, mult mai importantă, realitatea din cer sau realitatea ficţiunii.

Scanned with CamScanner

Mă gândesc, dat fiind trăirismul său special, dacă Zamfir face distincţia dintre realitate şi scenă? De multe ori, îl simt şi în viaţă de parcă ar fi în transă. De fapt, după orice concert, el simte nevoia să vorbească cu oamenii, să audă glume, cum îi spunea Taica Vasile Blendea / Blândea, când l-am cunoscut, pentru a ieşi din nepământeasca stare de pe scenă, care îl consumă enorm, slăbeşte câteva kilograme!

Cheia transei unui artist este să fie sănătos. Numai sănătatea îţi dă putere şi te face să scapi de spectre, fiindcă nu există excepţie, toţi avem spectre, când luăm visele sau faptele de imaginaţie drept realitate.

E atât de frumos să ai har şi să te foloseşti de el pentru a crea! Un artist nu trebuie să se joace cu acest dar. Noi suntem fiinţe foarte fragile, dar creaţia nu se împlineşte decât numai şi numai dacă eşti sănătos, *e-chi-li-brat*!

Mă uit la Zamfir, ce minune!

Cauza vitalităţii lui trebuie găsită în copilărie. A avut o copilărie perfectă, ca a lui Creangă şi Enescu. Citesc cartea sa autobiografică, e de neînchipuit!

Delirul lui, care e cheia conceptuală, se datorează sănătăţii, energiei din el, entuziasmului.

*

Vorbim de lup şi lupul la uşă. M-a sunat Gheorghe Zamfir. M-a invitat la un concert de-al său care are loc la Bacău mâine seară.

Vine mâine dimineaţă şi mă ia cu maşina de la coloane, de la „Adam", unde mă întâlnesc cu el de obicei. Va fi un concert cu taraf.

Spunea că l-au văzut concertând cu orchestre mari, ca Orchestra Naţională de Folclor, cu orchestre mai mici, precum "Zamfir 50", când a cântat şi muzică simfonică, iar acum vrea să mă ducă să particip şi la un concert de-al lui cu taraf.

Mi-a propus întâi să merg cu trenul până la Găeşti, de unde să plecăm direct la Târgovişte spre Bacău. Dar să fiu la 10 în gara la Găeşti. Circulă trenuri din oră în oră.

I-am spus că nu pot. Nu garantez să pot fi la 10 la Găeşti. Cine mă scoală? Mă scol eu, sigur, dar mă chinui, nu mai pot să dorm toată noaptea. Mai este şi soluţia cu Maxi-Taxi de la Gara Basarab. La fel, merg din oră în oră.

Tot un drac. Aşa că a spus că o să facă un efort să vină să mă ia. Drumul lui nu trecea prin Bucureşti şi cică de la Găeşti, dacă plecăm de acolo direct, e cu 80 de km mai scurt.

Dar o să facă un efort pt. mine. El are o şansă enormă, fiindcă o are lângă el pe soţia sa, Nicoleta. Ea conduce. Ea e pavăza lui. Ea face toată bucătăria. Are şi o soră, Monica. Şi ea îl ajută pe Zamfir. Sunt două surori foarte frumoase, ca voi, cum le-am scris fetelor mele.

Apoi au prietene, prieteni. Nu vă puteţi imagina ce bază pune Zamfir pe relaţii rubedeniale şi prieteneşti. Tot satul sare pentru el, la o adică, deşi doar cu vorba, fiindcă încă nu i-au făcut statuie, cum nici mie nu mi-au făcut gridanii, de, aşa sunt ţăranii, dacă nu faci minuni, nu cred! Dar Zamfir nu a făcut minuni? Dacă nu a mai făcut nici el minuni, atunci cine? Zamfir mi-a spus că singurul

Scanned with CamScanner

lucru pe care l-au făcut până acum pentru el găeştenii a fost Festivalul de Nai. Tot e ceva, nu? Toată planeta i-a organizat concerte, numai acasă nu s-a deranjat nimeni!

Şi ele, aceste relaţii, îl ajută să supravieţuiască frumos. E o întreagă gridophanie.

Vom înnopta la Bacău. Apoi mi-a spus că vom reveni la Găeşti, unde voi sta două, trei zile, să văd colecţiile lui de discuri, pictura şi celelalte.

Aşadar, le-am scris alor mei, dacă trei zile nu vă scriu, să nu vă faceţi griji, ştiţi unde sunt.

M-a sunat şi de la Mănăstirea Buciumeni, când mă duc acolo?

Nu ştiu ce să fac, cred că nu mă mai duc. Zamfir zicea că de la Bacău, la întoarcere, poate să mă lase la Tecuci sau mă duce chiar el la mănăstire, dar nu vreau să mai pierd timp preţios, deşi nu mi-ar strica o baie de rugăciuni.

Nici el nu are timp. Trebuie să plece în Turcia, are un turneu acolo, trebuie să se pregătească.

În fine, le-am mai spus, trebuie să mai înţelegeţi un lucru. E cel mai important artist pe care îl cunosc. Am cunoscut mulţi, sute, dar nu se compară. Simt că pot realiza ceva deosebit pentru el, pentru cultura ţării şi a lumii. Fiindcă sper ca această carte să aibă şi o ediţie în engleză sau franceză.

Nu-l pot presa cu nici o condiţie bănească, aşa cum mă întreabă el şi cum îmi spune Nicoleta, fiindcă şi munca dvs trebuie plătită, nu? Nu, eu nu pretind nici un leu. O fac de plăcere. Iar dacă trebuie, lucrurile se vor rezolva firesc. Întotdeauna ele se încurcă sau se compromit dacă în joc intră problema banilor. Nu vă puteţi imagina, le-am mai scris fetelor mele, în Autobiografia lui Zamfir ce cumplite sunt aceste pagini legate de bani! Brrrr! Toţi dracii mişună acolo!

El îmi dă şansa să trăiesc lucruri deosebite.

E viaţa mea. Nu pot să o condiţionez ca la piaţă.

Las să lucreze Dumnezeu, fiindcă aceasta este Minunea Zamfir, el nu-i un liber-schimbist, un liber-cugetător, el are Dumnezeu.

*

Multe curiozităţi sunt legate de iubirile lui Zamfir, cum este acum Nicoleta. Eu am scris că e soţia lui. Dar presa scrie că e doar amanta lui, cu care vrea să se însoare. Ştiu că atunci când l-am cunoscut avea o prietenă, o naistă, dintre elevele lui. Şi ea cânta în orchestra lui. Dar nu m-a interesat să aflu mai mult. De ce? Pentru ce? E viaţa lui privată.

Ţin minte că Enescu a fost de o discreţie totală cu viaţa lui. El a trăit 30 de ani pe lângă Maruca Cantacuzino până acesteia i-a murit soţul, ca să se căsătorească apoi cu ea. A fost o mare iubire. Un mare sacrificiu. El a dovedit o răbdare de fier, urieşească, de parcă nu ar fi fost român, ci un zeu al fidelităţii. Numai pe ea a aşteptat-o toată viaţa, să fie liberă, să spună DA.

Între timp, Maruca nu a fost cuminte. A fost amanta lui Nae Ionescu şi Valentin Lipatti. Dar nu aflăm nimic despre aceste aventuri din memoriile lui Enescu. Alţii ne spun. De la alţii ştim. Aşa cum şi eu ştiu de la alţii ce face Zamfir cu iubirea lui. E treaba lui privată. Nu mă priveşte. Şi îmi pare rău când

Scanned with CamScanner

citesc pe internet mizerii apărute în „Cancan" sau „Click", unde idioţii se bagă cu cizmele în viaţa lui. Asta se întâmplă fiindcă, într-un fel, şi el le dă apă la moară, adică le răspunde la telefon şi le spune una, alta. Iar ei fac din ţânţar armăsar.

Eu i-am spus cum procedez. Când mă sună cineva de la vreun post de televiziune, cum s-a întâmplat cu Mă(gă)ruţă, îl întreb: „Vin, dar cu cât o să mă plăteşti pe emisiune? Am auzit că lui Urâtu de la Gândul îi daţi 500 dolari pe emisiune!" Şi cu asta i-am rupt gura, nu mă mai caută. El îmi spune că-mi face publicitate, dar eu nu am nevoie de aşa ceva. Nu vreau să fiu cunoscut şi citit de măgari.

Apoi eu mai am o armă, internetul. Dacă cineva denaturează o informaţie, imediat iau atitudine. Iar când îl aveam avocat pe Cerveni, el se ducea personal la redacţiile respective şi făcea ordine. Cum a fost şi cazul cu postul Prima TV, care avea o emisiune, "Mondenii", o mai are, unde le tot bălăcărea pe fetele mele. Şi avocatul s-a dus şi le-a spus, dacă continuaţi, veţi primi o citaţie. Ne întâlnim la tribunal. Aşa am reuşit să fiu lăsat în pace.

Zamfir nu are nevoie de reclamă asta de doi bani, deşi se spune că şi „reclama negativă" aduce glorie şi bani! Aduce pe dracu'! Când lucrurile merg bine, poate se mai remarcă vreo înjurătură, dar când totul e pe fond negativ, şi politic, şi economic, şi cultural, se pierde în marea masă a înjurăturilor. Face ca paznicul să fie egal cu directorul fabricii. Artistul trebuie să rămână în barca lui, să vâslească în împărăţia lui, care este o împărăţie de elită.

*

Nu ştiu dacă Nicoleta e naistă sau numai cântăreaţă de muzică populară, dar voi afla mai multe chiar de la ea şi am să informez exact cititorii.

M-a sunat chiar acum câteva minute din nou Zamfir şi mi-a confirmat că vine mâine la zece şi mă ia. Să-mi iau cică şi o cravată, fiindcă e un concert de seară, festiv.

De unde cravată, eu nu port aşa ceva!? Toate cravatele le-am dat unui vecin când am plecat la NY şi mi-am păstrat doar una, care îmi place tare mult, dar am dus-o cu mine acolo, departe, peste ocean. Ca şi multe haine. Costumul gri, de pildă. Dar mai am aici o haină de concert. Şi o cămaşă nou-nouţă, încă n-am purtat-o. Am s-o inaugurez acolo.

Sper ca totul să fie bine.

Ca în filmul **Being Flynn** (2012), pe care l-am văzut aseară, în care Robert de Niro joacă rolul unui scriitor homeless, care, până la urmă, datorită entuziasmului său de nedescris, care îl face să nu se dea niciodată bătut, reuşeşte să obţină un costum nou şi o locuinţă de la stat!

<u>În aceeaşi zi</u>

Fetele îmi scriu că articolul meu despre Enescu (**Minunea minunilor**, n.a.) „este foarte bun, ca toate celelalte".

Nu-i un articol ca toate celelalte, le-am răspuns, aşa cum **Simfonia cu cor** nu este ca toată muzica lumii. Enescu ne-a arătat aici cum sună muzica

Scanned with CamScanner

Paradisului. Şi ele mă îndeamnă să le spun celor de la Festival „să faceţi împreună propunere la CNC pt filmul artistic **George Enescu**. Tu eşti cel mai îndreptăţit să scrii scenariul acestui film".

Dar un film artistic despre el am făcut. Se numeşte **Alesul lui Dumnezeu**. E cu actori. Aşa ceva nu aş mai putea face. Nimeni nu ar mai putea face, fiindcă actorii principali din el au murit şi sunt de neînlocuit.

Să mai repet, să fac o variantă, e ridicol şi inutil.

Şi să încep iar un drum de căciulire la împărăţie, e şi mai trist.

Pe de altă parte, Festivalul nu e interesat de aşa ceva. Cât m-am chinuit să impun docudrama enesciană, să fie proiectată în Piaţa Festivalului!!! E un festival cosmopolit, confiscat de străini.

Am vorbit cu Stelian Tănase, la TVR s-ar putea face, dar vreau să fac altceva.

Însă acum e un mare scandal cu TVR. E falimentar. Stelică a fost chemat la comisia parlamentară să dea raportul. El i-a sfidat şi e pus pe lista neagră, îl vor înlocui curând, fiindcă TVR este post politic, nu va fi niciodată liber, independent, cu adevărat. Cauzele le-am arătat pe larg în cartea **Teroriştii din Turn** (2002).

Am să încerc altceva, mult mai interesant şi încă nefăcut de nimeni, *un film despre Zamfir*, care e un personaj mult mai complex decât Enescu. Sigur, mai potrivit ar fi un serial TV, în stil BBC, cu episoade axate pe dimensiunile lui, cum le stabilesc eu în carte. Cartea este un astfel de document pentru scenariu. Un scenariu arborescent, cum îl numea Camil Petrescu. Zamfir e nu numai naist şi compozitor (peste 300 de lucrări compuse, Enescu are circa o sută!), dar e şi poet, prozator, pictor, memorialist, om de lume, un aventurier al planetei în lung şi în lat, fără egal, un miliardar falit, cu femei satanice, o, ce subiect hollywoodian! Chaplin şi-a dovedit femeile, dar Zamfir a fost vampirizat de ele.

Să vedem. Deocamdată scriu cartea despre el. Substanţă de un scenariu perfect am. Dar de aici până la film, e un drum lung. E greu, fff greu, întrucât nici el nu a atins faza milionarului generos, dat fiind că e departe de a fi milionar. A fost miliardar (în lei, el zice în dolari!), dar au avut alţii „grijă" de miliardele lui. Când aude de Amazon, îi vine să scoată pistolul (deocamdată, nici pistol nu are, are doar un briceag, e ca un prieten nedespărţit!). Dar de vină nu este reţeaua de comercializare, ci firmele care i-au piratat albumele, care au făcut contractele cu Amazon! Cine m-a pus să-i arăt cartea despre Brâncuşi care mi-a apărut la Amazon!? Acum, cu tot ce câştigă, îşi întreţine casa, o casă-palat, cu zeci de camere şi acareturi, şi îşi întreţine familia şi cei 28 de câini, din câte am auzit! Iar viitorul e în ceaţă.

28 sept.

Am revenit.

Zamfir a vrut să mai rămân la el o zi, dar nu am mai rezistat. Sunt stors. Trei zile de informaţii supradense de la un cosmos. Am de lucru o lună.

E un supraom.

Scanned with CamScanner

Gândiţi-vă numai că el singur a ridicat un palat cu trei etaje, că are 35 de câini, 5 pisici şi 8 papagali, o livadă cu 115 pomi fructiferi plantată cu „mânurile" sale şi încă nu e terminată casa, plus alte proiecte năucitoare!

Totul este de neimaginat. Nu am citit să aibă şi să gospodărească aşa ceva despre nici o vedetă americană.

Dar toate le voi scrie în carte, pas cu pas.

Am să revin la el, fiindcă mai avem 5 capitole mari de discutat.

Acum, le-am spus fetelor mele, vă scriu numai ceea ce este strict legat de voi.

În după-amiaza asta, pe terasa vilei, cu vederea spre turla bisericii unei mănăstiri aflate într-o pădure uriaşă, care ocupă tot orizontul, la iPad-ul lui, la care umblă Nicoleta, am văzut câteva filme cu voi, în primul rând cele 3 videoclipuri de pe iTunes.

La melodia **Cover Me**, Zamfir, care este un fan(t)a(s)tic om religios (toată casa e plină cu icoane, are chiar şi o capelă la unul din etaje), a spus că ar ieşi ceva grozav dacă aţi cânta împreună această piesă, el să vă acompanieze la nai.

Nu vă puteţi imagina ce concert a susţinut la Bacău, în faţa a 80 de olandezi, care au celebrat un eveniment cu o Asociaţie a lor ce funcţionează în România.

Atât trebuie să ştiţi, că americanii au întocmit următorul top al celor mai vânduţi muzicieni din lume, din toate timpurile:

1) Michael Jackson, cu peste 1 miliard de discuri
2) Gheorghe Zamfir, cu peste 750 milioane
3) Elvis Presley, sub 750 milioane
4) Beatles, sub 700 milioane

Revista „Bilboard" l-a numit *Zamfir superstar*, iar Casa de discuri „Mercury", cu care el avea contract, îl botezase *Vindecătorul*!

Zamfir mai spune că ceea ce nu se scrie sunt cele 500 de milioane (?!) de discuri piratate.

Casa lui e plină cu discuri de aur şi platină. Mi-a povestit pe tot drumul de la Bacău spre casă, deci câteva ore bune, cum a fost prădat de toată averea.

Bref, trebuie să vă gândiţi cum îşi poate recupera o parte din bani. Sigur, am să vă dau detalii, dacă şi el e de acord să-l ajutaţi.

Şi gândiţi-vă la o colaborare cu el.

El n-a mai fost în America de când cu exilul său şi dezastrul din Canada şi Franţa.

Nota bene, Zamfir nu poate veni acolo decât dacă o Casă de discuri, cum e Casa voastră, Imagem, să spunem, e interesată să organizeze un concert în care să fiţi împreună.

El e un superstar, fff cunoscut acolo în mediile muzicale.

Revenirea lui ar fi un delir.

Eu îl voi convinge să revină.

Vă repet, nu i-am pus nici o condiţie legată de cartea la care lucrez, o carte fff grea, cu o arhitectură labirintică, nu mi-am imaginat că e atâta de muncă, fiindcă nu i-am cunoscut casa şi culisele carierei, ale prădării, în special. E dificil să te bagi în aşa ceva. Unde e vorba de bani, mereu apare necuratul care

Scanned with CamScanner

şi-a vârât coada. Prefer să colaborez cu îngerii decât cu dracii. Dar am să-l rog să facă un pas spre voi, deşi el este acum în faza un pas înainte, doi paşi înapoi. Se pregăteşte de nuntă. Adică de o nouă viaţă. E tânăr, e frumos, e voios.

Nu ştiu *eu* în ce fază oi fi, dar de atâta scris la cartea lui simt mereu o gheară în piept, de la zecile de ore state non-stop la computer, apăsând pe taste! Înainte făceam pauză câteva minute după fiecare oră. Dar acum nu mai fac deloc, sunt într-o continuă concentrare şi, după vreo trei ore, când mă ridic de pe scaun, simt puternic acea gheară care s-a instalat vârtos.

Este cea mai mare aventură scriptică din viaţa mea. M-am înhămat la o Golgotă. Sunt Patimile mele întru Zamfir. Nu vă puteţi imagina ce înseamnă dezvăluirile legate de viaţa lui, apoi tot portretul complex al acestui nebun artist, de o inconştienţă strigătoare la cer, cum numai geniile pot fi. Ce face el e o continuă sinucidere, dar el îl are pe Dumnezeu, care îi dă tărie să ducă crucea, s-o ia mereu de la capăt, să aibă în pieptu-i de oţel şapte inimi, şapte vieţi.

Vă repet, cartea mea nu e un concert de muzică populară, pe care o ai în vine, te naşti cu ea, şi un analfabet o înţelege, e o Golgotă care trece prin toată biblioteca lumii, şi prin cea cultă, şi prin cea ocultă! Dacă nu ai scară să cobori în adâncuri, şi scară să te urci la cer, n-ai acces la speculaţiile ei, rămâi undeva în aer, agăţat ca o ladă de un vârf de macara!

Sunt frânt, mă întrerup aici, voi luaţi act de ce v-am scris şi mai vorbim.

Cu toată încrederea, aţi fost mereu cu mine în această excursie de lucru, în care continuu am notat, un caiet plin, nu m-am relaxat deloc.

*

Fetele mele mă ridică în slăvi, şi eu pe ele. Avem de ce. Ele mă întreabă dacă *„Dl Gh. Zamfir are acum casă de discuri?"*. Apoi mă roagă să-i mulţumesc, *„Mulţumeşte-i mult, mult de tot D-lui Zamfir că s-a gândit la noi!!! Bineînţeles că vom colabora. Cu mare, mare plăcere!!"* Doamne-ajută!

Evident, le-am răspuns că el nu are casă de discuri, are o Fundaţie, la care va scoate şi cartea mea despre el, conştient fiind că e muncă multă, dar mi-a spus că nu-mi va părea rău. Ce să-mi pară rău? Eu îmi propusesem să termin romanul pe care l-am început acum trei ani. L-am numit **Mahalaua**. E o parabolă despre România, pe un subiect vital. Dar poate să mai aştepte. Cine ştie ce sau cum e mai bine, să termin romanul sau să scriu cartea despre Zamfir? Cred că e bine să le fac pe amândouă.

Casa lui de discuri se numeşte Mercury, dar acum e liber de contract.

Timp de peste 20 de ani a colaborat cu Philips, care a luat o avere de pe urma lui. Dar ţeapa imensă i-a dat-o chiar avocatul lui, un canadian evreu, care a dispărut şi ar vrea să recupereze măcar dobânda de la banii furaţi. Plus că fiscul francez are să-i plătească o grămadă de bani!

Eu i-am spus că voi aveţi un avocat. Vorbiţi cu el dacă poate să se ocupe de acest caz.

Şi le-am subliniat din nou: Ca să-l câştigaţi pe Zamfir, să revină în America, nu se poate decât dacă găsiţi o casă de discuri sau un sponsor care să

Scanned with CamScanner

organizeze un concert sau un turneu în SUA, normal, să faceţi un program împreună, să repetaţi, să puneţi tot show-ul la punct, în amănunt.

Singurul impediment este că el nu ştie să umble la computer, umblă soţia lui, Nicoleta, dar ea e atât de ocupată cu gospodăria că nu comunică, nu are vreme să scrie pe computer nici un OK. Cred că Obama e mai liber decât ea! Şi nu mă îndoiesc că stă cu gândul să aibă concerte împreună cu Zamfir, *why not*?! Uitaţi-vă pe You Tube, căutaţi, daţi de un concert al ei cu Zamfir şi Orchestra Naţională de Folclor, când încă nu era desfiinţată. Ea e solistă vocală, iar el dirijează faimoasa orchestra. Nicoleta este născută într-un sat din judeţul Alba, în apropiere de Lancrăm. E o zonă fabuloasă, virgină, ca în Padora din **Avatar**.

Ea şi familia ei, un frate pictor, părinţii lor, l-au ajutat enorm pe Zamfir să termine casa. Când el pleca, stătea de pază tatăl Nicoletei. Acum au o familie angajată din Orăştie, care se ocupă de casă, de câini etc.

Nicoleta a terminat Conservatorul, clasa de canto, de soliste, la fel sora ei, care îşi dă acum masteratul, tot ca solistă, aşa că ele au tot interesul să-l cucerească pe Zamfir.

Însă el e Moromete, ţăranul naist devenit planetar, cu viziuni amestecate, solare şi tenebroase, obscurantiste, din tainele universului. Ceva greu de înţeles. Toate aceste viziuni le-a tradus în tablourile pictate. El îmi explică tot ce-l întreb, am avantajul că stăpânesc materia, înţeleg ce vrea şi el înţelege ce pot, dovadă că mă consideră „*cel mai mare scriitor român în viaţă*". Aşa m-a prezentat la Bacău, aşa mă prezintă peste tot.

La Bacău, am mers după concert la un prieten al lui, sirian, un milionar, din restaurante. Care a vrut să-mi cumpere 10 cărţi. Nu aveam la mine decât două. Şi i le-am dat.

Iar Nicoleta era supărată că Zamfir nu a invitat-o să cânte şi ea. Mi-ar fi plăcut s-o aud. Dar el nici nu vrea să audă de aşa ceva. A cântat cu un taraf de tineri din Chişinău, care au program zilnic la Carul cu bere din Bucureşti. Sunt foarte talentaţi. Flautistul, deci taraf cu flaut, e o excepţie. Sunt trei fraţi. Flaut, ţambal, vioară. Sunt cu conservator.

Dar dacă voi aranjaţi această lovitură, întoarcerea lui Zamfir în SUA, care revine pentru voi, atunci nu mai are ce să facă nimeni. Nicoleta acceptă tot ce hotărăşte el. Ea e fericită că-i regină lângă Zamfir.

Ea conduce maşina, are grijă de casă, de animale... noi în deplasare am fost cu Ulise, un căţel rasa Yorkshire, o nebunie. Mai au doi câini de rasă, de care te îndrăgosteşti, nu se poate imagina ce inteligenţi sunt, îi cheamă Leo şi Melinda. Melinda e de o înţelepciune fantastică. E şi cel mai bătrân câine din ceată, are 15 ani. Ulise are doar trei, e complet negru, iar Melinda alba. Leo e roşcat. Fantastic ce personalitate au. Dar sunt aşa de cuminţi, nici nu-i simţi.

Sau să vezi papagalii ce personalitate au! E o specie teribilă. Iar pisicile sunt dintr-acelea flocoase, cu păr mult, parcă sunt indiene sau birmaneze.

Restul câinilor sunt maidanezi, dar se înţeleg perfect cu cei de rasă. Nu există între ei mâncătorie, ca între oameni. Au o disciplină cazonă. Sunt plasaţi în curte, într-o construcţie specială pt. ei. Costă imens întreţinerea lor, pe lună le ia câte zece saci cu carne!

Scanned with CamScanner

Casa e încălzită cu gaze, de la o cisternă care costă o avere. El a făcut casa în funcţie de ce a putut câştiga de la nunţi, botezuri şi alte evenimente, după ce avocatul lui l-a prădat şi a luat-o de la zero. Ia 20 de mii de lei pe o cântare la un botez. Aşa mi-a spus profesorul lui, fostul, îl ştiţi, Viorel Cosma.

Însă locul lui Zamfir nu e acolo, la nunţi şi cumetrii. Ambiţia de a avea o asemenea casă se datorează averii lui, adică obiectelor de valoare pe care le-a adunat o viaţă şi avea nevoie să le adune şi depoziteze undeva.

Sunt multe de spus. Te uluieşte. Aşa ceva nu crezi că poate trăi un om într-o viaţă. Trebuie să aibă mai multe vieţi. După numărul de vânzări se obţin discurile de aur şi platină pe care le are. Un disc de aur este echivalent cu un milion de discuri vândute, iar cel de platină cu 500 de mii!

*

Fetele mele nu-l cunosc personal pe Gheorghe Zamfir, eu credeam că ele l-au cunoscut la concertul dat cu Orchestra Naţională de Folclor la Parlament, dar mi-au spus că ele nu au fost acolo, a venit doar soţia mea, Violeta, precizându-mi că ele l-au văzut într-un concert la Sala Palatului şi i-au ascultat continuu muzica. Eu le-am adus acasă discurile pe care le primeam de la Zamfir şi le ascultam împreună.

Experienţa fetelor mele este colosală, fiindcă de la 20 de ani s-au descurcat singure în Occident şi în America. Noi, părinţii, le-am susţinut cât am putut cu bani şi mai ales moralmente, am fost mereu alături de ele, am crezut mereu în talentul lor, în drumul pe care şi l-au ales şi le-am încurajat continuu.

Singur, sunt copii de excepţie, o plămadă dumnezeiască, în care diavolul a fost ţinut mereu la distanţă. Au trecut prin multe încercări, de, viaţa printre străini!, dar entuziasmul lor nativ şi profesionalismul artei lor le-au făcut să treacă greutăţile. Aşa că experienţa lor de artiste, compozitoare, soliste, dansatoare, scriitoare, oameni de afaceri, care au prins dedesubturile showbiz-ului, plus că au statut oficial american, contează enorm. De aceea le şi trimit multe mesaje legate de Zamfir şi aştept cu nerăbdare răspunsurile lor.

Şi iată ce mi-au scris acum, la cele de mai sus:

Ne bucurăm din tot sufletul pentru experienţa ta cu Zamfir. E un artist formidabil, ca şi tine, dar şi un om de afaceri care a realizat tot ce ai văzut tu şi multe altele care i-au rămas primei soţii.

El trebuie să-şi angajeze un avocat la avocatul lui.

Pt. problema avocăţească a lui Zamfir e nevoie de un avocat român specializat în drept internaţional. Sunt o mulţime în România.

*

De multe ori cu Zamfir vorbesc în engleză. Într-o seară a vorbit cu mine numai în engleză. Iar cu turcul care i-a aranjat turneul în Turcia a vorbit tot în engleză. Am fost martor. Ştie exact cuvintele care trebuie pt. afaceri.

Iar franceza o ştie la perfecţie.

Parisul l-a cizelat pe el.

Scanned with CamScanner

*

Zamfir are şi defecte, dar calităţile sunt copleşitoare.

Când începe să cânte, e Dumnezeu pe pământ.

În el se revarsă divinul, dar în acelaşi timp ia în fiinţa sa şi toată istoria noastră, şi toate durerile poporului.

E cu adevărat un reprezentat al poporului român.

Românismul lui este tot atât de puternic cât sfinţenia.

L-am văzut cum se ruga la Mănăstirea de la Cobia, unde am fost ieri împreună, la slujbă.

Apoi să-l vezi cum sărută mâna la toate femeile care îi ies în cale.

Iar dragostea lui pentru animale e nemăsurată.

Spre Bacău, a luat cu el un sac de pâine şi unul de mezeluri. Şi unde vedea un maidanez, îi arunca un salam şi o pâine. Aşa a făcut pe tot drumul.

Sigur, eu nu-l ştiam decât pe Ulise, o minune de căţel, dar când am ajuns acasă la Zamfir, la Cobia, toţi căţeii au venit şi i-au sărit în braţe.

Şi când mi i-a prezentat, şi câinii toţi, dar şi pisicile nu ştiau cum să-şi mai arate iubirea, erau de o fericire rară că îl văd.

Şi eu acum mă simt *alone* că nu e lângă mine Melinda, un miracol de căţel, fiindcă tace şi face, adică te urmăreşte, nici nu simţi că e acolo, dar te veghează, nu eşti singur.

Şi când Zamfir e la bucătărie, e zeu.

Toţi căţeii se adună în jurul lui şi aşteaptă să-i hrănească, şi el asta face, fiecăruia îi dă ce ştie el că-i place. Cheltuie pe hrănirea câinilor o avere. Iar îngrijirea lor e esenţială. Imaginaţi-vă că aveţi zi de zi de hrănit, de îngrijit, 35 de copii! Dar sunt mai pretenţioşi decât copiii, fiindcă mănâncă toată ziua, dacă le-ai da, ar mânca întruna.

Apoi Pan-Z e un neîntrecut bucătar.

Numai el găteşte. Găteşte de la 10 ani. Ea, Nicoleta, stă ca o cloşcă în pat, în dormitor, priveşte la televizor. Sigur, ştie şi ea să gătească, doar e ţărancă, a învăţat ceva de la mama de acasă. Dar aici Zamfir n-o lasă să gătească, fiindcă lui ii place la nebunie treaba asta, gătitul. E ca un Vatel de Găeşti. Acum zicem de Cobia, deşi Găeşti e un loc plin de istorie, fiindcă pe acolo, pe vremuri, când aveau loc cenacluri la conacul Olănescu, au trecut şi Nicolae Iorga, şi Nae Ionescu, şi Tudor Arghezi, şi alte valori. Erau invitaţi să ţină conferinţe sau să citească din scrierile lor.

Sigur că pe atunci Zamfir nu trăia ca să le gătească. Dar mie mi-a gătit de toate, îmi tăia carnea, roşiile, mi-a adus zeci de borcane cu murături şi dulceaţă. El pune acum, toamna, borcanele cu murături, cu gogonele, ardei, castraveţi, varză. Are o zacuscă făcută de casă, o minune! Şi tot felul de mâncăruri ţărăneşti. El iubeşte tot ce e crud, aşa cum sunt şi culorile din tablourile lui.

Iar toate încurcăturile cu banii sunt adevărate. L-au înşelat, fiindcă în America el a făcut treaba ţărăneşte, ca la nunţile de aici. Vreau atât şi au bătut palma. N-a mai urmărit, nu a avut contracte, nu a avut o echipă de profesionişti sau de prieteni devotaţi. Şi negustorii au câştigat înzecit, plus că şi avocatul l-a înşelat, apoi soţia din Franţa, o alta din Canada, jale mare, fiindcă el era

Scanned with CamScanner

concentrat pe concerte, pe repetiţii, pe drumuri, nu putea să fie atent şi la bani, şi la ce se întâmplă pe la spate. Asta e, a fost ca un copil. A construit castele pe nisip. A căutat să le facă pe toate singur. Nu a intrat într-o reţea. Doar casele mari, ca Philips, au dovedit mai mult respect, dar care au făcut ce-au vrut cu el. Îi comandau discurile pe care le voiau, care ştiau că merge pe piaţă. Avocatul se ocupa, da, dar nu pentru Zamfir, ci cum să-l înşele.

Ce taxe n-o fi plătit? Dar ce, asta era treaba lui? De ce nu au plătit firmele cu care lucra, care câştigau de pe urma lui?

Instinctul lui ţărănesc e fff puternic, dar nu l-a ajutat în reţeaua mafiotă, a rechinilor care apar de regulă în jurul unei valori. Sistemul american s-a creat prin ştiinţa de a exploata la sânge valorile. El era singur, cu naiul, cu Dumnezeu, iar ei mulţi. Fluturele şi plasa de păianjen.

A fost o luptă inegală.

Nu ştiu ce se mai poate face. Dacă voi, fetelor, găsiţi o soluţie, el va fi recunoscător.

Mie îmi face plăcere să scriu o carte despre o valoare ca el, mai complexă decât Enescu. Dacă aş începe să-mi fac calcule, oare cât mi-o da?, mai bine mă las păgubaş. Cu asemenea presiuni nu poţi crea. Nu e o comandă şi nu e o carte de informaţii. Cine vrea să ştie câte iubite a avut, să caute pe internet sau la redacţia „Cancan". E o muncă de creaţie, e o carte de literatură, de critică, de istorie, de filosofie, de muzică, multă, multă muzică, nu mai spun de poezie şi psihologie.

Pan-Z e trecut prin toate experienţele posibile, odată ce are încredere în mine şi mă prezintă peste tot aşa frumos, nu se poate să nu intuiască ce pot face pt. el. Sigur, rezerva mea este ca în toate cazurile, cine mă citeşte, cine înţelege ce am scris? Dar am încredere în cititorii din viitor.

Voi căutaţi să luaţi câteva idei, câteva stări din ce v-am scris. Căutaţi să recitiţi articolele mele despre el.

Căutaţi să vă amintiţi de concertul de la Parlament, când l-aţi cunoscut, era şi mama. I-o fi dat cartea **Rage and Love**, dar era aglomerat până peste cap, el dădea explicaţii despre vitrine, el aştepta invitaţii, el rupea biletele şi la intrare, şi trebuia să urce şi pe scenă! Ce să mai spună când toţi îl copleşeau? A fost o gazdă admirabilă, aşa cum se întâmplă la Opera House.

Îmi pare doar rău că nu a citit măcar articolul meu cu lansarea de la „Sadoveanu". Ce să fac, să nu mai comunic cu el, să mă supăr că nu citeşte tot ce scriu despre el?

În fond, eu scriu pentru oameni. Dacă sunt profesionist, trebuie să fac istorie. Şi-apoi când scrii despre cineva ca el, scrii despre tine. Fiindcă e o mare probă. Nu poţi să te distanţezi la modul absolut. Te implici. Te priveşte personal o problemă sau alta. Cartea mea despre el va fi şi o carte despre mine, despre voi, despre România, despre America, despre lumea întreagă, despre trecut şi viitor.

29 sept.

Evident, am spus-o, Zamfir trăieşte propria-i răstignire. El caută vinovaţi în afara sa, dar singur încurajează ceea ce i se întâmplă şi se autovictimizează.

Scanned with CamScanner

Câteodată, am impresia că se alintă sau pluteşte într-un ocean de inocenţă. Sigur, pentru un artist, inocenţa este Dumnezeu, dar pentru un om?

Dacă eu scriu în carte toate aceste adevăruri, nu ştiu dacă o să mă înţeleagă, deşi el spune că e deschis, *„cu mine puteţi discuta orice şi oricât"*.

Fiindcă l-am avertizat că acum, la vârsta mea, la numele meu, nu-mi pot bate joc de ceea ce am creat o viaţă, să mă apuc să-l cocoloşesc, să mint, să mă fac că nu văd una, alta, să sar peste. Mi-am creat cititorii mei. Mii, zeci de mii. Am o datorie faţă de ei. Va fi o carte de dezvăluiri. De răstigniri fără perdea. Cică *„n-am să mă apuc eu acum să vă spun aia e bine, aia, nu, să vă cenzurez, să vă spun ce să scrieţi"*.

M-aş bucura să fie aşa. Fiindcă nici eu nu aş îndrăzni să-i spun cum să cânte. Respect reciproc. *Noblesse oblige*!

*

Cu câtă seriozitate v-aţi americanizat voi!

Oare merită?

Oricum, serios merită să fii oriunde. Şi oricând.

Uită-te la Zamfir! Dacă apreciez ceva total la el este seriozitatea. În tot ce face e ffff serios! Tocmai asta am scris azi despre el.

Să fii serios la Cobia! Să investeşti toată munca şi geniul tău pe o casă în fundul lumii! E nebunie curată! Dar omul sfinţeşte locul, nu?! Ce o fi fost Vianei? Dar Ioan i-a dat glorie şi spunem Ioan de Vianei. Sau Grigorie de Palamas, sfântul căruia îi datorăm apărarea strălucită a isihasmului, care este sufletul ortodoxiei. Şi zeci de astfel de locuri au căpătat renume, au devenit istorie, datorită oamenilor mari care le-au călcat ţărâna. Aşa va fi şi Cobia. Va bate Găeştiul, dacă Zamfir a mers mai departe, mai spre deal, mai spre munte.

Degeaba ar fi avut casa asta lângă NY, să fiţi rege acolo, cum i-am spus, el se simte bine aici, numai aici poate să fie *taraboste dac*, ca Brâncuşi, deşi Brâncuşi a dovedit că a fost aşa ceva şi în Impasse Ronsin. Dar dacă locul acela este celebru, este pentru că l-a sfinţit el, cu atelierul lui.

Dar acum Zamfir e aici. Aici pictează. Aici compune. Aici trăieşte. De ce sunteţi aici?, l-am întrebat. A renunţat la şansa de a avea contacte cu personalităţi ca Cioran şi Eliade şi s-a retras într-o scorbură, precum Cucu Fanu, de parcă ar fi pierdut un război. S-a retras ca leul din zodiac şi îşi linge rănile.

Cică da, fiindcă aici sunt fericit. A încercat acolo, dar l-au prădat.

Şi aici o să-l prădeze. În primul rând nevastă-sa! E firesc, nu? E tânără, are de trăit încă pe atât, are nevoie să-şi asigure viitorul. Şi merită. Fiindcă e luptătoare şi descurcăreaţă. Cum o fi fost Susy? Dar Marie?

Voi, acolo, aţi făcut cam tot ce trebuie.

Aici aţi lăsat un gol. Dar dacă nu puneţi ceva mare, valoros, în loc, degeaba aţi plecat, va fi o mare porcărie, tot atât de mare ca aceea a lui Zamfir la Cobia. El a dat lumea să se reîntoarcă în groapă, voi aţi dat groapa să ajungeţi în lume. Cum o fi mai bine? Departe şi aproape. E mai aproape departele sau e mai departe aproapele? Forme de alinare.

Scanned with CamScanner

Acum e timpul să vă ia şi americanii în serios, trebuie să va ajute. Sunt imperialişti, ce dracu'! Au făcut o treabă serioasă. Dar cu alde Iţic vor ajunge şi ei în groapă, bâldâbâc!

Eu mă rog la Dumnezeu să vă ferească de ispitele care l-au îngropat pe Zamfir. Cel mai cunoscut român al tuturor timpurilor sfârşeşte într-o izolare câinească! Dintr-un anumit punct de vedere, e un Sicorah, mama lui Caliban, vă mai aduceţi aminte? Acum a plecat nu ştiu pe unde, prin ţară, să vindece un bolnav. E un taumaturg. A lăsat naiul, a luat diapazonul vrăjitoresc.

Ce fenomenal ar fi / mi-ar plăcea enorm, să scriu cartea TAUMATURGUL ZAMFIR !!

Frumuseţea unui Monstru Sacru. Frumuseţea şi Bestia.

ALTCEVA.

Am primit un document de la un domn care se ocupă de registrul agricol din zona mea făgărăşeană, prin care mă întreabă ce fac cu pământul meu, am un pogon şi ceva, moştenire de la unchiul meu. Cică de 28 de ani de când sunt proprietar pe el nu am primit nici un drept? Păi pe mine mă întrebaţi, zic. De ce nu mi-aţi dat nici un drept? Cineva îl munceşte, nu? Cine profită de pe urma lui?

Nu mi-a răspuns. Mă gândesc să i-l dau lui Zamfir. Acolo e un loc de rai. Savanţii au descoperit că este centrul zero al poluării, adică aerul e pur cum a fost la Geneză. Şi totul e înconjurat de păduri, de dealuri şi văi, de ape şi munţi. Ca la Sarmisegetuza Regia.

Pe mine nu mă interesează decât să-l dau cuiva să-l lucreze, să nu stea degeaba. Oricum, acolo mulţi au plecat. Este pământ cât vrei. Ţi-l dau şi de pomană, numai să-l munceşti. Da, dar Zamfir ar înălţa acolo un Paraclis. Şi am face un muzeu, cu numele Ţara originilor, şi aş pune numai urme de întemeiere, ştiu eu.

30 sept.

Şi la Bacău, cum v-am spus, m-am dus cu o cămaşă nouă, frumoasă, i-a plăcut mult lui Zamfir.

Mă bucur enorm pt. fete, pt. concertul lor de la Flatarion!

Ce show! Trei ore?! Cum e posibil? Nici Madonna nu are show de 3 ore! Nici Zamfir! După două ore de trăire intensă, e terminat!

Ps. Nu vă mai faceţi griji în privinţa lui Pan-Z. Nu l-am auzit să iubească pe nici un alt artist. Ba da, îi iubeşte pe unii care nu mai sunt, ca Fănică Luca, Marin Chisăr sau Efta Botoca! Nici nu ştiu dacă se iubeşte pe sine. E un om trist. E bine totuşi că i-am trimis invitaţia voastră, să vadă ce fel de activitate aveţi.

*

M-a sunat acum câteva minute Pan-Z - zilnic mă sună să mă întrebe ce fac! - şi mi-a spus că e la Tg. Mureş, are concert. Apoi pleacă la Timişoara, alt concert. Şi pe urma în Turcia, în turneu.

Nicoleta nu e cu el, e la Alba Iulia, la părinţi, fiindcă mama ei e bolnavă.

Scanned with CamScanner

Păcat că el nu are internet, nu ştie să umble cu această sculă, aşa că orice îi trimit, nu ajunge la el, mesajele nu le poate recepta decât ea. Iar dacă ea nu-i spune, comunicarea e în aer.

Mie îmi pare rău, fiindcă aş fi vrut ca măcar invitaţia de la fete să o vadă şi el.

Dar sigur o vede când se reîntâlnesc.

Sau mai degrabă când ne reîntâlnim, fiindcă a spus că după ce vine din Turcia, ne revedem la el, unde am să stau mai mult.

Problema cea mai importantă pe care i-am spus-o a fost cu computerul meu. I-am spus că merge greu şi că, dacă vrea să am spor la carte, trebuie să-i facă un specialist o revizie. Cât costă?, m-a întrebat. Nu ştiu, i-am zis. Am încercat acum un an să-l curăţ şi m-a costat peste o mie de lei. A spus că se rezolvă. O rezolvă el. Găseşte o soluţie.

O fi el, cum vorbeşte gura târgului, interesat de bani, avar, cum vreţi să-i spuneţi, dar cu mine se poartă foarte nobil, civilizat. Deşi suntem de-un leat, nu ne tutuim. Şi e bine să rămână aşa, să păstrăm o distanţă de politeţe, fiindcă apropierile, tutuielile, se lasă întotdeauna cu despărţiri, ba şi cu ură.

Aşa că le-am îndemnat şi pe fetele mele să se concentreze numai pe treaba lor.

În fond, după cum faceţi şi voi, cititorii mei, fiecare e cu treaba lui.

Fiecare e interesat de ce face el.

Sigur, meseria mea e mai ingrată, fiindcă mă interesează şi ce faceţi voi, el, alţii.

*

Am discutat cu Zamfir problema textelor din show-rile lui. Nicoleta şi alţii îi reproşează că între piese, cam după fiecare potpuriu, vorbeşte cam mult.

Dar el are un simţ al spectacolului extraordinar. Simte publicul, ştie cum să-l capteze, să nu-l piardă şi îi oferă o varietate teribilă. Alternează părţi cântate la nai, cu părţi cântate din gură, apoi pilde sau parabole morale, strigături, hore, sârbe, bocete, muzică simfonică, Ave Maria, cantonete, un ghiveci, ghiveci, ghiveci, dar dacă este bine făcut, e cea mai bună mâncare din lume!

Sigur, le-am scris imediat fetelor mele, genul vostru de spectacol e diferit, dar în cadrul unităţii de limbaj trebuie să găsiţi diversitatea, părţi alternative. Şi nici melodiile să nu fie de acelaşi gen, să stârniţi continuu interesul. Şi după multe concerte, apare în sfârşit magia, care este spontaneitatea, improvizaţia. Improvizaţia începe acolo unde se termină tehnica sau perfecţionismul.

PS. Lucrez de zor la cartea despre Zamfir. A vrut să mă ia la Tg. Mureş, la un alt concert, dar i-am spus că nu merg, fiindcă nu mai termin cartea niciodată. E o mare răspundere, va fi o carte fantastică. Un subiect ca Pan-Z apare o dată la o mie de ani! El mâine pleacă la Craiova, apoi la Timişoara. Şi mi-a dat şi o veste tristă: l-a părăsit familia care se ocupa de casa lui în lipsă, când era plecat. Era o familie serioasă, din Orăştie, el, ea şi un copil. Nu ştie ce s-a întâmplat.

Scanned with CamScanner

Peste un timp, mă sună din nou. Normal, nu a găsit înlocuitor. Şi a rămas acasă, nu s-a mai dus la Craiova. M-a chemat pe mine la el, să-mi mai arate din enigmele casei.

*

Conceptual, cartea e plasată între Sunetul Primordial şi Iuţirea de sine, care este caracteristica specifică a folclorului românesc, cum sunt **Ciuleandra, Clocârlia** şi mii de cântece şi jocuri iuţi.

În contrast este doina, în special doina de jale, la care Pan-Z este expert, o cântă tulburător.

Ca să înţelegi esenţa românismului trebuie să ştii că în anul 1962, în localitatea Bugiuleşti, Vâlcea, a fost descoperit un hominid vechi de 1,9 milioane de ani. şi descoperirea arheologului Plopşor a fost atestată la un Congres internaţional.

Omul de Neanderthal este vechi de 250 mii de ani. El a fost descoperit în Germania. De atunci s-au descoperit urme de oameni în Africa, în Anglia, în Spania, mult mai vechi decât Omul de Neanderthal. Dar cea mai veche urmă s-a găsit în România, la Bugiuleşti. Şi numele internaţional este Homo Olteniensis, fiindcă s-a descoperit în Oltenia. Deşi Congresul de la Bratislava a atestat descoperirea, mulţi nu cred fiindcă spun că a fost propaganda lui Ceauşescu, care era din Oltenia şi voia să se mândrească cu vechimea lui!

E o prostie. Invidie. Diversiune. Adevărul e cel stabilit de oamenii de ştiinţă.

De aceea, Zamfir crede că noi, românii, ne tragem din cele mai vechi urme umane, că aici s-a plămădit o civilizaţie înaltă, un focar, de unde au pornit apoi toate civilizaţiile lumii.

Iar legătura cu Sunetul Primordial este firească, fiindcă nici un instrument nu mai are sunetul naiului, foarte apropiat de vocea divină şi umană.

Cam acesta e firul roşu al cărţii, la care se adaugă Răstignirile, datorate frustrărilor şi agresiunii ticăloşilor, aspecte de care mă voi ocupa pe larg într-un alt volum. Fiindcă aici am o ideea clară, limpede, nu vreau să le amestec. Vreau să prezint în primul rând personalitatea muzicianului Zamfir, de aceea o mare secţiune, partea a doua a cărţii, o leg de câteva festivaluri de muzică, îndeosebi de Festivalul „Enescu", la care Zamfir nu are voie să fie nici măcar spectator.

I-am scris azi Elei şi am rugat-o să compună o poezie, câteva versuri, să fie simţite de ea.

Am vrut să-i trimit capitolul despre Sunetul Primordial rezumat aici, dar mi-a spus că e suficient ce i-am scris, fiindcă se va uita pe You Tube, să vadă câteva concerte, să-l asculte pe Zamfir, asta va fi adevărata ei sursă de inspiraţiei.

*

Scanned with CamScanner

S-ar putea să mă duc iar la Pan-Z acasă.

N-aş mai vrea, din cauza orătăniilor, acelor patrupede foarte frumoase, disciplinate, mai la locul lor decât oamenii, dar mie îmi place mai mult să mă gândesc la ele decât să stau cu ele.

De fapt, nici cu oamenii nu-mi mai place să stau. Nu suport să mai cunosc pe nimeni, să am noi decepţii, fiindcă la altceva nu mă aştept.

E posibil să fiu bolnav, să am un fel de homo- sau zoo-fobie.

Pan-Z s-o fi obişnuit, probabil că nici nu mai poate trăi altfel, de când îl ştiu are câini, dar în realitate e un supliciu. Cine rezistă să hrănească şi să iubească zi de zi 35 de câini? E un fel de automartiraj.

Dovadă că i-a plecat familia din Orăştie care avea grijă de casă.

Cică i-a dat 56 de milioane de lei până acum şi l-a lăsat baltă.

A contramandat şi turneele din Craiova şi Timişoara, fiindcă nu are cine să stea acasă să hrănească lighioanele.

Şi m-a sunat pe mine, dacă tot nu pleacă, să mă duc, să mai vorbim, să-mi arate discografia, presa etc.

E un om mai complicat decât mi-am închipuit. De obicei, oamenii caută să trăiască cât mai simplu, să fie cât mai puţin dependenţi de angarale fizice, de obligaţii materiale. Mai ales la o anumită vârstă, trebuie să simplifici lucrurile, să simţi numai esenţa vieţii. Dar se pare că în cazul lui e altfel. Îi place să trăiască foarte complicat, mereu în încurcături de nedezlegat, probabil că are o capacitate specială, nu are astâmpăr, vrea să facă cât mai multe lucruri deodată. Unde-i plasa de păianjen, acolo se bagă. Cu un cuvânt, trăieşte simultan, nu succesiv.

Eu i-am făcut deja un portret de sfânt, de mare muzician, dar pe el îl trage în jos materia, vecinătatea Taur şi ascendentul în Leu. Ce sorb puternic are Berbecul!

Cred că fac o carte utopică, despre modelul românesc în eternitate, cum ar trebui să fie. E drept, Pan-Z e cel mai apropiat de acest model din câţi români am cunoscut şi cunosc.

În fond, cartea despre el mă reprezintă şi pe mine, este şi portretul meu, nu?, de aceea vreau să le prind şi pe fete în el.

Nu întâmplător am rugat-o pe Ela să scrie acea poezie despre Pan-Z.

Zamfir are mare noroc cu mine fiindcă sunt la un punct în care înţeleg multe, stăpânesc temele care îl definesc, îi fixez locul în marele concert mondial al muzicii, încerc să-i înţeleg drama, produsă de nişte ticăloşi pe care (pe unii) şi eu îi cunosc. Şi mai presus de toate, am capacitatea să mă transpun în el, să fac adică din Pan-Z un personaj literar. Dacă îl tratez ca personaj, am asigurată afecţiunea, dragostea pentru el. Un scriitor trebuie să iubească personajele despre care scrie.

Plus că eu sunt sincer până la Dumnezeu, dar el e mai precaut, îl înţeleg, fiindcă a fost mereu trădat, nu a cunoscut un om ca mine, nu a avut prieteni adevăraţi, care să-l ajute dezinteresat. El mă cercetează. E ca un câine de rasă care amiroase obiectul, e os bun de ros sau de ocolit? Niciodată nu ştiu ce vrea, ce plănuieşte, e un fel de Moromete planetar, a ajuns în pom şi în loc să culeagă fructele, aruncă în cei de jos cu pietrele pe care le are în sân.

Scanned with CamScanner

E un om cu mari probleme. Aşa îl simt eu. Ceea ce-l salvează şi salvează total relaţia noastră este bunătatea lui, latura lui foarte umană, care apare atunci când nu e încrâncenat, când nu se gândeşte numai la afaceri, când iese din pânza de păianjen. Atunci e el însuşi, liber, adevărat, senin, deschis, total nesuspicios şi plin de voie bună şi umor. Probabil că acesta e adevăratul Gheorghe Zamfir, pe care viaţa, experienţele nefericite, l-au făcut să fie precaut, depărtat de firea lui. Să nu zic alterat.

Sâmbătă trebuie să plece în Turcia şi azi spunea că vine să mă ia cu maşina să mă ducă la el.

Dar mi-a dat telefon că nu mai poate să vină, să iau eu un maxi taxi de la Gara Basarab să mă ducă până la Găeşti, apoi vine el şi mă ia cu maşina. I-am spus că nu am bani de drum, că nu am luat încă pensia. Cică nu am 170 de lei? Nu, nu am. Ar trebui să scot de la bancă. De fapt, e vorba de 17 lei. Dar el tot calculează cu vechea valoare a leului, când 10 lei era 100 lei.

Poate aşa calculează şi sumele de care zice că a fost delapidat, 5 miliarde de lei! Miliarde!

I-am spus că nu ştiu cum să ajung la autogară, cică să iau un taxi, plăteşte el, aşa cum şoferului de la maxi taxi să-i spun că plăteşte Z! Cum să fac aşa ceva? Sunt zeci de şoferi, maxi taxi merge din oră în oră.

L-am rugat să amânăm, că nu e grabă să-mi arate discografia etc.

Deocamdată am ce face, am de citit cărţile pe care mi le-a dat.

Cel mai important lucru, i-am spus, trebuie să vină la mine să-i arăt cum am conceput structura cărţii. Sunt fff multe capitole şi m-am gândit s-o împart în două cărţi, cu două idei diferite. Am avut revelaţia unităţii acestor cărţi.

Iar de aici să ne concentrăm pe o documentaţie sau alta.

A fost de acord. Cică o să vină mâine. Să vedem.

El trăieşte foarte improvizatoriu. Martiric. Se autosacrifică.

Are o casă de miliarde, numai pt. plinul unei cisterne de gaz plăteşte 4 mii euro!, dar pare că trăieşte de azi pe mâine, cu ce apucă, aleargă mereu de la o nuntă la un botez, deşi unde m-a dus pe mine era cu totul altceva, o comandă a unei firme olandeze! De, un altfel de botez!

Am şi eu problemele mele, fleacuri, dar probleme, pe care nu le-am rezolvat: toaleta, picură în continuare apa din vasul de la WC, care nu se deschide, nu pot să umblu la el. Lucian, computeristul, cică sunt vase care nu se pot repara, trebuie schimbate, adică cumpărate din nou. Ciudat, picură, dar nu-mi dau seama de unde!

Apoi trebuie sa-mi pun yala. Trebuie să-mi reîncarc telefonul, pot numai primi, dar nu pot suna. Totul e să văd dacă mi-au pus pensia, să scot bani. Apoi primul pas va fi la Orange, la încărcare. Fiindcă aşteaptă măicuţa stareţă de la Buciumeni să o sun. Dar cred că nu am să mă mai duc acolo... am întârziat, s-au schimbat priorităţile...

Şi-n timpul ăsta tot scriu, scriu până-mi stă ceasul, până o să blestem ca Eminescu când lucra la "Timpul" şi aştepta telegramele Havas!

Adevărul este că un astfel de subiect (cazul Pan-Z) e o raritate. Oricum, la noi nu a mai fost aşa ceva.

Scanned with CamScanner

În fond şi la urma urmei, scriu o carte. Voiam să-mi termin un roman, pe care l-am început aici acum doi ani, dar dacă s-a ivit acum acest subiect... Deocamdată, îl iau ca o comandă.

Să vedem cum se desfăşoară lucrurile, fiindcă Zamfir al meu nu e chiar curat ca lacrima, statuie neprihănită.

Fac un portret viu. Cu repere din alte orizonturi. Nu ştiu dacă orgoliul lui acceptă aşa ceva.

Însă eu nu sunt dispus să fac concesii.

N-am să-mi murdăresc acum numele, la spartul târgului, cu cine ştie ce compromisuri. Sper să nu fie cazul. Sper să dau peste un intelectual de soi, care să înţeleagă că e în totala sa favoare să pun în balanţă adevărul. Are suficiente calităţi, de ce să-l menajez? Iar sinceritatea este cheia reuşitei.

Bine că nu am nici un contact, este doar un contract uman, moral, ceea ce pentru mine este mai important decât orice alt fel de avans. Totul e să lucrez din plăcere, nu ca pentru o comandă, fiindcă nu ar ieşi bine.

Şi pe copiii mei i-am învăţat mereu să muncească din plăcere. Mai ales fetelor le-am spus, care compun. Asta vă va aduce succes, fiindcă oamenii vor să ia de la artist energie, bucurie. Uite, păcat că Omul Zamfir nu se identifică cu Artistul Zamfir. Unul o fuşereşte, celălalt e divin.

8 octombrie 2015

În această după-amiază, a fost Pan-Z la mine. M-a aşteptat în curtea interioară a blocului, îmbrăcat rafinat, în negru, cu cravata sa de lână neagră cu puncte roşii, elegantă, el însuşi elegant, aranjat, sigur, aşa se poartă el, nu a venit special pentru mine aranjat, dar dacă a venit, îi mulţumesc cu plecăciune. Şi eu l-am aşteptat la fel de grijuliu, adică am făcut curat în casă, am aerisit, am şters praful, am făcut lună dalele, am pus feţe de mese noi, am ordonat cărţile, nu mai vorbesc de faptul că am avut şi noroc cu instalatorul, care mi-a pus la punct baia şi tot ce mai scârţâia. A fost fain.

A stat cam trei ore, apoi am mers la restaurantul unde are el cont şi am mâncat. La un televizor cu ecran mare se arăta câştigătoarea Premiului Nobel pentru literatură, o scriitoare din Belarus! Cum e posibil?, spunea Pan-Z. Păi ce, zic, credeţi că a luat Premiul Nobel pentru plagiere, cum l-am propus noi pe plagiatorul Căcărtărescu, a luat pentru că a demascat Gulagul comunist. Sigur a scris ceva pe placul Occidentului, altfel nici nu conta, fiindcă nu am auzit de această scriitoare până acum şi eu merg asiduu în librării, sunt a doua mea casă.

Dar ce, de Herta Müller a auzit lumea? Am auzit noi, că suntem români, dar restul? Tot un premiu politic, fiindcă a atins dureri înăbuşite din comunism.

Mâine, la zece, Zamfir zboară spre Istanbul.

Spunea că m-ar fi luat şi pe mine să văd cum e primit el acolo, la turci, dar nu a avut bani, deocamdată, să-mi ia bilet de avion. Cu altă ocazie.

I-am arătat pe computer cartea, de fapt cele două volume, fiindcă materialul era aşa de vast încât nu puteam să rezolv temele fixate într-un sigur volum şi am împărţit sumarul în două: primul volum se referă la portretul ideal, celalalt, la portretul real. Spiritul şi materia, creaţia şi tăvălugul lumesc, tendinţa spre infinire şi bălăcăreala, Binele şi Răul, Dumnezeu şi Satana. Pe primul l-am

Scanned with CamScanner

numit **Sunetul Primordial**, pe al doilea **Gheorghe Zamfir teroristul**. I-a plăcut.

Sigur, viziunea mea nu este atât de schematică, fiindcă şi într-unul şi în celălalt există câte ceva din amândouă, dat fiind că în mare parte textul este literatură, iar literatura e plină de contraste, urmează preceptul eminescian „antitesele sunt viaţa".

Ce mai, curată aventură!

I-am spus că trebuie să se aştepte să se vadă nu numai pe soclu, ci şi prin debara, trebuie să accepte şi criticile. Cartea rămâne un mare test pentru el, fiindcă sunt şi adevăruri dureroase spuse la adresa lui.

Dar nu ştiu cât a perceput acest aspect, ceea ce l-a uluit a fost felul cum i-am prezentat desfăşurătorul cărţii. L-a şocat mai ales finalul, numit **Torţa Zamfir**, pe care i l-am citit tot şi i-am arătat şi reprezentarea grafică.

Primul volum este impecabil. M-am depăşit pe mine. De un asemenea tratament ideatic nu s-a bucurat până acum nici un artist român. Nici Eminescu nu are o asemenea imagine. Am reuşit să creez un portret ideal, ceva care sintetizează marile valori româneşti, pe scurt, este portretul ideal al românului. Cică *„da, eu sunt ăsta"*! Mă tot îmbrăţişa, zicea, *„de aia am ţinut să scrii dumneata cartea despre mine, aveam nevoie de un erudit, de un om enciclopedic. Ce au scris ăştilalţi până acum despre mine sunt foc de paie, mizilicuri, nimic consistent, ceva de aruncat la coş, artificial, străin. Acum mă vor cunoaşte oamenii cu adevărat"*.

Când m-am oprit la capitolul **Homo universalis**, cică i-a mai spus cineva aşa, iar altul l-a comparat cu Michelangelo. Sigur, i-au spus în fel şi chip. Cred că l-au gonflat cu toate apelativele posibile. Dar i-au spus şi aşa, cum se poate vedea masiv pe Internet: „Genialul naist şi-a înşelat nevasta". Sau „Marele artist care a cucerit lumea bagă divorţ" sau „Amanta artistului nepereche a fugit cu altul". Aşadar, metoda kitsch. Vrei să nivelezi pe cineva, asociază liturgicul cu lubricul, cerul cu mocirla. Este metoda comunistă, care punea egal între paznic şi directorul fabricii. Ba paznicul avea şi acces la telefonul scurt.

L-or fi făcut pe Zamfir mulţi „Leonardo al naiului" sau „Maestrul armoniilor divine", dar trebuie să o şi dovedească. Au făcut-o? Nu. De ce? Pentru că pe ei nu-i interesează substantivul, ci adjectivul, nu ceea ce se spune în nume sau supranume, ci în partea din coadă. Accentul cade pe ceea ce este neesenţial, pe detaliul anodin. „Geniul naiului a fost părăsit de nevasta şchioapă". Nu despre geniul naiului e vorba, ci despre părăsire şi şchiopăreala acelei madam. Ca în celebrele titluri din presa făcută de Ardei Umplut: „Lângă femeia violată s-au găsit mai multe obiecte, printre care o stranie brichetă roşie".

Metoda asta a aplicat-o din plin Adrian Scârbu la ProTV, cu care a umilit tot ce are mai sfânt în România. A atacat în primul rând biserica şi pe sfinţii ei. A pus dejecţiile peste tot ce este frumos, divin, şi a făcut din ProTv un closet, aşa cum spunea Părintele Cleopa, care deplângea starea imorală în care a ajuns România din cauza posturilor de televiziune şi a presei în general. El s-a închis în chilia sa de la Mănăstirea Sihăstria, unde era stareţ, când l-am cunoscut eu (făceam filmul despre Ion Creangă), şi a trăit izolat până la moarte, refuzând să mai dea vreun interviu cuiva, pentru un ziar sau post de televiziune. Zicea că

Scanned with CamScanner

„degeaba s-a zbătut biserica de două mii de ani să introducă morala creştină în popor, dacă au apărut ProTV şi alte posturi cu mizerii din belşug. Au stricat tot ce-am construit noi, preoţii şi călugării!"

Desigur, nu e greu să te uiţi pe posturile TV şi să vezi că totul e derizoriu. Nu există nici un post, nici o emisiune pentru care să ai atracţie minimă, puţin respect. Toate sunt ţigăneşti, ocupate de ţigani sau se ţigănesc, cum a ajuns şi TVR, în care o emisiune despre starea naţiunii arată ca o bidinea care stropeşte tot ce mişcă în clasa politică. Totul e o apă şi un pământ. Dacă vrei să te compromiţi, mergi la posturile TV să-ţi arăţi obrazul!

Zamfir acceptă toate chemările, fiindcă este sensibil la bombasticism cu apelative înalte, dar cred că nu a îmbătrânit degeaba şi face diferenţa între lubric şi liturgic. El nu ar recunoaşte niciodată că acceptă perierea, dar îşi trădează această slăbiciune, bine înfiptă în subconştientul său, prin reacţii spontane, cum ar fi, după ce i-am citit capitolul **Enescu şi Zamfir**, că ar trebui să scriu şi "un capitol despre triunghiul Enescu-Zamfir-Brâncuşi". El nu este, nu poate fi nici ca Enescu, nici ca Brâncuşi. Sigur, are atingere, ca orice valoare a acestui pământ. Numai faptul că are sânge gorjan, prin mama lui, care s-a născut într-un sat din apropierea Pestişanilor, şi e suficient. Să ne gândim numai la faptul că toţi ţăranii din zona Hobiţei se dau rudă cu Brâncuşi! Până acum s-au consemnat 200 de rude. Asta spune tot despre românism. E o mândrie să fii rudă cu Brâncuşi, să faci parte din marea lui familie! Oare, mâine, câţi găeşteni se vor da rudă cu Zamfir? Şi mie îmi place să mă consider din viţa lui Eminescu, din motivele pe care le-am arătat în filmul **Obârşia lui Eminescu**. Faptul că azi mai trăiesc Eminovici în satul Vad, este un argument. Eminovicii vădeni se cred urmaşii lui Eminescu, iar Vad are graniţă cu Grid, cu satul meu, atestat în urmă cu 600 de ani. Acolo unde există o gridophanie, există şi mândria de a fi român.

La fiecare pas, la fiecare vorbă, Zamfir îşi arată această mândrie. Sigur, el e ataşat de Brâncuşi, dar încă nu a sculptat nimic, doar a pictat. E posibil, dacă îi sugerez, să se apuce şi de sculptură. Are casă mare, are atelier, nu e greu să cioplească un crucifix.

Cu Enescu stă mai prost, fiindcă nu-l cunoaşte, nu l-a studiat. Păi e normal, când a avut un profesor ca Viorel Cosma, care nu a auzit de isihasm! E foarte atent când eu vorbesc despre Enescu, dar el îşi trădează adesea rezervele atunci când spune că Enescu a scris „muzică satanică" sau când ironizează relaţia lui cu Maruca. Sigur, numai un sfânt putea să aştepte 30 de ani, să-şi vadă marea iubire împlinită!

Zamfir, la acest capitol al fidelităţii în iubire, al discreţiei absolute, nu se poate compara cu Enescu. Şi nici nu realizează că e un lucru mare faptul că eu îl numesc „al doilea Enescu", dar niciodată nu va putea avea discreţia enesciană. Zamfir e mort după publicitate ieftină. El nu recunoaşte, dar instinctul său o spune.

Şi eu am în casă icoane. S-a uitat. I-am spus că ele îmi dau putere. În chilia mea, sunt înconjurat de aceste icoane, moştenire de la bunica mea, de la care am cele două lăzi, cuierul cu blide, parsechiul, ceasurile vechi, adică o comoară sufletească, fiindcă din punct de vedere material nu înseamnă mai nimic. Am văzut la Christie's, la o licitaţie, laviţe săseşti, asemănătoare cu ale

Scanned with CamScanner

mele, care s-au vândut cu o mie de dolari una. Deci, averea mea pământească e nimic, dar cea sufletească şi spirituală e infinită. Aceste obiecte sacre îmi dau sentimentul că vin şi eu de undeva, din *illo tempore*. I-am arătat şi icoana pe care o am de la Muntele Athos, o icoană a Maicii Domnului cu pruncul, pe metal, cu înscrisul „Axion Estin". La fel, nu are decât o valoare spirituală, ea mă ţine conectat la isihasm, îmi dă mereu sentimentul că mă aflu pe Muntele Sfânt, atunci când Fecioara Maria, în drum spre Efes, a păşit pe el şi în acea clipă s-a prăbuşit templul zeilor de pe vârful Athon, instaurându-se definitiv o nouă credinţă, religia creştină.

S-a uitat şi de pe balcon şi spunea, oftând, că ani de zile a trecut pe aici, prin Cişmigiu, ducându-se la Conservator, când era profesor acolo! A văzut şi Casa ticăloşilor, Parlamentul, care se zăreşte şi ea de aici, prin crestele copacilor!

Am vorbit ca vol. 1 să fie scos la începutul anului viitor, să-l lanseze de ziua lui, pe 6 aprilie, când împlineşte 75 de ani, iar al doilea să apară în toamna ce vine.

Ne-am îmbrăţişat, i-am urat drum bun şi a rămas ca Nicoleta să-mi aducă mâine o oală cu sarmale făcută de el. Ce-a mai regretat că nu am putut să mă duc ieri la el, cum mă invitase! A gătit cică minuni pentru mine, aceste sarmale, o găină la cuptor, cartofi copţi, clătite şamd.

Dar şi la restaurantul lui am mâncat clătite şi ceea ce îmi place mie enorm, somon la grătar cu legume la grătar.

*

Cel mai mult mă bucur că am rezolvat şi problema cu baia. E un instalator de prima clasă. Face meseria asta de 30 de ani. Mă mir cum de mai e pe aici şi nu a întins-o prin ţări mai calde. Cât timp el a reparat baia, eu am şters praful, am mai aranjat cărţile, am pus pe măsuţă un ştergar nou, totul era curat, frumos, cât am putut eu să fac de frumos. Pan-Z m-a inspectat, spunea cum pot să-mi deschid frigiderul dacă am o masă cu cărţi în faţa lui. I-am arătat cum fac, dar cred că el voia să vadă dacă am ceva în frigider. Aveam. Aveam şi crapul pe care l-am cumpărat ieri din piaţa Matache.

Sigur, i-au plăcut icoanele, mediul în care lucrez. S-a uitat mult pe **Monografia Gridului**, apoi la pozele fetelor mele şi m-a întrebat cum de ele şi soţia mea mă lasă singur, să trăiesc aici ca un cuc, fiindcă pe el nu-l lasă singur nimeni, de când se ştie, iar acum Nicoleta nu-l scapă din ochi, e ca un jandarm.

I-am răspuns că un scriitor trebuie să fie singur, să aibă o chilie a lui. Mereu am fugit de lume, inclusiv de familia mea. Îmi încarc acolo, în America, bateriile, adun informaţii, materie primă, iar aici vin şi lucrez în pace. Plus că eu nu am nevoie ca el de alintări, de drăgălăşenii.

Şi cică nu mi-e frică noaptea, dacă vine cineva, vreun refugiat, vreun hoţ? Nu, zic, dacă sunt sănătos, nu am nici o frică. Iar dacă vine cineva, m-a învăţat un vecin cum să fac, să iau o tigaie şi să lovesc puternic cu ea în uşă, cât pot de tare. Şi hoţul care bate, cade în faţa uşii lat. De ce? Fiindcă crede ca ai tras cu arma!

Scanned with CamScanner

*

L-am întrebat din ce sunt făcute sarmalele. Normal, din carne de porc, cu grăsimi, condimente, tot ce trebuie! Aoleu, colesterolul, eu n-am voie aşa ceva!

Dar măcar de mi-ar aduce! Aş mânca doar una, de poftă, iar restul i le-aş duce bătrânului vecin de la 8, care mi-a dat instalatorul cel bun.

Dar nu am văzut nici o sarma de la Zamfir în casa mea! Asta îmi mai trebuia! E suficient cât mă chinui aici, pe computer, cu spectrele lui. Aşa îmi pare de rău că Pan-Z nu este un model pentru mine, o valoare la care să mă aplec total! Sigur, eu nu scriu cartea pentru mine, ci pentru alţii, să-l aibă ei de model. Le prezint un portret ideal, pornind de la el, aşa cum îl văd eu. Dar mărturisesc în acest jurnal că aş fi vrut s-o fac cu mai mare plăcere. Cred că cheia este să păstrez distanţa. Văzându-l pe scenă, e Pan-Z, dar în culise, e cam Gogu, un fel de panglicar. Sigur, e rafinat, l-a rafinat Parisul, dar ceva din ţărănia de acasă a rămas.

Mă aştept să nu văd de la el decât atenţii de acest gen, ca o masă la restaurant, o sarma, o gratulaţie în stilul lui, că sunt „o enciclopedie", „cel mai bun scriitor român în viaţă", dar în rest nici o recompensă. Am ştiut din capul locului, de când am pornit să scriu cartea fără un contract, deşi i-am spus de zeci de ori că vreau măcar un pre-contract, dar s-a făcut că nu aude. Aşa cum l-au păcălit alţii pe el, procedează şi el cu mine. Dar greşeşte, fiindcă eu sunt păcălit gata, nu mai am nevoie de o nouă experienţă să-mi dovedesc nimic. Niciodată nu am scris pentru bani. Editorii s-au îmbogăţit de pe urma mea. Ei, şi? Îmi pare bine. Unul şi-a luat două case lângă Gara de Nord. Nu mai spun de Dulu cât m-a furat! Până când Iliescu i-a spus să nu mă mai publice fiindcă l-am atacat într-o carte! Altul, din Canada, şi-a deschis o afacere prosperă, pornind de la romanul meu **Băieţii de bani gata**. La fel, Tibo, Axioma, Cartea Românească, Aius, o, Aius, au încasat sute de milioane de la mine. Sigur, înainte mergeau cărţile, se vindeau, aveam o siguranţă materială permanentă. Acum, e jale! Păi în tot timpul Festivalului „Enescu", incluzând şi lansarea de la Sala Palatului, nu s-au vândut decât 8 (opt) cărţi. 8 Istorii! Şi înainte vreme, la o lansare de asemenea nivel, se epuiza tot tirajul. Sper că Centrul de librării va vinde mai multe. Dar la Artmark, unde am avut cărţi de artă plastică? Şi într-un an de zile s-au vândut două exemplare!

Repet, nu mi-am propus să mă miluiască nimeni. Nu mai vreau un ban de la români. Am spus-o public încă de acum câţiva ani, la Gaudeamus, când mi-am lansat o carte la standul Teşu. M-a scârbit când am văzut că el face ghişeft cu cărţi despre Bulă! Ca şi ProTV, mint, fraieresc un popor disperat, sărac. Pretutindeni, la toate standurile, cărţile se vindeau la grămadă, zece lei grămada! Nu se mai poate aşa ceva! Trebuie să redăm demnitatea cărţii. Prefer să fac eforturi s-o scot eu singur şi să o dăruiesc. Ce fericit am fost la ediţia trecută, când am dăruit vreo 200 de exemplare din cărţile mele. Le dădeam după ce discutam cu cititorii şi vedeam cam ce hram poartă, să ştiu cam ce fel de carte ar prefera.

Asta e fericirea!

Scanned with CamScanner

Acum însă mă gândesc dacă nu e mai bine să-mi termin romanul! Revenisem în ţară cu gândul prosper să termin ceea ce începusem anul trecut. Eu aduc marfă insolită din Manhattan şi o brodez aici în literatură. Aşa am făcut cu **Mort după America** şi **Răstignit în America**. Aşa sunt romanele **Pluta, Dincolo de păpuriş, Minotaurul newyorkez**. Pan-Z e siderat. Nu înţelege. El nu are timp să-l citească pe un altul. Nu se vede decât pe sine în tot ce este. Nu mă cunoaşte deloc. Abia acum îmi citeşte o carte din cele 90, romanul **Mesalina**. Mai vrea. Am să-i dau. **Mort după America**, sigur. E cartea care îl va lămuri în privinţa gândurilor mele primare despre America, despre lume. I-a plăcut când i-am spus că e povestea lui Mitică, un român tipic, care trăieşte într-un coşciug, un coşciug cu tricolor. Şi când a auzit că există o ţară, Lumea Nouă, unde se poate trăi mai bine, a ieşit din coşciug şi a plecat în acea lume, să vadă cum e. Şi, după peripeţiile pe care le descriu în cele 655 de pagini, se întoarce acasă şi spune că tot mai bine e la noi, în coşciugul cu tricolor! Ce mai râdea Zamfir! Şi l-am rugat să se uite mai bine la coperta. Ce vede? Statuia Libertăţii. OK. Şi mai departe, ce observă? I-am arătat. De Statuia Libertăţii, de mâna ridicată, de făclie, atârnă un şireang, un laţ. Asta este America pentru mine. O ţară în care de Statuia Libertăţii se află un şireang. Are două înţelesuri. Ce-a fost când mi-am lansat cartea în America, la cenaclul „Mihai Eminescu". Sigur, popii m-au turnat la evrei, iar evreii la ambasadă. Şi am fost chemat de consulul general al României la New York, Eugen Şerbănescu, care mi-a spus, ce-ai făcut, domnule, ai declanşat un război între România şi America! Avea cartea mea pe birou. Uite ce-ai făcut aici, ai pus şireangul pe Statuia Libertăţii. Recunoşti?

Da, domnule consul, cum să nu recunosc, se vede doar cu ochiul liber! Dar vă rog să citiţi cu atenţie cartea. Sensul acestui desen este mult mai profund şi adevărat, fiindcă libertatea s-a obţinut cu şireangul, asta e istoria Americii, iar şireangul are un rol şi un efect benefic, pozitiv. Dacă nu ar fi el, nu ar exista nici o ordine, frica de şireang îi face pe oameni să muncească, să-şi vadă de rostul lor. Frica de şireang, adică frica de lege. Cred că aici e cheia progresului în America. E ca la o mănăstire. Dumnezeu a dat libertatea, dar fără ascultare, ar fi un bordel. Şi părerea mea este că dispariţia şireangului, altfel spus, a legii, a dus la haosul din România. Dacă nu mai ai frică de Dumnezeu şi nici frică de lege, se instaurează haosul, vine Apocalipsa. Ce se mai uita Zamfir la mine, fiindcă a prins ideea, la început credea că am ceva cu America, pe care el o nedreptăţeşte, fiindcă nu a înţeles-o, iar când a văzut unde bat, a devenit grav. Mintea îi merge iute lui Zamfir, ca tuburile naiului pe buze când cântă **Ciocârlia**.

Un astfel de nou roman am pe masa de lucru, adică în computer. Dar a intervenit mariajul panzamfiric.

Numai că structura cărţii despre Pan-Z mi-a ieşit fantastic. Ca şi capitolele pe care le-am scris deja. Repet, e portretul ideal al românului, al Artistului român cu recunoaştere universală. Aşa cum îl văd eu şi încerc să-l aplic în cazul lui Pan-Z. Sigur, el e de „vină", fiindcă mi-a declanşat acest portret, fiindcă este un subiect foarte generos, o raritate. Aşa cum a făcut şi Marin Preda cu Moromete, vrând să fie prototipul ţăranului român, pe care îl descria aşa: „*Nu degeaba se spun despre acest om atâtea poveşti. Avea mintea pătrunzătoare.*

Scanned with CamScanner

Ştia totul". Există în realitate un asemenea ţăran? Cine ştie totul? Doar prototipul. Doar personajul din literatură.

De aceea, după despărţirea de Pan-Z, mi-a venit aşa un regret, fiindcă cel mai mare proiect al meu nu are totuşi un model real. Sau poate că eu nu sunt capabil să-l văd în acelaşi om, să-l receptez într-o singură persoană, şi am trecut prin el toate idealurile, am luat ce e mai vechi la daci, ce e mai de preţ la gnostici, la isihaşti, la spiritişti, la Eminescu, Brâncuşi, Enescu, Blaga, la toţi marii români, dar şi la Mozart, la Schopenhauer şi chiar Alban Berg!

Un prototip pot să fac şi eu, nu?! Şi Pan-Z a devenit strecurătoarea ideală. Nu cunosc un alt om pe pământ mai valoros, poate or fi, dar nu cunosc. Nici nu mai am vreme să caut. Mi-a venit plocon. De ce l-am căutat oare pe Zamfir de cum am ajuns în ţară? Fiindcă în **Istoria Festivalului**... el e Marele Absent. Dar credeam că acest suport îl ambiţionează. La început era entuziasmat de propunerea mea, să atingem pas cu pas acest măreţ scop, ca festivalul „Enescu" să nu mai fie o supapă a deznaţionalizării, finanţată de însuşi măria sa, poporul român, să fie stopat acest curs, prin alegerea lui Zamfir, a unui român, deci, în fruntea lui! Dar apoi totul s-a stins. Luptătorul şi teroristul Zamfir s-au pitit sub o singură idee, care i-a plăcut şi o suge ca pe o bomboană, faptul că festivalul a devenit o rampă a deznaţionalizării.

Se bucură când ating o coardă care îi sună şi lui a adevăr. Însă să fiţi convins, i-am spus, că festivalul „Enescu" este cel mai mare eveniment muzical al României, orice aţi face dvs, nu puteţi să-l concuraţi. De aceea trebuie să ne apropiem de el, ca de un templu. Iar ceea ce îl împiedică să fie aşa, trebuie stopat. Şi ce face Zamfir împotriva acestui tăvălug? Vorbe. Că el îl va schimba pe „managerul oţios". Trebuia să mergem la un post TV, să afle lumea ce se întâmplă. A uitat. Nu-l interesează. Mai importanţi sunt căţeii şi un turneu în Turcia, unde a mai fost de o sută de ori. Sigur, are multe guri de hrănit, trebuie continuu să alerge, să câştige bani.

Dar singur şi-a creat această viaţa complicată, singur şi-a făcut acea Corabie beată de la Cobia, cum ar spune Baudelaire, un fel de Arcă a lui Noe, Arca lui Pan-Z, o, totul este atât de încurcat, imposibil de conceput pentru un om normal. Dar el nu e un om normal, doar am stabilit acest lucru, e un monstru sacru, un titan, iar titanii au alte nevoi, noi, muritorii, nu-i înţelegem.

Uite, acum mi-a povestit ce se întâmplă la Universitatea din Craiova, unde clasa de nai a încăput pe mâna unei neisprăvite, zice el. Şi mi-a povestit avatarurile de acolo. Care seamănă cu cele de la Conservator. I-am spus că le relatăm în vol. 2, în capitolul **Zamfir şi „micuţul Mozart"**, povestea cu Dan Dediu zis Deliu, care i-a desfiinţat catedra. Dar, domnule Zamfir, i-am spus, dacă ţineţi atât de mult la cariera de pedagog, de ce v-aţi ambiţionat să vă faceţi cetatea la Cobia, în loc să vă luaţi la Bucureşti un spaţiu, un etaj la un bloc, şi să vă faceţi propria şcoală de nai? Era o şcoală de învăţământ la care ar fi fost coadă! Ar fi uimit şi lumea, s-ar fi vorbit de „Şcoala de nai a lui Zamfir de la Bucureşti" şi nu aţi mai fi stat la mâna lui Deliu sau nu ştiu ce fustă, care vă răneşte.

N-a mai zis nimic. E limpede că nu a avut în viaţă buni sfătuitori, nici un prieten adevărat. El, marele călător, care îmi spunea că în 60 de ani de când

Scanned with CamScanner

cântă, a făcut turul lumii de 5 ori! „*Sunt singurul artist de pe pământ care a făcut înconjurul lumii de 5 ori!*" Ei, da, îl cred, şi cu ce s-a ales? Cu disperarea că i se ia catedra de la Craiova! Când acum e libertate, când cine a vrut şi cine n-a vrut şi-a deschis cabinete private, universităţi, seminarii teologice, tot ce vrei! Numai Zamfir şi-a deschis o crescătorie de câini, în speranţa că-i face Brigitte Bardot o vizită!

Eu mă descurc cu astfel de raţiuni, mă consolez cu ele şi poate că mariajul meu cu Pan-Z a fost scris undeva să se întâmple, poate că aşa mi-a fost dat. Toată erudiţia mea pe un om ca el. Dar el? Ce i-a fost lui scris?

Mi-a venit azi ideea, ce ar fi să scriu un roman cu titlul **Don Quijote de Găeşti**? Vorba lui Polonius, nu?, după tragedie, urmează comedie.

*

Nu le mai scriu fetelor mele, fiindcă ele nu înţeleg tot acest mecanism. Mereu m-au condamnat că în loc să-mi văd de romanele mele, mă ocup de alţii.

Sigur, nu e greu de răspuns că atunci când te ocupi de alţii, când faci un portret, îţi faci şi un autoportret, fiindcă nu există obiectivitate absolută, iar în conturarea portretului, strecori şi de la tine, te descarci şi pe tine, pasta e amestecată, între portret şi autoportret, ca între comunism şi capitalism.

La restaurant am discutat ideea că evreii au inventat şi comunismul, şi capitalismul. Am dat exemplu cum americanii au scăpat de ultima criză financiară, când au aplicat nişte soluţii din economia comunistă. Păi, da, au creat două sisteme, ca într-o balanţă, au creat două talere, când una se înclină spre pământ, iau din cealaltă şi echilibrează balanţa. Însă vezi care-i chestionul, cel puţin la noi, capitaliştii iau ce-i mai bun de la comunişti, dar noi, neocomunişti, luăm ce-i mai prost de la capitalişti, ce li se strecoară printre degete, zice Zamfir.

Frumoasă imagine a balanţei lumii, a Fortunei legate la ochi!

Când am ieşit din restaurant, la uşă, a venit un individ şi m-a întrebat, domnule, nu ştii, Zamfir ăsta e ţigan? Nu, nu e, zic, îi urăşte pe ţigani. Dacă era ţigan, nu umpleau ei toate emisiunile cu el?

Pe toate le-am auzit despre Pan-Z, dar asta încă nu, le întrece pe toate, le pune capac. De, aşa e când ieşi la drumul mare, când eşti popular, toată lumea se întreabă, una, alta, aşa se creează legendele, mitul.

Uluitor este această constantă, faptul că toţi vor ceva! Eu m-am educat să depind cât mai puţin de materie, să vreau tot mai puţin, să ajung să nu mai vreau nimic.

Dar românii sunt atât de dependenţi de nevoile materiale încât amprenta ţigănească, a milogelii, a comportării ţigăneşti, s-a pus peste tot, în viaţa noastră civilă. Şi am impresia că toate posturile de televiziune româneşti s-au manelizat, oricum, sunt numai emisiuni cu ţigani, iar limba vorbită este o românească stâlcită, cu accente ţigăneşti, până şi crainicii s-au manelizat. E o manelizare generală. E moartea României, fiindcă de la ţigani nu ai ce să înveţi, iar dacă nu există cultură, spirtul moare, vom avea numai porcăieli şi porcărele. Iar dacă

Scanned with CamScanner

Pan-Z le pare unora Ţigan, nu e de mirare! Sigur, asta l-ar îngrozi, fiindcă el are Dumnezeu şi se comportă cu dărnicie creştinească faţă de cei săraci.

Sigur, m-a surprins când mi-a spus că nu are bani de un bilet de avion pt omul care scrie o carte despre el! Îl cred. Simt că nu o duce prea bine cu portofelul.

Altfel, ar fi făcut-o. Fiindcă vrea să văd tot ce face el. Sigur, ar fi avut nevoie de un cronicar, pe care să-l ia cu el peste tot, să consemneze evenimentele. A descoperit acum că pot fi eu un astfel de cronicar. Nu pot. Aş fi Neculce pentru el, dacă şi el ar fi Domnitor. Ar fi reacţionat la ideea unui pre-contract. Nimeni nu crede că muncesc degeaba. Şi instalatorul ar fi uluit! Ce, el munceşte degeaba? Iar Pan-Z e un om umblat, ştie bine că totul costă, inclusiv întreţinerea mea aici şi la NYC! Însă am pornit treaba, eu sunt om serios, trebuie să o facem. Altfel am fi ţigani. Am face planul ca ţiganul, ne-am îneca la mal.

Sigur, aş putea să-i fac şi eu mutre, fiindcă a văzut ce am scris despre el. Nu mai am pentru volumul întâi decât să umplu câteva capitole cu carne. Conceptul, structura, totul e gata. În timpul ăsta eu nu mai fac nimic. De două luni nu am mai câştigat un ban. Am redus până la zero colaborările în presă, nici nu am mai scris altceva, să scot şi eu de o saramură...

Bani, bani, lua-i-ar dracu', iar vorbim de bani!

Dacă tratez aşa subiectul, fără respect, nu mai scriu cartea. Nu pot să scriu o carte despre un ţigan! Am refuzat doar comanda ministerului, cartea despre Istoria Ţiganilor, am arătat de ce ţiganii nu pot avea un om, un artist ca Zamfir!

Iar el e departe de un astfel de nume sau de renume, trebuie tăiat răul de la rădăcină, fiindcă dacă ar fi ţigan, nu ar ascunde, ţiganii autentici se laudă că-s ţigani. Ca şi evreii! Sigur, în România ai să găseşti puţini evrei care spun că sunt evrei, fiindcă majoritatea nu sunt autentici. Să se laude că fură, deşi l-am prins cu raţa-n gură? Înainte, nici atât. Se ascundeau după nume ca Vasile, Ion, Marcel etc. Practică pe care au reluat-o în zilele noastre.

Pan-Z îi urăşte de moarte pe ţigani. Şi pe evreii sionişti, pe care-i consideră fără nici un Dumnezeu. Dar... dar... dacă unii îl apropie de comportamentul ţigănesc, cum spunea acel individ de la restaurant, un ins înalt, adus de spate, cu un fes şui pe cap, parcă era Băsescu când ieşea să facă o baie de mulţime, se datorează faptului că a trăit printre ţigani. Găeşti e un târg plin de ţigani. Însă domină oamenii cu stare. Au mândrie de români. Şi a fost un oraş cu personalităţi şi care atrăgea personalităţi.

De fapt, Pan-Z se comportă ca un ţăran. S-a emancipat el la Paris, dar rădăcina îl trage spre opincă. Nu mă refer la rădăcina muzicală, la acel sunet ancestral, ci la datele mediului în care s-a născut şi a trăit. Toată copilăria sa e plină de escapade ţigăneşti, de furturi de pe la vecini, dar şi de curelele tatălui său care voia să-şi îndrepte fiul pe calea cea bună. Găeştenii şi oamenii din zonă sunt români foarte speciali. Se trag din stirpea lui Moromete. Acel Moromete care nu s-a desprins de glie. I-am arătat lui Zamfir cartea **Urmaşii Morometilor** (1998), în care arăt că Preda nu şi-a dus personajul dincolo de zarişte a satului, iar când fiii săi l-au trădat, nu au fugit mai departe de Bucureşti. Azi însă, urmaşii lui Moromete se află pe tot pământul. Numai pe lună n-au ajuns, dar e posibil cu prima îmbarcare! Zamfir e un astfel de Moromete planetar. Iar seva

Scanned with CamScanner

moromeţiană curge puternic prin sângele ţăranului român, din toată regiunea aceasta muntenească. Şi nu numai.

Pe de altă parte, să nu uităm că mama lui Zamfir e din Gorj, iar tatăl lui e din Vişina, o localitate de munte, cu rădăcini dâmboviţene. Dar zona aceasta deschisă, de câmpie, a găeştenilor, i-a făcut să fie oameni foarte rezistenţi şi iuţi, foarte ambiţioşi şi orgolioşi. Da, iuţi, ca în iuţirea de sine a jocului popular, iuţi ca în Sorcova străbună, când vin copiii la uşa gospodarilor şi le urează să fie:

Tare ca fierul
Iute ca oţelul,
Tare ca para
Iute ca ocara.
Tare ca piatra
Iute ca săgeata.

Doar strămoşii lor au ţinut piept hoardelor barbare şi turcilor care invadau sistematic ţara! Au în sânge ceva din nobleţea dacilor, fiindcă nu departe, mai la vale, în Valea lui Grăunceanu, a fost descoperit Homo Olteniensis.

22 oct. 2015

Mare surpriză. Primesc o poezie scrisă de Mihaela, dedicată lui Pan-Z. Trebuie să precizez, pentru cei ce nu ştiu, că Mihaela este una dintre fetele mele gemene, care, împreună cu sora ei Gabriela, formează trupa americană INDIGGO TWINS, fiind recunoscute ca staruri complete, compozitoare, textiere, actriţe (au absolvit IATC), soliste, dansatoare, scriitoare, creatoare de modă şi de show-uri. Mihaela a publicat două cărţi, una de poezie, **Rage and Love** (2006) şi romanul **Wicked Clone** (2015), cu mare succes, lansat la faimosul târg BookExpo America. După roman, a scris şi piesa de teatru cu acelaşi nume, montată pe Off Broadway. Mi-a spus că *„m-a inspirat muzica lui şi faptul ca avem plămadă asemănătoare. Mare noroc are Z cu tine! Dar şi tu cu el! Doamne-ajută în prietenia voastră!"*

Le dusesem fetelor mele la New York câteva discuri Zamfir, dar Mihaela i-a ascultat pe You Tube un concert recent, care a inspirat-o în vârf de Chakra. Într-adevăr, cred că a atins esenţialul. A găsit cuvinte minunate, foarte potrivite, deşi versurile par intraductibile, fiindcă engleza este sintetică, mai puţin nuanţată decât româna, care e o limbă foarte, foarte bogată, dar analitică, pe când engleza este direct metaforică, e o limbă poetică prin excelenţă. I-am cerut şi versiunea în română. Mi-a trimis-o. Am avut dreptate. Nuanţările în română sunt minunate.

Ceas istoric pentru acest arc peste lumi, ce leagă două generaţii foarte diferite, un Luptător cu balaurul şi un Înger din cetele dumnezeieşti, cel dintâi dintre arhangheli. Iată poezia, în ambele versiuni:

Zamfir kills Bill
Pan-pipes in His hand,
Like arrows of the light

Scanned with CamScanner

Rise to the sky, killing the night.
They fall to the ground
Slashing the wicked,
Lifting the Sun.
Sounds of a bird, unheard of before,
Angelical spirits, spring from his soul
Singing to God
Endless Goodness of heart.

Zamfir îl ucide pe Bill
Din naiul Lui
săgeţi de lumină
se ridică la cer şi ucid noaptea virgină.
Cad apoi pe Pământ,
sfarmă capul Răului
şi înalţă soarele Binelui.
Sunete de păsări nemaiauzite,
spirite angelice nemaiîntâlnite...
primăvara din sufletul Lui
îi doineşte Domnului
cântecul Iubirii infinite.

Aceeaşi zi

Sigur, titlul face referire la **Kill Bill** (2003), filmul lui Quentin Tarantino, la care Gheorghe Zamfir a colaborat. Am felicitat-o pe Mihaela, i-am scris că a ieşit o bijuterie! Am avut o clipă reţineri la varianta în română cu Lui, scris cu L mare, cum scriem acest pronume când ne referim la Dumnezeu, dar intuiţia nu te-a înşelat, i-am spus, fiindcă el, era să scriu El, se consideră una cu Dumnezeu. Ştii cui i se mai spunea aşa, „Dumnezeu"? Lui Brâncuşi. L-a numit astfel un compozitor francez, Eric Satie. Apoi i-au spus toţi aşa, toţi "cei 200 de amici" pe care i-a avut şi pe care i-a încununat drept moştenitori.

Deci tot un român şi-a asumat supremul nume! Nu e un fapt semnificativ? Brâncuşi s-a mai comparat şi cu Briareus, zeul cu o sută de braţe! Visa să fie ca el. Regreta că nu a avut atâtea braţe ca să-şi poată ciopli toate proiectele pe care le-a avut.

Numai românii, dintre toate popoarele, au puterea, curajul acesta nebun, de a se ridica la Dumnezeire, de a se contopi cu Dumnezeu, asemenea mitului Ciocârliei, fiindcă ei au conştiinţa vechimii neamului lor, faptul că se trag din Homo Olteniensis, vechi de 2 milioane de ani! Homo Neanderthal al nemţilor e un biet copil!

Deci noi, românii, venim din Sunetul Primordial.

Tu, voi, fetele mele, să aveţi conştiinţa acestui fapt, că nu veniţi din Dracula, care este un tinerel, are abia câteva sute de ani, doar ce i-au mijit tuleiele, ci din însăşi seva Dumnezeirii.

Scanned with CamScanner

Acest ceas se petrece pe un apus de vis deasupra pădurii Cişmigiu, în prag de Sf. Dumitru, purtătorul de mir, sfânt militar, devenit martir în Tessalonic, pe vremea împăratului Diocleţian, care a dat, la anul 303, un decret de prigonire a creştinilor. Şi mi-ai urat bună apropiere de Gheorghe, fiindcă şi el este un sfânt militar, martir în timpul aceluiaşi Diocleţian.

E bine că poezia are alte nuanţe în limba română, deşi esenţa este aceeaşi. Desigur, rămân la părerea că este intraductibilă. Dacă Mihaela a gândit-o şi a trăit-o în engleză, e altceva.

Într-o variantă apăruse cuvântul Ney, pentru *panpipes*, care e consacrat, fiindcă instrumentul este atribuit zeului Pan. E singurul instrument muzical creat de un zeu, Zamfir îl numeşte pe bună dreptate *instrumentul lui Dumnezeu*, prin care El a suflat şi a creat lumea. De aceea eu îl numesc pe Zamfir, Pan-Z, se citeşte *penzi*, ca un racord faţă de Jay-Z.

Naiul are sunetul pur, cel mai pur. El ne face să simţim Sunetul Primordial.

Celelalte instrumente, vioara, flautul, oboiul, pianul etc. sunt creaţia omului.

Zamfir a făcut din nai un instrument divin, l-a impus în Occident ca un instrument major, demn de considerare şi în muzica simfonică, aşa cum sunt vioara sau pianul, fiindcă până la a compune el concertele pt. nai şi orgă, toţi îl considerau un instrument păstoresc.

Invocaţia majoră a devenit: **Trebuie să vă purificaţi prin nai!**

25 oct.

Chiar acum a plecat de la mine Zamfir.

A plecat spre Constanţa, unde are un concert diseară.

A venit cu o sticlă de şampanie, fiindcă mâine e Sf. Dumitru!

A spus că va sta la mine o ora şi a stat trei, pentru că i-am arătat ce am lucrat şi l-a răscolit. I-am prezentat vol. 3, care m-am gândit să fie scris din perspectiva unui duşman de-al său, care ar vrea să-l desfiinţeze cu propriile arme, fiindcă în cărţile lui există şi aceste greşeli neprofesioniste, întrucât el a scris Autobiografia dintr-un foc, a aşternut tot ce i-a trecut prin minte, s-a deschis, şi-a pus sufletul pe tavă, cum se spune. Nu a existat nici un fel de autocenzură. Aşa că în ea, ca şi în celelalte cărţi ale sale, există şi ce nu se spune, de regulă. Nu, nu e vorba de a minţi, nu trebuie să ascunzi nimic, într-o carte memorialistică, autobiografică, te destăinui. Toţi ne destăinuim în cărţile noaste, dar e vorba de efect. Efectul estetic, chiar atunci când prezinţi şi fapte urâte, rele, devine inestetic dacă nu ştii cum să le aduci din condei. Sinceritatea nu înseamnă automat şi literatură, şi artă. Aici e gafa forumiştilor, care cred că tot ce vomită, e scriitură! Nu mai vorbesc de greşelile gramaticale, de regulile care trebuie respectate pentru a putea transmite în bune condiţii un mesaj. E ca şi cum în trilurile ciocârliei, auzim glasuri de ciori sau bufniţe. Fără reguli, nu am putea comunica. Şi literatura însemnă dialog, nu?

Încriminările mai ales au nevoie de o limbă curată. Nu trebuie să te poticneşti. Orice e posibil, când respectăm limbajul. I-am dat exemplul lui Ionesco cu volumul lui de critică literară **Nu** (1934), în care demonstrează că un

Scanned with CamScanner

spectacol, acelaşi spectacol, poate fi şi lăudat şi criticat, deopotrivă de convingător.

În cazul lui Zamfir e foarte uşor de făcut această demonstraţie, fiindcă textul lui autobiografic te serveşte de minune, şi cu bune, şi cu rele, şi cu frumuseţi, şi cu urâţenii.

Iar cel mai tare el e descoperit la capitolul paradoxe. Dar asta e poveste lungă. I-am spus că el e vulnerabil la următoarele aspecte fundamentele: Modestia, Românismul, Comunismul, Capitalismul, pe care le condamnă din toţi rărunchii, punând în loc o utopie. Istoria omenirii a fost şi este urâtă, strâmbă, departe de a atinge idealul divin, armonie între popoare şi o singură religie. Asta vor şi americanii, dar ce haos există, fiindcă se bat cap în cap religiile. Suntem departe de armonia visată. Deocamdată, cele două sisteme urâte de Zamfir, fac parte din viaţa noastră. Şi tot ce a împlinit el, se datorează acestor sisteme, ele l-au făcut om, atât cât s-a putut. Nu a trăit într-o lume ideală, care nu există. Aceea din naiul lui e deocamdată o utopie. Bine că există acest ideal, dar până la practică, te mănâncă jidani, vorba ceea.

Evident că para, îmi aducea argumente că da, am fost în lume în timpul comunismului, zeci de ani, când aici românii nu aveau ce mânca, dar cu ce sacrificii?, nu vă întrebaţi? Cu răni în cap şi îmi arăta bubele cicatrizate din cap, de pe trup, de pe corp, totul îi era ca o rană, fiindcă toată această fericire a plătit-o cu sânge... şi comuniştilor le convenea, zicea, fiindcă ei câştigau enorm de pe urma mea. Taxele erau de 90 la suta. Aria, Electrecord s-au îmbogăţit. Deci mi-am plătit plecările cu vârf şi îndesat. Şi tot ce-am avut, case, maşini, femei, a fost pe banii mei, pe munca mea. Nu am furat un franc de la nimeni, aşa cum alţii mi-au furat mie milioane, miliarde. Dacă primeam un singur dolar pe cele 750 de milioane de discuri vândute, nu eram milionar? Dar dacă primeam doi dolari? Eram miliardar!

I-am citit şi poezia Elei, i-am arătat şi **Rage and Love** şi romanul **Wicked Clone**.

I-a plăcut poezia despre el, cică Mihaela a prins esenţa, cine a inspirat-o? El mă întreabă, el, care se consideră Dumnezeu.

Mi-a adus şi cele trei volume de poezie. Unul este inspirat din trăirile sale mistice, de pe vremea celor 3 ani când a practicat intens yoga.

Şi râde de Occident care a împânzit lumea cu această practică. Şi eu mi-am dat seama, spunea, cât de străini suntem de ea. E ca şi cum iei o plantă tropicală şi o plantezi în curtea ta din Franţa sau România.

O practică milenară, de 5 mii de ani, nu poate fi deprinsă de un european în câteva luni sau câţiva ani, cum s-a întâmplat la noi tragedia după revoluţie, când a apărut un pseudo „guru", care a confundat yoga cu sexul şi i-a îmbolnăvit pe tineri.

Mi-a citit câteva poezii, sunt mistice, filosofice, deocamdată nu pot spune mai mult până nu citesc volumele.

E o treaba grea, lungă. Acest om a fost complet singur până acum. Nu a avut nici un prieten adevărat care să-i spună de ce să se ferească. Adrian Păunescu, de pildă, s-a dovedit a fi un ticălos. El i-a fost redactorul unei cărţi de poezii şi i-a masacrat poeziile. Apoi cartea asta fantastică, autobiografia,

Scanned with CamScanner

Binecuvântare şi blestem, nu i-a fost citită de un profesionist, e plină de greşeli, care puteau fi uşor evitate, corectate.

Păcatele lui se datorează acestei lupte de unul singur, iar greşelile au fost inevitabile. Dar eu socotesc altfel lucrurile, trebuie să iau ce rămâne, calităţile în timp.

A vrut să mă ia şi pe mine la Constanţa, dar nu puteam, nu eram pregătit să merg acolo două zile. Timpul e preţios, nu-mi mai permit să fac aventuri spontane. Altă dată, poate la următorul concert, la Cluj.

Se plângea de aceste deplasări, mii de deplasări, care i-au luat jumătate din viaţă. Cel puţin. Minunile au apărut printre, adesea pe după colţ. Poate vor mai apărea. Vom vedea. Dacă avem ochi. Fiindcă Acela ce ne-a dat vederea, a avut un plan.

*

Revin asupra întâlnirii.

Am discutat mult despre patrie.

Dar mai apoi, după ce am văzut ce s-a întâmplat cu marile cauze şi căuzaşii lor, am înţeles că pentru nici o mare cauză sau o mare idee, oricare ar fi ea, de orice natură, umană, religioasă sau filosofică, nu merită să-ţi dai viaţa. Viaţa e cea mai mare cauză. E de nepreţuit. Nimic nu se poate compara cu ea. Să-ţi dai viaţa pentru patria care nu mai există, pe care toţi au terfelit-o, au sfâşiat-o, au rupt din ea? Sacrificiul a devenit o caricatură, aşa cum orice mesaj a devenit apă chioară, ca şi cum ai vorbi la pereţi. Jertfa, jertfirea bietului ciobănel... Lonely Sepheard.

Şi-apoi, în acest context, ce rost mai are ambâţu'? Să fii primul într-o patrie de golani? Ce fel poate suna cuvântul patrie în gura unuia care vine aici de la Paris şi variază pe cultura română, dă jos coloana lui Brâncuşi, împreună cu Cacamitru şi Ilici, şi vrea s-o încarce în vagoane, s-o ducă afară, s-o pună în faţa casei lui, de pe Champes Elysées? Sau ce fel de patrie promova şefu' ICR când a pus zvastica la New York pe un ponei sau edita albume de artă cu ardei iuţi în vagin?

Până la 66 de ani, am vrut să fiu primul şi am demonstrat-o. Am ajuns primul în critica de teatru şi film, în literatură, în critica de artă, în jurnalistică. Dar când am văzut că pataruşinea de la ICR spune despre Eminescu că e "cadavrul nostru din debara, de care trebuie să ne debarasăm", iar preşedintele ţării îl decorează, ce fel de patrie mai e asta? Cum îşi permit aşa ceva în ţara lui Eminescu? Îşi permit, fiindcă nu mai există patria! Şi poţi să fii primul într-o patrie al cărei popor, cum a scris negru pe alb tot iceristu', are „structura fecalei"? Şi este aplaudat! Nu-l judecă nimeni. Îi arestează pe ăia care fură dintr-un chioşc, să se audă la UE că aici există lege, justiţie, democraţie, dar crimele de *les majestate*, care ucid patria, cine le sancţionează? Ba criminalii sunt promovaţi, fiindcă fac politica anti-românească, bineînţeles, comandată de la centru', alt centru', care şi-a schimbat numai culoarea drapelului. Politicienii toţi, dar toţi, se fac că nu văd! Nu era de datoria parlamentului ţării să se sesizeze când cineva bălăcăreşte poporul şi pe sfinţii lui? Nimeni nu simte, nu e

Scanned with CamScanner

deranjat că Eminescu este transformat în cadavru de către şefu' ICR, care e păţit cu bani grei, să promoveze cultura română în lume! Şi el se promovează pe sine. Îi bagă pe Eminescu, Sadoveanu, Arghezi, Caragiale şi restul la debara şi se promovează pe sine, îşi traduce cărţile sale împotriva poporului român în 17 limbi! Asta se mai numeşte oare omenie, toleranţă, înţelepciune sau e vorba despre jaf, despre un popor fără patrie?

Cum să mai lupţi pentru un ideal românesc într-o ţară condusă de o haită anti-românească, mereu la putere, indiferent câte alegeri democratice s-ar face, fiindcă e susţinută din afară să compromită tot ce-i sfânt în patrie? Patria, păi ce rezonanţă avea acest cuvânt în gura lui Socrate? Suna ca Dacia, în gura lui Decebal!

În ciuda acestei realităţi tragice, sfâşietoare, totuşi nu m-am lăsat, am scris mereu, am protestat, am avut curajul să fac pasul înainte, să leg viitorul de trecutul arhaic, să fac mereu punţi, să nu renunţ la speranţă, cu gândul că români adevăraţi mai există, nu sunt chiar cârpe şi mulţi îşi păstrează mândria, fiindcă nu noi putem decide aici şi acum soarta unui popor, destinul unei patrii. Aceasta este patria lui Dumnezeu, Dumnezeu nu se uită poate acum la ea, dar se va uita şi mânia lui va fi cumplită, ca un vârtej de foc va veni asupra distrugătorilor! Mereu am fost cu Deus absconditus, dar va veni şi ziua lui Deus Răzbunătorul!

Şi întâlnirea mea cu Zamfir nu este deloc întâmplătoare. Cartea despre el face parte din aceeaşi sferă a credinţei străbune şi a patriei adevărate. Şi Zamfir are aceeaşi nebunie a românismului, a zborului dumnezeiesc. Şi atitudinea asta îl face să nu cedeze, să scrie şi să compună în continuare, chiar dacă uneori se întreabă: Qui prodest? Nu este inutil? Şi-a dat Iisus viaţa pentru patria lui, care l-a alungat cu pietre? Da, dar patria lui a devenit pământul întreg.

*

De Sf. Dumitru

De ziua mea, le-am promis fetelor mele că am să încerc să le trimit un fel de rezumat a ceea ce a făcut greşit Zamfir, fiindcă din viaţa şi din cariera lui au de învăţat, oricine urmează cariera muzicală are de învăţat, de aceea am şi numit vol. 3 **Învăţăturile lui Gheorghe Zamfir**. Şi e bine pentru tineri, să nu cadă în păcate care pot fi evitate.

E un fel de atenţionare.

În cazul lui nu se mai poate face nimic, dar tinerii pot avea aceste puncte de atenţie ca un fel de control.

Plus că el trăieşte după concepţia reîncarnării şi crede că a intrat în alt ciclu de viaţă, deci nu mai poate reveni, nu mai poate repara ce a fost greşit înainte.

La Mitropolie nu cred că am să merg, mă duc tot la Sf. Iosif, fiindcă la Mitropolie este puhoi de lume şi nu suport, mi-e fff greu să mai trăiesc aşa ceva, o baie de mulţime, de încălecări şi lipsă de aer! Am să mă duc altă dată. Prefer să fiu singur sau cât mai singur într-o biserică. Pentru mine chilia este sacră, este locuinţa ideală, unde pot sta de vorbă cu Dumnezeu, cu Dumnezeul isihast din mine.

Scanned with CamScanner

Îmi imaginez însă lumea ca o poiană a dumitriţelor!

Imaginaţi-vă că acum vă arunc de aici un buchet de dumitriţe galbene, care se revarsă peste voi ca un foc de artificii... naturale!

*

Mă bucur că Ela a scris poezia despre Pan-Z.

I-am scris că el este un exemplu de mistic lămurit, care trei ani a trăit numai în meditaţii yoghine şi a renunţat, fiindcă religia noastră e mai bună.

Apoi nu poţi să practici peste noapte ce fac indienii sau japonezii de mii de ani!

26 oct.

Fiecare artist a avut şi are experienţele lui religioase. Religia se duce, rămâne Dumnezeu din opera lor.

Cei care îl re-descoperă cu adevărat pe un artist, sunt mari. Artistul este şi el fatal determinat de păpurişul epocii, poartă toate sechelele ei. Dar trebuie să dai la o parte zgura, balastul, să luminezi ceea ce este valoros. Sunt cazuri de artişti care s-au îngropat pe ei în balast, dar a venit câte un critic care i-a scos la lumină. O carte bună despre un artist este aceea care îşi depăşeşte subiectul. Important în cazul lui Zamfir este firul lui religios altoit peste cel muzical. L-a interesat să audă muzica lui Dumnezeu şi să ne-o comunice. Ceilalţi... se pierd în speculaţii religioase, adică în politică.

*

Îmi pare rău că ieri i-am spus lui Zamfir nişte adevăruri despre el, adică i-am semnalat în carte ce greşeli a făcut, cum trebuia să le evite, dacă avea un bun prieten. I le-am spus însă cu gândul la volumul doi autobiografic pe care vrea să-l scrie, poate ţine seamă de observaţiile mele.

Cel mai mult l-a durut când i-am spus că partea cea mai importantă a vieţii şi creaţiei lui se datorează comunismului, pe care atâta îl blamează! Dar în comunism el a cucerit... Occidentul. Este marele lui paradox. Un fapt inevitabil, la urma urmei, fiindcă în acea epocă a trăit, şi-a trăit floarea vârstei şi a creaţiei. Însă putea să-şi trăiască acei ani la puşcărie, ca Nichifor Crainic sau Coposu, de pildă, dar i-a trăit în Occident.

Când mii de intelectuali români nu puteau ieşi din ţară, mulţi am văzut prima oară occidentul abia după '89, cum am văzut eu Viena la 46 de ani, după revoluţie, el se simţea ca acasă la Paris şi Lausanne, în toată Europa! Timp de peste 25 de ani, în plin comunism, el a stat numai afară!

Apoi îi blamează pe capitalişti că l-au furat. Aşa e. Dar ce, e vina unui sistem corupt că e corupt? De ce nu a fost atent? Acolo corupţia e un mecanism care funcţionează bine. Şi sistemul îşi apără plus-profitul. Ce se aştepta, ca un om de afaceri occidental să se poarte ca Mesia? Ca în discursurile despre morală ale marxismului? Se duce mielul în gura lupului şi vrea să-l mângâie! Dar dacă nu erau capitaliştii ăia nemiloşi, ingraţi şi sălbatici, nu compunea minunile pe

Scanned with CamScanner

care le-a compus, nu avea turneele pe care le-a avut şi nici discurile care i-au adus aurul şi platina! Nu toţi oamenii sunt dispuşi să-L laude şi să-L primească pe Iisus cu lauri şi osanale!

Dar acesta este subiectul altei cărţi, cartea păcatelor, dar a spus să nu o scriu, să iau numai ce e bun de la el. Ce, Eminescu nu a avut păcate? Nu a trăit cu femei măritate? Sau Mozart, care alerga după servitoare?

Sigur că am să scriu despre calităţile lui, dar viaţa sa este şi o lecţie despre felul cum NU trebuie să trăieşti, cum să eviţi nişte mari greşeli. Uneori poate că dedesubturile, culisele, sunt mai de folos decât reţetele, decât vitrina!

Cred că a plecat tulburat după această discuţie.

Sunt multe de spus.

Eu am vrut să-l ajut, să evite pe viitor greşelile trecute, chiar dacă o face în ceasul al 12-lea, deşi el zice că e adolescent, se simte foarte tânăr, fiindcă vrea sa continue Autobiografia, să scrie partea anunţată, să o aducă la zi.

Vom vedea cum o va face.

3 decembrie 2015

O vizită neanunţată a lui Pan-Z. A trecut şi pe la mine, în drum spre un „multi-multi-multi-milonar", psalmodia el, care vrea să investească în proiectele lui. Am discutat de toate cele, spunea că tocmai a terminat o carte de interviuri. O persoană, pe care a întâlnit-o pe o insulă, n-am înţeles pe care, să zicem Palma de Mallorca, a dorit să scoată o carte de interviuri cu el. Persoana nu este de meserie, aşa că toată cartea a făcut-o el. El a scris toate răspunsurile şi a pus şi o parte din întrebări. Cică am fost dur, domnule, dur de tot, cu toate mizeriile din ţara asta, de pe la televizor, cu alde Bănică Jr. şi toţi închipuiţii ăştia care ne dau lecţii seară de seară. Cu Iliescu, ce să mai spun de Iliescu, ceva cumplit. El a vrut să mă distrugă, na, că acum l-am distrus eu!

Era îmbrăcat elegant, la patru ace. Şi avea un cojoc până la pământ, dar lucrat, stilizat. Era nerăbdător. Tot suna, până a fost anunţat că, gata, poate să vină. Întâlnirea era într-un restaurant select. Din centru. Aici, aproape de mine. *Bonne chance, Mon Ami!* Ei, şi după ce a plecat, am scris o poezie.

Panzamfinita

Pan-Z e bolnav.
E bolnav de infinit.
El nu mai poate fi vindecat.
Nici nu trebuie.
E cel mai frumos bolnav din lume.
Mai frumos decât Truddi Chase,
Căzută din „personalitate multiplă" în abis
Cu refugiu în pictură şi scris!
Cine-o făcea mai grozav pe zeea, Dumnezeea?
Dar Pan-Z e dulce Împărat
Pe vârful unui Obelisc.
Că a lui este Cobia, şi Catedrala Neamului,
Şi Paraclisul Sfintei Fecioare!

Scanned with CamScanner

Ridica-voi o cruce
Mai mare decât muntele Caraiman,
Cu mii de troiţe în jur!
Luna să dispară,
Ca să aibă câinii la ce să latre,
La cel Răstignit pe crucea iluziilor deşarte!
O, Don Quijote de Gaia,
Melancolic ca Utopaia,
Se învârte în jurul pământului,
O dată, de 5 ori,
Aleargă să prindă Iuţirea de sine,
Dar ca un titirez, cade obez!
Profet al deşertăciunilor,
Maidanez al promisiunilor,
Poetul cel mai ferice şi licurice!
Cel mai mare sufleor al lumii nevăzute,
Mai hăt decât satanizaţii
Beethoven şi Wagneraţii,
Michael şi Jackson,
O „latrină sonoră", care nu se compară
Cu muzica-i avară, pehlivană, diafană.
Moi et rest, o, quel gest!
Nici El, nici Ea, nu se consideră aşa,
Dar sinea da, pen' că nu are frică de Dumnezeu,
Nici de Mamona, pe care-l drăcuieşte,
Mai ceva ca Bill Gates, alt mit,
O, bietul Miliardar falit!
Dar şi alergător de nurse, în curse,
Colecţionar de maşini,
Proprietar de spitale, şcoli, şosele,
Fabrici de bere şi uzine de mere!
Şi cel mai Ocult dintre creştini,
Dar şi cel mai Creştin dintre oculţi.
Mai mulţi desculţi
I-au plimbat
Un pian de 7 tone prin Armonica şi Evrope Major,
Ca să-l ţină de mobilă la Cobia
Într-o debara unde-şi cântă robia!
Pictează ca un amator vrăjitor,
În oglindă se vede Van Gogh toreador.
Nu spun că se crede Iisus, ba şi mai presus,
Vin oamenii să-l pipăie, să vadă dacă e duh.
Mi-e să nu se creadă arhiZeu
Zeul zmeilor, Zmeul zeilor,
Să-nceapă marele bal
În numele Sunetului Primordial,

Scanned with CamScanner

Pare i se pare că are toată lumea la picioare!
Întinde mâna, învie mortul,
O, vino, mare Terapeut,
Mare Vindecător, vindecător de-aproape,
Şi de la distanţă,
Purifică lumea prin ambianţă!
Mare vraci de draci,
Cu însuşiri paranormale,
Păi levitează, se transfigurează!
Va trăi mai multe vieţi,
E deja nemuritoriu.
Prima viaţă e ca şi terminată,
Aşteaptă călătoria magică prin subterane
Să se întâlnească cu Homo Olteniensis.
E însăşi Legea protocronistă,
Buricul lumii din eprubetă.
Panzamfinita nu se tratează.
Şi e o boală molipsitoare.
Te îmbolnăveşti de infinit.
Ai şi ai mai vrea.
Mori şi ai mai muri.
Eşti Dumnezeu, şi vrei să fii Satana.
Pan-Z îl are pe Dumnezeu în coarne
Şi pe Satan în copite.
Panzamfinita reîncarnării fără de leac.
Când e îmbrăcat ca Don Quijote
Se comportă ca Mefistofel,
Iar când poartă pelerină,
Zici că-i un Gaie rebel.
Don Juan şi Quasimodo se unesc,
Se duelează
Până plesnesc.
Poartă-n suflet toate prefacerile
Trecute şi viitoare.
E mereu tânăr, ferice, în floare.
Crede în teleportare.
Decebal a fost răpit de spirite superioare
Şi teleportat în Munţii Bucegi.
Precum el, fi-va, în Himalaya cu regi.
Vrea totul şi nu are nimic.
E falit la infinit.
Proiectele lui, de salvare a omenirii,
Sunt nefinite.
Îi salvează pe toţi,
Pe toţi maidanezii pământului,
Cu energia gândului.

Scanned with CamScanner

Tamaturgie fără clanţă,
Dar pe el, cine-l salvează?
Vindecă şi se vindecă,
Se teleportează.
Stă pe Obeliscul din sine,
Ca pe tronul Sunetului Primordial.
Un nou Budhha pe lotus
Cu nai în loc de ţambal.
Se scarpină în neştire,
E alter Iov în devenire.
Ca Ahasverus rătăcitorul
Caută, caută, mereu caută
Şi nu ştie ce caută.
Găseşte şi aruncă.
Şi mereu e gata de scrimă.
Pan-Z, risipitorul din lacrimă.
Mereu o ia de la capăt,
Sisif rătăcit,
Se caută pe sine
În infinit.

5 decembrie

Multi- la puterea „n" milionarul a fost de acord să investească în cele trei cărţi pe care le scriu despre Zamfir. Când sunt gata, cică? Până la ziua lui Zamfir, adică începutul lui aprilie, sunt gata? La noua ediţie a Festivalului de Nai vrea să le prezinte. Pe toate trei. Şi... şi... ediţia lor în engleză! Neapărat în engleză! De ce nu în franceză? Poate şi în chineză, mai ştii? Frumoase melodii.

Ăsta e planul, planul ca ţiganul. La Paştile cailor poate e posibil. Doi amatori au vândut deja blana ursului din pădure.

Eu vorbesc, eu aud. Am spus (se poate vedea mai sus, în jurnal) că primul volum va fi darul meu de nuntă, fiindcă Pan-Z se pregăteşte acum de nuntă. Mi-a spus că se duce la Timişoara săptămâna viitoare, unde se întâlneşte cu preotul care îi va cununa, pe el şi pe Nicoleta. E preotul care a fost pastor la biserica românească din Paris şi pe care Zamfir îl cunoaşte de acolo. L-o fi cununat şi cu Marie, o fi convertit-o la ortodoxism, mai ştii?!

Bon. Apoi mai are o treabă pe la mama soacră, care e bolnavă, are cancer la coloană, la vertebra 5, aşa cum eu, zice, am avut la vertebra 7 şi m-am vindecat. Mă duc să o vindec şi pe ea. Era foarte hotărât. Ştiu, a mai vindecat în Canada două persoane cu metoda taumaturgie la distanţă.

Taumaturg, ginerică, păi ce mai vrea, carte pentru eternitate?

Bun, o fac, am promis, e ca şi gata. Dar vol. 2 la toamnă, am spus, iar al treilea la anul ce vine, 2017, să trăim până atunci, că deja am cam înţepenit, mâinile nu le mai pot mişca, nu mai pot să strâng pumnul, să bat tastele, cine o să le mai bată?...Fiindcă ele, dacă nu sunt bătute bine, nu merg! Iar de la sine, nici atât!

Scanned with CamScanner

Şi-apoi la ce editură, nu ştie, multi- la puterea N milionarul nu e de meserie, el are doar banii. Şi ce faci cu banii, dacă nu ai cartea? Şi ce faci cu o casă de discuri dacă nu ai discul, adică melodiile? Aici, chestia cu oul şi găina e clară. La început a fost oul. Trebuie să ai cartea. Apoi... sunt mai multe soluţii de publicare.

1) Găseşti o editură şi se ocupă ea. O editură care are difuzare. Eu controlez tehnoredactarea, apoi fixez ilustraţia şi urmăresc să fie totul OK, apoi dau BT-ul. Normal, trebuie să lucrez cu profesionişti, nu cu amatori.

2) Scoatem cartea la o editură fără difuzare şi tot tirajul îl luăm noi, apoi facem un contract cu un centru de librării.

3) Publicăm cartea online, nu pe hârtie.

4) Ediţia engleză o scoatem la Amazon.

I-am arătat lui Pan-Z cum arată cartea mea **Brâncuşi în America** pe Amazon. Când a văzut cuvântul „Amazon", să leşine, nu alta, cică ăştia-s hoţii care mă fură, care mă piratează! Nu-şi permit aşa ceva, zic, altfel îi desfiinţează. O fi comunismul cumplit, dar imperialismul e teribil, nu te iartă dacă faci potlogării mari, care pun în pericol sistemul. Poate că Amazon difuzează discurile imprimate de dvs, dar altcineva i le furnizează, producătorul. Dvs cu producătorii trebuie să vă luptaţi, să-i verificaţi, să îi trageţi la răspundere, dar numai pe bază de contract! De asta trebuie să se ocupe firma dvs, avocatul, managerul, e treabă grea, meserie la sânge. Şi pierd fraierii. Suntem în capitalism, stimabile, acesta-i sistemul democratic, pentru care au murit revoluţionarii la paş'opt, pentru plus-profitul pe care îl critica Marx! Nu ne convine, înapoi la marxism! Deocamdată, modelul lui Pan-Z e o utopie, armonia tuturor popoarelor şi o religie universală. Adică exact ce vrea şi imperialismul, ce tot aud la NY din gura americanilor. Au şi ei un Sfântu' Aşteaptă!

Răstignirile

Dacă trăim în perioada Kali Yuga, perioada neagră a omenirii, sau cum o numesc americanii, *Age of the demon Kali* or *Age of vice* / Vârsta demonului Kali / Vârsta viciului, aşa cum ne-o transmit Scripturile sanscrite, e firesc ca răstignirile toate, începând cu răstignirea lui Iisus, să fie dominante în acest ciclu al ciclurilor Yuga.

Dar răstignirile sunt de multe feluri. Nu sunt numai răstigniri fizice, crucificări, tăieri de capete, arderi pe rug, spânzurări, dezmembrări, torturi inimaginabile, ca în evul mediu, pedepse sau flageluri în care cad oameni nevinovaţi, sunt şi răstigniri sufleteşti, spirituale, chinuri psihice, anxietăţi paranormale, boli nervoase, spectre, cauzate de neînţelegerea unor fapte, provenite din disfuncţia dintre ideal şi real, dintre vis şi viaţă, adesea transformându-se în suferinţe şi chinuri nesfârşite, când demonul apocaliptic Kali / Satan pune stăpânire în asemenea hal pe om încât pentru unii martirizaţi răstignirea fizică pare o soluţie de dorit faţă de chinul sufletesc, aşa cum am arătat şi în cazul lui Zamfir (vezi în special capitolul **Moartea**).

Scanned with CamScanner

Aici voi reproduce însemnările făcute după o nouă întâlnire cu Gheorghe Zamfir în Casa cu Enigme, în care am simţit că eroul meu se află întru-un fel de pauză a stărilor coşmareşti, se apropie de echilibru, de seninătate, de împăcarea cu situaţia.

9 – 11 noiembrie 2015

Iată-mă-s din nou la Casa cu Enigme, la inaugurarea salonului principal, care constituie focusul casei. Este locul unde, într-o atmosferă muzeală, de mare ţinută aristocratică, în faţa elegantului şemineu, cu piese lucrate în alamă, de meşteşugari francezi, în care ardea focului, am imaginat un duo concertistic pentru pian şi nai George Enescu şi Gheorghe Zamfir.

Numai cine vede acest loc, plin de istorie şi sacralitate, îşi poate imagina un concert oferit de cei doi mari Maeştri ai muzicii româneşti.

Pianul, uriaşul pian despre care am mai vorbit, este o comandă specială, inscripţionat „Specially Made for Maestro Zamfir", purtat prin toată Europa, salvat de multe ori de la înec. Este o piesă rarisimă. Lung de 4 metri, cu o coadă de 3 metri şi cu o greutate de 700 kg. Deplasarea lui necesită o echipă de profesionişti, specializată în deplasări de piane. Dacă nu se ţine seama de indicaţia soresciană, „uşor cu pianul pe scări", atunci se poate imagina un duo George Enescu la vioară şi Gheorghe Zamfir solist vocal, cântând celebrul **Delirium**, în care şi vocea şi vioara ar intra în acel iureş specific românesc, în spirala iuţirii de sine. Enescu îşi asocia vioara cu un drăcuşor, iar Zamfir avea să-mi citească integral, cu vocea sa plină de intonaţii ancestrale, ca de zăgan, libretul operei **Simfonia lui Satan**.

Este o operă faustică, pentru cor mixt, nai, orgă, orchestră şi recitatori, în care se povesteşte despre instaurarea satanismului pe pământ, în toate sferele existenţei umane, o agresiune totală a lui Mefistofeles asupra lumii, ca stăpân al muzicii, al tuturor bunurilor materiale, dar şi al sufletului tinerilor, instaurând împărăţia Armaghedonului. Dar ascensiunea dementă a lui Satan este în final oprită numai cu ajutorul cetelor de Serafimi şi Heruvimi, care apar la timp, îl orbesc cu lumina lor şi îi pun ştreangul binemeritat, salvând lumea de la dominaţia lui fatală.

La premiera acestei simfonii am imaginat ca invitaţi pe Visarionovici Stalin, pe Ulianov Lenin, pe generalul Troskinski, pe marele devastator Aghiuţevici, pe şeful răufăcătorilor Sulikevici, pe şeful otrăvitor Jigodevici, pe marele căpitan de gardă Chiţăilă, pe căpitanul trupelor de asalt Putrezinski, pe marele spion şi informator Şmecherinski, pe şeful suprem al atacului final Spurcăciune, pe Greţovici, Mortăciune, pe Putrefaction, pe Oribilinovskaia, şefa supremă a şobolanilor (lista întreagă se află în Povestirea lui Zamfir **Războiul şobolanilor**), pe toţi criminalii planetei, de ieri şi de azi, la care se adaugă dracii naţionali, în frunte cu Ceaşcă, Ilicicovici, matrozul chior Pârţescu, Bombonel, Emil Constrângă, Adrian Scârbu, Petre Gâtscurt, Patahârbici şi armata lor de satanizaţi, care ar face coadă pe toate drumurile care duc la Cobia, ar intra în Casa cu Enigme pe vârfuri, ca într-un templu, fiindcă înăuntru se află o biserică, patronată de Fecioara Maria şi de Sfânta Tereza de Lisieux, de zeci de icoane bizantine, dar şi de un Obelisc egiptean, care vine ca o piramidă din

Scanned with CamScanner

pământ, un obelisc viguros, ca însuşi pământul, pe vârful căruia stă cocoţat însuşi Ţapul, adică zeul Pan, care începe să dirijeze **Simfonia luciferiană**, subintitulată **Gloria şi decapitarea lui Satan!**

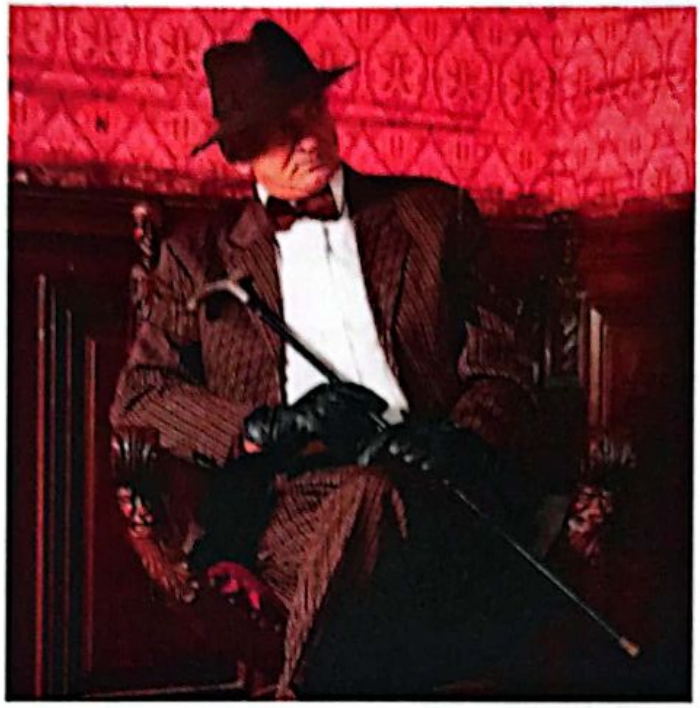

Iar supremul mesaj al lui Satan se aude tocmai din Statul Islamic, care strigă:

- A început războiul Jihadului! Într-un atac mondial binecuvântat de Allah, soldaţi credincioşi Califatului meu vor lua la ţintă capitalele nelegiuirilor şi perversiunilor, Paris, Londra, New York, Roma, München, Vatican şi Bucureşti! Fraţi purtând centuri cu explozibil şi puşti de asalt chiar acum se pregătesc să ia la ţintă locuri alese minuţios, baruri, cafenele, stadioane, săli de dezmăţ unde se adună şobolanii să asculte trupe Rock, Metal şi Bug Mafia. Pe stadioanele unde cască gura, se agită, dansează şi flutură steaguri, imbecililor lumii le vom da foc! La Bataclan-ul istoric, umplut de slinoşi şi flegmatici adunaţi pentru a venera perversitatea, şi în alte locuri din arondismentele 10 şi 11, unde maimuţoii stau la terase, cu picioarele pe masă, cu cercei în nările pe care trag marihuana, ca şi pe toţi admiratorii lor, îi vom ciurui, căsăpi, pârjoli! Toţi vor tremura sub picioarele soldaţilor mei, drăcuşori kamikaze bine dresaţi, iniţiaţi în lupte oculte, instruiţi să răspândească molima şi moartea pe toate străzile dezmăţului devenite prea strâmte pentru ei. Bilanţul primelor atacuri va fi de 3, 2 milioane de morţi, paguba pe care au făcut-o yankeii credincioşilor noştri! America s-a ridicat pe un munte de cadavre! Munte vom face şi noi din ea! Toate aceste crime le punem pe altarul lui Allah, fiindcă înfăptuirea lor este meritul lui Allah. Noi nu suntem decât nişte modeste instrumente.

America, Franţa, Anglia, Germania, România şi cei care urmează calea lor trebuie să ştie că rămân ţinta principală a supuşilor mei din Statul Islamic şi vor continua să simtă mirosul morţii pentru că au îndrăznit să insulte numele lui Satan şi al Profetului.

Voi împrăştia în lume focul terorii. Să vă distraţi cum vrem noi, nu cum vreţi voi! Noi suntem puri. Puritatea are o singură culoare. Este islamică! Orice altfel de culoare nu este puritate. Puritatea panzamfirică este o minciună! Voi avea grijă să devină una cu pământul, să se spargă ca o băşică de porc umflată!

Acest prim atac global este doar începutul furtunii şi un avertisment pentru cei care vor să mediteze şi să tragă învăţăminte!

Dar tocmai atunci apar cetele de Serafimi şi Heruvimi. Însoţite de o muzică celestă. Totul e alb, imaculat, îngerii au aripi uriaşe, vin ca nişte raze de

Scanned with CamScanner

lumină, făcând vârtejuri în jur ca nişte farfurii zburătoare. Fac din raze o plasă pe care o aruncă asupra lui Satan, îl încurcă, îl încolăcesc, iar o rază puternică i se prinde de beregată şi-l sugrumă! Strigătul lui devine un horcăit cosmic, parcă însuşi Homo Olteniensis ar strigă într-o peşteră sau într-un tunel subteran, care leagă pământul de cer. Iadul însuşi se aprinde, arde, îl văd în miniatură cuprins de flăcările din şemineu.

O nouă **Carmen Burana** se aude, dar cu acorduri panzamfirice, din care ţâşnesc triluri de ciocârlie.

Şi dracii lumii, supuşi, vor intra în Muzeul Gheorghe Zamfir pe etape, în grupuri-grupuri, să se privească pe sine, ca într-o oglindă magică în stare să le măsoare ticăloşeniile. Sunt trecuţi imediat pe grupe, în clase bine repartizate, unde li se predă istoria folclorului românesc şi li se citesc pasaje potrivite din Acatistier.

Când Satan este decapitat de Serafimi şi Heruvimi, flăcările şemineului i-ar arde şi pe ei, le-ar ridica pe horn nălucile scârnave.

Pe alţi drăcuşori slinoşi, ca alde Iorgulescu, Holender, Mihai Ce, „micul Mozart" Deliu i-ar trece prin faţa tuturor medaliilor şi diplomelor pe care le-a primit Zamfir de-a lungul anilor, aranjate pe pereţi în exclusivitate, uimitoare recunoaşteri, de la medalia primită în Anatolia la medalia de Mare Cavaler pe care Iliescu nu l-a chemat să i-o înmâneze, a venit cineva de la Uniunea Compozitorilor să o ridice! Cum ne onorăm noi artiştii, marii artişti! Cu cât sunt mai mari cu atât mai sinistre sunt micimea şi ticăloşenia groparilor! Dar satanicii cu satanismele, pe când Zamfir lasă poporului român această casă, pe care vrea s-o facă Muzeul „Gheorghe Zamfir" de la Cobia.

George Enescu şi-a construit casa de la Cumpătu, devenită muzeu. Şi casa muzeu a lui Gheorghe Zamfir e plină de urme fantastice, plină de sute de casete şi înregistrări ale tuturor concertelor pe care el le-a avut de-a lungul timpului în toată lumea. Sunt minuni peste minuni, plus jurnalele ţinute în toţi anii de exil şi compoziţie, fotografii, ziarele toate care au scris despre el, afişele, tablourile, câţi pictori l-au reprezentat, zeci de partituri originale ale compoziţiilor sale până la tomuri rare şi cărţi de folclor, care consemnează cele 2 000 (două mii!) de piese folclorice pe care le-a cules şi le-a înregistrat. Şi el spune că acest tezaur din capul său nu reprezintă decît 0, 01 din tezaurul folcloric al acestui popor, un tezaur ca un sac fără fund, cu piese de o originalitate totală, fără egal, diverse în acelaşi timp, fiindcă folclorul dobrogean nu seamănă cu cel maramureşan, cel bănăţean cu cel gorjean etc., totul fiind ca o ţesătură de păianjen, venind din adâncuri de timp, o primordială şi nobilă gridophanie muzicală.

*

La vraja focului din şemineu am imaginat multe răstigniri. Înseşi marile răstigniri ale gazdei, Gheorghe Zamfir.

Răstignirea principală se numeşte politizare.

La români, aproape fără excepţie, cu ilustrul model Eminescu în frunte, arta se suprapune peste politică, artistul face politică atunci când pictează, cântă,

Scanned with CamScanner

desenează, scrie sau filmează. Şi o vrabie dacă o ilustrează, trebuie neapărat să arate şi ceva despre cum moare vrabia din lipsă de grăunţe, fiindcă economia de piaţă este falită.

Dar în cazul lui Gheorghe Zamfir, această manie a politizării atinge culmi nebănuite, fiindcă este radicală. El se bate cu toată lumea. Aşa cum Gelu Ruscanu vedea idei, el vede spectre politice, vede peste tot personaje satanice, care trebuie decapitate. Generalizarea este totală, orice frustrare personală devine o anatemă aruncată asupra unui fenomen întreg. Şi nu este iertat nimeni. Nu numai din prezent, ci şi din întreg neamul lui. Şi lupta nu este numai cu Satana de lângă noi, ci şi cu Satana de peste mări şi ţări, de acum zece ani, de acum o sută, o mie de ani!

Aşa apare din şemineu marele Belzebut sub spectrul Americii, o ţară vândută în totalitate ierarhiilor sataniceşti, un focar de apocalipsă mondială, de aceea Zamfir scrie şi spune că *„am o ură viscerală împotriva americanilor, care m-au jefuit de 5 miliarde de dolari!"* Păi şi eu i-aş urî dacă mi-ar fi furat pensia pe o lună, darămite 5 miliarde de dolari!

Ce să mai spun despre evrei, pacostea pământului! Ei se identifică adesea cu americanii. Şi ce i-a făcut Winfried Ammel se întinde ca râia peste întreg aliotmanul. Îl şi văd pe Ammel pârjolit la foc mic pe vreascurile pe care acum Zamfir le aşterne în cruciş în şemineu. Îl văd pipernicit, cu faţa căzută, cu o bască pleoştită pe cap, cu un mantou jerpelit, cu pantofii găuriţi, iar în mână cu un teanc de bancnote verzi pe care le numără iute, iar în faţă are un geamantan plin cu astfel de bancnote, pe care acum Zamfir îl răstoarnă peste jar şi ele iau foc, spre disperarea lui Ammel, care vrea să le scoată şi se arde la mâini...

Toţi torţionarii lui ard în şemineul magic, precum şobolanii în cuşca de fier în care îi băga tatăl lui Zamfir când curăţa câmpul şi le dădea foc!

- Ardeţi, şobolanilor!, le strigă Zamfir, şi carnea le sfârâie deodată lui Cellier, Teodor Carţiş, Tiberiu Alexandru, fraţii Celie, Ariadne Segal, Lazarus Morden, Florin Codre, Adrian Găunescu, Adrian Scârbu, ce să mai spun de cele două scorpii în fustă, Susy Nichols şi Marie Nöelle, întruchipările feminine ale Satanei. Da, dar cu una a trăit 8 ani, iar cu cealaltă 21 (conform actelor)! Nu se poate imagina ce sfârâială.

Abia reuşesc să-l opresc să nu-l arunce şi pe Eminescu la foc, pe care, deşi îl adoră şi îl consideră mai mare decât Shakespeare, Goethe, Schopenhauer, Rabindranath Tagore, la un loc, totuşi nu-i poate ierta afirmaţia făcută în legătură cu obârşia poporului român, cum că *„noi de la Râm ne tragem"*, deşi acest lucru l-a spus cronicarul Grigore Ureche, pe când Eminescu a luat în serios tracologia şi originea geto-dacică a poporului român, dovadă că însuşi Nicolae Iorga l-a numit *„părintele dacologiei"*. Cât de bună este şi ramura romană a originii noastre, am arătat. Ea nu presupune negarea dacismului cântat cu atâta splendoare în **Memento Mori**. Da, dar Eminescu trebuie şi el decapitat, fie aruncat în debara, fie puşi în locu-i neica ocultişti sau sub descoperiţi ca Pavel Cornuţ, Delicea şi Cinemar, hoţi sau scorniţi ca Săvică Napoleon, Crăciunete şi Scorobete, fiindcă au spus că poporul român se trage din geto-daci, traci şi mai de de jos, până la izvoarele omenirii, până la Adam. Şi cine spune-aşa e mai bun decât cine nu spune aşa!

Scanned with CamScanner

Degeaba vii cu argumente din **Dacia preistorică**, din **Strat şi substrat** de Haşdeu, din **Getica** lui Pârvan, nu contează, trăiască mistificatorii, crăciuneii, falsificatorii şi hoţii marilor idei! Toţi sunt tracomani, un delir preistoric pornit de la speculaţiile lui Ovid Densuşianu, care a devenit delir romantic, pe baza unor lecturi nedigerate, care proclamă întâietatea tracică în toate domeniile şi originea noastră nelatină. Adică se îmbrăţişează aberant şi obtuz izolarea românilor. Dovadă că nici un savant al lumii nu ia în serios aberaţiile ocultiştilor tracologişti. Ideea tracă şi ideea romană au degenerat în panslavism, la Nichifor Crainic, apoi în reflexul antieuropean, cum spunea Adrian Marino.

Azi, în plină criză, la toate nivelurile, a României, repetentă la toate capitolele civilizaţiei, se proclamă din nou absolutismul tracic, vechimea de botez şi limbă a poporului român. Ne mândrim nu cu ce suntem, ci cu ce am fost! Nu cu ce vom fi, ci cu ce n-am fost! În prim plan, a apărut ideea „*noi, tracii*", susţinută de Iosif Constantin Drăgan şi adoptată de ceauşism. Şi Drăgan susţine că noi am fost la originea tuturor faptelor importante din istorie, precum piramidele egiptene sau descoperirea Americii.

Această manieră a dus la izolarea României, făcea parte din politica naţionalistă a lui Ceauşescu. De aici şi până la Adrian Păunescu, care a proclamat din nou tracomania, s-a creat un adevărat huliganism cultural, în care tot felul de napoleoni şi-au dat cu presupusul, fiind bolnavi de întâietate, deşi lista tracologilor este uriaşă.

Ce sunt protocroniştii, nu adepţii ideii că românii sunt neasemuiţi, primii în toate, ca Miciurin cu mărul de 5 kg siberian? Toate marile idei noi le-am anticipat, deci Europa ne este datoare! Dacă suntem atât de primii, de ce suntem ultimii? Unde ne-a dus întâietatea, megalomania originii?! Mentalitate stalinistă, expresie a unui complex de inferioritate. Expresie evidentă a crizei de personalitate prin care trece România modernă.

Ideea protocronistă a fost lansată de criticul literar Edgar Papu în eseul **Protocronismul românesc**, publicat în 1974 în revista „Secolul 20", şi imediat ea a fost îmbrăţişată de ceauşism, care a pus-o la baza propagandei comuniste, prin care ne delimitam de Occident, acuzat că promovează o cultură decadentă şi cosmopolită. Ceauşescu voia să-i opună trecutul idealizat al ţării noastre. Totul a degerat într-un delir naţionalist, numit de unii cercetători fie dacopatie, fie tracomanie sau dacomanie. Legionarii au asimilat primii această linie istorică, trasată de cercetători ca Haşdeu şi Densuşianu, cu teoria imperiului pelasg, având centrul în România şi cu un teritoriu de la Atlantic până în India. Noi suntem focarul culturii europene şi mondiale.

Iar în anii '70 comuniştii aveau nevoie de o axis mundi, aşa că s-au găsit ideologi care au reînviat conceptul. Fiind în plină afirmare literară, mă aflam mereu prin redacţiile revistelor şi mi-aduc aminte de dezbaterile din acea vreme în jurul acestei idei, când se susţinea, de pildă, că Eminescu este întemeietorul existenţialismului şi al sociologiei, că Neagoe Basarab a anticipat barochismul literar, că literatura română este mai bună decât literatura slavă, fiindcă latina e superioară limbii ruse etc. Apoi că le dăm lecţii americanilor, fiindcă nici nu se născuseră când noi ofeream lumii **Istoria ieroglifică** a lui Dimitrie Cantemir, întemeietorul literaturii romantice, fantastice şi SF! Deodată, oamenii de ştiinţă

Scanned with CamScanner

au început să vorbească despre „glorioasele" descoperiri şi invenţii ale strămoşilor noştri, iar Ceauşescu, la al XI-lea Congres, vorbeşte de protocronismul marxist şi de „statul dacic neorganizat, dar permanent"! Atunci au apărut tot felul de teorii pseudo-ştiinţifice, care au culminat cu „teoria conspiraţiei", susţinută de protocroniştii actuali, care încearcă să facă o demarcaţie între specialiştii aserviţi sistemului şi cei... urmăriţi, excluşi sau exilaţi!

Protocronismul a degenerat în orbecăiala microbistă, care, atunci când i-am bătut pe italieni la fotbal, fanaticii au spus că suntem mai tari decât toate popoarele lumii, fiindcă italienii sunt campioni mondiali. Dacă folclorul nostru nu are asemănare, e limpede că toate celelalte popoare practică un folclor rudimentar, deci trebuie desconsiderate, fiindcă numai popoarele pitice, fără istorie, nu au ajuns la un folclor rafinat! Teoria motivelor din mitologie, a influenţelor benefice, a dialogului dintre culturi a dispărut. S-a instaurat numai gonflarea şi exclusivismul. Dar gonflarea patriotardă, cum a fost ceauşismul, nu face decât să ne izoleze de lumea civilizată.

Dacă noi suntem protocronişti în ceea ce priveşte literatura romantică, barocă sau SF, ce-ar trebui să spună englezii, italieni sau francezii?, întreb şi eu cu jumătate de gură.

- Dar nu contează ce spun şi ce cred ei, strigă Satana din fundul şemineului, contează acum ce spunem noi! Şi ce spunem? Că nenea Iancu e cel mai tare din parcare! Să mai terminaţi cu Gogol şi alţi neica-nimeni! Să vină aici Napoleon al nostru, să le dea lecţii, frumosul nostru Napoleon, care era dinainte de Marele Napoleon al Franţei, fiindcă Napoleon al nostru e unicul, neasemuitul, care susţine că ungurii erau daci, că dacii erau draci şi că dracii au cucerit Europa de vest, America şi Japonia! Da, fraţilor, dacii s-au folosit de aripile dracilor şi au ajuns cu mult înainte de Columb şi de Ducele de York şi au întemeiat America! Suntem întemeietorii lumii, ce mai!

Nu e de mirare că pe acest fond masiv de criză intelectuală au apărut aberaţii şi mai drăceşti. De pildă, în Monografia oraşului Găeşti am citit că ei, găeştenii, au dat-o pe scriitoarea Marioara Sachelarie, care, văzând că americanii nu au literatură, s-a suit în vapor, fiindcă nu se inventase încă aeroplanul, a ajuns acolo, la yankei, şi a început să scrie. Şi a scris şi a tot scris, până a pus bazele literaturii americane! Asta a fost o butadă a unui scriitor glumeţ, Mircea Horia Simionescu, dar găeştenii au luat-o în serios şi vorba inventată s-a transformat în realitate şi legendă vie! Mai am multe asemenea exemple, dar ele sunt bune numai pentru oameni care mai au simţul umorului. Fiindcă protocronismul şi protocroniştii nu au umor. Ce umor are unul care susţine că dacii au cucerit Japonia!? Nu m-aş mira să aflu că dacii au inventat manelele, iar contemporanii noştri, ţiganii, nu au făcut altceva decât le-au reînviat şi le duc mai departe, aşa cum au făcut cu naiul!

Greu blestem pe acest popor român, care trăieşte între protocronism şi imitaţie. Suntem primii, dar îi imităm pe toţi. Am descoperit America, suntem înaintea americanilor cu două mii de ani, le dăm lecţii la toate capitolele, cultură, muzică, educaţie, morală, dar în acelaşi timp îi imităm în draci, le imităm toate flegmele şi fandoselile!

Scanned with CamScanner

Iată unde a dus un curent, care s-a opus sincronismului lovinescian! Cu aceşti bolnavi de dacopatie, de întâietate, triumfalişti ai originilor, s-ar putea constitui secta aberaţioniştilor. Aberaţiile pseudo-istorice îi fac şi pe unguri să se considere urmaşii etruscilor şi inventatorii celei mai timpurii scrieri. Am auzit că şi sârbii se consideră urmaşii tribului pierdut al lui Israel! S-au regăsit în evreii rătăcitori! La fel, dictatorul Hodja susţinea că albanezii se trag din pelasgi! Nu mai departe Jivkov, care spunea că bulgarii sunt traci, iar fiica sa, Ludmila, a întemeiat Institutul de Tracologie! Ne-au luat-o înainte şi bulgarii! Saddam Hussein îi trăgea pe irakieni direct din Babilon şi Sumer! Şahul Pahlavi considera că identitatea naţională iraniană se găseşte în Imperiul persan. Naţionaliştii afro-americani adoptă civilizaţia egipteană antică şi susţin superioritatea rasei africane. Ce să mai spunem de superioritatea rasei indo-ariene, care îi justifică pe ideologii rasişti, ce au susţinut aspiraţiile colonialiste şi expansioniste ale unor ţări ca Germania, Olanda, Anglia sau Franţa! Brrr! Unde ajungem? Aşa-i când stai în preajma Satanei, îţi pierzi raţiunea! Descartes, unde eşti!?

O, cât de cuminte se arată a fi fost propunerea mea cu înfiinţarea Muzeului Naţional de Artă Neolitică!

Cuceririle tracologiei serioase, adevăruri scumpe, precum scrierea, vechimea hominidă, care ne face proprietarii lui Hormo Olteniensis, nu trebuie impuse cu forţa, cu agresiunea tipică impostorilor, revoluţionarilor conjuncturali, ci trebuie impuse ştiinţific, cu înţelepciune, în congrese internaţionale, demonstrate de somităţi naţionale, nu de grupări aşa-zis „dacologice", precum cea de peste ocean, la care am participat adesea, ridicole, amatoriceşti, excitând naţionalismul de ocazie, fiindcă cei mai mulţi dintre triumfalişti descoperă abia acum nişte studii vechi, familiare cercetătorilor serioşi. Iar Eminescu, o, Eminescu, marele spirit universal al românilor, nu putea fi protocronist, antemergător ceauşist, să gafeze atât de superficial, el a pledat pentru adevăr, adică pentru *„naţionalitatea în marginile adevărului"*. Ce înţelegea Eminescu prin asta? El pune la punct aberaţiile naţionaliste, precizând că *„ceea ce-i injust nu devine just prin aceea că-i naţional, ceea ce-i urât, nu devine frumos prin aceea că-i naţional, ceea ce-i rău, nu devine bun prin aceea că-i naţional"*.

Da, românism, dar în marginile adevărului. În acest fel vom fi demni de spiritul lui Eminescu. Unde ne aflăm azi în raport cu marile lui idei, cu marea sa viziune despre românism? De când s-a născut Eminescu, în urmă cu 166 de ani, România nu i-a asimilat ideile şi nu a mers pe calea românismului curat eminescian. Geniul lui Eminescu constă în calea de mijloc, în aura mediocritas, care înseamnă moderaţie, măsură. Un geniu atât de major, de radical, recunoscut pentru ideile lui tranşante, este totuşi un model de măsură, de echilibru? Da, ieri, ca şi azi.

Fiindcă România modernă a călătorit între extreme, ba hăisa, ba la cea. O extremă a fost slugărnicia faţă de străini, fapt acuzat puternic de Eminescu în poeziile şi articolele sale politice, slugărnicie care, din păcate, azi s-a accentuat, se vede pretutindeni, de la preşedinţie şi parlament la Festivalul „Enescu" şi imitatoarele emisiuni TV. Cealaltă extremă a fost şi este a naţionalismului, ajuns

Scanned with CamScanner

la aspecte iraţionale, cum este protocronismul, prin care s-a atins cele mai de neînchipuit aberaţii, precum teza că dacii au descoperit America şi Japonia! Sau că ungurii erau daci şi câte şi mai câte.

Această tendinţă este cea mai periculoasă, fanatică şi agresivă, fiindcă este profund ceauşistă. Ceauşescu a fost foarte sensibil la ideea protocronistă, a asimilat-o imediat şi şi-a făcut stindard din însăşi descoperirea arheologului Nicolaescu-Plopşor de la Bugiuleşti, Vâlcea, fenomenalul hominid, numit Homo Olteniensis, fiindcă şi el era oltean şi a vrut să se mândrească cu vechimea poporului din care se trage. Această descoperire nu a dus la recunoaşterea internaţională a României ca focar al vechimii, ci la izolare, considerată fiind ca factor de propagandă comunistă, ceauşistă. Orice idee valoroasă în această direcţie era şi este privită cu suspiciune.

Eminescu nu a susţinut asemenea aberaţii. Eminescu a dat culturii române cele mai frumoase pagini despre trecutul ei, cum este viziunea sa dacologică din **Memento mori**, minunata piesă de teatru **Decebal**, poema fără egal **Rugăciunea unui dac** şi alte capodopere literare (Nicolae Iorga l-a numit „*pionierul dacologiei*"), dar nu a negat nici ideea lui Grigore Ureche, a cărturarilor, care susţineau că noi „*De la Râm ne tragem*". Adică a îmbinat verticala, vechimea ancestrală, cu orizontala istoriei, cu romanitatea, ceea ce ne face europeni. În acest fel, suntem de două ori avantajaţi, şi ca neam ce ne tragem din *illo tempore*, dar şi ca popor istoric, ca popor european puternic, cu o origine romană! Iar marele adevăr este că doar populaţiile romanizate, cum au fost românii, au rezistat presiunii de slavizare, fenomen iniţiat în secolele V-VII, odată cu sosirea slavilor în Peninsula Balcanică. Dacă nu eram romanizaţi, aveam soarta bulgarilor. Dar limba latină s-a dovedit mai tare decât limba slavă.

Trebuie să fim noi înşine convinşi de adevăr, ca să-i convingem şi pe alţii. Deci educaţia trebuie să înceapă cu noi, de la noi. Iar Eminescu ne este marele reper. Mereu să ţinem seama de ceea ce spunea Eminescu şi anume că trebuie să fim *naţionali în marginile adevărului*, altfel cădem în extremism, în acel naţionalism nefast, care se îndepărtează de axa lumii, pe care tot Eminescu a fixat-o în această triadă, despre care am vorbit nu o dată în cărţile şi în filmele mele închinate lui Eminescu: **Dumnezeu = Eu = Naţiunea**.

Dumnezeirea este echivalentă cu Identitatea, cu Eul universal, şi cu patria. Aceasta este triada românismului. Adică ceea ce nu au nici naţionaliştii, nici xenomanii, Dumnezeu. Eminescu credea în Dumnezeu şi în Predanie, adică în tradiţie, în credinţa simplă, ortodoxă. Iată de ce e nevoie de mare tact, de o adevărată strategie naţională şi internaţională în această problemă. Lumea, prea ocupată cu pragmaticul, nu e dispusă să accepte ideea unui popor etalon, vechi, civilizat şi ortodox.

Dar măcar noi să îmbrăţişăm cu înţelepciune acest adevăr, iar Eminescu ne ajută să nu sărim calul, să ne facem mereu bilanţul. Ne cunoaştem mai bine dacă ne cântărim în raport cu Eminescu, dacă păstrăm măsura, dacă vom fi români în marginile adevărului!

În vol. 3, numit **Învăţăturile lui Gheorghe Zamfir**, în cap. **Conversiunile**, arăt care este credinţa lui Zamfir privind înzestrările noastre, ca români. O spun de pe acum. Învăţăturile sale se pot reduce la un fel de cântar

Scanned with CamScanner

dihotomic, ca o balanţă a timpului, pe un taler vedem cine suntem noi, pe celălalt taler, cine sunt ei, străinii, lumea. Pe de o parte, ce am dat sau putem da noi lumii, omenirii, pe de altă parte, ce ne-a dat lumea nouă, ce am luat de la lume, oricum, pendulăm între valoarea vechimii şi imitaţiunile occidentale şi americane de azi, superficiale şi bolnave. Vorba lui nenea Iancu, nu trebuie să fim nici prea-prea, nici foarte-foarte. Să fim modeşti, dar fermi şi demni, ca Mircea cel Bătrân din **Scrisoarea a III-a**. Ce model de modestie a fost Enescu şi a cucerit lumea. Toţi care l-au cunoscut, au fost copleşiţi de personalitatea sa. La fel, cu această virtute a modestiei, îşi împlineşte destinul măreţ şi Gheorghe Zamfir.

O, ce putem da noi lumii, ce model poate fi România! Iată un program naţional care nu s-a aflat pe masa nici unui guvern. E nevoie de o Românie nouă, radical schimbată, purificată, care să revină la origini, să se cufunde în isihasm, spre a merge victorioasă înainte, pe scara virtuţilor.

Iar de pe această scară vom cădea rău dacă vom defila mai departe cu întâietatea în toate, fără acoperire, călcând strâmb adevărul. Fiindcă boala protocronistă duce la miciurinizarea gândirii, la izolare, la stalinism. Dacă aici, pe pământ românesc, s-a descoperit urmele primului hominid de pe Terra, asta înseamnă automat că suntem şi cei mai buni în umanitate, în progres, în înţelepciune, în civilizaţie? Dacă suntem atât de vechi, ar trebui să fim exemplu de urmat, model pentru omenire. Dar suntem? Am fost primii, dar ce suntem azi, ce am ajuns? Cum dovedim prin realitatea României de azi că suntem primii în toate? La ce foloseşte că am fost buricul lumii, dacă nu dovedim cu fapte că suntem cei mai buni? Această boală protocronistă ne elimină de la dialog, de la colaborare. Dacă noi spunem că muzica noastră populară e cea mai grozavă din lume, iar muzica negrilor e un surogat, unde ajungem? Şi dacă negrii spun că *negro spiritual* nu are egal pe pământ, iar ce cântă Zamfir este nul, în ce fază de cunoaştere şi cultură ne plasăm? Sau dacă zicem că Maria Tănase este superioară lui Miriam Makeba, supranumită Ciocârlia Africii, un fel de Nelson Mandela al cântecului, căci a suferit rigorile Apartheid-ului (a trăit 31 de ani în exil!), devenită prin vocea ei magică „cetăţean al lumii"? Ori este invers? De ce nu e bine să ne bucurăm şi de folclorul românesc şi de folclorul african?

Mă gândesc la ce-ar spune, cum ar comenta Hernan Ricaldoni, un mare artist argentinian, această primordialitate românească în toate! Universul magic al lui Ricaldoni se poate concentra pe ideea de protocronism argentinian. El a făcut din *proto* un concept al originii şi a creat un ciclu de lucrări inspirate din mitologia pampei, cum ar fi Proto caballo, Proto gaucho, Proto mujer sau un personaj SF numit Proto-Proto, un fel de dinozaur robot. Şi totul înecat în pastă, într-un colorit crud, strălucitor, năucitor, ca portul popular argentinian. A axat totul pe origo, cu un har al actualizării formidabil, vrând să arate cât de vechi sunt argentinienii, cum exista o civilizaţie a pampei înainte de „dezastrul colonizării". El dovedeşte că e un strălucit artist al moştenirii hispanice, un excelent continuator al lui Goya. Dar are o modestie colosală. L-am cunoscut la consulatul Argentinei din New York, i-am văzut o expoziţie, am scris, ne-am întâlnit de câteva ori. Dar niciodată nu l-am auzit să spună că ei, argentinienii, sunt buricul lumii! El e artist, nu e Maradona!

Scanned with CamScanner

Protocronismul duce la aberaţii, precum „poporul ales", la exclusivism şi la extremism, aşa s-a ajuns la istoria unui drum fără sens, de la poporul ales la Holocaust!

*

Muzica, arta, cultura în general, trebuie să-i unească pe oameni, nu să-i dezbine. În cultură nu există flăcările Gheenei, nu aruncăm în şemineu cărţile americane, fiindcă noi avem prejudecata că americanii nu au scriitori. Au ei un Mihail Sadoveanu? Dar avem noi un Faulkner? Degeaba îi spui unui protocronist că americanii au cel puţin zece mii de scriitori buni, necunoscuţi la noi, netraduşi, în afară de marii lor clasici, în frunte cu Edgar Allan Poe, William Faulkner, Mark Twain, Ernest Hemingway, Jack London, Eugene O'Neill, James Fenimore Cooper, F. Scott Fitzgerald, Henry James, Truman Capote, Ezra Pound (mare prieten cu Brâncuşi), Cormac McCarthy, Arthur Miller, Tennessee Wiliams, John Steinbeck, Susan Sontag, J. D. Salinger, Raymond Chandler, Charles Bukovski, Howard Phillips Lovecraft, Frederick Exley, Harry Crews, Philip Roth, Paul Auster, Allen Ginsberg, Emily Dickinson, Philip K. Dick, Edward Albee, Maxwell Anderson, E.E.Cummings, Sylvia Plath, Elia Kazan, Neil Simon, Thornton Wilder, Toni Morrison (prima scriitoare de culoare încununată cu Premiul Nobel). Ce să mai spunem de alţi fenomenali scriitori cvasinecunoscuţi la noi ca John Updike, Harold Bloom, Stephen King, Don DeLillo, Marguerite Yourcenar, Nicole Krauss, Jack Kerouac, Linda Hogan, Willa Cather, Thomas Pynchon, Leslie Marmon Silko, Joyce Carol Oates, Robert James Walter, Norman Mailer, Richard Ellmann, Thomas Berger, Oprah Winfrey, Elena Blavatschi, Louise Erdich, Jonathan Franzen, Sheila Gordon, Pearl S. Buck, Jennifer Egan, Ann Patchett, Claire Messud, plus mii de tineri, de la David Orr până la Stephenie Meyer, celebra autoare a seriei **Twinlight**. Nu mai vorbesc de scriitorii adoptaţi, americanizaţi, ca Vladimir Nabokov, Thomas Mann, Şalom Aleihem, John Dos Passos, Isaac Asimov şi alţi zeci şi sute!

Sigur, americanii n-au fost şi nu sunt protocronişti, au venit din urmă, fiindcă formează un popor tânăr, dar au asimilat tot ce a produs umanitatea şi au ajuns departe. Oricum, au făcut din Carte o regină a artelor, a culturii. Efervescenţa acestei mişcări nu are asemănare şi fenomenul poate fi admirat la faimosul târg anual BookExpoAmerica, despre care am scris nu o dată.

Întrebări

Scanned with CamScanner

La fel în arte plastice, în muzică, dans sau film. Fiind o civilizaţie tânără, America întâi a asimilat ce este mai valoros în lume, apoi şi-a pus propria pecete. De pildă, în muzică, american, fiindcă aşa s-a considerat el, de când s-a americanizat, este Igor Stravinski, care a creat paralel cu un Arnold Schönberg, cel mai radical compozitor al lumii, fără ca acest lucru să influenţeze un clasic ca George Gershwin, un adevărat romantic, al cărui simfonism este bazat pe melodie, inspirată din folclorul american. Pe linia lui se dezvoltă Leonard Bernstein, Duke Ellington, Louis Armstrong, Nat King Cole, Ella Fitzgerald, Charles Mingus, Quincy Jones, Chick Corea, Marc Anthony (cele mai mari vânzări de *salsa tropical* din toate timpurile!) şi încă sute de compozitori, mulţi aşi în muzica de film, ca Jerry Goldsmith, Bernard Herrmann, Thomas Newman (nominalizat de 11 ori la premiile Oscar!), Victor Young (cel mai cunoscut compozitor de muzică de film, încununat cu Oscar), iar pe linia lui Schönberg au mers John Cage, David Lynch, George Crumb (un Grammy pentru o compoziţie contemporană), sau Philip Glass, pe care l-am cunoscut personal, l-am văzut la lucru, când şi-a cântat la pian strălucit una dintre compoziţii cu prilejul unui spectacol-medalion închinat lui de către Institutul Ceh, cel mai activ institut străin din New York, datorită şcolii cehe de jazz şi muzică nouă, colaborarea dintre cehi şi americani fiind o constantă de-a lungul timpului, marcată de geniul lui Antonin Dvorák, cu a sa **Simfonia nr. 9**, supranumită **Din Lumea Nouă**.

De ce Festivalul „Enescu" nu-i cântă pe americani? Sigur, ni se poate replica imediat cu Murray Perahia, cel mai faimos pianist al Americii, prezent la ultimele ediţii. Dar noua generaţie de compozitori şi dirijori este fabuloasă. Îi urmăresc constant în America. Aici, la ediţia din 2011 a Festivalului, a venit dirijorul John Axelrod, un fenomen, care a dirijat cu Filarmonica „Transilvania" **Simfonia nr. 4 în Mi Minor** de George Enescu cum nu a mai făcut-o nimeni. A dovedit că îl înţelege mai bine pe Enescu decât Mandeal şi alţi muzicieni români. Stilul lui dirijoral amintea de Sergiu Celibidache. Dar sala Radio, unde a avut loc evenimentul, a fost aproape goală, iar foaia Festivalului l-a trecut sub tăcere, fiindcă nici un slujitor al ei nu a venit să audă Enescu, Ivan Fedele sau Jörg Widmann, compozitorii aflaţi în program. John Axelrod ne-a dovedit că este un muzician al viitorului, care priveşte cu totul altfel muzica, raportul dintre clasic şi modern, dintre muzica nouă şi public. Şi lista compozitorilor şi muzicienilor americani este nesfârşită. Le văd mereu concertele, sunt foarte şcoliţi şi fac totul excelent, cu mare răspundere, mai ales când vin în Europa, considerată leagănul muzicii simfonice de calitate.

Protocronistul însă nu-i recunoaşte. El spune că americanii nici nu au istorie, istoria lor începe cu cei 6 milioane de aborigeni ucişi, păi se compară cu noi, care n-am omorât nici o muscă şi suntem vechi de 2 milioane de ani!? Şi cum dovedim asta, acum, azi, îi sfidăm pe toţi cu această vechime, în loc să demonstrăm că merităm să fim respectaţi?

Prea se introduce spiritul sentimental, dihotomic şi belic, în defavoarea raţiunii. Abandonăm cunoaşterea ştiinţifică, ba chiar însăşi cunoaşterea religioasă, şi exacerbăm cunoaşterea magică, gnoza, teozofia, alchimia, astrologia, parapsihologia, spiritismul şi alte doctrine ezoterice.

Scanned with CamScanner

Ne dăm ocultiști, mistici, inițiați, dar aruncăm din nacelă tot cartezianismul, fiindcă Mr. Descartes nu a crezut decât în enciclopedismul creației umane și a opus categoricului *Nihil sine Deo*, un nou concept concentrat în expresia *Cogito, ergo sum*! Altfel spus, a introdus în gândire *îndoiala* epistemologică, o îndoială metodică, având un rol creator, pozitiv, așa cum este și cunoașterea apofatică a lui Dumnezeu, prin negare, față de cea catafatică, prin afirmare. Îndoiala presupune eliminarea prejudecăților ca adevăruri certe. Descartes a revoluționat matematica, a creat geometria analitică, iar pe baza matematicii a compus un mic tratat de muzică numit **Compendium Musicae**, dovedind că muzica este sora matematicii, dar nimeni nu ia în seamă **Regulile pentru îndrumarea minții**, care te învață cum să ajungi la adevăr, în patru trepte: *evidența, analiza, sinteza, verificarea.*

Descartes se îndoiește de senzații, simple intuiții, presupoziții, fantezii sau reprezentări neverificabile, punând în loc cercetarea, analiza, studiul logic, întrucât el presupune că „*nu Dumnezeu cel foarte bun, izvor al adevărului, ci un anumit geniu rău, dar acesta deosebit de puternic și iscusit, și-a dat întreaga osteneală să mă înșele*". De aceea, emite această formulă supremă a îndoielii metodice: *Dubito, ergo cogito; cogito, ergo sum*, bazată adică pe existența subiectului cunoscător.

Întotdeauna, în epoci neluminoase, cum este și cea în care trăim, lipsite de pozitivismul cunoașterii, de construcțiile logice, apare ca un corn de drac Ocultismul, care vrea să explice tot și așa se cade lesne în irațional.

Răstignirile țin de irațional. Iraționalitatea ar merita un studiu metodic, fiindcă e un amestec de satanism, superficialitate, subconștient, habotnicism, sentimente patriotarde, tembelism, epatare, gonflare pe toate planurile. În **Memento mori**, Eminescu ne scoate din tulpină de giganți romani. Ideea lui Eminescu este că tracii și geto-daci erau izomorfi cu romanii, de aceea geto-dacii s-au romanizat natural prin ocupația romană. Mi se pare logic și firesc, fapt care nu neagă nici tracismul, dar nici romanitatea. Avem vechimea tracilor și sâmburele viu al civilizației latine, ceea ce face întemeierea noastră, rădăcina, de două ori mai viguroasă!

Și de aceea mă opun să fie scoși din jarul celui mai satanic pârjol al întemeierii ocultiștii de ocazie! Lasă-i acolo, domnule mag, să ardă, arză-i-ar focul!

Și corolarul acestei răstigniri este încăpățânarea sau amnezia, care e atât de mare încât, chiar dacă interlocutorul e foarte atent la ce spui și crezi că e convins de argumentele tale, a doua zi a uitat tot și o luăm de la capăt, cu aceleași sechele, aceleași frustrări, aceleași aberații de întâietate absolută a poporului român, considerat până mai ieri bun de aruncat în debaraua istoriei, dacă, mai nou, a putut fi păcălit cu o altă pomană incredibilă: parlamentul a aprobat ca familiile victimelor de la Club Colectiv să fie remunerate cu 7 500 euro pe lună! Câte luni? Câți ani? Nu s-a precizat. Se aplică același scenariu blestemat de confiscare a oricărei revolte sincere, curate!

Nu se poate să se execute o lucrare atât de amplă, ca botezul din nou al omenirii cu apa sfințită în Sunetul Primordial românesc, dacă educația și conștientizarea nu încep din interior, cu poporul român. Dacă nu există, nu e

Scanned with CamScanner

posibilă nici o îndoială metodică, nu e posibilă nici o cugetare temeinică. Trebuie să fim noi convinşi de adevăr ca să-i convingem şi pe alţii. Însă mereu să ţinem seama de ceea ce spunea Eminescu şi anume că trebuie să fim *naţionali în marginile adevărului*, altfel cădem în extremism, în acel naţionalism nefast, care se îndepărtează de axa lumii, pe care tot Eminescu a fixat-o în această triadă: Dumnezeu = Eu = Naţiunea.

*

Şi din şemineu apar şi alte răstigniri, unele după altele. De pildă, abia pot să apuc de capăt crucea pe care Satan vrea acum s-o arunce în foc. E vorba despre un concept insolit, pe care l-aş numi *inconstanţă*, datorită labilităţii judecăţilor. Se spune adesea că oamenii sunt nestatornici în sentimente, instabili în dragoste, schimbători în cuvântul dat. De aceea e necesară judecata. Dar ca o judecată să fie statornică, e nevoie de o solidă cunoaştere. Altfel, ajunge ca fluturele lui Figaro.

Inconstanţa este o mare răstignire, care se petrece datorită faptului că procesul cunoaşterii se bazează numai pe intuiţie, pe metode empirice, nu mai apar şi celelalte reguli, analiza, sinteza şi verificarea. Mereu, după intuiţie, trebuie să apară deducţia. Azi spun că Eminescu este cel mai mare, mai mare decât Schopenhauer, Goethe, Shakespeare, Rabindranath Tagore la un loc, iar mâine îl bag în oala cu impostori, îl fac pe Napoleon Săvescu mai mare decât Eminescu, fiindcă domnul doctor repetent nu a spus că „*de la Râm ne tragem*", ci de la strămoşii daci, deşi Eminescu este părintele dacologiei, iar tracologi au fost şi alţii înaintea lui, precum Odobescu sau Haşdeu. Iar înaintea lui Săvescu au fost sute, în cap cu „Noi, tracii"! Însă nimeni nu a emis aberaţiile lui Săvescu. Iar dacă unii îl cred sau îl citează, acest fapt se datorează inconstanţei ajunse la limita inconştienţei. Teribilismul nu are ce căuta în cunoaştere. Afirmaţiile gratuite, fără acoperire, nu pot stârni decât râsul şi compătimirea. Ce uşor e să lansezi ipoteza că dacii au cucerit Luna! Cum a ajuns Sărmanul Dionis pe lună? Iată o pistă pentru amatorii de senzaţii tari.

Sigur, cunoaşterea este un lucru formidabil. Un muzician este cu atât mai demn de respect cu cât el are acces la cunoaştere, la marea cultură, aşa cum preţuim un medic sau un inginer care se înfrăţeşte cu poezia, muzica sau arta în general. Biblia este incompatibilă cu ocultismul, dar se atinge în minţile superioare, cele care nu încurcă borcanele. Care nu amestecă un moment cu întregul, o frustrare personală cu o problemă generală. Când se încurcă borcanele între sfere, cum ar fi ingineria şi poezia, ştiinţa şi religia, muzica şi politica, dacă domeniile nu sunt bine stăpânite, duc la dezastru, la amatorism, aşa cum mărul putred strică lada cu mere sănătoase.

*

Reîntâlnire cu Melinda, Leo, Ulise, Frumuşica, Vasilică, Atena, Lizuca şi ceilalţi căţei, derutaţi complet de noul spaţiu de joacă creat de Zamfir prin această fantastică sală centrală, străjuită la intrare de două colivii în care se află,

Scanned with CamScanner

într-una, doi papagali, iar în cealaltă, 6 perechi de zebre, păsări australiene, de o frumuseţe răpitoare, care dorm în nişte coşuleţe separate, ce imită cuiburile lor naturale. Unul este colorat ca un sticlete de câmp. Diferă doar ciocul, care nu este ascuţit, ci mai scurt, ca de botgros. Da, mai degrabă seamănă cu botgroşii de la noi, dar sunt păsări mult mai fine, mai delicate.

Apoi, fericita reîntâlnire cu partiturile, răspândite pretutindeni, în toată casa. De pe un birou, Pan-Z îmi arată acum o serie de partituri originale ale unor compoziţii create în anii 1977 şi 1978 la Paris. Ar trebui tipărite şi cântate la Festivalul „Enescu". Să i se dedice lui Gheorghe Zamfir o zi sau două în care aceste piese să poată fi auzite de melomani.

Am mâncat o ciorbă făcută de Maestro într-o oală mare, asistat de Corul căţeilor, care fac ham, ham, să atragă atenţia că sunt şi ei pe acolo, dolofănei, cu ochii mereu la bucătarul vesel, să le mai repartizeze câte o cruditate, fiindcă toată ziua au o poftă nebună, mănâncă şi dorm. Asta este activitatea lor diurnă, plus joaca, da, joaca şi iubirile. Fac tot ce ştiu să fie luaţi în braţe de stăpân şi mângâiaţi. Sigur, oasele de pui de la ciorbă se împart frăţeşte, dar dintre toţi Frumuşica e specialistă în ronţăit oase. Melinda vrea ca totul să fie bine mestecat, fiindcă nu mai poate de povara anilor, de aceea ea rămâne cea mai cuminte, disciplinată, la locul ei, extrem de atentă, fiindcă, îmi spune Zamfir, nu mai aude şi mai mult comunici cu ea prin semne. E cea mai bătrână din formaţie. Dar ea mănâncă şi plăcintă, şi prăjiturele, şi alte delicateţuri. Aici, oamenii şi câinii se înţeleg de minune, mănâncă la fel şi se îndrăgesc reciproc.

Instalaţia termică a fost o lucrare uriaşă, dar acum e gata, e terminată. În camera unde dorm eu e cald, e foarte bine. Iar fereastra, din două ogive, dă spre pădure, spre întinderea cerului, cu turlele de la mănăstire în faţă, iar în aceste zile apusul a fost cu adevărat divin, de parcă Dumnezeu s-a hotărât să apară şi să picteze coborârea soarelui în mările somnului chiar pe pânza larg desfăşurată a cerului, apusuri care de care mai colorate, mai vii, mai supranaturale.

Ce mă copleşeşte în Casa cu Enigme sunt cărţile. Peste tot biblioteci, mari şi mici, din stejar, toate de comandă, cu cărţi rare, rarisime, de la senzaţionalele culegeri de folclor ale lui Rădulescu-Codin la **Enciclopedia britanică**, de la Istorii ale culturii şi artei universale la albume de Van Dyck şi Velazquez, de la Eliade şi Cioran la Acatistier şi zeci de cărţi religioase. Evident, domină cărţile ezoterice. O sumedenie de cărţi franţuzeşti, cu madam Blavatski în frunte, deşi ea e americancă, de origine ucraineană, dar ambasadoare a ocultismului pe tot pământul. Am fost sufocat în America de cărţile ei şi ale altor autori francezi. În lipsă de o mare tradiţie culturală, americanii au lansat şi îmbrăţişat ocultismul, aşa se şi explică sumedenia de culte, de secte religioase. Te bombardează cu cărţi ezoterice. Le cunosc pe multe, am avut onoarea să le parcurg şi eu când am trecut prin faza cunoaşterii ocultismului.

Mă mir că din rafturile lui Zamfir lipseşte Rudolf Steiner, cel mai mare filosof ocult. La New York, chiar pe strada pe care stau, există biserica ocultă „Rudolf Steiner", la care au aderat multe personalităţi, inclusiv actori, cum ar fi Tom Cruise. Dar el a trecut la secta scientologică. Mă mir că nu văd nici cărţi de Freud şi Jung.

Scanned with CamScanner

Sigur, cărţile de folclor sunt la mare trecere, cum ar fi culegerea cu cântecele culese de un anume Dumitru-Mitel Pasăre direct din mintea lui Zamfir! Autorul chiar aşa îşi intitulează cartea: **Culegere de cântece. Din „sertarele minţii" maestrului Gheorghe Zamfir** (ed. Măiastra, Târgu-Jiu, 2009). În ea se află 2 mii de cântece, dar numai pe note, fără versuri, de ce?, fiindcă majoritatea sunt instrumentale. Bogăţia folclorului nostru, diversitatea lui, fiindcă folclorul din Moldova nu seamănă cu cel din Oltenia, cel din Dobrogea cu cel din Bihor, iar cel bănăţean cu cel maramureşean, se datorează, crede Zamfir, bogăţiei ţării, bogăţiilor ei din fiecare regiune, semn că poporul s-a bucurat, a trăit în îndestulare, altfel nu avea tragere de inimă să creeze atâtea minuni folclorice. Numai un popor prosper poate produce o asemenea zestre folclorică. Se dovedeşte că arta reprezintă un moment de relaxare, este un efect al cauzei. Dacă omul trăieşte bine, vrea să se şi distreze bine. Culegerea se termină cu o **Învârtită** de la Făgăraş. Deci cu iuţirea de sine. Ceea ce îmi face mare plăcere.

I-am pomenit lui Pan –Z de capitolul **Templul Muzicii**, cu care închei vol. 3 al cărţii de faţă. I-am spus că mă bucur că o parte din idee a rezolvat-o aici, la Cobia, deşi e un loc cam croncănitor. Mă refer la nume, un nume însemnat, ca şi Găeşti, ce vine de la Gaia, la fel Cobia, care mă trimite la un ritual păgân, cam prevestitor, căci vine de la verbul *a cobi*. Cobirea, cobeala, prevestirea a ceva rău, aduce a intrigăraie, a vrăjitorie, îmi aminteşte de Pythia, dar şi de stârcile din **Macbeth**. Înseamnă şi a vorbi de rău sau a bârfi, act ce-i caracterizează pe români. Însă Zamfir pronunţă Cobia cu accent ascuţit pe i. Şi parcă sună altfel. Mai cantabil. Mai liturgic. Fiindcă în casă există şi o capelă, dar şi un salon de muzică. Iar el mi-a arătat planurile catedralei de la Piaţa Unirii, pe care vrea s-o ridice, diferită de Catedrala Neamului, pe care o consideră o afacere politică. Şi mi-a arătat planurile catedralei, cum o vede el. Apoi mi-a mai arătat un proiect al casei de la Corbeanca, unde şi-a luat un teren şi vrea să construiască acolo ceea ce nu a putut la Huston, în Canada, unde i-a fost năruit visul de către acea mult pomenită Satana în fustă, Suzy Nichols, un amestec de Suzana Gâdea şi Nuţi din Pleşcoi, înhăitată cu escrocii de acolo, fapte despre care vom vorbi pe larg în vol. 2 al cărţii.

La Corbeanca e mai bun locul, zice el, fiindcă e la zece minute de aeroport şi mai aproape de Bucureşti, dar deocamdată nu are bani să ridice construcţia. Acolo îşi va împlini visul religios. Acolo va înălţa Paraclisul Maicii Domnului. Deşi nu există zidul vechi şi de demult, din balada lui Manole, nici stâna veche din balada lui Costea. Continuitatea presupune o urmă de demult. Să întemeiezi ceva pe o urmă veche. Să faci o jertfă pe ceva existent ca temelie. Dar Zamfir instituie o nouă religie, religia lui, amestec de ortodoxie şi ocultism. Va face o coloană dintr-un Obelisc egiptean. Nu din **Coloana infinitului**. Obeliscurile egiptene au puteri nelimitate, dar şi le pierd, fiindcă au fost instalate deasupra pământului, ca în Place de la Concorde, în Paris, sau ca în Central Park, lângă Metropolitan Museum, la New York, însă *„eu vrea să-mi ridic Obeliscul în pământ şi doar vârful lui să iasă afară, la suprafaţă, şi pe acel vârf să-mi pun scaunul pe care îl am aici, cu însemnele regale, scaunul Ludovic al XIII-lea, pe care să stau eu, să simt cum urcă vigoarea pământului în mine"*. Credinţa lui

Scanned with CamScanner

este că prin Obelisc i se va transmite această vigoare telurică, *„el mă încarcă cu energie, cu sacrul pământului, îmi dă longevitate, clarviziune, luciditate, taumaturgie. Am nevoie de starea de taumaturg, ca să vindec lumea"*. Principiul este acesta: *„Obeliscul se află în pământ şi vârful lui îmi transmite toate energiile lui în microcosmosul fiinţei, care mă duc în astral, spre macrocosmos, la cunoaşterea întregului"*.

Iar toată această construcţie se va afla în biserică, în Paraclisul Maicii Domnului. Acest tip de construcţie, mă gândesc eu acum, seamănă cu arhitectura antroposofică a lui Steiner. Odată el realizat, sigur Zamfir ar putea avea adepţi din toată lumea, dar şi ortodocşi. Fiindcă ceea ce visează el este o îngemănare între ortodoxie şi ocultism, pe linia viziunii avute în 1974, când a îmbinat naiul cu orga, adică ortodoxia cu catolicismul.

Căutarea locului este semn de rătăcire. Risipă de idei, de clarviziuni. Dar şi o adevărată vocaţie de mag. Risipeşte numai cine are, cine este purtător de energii. Dezinformarea şi asimilarea dezordonată a unor concepţii diverse, dar şi inexistenţa unui centru, l-au dus şi pe Zamfir la această goană după un loc al lui. Şi-a dat seama că unde pune el piciorul nu se naşte un izvor cu apă vie, precum cel de la baza ulmului de unde se adăpau purceluşii din povestea **Purtătorii luminii**. Şi de atunci, ca eroul din baladă, caută, caută piatra de hotar. A face aici un templu ocult, prin care trece o piramidă egipteană, care nu e adusă de la Luxor, ce aventură! Dar este în spiritul marilor mistici ai neamului, care adună noi energii creatoare, pentru a le da o mai justă reîntemeiere.

*

Noi aruncăm acum sămânţa pentru un nou românism şi pentru religia universală, dar până la a rodi, trebuie să mai curgă multă apă pe Dunăre, trebuie să treacă o sută de ani, cel puţin! Cu alde Curuţ, care fac din „taine secrete", taine nesecrete, în mii de exemplare aservite, nu se poate învia nimic, nici o ceapă degerată, nici o cioară vopsită. E nevoie de acoperiţi ai Maicii Domnului, nu de sub acoperiţi. Sub acoperiţii, mai devreme sau mai târziu, îi trădează pe eroi, îi taie capul lui Mihai Întâiul, aduc iar pucioasa rău mirositoare, acoperă iar cerul cu fumurile lor pestilenţiale!

Câţi sunt sau pot fi ca Zamfir? Dacă cineva nu e ca noi, îl izolăm, îl băgam la beci, începem torturile. Binecuvântează-i, Doamne, pe eroi!

Dar rătăcirea continuă. Din cuib în cuib. Precum Cucul Fanu. Era să zic Fante (personaj din **Minotaurul newyorkez**, în care povestesc aventura lui Bull / Taur în engleză). Ce s-a întâmplat cu apartamentul de la Paris, luat de la Sally Tobias, binefăcătoarea lui Zamfir, precum Elena Bibescu pentru Enescu? Cică a fost vândut ca să ia Fiscul francez datoria de 16 mii de euro. Da, dar apartamentul s-a vândut cu peste o sută de mii de euro. Deci banii au rămas la fosta nevastă.

Şi ce s-a întâmplat cu banii furaţi de Cellier? S-au risipit şi ei. Cellier a murit acum doi ani şi i-a lăsat celor trei copii, dar fiecare cu treaba lui neromânească. Şi de toţi banii aflaţi la cei care m-au furat, oftează Zamfir, s-a

Scanned with CamScanner

ales praful, s-au dus pe Apa Sâmbetei. Da, fiindcă tot ce creează Satana, se duce pe Apa Sâmbetei. Banul e chiar ochiul dracului, e de groază!

Mi-a zis apoi să mai vorbesc şi despre mine, să nu spună cititorul că facem cultul personalităţii. Depinde însă despre ce fel de personalitate este vorba. Să facem cultul adevăratelor personalităţi, nu al ticăloşilor şi al trădătorilor de neam. Românii adevăraţi nu au statui, nu sunt pomeniţi, nu ştiu cum se face că îi pomenim pe cei care ne-au înrobit, pe călăi! Am mai spus, lauda de sine miroase a bine, în cazul valorilor, fiindcă aşa cum se cunosc ele pe ele însele, nu mai poate nimeni. Deunăzi însă avea să mă contrazică un amic, poet, care m-a sunat şi mi-a spus, ştii că eşti în topul celor mai prolifici scriitori români? Eşti al treilea, după Nicolae Iorga şi Mihail Sadoveanu. Iorga nu mai poate fi dovedit de nimeni, fiindcă a publicat peste o mie de cărţi, deşi majoritatea sunt broşuri şi broşurele, dar Sadoveanu, cu o sută de titluri, poate fi depăşit. Camil Petrescu a atins 70 de titluri, iar ceilalţi mari scriitori, mult, mult mai puţin. De pildă, Rebreanu numără doar 9 romane publicate! Iar tu ai peste 30! Nu, am doar 26!

Problema este că poţi să scrii o singură carte şi să rămâi în istorie. Da, dar nu poate fi la fel de bună ca a zecea carte, să spunem, când acel scriitor capătă experienţă şi îşi îmbunătăţeşte stilul. Dacă Rebreanu publica doar **Ion**, scrisă la 20 de ani, nu cred că ne puteam da seama pe de-a-ntregul de personalitatea acestui scriitor, care, cu **Pădurea spânzuraţilor** sau cu nuvelele sale, acoperă altă dimensiune. Dar cu **Adam şi Eva**, romanul reîncarnării?! Acea singură carte norocoasă, de care vorbeşti, o fi ea bună, dar e imperfectă. Desigur, fiecăruia după cum i-a fost scris. Dar cel mai bine e să scrii multe cărţi şi să rămâi cu toate. Ce piesă a lui Shakespeare nu a făcut istorie?

10 noiembrie

La Găeşti, în locurile copilăriei lui Zamfir. El s-a născut pe str. Artei nr. 48, colţ cu str. Independenţei. Aici era şi Băcănia lui Tudor, tatăl lui. Nu mai există. Părinţii lui Gigi au vândut casa şi noul proprietar a demolat-o şi a făcut alta în loc, cum i-a plăcut lui. Păcat că în faţă, pe gard, la stradă, nu este o placă memorială cu inscripţia *„Aici e locul unde a fost casa în care s-a născut marele muzician Gheorghe Zamfir"*. I-am spus lui Zamfir. A oftat, fiindcă oraşul natal nu a făcut nimic pentru el. Poate o să pună placa asta! Vizavi se vede casa „naşului Ralea", care şi el e oale şi ulcele, ca şi crâşma, spre care privea din curtea sa micul Zamfir, privea orchestra care cânta acolo.

Apoi părinţii lui Zamfir s-au mutat pe strada Gheorghe Nicolescu nr. 12. Cine o fi fost acest Nicolescu, numai găeştenii ştiu. Acolo, acum e o casă frumoasă cu o grădină mare şi cu o altă casă în fundul curţii. În faţă, la stradă, curtea are doi brazi falnici, cei mai frumoşi din zonă. Au fost plantaţi de cei doi fraţi, Puiu şi Gigi Zamfir. Casa e acum în stăpânirea unui nepot, Petre Zamfir, care locuieşte acolo cu soţia lui. Un alt nepot, Cătălin, trăieşte la Bucureşti. Casa i-a fost lăsată lui Petre în 1999. Tatăl lui, Constantin, a murit în 2012. Iar bunicul, Tudor, a murit în 1997, după care s-a stins şi Veta, mama lui Zamfir, în 2005. A fost atinsă de Alzheimer, avea 92 de ani şi a semnat în favoarea nepotului. Nu i-a lăsat nimic lui Gigi. Ba nici nu-l mai recunoştea, nu ştia cine

Scanned with CamScanner

este, el, care a dus-o şi a plimbat-o pe tot pământul. La Paris, la Sally Tobias, se simţea ca acasă.

Cred că de supărare Zamfir şi-a făcut casa la Cobia. Aici nu mai avea loc. Casa natală nu mai exista, locul era ocupat de altcineva, la fel şi a doua casă părintească, lăsată lui Petre, aşa că el s-a văzut nevoit să-şi caute alt loc. În Găeşti nu era potrivit. De la Cobia încep dealurile, în drumul spre Târgovişte. De aceea a găsit acolo un loc, cu o privelişte minunată, mioritică, aşa cum nu există la Găeşti.

Am mai văzut şi Ezerul, despre care scrie Zamfir în Autobiografie, aflat la două sute de metri în spatele casei. El se află în parcul central al Găeştiului, dar este total neîngrijit, în apă se văd numai sticle de plastic şi alte gunoaie. În apropiere este Conacul lui Olănescu şi Terasa, unde administrator este Petre Zamfir, „*un puturos*", cum îl caracterizează unchiul lui, fiindcă nu e în stare să adune nici merele din livadă, livadă pe care am plantat-o cu mâinile mele, spune Zamfir, aşa cum peste ani avea să planteze şi livada de la Cobia.

Am mers mai departe cu Nicoleta, care m-a condus şi în alte locuri ale oraşului Găeşti, cum ar fi MegaImage, un marketing aprovizionat ca la Bucureşti, apoi în piaţa mare a oraşului, care e mai frumoasă decât Piaţa Matache, unde vin mulţi găeşteni. Vin fiindcă la Găeşti nu e vânzare, majoritatea oamenilor au grădini. Am văzut şi în piaţă, erau câţiva cumpărători şi de zeci de ori mai mulţi vânzători, de regulă, femei în vârstă. Piaţa foarte, foarte bogată. Am luat un dovleac, pe care Zamfir ni l-a făcut la cuptor. Şi am mai cumpărat şi prune uscate, şi sfeclă, şi multe altele. Totul foarte proaspăt şi fără coloranţi. Merele, de pildă, nu sunt aici stropite, sunt lăsate să fie naturale.

Am revenit la Cobia. Zi foarte frumoasă. De pe balconul casei, e o încântare perspectiva dealurilor, a pădurii. Toată pădurea e ruginită, atinsă de culorile anotimpului, a ultimei luni autumnale. Aud un clinchet. Deasupra, de tavanul balconului, atârnă un clopot chinezesc, din cinci tuburi de bambus, care, la adierea vântului, se lovesc şi cântă.

Îmi notez gândul despre Marea Răstignire. Un adevărat blestem pentru români, care au folosit mereu arta ca instrument politic. De cele mai multe ori însă, ele s-au suprapus. Toţi scriitorii au făcut politică, au amestecat literatura cu politica şi a ieşit fie literaturizare, fie politizare. Fanu cel pur a dispărut. Şi Zamfir, în plin concert, în plină transă, în plin miracol instrumental, se opreşte şi începe să le vorbească oamenilor despre ultimele evenimente din ţară sau despre obsesiile sale politice. Face originale comparaţii, asocieri, judecăţi justiţiare, incursiuni în istorie, comparaţii cu alte ţări, continente, ajungând, normal, la satanism, tema preferată. Mereu atenţionarea, mereu blestemul, mereu jalea. Mereu fatalitatea gândurilor despre păcat, despre boli şi disperare, despre crimele morale ale guvernanţilor, despre armonie, pace, iubire, despre salvarea omului şi a planetei. Este laitmotivul discursurilor sale. Adesea apare şi cu tricolorul, pe care şi-l pune pe umeri, precum preotul procovăţul la sfârşitul slujbei.

Cred că este o fatalitate pentru noi, românii, să punem vorbele în locul faptelor. Nici nu am putea trăi în afara politicii, a bârfelor electorale. Ieşirea pe stradă a artistului, coborârea în stradă a culturii, cum spun organizatorii

Scanned with CamScanner

Festivalului „Enescu", duce la degradarea actului artistic. Plus că la noi există şi ura pentru cel care realizează ceva. Câte nu a făcut Gheorghe Zamfir pentru găeşteni şi ei nu au fost în stare să consemneze printr-o placă locul unde s-a născut, spre mândria lor. Şi ne mai mirăm că România nu e în stare să ridice la New York statuia lui Eminescu sau să aibă acolo o Parade Day, ca toate popoarele!

Să se ducă nu în America, ci până în Grecia, să vadă cum fiecare loc, fiecare piatră are o inscripţie care îi arată originea. Grecii se mândresc cu toate urmele. Oare noi de ce nu, mai ales când avem o urmă atât de preţioasă ca Gheorghe Zamfir? Am întrebat în piaţă dacă se ştie ce personalitate de seamă a dat Găeştiul? Şi mi-a răspuns cineva că G. Nicolescu, fiindcă pe strada asta stau eu. Dar cine e G. Nicolescu? Cică nu ştiu, maică, ştiu ăia de la primărie!

De unde să ştie astfel de oameni că pe str. Artei, fostă I.C.Frimu, s-au născut 12 purceluşi care au devenit Purtătorii luminii în povestirea omonimă a lui Gh. Zamfir? Nu e sigurul caz. Ne-a demonstrat Iisus Hristos, după ce a fost alungat cu pietre din Nazaret, că „*nimeni nu e profet în ţara lui*"!

Românii au introdus şi alte „îmbunătăţiri" morale sau de comportament, precum să moară capra vecinului. Nu ne interesează competiţia. Aici, la noi, lipseşte mentalitatea campionului, a învingătorului. Pe care o are desăvârşit Zamfir, la fel ca atleţii americani! De unde şi teoria ierarhiilor, cum am arătat. Viziunea sa despre lume, despre univers, despre muzică, despre om, despre religie, despre orice, e pe bază de ierarhii, iar în muzica sa aplică criteriul topului.

*

Facem un tur al casei. Peste tot cărţi, icoane, partituri, casete, tablouri. Iar sus, la mansardă, e chiar atelierul de pictură, unde mă reîntâlnesc cu seria de răstigniri, seria de crucificări, inclusiv un tablou mare numit **Golgota**, unde apar trei cruci, două reprezentându-l pe Iisus, pe pământ, cu crucea roşie, plină de sânge, iar în cer, cu crucea albă, imaculată.

Revăd celelalte cicluri şi adaug o informaţie nouă la cele scrise anterior (vezi **Pictorul**), faptul că tabloul **Simfonia în Do Major** a fost realizat în 2001, la Paris. Ca şi **Florile copilăriei**, tablou dedicat mamei din Gorj. Aşadar, Zamfir a început să picteze la Paris, acolo a realizat primele sale tablouri. Primul ar fi **Sonatina în Do Major**, datat în anul 2000. **Din ţara pădurilor şi lacurilor virgine** este creat deja la Bucureşti.

Uimitor, pentru vizitatorul cuminte cum mă consider eu, este să aflu cum şi-a conservat Zamfir toate aceste mii de documente, obiecte, opere de artă, discuri, tablouri, casete, mobile, unele gigantice, precum pianul, şi cum le-a adus aici? Da, mi-a explicat, cică cu două tiruri. Dacă ai bani, totul se rezolvă.

Statuia Maicii Domnului, o delicată piesă din lemn, a fost adusă aparte, pusă într-un colet special, bine căptuşit, să nu se întâmple vreo zgârietură. Tablourile, la fel, ca şi mobila veche franţuzească, de o mare valoare, toată pictată, în stil rococo.

Scanned with CamScanner

Aici, în sala mare a Casei, a reuşit să aducă şi să salveze o parte din comorile avut la vila de la Huston / Canada, unde visase să ridice o casă asemănătoare, cu o dublă funcţionalitate, muzică şi rugăciune.

Este şi aici din plin sugerat acest scop, prin marea concentrare de icoane bizantine, dar şi prin elemente de cultură necreştină, politeistă, cum sunt cele trei busturi de zeiţe romane, aflate în nişte nişe, în jurul şi în faţa cărora se află icoane şi statui creştine. Apoi obiectele, toate, au calităţi artistice, sunt colecţionate de un artist rafinat. Domină mobilierul stil Ludovic al XIV-lea, o serie de tablouri din Renaştere, toate reprezentând scene christice, parcă ar fi dintr-o biserică luterană. Indiscutabil, există un eclectism evident, dvadă ce-mi spune Zamfir acum, că a urmărit să dea acestei mari încăperi o notă ocultă, să creeze mult mister, să domine simbolurile, elementele ezoterice şi exotice. Totul însă are un aer aristocratic. Sigur, prezenţa obeliscului ţâşnind din pământ, străpungând podeaua, va crea chiar un impact mistic, ocult. Obeliscul reprezintă un reper cultic, aflat în multe locuri importante ale lumii, eu le amintesc pe cele văzute de mine, la Roma, Paris, Londra şi New York, aflat în Central Park, în spatele lui Metropolitan Museum of Art. Obeliscurile de la Londra şi New York, sunt gemene, aduse în sec. 19 de la Luxor şi se numesc, popular, **Cleopatra's Needle**, adică **Acul Cleopatrei**.

Un astfel de reper ar fi la noi Coloana lui Brâncuşi, care ar putea fi axa lumii, ce reprezintă legătura cerului cu Sunetul Primordial. El l-ar putea impune pe Homo Olteniensis. De un astfel de reper avem nevoie, ca să ne putem impune ideile protocroniste, prin artă, aşa cum face Zamfir prin muzică, fiindcă altfel, prin forţă, noi nu avem nici o şansă. Şansa noastră stă în geniile pe care le avem, să influenţeze cu creaţia lor oamenii pământului, să schimbe mentalităţi, să facă lumină.

Visul lui Zamfir este să facă aici o sală ocultă, să îmbine toate religiile. Dar efectul ei major ar fi fost dacă era ridicată la Paris sau într-o altă mare metropolă a lumii, altfel, efectul este redus sau sortit aşteptării. Plasarea aici, la Cobia, a Templului lui Zamfir are acelaşi neajuns ca şi Hobiţa, unde vor nechemaţii să-l aducă pe Brâncuşi, după ce îl deshumează din cimitirul Montparnasse! Chiar şi ansamblul de la Tg, Jiu este sortit necunoaşterii. Oricum, aceasta a fost argumentul comisiei care a respins propunerea ca Ansamblul brâncuşian să intre în patrimoniul UNESCO, ceea ce este o nenorocire, fiindcă autorităţile româneşti se ţin de altceva, nu investesc în întreţinerea lui, iar tocmai asta ar fi făcut UNESCO, l-ar fi întreţinut cu fonduri internaţionale.

Când statul român, regimul comunist, a refuzat donaţia lui Brâncuşi, Atelierul său parizian, pe motiv că provenea de la un artist... decadent, poate că a fost un semn ceresc, un bine, fiindcă de atunci acest atelier este un simbol al culturii universale, prin faptul că se află nu la Hobiţa, la marginea lumii civilizate, ci lângă Centre Pompidou, în buricul lumii, asigurându-i-se o notorietate veşnică.

Visurile lui Zamfir sunt mari cât răstignirile lui. Suferinţa l-a învăţat să aibă visuri măreţe, ca în viziunile lui Eminescu din **Memento mori** şi ale lucrării în care dacismul şi eroii daci sunt aduşi sub semnul credinţei străbune,

Scanned with CamScanner

ba îmbinați cu religia ortodoxă. Așa este **Rugăciunea unui dac**. Mă mir că Zamfir nu a compus încă un poem simfonic pe baza acestui text emblematic, unicat. Dar piesa de teatru **Decebal**? Ce formidabile viziuni profund românești!

Deci nu se poate susține că Eminescu nu a înțeles sau a neglijat originea noastră dacică, însă el a judecat-o în funcție de evoluția ei, i-a trecut izvorul prin datele istorice, prin plămada romanicității, ceea ce ne face de două ori valoroși, antici și europeni!

Zamfir visează în fața șemineului din Casa cu Enigme la Biserica Universală. Asemenea viziuni avea numai Baiazid sau Papa Ioan Paul al II-lea, cu care Zamfir s-a întâlnit de trei ori, iar o dată a cântat în timpul mesei private a Suveranului Pontif. Poate că naiul a sugerat foarte profund ideea luminoasă a acestei Biserici Universale.

Două tablouri îl reprezintă pe Zamfir în chip de mag al naiului, unul îl arată cu naiul la piept, ținut în poziție verticală, de la focarul Chakra al frunții, o imagine emblematică, al doilea, pe Zamfir cântând la nai, ținând naiul cu mâna dreaptă, iar cu stânga arătând spre cer, având trei degete unite, simbolul trinitar. O altă imagine emblematică. Astfel de imagini ar trebui popularizate pentru a ilustra perfect ideea rugăciunii prin nai, prin sunet.

Zamfir ia la rând sertarele, rafturile bibliotecilor, dulapurile, și-mi arată și alte documente rare, precum o diplomă de emerit când era elev în clasa a III-a a școlii elementare din Găești, obținută pentru rezultate bune la învățătură! Deci iată o diplomă care îi contrazice amintirile din Autobiografie, unde scrie că nu era prea tare la învățătură, că trecea clasa precum gâsca prin baltă. Așa o fi, dacă ne gândim cum se dădeau diplomele la noi. Diploma e din anul 1952. Îmi arată și alte diplome din anii 1959, 1962, 1968... Cum de le-a salvat, cum le-a conservat? La fel, pe un scrin negru, de o frumusețe rară, cu mai mult sertare și uși, sunt înșirate mai multe medalii și simboluri, cum ar fi **Cheia de aur** a orașului Tg. Jiu sau o remarcabilă casetă pe care scrie „Ordinul Meritul Cultural / Mare Ofițer", având înăuntru o splendidă medalie din metal, ca o bijuterie cu panglici violete, oferită de Președinția României în anul 2004, când președinte era Ion Iliescu, însă Zamfir, așa cum am mai spus, nu a fost chemat să o primească și ea a fost trimisă Uniunii Compozitorilor, care nu i-a dat-o. Și în 2008 primește un telefon de la compozitorul Ulpiu Vlad, care era vicepreședinte al Uniunii și fostul lui coleg de la Liceu, care îi spune că a găsit această decorație uitată printr-unul din sertare și l-a chemat să i-o dea! Incredibil! Președinte al Uniunii era Iorgulescu, fostul ministru găunos al culturii! Iată cum își prețuiesc românii, forurile lor competente, geniile. Ce pretenții să avem atunci ca autoritățile să facă un dosar corect privind Ansamblul de la Tg. Jiu sau alte fapte de anvergură?

Într-un loc aparte este pusă și o diplomă primită de la The American Romanian Academy of Art and Sciences.

Focul din șemineu a încălzit uriașa cameră, care acum respiră o atmosferă de vis, plăcută, aristocrată. Piesele șemineului sunt salvate din casa de la Paris. Înțelegerea cu soția sa, Marie Nöelle, a fost ca *„tot ce se află în casă până la căsătorie, îmi aparține, iar ce este de la căsătorie încoace, împărțim pe din două"*. Dar ea i-a luat aproape tot. Când o femeie își propune să obțină ceva, n-o

Scanned with CamScanner

poate opri nici dracul! Cică a fost mai satanică decât canadianca Nichols. Una i-a luat tot ce a agonisit în Canada, cealaltă la Paris. De unde le-o fi găsit? De fapt, cred că ele l-au găsit pe el. Sigur, una i-a făcut un copil cu altul, ca să-l lege total. Cealaltă a fost şi mai malefică, l-a acuzat de vicii pe care nici nu le-a visat, aspecte pe care le vom prezenta în vol. 2 al cărţii.

Ce talent, să fii omul lui Dumnezeu şi să te însoţeşti cu fiicele Satanei! Depinde şi ce zodii au cele două femei malefice. Fiindcă pot fi incompatibile cu Berbecul. Acest lucru trebuia din capul locului stabilit. De altfel, într-un tablou din casă, aflat lângă un diptic bizantin, reprezentându-i pe Iisus şi Maica Domnului, Zeul Pan este înfăţişat cu coarne, adică aşa cum este, stând pe copitele de ţap şi având în mână naiul panzamfiric, adică o formă modernă. Figura lui este clar de satir. Oricum, poporul aşa îl reprezintă pe Pan în viziunile sale plastice, ca pe un ţap. Iar la noi, în popor, ţapul este curent asociat cu Scaraoţchi, cu dracul! Niciodată Zamfir nu a apărut aşa, dar îmi arată o fotografie în care apare înfăşurat într-o pelerină neagră, ca un Mefistofeles, o imagine foarte teatrală, ca în opera **Faust** de Charles Gounod.

Indiscutabil, în sfera mistică, mai ales magică şi ocultă, graniţa cu Satan este aproape. Nu întâmplător biserica respinge ocultismul, spiritismul şi toate practicile ezoterice. De ce? Fiindcă, la noi, ezoterismul se adresează unui număr restrâns de iniţiaţi, pe când biserica se adresează şi profanilor. Asta era însă odată, pentru că în ultimele decenii, piaţa este plină de cărţi purtând titlul sau subtitlul „*o iniţiere secretă*".

Păi dacă este secretă, dacă este şi iniţiere, cum de se publică în mii şi sute de mii, poate milioane, de exemplare o asemenea iniţiere secretă? Mai este ea secretă sau nici n-a fost vreodată? Un anume Cinamar imaginează nişte tuneluri ultrasecrete despre care nu ştiu decât o mână de iniţiaţi, printre care se află şi el, şi pe care le face publice! Însă serviciul de contrainformaţii din care face parte nu-i dă voie să divulge tot. Să mai lase din secrete şi pentru alte volume! Se face vorbire, în două cărţi în care viitorul este văzut cu cap de mort!, despre un „guvern ultrasecret" care conduce lumea, despre care nu ştie nimeni, decât numai el, acest Cinema-mai-rar, ultrasecret care devine „secretul revelat", dar ce drum lung până la Adevărul revelat al lui Pavel Florenski! Ce fel de ultrasecrete colportează un autor dacă nu ar mirosi de la o poştă a escrocherie? Cel puţin James Cameron a făcut din fantezii asemănătoare, o capodoperă, filmul **Avatar**, ce s-a dovedit o parabolă a civilizaţiei actuale în contrast cu o civilizaţie arhaică, superioară, care învinge! E o parabolă, o creaţie artistică, o viziune demnă de un mare regizor, nu procedează amatoriceşte, precum autorul nostru sub acoperire, care vinde secrete, care face un act blasfemic, vinde fantezii drept documente secrete, drept taine ale universului! Nemaivorbind de faptul că Jules Verne a descoperit demult cu fantezia aceste tuneluri spre centrul pământului, prin cartea sa numită chiar aşa, **Voyage au centre de la Terre / Călătorie spre centul pământului**, după care s-au făcut şi filme SF, cu nemaipomenite aventuri subterane. În unul dintre ele, un grup de tineri găseşte oraşul pierdut al Atlantidei, aflat în centrul pământului. În altul, vedem lumi bizare, animale şi plante fantastice, ca în Pandora lui Cameron. Dar nimeni nu le-a numit oculte, ezoterice, spuse cu voie de la poliţie, cum face pseudomisticul nostru.

Scanned with CamScanner

Păi dacă dezvăluirile sale au un caracter tainic, ascuns, inițiatic, nu pot fi publice și accesibile. Ca și masoneria, pe care o face vinovată de înfundătura la care a ajuns azi omenirea. Dacă ieșim cu ea pe stradă, o facem tarabă și îl băgăm în lojă și pe Cacamitru, compromitem doctrina. Ori e secretă, ori nu e deloc. Ceea ce arată, dacă se îmbogățesc de pe urma ei editorii, fie că e vorba de o degradare, fie de o escrocherie tipică satanismului!

De multe ori, preocupările misticilor, ale inițiaților, se asociază cu simbologia sau limbajul cabalistic. Sau cu vrăjitoria. De aici nu mai e decât un pas până la magia neagră. Pe fiecare stradă din New York există case unde ești invitat, de tinere femei numai zâmbet, să ți se ghicească, în cărți, în cafea, în bobi și alte soiuri de ghicit, iar cel mai adesea ești invitat noaptea la ședințe de spiritism, despre care se spune că este o practică de-a dreptul satanică. Și practicile satanice apelează la metode paranormale, dar ele toate degenerează în orgii sexuale.

Când trec pe lângă astfel de locuri, mereu îmi răsare în minte **Discours de la méthode** de René Descartes, pentru a mă trezi la realitate, cum spune și ilustrul filosof: *Pour bien conduire sa raison, et chercher la vérité dans les sciences.*

Orgii! Este exact ceea ce acuză Gheorghe Zamfir vehement în opera sa **Simfonia lui Satan**, aflată în lucru. Dar libretul pe care mi l-a citit are forța dezmățului din **Carmina Burana**, din secvența închinată lui Bachus și orgiilor țărănești. Corabia nu mai are corăbier. Eroul lui Carl Orff strigă precum Satan al lui Zamfir: „*Mă dedau viciilor și uit de virtuți*".

Cât de departe era călugărița carmelitană Sfânta Tereza din Lisieux de astfel de practici! Ea are două fotografii deasupra șemineului și două reprezentări sculpturale, asemănătoare Maicii Domnului. Tereza e întruchiparea purității pe pământ. A trăit 24 de ani și a dovedit că este cea mai sfântă misionară întru revelarea Tatălui prin Iisus. Zamfir a fost la mormântul ei din Lisieux, a fost în toate locurile de mare pelerinaj, cum sunt și Santiago de Compostella și Fatima, unde a făcut penitența, a mers în genunchi pe o potecă de 30 de metri. Cunosc locul, am fost și eu. Zamfir îmi spune că mult timp nu a mai putut să stea în genunchi. Parcă și acum îl doare când se atinge. Acea potecă nu este de pământ, ci din piatră. Mergi în genunchi, te târăști, până ajungi la altarul sfintei. Mi-a arătat și un simbol al ei, o reprezentare a Fatimei. Iar adunate aici, în jurul flăcărilor iadului, ale șemineului, atâtea simboluri ale credinței par o victorie a Luminii. Dominante sunt icoanele bizantine foarte vechi. Icoane sunt și în capela Casei, unde, pe un perete, se află cele trei busturi romane, de care am vorbit. Sus e un balcon pentru cor. Pereții ascuțiți din tavan, unde sunt ferestrele ogivale, vor fi pictați. Nu știm cum. Probabil un muralism ortodox. Dar nu m-aș mira să-l văd și pe Buddha!

Parcă m-aș simți în biserica de la Zvorîștea unde micul Jorjac a auzit primele acorduri din ceea ce avea să fie **Sonata nr. 2 pentru vioară și pian**. O capodoperă. I-am sugerat lui Zamfir să o transforme în Sonată pentru nai și pian. Pe Enescu și pe el nu-i văd, nu-i aud decât cântând această sonată!

Dar nu pot să o aud, fiindcă Satan iar apare și strigă:

Scanned with CamScanner

- Eu sunt stăpânul vostru, stăpânul muzicii satanice! Eu sunt muzica viitorului, muzica adevărată, inspirată din cele 6 milioane de cadavre pe care s-a ridicat America! Eu sunt stăpânul pământului, care mi-am făcut aici cuibul mason şi evreiesc! Parabolă a urii viscerale împotriva creştinismului, moarte credinţei şi slavă Americii, casa mea eternă, sursă nesecată de drog şi prostituţie satanică!

Politizarea şi generalizarea excesivă, amestecul total, catastrofal, al artistului cu politicul duc la înţelegerea deformată a lumii.

- Ha, ha, ha, ha!, se aude râsul triumfător al lui Satan. Când îmi vor da înapoi 5 miliarde de dolari, banii pe care mi i-au furat, atunci poate am să-i iert!

Nu poţi cuceri lumea, nu poţi să impui ideile pacifiste dacă eşti anti-american, anti-semit, anti-ţigan, anti-ghiorlan, anti, anti, anti! Din sfera muzicii fac parte şi ei. Muzicianul trebuie să cânte şi pentru opoziţie. Numai cu naiul nu poţi îndrepta lumea. E prea strâmbă. Trebuie toate instrumentele. Dar artistul nu se lasă, suflă, aleargă, luptă să-l nimicească pe Satan. Măcar, măcar să-l îmblânzească! Lumea nu poate fi eliberată de sub poala lui Satan, care îşi va face mereu jocurile necurate. Singurul lucru pe care îl poate face un artist este să-l îmblânzească, să-l dreseze, să-l domesticească, să-l umanizeze. Umanizarea lui Satan, iată o sarcină importantă pentru toţi artiştii lumii! Altfel eşti ca Don Quijote, te baţi cu morile de vânt! Dacă vrem să-l salvăm pe Zamfir din ghearele lui Satan, dacă vrem să-l recuperăm, trebuie să-l împăcăm cu lumea pe care el o urăşte visceral. Ceea ce mi se pare o imposibilitate. A spus că se împacă numai dacă i se dau banii înapoi. Deci ce condiţie este asta? Nu satanică? Totul până la bani. Totul dispare în faţa lor, şi ocultismul, şi muzica, şi credinţa. Mă bat cu toţi, strigă Satan. Unde duce lupta asta absurdă, disperată, cu toată lumea?! Bine că este aici, că se defulează aici, cu fărăşele şi uneltele de la şemineu, pe care le foloseşte ca pe nişte săbii.... o, unde e sabia adevărului, limba lui Dumnezeu!

În realitate, când se află în lume, cu oamenii, Zamfir este blând, bun, zâmbitoriu, ar sta şi zece ore după un concert să discute cu oamenii, să facă poze cu ei. Atunci nu mai spune nimic, doar tace şi zâmbeşte. Şi se fotografiază absolut cu toţi cei ce doresc să facă o poză cu el.

Politizare,
Infernare!
Bătrâneţe,
Haine creţe!

Un artist ca el trebuie să fie un Mesia al muzicii. Muzica este o biserică Universală. Frustrările personale nu trebuie extrapolate, aruncate asupra tuturor. Dacă ţii în tine ura, te distruge, totul e ca un jar mocnit, cum se vedeau dracii din şemineu, când Zamfir a pus şi ultimele lemne şi ne pregăteam de culcare. Cel mai mare mistic al României nu poate avea ură viscerală decât numai dacă e atins de aripa lui Mefistofeles. Iar ochiul dracului stă sub aripa lui.

Scanned with CamScanner

11 noiembrie

Dacă Enescu este asociat curent cu modelul celor trei „B" (Bach, Beethoven, Brahms), Zamfir poate fi definit prin cei trei „M". Triada Muzică – Misticism - Money. Muzica l-a dus la bani şi la rugăciune. Soluţia pentru ieşirea din păienjenismul jafului, a fost în rugăciunea prin nai.

Cele două aliate, Naiul şi Rugăciunea împotriva Banului. *A fi* versus *A avea*.

Pan-Z este unul dintre cei mai mari mistici ai României. Da, dar nu este un sfânt.

N-a făcut nici o minune. Nici măcar minunea cu sine, deşi rugăciunea în nai poate fi considerată o astfel de minune.

Dar minunile personale nu contează.

Pentru câinii lui, el este o minune. Dar dacă i s-ar arăta Maica Domnului, i-ar spune să adopte copii, nu câini. Cât cheltuieşte pe câini şi pe pisici, ar adopta câţiva copii, de toate culorile, şi ar face un mai bine public. Plus un act de răsunet planetar. Noi nu avem staruri de anvergură hollywoodiană. Mi-aduc aminte ce mai regreta un Ştefan Iordache că nu a făcut filme peste ocean! Nu mai vorbesc de Sergiu Nicolaescu, care a lins caldarâmul stelelor la Hollywood! Dar am spus că Zamfir, dacă ar fi făcut actorie, ar fi ajuns pe platourile americane, fără îndoială. Să nu uităm că el este implicat în realizarea coloanei sonore la unele filme celebre, precum **Kill Bill** al lui Tarantino. În termeni hollywoodieni, nu putem vorbi însă de cariera lui, dar estre singurul care ar fi putut fi un adevărat star, nu numai un star muzical. Iar faptele sale ar fi avut o altă conotaţie. Un star se arată, pe când un bisericos, un ocult, se ascunde. Viaţa sa legată de case şi de femei, de lux, dar şi de bucătăria rafinată, de mondenism, are alură de vedetă. Dar el s-a retras în bârlogul credinţei. S-a simţit mai atras de rugăciune, deşi nu a putut trăi fără succesul de public. Foamea de glorie şi prosternarea chiliastă. Iată un mare paradox, retragerea din lume şi spectacolul, concertele, pe care le-a legat însă printr-o punte, rugăciunea prin sunet.

Mereu a avut o vocaţie ruptă-n două. Dumnezeu i-a dat Artistului auz primordial, dar Omul a vrut mereu să demonstreze că poate cuceri şi pământul, să intre în topul miliardarilor planetei! A vrut Bach să cucerească pământul? Dar Brahms? Sau poate Beethoven? Ei poate nici nu ştiau unde e capătul landului unde s-au născut! Sigur, acest imbold este de natură satanică. Mereu Satan a fost prezent la succesele sale. Dumnezeu îi şoptea la o ureche, Satan la cealaltă. Artistul a preferat continuu modestia, cumpătarea şi discreţia călugărului, a celui care se roagă pentru salvarea lumii. Deşi credinţa lui îi spune să se retragă din lume, să stea deoparte, totuşi concertele îl fac să se arate, să se manifeste public. Şi aici a intrat în rol Satana, care l-a pus să cuvânte, să strige, să devină justiţiar, să se îmbete ca Serafim Rose şi să arate ameninţător către Dumnezeu! De aceea, nici gesturile de caritate, dublându-le pe cele de frondă, nu ar trebui să-i fie străine.

În America, este o obligaţie pentru vedete să facă acte de caritate. Iar cei mai iubiţi sunt actorii Angelina Jolie şi Brad Pitt, care au adoptat mai mulţi copii, nu numai americani, dar şi de pe alte continente. Până în prezent au şapte copii. Şase are şi Robert de Niro, cu unii adoptaţi, şi lista este nesfârşită. Ar fi de

Scanned with CamScanner

mare ecou un astfel de gest, unic în România, în orice caz, dacă Zamfir ar înfia un alb, un galben, un negru, un roşcat şi un pistruiat, să spunem. Ar veni la Cobia nu doar Brigitte Bardot, să-i vadă crescătoria de câini, ci şi marile vedete americane. Aterizarea unui Robert de Niro la Cobia ar fi un eveniment epocal. Poate în acest fel edilii zonei ar face o stradă nouă, bună, nu cum este cea actuală, plină de gropi, pe zeci de kilometri!

Sigur, vise la gura sobei, la focul din şemineul Casei cu Enigme. Zbaterea lui Zamfir între A fi şi A avea este crucea lui. Să ieşi din groapă, corect, toţi ne-am zbate pentru aşa ceva, dar să revii în groapă, chiar dacă o umpli cu aur, e mai greu de înţeles. Poate că asta se cheamă minune, ceea ce a făcut / ceea ce face Zamfir! Să lase pământul, planeta, avantajele lumii civilizate, pentru groapa de acasă. Ceea ce n-ar fi făcut niciodată, în ruptul capului, Brâncuşi! Deştept gorjeanul! Dar fiecare cu destinul lui. Poate că aici, în fundul lumii, se va petrece o minune, o înviere! Cine ştie ce se poate întâmpla pe acest drum spinos, unde are loc Zbaterea nebună în colivia adevărului, Goana între Ciocârlia şi Ochiul Dracului. Sau Golgota între spirit şi materie.

Gheorghe Zamfir trăieşte / a trăit un mare paradox: în timp ce se apropia de Dumnezeu, se purifica, se configura ca mistic, un mistic ocult însă, îmbinând ortodoxia cu spiritismul şi practicile ezoterice (trei ani de yoga), nu a renunţat la a avea. Nu a trăit şi nu trăieşte ca un anahoret, ca un eremit, nu se află pe Athon, abandonând lumea. Nu are chilie. El vrea biserică. Vrea catedrală. Lumea întreagă e catedrala lui! Şi nu cântă doar păsărilor şi animalelor, să le îmblânzească, precum făcuse Pan. El a cântat toată viaţa şi cântă încă la nunţi şi botezuri, de când era elev şi încasa 150 lei pe două zile de colindat satele după evenimente cu acordeon şi gură, până la actualele descinderi, cu un gaj de 20 mii lei (informaţie oferită de Viorel Cosma, fostul său profesor de istoria muzicii).

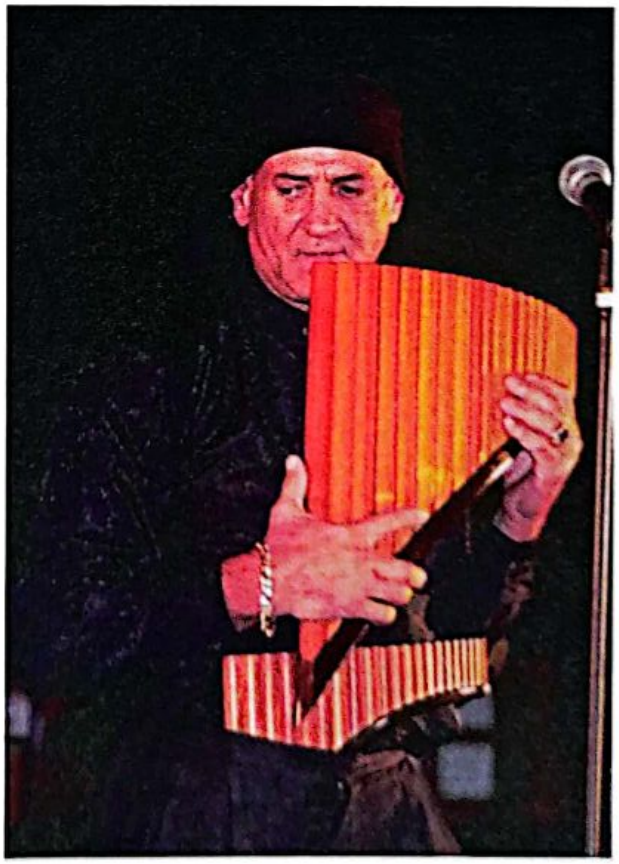

Zoro la nai

Încă nu este limpezit, cuvinte ca pace şi gaj sunt nelipsite din vocabularul lui. Dragostea şi ura sunt deopotrivă exprimate, deşi comportamentul este de sfânt care nu ar păcătui cu o înjurătură, să-l omori. Înjurătura este un focus de energie negativă, este o sursă de microbi otrăvitori, care ne otrăveşte viaţa şi viaţa altora. De aceea, prin tot ce face, Zamfir îşi exprimă nemărginita dragoste pentru animale. Prietenii toţi l-au trădat, rudele în primul rând, în frunte cu tatăl său minunat, care mergea la

Scanned with CamScanner

Paris sau acolo unde îl chema Gigi, iar la întoarcere dădea note informative despre „Zoro", cum i se spunea lui Zamfir (până în 1976 numele conspirativ era „Zuzu"). Ce să mai spunem de biata mamă, minunata mamă, de la care a învăţat atâtea cântece de folclor, care, la sfârşitul vieţii, nu-şi mai recunoştea fiul şi efectiv l-a dezmoştenit, fiindcă a semnat un act prin care casa părintească a fost dată nepoţilor. Sigur, „Gigi are de unde, luaţi-o voi!".

Indiscutabil, generozitatea lui Pan-Z a fost mare, nemăsurată. Şi-a plimbat părinţii, fratele şi nepoţii pe tot pământul, i-a dus unde nici n-au visat, ca să-i reproşeze în final că nu a făcut nimic pentru ei, că nu le-a dat nimic, deşi au trăit pe picior mare. Bine că nu l-au alungat cu pietre, ca nazarinenii pe Iisus. Tudor mergea cu o maşină de lux, cumpărată de fiu pentru el. Familia, rudele, prietenii trăiau regeşte în vila lui din strada Dr. Teohari din Bucureşti. Fiul rătăcitor, mereu în exil, venea încărcat cu lucruri din străinătate şi îi îngropa în daruri.

Mereu muzica îl salva, dar şi ea se simţea prost, tot mai prost, în compania acestui fenomen al rapacităţii, pe care un Von Stroheim l-a surprins genial în **The Greed / Rapacitate** (1929).

Tatăl lui visase să fie fermierul lumii, să aibă o fermă cu mii de cai, vaci, oi, poate şi milioane, cât tot pământul, cum nu a avut nici Adam, nici Abraham, nici un om pe pământ. Această dorinţă edenică a fost transmisă fiului, care a cucerit tot pământul cu naiul său, dar voia şi cu banul, să fie cel mai bogat om de pe pământ. Şi şi-a estimat averea la 5 miliarde de dolari. Da, ar fi fost printre cei mai bogaţi pământeni, desigur, departe de Bill Gates, care a atins 79 de miliarde de dolari, da, dar tot în top, măcar în top 200, cum ne arată anual revista „Forbes", însă au avut grijă prietenii de la Electrecord, din Elveţia, Franţa, Germania, Canada şi Statele Unite, să nu ajungă aşa departe.

S-a mulţumit cu ce mai apuca, cu firimiturile pe care i le mai dădeau un Marcel Cellier, Winfried Ammel, Lazarus Morden et co. Şi-a făcut case peste tot. În plină dictatură comunistă, când nu se întrevedea nici un orizont, când intelectualitatea ţării era umilită la sânge, când nu aveam voie să scriem Dumnezeu cu D mare, constrânsă la o existenţă de cârtiţă, Pan-Z trăia într-un apartament de lux în inima Parisului, primindu-şi apoi „răsplata" prin deposedarea lui de către o soţie satanică, în cârdăşie cu Fiscul francez. La fel, i-a luat şi casa de lângă Fontainebleau. Iar o altă iubită satanică, Susy Nichols, l-a deposedat de casa din Huston, de lângă Montreal, unde a visat să-şi facă un centru de creaţie şi rugăciune.

Toate acestea mi le-a povestit Pan-Z de nenumărate ori, pe toate feţele, iar baza confesiunii rămâne Autobiografia. Dacă era bogat, dacă ar fi avut 5 miliarde de dolari, dar măcar şi un milion, fiţi siguri că nu mai exista nici o confesiune. Fiindcă, fără răstignire, nu există mântuire.

Şi, minunea minunilor, i s-a întâmplat să repete povestea lui Iov, aşa cum voi arăta în vol. 2. A avut, a fost bogat, dar Domnul l-a încercat, i s-a luat aproape tot, însă mai are de unde da, fiindcă încă nu a ajuns pe grămada de gunoi, deşi a rămas numai cu scărpinatul.

Dumnezeu i-a pus la grea încercare credinţa. Răbdarea. Mai e drum lung până la starea lui Iov. Un mistic adevărat, un anahoret, se retrage în scorbură, în chilie, dar Pan-Z a vrut să aibă tot mai mult, şi mai mult... El nu are natura lui

Scanned with CamScanner

Iov. Dar mai ştii? Poate că Dumnezeu îi va da înapoi tot ce i-a luat. Ba înzecit. Numai că nu Dumnezeu i-a luat averea, ci Satan cu satanizaţii lui. Iar dacă în poveste nu intră şi Dumnezeu, nu ştiu ce fel de minune are să se petreacă!

A trăit peste 30 de ani în Franţa şi a pierdut tot, material. Casa din Paris (Sally Tobias) şi gospodăria de lângă Fontainebleau.

Cred că nu era o problemă pentru Ceauşescu să-l lichideze, dacă voia. Dar s-a dovedit un dictator cu adevărat comunist, care avea fixul lui luminat. L-a trimis şi pe fiul său, Nicu, la Paris, să se întâlnească cu Pan-Z, să-i spună să revină sănătos acasă, că nu i se va întâmpla nimic. Dar Pan-Z i-a sfidat. Se simţea bine în exil. Cine nu s-ar fi simţit pe vremea aceea de grindină comunistă!? Da exil, devenit un autoexil. Femeile nu-l lăsau să plece. Nici naiul. Sub chipul muzelor feminine se ascundea însă ochiul dracului, care nu l-a iertat. L-a iertat Ceauşescu, dar acest ochi demonic, nu! Ştia Ceauşescu ce ştia. Desigur, nu avea el timp să se gândească la reprezentantul folclorului românesc din Occident, care era mai cunoscut decât el. Aşa cum în America, Brâncuşi e mai cunoscut decât în România. Avea pe cap alte probleme, trebuia să mai dea din mâini, să mai demoleze în stânga şi în dreapta vechiul Bucureşti. Şi încă atâtea altele. Probleme cu Zoe, cu Leana..., de, fiecare cu Satana lui. Satana are mult mai mult de lucru decât Dumnezeu. Mie mi-e şi milă de Satana, fiindcă e singur, iar dracii/oamenii sunt cu miliardele! Cât îi dau ei de lucru, nu se poate imagina. Aţi văzut câtă treabă i-a dat Ivan Turbincă! Şi lumea e plină de şturlubatici, care îi fac viaţa un iad! Iadul pe pământ nu e creaţia Satanei, ci a oamenilor, a lui alde Ivan Turbincă!

Aşa că ce şi-o fi zis Ceauşescu, lăsaţi-l pe Zamfir în pace, că are grijă de el Satana şi ierarhiile sale drăceşti, care îi vor veni de hac.

În primul rând că dracii erau în chiar casa lui, adică tarafiştii aduşi din România, care erau toţi ţigani şi se purtau ca nişte ţigani. Deplasările cu ei, în plin comunism, erau dubioase.

Nicoleta mi-a explicat trei lucruri:

- Zamfir era lăsat să plece fiindcă se considera că face reclamă României, folclorului românesc;

- de pe urma lui câştigau fiscul şi Electrecord, toate contractele lui treceau pe la Electecord, plus că plătea 90 la sută taxe din tot ce câştiga; sigur, Pan-Z, care era isteţ ca un proverb, nu declara chiar tot, îi putea păcăli, deşi şi pe el îl păcăleau străinii, cu care colabora şi îi făceau viaţa un calvar;

- când a intrat în posesia dosarelor de la CNSAS, a descoperit note informative date de Tudor Zamfir, deci turnătorul era chiar tatăl lui Pan-Z, altfel nu se explică prezenţa tatălui în multe deplasări din Franţa, Canada, Germania sau Elveţia, şi chiar la momentele cheie ale unor afaceri; dar era imposibil să nu fie şi turnători printre tarafişti.

Şi Pan-Z avea să-mi confirme că erau, deşi în Autobiografie nu scapă nici un cuvânt, doar îi descrie pe unii ca animale, ca suboameni, inculţi şi hoţi, interesaţi numai de bani şi de femei, de materie, să vină acasă încărcaţi de bunuri, să le îngroape pe Pirandele lor în daruri! Altfel, dacă acele animale nu ar fi fost în „misiune", nu se explică felul cum primeau viză aşa uşor, nu s-ar explica nici indiferentismul lui

Scanned with CamScanner

Pan-Z, care îi accepta fără să se revolte că duce după el o trenă de troglodiţi, poate geniali ca instrumentişti, dar ordinari ca oameni! Îi tot dăm că Omul e una, Artistul e alta. Adică nu există nici o legătură între ei? Îl furau sistematic chiar pe el, pe maestrul şi binefăcătorul lor! Doar la unele excese de neimaginat, cum a fost cazul tarafului concertistic din 1970, i se aproba să mai schimbe câte un instrumentist odios cu altul mai aşezat, până a ajuns la formula cu Marin Chisăr şi Efta Botoca. Dar tot acest „paradis" concertistic îl vom analiza detaliat în vol. 2, graţie descrierilor monografice şi altor mărturisiri ale lui Zamfir despre mizeriile tarafiştilor.

Aici le-am punctat pentru a arăta natura răstignirilor lui Gheorghe Zamfir, o altă faţă a lor, îngropată până acum în enigme, care implică dezvăluiri senzaţionale, ce se constituie într-un adevărat proces făcut comunismului. E o şansă să judeci comunismul din perspectiva unui artist ca Gheorghe Zamfir, dublat de un mare mărturisitor, ca un nou Maxim Mărturisitorul, care nu a ales spovedania preoţească, să meargă la un preot, să rămână aceste taine îngropate pe veci, ci a ales confesiunea artistică şi literară, să le facă publice, fie prin concertele şi scrierile lui, fie prin această carte, cu rol de document spiritual şi sufletesc, o probă de mare încredere în prezentarea mea onestă, fără răstălmăciri şi party-pris-uri!

Salvarea lui Pan-Z este pocăinţa, faptul că îşi face publice durerea, apăsările, frustrările, Golgota, dovedind astfel că este un adevărat artist, a cărui natură pură este să dezvăluie, nu să învăluie.

Evident, natura umană e plină de păcate. Portretul tatălui lui Zamfir este colosal creat de fiu, ca un fel de reper, de martor la bine şi la rău. Şi Zamfir poartă în el înseşi răstignirile tatălui, în primul rând faptul că nu a fost fidel mamei lui, că avea o amantă publică în Găeşti, apoi că a fost nevoit să-şi toarne fiul, poate şi pe alţii, ca să-şi păstreze libertatea (fusese iniţial închis, când i s-au confiscat bunurile, la venirea comuniştilor la putere). Oricum, el oscila între revoltă şi supunere. La una dintre mizeriile făcute de Cellier, tata Tudor a pus mâna pe topor să-i taie capul. Erau acasă la el, în Elveţia. Cu greu a fost potolit de Pan-Z. Golgota acestui tată este cumplită, cum nici Biblia nu a imaginat: ura comunismul din toată fiinţa, dar îl slujea ca să aibă iluzia că e liber. Pactul cu diavolul a fost făcut. Şi fiul nu ştia. Nu a ştiut niciodată nimic, fiindcă la toate problemele spinoase pe care le avea, la liceu în special, dar şi la Conservator, dădea fuga acasă şi se sfătuia cu tatăl său. Cum o fi murit Tudor Zamfir, cu toate păcatele în el sau s-o fi spovedit fiului? Vom vedea.

Aşadar, sub protecţia părintească a securităţii, Pan-Z şi-a urmat liniştit cariera, a făcut demonstraţia divină.

Iar securităţii îi convenea să aibă infiltrat în inima Occidentului un ales al neamului românesc, să facă dovada protocronistă, să arate lumii de ce este în stare România prin folclorul românesc. Într-un fel super diabolic, Zamfir a fost o victimă aleasă, a făcut parte dintr-un scenariu demonic, la care a colaborat şi el, fiindcă avea slăbiciunea banului. Desigur, tot ce a realizat el, a realizat prin munca sa. Nu datorează nimănui nimic. Prin geniul său a ajuns să aibă case, maşini, bijuterii şi toate onorurile lumii. Este un lucru incontestabil. Cred că nimeni nu contestă valoarea artistului, fabulosul său har divin. Dar latura mistică

Scanned with CamScanner

din el a apărut ca o replică necesară la goana după aur. Artistul şi Misticul au avut revelaţia nimicului, a prafului, au înţeles că materia este, aşa cum spune Ecleziastul, *„deşertăciunea deşertăciunilor"*. Pentru păcatele omului, Zamfir cerea iertare Domnului prin nai şi rugăciune, prin rugăciunea în nai!

Sigur, această protecţie nu scade meritele artistului Gheorghe Zamfir, care a ştiut să-şi cultive harul, dar într-un fel explică de ce dictatorul nu l-a omorât, fiindcă avea „obiectivul Zoro" sub control. Şi se juca cu el precum pisica cu şoarecele. Fără să ştie, fără să vrea, victima colabora cu călăul.

Dacă este aşa, dacă lucrurile stau chiar aşa, ca în acest scenariu diabolic, dacă prin „cazul Zamfir" avem o mostră din procesul comunismului, este mai greu de explicat dorinţa Berbecului de a avea continuu, mai mult şi mai mult, adică o Golgotă fără capăt. Iar neocomunismul actual îi justifică acest drum. E posibil ca şi într-o altă viaţă, Zamfir să-şi continue martirajul din această viaţă pământească. Înseamnă că, în pofida faptului că a fost continuu jefuit de lungul şir de prădători (Electrecord, Cellier, fraţii Celie, Ammel şi ceilalţi escroci), totuşi el a câştigat enorm. Partea lui a fost îndestulătoare de vreme ce-şi permitea să aibă, la un moment dat, o vilă cu un teren uriaş în Canada, o casă în mijlocul Parisului, una la Fontainebleau, o vilă la Bucureşti, şase maşini, trei piane, zeci de bijuterii, mobile de epocă, din care doar o mică parte se află salvate, ca o mostră, aici, în Casa de la Cobia.

De ce această nevoie de materie? Se va opri vreodată? Se va mulţumi cu vreo peşteră în munţi, cu tunelurile spre centrul pământului săpate de fiinţe superioare, cu vreo scorbură sau o chilie, adică doar cu un locuşor unde să pună genunchii şi să-şi îndrepte mâinile spre Dumnezeu?

Dar aseară, lângă şemineul cu flăcări mici, în faţa Fecioarei Maria şi a icoanelor de acolo, în faţa Sfintei Tereza, când brodam comice scenarii despre **Simfonia lui Satan**, Zamfir mi-a mărturisit că şi-a cumpărat un teren la Corbeanca, în zona unde are moşia şi miliardarul Ţânţăreanu, şi că acolo vrea să-şi facă adevărata casă ocultă, mistică, are deja Obeliscul proiectat cu trecerea lui prin centrul pământului şi prin structura casei, gata să-i transmită lui energia nemuritoare, de care are atâta nevoie, mai ales acum, când i se termină primul ciclu de viaţă!

Na, mai înţelege ceva! Spunea că aici, la Cobia, e departe de aeroport şi de Bucureşti şi că acum, la bătrâneţe (scuzaţi, la sfârşitul primului ciclu de viaţă!), nu mai poate face naveta, îi este peste mână să meargă mereu la Bucureşti 80 de kilometri, dus întors, acolo, unde are un apartament şi biroul, sediul Fundaţiei „Zamfir Production", prin care face toate contractele pentru concertele pe care le are continuu la Bucureşti, în ţară sau în afară. Şi Nicoleta mi-a spus că prin această firmă este plătită şi ea, că este salariată la „Zamfir Production".

Dar Pan –Z se plângea că ea, Nicoleta, care este managerul principal, desigur, mai cu picioarele pe pământ, nu vrea să dea bani, adică nu e de acord să înceapă construcţia la Corbeanca, fiindcă proiectul costă prea mult! Mi-a arătat şi planul casei, proiectul machetat, dar deocamdată nu are bani.

Marea problemă este însă casa de aici, de la Cobia, pe care abia a terminat-o, după zece ani de muncă neîntreruptă. Iar întreţinerea ei costă o

Scanned with CamScanner

avere. Nu trebuie să te răstignească numai lumea, te răstigneşti şi singur. Vorba ceea, ce-şi face omul cu mâna lui, nici dracul nu desface!

Dar cică aici nu mai are ce căuta. Casa părintească este proprietatea lui Petre, nepotul lui, fiindcă mama lui, bolnavă de Alzheimer, a semnat că lasă casa nepoţilor ei. Nicoleta mi-a spus însă că şi „Gheorghe" a semnat un înscris că lasă casa lui Puiu, fratele lui. Care, normal, a lăsat-o copiilor săi. Dar numai Petre a rămas în Găeşti, celălalt copil, Cătălin, e la Bucureşti, dar care şi el e o „podoabă".

Încurcături de maţe, monşer, mult balast, şi eu sunt chemat să le descurc! Ce caut eu aici să fac ordine la BALAMUC?

Probabil că fac şi eu parte din acest plan divin panzamfiric, deşi cred că am cu totul alt destin, dar, mă rog! Era nevoie de un romancier, specialist în matematică şi estetică. Să escaladez muntele, să-mi folosesc toate cunoştinţele învăţate într-o viaţă, să-i descopăr toate fenomenele, să-l uit pe Capricorn şi să admir cum se luptă Berbecul cu Taurul, ca să-l hrănească pe Leu! Aşa cum mi-e dat acum să mă joc cu Frumuşica, Atena, Leo, Melinda, Ulise şi Lizuca. Iar atunci când ies pe balcon, câinii din curte şi cei din crescătorie, aflată între curtea casei şi livadă, apar *in corpore* şi mă privesc miraţi cum le fac semne cu mâna! Sunt foarte curioşi să vadă ce am de gând. Prin aceste semnale nu le spun decât că exist, că sunt şi eu prietenul lor!

Îmi imaginez că pe casa lui Zamfir din Cobia este o plăcuţă pe care scrie „Muzeul internaţional Gheorghe Zamfir", fiindcă în el sunt multe urme internaţionale.

Cel mai bine în cazul Zamfir este să te menţii în sfera muzicii. Aşa de mult regret că nu scriu o carte numai despre muzica lui, despre compoziţiile lui! Dar poate că am să scriu. Cine ştie ce mi-e scris. Categoric, ideal este să-l asculţi cântând, să-l vezi la repetiţii, să-l cunoşti numai prin intermediul muzicii, să-i admiri polivalenţa. Totul devine dificil din momentul când începi să tai firul în patru, adică să-l cunoşti ca mărturisitor mistic şi politic. Iar ca afacerist, nu vrei să-l cunoşti deloc.

La masa de dimineaţă îmi spune că el nu este de acord cu interpretarea care se dă la şcoală şi în cărţi despre Decebal, căci îl prezintă ca pe un laş, care, înconjurat de romani, s-a sinucis. Imaginea asta de disperat, care de teama de a nu fi prins şi purtat în căruţă pe străzile Romei, se sinucide, nu corespunde adevărului, care este de natură mistică, iniţiatică. Decebal era un mare iniţiat. El nu se putea sinucide, nici un mare iniţiat nu s-a sinucis. Dar ce s-a întâmplat cu el, a dispărut, s-a înălţat la cer, s-a dus la Zamolxe?, întreb. Nu, domnule, a fost răpit! Răpit? De cine? De îngeri, poate, fiindcă nu mai există nici o mărturie despre viaţa lui de după cucerirea romană din anul 106. Se ştie doar că ofiţerul Tiberius Claudius Maximus a dus împăratului Traian capul şi mâna dreaptă a lui Decebal, plus că mai există şi detaliul sinuciderii de pe Columna lui Traian.

Da, dar mitologia bate realitatea. Imperiul dacic era tot atât de viguros ca şi cel roman, iar moştenirea primită la la Burebista, un regat mai mare decât România Mare, era copleşitoare! Decebal trebuie să aibă o statură legendară. Să fie pomenit ca un Mare Iniţiat. Cum l-a pomenit Eminescu, aşa cum avea să-l pomenească şi Coşbuc în poema **Decebal către popor**.

Scanned with CamScanner

Fără mituri, fără legende, istoria ar fi săracă şi poate neinteresantă, oricum, ar arăta doar micimea umană.

Dar noi azi ne situăm în marginile adevărului. Şi e un mare adevăr descoperirea de la Bugiuleşti, prin care dovedim vechimea hominizilor pe pământ românesc. Dar trebuie să luptăm cu prejudecata occidentală, care îi atribuie propagandei ceauşiste descoperirea. Cu ştiinţă, cu înţelepciune, trebuie să anulăm această prejudecată. Şi am rămâne cu aceste două puncte tari, de întemeiere:

- *Homo Olteniensis, circa 2 milioane de ani î.H.;*
- *Scrierile de la Tărtăria, cu o mie de ani înainte de scrierile de la Sumer;*

Occidentul nu vrea să recunoască evidenţa, fiindcă România nu este o ţară puternică în prezent, să-şi arate dovezile, guvernanţii ei au o comportare slugarnică faţă de occidentali, nimeni nu îndrăzneşte să facă un congres internaţional în care să se arate faptul că aici s-a născut primul om al pământului, că de aici datează prima scriere din lume! I-am propus mai an unui ministru al culturii şi patrimoniului să înfiinţeze Muzeul Naţional de Artă Neolitică. Ar fi fost pelerinaj mondial. Dar eu am spus, eu am auzit, plus cititorii care mi-au citit articolul publicat pe internet. Şi azi îl mai puteţi găsi. Iată fapte de întemeiere, care ne-ar apropia de adevărata carte de vizită.

Da, e nevoie de o nouă clasă politică, hrănită din dacism, din izvoarele Marilor Iniţiaţi ai românilor.

Vorbim despre politicienii de azi. Sunt români valoroşi care refuză să vină în faţă. Unul dintre ei este Călin Georgescu, spune Zamfir, preşedintele Clubului de la Roma, propus la o emisiune TV, să devină primul ministru al României. Cine aude?

Românii se pot redresa. Ei nu au fost criminali ca americanii, are ce are Zamfir cu americanii!, care au ucis 4 milioane de băştinaşi (eu ştiam de 6 milioane!) ca să-şi ridice imperiul satanic! Şi îmi spune povestea unui şef de trib american, care şi-a cerut scuze că el şi poporul său i-au învins pe yankei, scuze că au rezistat, că au dovedit că pământul e al lor şi apoi s-a predat. L-au închis şi a murit în închisoare.

Dar ce, comuniştii nu au ucis în masă? Milioane de intelectuali, floarea naţiunilor! Şi pe care nu i-au ucis, i-au transformat în turnători, ca pe tatăl lui. Dar el nu-şi condamnă tatăl, dimpotrivă, spune că avea o mare viclenie, îl întrebau securiştii, ce mai face Zoro acolo, la Paris, tovarăşe Zamfir?, iar tata le spunea ce voia el, le înflorea, mă ocrotea cât putea, nu le spunea secretele legate de viaţa mea intimă şi de bani. Mai periculoşi au fost turnătorii care se aflu printre tarafişti, printre ţiganii din ţară. Sigur, mă turnau, turnau ce voiau ei, minţeau cu voia securităţii, deşi au câştigat averi prin mine, pe toţi i-am îmbogăţit. Dacă nu era Satana, aveam azi 5 miliarde de dolari! Ce făceam cu ei? Sute de spitale şi şcoli! Aşa, s-au dus pe Apa Sâmbetei!

*

Scanned with CamScanner

Această nouă rundă alături de Pan-Z s-a încheiat la cabinetul unei dentiste, aflat într-un bloc de lângă Gara de Nord, unde Pan-Z are un apartament la etajul 6, în refacere. E şantier, l-am văzut. Îl transformă într-un apartament elegant, cât poate fi el de elegant într-un bloc ceauşist. A venit la Bucureşti unde are o repetiţie cu tarafiştii tineri cu care a cântat la Bacău.

Pregăteşte noi concerte. Cântă, cântă, dar mintea lui e la avere, la noi proiecte lumeşti. Nu se gândeşte o clipă să renunţe la bătălia cu materia, pe care o va pierde, categoric, fiindcă el nu e om de afaceri. Nu poţi să împaci şi chilia, şi sindrofia, şi retragerea din lume, şi călătoria în lume. Şi capra, şi varza. E bine că afacerile i le controlează Nicoleta, am auzit că vrea să se însoare cu ea. El mi-a spus, dar cu jumătate de gură. Deocamdată e mister, nu e foarte hotărât, poate fiindcă e păţit cu femeile. Dar Nicoleta nu e unsă cu alifii canadiene sau pariziene, e româncă get-beget, e ardeleancă, se trage din dacii liberi, are în ea izvorul pelasg. E o femeie minunată! Numai ea poate să-l ajute. Iar Casa cu Enigme e pe mâini bune. Sper ca viitorul să nu fie ca în cartea ocultistului cu cap de mort! Şi nu cred că Pan-Z o să aibă o nouă surpriză satanică, să rămână ca Iov doar cu scărpinatul pe grămada de gunoi...

Se crede nemuritor. Şi nu pot să-mi permit să judec un nemuritor, să-i dau sfaturi, să-i spun unde a greşit, unde nu. El ştie mai bine ce are de făcut, eu nu fac decât să consemnez, să trag un semnal, nu de alarmă, Doamne fereşte, ci de luare aminte, să arăt sumedenia de fapte ale cristalului, să analizez pe toate feţele ceea ce trăiesc în mod nemijlocit, cu scopul de a le transforma în lecţii plăcute, cât mai plăcute, să învăţăm din ele. Intenţia este să configurez un mic tratat despre **învăţăturile** lui Gheorghe Zamfir, să le pun în lumină, aşa cum se va vedea mai bine în vol. 3. Deocamdată, aici o fac pe muralistul sau pe cioplitorul, vreau să las un portret puternic, complex, de neşters, cum e Decebal sculptat în stâncă.

Întoarcerea din rai

În sfârşit, la Sfânta Mănăstirea Buciumeni! Am dorit mult să merg acolo, fiindcă această mănăstire este un colţ de Athos al României. Este o mănăstire unde se practică trăirea isihastă, în buna tradiţie athonită moştenită de vechile mănăstiri ale Moldovei. Adică se practică isihia, rugăciunea inimii sau a lui Iisus, o repetare a rugăciunii minţii în scopul revelaţiei, care să coboare mintea la inimă, pentru a simţi energia emanată de Dumnezeu, adică harul lui, spre a vedea lumina Taborului. Aşa sunt educate măicuţele, majoritatea având studii superioare, teologice.

Şi această mănăstire este veche, având ca sămânţă ziditoare chilia călugărului Gheorghe din pădurea seculară a Buciumenilor. Este, de fapt, o mănăstire răzeşească, ridicată de acei români care, asemenea cavalerilor cruciaţi, îşi apărau glia din convingere creştin ortodoxă. Ei aveau credinţa că, murind în luptele împotriva păgânilor, sufletul lor va fi mântuit. Precum dacii, care se aruncau în suliţe şi mergeau la Zamolxe sau, înainte de orice luptă, beau apă din Dunăre şi credeau că apa e sfântă şi îi face invincibili şi nemuritori. Încă de pe

Scanned with CamScanner

vremea lui Ştefan cel Mare, răzeşii şi-au impus independenţa, având privilegii aparte asupra pământului, pe bază de credinţă. Şi epoca lor a fost marcată de o puternică credinţă. Aveau şi un mod special de comunicare, prin buciumare. Pe dealurile Moldovei răsunau mereu buciumele. Era telefonul fără fir al timpului lui Ştefan cel Mare, când cetăţile se anunţau prin sunete de bucium. Şi se transmitea semnalul din pisc în pisc. După cum era sunetul, domnitorul ştia dacă e linişte în ţară sau dacă se arătau norii negri, veneau turcii sau tătarii!

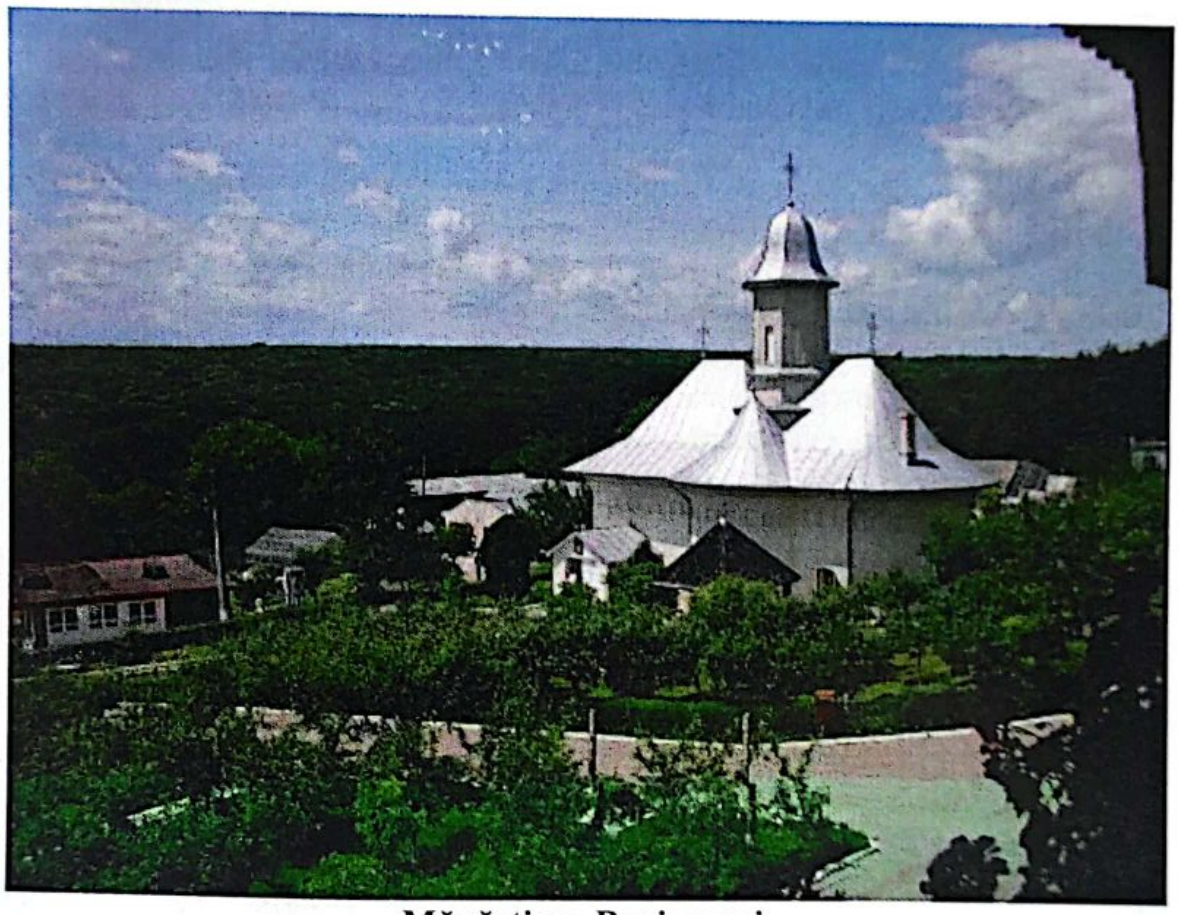

Mănăstirea Buciumeni

Şi pe acest loc chiliast, unde Gheorghe se lupta cu Balaurul, pe la 1400 şi ceva, s-a ridicat o biserică din bârne de stejar, care a ars, şi la 1700 a fost refăcută, apoi iar distrusă, strămutată şi iar refăcută. Prima stareţă este Mafta, cel dintâi nume care apare în documente, apoi bisericuţa a fost transferată la Mănăstirea Bogdana, iar aici, la Buciumeni, s-a ridicat o alta, mai mare. Şi ea s-a deteriorat, ca la 1809 să fie reconstruită de serdarul Manolache Radovici, proprietarul unei moşii în satul Buciumeni. De atunci s-au succedat multe măicuţe, apare şi numele altei ctitoriţe, monahia Afia, care era *nacialniţă*, adică începătoare. Mai apare în fruntea ei monahia Vitalia. Un moment istoric important este anul 1867, când mănăstirea a fost vizitată de regele Carol I, care a impulsionat viaţa ei. Cum a fost istoria, aşa a fost şi viaţa mănăstirii. Al cărei mers nu a fost deloc lin, ba au fost şi momente în istoria ei când nu a funcţionat, precum s-a întâmplat în 1959, anul de blestem asupra mănăstirilor, cum am arătat în filmul **Altare de jerfă** (1996), unde prezint drama care s-a abătut atunci

Scanned with CamScanner

asupra mănăstirilor Moldovei. Printre ele, se află şi mănăstirea Buciumeni, care a fost ca şi desfiinţată, 80 de maici fiind strămutate şi n-au mai rămas decât două, care au mormintele în cimitirul mănăstirii, Glicheria Rugină şi ucenica sa, Luciana Partenie.

Ca în 1974, Mănăstirea Buciumeni să fie declarată monument istoric şi multe măicuţe să se reîntoarcă la matcă, precum Teoctista Busuioc, un suflet mult iubit al acestei mănăstiri. A urmat maica stareţă Evsevia, iar din 1993 este aleasă stareţă maica Macrina Humă, care face parte dintr-o familie cu 14 copii, dintre care patru s-au călugărit, trei fete şi un băiat. Fetele se află aici, la Buciumeni. Şi le-a urmat şi mama lor, Elena Humă, care îşi are mormântul în cimitirul de aici. Pe crucea ei scrie: *„Doamne, fă-i nemuritori pe părinţii care mor"*.

Dar azi mănăstirea este o capodoperă. Prin ea însăşi este aşa, cu biserica în mijloc, ca o fecioară, zidită într-un plan în formă de cruce, dar şi prin trăirile ei curate, pure, isihaste. Cât am lucrat la TVR, la redacţia „Viaţa spirituală", am venit adesea aici, am filmat, mai ales în perioada când înfloreau teii. Toată uriaşa pădure a Buciumenilor, care se vede de pe coama mănăstirii, este de tei, ceva rarisim, nemaivăzut. Cei mai vestiţi prisăcari din ţară se află aici. E cea mai bună miere de albine care se poate crea de miracolul naturii. În această zonă, mierea de albine şi laptele sunt ca nectarul divin.

Am ales să vin aici, dintr-o sete extraordinară de isihasm. Voiam să fug de lume, să îmi regăsesc pulsul primordial. Maica stareţă Macrina, cu binecuvântarea IPS Casian al Dunării de Jos, m-a primit cu fantastica sa inimoşenie. Era neschimbată, frumoasă şi plină de acel entuziasm pe care ţi-l dă numai viaţa în curăţenie, libertatea spirituală, trăirile pure, o viaţă ruptă de zgura lumii satanice din care veneam eu. Nu ştiam ce să fac, cum să mă scutur de mizeriile de afară, spre a intra în rai, în Casa Domnului, acolo unde trebuie să ai o stare de isihie, inima să-ţi fie curată şi doritoare de trăiri înalte. Sigur, eram pregătit să revin, să mă închin. Nu debutam în trăirea isihastă, pe care o practic şi eu zilnic, fiindcă şi în mijlocul civilizaţiei poţi trăi ca pe Athos, aşa cum mi-au spus călugării athoniţi. Totul e să vrei să trăieşti într-o asemenea lume pură. Singur, e mai greu, e greu în pustia unei civilizaţii galopante să cauţi lumina Taborului. Însă eu de zeci de ani mă străduiesc.

Iar aici, la mănăstire, chiar că mă simt ca acasă. Adică mai bine decât acasă, fiindcă aici chiar simt că am păşit într-o poiană athonită, aşa cum a fost la întemeierea mănăstirii acest loc, o poiană în mijlocul codrilor. Şi ca să intri în starea de isihie, te ajută liniştea locului şi imaginea măicuţelor, o imagine de gânditoare, fiind pătrunse de o mare interiorizare, stare specifică rugăciunii isihaste.

Iar maica stareţă emană o energie molipsitoare. Ea este vârtoşenia pământului. Are o vigoare pe care o găseşti numai în adâncuri, acolo unde magma e vie, fierbinte şi mereu se revarsă pentru lume. Ea este legătura dintre mănăstire şi lume, adică are şi un rol ingrat, administrativ, de aceea trebuie să fie şi cu un picior în socotelile lumeşti. Dovadă că, în discuţiile cu dânsa, foloseşte adesea un limbaj presărat cu anecdote, cu pilde sau poveţe, în stilul lui Iisus. Mi-aduc aminte aici de pilda despre beţie, o patimă curentă în

Scanned with CamScanner

împrejurimi. După o beţie cruntă, lăsată cu urme urâte printre ţărani, preotul satului, la slujba de duminică, le-a ţinut enoriaşilor o predică despre tarele beţiei. Ce este beţia?, a început el cu o întrebare, privindu-i roată pe enoriaşii încă mahmuri după beţia de pomină. Şi un enoriaş din primul rând, cu faţa răvăşită, a bâlbâit: Nu beţia, săru' mâna, dom' părinte, setea! Noi bem fiindcă ne este sete!

Şi mie mi-este sete de isihasm. De aceea am venit la mănăstire, să mă îmbăt cu această licoare divină, *hesychia*, care înseamnă tăcere, linişte interioară, concentrare spirituală.

Acolo, la mănăstire, vin mulţi oameni. Sâmbăta şi duminica e chiar pelerinaj. Nu mai vorbesc de sărbători sau când e hramul mănăstirii, Sfânta Treime!

Vin să afle răspunsuri la ce-i doare.

Discută cu măicuţele, iar măicuţele trebuie să fie fff pregătite, să le transmită încurajări şi ce trebuie. Ele nu se duc în lume, dar vine lumea la ele. Acesta este raiul, un focar care emană energie pentru oameni, pentru lume. Aşa se întâmplă şi la Athos. Iar Mănăstirea Buciumeni este un colţ de Athos. Şi cine se duce pregătit acolo, e şi mai câştigat, fiindcă îşi confruntă părerile.

La New York eu fac acest lucru la bibliotecă, la Barnes&Noble îmi actualizez informaţiile. Biblioteca e mănăstirea mea acolo. Sigur, nu există o biserică precum cea de aici, de la Buciumeni. Şi nici o biserică din America nu se compară cu ea.

De aceea, americanii caută tot felul de soluţii pentru suflet! Au inventat peste 2 500 de culte, să-l caute pe Dumnezeu. Dar rătăcesc, sunt ca vacile nebune sau ca oile turbate. Nu au o cale dreaptă. Acceptă tot felul de soluţii disperate. Se călugăresc, practică yoga sau alte religii îndepărtate, cu totul străine de viaţa lor. De aceea, ajung la droguri, la beţie, la acte antisociale. Ba ajung să-l condamne pe Dumnezeu pentru neîmplinirile şi rătăcirile lor. În fond, toţi caută să fie cât mai aproape de Dumnezeu, pentru a-i ajuta. Nu mai vorbesc de creaţie, de cei care au nevoie ca inspiraţia să le fie bogată şi să ţâşnească curată, direct de la izvor! Altfel, fără acest reper divin, Satana pune stăpânire pe tot. Vezi în galerii mii de artişti care expun mizerii, kitsch-uri, dovadă că nu au nici un orizont, nici un Dumnezeu. Dintr-o ochire îţi dai seama ce are în minte şi în suflet artistul care expune! Sacralitatea e lucru rar în arta de acolo, iar fără ea, arta nu e artă.

Am văzut şi la mănăstire o expoziţie, de fapt, atelierul de pictură. Există o pictoriţă măicuţă, pe nume Xenia, care pictează, care se ocupă de icoanele mănăstirii şi de muzeul ei, plin de artă veche. Iar suprema sa creaţie este pictarea catapetesmei de la Paraclisul Acoperământul Maicii Domnului, care este perete în perete cu biblioteca. E o bijuterie, totul e pictat cu sfinţii mucenici, iar pe peretele de apus sunt sfinţii români, în centru fiind Ştefan cel Mare şi Daniil Sihastrul. Se află alături şi Ioan Iacob Hozevitul, filmat de mine la Ierusalim, de fapt, în Valea Hozevei, mormântul lui e inclus în filmul **Paşii credinţei în Ţara Sfântă** (1998), dar şi Sf. Ioan cel Nou de la Suceava, loc unde am filmat scenele când mama lui George Enescu mergea şi-l închina pe prunc, pe Jorjac, sau, înainte de naştere, îi sfinţea hăinuţele, să-l ferească de boală, al 12-lea copil al ei să nu mai moară. Şi n-a mai murit. A devenit nemuritor.

Scanned with CamScanner

7 – 14 decembrie 2015

Da, m-am dus însetat de Dumnezeul isihast la mănăstire. Dar fiindcă nacela era încărcată cu sacii plini de probleme panzamfirice, credeţi că m-am îmbătat cum mi-a fost voia? Nu, problemele lui Gheorghe Zamfir nu am putut să le las acasă, le-am luat cu mine şi am căutat să le limpezesc în această vatră de adevărată ortodoxie românească. Zamfir e un mare mistic şi aici e locul lui adevărat. Sau la Athos. Faţă de criteriile ferme şi drepte ale credinţei străbune, viaţa omului modern pare o cumplită rătăcire. El nu mai înţelege, fiindcă nu are viziunea eternităţii şi de aceea i se pare *orto-doxa*, calea dreaptă, ceva învechit, demodat, inadvertent. Nici nu bănuieşte în ce confuzie trăieşte, cât de dezordonată îi este viaţa, cum şi-o risipeşte, cum îşi bate joc de talent, dacă îl are, pe care îl dezvoltă pe apucatelea, dar rătăcitul crede că aşa e bine, fiindcă diavolul i-a şoptit că el e Dumnezeu.

De aceea, acestei lumi satanice, fără orizont, incoerente, îi opun o lume sfântă, coerentă, având principii de viaţă şi credinţă clare, ca un leac faţă de confuzia în care trăim. Se poate vindeca boala secolului?

Formidabil ce şansă mi-a dat Dumnezeu! Să privesc o viaţă complexă din această lumină a Taborului. Cum se vede de aici oare ocultismul? Cum se vede, în general, eclectismul, cunoaşterea eclectică, pe drumul căreia au mers mulţi mistici, precum Pavel Florenski şi Serafim Rose, două revelaţii descoperite la mănăstire? Şi ce am mai descoperit aici? Pe lângă viaţa mănăstirească propriu-zisă, model de trăire mistică, îmbinare a rugăciunii şi a muncii de fiecare zi, fiindcă mănăstirea este ca o mare familie, ca o ţară, cu problemele ei gospodăreşti, care trebuie să funcţioneze ireproşabil, altfel ar suferi starea sufletească, nu ar fi bună, iar ea este hrana rugăciunii neostoite, care este îndeletnicirea principală, la chilie, îmbinată cu slujba de la biserică, mereu şi mereu, focar de binecuvântări pentru ţară, pentru lume, am descoperit şi o fantastică **Bibliotecă**, având povara unor cărţi nu numai rare, dar şi sfinte.

O, Biblioteca, raiul din rai. În jurul ei s-a făcut raiul. Tradiţia o identifică cu religia, cu sâmburii credinţei. Iar din cultul pentru carte, s-au născut şi mănăstirile. Ele conservă cel mai bine această icoană a spiritului. Sunt perioade din istoria unor popoare, când bătălia s-a dat nu pentru tron, ci pentru bibliotecă. Mitul Graalului, de pildă, a generat o întreagă literatură ezoterică, atingând apogeul cu operele lui Wagner. Şi ce este Biblioteca din Alexandria, dacă nu simbolul însuşi al omenirii? A arde o bibliotecă înseamnă a arde o lume, o istorie, o civilizaţie. Iar Cartea Sfântă, Biblia, a fost obiect de dispută pentru mersul lumii într-o direcţie sau alta. Biblioteca este locul cărţilor secrete, al tainelor de nepătruns, bine conservate. Ce supremă gridophanie! În viziunea lui Borges, lumea însăşi este Biblioteca Babel, în care ne trăim deja viitorul. Cu adevărat prin Bibliotecă simţi spiritul evanghelic, care spune că *„La început a fost Cuvântul"*.

Şi ca un călător obosit, după un lung drum, lung, prin pustie, care deodată descoperă un izvor, m-am aplecat chiar ca un însetat asupra minunilor ei.

Îmi veneau în minte zeci de tablouri, mai ales ale pictorilor Renaşterii, care reprezintă **Izgonirea din rai**, subiectul biblic etalon, cum Adam şi Eva au fost izgoniţi din rai după ce au săvârşit păcatul de a mușca din fructul oprit sau

Scanned with CamScanner

al cunoașterii. Și obsesivă este fresca lui Michelangelo din Capela Sixtină. Adam și Eva, alungați de înger, au încă rușine, fug îngroziți. Omul nu avea voie să cunoască doar ceea ce numai lui Dumnezeu îi este permis. Dovadă că de mii de ani el nu mai poate să afle izvorul, să mai cunoască Dumnezeirea. Trebuie să se izoleze, să-și creeze oaze edenice, precum la Athos, precum este această sfântă mănăstire din codrii Buciumenilor, pentru a fi mai aproape de esența credinței, pentru a simți *gustul lui Dumnezeu*, cum spun călugării athoniți (vezi dezvoltarea conceptului în cartea **Un păcătos la Athos**, 2005). Acolo este raiul, raiul pământesc, o copie neînsemnată a raiului ceresc.

Am arătat, în cap. **Moartea**, cum vede poporul lumea de apoi, o lume mai bună, mult mai bună decât cea de aici, dovadă că cine pleacă acolo, nu se mai întoarce.

Dar eu m-am întors din rai, m-am întors în lume, m-am întors printre muritori, și am să vă spun cum e în rai. Am să vă povestesc cum e acolo.

Îngerii care te servesc sunt măicuțe ale bucuriei, harnice și ordonate, ca niște albine, mereu vesele și spirituale, trestii gânditoare, cum le-am numit pe măicuțele Minodora și Nectaria, pe care Maica Stareță mi le-a dat în regim de ascultare. Am să fac o paranteză, să înțelegeți despre ce este vorba. Există o carte minunată despre Libertate și Ascultare. Libertatea este un dar de la Dumnezeu, însă ea ar deveni haotică fără ascultare. Libertatea și ascultarea par două lucruri aparent opuse, dar numai ascultarea regulilor, respectarea poruncilor împlinește libertatea. Acesta este însăși definiția Dogmei, cum voi arăta când ajung la Florenski, fără dogmă, fără un tipic al respectării regulilor, trăirile religioase ar fi vraiște. Ascultarea ne face liberi. Și cheia vieții de mănăstire este ascultarea.

Sigur, măicuțele au primit însărcinarea să aibă grijă de mine, să am un program al mesei, al somnului, să-mi facă focul în soba de teracotă, să fie peste tot curat, să-mi răspundă la toate solicitările, să aflu din tainele rugăciunii, ale slujbelor, o adevărată muncă de furnicuțe pentru a simți armonia locului.

Și totul este aici așa conceput, ca în rai. Ordonat, curățenie lucie, de parcă ai fi și tu înger, care îți pui aripa albă pe așternutul imaculat. Nici nu-ți vine să te ștergi cu prosopul din toaletă, așa este de apretat, de înflorat. Totul strălucește de curățenie. Parcă obiectele ar fi aduse direct din cer. Parcă ai călca pentru prima oară pe acest covor, parcă ai trece acum pragul, totul este ca lacrima. „*Să nu strivim corola de minuni a lumii*", spunea Blaga.

Așa este și în biserică. Totul respiră aer îngeresc. Măicuțele apar ca niște umbre în atmosfera clarobscură și se roagă neîncetat. Măicuțele se închină ca la Athos, adică ele termină crucea cu o plecăciune la pământ, ca un semn de mulțumire către Dumnezeu. Și plecăciunile sunt însoțite de rugăciunea minții: „*Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, ai milă de mine, păcătosul*". Este o rugăciune athonită, care, pentru creștinul ortodox, e un exercițiu zilnic, o regulă ascetică interioară, personală. Pe care o poate respecta lesne și astfel se simte mereu întărit.

Formidabil de dezinvolte, măicuțele sunt model de cum trebuie să fie omul. Lipsite de pacostea numită televizor, lipsite de toate mijloacele păcatului, ele sunt mai apropiate de condiția naturală, originară, a omului, de ceea ce este

Scanned with CamScanner

pur şi nepervertit. De aici îţi dai seama că mijloacele pe care noi le numim „civilizaţie", l-au prins pe om ca o plasă. În loc să-l ajute, să-l elibereze de coşmaruri, de angoase, i le întreţin. Singurul lucru admis în rai este cartea. Cartea face parte din natură, ea miroase a stuf, are gustul lemnului, al ierbii, al apei. Şi maica Minodora mă conduce la Biblioteca mănăstirii. Care se află lângă o minune: Paraclisul Acoperământul Maicii Domnului. Un perete al Paraclisului este şi un perete al Bibliotecii.

Şi aici, în singurătate, mă simt cu adevărat ca acasă. Dau peste o sumedenie de cărţi pe care le ştiu, le-am citit. Dar merită recitite. Cum este **Filocalia**. Dar interesul meu se îndreaptă acum spre cărţi noi, necunoscute, pe care nu le întâlneşti curent în bibliotecile publice şi nici prin librării.

Iată una: **Singuri în faţa libertăţii** de Ieromonah Savatie Baştovoi. Dumnezeu ne-a dat libertatea. Dar ce-am făcut cu ea? S-a ajuns la forme de mutilare, precum Holocaustul sau Terorismul. Fiindcă a lipsit o călăuză adevărată. În creştinism ea se numeşte *ascultare*. Ascultarea este opusă libertăţii? Aparent. Ascultarea trebuie să se practice în spiritul libertăţii. Ea impune respectarea unor reguli.

Universul creştinului, al ortodoxiei, este raiul. Raiul înseamnă şi un loc ideal de manifestare a valorilor. Un teren fertil de creaţie. Şi ce văd aici? Atâta înţelepciune, atâta înţelegere a tuturor concepţiilor lumii! O văd pe Maica Stareţă, pe măicuţele care practică cu smerenie ascultarea, sunt atât de deschise, nu au nici un pic de rigiditate, de fanatism, dacă ai un alt punct de vedere, sunt mereu pregătite pentru înţelegere, pentru dialog! E ceva colosal, cum nu mai găseşti pe pământ, printre oameni. De unde atâta îmbrăţişare, de unde atâta mare iubire pentru oameni? Din credinţă. Din faptul că au inocenţa întreagă, că nu sunt pervertite, că nu le-a stricat viciul, lumea. Cum am spune în artă, au stil. Stilul purităţii. Nu acesta este raiul? Nu spre un astfel de ideal trebuie să mergem?

Uite, **Filocalia**! Cum se mai numeşte ea? **Filocalia sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii**. Nevoinţe, ce broderie! Sau **Culegere din scrierile Sfinţilor Părinţi care ne arată cum se poate omul curăţi, lumina şi desăvârşi.**

Când am fost la Muntele Athos, această culegere de texte în 12 sau mai multe volume, era pe masa fiecărui călugăr, era ca şi anafura, fiind mereu sfinţită, fiindcă se spunea că ea a fost scrisă de monahii, clericii şi pustnicii de pe Sfântul Munte, începând din sec. IV, însă aici doar sfinţii Nicodim şi Macarie au purces la selectarea textelor, au făcut antologia, care s-a publicat la Veneţia în anul 1782 şi avea să influenţeze toată gândirea creştinătăţii. Mi-au plăcut mereu sensurile antice ale conceptelor. Estetica, grecii au numit-o ştiinţa despre frumos, iar Filocalia, *iubirea de frumuseţea divină*. I se mai spune şi *iubirea de virtute*. Este o culegere de texte scrise de 25 de Sfinţi Părinţi. Temele sunt colosale, cum ar fi cele discutate adesea cu Zamfir, ca Dumnezeu, Dragostea, Mila, Credinţa, Ascultarea, Moartea, Plânsul, Suferinţa, Rugăciunea, Avariţia, Slava deşartă, Vorba deşartă, Trezvia, Frica, Iadul, Înfrânarea, Curvia, Deznădejdea, Patima, Ispita şi multe altele. Nu există subiect fundamental al trăirii să nu fie comentat de Sfinţii Părinţi.

Scanned with CamScanner

Aleg vol. VIII. Care conţine scrieri de Calist şi Ignatie, Calist Patriarhul, Calist Angelicude, Calist Catafygiotul şi alţii. Cine sunt aceşti Calişti? Am învăţat sau am auzit de ei la şcoală? Sunt ei cunoscuţi de cei ce conduc destinul ţării? Au aceştia dorinţa de a se curăţi, lumina şi desăvârşi?

Volumul mai conţine şi un studiu al părintelui Dumitru Stăniloae, traducătorul Filocaliei, un studiu despre **istoria isihasmului în ortodoxia română, cu câteva texte filocalice ale unor călugări români.**

Textele sunt o comoară. Cine a ambiţionat aşa ceva din literatura ne-filocalică, precum au făcut Calist şi Ignatie Xanthopol? Ascultaţi ce ne învaţă ei: *„Să vieţuim asemenea îngerilor"*! Incredibil! De unde ştiu ei? Au fost îngeri? Vedeţi, eu cred că au fost. Aşa cum şi eu am fost în rai şi vă scriu ce am trăit acolo şi mulţi dintre cei ce mă citesc, nu mă cred. Păcătoşii nu cred că raiul poate fi şi aici, pe pământ, printre noi, lângă noi, că trecem pe lângă el, fără să ştim! Aşa cum nu ştim că Veliar este alt nume pentru Belzebut şi înseamnă apostat. Şi Calist ne vorbeşte despre *„pizma cumplitului Veliar şi tirania lui neîmpăcată împotriva noastră"*. Dar Veliar nu se lasă, insistă, cumpără sufletul lui Faust, care şi-l vinde în schimbul nemuririi, aşa cum a făcut şi Pan-Z, Dumnezeu ne-a făcut puri, dar Veliar ne-a satanizat. Ei, asta-i tema: abaterea de la calea dreaptă!

Mă uit cu de-amănuntul prin Bibliotecă, nu dau de **Faust**, dar dau de alte opere clasice, precum **Divina Comedie**, **Quo Vadis**, **Potopul**, de cărţile lui Homer, de **Război şi Pace**, de autori ca Balzac, Hugo, Gogol, Gogol auzi, normal, **Suflete moarte**, oare pe măicuţe le interesează povestea bizarului cumpărător Cicikov?! Dar **Roşu şi negru** de Stendhal? E minunat că există şi aşa ceva. Nu numai cărţi strict bisericeşti. Îl văd şi pe Thomas Mann, cu **Casa Buddenbrook**, sau pe Dickens cu **Timpuri grele**.

Şi clasicii români sunt la vedere, Alecsandri, Topârceanu, V. Voiculescu, Maiorescu, Ibrăileanu, Sadoveanu, Călinescu, Teodoreanu, Iorga, Bolintineanu... apoi dicţionare, fel de fel, cărţi de medicină, istorie, politică, da, da, şi de politică, fiindcă trebuie să ştie şi măicuţele pe ce lume trăiesc, nu?! Păi dacă există şi o carte despre Dracula, de ce să nu fie şi una despre socialism? Minunat că există şi **Dacia** lui Pârvan, alături de **Civilizaţia greacă** a lui Bonnard. Sigur, sunt şi volume despre istoria României, din cele mai vechi timpuri până azi, cum sună istoria celor doi Giurescu, deşi ei nu pomenesc de Homo Olteniensis, nici **Istoria României** în 4 vol. masive nu pomeneşte, ceea ce înseamnă că prima luptă privind vechimea poporului român trebuie dusă cu românii. Mă bucur şi de **Kalokagathon**, cartea lui Petru Comarnescu, ce-am mai citit-o!...

Păcat că atunci când m-am mutat peste ocean nu mi-am donat biblioteca Mănăstirii Buciumeni, şi mi-am împrăştiat mii de cărţi pe la toţi vecinii! Parcă mi-a luat Dumnezeu minţile, i-am spus şi Măicuţei Macrina! Cel mai mult regret pentru albumele de artă. Aveam sute. A venit o mamă cu un copil, care cică voia să se facă pictor. Şi i le-am dat. Poate că a devenit pictor. Poate. Însă nu ştiu de ce regret că nu sunt aici, la Buciumeni. Fiindcă şi aici văd un raft cu colecţia cărţilor de artă scoase la Ed. Meridiane. Nu ştiam însă că biblioteca are o asemenea deschidere! Bravo, măicuţelor de aici, că simt nevoia unei asemenea

Scanned with CamScanner

largi sfere culturale şi de informaţie generală! Uite, **Istoria Franţei,** de pildă. Sau **Învăţaţi limba engleză fără profesor.** Why not? Ca şi limba italiană, fiindcă văd şi un dicţionar Italiano-Romeno. Sau se putea să lipsească **Dicţionarul de neologisme**!? În orice casă serioasă, de intelectuali, trebuie să existe! Pe marginea unui raft al bibliotecii văd **Vieţile Sfinţilor,** 8 volume, o ediţie legată, cu carton negru.

Alt corp de bibliotecă, un adevărat românism, începe cu **Domnitorii şi Ierarhii Ţării Româneşti,** apoi cu **Spiritualitate şi Istorie,** cu ediţia **Stâlpii ortodoxiei,** o carte de scrieri a Sfântului Ioan Gură de Aur. Un important **Dicţionar biblic** şi **Filocalia de la Optina.** Mai am şi în camera mea, unde dorm eu, la casa de oaspeţi, în biblioteca de acolo, două volume de cugetări extrase din scrisorile bătrânilor călugări de la Optina, pe care biserica rusă i-a trecut în rândul sfinţilor. E o antologie făcută după modelul Filocaliei. Sunt cărţi pline de poveţe, de reţete sufleteşti, cred că aşa ceva ar avea succes în America, fiindcă americanii sunt morţi după reţete. De orice fel.

Mă opresc acum asupra cărţii **Tâlcuiri la Filocalie.** Sunt mai multe volume aici, semnate de Arhimandrit Emilianos Simonpatritul. Uite, există şi Sfântul Isihie, nu ştiam! Dar era imposibil să nu fie şi un sfânt cu acest nume. Şi cartea lui se numeşte **Cuvânt despre trezvie.** Apoi alt volum, al lui Avva Isaia, numit **Cuvinte ascetice.** Aici parcă aş fi la Athos. La biblioteca din Kareia. Numai acolo întâlneşti un astfel de crezământ: *„Am devenit monahi, ca să ne îndestulăm în chilia noastră de priveghere, de rugăciune, de plâns, care e cel mai dulce lucru din lume*". Cred că o să-i placă lui Zamfir, fiindcă şi lui îi place să plângă mult, întrucât simte această dulceaţă a plânsului. Am mai ales un citat tot pentru Zamfir: *„Se ştie că păcatul nu are fiinţă, este ceva fără ipostas, este absenţa binelui. Păcat este când îmi lipseşte Dumnezeu, îmi lipseşte lumina, îmi lipseşte Sfântul Sfinţilor*" (p. 257).

Îmi plac astfel de cugetări prin definiţii, prin ştiinţa aforismelor. Uite o definiţie din care poate ieşi o carte: *„Întristarea este înălţare a egoului*"! Formidabil. Deci este un păcat. Monahul nu are voie să se întristeze. Acest apanaj îi aparţine numai păcătosului! În fond, întristarea este un lux. Ea ar fi un privilegiu al celor puternici şi bogaţi. Săracul nu are voie la o asemenea hrană, fiindcă i-ar slăbi braţele, n-ar mai fi bun de muncă. Robul trebuie să fie vesel şi plin de smerenie în tot ce face!

La ieşirea din Bibliotecă, o cunosc pe maica Xenia, care este ghidul mănăstirii şi se ocupă de muzeu. Un muzeu cu piese rare. Am să-l vizitez mai târziu. Deocamdată fac un tur al mănăstirii, o iau după indicatorul „Spre Sfântul Altar din Pădure". Nu se păşeşte pe el decât cu binecuvântare. Aici am fost în urmă cu 12 ani, vara, la hramul mănăstirii, Sfânta Treime, când a slujit la acest altar IPS Casian al Dunării de Jos. Am multe amintiri de atunci. Le-am prins şi într-o carte, un roman, **Un blestem numit Electra** (2005).

Am trecut şi prin frumosul cimitir, curat, ordonat, coerent, ca tot ce este făcut aici cu sufletul. La Mănăstirea Buciumeni există un formidabil cult al morţilor. Mereu sunt pomeniţi, de aceea cimitirul e atât de îngrijit, mereu săpat, plivit, cu flori. Alături sunt şi serele mănăstirii, unde sunt florile raiului, ţinute la căldură, conservate pentru la primăvară. Sunt toate florile de la ferestrele

Scanned with CamScanner

chiliilor, sute de ghivece cu flori şi pomişori ornamentali, de toate culorile, roşu aprins, roz, maro, alb, violet, verde, cărămiziu, sigur, aici, Zamfir o să se simtă ca acasă, fiindcă şi casa lui de la Cobia e plină cu flori ornamentale. Dar ceea ce nu au măicuţele, are el. Aici nu văd decât un singur câine roşcat lângă o porumbărie, plină de voiajori.

Merg la biserică. Fac cunoştinţă cu preotul Mihail, duhovnicul mănăstirii, pe care cred că-l ştiu de odinioară. El îmi spune că e aici de 20 de ani, deci de când stareţă este maica Macrina, deşi eu am fost şi mai înainte aici, pe când stareţă era maica Evsevia Costin, iar maica Macrina era ajutorul ei. Şi când am aflat că a fost numită maica Macrina stareţă, m-am bucurat nespus, fiindcă era nu numai frumoasă şi foarte tânără, dar şi energică, ca un *perpetuum mobile*, minunate calităţi pe care le are şi acum. Are o mare personalitate, te îndrăgosteşti de ea, categoric! Acesta este raiul, să te îndrăgosteşti de îngerii lui!

Iar mănăstirea prin ea însăşi este o avere. Construcţia arată ca o fecioară, iar în interior ca un ou. La fel şi paraclisul. Numai în ou există începutul şi sfârşitul, simultan, precum naşterea şi moartea, dar şi nunta, care simbolizează un nou început.

*

Dimineaţă am băut ceaiul amestecat cu miere de albine, din stupăria mănăstirii. Stupăria este la faţă, spre zidul din vale, dat fiind că mănăstirea este aşezată pe un deal, care duce la drumul din afara ei. Am uitat să vă spun că mănăstirea, cu tot avutul său, biserica, chiliile, acareturile, terenurile arabile, livada de meri şi peri, pădurea de brazi şi tei, grajdul cu vite, tot ce înseamnă o gospodărie înfloritoare, ca o fermă, este înconjurată de un zid înalt şi gros, ar fi putut fi şi mai înalt, ca de cetate, aşa cum este şi poarta de intrare, ca un turn de apărare. Lângă biserică se află clopotniţa şi toaca, totul înseamnă, de fapt, ritual. Şi tot ce e moştenire, inclusiv trăirea sfântă, isihasmul, adus de la Athos, trebuie bine apărat. Păcat că mănăstirea nu are paznici câţi ar trebui. La altarul din faţa bisericii există două steaguri, al României şi al bisericii. Pomii fructiferi, livada de meri şi peri, sunt tăiaţi scurt, au o formă rădăcinoasă, arată ca nişte braţe care se cuprind pe ele însele, seamănă cu măslinii vechi, bătrâni, de la Ierusalim, din grădina Ghetsimani.

La ora 13 servesc masa. La mine în cameră e de vis. Măicuţele au aprins focul în soba de teracotă. Îmi pun papucii mănăstireşti de la intrare şi mă simt ca un călugăr athonit, păcat că nu am *camilafcă*, dar parcă podoaba asta e la preoţi, pe când măicuţele poartă pe cap *culion*, e un cerc negru aşezat peste batic şi adus mult pe frunte. Capul le este total înfăşurat cu baticul negru, doar faţa e liberă. Costumele sunt negre. Iar la slujbă, când cântă la strană, parcă ar fi dintr-un cor antic, într-un ceremonial panatenian. Măicuţele care mă servesc sunt înalte, suple, au peste 1,70 m. Adevărate sportive. Mâncărurile sunt ca în poveşti. Abundă ciorbele de legume, cu borş, tot felul de preparate din ciuperci şi din fasole. De pildă, ciuperci fripte şi cartofi prăjiţi, cu mujdei de usturoi. Sau ciorba de fasole, cu ceapă crescută în pământul mănăstirii, dulce, de parcă ai mânca un măr. Şi majoritatea felurilor se servesc cu mămăligă făcută la

Scanned with CamScanner

bucătăria mare, unde gătesc celelalte măicuţe. Sarmale de post în foi de viţă şi în foi de varză, pârjoale de legume cu orez asortat, varză călită, cu ardei iuţi. Apoi hrişcă, o mâncare rusească, din grâu fiert, amestecat cu soia şi ciuperci. Plus murături din roşii şi gogonele. Paste cu soia. Fasole albă cu ceapă roşie. Vinete cu ciuperci. O, icre din nuci, aşa ceva chiar că e îngeresc! Dar pârjoale de dovlecei!? O supă de linte. De când n-am mai mâncat linte? De la război, când ne aduceau suedezii ajutoare! Cartofi fierţi şi puşi la grătar, pe care îi serveşti cu dulceaţă de cireşe amare. Mierea de albine e nelipsită. Ca şi măslinele. Nu mai vorbesc de cornuleţe de casă, făcute de Minodora. Dar şi câte o cafea. E singura delicateţe neprodusă la mănăstire. Domină însă ceaiurile de plante, de tot felul. Care mi-au plăcut enorm! Dar şi compotul de corcoduşe. Sigur, am mâncat şi colivă. Adusă de la biserică, fiindcă aici, în fiecare dimineaţă, slujba mare se încheie cu o slujbă de pomenire a morţilor. Morţii sunt vii, fiindcă sunt zilnic pomeniţi. Iar la sfârşit, peste colivă, colaci şi mere, preotul duhovnic Mihail, un simbol al răbdării (are 79 de ani), toarnă vin roşu. Vin negru, de fapt, zis puterea ursului, care mi se serveşte şi mie la fiecare masă. Pâinea este la fel de minunată, fiindcă e pâine de casă, făcută în brutăria mănăstirii.

Măicuţele îmi pun mereu o masă ca pentru 5 persoane. Maica Minodora, care face nişte prăjituri de vis, fără pic de unt, îmi spune că mâncarea de post e mai grea de făcut decât mâncarea de dulce. Sunt nişte minuni aceste călugăriţe. Înţeleg să alegi mănăstirea ca să te lecuieşti de păcat, cum am cunoscut la Athos un călugăr, care mi-a povestit de ce a fugit de lume, dar să fii pură şi să alegi tot puritatea, e un mare curaj. Nu-i de mirare că apare şi efectul invers: cazuri de măicuţe care nu rezistă la regimul de austeritate ascetică, se leapădă de sutană şi fug în lume.

Îl înţeleg pe Pan-Z, care, după toate câte i s-au întâmplat cu ticăloşii, a ales retragerea în misticismul ocult. Dar şi el se pricepe la gătit. E chiar pasionat. E şi meseria asta un fel de a te retrage din lume.

Tot secretul unei mese bune este să te scoli de la masă flămând. Asta e regula. Însă suprema regulă este să te închini, să mulţumeşti Domnului pentru bunătăţurile de pe masă, să-l rogi să binecuvânteze mănăstirea şi pe măicuţele care au preparat aceste bucate. Am învăţat să mă rog călugăreşte, să-i cer lui Dumnezeu milă pentru mine, pentru familia mea şi binecuvântare pentru mănăstire, pentru aceste mironosiţe, care şi-au închinat viaţa lui Iisus. Şi au făcut-o de mici. Maica Nectaria este la mănăstire de la vârsta de 15 ani, iar maica Minodora, de la 17 ani. Ce curaj! Ce fantastic sacrificiu! Toţi ne sacrificăm într-un fel sau altul. Dar aceste fete sunt un model. Eu mă sacrific mai mult din umbră. Sunteţi „un geniu din umbră", cum mi-a spus maica Minodora, iar Pan-Z e un geniu la vedere, la lumină, deşi are şi el o parte în umbră, ca aisbergul, categoric, are şi ceva de ascuns, ascunde, de când cochetează cu ocultismul. Fiindcă nu poţi să fii creştin ortodox şi adept al filozofiei budiste în acelaşi timp. Vezi mai jos cazul Serafim Rose. Nu poţi să practici simultan şi trăirea athonită şi cea tibetană. Iar dedublarea lasă urme, nu te iartă.

Măicuţele au o educaţie colosală. Trec pe lângă tine şi nu se uită. Le saluţi şi îţi răspund cu capul plecat, cu ochi în pământ. Sunt educate să nu se uite la

Scanned with CamScanner

bărbaţi! Bravo lor! Aşa e în rai, gândul la celălalt sex este un păcat! Şi aşa trebuie să fie în vecii vecilor. Aici uiţi esenţialul fizic, partea animalică din om. O, bine că există o asemenea oază, să scăpăm de pedeapsa adamică, robia trupească, dependenţa de materia care ne trage în jos, care ne face una cu patrupedele! Nimic mai umilitor şi mai pedepsitor pentru om decât să fie cu spiritul la Dumnezeu, să aibă aceleaşi însuşiri divine, iar cu trupul în gheenă, în sălbăticie!

Şi aici totul te îndeamnă spre îndumnezeire. Fiecare apus este o pictură cerească. Vezi soarele cum alunecă din bolta albastră şi coboară spre crestele pădurii, apoi se pierde în ea, se stinge, în timp ce bolta îşi schimbă culorile, din roşu aprins, devine galbenă, brăzdată de nori albi şi albăstrui, un colorit greu de prevăzut, de parcă o inspiraţie cosmică o pictează, ba e chiar aşa, Cineva, acolo, sus, ne iubeşte, dacă ne oferă seară de seară asemenea privelişti divine.

La Bibliotecă, i-am prezentat măicuţei Minodora cărţile mele aflate acolo, la vedere, şi i-am făcut cunoştinţă cu fetele mele, aflate în **Fine Arts in America**, într-o poză în mişcare din spectacolul lor **Wicked Clone**, de la premieră. I-am prezentat şi **Gridophania** şi i-am explicat acest concept pe cazul mănăstirii, cum eu am revelaţia unei reţele complexe între măicuţele vii, aflate peste tot în incinta mănăstirii, şi măicuţele plecate, din cimitir, cât de viu este aici dialogul dintre vii şi morţi, apoi reţeaua de pomi, livada şi pădurea, altarul din biserică şi altarul din pădure, totul, totul este o reţea, un sistem de legături vii, mai ales dintre oameni şi natură. Dacă *teophania* şi *hyerohania* se referă direct la Dumnezeu şi Duhul Sfânt, *gridophania* este revelaţia unei reţele, revelaţia unor legături limitrofe dintre vizibil şi invizibil, sacru şi profan, spirit şi materie.

Şi un alt exemplu ghidophanic este ceea ce se vede pe orizontală, cu ceea ce nu se vede pe verticală. Am intrat apoi în muzeu. Fantastic. Zeci de icoane şi de obiecte religioase. Aici se află legăturile prezentului cu istoria. Aici vedem ceea ce va fi, cum definea Eminescu trecutul. Ideal pentru un film despre mănăstire. Vitrine cu documente, cu atestări de epocă. Există într-o vitrină un document care spune că biserica actuală a fost sfinţită în anul 1840 de pr. Gheorghe Dumitru Hogaş. Maica Xenia adaugă că mănăstirea este ctitorie răzeşească, boierească, atestată la 1718, dar cu legenda orală că piatra de temelie e pusă la 1425.

Sigur, legendele sunt multe, dar ungurii care au început să defrişeze pădurea Buciumenilor, spun că ei sunt aici înainte de orice răzeş, fiindcă dacă nu avem documente, vin ei cu documentele lor satanice. I-am spus măicuţei Xenia povestea cu Monografia satului meu făgărăşean, pe care Antonie Plămădeală a dat-o de model pentru toţi preoţii Mitropoliei, să facă monografii, să scotocească în trecut, să adune urme. Care altfel se pierd. Dacă nu fac preoţii această treabă, cine să o facă, ungurii? Păcat că nu am făcut un film monografic despre Mănăstirea Buciumeni. Voiam să fac, aveam şi o parte din filmări, filmările de la hramul mănăstirii, din pădure. Dar a fost ca şi în cazul Mănăstirii Vladimireşti. Am făcut zeci de filme religioase, ele conservă documente, fiindcă sunt documentare.

Scanned with CamScanner

Tot ce e în muzeu reprezintă documente de la 1800 încoace, cum ar fi în mijlocul sălii mari o cruce masivă reprezentându-l pe Iisus Hristos răstignit, deci un impresionant crucifix. Un crucifix se află şi pe drumul spre bibliotecă, pe scări, pe care îl ating, rugându-mă, ori de câte ori trec pe acolo.

Revin la Paraclisul de la etajul doi, mă închin, meditez la ideea de Acoperământ, aflată pe icoana din dreapta a catapetesmei, apoi intru în Bibliotecă.

Aici, în rai, te întâlneşti cu pr. Cleopa, Nicodim Aghioritul, Antim Ivireanul, Sf. Cuvios Ioan Iacob Românul, Sf. Isaac Sirul, pr. Arsenie, Arhimandritul Emilianos, Theofil Lemontzi, cu o splendidă carte, **Minunea faţă în faţă cu Vrăjitoria**, care poate fi pusă pe acelaşi taler cu **Oameni şi demoni**, cartea Părintelui Rodion, care ne explică de ce ortodoxia este superioară cultelor oculte şi dă soluţii cum să te lepezi de demoni, la fel **Leacuri mănăstireşti**, apoi Sf. Teofan Zăvorâtul, cu o Psaltire, **Mireasa sfintelor**, sau cu o carte de Ioachim Parr, **Cuvioşi pe pământ rusesc**, cu **Sinaxarul** Sfântului Haralambie, cu Cassian Monahul, Stareţul Sofronie, Vladimir Lossky, Cuviosul Paisie de la Neamţ, Sf. Lavrentie, Patriarhul Nicodim, Dmitri Merejkovski, Pustnicul Arsenie Praja, dar şi cu românii Eliade şi Noica, cu un Eminescu interzis, colecţia „Gândirea politică", cu Dr. Paulescu şi alţi zeci şi sute de autori mai mult sau mai puţin cunoscuţi, iar pentru profani total necunoscuţi, fiecare cu una sau mai multe cărţi, care stau gata să le citeşti, ca un om cu sufletul pe masă.

Deschid, citesc cel puţin prefeţele şi câte un capitol-două, care mă interesează. Ca şi albinele care caută polenul, aşa găsesc şi eu în ele idei şi sfaturi pline de înţelepciune. Oare de ce oamenii cei mai înţelepţi au ales calea sihăstriei? Cum se face că înţelepţii neamului nostru au fost şi sunt sihaştri? De ce acest popor se ridică pe taine, pe tradiţii, pe legende, pe graiul duhovnicesc, nu pe documente scrise? Mitul bate realitatea, istoria. Nu e aici o dovadă că înţelepţii ştiu unde e bine, fug de lume şi aleg raiul?

Dau şi peste o cărticică numită **Învierea**. E semnată de Mihai Eminescu. E tipărită de Casa Editorială Demiurg de la Iaşi, în 1998. Textul care dă titlul îl ştiam, îl descoperisem când lucram la scenariul filmului **Dumnezeirea la Eminescu** (1995), e vorba despre un articol apărut în „Timpul", pe 12 aprilie 1881. E dedicat Paştelui. Ideea lui Eminescu este că Iisus s-a sacrificat pentru oameni din iubire, nu din mândrie sau sentiment de datorie civică, precum a făcut-o Socrate. Hristos este pentru el prototipul omului moral. *„E uşoară credinţa, că prin precepte teoretice de morală, preştiinţă, rugăciuni, omul se poate face mai bun"*.

Apoi insistă pe educaţie, a cărei esenţă este *„creşterea caracterului"*. Discutând despre ştiinţă şi religie, face deosebirea dintre *statul creştin* şi *statul păgân*, în care avea să trăiască România comunistă şi în care trăim şi noi azi. Vorbeşte despre *„idealul monarhiei creştine"*, ceea ce am tot discutat şi cu Zamfir, iată ce-l obseda şi pe Eminescu, această idee, într-o epocă de mare înflorire monarhică pentru România. Misiunea bisericii este să concureze la realizarea unui astfel de ideal. Iar pentru asta e nevoie de *„o mare inteligenţă sau un mare caracter"*. Se ştie că Eminescu nu s-a îndoit niciodată de Dumnezeu, ci doar de organizarea strâmbă a bisericii timpului său.

Scanned with CamScanner

Oricum, în acest text el susţine ideea că cei de sus trebuie să fie morali, să lumineze pe cei de jos. Suferinţele sunt pentru eroi şi martiri. Compensarea noastră, a celor mulţi, sunt munca şi credinţa.

Sunt idei pe care le-am comentat şi cu Zamfir şi sunt valabile şi pentru el, şi pentru România de azi. Şi nu ştiu cum se face că aleg numai pasaje care au legătură cu el, cu noi, cu experienţa recentă. Iată o cugetare eminesciană foarte panzamfirică: *„Adevăr, aur? După aur aleargă toţi, de adevăr fug toţi"*. Şi: *„Sucul înviorător al gândirii – patima, obiectul ei cel mai nobil – adevărul!"*

Sub semnul acestor podoabe ale cugetării, apare Maica Stareţă, care îmi prezintă monografiile Botiza şi Măxineni, o mănăstire renăscută cu suportul Mănăstirii Buciumeni, care a trimis acolo vieţuitoare crescute aici, cum îmi spune maica Macrina. Măxineni este ctitorie a lui Matei Basarab şi Elina Doamna (sora lui Năsturel Udrişte), un simbol al românismului, al credinţei, fiind plasată în loc deschis (*„perla pustiei"*, o numeşte IPS Casian în prefaţă), în calea năvălitorilor, reuşind să stăvilească răul sute de ani. Se află între Prut, Siret şi Dunăre. Ce rol strategic a avut ea prin credinţă în zona de sud-est a ţării!

Această mănăstire arată cât de reală este gridophania credinţei, cum se leagă marile trăiri, ca într-o reţea nevăzută, în care prezentul se ţese cu istoria şi deschide calea dreaptă, *orto-doxa*, spre viitor.

I-am spus maicii Macrina că aş vrea să fac un film, să leg cele două mănăstiri, dar ea mi-a spus că ar trebui să cer voie Înaltului Casian. Sigur, nu uit când am vrut să fac filmul despre Mănăstirea Vladimireşti, când mă documentasem la maica Veronica, pregătisem scenariul, tot, dar s-a opus Casian, de fapt, era o dispoziţie de la Patriarhie, care nu vedea cu ochi buni minunile maicii de la Vladimireşti, căreia, în copilărie, i s-a arătat într-un lan de porumb Maica Domnului. În realitate, cauza era alta, faptul că două dintre măicuţele mănăstirii au devenit disidente, îl contestau public pe patriarhul Teoctist, se duceau oriunde apărea şi el în mulţime, şi-l contestau verbal. Am fost şi eu martor la o astfel de scenă în biserica mitropolitană de la Sibiu. Am înţeles atunci ce greu e să fii Preaînalt, să accepţi că la o măicuţă oarecare se face pelerinaj, nu la tine. Aşa a fost şi Ceauşescu faţă de Zamfir, care era mai cunoscut în lume decât dictatorul român. Orgoliul, mândria, patima. Mi-aduc aminte cât de supăraţi erau pe atunci scriitorii pentru faptul că preasfinţitele feţe fac politică, adică merg la şedinţele FSN! Iată cum ieşim din rai. Nu-i frumos! Trebuie să facă biserica politică, maică Macrina?

Şi maica Macrina s-a îmbujorat toată, apoi a spus:

- Trebuie! Ţara e o biserică şi toţi suntem ai bisericii. Cei de la putere nu pot să-şi alunge fiul, care este chiar ortodoxia. De aceea, nici preoţii nu trebuie să stea deoparte. Când cei de la putere greşesc sau dau legi nedrepte, trebuie să-şi spună cuvântul, trebuie să ia apărarea bisericii, adică a ţării!

Şi atunci cum este posibil ca o ţară de creştini, să fie condusă de atei şi atonali, cum îi numeşte Zamfir? De ce oamenii bisericii, patriarhul însuşi, nu spun acest adevăr? Dacă o spune Zamfir, aşa este. Sunt atonali, ne zgârie în ureche. Dumnezeu este vibraţie, vibraţie divină, Sunet Primordial. Zamfir îl aude, aude acest sunet şi îl cântă, ni-l transmite şi nouă. Prin el, auzim şi noi Clinchetul sau Dangătul Primordial. De aceea, după concerte, mulţi pun mâna

Scanned with CamScanner

pe el, îl ating, să vadă dacă e real sau e duh. Poate e şi una şi alta. Oricum, este spirit în carne şi oase. Despre ce om al puterii se poate spune aşa ceva? Despre nici unul. De ce? Fiindcă sunt atonali. Poate numai aceşti părinţi şi sfinţi pe care îi citesc în Biblioteca mănăstirii să fie din plămada divină, sigur, sunt, ei ştiu să ne transmită vibraţiile pe care le percep de la Dumnezeu.

*

Merg la biserică. E slujba de seară în toi. Maica Minodora m-a învăţat să mă închin ca măicuţele, adică să fac plecăciunile de mulţumire lui Dumnezeu. Mă uit la celelalte măicuţe şi fac şi eu vreo 20 de plecăciuni. Minodora mi-a spus că fiecare maică are în plan să facă câte 1 200 de închinăciuni pe zi! Incredibil. Cică aceste închinăciuni ajută coloana. Da, dar la început doare, apoi, după ce te obişnuieşti, nu te-ai mai opri, aşa cum face maica Ecaterina, non-stop. E una din cele mai înalte măicuţe din mănăstire, ca o prăjină. Fiindcă plecăciunile te subţiază, te înalţă, devii o ciocârlie a spiritului.

Şi în timp ce te apleci, spui rugăciunea inimii. Ei, nu simţi cum rugăciune cu rugăciune te transformă într-o coloană, precum romboedrele lui Brâncuşi fac **Stâlpul nesfârşitului**, numit şi **Scara sufletelor**!?

Asta mi-aduce aminte de ninsoare, de prima ninsoare, când începe să ningă.

Nu este încă o ninsoare puternică, fulgii cad uşor, poţi să-i şi numeri, totul e o plutire, ca fulgii de puf din finalul **Piciului** lui Chaplin. Şi cad aşa, plutitori, peste copii, peste iarbă, peste lume...

Să luăm aminte la natură. Întâi vedem un fulg, apoi doi, trei, apoi zece, douăzeci, o sută, o mie... Crengile golaşe şi întunecate ale pomilor deja încep să aibă manşoane albe. Şi a doua zi când dai ochii, totul e întroienit! Aşa cum văd fenomenul iarnă de iarnă în Cişmigiu, când vine raiul pe pământ. Chiar că ţara mea este partea pe care Domnul, la Facere, a oprit-o pentru Sine. E cea mai perfectă natură de pe pământ. O mantie de puritate. Noi oferim lumii această mantie, iar lumea ne aruncă pe ea refugiaţi, teroriști, hot-dog şi scuturi anti-rachetă. Dar nu trebuie s-o dăm la schimb pentru nimic în lume.

Să luăm aminte de la fulgii de nea! De la întroienirea sfântă.

Aşa şi noi, când scriem, când compunem, întâi scriem un cuvânt, apoi două... până devine un şuvoi, devine o carte, iar o înşiruire de note, o simfonie!

Aşa şi cu rugăciunea.

Spui rugăciunea minţii o dată, încă o dată, de zece ori, de o sută de ori, până ajungi la 1.200 de ori, iar mâine o iei de la capăt. Şi muntele pe care tot urci devine alb, întroienit, semn că Dumnezeu ţi-a ascultat ruga, are milă de tine, te iartă, păcătosule, îţi dă sănătate, echilibrul pe care îl meriţi, fiindcă tu, Minodora, tu, Nectaria, voi, măicuţelor, sunteţi adevărate mironosiţe, nu aveţi păcate, sunteţi pure, iar dacă Satana vă încearcă, nu are cum să pună stăpânire pe voi.

Ca fulgii de nea, spuneţi rugăciunea isihastă şi muntele alungă Satana.

Şi câte puteri nu mai aveţi voi! Vă rugaţi la sfinţi şi ei vă vindecă definitiv de ispite şi de anxietate.

Scanned with CamScanner

Omul care ascultă se îndumnezeieşte. De noi, de voinţa noastră, depinde în mare măsură sănătatea şi vindecarea noastră.

Măicuţele Nectaria şi Minodora mi-au spus că nu simt nici o energie prezicătoare în ele, că ar avea vreun har deosebit, dar au credinţa simplă, nu se îndoiesc, nu mai rătăcesc, au ales şi gata... sunt foarte curate şi senine. Când le privesc, mai ales când fac plecăciunile, parcă văd cum ninge în ele!

Sigur, toţi putem urma această cale. Nu trebuie să fii călugăr la mănăstire ca să ai această putere divină. O poţi avea oriunde. Şi în cea mai mare aglomeraţie, cum îmi spuneau călugării de la Athos. Ba cei care reuşesc să fie curaţi în lume, să simtă în ei ninsoarea, sunt mai puternici decât cei care au ales izolarea de lume.

Şi aşa e bine, ca să ne trimitem unii altora, prin fulgii lui Dumnezeu, milioane de rugăciuni ale minţii spre eliberarea de păcate, spre purificarea şi puterea noastră.

Şi munca e o rugăciune, e un ritual. Şi cine lucrează ceea ce îi place, se purifică, se eliberează de ispite. Simte cum se uşurează de zgură, cum împlinirea în creaţie îi dă putere.

După modelul acesta al fulgilor, i-am învăţat să trăiască şi pe copii mei. Le-am spus, vă rog să vă gândiţi la ce lucru v-a adus fericire, ce gând sau ce faptă v-a făcut să vă simţiţi puternici?

Şi acest gând, această faptă repetaţi-o, înmiiţi-o, faceţi din ea calea voastră. Păşiţi pe ea ca pe un pod deasupra suferinţelor, deasupra neliniştilor.

Fiţi puternici, iubiţii mei! Mai aveţi mulţi ani de trăit, de creat, de luptat cu sine şi cu lumea, pentru a vă împlini destinul, fiindcă Domnul v-a făcut cu o socoteală. Nu cedaţi, nu vă lăsaţi talentul pe seama unor ispite oarbe, pe seama unor gânduri laşe!

Fiţi din sângele neamului, al pământului care v-a plăsmuit! Din sânge de învingător! Voi nu aveţi sângele stricat. Aţi luat împărtăşania. În voi trăieşte sângele şi trupul Mântuitorului.

V-aduceţi aminte de cântecul **Colinde, colinde**?

De dragul Mariei
Şi-al Mântuitorului,
Luceşte pe ceruri
O stea călătorului!

Voi sunteţi călătorul căruia îi luceşte steaua! Luaţi-vă după ea! Întâlnirea dintre om şi Mântuitor a avut loc! Şi se repetă... Colinde, colinde... cântaţi-l acum, să-l auzim cu toţii! Am de gând să le învăţ şi pe măicuţe, fiindcă deja au început colindele şi se aud de pretutindeni colindători!

*

A şi venit seara. Cina. Sarmale în foi de viţă. Sigur, de post. Cartofi copţi, înveliţi în folie. Macaroane în sos cu usturoi. Pâine de casă. Mănăstirea are o brutărie, cum am spus, iar o măicuţă este specialistă în facerea de bine, adică de

Scanned with CamScanner

pâini. Vin negru, puterea ursului. Mănăstirea mai are o bucătărie, unde se găteşte pentru măicuţe, pentru tot personalul mănăstirii şi pentru cei care vin pentru o farfurie de mâncare. Măicuţele de la Buciumeni sunt specialiste în cele mai alese mâncăruri de post. Dovadă că la arhiepiscopie sunt măicuţe de aici, pentru a pregăti mesele de protocol.

Mănăstirea are şi două măicuţe gemene, Marta şi Maria, micuţe şi frumoase. Eu le spun peştişorii de aur ai mănăstirii. Doar 20 de măicuţe ţin o gospodărie pentru zeci de suflete. Mai mulţi sunt cei ce vin la mănăstire, o, atâtea guri flămânde ar fi de hrănit! Sunt mulţi ţărani din sat care le ajută pe măicuţe cu treburi mai grele, cum ar fi tăiatul pomilor, adusul lor aici, despicatul lemnelor. Se folosesc de tractor. E nevoie de lemne şi pentru chilii, dar şi pentru focul la sere, pentru spălătorie şi alte nevoi. La fel, sunt de întreţinut vitele, iar vara le ajută a muncile câmpului. Tot timpul este de muncă, de dimineaţă până seara. Însă orice ar fi, tună, plouă, se despică pământul, principala activitate a măicuţelor este rugăciunea, slujbele la biserică, unde merg prin rotaţie, iar la zile sfinte, merg toate. E un ceremonial de nedescris. Am avut noroc că am prins două privegheri, pentru doi sfinţi importanţi, Sf. Spiridon şi Sf. Dosoftei. Şi au fost slujbe de neuitat, presărate cu colinde. Ce trăiesc măicuţele aici, e un adevărat focar pentru toţi oamenii din zonă. Dar şi pentru mai de departe. Fiindcă e o şcoală de talente. Uite, mai multe măicuţe de aici se află şi la Mănăstirea Vladimireşti, unde odinioară, pe vremea maicii Veronica, erau 300 de vieţuitoare, acum sunt o sută. E cea mai mare din regiune. Mănăstirea Măxineni e de călugări.

Maica Nectaria mi-a vorbit de Sf. Nectarie, care are putere de tămăduire. Este unul din marii tămăduitori. La Bibliotecă există două cărţi despre Sf. Nectarie. E de-al nostru, fiindcă s-a născut în Tracia! Acest sfânt are moaşte la biserica Radu Vodă din Bucureşti. I-a vindecat pe mulţi. Oriunde ai fi, te rogi la sfânt, spui ce doreşti şi sfântul te ajută. Printre sfinţii tămăduitori mai sunt Sf. Pantelimon, Sf. Haralambie, Sf. Luca al Crimeii, Sfinţii Damian şi Cosma.

A să-mi dea mâine o listă cu toţi. Sfinţii sunt peste tot. Oriunde te poţi ruga la ei să te scape de orice le ceri. De anxietate, de pildă. Maica este foarte convinsă de puterea acestor leacuri, le crede naturale. Are o seninătate şi o claritate în alegerea sa. Nu şovăie. I se pare firesc să fie aşa. Ea nu crede în reîncarnare. Nu poţi să te apropii de Dumnezeu, zice, dacă într-o viaţă viitoare te reîncarnezi într-un şobolan, să spunem! Eu i-am dat exemplu cu întoarcerea unor personaje antice din moarte, care în lumea de apoi l-au văzut pe Homer reîncarnat într-un păun, iar pe Orfeu într-o lebădă! Da, dar se vorbeşte de reîncarnarea în toate lighioanele.

Credinţa creştină este că, după moarte, sufletul rătăceşte 40 de zile, şi el vizitează în tot acest timp iadul şi raiul, până se face pomana de 40 de zile, după care ajunge în faţa lui Hristos, care decide unde rămâne sufletul, în rai sau în iad. Şi sufletul capătă formă şi în forma asta ajunge în locul ales de Iisus. Sf. Pavel a descris foarte clar această călătorie a sufletului. Mie mi se pare neclar. Adică există tot o judecată, Judecata de apoi. Suntem la mâna lui Iisus. Dacă nu te dai bine pe lângă El, ajungi în iad! Nu, zicea măicuţa, Iisus nu poate fi influenţat de nimic. El este drept. Drept absolut. Cică să citesc **Vieţile sfinţilor**,

Scanned with CamScanner

da, sunt 8 volume, viaţa fiecăruia este o minune şi avem mereu de învăţat. Ea, Nectaria, nu se crede o aleasă, nu consideră că are nici o energie aparte, superioară. E un om normal. Dar crede în sfinţi. Cică sfânt eşti făcut numai după moarte, dacă se consideră că eşti un model de urmat, dacă ai făcut minuni în viaţă.

Astfel de discuţii se petrec în rai, despre subiecte tabu. Îmi sfârşesc ziua tot citind. Citesc în camera mea **Psaltirea** în tâlcuirea Sfinţilor Părinţi. Ca autori sunt trecuţi Cuviosul Eftimie Zigabenul şi Sf. Nicodim Aghioritul. E precizat: **Tâlcuirea Psaltirii proorocului şi împăratului David.**

*

Evident, sunt tentat să povestesc despre tot ce-i în rai, fiindcă sunt marcat, fascinat, de ceea ce am trăit acolo, dar o voi face cu altă ocazie, poate am să scriu monografia romanescă a mănăstirii, dar aici am să selectez numai ceea ce e legat de Gheorghe Zamfir, de gândurile către el.

Sigur, şi el are o bibliotecă impresionantă, însă la el am găsit mai mult cărţi despre ocultism, n-ai să găseşti în lume cărţi scrise de Sf. Efrem Sirul, de pildă, **Cuvinte şi învăţături**, volumele 1, 2. Sau **Dincolo de ape** de Valeriu Anania, unde am găsit un text despre America, atunci când a fost el preot acolo, ca şi un text despre Brâncuşi, o mărturisire foarte preţioasă, fiindcă este vorba despre faimoasa retrospectivă pe care i-a organizat-o lui Brâncuşi Muzeul Guggenheim, în 1955, ocazie cu care Brâncuşi a declarat într-un interviu pentru „The New York Times": „*Without the Americans, I would not have been able to produce all this or even to have existed*".

Atât de important a fost rolul americanilor în cariera sa, aşa cum arăt pe larg în cartea **Brâncuşi în America** (2014), încât marele sculptor afirmă că fără ei nici n-ar fi existat! Din 1913, când a debutat la prima ediţie a târgului Armory Show, americanii i-au organizat sute, ba mii de expoziţii, i-au adus gloria eternă. O asemenea frază ar putea oare să spună Zamfir? Aş dori ca să aud din gura sa că spune acest lucru despre francezi, fiindcă el este legat esenţialmente de Franţa, Franţei îi datorează ceea ce este. Desigur, şi Brâncuşi îi datorează Franţei împlinirea sa, dovadă că a murit drept cetăţean francez, fiind îngropat în pământul acestei ţări, dar gloria propriu-zisă, plus achiziţiile importante, le datorează americanilor. Ei i-au cumpărat la timp opere şi i-au asigurat o viaţă fără griji, să lucreze în linişte, fără obsesia zilei de mâine, ştiut fiind că Brâncuşi a fost un artist sărac, a plecat din ţară pe jos, nu a avut nici bani de tren. La acest lucru se referă el când declară că fără americani „*nici n-aş fi existat*". El nu spune „*Without the Romanians* / fără români". Oare de ce?

În timp ce la TVR 1 se transmite secvenţa „*Johannis, un Cioloş cu picioare de lut*", vorbindu-ne de un sas şi un ungur în fruntea ţării, aici, măicuţele se roagă pentru România, pentru sănătatea românilor, pentru viitorul lor creştin. Poate omul, această fiară nesătulă, să trăiască în sfinţenie, pe calea credinţei, pe calea mântuirii? Nu poate. Se plictiseşte. O anchetă a bisericii a arătat că 80 la sută dintre români nu cred în mântuire! Brrrr! De aceea l-au

Scanned with CamScanner

inventat pe Satana. Să aibă cu cine strica orice stare de rugăciune, de meditaţie. Şi măicuţele cum mai cântă în chilii şi în biserică:

Doamne, Dumnezeule,
Ajută-i pe români să fie buni!
Mulţumescu-Ţi Ţie, Doamne,
Pentru mare mila Ta.
Doamne, Dumnezeule!

În bibliotecă, citesc teribila poveste a lui Saul, care l-a urmărit pe David să-l ucidă, dar David i-a dat o lecţie, ar fi putut în două rânduri să-l omoare, dar l-a iertat. Saul s-a sinucis, urmărit de filisteni. Parcă ar fi un racord cu povestea lui Decebal, urmărit de romani, numai că marele nostru iniţiat a fost răpit de fiinţe superioare, cum crede Zamfir.

Parcurg şi alte cărţi, precum **Acatistul Maicii Domnului** de Cleopa Ilie, **Sfinţi şi păcătoşi**, întâmplări ruseşti, mare pildă fiind povestirea **Negustorul şi cazacul**, apoi cartea lui Emilianos, **Tâlcuiri şi Cateheze**, în care Psalmul 131 e numit „*cântarea treptelor*". Teribil e şi Psalmul 117.

Toate cărţile sfinte sunt închinate lui Dumnezeu, sunt laude aduse Lui. Uite alta, **Pe cărarea raiului** de cuv. Duhovnic Ioan al Munţilor. Teribilă e şi **Bărbatul şi femeia** în viziunea Sf. Ioan Gură de Aur. Formidabilă! E o carte despre erotismul biblic, începând din rai, contra misoginismului de care sunt acuzaţi Sfinţii Părinţi. Îmi plac şi racordurile cu filosofia contemporană, cum ar fi cărticica **Heidegger şi Areopagitul** de Christos Yannares.

În cartea **Ştiinţa voioasă** de Fr. Nietzsche se dă vestea despre moartea lui Dumnezeu: „*Dumnezeu a murit. Dumnezeu va rămâne mort*". De aici începe era Satanei, împărăţia nihilismului, din care se vor hrăni toţi dictatorii şi mişcările lor, hitlerismul, stalinismul etc. Frumoasă zicere: „*Cunoaşterea lui Dumnezeu este un act de pătimire*". I se potriveşte lui Zamfir ca timbrul pe scrisoare.

Ce lucruri noi poţi descoperi aici, în rai! Iată, pe Maica Teosemi, despre Învăţătura pr. Serghie sau despre Iliotropion.

Ce estre raiul? Am adus de acasă 40 de cărţi pentru bibliotecă şi a doua zi toate cărţile mele erau luate şi citite de măicuţe. Acesta este raiul pentru un scriitor, să fie citit de îngeri, deşi eu nu am scris acele cărţi pentru ei, pentru îngeri, ci pentru păcătoşi, pentru cei ce înţeleg limba răului şi speculaţiile gândirii. O, să scrii pentru sfinte fecioare! O literatură pentru îngeri. Dar cine poate? Numai îngerii pot să scrie cărţi pentru îngeri. Noi, muritorii, scriem cărţi pentru păcătoşi, dar eu am scris şi pentru creştini, pentru cei care vor să meargă pe urmele desăvârşirii şi curăţeniei, ale rugăciunii, ale purificării. Însă, când e să mă compar cu aceşti autori sfinţi, cu aceste cărţi neputrezite, simt că am creat o literatură pentru lume. Ce este Autobiografia lui Zamfir? Este ea o spovedanie? O lepădare de păcat? Sau o despuiere a păcatului însoţită de demonism? Fiindcă dacă înjuri, înjurătura are un efect de bumerang. Dacă blestemi, blestemul se întoarce înapoi. O literatură pentru lume, o invectivă, precum **Scrisorile** lui Eminescu, o despuiere fără limită. Literatură a defulării, ivită din lumea asta, nu din lumea cealaltă, pe care doar cei cu imaginaţie gridophanică, din sfera

Scanned with CamScanner

Universalului Limitrof, o pot atinge. Noi scriem cărţi despre păcat. Toate sunt cărţi despre păcat, de la Homer la Márquez. Eu am căutat mereu să mă ridic deasupra acestei condiţii infernale, am aspirat mereu spre rai, spre ideal, dovadă că am scris şi cărţi în care nu m-am predat, nu am coborât în glod, am problematizat lucrurile, firea, fiinţa, gândirea, cărţi în care căutarea lui Dumnezeu este febrilă: **Există, Chilia, Sophia, Un păcătos la Athos, Gridophania, Ţara originilor, Sacralitatea, Un blestem numit Electra** şi altele. Şi mă bucur că ele au ajuns şi aici, în rai, în biblioteca de la Buciumeni.

Foarte multe cărţi greceşti şi ruseşti traduse, fiindcă fraţii noştri întru ortodoxie sunt modele de urmat. Să-i întrebăm pe ocultişti, cum se explică faptul că pe pământul Greciei antice, unde s-au născut cei mai mari filosofi ai lumii, leagănul gândirii, s-a dezvoltat cel mai puternic curent religios, ortodoxia, culminând cu isihasmul, adus de Fecioara Maria pe Muntele Sfânt? Nu e aici o dovadă că ortodoxia este o credinţă a firii, cea mai potrivită pentru mântuirea omului?

Uite, **Omul fără chip** de pr. Filotheos Faros, în care se vorbeşte despre *„înstrăinarea ethosului creştin"*. Cine poate să mai scrie aşa ceva dacă nu un trăitor grec al ortodoxiei? Trăim un ceas de cumpănă a istoriei, când numai morala creştină mai poate vindeca lumea. Şi totul a culminat cu sistemele satanice, hitlerismul şi comunismul, care au distrus sistematic ethosul creştin. Se poate vedea asta şi din cartea aflată pe raft alături, parcă semnificativ pusă acolo, **Şoim peste prăpastie** de Nichifor Crainic, versuri inedite compuse în temniţele Aiudului. Dumitru Stăniloae îl consideră pe Nichifor Crainic *„poetul nostru creştin prin excelenţă, aşa cum Paul Claudel este pentru francezi şi Rainer Maria Rilke pentru germani"*. Crainic s-a născut în anul morţii lui Eminescu, 1889, a creat un adevărat ethos creştin la revista „Gândirea", dar comuniştii nu l-au iertat, a făcut zeci de ani de închisoare, iar după ce a ieşit, a mai trăit 10 ani, până în 1972. A dovedit că are, prin credinţă, o rezistenţă de fier. Singur, a fost acuzat că a făcut pact cu Diavolul. Descrie în două articole condiţiile inumane din închisoare şi cum şi-a salvat poeziile prin metoda Morse. Fenomenală este povestea cu Harry Brauner, fratele lui Victor Brauner, pictorul. Harry era folclorist şi compozitor. Şi i-a pus în închisoare 32 de poezii pe note. E formidabilă povestea. Ciudat a fost acest Harry Brauner, pe care l-am descoperit în Autobiografia lui Gheorghe Zamfir, când l-a luat în turneele sale din Franţa ca prezentator, fiindcă ştia bine franceza şi le explica francezilor ce cânta el, Zamfir. Este teribilă această colaborare, dat fiind că, aşa cum spune Nichifor Crainic, *„Harry era tolerat, fiindcă se ştia că are comportări ciudate"*. Adică era nebun?

Una din poeziile fundamentale ale lui Crainic este **Eu**:

Spre glorioasa-mi obârşie
Cobor adânc din eu în eu,
Sub două mii de ani mă-mbie
Din fundul vremii chipul meu.

Scanned with CamScanner

Aud un vălmăşag titanic
Şi văd din el cum mă desfac
Cu părul retezat romanic
Pe sub căciula mea de dac.

În doina dulce-a mamei Dochii
Alunec din părinţi în prunci,
Şi deschizând pe lume ochii
În cel de azi sînt cel de-atunci.

Văd cum Olimpul trist apune
În sfîntul răsărit creştin,
Aud întâia-mi rugăciune
Şi-ntâiul gângurit latin.

Deci şi Nichifor Crainic nu se sfia să combine, ca şi Eminescu, dacismul cu romanitatea. Şi să nu uităm că el este creatorul curentului gândirist, axat pe „*autohtonism*". Nu se ruşina însă cu originea daco-romană, nici că primul răsărit al rugăciunii creştine era un gângurit latin!

Alunecarea hazardantă în aberantul protocronism comunist, în care un Ceauşescu se vedea cel dintâi dintre cei dintâi, nu face parte din rai. Cred că mai degrabă din iad.

Deci să nu exagerăm cu absolutismul tracic, dacic etc., riscăm să vorbim singuri. Nu ne-am săturat de monolog? Evident că a existat o realitate preromană, dar ea a trecut prin sita romanităţii, prin limba latină! Ce e rău că ne-am romanizat? După cum nici romanizarea nu trebuie gonflată. Romanii, în fond, nu au ocupat decât o mică parte din Dacia. Nu avem origini de care să ne ruşinăm. Dimpotrivă. E mai bine azi că, după 2.000 de ani de românitate, ne manelizăm, ne alterăm? E de preferat să ne tragem de la Râm decât din Gipsy! Ca orice mare poet creştin, Nichifor Crainic a fost un crainic, adică un vestitor, un profet. Creştinii adevăraţi au un har divin, iar limba lor este divinatorie, poetică prin excelenţă.

Crainic ne învaţă cum să nemurim, ca în poezia **Moartea-nţeleaptă**:

Moartea-nţeleaptă vrei s-o ştii anume?
N-o căuta în slove pătimaş,
Cea mai frumoasă moarte de pe lume
E să trăieşti de-a pururi în urmaşi!

În poezia **Rugăciunea din amurg** există un vag ecou din **Rugăciunea unui dac**, dar ce diferenţă colosală, ca între tunet şi şoaptă. Eminescu, ce verb, ce vizionarism de taumaturg! Încă o dată mă întreb de ce Zamfir nu a scris un poem simfonic pe această limbă de revoltă divină?!

Poezia **Milogul** e o parabolă a iubirii lui Iisus, care i-a spus tâlharului că azi va fi cu El în rai! Are ceva din **Duhovnicească**. După cum **Vecernie** are ceva din psalmodierea simbolistului Ion Pillat. Încearcă şi variante moderne,

Scanned with CamScanner

forţând însă limbajul, ca în **Rugăciune**. În **Noaptea învierii**, imaginează o versiune din **Crimă şi pedeapsă**, un tâlhar care vrea să ucidă o bătrână şi să o prădeze, crezând că într-o ladă are comori, ca în povestirea lui Agârbiceanu, **Lada**. Raskolnikov al lui Crainic ridică toporul să lovească, dar se mişcă Iisus în icoana din perete şi tâlharului îi cade toporul din mână, apoi îngenunchează şi îşi cere iertare. Bătrâna a crezut că toporul ridicat e o cruce şi spune: „Hristos a-nviat!".

Are şi balade, ca **Zora** sau **Baldovin şi Miralina**, dar şi un text din temniţele Aiudului, cum am spus, **Colaborarea mea cu Harry Brauner**, acesta fiind închis pentru implicarea sa în procesul Lucreţiu Pătrăşcanu. Brauner era singur în celulă şi Crainic i-a dictat prin semnale Morse o poezie, iar Brauner a compus melodia într-o noapte. Timp de o lună i-a dictat aşa 32 de poezii. Poeziile le-a „*melodizat în stil folcloric*". Nu ştiu dacă Zamfir le cunoaşte, dar ar merita să le cânte. Oricum, şi el vorbeşte elogios de colaborarea cu Harry Brauner. Dar la Paris, nu la Aiud.

Mi se pare foarte ciudat cum acest poet bun, blând, profund religios, a spus că nazismul este forma de guvernământ care se potriveşte cu România! Care se potriveşte poate cu bandiţi ca Vântu, Năstase, Felix Voiculescu, Borcea sau Becali, care s-au dus la puşcărie ca să iasă de acolo cu cărţi scrise, dar de către cine?, fiindcă ei sunt incapabili să scrie un text, cel puţin Becali e semianalfabet. Pedeapsa pentru ei nu e nimic. Ei sfidează tot. La Festivalul „Enescu", Năstase stătea în loja lui Ceauşescu, lăfăindu-se ca un belfer. Becali îşi lustruieşte palatul în timp ce dă indicaţii cum trebuie să joace fotbal „Steaua". Şi toţi bandiţii care au trecut pe la puşcărie (adică de ochii lumii, să astupe gura opiniei publice!) sunt acum bine-mersi, cu conturile intacte la bănci, doldora de bani furaţi, nemunciţi. Au ajuns acum şi memorialişti! Aşa-zisele cărţi scrise de ei sunt o jignire la adresa marilor scriitori ai închisorilor comuniste, care au făcut ani grei de temniţă fiindcă şi-au iubit patria, fiindcă au fost români adevăraţi şi mari creştini. Nu hoţi! Dar bandiţii de azi vor să compromită şi această realitate sfântă, căci poeţii închisorilor i-au conferit o aură martirică! Au fost exact la extrema „canaliilor de pe uliţi" de azi. Ce au acestea de mărturisit prin cărţi, să comunice lumii cum au furat, să se spovedească în scris? Sunt aceşti Fecali ai confiscărilor capabili de o astfel de pocăinţă? Un Nichifor Crainic, Radu Gyr, Nicolae Steinhardt, Dinu Pillat, Vasile Voiculescu şi mulţi alţi scriitori care au scris pe pereţii închisorilor, rămân model de moralitate, iar scrierile lor au aripi îngereşti, sunt adevărate comori de învăţătură. Şi să ne gândim numai la faptul că cel mai mare poet legionar, Radu Gyr, l-a adus pe Iisus în celulă, cum au spus colegii lui de suferinţă. L-a coborât de pe cruce spre îndumnezeirea omului. Fiindcă, în pofida cumplitelor suferinţe prin care a trecut, Radu Gyr a rămas om. A rămas copil, dovadă copleşitoarea sa operă închinată copiilor... cuminţi! A avut o mare credinţă, ca şi Nichifor Crainic, de la care ar trebui luată sfinţenia românismului. Teribilă este credinţa, dacă îl întăreşte atât de mult pe un om umilit, bătut, cu lanţuri la picioare, forţat să trăiască în mizerie! Celula descrisă de Crainic este o bolgie a infernului. Şi cu toate acestea, din poezia sa nu răzbate ură împotriva călăilor şi nici un fior revanşard sau nihilist. Ba e foarte tradiţionalist, mai tradiţionalist decât marii

Scanned with CamScanner

noştri poeţi religioşi. În ce condiţii au putut să scrie aceşti martiri! Sigur, judecata timpului nu iartă. Nu e suficient să scrii în închisoare ca să fii mare poet. François Villon nu e mare poet al Franţei fiindcă şi-a scris opera prin temniţele timpului. Nichifor Crainic trebuie pus în rând cu poeţii creştini, dar totuşi, deşi poet creştin prin excelenţă, nu a avut geniul lui Arghezi sau Blaga, poeţi creştini şi ei, fără să fi trecut prin închisori comuniste (Arghezi fusese arestat întâi ca germanofil în anii primului război mondial, apoi ca anti-fascist în anii celui de-al doilea război mondial în urma publicării celebrului pamflet **Baroane**).

În fine, Nichifor Crainic cu o **Rugăciune pentru pace**:

Pământul acesta, Iisuse Hristoase,
E raiul în care ne-a vrut Dumnezeu!

Mă gândesc că Zamfir, care a acumulat atâtea trăiri mistice, ar fi putut fi şi el un poet religios. Cu marile lui trăiri, nu ar fi avut concurenţă dacă şi le-ar fi exprimat în versuri. Dovadă că misticismul profund nu are grai, rămâne un mister inexprimabil în cuvinte. Ceea ce exprimă la nai, nu există şi în vers. Versurile sunt fie stări de călătorie, fie au atingere cu ocultismul, cu influenţele ezoterice, nu se observă în ele nici un fel de influenţă psaltică sau filocalică.

Un alt vindecător este Efrem cel Nou, tot grec. Maica Nectaria, cu ochii ei mari, pătrunzători, este specialistă în sfinţii tămăduitori şi vindecători. Cu ea se poate discuta ore în şir despre aceste subiecte nelumeşti. Ce splendori de fete au pierdut păcătoşii lumii! Dar bine că ele au scăpat din iad, iar aici în rai au o clarviziune fantastică. Gândesc simplu şi curat.

Plecăciunile lor la slujbe sunt plecăciuni sfinte pentru lume. Poate se pleacă fiindcă sunt născute din lume, dar Dumnezeu le-a binecuvântat să aleagă calea lui Hristos, să-şi facă din el Mire. Baza credinţei este *orto-doxa*, nu e alterată de nici un ocultism. Într-adevăr, nu le văd pe aceste fete să se reîncarneze într-un câine, să spunem. Oricât ar fi câinele de drăgălaş, ca Ulise al lui Zamfir, nu are inteligenţa omului, spiritul lui. Are doar instinct, foarte puternic, e adevărat. Dar numai omul e creat „*după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu*".

Dacă ar crede în reîncarnare, nu ar exista în biblioteca mănăstirii **Manual de limbi clasice**, nici **Îndreptar ortografic, ortoepic şi de punctuaţie**. Şi nici biserica şi paraclisul nu ar avea forme de fecioară, de fapt, de ou, fiindcă în ou se petrec fapte atât de miraculoase, ca naşterea, nunta şi moartea! În ou sălăşluieşte Sunetul Primordial!

*

Fiţi siguri că acolo unde există o asemenea bibliotecă creştină, există şi colţ de rai. Mi-aduc aminte de biblioteca unchiului meu, preotul Vasile Modorcea, doldora de cărţi religioase vechi. Pe baza lor şi-a întocmit splendida Monografie a satului, pe care aveam s-o editez în anul 2002. Ea e plină de citate din Biblie şi Psaltire, din cărţile istorice ale lui Bărnuţiu, Lupaş şi Bunea, şi ale

Scanned with CamScanner

altor zeci de cărturari creştini. Acolo, în colţul de rai al bibliotecii unchiului meu, am citit prima oară **Filocalia** lui Dumitru Stăniloae. Aşa îi zicea unchiul meu, deşi Stăniloae doar a tradus-o din greceşte (studiase teologia la Atena şi a fost în ţară şi profesor de limba greacă), dar a tradus-o cu sufletul lui de român ortodox, a muncit la versiunea română peste 45 de ani, de aceea are un parfum ca de acasă.

Dar mai era un motiv adânc, faptul că unchiul meu era bun prieten cu Dumitru Stăniloae. Erau de-un leat. Unchiul meu se născuse în anul 1901, iar Stăniloae în 1903. Nu o dată, Stăniloae l-a chemat pe unchiul Vasile la Sibiu, unde el era rector al Academiei teologice, să facă misionariat la o biserică ortodoxă. Nu s-a dus, iubea prea mult satul natal şi îi era teamă de oscilaţiile politice, mai ales după ce şi Stăniloae a fost arestat şi dus la Aiud. Când eram mic, unchiul meu mă lua cu el şi mergeam pe jos, străbăteam două dealuri şi două văi şi ajungeam la Vlădeni, satul natal al lui Stăniloae. Odată ne-a întâmpinat fiica lui, Lidia, singurul copil din cei trei care a supravieţuit (primii doi au fost gemeni bivitelini). Lidia a fost botezată de istoricul Ioan Lupaş, ale cărui cărţi se aflau în biblioteca unchiului meu. Ne-a spus că „tata e plecat în... străinătate" şi a oftat. Ce fel de „străinătate", am bănuit. Prigoana comunistă i-a atins pe toţi preoţii ortodocşi. Mă bucuram când îl vedeam pe Dumitru Stăniloae, fiindcă şi numele meu de botez era Dumitru! Şi ce am tresărit de fericire când i-am văzut mormântul în cimitirul mănăstirii de la Cernica, pe care l-am filmat şi l-am inclus în filmul pe care îl turnam atunci, despre Tudor Arghezi, ce fusese călugărul acestei mănăstiri.

Dar cel mai mult mă bucura faptul că elevul său, Arsenie Boca, venise de la Athos cu manuscrisele Filocaliei, pe care le-a tradus primul şi i-a insuflat şi profesorului său această dorinţă. Stăniloae îl va numi *„ctitor de frunte al Filocaliei româneşti"*. Dar a fost atât de persecutat de securitate, fiindcă reînviase spiritul legionar al ortodoxiei la Sâmbăta de Sus, încât la publicarea primelor patru volume din Filocalie, Arsenie Boca nu este menţionat.

Aici, în biblioteca mănăstirii „Sfânta Treime" din Buciumeni, multe cărţi sunt despre Arsenie Boca şi chiar văd şi o icoană cu chipul lui. Mi-e de neuitat figura ca de duh a acestui martir. Îl cunoscusem pe când era pictor de icoane pe sticlă la Mănăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, unde a fost stareţ. De fapt, ca mare muralist, care a lăsat urme în multe biserici, inclusiv la Elefterie (ştiu, fiindcă în această biserică m-am căsătorit), Arsenie Boca era şef de şcoală, şi cred că nu era familie de creştin din toată Ţara Făgăraşului să nu aibă în casă o icoană pictată de elevii lui Arsenie Boca.

Şi în muzeul Mănăstirii Buciumeni este una! Acolo, la Sâmbăta, mergeam cu bicicleta, nu era săptămână să nu mă duc. Sunt mulţi sfinţi pe-aici, de care nu am auzit, e timpul ca biserica să se trezească şi să sfinţească numele lui Arsenie Boca, un adevărat martir al ortodoxiei şi al românismului. Poporul român are nevoie de repere morale şi de înaltă spiritualitate creştină.

În biblioteca unchiului meu exista şi cartea **Ortodoxie şi etnocraţie** a lui Nichifor Crainic, dar şi **Teologia Dogmatică Ortodoxă** a lui Dumitru Stăniloae, unde prima dată am citit despre isihasm. Ardelenii preoţi au fost mari naţionalişti, din cauza vitregiilor istoriei, care mereu ne asimila cu austro-

Scanned with CamScanner

ungarii. De aceea, noi, românismul ni l-am păstrat prin preoţi, prin biserică, prin cărţile lor sfinte, din care aflam că ortodoxia se identifica din veac cu naţiunea, cu naţionalismul. Şi Stăniloae mai spunea că ortodoxia noastră a făcut legătura dintre Orient şi Occident. Mai mult: *„Noi unim, în spiritualitatea noastră, luciditatea latină sau încrederea în înţelegerea raţională a realului, proprie Occidentului, cu sentimentul tainei nepătrunse a existenţei, propriu popoarelor din Răsăritul Europei*".

Şi acest citat se potriveşte cu marea realizare muzicală a lui Gheorghe Zamfir, îngemănarea dintre nai şi orgă, prin care a demonstrat că sudura dintre catolicism şi ortodoxie e posibilă. Artistul trebuie să facă punţi. Şi el a făcut, între ortodoxie şi catolicism, ca şi între ortodoxie şi ocultism, cum am arătat în câteva capitole ale cărţii. E adevărat, acest lucru s-a întâmplat pe linia trăirismului mistic, dar nu e târziu să se petreacă şi pe plan muzical, o îngemănare a naiului cu un instrument asiatic, aşa cum e posibilă şi o punte între nai şi *nabla*, instrumentul ebraic despre care voi vorbi mai jos, cu care David îşi acompania psalmii. Ar fi o variantă foarte originală de retrăire a Psaltirii.

Aici, la Buciumeni, cea mai citită carte este **Filocalia**, vol. VIII, fiindcă în final, cum am arătat, există un studiu al lui Dumitru Stăniloae despre filocalicii noştri români.

Ce bucurie, aşadar, să văd printr-o trăire sui-generis cum se leagă cele trei mari nume ortodoxe Dumitru Stăniloae, Arsenie Boca şi Nichifor Crainic, care fusese animat şi el de naţionalismul lui Boca, descriind cum a mers la Sâmbăta, cu zăpada până la piept, să vadă traducerea Filocaliei, pe care o realizase în anii '40 cel ce reînviase acolo duhul spiritului românesc!

*

Recitesc **Psaltirea** tălmăcită de Cuviosul Eftimie Zigabenul, un luminat care a trăit în sec. IV. Cu fiecare vârstă, cu fiecare etapă a vieţii, **Psaltirea** are noi înţelesuri. Acum observ ceva de neînchipuit, cum un filosof din secolul IV vede în **Psalmii** lui David Noul Testament. O adevărată profeţie! În Psalmi, cuviosul Eftimie vede viaţa Mântuitorului, moartea, învierea Lui şi tot ce a urmat. Cartea este o vistierie de învăţături, dar şi de leacuri, de tămăduiri la orice boală!

Prim *psalm* se înţelege cuvânt către Dumnezeu; venire a îngerilor; izgonire a demonilor; aşezare lină a sufletelor; odihnă a ostenelilor celor de azi; depărtare a fricilor nopţii; psalmul fiind folositor ca aerul.

Şi multe alte minuni aflu despre ceea ce este chiar Psaltirea: *„Psaltirea a fost un organ muzical, întins cu zece strune, corespunzătoare după acorduri, care se numea «nabla» la evrei, însă dreaptă şi netedă a fost psaltirea..."*

Era un fel de harfă sau liră. Se spune că a fost inventată de Regele David, pentru a-şi cânta la ea Psalmii.

David a scris 150 de psalmi, care erau cântaţi de patru protopsalţi şi de patru cete de soliști, reprezentând cele patru colţuri ale lumii. Se cântau în cele 72 de limbi care s-au împărţit aşa la facerea Turnului Babel.

Scanned with CamScanner

David ţinea în mâini nabla sau psaltirea, aşa cum ţine Zamfir naiul, iar ceilalţi instrumentişti îl acompaniau, precum taraful pe Zamfir. Ansamblul instrumental era pe atunci format din *trâmbiţe, surle, chimvale, scripci, chitare, timpane*.

Evident, făcând o comparaţie cu concertele lui Gheorghe Zamfir, se poate spune că psalmiştii se adresau în exclusivitate lui Dumnezeu, îl cântau numai pe El, pe când muzicienii noştri se raportează la lume şi la muzica populară, la ceea ce place şi oamenilor de rând. Într-un fel, cântarea şi rostul ei s-au degradat, au foarte mare atingere cu visceralul. Cântecele de lume se adresează evident plăcerilor trupeşti. Am arătat ce eforturi face Zamfir pentru a ridica muzica pe care o cântă la spirit, la trăiri religioase. Dar el este o excepţie, muzica populară fiind, în general, o muzică de petrecere, pigmentată cu chiuituri, îndemnând la joc, la ceea ce am numit iuţirea de sine. Cei care se învârt însă nu mai au nici un sentiment primar, o stare de iniţiaţi, de purtători de mesaje înalte, de întemeiere. La nici o horă din satul meu nu am simţit că vreun ţăran care joacă sau cântă este atins de isihie sau de aripi îngereşti.

Ca să-şi împlinească acest program, Zamfir ar trebui să nască lumea din nou. Să o aducă la faza psalmită.

Să le amintească oamenilor ceea ce tălmăceşte cuviosul Eftimie în **Psaltire**, când zice: „*Fericiţi şi dumnezei putem fi*". Şi ne trimite la Psalmul 81, unde Dumnezeu ne spune: „*Eu am zis, dumnezei sunteţi*". Iar în Psalmul 1, există expresia „*fericit este bărbatul...*", asociată cu ceea ce a spus Vasile cel Mare, care „*ne-a numit fericiţi*".

Să precizăm că tălmăcirea Psalmilor este un fapt *a posteriori*, mult după scrierea lor (circa 1.400 de ani), iar cuviosul Eftimie face din realitatea post-psalmică subiectul psalmilor! Le atribuie, aşadar, Psalmilor, implicit lui David, un caracter profetic. De pildă, într-un cuvânt ca *întărtat...* („*Pentru ce s-au întărtat neamurile şi popoarele au cugetat cele deşerte?*"), găseşte sensuri istorice nebănuite, legături cu procesul Mântuitorului, considerând că „*neamuri sunt ostaşii romani, cei de pe lângă Pilat, iar popoare sunt evreii, cei ce erau pe lângă Anna şi Caiafa*". Şi tot aşa, în cuvântul psalmit „*împăraţii*", îl tălmăceşte pe Irod, pe când „*boierii sunt reprezentaţi de Pilat*".

De unde deduce Cuviosul Eftimie toate aceste înţelesuri? E fenomenală această aplicare *a posteriori* a istoriei la Psalmi! Dar asta se numeşte *tălmăcire*! Putem lua orice text vechi din istorie şi să-i găsim corespondenţe moderne. Aşa sunt interpretate şi catrenele lui Nostradamus. Aşa interpretează unii fanteziile unor texte SF. Sigur, aici, datorită lipsei de probe, datorită ambiguităţii istorice, e loc destul pentru speculaţii şi impostori. Dar ce fac tălmăcitorii filocalici? În acest punct cred că se poate face o apropiere, până la identificare, între tălmăcirile biblice şi cele oculte, ale vedelor, de pildă, sau ale doctrinelor yoga.

Sigur, în cazul lui Eftimie, tălmăcirile au o unitate perfectă, se potrivesc, fiindcă fac parte din aceeaşi istorie, Biblia şi creştinismul, aşa cum şi noi aplicăm *a posteriori* interpretări asupra istoriei poporului român în funcţie de cum suntem orientaţi astăzi, ceea ce, în timp, mi se par tălmăciri forţate.

Sigur, în cazul **Psaltirii**, este fascinantă această lipitură, este o revelaţie culturală, fiind un proiect filosofic amplu. Psalmii au devenit sâmburele pentru

Scanned with CamScanner

întreaga filosofie şi cultură religioasă post-psalmică (implicit creştină şi grecească) până la Eftimie Zigabenul. Mare exeget, mare cunoscător al tuturor tălmăcirilor Bibliei, fapt datorat şi cunoaşterii perfecte a limbii evreieşti. Abia aici vedem ce importanţă are fiecare cuvânt, ce valoare divină îi conferea David. Aici se vede ce este calea dreaptă.

Cale înseamnă mai multe lucruri. Ghicim o încărcătură de sensuri! Într-un cuvânt e o lume, o gridophanie, o reţea de legături, ca în bobul de rouă tot universul!

Este asimilată toată învăţătura, toată exegetica biblică, toate tălmăcirile Sfinţilor Părinţi. Şi totul este făcut firesc, pe bază raţională, de informare corectă, cu trimiteri exacte.

Ce fantastic este interpretat versetul „*Doamne, cât s-au înmulţit cei ce mă necăjesc*", din Psalmul 3, parcă ar spune-o Zamfir în Autobiografia sa. De câte ori n-a spus-o! Iar Cuviosul Eftimie tălmăceşte binecuvântare drept „*facerea de bine a lui Dumnezeu*". Ce teribil sună totul! Aşa de bogată era limba atunci când nu a pervertit-o Satana. După Eftimie, în Psalmi s-a spus totul. Nu mai e nimic de spus, dacă înţelegi, de pildă, că în Psalmul 4, este vorba despre „*învierea din morţi*".

Sigur, mulţi au interpretat aceste tălmăciri drept un fel de apostazie, dar să nu uităm că ne aflăm într-o lume sfântă, în biserica lui Hristos, în sfera tălmăcirilor din perspectiva credinţei absolute în Dumnezeu. Iar Psalmii sunt suprema osana care i s-a făcut. A generat şi un curent literar fără capăt. E vorba, cu alte cuvinte, de o interpretare anagogică, adică de tălmăcirea mistică a unui text.

*

Nu vă mai spun ce minuni găsiţi într-o cărticică absolut genială numită **Cu noi este Dumnezeu** de Arhimandrit Ambrozie Iurasov, care povesteşte cum a avut loc o dezbatere despre Dumnezeu în satul pravoslavnic Pokrovskoe, o dezbatere între oameni de ştiinţă atei şi ţărani credincioşi, primii fiind învinşi de bătrânul înţelept Demian Lukici, un prisăcar al satului. Şi toată demonstraţia lui Lukici porneşte de la întrebarea: „*Cine a făcut albinele?*". Am recomandat-o Maicii Stareţe, să o dea măicuţelor, toate trebuie să o citească, fiindcă se spun lucruri esenţiale pe o cale simplă. Este o formidabilă iniţiere în credinţa ortodoxă.

Pur şi simplu am sorbit dintr-un foc tot nectarul acestei cărţi. Am trecut apoi la **Filocalia** vol. XI, unde se află texte de Sf. Varsanufie şi Ioan. Am discutat cu măicuţele despre exemplele privind dragostea şi pildele despre suflet. Dar şi despre puntea dintre cultura generală şi religie. E necesară o gridophanie, o ţesătură din ambele direcţii, dinspre religie spre cultură şi invers. Am vorbit mult despre calea apofatică şi catafatică. Despre îndoiala creatoare, despre problematizarea conceptelor. Cică numai IPS Casian mă poarte lămuri de ce Eftimie Zigabenul aplică interpretarea Psalmilor la Noul Testament, de ce vede în ei toată viaţa şi patimile Mântuitorului.

Scanned with CamScanner

Teribilă e şi demonstraţie că toţi psalmii sunt scrişi de David, fiindcă în Psalmul 72 când se spune că *„s-a sfârşit"*, e vorba că s-a sfârşit lauda lui David şi urmează psalmii pe care David i-a dat să-i cânte alţii, precum Asaf (Psalmul lui Asaf). Asta nu înseamnă că acest psalm a fost scris de Asaf, ci că i-a fost dat lui să-l cânte.

Am să mă opresc puţin asupra tălmăcirii Psalmului 150, fiindcă sunt lucruri care îl vor interesa şi pe Zamfir. El include lauda Domnului cu glas de trâmbiţă, alăută, timpane şi horă, în strune şi organe, în chimvale bine-răsunătoare şi chimvale de strigare. *Organe* înseamnă ca poporul să-L laude cu toate mădularele, cu ochii, urechile, cu gura, cu mâinile, cu picioarele. Dar *hora* este o laudă mută, *„nu se aducea cu organele muziceşti, era altfel"*. Nu ne spune cum era. Poate că era un fel de iuţire de sine, o strămoaşă a horei româneşti, fiindcă şi evreii au un dans în formă de cerc. Lipseşte de aici instrumentul primordial, naiul. Toate cântările, toate laudele, se făceau cu nabla et co. Păcat că nu există un psalm şi despre nai. Nu avem cunoştinţă ca pe baza naiului, până la Zamfir, strămoşii, în frunte cu Pan, tracii, geto-dacii, dacii, să fi adus laudă lui Dumnezeu sau, dat fiind că nu erau monoteişti, lui Zamolxe sau altor zei! Cântări la nai aduse lui Dumnezeu au apărut odată cu

Pan-Z, când el a inventat cântările la nai şi orgă.

În volumul **Metodă de nai**, tipărit iniţial în limba franceză, în 1975, la Ed. Chappell, sub titlul **Traité du naï roumain**, Gheorghe Zamfir face istoria instrumentului, dar nu-l leagă de Dumnezeu, aşa cum o va face în studiul **Naiul – instrumentul divinităţii şi al suflului creator** (Ed. Floare albastră, 2006). El se fixează asupra legendei lui Pan, naiul e identificat cu dragostea, cântec pentru Syrinx, şi presupune că ar fi fost inventat de traci, care l-au transmis geto-dacilor, apoi ar fi ajuns în Grecia antică. Dar atunci cum se explică faptul că naiul este prezent în istorie la arabi îl numeau NEI, aşa cum l-a notat şi Mihaela în prima variantă a poeziei închinate lui Zamfir? Sau cum a ajuns la unele popoare din America Latină (Peru, Chile, Bolivia, Columbia), numindu-l SIKU? Instrumentul a fost semnalat şi pe teritoriul Africii. Oricum, la noi a exista din vremuri străvechi şi a dăinuit până azi, deşi denumirea lui a fost împrumutată de la arabi, dovadă că triburile arabe ne-au străbătut ţara în lung şi lat, numindu-l muskal şi mai târziu nai (de la nei). Muskalagiii au devenit naişti. Numai occidentalii au preferat varianta greacă, Flûte de Pan, Pan Flüte, Pan Pipe.

Zamfir arată că naiul a fost la un moment dat pe cale de dispariţie şi numai reforma lui Cuza de dezrobire a ţiganilor, a făcut să învie instrumentul, fiindcă ţiganii l-au adus la o nouă înflorire, naiul fiind nelipsit din tarafurile lăutăreşti, folosite la petrecerile boiereşti. Însă naiul este un instrument care a făcut şi victime, mulţi naişti fiind doborâţi de tuberculoză, datorită dozării proaste a suflului, mai ales dacă unii erau şi alcoolici, precum au fost câţiva din tarafiştii lui Zamfir. Un moment crucial în istoria naiului l-a avut generaţia lui Fănică Luca, şcoala creată de el, cel mai strălucit elev fiind Zamfir. Dovadă că el i-a dat instrumentului o valoare concertistică, la paritate cu vioara şi pianul. De numele lui rămâne legată minunea numită Rugăciunea prin sunet. Piesele cântate de el în acest stil religios le consider a fi **Psalmii lui Zamfir**, adevăratele osanale româneşti aduse lui Dumnezeu. De altfel, pe un afiş de la ceremonia „50

Scanned with CamScanner

years on stage Anniversary" este imprimat acest citat din Zamfir: „*Când te apropii de nai este ca şi cum ai ţine în mână o Psaltire, o rugăciune sfântă*".

Sigur, eu consider că, prin Zamfir, putem numi naiul o psaltire naţională, un instrument specific românesc. Fiindcă am văzut că psaltirea era un instrument muzical, numit şi nabla. În istoria naiului, Gheorghe Zamfir şi-a pus o amprentă marcantă. Şi să ne gândim numai la rolul imens pe care l-a avut clasa de nai a lui Fănică Luca de la Liceul de muzică şi pe care „*am condus-o timp de cinci ani după moartea maestrului*", aşa cum scrie Zamfir în tratatul său de nai, primul de acest fel din lume. Iar dacă la nai cântă şi francezii, şi germanii, şi englezii, acest fapt se datorează în mare măsură influenţei pe care au avut-o succesele concertistice mondiale ale lui Zamfir, discurilor sale, care au poposit în casele tuturor celor care iubeau şi iubesc muzica.

*

Când zic „*de la Râm ne tragem*", eu înţeleg „*de la Dumnezeu ne tragem*". Evreii credeau în Dumnezeul biblic, dacii credeau în Zamolxe, nu în Dumnezeu. Erau ca şi Zamfir în copilărie, care nici nu auzise de Dumnezeu, era departe de el. Ei n-au creat psalmi. Ei n-au creat nici nabla, nici naiul, ei au creat buciumul. Aici, la Buciumeni, oierii şi răzeşii buciumau, nu năiau. Naiul, bănuieşte Zamfir, l-ar fi creat oierii daci. Dar pe Pan cine l-a creat, nu grecii? Ei au creat Olimpul, pe care îl ştiu toţi, şi creştinii, şi budiştii, şi şintoiştii, şi păgânii. Toţi. Cum de au impus ei Olimpul acesta măreţ? Cu naiul? Aşa cum evreii şi-au impus mitologia din Psalmi cu nabla! Trebuie să ai un instrument divin prin care să comunici marile idei. Şi noi avem o mitologie fantastică, dar de ce nu am impus-o? Puteam s-o impunem cu frunza, cu fluierul? Ar fi trebuit să o impunem cu naiul. Dar naiul era în gura grecilor. Li se opintea în degete.

Dacă suntem daco-romani e pentru că poporul român s-a născut odată cu Dumnezeu, cu credinţa în Dumnezeu. Atunci noi am căzut direct din cer! Şi de atunci am început să cântăm:

Doamne miluieşte
Popa prinde peşte!

Dar despre tot ce trăiesc acum, aici, în rai, am să povestesc mai mult altădată, acum selectez doar ce se leagă de portretul lui Pan-Z. Uite, ideea de Satana, despre care el crede că e creaţia omului. După slujba din ziua Sfântului Spiridon, făcătorul de minuni, foarte venerat aici, ca şi pe insula Cipru, unde s-a născut, am întrebat-o pe maica Nectaria dacă are anxietăţi? Ea mi-a răspuns că are, dar scapă de ele prin rugăciune. Totul e să te rogi la Dumnezeu ca unei Persoane. I te adresezi ca pr. Sofronie, care l-a căutat pe Dumnezeu în toate religiile şi a ajuns la revelaţia Lui ca Persoană în ortodoxie! „*Doamne, scapă-mă de gândurile care mă doboară! Dă-mi liniştea, Doamne!*" Aşa se ruga el.

Dar Satana există aici, în rai, la mănăstire? Există, mi-a răspuns ea cu seninătate. Există prin diferite ispite. Sigur, o călugăriţă nu mai are anxietăţile lumeşti. Ea a ales. Şi-a închinat toată viaţa lui Dumnezeu, e eliberată de patimi

Scanned with CamScanner

lumeşti, dar mai vin ghionturi, mai apar, fiindcă suntem oameni, plămădiţi din lut, zicea ea, nu îngeri! Adică apare invidia sau există diferite bârfe, nu suntem ferite de clevetiri, indiscutabil. Fiindcă îşi vâră dracul coada. Ca în filmul ăla, **Diavolul la mănăstire**. Dracul, creaţia omului. Ba nu, zice ea, Satana a fost creat înaintea omului. Şi îmi dă exemplul primei ispite, când Eva l-a ademenit pe Adam a făcut-o cu ajutorul Satanei, prefăcută în şarpe! Deci Satana exista înainte de Adam. Dar cine a creat-o, Dumnezeu? Nu Dumnezeu, spune fără şovăire maica Nectaria, care are parcă toate răspunsurile pregătite dinainte, ci s-a creat pe sine! Ei, nu se poate!, mă mir eu. Aşa zic şi savanţii atei că universul s-a creat pe sine, cu de la sine putere. Bing Bang! Dar acel punct iniţial nu a fost creat de o Putere raţională Atotstăpână, cum zicea Demian Lukici?!

Uite, cine l-a pus pe un parlamentar de la Chişinău să rupă în faţa camerelor de luat vederi, harta României Mari? A rupt-o încet, sfidător, să vadă toata ţara, toată planeta! Cine l-a pus? Nu Satana din el?

Noi vorbim de minuni, de Dumnezeu, şi ne rugăm pentru pace, iar Satana lucrează! Păi, domnule parlamentar, dacă România nu e unită, nu e mare, nu are Dumnezeu. Orice drac ştie că Basarabia e pământ românesc, ca şi Transilvania, dar ce te faci cu satanizaţii? Numai credinţa poate să unească cele două Românii de dincolo şi de dincoace de Prut! Acum sunt despicate, precum câinele roşcat de la mănăstire, care are faţa ca o hartă tăiată în două, brăzdată de o dungă albă, de aceea i-am şi spus Despicatu!

Şi mă gândesc cum prezintă Zamfir Basarabia şi pe basarabeni în concertele sale! Le face un continuu elogiu şi spune că adevăratul românism, adevărata muzică populară românească, nepervertită, nealterată, se păstrează numai acolo, în Basarabia! Şi o spune el, cel mai mare cunoscător al folclorului românesc de pretutindeni!

Ce greu este drumul de întoarcere în rai, dacă ai plecat din rai şi nu ai luat cu tine credinţa! Ea e lumânarea, lampa lui Diogene, care îţi arată drumul de întoarcere la izvor. Politicienii sunt alteraţi. E un mare paradox. Ei, aceşti satanizaţi, conduc mulţimile de credincioşi, care caută raiul. Cum să conducă ei libertatea credinţei, vârful trăirilor, care este isihasmul? Uite, văd aici cartea de înţelepciune a lui Grigore Palama, sfântul care a apărat isihasmul de satanizaţi. Mereu au fost astfel de momente şi mereu s-au găsit apărători, martiri ai credinţei. Credinţa a fost mereu persecutată, de la un împărat ca Diocleţian la satrapi ca Stalin. Ce definiţie miraculoasă dă Palama: „*Dumnezeu este lumina nezidită*". Şi mai adaugă că lumina este dar îndumnezeitor al Duhului Sfânt. Şi atunci îl întreabă Grigore Palama pe parlamentarul care a rupt harta României unite: „*Cum se poate ca făpturile zidite să se îndumnezeiască prin mijloace zidite?*".

De ce lumea n-ar fi ca o mănăstire? De ce? Fiindcă s-a născut în păcat şi trăieşte în păcat. Dacă n-ar fi păcatul, n-ar fi nici ea.

În seara de priveghi pentru Sf. Spiridon, măicuţele au deschis seria de colinde. Şi primul colind pe care l-au cântat:

Isus s-a născut
În seara de Crăciun!

Scanned with CamScanner

O, Doamne, ce voci îngereşti! Ce căldură, ce tonalităţi fireşti! Ce frumoasă cântare, o aud, o tot aud, aş vrea să nu se mai sfârşească niciodată. Atunci am simţit nevoia să mă spovedesc, şi m-am spovedit. Iar a doua zi, chiar de Sf. Spiridon, m-am împărtăşit. Mă bucur că am făcut-o în această zi, fiindcă Sf. Spiridon este sfântul călător, el iese din racla lui şi umblă prin lume şi face bine, tămăduieşte. Şi cel mai mult mi-a plăcut momentul când nişte păgâni îl întreabă cum se poate ca Dumnezeu, Fiul şi Sfântul Duh să fie una şi aceeaşi fiinţă nedespărţită? Cum explică el asta? Şi Sfântul Spiridon a luat în mână o cărămidă, a strâns-o şi a ieşit fum în sus, jos a curs apă, iar pământul i-a rămas în mână. După cum cărămida e făcută din foc, apă şi pământ, ce alcătuiesc unul şi acelaşi lucru, aşa şi Dumnezeu e arătat prin cele trei feţe ale sale.

În **Mort după America** şi eu l-am imaginat pe eroul principal, Mitică, cum iese din coşciugul naţional şi pleacă în Lumea Nouă, fiindcă a auzit că acolo e o ţară unde şi omul mort învie. Dar după tot pelerinajul american, în lung, lat şi curmeziş, se întoarce lămurit în coşciugul natal cu tricolor, fiindcă e mai bine aici. Ei, asta înseamnă împărtăşanie, când simţi pe buze, pe limbă, apoi în tine, trupul şi sângele Domnului. E un sentiment de înviere. Mă simţeam uşor, ca un spirit eliberat de materie. Cum pot rugăciunile şi postul să te îndumnezeiască!

Şi cu un nou elan am intrat în peştera de aur a mănăstirii, Biblioteca. Am descoperit o altă cărticică înţeleaptă: **Iannis cel nebun pentru Hristos**. Câte fapte banale, fleacuri de bine, devin minuni! Lumea atât de mult s-a stricat încât faptele fireşti, normale, creştineşti, ale lui Iannis, sunt receptate de societate ca nebunie! Dar el avea o nebunie pentru Hristos! Numai la Athos am mai întâlnit această expresie, numai acolo se spune că adevărata credinţă este *„să fii smintit întru Hristos"*. Această idee m-a obsedat atât de mult încât am scris o carte întreagă aplicată la cultură, numită **I'm sorry, America sau Despre sminteală** (2009). Am opus două sminteli ale omenirii, o sminteală pe verticală, sminteala rusă, şi o sminteală pe orizontală, sminteala americană. Am realizat un fel de Colină a crucii omeneşti!

Ei, şi acum vine o altă descoperire, sfântul Justin Popovici (1894 - 1979), născut şi adormit la Vranje, Serbia. Ştiaţi că există un astfel de sfânt? Da, există. Este autorul cărţii **Abisurile**! El spune că *„viaţa umană este un pelerinaj în abisuri"*. Şi îşi numeşte învăţătura **Teologia poetică**. Discuţiile despre moarte, despre adevăr, despre frumos, i se par probleme abisale. Totul este abisal. Nu putem cunoaşte nimic. Ce să cauţi şi ce să descoperi în abisalitate? Omul este un abis. Câte mistere şi enigme pe faţa omului? Vorbeşte despre *tristeţea* constatării că totul este abis, în cap cu sufletul! Păcatul, definit ca un cutremur răvăşitor al fiinţei, este un iad.

Deci totul este atât de negativ, de înnegurat? O, ascultaţi mai departe: *„Lupta cu abisurile se dă prin puterea gândirii omeneşti, care este nesfârşită şi nemărginită, fiindcă îşi are originile în Cel nesfârşit şi nemărginit"*. Şi acum salvarea, nădejdea: *„Dumnezeu-Omul se află îndărătul fiecărui abis"*.

Dacă ai în spate un asemenea reazem, nu-ţi mai este teamă de nici un abis, înfrunţi toate abisurile. Aşa cum o înfrunt eu acum pe maica Macrina, care tocmai intră în bibliotecă şi îmi pune în faţă o cărticică şi un dosar, care conţine

Scanned with CamScanner

un studiu de-al său despre Mănăstirea Buciumeni, un adevărat sumum despre istoria mănăstirii, cu mult mai bogat şi eficient decât încercarea lui Neculai Staicu, un amator, care s-a zbătut să facă o monografie a mănăstirii, plină însă de tot felul de paranteze. Dar maica Macrina merge direct la... cestiune. Am citit ambele documente şi ştiu ce spun.

Sigur, toate vorbele duc la Gheorghe Zamfir, mereu Maica Stareţă mă întreabă câte ceva despre el. Şi, iată, vorbim de lup şi lupul la uşă, adică mă sună pe mobil chiar el, care mă întreabă când revin. Îi spun că nu aş vrea să mai revin. Sunt în rai. Cine pleacă din rai? Şi pentru ce? I-o dau la telefon pe Maica Stareţă Macrina Humă, care îi spune că, da, de ce să plec? *„Vă aşteptăm şi pe dumneavoastră să veniţi la noi!"*.

Iată cum se ţese covorul gridophanic. Maica Stareţă are idei foarte clare şi solide, puternice. Simţi că este un zid al nădejdii, ca *„Dumnezeu-Omul"* despre care vorbeşte sfântul Justin că se află în spatele fiecărui abis, e o cruce de care te poţi rezema. Iată un cuvânt de-ai ei: *„Dumnezeu ne-a dat gândirea să ne judecăm numai pe noi, noi pe noi, nu pe alţii. Eu nu-l pot judeca pe domnul Zamfir, nu-i pot judeca viaţa şi faptele. Eu nu pot să judec nici pe o măicuţă de aici, deşi o cunosc de ani de zile, pot numai s-o îndrum, să-i dau sfaturi, dar n-o judec, n-o critic!"* Şi mereu îmi spune ca într-o dojană, ce soartă grea aveţi, sunteţi critic, şi trebuie să judecaţi lumea, să exprimaţi judecăţi critice! Sarcina dvs, *critica*, e cea mai grea din câte există! Dar şi pe ea, maică, a făcut-o tot Dumnezeu. E crucea mea!

Revin la Sfântul Justin, care spune că *„nihilismul este forma apocaliptică a umanismului"*, că el se identifică lesne cu anarhismul şi cu relativismul. Relativismul nu acceptă nici o valoare absolută, deci îl neagă pe Dumnezeu. Umanismul l-a obosit pe om, l-a dezamăgit. Europeanul este obosit de idolatrie. Fantastică teorie, care are un substrat foarte materialist, fiindcă, spune Justin Popovici, *„în univers nimic nu moare"*. Era să adaug, ci totul se transformă. Dar nu e bine, fiindcă dacă se transformă, dacă se schimbă, înseamnă că valoarea absolută nu este imuabilă! Deci sensul ar fi o veşnică perpetuare a Absolutului, a Imuabilului.

Astfel de lucruri le vom relua, le vom aprofunda, deocamdată mă cheamă toaca:

Albinuţele Nectaria şi Minodora,
Bat toca, fiindcă s-a făcut ora,
Să mă adune de pe sita drumului,
Din biblioteca Domnului,
Acum, la apus de soare,
Vor să mă omoare
Cu bunătăţurile cereşti,
Cu ciuperci, cu miere,
Cu nectar şi fiere,
Cu ierburi vrăjitoreşti,
Un întreg ierbar de denii şi mirodenii,
Totul presărat cu mult umor

Scanned with CamScanner

Şi cu nepământescul dor!
Şi Maica Stareţă tocmai m-a întrebat,
Cum se spune în engleză dor?
Nostalghia, pronunţ eu îndat'.
O, nostalgia, e altceva, te duce spre trecut,
Dar dorul e omniprezent,
Intraductibil şi fluent.
Ca dorul din modor,
Ca şi cuvântul nai, naiule şi nuiule;
El nu-i aşa cum s-a împământenit,
Un instrument de oi şi păstorit,
E instrumentul Domnului!
Dumnezeu a creat lumea la nai,
Lumea a fost creată prin suflu divin,
În registru tonal.
Dumnezeu i-a dat armonie, nu dizarmonie.
Numai omul a dezacordat-o,
A pus păcatul în gridophanie!
Dar albinuţele au plecat
Înfăşurate în toga lor mănăstirească
Şi m-au lăsat
Să nu-mi tihnească,
Să-mi caut singur calea răstignească.

Cu maica Nectaria la masă, timp în care mă întreabă cine e Gheorghe Zamfir, ce face, care sunt duşmanii lui, de ce îi este frică, cum se explică exilul ceauşist şi post-ceauşist? Îi explic. Ştii cine e Scaraoţchi? Da, zice. Ei, zic, Zamfir e mai tare ca Scaraoţchi. Şi ea se bucură, înţelege că-i fac un portret literar. Dar ce crede, că am să-i fac un referat, o prezentare de contabil? Natura literaturii o dau antitezele, iar antitezele, cum spunea Eminescu, sunt viaţa. Dacă portretul lui Zamfir nu are viaţă, nu e bun de nimic. Trebuie să aibă suficientă ambiguitate câtă are şi muzica lui. Să fie ca dogma lui Floreneski, fără să cadă în dogmatism, cum voi arăta mai la vale.

Dar aici trebuie să spun că revelaţia Bibliotecii se numeşte Serafim Rose. Care se leagă de teoriile lui Justin Popovici, iar acestea de teologia lui Pavel Florenski, cel mai mare filozof modern al bisericii, care a dat un nou impuls trăirii religioase, a mişcat pe noi culmi toate cuceririle gândirii teologice creştin-ortodoxe.

Deocamdată să mă opresc la descoperirea Cuviosului de la Platina, părintele Serafim Rose, despre care mi-a vorbit prima oară maica Nectaria. Platina este o localitate montană din California americană. Este în vârf de munte, unde s-a retras părintele Rose cu alt frate, părintele Herman, şi au întemeiat un fel de oază a credinţei. Culmea, a ortodoxismului!

Ceea ce m-a şocat a fost asemănarea cu o fază din viaţa lui Zamfir. Rose a fost zen-budist şi s-a convertit la ortodoxie. De fapt, americanizarea şi vulgarizarea budismului i-au trezit dispreţul, iar un taoist, Gi-ming Shien, l-a

Scanned with CamScanner

îndrumat pe căile cunoaşterii limbii chineze. Va învăţa chineza şi se va familiariza cu tradiţia chineză, iar mai târziu va realiza uimitoare apropieri între vechea spiritualitate chineză şi Ortodoxie.

Serafim Rose este venerat ca un sfânt şi considerat primul american care continuă tradiţia Sfinţilor Părinţi ai bisericii.

A combinat apoi orientalismul cu filosofia occidentală, prin învăţăturile marelui gânditor francez René Guénon, cel care a arătat ce consecinţe dezastruoase are pentru om şi istorie ideea relativizării adevărului. Această idee, Rose a descoperit-o în realitatea epocii, în preluările deformate ale filosofiei lui Nietzsche, în generaţia beat, în practicile yoga şi zen, care l-au dus pe Rose pe marginea prăpastiei. A trecut prin infernul existenţial post-beliс, prin beţie, droguri, promiscuitate, homosexualism. Disperat de înfundătura în care trăieşte, voia să se sinucidă.

A căutat de mic, cu febrilitate, Adevărul, dar rătăcirile l-au dus spre margine, a căzut în patima beţiei, a strigat ameninţător la Dumnezeu de pe munte, până într-o zi când, aflat la San Francisco, a intrat într-o biserică rusească şi a avut revelaţia că se află acasă. Că a găsit Răspunsul.

Serafim Rose a mers pe calea predanistă, a Predaniei, a tradiţiei ortodoxe. Am reţinut pentru **Răstignirile lui Zamfir** un fragment colosal din **Jurnalul** lui Rose: „*Noi, cei ce ne numim creştini, nu trebuie să aşteptam nimic altceva decât să fim răstigniţi. Căci a fi creştin înseamnă a te răstigni, în aceste vremuri şi în oricare alte vremuri, de când Hristos a venit întâia dată. Viaţa sa este model - şi avertisment – pentru noi toţi. Trebuie să fim răstigniţi individual, mistic, căci răstignirea deplină este singura cale către înviere. Dacă vom învia cu Hristos, trebuie mai întâi să ne smerim împreună cu El – chiar până la umilinţa cea din urmă, cea de a fi devoraţi şi scuipaţi afară de lumea care nu ne înţelege*". Şi mai departe, precizează: „*Şi trebuie să fim răstigniţi la vedere, în ochii lumii, căci împărăţia lui Hristos nu este din această lume, şi lumea nu o poate primi, şi nu o poate primi nici măcar un singur reprezentant al ei, nici pentru o singură clipă. Lumea aceasta îl poate primi doar pe Antihrist, acum sau în oricare altă vreme*". Sacrificiul nostru, al unui creştin adevărat este Golgota supremă: „*Nu-i de mirare, atunci, că este dificil să fii creştin - nu este dificil, este imposibil. Nimeni nu poate accepta cu bună-ştiinţă un mod de viaţă care, cu cât este trăit mai autentic, cu atât mai mult duce spre auto-distrugere. Şi din această cauză ne răzvrătim mereu, încercăm să ne uşurăm viaţa, încercăm să fim creştini pe jumătate, încercăm să dobândim, ce-i mai bun din ambele lumi. Până la urmă trebuie să alegem – fericirea noastră stă într-una din cele două lumi, nu în amândouă*". Vom arăta şi noi soluţia. Dar deocamdată să ne înfiorăm de revelaţia avută de părintele Rose: „*Dumnezeu ne dă tărie să urmăm calea răstignirii; nu există altă cale de a fi creştini*" **(Ne vorbeşte părintele Serafim Rose**, Ed. Egumeniţa, 2003, p. 8).

Sigur, e vorba aici de un mod cu totul aparte de a trăi creştinismul, la limita suferinţei, total christic, o trăire radicală. Acesta este radicalismul ortodox, greu de acceptat de către o biserică epuizată, greu de realizat de către un ortodoxism obosit. Dar punct cu punct, ceea ce a spus părintele Rose, se aplică şi în cazul lui Zamfir. Şi mă gândesc atât la trăirile sale radicale ca

Scanned with CamScanner

interpret religios, dar şi la modul său de a nu putea conjuga lumea suferinţei, a sacrificiului, a martiriului cu lumea satanică, de unde acel *creştinism pe jumătate*, căutarea disperată a unei soluţii pe latura ezoterică, fapt care a dus la un fel de auto-distrugere, dar, datorită forţei artistului, care se hrănea prin nai din suflul divin, a reuşit să se salveze pe calea răzvrătirii, devenind un revoltat sui-generis.

Textul lui Rose se potriveşte pentru cazuri de excepţie, extreme, dar pentru viaţa normală a credinţei? Unde există *calea răstignirii* acum, aici, la mănăstire? A fost, în '59, când măicuţele au fost persecutate, date afară din biserică, alungate cu puşca. Dar azi, acum, aici, e rai, o viaţă de dedulcire întru spirit, o continuă rugăciune. Poate mătăniile, miile de închinări la pământ ale măicuţelor? Slujbele continue? Ele urmează oare calea răstignirii? Da, s-au răstignit întru Hristos. A urma calea răstignirii înseamnă a te jertfi pentru cel pe care îl iubeşti, înseamnă a purta crucea şi a ne lăsa scuipaţi / răstigniţi de lumea care l-a răstignit pe El! Trebuie să alegem, ori lumea plăcerilor trupeşti, a banului, a lui Antihrist, ori lumea lui Dumnezeu, cea fără de prihană. Eu am ales a treia cale, calea de mijloc, cum voi arăta.

Pentru Serafim Rose *„ortodoxia înseamnă viaţă. Dacă nu trăim ortodoxia, pur şi simplu nu suntem ortodocşi, indiferent de credinţele formale pe care le susţinem"*. Părintele american îndeamnă spre trezirea creştinilor, spre deşteptarea celor adormiţi! Primejdia vine din lăuntrul creştinismului, al celor care cred că sunt stăpâni pe credinţă şi s-au moleşit, au intrat într-o *obişnuinţă* a credinţei.

Şi am constatat imediat diferenţa dintre trăirea măicuţelor şi a oamenilor care au venit la mănăstire, cărora le citeai pe chip păcatul, toată fiinţa lor emana un miros pestilenţial de păcătoşenii. Toţi aceia cu care discut sunt rătăciţi, neclari, departe de calea răstignirii, adică a îndumnezeirii! Şi acel zâmbet ironic, zeflemitor, de unde l-or fi luat oare românii din afara mănăstirii? Cum este zâmbetul măicuţelor, şi cum acela al păcătoşilor! Românii au uitat să mai zâmbească, rânjesc, hâhâiesc!

Doamne, trăim într-un supliciu continuu, urmăm calea răstignirii, cei care te căutăm cu înfrigurare suferim răstignirea lumii, are dreptate părintele Serafim!

*

Şi după toate trăirile avute la mănăstire, după ce am văzut că pe pământ românesc poate să existe fericire, o realitate de rai, spre care trebuie călăuziţi toţi românii, m-a apucat un fel de mânie, cum se poate ca România să fie aşa de străină de această realitate? Care să fie cauza? Şi m-am gândit imediat la o soluţie. De fapt, acest gând l-am făcut public, fiindcă e o problemă de interes naţional. Vezi mai jos articolul **Spre isihasm sau spre apocalipsă?**

Aici mă gândesc să scriu ce sfaturi i-aş da unui novice, care ar vrea să urmeze calea îndumnezeirii. Ce să-l sfătuiesc pe novice, Doamne, ca să nu se rătăcească?

Scanned with CamScanner

- Rugăciunile, să înveţe să se roage. Ele te duc pas cu pas la adevărurile biblice, psaltice, patristice, filocalice...

- Apoi Psalmii, un pas fff important. Cum se explică faptul că în cărţile de rugăciuni, indicaţiile sunt mereu către Psalmi, să citeşti Psalmul 65, Psalmul 81 şi aşa mai departe? Deci trimiterile la evrei. Aici se vede că ortodoxia este cu izvor iudaic. Credinţa noastră face parte dintr-o învăţătură creştin-iudaică. De aceea, cred că dacă ne-am adăpa din natură, din simţirea nedogmatică, ar fi o cale dreaptă. Calea iudeo-creştină să ne fie proprie, calea spre îndumnezeire, calea spre mântuire?

- Să citească Psaltirea. Grea, grea povară. Psaltirea nu e numai credinţă, e cultură, e filosofie, e enciclopedie. Am spus, cuviosul Eftimie face o interpretare a Psalmilor lui David din punct de vedere al Noului Testament! El citeşte în Psalmi viaţa şi învăţăturile Mântuitorului! Ca şi cum Psalmii sunt o profeţie a Evangheliilor! David a fost un fel de Nostradamus biblic. Eftimie a făcut ceea ce avea să facă şi Vlaicu Ionescu cu catrenele nostradamiene.

- Poate mai apropiată de suflet e Filocalia, fiind plină de poveţe ale Sfinţilor Părinţi către învăţăcei, cum să creadă, *„cum să aleagă bobul de neghină, cum să se cureţe de păcate, cum să se lumineze şi desăvârşească pe calea îndumnezeirii"*. Cheia Sfaturilor înţelepte pe bază de citate biblice, de interpretări ale cuvintelor sfinte.

Ex. Ce este harul? Şi ni se dă ca exemplu argintul luminat de o rază. Ce face? Trimite la rându-i raze, nu numai din firea sa, ci şi a razei primite de la soare. Aşa şi Zamfir, primeşte vibraţii de la Sunetul Primordial şi le trimite la rându-i, nouă, lumii. Ca şi sufletul curăţit prin botez, primeşte o rază din Slava Duhului, pe lângă slava aflătoare în el. Aşa făceau minuni şi veşmintele lui Pavel şi umbra lui Petru! *„Umblaţi în Duh şi nu veţi împlini poftele trupului"*. Harul dumnezeiesc se primeşte prin botez, dar îl acoperim prin patimi, însă îl curăţim iarăşi dacă urmăm împlinirea poruncilor divine. Aici e cheia, *naşterea dintâi* şi *naşterea din nou*!

Această baie de rugăciune, de spovedanie, de luminare prin lecturi ale unor cărţi sfinte, m-a făcut să-l înţeleg mai bine pe Zamfir, să mă înţeleg mai bine pe mine, să înţeleg Omul, Lumea, Dumnezeirea. Viaţa lui Zamfir nu seamănă cu a lui Enescu sau cu a altui muzician creştin, ci cu a unui păcătos care a apucat-o pe drumul sfinţeniei, a celui care vrea pe sine să se nască a doua oară.

De aceea, viaţa lui seamănă izbitor, până la un punct, cu a părintelui Serafim Rose, care a mers pe calea budistă, apoi s-a convertit la ortodoxie şi a devenit un luminat al acestei credinţe.

Ce-i de făcut, dacă am ales să muncim pentru lume? Nu toţi putem urma calea filocalică. Ce-ar fi lumea, dacă toţi am vrea să fim sfinţi? Sigur, ar dispărea. Ar fi bine? Poate ar fi mai bine. Dar numai Dumnezeu ştie aceasta, numai El socoteşte cum e mai bine, fiindcă are un plan, nu a tocmit lumea fără o socoteală. Dacă nu ar fi păcatul şi păcătoşii, sfinţii şi-ar pierde obiectul muncii, ar fi şi ei de prisos, nu?! Dar Domnul ştie mai bine. Aşa cum a făcut ochiul să vadă, va şti ce face şi cu omul, cu soarta lui.

Scanned with CamScanner

Dar acolo, în rai, nu-şi au locul astfel de gânduri, acolo m-am dus să mă îmbăt, nu? Şi, iată, vă invit să ne îmbătăm cu Filocalia lui Ioan Scărarul. Credinciosul este numit şi ascultătorul. El trebuie să păzească cele cinci virtuţi:

- *Credinţa*
- *Adevărul*
- *Să nu faci voia proprie*
- *Să nu te împotriveşti în cuvânt/ceartă*
- *Să păzeşti sinceritatea*

A intrat maica Teofana, care se ocupă de bibliotecă şi i-am transmis ceea ce am rezumat mai sus. Discut cu ea sensurile acestor precepte. Le-am discutat apoi şi cu maica Nectaria, care mi-a spus că cele cinci virtuţi fac parte din ceea ce se numeşte ascultare. Ea aşa a fost învăţată la şcoala de maici, că virtuţile călugăriei sunt trei:

- *ascultarea*
- *sărăcia*
- *fecioria*

Ei da, fantastice virtuţi! Un rezumat al monahismului. Dar Ioan Scărarul e şi mai drastic. Să păzeşti credinţa, să păzeşti adevărul... Trei dintre cele cinci virtuţi mi se potrivesc ca o mănuşă, dar voia proştilor nu pot să o fac. Nu pot să păzesc voia lor! Şi nici să renunţ la critică, să nu mă mai împotrivesc satanicilor, certăreţilor. Da, cele cinci virtuţi, cel ce păzeşte aceste virtuţi, va dobândi „*fericirea drepţilor ca arvună*".

Aceste sfaturi din Filocalie sunt pentru monahi, pentru cei ce vor să se facă monahi, nu pentru păcătoşi. Ioan Scărarul zice mai departe: „*Din ascultare răsare smerenia; din smerenie, dreapta chibzuinţă (discernământul); din dreapta chibzuinţă, pătrunderea; din aceasta răsare vederea înainte, care e o însuşire a lui Dumnezeu singur şi un dar cu totul deosebit şi mai presus de oricare dăruit de el celor în chip fericit îndumnezeiţi*".

Această gândire în stil condiţional sau ierarhic, pe care o va urma şi Zamfir, este foarte potrivită cu o rugă pe care o spun mereu, ori de câte ori vin la bibliotecă şi, la mijlocul scărilor, dau de un crucifix mai mare ca un om, de care mă reazem şi simt cum rugăciunea mea pulsează:

Doamne, Dumnezeule, Tu eşti mare şi sfânt,
Apără acest loc, fii stâlpul acestui pământ.
Ai milă de mine, de familia mea
Ai milă de măicuţe, dă-le lumina Ta,
S-o răspândească peste ţară, peste români,
Să ne lecuiască de păgâni.
Să se reverse în orice bordei,
Să ajungă departe, cu temei,
Să fie pace în lume, pacea divină,
Ca în ruga creştină.
Că dacă este pace pe pământ,
Este pace şi în ţara mea,
Şi dacă este pace în ţara mea,

Scanned with CamScanner

Este pace şi la Buciumeni,
Şi dacă este pace la Buciumeni,
Este şi în casa mea!
Luminează-ne, Doamne,
Doamne, Dumnezeule,
Fii flacără vie în inima mea!

Aşa am ajuns la toate cele 30 de trepte ale lui Ioan Scărarul, după cum a văzut patriarhul Iacov scara din vis. Şi sfântul Ioan a scris scara lui, în treptele spre Dumnezeu pe care să le urmeze monahii din Sinai, unde el vieţuia. Scara are 30 de trepte câţi ani a avut Mântuitorul înainte de începerea vieţii sale publice.

Ei, şi după ce am parcurs toate aceste trepte, cu cititul, cu trăitul, aşa cum o făcusem şi la Athos, şi la Sâmbăta de Sus, şi la Hozeva, m-am întrebat: Învăţătură pentru cei mulţi sau pentru cei puţini? Credinţă pentru toţi sau pentru cei aleşi? Uite, îmi spune Ioan Scărarul, vezi aceste gânduri despre frica începătorilor şi frica celor desăvârşiţi:

- „*Începutul înţelepciunii este frica de Dumnezeu*" (Pilde, 1: 7), a spus-o Împăratul Solomon, cu ea încep vol. 2 despre Zamfir, care nu e de acord cu această expresie „*frica de Dumnezeu*", el spune teamă, el cică nu are frică de Dumnezeu, are teamă. Dar frica e un cuvânt mai potrivit pentru acea epocă de barbarie în care a trăit Solomon. Dacă nu ai frică de un Stăpân, de Stăpânul Suprem, se alege praful de tot şi toate, numai frica de pedeapsă poate domestici fiara asta nesătulă care este omul (Dostoievski spunea că „*pungăşia apare de frica sancţiunii*").

- „*Fericiţi toţi cei ce se tem de Domnul, cei ce umblă în căile Lui*" (Ps. 127). Şi: „*Temeţi-vă de Domnul toţi sfinţii Lui*". Este vorba de teama de schimbare, de cădere. Ioan Scărarul defineşte teama drept „*iubirea virtuţii*" (Dostoievski o numea „*iubirea adevărului*").

Şi iată marele cuvânt pe care l-am pus ca temelie la concluzia mea: „*Aşa a iubit Dumnezeu lumea, că şi pe Fiul său Unul Născut l-a dat, ca tot cel ce crede în El să nu piară, şi să aibă viaţa veşnică*". Deci Dumnezeu l-a trimis pe Iisus ca să ne spună: „*Eu am venit ca lumea viaţă să aibă şi mai multă să aibă* (Ioan 10, 10). Aşadar, Dumnezeu apără lumea, El pecetluieşte ceea ce a creat. În fond, şi oamenii desăvârşiţi, cum sunt şi măicuţele Mănăstirii Buciumeni, aparţin lumii, au venit din lume, din cea mai minunată dintre lumile posibile pentru om.

*

Dacă Noel Bernard şi ceilalţi propagandişti de la „Europa liberă" aveau puţină credinţă şi nu ne vindeau braşoave finanţate, ar fi propagat pe unde, seara de seară, cartea lui Serafim Rose, **Nihilismul**, cea mai pertinentă analiză a lumii satanice, din care şi ei făceau parte, desigur, poate cel mai virulent text anti-totalitarist care s-a scris vreodată, suprema demonstraţie a împărăţiei lui Dumnezeu. S-a spus despre această carte că ar fi un „text luciferic", atât este de radicală, fiindcă numai Lucifer ar putea să se învingă pe sine. Această constatare

Scanned with CamScanner

mă duce cu gândul şi la portretul luciferic al lui Eminescu, aşa cum a numit G. Călinescu prima poză a poetului, cea realizată la 19 ani.

Textul face parte din amplul proiect **Împărăţia lui Dumnezeu şi Împărăţia Omului**, pe care Rose nu a izbutit să-l termine, murind la 48 de ani. **Nihilismul** este al şaptelea capitol al proiectului.

Nihilismul contestă că există un Adevăr Absolut. Acest curent doctrinar a început odată cu afirmaţia lui Nietzsche: „*Dumnezeu a murit, deci omul devine Dumnezeu şi totul este posibil*". Această idee a fost preluată de un personaj al lui Dostoievski.

Serafim Rose îşi desfăşoară demonstraţia despre această aberaţie pe baza creştinismului, a ortodoxiei, care i s-a revelat lui Rose când a intrat, cum am spus, într-o biserică rusească din San Francisco: „*Cu mine s-a petrecut ceva ce nu simţisem în nici un templu budist sau în orice alt fel de templu oriental, ceva din inima mea îmi spunea că aici este acasă*". Şi ce a descoperit tot venind la slujbe? „*Că Adevărul nu era o simplă idee abstractă, căutată şi cunoscută cu mintea, ci era ceva personal, o Persoană chiar – căutată şi iubită cu inima. Şi aşa l-am întâlnit pe Hristos*".

Exemple de nihilism:

- hitlerismul, cu lanţul lui de distrugere generală;
- revoluţia bolşevică, aşijderea;
- atacul dadaist asupra artei;
- persoane posedate: poeţi ca Rimbaud şi Baudelaire, gânditori ca Bakunin şi Neceaev, ce se credeau profeţi ca Nietzsche;
- anxietăţile moderne, drogurile, falsele religii;
- apologia şi diatriba;
- victime nevinovate ale condiţiilor împotriva cărora luptă;

Aici discută despre gonflare, despre cultul personalităţii însetate după apologie, despre mitul „*victimei nevinovate*". Adesea mă gândeam, citind aceste pasaje, la prietenul meu Gheorghe Zamfir, cât de bine ar fi, ca în loc de textele oculte, să-l descopere pe părintele Rose. Vom înţelege clar lumea satanică în care trăim. Ideile sunt exprimate cu o claritate care nu este posibilă decât pe fundamentul unor mari certitudini, iar marea certitudine a lui Rose este Dumnezeu, este Adevărul Absolut. Este ortodoxia. Din acest punct de vedere, judecăţile sale au transparenţă de cristal.

Rădăcina nihilismului, arată Rose, este eroarea, iar eroarea nu poate fi biruită decât de Adevăr. Ca să înţelegem eroarea, Rose ne conduce spre izvorul nihilismului aflat în cartea lui Nietzsche **The Will to Power**. Aici aflăm că „*Adevărul nu există; nu există nici o stare de fapt absolută – nici un «lucru ca atare». Numai aceasta înseamnă nihilism şi încă nihilism extrem*".

Atrag atenţia că trebuie să fim foarte precauţi cu opiniile lui Nietzsche, care au fost adesea răstălmăcite. Să nu uităm că el era fiu de preot şi că a crescut într-un mediu protestant, ca şi Rose, de altfel, părinţii săi fiind emigranţi norvegieni, la a doua generaţie. În acest mediu protestant, Nietzsche a ajuns la o concepţie foarte specială despre creştinism, considerând că „*mila, altruismul şi toate valorile umanitare sunt de fapt valori prin care omul se neagă pe el însuşi, pentru a-şi da aparenţa unei frumuseţi morale şi a se convinge de propria-i*

Scanned with CamScanner

superioritate". Mi-aduc aminte de viziunea lui Zamfir asupra absurdităţii milei. Revolta sa este ca şi acea a lui Rose pe munte!

Să nu uităm că esenţa filosofiei lui Nietzsche este, în ciuda bolii sale constante, care l-a dus la nebunie, vitalismul, energia pozitivă a creaţiei, considerând că arta este singura salvare a omului. Ideile sale sănătoase au fost însă răstălmăcite, mai ales de către sora filosofului, care era o nazistă înfocată şi i-a modificat toate textele în spirit nazist. Cercetătorii au arătat că aceste modificări au fost criminale, fiindcă unele afirmaţii împotriva rasismului, de pildă, au fost formulate ca să sune cât mai rasist. Imaginea lui Nietzsche de promotor al nazismului trebuie schimbată. Iar afirmaţia profetică privind „*moartea lui Dumnezeu*" se referă la Dumnezeul filosofiei, la sfârşitul metafizicii pe baza raţionalismului socratic.

Dar nu e cazul aici să lămurim aceste lucruri. Fascinantă este demonstraţia lui Rose, care, pornind de la citatul incriminat, dezvoltă cele două concepte principale, Adevărul Absolut vs Adevărul Relativ aka Dumnezeu vs Satana. Interesantă este opinia conform căreia „*nihilismul îşi promovează ţelurile satanice prin intermediul unui program pozitiv*". Subtilă observaţie şi adevărată. Programul nihilist:

- Distrugerea vechii ordini;
- Făurirea „pământului nou";
- Făurirea „omului nou";

Ultimele două se referă la planificările comuniste. Să reţinem că negarea sau îndoiala cu privire la Adevărul Absolut duc la ceea ce spunea şi Sfântul Justin, la abisul solipsismului şi al iraţionalităţii. Iar punctul forte al demonstraţiei se numeşte **Adevărul Revelat**. Adevărul Absolut nu poate fi decât revelat, cunoscut prin revelaţie, nu pe cale logică. „*Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa*, spunea Iisus, *nimeni nu vine la Tatăl meu decât prin Mine*". Şi adaugă: „*Veţi cunoaşte Adevărul, iar Adevărul vă va face liberi*".

Fără dubii, acestor idei li se opune Supraomul nietzschean, deşi la Nietzsche Supraomul era „*o tendinţă în evoluţie*", o trecere de la omul-maimuţă la omul plenar, fără să înţeleagă prin asta eroul german, nazist, aşa cum l-au tălmăcit Hitler şi Leni Riefenstahl, regizoarea care a făcut **Triumful voinţei**, filmul etalon al nazismului.

Evident, între supraomul lui Nietzsche şi Omul-Dumnezeu al lui Dostroievski s-au făcut adesea asociaţii. Personajul Kirilov din **Demonii** spune: „*Dacă Dumnezeu nu există, atunci eu sunt Dumnezeu*". Ideea este, de fapt, preluată din Biblie, când şarpele satanic îi ispiteşte pe Adam şi Eva cu aceste cuvinte, dacă vor lua fructul cunoaşterii: „*Veţi fi ca Dumnezeu!*" Părintelui Serafim Rose i se pare că acest personaj, Kirilov, este „*perechea nebună a lui Zarathustra*", personajul cărţii fundamentale a lui Nietzsche. Am ajuns la marea dilemă, pe care o exprimă amplu existenţialismul. Şi reprezentantul acestui curent, Albert Camus, avea să spună: „*Trebuie să alegem între minuni şi absurd*".

Serafim Rose crede că Împărăţia lui Dumnezeu şi Împărăţia Omului nu pot fi deosebite decât de ochiul credinţei, care le va despărţi în viaţa viitoare ca Rai şi Iad. El mai formulează această dihotomie în Religia Binelui şi Religia

Scanned with CamScanner

Sinelui. Interesantă este şi ideea interpretării piesei lui Beckett, **Aşteptându-l pe Godot**, pe care o tălmăceşte astfel: „*Aşteptându-l pe Antihrist*". Credinţă sau absurdism?, asta e întrebarea.

Nihilismul e cea mai simplă şi clară demonstraţie împotriva nihilismului comunist şi o pledoarie pentru Adevărul Absolut.

La fel, o revelaţie este şi cartea lui Florenski, unul dintre cei mai mari filosofi pe care i-a dat creştinismul ortodox. Un filosof de mare anvergură, cu o largă paletă de concepte filozofice extrem de bine asimilate. Copleşitoare şi în cazul său, este claritatea demonstraţiei, fapt datorat aceluiaşi fond creştin, datorat credinţei. Credinţa în Dumnezeu te luminează, îţi limpezeşte gândul, te face să vezi clar adevărul. Şi doctrina sa filosofică poate fi rezumată foarte pe scurt.

Interesant că Florenski a fost contemporan cu Nietzsche, dar în timp ce filosoful german a spus că nu există un centru de la care să se poată revendica toate valorile general-umane, spărgând conceptul de dogmă, înţeleasă ca limita dincolo de care nu se mai poate trasa nici un orizont, dimpotrivă, Florenski îşi întemeiază construcţia filosofică tocmai pe acest concept, pe dogmă. Şi destinul a fost crunt pentru el. Nietzsche a avut parte de atenţii deosebite, iar sora lui nazistă s-a bucurat de funeralii naţionale, la care a particpat şi Hitler, în schimb, Florenski avea să moară în bătaia gloanţelor bolşevice, fiindcă nu şi-a renegat niciodată convingerile religioase. A murit în faţa plutonului de execuţie stalinist pentru ideile sale creştine, pentru ortodoxie.

Şi ce spune el? Că esenţa religiei este trăirea. Pledează pentru „*experienţa religioasă vie ca unic mijloc legitim de cunoaştere a dogmelor*". Este ca şi în artă, vezi a noastră **Poetica trăirii** (2008). Ceea ce mă leagă profund de ortodoxie este natura ei poetică, faptul că esenţa ei stă în trăirea revelată. Adevărul Absolut nu poate fi cunoscut decât prin revelaţie. Iar revelaţia mistică are atingere cu revelaţia artistică. Altfel nu am spune că cele mai frumoase icoane închinate lui Dumnezeu sunt făcute de păcătoşi, de artiştii Renaşterii, în primul rând, care nu erau nişte sfinţi. Toţi pictorii creştini şi marii artişti în general au ridicat temple lui Dumnezeu. a fost modul lor de a se pocăi. Serafim Rose spune că dadaismul include nihilismul, fiindcă a negat tradiţia. Dar avangarda are şi rol de înnoire, ea, după mine, este o confirmare a tradiţiei, o întăreşte, fiindcă atacă formele ei anchilozate, ceea ce Rose numeşte *creştinismul obosit*. Treziţi-vă, creştini!

Dovadă că avangarda îşi face un postament din doctrina întoarcerii la origini. Dadaismul nu poate nega viaţa, nici un curent nu a negat ceea ce este viu, reperele de durabilitate. Ce înseamnă arta? Nu avangardism, în sens larg? Era Renaşterea altceva faţă de spectrele Evului Mediu? Şi ce este cel mai mare sculptor modern, Brâncuşi? Nu un artist avangardist, dar care a pus noul în matricea tradiţiei, a pus într-o nouă viziune ceea ce era vechi şi foarte vechi. Vorba prietenului său, Henri Rousseau: „*Tu ai transformat anticul în modern*". Ce geniu! Să creezi noul în spiritul tradiţiei. Brâncuşi nu s-a opus Predanei. Dumnezeu era sfânt pentru el. Şi tot ce a creat a fost în acea forţă a revelaţiei creştine care nu distruge, care nu nimiceşte, care nu e nihilistă, ci construieşte, sfinţeşte! A creat un alt tip de artă religioasă, de care biserica nu este conştientă!

Scanned with CamScanner

Şi ce simboluri religioase sunt **Rugăciunea** sau **Cumineţenia pământului!** Ba şi însuşi **Sărutul**, nu mai discut de **Masa tăcerii** şi întreg ansamblul de la Tg. Jiu. Tot ce a creat Brâncuşi este sacru. Plin de sacralitate. Dar el nu a fost asimilat niciodată de BOR ca un sfânt al ei. Cum nu au fost nici Eminescu sau Enescu, sfinţii spiritualităţii româneşti. Brâncuşi li se pare poate „decadent", aşa cum l-au considerat şi comuniştii, când i-au respins donaţia, atelierul. Şi mă gândesc deodată la Occidentul catolic, care a asimilat toată istoria artei, chiar şi pe atipicii Bosh şi Bruegel.

Ei da, un creator ca Brâncuşi, un profund om de lume, un boem prin excelenţă, măreşte sfera Divinului, arată că ea nu face parte numai din sfera Psaltirii, a Filocaliei etc. De ce oare i se spunea lui Brâncuşi „Dumnezeu"? Şi nu a fost Brâncuşi smerit? Credincios? Dar el a dovedit că este „Dumnezeu", un Dumnezeu ortodox, bun, personal, nu mânios, nu impersonal, nu revoltat, nu justiţiar, nu răzbunător, cum îl văd evreii şi alţii, ci aşa cum l-a trăit el în Hobiţa natală, aşa cum ne-a creat Dumnezeu, să fim ca El!

Nici rusul Pavel Florenski nu a fost artist, dar a fost matematician şi acest fundament logic şi-a pus amprenta pe teologia sa. Un mare trăirist. Se trage din neam de clerici, pe linie paternă era ucrainian, iar maternă, armean. Se naşte în Transcaucazia, gubernia Elisavetopol. Mediul familial, aproape habotnic. Dar sub *„pretenţia educaţiei religioase, am crescut totalmente ca un sălbatic. Nu fusesem niciodată la biserică, nu discutasem cu nimeni pe teme religioase, nici nu ştiam să mă închin*". Parcă ar fi spus aceste cuvinte însuşi Zamfir, deşi la el se justifică, fiindcă nu s-a născut într-un mediu religios. Pavel s-a orientat către ştiinţă. A urmat Facultatea de matematică şi fizică de la Moscova. Şi-a luat diploma cu teza: **Discontinuitatea ca element al concepţiei filozofice asupra lumii.** Aici pare să fi intuit toate descoperirile ulterioare ale ştiinţei privind înţelegerea cosmosului. Profesor de matematică l-a avut pe Bugaev, iar cu fiul acestuia, Andrei Belîi, poet simbolist, a fost bun prieten. A urmat facultativ şi alte Facultăţi, precum Facultatea de istorie sau Facultatea de istoria artei, aşa cum făcuse şi Eminescu la Viena şi Berlin. Prin Belîi îi descoperă şi pe ceilalţi poeţi simbolişti ruşi, Briusov, Balmont, Merejkovski, Blok. Experienţa în domeniul artei o exprimă în lucrarea sa fundamentală **Stâlpul şi temelia adevărului** (1914), din care am citit un fragment în care avertizează asupra nihilismului unei culturi lipsite de spiritualitate, idee pe care o va dezvolta mai târziu Serafim Rose.

Pe calea ştiinţei, Florenski a mers mulţi ani. Dar văzând limitele fizicii, deodată l-a descoperit pe Dumnezeu. A urmat filosofia şi istoria, apoi Academia teologică. Şi paşii l-au dus spre revelarea lui Dumnezeu ca Adevăr Integru şi Absolut. Am reţinut ideea că nu poate exista o viziune, o demonstraţie coerentă asupra lumii (prin *viaţă coerentă*, Florenski înţelege *viaţă trăită într-adevăr*) fără experienţă religioasă.

De aici s-a născut un dialog platonic numit **Empireea şi Empiria**, manevrând conceptul *cum taces clames* / ţipă tăcând, cum face Zamfir atunci când cântă **Doina de jale**.

Lucrarea **Dogmatică şi Dogmatism** a fost iniţial o dizertaţie pe care a ţinut-o Florenski la Academia de teologie pe data de 20 ianuarie 1906. Şi a

Scanned with CamScanner

pornit de la observaţia că „*dogmatica a fost înlocuită de dogmatism*". Aşa cum va arăta mai apoi şi în lucrarea **Antropodiceea şi Teodiceeea**, un demers care se mişcă între justificarea omului şi justificarea lui Dumnezeu, ceea ce a constituit şi pentru Serafim Rose un punct de sprijin. Oricum, Florenski spune că „*la baza religiei stă ideea de mântuire*". Apare conceptul de *teosis*, care opune *kenoza*, adică micşorarea lui Dumnezeu şi justificarea lui, revelaţiei „*Tatălui în Duh şi Adevăr*".

Cheia credinţei este, după Florenski, „*trăirea nemijlocită a lui Dumnezeu*". Cum spun călugării la Athos, trăirea isihastă înseamnă a simţi „*gustul lui Dumnezeu*" (vezi studiul nostru **Sacralitatea**). Interesant că în discursul său, Florenski îl citează mereu pe Dostoievski şi se întreabă dacă el este „*Dumnezeu sau e nihilist?*", anticipându-l pe Serafim Rose. Dostoievski e însuşi creatorul care se îndoieşte şi care cere iertare. Tema lui este să afle ce vrea Dumnezeu de la om, iar dizertaţia lui Florenski este scrisă în stil dostoievskian. E ca un nou Prometeu, care se luptă cu Dumnezeu, apoi, aflând Adevărul, se purifică, se închină.

Acest început este dedicat în exclusivitate trăirismului, ideii că religia înseamnă trăire.

Dar rugăciunile, spune Florenski, sunt trăiri scurte, trecătoare, de aceea trebuie o osatură, care să le lege. Aşa se explică şi de ce mănăstirea cere repetarea lor infinită! Dar aici, arată Florenski, intră în acţiune raţiunea, care trebuie să fie eşafodajul rugăciunii. Aşa cum instinctele omului ar lua-o razna, dacă n-ar fi raţiunea să le domesticească, tot astfel rugăciunile trebuie domesticite. Ce este istoria bisericii, a sinoadelor ecumenice, a neîncetatelor reorganizări şi căutări dacă nu o continuă încercare de a canaliza trăirile, de a le da o formă, o schemă raţională? De aici a apărut dogmatica, un „*sistem de scheme fundamentale pentru cele mai valoroase trăiri*". El o mai numeşte „*ghid de buzunar al vieţii veşnice*". Când dispare căutarea de Dumnezeu, foamea de El, apare dogmatismul. De aceea, Florenski pledează pentru ideea potrivit căreia trebuie „*să insuflăm o nouă viaţă vechii dogmatici religioase obosite, care a fost înghiţită de dogmatism*". Din lipsă de viaţă. Care este, aşadar, *ce*-ul dogmaticii, *de ce*-ul ei?, se întreabă Florenski. Şi răspunde: „*Umplerea schemelor teologice cu conţinut psihologic, pentru a le lega de trăirea nemijlocită, pentru ca, dintr-un preparat păstrat în alcool, să le transformăm în nervii şi în oasele vieţii adevărate*".

Mă bucur când descopăr că-l citează pe Cantor, marele matematician, creatorul teoriei mulţimilor: „*Esenţa ştiinţei constă în libertatea ei*". Aşa trebuie să fie şi esenţa religiei şi a dogmaticii, pentru ca „*dogma să devină intuitiv-transparentă pentru conştiinţă*". După opinia filosofului rus, „*dogmatica trebuie să devină din subiectivă şi condiţionată, în obiectivă şi necondiţionată*".

Este clar: dogmatica se stabileşte din summum trăirilor general-umane, iar trăirile lui Iisus sunt fundamentul dogmaticii. În final, Florenski propune o schiţă a dogmaticii experimentale. Tot acest discurs al său este urmat de o dezbatere cu studenţii şi profesorii catedrei de teologie.

Cele două minuni, cărţile **Nihilismul** de Serafim Rose şi **Dogmatică şi Dogmatism** de Pavel Florenski sunt foarte potrivite şi pentru Gheorghe Zamfir,

Scanned with CamScanner

fiindcă îi justifică în mod genial atitudinea faţă de comunism şi de satanism, cât şi trăirismul, pe calea sfântă a dogmei adevărate, cea care ne fereşte de dogmatism.

*

După cărţile religioase citite intens în aceste zile, nu există decât două căi existenţiale, calea sfinţeniei şi calea păcatului, a îndumnezeirii şi a satanizării. Mă revoltă totuşi acest schematism. Evident că mă aflu încă de la naştere, prin educaţie şi mediul în care am copilărit – m-am născut cu biserica Sf. Dumitru în ochi, cum arăt în cartea mea de psalmi numită **Există**, şi am avut un tată spiritual în unchiul meu, pr. Vasile (vezi **Monografia**) – pe calea dumnezeirii. Nu avem nici o vină că ne-am născut din femeie, din păcat, şi că trebuie să purtăm o cruce pe care nu o meritâm, fiindcă nu suntem cu nimic părtaşi la rău. Ba am impresia că am fost aruncaţi în lume direct ca victime nevinovate. O ironie satanică?!

Dar dacă urmăm această cale a sfinţeniei la modul general şi absolut, ucidem lumea, creaţia lui Dumnezeu, pe care El a iubit-o, dovadă că şi-a dat şi Unicul Fiu ca să-i confirme creaţia şi perspectiva în viaţa veşnică.

Eu cred că trebuie să ne asumăm tragedia omului, această viaţă pământească, şi să venim dinspre lume spre Dumnezeire şi, dacă putem, să ne apropiem de Dumnezeu pe cale isihastă şi apofatică, aşa cum, în ceea ce mă priveşte, am făcut-o până acum. Sunt de acord cu tezele principale ale teologilor creştini, dar nu şi cu lepădarea de propriul eu, nu şi cu umilirea necondiţionată şi cu supuşenia absolută faţă de canoane. N-am nici o vină că m-am născut om, dar, uite, nici n-am căscat ochii bine că deodată sunt vinovat, sunt prins fără scăpare în chingile păcatului originar, mi se pune o cogea cruce şi du-o, Dumitre, urcă cu ea Golgota, ai de spălat păcatele a mii de ani de istorie!

În felul acesta, dacă ne identificăm total cu smerenia creştină, suntem călugări, nu oameni obişnuiţi, nici scriitori, muzicieni sau orice alt fel de creatori. Însă nu putem fi toţi călugări. Dumnezeu nu a spus să nu creăm şi să nu-i concurăm creaţia. Dimpotrivă. Nu poţi fi creator adevărat decât în lume, cunoscând şi lumea. În afară de teologi, de trăitori ai credinţei, călugăria nu a dat creatori de dimensiunea unor Leonardo, Shakespeare sau Bach, martirul care a avut 21 de copii şi Dumnezeu i-a luat aproape pe toţi, dar Bach L-a lăudat întruna, până la ultima notă pe care a compus-o! Şi a dovedit că a mers pe calea dumnezeirii, dar a mers dinspre lume spre Dumnezeu. Cel care e om, trebuie să trăiască aşa, ca om, iar experienţa umană se dovedeşte mai creatoare decât cea strict divină, dovadă că nu există un compozitor sau un poet care să vină din cer spre pământ, deşi ar fi de dorit să existe un înger care să urmeze calea umană. Deocamdată, cei ce se inspiră din sfera umană, se dovedesc mai hăruiţi, fiindcă aspiră spre sfera divină! Scriitorii biblici sau Sfinţii Părinţi, care îşi moaie pana direct în cerneala sfântă, nu sunt mai valoroşi decât scriitorii lumeşti sau chiar păgâni, să spunem, care merg pe calea cea dreaptă. Limba duhovnicească este aleasă, este unsă cu miere de albine, e adevărat, dar parcă limba lui Dante sau Boccaccio are nerv, are o fibră care vine din adâncurile firii. Ceea ce dovedeşte

Scanned with CamScanner

că talentul creator, artistic, în special, nu ţine de calea sfinţeniei, neapărat. Sfinţenia nu este declanşatoare, automat, de opere divine. La urma urmei, numai în raport cu păcatul putem spune despre o creaţie că este divină!

Să luăm exemplul unui martir, Nichifor Crainic, martirul închisorilor comuniste, despre care Dumitru Stăniloae a spus că este poetul creştin prin excelenţă. Dar ce este poezia lui faţă de psalmii arghezieni? Sau faţă de poezia religioasă a lui Blaga, copilul mut ca o lebădă şi care nu a fost văzut niciodată închinându-se!? Psalmii arghezieni sunt o experienţă şi a călugăriei, dar şi a lumii! Nu mai vorbesc de marile poezii religioase ale lui Eminescu! Ei, fără să fie anti-creştini, căci au trăit şi în lume în spiritul Divinităţii, au dovedit ce mare este credinţa divină, au confirmat faptul că Dumnezeu ne-a născut să fim creatori de lumi, de universuri, să fim asemeni Lui, nu numai la chip, ci şi la spirit. În spiritul Lui, şi omul poate face minuni!

Nu vorbesc de Împărăţia Omului, de împărăţia nihilismului de care scrie Serafim Rose, fiindcă am văzut că el împarte lumea în Împărăţia lui Dumnezeu şi Împărăţia Omului, pe care îl identifică cu Satana. Dar nefiind creator, artist, Rose nu a simţit că există o legătură gridophanică între om şi Dumnezeu, că se poate face punţi divine, că Dumnezeu poate fi iubit şi slujit şi fără acest bombasticism religios, pe care l-a contestat şi Eminescu, un geniu absolut, chinuit de soartă. Se tot face caz de faptul că suntem păcătoşi, o gânganie, o fiinţă umilă, o victimă, un blestemat, şi se varsă un vagon de lacrimi şi bocete. Şi suntem condamnaţi la smerenie, la veşnică ascultare. Dar acest mod de a fi este tot o formă de bombasticism creştin, se atinge cu orgoliul ateist.

Nu, eu nu sunt umil, în sensul celor care se laudă în cărţi – în mii de exemplare! – că sunt umili, că practică secretomania tainelor, că sunt întruchiparea suferinţei. Eu mă consider Păcătos, dar un Păcătos la Athos, pe drumul care mă duce neîncetat la mănăstiri, la isihasm. Fac păcate, am făcut copii, dar mereu cu ochiul şi cu gândul la turla bisericii, la Predanie, la clopotniţă, la toacă, la chilie!

*

În pădurea cu tei şi brazi, pe un apus divin, o, soarele, ca un Capricorn de neoprit, un bulgăre imens, incandescent, care cobora vijelios în necuprinsa pădure, cât tot orizontul şi dincolo de el, era ca o scufundare a unui cerc roşu în întuneric, cum erau copacii dezgoliţi, cu scoarţa închisă. Şi în această cea mai frumoasă zi de iarnă a anului, cu apusul brăzdat de nori, ici şi colo, discreţi, de parcă erau dantele pe rochia cerului, risipea o perdea de fum... un glas a început să-şi vorbească, era glasul pădurii, care mi-a şoptit aşa:

Sub cetele brazilor împărăteşti
Prinsă-n hora teilor din poveşti,
Iată, Sfânta buciumare, ca o sărbătoare,
Lumină isihastă de-nchinare.
Căzută ca din cer în pădurea nesfârşită
E un dans de rugă tăinuită,
Care ţâşneşte din suflete-fecioare,

Scanned with CamScanner

Se revarsă lumii spre-alinare.
Când soarele iernii apune,
Cerul zugrăveşte o minune.
Sunt pleoapele Domnului
Pe geana somnului.
Aici e împărăţia isihastă,
Unde-ţi bate Domnul la fereastră.
- Cine-i? Tu eşti, Doamne?
Intră! Tocmai am pus vreascuri în sobă
Şezi colea, la căldură, să stăm de vorbă.
Tocmai au început clopotele să bată,
Acolo, unde era chilia lui Gheorghe (Zamfir?) odată,
Îl ştii, era prisăcar de melodii.
Şi bat clopotele, tot bat,
Să scoale măicuţele cu crucile la cap,
Acolo, în ţintirim, de unde ne veghează
Şi monahia Zenaida, şi stareţa Evsevia, şi monahia Luciana, şi schimonahia Paisia, şi monahia Neonila, şi stareţa Migdonia (la 1880), dar şi ieroschimonahul Calinic (adormit la 1750, cel mai bătrân vieţuitor al mormintelor).
Toate maicile sunt prezente, cu urechile treze
Ne ascultă dincolo de metereze.
Hai, pune-ţi patrafirul ceresc pe capul meu
Şi ascultă-mi lunga spovadă.
Am cetit toată biblioteca bisericească,
Pe care sfintele feţe ţi-au închinat-o Ţie.
Am cetit Psaltirea lui Eftimie, Filocalia Caliştilor,
Şi a lui Varsanufie şi Ioan,
Şi Filocalia lui Ioan Scărarul, cuvintele ascetice ale lui Avva Isaia, şi scrierile Sfântului Ioan Gură de Aur, şi Patiricul Maicii Domnului, şi tâlcuirile filocalice ale Arhimandritului Emilianos, i-am cetit pe toţi Sfinţii Părinţi,
Până m-au scos din minţi,
Apoi pe fiii fiilor lor, pe toţi cei ce i-au urmat,
Fiecare cu păsărica / filocalia lui,
Am trecut prin toţi gânditorii de ieri şi de azi...
Câtă fierbiere, câtă întristare, câtă căutare, toţi Te-au căutat, Doamne, prin stupi, prin colb şi neghină,
Prin alcool şi moarte lină, o, nebunul de Serafim, cum ridicatu-şi-a braţul pe munte şi te arăta, şi te blestema, şi se lupta cu absenţa ta, voia ca Persoană să te afle, toţi au căutat Absolutul, dar îl căutau în cioburi de adevăr.
Şi au tot căutat, ca prigonitul şi răstignitul Florenski, până adevărul li s-a revelat.
Trăirea, fie ea şi nemijlocită, nu e totul, dacă este făcută fără socoteală. Iar marea opinteală este dogma. Dar dogma vie, nu acceptată fără raţiune, altfel cade în dogmatism, care este moartea credinţei.
Aici mă-nchin şi spun:

Scanned with CamScanner

- Veniţi, români, la masa împărătească şi simţiţi-vă ca acasă!

Aici, Doamne, mă simt ca acasă, între Psaltire şi Filocalie, între Serafim Rose şi Pavel Florenski, între Cleopa şi Sf. Justin, o, unde-s toate acele poveşti şi povestioare, pilde fără asemănare, cu prisăcarul Demian Lukici şi nebunul Iannis!...

Mai puţin mă simt liber printre cărţile ezoterice. Aici e ceva vitreg de sufletul meu şi nu înţeleg. Ocultismul străin nu ne este propriu, Doamne, dar a venit cu torţa lui, ce să facem, îl primim şi pe el la masa împărătească?

Maica Stareţă zice da, noi suntem deschişi fiindcă suntem puternici, credinţa noastră nu se clatină.

Ortodoxia este firea noastră, e în firea omului, de unde atâta ocultism în curtea noastră?

Visăm la spirite superioare, care au făcut gropi în munţi, avem o groază de munţi schweitzer, dar acum cine o să ne mai dezgroape?

Sigur, am citit – şi nu o dată – Bhagavad-Gita, am aprofundat teoria sincronicităţii sau a suprapunerilor, am studiat simbolismul ezoteric, mi-am însuşit filosofia orientală, am înţeles principiile de bază ale spiritualităţii hinduse, am încercat să practic yoga, dar nu aici, ci în America, unde pe toate drumurile sunt clase, am trecut prin toate religiile lumii, să mă familiarizez cu ceea ce i-a preocupat pe oameni de-a lungul timpului, să aflu care sunt căile pe care le-au imaginat ca să ajungă mai de-a sigur şi mai de-a dreptul la Tine.

Ba am corelat matematica şi indianismul sau arta şi filosofia arabă, o, câte nu am făcut, câte cărţi nu mi-au trecut prin degete, câte pagini şi cuvinte nu mi-au luat vederea! Studiu, practică spirituală, singur, pe calea lecturilor!

Dar tot nu sunt mulţumit. Am anxietăţi, Doamne! Nici Sf. Nectarie nu mi le-a putut alunga. Aş mai vrea şi aş tot vrea să descopăr şi altă cale, şi alt mister....

Ce mă sfătuieşti, Doamne Dumnezeule, să fac? Dă-mi un leac din farmacia Ta. Încotro s-o apuc? Spre răsărit sau spre apus?

Şi Domnul m-a privit, a oftat, s-a uitat apoi în el şi a suflat, cu suflul lui de nai:

- Trăieşte!, asta mi-a spus Dumnezeu. Ieşi din bibliotecă! Trăieşte-ţi viaţa! Şi nu mă mai întreba nimic. Focul în soba ta s-a stins şi m-a luat cu frig...

Şi Domnul a ieşit pe unde a venit.
S-a dus, dincolo de apus.
Ce mă fac? Nici Dumnezeu nu mă-nţelege!
Cum adică?
Păi viaţa mea e-o bibliotecă! Cum să ies din ea?
Cărţile-mi ţin de cald şi de coşciug.
Poate nu ştii, dar şi-n viaţa de apoi
Tot printre buchii şi strigoi.
Se vede, Doamne, că nu eşti om de bibliotecă.
Ai creat lumea, e adevărat,
Ai făcut din scuipat şi lut omul, şi pe toate cele văzute şi nevăzute le-ai făcut,
Dar cine a creat biblioteca?
O fi fost vreun orb?

Scanned with CamScanner

Spre isihasm sau spre apocalipsă?

Am fost timp de două săptămâni la o mănăstire isihastă, adică pe alta planetă. Numai la slujbele de duminică veneau oameni din împrejurimi, în rest totul era ca pe Athos. Starea măicuţelor era de o seninătate absolută, dovadă că ea radia din lăuntrul credinţei lor, foarte puternice, de neclintit. Această mănăstire a fost lovită de regimul comunist, care practic o desfiinţase, dar acum este floarea florilor, monument istoric, un model de stare sufletească.

Dar pentru cine? Pentru oamenii normali, desigur, care mai au suflet, care vor să-şi îngrijească psihicul. Dar ce facem cu sălbăticia generală? Cu Aura vulgaritas? Ce nevoie au parlamentarii sau cei din mass-media de Psaltire, de Filocalii, de cărţile lui Pavel Florenski, de radicalismul ortodox al părintelui Serafim Rose, de toate acele comori creştine care se află în biblioteca minunatei mănăstiri athonite?

Aveam televizor în cameră. Dar îl aveam numai ca să-l închid. Fiindcă ori de câte ori îl deschidem, auzeam şi vedem numai vulgarităţi. E inadmisibil ca timp de două săptămâni să nu doresc să urmăresc la TVR nici 5 minute dintr-o emisiune! Seară de seară, timp de 5 ore, TVR s-a transformat într-o hazna politică. Vorbăraie nesfârşită. Cred că niciodată acest post nu a fost mai insipid. Nu mai vorbesc de posturile despuiate, ProTv şi Antenele, care nu au nici un Dumnezeu, doar prosteală, ca şi cum populaţia ţării e formată numai din tâmpiţi, care stau cu gura căscată la concursuri de muzică uşoară sau de bucătărie.

Mă mir că nu vin aici la mănăstire să vadă cum se fac mâncărurile de post, care sunt îngereşti, sau să audă cum cântă măicuţele athonite colindele! Niciodată nu am avut mai limpede, prin contrast cu trăirea monahică, imaginea unei politici oarbe, transformată în băşcălie şi vorbărie continuă. Iar agresiunea împotriva valorilor este distrugătoare pentru ţară. Acum, mass-media a găsit alt subiect, parcă cineva ar dirija lucrurile (Satana, desigur): compromiterea domnitorilor români. Se dau numai poveşti cu orgiile sexuale din evul mediu, dezmăţul de la curtea voievozilor, doar trădări şi prostituţie! Rezultă că am avut o istorie numai cu perversiuni sexuale şi criminali!

Cine are interes să fie prezentată aşa istoria României? Au terminat cu Eminescu, *„cadavrul nostru din debara"*, cu România contemporană, o adunătură de proşti, un popor cu *„structura fecalei"*, atacăm acum istoria sfântă! Ca să se arate cât de inocenţi sunt actualii conducători, cărora li se opunea modelul României profunde, acum ni se arată, chipurile, adevărata faţă a acestui model, o Românie a dezmăţului satanic, sfârtecată de trădări, violuri, crime, un bordel sardanapalic!

Mi-aduc aminte ce spunea părintele Cleopa, când m-am dus la Mănăstirea Sihăstria să-i iau un interviu, că tot ce a construit biserica timp de două mii de ani, toată morala ei, o distrug acum televiziunile. Atât timp cât televiziunile continuă să meargă pe calea Satanei, a pierzaniei, a prostituţiei, România e pierdută, fiindcă este atacată esenţa ei, credinţa, care înseamnă morala românilor! Iar fără morală, un popor e pierdut!

În aceste condiţii, cât de puternice sunt rugăciunile măicuţelor de la mănăstirea isihastă, care vor să vindece România de aceste boli ce par fără leac.

Scanned with CamScanner

Rugăciunile sunt către marii tămăduitori, cu Sf. Nectarie în frunte, născut în Tracia şi cu moaştele la biserica Radu Vodă, în speranţa că îi va tămădui şi pe bolnavii din fruntea naţiei. Da, dar boala lor e fără leac, fiindcă nici Dumnezeul isihast nu poate vindeca boala generalizată care a cuprins România şi care nu se va termina decât cu un pârjol absolut, cu o apocalipsă. Cu o crasă inconştienţă, aşa cum se vede prin noua ei conducere iresponsabilă, România se îndreaptă spre apocalipsă, dovadă că nimeni nu e conştient de acest lucru. Exact cum s-a întâmplat cu tragedia de la Clubul Colectiv. Au ars de vii 400 de oameni, dintre care 62 au murit, dar nimeni nu e vinovat! Adică defecţiunea societăţii este atât de mare încât nimeni nu mai sesizează o iminentă tragedie. Este luată drept un lucru firesc. Toată populaţia ţării îşi dă cu părerea şi continuă să meargă mai departe, orbecăind. Unde se întâmplă aşa ceva? Numai într-o lume care fierbe într-un cazan cu smoală şi nu simte. Cine opreşte tăvălugul ucigaş când nimeni nu-l vede?

*

Îl îndemn pe preasfinţitul Daniel să fie mai energic, să aibă atitudinea pe care i-o cunosc atunci când am făcut filmul **Dumnezeul lui Ion Creangă** (1996) şi mitropolitul de Iaşi, Daniel Ciobotea, m-a ajutat, a dat un decret prin care l-a reabilitat pe diaconul Creangă, pe nedrept răspopit de ierarhii timpului. Am făcut şi filmul despre biserica ctitorită de Teoctist în satul natal Victoria. Şi l-am cunoscut. Era mai energic. Aşa cum este maica stareţă Macrina, care ar fi în stare să facă ordine la balamuc, să cureţe de draci lumea. Mai ales în America eu cred că ea ar face o curăţenie exemplară. Nu exagerez. Are o putere divină. E nevoie de astfel de puteri pentru a alunga dracii de pe pământ, care s-au înmulţit şi îl sugrumă. Patriarhul Daniel este un intelectual de rasă, dar trebuie să ia atitudine. E timpul. Părintele Serafim Rose are dreptate atunci când vorbeşte despre „*obişnuinţa ortodoxă*", despre „*trezirea creştinilor*", despre „*deşteptarea celor adormiţi*". România nu mai poate fi condusă de amartaloi, cum îi numea Mircea Eliade pe satanizaţi, pe cei care lucrează contra României. Patriarhul trebuie să spună de la amvon, să audă toată lumea: **Cum e posibil ca o ţară de creştini să fie condusă de nişte atei?**

Amintesc că Eminescu, în articolul **Învierea** (publicat în ziarul „Timpul", la 21 aprilie 1881), când discută despre ştiinţă şi religie, face deosebirea dintre *statul creştin* şi *statul păgân*, ce avea să fie instaurat de România comunistă şi în care trăim şi noi azi. Poetul vorbeşte despre „*idealul monarhiei creştine*", ceea ce am tot vorbit şi cu Gheorghe Zamfir, un alt simbol al românismului monarhic creştin. Iată ce-l obseda pe Eminescu, această idee, într-o epocă de mare înflorire monarhică pentru România. Misiunea bisericii este să participe cu toată suflarea la realizarea unui astfel de ideal. Iar pentru asta e nevoie de „*o mare inteligenţă sau un mare caracter*", cum spunea Eminescu. Se ştie că Eminescu nu s-a îndoit niciodată de Dumnezeu, ci doar de organizarea strâmbă a bisericii timpului său.

Când era monarhică, România avea Dumnezeu, fiindcă dinastia regală se conducea după dictonul **Nihil sine Deo**. Odată cu cizma sovietică, s-a văzut

Scanned with CamScanner

unde au dus-o ateii, amartaloii foşti comunişti, care cu adevărat au instaurat în România sistemul omului nou, format în comunism. Niciodată nu a fost România mai comunistă ca azi. Abia acum se văd roadele comunismului. Acum am atins, pas cu pas, prăbuşirea colosului în glod, vorba unui pamfletist: *„Johannis, un Cioloş cu picioarele de lut"*. Tot ce-au însămânţat comuniştii, defilează azi sfidător, se află la putere, se manifestă pe toate planurile. Numai biserica mai poate lua atitudine, numai Patriarhul trebuie să întrebe, **Fraţi creştini, cum e posibil ca o ţară ortodoxă să fie condusă de foşti comunişti?** Trebuia să o fi spus de mult. Dar nu e târziu niciodată, fiindcă aceste lighioane vor recidiva, ele se înmulţesc, se regrupează vârtos, ca şobolanii, iar spiritul lor demonic e o sămânţă care nu piere aşa uşor.

Poate România să fie vie, să renască, având asemenea lighioane în fruntea ei, o armată de securişti, fără mamă, fără tată? Încotro o duc aceşti liber-cugetători, liber-schimbişti, toate formele de satanizare, când Dumnezeu atotputernicul ne-a creat şi noi l-au uitat? Dar o vorbă din Filocalia spune: *„Dacă tu l-ai uitat pe Dumnezeu, Dumnezeu nu te-a uitat pe tine"*. Biserica trebuie să fie în faţă. Şi poporul o va urma.

*

După slujba de duminică, maica stareţă a invitat la masă pe oaspeţii ei deosebiţi. Un bulibaşă cu Piranda lui tronau în capul mesei. Acolo, în mic, vedeai România de azi, cei pe care îi vedem curent pe stradă şi la televizor. Rudimentari. Şi când am intrat pe uşă, le-am urat:

- Români, simţiţi-vă ca acasă!

Oare bine le-am spus? Tuturor li s-a părut firească această urare. Măicuţele mi-au spus că le-am urat bine, fiindcă nimeni nu s-a simţit jignit.

Da, dar acasă, aici, la mănăstire, însemnă tradiţia isihastă. Aici, acasă este isihasm. Ştie cineva dintre acei oaspeţi ce e isihasmul? Nu ştie. N-a auzit nimeni de isihasm, aşa cum mi-am dat seama când am vorbit cu o doamnă cu pretenţii, care s-a avântat până departe, până în Richmond, Virginia. Poate acei oameni n-au auzit, dar trăiesc astfel, mi-am zis, adică unesc mintea şi inima, spun rugăciunea lui Iisus, îl au pe Dumnezeu în ei. Ca acea gloată să se simtă ca acasă însemnă să simtă profund creştineşte, să fi ajuns la trăiri religioase pure, să fi atins liniştea divină, să vadă lumina taborică.

Asta face mănăstirea, invită România la masă, o invită să se simtă ca acasă, să trăiască în ascetismul care duce la extaz. Să simtă lumina harului, adică energia emanată de Dumnezeu. Este România acasă în această lume curată, fericită, a istoriei ei, a Predaniei, a unei tradiţii sfinte? Sau acasă pentru românii de azi înseamnă mersul neabătut spre apocalipsă?

(20 decembrie 2015, în „Napocanews", „Agero – Stuttgart", „Jurnalul Bucureştiului", „Arta sunetelor", „Naţiunea")

Scanned with CamScanner

Colind de ciocârlie

Bocetul din satul meu de lună
Spune că la moartea lui,
Omul pleacă într-o lume mai bună,
De-atâta lume se-adună,
Şi tânără, şi bătrână!
Şi sigur e-o lume mai bună, o spun vârtos,
Fiindcă nimeni din ea nu s-a mai întors.
În lumea cea bună a fost şi ciocârlia
Dar s-a întors,
S-a întors în lumea cea rea,
Să vestească cum să scăpăm de ea.
Să vă spun cum a fost
Şi-am să vă dau o pistă,
Să vă arăt că raiul există.
Să vă colind că putem fi dumnezei şi fericiţi,
Aşa cum fost-au Sfinţii Părinţi.
Acolo te-aşteaptă multe îngerele
Duhuri blânde, sihăstrele,
Care te apără de rele.
Dimineaţa când mă scol
Îmi dau apă de izvor.
Zic că-i ceai împărătesc,
Ivit din cinul dantesc,
Leac să nu îmbătrânesc.
Sunt miere pe rana mea
Să nu mor de inimă rea.
Au adunat din pădure,
Ciuperci, cimbrişor şi mure,
Amestecă plante cu fructe
Şi fac minuni pe rupte,
Nici Arcimboldo n-a pictat,
Un anotimp aşa-nflorat.
La prânz îmi fac ciorbe împărăteşti,
Le presară cu mujdei şi pârjoale moldoveneşti.
La fasole îmi pun mălai din albia raiului,
Aduc măsline din livada craiului.
Pun alături ceapă de pe plită,
Amestecă nuci cu varză călită,
Fac zacuscă şi compot de prune,
Să nu mai ştii de-al tău nume!
Vorbesc cu ele enigmatic
Dinspre Domnul apofatic.
Seara îmi dau să beau altă licoare,
Vin negru din Ursa mare.

Scanned with CamScanner

Zic că mă cuminecă
Şi nu-i nici duminecă.
Mă spovedesc mereu la ele,
Pe crucea dorului,
Zilnic mă hrănesc
Cu trupul şi sângele Domnului.
Iar ele mă plimbă şi prin nori
Cu sfinţi tămăduitori.
Nu mai am nici o avarie,
M-au dat în grija Sf. Nectarie.
N-aş vrea să mai plec,
Domnului să-i mulţumesc
Că mi-a dat aşa pedeapsă
Precum raiul de acasă!
Să-l trăieşti, să-l fericeşti
Apoi să-l părăseşti!
Binecuvântează, Doamne,
Această sfântă mănăstire,
Umple-o cu lacrimi de fericire,
Doamne, la paraclisul tău vin şi mă rog,
Dă-le maicilor un nai drept prolog.
Când mă culcă, mă preumblă,
Mă adorm cu poveştile Reginei din Saba,
Îmi cântă Psalmii lui David cu nabla.
Dă-le, Doamne, să cânte la nai
Să simt veşnicia vieţii din rai.
Foaie verde iasomie
Am în cap o ciocârlie,
Şi crede că-i colivie.
Îmi iese pe ochi,
Să n-o deochi,
Să fie vie!
Şi uite-l şi pe-al nostru Pan, pe Zamfirai,
Cum colindă cerul, umblă pe la sfinţi,
Cu rugăciunea din nai.
Colinde, colinde,
Eminescu ne prinde
De dragul Mariei
Şi-al Mântuitorului,
Luceşte pe ceruri
O stea călătorului!
Ciocârlie, ciocârlie, trilila şi triluli,
Cum te-oi mai jumuli...
Şi cum mai fierb ele grâul să facă hrişcă
Sunt iuţirea de sine, ca o morişcă,
Îţi pun soia şi în ciuperci

Scanned with CamScanner

Să nu le spui că te îneci.
Şi îngerelele mai fac icre de nuci
Şi cornuleţe tot să le-mbuci
În care pun borş spre frăgezire,
Să nu îngheţe
Spre veşnica pomenire.
Fierb cartofii întregi şi-i pun la grătar
Şi mi-i dau să-i mănânc cu mărar,
Mai adaugă şi dulceaţă de cireşe amare
Să-mi dea la urmă o sărutare.
Dar să mâncaţi tocăniţă de legume
Nu zici că-i de pe cea lume!
Acolo mai afli că sufletul există
Îl vezi cum vibrează, palpită.
Întinzi mâna, desparţi aerul ca lintea,
Atingi inima, botezi mintea,
Te pleci şi te rogi,
Până pe toţi dracii-i omori
Acolo vezi creierul
Cum naşte pomi roditori.
Şi inima cum valsează în nori
Gândul şi dragostea sunt surori.
Acolo albinele au suflet,
Şi florile din seră, şi iepurii din coteţ
Tot ce mişcă are mare preţ
Fiindcă fac pare din colindare
Ca Maica Stareţă în sărbătoare.
Ceai de alouette, mentă şi salcâm,
Îmi dau maicile la drum.
Şi o litră de fasole în zoi bătute,
Un polonic de zdrenţe şi mai bătute,
Totul e bătut bine,
Să curgă mierea de albine!
E acolo atâta miere
Că orişice boală de piele piere.
O, ce nemurire, colinde, colindători,
Să calci numai pe arome de licori!
Acolo, în lumea cea bună,
Afli că zborul
E-un suflet de ciocârlie,
Şi tot aşa, din ciocârlie în ciocârlie,
Afli că cel ce ne-a dat fericire
E o fiinţă raţională,
Care-a făcut rostul cu socoteală!
Numai acela care vede totul, dă vedere
Acela care aude totul, dă auz

Scanned with CamScanner

Necredința e împotriva naturii omenești
Ca de prostie, de ea să te ferești.
Acolo e lumea din care vine, intangibilă,
O putere tainică, incognoscibilă.
Acolo vezi cum arată savantul ateu,
Fără auz, fără vedere, fără minte,
Un pigmeu,
Care decide că muzica lui Zamfir
E făcută din bețe și punctulețe.
Surdul vrea să ne învețe
Ce e auzul fin
Ce e trilul divin.
Că muzica nu e bazar,
E mănăstire cu grânar.
Numai măicuțele știu s-o descânte,
Când vin cu culioanele sfinte.
Acolo afli cine a creat legile naturii.
Leapădă, satană, mrejele urii!
Când știi ce poate Dumnezeu și cine ești,
Nu te mai îndoiești.
Ce să mai cauți,
Totul ți se pare copilării,
Cu reîncarnări și levitații!
E frumos, n-am ce spune,
Dar când în toată ocultimea
Numai unul levitează,
Are 150 de ani, e din Tibet, ce mai contează!?
Numai el levitează.
Pe când în lumea lui Dumnezeu
Toți levităm, toți suntem fericiți!
Isihaști neadormiți.
Savanții din lumea rea
Doar descoperă
Ceea ce noi știm demult deja!
Roboții, toți, sunt uscați ca niște pesmeți.
Cine a creat celula vie, laboratorul sau viața?
Cine a făcut bobul pe care îl pui azi în pământ și mâine încolțește?
Știința a descoperit cică atomul,
Ar fi făcut protonul!
Dar poate știința să facă din noapte zi,
Să schimbe iarna cu vara,
Lumina cu întunericul?
Colinde, colinde,
Celula nu se ivește de la sine,
Precum o casă nu se construiește singură,
Fără constructor,

Scanned with CamScanner

Oricâte materiale ai avea.
Celula e făcut după un plan,
Tiparniţă bătrână,
De o Putere Raţională Atotstăpână.
Din celula de om, om iese, nu un copac.
Din celula de trandafir, nu iese mac.
O, slavă ţie, ctitorie răzeşească,
Sfânta Mănăstire să trăiască!
Peste ani o mie,
Colinde, ciocârlie...

(Mănăstirea Buciumeni, dec., 2015)

Scanned with CamScanner

MARELE ABSENT
O rană în istoria festivalului

În teologie, lui Dumnezeu i s-a spus în fel şi chip, inclusiv Marele Absent. Lucian Blaga i-a spus Marele Anonim. Care este apropiat de un alt nume, Deus Absconditus. Un Dumnezeu ascuns, neştiut, nevăzut, doar bănuit. Absent, Anonim, Ascuns sunt sinonime, fiindcă Dumnezeul ascuns şi anonim este prezent prin absenţă.

Sigur, asemenea criterii nu i le putem aplica unui om. Nici lui Gheorghe Zamfir. Care e ceva mai mult decât un om. Când mi-am numit cu Marele Absent un text din **Istoria Festivalului Internaţional „George Enescu"**, m-am referit la absenţa muzicianului Gheorghe Zamfir din programele Festivalului enescian.

Şi am întrebat organizatorii de ce?

De atunci, de la publicarea acestui articol, din septembrie 2007, mă tot întreb şi întreb pe toată melomanimea de ce şi nu am primit nici un răspuns oficial, dar în paginile ce urmează, se va vedea cauza, prin deducţie. De fapt, un răspuns am primit, atunci când i-am luat un interviu d-lui Mihai Constantinescu, managerul general al Festivalului, directorul Artexim, organizatorul principal, component al Ministerului Culturii. Deci ar fi un răspuns oficial. Ofer în paginile ce urmează şi acest fragment, întrebarea mea şi răspunsul primit, care îl bagă pe dl Constantinescu în istoria ruşinii, aşa cum în aceeaşi istorie intră şi Holender, care nu ştie câte lieduri a scris George Enescu, dar declară / declara cu obrăznicie la Conferinţele de presă ale Festivalului că Enescu e nul la capitolul muzică vocală, că ar fi scris „*puţin şi prost*". Domnia sa a auzit numai de cele **7 cântece pe versuri de Clément Marot**, dar nu ştie că Enescu a scris şi lieduri pe versuri de Arthur Rimbaud şi mai ales Carmen Sylva, regina-mamă care îl adora, în total 55 de lieduri! Nu mai vorbesc de **Oedipe**, de **Simfonia a treia cu cor** şi alte compoziţii în care Enescu şi-a dovedit clasa, folosind vocea umană ca pe cel mai ideal suport al comunicării omului cu divinul.

*

Voi prezenta aici pe larg situaţia de la ultima ediţie a Festivalului enescian, contrapunându-i evenimente de neuitat de la Festivalul Internaţional de Nai şi de la Festivalul de Muzică Veche, din care, dar din cu totul alte motive, Zamfir lipseşte. Sigur, nu este vorba de o punere la index, aşa cum făceau comuniştii, cum au făcut cei de la radio sistematic sau organizatorii Festivalui „Crizantema de Aur", după cum am arătat, e vorba pur şi simplu de

Scanned with CamScanner

necunoaştere şi de neconsolidarea unui program coerent pe o mare idee, din care nu poate lipsi contribuţia românească.

Pentru început, redau aici textele despre şi cu referire la Gheorghe Zamfir incluse în cartea **Istoria Festivalului Internaţional „George Enescu"** (Ed. Sfântul Ierarh Nicolae, 2015) întrucât ele sunt teza necesară pentru a dezvolta antiteza şi a încheia cu sinteza.

Marele absent şi lecţia lui Marin Constantin

(În atenţia d-lui Ioan Holender)

Unul din marile mistere ale Festivalului „George Enescu" este legat de întrebarea: Oare de ce dl Ioan Holender nu l-a inclus în program şi pe Gheorghe Zamfir, indiscutabil, muzicianul cel mai complet şi recunoscut pe plan mondial pe care îl avem? Să nu fi auzit de el? Exclus. Să nu-i fi ascultat muzica? Exclus. Să se fi luat după ministrul Hârdău, care i-a spus marelui naist: „*Maestre, Sistemul nu vă vrea!*" (Vezi emisiunea mea **Ferestre spre lume** de vineri, 7 septembrie, când Gheorghe Zamfir a povestit odiseea prin care trece). Exclus. Să nu fi fost la un concert dat de Zamfir cu Orchestra Naţională de Folclor care îi poartă numele?

Categoric, da. Zamfir a dat trei concerte cu această orchestră şi am fost la toate, dar pe dl. Holender nu l-am văzut la nici unul. Un om care n-a văzut la lucru această orchestră-fenomen e mai sărac cu o viaţă. Ba cu mai multe vieţi, câte lucrări are ea în repertoriu. Să o taxeze drept muzică populară, care n-ar intra în profilul Festivalului „Enescu"? Posibil. Bine că intră în profilul lui „Stela şi Arşinel"! Dar dacă ar fi ascultat **Săbioara de la Crânguri**, de pildă, oricând comparabilă cu **Iberia** lui Debussy sau Bolero-ul lui Ravel, poate că am fi avut un alt Holender, diferit şi de cel cu care Zamfir a fost în juriu la Festivalul folcloric internaţional de la Piatra Neamţ, al cărui preşedinte era însuşi Holender!

Gheorghe Zamfir este artistul capabil să ia o notă din România profundă şi să facă din ea un miracol, o simfonie de Beethoven! Atunci? Să fie dl. Holander sensibil la voci de culise, la invidiile şi presiunile anti-Zamfir? Dar toate acestea la un loc de-ar fi, nu cred că un manager de talia lui poate rămâne indiferent când aude că există Orchestra Naţională de Folclor, chiar dacă n-a văzut-o la lucru! Iar dacă a auzit că nu mai e susţinută financiar, să o refacă, să fi scos din bugetul de mai multe milioane de euro al Festivalului măcar un milion, care şi aşa se risipeşte pe tot felul de umpluturi, şi să fi cerut imperios prezenţa acestei orchestre în Festival. Dar Zamfir putea ţine şi singur un concert, cântând la nai Vivaldi şi orice alt preclasic, clasic sau modern, făcând orice demonstraţie de artă şi virtuozitate, oferind astfel Festivalului o pată de culoare inconfundabilă şi necesară!

Un concert Zamfir ar fi fost mai la locul lui în Festival decât acel spectacol ridicol pe care noi l-am numit într-o cronică anterioară Tragedia lui Carmenitru! Mai toate concertele pe care le-am văzut până acum la Ateneu s-au derulat cu sala aproape goală, dar şi la cele de la Sala Palatului nu prea s-a

Scanned with CamScanner

îngrămădit lumea, în afara cuplului zâmbăreţ Iliescu-Opanschi. Vă puteţi imagina aşa ceva la un concert de Gheorghe Zamfir?! Absenţa marelui muzician, care a făcut din nai un instrument planetar, care ne-a demonstrat de atâtea ori că însuşi Dumnezeu, când a făcut lumea, a creat-o la nai, este tot atât de gravă ca şi absenţa operei **Oedipe** din programul Festivalului, fapt care nu s-a mai întâmplat la ediţiile anterioare. O altă mare eroare sau neglijenţă sau neputinţă! Dar dacă lipsa unei montări noi, de amploare, a operei enesciene, ar putea fi justificată, deşi a fost suficient timp de la ediţia precedentă, absenţa lui Zamfir, care e aici, lângă noi, care nu aştepta decât un semn, nu poate avea nici o raţiune!

Cum să explicăm misterul acestei absenţe? Poate ni-l explică chiar dl. Holender. Dar dacă şi dânsul e sensibil la ciripituri? Toată această cabală anti-Zamfir seamănă cu ceea ce a cântat în Festival Marin Constantin la bis-ul concertului său de la Sala Mică a Palatului cu corul „Madrigal". În primul rând m-a bucurat când am văzut că maestrul e prezent în program, apoi de zece ori m-am bucurat când l-am văzut pe scenă dirijându-şi corul, căci auzisem că e bolnav. Fapt care s-a văzut, fiindcă a fost adus în scenă sprijinit de doi colaboratori şi aşezat la pupitru pe un scaun. Această scenă mi-a amintit de Ionel Perlea. M-am bucurat enorm când am auzit ce minuni a putut să redea cu vocile umane, muzică religioasă bizantină, scoasă din arhive medievale, lucrări de Filotei Sân Agai Jipei şi Filotei Monahul, la care s-au adăugat lucrări mai noi, de la Paul Constantinescu la Corneliu Cezar, aşa cum emoţionant este să vezi cum maestrul a predat bagheta mai tinerilor săi urmaşi Adriana Drăgan şi Emanuel Pecingină.

De maestrul Marin Constantin mă leagă ceva cu totul special: mă aflam la Tescani, în prospecţie pentru filmul meu despre George Enescu. Şi l-am întâlnit acolo, la locul divin potrivit. I-am spus ce caut, în primul rând pe Maruca (transcris şi Maruka), o actriţă care să semene cu ea. Şi mi-a spus: *„Îţi dau eu, am la mine în cor o fată care seamănă leit cu ea, uite ca acest chip* (şi mi-a arătat spre unul din pereţii muzeului de la Tescani, unde e pictată Maruka). *Caută-mă când revii în Bucureşti!"* Aşa am ajuns să o cunosc pe cea hărăzită să joace în filmul meu rolul Marucăi, fapt pentru care în seara de 7 septembrie, când a fost proiectată docudrama mea **George Enescu – Alesul lui Dumnezeu** în Festival, n-am uitat să-i mulţumesc maestrului de pe scena Pieţei Festivalului.

Dar ceea ce m-a uluit la concertul dat de Marin Constantin şi formaţia pe care a creat-o, cea mai frumoasă bijuterie din lume, care va rămâne în veac, a fost o lucrare pe care a prezentat-o la bis, cum am spus. Nu a dezvăluit ce e, de cine e. Nici nu trebuia. Căci toţi cei prezenţi în sală am recunoscut despre ce e vorba. Printr-o măiestrie ieşită din comun, Marin Constantin a creat prin vocile madrigale ceea ce s-ar numi o clacă. Din nimic, dintr-un gest al demiurgului, s-a născut un concert de ciripituri, de sunete, înalte, joase, subţiri, groase, şoptite, strigate, voci de tot felul, o zumzăială sui-generis, ca în Turnul Babel al limbilor.

O metaforă genială, un pamflet muzical, ca o replică dată clasei politice şi societăţii noastre, o fină ironie la adresa ciripitului nostru de fiecare zi. Parcă vedeam şi auzeam nişte muieri la o clacă, la o şezătoare sau pe o uliţă, care

Scanned with CamScanner

turuie de zor. Lingviştii fac deseori trimiteri la limba păsărilor, atunci când vor să definească, prin disociere, limba omului, care este o limbă articulată, faţă de păsărească naturii, afirmând, aşa cum face Noica nu o dată, că ea nu este altceva decât un ciripit, care, oricât de bine organizat, tot ciripit rămâne. Această idee este dezvoltată şi de Andrei Pleşu în cartea sa numită chiar **Limba păsărilor**. Sensul este deci unul peiorativ, limba păsărilor fiind privită ironic, de la înălţimile Logosului. Aşa cum am demonstrat şi eu în Ţara originilor, această limbă, oricât de melodioasă ni s-ar părea, ea rămâne tot ciripit, care nu are nici o legătură cu limba edenică, cu parabola păsărilor a lui Iisus, pusă atât de perfect în practică de Sfântul Francisc.

În lumea modernă, limba păsărilor îşi intră în drepturile ei lingvistice, redevenind păsărească pe care o vorbesc toţi cei care au renunţat să trăiască măcar şi o clipă ca Sfântul Francisc, să fie, cum spune Blaga, contemporani cu fluturii, cu Dumnezeu. Aceasta a fost lecţia lui Marin Constantin dată implicit şi lui Holender et co. Să ne trăieşti, maestre, şi să mai auzim astfel de ciripituri lumeşti, dar mai ales divine! (FIGE, ediţia 2007)

Dracii lui Zamfir

În spiritul celor scrise anterior despre Festivalul enescian, o nouă dovadă că perfecţionismul anulează trăirea autentică, are un efect rece, pur tehnic, este concertul oferit de Filarmonica „George Enescu", sub bagheta dirijorului francez Michel Plasson, care a interpretat **Oda** de Dumitru Capoianu, **Simfonia în re minor op. 48** de Cesar Franck şi **Concertul pentru pian şi orchestră nr. 2 în fa minor, op. 21** de Frédéric Chopin, la pian Nelson Freire, care şi-a demonstrat clasa, cântând perfect acest concert, dar nu ca un brazilian care şi-a dovedit harul încă de la 3 ani, ci ca un profesionist format şi călit în marile Festivaluri internaţionale, în special pe scenele europene. Fin, impecabil, autoritar, neutru, n-a transmis decât notele, fără acea trăire specială cu care ne-a cucerit un Berezovsky, de pildă. El contrasta cu Michel Plasson, care are un comportament de popândău vesel, sare, ţopăie la pupitru, face mişcări atipice, îndeosebi cu braţele mai mult lipite de corp, ceea ce-i conferă un aer ambetat, care te contrariază, deşi ceea ce scoate de la orchestră este, cum am spus, impecabil.

Pe aceeaşi linie a fost şi concertul oferit de London Symphony Orchestra, sub bagheta lui Horia Andreescu, care a interpretat două lucrări-şlagăr, **Concertul pentru vioară şi orchestră în re major op. 35** de Ceaikovski, la vioară americanul Joshua Bell, considerat un superstar al muzicii de cameră, superpremiat, nu o dată numit violonistul anului, şi **Simfonia fantastică** de Hector Berlioz, care nu are nimic fantastic în ea, fiind scrisă după un scenariu bazat pe date autobiografice, având ca personaj principal un artist îndrăgostit, care, sub influenţa opiumului, are o serie de viziuni, caricatural-romantice, în care chipul iubitei, sugerat prin motivul ideii fixe, apare obsesiv. În epocă, lucrarea a fost considerată de factură onirică, o replică la pragmatismul simfonic, propunând o nouă estetică.

Scanned with CamScanner

Dar din toate acestea nu a mai rămas decât istorie, sufocată de părţile foarte cantabile, poate de aceea simfonia e fantastică, fiindcă e accesibilă tuturor, deşi ea nu a fost scrisă în acest scop, aşa cum a fost **Missa** lui Bernstein, un musical declarat, pe când lucrarea lui Berlioz are o sursă intimă, când el era îndrăgostit de actriţa Harriet Smithson, viitoarea lui soţie. De ce spun că este o lucrare foarte lumească, nu fantastică, onirică, dat fiind că este uimitoare grija cu care compozitorul caută să nu sară calul, să nu depăşească măsura, să fie totul aşezat, frazele muzicale să fie fireşti, paşnic-curgătoare, să fie o înlănţuire logică, fără nici o stridenţă, fără nici un accident muzical.

Adică întruchiparea perfecţionismului, care nu admite nici o greşeală. Există, mai ales în partea a 4-a, un fel de ecou ce vine din afara firului melodic, aşa cum în aria Violettei din **Traviata** se aude din depărtare vocea lui Alfredo, care creşte şi se stinge. Totul e echilibrat, armonic, fără cusur. Deşi simfonia e de inspiraţie romantică, presupunând trăiri coşmareşti, frământări, fiinţa lăuntrică a ascultătorului de azi nu e deranjată cu nimic, dimpotrivă, ea e portativul potrivit, ideal, pentru această simfonie.

E ca o lungă adormire, întreruptă de un vals sau un marş triumfal, ori de vocea ce se aude din depărtare ca un ecou, înghiţită apoi de ansamblul strivitor, ca în final să avem o atmosferă bucolică, marcată de fluier sau oboi, urmată de o defilare zoomorfă, parcă e o paradă de animale disneyene, o atmosferă impresionistă, raveliană, iscată de percuţie şi suflători, căci bat clopote, intră în joc şi tubele, tromboanele, flauţii şi coardele, o fanfaronadă ca în **Ferma animalelor** de Orwell, un efect în timp, generând alt tip de fantastic, pe care nici nu l-a visat Berlioz, nu avea cum, deşi n-ar fi exagerat să spun că muzica sa a prevăzut desenul animat.

Mai multe concerte au demonstrat că muzica simfonică se află la acest prag periculos, care o scoate din categoria muzicii grele şi o plasează în cea a muzicii uşoare sau a divertismentului. Şi am arătat într-un articol special (vezi **Despre nimic**) cum se derulează un astfel de eveniment în cazul unor concerte precum **Imperialul** şi **Eroica** de Beethoven. Şi efecte similare se întâlnesc până şi la un concert în care se cânta o lucrare mai specială, **Concertul pentru vioară şi orchestră** de Jean Sibelius, solist Leonidas Kavakos, cu Filarmonoica din Rotterdam, dar contabilitatea părţii a treia a transformat-o în şlagăr.

Marea muzică riscă să ajungă la concesii grave, să coboare la un public comod, care o reduce la două componente: virtuozitatea şi melodia sau tehnica desăvârşită cu care este redat firul melodic. Marile lucrări simfonice riscă să se cânte ca valsurile lui Strauss, în parcurile de distracţii. Nu mai vorbesc de reclamele video pentru zarzavat, pastă de dinţi, lenjerie intimă etc., care sunt ilustrate cu **Simfonia destinului**, **Oda bucuriei**, mult Mozart şi chiar Bach. Depinde cum şi cu ce este asociată muzica, însă efectul este de bumerang. Avea dreptate Gheorghe Zamfir când îmi spunea că *„stăpânirea tehnicii este o chestiune drăcească"*, dovadă că auzi formidabile interpretări simfonice într-un context de budoar.

Dar oare nu aşa a alcătuit Dumnezeu lumea, ca sublimul să stea alături de sordid şi ignobil? Poate exista o lume fără draci? Nu drăcoveniile ne fac să ne apărăm cu crucea, cu credinţa în Dumnezeu? Oare nu dracii ne fac să-i iubim pe

Scanned with CamScanner

îngeri?! Indiscutabil, din perspectivă teocentrică toată muzica ni se poate părea drăcească. Iar divertismentul, fie el şi simfonic, e pe placul dracilor. Şi Enescu spunea că nu e creştineşte să-l slujeşti pe Mamona, dar el l-a slujit, a cucerit lumea cu vioara, instrument pe care îl considera drăcesc, aşa cum pe însăşi cutia viorii o numea *„sicriul acela mic şi roşu"*. Dacă asculţi muzica din această perspectivă, desigur că ea pare drăcească.

De pildă, privindu-i din punct de vedere angelic pe instrumentişti ca Menahem Pressler – pian; Daniel Hope – vioară; Antonio Meneses – violoncel, ce alcătuiesc Trio-ul „Beaux Arts", mi se părea că făceau ca toţi dracii interpretând trio-uri celebre semnate de Beethoven, Schubert, Enescu, Dvořák sau Şostakovici, ce mi se revelau drept lucrări diavoleşti, căci au în ele freamăt, nelinişte, tensiune, dramatism, conflict, tot ce este opus seninătăţii isihaste, la care ajunge numai Enescu, fiind mistic.

Însă, în realitate, muzicienii, marii muzicieni, nu fac decât să reflecte contrastele lumii. Şi Eminescu zicea că *„antitezele sunt viaţa"*. Să refuzi lumea, viaţa, să te plasezi într-un turn de fildeş, să-l slujeşti numai şi numai pe Dumnezeu, în exclusivitate, abandonându-ţi mama, tata, copiii, rudele, grădina cu flori, ţara, oare cât este de creştineşte? Oare nu este şi aici, în această fidelitate christică, extremă, tot o ispită diavolească? (FIGE, 2007)

Replica enesciană dată muzicii satanice

Muzica lui Enescu a fost prezentă şi în programul lui „Basel Chamber Orchestra", sub bacheta lui Giovanni Antonini, care a interpretat **Simfonia de cameră pentru 12 instrumente soliste, op. 33**, definind sau anticipând prin titlu tendinţa muzicii actuale, prezentată de formaţiile moderne româneşti, îndeosebi, incluse în Festival, care creează un univers sonor din autonomia instrumentelor, pe care le îmbină ca într-o reţea de conexiuni (*grid connection*), utilizând un nou instrument, computerul. Enescu realiza un asemenea efect pe vremea când nu exista computerul, ceea ce ne conduce la ideea, pe care am discutat-o şi cu dl. Viorel Cosma, la emisiunea mea „Ferestre spre lume", că tot omul rămâne fiinţa muzicală principală, ce domină computerul, care nu poare fi decât un mijloc, altfel orice copil care învaţă un program muzical la computer se poate juca cu gamele şi părinţii lui pot spune că odrasla lor e mare compozitor!

În fine, teribilul dirijor Ion Marin, la pupitrul Filarmonicii din München, a dirijat în încheierea Festivalului, prefaţând **Carmen Burana, Simfonia I în Mi bemol Major, op. 13** de George Enescu. Aici Enescu creează stări copleşitoare pe teme folclorice. În partea I, avem o melodie centrală, foarte cantabilă, cu tonul dat de oboi. Orchestra münchenează a părut mai numeroasă decât toate orchestrele din Festival, având o armată de suflători, alta de violoncei şi contrabaşi, care creează o atmosferă formidabilă, o furtună romantică. Dar mereu torentul muzical este întrerupt şi, ca din tunelul timpului, se aud ecouri venind din surse primordiale, stârnite de către un instrument, oboiul în special, care conţine nota cheie a stării isihaste enesciene, apoi răbufnirea, tumultul, aducând în prim-plan un marş integral, cu toată expresia de bombasticism a

Scanned with CamScanner

omului, cu aroganţa şi orgoliul lui nemăsurate, estompate însă imediat de dulceaţa corzilor, care cântă o melodie nostalgică, blândă, lecuitoare.

Cred că şi Gheorghe Zamfir ar fi cucerit de această replică formidabilă dată muzicii satanice, recognoscibilă în fraza muzicală anterioară, unde avem un marş eshatologic, triumfalist, fatalist. Însuşi dirijorul român părea, în pauză, desfigurat de această furtună. Şi în timp ce Ion Marin se reculegea, Nicolae Herlea, aflat în fotoliul de alături, îmi spunea că *„atunci când îl văd pe el, parcă îl văd pe Marin* (Marin Constantin, tatăl lui Ion Marin, n.n.), *când era de vârsta lui*".

Evident, ultima stare a părţii întâi se continuă în partea a doua, unde stăpână este isihia, pacea, o relaxare totală, ca după o distrugătoare furtună. Această parte este o mostră de ceea ce putem numi starea de linişte, cu adevărat isihastă, pe care ştie ca nimeni altul să o redea marele compozitor român. Totul se stinge, parcă suntem în împărăţia lui Euthanasius, personajul lui Eminescu din povestirea **Cezara**, când el, Euthanasius, îşi dă ultima suflare în mijlocul naturii, în care fiinţa sa se reintegrează.

Indiscutabil, aşa cum este tipicul simfonic, fixat de preclasici, mai exact, de Corelli şi Vivaldi, cu structura repede-lent-repede, după linişte trebuie să urmeze iar furtună, căci aşa este şi în natură, ca şi în viaţă: partea a treia a simfoniei ne introduce din nou în stări de freamăt şi tumult, în furtuna alămurilor şi a percuţiei, pe o melodie tranşantă, aş zice, autoritară, ca o tăietură de cuţit domnesc. Mi-e atât de cunoscut acest moment, această simfonie, căci toată tinereţea am ascultat-o la bătrânul meu pick-up, de câteva ori pe zi! Mai ales în studenţia de la Facultatea de matematică, nu-mi făceam nici o lecţie fără ea! Formidabile sunt apoi inserţiile suflătorilor în mişcarea unitară a corzilor. E ca un joc de planuri: trompeţii se umflă şi triumfă, iar corzile le potoleşte nebunia! Din acest joc se creează un fel de balans melodic, care ne leagănă, ne învăluie, care se constituie într-o sublimă eliberare. Tot acest final îl pot compara cu o constelaţie ce explodează în cosmos şi bucăţile stelare din ea ne acoperă, aşa cum ne pare şi un foc de artificii. E ca o boltă de fericire. Ca un arc muzical ce ne cuprinde pe toţi. (FIGE, 2007)

Fatalismul asimetric

De la Vasile Conta la Emil Cioran poporul român a fost asimilat unui fatalism funciar. Chiar şi Eminescu a fost atins de aripa acestui spirit, fataliza şi el, nu mai vorbesc de Mircea Eliade şi alţi filosofi sau cercetători români, care l-au asociat frecvent cu icoana **Mioriţei**. Ei bine, într-o carte întreagă, **Arta speranţei**, noi am văzut în **Mioriţa** şi în miezul spiritualităţii poporului român o icoană a speranţei. Dar această icoană are, cel puţin în zilele noastre, un adversar de temut, pe care l-aş numi fatalismul asimetric. Care este un efect de natură politică. Societatea e împărţită fatal în noi şi ei, cine nu e cu noi, e împotriva noastră, schemă care capătă uneori un radicalism grotesc, de neînţeles.

Alteori de înţeles, cum declara deunăzi la radio Cristian Mandeal, care îl ataca pe directorul artistic al Festivalului „George Enescu", dl. Ioan Holender,

Scanned with CamScanner

că face discriminări, că are listele lui, care nu coincid cu ale altor muzicieni sau organizatori, că face un manageriat în total dezinteres pentru muzica românească, inexistentă pentru el, ceea ce nu este fair-play. Dacă cineva e plătit să vină aici, zicea Mandeal, am şi eu nişte pretenţii. De ce în dublul program al Orchestrei naţionale ruse, să spunem, nu a fost inclusă şi o lucrare românească, măcar o partitură de Enescu, nu era mai potrivită?! Povestea cu listele e limpede.

În orice activitate, acţionează acest fatalism asimetric, aflat între favoritismul camarilei şi ignorarea celorlalţi. Dacă se face o antologie de poezie, bunăoară, nu prevalează valoarea, ci interesul acelei tabere care o întocmeşte. Dacă o face Dinescu, sigur nu l-ar include pe Păunescu în ea şi invers. Dar acolo unde e bătaia peştelui, unde sunt bani mulţi în joc, unde sunt proiecte naţionale şi internaţionale? În aceste cazuri, chiar că fatalismul asimetric acţionează radical. Ce înţeleg, mai concret, prin acest concept.

Să vă dau un exemplu. Zilele trecute m-am dus la Institutul Cultural Român s-o rog pe secretară, doamna Albu, să-mi elibereze o adresă din care să rezulte că am donat Institutului un număr de 40 de cărţi, în special dicţionare, şi câteva filme pe DVD, ca să am justificare la redacţie şi la editură. Dânsa m-a trimis în alt birou, la secretara

d-lui Patapievici, Tudoriţa Şoldănescu. Am discutat problema, ne-am înţeles, totul a fost OK. Dar când să ies pe uşă, un tinerel cu ochelari se ridică de la un birou, vine iute la mine, se postează în faţa mea şi mă agresează cu un limbaj şocant: „*Cum îndrăzniţi să veniţi aici după cele ce aţi scris în «Tricolorul» despre domnul Patapievici?!*". La care a mai adăugat şi o vorbă de nereprodus la adresa lui Vadim şi a ziarului! Apoi m-a obligat să trec pragul şi mi-a trântit uşa în nas. Am întrebat-o pe doamna Albu cine e mojicul, cică secretarul general al ICR, numele îl găsesc pe internet. L-am găsit, îl cheamă Dan Croitoru. Omul nu avea astâmpăr şi a ieşit din birou să mă înfrunte iar, dar i-am luat-o înainte şi i-am spus: „*Nu cumva dvs sunteţi ardeiul iute din vaginul lui Patapievici?*".

M-am referit la albumul de fotografii păstorit de Patapievici, care conţine şi această imagine, alături de multe altele porcoase sau injurioase la adresa femeii, a mamelor, cum ar fi femeia gravidă cu un furtun de aspirator care iese din anus şi altele asemenea, pe care omul însemnat, cu pată, le prefaţează siluind limba. Ardei iute n-a mai zis nimic, şi-a şters ochelarii şi a dispărut ca un laş. Mi-e greu să mă închipui slujbaş la ICR, având şef un lubricoid, care a scris atâtea mizerii la adresa poporului român, comparându-l cu o fecală, mostră de fatalism asimetric, ca şi ceea ce a scris despre Eminescu („*cadavrul nostru din debara de care trebuie să ne debarasăm*")! Sau poate că alde Croitoru simte la fel, poate că e chiar una din fecalele lui Patapievici?! Dle Croitoru, cine a dat tonul ca în cultura de azi să se folosească un asemenea limbaj? De ce-mi reproşaţi mie că reproduc ceea ce a scris şeful dvs? De ce nu-l asimilaţi, căci faceţi parte din bordelul ICR?

Parcă îl şi aud pe Patalubrici cum i se adresează subordonatului său: „*Băi, fecală, ia mai croieşte-mi un referat!*" Dacă lui ardei iute în vagin îi convine să aibă un astfel de şef, nu mă mir că a avut o asemenea ieşire faţă de un om care

Scanned with CamScanner

nu le suportă duhoarea! Dar acest ardeiaş trebuie să bage la cap un lucru: eu îndrăznesc să calc în sediul ICR fiindcă acea clădire nu e moşia lui Patapievici şi am călcat acolo pe când micul peticeală nu era născut, când participam activ la clubul de jazz, la concertele lui Johnny Răducanu, Marius Popp şi Jancsy Korossy, aşa cum am călcat când veneam la Augustin Buzura, la revistele scoase acolo şi unde colaboram, ba îmi dă acest drept însăşi opera mea, cele peste 40 de filme şi 52 de cărţi! De ce această boală, acest fatalism asimetric, de ce încurci aşa de urât borcanele, monşer, valoarea cu blestemata de tarabă pe care o slujeşti?!

Apoi ceea ce am scris despre Patapievici aş fi scris oriunde, în orice gazetă, nu numai în „Tricolorul", unde scriu din plăcere, fără să fiu *„omul lui Vadim"*, cum mă taxa Patapievici, fără să am nici o obligaţie faţă de PRM, căci nu sunt membru al acestui partid şi nici al altui partid. Conştiinţa mea îmi dictează ceea ce scriu, iar în cazul Patapievici o fac şi în numele înaintaşilor mei întru spirit şi românism, care mă determină să iau atitudine faţă de asemenea reprezentanţi laşi şi vremelnici ai culturii române! Dle Croitoru, când eşti slujbaş într-o instituţie al cărei şef declară că poporul român, care vă dă păpica, *„are structura fecalei, fără coloană vertebrală şi umbră"*, pe cine mai reprezinţi dumneata acolo? Mai reprezinţi poporul român, cultura lui, când alesul lui suprem este taxat drept un gunoi de care trebuie să ne debarasăm!? Ce conştiinţă ai dumneata, dle Croitoru, ce morală, pe cine reprezinţi, eşti conştient cui îi duci ţucalul?

Nu e firesc să-mi pun aceste întrebări? Nu e logic să deduc din textele d-lui Patapievici că voi, acolo, cu toţi cârpacii şi tudoriţelenene la un loc, reprezentaţi nişte fecale într-un bordel?! Altfel cum să-mi explic performanţa ICR de a-şi atrage supremul dispreţ al lui Gheorghe Zamfir, artistul cel mai complet pe care îl avem, o adevărată valoare mondială? Şi ce artişti români vă iubesc, domnilor, în afară de oligofreni minoritari gen Perjovschi?! De ce faceţi falii de netrecut în cultura română?! Dar şi mai trist este că voi funcţionaţi după fatalismul asimetric: nici un proiect serios, care vine din „tabăra adversă", adică de pe listele României profunde, nu este admis şi finanţat de voi, care nu ştiţi să faceţi misionariat pentru cultura română decât cu ardei în vagin! Din fericire, aud deja cum vă sună ceasul. Sper ca atunci când voi mai călca din nou în sediul ICR, să nu vă mai prind pe acolo! (FIGE, 2007)

Răbdarea lui Enescu

Un alt moment de neuitat a fost concertul oferit de Cvartetul „Contempo", creat în 1995 de violoncelistul Adrian Mantu, violista Andreea Banciu şi violoniştii Ingrid Nicola şi Bogdan Sofei, unul din cele mai apreciate ansambluri de gen din lume, încununat cu numeroase distincţii, având în palmares şi realizarea coloanei muzicale la unele filme străine, dar şi concerte prezentate unor personalităţi ca Papa Ioan Paul II, Prinţul Charles al Marii Britanii sau Nelson Mandela. Cvartetul „Contempo" a prezentat două piese enesciene: **Cvartetul de coarde nr. 2** op. 22 şi **Cvintetul cu pian** op. 29, avându-l ca artist

Scanned with CamScanner

invitat pe pianistul englez James Lisney, specializat în integrale Schubert, Beethoven sau Ceaikovski. Are propria companie de înregistrări.

Recent a iniţiat un proiect de înregistrare a muzicii pentru pian şi a lucrărilor camerale cu pian semnate de George Enescu. **Cvartetul de coarde** este o lucrare de bătrâneţe, finalizată în 1951, penultimul opus enescian. Nu întâmplător această piesă este dedicată „a Madame Elizabeth Shurtleff-Coolidge", o mare protectoare a muzicii camerale, căreia şi Schönberg, Bartók sau Britten i-au dedicat asemenea lucrări. Specialiştii au fost şocaţi de modernismul lucrării, de maniera nonconformistă cu care Enescu a creat armoniile, discursul muzical fiind mai degrabă de un politonalism dizarmonic, de o mare subtilitate creatoare. Prima parte, *Molto moderato*, începe difuz, fiecare instrument vorbeşte pe limba lui, nimic nu pare să se lege, totul e dezlânat şi fragil. Instrumentele bocesc, căci sunt încătuşate în limitele lor, fiecare îşi cântă singurătatea şi disperarea. Această parte transmite o stare pe care aş numi-o sadovenian „dureri înăbuşite". Stare care continuă şi mai intens în partea a doua, cum sună şi indicaţia compozitorului *Andante molto sostenuto ed espressivo*.

Această parte mediană are şi accente tragice, din care se iese cu un scherzo dinamic, expansiv (*Allegretto non troppo mosso*), ca finalul să ne liniştească, să fie moderat, dar plin de accente folclorice, aşa cum sună şi indicaţia: *Con moto molto moderato, energico.* Interesant cum în partea a doua instrumentele intră în dialog, într-o forfotă comună, cu tonalităţi de jale. Cineva de lângă mine şopteşte: „Ce scârţâială!".

Tehnic, observaţia e corectă, dar estetic se accentuează starea de tensiune, aşa cum un contrast tensional se obţine şi prin procedeul numit „piţicato", cu care începe partea a treia, ca în folclor, dovadă că mişcarea devine săltăreaţă, urmată de o melodie improvizată, aşa cum se întâmplă şi în final, care poartă amprenta unui dans aprins. Uluitoare mi se pare întretăierea tăioasă a instrumentelor, care au intrat dintr-un dialog făţiş, conflictual. E multă tensiune, sunt contraste dinamice, stări de revoltă, strigăte, o demonstraţie de autenticitate. Această tensionare continuă şi aspiraţia către esenţializare fac din acest cvartet una din cele mai interesante lucrări din literatura componistică a secolului XX.

Cvintetul cu pian nu mai are aceeaşi structură de sonată uriaşă, precum **Cvartetul de coarde**, dar este o lucrare mult mai complexă, trădând un mare efort de elaborare, dovadă că, deşi a fost terminată de autor, această piesă nu a fost cântată în timpul vieţii sale. Cu o durată de 40 de minute şi o structură luxuriantă, cvintetul e structurat pe principiul ciclic, într-un stil liber, propriu manierei care depăşeşte pragul perfecţiunii şi cade în improvizaţie, într-un univers muzical mereu contorsionat şi schimbător, ca un pârâu de munte. Pianul accentuează contururile melodice fugare şi derutante. Prima parte începe ex abrupto, viorile şi pianul redau aceeaşi expresie de nelinişte, de meditaţie frământată, de insomnie, de sfâşiere generală. Se creează o stare confuză, de căutare disperată, de căutare a unui liman, a unei evadări din rătăcire, din întunecime, spre lumină. Tumultul e amplificat, radicalizat la unison, iar pianul nu face decât să consfinţească, să întărească vocea corzilor. Ciudat! Nici o stare senină, de respiro, de linişte, totul e zbucium, tumult.

Scanned with CamScanner

De aceea, cu excepţia **Rapsodiilor**, lui Gheorghe Zamfir nu-i place muzica lui Enescu, fiind prea tributară, zice el, stării conflictuale împrumutate de la muzicienii occidentali care l-au influenţat. Însă cu Enescu trebuie să ai răbdare. Muzica lui nu se lasă aşa de uşor cucerită, ea îl provoacă pe ascultător, căruia, dacă nu are stare, stare abisală, îi scapă înţelesurile tainice. Starea conflictuală e mai degrabă nelinişte, cărare spre ceva adesea luminos sau isihast. Uite, acum pianul e solist şi preia aceeaşi stare de nelinişte a ansamblului, apoi se pierde şi disperarea este preluată de corzi, care amplifică neliniştea. Da, dar deodată apare un fir melodic, ca o şoaptă de dor, care se înteţise în tumult, în neliniştea de mai dinainte şi totul se termină într-o notă de potolire, de cuminţenie. Partea a doua e un joc de sunete alternante, un fel de legănare, care se transformă într-un vertij creator de confuzie.

Într-adevăr, există aici accente disperate, numai că notele înalte ale pianului sunt asociate cu potolirea imprimată de viori. E o alură de mare concert, parcă ar fi un recital de înaltă clasă. De la *Con moto molto moderato* s-a trecut la *Andante sostenuto e cantabile*, ca în partea a treia să fie acest iureş antitetic, şostakovician, un scherzo dansant, de vals, un perfect *Vivace ma non tropo,* o formidabilă parte foarte aprinsă, care amplifică starea conflictuală, zici că instrumentele iau foc, creând o atmosferă foarte vie, agitată, foarte dinamică, precum o explozie finală, în care clapele şi corzile parcă se rup, sar în aer, ca sfârşitul, *L'istesso tempo*, să aducă liniştea meditativă, isihastă, atât de specific enesciană. (FIGE, 2007)

Carenţe

În ceea ce ne priveşte, bilanţul este mult mai modest. Sunt capitole la care nici nu putem concura, cum ar fi cel al încasărilor. Dar vom spune că am urmărit circa 70 de evenimente muzicale şi le-am comentat în peste 30 de cronici. Evident, am subliniat înainte de toate marile performanţe muzicale, marile orchestre, marii solişti, frumuseţea şi profesionalismul unor interpretări. Am scris chiar şi despre fenomenele prezente în Festival. Dar am semnalat şi deficienţele, căci, pe lângă enormele lui calităţi, iar în fruntea lor ar fi aceea de a-l onora pe Enescu şi muzica sa, Festivalul are şi carenţe. Le vom grupa aici doar pe cele mai importante.

Prima carenţă ar fi politizarea Festivalului, ba chiar confiscarea lui de grupul de interese prezidenţial. Am arătat că acordarea de medalii unor participanţi nu a fost primită cu plăcere de către spectatori. Măcar aici, în lumea nemuritorilor, oamenii doresc să scape de politichie, să fie cât mai departe de jocurile urâte ale puterii, dar politruci ca Holender şi ministrul cacarisit nu s-au lăsat, au dat medalii în prostie, fără să ţină seama nici de avertismentul publicului, care a fluierat când a auzit că medaliile se dau în numele preşedinţiei (cazul Vengerov), nici de reacţia celor decoraţi, care au primit cu răceală, ba cu dezgust, această tinichea.

La atâtea exemple, am să mai dau unul. După fenomenala prestaţie a violonistului leton Misha Maisky, după colosalul bis al ariei lui Oneghin cântate

Scanned with CamScanner

la violoncel, în plină transă a solistului deci, care are un mod unic de a trăi muzica, apare pe scenă Tudorel Cacarisel, care ţine un discurs incomprehensibil în engleză şi-i atârnă interpretului tinicheaua de piept. Maisky era pierdut, în starea lui aleasă, dovadă că la un nou bis şi-a astupat medalia cu violoncelul, să nu se vadă!

O a doua carenţă urât mirositoare este părăsirea specificului acestui Festival şi plantarea de plombe pe parcursul lui. Aşa au fost alipite Zilele Bucureştilor, manifestare cu bere şi mici, aşa ne-am trezit cu firma JTI, care a profitat de Festival pentru profitul ei, aşa cum s-a întâmplat şi cu Fundaţia Muzza, a lui Şipa, care a confiscat sala Auditorium, unde aveau loc celebrele „Dimineţi enesciene", aducând formaţii de amatori, precum trupa „Swingle Singers". La aceste manifestări accesul presei a fost interzis, a contat numai profitul de pe urma încasărilor. Apoi au mai fost alipite pieţe, târguri, tot felul de firme cu tarabe de vândut kitschuri, o întreagă ţigăneală. Festivalul tinde să devină ceva asemănător Gogoaşei de la Sibiu, care nu mai este un Festival de teatru, ci un ghiveci, unde profită tot felul de firme extra-artistice.

O altă carenţă priveşte desconsiderarea ziariştilor, care degeaba au acreditări dacă le este interzis accesul la evenimentele din festival, de fapt, la plombele lui. Ce a fost la concertul lui Uri Caine nu se poate descrie. O ruşine gospodărită sadic chiar de către dl. Mihai Constantinescu, directorul Artexim, care şi-a trimis acolo cerberii să blocheze accesul presei. Pe de altă parte, numărul de ecusoane a sporit de la o zi la alta, cum îmi spunea unul dintre organizatori, dat fiind că ele se puteau multiplica la xerox, nefiind nominale. Atunci de ce ni se mai cer articole despre ediţia anterioară şi acte doveditoare de la ziar?

Dar poate cea mai gravă carenţă este aceea legată de desconsiderarea artiştilor români, plătiţi prost (1 la 15), plus că unor nu li s-a dat nici bani de tren. E cazul lui Sorin Petrescu, marele pianist de la Timişoara. Şi oare de ce un interpret al Operei din Cluj şi-a anulat contractul? Festivalul este suportat de contribuabilul român, iar devizul enorm, de şapte milioane de euro, ajunge aproape în totalitate la străini. Plus că marii artişti ai ţării sunt lăsaţi la vatră, cum se spune. De ce un Valentin Gheorghiu n-a cântat nimic? De ce „Madrigalul" nu a avut un recital, aşa cum era firesc? Dar mă gândesc înainte de toate la marele naist şi compozitor Gheorghe Zamfir, o valoare mondială, care este total ignorat. Oricând acest artist ar putea oferi un recital simfonic de cea mai înaltă ţinută.

O altă carenţă de substanţă priveşte programul, care este orientat, cu rare excepţii, numai spre muzică demonică. Se exacerbează violenţa, conflictul, stările paroxistice, angoasele, oniricul (cuvântul care apare cel mai des în limbajul celor de la Agenda Festivalului, o foaie derizorie, făcută numai de neprofesionişti). Am semnalat ce nocivă poate fi o lucrare care e bazată numai pe conflict şi stări malefice. Şi mai dăm acum un exemplu. Lucrarea de balet **Le sacre du printemps** de Igor Stravinski, care, în ciuda titlului ei generos, este încărcată de o energie negativă, de un demonism ieşit din comun, dovadă că însăşi premiera sa pariziană din 1913 s-a soldat cu un scandal de proporţii. Poate

Scanned with CamScanner

de aceea muzica enesciană e cam ocolită de participanţi, fiindcă ea emană în general seninătate şi stare de pace, de isihie.

Celelalte carenţe medii şi mici le-am tot semnalat în comentariile mele, aşa că nu mai revin. Dle Holender, dle Constantinescu, dvs rămâneţi în istoria acestui Festival nu numai cu cele bune, care sunt inevitabile, dată fiind valoarea lui Enescu şi a notorietăţii sale, cât mai ales cu aceste carenţe, pe care trebuie să le stopaţi, să nu le preia şi cei care vor veni şi vor continua să organizeze acest Festival, care cu adevărat trebuie să devină unul dintre cele mai importante ale Europei muzicale. (FIGE, 2009)

Viitorul muzicii

A trăi integral un Festival ca „George Enescu", adică a participa la toate concertele lui, cu rare excepţii, când evenimentele se suprapun şi trebuie să optezi între opera **Celan**, de pildă, şi Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunks, înseamnă a trăi istoria muzicii, fiindcă Festivalul nu ocoleşte aproape nici un compozitor important al lumii.

În cele peste 70 de concerte la care am participat, cam câte trei pe zi (şi noapte) am avut ocazia să mă întâlnesc şi reîntâlnesc cu toţi marii compozitori ai acestui pământ, în general cu geniile lui muzicale, de la Bach la Enescu, dar şi cu unii dintre cei mai fragezi compozitori, dacă e să mă refer la secţiunea „Creaţia muzicală românească contemporană", unde au prevalat cele mai noi căutări componistice.

La care trebuie să adaug şi concursul Festivalului, unde am luat act şi cu viitorul muzicii, aşa cum este gândit şi trăit de tinerii instrumentişti şi compozitori (secţiunea compoziţie).

Toată această experienţă muzicală recentă, pot s-o întregesc şi cu experienţa celorlalte ediţii ale Festivalului, la care am participat, cât şi a altor Festivaluri de muzică simfonică, cum este „Micul Paris", dar mai ales cu experienţa mea de vechi meloman, începând cu anii de liceu.

Ce vreau să spun în continuare însă este legat mai cu seamă de experienţa ultimei ediţii a Festivalului „Enescu", când mi s-a revelat o idee preţioasă legată de viitorul muzicii. Să pornesc de la un exemplu. De la penultima zi a Festivalului, când am ascultat, în ordine, întâi la Ateneu, compoziţii de Schumann şi Brahms, respectiv două **Cvintete cu pian** interpretate de Cvartetul „Voces" şi pianista Fumiko Shiraga, apoi la Sala Mare a Palatului m-am reîntâlnit cu Brahms, cu **Uvertura tragică** şi cu **Concertul pentru vioară şi orchestră**, interpretate de Orchestre de la Suisse Romande, la pupitru Marek Janowski, la vioară Viviane Hagner, ca în partea a doua să mă întâlnesc cu **Simnfonia în Re Minor** de Cesar Franck; în fine, în noaptea aceleiaşi zile am revenit la Ateneu, la „Concertele de la miezul nopţii", pentru a mă întâlni cu un program Mozart oferit de Deutsche Kammer-philharmonie din Bremen, la pupitru Louis Langrée, avându-l solist pe Peter Jablonski pentru **Concertul nr. 17 pentru pian şi orchestră**, iar pentru **Missa în Do Minor** KV 427 au participat soliştii Natalie Dessay (soprană), Lisa Larsson (soprană II), Emanuel-

Scanned with CamScanner

Cristian Caraman (tenor), Simon Kirkbride (bas) şi Corul „Madrigal" dirijat de Marin Constantin.

O după-amiază şi o noapte plină de muzică, aşa cum am mai trăit şi altele, numai că de data aceasta **Missa** lui Mozart a venit, ca un contrapunct, să-mi confirme ideea pe care vreau să o expun aici şi anume că istoria muzicii este tributară energiilor demonice. Parcă e atinsă de un blestem, evident, cu rare excepţii, cum este îndeosebi muzica lui Mozart, încărcată numai de energie pozitivă, fiind precum râsul cristalin al unui copil aflat într-o stare de veselie infinită.

Omul modern este o fiinţă stresată, chinuită, aflată sub presiunea existenţei zilnice, iar când vine la un concert se întâlneşte de regulă cu o realitate clonată, respectiv cu o muzică înverşunată, încordată, demonică, paroxistică, stresantă, care emană numai stări de conflict şi violenţă, fie că e vorba de clasici sau de moderni, de la un Beethoven şi Brahms, şi până la Mahler şi Stravinski. Aproape toate lucrările din Festivalul „Enescu" au fost tributare acestei laturi malefice a muzicii.

Au fost şi câteva excepţii, precum această noapte mozartiană, apoi **Oratoriul „Creaţiunea"** de Haydn, **Oratoriul „Susanna"** de Händel, **Vecerniile** lui Rahmaninov şi, evident, muzica lui George Enescu, în special Rapsodiile şi Suitele, cum este **Săteasca**, precum şi alte lucrări „în caracter popular românesc". Am observat că alte lucrări enesciene au suferit influenţa puternică a mediului în care Enescu a trăit şi a creat, mediul parizian îndeosebi.

În multe comentarii am arătat similitudinile dintre creaţia sa şi aceea onirică sau stresantă a lui Franck, Debussy sau Ravel, cu demonismul lui accentuat, nu departe de cel al unor Rahmaninov şi Liszt. De altfel, însuşi George Enescu mărturiseşte în **Amintiri**: „*Sunt cel care a slujit doi stăpâni în acelaşi timp: pe Dumnezeu şi pe Mammon. Nu este creştinesc*".

Evident, aici este şi o aluzie la faptul că a trăit din muzică, a câştigat cântând şi multă muzică drăcească. Şi să ne gândim numai la experienţa lui americană. Nu întâmplător, când Enescu se transpunea în muzica pe care o interpreta, părea, asemenea marilor posedaţi, ca stăpânit de un demon interior, cum a observat şi Cella Delavrancea. Enescu l-a slujit cu patimă pe „mortul acela roşcat, în micul său sicriu" – cum numea el vioara, instrument cu care a cucerit lumea.

În acest context, îmi amintesc ce spunea şi Gheorghe Zamfir referitor la tendinţa spre perfecţionism a muzicii, că „*stăpânirea tehnicii este o chestiune drăcească*", şi o spune în cunoştinţă de cauză, fiindcă şi el a cucerit lumea cu instrumentul său, naiul, câştigând îndestul de pe urma lui, dar trăgând şi destule ponoase, poate de aceea Zamfir este cel mai mare adversar al muzicii demonice. Altfel nu se explică de ce este de la o ediţie la alta ignorat de organizatorii Festivalului „Enescu", indiscutabil, vânduţi şi ei Mamonei. (FIGE, 2009)

Scanned with CamScanner

Muzicienii români pe rol de second hand

Printre marii absenţi al Festivalului „George Enescu" sunt câţiva muzicieni români de excepţie. Şi mă gândesc în primul rând la triada Valentin Gheorghiu, Aurelian-Octav Popa şi Gheorghe Zamfir.

Într-o zi, trecând prin Piaţa Festivalului, l-am auzit bocind pe Grigore Leşe. Bun şi el, dar nu se compară cu Zamfir, care este un simfonist prin excelenţă, care e în primul rând compozitor, care a dus sonurile româneşti la stele. Desigur, Zamfir face o muzică sublimă, dar accesibilă. Nu are gridophania lui Enescu. La el muzica are un plan limitrof mai direct, trebuie să fie cantabilă. În acest sens, e un clasic în viaţă. Cum sunt şi Valentin Gheorghiu şi Aurelian-Octav Popa, interpreţi fără egal ai muzicii clasice, dar clarinetistul, care e şi compozitor, şi dirijor, are o marcată aderenţă pentru muzica nouă, dar şi talentul de a-i actualiza pe clasici. Aşa cum o face adesea împreună cu soţia sa, violonista Sanda Crăciun, cu care a înfiinţat orchestra de cameră „Quodlibet Musicum".

Înţeleg că Zamfir e dificil, omul e chiar un ştreang al pretenţiilor, dar ceilalţi muzicieni? Cred că Aurelian-Octav Popa ar fi cântat o noapte întreagă Mozart fără nici o pretenţie bănească! El este artistul care face muzică din plăcere, din nebunia sunetelor care îl macină pe dinăuntru şi vrea să le dăruiască lumii. Să nu uităm că prin clarinetul lui Popa am avut acces pentru prima oară la compozitori ale căror partituri se cântă foarte rar. Încă din regimul de tristă amintire, Aurelian-Octav Popa ne-a familiarizat cu sonurile unor Aurel Stroe, Olah, Vieru, Bartók, Stravinski sau Alban Berg. Pe el l-am auzit prima oară cântându-i pe Arnold Schönberg, pe Oliver Messiaen sau Arthur Honegger.

Şi cine ne-a adus prima oară în auz **Concertul pentru clarinet** al americanului Aaron Copland? Sau pe cel al lui Paul Hindemith? Şcolit şi în SUA, Octav Popa a adus aici, cum vedem, şi muzica americană. Nume total necunoscute, el le-a impus urechilor şi minţilor noastre, de la un clasic uitat, precum rivalul lui Beethoven, Franz Krommer, la elveţianul Ulrich Lehmann. Asemenea compozitori parcă ar fi şterşi de pe lista Festivalului. Da, fiindcă e şters şi marele suflător şi descoperitor al misterelor muzicii, aşa cum a dovedit-o în **Partita** pe care i-a dedicat-o lui Enescu. A nu-l lăsa pe Aurelian-Octav Popa să se exprime într-un Festival ca acesta, de acasă, înseamnă a-l omorî. Mai mult sau mai puţin.

Evident că astfel de muzicieni, ca Popa, Gheorghiu sau Zamfir, întruchiparea demnităţii şi modestiei, sunt uitaţi *intenţionat* de organizatori, care nici nu calculează pierderile sufleteşti.

Trebuie precizat însă că Valentin Gheorghiu a refuzat să cânte în Festival din momentul când Holender l-a plătit ca pe un solist second hand, cum îi consideră el pe români, iar Aurelian Octav Popa a descoperit cu uimire mai an că e prezent în Festival dintr-un articol semnat de Viorel Cosma, deşi nu fusese invitat. Neseriozităţi festivaliere, fiindcă trebuia să se bifeze că şi românii au muzicieni! Nu mai vorbesc despre Zamfir, care în 20 de ani nu a primit un telefon de la organizatori, lăsându-l la vatră, să se piardă printre stele.

Scanned with CamScanner

Nici nu mă aşteptam ca barosul Holender să guste dodecafonia (*dodeka phonoi*) sau delicateţea muzicii pe care o face un spiriduş mozartian ca Octav Popa, aşa cum am arătat de ce nu-l pricepe nici pe Enescu, îi este tot atât de străin cum îmi este mie ceardaşul, de exemplu. Dar să ignori astfel de artişti, să nu-i chemi să urce pe scenele Festivalului Enescu este o crimă de „les majestate". Ce caută un astfel de accident la timonă? E încă o dovadă că Festivalul a devenit moşia lui Holender et co.

Probabil că tot din atari „afinităţi elective" nu e prezentă nici o voce precum Angela Gheorghiu, care îl consideră pe Holender un manager second hand al Operei mondiale. Am aflat că atâta timp cât el va fi la cârma Festivalului, ea nu are ce căuta aici, în ţara care a înţărcat-o.

Dintre străini, am simţit absenţa unui favorit al Festivalului, Nigel Kennedy. Nici Radu Lupu nu a mai fost chemat, nici Silvia Marcovici, nici alţi români care fac mândria scenelor occidentale, cum ar fi Luiza Borac, adusă în extremis, dar fără să i se ofere şansa unui recital. Gândiţi-vă numai ce eveniment ar fi fost să vedem şi să auzim un recital al Silviei Marcovici împreună cu cei doi copii ai săi, de asemenea muzicieni, Sarah (soprano) şi Aimo (pian).

Categoric, Holender nu e de-al nostru. El are rezonanţe româneşti total alterate, gusturi de polcă şi dans ungar. Nu m-ar mira să fie şi un adept al manelismului. Dar nu a fost departe, după unele concerte din seria „World Music". Iar dacă alde Mădălin plăteşte (sic!), imediat avem un Festival "Enescu" cu muzică ţigănească, fiindcă s-ar dovedi că Enescu aprecia şi o astfel de muzică. Why not?! (FIGE, 2011)

Sacrul într-un Festival profan

Festivalul „George Enescu" şi-a închis aseară porţile celei de-a XX-a ediţii, cu un concert susţinut de Orchestre Nationale de France, dirijor Daniele Gatti, având în program piese-şlagăr, **Ucenicul vrăjitor**, **Iberia**, **Bolero**, dar şi, contrar, **Simfonia concertantă pentru violoncel şi orchestră în Si Minor** op. 8 de George Enescu, solistă sud-coreeana HanNa Chang, un virtuoz de excepţie, cu o viziune filosofică asupra muzicii. Concert urmat de o paranghelie, pentru oribila turmă a aplaudacilor-pişcotari, un blestem pe capul culturii române! Avem aici o imagine edificatoare pentru acest Festival, un compromis între populism şi muzica aleasă, între concesiile făcute aplaudacilor şi ştacheta cultă, înaltă, de elită, singura care contează în timp, care face istorie.

Un bilanţ esenţial al lui, adică al programelor muzicale, ne arată că a fost un Festival al muzicii profane. Prin definiţie, se spune că muzica simfonică e divină, că ea este inspirată de Dumnezeu. Odată, am numărat cu Gheorghe Zamfir pe degete câţi compozitori au scris o astfel de muzică divină. Dar cei mai mulţi, în frunte cu Beethoven, au scris o muzică demonică, inspirată de diavol, cum crede fericitul naist. Tot ce-i tumultos, colţos, rebel, pe bază de contraste, muzicianul nostru consideră a fi demonic. Aşa o fi! De aceea, Gheorghe Zamfir nici nu a fost invitat în Festival, fiindcă el cântă numai muzică divină.

Scanned with CamScanner

Muzica din Festival a fost în mare parte pentru aplaudaci, pentru profani. Pentru cei care o fredonează şi bat tactul cu degetele. Sau pentru sforăitori şi tuşitori, cum s-a întâmplat seara precedentă, când Orchestre de France, foarte nepotrivit dirijată de Gatti, a cântat **Simfonia a IX-a** de Mahler, cu un final atât de interminabil că i-a făcut pe aplaudaci să adoarmă sau să aibă accese violente de beregată. A fost Simfonia pentru sforăit şi tuse op. 90 (câte evenimente muzicale a avut Festivalul) de Gustav Mahler şi aplaudacii lui. Un Festival cu goluri, ca un şvaiţer. N-a fost pentru muzicieni ca Ton Koopman, care are curajul să declare că „Bruckner, Mahler, Brahms nu sunt compozitorii mei"!

Muzica sacră propriu-zisă a fost prezentă foarte rar pe scenele Festivalului. Nu reţinem ca evenimente religioase decât oratoriul **Ivan cel Groaznic** al lui Prokofiev, axat pe latura mistică a ţarului, apoi cantata **Lobgesang** a lui Mendelssohn-Bartholdy şi mai ales programul Mozart, un program sacru, oferit de Amsterdam Baroque Orchestra & Choir, în care am auzit celebrul **Requiem în Re Minor** K 626, apoi o piesă scurtă, de numai 46 de măsuri, motetul **Ave verum Corpus Christi** K 618, inclus în liturghia cultului catolic, şi **Missa Încoronării în Do Major** K 317. Orchestra a fost condusă de Ton Koopman, un dirijor atipic, un reformator al muzicii baroc, soliştii spectacolului religios fiind Dorothee Mields (soprană), Bogna Bartosz (alto), Tilman Lichdi (tenor) şi Klaus Mertens (bas).

Când sănătatea lui devenise tot mai şubredă, Mozart primeşte vizita unui necunoscut care îi comandă **Requiem**-ul, personaj formidabil creat de Milos Forman în filmul său **Amadeus** (1984). Sub această presimţire a morţii, compune Mozart teribila sa partitură funebră, presărată însă cu minunate pagini de reînviere, care amintesc de **Ave verum...**

Evident, aceste creaţii sacre ale lui Mozart nu pot fi înregimentate în stilul religios oficial. Ele sunt atipice, dar au devenit repere în istoria religiei şi a muzicii.

Astfel, **Ave verum Corpus Christi** / Salut, adevărate trup al lui Christos, compus pentru cor, coarde şi orgă, pleacă de la un text euharistic atribuit lui Inocenţiu al VI-lea, fiind apoi preluat de Franz Liszt şi transcris pentru pian, formă ce avea să fie orchestrată de Ceaikovski şi inclusă în suita sa **Mozartiana**.

Şi **Missa Încoronării** a fost o comandă, pentru serviciul religios din Duminica Paştelui, anul 1779, după care s-a cântat la ceremoniile de încoronare a regilor Francisc I şi Leopold al II-lea Mozart a utilizat corul mixt, cele patru voci solistice şi o instrumentaţie bogată. Dacă încoronarea presupune o atmosferă festivă, cu momente declamatorii, Mozart a creat sonorităţi liniştitoare, cel puţin în final, în care a sugerat prezenţa graţiei divine.

Despre un alt moment sacru am scris anterior (vezi art. **Oratoriul „Creaţiunea"**). A fost să fie chiar The Age of Enlightenment! Oratoriul este cu adevărat o „creaţiune", o amplă cosmogonie muzicală despre facerea lumii, un formidabil poem simfonic al Genezei, un permanent şi profund dialog sonor între orchestră, cor şi solişti, care în final se leagă într-o divină şi înălţătoare unitate.

Cam acestea au fost momentele de muzică sacră. Au fost multe? Nu. Puţine, însă copleşitoare. Poate e suficient pentru o Românie ortodoxă, dar care

Scanned with CamScanner

s-a desacralizat, care nici nu mai ştie de rădăcinile ei isihaste. O tânără de la radio, care mi-a luat un interviu, a recunoscut sincer că nici nu a auzit de aşa ceva. Cine să-i spună? Directorul ei, ungurul Demeter András? Sau poate profesorii de la şcoală? Nici preoţii nu mai ştiu de isihasm, ei practică o altfel de trăire!

În pofida acestei realităţi, trebuie să considerăm că, în mod evident, constanta sacră a Festivalului a fost - şi trebuie să rămână – muzica lui Enescu. Care, din păcate, cu două excepţii, a fost cântată prost. Interpreţii acestei muzici, dar şi cei mai buni critici muzicali, nu vor înţelege niciodată muzica lui Enescu dacă nu o judecă în spiritul ei sacral. Şi nu o vor putea face, dacă nu ştiu că Enescu a fost un mistic, care a practicat trăirea isihastă, chiar şi în ipostaza de solist (vezi **Isihasmul enescian**). De pildă, harnica Elena Zottoviceanu, când prezintă în foaia Festivalului **Simfonia de cameră** op. 33, scrie despre *„imposibilitatea de a-i preciza apartenenţa la un curent dat"*.

Aşa se exprimă mai toţi exegeţii muzicii enesciene. Şi se vor tot exprima astfel, rămânându-le străină substanţa sacră a acestei muzici atâta timp cât ei nu-şi vor conştientiza sieşi sursa ei principală, mistica christică, zămislită din trăirea isihastă. De o astfel de trăire a dovedit însă că e capabilă sud-coreeana Han Na Chang (n. 1982), cu studii la Juillard School şi cu Rostropovici, plus studii de filosofie, care

s-a identificat religios cu **Simfonia concertantă**, dar şi concentrată, de o densitate patetică impresionantă (e scrisă la 20 de ani), care face din ea o lucrare filosofică, dar şi o capodoperă a sufletului, cum se exprimă chiar interpreta, o excelentă mânuitoare a arcuşului, de parcă a cântat la violoncel ca la vioară!

Acestei superbe partituri, cu care ar fi meritat să se încheie Festivalul, să nu fie bruiată de populismele lui Gatti (la bis a oferit „Carmen"!), trebuie să-i adăugăm, indiscutabil, **Simfonia de cameră** şi **Simfonia a III-a cu cor**, ce nu puteau fi cântate decât de muzicieni cu adevărat posedaţi mistic, precum Vasily Gergiev, la pupitrul orchestrei Teatrului Mariinski, şi Antonio Pappano, cu orchestra Santa Cecilia. Ele sunt bijuteriile sacre ale Festivalului.

Un Festival profan în esenţă, ai cărui diriguitori, cu papa Holender în frunte, sunt departe de a înţelege muzica enesciană şi de a conştientiza de ce posteritatea lui Enescu merită o soartă mai bună. Deocamdată, ei trag sforile, ca şi foloasele, sunt decoraţi de Senat, se gratulează reciproc, cu emfază şi mitocănie, în timp ce genialul nostru compozitor aşteaptă la rând, cu modestia care îi este proprie, poate se vor găsi cei chemaţi să audă, să audă ceea ce au scris marii maeştri Zubin Mehta şi Adriano Pappano, care s-au adresat autorităţilor române în vederea „găsirii unor soluţii de reamenajare a Sălii Palatului pentru a fi demnă de publicul şi formaţiile participante la Festivalul şi Concursul Internaţional «George Enescu»". Dar o reamenajare micşorează doar răul acusticii, nu-l elimină. Soluţia ar fi să se ridice din temelii un adevărat Templu al muzicii. (FIGE, 2011)

Scanned with CamScanner

Solilocviu

Al doilea spectacol, **Soliloquy**, cu titlul său complet **Soliloquy about Wonderland / Solilocviu despre Ţara Minunilor**, este realizat de acelaşi cuplu, care semnează regia, coregrafia, scenografia, costumele, sunetul şi videoproiecţiile. Aici muzica are şi părţi moderne, dar şi clasice, o gamă foarte largă de sonorităţi, de la Nino Rota la Erik Satie, Camille Saint-Saëns, Claude Debussy. Remarcabilă este introducerea Discursului Marelui Dictator din filmul **Dictatorul** de Chaplin. Un moment la început, când chipul unui personaj ras în cap e multiplicat pe un ecran în timp ce vorbeşte. Ca în final discursul lui Chaplin să fie scris pe un prompter, în timp ce tot ansamblul dansează în delir, în jurul unui brad uriaş, sugerat din lumini, dintr-o ploaie de fulgi. Ceva magic. Ca în Ţara Minunilor. Discursul Marelui Dictator are loc în filmul **Dictatorul** tot în jurul unui brad, dar real.

Se poate spune că întreg spectacolul, care este făcut din diverse numere, se centrează spre acest final. Baza mediană a lui îl pregăteşte prin crearea unei atmosfere de nelinişte, pe care am descoperit-o şi în **Dracula**.

Desigur, diferenţa dintre cele două spectacole stă în faptul că primul se bazează în mod evident pe legendă, pe un story foarte cunoscut, care creează liantul mişcărilor. Al doilea spectacol, care durează o oră, e mai abstract, conceput din stări, din situaţii cotidiene, deşi multe mişcări sunt asemănătoare, dar numerele au o independenţă relativă. Desigur, nu lipsesc elementele de grotesc, aşa cum este scena în care pe un ecran se proiectează mişcările unui schelet, iar sub el vedem sincron picioarele unei balerine într-o mişcare pe poante, din **Moartea lebedei**. Acelaşi ecran foloseşte şi la alte trucaje. E un original colaj între imaginea proiectată şi dansul live.

Un alt număr remarcabil este cel pe care l-aş numi „Marylin", fiindcă balerina, Cláudia Martins, se joacă cu rochia fluturând, datorită aerului mişcat de un ventilator, ca în faimoasa scenă când Marylin Monroe se află pe un trotuar, pe gratiile de aerisire ale metroului, iar când trece, suflul îi ridică rochia şi i se văd pulpele. Martins dansează acest moment remarcabil, găsind soluţii coregrafice de un mare efect.

La acest capitol cei doi creatori ai spectacolului sunt neîntrecuţi. Ei au multă imaginaţie, ştiu să creeze atmosferă şi teatralitate. Este adevărat, ei vor să spună "totul", dar concretizarea coregrafică, adesea redundantă, nu se ridică la nivelul ideilor. Cum este ideea de solilocviu (?!), fiindcă spectacolul e axat pe numere de dans în grup. Remarcabilă este totuşi viziunea plastică de ansamblu, autorii bazându-se pe o imaginaţie teatrală complexă, în care dansul neobişnuit, mereu asimetric, proiecţiile, decorul întruna schimbat, sugerat, costumele variate, textele, spuse la un microfon sau care se aud din bandă, se îmbină cu o muzică mereu şocantă, ca şi zgomotele adiacente. Rezultă un univers spectacular foarte original.

Şi acest spectacol are doza de nelinişte, de fatalism, din primul spectacol. Autorii dovedesc că sunt europeni, că poartă amprenta dezamăgirilor din ţara lor. Este un spectacol despre „*inevitabila moarte*", despre singurătate şi fatalitate. Acestei stări presante i se opun visele, Ţara Minunilor, divertismentul

Scanned with CamScanner

şi strălucirea. Ţara Minunilor este o iluzie, în care imaginea omului este un schelet pe un trup de carne. Acest decupaj, acest colaj dintre real şi imaginar, constituie etalonul acestei remarcabile trupe, Vortice Dance, care nu-şi dezminte profesionalismul.

Ne-am bucurat că la aceste spectacole ne-am întâlnit şi cu Gigi Căciuleanu, marele absent al Festivalului, alături de un alt mare absent, Gheorghe Zamfir, care ar fi dat Festivalului nota profundă de autentic românism, care lipseşte aproape cu desăvârşire dintr-un program de un servilism eminamente internaţionalizat. (FIGE, 2013)

Concurenţa neloială

Despre „imensul gol" pe care se străduieşte de ani buni să-l umple dl. Holender, cu ajutorul unor muzicieni temuţi ca dl. Mandeal, noi am scris o carte întreagă, **Vitrină şi culise** (2013), care poate i-ar interesa.

Iar orientarea publicului numai spre muzica clasică e o privire cu faţa spre trecut, spre melomaci. Şi Concursul are o hibă uriaşă, un imens gol, fiindcă tinerii concurenţi sunt, pe de o parte, jurizaţi de dinozauri, care, pe de altă parte, îi pun să cânte numai şlagăre simfonice. Ei sunt tineri, stau cu faţa spre viitor, dar dinozaurii îi întorc cu faţa spre trecut. Dacă era un Concurs orientat numai spre muzica lui Enescu, se justificau şi banii, şi această idee, fiindcă Enescu este un compozitor al viitorului, încă necunoscut.

Această lipsă de respect pentru melomanii adevăraţi, pentru spectatori în general, are o explicaţie simplă: banii, care nu vin nici din buzunarele d-lui Holender, nici din ale d-lui Mandeal. Dacă nu ar fi avut bani de la guvern, sigur aceste evenimente nu ar fi existat. Fiindcă România nu e coaptă să susţină aşa ceva pe picioare private, iar dacă are milionari, ei încă nu ştiu ce e cultura, nu s-au bucurat de binefacerile ei, ca s-o susţină (fie şi din puşcărie!). Nici un român cu bani nu a investit într-un tânăr talent!

Românii s-au obişnuit ca lucrurile să meargă de la sine, adică aşa cum se hotărăşte „sus", ieri partidul, azi guvernul. Cine spune că nu e bine să existe şi un eveniment şi celălalt, dar de ce suprapuse? E deja sadism! Fiindcă importanţa Concursului este indiscutabilă. Concursul pune în joc viitorul muzicii, iar răspunderea este uriaşă, fiindcă în competiţie au intrat 240 de tineri, unul mai talentat decât altul, şi e bine

să-i vedem la lucru. Eu am văzut o parte dintre concurenţi şi mi s-au părut excepţionali.

Singura mea rezervă e legată tot de concurenţa neloială din sânul Concursului, unde concurenţi titraţi, cu mari platforme internaţionale, deja formaţi şi maturi, în jur de 30 de ani, au fost puşi la întrecere cu unii de 20 de ani sau mai tineri. Primii sunt deja consacraţi, cu multe alte premii şi concerte la activ. Premianţii sunt numai din această categorie, nu a fost nici o... surpriză! Ar trebui să existe o limită de vârstă, să vedem o competiţie între debutanţi, ca un premiu Enescu să însemne ceva în cariera lor. Dar aşa, semifinaliştii şi finaliştii, fără excepţie, sunt nume deja consacrate!

Scanned with CamScanner

Această concurenţă neloială cred că a compromis Concursul. Nu mai vorbesc de faptul că unele premii sunt controversate, dat fiind că unii dintre cei premiaţi sunt protejaţi, precum Fedor Roudine, care în prezent studiază la Mozarteum University din Salzburg, clasa prof. Pierre Amoyal, care este la Concursul „Enescu" preşedintele juriului! Aceeaşi situaţie o are şi rusul Stepan Lavrov. Altcineva e asistent al preşedintelui, iar alţii au urmat cursuri de măiestrie cu Jean-Claude Pennetier, preşedintele juriului la secţiunea pian. La fel, Octavian Alin Lup, absolvent al Conservatorului la clasa prof. Marin Cazacu, membru al juriului! Şi e păcat să planeze suspiciuni, când aceşti tineri sunt foarte dotaţi.

Bucureştiul, deocamdată, nu poate să fie o capitală a muzicii mondiale, aşa cum se doreşte, să concureze cu Viena, să spunem, fiindcă nu are melomani diversificaţi, în stare să participe la evenimente specializate. O capitală a muzicii se adresează unor categorii stratificate de auditori, fapt posibil numai în condiţiile unei baze sociale foarte puternice. Dar România nu are o astfel de bază, deci nici spectatori care să-şi împartă preferinţele. Melomanii ei sunt melomaci, de acelaşi soi, foarte conservatori, foarte înrobiţi de muzica clasică, de evenimente populiste, gen şlagăre simfonice.

Cele două evenimente de care vorbim împart, categoric, publicul în două, în specialişti, în iubitori de noutăţi, de noi talente, de evenimente sonore, şi melomaci, publicul curent care stă cu faţa spre trecut, spre muzica fredonabilă.

E nevoie de amândouă. Dar nu să fii obligat să alegi! Aici nu avem ce discuta pe latura diversităţii creatoare. Am arătat cât de limitativ este repertoriul unui Festival-mamut ca „Enescu". Aici e vorba nu de evenimente particulare, ci naţionale, de interes general, făcute cu bani de la buget. Unul a primit peste 2 milioane de lei, celălalt 700 mii lei, cum ne informa dl. Ovidiu Miculescu, directorul general al Radio România. Şi dl. Miculescu ne mai spunea ceva, pe care îl savura, că International Festival of Radio Orchestras este un eveniment unic. Sigur că e unic, fiindcă, dacă era o idee care ar fi interesat, cu certitudine un astfel de eveniment îl organiza demult una dintre multele capitale radiofonice ale lumii.

Nu există ceva important, care se bănuieşte a avea succes, care să nu aibă concretizare în Europa sau pe alte continente. Numai că acolo e capitalism, şi nu se fac evenimente cu bani de la buget, fiindcă nu există aşa ceva. Nici un privat nu investeşte fără un câştig. Un eveniment organizat acolo are suport prospectiv, trebuie să meargă la sigur.

Dar aici, fiind bani de la buget, se fac în draci evenimente naţionale unice! Adică experimentăm pe banii altora, ca pe mana cerească. Dacă aş avea bani, mâine aş face Festivalul broaştelor zburătoare, cum am vorbit cu Brâncuşi, sau al cailor înţelepţi, cum m-a inspirat Swift. Orice e posibil. Cine are bani îşi poate permite orice experiment. Să alături, de pildă, un concert de viori cu unul de fluiere. De ce nu-i daţi bani lui Gheorghe Zamfir să facă un Festival al naiului? Dar de Festivalul furnicilor, ce ziceţi? Suntem o ţară suprarealistă, nu?!

Dacă ar fi fost banii lor, ai d-lor Holender şi Mandeal, sigur nu ar fi organizat două evenimente naţionale care se suprapun! Nu ar investi un bănuţ pentru nici un Concurs, fiindcă, deşi intrarea e liberă, sala Ateneului e aproape

Scanned with CamScanner

goală, iar organizatorii, de teama afluenţei, au instalat în faţa Ateneului un ecran şi scaune, pentru ca spectatorii care nu încap în sală să poată urmări ce se întâmplă înăuntru în transmisie directă. Foarte frumos! Dar scaunele erau goale. Iar la semifinala de violoncel nici nu au mai fost puse. M-am dus şi seara, şi noaptea. Au mai venit câteva persoane fiindcă afară era cald, plăcut. Se jucau şi câţiva copii, aduşi de părinţii fără somn. Curioşi. Dacă se dă ceva gratis, hai şi noi!

Nimeni nu investeşte dacă nu câştigă. La Hollywood sau pe Broadway, realităţi pe care le cunosc bine, se investeşte numai în proiecte care merg la sigur, care au succes garantat. De aceea domină *remake*-urile, adică refacerea unor spectacole sau filme de succes cu altă distribuţie, cu altă echipă tehnică. Mereu se actualizează, la nivelul tehnicii zilei, subiecte care au stârnit interes general. Ce face George Lucas de vreo 30 de ani? Tot îşi adaptează la cuceririle tehnicii **Războiul stelelor**. Dar şi Cameron a făcut din **Titanic** o versiune pe suport 3D. Acum pregăteşte alte minuni cu **Avatar**. La fel procedează Scorsese, Peter Jackson, toţi cei care au avut succes, la un moment dat, caută noi forme să revină, să mai prelungească succesul iniţial. La fel în muzică. Urmaşii lui Michael Jackson îi reiau hit-urile, videoclip-urile, la fel procedează Madonna, Beyoncé sau Lady Gaga, toţi revin, toţi se sprijină pe repere sigure.

Şi piesele din repertoriul Radio Orchestras sunt repere sigure, piese clasice, populare, de mare succes, incluzând lucrări de Beethoven, Grieg, Dvořák, Mahler, Ravel, Bartók, Brahms, Debussy, Glazunov, Rahmaninov şi mai ales Strauss, fiindcă evenimentul a fost pus sub semnul aniversării a 150 de ani de la naşterea lui Richard Strauss.

Nici o aventură. Nimeni nu s-a omorât să-l cânte pe Enescu sau pe Dediu. Cum e posibil ca dl. Mandeal să nu-l cânte pe dl. Dediu? Iată că posibil, când îşi face propria jucărie! Dar la Concurs am putut vedea ceva rar, rarisim, cum pe meleagurile muzicale ale lumii nu prea s-a auzit: cea mai tulburătoare sonată compusă vreodată de geniul uman, cu evadări isihaste, cum nici Bach nu le-a atins, **Sonata nr. 2 pentru vioară şi pian** de George Enescu, a fost cântată de 24 de ori, la concurenţă cu **Sonata nr. 3 în caracter popular românesc** şi cu **Sonata în fa minor** (secţiunea violoncel)!

Aşa aş face, dacă aş avea bani, dacă m-ar susţine şi pe mine cineva, un Festival al **Sonatei nr. 2** de George Enescu, şi aş aduce în competiţie mari interpreţi, cu Radu Lupu în frunte, care nu au în repertoriul lor nici o piesă de Enescu! Şi vă jur că nu aş avea nici un fel de concurenţă, loială sau neloială! (FIGE, 2014)

România înviată

Vă spuneam într-un articol precedent că tot străinii sunt cei care fac să ne tresalte inimile de români, cum s-a întâmplat în seara zilei de 20 septembrie, când a avut loc gala de deschidere a Festivalului Internaţional al Orchestrelor Radio. O seară memorabilă. Nu atât pentru faptul că am văzut la lucru muzicieni deosebiţi, Orchestra simfonică Radio din Finlanda, cu concursul a doi americani

Scanned with CamScanner

de geniu, dirijorul Joshua Weilerstein şi pianistul Jonathan Biss, unul mai celebru decât altul, ci pentru ceea ce s-a întâmplat la finalul concertului.

Trebuie să ştim că Finlanda numără mai multe orchestre pe cap de locuitor decât oricare altă ţară din lume, iar scopul lor este să promoveze muzica finlandeză, oriunde se duc, aşa cum orchestra Radio a avut aici în program **Cântecul primăverii** de Jean Sibelius, o piesă de largă respiraţie romantică. Iar multe orchestre finlandeze au în repertoriu compoziţii contemporane.

Ei bine, Festivalul Orchestrelor Radio de la Bucureşti s-a deschis fără o piesă românească. Programul, pe lângă Sibelius, a mai cuprins **Concertul nr. 4 în sol major pentru pian şi orchestră op. 58** de Beethoven, cântat foarte special, orchestra în forţă beethoveniană, iar Jonathan Biss făcând o demonstraţie chopiniană, de o fineţe savantă, cu o uşurătate în execuţie de prestidigitator, care ne face să credem că Jonathan s-a născut cu clapele în degete, ceva uluitor, apoi, în partea a doua a concertului ni s-a oferit **Suita nr. 1 – Peer Gynt** de Edvard Grieg, ca în final să fie programat poemul simfonic **Till Eulenspiegel** de Richard Strauss, care este sărbătorit în toată lumea pentru cei 150 de ani de la naştere.

Dar surpriza surprizelor a venit la sfârşit, la bis, când li s-a dat o uriaşă palmă organizatorilor, în frunte cu directorul onorific Cristian Mandeal, care nu au prevăzut nici o piesă românească. În 8 zile de Festival, în peste 24 de ore de muzică, nu s-au rezervat pentru muzica românească decât circa 15 minute, dar în altă zi, nu la deschidere, cum ar fi fost firesc. Aşa au gândit lucrurile Joshua Weilerstein şi orchestra finlandeză, care, din respect pentru România, pentru publicul român, au făcut reparaţia necesară şi ne-au oferit în finalul concertului o mostră de iubire istorică.

După seria de piese romantice, interpretate impecabil, Joshua, venind dintr-o latură a scenei, a făcut un semn clarinetistului, care a produs prima notă... dintr-o partitură pe care toată sala a recunoscut-o imediat şi a aplaudat frenetic. A fost ca la şcoală, când profesoara ridică un deget şi toată clasa e magnetizată. Era prima notă din **Rapsodia română nr. 1** de George Enescu. Şi Joshua s-a instalat la pupitru şi a început magia. Sigur pe el, cu o poftă colosală, aşa cum i-a răspuns şi orchestra, care efectiv a cântat Rapsodia cu o plăcere nebună. Se vedea că au pregătit serios această piesă. Rar mi-a fost dat să văd nişte muzicieni care cântă atât de fericiţi. Enescu învia. Nu şi-ar fi imaginat niciodată că va triumfa la el acasă, având drept mijlocitori geniali un tânăr dirijor american şi o orchestră finlandeză. Şi miracolul s-a produs. Au cântat-o cum nici o orchestră românească şi nici un dirijor român n-au mai făcut-o. Şi cred că în ultimii 50 de ani i-am urmărit pe toţi. Interpretările date de un Horia Andreescu sau Cristian Mandeal mi-au rămas în memorie ca nişte caricaturi, pline de stilizări forţate, nepotrivite. Joshua şi finlandezii au cântat **Rapsodia** de parcă ei ai ar fi compus-o, de parcă ei au creat melodiile şi dansurile din ea, pe care le sugerau perfect.

Tot străinii ne-au oferit o lecţie de patriotism românesc! E umilitor. Organizatorii nu au fost în stare să prevadă aşa ceva, dimpotrivă, ei au produs o crimă de proporţii, au suprapus acest Festival al orchestrelor Radio peste Concursul „George Enescu", care este, indiscutabil, mult mai important decât un

Scanned with CamScanner

Festival obişnuit, cu un program comun (Beethoven, Strauss, Dvořák, Mahler, Ravel, Bartók, Brahms, Debussy, Rahmaninov), deşi organizatorii îl consideră unic în lume, cum sunt ei, nu mai au pereche, desigur, fiindcă nimeni nu are bani de la buget să experimenteze. De ce nu s-ar face un Festival al Orchestrelor Independente, cum este Bucharest Festival Orchestra, pe care nimeni nu le susţine, chiar că ar fi ceva unic, mai ales dacă ar cânta şi muzică românească!?

Românii trebuie reobişnuiţi să fie români, ori poarta sigură este arta românească, muzica românească autentică, fiindcă manelismul, de toate gradele, i-au alterat, i-au dislocat, nu are cum să-i ţină laolaltă, fiindcă el este un altoi de împrumut, nu este un reper autohton, precum arta milenară a poporului român.

Da, dar România face numai lucruri „unice", fiindcă are bani de la buget, cum francezii, finlandezii sau americanii nu au! Românii găsesc tot felul de prilejuri de a se distra, ca în vorba lui Creangă: „Dă-le, Doamne, românilor, în fiecare zi câte o sărbătoare şi numai sâmbăta şi duminica să fie praznic şi nuntă!", aşa cum s-a întâmplat zilele trecute, când manelismul a ocupat Cişmigiul şi a fost un dezastru. Copacii, iarba, aleile, lacul, totul a fost călărit şi invadat de puhoaie de marginali, cu aspect de maidanezi. Legendarul parc a fost transformat într-o imensă berărie şi plăcintărie!

Asta e imaginea României oare? Poate. Poate că e greu să se refacă terenul pierdut, dar Joshua ne-a arătat ce înseamnă România înviată. Ca în tabloul lui Rosenthal. Nici o orchestră românească şi nici un dirijor, poate cu excepţia lui Gheorghe Zamfir, nu ar fi în stare de aşa ceva.

Sigur, cu **Rapsodia nr. 2** s-a deschis şi Concursul Internaţional „George Enescu", dar câtă deosebire în ceea ce priveşte efectul! Un Festival când începe cu o rapsodie enesciană, pare un fapt protocolar, plus că la Ateneu a dirijat un tânăr chinez, care a demonstrat că este pe lângă naturalitatea muzicii lui Enescu. Dar aici, Joshua a găsit o fantastică îngemănare de stil, de parcă **Rapsodia** lui Enescu prelungea sclipirile din **Peer Gynt** şi furtunile din **Till Eulenspiegel**. Iar ceea ce aduce în plus Enescu este esenţa românismului, a creaţiei populare, definită ca iuţire de sine. Iuţirea de sine, o dimensiune formidabilă, vitală, existentă în structura poporului român, a fost deodată înviată de aceşti muzicieni străini, dar geniali, care au reprodus-o ideal. O seară întreagă de muzică occidentală, de factură romantică, şi deodată iuţirea de sine românească, formidabila **Rapsodie română** dirijată de Weilerstein ca un acerb dansator de jocuri populare româneşti. Un fel de Puck sefard aterizat pe pupitrul Sălii Radio. Formidabil. Memorabil. Cu greu se va putea uita acest moment de către cei prezenţi la acest concert, care i-au ovaţionat pe interpreţi minute în şir, cu serii de aplauze! Ca in istorica seară vieneză din 7 mai 1824, de care am amintit. Era parcă ceva dorit de toţi românii, reînvierea României, reînvierea lui Enescu!

Acest fapt demonstrează cât de dornici sunt românii de a fi români. Iar muzica este o mare cale spre inima lor, spre românism. Şi organizatorii Festivalului Radio, cu discursurile lor nepotrivite, cu aceleaşi clişee comuniste, să se arate, să bifeze pe banii altora, îi împinge pe români să fie străini, le oferă mereu muzică nepotrivită, ne-românească, adică îi tratează pe melomani ca pe melomaci, străini de ce se cântă. Şi aşa şi sunt, dovadă că „publicul avid", cum îl numeşte dl. Mandeal, a gafat din nou, ca la toate concertele Festivalului

Scanned with CamScanner

„Enescu", fiindcă a aplaudat frenetic între părţile concertului de Beethoven, lăsându-l mască pe Jonathan Biss, care probabil nu s-a mai întâlnit cu aşa ceva. Deci melomanii bucureşteni sunt alteraţi, pigmentaţi cu tot felul de culturnici, încă departe de a fi ascultători profesionişti.

Dar daţi-le românilor şansa să fie români, aşa cum le-au dat-o muzicienii finlandezi şi americanul Joshua Weilerstein. Atunci ei devin monumentali. Bine ar fi să rămână aşa, să nu rămână această seară ca un foc de artificii, care se sting şi cad în bezna nopţii. E bine ca cerul românesc să rămână curat şi veşnic înstelat. (FIGE, 2014)

Zamfir şi managerul oţios

Evident, când, în luna martie a anului 2015, i-am luat un interviu d-lui Mihai Constantinescu, managerul general al Festivalului Internaţional "George Enescu", pentru a afla şi punctul de vedere oficial, să existe în carte şi el, să nu fiu acuzat că am ceva de împărţit cu Holenderii, nu ştiam că Gheorghe Zamfir poartă în el o rană adâncă, faptul că timp de 20 de ani, dl. Constantinescu nu l-a sunat o dată, că nimeni din echipa lui Holender nu l-a căutat, că e complet ignorat.

Această politică a ignorării a produs multă pagubă în cultura română. Epoca spălării creierului din comunism s-a continuat şi a produs găuri negre în toate domeniile artei, ale criticii literare sau muzicale.

Un organizator de festival este ca şi un critic, el nu are voie să ignore nimic. Chiar şi dacă ceva nu-i place lui, este bine să-l cunoască. Metoda mea de lucru, toată viaţa, nu a fost prin ignorare, să ignor ceea ce nu-mi place, dimpotrivă, m-a interesat orice creează omul şi ignor ceva după o lungă chibzuinţă, dacă acel ceva nu-mi spune nimic, dacă constat că nu mă interesează şi mai ales dacă nu-i interesează pe cititorii pe care mi i-am format de-a lungul anilor. Nici prostia nu trebuie ignorată. E mai bine să ştii, decât să nu ştii şi să afli apoi prost pe alte căi. Însuşi Răul nu poate fi învins dacă nu-l cunoşti.

Pentru mine era însă evident că absenţa lui Zamfir din Festival este o mare rană. Nu atât a lui Zamfir însuşi, pe care nu-l deplângeam, fiindcă zeul Pan nu are nevoie de nimeni, îşi este suficient sieşi, îi este suficient naiul, pentru a fi fericit, cât a Festivalului, implicit a publicului. Este inadmisibil, e de-a dreptul un act de incultură crasă şi un adevărat sadism, să nu cunoşti şi nici să nu vrei să cunoşti muzica simfonică extraordinară compusă de Gheorghe Zamfir. Şi a compus-o nu acum, ci în urmă cu zeci de ani. În 1970, la Paris, pe scena Teatrului „Vieux Colombier", a cântat pentru prima oară la cele patru naiuri create de el, soprano, alto, tenor, bas, şi a făcut marea revoluţie a sunetului, când a introdus naiul în toate stilurile şi genurile simfonice, aşa cum sunt piesele pentru nai şi orgă. Sergiu Celibidache, Pierre Boulez şi alţi zeci de mari muzicieni ai lumii erau entuziasmaţi.

Cum, din cele peste 300 de piese pe care le-a compus Gheorghe Zamfir să nu fie nici una pe potriva organizatorilor? Nici o simfonie, nici un concert, nici o sonată, nici **Missa Păcii** măcar? Ce fel de organizatori sunt aceştia? Categoric,

Scanned with CamScanner

oţioşi. Au legătură cu muzica sau sunt precum găinile bete, mai răi decât activiştii stalinişti, care totuşi au acceptat finanţarea unui festival la care vedete nu erau ei, ci prietenii lui Enescu, mari muzicieni ai lumii?! Cum îşi permit Holenderii, cine le dă acest tupeu, să arunce zeci de milioane de euro numai la străini, iar unii muzicieni români invitaţi să nu primească nici bani de tren?! Cine sunt aceşti împăiaţi stăpâni pe banii poporului, plini de o nesimţire strigătoare la cer, care îşi permit să facă dintr-un festival suportat de români moşia lor?!

Festivalul şi culisele lui tot deplâng nedreptatea care i s-a făcut lui Enescu, faptul că a fost ignorat ca şi compozitor, că a murit cu durerea în suflet pentru că nu i se cunosc partiturile compuse şi nu i se cântă! Dar, iată, trăieşte lângă ei, lângă noi, un al doilea Enescu, aflat exact în aceeaşi situaţie, iar nesimţiţilor nu le pasă! Ruşine!

Încă o dată, sub nasul nostru, vedem cum este sfidat un artist ales, care, oricâte năcăfale ar avea ca om, nu merită acest tratament ca muzician! Încă o dată înţelegem cum a fost sfidat Brâncuşi, care şi-a cerut cetăţenia franceză la aproape 80 de ani şi a vrut să nu mai audă de România atunci când conducerea de la Bucureşti a refuzat donaţia sa, atelierul din Impasse Ronsin! Rănile marilor artişti români obligaţi la exil apar astfel într-o nou lumină, şi mai ticăloasă. O rană mortală făcută lui Eminescu, Brâncuşi sau Enescu, nu era suficientă, e nevoie de încă una şi încă una, la infinit!

Mie, personal, guvernul României şi ICR mi-au respins până acum proiectele: Revista bilingvă româno-americană „Brâncuşi", cartea **Shakespeare and Eminescu**, albumul **Brancusi in America** şi cartea **Romanians Artists in New York**.

Sigur că mai aveam şi alte proiecte, dar văzând nesimţirea unor instituţii oţioase şi ostile, am renunţat să le mai cer ajutorul. Am rezolvat parţial lucrurile pe alte căi, cu alţi oameni, români şi americani. Aşa cum am rezolvat şi cu **Istoria Festivalului**... pentru care nu am primit un leu de la Artexim, nici un ajutor material sau moral.

Există sute de scriitori ignoraţi de regimul Băsescu, de conducerile care s-au succedat la cârma României. Suntem un popor mereu îngenucheat din interior, de aceşti nemernici, vremelnici, dar mulţi. Poporul are nevoie de opera lui Zamfir. Când mi-am lansat acum doi ani la Târgul „Gaudeamus" **Brancusi in America** şi **Shakespeare and Eminescu**, iar în toamnă, la Festival, în septembrie 2015, **IFIGE**, am văzut că oamenii au nevoie de astfel de cărţi. Dar oficialii de la Bucureşti nu au. I-au spus-o verde în faţă lui Zamfir: „*Maestre, sistemul nu vă iubeşte!*" E vorba de ex-ministrul Învăţământului Hârdău, un nume predestinat la bulău! Zamfir e iubit de milioane de oameni de pe întreg pământul, dar nu-l iubesc alde Hârdău, Holender, Iliescu, Băsescu! Am arătat în cartea de faţă şi cum s-au purtat alţii la fel de suspuşi cu el, la fel de ordinar, ba şi mai ticălos, precum nici chiar Eminescu nu a prevăzut când ne vorbeşte despre „*canalia de pe uliţi*"!

Iată de ce în amplul interviu (**IFIGE**, pp. 531- 565) cu managerul general, la un moment dat (p. 554) îi adresez această întrebare:

Scanned with CamScanner

- Festivalul „Enescu" va rămâne în istorie cu o mare rană, poate cea mai mare, echivalentă cu o crimă culturală: absenţa deliberată a lui Gheorghe Zamfir. E inadmisibil să fie invitată pe scena lui toată planeta şi ignorat cu răutate cel mai mare muzician în viaţă al României. Degeaba faceţi acest Festival dacă lipseşte Gheorghe Zamfir din el, dacă nu aţi văzut niciodată la lucru Orchestra Naţională de Folclor creată de Zamfir. Daţi-i o notă din Enescu şi el va face o minune! Aduceţi în Festival toate genurile, faceţi un ghiveci de jazz, dans, teatru, divertisment de orice fel! Aţi făcut vedetă din Caramitru cu o montare sinistră după **Carmen** *de Bizet, dar îi întoarceţi spatele lui Zamfir. Adică Folclorului Românesc, raţiunii de a fi a muzicii româneşti. Dacă îl aduceţi pe Boris Eifman, de ce să nu fie şi Gheorghe Zamfir invitat? Vă mândriţi că îl aduceţi pe letonul Mariss Jansons, dar Zamfir nu e peste mări şi ţări, e aici, acasă. Nu e loc de el? De ce e loc de Căciuleanu şi nu şi de Gheorghe Zamfir, cel mai complet muzician pe care îl avem, interpret, compozitor, dirijor şi pedagog, onorat pe toate scenele lumii, numai la Bucureşti, nu! De ce?*

Şi primesc acest răspuns stupefiant de la managerul oţios:

- Vai, aici mă convingeţi că am dreptate: haideţi să ne întoarcem la spectacolele festive dinainte de 1989: să includem şi folclorul în Festival ! Asta ar mai lipsi. Şi să o vedem pe doamna Suzana Gâdea în loja... Şi pe domnul Hegeduş în comisia de aprobare a programului.

Maestrul Zamfir are locul bine definit în cultura noastră şi prezenţa Domniei sale în Festival nu-i ridică nivelul artistic. Nici al Domniei sale, dar nici al Festivalului.

Maestrul Zamfir este şi va fi onorat şi pe scenele din România. Nu la Festival pentru că atunci veţi dori – pe lângă Domnia Sa – să mai apară şi alte nume ale folclorului românesc.

În ceea ce priveşte folclorul enescian – acesta nu are nimic în comun cu ceea ce doriţi Dumneavoastră să prezentăm pe scena Ateneului Român. Folclorul din lucrările enesciene este folclorul prelucrat, aşa cum apare el în lucrările compozitorilor şcolilor naţionale.

Deci, consider că aici trebuie totuşi să „delimităm apele" şi să nu dăm în „populismul" pe care dumneavoastră îl acuzaţi anterior...

*

Redau acum şi comentariul meu la interviu, pentru a vedea cu cine vâslim în barca hărăzită să promoveze muzica şi cultura română în lume:

Evident, era de aşteptat ca dl. Mihai Costantinescu să-şi apere cuibul. Ca să nu zic, moşia. Nu e primul caz când „cârmaciul" e insensibil la critică, deşi întrebările au un grad redus de subiectivitate,

Scanned with CamScanner

fiindcă am adunat opiniile oamenilor. Cred în continuare că problemele ridicate de mine au rămas / rămân fără răspuns, deocamdată. Nu am aflat cum se folosesc banii publici. Socoteala, monşer! Sunt trimis la Minister. Dar eu nu fac o anchetă poliţistă, ci una de critic, de observator public, care vrea transparenţă. Domnia sa nu şi-a asumat nici un regret, nici un eşec. Ba se dovedeşte total concesiv cu paranghelimea şi snobimea, cu proasta programare a concertelor, cu incompetenţii din presă care îl perie sau cu lipsa de concentrare a duratei Festivalului, de, leafa merge, cu cât e mai lung, punga e mai largă!

Cred că un manager trebuie să fie exigent. Iar fără Spirit Critic, nu există exigenţă adevărată. Un manager bun trebuie să fie foarte atent la critică. Trebuie s-o apere, să nu facă alergie sau să-i vină să scoată pistolul. S-o cultive chiar. Dacă ea nu există, trebuie să-i dea de gândit. Dar dânsul le ştie pe toate, are răspunsuri la toate, le face pe toate. Totul este, la nivelul ambalajului, perfect. Felul său „partinic" de a evita adevărul, printr-un limbaj alunecătoriu, confirmă că avem de-a face cu o echipă genială de... profitori, bine unşi cu toate alifiile. Totul prin învăluire, prin acoperire.

Acest limbaj protocolar îmi justifică atitudinea, adevărurile scrise în carte, îmi dovedeşte cât de inutil este acest interviu, poate pentru alţii să însemne ceva. Eu, în final, mi-am exprimat mulţumirile de rigoare, evident, a priori, dar rezultatul confirmă metoda căpuşelor. Căpuşă înseamnă lipitoare, parazit, impostor, altfel spus, un fel de cârjă, exact ce este „Bucureştiul creativ". Dacă nu ar fi lipit de Festival, nu ar fi nimic, ar fi o mizerie în plus. Acum ni se anunţă o altă căpuşă, sectorul 3, vom vedea ce va fi şi cu „Bulevardul Festivalului"! Vor scăpa oare bucureştenii de maidanezi!? Ni se spune că Bucureştiul trebuie să arate altfel în perioada desfăşurării Festivalului. Adică trei săptămâni. Dar în rest? Tot cu gropile, tot cu maidanezii? De ce să nu arate aşa, frumos, civilizat, tot anul? Ce face primarul Pasarelă? De ce nu se organizează şi Parade Day Festival, ca la New York, pe Fifth Avenue? Bietul Enescu! Primarul sectorului 3 va fi mai important decât el. Aşa cum e Costică la Sibiu. A gonflat Festivalul de teatru până a dispărut teatrul şi a rămas doar Mascarada, ţigăneala stradală.

Aşa se va întâmpla şi aici. Copia la copie trage. Ne facem că nu înţelegem ce-s căpuşele? Dar concesiile, datul din coadă şi clientela? Asta înseamnă încurcarea deliberată a borcanelor, disiparea voită a răspunderilor. *Divide et impera.* O atmosferă festivalieră ca un şlagăr simfonic, să-l cânte toţi snobii şi paranghelıştii pe Bulevardul Festivalului! De ce nu se împarte Festivalul în două, pentru melomani şi pentru melomaci (am arătat îndeajuns care e deosebirea)? Cota lui Enescu trebuie păstrată, să nu fie holenderizată, să nu coboare în stradă. Enescu nu e Mozart. Aşa cum isihasmul nu e vals vienez. Iar poporul nu trebuie confundat cu vulgul. Ignoranţa încurcă rău lucrurile. O tot scaldă. Eu prefer însă să spun ca Iisus: „*Scuip din gura mea tot ce-i căldicel!*"

Scanned with CamScanner

Nu se poate să mai existe această spoială democratică, de fapt, pură mentalitate comunistă, uniformizatoare, în care calitatea este amestecată cu populismul, cu masa lipsită de inițiere! Dacă dl. Holender a impus cota de 1 la 15, cum a declarat într-o conferință de presă, să mențină Festivalul așa, la o cotă înaltă. Nu să-l vândă ca la piață. Enescu nu e de vânzare! Parcă și văd „Bucureștiul creativ" cum aleargă, hei-rup și hâldop-hâldop, pe Bulevardul proaspăt asfaltat al Festivalului! Ce sărbătoare caricaturală, împăciuitoristă, ca în povestirea lui Eminescu despre Ermolachie Chisăliță, la care se adaugă plasatoare roz-bombon și popcorn! Mai urmează să se dea foc la Catedrala Mântuirii Neamului!

Mă bucur în schimb că dl. Constantinescu a acceptat formularea „simbol al identității României". Dar acesta trebuie să fie idealul, un deziderat de pus în practică întrucât Festivalul nu a ajuns încă aici, și nu va ajunge niciodată pe această cale, fiindcă este omorât de căpușe holenderiene, ca servilismul xenoman sau „Bucureștiul creativ".

Identitatea României a fost alterată de comunism, apoi de neocomunismul post-decembrist, care a pus în loc hoția și imitația unor realități din afară, neromânești. Valori ca Eminescu, Enescu sau Brâncuși se află în centrul spiritualității românești, al acestei sfere a specificului național, dar dacă există abateri de la focar, identitatea nu se atinge. Festivalul de la Sibiu imită Festivalul de la Edinburgh sau Avignon, așa cum Festivalul enescian le copiază pe cele de la Salzburg sau Aix-en-Provence (acum am cârmit-o spre Londra!). Dar acele Festivaluri străine au tradiție, un specific al lor, nu pot fi concurate. Ne alegem cu imitații sterile. Focarul enescian este isihasmul. Am scris o carte pe această idee, dar organizatorii Festivalului au ignorat-o, au refuzat sistematic să pună ideea ca o temă de dezbatere în cadrul Simpozionului. Așa cum s-au comportat și față de alt dar al meu, singurul film cu actori despre Enescu. Festivalul, în loc să se apropie de isihasmul enescian, se tot îndepărtează.

Evident, dacă aceste Festivaluri românești despre care vorbim ar fi private, nu ar fi treaba noastră, nu ne-am permite să dăm nici o lecție, nu am face atâta risipă de energie, dar sunt evenimente naționale, finanțate de la buget, de Ministerul Culturii, sunt organizate pe bani publici. Plus ca în joc se află „identitatea" României. „România contează", nu?! De aceea, spectatorul român are dreptul să ceară socoteală, să vadă cum sunt cheltuiți acești bani, în ce direcție? Cum i s-a cerut și Partahârbului de la ICR și s-a văzut ce fraude s-au produs. Gonflarea și politizarea nu constituie o direcție bună. Festivalul enescian este în mic România actuală, cu o identitate răvășită, alunecând în ceață, fără clarviziune. Vă place cum e, cum arată România actuală? Celui care este al doilea om în stat îi displace cuvântul Napoca și cere eliminarea lui! Iar purtătoarea lui de cuvânt a ajuns la cârma comunicării la Festival. Se lucrează cu repetenții, cu anti-românii. Însuși Holender e ca Guildenstern, cărui Hamlet i-a dat să cânte din flaut, dar sfidează elita muzicii românești. Dl. Constantinescu, care suferă de suficiență, nu va înțelege niciodată ce

Scanned with CamScanner

este elita – cheia dinamismului unei naţiuni – fiindcă nu înţelege Spiritul Critic, care nu poate conserva valorile în condiţiile când el justifică absurd comercializarea Festivalului, populismul, incultura, când îl transformă în „Cântarea României", când îl identifică pe Gheorghe Zamfir cu folclorul în sens superficial. Muzica creată de Gheorghe Zamfir este cultă, de inspiraţie folclorică, precum Rapsodiile enesciene. Poporul plăteşte ca acest Festival să fie şi naţional, nu numai internaţional! De altfel, acest atribut, internaţional, îl implică, îl presupune pe cel naţional, marchează doar faptul că evenimentul are loc şi cu participarea unor forţe străine. Cu un cuvânt, interviul este o dovadă peremptorie că Festivalul seamănă cu holenderii lui. Cred că am să mă despart de măgăoaia („căruţa") numită „Festivalul Enescu" şi am să rămân numai cu Enescu. Această primăvară explozivă, când natura în Central Park este un miracol, mă duce cu gândul la Romanian Cultural Garden din Cleveland, dar al magnatului John D. Rockefeller, unde se află statuia lui Enescu, care a cântat în orchestra oraşului o bună perioadă. Modelul enescian trebuie să ne fie călăuză. Acesta este mesajul lui George Georgescu, mare dirijor şi prieten al lui Enescu, care a fondat Festivalul „George Enescu". Iar marii muzicieni ai timpului, care l-au cunoscut şi iubit pe Enescu, au răspuns imediat iniţiativei. Ei au impus o cotă înaltă Festivalului.

Dar ce ne facem acum cu impostorii? Ei nu vor înţelege niciodată ce a spus Pablo Casals despre Enescu: „*The greatest musical phenomenon since Mozart*". Nici ce i-a spus lui Jorjac Regina Elisabeta, faimoasa Carmen Sylva, care i-a fost ca a doua mamă: „*Sângele să nu-ţi trădeze patria şi să nu te laşi molipsit de supracivilizaţia centrelor cosmopolite*". Dacă Festivalul a degenerat în asemenea hal, a devenit supergonflat, un simbol al crizei prin care trece ţara, o vacă de muls, un paravan „muzical" al corupţiei, nu mai este loc nici de elită, nici de Spirit Critic, nici de opoziţie adevărată. Să lansez aici această Istorie a devenit un nonsens. Eu i-am oferit un dar Festivalului, iar dl. Constantinescu zice că e „bişniţă". Am arătat ce nenorocire a fost cu lansarea în acest Festival a precedentei mele cărţi enesciene, **Vitrină şi culise**. Nu mai vreau să trăiesc aşa ceva. Nimeni, acolo, pare să nu mai aibă nevoie de adevăr, de valoare, de muzică. Nici măcar de oameni de bunăcredinţă, cinstiţi, care vor să pună o pietricică la Templul nevăzut al Festivalului. Dovadă cum îşi încheie dl. Constantinescu pledoaria, în chip foarte ruşinos, în stil leninist, cine nu e cu noi, e împotriva noastră, nu are ce căuta la Festival, ca un jandarm de la moşia managerială, adică impune înregimentare (fiindcă aşa cere placa imitaţionistă), avertizează, decretează cine poate primi şi cine nu acreditare (am discutat în carte ce haos există la acest capitol!). Nimic mai nociv pentru un mare eveniment decât să excludă opoziţia. Holenderii vor rămâne să se pupe şi decoreze între ei. Fericirea organizatorilor ar fi o critică „constructivă", care să le aducă numai osanale. Un Festival cosmopolit, fără românism, nu poate aspira să fie simbolul identităţii României. (IFIGE, p. 561- 566)

Scanned with CamScanner

Scanned with CamScanner

FESTIVALUL INTERNAŢIONAL "GEORGE ENESCU" – 2015

Preludiu

Cu două zile înainte de gongul ediţiei cu numărul XXII a Festivalului „George Enescu", am trecut pe la Sala Palatului, să-mi ridic acreditarea şi să văd unde va fi instalat standul unde îmi voi lansa cartea despre Istoria Festivalului (IFIGE). Surpriză: pe frontispiciul clădirii nu era încă instalat marele banner cu imaginea lui Enescu, cu sigla Festivalului şi toate celelalte, ce te impresionau altădată, îţi luau privirea, cu multe zile înainte de a începe festivalul.

Iar unii lucrători de la Sala Palatului, pe care i-am întrebat de ce?, spuneau că „în anu' ăsta gata, s-a terminat, a înţărcat bălaia". Cum, nu se mai ţine Festivalul? Se ţine, îmi răspunde un tip masiv, cu dinţi de viplă, aflat în mijlocul unor plasatoare, „dar e căzut rău, e vai de lume". Râdeau, se bucurau, parşivii! „Pe noi nu ne plăteşte, aşa că..." Aşa că trândăveau, în timp ce Simona Barbu, şefa biroului de presă, căra pliante, programe, afişe, pregătea biroul pentru Conferinţa de presă ce va avea loc.

A avut loc sâmbătă, 29 august, orele 13,30. Dar aşa cum mi-a spus d-l Ivan, unul dintre organizatori, cei care dau din gură sunt cârcotaşii Sălii Palatului, nu le convine că nu şi-au primit plicul. A înţărcat bălaia pentru voi, coropişniţelor!

Sigur, după cum ştiam de la ediţia trecută, această ediţie, din 2015, va fi mai austeră decât cele precedente, şi ca durată, şi ca facilităţi. De, Festivalul se desfăşoară în plină criză politică, în contextul în care şefii partidelor de la putere (Dragnea, Tăriceanu) declară că *„România e într-o stare de bălăceală în mocirlă"*.

Îi şi vedem cum se bălăcesc în mocirlă şi întind braţele după o cămaşă curată. Cămaşa curată a muzicii. Cu gândul la această primeneală, a venit la deschiderea Festivalului şi cuplul prezidenţial, stătea mască în loja lui Ceauşescu, să se inspire din **Carmina Burana**. Ceauşescu nu s-a inspirat, dar s-a inspirat Hitler. E poveste lungă, vom mai vorbi.

Sigur, nu am aflat de la Conferinţa de presă în ce constă austeritatea, la un buget de 28 de milioane lei (bani publici), dar am aflat în schimb, din Foaia Festivalului, scoasă de aceiaşi vâslitori de la „Adevărul", că marea gogoaşă din fruntea Festivalului, preşedintele onorific Ioan Holender, şi-a anunţat retragerea de la cârma marii corăbii enesciene, pe care a condus-o izbind-o de maluri, cum am arătat punctual în **Istoria** mea.

De altfel, o ziaristă română de la Agenţia de presă din Belgrad, melomană, fidelă Festivalului, spunea „bine că pleacă acest om plin de ifose,

orgolios, care nu se potrivea deloc cu imaginea modestiei lui Enescu". Mulţi speră să vină un om fără galoane şi ambiţii deşarte, precum Mihai Constantinescu, care a dovedit că este un organizator echilibrat şi mult mai orientat decât toţi. Sigur, aceeaşi doamnă îmi spunea că imaginea festivalului este stricată şi de purtătoarea lui de cuvânt, care „vorbeşte mult şi nu spune nimic". E aceeaşi Coţofană hoaţă, care a pus mâna pe comunicare şi pe o parte din fondurile Festivalului, fiindcă, pe lângă Piaţa lui, ele merg şi la o serie de căpuşe, cum ar fi evenimentul paralel „Bucureştiul creativ", o aberaţie, dar o vacă de muls pentru această Sperietoare.

Evident, nu există pădure fără uscături. Nu se poate face curat într-o lume obosită, mioapă, cum este şi Pasarelă Oprescu, primarul căruia nu-i este ruşine să revină în mijlocul ziariştilor după câte promisiuni a făcut la ediţiile precedente, când s-a jurat că ridică o sală nouă de concerte pentru marile orchestre. A uitat, dar **Istoria** mea consemnează păsăruicile muzicale ale acestui om, care la conferinţa ediţiei din 2011 era roşu la faţă, iar acum, nu vă vine să credeţi, este cadaveric! De, aşa e în politică, vii alegând, cu bujori în obrăjori, dar pleci aproape pe năsălie.

De aceea, ne vom ocupa doar de pădure, de muzică. Această ediţie a festivalului cuprinde 22 de zile de foc concertistic, din care nu vor lipsi programele de bază, tradiţionale, ale Festivalului, cum ar fi „Nocturnele" de la Ateneu. Vor fi peste 70 de concerte în săli şi multe în aer liber, cu participarea a 2.500 de artişti străini şi 500 români. Ne vom reîntâlni cu multe celebrităţi care se simt ca acasă pe scenele Festivalului. În premieră absolută vor fi Filarmonica din Berlin şi San Francisco Symphony. Dar curiozitatea mea se va îndrepta spre orchestrele şi soliştii care vor interpreta cele 22 de lucrări enesciene, cuprinse în programul lor.

Vă invit la un maraton muzical, să urmărim împreună ce se repetă şi ce face diferenţa, în marile evenimente muzicale ale Festivalului „George Enescu".

Sub semnul „iuţirii de sine"

Festivalul s-a deschis cu o sărbătoare românească, adică cu Orchestra Română de Tineret, la Sala Palatului, şi cu un concert extraordinar al Corului „Madrigal", la Ateneul Român. Care a susţinut un program de muzică corală pus sub semnul Renaşterii şi Muzica Nova.

Nu prea s-a îngrămădit melomanimea, să o vadă pe longilina Anna Ungureanu cum îi ţine umbra lui Marin Constantin, într-o super-rafinată armonie preclasică, din care nu au lipsit piese de Guillaume de Machaut, William Byrd, Thomas Morley, Cristobal de Morales, Tomas Luis de Victoria, Roland de Lassus, Giovanni Pierluigi de Palestrina, Gesualdo da Venosa sau Claudio Monteverdi.

Vocea umană nu poate fi egalată de nici un instrument. S-a străduit să ne contrazică Ansamblul Codex, care alterna cu vocile îngereşti ale corului. Cu instrumente vechi, cei cinci instrumentişti ai Ansamblului au cântat muzică veche din Transilvania, dansuri valahe sau melodii din Codex Caioni. Sigur,

Scanned with CamScanner

strădania este în spiritul lui Jordi Savall, faimosul muzician spaniol care descoperă şi actualizează muzica veche. Cu un cuvânt, muzică rafinată, celestă, din care nu a lipsit însă nervul, ritmul pământesc.

Păcat că renumitul cor nu a inclus şi câteva lieduri de George Enescu. De fapt, păcat că în Festivalul „Enescu" nu există şi o secţiune dedicată muzicii vocale enesciene. Marele nostru compozitor a compus 55 de lieduri. Se cunosc doar cele pe versuri de Clément Marot. Dar nu se cunosc cele 5 lieduri pe versuri de Rimbaud şi cele, multe, pe versuri de Carmen Sylva, total interzise în comunism, iar mai nou neglijate din repertoriile Filarmonicii, orchestrelor şi corurilor naţionale.

Muzicologul Viorel Cosma i-a propus lui Ioan Holender ca pe scena Festivalului să existe şi ele, ba să existe un concurs de lieduri enesciene. Dar d-l Holender a spus că Enescu, la capitolul muzică vocală, a compus *„puţin şi prost"*, aşa cum a afirmat-o în două rânduri public, la conferinţele de presă care au deschis ediţiile trecute ale Festivalului. Domnia sa se pare că nu a auzit de **Oedipe**, care l-a făcut faimos pe Enescu. Scuze, sigur că a auzit, că doar e cântăreţ de operă la bază, deşi la opera din Viena a fost manager. Dar probabil s-o fi muncit să cânte vreo arie enesciană şi nu

i-a mers şi atunci a decretat că nu e bună! Degeaba colegul său, José van Dam, i-a spus că **Oedipe** este o operă a viitorului. Sau opera **Oedipe** nu intră în categoria muzică vocală?

Doi compozitori au devenit faimoşi cu o singură operă scrisă, Beethoven, cu **Fidelio**, şi Enescu, cu **Oedipe**. Apoi domnia sa nu cunoaşte poemul vocal simfonic **Vox Maris**, o bijuterie a genului, dar mai ales capodopera incontestabilă, **Simfonia a III-a cu cor**. Magnifică! O va ataca şi Royal Liverpool Philharmonic Orchestra, *„cea mai bună orchestră rusă din afara Rusiei"*, cu Vasily Petrenko la pupitru, evenimentul de vârf al festivalului. În seara de 17 sept., în pauza concertului, am şi eu onoarea să lansez **Istoria** festivalului. Dublă bucurie, deci!

Nu se pune, aşadar, problema lui Enescu, care a compus genial şi muzică vocală, ci problema directorului longeviv al Festivalului, care ar trebui să mai studieze şi să-şi ceară scuze. Chiar şi în al 13-lea ceas! Un adevărat om de cultură, un artist, nu este descalificat când îşi recunoaşte o greşeală. Dimpotrivă! Noi, românii, suntem creştini şi iertarea ne este măsură.

*

Şi un semnal ar fi încă din start: e pentru prima oară când Ioan Holender nu apare pe scenă să politizeze încă de la deschidere festivalul (prezenţa prin absenţă este marca principală a unui bun organizator), iar acest fapt a fost de bun augur, fiindcă concertul Orchestrei Române de Tineret a fost de excepţie. Evident, datorită acestui spiriduş al dirijoratului, care este Kristjan Järvi, american de origine estoniană, fratele lui Paavo Järvi, care a fost prezent la ediţia precedentă a Festivalului. O familie de muzicieni. S-a născut la Tallinn, în 1972, dar când Kristjan avea 7 ani, părinţii au emigrat în Statele Unite. El a

Scanned with CamScanner

început studiile la Manhattan School of Music, a urmat University of Michigan, apoi zborul său a fost de neoprit, în America şi pe tot pământul.

Ceea ce a luat Kristjan de la Paavo, este uitătura în sală, să nu mişte nimeni. Şi, normal, geniul muzical. Dar, în rest, Christian este un miracol. E mai nonconformist decât Nigel Kennedy. A făcut o demonstraţie de ceea ce înseamnă inventivitate în muzica clasică. Felul lui de a dirija este exploziv. Total sportiv. De altfel, a şi venit îmbrăcat nu în cămaşă şi papion, cum se întâmplă frecvent la astfel de concerte, ci cu o bluză neagră pe gât. Iar mişcările sale parcă erau rupte din **West Side Story**. Sărea pe pupitru, făcea mişcări de kinogramă, imprima un ritm fantastic orchestrei şi corului.

Evident, valoarea unui dirijor se cunoaşte după repertoriul pe care îl cântă. Şi Kristjan Järvi a ales ceva fantastic: Enescu, Sibelius, Carl Orff. **Rapsodia I** de Enescu a dirijat-o cum nu am mai văzut de la Celibidache, din 1970, când a condus în Festival orchestra din Stockholm, care m-a făcut să scriu poemul **Dansul celib** (vezi **Istoria**, p. 22). Adică tânărul Kristjan dansa pe ritmurile muzicii populare care i-a inspirat lui Enescu prima rapsodie scrisă la 20 de ani. Este o rapsodie în stil pur popular, care ia din folclorul românesc esenţa lui, care este „iuţirea de sine".

Această caracteristică a folclorului nostru, Enescu o marchează de la prima notă la ultima. Este cea mai fantastică demonstraţie de prelucrare cultă a izvorului popular, a unor cântece culese chiar de tânărul compozitor, precum **Am un leu şi vreu să-l beu, Hora lui Dobrică** sau o sârbă şi o bătută. Rapsodia a doua este mai apropiată de simfonism, dar prima rapsodie este pur folclorică. Maniera compoziţională seamănă cu **Bolero**-ul lui Ravel. Enescu şi Ravel au fost buni prieteni şi e posibil ca Ravel să-i fi demonstrat şi el, pe o inspiraţie iberică, această manieră, pornind de la un instrument, care anunţă tema, la un crescendo, cu explozia finală a ansamblului, care la Enescu poartă amprenta faimoasei **Ciocârlii**.

Evident, Enescu era tânăr, fraged. Şi Järvi l-a trăit perfect. Acest lucru a făcut diferenţa faţă de dinozaurii lui Holender, tot felul de dirijori îmbătrâniţi. E nevoie ca Festivalul să întinerească, am spus-o de atâtea ori. Şi Järvi a adus acest suflu tânăr. Totul a fost tineresc, viu, proaspăt, aprins, evident, cu excepţia Sălii Palatului, îmbătrânită rău, nepotrivită, care falsifică orice concert. De pildă, câteva doamne de pe rândul 2, locurile 4, 5, 6, mi-au spus că s-a auzit prost concertul pentru vioară al lui Sibelius, total distonant, deşi la vioară cânta Sarah Chang, copilul minune al violonisticii mondiale, cea care a debutat cu New York Philharmonic la 8 ani! Păcat că se aduc asemenea valori, unicate, într-o sală făcută pentru congresele PCR! Dar cei doi americani nu au ţinut seama de nimic, poate nici nu ştiau de acest neajuns, şi s-au străduit să fie la înălţime, să arate melomanimii bucureştene adevărata esenţă a muzicii, *iuţirea de sine*, caracteristică sută la sută tinerească, apropiată de esenţa naturii umane, inocenţa. A dominat numai jocul, numai plăcerea exuberantă de a fi. O demonstraţie de atletism muzical. Cum ne-a impresionat la ediţia 2011 şi John Axelrod. Americanii au în sânge această chemare spre inocenţă. Totul a emanat energie pozitivă, vitalitate.

Scanned with CamScanner

Rapsodia I este modelul exuberanţei. Şi finlandezul Jean Sibelius şi-a scris concertul în tinereţe, iar partea a treia parcă e o variantă a rapsodiei enesciene, adică are un ritm drăcesc. Ce să mai vorbim de oratoriul **Carmina Burana**, scris de Carl Orff în plină maturitate tinerească?! Datează din 1937. Un fenomenal imn închinat iubirii, echivalentul sonor al **Cântării cântărilor**, aşa cum demonstrez în **Istoria** mea (p. 154-157), unde ofer şi traducerea textului cântat în limba latină (păcat că acum, la concertul lui Järvi, nu s-a oferit şi varianta în limba română a textului). Numai că elogiul iubirii, sub semnul primăverii, este redat cu o forţă olimpiană, zeiască, în maniera **Nibelungilor** lui Wagner.

Carmina Burana este modelul triumfalismului şi vitalismului uman. Viaţa este opusă iluziei de orice fel, de aceea domină serbările câmpeneşti ca în utopia lui Rousseau sau în tablourile ţărăneşti ale lui Bruegel. Sunt momente de mare elan, cu ecouri din **Oda bucuriei** şi până la pagini funambuleşti. Tot ce e vital înseamnă energie, tinereţe, entuziasm, exuberanţă. Nu întâmplător Germania nazistă a făcut din acest oratoriu imnul ei preferat, de aceea Carl Orff, care a scris trilogia **Trionfi**, în consens cu triumfalismul epocii, este cel mai controversat compozitor german al timpului. **Carmina Burana** are tot ce înseamnă iuţire de sine, nervul ameţitor, care te înalţă, te face să zbori, să crezi că lumea toată e a ta. Recunoaştem în ea sonorităţi din tot ce înseamnă patos, de la Bach la Mussorgsky, de la Wagner la Sostakovici sau la poeme ca **Peer Gynt**, o creaţie a geniului uman în frăgezime.

Pentru mulţi melomani Festivalul a început cu un apogeu. E bine s-o ţină tot aşa întrucât după apogeu, nu mai urmează nimic, adică „Bucureştiul creativ"!

Serile lui Mehta

Mi-aduc aminte când l-am cunoscut prima oară pe Zubin Mehta. În 1967. Când, după concertul beethovenian de la Sala Palatului, a ieşit pe la intrarea artiştilor, acolo îl aştepta o mulţime de lume, care, când el a apărut, fanii l-au asaltat. Am reuşit să ajung şi eu lângă el şi să obţin un autograf pe programul concertului. Eram student la matematică şi el era pentru a doua oară prezent la Festivalul „George Enescu". Prima oară venise în 1964, la a treia ediţie. Avea 28 de ani. Cum trece timpul! E cel mai vechi invitat al Festivalului. De atunci a fost oaspetele lui permanent. Când zici Festivalul „George Enescu", zici automat Zubin Mehta. Sau Fachirul (s-a născut la Mumbai, în 1936). Era suplu, un tânăr dirijor în plină afirmare, o stea în apariţie fulminantă. Ne fascina pe toţi, cu privirile lui de fachir. Ţin minte că îl identificam cu Beethoven. Avea figura aceea leonină a lui Beethoven tânăr. Şi dirija **Simfonia destinului** ca un leu furios.

Mehta (se pronunţă Meta) era simbolul muzicianului rebel, ceea ce am văzut că este azi un Kristjan Järvi. Şi nimic nu se potriveşte mai bine acestei imagini decât Beethoven şi muzica lui, cel care, mai ales prin **Simfonia a 9-a**, a desprins muzicianul, până atunci înregimentat într-o subordonare feudală (majoritatea muzicienilor lumii erau angajaţi la curţi regale sau aristocratice), şi

Scanned with CamScanner

i-a dat independenţa pe care i-o cunoaştem. Beethoven a rupt lumea muzicii în două, el a adus schimbarea radicală.

Îndrăgostit de Beethoven, de muzică în general, nici nu ştiam în ce epocă trăiam. Muzica m-a făcut nici să nu ştiu sau să nu-mi pese că trăiam în plin post-stalinism. Iar Festivalul „Enescu" a fost mereu ca o evadare, cum este şi azi, când oamenii politici, cei mai responsabili, din fruntea ţării, declară că "ne bălăcim în mocirlă". Poate ei, eu, nu. Am muzica. Îl am pe George Enescu. Pe care ticăloşi afoni ca ei l-au răstignit, l-au alungat din România şi l-au obligat să moară departe de ţară.

Da, fiindcă istoria şi muzica au „evoluat". Dovadă că lucifericul Zubin Mehta a venit în trei picioare, adică sprijinindu-se de un baston şi dirijând pe un scaun înalt instalat pe pupitru! Nemiloasă evoluţie. Leoninul răstignit pe un scaun. Agila panteră de ieri aproape imobilizată. Mi-a adus aminte automat de Ionel Perlea, care dirija imobilizat într-un cărucior. Sacrificii pe altarul muzicii. Iar reperul meu absolut, Beethoven, a dispărut. Azi cine îl mai cântă? M-am uitat în tot programul Festivalului. Sunt peste 70 de concerte şi Beethoven apare doar de patru ori! Este, ca să nu fie. Nici Mehta nu-l mai cântă. El, rebelul dirijor, pare să-l fi uitat.

*

A venit însă acum tot cu un program de rebel, în fruntea lui Israel Philharmonic Orchestra, unde a fost ales director pe viaţă, ca să şocheze melomanimea Bucureştiului, care totuşi l-a aplaudat minute în şir în picioare. L-a aplaudat pe el, ca reper al Festivalului, ca reper al prieteniei cu poporul român, al fidelităţii creatoare.

Dar repertoriul pe care l-a ales, de o unitate perfectă, îi este străin. A fost un chin pentru melomaci, oameni învăţaţi cu şlagăre simfonice, să asculte Schönberg, **Simfonia de cameră nr. 1**, şi greoaia **Simfonie nr. 8** de Anton Bruckner. Iar în seara următoare, la fel de dificila **Simfonie nr. 9** de Gustav Mahler. Deci muzică atonală şi post-wagneriană, muzică apocaliptică, aşa cum sunt definite simfoniile lui Bruckner şi Mahler. Simfonia lui Bruckner chiar se şi numeşte **Apocaliptica** şi a fost dedicată Împăratului Franz Joseph I al Austriei şi are mai multe versiuni. Muzică foarte complicată, atipică, pentru culegătorii populişti ai Festivalului.

Dar se spune, însuşi Mehta o spune, că Mahler şi Bruckner sunt ultimii mari romantici, mai beethovenieni decât Beethoven, prin forţă şi lungimi. Practica furibundă a contrastelor, a alternării tonurilor joase şi înalte, cu finaluri între părţi abrupte, ca într-un montaj brusc, ca o frână de circulaţie, prevede nu numai muzica atonală, dar şi cinematograful avangardist.

Iar muzica atonală a lui Arnold Schönberg este folosită curent în ilustrarea sonoră a filmelor SF. Sonoritatea polifonică a **Simfoniei de cameră**, prin unisonurile succesive, creează o atmosferă cosmică, transfigurată, extatică. Metha chiar spune despre piesa aleasă că *„este atâta muzică aici încât din materialul sonor s-ar putea compune nouă simfonii diferite"*.

Scanned with CamScanner

În timpul concertului, am stat lângă o fetiţă de zece ani, pe care mama ei spune că o duce frecvent la Ateneu, mai ales la concertele care se dau pentru copii. Dar acum, în pauză, fetiţa mi-a spus că nu a înţeles nimic. De ce? Şi i-am explicat. Fiindcă nu are melodie. Nu e o muzică tonală, ci atonală. Muzica la care eşti educată tu are melodii, nu? Melodiile sunt poveştile muzicii. Când asculţi o melodie simfonică, imediat îţi compui în minte o poveste. Voi, copiii de la acele concerte educative, nu faceţi un concurs de poveşti, cine şi-a imaginat o poveste mai ingenioasă când aţi ascultat o piesă de Schubert, Strauss sau Ceaikovski? Percepem muzica clasică prin poveşti. Dar aici, la Schönberg, nu mai avem nici o logică, fiindcă orice melodie care pare să se înfiripeze, este destrămată. Mereu se dezleagă, ceea ce începe să se lege. Apare o altfel de logică fiindcă instrumentele nu mai dublează sunetul ca într-o simfonie clasică, ci sunt soliste. Fiecare instrument cântă pe limba lui, ca păsărelele într-o poiană. E o anti-poveste. E pe bază de voce interioară. Aşa e avangarda. De aici a început şcoala dodecafonică vieneză, muzica serială, muzica pe computer. Care e necesară, fiindcă ea contribuie la progresul muzicii, al artei. De fapt, avangarda consolidează muzica bună, ceea ce are durată. Fetiţa a înţeles şi se pare că am câştigat pentru muzica bună un nou meloman. Sau poate un viitor muzician, mai ştii?!

Pentru Mehta, *Adagio*-ul Simfoniei lui Bruckner, o emanaţie mistică, ecou al educaţiei religioase de la Mănăstirea Sf. Florian, de lângă Linz, unde tatăl său fusese organist, este „*unul dintre cele mai cutremurătoare momente din istoria muzicii*". Sigur, e un punct culminant, în care contrastele totale se anulează într-o apocalipsă sonoră. Iar toată simfonia lui Mahler aleasă de el s-o cânte aici, cu experimentata orchestră din Israel, oaspete şi la ediţia trecută a Festivalului, continuă această stare apocaliptică, mefistofelică.

De altfel, când Mehta a descoperit muzica lui Mahler, la Viena, în anii '60, pe când era student la Academia de muzică, se spunea acelaşi lucru şi despre simfoniile lui Mahler, care erau ca şi interzise, dat fiind că ele, prin ritmurile lor mărşăluite, ar fi anticipat nazismul. Oricum, au fost apreciate de Hitler, deşi nu atât de făţiş precum muzica lui Wagner întrucât Mahler a fost evreu. Atunci când dirijorul Bruno Walter a înregistrat **Simfonia nr. 9**, casa de discuri i-a impus un reducţionism tragic. Mehta regretă că Mahler a murit prea de tânăr şi nu a putut să-şi termine inovaţiile, dar evocă prietenia lui cu Alma Mahler, soţia compozitorului, care îi conservă manuscrisele.

Marea problemă este să lupţi cu prejudecata că muzica lui Mahler ar fi vulgară. Mehta crede că această prejudecată se datorează faptului că „*Mahler se întoarce la originile muzicii folclorice*" şi ni se pare că în unele partituri ar cânta „*o orchestră de provincie*". Dar **Simfonia nr. 9** nu are nimic vulgar, dimpotrivă, e bazată pe un rafinament contrapunctic. Oricum, nu trebuie nimic estompat, dirijorul e dator să lase muzica să vorbească pe limba ei, aşa cum ea a fost creată. Iar spectacolul sonor este total, fiindcă simfonia îşi schimbă tonalităţile, ca într-o plasmă psihedelică, începe în Re major, trece prin Do şi La major şi se încheie în Re bemol major. Şi Bruckner, şi Mahler, care au asimilat profund clasicismul, fac trecerea spre muzica atonală a viitorului.

Scanned with CamScanner

Sigur, Mehta rămâne un rebel. Dovadă că el l-a cântat continuu pe Enescu. I-a cântat acum câţiva ani poemul **Vox Maris**, şi l-a ales şi acum. L-a dirijat cu sprijinul corului Filarmonicii "George Enescu". Şi a fost cât se poate de minunat. Cât se poate. Cât a permis acustica. Fiindcă marea dramă pentru Mehta – şi pentru noi! – rămâne Sala Palatului, care nu permite ca acest poem să fie interpretat aşa cum l-a conceput George Enescu, cu vocile cântând în afara scenei, pentru a obţine un efect ca de ecou.

Polifonismul poemului şi vocile umane conturează şi mai bine metafora destinului. **Vox Maris** face să ne imaginăm parabola lumii ca o arcă a lui Noe, cuprinsă de furtună, brăzdată de glasuri în disperare, ca nişte strigăte de pescăruşi, şi salvată la liman, când totul devine de o seninătate şi linişte olimpiană. De altfel, tema Destinului, cu reverberaţii mistice şi liturgice, leagă profund pe cei trei mari compozitori, Bruckner-Mahler-Enescu (să nu uităm că Mahler i-a dirijat lui Enescu **Suita I** într-un turneu american). Însă finalul simfoniei lui Mahler, care, după lungul tumult mistuitor, haotic, contrastant, se termină în note joase, timp de câteva minute, când corzile fac să nu se audă nici musca, a fost un fiasco în Sala Palatului.

Şi acum Zubin Mehta a reluat propunerea de a se ridica la Bucureşti o sală nouă, bună, pentru marile orchestre, fiindcă şi Enescu, şi melomanii români, care continuă să umple până la refuz sala, merită acest lucru, iar ţara poate să o facă. Este imperios necesar (şi urgent!) să se ridice acest Templu al Muzicii. E un gest care ar desprinde, în sfârşit, festivalul, muzica, România, de comunism, fiindcă Sala Palatului rămâne pe veci o marcă a comunismului, ea fiind construită pentru congresele partidului comunist, nu pentru muzică. De aceea, are o acustică proastă.

Muzica minunată care se cântă aici scârţâie, e bolnavă, distonează, fiindcă muzicienii sunt constrânşi să cânte într-o sală improprie. Festivalul încă geme sub această pecete. Concertul pentru vioară de Sibelius, cântat în deschidere de Sarah Chang, a fost un dezastru! Nu e bine. Nu e normal. După acel concert, organizatorii trebuiau să-şi facă valiza sau să spună stop, nu se mai poate, trebuie făcut ceva! Opriţi mocirla politică în care vă bălăciţi, terminaţi cu tot felul de investiţii absurde şi faceţi Templul Muzicii, necesar ca aerul dacă vreţi ca România sacră să respire!

Missa Eternului Feminin

Aşa se mai poate numi **Simfonia nr. 8** în Mi bemol Major de Gustav Mahler (1860 – 1911), care a fost cântată în Festivalul "George Enescu" de Orchestra Naţională Radio, flancată de trei fantastice coruri (al Filarmonicii, al Radiodifuziunii şi corul de copii Radio), avându-l la pupitru pe un năstruşnic dirijor, tânărul german Cornelius Meister (n. 1980, Hanovra), care s-a încumetat să atace una dintre cele mai complexe simfonii ale geniului uman, la concurenţă cu **Oda Bucuriei** lui Beehoven, ba chiar cu **Missa Solemnis** întrucât şi Simfonia lui Mahler este în esenţă o lucrare religioasă.

Scanned with CamScanner

Decenii la rând, Mahler a stat în umbra titanului de la Bonn, dar şi a titanului de la Weimar, Wagner, a fost complet marginalizat de nazism, pe motiv că era evreu, deşi naziştii, cu Hitler în frunte, au asimilat opera lui ideologiei lor, împreună cu muzica lui Wagner. Un alt motiv ca simfoniile lui să nu fie cântate nici în Israel. Abia după al doilea război mondial, Mahler a început să fie recuperat, pus în drepturi şi treptat, treptat geniul lui să fie cunoscut şi recunoscut. Acum el se cântă pretutindeni, inclusiv la Festivalul „Enescu".

Simfonia nr. 8 a fost cântată şi la ediţia 2007 a Festivalului de Filarmonica din Dresda, Corul Naţional al Spaniei şi Corul de copii al Filarmonicii din Dresda. Ea este cunoscută ca „Simfonia celor 1000", dat fiind că la prima audiţie (München, 12 septembrie 1910) au participat 853 de cântăreţi şi 171 de instrumentişti.

Dar dincolo de acest număr, lucrarea este o sinteză, Mahler spunând că simfoniile anterioare au pregătit-o, au fost preludii subiective, cu caracter tragic, pe când aici „*totul este sursa celei mai mari bucurii*".

Şi bucuria vine din start, prin invocarea Sfântului Duh. Partea aceasta se numeşte *Veni creator spiritus* şi are la bază textul latin al călugărului Hrabanus Maurus (sec. IX). Încă din prima frază muzicală este evocat Duhul Sfânt: „*Vino, Duh Sfânt, umple cu graţia divină inimile celor pe care i-ai creat. Întăreşte trupul nostru slab cu forţă veşnică. Aprinde lumina simţurilor noastre...*" Acest fantastic apel este exprimat cu forţa întregii orchestre, a corurilor şi a soliştilor. I se contrapune, evident, răul. De aceea, Duhul Sfânt este chemat să facă şi această minune: „*Alungă duşmanul şi fereşte-ne de rele*". Duhul Sfânt este numit şi „*Paraclet*", forma veche, din greceşte, a Duhului Sfânt. "*Paraclet, tu eşti Mângâietorul*". Apoi: „*Tu, cel ce eşti primul deget al dreptei Domnului, / Ajută-ne să credem veşnic!*"

Această credinţă eternă trebuie să aibă ca suport pacea, de aceea i se cere Duhului Sfânt: „*Întăreşte legăturile de pace!*", ca în finalul primei părţi să se cânte „*Glorie Tatălui Sfânt, Tatălui şi Fiului, şi Paracletului...*"

A doua mare secţiune este de natură filosofică şi se bazează pe poemul dramatic **Faust** al lui Goethe, partea finală, care evocă ideea Eternului Feminin, identificat cu Fecioara Maria, care s-a sacrificat „*Pentru Fiul tău, / Când – roată / îl huleau toţi fariseii*". Versul lui Goethe este „*Etern-Femininul ne trage-n sus!*"

În esenţă însă, Mahler a atacat natura condiţiei umane, care este una tragică. Ea poare fi depăşită numai prin Cunoaştere şi Iubire. Sunt ideile marilor opere ale omenirii, de la Platon la Dante şi Goethe. Fiinţă profund existenţialistă, Mahler trece de la angoasele propriului eu la ideal, la puritate absolută, la ilustrarea „*etern-femininului ce-nalţă în tării*". De altfel, Mahler a trecut prin alte etape de eliberare, precum Resurecţia din **Simfonia nr. 2** şi Renunţarea la tentaţiile lumii exterioare din **Simfonia nr. 3**, bazată pe textul lui Nietzsche **Aşa grăit-a Zarathustra**.

Căutările şi frământările compozitorului au dus la acest final apoteotic, la eliberarea în spirit. Este o totală dăruire exprimată la unison, deşi contrapunctic de orchestră, coruri şi solişti, unul şi unul, stele ale scenei mondiale (din

Scanned with CamScanner

Germania şi România): Erika Sunnegardh, Aurelia Florian, Cellia Costea, Michaela Selinger, Liliana Ciucă, Stefan Vinke, Sorin Coliban, Şerban Vasile. Vocile sunt divine. Ca să exprime mai plastic ideile din finalul poemului gothean, Mahler a inventat ceea ce se numeşte „vorbirea cântată" (*sprächgesang*), ce va deveni baza şcolii expresioniste.

Evident, tumultului mistic din *Veni creator spiritus* îi urmează o pace pământească, prin evocarea naturii, a unor peisaje pur romantice. După această introducere sacră, în forţă ameţitoare, sufocantă (Hymn), urmează partea a doua, lentă (Scherzo), în care este evocată natura, iar soliştii o evocă prin peisaje romantice, cadru în care apare iubirea (Die Geburt des Eros / Naşterea lui Eros). Sopranele devin Crainicele iubirii. În acest context este evocat Iisus, sunt evocate minunile şi patimile sale, apoi mântuirea, căinţa şi pocăinţa (Adagio: *Caritas* / Iubire creştină).

Se creează astfel transfigurarea pură: „*Aici, intangibilul, evidenţă devine*". Şi cauza este din nou invocată: „*Etern-Femininul ne trage-n sus!*"

Totul este monumental, aceste evocări sunt în maniera wagneriană din ciclul Nibelungilor. Muzica nu are graniţe, nici între compozitori, nici între interpreţi, nici între cer şi pământ, nici între ţări.

Iată că şi România are muzicieni de mare clasă, de înălţimea străinilor văzuţi în Festival, pe care dl. Holender, cât a condus acest festival, i-a departajat de români prin raportul valoric şi financiar de 1 la 15! Dar Cornelius Meister nu a mai făcut această diferenţă şi a aplaudat prestaţia interpreţilor români, instrumentişti, corişti şi solişti. Fantastice forţe muzicale ale României, care în ţara lor merită o soartă mai bună!

Simfoniile unuia dintre cei mai dificili şi controversaţi compozitori ai lumii, Gustav Mahler, sunt tălmăcite, de la o ediţie la alta a Festivalului, de muzicieni din toată lumea, inclusiv de români. În seara precedentă l-am admirat pe Zubin Mehta, care, cu orchestra din Israel, a interpretat **Simfonia nr. 9** în Re major, ca o cortină finală, după această monumentală împăcare cu sine, cu lumea şi cu Dumnezeu, care este **Simfonia nr. 8**, monumentală şi ca durată (90 de minute), un adevărat tur de forţă pentru orice muzician.

E o partitură mistico-romantică, în care se ajunge la identitatea dumnezeirii cu iubirea, pornind de la invocarea Duhului Sfânt şi terminându-se cu evocarea Eternului Feminin. Şi mereu există o interferenţă între corurile mixte, corul de copii (Îngerii) şi partiturile solistice, cu arii bine dozate pentru soprană, bas, bariton sau alto. La care se adaugă alămurile grupate într-o lojă a sălii, la balcon, de unde trompetele sună ca nişte goarne îngereşti. Şi din cealaltă parte a sălii, tot de la balcon, o voce de alto le răspunde, creând o punte sonoră între lumi. Totul este o rafinată gridophanie, o revelaţie a unei reţele muzicale ca o pânză de note solemne.

Indiscutabil, o simfonie copleşitoare, ca o nouă **Missa Solemnis** a lumii. Vocaţia religioasă a lui Mahler se vede aici, prin apelul la un text liturgic, căruia îi conferă lumina spirtului omenesc, prin mesajul goethean al iubirii pentru om (O, Mensch! / O, Omule!).

Scanned with CamScanner

Un oaspete insolit: Berliner Philharmoniker

Deşi preşedintele onorific al Festivalului „Enescu", vienezul Ioan Holender, e la toartă, cum se pune, cu muzicienii germani, totuşi până acum nu a reuşit să convingă faimoasa orchestră Berliner Philharmoniker să vină la Bucureşti. Şi reuşeşte acum, când pleacă. De ce pleacă? A spus-o public fanul său declarat, muzicologul Viorel Cosma, motivând de ce preşedintele nu i-a onorat lansarea cărţii sale despre Ateneu: fiindcă nu mai poate, cică, să fie directorul unui Festival care nu are o sală de concerte pentru marile orchestre, fiindcă Sala Palatului e pentru şedinţele PCR. Adică a descoperit acum acest lucru, în 2015? Dar muzicienii români şi ai lumii ştiu acest lucru din 1961, când a fost inaugurată, la ediţia a doua a Festivalului. Nu ştia acest lucru când a acceptat să conducă Festivalul? De ce nu a renunţat din capul locului? Ar fi tras un semnificativ semnal de alarmă! Dar ne-ar spune că el nu e Vasile Roaită. Sigur că nu e, fiindcă Vasile Roaită e un simbol al semnalului de revoltă, pe când Holender ce simbol e? De măscărici, cum a dovedit şi prin discursul din seara concertului berlinez (nu s-a putut abţine, nu-i în firea lui ţeapănă de a fi prezent prin absenţă). Iar de când e dânsul preşedinte, din 2003, toţi s-au plâns de Sala Palatului şi i-au cerut să forţeze mâna guvernului care l-a numit, apoi nesimţiţilor de la Primăria Capitalei, Ministerul Culturii (Iorgulescu) şi alte firme cu granguri (Ţiriac) care au bătut toba cu promisiuni, că fac o sală nouă de concerte, mult aşteptatul Templu al Muzicii.

Acum aflăm că muzicienii mari îl refuză când aud că trebuie să vină la Bucureşti, să cânte într-o sală improprie! Acesta să fie motivul pentru care nu a venit la lansarea cu pricina? Dar de ce acum Berliner Philharmoniker nu refuză? Şi a venit! Şi de ce Radu Lupu, care declarase de câteva ori că el nu mai vine la Festival atâta timp cât e obligat să cânte în această sală, a venit totuşi în 2013 şi a cântat, chiar în această sală!?

Încurcate mai sunt căile minţii unora, care nu sunt căile Domnului. Cauza reală sunt banii şi faptul că dl. Holender nu mai este dorit de nimeni. Şi-a umplut traista, gata, inaf (*enough*)! Aroganţa sa nu e pe potriva modestiei genialului nostru compozitor, care dă numele Festivalului.

Aşadar, după zeci de ani de negocieri, cum aflăm de la directorul Artexim, Mihai Constantinescu, Berliner Philharmoniker a venit. Nu venise din alte motive, din raţiuni practice, de deplasare, legate de probleme organizatorice: „Până nu au fost convinşi că, în România, putem să le oferim toate condiţiile în ceea ce priveşte organizarea unui concert nu au acceptat să vină, invocând motive". Şi apoi, aceşti muzicieni sunt foarte solicitaţi şi ocupaţi. Dovadă că nu au stat în România nici 24 de ore. Şi, deci, nu au oferit şi un al doilea concert, cum fac de regulă celelalte orchestre, să aibă timp să ne cunoască... ospitalitatea. Dar poate vor reveni la ediţia viitoare.

Unii spun că Berliner Philharmoniker, cu data de naştere 1882, nu ar fi o orchestră mobilă, flexibilă, ci un colos cu picioare de lut, care se deplasează anevoie, ca ursul german ce se lasă greu mânat din bârlog. Aşa se spune şi despre Concertgebouw, din acelaşi top. Dar nu contează astfel de raţiuni, important este că ne-am aflat faţă în faţă, în hulita Sala a Palatului, cu berlinezii

Scanned with CamScanner

de la Filarmonică! Dar ei nu au venit singuri, au venit cu un Sir, cu dirijorul englez Sir Simon Rattle (n. 1955, Liverpool), o legendă vie, care nu ne-a prezentat muzică germană, cum ne-am fi aşteptat, ci din alte zări, în primul rând de la el de acasă: **Variaţiunile pe o temă de Frank Bridge** op. 10 de britanicul Benjamin Britten şi **Simfonia nr. 4** în Do minor de Dmitri Şostakovici, o partitură cu totul specială, rareori cântată.

*

Sigur, Sir Simon Rattle a venit aici, la Sala Palatului, ca la Covent Garden sau Carnegie Hall. El şi orchestra berlineză cântă pretutindeni la capacitate maximă, indiferent de condiţii. Germanii îşi respectă cota (printre ei se află, de 32 de ani, şi românul Laurenţiu Dincă, violonist, care cântă pe o vioară Guarneri, proprietatea orchestrei). Sir Simon a preluat celebra Filarmonică berlineză, dusă pe culmi de Herbert von Karajan şi Claudio Abbado, din 2002 şi a clădit cu ea sonorităţi inegalabile.

Şi, într-adevăr, când a atacat **Variaţiunile** lui Benjamin Britten (1913 – 1976),

ne-am trezit că aşa ceva nu a mai auzit nimeni la Sala Palatului. Piesa respectivă este un portret făcut de Britten maestrului său Frank Bridge. Ea a fost scrisă în 1937 pentru Festivalul de la Salzburg. E o lucrare numai pentru instrumente de coarde. Are 10 părţi care exprimă personalitatea mentorului: 1. Adagio – integritatea; 2. Marşul – energia; 3. Romance – farmecul personal; 4. Aria italiană – umorul; 5. Bourrée – respectul pentru tradiţie; 6. Valsul vienez – entuziasmul; 7. Moto perpetuo – vitalitatea; 8. Marşul funebru – compasiunea; 9. Melodia – lirismul; 10. Fuga finală – măreţia şi exuberanţa.

Britten a mai fost cântat în festival de multe ori, inclusiv cu **Variaţiuni şi Fugă pe o temă de Purcell**. Apoi, la ediţia 2013 i s-a cântat celebrul **War Requiem**, influenţat de **Simfonia a III-a** de Enescu. Relaţia dintre Enescu şi Britten a fost ca de la profesor la elev, de o mare căldură şi înţelegere sufletească. Amândoi compozitorii au forţat graniţele modernismului.

Însă acum **Variaţiunile** lui Britten au sunat ca o piesă clasică, aproape liniară, cu o structură perfectă, datorită rigorii nemţeşti a interpretării, deşi aveai sentimentul că germanii au cântat-o în stil englezesc, parcă erau de la London Philharmonic Orchestra. Sigur, experienţa britanică a lui Sir Simon şi-a spus cuvântul. Să nu uităm că el a fost ani de zile directorul orchestrei simfonice din Birmingham. Sigur, marii artişti se transpun în ceea ce joacă. Şi adesea nemţii îi joacă bine pe englezi şi invers. Dar Filarmonica din Berlin a redat **Variaţiunile** ca pe o simfonie de o unitate desăvârşită, cu totul diferit decât le aveam în memorie. Nici o variaţiune, nici o improvizaţiune. De ce? Datorită acurateţii sunetului. Fiecare notă era perfect redată, avea personalitatea ei distinctă, deşi orchestra de coarde dubla sunetul, cânta la unison, dar se auzea de parcă fiecare instrument îşi cânta în parte partitura, cum se întâmplă în muzica atonală. Culmea sau paradoxul perfecţionismului. Totul era de o fineţe extremă, ca o sabie ninja. De altfel, crezul artistic al lui Britten a fost *„claritatea perfectă a expresiei"*.

Scanned with CamScanner

Dar când Sir Simon a atacat simfonia lui Şostakovici (1906 – 1975), totul s-a prăbuşit. De ce? Fiindcă simfonia e gândită ca o lungă sonată într-un registru minor. E dominată de armonii funebre, sumbre. Aş numi-o Simfonia şoaptelor. Peste 50 la sută din ea se cântă pe note joase. Totul este silenţios şi din când în când, ca într-un vis frumos ce trece printr-un tunel de groază, ansamblul orchestral se trezeşte, suflătorii şi percuţioniştii emit sunete înalte, până la cer, ca apoi totul să recadă în surdină, într-o tăcere de mănăstire. Parcă eşti la Athos.

Scrisă în plin stalinism, la 29 de ani, **Simfonia nr. 4** a fost scoasă oficial de pe afişe pentru „formalism", „confuzie" şi alte aberaţii. Dar ea este una dintre cele mai personale şi intime creaţii, model de autobiografie sufletească. Parcă a fost scrisă de Stravinski în străinătate. Şostakovici a fost considerat „copilul teribil" al muzicii sovietice, totul la el este imprevizibil, ca finalul simfoniei, în care minute în şir se petrece un fel de pizzicato instrumental, ca în **Simple Symphony** a lui Britten, pe care Sir Simon îl dorea şi mai jos, şi mai şoptit, de parcă spunea că trebuie să ne auzim sunetele din lăuntrul nostru, din corzile sufletului.

Programul lui Sir Simon Rattle a fost pentru Ateneu, nu pentru Sala Congreselor. A venit să ne uluiască cu o interpretare super-rafinată, pentru elite, pentru muzicieni subţiri, să vedem că aşteptarea lui Berliner Philharmoniker nu a fost zadarnică. Oare nimeni să nu-i fi spus că în acest loc totul se făcea supra-magistral, cu discursuri kilometrice, la microfon, cu aplaudaci dresaţi, că spaţiul ne e potrivit pentru şoapte, pentru o atmosferă silenţioasă, de mănăstire? Mai ieri, pe locul unde acum se află pupitrul dirijoral, era tribuna tovarăşului, care striga să se audă până dincolo de Potomac River! Şi azi loja lui Ceauşescu e plină de "potomaci" ca Iliescu, Năstase et co. Potrivită este muzica de paradă, cu fanfară, dar şi muzica imnică, muzica lui Wagner, Verdi, Mahler, ultimele simfonii ale lui Şostakovici, pentru **Carmina Burana**, cum s-a dovedit în concertul de deschidere şi în serile lui Zubin Mehta.

Aşadar, am avut o lecţie de ceea ce înseamnă perfecţionismul, dar cred că a fost o lecţie şi pentru Sir et co. Mulţi spectatori regretau acest adevăr şi spuneau că, dacă nu se face o nouă sală, măcar să se îmbunătăţească Sala Palatului, să se refacă, să vină acusticieni mondiali şi să-i dea renumele că există şi la Bucureşti o sală mare demnă de orchestre ca Berliner Philharmoniker.

Dar eu cred că nu se mai poate face nimic, deja zarurile au fost aruncate. Însuşi marele rebel, Zubin Mehta, a fost convins să fie directorul onorific al Festivalului la ediţia 2017. Au îmblânzit leul. El ar fi trebuit să refuze, dacă organizatorii nu ridică Templul Muzicii. Poate la Sfântu' Aşteaptă. Trebuie să luăm realitatea aşa cum e. Trăim într-o lume dystopică, care ne umple de perplexitate. Trebuie să ne închipuim că Festivalul este o oază în ea, din altă lume.

Scanned with CamScanner

Era Profitorului

Deunăzi, m-am întâlnit cu Gheorghe Zamfir, să-i ofer cartea ISTORIA FESTIVALULUI INTERNAŢIONAL „GEORGE ENESCU", pentru a fi în cunoştinţă de cauză de ce l-am invitat să participe la lansare. I-am arătat pasajele unde scriu despre marea nedreptate pe care au făcut-o organizatorii Festivalului, aceea de a-l ignora pe cel mai complet muzician în viaţă al României. El este marele absent de pe scenele Festivalului. De ce? Fiindcă Ioan Holender nu cunoaşte poemele, misele, simfoniile compuse de Gheorghe Zamfir, muzica sa cultă, îl asimilează numai muzicii populare. Nemaivorbind de faptul că prin această ignorare jigneşte însuşi Folclorul românesc, care este sursa de inspiraţie a lui George Enescu şi a altor muzicieni importanţi. Iar Gheorghe Zamfir este reprezentantul ales al acestui fundament.

Şi ar mai fi o cauză, crede Zamfir, faptul că „Holender nu e nimeni. Cine este el? Ce operă are? E cântăreţ de operă? În ce a cântat? E scriitor? Ce-a scris? E un profitor ordinar!"

Aşa este. A profitat de prestigiul Festivalului „George Enescu" ca să scrie nişte broşurele autobiografice, un fel „de la Bârca la Viena", în care povesteşte cum tatăl lui avea o Fabrică de marmeladă la Timişoara, din care a câştigat bani ca să emigreze la Viena, unde micuţul Ioan (oare l-o fi botezat creştineşte?) a rămas până în ziua de azi. Aceste broşurele scrise ţeapăn, fără talent, le-a lansat în Festival cu mare tam-tam. Ca acum, când ne-a anunţat că pleacă, să mai comită o obrăznicie.

Şi-a lansat o carte numită „Era Holender"! Vă daţi seama ce-a comis?! S-a băgat singur în istorie, el şi alde Ceauşescu, cu „erele" lor!

Noi îl blestemam pe Ceauşescu că a practicat cultul personalităţii. Dar ce face acest om hrănit, chipurile, pe culmile civilizaţiei occidentale?

În holul hulitei Săli a Palatului, şi-a instalat un decor ca în **Madame Butterfly**, pe care l-a plancat cu două uriaşe portrete de-ale sale în ramă, o ramă pretenţioasă, precum sunt prezentate portretele marilor lorzi în tablourile secolului 19. Nu am văzut în viaţa mea aşa ceva. Şi la Barnes & Noble, la New York, unde trăiesc majoritatea timpului, am fost la sute de lansări, ale unor personalităţi diverse, dar autorii evită complet bombasticismul. Nici la cel mai mare târg de carte al lumii, BookExpo America, n-am văzut. Nici Salvador Dali, când şi-a lansat **Arta pârţului**, nu şi-a permis o asemenea sfidare a bunului simţ.

Îi condamnăm pe dictatori, pe drept cuvânt, pentru răul pe care l-au făcut muzicii. Hitler, Stalin şi alţii ca ei i-au sfidat pe muzicieni, au interzis să se cânte ce lor nu le plăcea, ce nu înţelegeau, muzica lui Mahler sau Stravinski, de pildă, dar acest Holender ce face? Sfidează pe toată lumea. Face ce vrea şi cum „vrea" muşchii săi. Opreşte desfăşurarea Festivalului ca să-şi lanseze el „era"! Fiindcă şi-a lansat-o în pauza concertului oferit de orchestra Staatskapelle Dresden.

De regulă, pauza durează 10 minute. Toate lansările care se fac în pauza de concert atâta ţin, zece minute. Dar la Holender a durat peste 30 de minute, lucru inadmisibil! Instrumentiştii nu mai intrau pe scenă, fiindcă trebuiau să primească verde că monumentul Papa Holy a terminat de dat autografele. Mulţi

Scanned with CamScanner

spectatori erau alarmaţi. Ori acest timp furat a fost fatal, fiindcă a dus la extinderea programului şi partea a doua a concertului, în care s-a cântat **Simfonia nr. 6** de Bruckner, s-a terminat târziu, iar melomanii nu au mai putut să ajungă la Nocturna de la Ateneu, unde era programată formaţia The King's Consort, cu oratoriul **Paulus** al lui Mendelssohn-Bartholdy, cântat de orchestră, cor şi solişti, unul şi unul, cum am putut remarca în noaptea următoare, când am recuperat şi am ascultat **Odes to St. Cecilia**, ode închinate Sfintei Cecilia. Fericită sfântă, să fie pomenită de lucrări atât de minunate! O sfântă de sorginte păgână, nici nu se ştie dacă a existat, a devenit patroana muzicii. Cecilia este slăvită cu mult har de compozitorii Henry Purcell, cu o odă încântătoare, ce evocă simţurile înalte şi darul muzicii de a alina durerile, Benjamin Britten, cu o piesă numai pentru cor a capella, o bijuterie vocală, şi Friedrich Händel, cu o polifonică şi sublimă cantată, de o inspiraţie divină. Odele sunt adevărate *ars poetica* ale muzicii. Formaţia lui Robert King, un dirijor atipic, care robotizează mişcările, revine în Festival, după memorabila prestaţie de la ediţia 2005, când a desfăşurat un regal baroc, având în program numai lucrări de Bach.

Iată ce a produs acest organizator şef, ne-a îndepărtat de muzica divină. El, de fapt, numai a profitat de pe urma Festivalului, iar acum şi-a făcut o reclamă deşănţată, fără măsură, cum a fost şi aberanta prefaţare a concertului dat de Berliner Philharmoniker, cum am arătat, ca el să se vadă, fiindcă aşa îi este felul. Mereu a politizat festivalul, ca un măscărici, mai ales prin temenelele pe care le-a făcut puternicilor zilei, ca să-i prelungească mandatul, inventând tot felul de mizerii, precum nişte decoraţii băsiste pe care mai an le oferea invitaţilor, pe scenă, la sfârşitul fiecărui concert, stricând fără ruşine atmosfera creată de muzică. Unii muzicieni i-au refuzat această tinichea, fiindcă era o manieră comunistă, inacceptabilă la un festival cult.

Nimic mai tragic decât terorismul holenderian faţă de muzică. Iată ce a opus el frumuseţii şi faimoasei modestii enesciane, un triumfalism obraznic, care nu are ce căuta în sfera muzicii adevărate, care ne transmite o pace a minţii, o modelare interioară, o fericire a inimii.

Un bilanţ al acţiunilor d-lui Holender la conducerea Festivalului, ar fi dezastruos: prin relaţiile vieneze, a umplut scena sălilor de concert numai de formaţii germane, le-a invitat de câteva ori, în prostie, să bifeze el că a adus la Bucureşti imposibilul, cum a fost **Tetralogia** lui Wagner, programată catastrofal, la ore în care în sală nu erau decât paranghelişţii! Iar Capela de stat din Dresda a mai fost invitată în festival, când a cântat, ca şi acum, tot Bruckner. Şi în acest an domină formaţiile germane. A germanizat festivalul. Apoi şi-a invitat amicii bătrâni, în special dirijori în trei picioare, făcând din Festival un fel de cimitir al elefanţilor.

Îl tot invită pe Murray Perahia, care ne-a sufocat cu aceleaşi piese de Haydn, Brahms sau Beethoven. Altceva nu mai ştie. Clasicii l-au îmbogăţit. Am spus că nu mai merg la un recital de-al său atâta timp cât nu văd în repertoriul lui o piesă de Enescu. E inadmisibil cum nu realizează că vine la festivalul unui compozitor pe care nu-l onorează defel de atâţia ani! Fiindcă i se permite, nu i se impune această obligaţie, cum se întâmplă la marile festivaluri. E ca şi cum vii la festivalul Mozart de la Salzburg şi nu cânţi Mozart! Să nu uităm că despre

Scanned with CamScanner

Enescu s-a spus că e *„cel mai mare fenomen muzical de la Mozart încoace"* (Pablo Casals). Iată păcatul capital al Profitorului, desconsiderarea sistematică a muzicii lui Enescu, pe care nu o înţelege, fapt dublat de sfidarea muzicienilor români, care s-au îndepărtat de festival, fiindcă el a stabilit cota de 1 la 15, pe motiv că muzicienii străini sunt de 15 ori mai buni decât cei români. Aşa se face că artişti ca Valentin Gheorghiu, Ilinca Dumitrescu, Aurelian Octav-Popa, nu mai vorbesc de Gheorghe Zamfir, au fost ignoraţi sau au refuzat ei să cânte, fiind încadraţi la „categoria a treia".

Prin urmare, toţi banii s-au dus la străini. Mă uit şi în programul acestei ediţii, numeri pe degete prezenţa artiştilor români pe scena mare a Festivalului. Am numărat doar două nume, Naforniţa, Tomescu. Alţi invitaţi apar în alte săli, la ore de dimineaţă sau caniculare. Oare numai atâtea talente să aibă România, câte stabileşte Holender? Se insinuează un criteriu fatal, că Festivalul e totul, reperul absolut. Dacă nu eşti în Festival, nu exişti! Oare aşa să fie?

Vom reveni.

Enescu şi germanii

Orchestra Staatskapelle Dresden, dirijor Christian Thielemann, a avut un program eminamente german, Beethoven, Bruckner, Strauss. Este una din cele mai vechi orchestre din lume, fondată în 1548 de un prinţ saxon, dar în repertoriul său nu se află nici o lucrare românească. Excepţie a făcut de data aceasta Enescu, cu **Simfonia de cameră pentru 12 instrumente soliste** op. 33 în Mi Major, care a fost interpretată însă nu de Staatskapelle, ci de Ansamblul de cameră al Capelei din Dresda, cu alt dirijor decât cel anunţat în program, Johannes Wulff-Woesten.

A fost o excepţie, desigur, aşa cum este şi partitura acestei piese, cu totul speciale, sugerând ideea celor 12 apostoli, prin faptul că se precizează că instrumentele sunt „soliste", adică au personalitatea lor, ca în muzica atonală. Cele 12 instrumente sunt: flaut, oboi, corn englez, clarinet, fagot, corn, trompetă, vioară, violă, violoncel, contrabas, pian. Ca nişte personaje, se „ceartă" între ele, dialoghează, se contrazic, se concurează, merg în paralel sau de sine stătător. Dar efectul general este unitar, cele patru părţi ale Simfoniei se încadrează într-un polifonism rafinat şi transmit o stare de mister cosmic, athonit.

Este o lucrare considerată „testamentul muzical" al lui George Enescu, fiind terminată în ultimele sale luni de viaţă. Cercetătorii nu-i pot fixa apartenenţa la un curent dat. Evident, întrucât ei fie n-au auzit de isihasm, fie nu l-au trăit. Instrumentele solistice întreţes o fascinată şi tulburătoare gridophanie, aşa cum ne imaginăm Cina cea de taină. Mişcarea armonică se derulează în tonuri moderate, simfonia este ca o cantilenă tulburătoare, străbătură de mişcări stranii, tensionate, una pregătind-o pe cealaltă, ca un zbor de pescăruş, mereu repetat, marcat în Adagio de un lamento de trompetă. E acea nostalgie cosmică, tulburătoarele trăiri isihaste, neliniştitele evadări cosmice enesciene.

Scanned with CamScanner

A venit însă dirijorul Thieleman, care a dirijat funcţionăreşte, să nu zic prost, neonorând bombastica sa fişă de prezentare din program (asistent al lui Karajan, director al festivalului din Bayreuth). A cântat catastrofal **Concertul nr. 3 pentru pian şi orchestră** de Beethoven, gafând împreună cu un pianist total neinteresant, Yefim Bronfman, poreclit de nemţi „Mr. Brontozaur". Noi, românii, avem zeci de pianişti mai buni. În special tineri. Dar ei nu sunt invitaţi, fiindcă, aşa cum tot declară Holender, nu sunt cunoscuţi şi festivalul trebuie să ruleze numai cu fosile cunoscute.

Dacă Beethoven nu este cântat genial, sună ridicol, precar, şcolăreşte, ca o lecţie distonantă cum nici la şcolile unde se predă muzică nu se aude, fiindcă acolo se folosesc înregistrări celebre. Ce rost are să programezi o lucrare clasică dacă, vorba unui perfecţionist, interpretarea nu este mai bună decât partitura?

Orchestra s-a revanşat cu **Simfonia nr. 6** în La major, considerată „Pastorala" lui Bruckner, o ţesătură ingenioasă de sunete evocând natura şi stări preponderent romantice. Evident, tot mai des, marilor clasici li se opune muzica lui Bruckner şi Mahler, aflaţi ani mulţi în umbra lor, dar acum, cel puţin în Festivalul „Enescu", ei sunt dominanţi, fiindcă lumea modernă, foarte sofisticată, alambicată, preferă o muzică pe măsură, o reţea de sunete neprecizate, care creează o stare difuză, cu accente tragice, mereu fără orizont. Aşa lume, aşa muzică. Dar această muzică post-romantică a pregătit muzica atonală, care este proprie secolului 20. Azi i se adaugă sunete asistate de computer. Suntem în plin SF dystopic.

Să ne întoarcem la un alt post-romantic, Richard Strauss (1864 – 1949), căruia Capela din Dresda i-a cântat **Simfonia Alpilor** şi ciclul **Cele patru lieduri** (Primăvara, Septembrie, Adormind, În amurg), pe versuri de Hesse şi von Eichendorff, testamentul final al compozitorului, la care trebuie să adăugăm şi ultima compoziţie scrisă de el, liedul *Nalbele*. Aceste lieduri au fost cântat de o celebră solistă, Anja Harteros, o stea a muzicii, încununată cu lauri premiali de top mondial.

Liedurile au o natură funebră, sunt tensionate, apăsătoare, curg lent, sugerând sfârşirea, sfârşitul. Sunt foarte diferite de lucrarea testament a lui Enescu, fiind fără evadare, fără nici o speranţă parcă într-o lume de apoi. Această deschidere se află mai degrabă în **Simfonia Alpilor** op. 64, o lucrare energică, scrisă în 1915, după o excursie în Alpii Bavariei. Viziunea asupra naturii este grandioasă, plină de romantism şi transfigurare. De altfel, când ne gândim la muzica lui Richard Strauss, ne vin automat în minte cuvintele „moarte şi transfiguraţie", care dau titlul unui poem simfonic care îl defineşte perfect pe autor. **Simfonia Alpilor** este concepută pentru 150 de interpreţi, iar orchestra din Dresda s-a apropiat de această cifră. Muzicienii ei au dat un caracter unitar simfoniei, evidenţiind amploarea orchestraţiei, notele înalte, *tutti*, dominante, fiind mereu străbătute de armonii subtile, ce filtrează materia bolovănoasă. Există în această simfonie un fel de scară la cer, care mereu transfigurează cele „22 de instantanee" ale sale, ca un fel de jurnal sonor al unei călătorii, care începe şi sfârşeşte noaptea, dar trece prin *răsăritul soarelui*, *urcuşul*, *intrarea în pădure*, *plimbarea lângă pârâu*, *cascada*, *pajiştea înflorită* şi celelalte tablouri în mişcare, până se ajunge *pe culme*, unde viziunea este

Scanned with CamScanner

grandioasă. Evident, după culme, apare *ceaţa*, când soarele e acoperit de nori, *liniştea dinaintea furtunii*, *furtuna*, care se opreşte şi permite *coborârea*, *apusul*, *elegia* stingerii în noapte.

Nu este însă o stingere ca în lieduri, bineînţeles, dar nici asemenea serilor descrise de Enescu în simfoniile sale, de un lirism molcom, eminescian. La Strauss apare transfiguraţia, rezultatul unei moşteniri muzicale uriaşe, de la Bach la Liszt, pe care Strauss a asimilat-o perfect.

Quasimodo şi muzica viitorului care a trecut

O notă cu totul şi cu totul aparte în maratonul Festivalului „Enescu" o face Iancu Dumitrescu, compozitor şi director artistic al Ansamblului Hyperion, care a oprit muzica clasică în loc şi ne-a invitat la un regal sonor, de anti-muzică sau de muzică nouă. Nota este atât de aparte încât prestaţia Ansamblului nici nu este prezentată în foaia de pripas a Festivalului, care vorbeşte despre lună şi-n stele, despre „era lui Holender", dar nu despre ce trebuie, despre esenţe, fiindcă parlangiii de acolo nu sunt capabili să ne vorbească despre „era Dumitrescu" întrucât acest artist chiar că are în spate o eră de când tot practică o astfel de muzică aparte, modernă, la nivel internaţional. Dovadă că Ansamblul său numără profesionişti de pe tot pământul. Merită să-i pomenim:

Maya Dunietz (flaut, pian), Tim Hodgkinson (clarinet), Johnathan Silver (clarinet bas), Orban Godri (fagot), Tiberiu Cenuşer (trombon), Diana Miron (vioară), Ioan Marius-Lăcraru (violă), Andrei Kivu (violoncel), Shmil Frankel şi Adam Scheflan (contrabas), Colin Hacklander şi Alex Jonovic (percuţie), Eran Sachs (no-input mixer), Ana-Maria Avram (percuţie, voce, pian, electronics). Invitat special: Stephen O'Malley (chitară electrică).

Ei au interpretat piese de Iancu Dumitrescu, Iannis Xenakis, Anesthis Logothetis, Ana-Maria Avram, Horaţiu Rădulescu.

La pupitru s-a aflat dirijorul Ilan Volkov (n. 1976, Israel, din părinţi ucrainieni), un altfel de magician, cum muzica oficioasă a festivalului nu are.

Există această agresiune, aş zice, a muzicii clasice, a perfecţionismului, asupra muzicii experimentale, fapt care duce la saturaţie, la o sufocare a minţii cu sonorităţi consumate, conservatoare. Există o cantitate uriaşă de perfecţionism clasic, cum spunea Christian Zacharias, poate necesară pentru iniţierea în muzică, dar se neglijează aproape complet muzica viitorului, care în experienţele mondiale a trecut. Însuşi Iancu Dumitrescu o făcea în trecut. Iar România, prin Festivalul „Enescu", foarte îmbătrânit ca mentalitate, este anacronică privind noile experienţe, care au trecut de această fază, a atonalismului, a muzicii seriale şi dodecafonice. În lume au trecut experienţele înnoitoare, iar la noi nici nu au apărut?!

Publicul de la concertele Festivalului este total nou, schimbat, adică complet neşcolit, cum mă întreba o doamnă în pauza concertului orchestrei Il Pomo d'Oro: „Cine mai merge azi la şcoală? Unde să învăţăm să ascultăm muzica grea? Venim şi noi aici cu speranţa că tot rămânem cu ceva, deşi nu înţelegem. Cine să ne explice muzica lui Enescu, Bartók, Mahler şi alţii ca ei?"

Scanned with CamScanner

Sigur, se observă două tendinţe puternice în Festival, pe de o parte, existenţa masivă a acestui public nou, abia orăşenizat, iar pe de altă parte, încercarea de a moderniza programele festivalului, de a cânta alt repertoriu, în general neoromantic, modern, dar în tradiţia marilor clasici. Evident, este o tendinţă timidă, fiindcă domină categoric muzica clasică, Festivalul fiind o reluare a programelor altor ediţii, inclusiv o readucere pe scenele lui a aceloraşi formaţii şi solişti.

De aceea, ceea ce a prezentat Ansamblul Hyperion a fost o oază în aglomeraţia redundantă a muzicii curente din Festival.

Particip de câte ori am ocazia la concertele celor mai noi formaţii de muzică americane, care prezintă The New Music. Merg şi la Filarmonica newyorkeză, dar mai ales la MoMA şi MET, marile muzee, care au stagiuni de astfel de muzică nouă, în racord cu arta modernă, cu cele mai noi căutări plastice. Muzica nouă, cu sunete asistate de computer în special, este folosită în galerii, asociată cu proiecţii video, acolo unde se expun curent *instalaţii*, un gen foarte cultivat de americani, dar care şi el a trecut. Trăim mai mult în trecut. În plastică şi în muzică s-au experimentat tot felul de forme, acolo domină arta experimentală, dar muzica nouă a fost folosită pe felii mici de audienţă, nu a avut un impact, precum pop art, de pildă, care, prin Andy Warhol şi şcoala lui, au creat o mişcare de anvergură, care ţine de câteva decenii bune!

*

Pentru un iubitor al muzicii noi, cum mă consider eu, ceea ce am ascultat la Ansamblul Hyperion este deja vu, dar pentru melomaci, pentru marea masă de „oameni noi" ai Festivalului, această muzică e de pe altă planetă. Dovadă că la Sala Mică a Palatului, o bijuterie arhitectonică (dar fără aer condiţionat!), unde a avut loc concertul, la o oră total nepotrivită (16,00), erau spectatori doar în primele rânduri, puţini, dar buni, cum se spune, numai oameni, în special tineri, iniţiaţi în acest nou limbaj.

Evident, ceea ce am ascultat acum, am mai ascultat, adică intră în tradiţia formaţiei, pe care o urmăresc de la înfiinţare, din 1967. Din păcate, în ultimul timp, am văzut-o numai la Festivalul „Enescu". În **Istoria** mea, Ansamblul e la loc de frunte. Dar mă bucur că e un bun mesager al muzicii noi, fiind prezent prin multe turnee în Europa şi Statele Unite. Bine că acest ansamblu există, că e invitat şi la Festival, nu ignorat, ca în cazul lui Gheorghe Zamfir, care, nu mă îndoiesc, cu geniul său muzical, ar face faţă şi acestui ansamblu, i-ar da un sunet care-i lipseşte, acela de nai multiplu.

Fiindcă esenţa acestei muzici este esenţa muzicii însăşi: sunetul. Aşa definea Beethoven arta lui Euterpe, *„muzica este sunet"*. Numai că sunetul s-a pervertit în melodie. Nimic mai accesibil ca melodia. Apoi s-a pervertit în zgomot. Toată viaţa noastră e un huruit continuu, un infern de zgomote, adesea zadarnice, distructive, vorba lui Shakespeare, *„much ado about nothing"*!

A trebuit o lungă cursă în istoria muzicii, ca sunetul să se elibereze de „muzici", ca să redevină ce a fost, primordial, aşa cum a fost la originea lumii, când Adam a scos primul sunet. Sunetul şi-a cerut dreptul la o nouă viaţă. La

Scanned with CamScanner

viaţa muzicii pure, abstracte, ideatice. În New Music nu mai există melos, ci sunet. Un sunet nou, *digital*. Nu mai există instrumente, ci mijloace tehnice care emit sunete. Dar există o logică abstractă, o gridophanie, adică o reţea de sunete, aşa cum se vede şi din gesturile dirijorului, care desenează o geometrie spaţială sui-generis.

Sunetele nu creează dizarmonii, adică pur şi simplu zgomote, ci stări abstracte, o atmosferă SF. De pildă, piesa **Chiaroscuro pentru 3 grupuri de percuţie** de Ana-Maria Avram e o dovadă că zgomotul poate fi convertit la o stare înaltă. Dizarmoniile bine articulate produc noi armonii, pe un plan secund, mental, metalogic.

Sigur, permanent se naşte misterul, dar nu unul mistic, divin, ci un mister specific, spectral, aşa cum este însuşi programul estetic al Ansamblului, numit *spectral acousmatic*, o acustică sui-generis, precum în partea finală din **Paysage de Temps pentru ansamblu** de Logothetis. Piesa aceasta are şi părţi care ne sugerează atmosfera unui film de groază, cu un final total crazy, o ieşire din matcă a instrumentelor, o disperare cosmică, o revoltă a lor faţă de condiţia de obiect.

Muzica nouă se bazează pe excelenţa instrumentiştilor, pe libertatea lor de mişcare. Deşi partiturile au o rigoare matematică, totuşi muzica pare un fel de improvizaţie aritmică, precum în jazz-ul abstract. Există, deci, mereu un joc de sunete, o plăcere ludică de a improviza zgomote alese, cât mai ciudate, încă neproduse de instrumente, dovadă că arcuşul este folosit adesea ca un băţ cu care se lovesc corzile sau corpul instrumentelor. Sunetele devin un fel de permutări iraţionale, dar bine calculate, după o rigoare matematică, fiindcă se urmăreşte crearea unei atmosfere stranii, o lume a senzaţiilor tari, sugerând acţiuni extra-mundane sau profund lăuntrice, precum sunt anxietăţile provocate de necunoscut. Există mereu o goană după sunete insolite, se creează o tensiune permanentă, un conflict sonor între corzi şi timpane sau suflători.

Sigur, în această lume sonoră nu trăiesc îngerii, ci un Hyperion damnat.

Ultima piesă din program, **Soud Source III pentru chitară electrică, no input mixer, sunete asistate de computer şi ansamblu (p.a.a.)** de Iancu Dumitrescu, a fost dirijată chiar de autor. Cineva din spatele meu, când Dumitrescu a urcat pe scenă, a şoptit: „Parcă ar fi Quasimodo!". Da, Quasimodo, care se sacrifică pentru Esmeralda, pentru Frumuseţe, cum noul Quasimodo pentru Muzica Nouă. Dar pentru mine gesturile lui Iancu Dumitrescu mi-l sugerau pe Richard al III-lea, atunci când strigă: „*Un regat pentru un cal!*". Gesturi declamatorii, ca în operele romantice. Mişcările dirijorului, uşor adus de spate, costumat în negru, cu plete, sunt de tragedian shakespearian, amintind de un Paul Scofield în timpul furtunii din **Regele Lear**.

Te şi întrebi, oare cum trăiesc aceşti oameni, în tensiune apocaliptică? De regulă, compozitorii spun că ascultă în ei melodii. Dar ei, muzicienii experimentalişti, ce aud? Dezastre sonore? Spectacole de sfere cereşti în conflict? Au viziuni dystopice?

Vă îndemn să descoperiţi The New Music, care nu este de pe această lume, prea strâmtă, prea mică. Istoria parcurge un fel de apogeu final al inspiraţiei muzicale. Muzica se află într-un viitor care a fost. Fie în epoci mai

Scanned with CamScanner

noi, fie mai îndepărtate, cum vom vedea când vom analiza opera **Catone in Utica**, o reinventare a preclasicismului. Ce va fi cu adevărat, cum vor suna concertele unui viitor în ceaţă, nimeni nu ştie.

Reinventarea clasicilor

Opera **Catone in Utica**, prezentată într-o Nocturnă la Ateneu de orchestra Il Pomo d'Oro, face parte din ceea ce aş numi tendinţa de a reinventa sau reactualiza clasicii.

Am scris numeroase texte despre expoziţiile americane, în care domină această tendinţă, să refaci ceea ce s-a mai făcut, dar cu alte mijloace tehnice. Aşa vezi marile tablouri, precum **Mona Lisa, Las Meninas**, autoportrete celebre de Rembrandt, Van Gogh sau Picasso, remodelate prin tehnici noi, în special colaje fotografice. Am văzut şi am comentat multe asemenea expoziţii.

Nu mai vorbesc de faptul că în mod semnificativ marii artişti în viaţă au „colaborat" cu înaintaşii, creând noi opere după modele vechi, precum Picasso după Cranach, de pildă.

Sigur, nici muzica nu putea rămâne străină de această tendinţă. Fenomenul e similar. Aşa cum în pictură nu mai pot fi concuraţi clasicii, nu se mai poate picta ca Leonardo, Goya sau Cézanne, nici în muzică nu mai pot fi concuraţi Bach, Mozart, Beethoven sau Schubert. Festivalul „Enescu" a devenit o uriaşă muzicotecă, o arhivă de muzică clasică, reluată, cântată şi răscântată de varii formaţii şi solişti.

Dar iată că acestei saturaţii, un tânăr muzician italian, Riccardo Minasi (n. 1978, Roma), conducătorul orchestrei Il Pomo d'Oro, realizează o versiune modernă a operei clasicului baroc Leonardo Vinci (1690 – 1730), cu un nume sonor ca al tizului său, marele Da Vinci, un compozitor din generaţia lui Bach şi Haendel, dar rămas aproape necunoscut, deşi în epoca sa, el s-a bucurat de succes, mai ales că a fost şi un mare aventurier, chiar şi când a devenit frate laic la o mănăstire din Neapole, oraşul unde s-a născut. Moartea sa prematură se datorează unui soţ înşelat, care l-ar fi otrăvit.

Evident, nu Minasi, nici festivalul „Enescu" nu au reinventat clasicii. Această tendinţă e mondială şi durează de ani buni. Am văzut, de pildă, la Opera House din New York grandioasa montare a Tetralogiei lui Wagner, ceva de ordin cosmic, la concurenţă cu filmele SF, prin decor şi viziune. Dar în mod constant există, mai ales din partea muzicienilor tineri, nevoia de a reorchestra muzica clasică. Aşa s-a ajuns la Mozart Jazz Festival, de pildă, la cele mai moderne prelucrări după Bach, Berthoven sau Mahler.

Este un fapt de înţeles dacă ne gândim la sensibilitatea noilor generaţii, dar mai ales dacă ascultăm operele preclasicilor şi pe cele ale muzicienilor barochişti, cum este şi opera lui Vinci, şi realizăm că sunt de o modernitate colosală! Ne-au dovedit-o constant în Festival concertele de la miezul nopţii. **Catone in Utica** mi-a amintit de operele lui Haendel cântate tot la Ateneu, precum **Rodelinda**, în ediţia 2007, sau **Susanna**, în ediţia 2009.

Scanned with CamScanner

Actualizarea lui Minasi constă în introducerea unor instrumente care seamănă cu cele ale orchestrelor vechi, dar sună diferit, apoi revoluţia constă în aducerea pe scenă a patru contratenori, în loc de cântăreţi castraţi, cum era moda timpului lui Vinci, când şi rolurile feminine erau cântate de bărbaţi castraţi. Desigur, el putea folosi mezzosoprane, dar a apelat la contratenori, care sunt mai apropiaţi de fenomenul soliştilor castraţi. Şi opera a sunat cu totul insolit sub cupola de aur a Ateneului Român. Apoi finalul prezintă moartea eroului principal prin acompaniament orchestral, renunţând la tradiţionalul cor.

Mulţi urmaşi, ca Scarlatti, Vivaldi sau Haendel au avut ca model opera lui Vinci. Din păcate, opera a fost programată noaptea, a durat 4 ore şi s-a terminat la 2, 30, un efort uriaş pentru interpreţi, dar mai ales pentru spectatori, care, mai ales după pauza dintre actele doi şi trei, au plecat masiv acasă. Unii au adormit în armoniile muzicii polifonice vechi, nu i-a trezit nici moartea lui Catone, după ce află deznodământul luptei cu Cesare. Dar pe mine m-a ţinut mereu treaz ritmul vioi, uneori drăcesc, al acestei muzici baroce.

Însuşi subiectul operei este senzaţional: Marcus Porcius Cato, un senator roman de o moralitate legendară, implicat în războiul civil de partea lui Pompei, generalul învins şi ucis de Cesare, s-a refugiat împreună cu resturile armatei pompiene în Africa, stabilindu-se la Utica (Tunisia de azi). Cesare i-a urmărit pe fugari şi i-a zdrobit. Cato n-a participat la luptă, dar, înştiinţat de înfrângere, s-a sinucis nevârnd să trăiască într-o lume condusă de Cesare.

Dar opera nu se derulează pe firul iute al faptelor, dimpotrivă, acţiunea este o non-acţiune, un lung discurs, personajele tot dialoghează, ai sentimentul că asişti la un tratat modern de morală cântat. Catone (Juan Sancho, tenor) este simbolul moralei, care se opune lui Cesare (Franco Fagioli, contratenor), simbolul tiraniei. Acest conflict este ideatic, ca o dezbatere savantă, cu tot felul de nuanţe. Leonardo Vinci

s-a bazat pe un text scris de Metastasio (1698 – 1782), poet, scriitor, unul dintre marii libretişti ai lumii, dar şi-a spus cuvântul şi experienţa sa sentimentală, fiindcă în poveste intră o intrigă amoroasă, iubirea dintre fiica lui Cato, Marzia (Ray Chenez, contratenor), şi Cesare, în timp ce ea e logodită cu aliatul lui Catone, africanul Arbace (Max Emanuel Cencic, contratenor). Apoi mai apare şi Emilia (Vince Yl, contratenor), văduva lui Pompei, care pune la cale răzbunarea, să-l ucidă pe Cesare cu ajutorul lui Fulvio (Marin Mitterrutzner, tenor), omul lui Cesare, care o iubeşte.

Cesare îşi respectă adversarul şi încearcă să facă pace cu Cato, dovadă că o cere pe Marzia de soţie, dar Cato refuză se se alieze cu un dictator şi se aliază cu Arbace, căsătorindu-şi fiica cu acesta. Nodurile erotice sunt strâns legate de cele politice. Dar Cato se dovedeşte inflexibil, de fapt, el nu vrea să fie în aceeaşi tabără cu Cesare, pe care îl consideră duşmanul republicii.

Dezbaterea se duce între o teză democratică şi una dictatorială, altfel spus, între morală şi veleităţile nemăsurate ale puterii. Sigur, există şi un episod pur romantic, când Cesare este prins în cetatea Utica şi nu se poate salva decât prin tunelul de sub cetate. Emilia însă a blocat poarta, totul pare sub stăpânirea oamenilor Emiliei, dar Fluvio apare şi îl salvează pe Cesare, iar armata romană

Scanned with CamScanner

ocupă Utica. De aceea, Cato se sinucide. Seamănă cu gestul lui Decebal, când află că Traian a cucerit Sarmizegetusa Regia.

Fiind dominată de dialog, opera **Catone în Utica** se constituie dintr-un lung şir de recitative acompaniate de clavecin. Iar în momentele tensionate, apar declaraţiile expresive cu acompaniament orchestral. Sonorităţile sunt unice, fiindcă e bizar să-l auzi pe marele Cesare cântând cu voce de contratenor, ca o vecină foarte piţigăiată. Evident, există multe arii, părţi numai de vocalize, imprecaţii poruncitoare, salturi ascendente şi descendente, în funcţie de starea de spirit a personajelor. De regulă, partea mediană a ariilor este gravă, tonalitatea generală este de tragedie antică, în timp ce stilul orchestral este baroc. O conjugare care dă un efect nou, înnoitor, şi regretăm că această partitură nu a fost pe scena Operei Române, la o oră accesibilă pentru mai multă lume.

Sigur, regretăm că nu l-am văzut la pupitru şi pe Riccardo Minasi, fiind înlocuit de tânărul dirijor ucrainian Maxim Emelyany, foarte înzestrat, specialist în dirijarea instrumentelor vechi cu claviatură. Mai trebuie spus că orchestra Il Pomo d'oro se află cu opera **Catone în Utica** într-un turneu european, culegând o experienţă demnă de invidiat.

Reinventarea clasicilor, actualizarea lor, sub forme moderne, nu face altceva decât stabileşte reperele, consolidează valorile. E o tendinţă benefică, o soluţie sănătoasă, care consolidează muzica tradiţională, lăsând loc liber pentru inspiraţia viitorului.

În stil american

Ambiţii imense, monumentale, magistrale, cum n-au visat marele dirijor George Georgescu şi cei care au fondat în 1958 Festivalul „George Enescu": să aduci de peste mări şi ţări, la sala Congreselor din Bucureşti, Orchestra simfonică din San Francisco! Cum discutam cu un american din LA, prezent la Festival, e de neimaginat aventura orchestrei, care a străbătut un lung drum până la Bucureşti, cu atâtea instrumente grele, mai ales cele de percuţie şi suflat, fiindcă a cântat partituri cu totul speciale de Bartók şi Mahler.

Drumul a fost atât de obositor încât dirijorul Michael Tilson Thomas a uitat să mai cânte partitura **Decoration Day** de Charles Yves, inclusă în program şi cântată în America de Ziua eroilor – Memorial Day, fiind considerată un fel de simfonie a sărbătorilor americane! Dacă ar şti Obama, i-ar retrage dirijorului Medalia Naţională pentru Arte, pe care i-a dat-o în 2010, adică ar imita gestul Regelui Mihai al României, după ce a aflat că banditul Oprescu Pasarelă a fost arestat. Aceasta da încununare de carieră: o ţară întreagă l-a văzut escortat de jandarmi şi urcat în dubă. Avea acelaşi zâmbet pe care l-a afişat cu o săptămână în urmă la Conferinţa de presă a Festivalului „Enescu". Numai că de atâtea minciuni, figura lui a devenit cadaverică. Am prevăzut parcă nenorocirea, cum puteţi verifica citind art. **Preludiu**. Sigur, comparaţia nu este potrivită, fiindcă la noi ticăloşii sunt purtători de Smile. Miopia regelui seamănă cu a multora, a milioanelor de oameni, care nu sesizează din timp pe cine aleg. Însă la capitolul premii sau decoraţii, lucrurile sunt cam peste tot la fel, mai ales

Scanned with CamScanner

în aceste forme de politizare a culturii, când mai marii puterii se amestecă printre geniile artistice.

Evident, trebuie păstrată proporţia. Dar trebuie spus că melomanii români s-au îngrămădit la Sala Congreselor să audă piese americane, nu cum cântă o orchestră din îndepărtatul San Francisco lucrări de Mahler şi Beethoven! Îi avem mai aproape pe nemţii noştri, din Berlin, Dresda sau Bremen, care sunt aşi în muzica lor, a compozitorilor germani. Dovadă că filarmonica din San Francisco a cântat modest aceste piese, neinteresant.

Mai mult, contrazicând total foaia de pripas a Festivalului, scoasă de amatorii de la „Adevărul", care au anunţat că vom auzi *„Enescu, în stil american"*, aşa cum au titrat cu litere de-o şchioapă pe prima pagină, orchestra şi dirijorul ei au cântat în stilul prost, ca să spun aşa, partitura lui George Enescu **Voix de la Nature**, piesă cântată mai rar, fiind neterminată şi gândită a face parte dintr-un triptic, încheiat cu poemul simfonic **Vox Maris**, consacrat. Fragmentul neterminat are un subtitlu sugestiv: *Nuages d'automne sur les forets* / Nori de toamnă deasupra pădurilor. O imagine romantică. La Liveni, astfel de peisaje sunt curente. Dacă în **Simfonia Alpilor**, Richard Strauss descrie o călătorie în vârf de munte, urcă şi coboară, prin ceaţă, furtună şi alte intemperii, Enescu aude altfel vocea naturii. Parcă îl şi vedem în împrejurimile Livenilor cum urcă şi coboară un deal. Totul este molcom, paşnic, liniştitor, auzim parcă şi dangătul unui clopot de mănăstire, care măreşte atmosfera isihastă. Totul transmite o stare intimă, contemplativă, pe un fir narativ simplu. Multe drumuri moldave a străbătut Enescu, de la Liveni la Zvorişteа bunicului său, natura uşor vălurită însoţindu-i aceste stări de meditaţie, cu deschiderea coloristică din partea mediană, când călătorul are imaginea întregului orizont fericit.

Pe când Mr. MTT a cântat această piesă cu totul şters, „la prima vedere", cum îmi spunea şi Stelian Tănase, un degustător fin, nemulţumit şi el de interpretare. Mă şi mir cum de acest dirijor e încununat cu 11 premii Grammy, cum este prezentat în program! Probabil că o fi bun la înregistrări, fiindcă pare un om foarte calculat, echilibrat, cu un stil academic, deloc american. S-a văzut în cazul piesei **Absolut Jest** de John Adams, o piesă pur americană, cântată cu participarea Cvartetului St. Lawrence, o piesă delirantă, plină de nerv, cu adevărat în stil american. Ce înseamnă acest stil? În primul rând, vizualizare. Adică show, Broadway, stil dansant. Înşişi instrumentiştii Cvartetului făceau din corp mişcări dansante, în ritmul drăcesc al dialogului dintre cvartet şi ansamblu, o aventură pe care Adams o descrie ca pe o replică la **Pulcinella** lui Stravinsky.

Dar la toată această scriitură foarte pitorească, colorată, cu un iureş drăcesc, ca într-un show pe Broadway, Mr. MTT stătea impasibil, dirija ca un băţ, liniar, fără nerv.

Îl vedeam în locul lui pe Kristjan Järvi, fantasticul dirijor american, care ne-a oferit la deschiderea Festivalului un concert memorabil. De ce? Fiindcă a fost singurul care a repetat cu un acustician în sală, olandezul Cees Mulder, care îi spunea cum se aude sunetul în diferite părţi ale ei. Apoi pentru că are un har nonconformist. Ce-ar fi făcut el din **Absolute Jest**? S-ar fi racordat perfect cu tinerii Cvartetului şi i-ar fi dat piesei strălucirea pe care o merită.

Scanned with CamScanner

*

Concertul nr. 2 pentru pian şi orchestră în Sol Major de Bela Bartók este cea mai dificilă lucrare pentru pian care s-a scris vreodată. În prima parte se foloseşte numai de percuţie şi suflători. Coardele intră în partea a doua. Iar pianul estre mereu solist. Există momente antologice, de dialog între pian şi tobe. Totul este nonconformist, fără să fie atonal. Bartók sparge aici conformismul compoziţiilor clasice, dă o replică furibundă marilor săi înaintaşi, arătând că se poate şi altfel.

Iar interpretarea a beneficiat şi de o pianistă pe măsură, tânăra americancă, de origine chineză („copilul minune" al Chinei), Yuja Wang, care, frumoasă cum e, a mai venit şi cu o rochie de parada modei, despicată lateral până la şold, suficient ca să i se vadă tot piciorul gol până la lenjeria intimă, evident, după ce s-a aşezat pe scaun şi a început să cânte. Aplaudacii nu au mai văzut aşa ceva în Sala Congreselor. Nu le mai trebuia muzică. Se uitau la piciorul dezgolit al solistei ca viţelul la poartă nouă.

Melomanii o cunosc pe Yuja Wang de la ediţia trecută, când a cântat Ceaikovski cu orchestra din Pittsburg şi a venit îmbrăcată într-o rochie mini, care, la fel, le-a şocat pe distinsele noastre melomance! Acum a revenit tot cu o orchestră americană, dar cu un dirijor aureolat, supranumit Mr. MTT, încununat cu multe premii Grammy şi având recordul ca unul dintre concertele sale de la Carnagie Hall din New York să fie văzut de 33 milioane de telespectatori, un eveniment unic în istoria Internetului!

El a atacat piese neortodoxe, cum sunt Concertul de Bartok şi **Simfonia nr. 1** de Mahler, deşi aceasta este mult mai concesivă, un compromis între ce a fost şi ceea ce a vrut compozitorul să fie simfonismul. Nici Bruckner nu reuşise să clatine statuile lui Beethoven, Wagner şi Liszt. Nu reuşeşte nici Mahler cu **Simfonia nr. 1** în Re Major, care e departe de a anunţa ce va deveni simfonismul mahlerian.

Wagner anunţase profetic moartea simfonismului, aşa cum Nietzsche anunţase moartea lui Dumnezeu, dar Mahler avea să-i contrazică, dovedind o renaştere puternică a simfonismului religios. Numai că **Simfonia nr. 1** nu anunţă acest lucru, dimpotrivă, confirmă previziunea lui Wagner, fiindcă este un compromis simfonic, o caricatură faţă de muzica înaintaşilor.

Nici „Eroica" lui Beethoven, pe care San Francisco Symphony a cântat-o în al doilea său concert, nu a convins. În interpretarea lui Mr. MTT au dispărut complet amprenta tragică, marţială, gravitatea şi sentimentul eroic, naşterea, moartea şi renaşterea eroului (simfonia fiind dedicată iniţial lui Napoleon) şi a fost subliniată doar latura comică, dansantă, valsul şi marşul vesel din partea a doua, care, din funerar, a devenit parcă o parodie după **Petruşka** lui Stravinski. Nu s-a petrecut nici un impact sonor de măreţia legendară a acestei simfonii, un reper muzical, dar şi filosofic şi autobiografic (însuşi Beethoven era lovit de surzenie şi lupta eroic cu destinul nemilos). „Eroica" este considerată prototipul german al muzicii absolute, care a declanşat şi metafizica geniului muzical, ca erou tragic şi solitar, dar artist omnipotent.

Scanned with CamScanner

Mr. MTT însă ne-a dat sentimentul că a ajuns la Bucureşti să bifeze o deplasare necesară. Orchestra din San Francisco a venit de peste mări şi ţări, ca să Nu cânte ceea ce am fi aşteptat, **Decoration Day**. A meritat? Poate a fost o repetiţie pentru ce va fi la ediţia viitoare a Festivalului, când va reveni şi poate ne vom întâlni, în sfârşit, şi cu stilul american! Până la muzica Gospel nu va mai fi decât un pas.

Festivalul „Gheorghe Zamfir" sau Sunetul primordial

Mi-am visat lansarea cărţii mele **Istoria Festivalului Internaţional „George Enescu"** (Ed. Sfântul Ierarh Nicolae) ca o picătură în oceanul evenimentului muzical de la Bucureşti. Şi, dacă se poate, să fie o picătură mai mare, mi-am zis, ba chiar un reper simbolic, care să clatine din temelii oceanul. Oho, ce ambiţii deşarte! Am făcut un proiect în care mi-am imaginat că, împreună cu câţiva pasionaţi de muzică, de cultură, dar mai ales de românism, reuşim să răsturnăm căruţa. Vorba ceea, buturuga mică răstoarnă carul mare.

Cu Viorel Cosma şi Grid Modorcea la Librăria "Mihail Sadoveanu" din Bucureşti, în timpul lansării cărţii Istoria Festivalului Internaţional "George Enescu" de Grid Modorcea

Scanned with CamScanner

N-a fost să fie aşa, adică la proiectul meu transmis de la New York acestor prieteni din România, nu s-a înhămat nimeni. Nimeni nu a marşat, cum se spune, din varii motive care îi defineşte.

Dar eu mi-am văzut mai departe de treabă, am scos cartea, fără nici o centimă de la organizatorii Festivalului „Enescu", am primit-o când am ajuns la Bucureşti şi am organizat o lansare a ei, cu sprijinul Companiei de Librării „Bucureşti" şi al Librăriei „Sadoveanu", unde a avut loc lansarea, în plină desfăşurare a Festivalului holenderistic. Eveniment paralel. Le mulţumesc acestor oameni, în frunte cu Marieta Seba, Georgeta Munteanu şi Petre Dănilă. Ca şi ziariştilor şi intelectualilor prezenţi la eveniment.

Minunaţii librari, deci, au marşat la dorinţa mea de a realiza o picătură culturală ca un gong de spectacol unic, un semnal de alarmă pentru Festivalul „Enescu". Desigur, nu a fost ceva împotriva Festivalului, Doamne-fereşte!, dimpotrivă, cred că a fost o reparaţie morală şi o indicare a sensului lui normal de mişcare.

Şi pentru a înţelege mai bine despre ce este vorba, am să vă dezvălui care au fost invitaţii mei la masa lansării: în dreapta mea, muzicologul Viorel Cosma, la stânga inimii, marele artist Gheorghe Zamfir. În raport cu Festivalul „Enescu", Viorel Cosma este un fidel absolut, de la întemeierea lui, din 1958, şi până azi, cu numeroase participări ca spectator, muzicolog şi autor de cărţi. O personalitate emblematică pentru Festival, o prezenţă constantă în foaia lui publicistică. În fine, un declarat partizan al lui Ioan Holender, cel care şi-a intitulat ultima carte „era lui Holender". Nu putea să spună simplu perioada sau stagiunea, ori pas cu pas, că tot suntem pe arătură nemţească, nu, şi-a spus „era". Era lui Ceauşescu şi era Holender, fiindcă megalomania are multe etaje. Deci Viorel Cosma, un invitat de marcă al Festivalului, aproape o persoană oficială.

De cealaltă parte, Gheorghe Zamfir, cel mai complet muzician în viaţă al României, total ignorat de „era Holender", artist unic, dar care, în peste 20 de ani de la revoluţie, de când s-a reluat cu mult aplomb Festivalul, nu a primit nici un semn de la organizatorii lui, absolut nici un semn! Ca şi cum nu există, deşi el exista din plin, exista prin formidabila Orchestră Naţională de Folclor, exista prin creaţia lui, prin zecile de concerte pe care le avea în ţară şi în lume. Da, dar organizatorii nu aveau ochi şi urechi pentru el. I-am întrebat, de ce? E un Festival plătit de popor, din taxele lui, domnilor, românii aşteaptă să-l vadă pe Zamfir acolo unde îi este locul şi acum au dreptul la o explicaţie, de ce Gheorghe Zamfir nu are loc pe scenele Festivalului?

Şi câte alte şi alte năcăfale! Le era frică, maimuţoilor, că Zamfir se identifică cu Orchestra Naţională de Folclor. Şi nu este aşa? Şi ce e rău dacă Festivalul Internaţional este şi Naţional?

Probleme majore, grave, pe care le dezbat în carte. Şi mă bucur că Viorel Cosma în cronica sa (cuvântul său a constat dintr-o cronică a cărţii, pe care a citit-o), a sesizat aceste probleme grave, spunând că e timpul ca ele să nu mai fie dosite, să se afle, să se discute, acum, după ce monumentul Papa Holy a ieşit din „era" lui, era să zic din peisaj. Viorel Cosma a dovedit că este un remarcabil cititor, care merită pe deplin numele de patriarhul lexicografilor români.

Scanned with CamScanner

Şi cel mai mult mi-a plăcut faptul că a sesizat umorul presărat în **Istoria** mea, pe care l-a subliniat prin câteva citate, mai ales de titluri. Viorel Cosma are un dar de a povesti elegant şi spiritual. El a scris multe cărţi. În Lexicoanele sale sunt citat de zeci de ori, nu asta-i problema, ci faptul că el nu şi-a scris opera de bază, recte cartea de povestiri sau de amintiri. E un gol imens. Trebuia scrisă demult. De câte ori mă întâlnesc cu dânsul, îi reamintesc această idee. El este o comoară şi merită să n-o risipească.

Pe de altă parte, Gheorghe Zamfir, care a fost studentul lui Viorel Cosma la Conservator – deci am realizat o întâlnire sui-generis între profesor şi elev! – a făcut o trecere în revistă a atitudinilor ostile faţă de el din partea oficialilor culturii şi ai Festivalului. A povestit sisifiada prin care trece acest popular artist român, neînţeles de oficiali, aşa cum, de altfel, nu a fost înţeles nici Enescu. Nici Brâncuşi. Nici Eliade. Nici Eminescu. Dar cine a fost? Nimeni. Nici un artist român. Abia după ce sunt recunoscuţi în afară, oficialii noştri se fac că îi recunosc. E o vitregire maladivă şi permanentă a climatului cultural, din cauza unei crize politice fără capăt cauzate de incompetenţa şi corupţia diriguitorilor.

Numeroşilor participanţi de la lansare nu le veneau să creadă că un artist de o asemenea anvergură şi notorietate trăieşte frustrări, mari frustrări, pricinuite de nişte nemernici, care i-au spus sistematic NU, cum i-a spus ministrul Hârdău (vă mai aduceţi aminte de un asemenea ministru?): „*Domnule Zamfir, sistemul nu vă iubeşte!*" Vă daţi seama, el era Sistemul. Ceauşescu nu a spus niciodată că sistemul sunt eu, precum „*Emma c'est moi*" sau „*L'état c'est moi!*", dar alde Hârdău, Băsescu, Turcescu şi alţi acoperiţi descoperiţi ca ei, au spus-o şi o tooot spun!

În loc ca miniştrii culturii (episodul cu ministrul „cap de cauciuc" a fost prezentat de Zamfir ca un veritabil actor!) să se revolte că Orchestra Naţională de Folclor nu mai are fonduri să existe, ei îl scot afară din „era" lor şi pe iniţiatorul celei mai frumoase mişcări muzicale din România, acela care aşează cu inima şi gândul ţara pe fundamentele ei profunde, din care face parte Sunetul primordial.

Şi Gheorghe Zamfir a cântat la nai două piese din folclorul arhaic, dovedind că vechimea Sunetului românesc este primordială, cu mult înainte de a ne face romanii vizita din care s-au înfruptat istoricii şi ne-au tras de la Râm! Asemenea Sunet NU s-a auzit încă pe scena Festivalului „Enescu". O poate confirma şi Grigore Leşe, un alt artist de excepţie, care a fost prezent la lansare. Eu propun să se înfiinţeze Festivalul „Gheorghe Zamfir", care ar fi un Festival al Sunetului primordial, un Festival al „iuţirii de sine", profund românesc, cu un sunet inalterabil, nu de împrumut, cum se practică la Festivalul „Enescu", invadat în prezent de melomaci. Zamfir ne-a demonstrat încă o dată românismul său curat, pur, care se mişcă de la starea Sunetului primordial la „iuţirea de sine", matca din care s-a adăpat şi George Enescu.

Obârşia României este mult mai veche, iar naiul lui Zamfir a dovedit-o. Am scris odată, după un concert al lui Gheorghe Zamfir, că Dumnezeu când a creat lumea, a creat-o la nai. Naiul este instrumentul Domnului. Şi din el ne-am născut şi noi, românii.

Scanned with CamScanner

Iată de ce cred că picătura care a umplut oceanul, a fost unică, aşa cum a remarcat şi Viorel Cosma, care a spus că „Festivalul enescian este aici!" Da, aici, la Librăria „Sadoveanu", unde s-a petrecut minunea, reparaţia morală, odată cu revelaţia adevărului încă nerostit până acum.

PS. Comentarii la acest text pe Forum

New York, 09/10/15, 7:11 pm

Tata scump,

E o cronică FORMIDABILĂ!!!! Cel mai bun articol al tău!!! Cu un titlu minunat!!!

E o mare onoare să citeşti şi să te luminezi cu un asemenea articol!!!

E cel mai mare eveniment din viaţa ta pt că totul a fost perfect: ai luptat, cu zeii alături, pentru cea mai frumoasă cauză a unui popor: aceea de a-şi respecta valorile, adică de a se re-trezi la viaţă.

Viaţa înseamnă respect pentru valoare.

TE IUBIM şi te rugăm să-i prezinţi Domnului Gheorghe Zamfir omagiile noastre!

M&G aka Indiggo Twins

*

Cluj-Napoca

Mi-au dat lacrimile când am citit acest EXCELENT articol al D-lui Grid Modorcea.

Cronicarul de excepţie şi scriitorul cel mai valoros al României – Grid Modorcea – şi-au dat mâna întru scrierea unei cronici monument despre starea de spirit a naţiei române şi despre şansa ei la supravieţuire: RESPECTAREA VALORII. Acest articol trebuie să devină program de re-naştere românească. Exemplul zeului Gheorghe Zamfir să-i trezească la viaţa înaltă, adevărată, pe toţi pretinşii demnitari care n-au decât o şansă: să înalţe biserica cu sfinţii care reprezintă România: BRÂNCUŞI, ENESCU, GH. ZAMFIR, ELIADE, EMINESCU, GRID MODORCEA. (Daniel, 10 sept. 2015, 4:06 pm)

*

New York, 09/11/2015, 3:14 pm

Eşti formidabil, Grid!!! Subscriu întru totul la părerea lui Daniel la cronica ta.

Mi-au dat lacrimile citindu-ţi articolul plin de înţelepciune!!!! Cel mai bun articol al tău, categoric.

Fiindcă şi cauza, şi formula de abordare a subiectului sunt excelente. BRAVOOOOO!!!!

Cu toată dragostea şi admiraţia, Violeta

Scanned with CamScanner

Au plecat americanii, au venit ruşii

Americanii au venit, au cântat ce-au vrut şi au plecat. *Vini, vidi, vacuum.* Adică un fel de *inutile dictu*. Hai să bifăm, hai să ne aflăm în treabă. Vorba lui Gheorghe Zamfir, ce aberaţie, să vii tocmai din San Francisco şi să cânţi Şostakovici!! Melomanii au rămas cu nostalgia că nu au văzut la lucru expresia muzicală a stilului american. Dar au venit ruşii şi nemţii, din nou. Fiindcă sunt mai aproape, ba s-ar putea spune că aici, la Bucureşti, se simt ca acasă.

Cu americanii poate ne vom mai întâlni, şi-au spus unii, dar cu ruşii, e sigur, ne întâlnim mereu. Categoric, ei sunt nădejdea noastră, precum e pianista Elisabeth Leonskaja (n. 1945, Tbilisi), care de peste cinci decenii e nelipsită de pe scenele Festivalului şi Concursului "George Enescu", de când a câştigat la vârsta de 18 ani, în 1964, concursul de pian.

De data aceasta, ea a cântat **Concertul nr. 2 pentru pian şi orchestră** în Do minor op.18 de Serghei Rahmaninov, fiind acompaniată de Filarmonica din Sankt Petersburg, înfiinţată în 1882 de ţarul Alexandru al III-lea, şi ea o constantă prezenţă în Festival. E o orchestră solidă, super-profesionistă, expertă în Şostakovici, cum a demonstrat din nou şi aici, cântându-i **Simfonia nr. 10**. Este expertă în compozitori ruşi. A venit cu greii muzicii lor, Ceaikovski, Rimski-Korsakov, Rahmaninov, Şostakovici. La pupitru, un alt faimos, Yuri Temirkanov, care are un stil de dirijat nu numai elegant, dar şi misterios, cu gesturi atipice, care te fac să te-miri-ce?! Revista etalon a muzicii, „Gramophone", plasează această orchestră în primele 20 ale lumii!

Ea a atacat numai lucrări perfecte, pe care le-a cântat perfect. În afara unor lucrări etalon ale celor patru mari compozitori ruşi citaţi mai sus, excepţie a făcut, ca un omagiu adus Festivalului, piesa de deschidere, capodopera lui Enescu, **Uvertura de concert în La major pe teme în caracter popular românesc**, scrisă spre sfârşitul carierei, în 1948, după **Oedipe** şi toate marile sale lucrări. Pare ca un respiro genial, ca o revenire la suflul pământului natal, după ce a demonstrat simfonismul plenar. Este o lucrare de cea mai pură esenţă enesciană, o formidabilă transfiguraţie a germinărilor adolescentine, dominată de joc, dor şi cântec românesc. Dar construcţia ei este departe de cea a Rapsodiilor. E ca şi cum ar fi trecut Rapsodiile prin opera **Oedipe**, prin experienţele simfonismului elaborat, fiindcă Uvertura are forţă, e chiar o uvertură de concert, care poate fi considerată o uvertură la creaţia sa muzicală.

E o demonstraţie majoră de polifonism, de invenţie melodică, iar evocările satului, ale vieţii la ţară, deşi apar şi ritmuri dansante, şi frenezia dansului străbun, nu au nimic bucolic, nici un fior de romantism juvenil, dimpotrivă, înşişi fiorii doinei se aud ca prin melosul oedipian. Nu se întâmplă nici ca în **Impresii din copilărie**, când un Enescu matur revine cu sufletul pe plaiul natal şi-şi rememorează trăirile copilăriei. Instrumentele solo, ca în **Rapsodii**, flautul, vioara sau pianul, nu mai conduc la sarabanda "iuţirii de sine", ci transmit o stare de meditaţie, de orizont isihasat.

Această uvertură a fost perfect aleasă pentru a intra în Concertul lui Rahmaninov, o bijuterie a romantismului rus, creatoare de starea inconfundabilă a stepei ruseşti, de „nostalghia" marilor spaţii, dar mai ales pentru a accede

Scanned with CamScanner

profund la capodopera lui Rimski-Korsakov **Suita simfonică Şeherezada**, scrisă în 1888, ca o aplicaţie practică a celebrelor sale tratate de Armonie şi Orchestraţie, folosite şi azi în şcolile de muzică ale lumii.

Suita este un model de ceea ce înseamnă limbajul limitrof, despre care am scris anterior. Este modelul de prezentare muzicală a unor poveşti care se derulează dintr-una într-alta, aşa cum se întâmplă în sursa inspiratoare, a celor o mie şi una de poveşti. Este o suită epică, o vizualizare genuină realizată cu un desăvârşit simţ constructiv. Semnificativ este şi faptul că instrumentele devin personaje. Astfel, Şeherezada este vioara solo, care se exprimă prin unduiri melodice, parcă îi şi vedem gingăşia şi timiditatea în faţa sultanului Sahriar, care apare prin acorduri încărcate, grave, ameninţătoare. Şeherezada este neliniştită, misterioasă, desfăşurând ca o pânză de păianjen arta promisiunilor sale, făcând ca timpul să se destrame, să treacă în favoarea ei. Vocea de vioară a Şeherezadei ne face să urmăm firul epic, să trecem din basmul lui Sinbad la legenda prinţului Kalender, la povestea tânărului Prinţ şi a tinerei Prinţese, la sărbătoarea din Bagdad, la priveliştea Mării, la imaginea corăbiei lovindu-se de stânci.

Cheia Suitei o constituie măiestria compoziţională. Nu există aici anxietăţi ca la Mahler, Bruckner sau, mai târziu, Stravinski, căutări, sincope, ambiguităţi, tatonări, alternanţe paradoxale, forţări atonale şi alte elemente de disjuncţie simfonică, de aşteptări sau experimentări în mişcare, ca şi cum un scriitor îşi prezintă la cititor manuscrisul, cu încercările sale, cu ştersături şi adăugiri.

Dimpotrivă, Rimski-Korsakov ne prezintă opera perfectă, precum este **Luceafărul** lui Eminescu, în care nu poţi să schimbi o virgulă. Aşa şi în **Şeherezada**, cred că nu ar putea exista un Pascal Bentoiu, care să reuşească să schimbe o notă, să descopere că nu ştiu ce frază muzicală nu este terminată. Totul este terminat, măiestrit, desăvârşit. Această piesă este un reper absolut al simfonismului vizual. Iar orchestra rusă, sub bagheta lui Temirkanov, a fost interpretul ideal.

Găeşti, capitala mondială a naiului

Există o vorbă: *„Vino şi ai să vezi, ce n-a văzut nici Parisul"*. Acum vă spun: am fost şi am văzut ce nu a văzut şi nu a auzit nici Festivalul „Enescu". Ce n-a văzut? Ce n-a auzit? **Ave Maria**, interpretată de mezzosoprana Maria Jinga, Gheorghe Zamfir şi Corul Accoustic. Piesa este compusă de Gheorghe Zamfir şi este tulburătoare, o rugă de o intensitate sfâşietoare, profund înălţătoare, ce poate sta alături de marile piese divine create de Bach, Haendel, Mozart sau chiar **Ave Maria** de Schubert, pe care, tot în acelaşi concert, au interpretat-o Gheorghe Zamfir şi Corul Accoustic.

Este vorba de concertul de deschidere a Festivalului Internaţional de Nai „Gheorghe Zamfir", ediţia 2015, ce se desfăşoară în aceste zile în oraşul Găeşti, situat între Bucureşti şi Piteşti, locul de naştere al fericitului naist român.

Sătul să mai aştepte un semn din partea organizatorilor Festivalului „Enescu", care de 20 de ani, inclusiv în „era Holender", nu l-au sunat niciodată să-l invite să cânte pe scenele Festivalului, nici să primească de la vreo instituţie

Scanned with CamScanner

a statului un sprijin pentru refacerea fantasticei Orchestre Naţionale de Folclor, Gheorghe Zamfir a procedat americăneşte, aşa cum procedează acolo marii artişti. Cunosc bine bucătăria unora, ca Michael Jackson, Madonna, Beyoncé, Lady Gaga şi mai ales a supramogulilor Jay-Z şi Kanye West, cu care au colaborat şi Indiggo Twins: singuri fac totul, au trupe, au fundaţii, au societăţi, au orchestre, au transporturi, organizare, reţea media, tot ce înseamnă un spectacol, organizarea, promovarea şi deplasarea lui. Artistul este stăpânul absolut, complet liber, fără să depindă de nimeni, realizându-şi sigur, cu echipa pe care o alege, toate proiectele şi visele.

Şi Gheorghe Zamfir a procedat la fel. Şi-a făcut o orchestră simfonică numită „Zamfir 50", cifră care marchează 50 de ani de activitate scenică, având ca membri muzicieni profesionişti din orchestrele Operei Române şi orchestra Radio. Orchestra e condusă de Daniel Jinga, dirijor al Operei Române, care a format şi Corul Accoustic, cu sonorităţi de „madrigal", şi el integrat în structura concertelor lui Zamfir. Apoi are o Fundaţie, un departament de producţie, un staff care se ocupă de transport şi media, dar are mai ales are un orăşel întreg, Găeşti, cu 13 mii de locuitori, care îl iubesc, îl venerează, de la poliţistul din sat până la Bubu (poate veţi afla cine e Bubu!), adică îi dăruiesc ceea ce oficialii nu-i pot dărui niciodată, acea căldură necesară, care îi justifică viaţa şi munca. Dovadă zeci de sponsori care şi-au dat mâna să ajute la existenţa acestui Festival de Nai, mândria românilor din Găeşti şi din toată ţara, prin televiziunile prezente la deschidere. Dovadă şi cozile de după concert, când zeci de oameni au stat la rând să facă o poză cu Gheorghe Zamfir. Iar el acceptă cu braţele deschise, toată fiinţa îi este numai un zâmbet, îi face plăcere să aducă bucurie oamenilor. Iar eu mă bucur pentru Zamfir, care nu-şi mai face iluzii în privinţa recunoaşterii sale de către vremelnicii diriguitori ai puterii şi culturii, el are publicul său, are valoarea pe care o merită, bine consolidată în inima a milioane de oameni.

Cum s-a văzut şi aici, la Găeşti, unde a realizat un festival cum nu mai e altul pe pământ, cu participarea unor interpreţi străini, precum doi dintre elevii săi ajunşi renumiţi în Germania şi Turcia. Un loc deosebit în Festival l-a ocupat şi orchestra „Lăutarii" din Chişinău, condusă de Nicolae Botgros, un faimos artist moldav, care, în tandem cu Gheorghe Zamfir, vor face minuni, nu mă îndoiesc, în Parcul Central al oraşului. Abia aştept să particip şi la acest concert din Central Park de Găeşti.

Acest original festival e un mare eveniment, creat, evident, ca o replică de mândrie naţională dată unor diriguitori miopi de la Bucureşti, în primul rând holenderilor care au ignorat sistematic dreptul românilor, care plătesc din taxele lor Festivalul „Enescu", de a-l avea pe scenele lui pe acest muzician ales, Gheorghe Zamfir, care, pe de o parte, reprezintă ideal seva folclorului românesc, este cel mai bun interpret al lui, iar, pe de altă parte, este un compozitor şi un solist ales de muzică simfonică, realizând creaţii încă nemaiauzite pe pământ, cum sunt concertele sale pentru nai şi orgă. În special muzica religioasă compusă de Gheorghe Zamfir pentru nai şi orgă este unică.

Scanned with CamScanner

Festivalul International de Nai, Găeşti

Am renunţat la concertele prăfuite ale Festivalului „Enescu" pentru a merge la Găeşti şi a-l vedea la lucru pe cel mai complet muzician pe care îl are în prezent România. Şi nu mi-a părut rău că nu i-am mai ascultat încă o dată pe Temirkanov şi orchestra din Sankt Petersburg, dimpotrivă, am fost fericit să mă întâlnesc din nou cu naistul şi compozitorul Gheorghe Zamfir, care, acompaniat de orchestra „Zamfir 50", a cântat piese celebre de Weber, Schubert, Puccini, Grigoraş Dinicu, inclusiv câteva fantastice piese de folclor, piese de întemeiere, cum ar fi **Ciuleandra** şi **Ciocârlia**, într-un aranjament orchestral insolit, în care a fost inclus şi Corul Accoustic.

Ceea ce nu se poate vedea şi auzi la Festivalul „Enescu", la nici un festival, am auzit aici, la Găeşti, pe scena frumoasei Case de cultură a oraşului. Dar aşa ceva nu se vede şi nu se aude nici în America! De ce? Fiindcă nu există o receptare pe măsură. Deşi nu mă îndoiesc că publicul afro-american nu ar fi receptiv la o sârbă cântată la nai de Zamfir. Şi nu cred că există loc pe pământ, unde a cântat, să nu scoale publicul în picioare! Iar aici, la Găeşti, publicul este fantastic. Faţă de invazia de melomaci de la Festivalul „Enescu", aici am descoperit un public curat, entuziast, care înţelege bine ce se cântă, care a primit cu aplauze în picioare fiecare piesă interpretată de Zamfir şi de ceilalţi artişti.

Sigur, nu s-a cântat Mahler, nici Bruckner, fiindcă românii nu au nici o aderenţă la astfel de compozitori, cum se vede din plin şi la Festivalul „Enescu", dimpotrivă, au fost alese piese accesibile, precum valsuri de Strauss şi Şostakovici, arii din opere, ca **Habanera** din **Carmen** de Bizet, cântate în mare stil de Opera House de Maria Jinga, o solistă cu o prezenţă scenică seducătoare. Nu mai vorbesc de **Nessun Dorma** cântată la nai de Zamfir! Magnific! Piese una şi una, care îţi merg direct la suflet. O muzică aleasă, pentru un public doritor de altceva, de ridicarea sa la o condiţie cu adevărat umană, fiindcă este o condiţie spirituală.

Scanned with CamScanner

Nota cu precădere a muzicii populare româneşti este „iuţirea de sine", acel vertij ameţitor, pe care Zamfir îl restituie în mod genial. Nu cunosc un alt interpret care să dea glas mai viu acestui stil vioi, neaoş, pur românesc. Piesele iuţi cântate de el nu au egal. Iar publicul reacţionează frenetic, imediat. Trăirile ameţitoare ale lui Zamfir devin trăirile acestui public pe care el îl formează, îl plămădeşte ce pe un aluat divin. Zamfir face cu adevărat şcoală, educaţie, prin concertele sale. De pildă, în timp ce cânta **Ciocârlia**, într-un moment de cadenţă, s-a oprit şi a rostit legenda Ciocârliei, dar nu aşa cum o ştim de la Alecsandri, ci o variantă a ei, ţărănească, a frumoasei fete care refuză orice peţitor, fiindcă vrea să-şi dăruiască inima soarelui, ea pleacă spre soare, dar mama ei o blestemă, fiindcă a lăsat-o singură, şi fata ei cade din înălţimi, se transformă în ciocârlie, care şi azi se zbate să ajungă la soare. Face mereu acest drum între cer şi pământ, într-un vertij ameţitor. În acest fel, concertele lui Zamfir se transformă în nişte şezători sui-generis, din care şi copiii au de învăţat ceva folositor.

Din Autobiografia sa, aflăm că Zamfir le prezenta străinilor, în limba franceză, astfel **Ciocârlia**: „*Ciocârlia a fost o preafrumoasă fată care într-o zi s-a îndrăgostit de soare. Neputând rezista atracţiei mirelui, ea îi spune mamei ca va pleca să-şi întâlnească iubitul. Mama geloasă (căci era vorba de unica fiică), o blestemă şi-o transformă în ciocârlie, spunându-i: - Toată viaţa ta vei zbura între cer şi pământ singură pe câmp, printre lanuri. Vei cânta neîncetat, schimbând trilurile tale cu cântecele păsărilor din pădure. Aceasta îţi va fi existenţa. Tri-li... tri-li...*" (B&B, p. 248).

George Enescu a ştiut că *iuţirea de sine* este esenţa folclorului românesc şi a compus **Rapsodiile**, cu care a cucerit lumea, fiindcă ele au ceea nu mai are nimeni, această notă cu precădere, *iuţirea de sine*.

Şi **Suita nr. 2**, şi **Impresii din copilărie**, şi unele părţi din **Simfonii** sau din **Sonatele pentru pian şi vioară**, dar şi **Uvertura de concert**, o piesă de maturitate, conţin acest şuvoi profund românesc, pe care el îl asociază altei dimensiuni profunde, *isihasmul*. Între George Enescu şi Gheorghe Zamfir există multe similitudini. Le vom prezenta şi analiza cu alt prilej.

Limbajul limitrof

Muzica îşi arată forţa, adevărata menire, în limbajul limitrof, adică la graniţa dintre sfere, dintre arte, atunci când le ajută să se exprime mai bine, mai expresiv. În teoria interferenţei limbajelor, muzica este cel mai perfect liant, ea ajută cel mai bine la sudura lor, fiind esenţa artei de sinteză, când leagă literatura, teatrul, baletul, arta plastică, toate artele spectacolului, inclusiv filmul.

Şi cred că primele manifestări ale muzicii au fost în formele incipiente de spectacol, când ea a acompaniat jocul scenic, ca în teatrul antic, apoi tot muzica a generat forma evoluată de spectacol, opera, iar în modernitate a devenit indispensabilă pentru arta dansului.

Sigur, mulţi vor spune că muzica e muzică, mai ales când vorbim de muzica simfonică, atunci când este de sine stătătoare, când nu are nevoie de

Scanned with CamScanner

proptele. De acord. În parte. Fiindcă şi atunci când ascultăm o simfonie de Beethoven, să spunem, noi ne imaginăm un spectacol. De fapt, o poveste.

Muzica se descoperă prin poveşti. Mi-aduc aminte cum l-am descoperit pe Beethoven. Am ascultat **Pastorala** acasă la un coleg, a cărui soră era în orchestra simfonică a oraşului. Făceam deseori audiţii împreună. Eu cumpăram discuri, cum apăreau pe piaţă, şi, fiindcă nu aveam încă un pick-up să le ascult, mergeam la acest coleg. Şi la sfârşitul audiţiilor, sora lui ne întreba: ce v-aţi imaginat că se întâmplă în "Pastorala"? Eu spuneam că mi-am imaginat cum mă atacă un urs şi cum fug şi încerc să mă caţăr într-un copac! Sigur, era o tălmăcire naivă, dar majoritatea compozitorilor îşi subintitulează simfoniile, le dau un nume sau un supra-nume. Însuşi titlul, **Pastorala** sau **Eroica**, te duce la o poveste.

Evident, nevoia aceasta de a spune ce simţi ascultând o piesă muzicală se naşte din însăşi substanţa profundă a muzicii, care este creată de om, care exprimă, dacă e compozitor, ceea ce el nu poate exprima în cuvinte. Dar ar vrea. De aceea, se nasc poveştile muzicale. Ele sunt încorporate în natura muzicii, aşa cum Brâncuşi spunea că vede viitoarea statuie într-un bloc de marmură. Aşa au apărut libretele de operă, aşa au apărut cele mai evoluate forme muzicale, poemele simfonice, bazate pe texte importante, uneori de mare amploare. Sunt memorabile poemele compuse de Liszt, Strauss, Berlioz, Debussy, Sibelius, Musorgski, Smetana, Dukas, Enescu. Dar ce spuneţi de suita **Şeherazada** de Rimsky-Korsakov, model pentru toate poemele moderne, o adevărată comoară simfonică, rezumând cele **O mie şi una de nopţi**!?!

Toate aceste gânduri mi-au fost declanşate de muzica lui Stravinski la **Pasărea de foc**, creată pentru baletul rus al lui Diaghilev, la comanda acestuia. O astfel de muzică este eminamente vizuală. De ce o ascultăm separat, de sine stătător? Ca să ne imaginăm ceea ce nu vedem, adică baletul, adică povestea păsării de foc, o pasăre fantastică, din foc, care fura mere de aur din grădina prinţului Ivan, dar acesta o prinde şi o sechestrează. Ea îşi obţine libertatea, dăruindu-i prinţului o pană fermecată şi ajutându-l în lupta lui cu uriaşul Koşcei. Morala: cei răi sunt învinşi de cei buni, iar pedeapsa pe care le-o dă pasărea celor învinşi este să danseze până nu mai pot. Aici Stravinski declanşează un dans infernal, inspirat din melodii populare ruse.

Lucrarea a fost cântată în Festivalul „Enescu" de London Symphony Orchestra, avându-l la pupitru pe Ion Marin (n. 1960), fiul lui Marin Constantin (întemeietorul Corului „Madrigal"), un muzician pur sânge, şcolit la Salzburg şi Siena, asistentul lui Abbado la opera din Viena, cu o carieră internaţională impresionantă, care a mai onorat Festivalul la ediţia din 2007, când a cântat cu orchestra din München **Simfonia nr. 1** de George Enescu, dar şi **Carmina Burana**, într-un final apoteotic, care s-a încheiat cu îmbrăţişarea memorabilă dintre tată şi fiu.

Programul celor două concerte londoneze a cuprins şi alte partituri „vizuale", demne de a declanşa poveşti. De pildă, faimosul **Concert pentru pian** în La Minor de Edvard Grieg, un adevărat şlagăr simfonic, cântat de rebelul pianist german Lars Vogt. Combinarea dintre el şi maleabila orchestră londoneză, cu perfecţionişti spontani, a fost perfectă.

Scanned with CamScanner

Dar programul londonez s-a deschis cu **Suita pentru orchestră nr. 2** în Do Major op. 20 de George Enescu, pe care a cântat-o minunat. Iată că englezii – sigur, cu un român la pupitru! –, ne dau o lecţie de felul cum trebuie interpretat Enescu. Partea finală a **Suitei** este în spiritul **Rapsodiilor**, are ceea ce am numit „iuţirea de sine", o caracteristică a muzicii populare româneşti. Sună ca o bătută plină de avânt, de eliberare, iar Enescu ne îndemnă să ne imaginăm o poveste, poate cu un El şi o Ea care se întâlnesc la hora de duminică din sat şi dansează întâi separat, apoi împreună. Jocul se încinge, devine planetar.

Limbajul limitrof se poate descoperi şi în interiorul muzicii, al unor piese, atunci când există dialogul sau cearta dintre instrumente, cum se întâmplă în **Concertul de pian** al lui Bartók, când pianul intră în dialog cu tobele sau în piesa lui John Adams, **Absolute Jest**, când Cvartetul solist se luptă să-şi impună sonorităţile în faţa ansamblului, care pare să-l înghită. Acelaşi lucru se poate spune şi despre ultima lucrare de amploare a lui Brahms, **Dublul concert pentru vioară, violoncel şi orchestră** în La minor op. 102, avându-i ca solişti pe fraţii Renaud şi Gautier Capuçon, care au mai fost prezenţi şi altădată în Festival.

Şi toată muzica modernă este o astfel de disperată încercare de evadare a instrumentelor, un fel de rebeliune, cum se întâmplă şi în **Simfonia nr. 5** în Do diez minor de Gustasv Mahler, cântată cu mare aplomb de londonezi, o formidabilă orchestră, super-profesionistă (fondată în 1904), care până acum mi se pare că a sunat cel mai bine din toate orchestrele invitate în Festival. Lucrare în şase părţi, simfonia îl impune pe noul Mahler prin inventivitatea orchestraţiei, interferenţa insolită dintre corzi, suflători şi timpane, cum se întâmplă în partea a doua în special. Faţă de Brahms, care practică un simfonism robust, unitar, Mahler sparge discursul melodic şi dă importanţă limbajului limitrof, dialogului dintre grupuri de instrumente. Alternanţa dintre *fortissimo* şi *pianissimo* este continuă, iar valsul median îl anticipează pe Ravel, deşi finalul se termină abrupt, în stilul lui Bruckner.

La noi, azi, cea mai sublimă întruchipare a limbajului limitrof poartă numele Gheorghe Zamfir. Mai ales prin conjugarea voce-nai, când cuvintele se transformă în suflu melodic, când sunt suflate prin tuburile naiului. Ori când naiul intră în dialog cu vioara, pianul sau orga. Dar şi când alternează într-o aceeaşi melodie părţile cântate din nai, din gură, acompaniate de natură (liniştea isihastă), de cor sau de ansambluri orchestrale, aşa cum am arătat când am comentat Festivalul Internaţional de Nai „Gheorghe Zamfir" de la Găeşti. Iar cine îi citeşte poezia, nu mai are decât un pas şi va descoperi şi pictorul, care şi-a reprezentat în tablouri vizionare trăirile muzicale. Este singurul poet care a pictat cu sunete. Sau singurul muzician român care şi-a exprimat prin poezia culorii simfoniile, sonatele sau cantatele. Model de artist renascentist.

Scanned with CamScanner

Isis şi marşuri apocaliptice

Frumoasă surpriză ne-a făcut Bayerische Staatsoper, orchestra bavareză, care a deschis seria celor două concerte cu poemul simfonic **Isis** (1923) de George Enescu, un poem neterminat, orchestrat de Pascal Bentoiu, care a avut în pauza concertului şi lansarea unei cărţi de căpătâi, **Breviar enescian**, un adevărat manual pentru cei care vor să se iniţieze în muzica enesciană. Există în această carte dosarul tuturor lucrărilor lui Enescu, mai puţin simfoniile, pentru că autorul le-a prezentat anterior într-un volum masiv, de sine stătător, tradus şi în engleză. Aşa cum spunea şi Dan Dediu, acest volum, scos de Editura muzicală Grafoart (director Matei Bănică), merită tradus în engleză, pentru ca şi străinii să aibă acces la preţioasele informaţii ale celui mai autorizat enescolog pe care îl avem. Pascal Bentoiu (n. 1927) încă mai trăieşte, dar nu s-a putut deplasa la lansare din cauză că este foarte bolnav, cum mi-a spus chiar directorul editurii.

Isis este un poem pur enescian, inspirat de Maruca, iubita şi muza lui Enescu, căreia el îi spunea Isis, cu numele acestei zeiţe egiptene, o piesă compusă în febra lui **Oedipe**, o transfiguraţie similară finalului operei, cum a demonstrat şi Corul Academic Radio (dirijor Dan Mihai Goia), care a participat la realizarea acestui moment. Oricum, finalul din **Simfonia cu cor** şi **Isis** demonstrează cât de obsedat era Enescu de mesajul operei Oedipe. Şi dirijorul orchestrei bavareze, Constantinos Carydis, a trăit cu mare emoţie acest poem, realizând o bijuterie muzicală.

Isis este zeiţa magiei, a vieţii şi căsătoriei, ceea ce Enescu voia să fie şi iubirea sa, pentru care el a devenit simbol al fidelităţii şi aşteptării sisifice, fiindcă Maruca avea să-i devină soţie abia după moartea prinţului Mihail Cantacuzino (printre iubiţii ei se numără şi filosoful Nae Ionescu şi pianistul Dinu Lipatti). Muzica este diafană, sugerând puritatea utopică a iubirii. Ca şi în **Simfonia cu cor**, există şi aici această tehnică a sunetelor în valuri, o pânză armonică brodată de la mici nuanţe la un intens arc cromatic, totul fiind însufleţit de vocile diafane ale corului de femei, ca un voal care se aruncă peste lume, ca apoi totul să se stingă într-o broderie fină, cu mângâieri de vrajă.

Încă o dată, când se implică, orchestrele străine cântă minunat Enescu. Iar orchestrele germane, să nu uităm, sunt perfecţioniste. A demonstrat-o şi acum orchestra bavareză, care a mai cântat ceva atipic, **Imperialul** beethovenian, o capodoperă aproape uitată, care se cântă tot mai rar, cât şi **Simfonia nr. 5** op. 47 în Re minor de Şostakovici, o piesă care nu se potriveşte cu orchestra, deşi părţile întâi şi patru au ceva din muzica mahleriană întrucât sunt dominate de marşuri. I-ar fi plăcut mult lui Caragiale, care era nebun după marşuri, după bătăi apocaliptice din tobe şi sunete de goarnă. Nenea Iancu a şi spus că dacă nu ar fi fost ce este, dramaturg, i-ar fi plăcut să compună marşuri pentru fanfara militară. După ce partea a treia a fost cavou, am intrat într-un iureş revoluţionar, o teribilă mărşăluire soldăţească.

Despre această simfonie s-a şi spus că e un fel de recompensare la afrontul că nu ar fi pe placul staliniştilor, Şostakovici fiind supus în 1936 anatemei partidului şi unei campanii denigratoare. Simfonia a fost considerată "replica

Scanned with CamScanner

creatorului la o critică justă". Simfonia a avut premiera în 1937 şi succesul ei enorm i-a adus împăcarea compozitorului cu puterea. Sigur, Şostakovici va avea continuu altercaţii cu puterea, cariera sa fiind o permanentă alternanţă de consacrări şi căderi.

Dar **Simfonia a V-a** este o creaţie de cotitură. Talentul celui mai iubit compozitor sovietic se vede din complexitatea orchestraţiei, din dramatismul şocant al unor stări radicale, pline de contraste, de teribilele alternanţe între instrumente solo şi tutti, între meditaţii şi marşuri răscolitoare. Totul se încheie apoteotic, plin de energie pozitivă, dar greu de suportat.

Însă despre aceste finaluri de compromis, Şostakovici a declarat în Memoriile sale că sunt mimate, că "bucuria este forţată". Şi **Simfonia a V-a** se termină, cel puţin aşa ne îndeamnă Şostakovici să înţelegem, ca şi cum cineva te-ar lovi cu un ciomag şi ţi-ar spune că „trebuie să te bucuri". Da, cam seamănă cu o parabolă a dictaturii. „*Trebuie să fii complet surd să nu înţelegi*".

În fine, m-a surprins **Concertul nr. 5 pentru pian şi orchestră** de Beethoven, o piesă pe care o ascultam febril în tinereţe, fiindcă pianistul francez Pierre Laurent Aimard nu a fost atenţionat că notele joase nu se aud, cum s-a întâmplat în partea a doua, *Adagio un poco moto*, în care Sala Congreselor a deveni cavou (era să scriu "palat de nuntă şi cavou", ca în poezia lui Ion Barbu). Iar partea a treia e un *Rondo*, care are o latură foarte vizuală, ca un balet cu prichindei, care se rotesc ca nişte titirezi. Un fel de beţie valpurgică, cu spiriduşi şi personaje fantastice. Un fel de dans al ielelor. Dacă ne întrebăm de ce clasicii sunt atât de accesibili şi fredonabili, cheia o găsim aici, unde muzica trimite la o pură vizualizare, excelent suport pentru susţinerea fanteziei care brodează poveşti.

Beethoven ca Beethoven, dar un Şostakovici cântat de nemţi, nu cred că s-a mai auzit în Sala Congreselor! Cum, nici un compozitor german? Dar orchestra bavareză a recuperat în seara următoare, când ne-a oferit în premieră românească, sub formă de concert, opera **Elektra** de Richard Strauss.

Lecţia de românism

Festivalul Internaţional de Nai „Gheorghe Zamfir" de la Găeşti s-a încheiat cu un concert apoteotic, în care Zamfir s-a întrecut pe sine (fiindcă nu mai are cu cine să se întreacă), şi-a ieşit din matcă, de fapt, a intrat profund în matricea fiinţei sale şi ne-a arătat toate valenţele ei, oferind cea mai profundă şi vie lecţie de românism. Ceea ce ar trebui să facă, dar nu fac, fiindcă nu pot, nici preşedintele ţării, nici guvernanţii şi parlamentarii, nici profesorii de istorie şi analiştii politici, nici liber-schimbiştii, a făcut memorabil Gheorghe Zamfir, prin naiul său, prin vocea sa şi prin cuvintele sale. Cine a fost la acest concert se poate considera fericit (şi în Central Park de Găeşti au fost fericiţi câteva mii de oameni!), iar cine nu a fost, rămâne mai sărac cu o dimensiune, poate şi cu o viaţă, aşa cum voi încerca să arăt aici.

Scanned with CamScanner

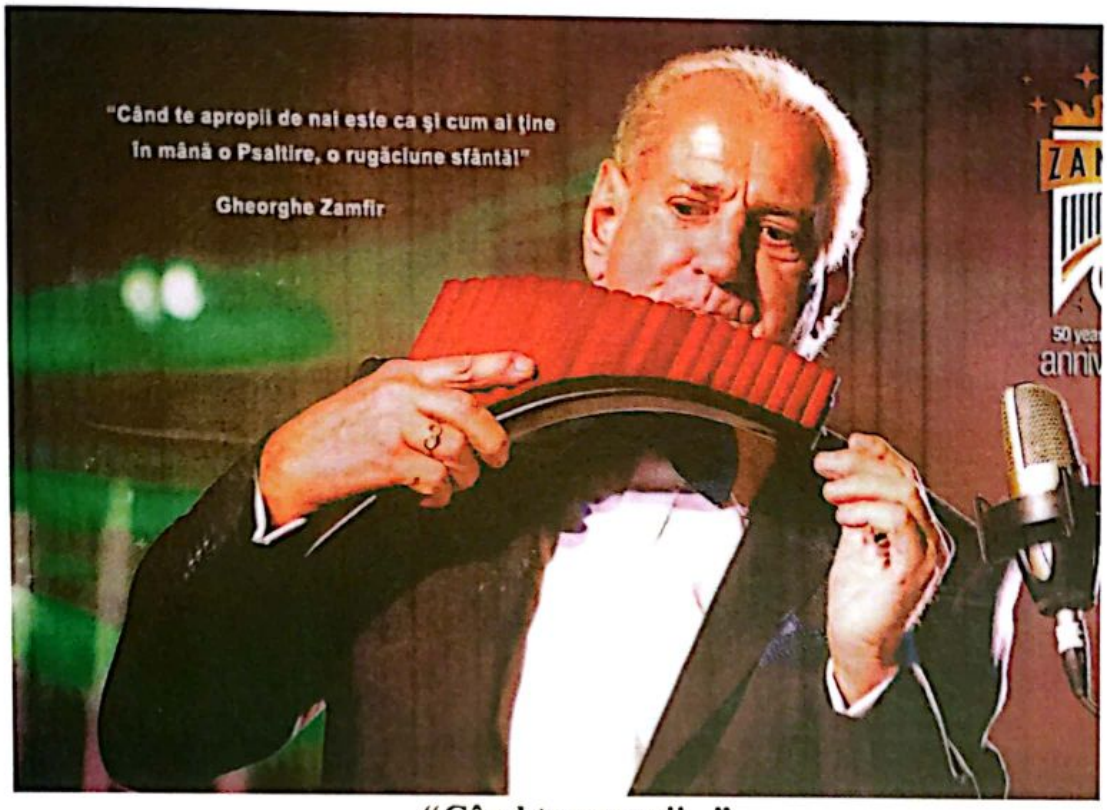

"Când te apropii..."

Concertul s-a deschis cu o piesă fulminantă, pentru nai şi orchestră, **Sus pe culmea dealului**, interpretată de Gheorghe Zamfir, la nai, şi de orchestra „Lăutarii" din Chişinău, dirijor Nicolae Botgros, orchestră pe care Zamfir o consideră Orchestra Naţională de Folclor. Şi imediat a venit explicaţia naistului la piesa cântată: „*Este o melodie bănăţeană, pentru salvarea ţării mele şi a poporului meu! Sus pe culmea dealului, acolo unde eu îl văd pe Eminescu*".

Din capul locului, deci, Zamfir a desenat portretul acestui concert, care a avut caracterul unui românism autentic. Natura rebelă a lui Gheorghe Zamfir s-a văzut în acest concert prin toţi porii lui. Zamfir s-a desfăşurat. Aici, pe scenă, este locul lui adevărat, unde poate fi total convingător, cu vorba şi cântecul. Şi mai ales acasă la el, unde moderna scenă, din metal, dotată cu toate instalaţiile, flancată de mari ecrane, care transmiteau concertul şi pentru cei de pe stradă, care nu puteau să ajungă mai aproape, se află în prelungirea faimosului conac (1890) al unui vechi boier al locului, Grigore Olănescu. Nu-i mai trebuie lui Zamfir nici o cârjă ajutătoare, cum ar fi Protv-urile sau alte mijloace de compromis. Într-un potpuriu de melodii moldoveneşti, el a combinat naiul cu vocea sa, o voce fără egal, ca o pecete inconfundabilă, aşa cum face să vorbească însuşi naiul. Cine a ascultat rugăciunea **Tatăl Nostru** grăită la nai de Zamfir, are imaginea acestui unic fel de a cânta, în care instrumentul devine un grai ales, un sunet umanizat, prin care cuvintele rugăciunii sau cântecului devin suflate, devin pre-cuvinte, sunete aflate la graniţa dintre melodie şi vorbire sau graiul articulat. De regulă, o astfel de tehnică este aplicată de artist atunci când cântă doine, cântece de jale, rugăciuni, bejenii profunde. Spui că astfel de cântece plâng.

Scanned with CamScanner

Şi după acest teribil potpuriu, deodată se aude răsunător vocea puternică a naistului: „*Basarabie, vino acasă!*" Şi, automat, toată mulţimea din parc, care stătea pe bănci, s-a sculat în picioare şi a scandat strigătul lui Zamfir. Un delir patriotic nemaiîntâlnit!

Apoi cu vocea lui profund bărbătească, plină de ondulaţii, ca o frunză ruginită, arsă de soare, dar brăzdată de rouă, a cântat **Frunză verde de mohor**, în care se evocă dorul, „*numai doruleţul meu / e ca pământul de greu*", dar şi blestemul „*Taci, pasăre, nu cânta, / Că io rău te-oi blestema*". E vorba de mitul cucului. Uneori, vocea sa are rupturile lui Zavaidoc, căruia i-a şi cântat odată o piesă, **De când ne-a aflat mulţimea**. Şi aici a cântat ceva asemănător, omagiul lui Fănică Luca, cum vom vedea. Ca să treacă apoi la o sârbă, la ceea ce face strălucirea lui Zamfir, interpretul de geniu al acestei stări specifice folclorului nostru, cântecului şi dansului românesc, *iuţirea de sine*.

*

Gheorghe Zamfir are un simţ al spectacolului colosal, el ştie să ţină perfect publicul în loc, să-i capteze total atenţia, printr-o continuă alternanţă între cântece solo, melodii orchestrale, doine, sârbe, strigături, piese vocale, mici poveşti sau întâmplări între ele, cu caracter memorialistic sau moral. De altfel, moralitatea este stăpână peste acest tip de spectacol, mesajele ei merg la sufletul oamenilor, fiindcă ei nu au de unde să mai audă pilde morale, dat fiindcă că morala este scoasă din vocabularul guvernanţilor, nu se potriveşte faptelor lor nesătule.

De pildă, Zamfir a evocat un concert memorabil petrecut la Chişinău, în timpul mandatului preşedintelui Snegur, care a venit la concert însoţit de marii scriitori ai momentului, Grigore Vieru, Nicolae Dabija, Ion Ungureanu şi alţii, iar oamenii stăteau la rând la un bilet pe un frig de crăpau pietrele. O altă întâmplare se leagă de Cabul, alta de Istanbul, cum femeile fugeau la concertul său cu cărucioarele cu copii după ele sau, în Australia, unde se auzea numai **Lonely Shepherd** cântat de Zamfir şi formaţia James Last, cântec aflat pe banda sonoră a filmului lui Tarantino **Kill Bill**.

Mereu şi-a presărat concertul cu astfel de evocări, din care a rezultat dragostea sa neţărmurită pentru Basarabia, pentru România. A dedicat concertul tuturor regiunilor ţării. El a spus că „*România este singura ţară de pe pământ care are zone inconfundabile, de parcă te-ai duce în ea dintr-o ţară în alta. Aţi văzut cât de diferite sunt când te duci din Oltenia în Maramureş sau din Dobrogea în Bihor. Alt port, alte cântece, alte broderii, alte case, altă mentalitate. Dar în America, atunci când te duci din New York în Los Angeles, din Boston în Philadelphia, e aceeaşi poşircă*". Iar aici, la acest cuvânt, care nu ştiu ce rezonanţă a avut pentru găeşteni, spectatorii au aplaudat frenetic. Oricum, ei nu aveau de unde să ştie cât de profund diferite sunt aceste oraşe, pe care eu le cunosc bine, şi cât de puternic se conservă în America individualitatea fiecărui popor din care este alcătuită această ţară.

Dar aceasta e altă problemă, o stăpâneşte bine şi Gheorghe Zamfir, însă, aşa cum avea să explice mai apoi, atitudinea lui vine din acest bombardament

Scanned with CamScanner

mediatic al mass-mediei româneşti, în care americanizarea pe toate canalele a dus la alterarea gustului românilor, la înlocuirea folclorului autentic cu surogate de import. Nu e vina americanilor, e a celor care le cumpără... poşirca! Sigur, este o tragedie similară cu manelizarea.

Plus că întotdeauna noi am avut un complex faţă de coloşi, fiindcă ne-a plăcut să trăim în paradisul nostru ca într-o găoace. Şi să fim lăsaţi în pace. Numai că azi trăim o răsturnare a valorilor sau un paradox, înjurăm ceea ce importăm în draci, nu mai facem deosebirea între autentic şi fals, parcă ne este ruşine cu valorile trecutului, şi aducem acasă tot ce este superficial de la americani. Ei nu ne înţeleg pe noi, dar nici noi pe ei. Unde ajungem? Cultura trebuie să facă punţi, cu atât mai mult muzica. Şi cred că Gheorghe Zamfir a fost apreciat şi de americani în turneul său de 23 de mari concerte pe care le-a avut în Statele Unite.

Politichia, bat-o vina! Apoi Zamfir a trecut cu tolba de melodii din Moldova în Ardeal, cântând şi vocal o piesă de o rară frumuseţe, **Pe uliţa mândrei mele**, ca de aici să treacă fermecător la o învârtită ca la mine în Făgăraş.

A revenit acasă, în Valahia, în zona muntenească, ajungând, desigur, şi la Găeşti, unde i-a evocat pe faimoşii instrumentişti Vasile Pandelescu şi fiul lui, Costel Pandelescu, definiţi astfel: „*Doi giganţi ai poporului român. Am crescut împreună, am cântat împreună. Vasile a făcut cea mai mare şcoală de acordeonişti din lume, iar cu ţambalagiul Costel am cântat timp de 22 de ani. Cu ei am colindat toată lumea*". Nu l-a uitat nici pe Amzi Moise, fondatorul unei orchestre de mandoline aici, în Găeşti. Lor şi maestrului său Fănică Luca, „*fără de care eu nu aş fi fost cine sunt*", le-a adus un omagiu, dedicându-le o melodie de suflet. Pe care a combinat-o apoi cu vocea, cântând la fel de arhaic, ca un caval, melodia **Lina mea, draga mea**. Fascinant, parcă era un *staraboste dac*, în bundiţa sa înflorată, de o rară frumuseţe.

*

Zamfir nu uită nimic, face istorie cu fiecare concert, cu fiecare melodie pe care o cântă. Şi când şi-a evocat părinţii, a făcut-o povestind o întâmplare de la Paris la Găeşti, unde „*am aşteptat la barieră, să ajung acasă, mai mult decât a durat zborul cu avionul de la Paris! Măicuţa mă aştepta cu mămăliga fierbinte, care s-a răcit şi focul s-a stins. Într-un târziu, am ajuns. De câte ori mă întorceam acasă şi ajungeam în bătătură, primul lucru pe care-l făceam, mă puneam în genunchi şi sărutam mâna tatei şi mâna mamei*".

Toate poveştile sale presărate ici, colo, în timpul concertului sunt la fel de memorabile, ca şi cântecele. Atacurile sale la adresa hăitaşilor culturii au fost ca în **Parabola orbului** lui Bruegel, cărora le-a aplicat o ştampilă memorabilă, cât toate vorbele lumii, cântecul **Delirium**, un fel de bârfă la uşa cortului, un fel de bip-bap neaoş, o vorbăraie fără înţeles, ca o cascadă de sunete, o replică spirituală, plină de umor, ceva genial, care mi-a amintit de o altă lecţie dată bârfitorilor de pe uliţi de către Marin Constantin, care, într-un concert la Sala Mică a Palatului, la ediţia 2007 a Festivalului „Enescu", a cântat o piesă de

Scanned with CamScanner

ciripituri, în care corul „Madrigal" nu articula cuvinte, le ciripea (vezi **Istoria**, p. 98, unde scriu şi despre Marele Absent al Festivalului).

Dar acolo erau mai multe ciripituri, câte voci avea corul, un fel de păsărească, un amestec, cum e limba păsărilor într-o colivie. Însă Zamfir a creat tot acest balamuc singur, cu o dezinvoltură colosală. Aşa ceva nu se poate vedea. Nu am văzut pe nici o scenă a lumii un actor care să producă un asemenea efect teribil. Trebuie să dai tot aurul din lume să asculţi această minune, să vezi/auzi cel mai straşnic pamflet politic şi existenţial care s-a creat vreodată. Ar fi fost gelos şi Iocan la fierăria Moromeţilor. Şi ar fi invidios pe el toţi condeierii!

Însă „delirul" se produce când Zamfir se află într-o vervă deosebită. Cum a fost la Găeşti, unde s-a revărsat din el, semn că s-a simţit excelent. Aşa mai uită de durerea sa, că nu există în România o Orchestră Naţională de Folclor. Există în Moldova, această orchestră „Lăutarii", dar nu există la noi. Dezinteresul este total, aşa cum era şi pe vremea comuniştilor. „*Mi-au desfiinţat orchestra de folclor*, spune Zamfir, *cu care puteam cuceri lumea. Adunasem 56 de instrumentişti, unul şi unul. I-am spus şi lui Ceauşescu odată să-mi dea 50 de instrumentişti, un avion cu doi piloţi şi în zece ani vă aduc lumea la picioare! Dar dictatorul mi-a oferit 10 ani de exil, care au fost cum au fost, să nu-mi mai aduc aminte. Şi azi e şi mai rău, ne-au închis toate porţile, mie şi valoroşilor instrumentişti pe care îi avem! Toţi îşi câştigă existenţa pe la nunţi şi botezuri, ca şi mine. Vai şi amar de noi! Iar preocuparea pentru şcoala de nai este la pământ. La Conservator mi s-a desfiinţat catedra de nai, a desfiinţat-o un gogoşar, a confundat-o cu vreo tarabă, Dan Dediu, rectorul Universităţii, dându-mă afară. Eram profesor acolo şi aveam o clasă cu 14 elevi. Dacă eu mă duc, nu mai are cine să facă aşa ceva, să mai păstreze în ţara mea cultul pentru acest instrument divin*", pe care mereu îl mângâia.

De fapt, când lua câte un nai de pe o măsuţă plină cu flori, făcea acest gest gingaş, de parcă naiul era o fiinţă vie. Şi nu este? Naiurile sale, cu care Zamfir vine la concerte, se numesc Nai Sopran, Nai Alto, Nai Tenor, Nai Bariton, Nai Bas, Nai Contrabas. Naiul Sopran e cel mai vechi, făcut chiar cu mâinile lui, în tinereţea sa.

*

A arătat, în fine, că originalitatea folclorului românesc este respectată pretutindeni, acolo unde există cântăreţi de nai. De aceea, a şi făcut acest Festival Internaţional de Nai, să dovedească lumii noastre că este aşa. Şi i-a poftit pe scenă să cânte pe trei naişti invitaţi, din Austria, Turcia şi Moldova, precum „uimitorul Igor Pogorean", căruia la sfârşit i-a dăruit un trofeu, lui şi lui Nicolae Botgros, pe care l-a elogiat ca fiind un reper al muzicii naţionale, un rezistent, care conduce orchestra „Lăutarii" de 37 de ani şi conservă ca nimeni altul folclorul moldav. „*Basarabia e o comoară. Acolo să vă duceţi, fraţilor, să vedeţi cum este păstrat folclorul! Cum păstrează ei tradiţia. Ei au acolo o orchestră de folclor, noi nu avem. Suntem umiliţi, cântăm pe unde apucăm,*

Scanned with CamScanner

fiecare cum se descurcă! România e o regiune a Basarabiei, nu invers! Acolo e românismul adevărat, fiindcă acolo s-a păstrat rădăcina intactă!"

Pe lângă elogiul Basarabiei, al românismului, al istoriei poporului român şi al unicităţii limbajului său artistic, a făcut elogiul naturii: „*Nici un popor nu cântă natura ca aici. Nici dragostea*". Şi pe loc a cântat „*Patru boi suciţi în coarne, Lino, Leano*". Mi-a plăcut şi elogiul pe care l-a făcut Turciei, spunând că „*acolo am văzut grâu adevărat, cu boabe mari, sănătoase, ca şi cartofii, nu cu găuri ca la noi. Acolo agricultura e cum era la noi odată, pe vremea când tata era chiabur!*" Şi a citat câteva locuri de rezonanţă, unde s-a simţit ca acasă. Oricum, „*acolo, sunt mai cunoscut decât în România*". Nu credeam, nici el nu credea, dar s-a convins că „*sunt mai cunoscut decât Hagi*". Ca să încheie cu elogiul credinţei.

Apogeul concertului a fost **Doina de jale**, care e soră cu **Doina Oltului**, cu izvor într-o rugăciune a mamei lui, care era din Hurezanii de Jos ai Gorjului, nu departe de Hobiţa lui Brâncuşi. A mărturisit că „*am cântat-o în toate catedralele lumii, în asocierea nai şi orgă, rezultând sunete nemaiuzite, care i-au făcut pe străini să vină, iertaţi-mi lipsa de modestie, să-mi sărute mâna, să mă pipăie, să vadă dacă sunt din lut sau abur*".

Mi-a confirmat şi mie această realitate, când l-am întâlnit, la opera concert **Wozzeck** de Alban Berg, chiar Nicolae Licareţ, cu care a făcut tandemul nai-orgă. „*Este cea mai mare doină de jale care poate exista*, explica Zamfir mulţimii de la Găeşti. *În ea se află multă durere, strigăt, bocet. Se urlă din toţi rărunchii, se vaită ca în tragediile antice*". Şi a dovedit că este aşa, printr-o trăire nemaipomenită.

De altfel, ceea ce dă portretul nepereche al acestui artist este trăirea, intensitatea trăirii. Ca în trăirismul lui Nae Ionescu, fiindcă ea te menţine într-o tensiune spirituală şi sufletească, uneori religioasă. Dacă te transpui în ea, înţelegi cât de înzestrat este Zamfir cu forţă mistică, fiindcă omul normal nu poate suporta atâta concentrare, atâta dăruire. Spui că moare pe scenă, îşi dă tot suflul.

Într-adevăr, această doină exprimă o disperare cosmică. Mă mir cum de Enescu nu a descoperit-o, nu a valorificat-o, i se potrivea, fiindcă şi la el există această profundă sfâşiere cosmică, specifică fatalismului românesc. E o piesă sfâşietoare, unică, fără egal, ca o jale universală.

În plină desfăşurare a acestei doine, Zamfir se opreşte, şi grăieşte rugăciunea auzită de la măicuţa lui. O spune cu naiul vorbind, ca în rugăciunea **Tatăl Nostru**.

Iar totul s-a încheiat, noaptea târziu, după trei ore neîntrerupte de concert, în care timpul a trecut ca gândul, cu celebra **Ciocârlia**, pe care au cântat-o absolut toţi, orchestră şi solişti, într-un delir triumfător, de parcă toată suflarea, fără graniţe, era unită în zborul spre tării al acestei păsări blestemate, pentru că şi-a făcut iubit veşnic din soare.

Scanned with CamScanner

Hopa tropa!

În seara când pe scena mare a Festivalului „Enescu" Wozzeck o ucidea pe Maria, nemuritorul Vadim a murit. El ne-a spus să nu ne pierdem umorul, orice ar fi. Nu şi l-a pierdut nici Alban Berg, care a compus opera **Wozzeck**, inspirată de faimoasa piesă de teatru a lui Georg Büchner. Care se termină cu cuvintele *Hopa tropa*, spuse de copilul Mariei şi al lui Wozzeck, după ce acesta a înjunghiat-o sub luna însângerată! Totul era roşu în jur, cerul, apa, pădurea, aşa cum vedem zilnic şi în mahalaua noastră dâmboviţeană, care nu e departe de lumea barbară, primitivă, din opera **Wozzeck**, o piesă care seamănă cu **Domnişoara Nastasia** a lui G. M. Zamfirescu. Aceeaşi lume mizeră, aceeaşi poveste de dragoste terminată cu o crimă. Şi tragedia se termină ca o comedie, cu un copil cam nereuşit, cum a fost şi tatăl lui, Wozzeck, un fel de Frankenstein, iar baritonul care îl interpretează, Michael Volle, are ceva din acest personaj.

Sigur, opera este de o unitate stilistică desăvârşită. Dirijorul englez Leo Hussain crede că **Wozzeck** „*este cea mai bine scrisă operă compusă vreodată*", iar Corul şi Orchestra Filarmonicii „George Enescu" au pus pasiunea la care ne aşteptam, depăşindu-se pe sine.

Şi cu toate acestea, lumea a plecat continuu din sală. La sfârşitul celor trei acte, Hopa trop, nu mai rămăseseră în celebra Sală a Congreselor decât circa 300 de spectatori. Au plecat melomacii şi au rămas melomanii, adevăraţii spectatori, care s-au bucurat sincer de acest spectacol, au ovaţionat in picioare soliştii şi instrumentiştii, corul şi dirijorul, a fost o seară deosebită.

Desigur, odată cu melomacii au plecat şi organizatorii, Hopa tropa, nu mai era nici unul. Oare dl Holender pe unde s-o fi ascuns, nu mai era în loja lui Ceauşescu să vadă adevărata realitate a Festivalului „Enescu": nu patru mii, domnilor şi doamnelor, sunt spectatorii care umplu până la refuz Sala Palatului, ci 300. Aceasta este cifra reală. Restul, megalomaniile, sunt gogoşi, umflături cu „s-au vândut toate biletele". Da, s-au vândut, dar pentru programe cu şlagăre simfonice şi orchestre străine, când e vorba de o orchestră românească şi de premiere simfonice, cum a fost şi **Wozzeck**, marii amatori de operă ai Bucureştiului pleacă masiv chiar în timpul concertului, deranjând lumea ca la piaţă!? Dacă pleacă, oare de ce au venit? Nu au citit programul, au luat bilet fără să ştie ce se cântă? Nu ştiau că se cântă opera **Wozzeck** de Alban Berg sau ce sperau, să se schimbe programul, să se cânte valsuri de Strauss? Sperau că se dă pomană la concert sau ce? Au venit ca să plece? „Venim şi noi, poate rămânem cu ceva", mi-a spus deunăzi un astfel de melomac. Cu ce rămâneţi?

Se dovedeşte încă o dată inutilitatea acestui festival pentru marele public, pentru iniţierea în cultura muzicală. Melomacii sunt total nepregătiţi. Vin din snobism, că e o modă, să vii la festival, că e de bon ton, dragă! Dar dacă aceşti plătitori nu au educaţie din şcoală, din citit, din audiţii particulare, din cultura generală, dacă nu au un strop de iniţiere, muzica le va rămâne veşnic străină, un veşnic mister. Nu se face educaţie la festival. Ideea cu „Bucureştiul creativ" e o aberaţie, o gogoaşă de adormit copii. Dar nu copii ca fiul lui Wozzeck, care îţi aruncă în faţă un Hopa, tropa! Ce educaţie să primeşti când asculţi direct muzică

Scanned with CamScanner

de Schönberg sau Mahler? Cine să-ţi explice la Festival cum să înţelegi muzica atonală sau cum să înţelegi muzica lui Enescu, dacă urechea nu ţi-a fost exersată înainte şi mintea hrănită cu informaţiile necesare?

Vadim se strică de râs în sicriu, de succesul fantastic al Festivalului „Enescu"! Hopa tropa! El a fost un om pregătit, cultivat, dar lumea politică în care a trăit a fost ca melomacii din Sala Congreselor, nu a avut ureche pentru muzica lui. I s-a părut prea stridentă, că amestecă scatologia cu românismul, că umflă şi papă tot! Hopa tropa! Vadim a animat viaţa politică, a fost cel mai fervent tulburător de ape, a fost ca Vasile Roaită, mereu a tras semnalul, marcând o donquijotească opoziţie, dar cu un eu exacerbat, dovadă că a făcut gol în jur, nu a ştiut să-şi facă echipă, a strigat în pustie de unul singur, a amestecat grobian poezia cu pamfletul şi a aplicat greşit exagerаţiunea politică la artă.

Şi maestrul său, nenea Iancu, a dat-o în bară cu politica exagerаţiunii şi a sfârşit în exil. Acum şi Vadim a spus Hopa tropa. Lumea politică va fi mai săracă cu o voce inutilă! Un munte de energie risipită în van. Nimic din adevărurile spuse de el nu a contat. Nu a clătinat nimic din barca şubredă a politicii, deja eşuată înainte de a pluti. Dar şi-a jucat rolul până la capăt. A pozat în mare istoric şi cărturar, în mare justiţiar, dar a sfârşit la emisiuni cu „vă plac blondele", Hopa tropa! A lăsat un gol şi mai mare în golul politicii, pe care nimeni, niciodată, nu-l va putea umple cu ceva care să mişte lucrurile spre bine. Cred că Băsescu, căruia Vadim tocmai îi intentase un proces pentru furtul a patru milioane de euro, e fericit acum! A scăpat de un proces straşnic. Vadim a fost singurul „lucru bine făcut" al politicii româneşti, care a marcat categoric toată această perioadă a deriziunii şi degradării post-decembriste.

Mie îmi pare rău că a plecat aşa, hopa tropa, un român adevărat, un patriot puternic, fie el şi extremist. Cu extremismul lui însă, a făcut mult mai puţin rău decât cei care au jefuit pe capete ţara. Hopa trop, când la trap, când la galop, cine zicea aşa, Didina Mazu, Pampon sau Nae Caţavencu? Copilul lui Wozzeck sigur a spus-o. Teribil final al unei tragedii existenţialiste, plină de elemente terror şi horror, cu spectre şi anxietăţi maladive, din care nu lipseşte nici limbajul grotesc şi surrealist!

*

Această ediţie a Festivalului „George Enescu" a adus în premieră românească până acum trei opere de concert, una şi una, **Catone în Utica**, de Leonardo Vinci, **Elektra** de Richard Strauss şi **Wozzeck** de Alban Berg. Va urma **Întoarcerea lui Ulise în patrie** de Monteverdi, tot o premieră insolită. A lipsit o nouă montare a operei **Oedipe**, s-a reluat o montare veche, din 2011, a Operei Naţionale, o montare neconvingătoare, poate cea mai slabă dintre montările operei enesciene, analizată pe larg în **Istoria** mea. Nouă a fost prezenţa în rolul lui Oedipe a baritonului italian Damiano Damiani, şi prezenţa la pupitru a dirijorului Leo Hussain, care a dirijat şi opera lui Alban Berg (1885 – 1935). Care a fost compusă într-un registru absolut surprinzător, dat fiind că acest compozitor austriac, Alban Berg, care face parte, alături de Anton Webern,

Scanned with CamScanner

din noua şcoală vieneză, înfiinţată de mentorul lor, Arnold Schönberg, ne oferă o lucrare de concert în care domină expresia directă şi forţa emoţiei. Nu are nimic din atonalism, dimpotrivă, este de o forţă wagneriană, cu un dramatism epic verdian.

Şi cred că e cazul să nu mai facem demarcaţia rigidă, care se tot face curent, între muzică tonală şi atonală, muzică clasică şi modernă, ci între muzică bună şi mai puţin bună sau proastă. Cunosc cealaltă operă de marcă a lui Alban Berg, **Lulu**, brodată tot pe elemente de spectacol existenţialist şi mafiot (erou fiind Jack Spintecătorul), dar **Wozzeck** mi se pare emblematică pentru ceea ce am putea numi o pură operă expresionistă.

Libretul este scris tot de compozitor, care a adaptat piesa lui Georg Büchner, inspirată dintr-un caz real, al soldatului Wozzeck, executat la Leipzig în 1824 pentru uciderea amantei sale. Acţiunea are loc într-un orăşel de provincie, într-o garnizoană prusacă. Amprenta absurd cazonă este atât de puternică încât orăşelul a devenit o garnizoană mai mare. Maria (Evelyn Herlitzius) este frumuseţea cea mai tentantă, pe care o doresc toţi ofiţerii şi soldaţii, dar Wozzeck a avut mai mult noroc, fiind amantul ei de trei ani şi făcându-i un copil. El se zbate să câştige pentru a întreţine familia, dar sărăcia este lucie şi Maria e nevoită să accepte avansurile unui tambur-major, dar Wozzeck nu poate suporta afrontul şi o ucide. De altfel, atmosfera cazonă se resimte prin descrierea mentală a acestui personaj, atins de paranoia.

Opera este tratată în registru simfonic, se ascultă ca o mare simfonie în trei acte, fiecare cuprinzând câte cinci scene înlănţuite prin 14 interludii. Evident, acestea au fost menţionate de compozitor, dar în timpul audiţiei nu se percep, sunt înlănţuite şi curg ca pâraiele în fluviul întregului. Interludiile pot fi totuşi sesizate prin accentul pus pe anumite instrumente, pentru a particulariza o scenă sau un personaj. Mai ales că şi cântăreţii îşi joacă rolurile, fiind foarte experimentaţi. Pe unii i-am mai văzut în **Tetralogia** lui Wagner, la ediţia trecută a Festivalului.

Chiar din prima scenă, compozitorul ne prezintă atmosfera piesei, prin personajele Wozzeck (Michael Volle) şi Căpitanul (Arnold Bezuyen). Dialogul este declamatoriu, nu cântat, intonaţiile sunt teatrale, cu accente ritmice. Totul este apropiat de vorbirea curentă, dar o vorbire cu trimiteri la folclorul citadin, plin de replici memorabile. Contrastul dintre ordonanţă şi ofiţer, dintre Wozzeck şi Căpitanul său, pe care zilnic îl bărbiereşte, se vede din replicile simple ale soldatului şi panseurile ofiţerului, care face tot felul de remarci pseudo-filosofice. La un moment dat, îi spune: „*Eşti un om bun, foarte bun, dar pari hărţuit, de ce?*". Wozzeck crede că „*ăsta e un loc blestemat*". El are numai viziuni stranii, cum ar fi un luminiş deasupra căruia „*bântuie un cap*". Sau i se pare că pământul se mişcă, iar sub el „*mişună masoni*"! Vede un incendiu apocaliptic şi aude „*un vacarm cum coboară din cer pe pământ*". Şi deodată se face linişte, ca şi cum „*lumea ar fi moartă*". Întâlnirea cu Maria este la fel de spectrală, Wozzeck e mereu disperat, strigă: „*Ah, cât de săraci suntem!*" şi „*cât de întunecat e totul*", e ca o „*pânză de păianjen*". De aceea ea crede că „*gândurile ăstea or să-l înnebunească*".

Scanned with CamScanner

Dar când vede parada fanfarei militare, îi face avansuri chipeşului Tambur Major (Marius Vlad Budoiu), aflat în fruntea ei. Acesta acceptă dăruirea Mariei şi îi elogiază calităţile. Totul se află imediat în mica urbe, iar Doctorul (Martin Winkler) şi Căpitanul fac aluzii batjocoritoare la adresa infidelităţii Mariei. Wozzeck se duce la Maria şi ridică mâna s-o lovească, dar ea îi spune să nu îndrăznească, fiindcă nici când avea 10 ani, tatăl ei nu a ridicat mâna, *„mai bine un cuţit în mine decât mâna ta asupra mea"*. Cuţit?! Şi deodată gândul criminal încolţeşte în mintea bolnavă a lui Wozzeck.

Ca să mai câştige un ban, Wozzeck îi seveşte drept cobai doctorului cazarmei pentru tot felul de experienţe aberante, cum ar fi faptul că *„tusea ta, Wozzeck, e semn bun. Tusea e o ieşire de sănătate, prin ea se exprimă libertatea din tine"*. Doctorul crede că Wozzeck e bolanav de o *„idee fixă"*. Un diagnostic corect.

Orchestra accentuează aceste scene prin sonorităţi spectrale şi groteşti. Limbajul este surrealist, precum în vorba căpitanului spusă lui Wozzeck: *„Alergi prin lume ca o lamă de ras. Aş putea să mă tai când te întâlnesc"*. Tandemul Doctor-Căpitan constituie simbolul Bârfei cazone, adresându-i-se lui Wozzeck ca unei victime, mereu îi spun *„necrofagule, nu vezi, unde alergi tu şi umbra te urmează!"*, ei sunt ca inchiziţia, care toarnă otravă, ei îl împing pe soldatul Wozzeck la crimă.

Momentul major al operei este în Actul III, când Maria, citind Biblia, găseşte pasajul referitor la Maria Magdalena, evocând întâlnirea ei cu Iisus şi cuvintele spuse de El fariseilor. E o arie tulburătoare, încheiată ca o rugăciune: *„Mântuitorule, te-ai milostivit de ea, fie-ţi milă şi de mine"*. Şi Wozzeck e atins de citate biblice, atunci când loveşte şi spune: *„Şi nu ne duce pe noi în ispită, amin!"* E o ironie la adresa strâmbei organizări a lumii, să aduci cele sfinte într-o lume ticăloasă, o lume a păcatului.

Wozzeck, înainte de a o ucide pe Maria, îi spune: *„Eşti frumoasă precum păcatul"*. Dacă la Büchner totul este făcut fără mânie, ca într-un ritual, la Alban Berg accentele sunt wagneriene, ca în **Nibelungii**, totul este violent, findcă aici, cum spune un personaj, *„totul miroase a sânge"*. *„Sufletul meu nemuritor miroase a rachiu"*, spune un altul. Lui Wozzeck i se pare că luna sângerează, iar apa iazului în care intră şi se scufundă e tot roşie.

Viziunea asupra lumii este dată de ariile lui Wozzeck despre păcat: *„Toţi trăiesc în păcat, bărbaţi, femei, animale"*. Aici găsim întrebarea existenţialistă: *„De ce existăm?"*. Dacă Gelu Ruscanu, personajul din **Jocul ielelor**, vedea idei, Wozzeck spune: *„Văd numai roşu în jur"*. Iar Corul, ca un personaj antic, reia mereu refrenul: *„Da, vânătoarea e un lucru plăcut"*. O vânătoare se întâmplă şi aici, dar e ca într-o vânătoare de vrăjitoare.

Scanned with CamScanner

Legea nescrisă

Programele festivalului „Enescu" se alcătuiesc din timp, adesea cu un an sau doi înainte de ediţia care urmează, apoi apar programele tipărite, în care vedem ce a ales fiecare formaţie să cânte. Wiener Philharmoniker era anunţată cu două concerte, având în deschidere o piesă la alegere de George Enescu. Dar mare ne-a fost mirarea când am auzit crainica Sălii Palatului, cu câteva minute înainte de începerea concertului, că „în loc de Enescu, Filarmonica din Viena va cânta o simfonie de Haydn"! Hodoronc, tronc!, fără nici o explicaţie.

Aşa cum am specificat încă din primul meu articol al serialului dedicat acestui maraton muzical festivalier, m-a interesat enorm să aud cum este cântat Enescu de către străini. Dirijor a fost o cunoştinţă veche a d-lui Holender, Semyon Bychkov (rus, emigrat de tânăr în SUA, cu o carieră împlinită pe scenele europene, Paris, Dresda, Köln, Londra). Dar eu venisem la concert pentru Enescu, nu pentru Haydn. Şi când l-am văzut pe panda-licul Bychkov (căsătorit cu una din surorile Labèque) dirijând fără partitură, am dedus că nu a avut timp să înveţe nici o piesă de Enescu, să o studieze, să o repete cu orchestra şi a înlocuit-o cu ceea ce ştie el mai bine, cu Haydn, **Simfonia nr. 44**, din păcate, o simfonie minoră, fără strălucire, o maculatură simfonică!

E foarte trist că se întâmplă astfel de crime simfonice, fiindcă, dacă Enescu nu se cântă la Festivalul „Enescu", atunci unde, la Festivalul Mozart, la Festivalul Şostakovici? Acolo nu avem pretenţie, dar aici avem, fiindcă Festivalul este plătit din taxele contribuabililor români şi ei au dreptul să-l asculte pe Enescu la acest festival. Aşa cum au dreptul să-l asculte şi pe Gheorghe Zamfir, pe compozitorul cult, care a compus piese pentru nai şi orchestră, o **Missa păcii**, piese pentru nai şi orgă, dar neştiutorii îl asimilează numai muzicii populare, aşa cum pe Enescu îl asimilau numai violonisticii, neglijându-l total pe compozitor, care a murit cu această durere, că toţi văd în el numai interpretul la vioară. Iar oameni ca Aurelian Octav Popa sau Saşa Pană jr. (da, chiar fiul poetului Saşa Pană!) mă acuză că am un fix, domnule, dumneata ai un fix!, fixul Zamfir. Voi aveţi un fix că eu am un fix, le-am spus. Nu e nici un fix, e un adevăr. Am discutat şi cu Nicolae Licareţ, care mi-a confirmat ceea ce a spus Zamfir la Festivalul de Nai, că împreună au cântat bucăţi simfonice pentru nai şi orgă în toate marile catedrale ale lumii, timp de câţiva ani! Asta da performanţă! Şi eu am ascultat unul din concertele lor la Ateneu. Dar melomanimea a uitat. Aproape că uitase şi Licareţ. Aşa se întâmplă când lucrurile rămân doar la nivelul amintirilor nescrise.

De aceea e bine să avem fixuri scrise. Să le lăsăm moştenire urmaşilor. Fără fixuri, nici n-am putea exista. Ce e rău să ai fixul Zamfir? E o fericire! Şi-apoi nu am un singur fix, am mai multe, fixul Eminescu, fixul Enescu, fixul Brâncuşi, fixul Eliade şi altele, o constelaţie de fixuri, câte stele sunt pe firmamentul culturii române şi le voi avea atâta timp cât melomacii vor să-l dea jos sau îl împroaşcă cu noroi. Şi nu cred că e un fix, e o realitate. La toate festivalurile din lume există obligaţia să cânţi la obiect. Şi la Festivalul „Enescu" ar trebui să existe o *Lege nescrisă*, nescrisă, desigur, ca o obligaţie

Scanned with CamScanner

morală, ca fiecare orchestră invitată sau fiecare solist, când e vorba de un recital, să aibă în repertoriu o piesă de Enescu. Altfel este inacceptabil.

*

Cu această stare tristă am trecut la **Wesendonck-Lieder** WWW 91, adică la cele 5 lieduri wagneriene pe versuri de Mathilde Wesendonk, iubita şi muza lui Wagner din exilul elveţian, lieduri cântate de soprana Elisabeth Kulman, pe care o ştim de la ediţia trecută, când a cântat în **Aurul Rinului**, în rolul soţiei lui Wotan, stăpânul zeilor.

Cele 5 lieduri conţin meditaţii despre viaţa trecătoare a omului, dar cu speranţa în soarele învierii. Au o amprentă profund filosofică, texte în stilul lui Goethe sau al Walkiriei wagneriene, grave, profunde, religioase. Ele se numesc **Îngerul**, **Stai liniştit**, **În seară**, **Durere**, **Visuri**. Texte schopenhaueriene, în care este elogiată „*eterna zi a voinţei*". Totul este copleşitor, la limita maximă a voinţei umane de a dezlega misterul naturii, care este divină („*o, natură divină!*"). Profund romantic este lied-ul **În seară**, în care omul este asemănat cu o plantă dependentă de soare. Fără soare, „*cel ce suferă cu adevărat / se înfăşoară în mantia neagră a tăcerii*". Soarele este evocat în toate aceste cântece. Aşa cum el răsare şi apune, la fel şi omul. Soarele este consolarea umană:

De ce, atunci, m-aş plânge eu,
De ce mi-ar fi sufletul atât de greu,
Dacă soarele însuşi trebuie să dispară,
Dacă soarele însuşi trebuie să apună?

Aceeaşi meditaţie este şi în **Visuri**, care acum cresc şi înfloresc, acum dispar, „se scufundă în mormântul lor". Muzica acestor lieduri este foarte apăsătoare, aproape funebră, uneori cu accente dramatice, ca într-un melos nibelung. De fapt, liedurile au fost numite de Wagner „*studii pentru Tristan şi Isolda*".

Ca **Simfonia nr. 6** în Si minor de Ceaikovski, supranumită **Patetica**, să ne plaseze într-o zonă melodică cu totul vizuală, plină de patetism. Este lucrarea pe care Ceaikovski o considera cântecul său de lebădă, dirijată fiind chiar de el la prima audiţie (28 oct. 1893, Petersburg, cu doar nouă zile înainte de tragicul său sfârşit). Tema părţilor I şi II este un citat din **Oneghin**, precum este iubirea la vârsta tinereţii, stare care se continuă cu o altă temă fantastică, impusă de corzi, apoi preluată de flaut. Ca în partea a III-a, *Allegro molto vivace*, omul să atingă explozia totalei împliniri, e apogeul vieţii, imprimat cu tot ansamblul, un fortissimo vijelios, un marş, o muzică de paradă, un triumfalism şi final apoteotic, care i-a făcut pe aplaudacii din Sala Congreselor să se manifeste zgomotos. Degeaba întindeam eu mâinile, linişte, fraţilor, nu veţi sfârşi în apogeu, sfârşitul adevărat abia urmează. Şi, într-adevăr, partea a IV-a ne prezintă apusul, stingerea, fiind singura lucrare pe care Ceaikovski o termină

Scanned with CamScanner

premonitoriu în tonalitate minoră. Se şi numeşte semnificativ *Adagio lamentoso – Andante.*

Simfonia e divina. E parabola Omului care luptă, luptă, ca şi cum ar urca pe un vârf de munte, ajunge la apogeu, apoi se stinge, totul se termină în isihasm, ca în meditaţiile athonite.

*

Din păcate, prestaţia ursului Panda Bychkov a fost cea mai modestă din toate prezenţele acestei ediţii a Festivalului „Enescu". Într-un interviu acordat foii de pripas, el declară că *„eşti atât de bun precum a fost ultimul tău concert"*. I se potriveşte ca timbrul pe scrisoare. Ultimul său concert a fost catastrofal. Nu se poate imagina cacealma mai nesimţită, să asculţi încă o dată Haydn, **Simfonia nr. 44**, pe care a reluat-o în al doilea concert! Această lucrare este atât de slabă încât nu o mai poate interpreta decât cineva care nu mai înţelege muzica, i s-a tocit urechea muzicală, nu ştie că Haydn a compus-o numai pentru folosul propriu, să i se cânte când este condus pe ultimul drum. Se şi numeşte **Funebra**! Asta ne-a mai trebuit, în Sala Congreselor, poate că era bine să se organizeze şi un parastas!

A salvat seara puţin Valentina Naforniţă, tânăra soprană considerată o nouă stea a operei, care a cântat cele 7 lieduri de Enescu pe versuri de Clément Marot, un poet francez din secolul XVI, actualizat în epocă, anii 1900, când şi Ravel a compus două cântece pe versurile lui. Enescu a compus aceste 7 lieduri în anul 1908. Este un ciclu unitar, cu tonuri contrastante, de la note vesele la nostalgia şi melancolia tipic enesciană. Fiecare cântec este scurt şi exprimă o stare care solicită interpretului o trăire interioară specială.

Tânăra soprană Naforniţă a impresionat nu atât prin voce, care, oricum, se auzea bizar, fiindcă Sala denaturează tot ce este rafinat, ci prin prezenţă, prin stilizatul său costum popular, de o eleganţă scoasă din parada fashion. Părea un fel de Maria Sharapova a liedului, poate şi fiindcă e longilină, îl depăşea pe ursul Bychkov cu un cap. Ea e născută în Basarabia, a studiat la Chişinău şi la Bucureşti şi s-a impus în 2011, când a câştigat concursul „BBC Cardiff Singer of the World", fiind cea mai tânără premiantă din istoria lui. Avea 24 de ani. A urmat angajamentul la Opera din Viena, unde este solistă şi acum. De aici, a zburat pe multe mari scene ale lumii, inclusiv la „Scala" din Milano.

Ca apoi, după acest moment, Bychkov şi orchestra vieneză să recadă în funcţionarismul lamentabil din prima seară cu **Simfonia nr. 3** în Fa major de Brahms, o altă eroare simfonică, numită de primul ei dirijor, Hans Richter, *Eroica*. O eroică devenită acum ridicolă, total depăşită de evoluţia muzicii, totul fiind de un festivism desuet. Nu am fost prins de nici o parte, de nici un moment. Atâta zbucium şi resemanre, *qui prodest*? Praf şi pulbere. Această atmosferă de îngropăciune cu care ne-a onorat Wiener Philharmoniker, mai bine o lăsau la ei acasă. Noi îl preferăm pe Enescu, care ne oferă fie stări isihaste, fie seninătatea iuţirii de sine.

Scanned with CamScanner

Palat de nuntă şi cavou

Titlul acestui articol – un vers din poezia **Oul dogmatic** a lui Ion Barbu – mi-a fost inspirat de realitatea trăită în aceste zile la Festivalul „George Enescu".

Pe de o parte, strălucirea unor concerte, cum a fost prestaţia lui Royal Liverpool Philharmonic Orchestra, care a interpretat magnific două lucrări de Serghei Rahmaninov, **Simfonia nr. 1** în Do minor op. 13 şi **Concertul nr. 3 pentru pian şi orchestră** în Re minor op 30 (la pian Simon Trpceski), dar mai ales capodopera capodoperelor lui George Enescu, **Simfonia nr. 3** în Do Major op. 21, realizată cu participarea Corului Filarmonicii „George Enescu" (dirijor Ion Iosif Prunner), care poate fi asociată cu o nuntă cosmică, aşa cum am arătat nu o dată.

Pe de altă parte, realitatea halucinantă din Sala Congreselor, o sala de concerte improprie, cu un public năucitor, cu melomaci, nu melomani, care vin şi pleacă când vor din sală, uneori în masă, cum s-a întâmplat în timpul operei **Wozzeck** de Alban Berg, fiindcă nu au o minimă iniţiere muzicală, la care se adaugă nenorocirea adusă de Semyon Bychkov şi Wiener Philharmoniker, care au cântat execrabil **Eroica** lui Brahms, o simfonie a zbuciumului şi resemnării, dar mai ales **Funebra** de Haydn, o lucrare minoră, pe care compozitorul german o scrisese pentru el, pentru a fi cântată atunci când va fi dus pe ultimul drum!

Şi această stare de îngropăciune a accentuat şi mai abitir realitatea, marea rană, căci Sala Palatului devenise cavou de muzică simfonică, loc de îngropăciune pentru multe concerte, pentru absolut toate lucrările care au părţi *pianissimo*, note joase (şi mai toate au!), dar publicul necultivat, melomanimea, înghite, nu are habar, nimeni nu-şi explică de ce şi Horia Andreescu, şi Cristian Mandeal au schimbat locul unde au concertat an de an, adică aici, la Sala Palatului, şi au cântat în această ediţie la Ateneu! Unul a dirijat Konzerthausorchester din Berlin, celălalt Filarmonica din Monte Carlo! La fel şi Dan Grigore, a cântat tot acolo, cu Mozarteumorchester din Salzburg. Ei au fugit de cavou!

Dar această muzică macabră a fost şi fatală, un semn rău, ca o pedeapsă funebră. Ea a prevestit moartea unui om, unui spectator, care venise fericit să asculte Royal Liverpool Phiharmonic Orchestra. Şi în holul Sălii Palatului a avut un atac de cord. A căzut, o persoană a încercat să-l resusciteze, personalul sălii a anunţat paramedicii, care au venit şi, timp de o oră, s-au zbătut să-l salveze. Locul a fost izolat cu panouri şi bannere de-ale Festivalului. La pauza concertului, omul încă respira, deşi avea pe faţă mască şi perfuzii. Dar nu a mai rezistat mult şi s-a dus. L-au scos pe năsălie din Sala Palatului. Un cadavru pe scările ei! O nenorocire pentru bietul om! Holul a fost debarasat de panouri, a rămas din nou liber, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Nu aşa e viaţa? Dispare câte unul dintre noi, nici nu ştim când a plecat şi ne continuăm drumul. Din moarte spre nuntă, spre sărbătoare. Viaţa continuă.

*

Scanned with CamScanner

Evident, în aceste condiţii, de atmosferă mortuară şi agitată, nu am mai putut face lansarea cărţii mele programate în pauza concertului Filarmonicii din Liverpool, a doua ca vechime din Anglia, condusă de fantasticul dirijor Vasily Petrenko, aflat de 9 ani, de la vârsta de 30 de ani, la pupitrul ei. E cel mai tânăr dirijor ales să conducă această faimoasă orchestră, fondată în anul 1840.

Am renunţat. Însuşi prezentatorul invitat, muzicologul Viorel Cosma, a plecat, nu se simţea nici el prea bine, trebuia să-şi ia medicamentele (se apropie de 93 de ani!).

I-am spus lui Matei Bănică, directorul Editurii Muzicale Grafoart, unde era programată lansarea, să o mutăm a doua zi, fiindcă e aceeaşi orchestră pe scenă. Dar el mi-a spus că are programată o altă lansare şi a propus să o facem la sfârşitul concertului. Eram nehotărât.

Dar după concert, când am coborât la parter, am văzut că totul era aranjat, două mese frumos rânduite, cu feţe albe, pe care se aflau multe exemplare ale cărţii mele, un microfon mobil, un fotograf instalat cu trepiedul, apoi pe un ecran mare era proiectat filmul meu **George Enescu – Alesul lui Dumnezeu**, totul era pregătit ca de sărbătoare.

Dar ceea ce m-a hotărât să iau microfonul şi să spun câteva cuvinte, a fost Vasily Petrenko, care, alături de mine, la standul Editurii Humanitas, avea o sesiune de autografe. Acorda autografe pe programul concertului său. Şi foarte multă lume era strânsă chiar în preajma mea. Aşa că am prins curaj. Şi minunea s-a întâmplat. Foarte mulţi oameni care se îndreptau spre ieşire, au rămas la lansare. Am avut un public nesperat de circa 300 de oameni! Adică tot holul era plin de lume. Şi microfonul funcţiona perfect, puteam fi auzit până şi pe stradă.

Această atenţie acordată de oamenii de acolo, m-a determinat să punctez câteva probleme importante dezbătute în paginile cărţii. În primul rând i-am rugat să reţină că firul esteticii muzicale pe care o lansez, este legat de isihasmul enescian. Spectatorii şi mai ales muzicienii străini reclamă că muzica lui Enescu este dificilă, inaccesibilă în părţile ei esenţiale. Degeaba păcătoşi ca alde Iorgulescu şi Cosma jr. fac conferinţe şi simpozioane, sunt toate false, atee! Da, fiindcă nimeni nu le-a spus că muzica lui George Enescu are o natură isihastă, pentru simplul motiv că toată copilăria şi-a petrecut-o la Zvorîştea, unde bunicul său a fost timp de 52 de ani preotul vechii biserici a satului, ctitoria prinţului Alexandru Moruzi. Şi bătrânul Gheorghe Enea era athonit, ca şi toţi călugării din zonă. O zonă de mare religiozitate. Era un fapt obişnuit ca domnitorii şi călugării moldoveni să meargă la Muntele Athos, să facă donaţii şi să se încarce cu energie isihastă. O fac continuu şi catolicii occidentali, când li se descarcă bateriile, merg la Athos. Însuşi Nostradamus s-a folosit de metoda isihastă pentru profeţiile sale. Şi să nu uitam, niciodată să nu uităm!, ceea ce a spus Enescu despre sine: „*Cred cu ardoare în Dumnezeu. Sunt un mistic*".

Muzica lui trebuie ascultată ca şi cum sala de concert ar fi o biserică sau un templu. Poate de aceea şi Zubin Mehta, noul preşedinte onorific al Festivalului, ediţia 2017, a propus să se ridice la Bucureşti Templul Muzicii, fiindcă Enescu şi publicul românesc merită aşa ceva.

Apoi le-am vorbit oamenilor despre istoria propriu-zisă a festivalului, de fondatorul lui, dirijorul George Georgescu, şi despre tendinţa constantă a

Scanned with CamScanner

oamenilor puterii de a confisca festivalul, comuniştii vrând să-şi facă propagandă prin el, spre folosul lor, iar neocomuniştii, cu instrumente ca Ioan Holender, să-l transforme în moşie proprie, să-l transforme în "palat de nuntă şi cavou". Germanizarea Festivalului s-a văzut mai ales la această ediţie, unde au fost invitate pe capete orchestre germane, care ne-au umplut numai de muzică demonică, vorba lui Gheorghe Zamfir.

În acest sens, un tânăr, pe nume Răzvan, m-a întrebat dacă nu mi se pare indecent să fie programată muzică de Mahler, Bruckner, Schönberg sau Alban Berg, în condiţiile când primul ministru al ţării este anchetat, primarul Capitalei este la închisoare, când populaţia se află într-o stare de umilinţă încât, ce se întâmplă la Festival, pare ca o jignire a poporului român?! Sigur, muzica nu poate salva România de la înec, nu au salvat nici Bach, nici Mozart, nici toţi muzicienii lumii omenirea de calamităţi, de războaie şi de Holocaust, dar arta lor le dă oamenilor speranţa că există şi o altă realitate, la care ei au acces. Cu un anumit efort cultural, cu o iniţiere minimă, ei se pot apropia de marile valori, pot accede la nunta cosmică. Nu-i pot înţelege însă pe Mahler, Berg sau Enescu venind direct la Festival, fără să se informeze cine sunt, ce au făcut, fără să aibă minime cunoştinţe despre creaţia lor.

Răzvan a mai spus că această situaţie, a analfabetismului muzical, se vede cel mai bine în stagiunile curente ale Filarmonicii, când sălile sunt goale sau când lumea pleacă atunci când se cântă muzică mai specială, de compozitori români.

Sigur, am vorbit aici de vitregita muzică simfonică românească, total exclusă de pe scena Sălii Palatului. În afara lui Enescu, nu există şi alt compozitor. Şi am arătat care e cel mai mare regret al meu, faptul că lipseşte din programele festivalului cel mai complet muzician român în viaţă, Gheorghe Zamfir. Aici mulţi au aplaudat. În loc de **Funebra** Holenderienilor, Zamfir ar fi cântat la nai **Anotimpurile** de Vivaldi, ar fi făcut din Sala Palatului loc de nuntă, de sărbătoare. Sau, împreună cu Nicolae Licareţ, ar fi cântat fantastice lucrări pentru nai şi orgă, i-ar fi făcut pe oameni cu adevărat fericiţi, fiindcă ar fi auzit acorduri nemaiauzite, nepământeşti, îngereşti!

Absenţa lui Gheorghe Zamfir e cea mai grea rană a Festivalului, e semnul lui de doliu. Fără Zamfir, care ar fi adus sclipirea de geniu necesară, Festival e îndoliat, îngălat, confuz, cum a dovedit şi A. Tomescu, un fel de Nicolae Moromete violonist, care a cântat o piesă academică, tehnicistă, de Glazunov, al cărui prost nume e legat şi de premiera dezastruoasă a **Simfoniei nr. 1** de Rahmaninov, pe care a dirijat-o în 1897, la Sankt Petersburg. El era un fel de staroste al muzicii, adversar al inovaţiilor aduse de generaţia lui Prokofiev şi Stravinski, iar Rahmaninov nu avea atunci decât 22 de ani! Invidia însă şi-a spus cuvântul. Rahmaninov a avut un şoc, care l-a paralizat, ani de zile nu a mai compus nimic, partitura simfoniei a dispărut (a fost descoperită abia după 50 de ani!) şi numai în urma unor şedinţe de hipnoză a reuşit să se refacă în mod miraculos şi să revină la viaţa muzicală. O altă faptă de îngropăciune a Festivalului! Nu găsea Tomescu altceva?! Valoarea unui festival o dă repertoriul lui. Şi dacă se cântă numai astfel de piese, precum cele semnalate, nu avem nici o şansă să păşim spre Templul muzicii, spre nunta cosmică!

Scanned with CamScanner

*

Lansarea a durat circa o oră, am putut să mă desfăşor, audienţa bună m-a încurajat, dar şi imaginile din filmul meu, care mi-au dat prilejul să precizez unele aspecte din viaţa şi din opera lui George Enescu, aşa cum a fost momentul primelor lecţii oferite copilului, lui Jorjac, de către lăutarul Lae Chiorul (interpretat ideal de actorul Ernest Maftei) sau momentul Zvorişteа.

Desigur, am marcat şi o altă rană adâncă, problema desconsiderării muzicienilor români de către „era Holender" de tristă amintire, care i-a plătit pe muzicienii români la raportul 1 la 15 faţă de cei străini. Aşa se face că Valentin Gheorghiu, încadrat la „solist de categoria a treia", a încetat să mai colaboreze cu Festivalul. Toate sumele uriaşe s-au dus la străini. Crime morale irecuperabile. Mulţi muzicieni români de valoare nu au mai apărut pe scenele Festivalului, ca Aurelian Octav Popa, iar cele mai bune formaţii de muzică inovatoare, precum Ansamblul „Hyperion", au fost împinse să cânte în alte săli, la ore imposibile.

Mi-a făcut plăcere faptul că au luat cartea oameni tineri, cu care am discutat. Un astfel de tânăr chiar era revoltat cum de acest eveniment nu a fost anunţat în ziarul Festivalului, fiindcă o carte despre Istoria lui, unica până în prezent, este un eveniment, nu? Se anunţă tot felul de evenimente minore, baliverne ca prostia numită „Bucureştiul creativ", dar ceea ce este cu adevărat important se ignoră. Sigur, şi eu m-am mirat, fiindcă în urmă cu două seri, un redactor al ziarului, Cristina Lascu, a venit şi mi-a luat un interviu care era programat să apară în ziua lansării. Dar eu sunt călit cu invidia mediocrităţilor! Cu tot boicotul lor, ceea ce este valoros răzbate. Şi am reţinut un fapt esenţial, că şi publicul are nevoie de o voce, să-l reprezinte, să nu mai fie manipulat.

Există o ostilitate când faci ceva. Mediocrităţile nu suportă să te remarci. Am văzut asta şi în cazul lui Gheorghe Zamfir. Dacă ai o opinie liberă, neînregimentată, nu eşti privit bine de melomaci! Caută să te izoleze şi să te distrugă. Aşa sunt amartaloii, cum îi numea Mircea Eliade pe satanici, pe cei care lucrează contra României.

Le mulţumesc încă o dată celor care au fost alături de mine. Şi mă bucur că la sfârşit am schimbat şi câteva cuvinte în engleză cu marele Petrenko (şi la propriu, şi la figurat), spunându-i că abia aştept să aud concertul de mâine seară, când va cânta **Simfonia cu cor** de George Enescu. Mi-a confirmat că este un mare test în cariera lui. Mi-a dat şi un autograf pe program. Eu nu puteam să-i dau cartea, fiindcă e în limba română. O ediţie în limba engleză ar fi necesară. Dar acest proiect îl las pe seama altui ev, mai bun, al Festivalului „Enescu".

Minunea minunilor: „Simfonia cu cor" de George Enescu

Nu o dată am scris entuziast despre această capodoperă enesciană. Şi mereu o fac cu plăcere. Ori de câte ori o ascult, mă stăpâneşte o stare de absolut şi mă gândesc de ce am lăsat atâta vreme să mă consume micimea existenţială. Înapoi la simfonia lui Enescu! Numai şi pentru ea, pentru că există o asemenea

Scanned with CamScanner

minune, merită să se facă acest festival, dar mai ales merită să se înalţe Templul Muzicii, promis cu atâta nonşalanţă de mai marii ţării. Cred că dacă s-ar confisca ceea ce au furat, aceşti trombonişti obraznici, ca Iliescu, Băsescu, Hunor, Oprescu şi toţi miniştrii culturii, în frunte cu Iorgulescu şi Barbu, s-ar putea ridica acest simbol al culturii româneşti.

De data aceasta, **Simfonia cu cor** a fost cântată în Festival de una dintre cele mai mari forţe muzicale din lume, Royal Liverpool Philharmonic Orchestra, avându-l la pupitru pe tânărul dirijor Vasily Petrenko, un fenomen al artei muzicale, un adevărat mesager al ei, îndrăgostit cu adevărat de muzică, nu de succes, de glorie deşartă, care a condus orchestra cu o acurateţe demnă de invidiat, cu un control atent al fiecărui detaliu, cu o mare putere de stăpânire a preţioasei partituri enesciene, care impune o mare responsabilitate, dată fiind complexitatea ei neobişnuită şi mai ales mesajul unic, nemaiîntâlnit.

Şi care ar fi acest mesaj? Richard Wagner i-a spus lui Liszt, când acesta a vrut să atace tema Paradisului dantesc, că aşa ceva nu se poate crea, că nici un muritor nu poate reda în muzică Paradisul. Păcat că Wagner nu a apucat să asculte **Simfonia cu cor** a lui George Enescu, terminată în 1918, când deja i se contura următoarea mare lucrare, opera **Oedipe**, iar Wagner murise de 35 de ani. Similitudinea dintre finalul operei **Oedipe** şi finalul **Simfoniei cu cor** este izbitoare. Oedipe pleacă în Lumea de Apoi, în Împărăţia cerurilor. Acelaşi miracol se întâmplă şi aici. Aceleaşi sonorităţi îngereşti sunt create de vocile corului, care sună ca nişte ecouri de altă lume. Aşa este imaginat Raiul, cum îi spunem noi Paradisului.

Iar viziunea lui George Enescu nu este catolică, este profund creştină, ortodoxă.

Este de-a dreptul uluitor că Enescu, deşi a trăit o mare parte din viaţă în Occident, la Paris în special, fiind bun prieten cu Ravel şi alţi mari compozitori ai epocii, nu a fost radical influenţat de ei, nici de moda post-wagneriană, de care au fost molipsiţi alţii, ca Mahler, dimpotrivă, sonurile muzicii sale vin din altă lume sonoră. El a auzit altfel muzica îngerilor, a auzit-o cu sufletul ortodox, a auzit-o prin credinţa sa de acasă, suptă de la bigota Maria, mama sa, credinţă veche, profund trăită, care l-a făcut să spună: „*Cred cu ardoare în Dumnezeu, sunt un mistic*".

În Festival, şi la această ediţie, am fost bombardaţi cu muzică predominant catolică, venită de la compozitori germani îndeosebi. A prevalat Mahler. Dar prezenţa lui Bach, Beethoven, Mozart, Haydn, Haendel, Brahms, Bruckner, Berg, Schönberg şi alţi compozitori austrieci şi germani a făcut să fim bombardaţi cu demonismul ei, cu zbaterile şi neliniştile sufleteşti, cu zbuciumul uman, cu disperarea şi resemnarea umană. Festivalul suferă astfel de un cosmopolitism nefast, adesea funebru.

La Enescu nu se întâmplă aşa ceva. Deşi în el se afla toată muzica lumii, fiindcă avea o memorie muzicală fantastică – a spus că dacă s-ar pierde partiturile celor „3 B" (Bach, Beethoven, Brahms), „*le-aş putea reface din memorie*" – totuşi ca expresie muzicală nu întâlnim nici o influenţă vizibilă, apropiată sau subordonată. Mulţi l-au apropiat de polifonismul wagnerian şi de impresionismul francez, dar cine ascultă cu atenţie **Simfonia cu cor**, care

Scanned with CamScanner

anticipează opera **Oedipe**, vede că Enescu a creat un univers sonor cu totul aparte, original, foarte original, al lui, numai al lui, în care – sunt sigur mie la sută – călugării de pe Muntele Athos s-ar recunoaşte, s-ar simţi bine.

De fiecare dată când ascult această simfonie am noi revelaţii, dar pe orice cale m-aş duce cu starea receptivă şi cu fantezia narativă, ajung în acelaşi punct, la raiul creştin ortodox, la viziunea sacră a Împărăţiei cerurilor. Exegeţii biblici ne spun că nici Iisus nu ne-a descris cum arată această Împărăţie, în care El ne îndeamnă să ajungem. În giganticul ocean al muzicii mondiale, Enescu este o oază, a reuşit să creeze Muntele Athos al muzicii simfonice.

De data aceasta, Filarmonica din Liverpool m-a dus cu trăirea pe alte căi. Prima partea a simfoniei, *Moderato, un poco maestoso*, am asimilat-o cu geneza lumii. Enescu creează prin valuri sonore o pânză freatică mereu vie, ca un vulcan în fierbere, totul e ca un chin al facerii, o magmă încă instabilă, un dialog neprecizat între corzi şi alămuri, e o dorinţă incertă în imboldul de a se materializa în ceva. Iar acest ceva mi s-a părut a fi în partea a doua, *Vivace, ma non troppo*, o fiinţă extraterestră care ne vizitează. E o parte foarte vizuală. Se poate ilustra un film de desen animat cu o fiinţă extraterestră care descoperă lumea noastră. Totul e plin de mister. Fiinţa caută, ne studiază, e plină de curiozitate, se deplasează ca un miriapod, care creşte, tot creşte, cuprinde orizontul, produce o explozie nemaivăzută, ca apoi totul să intre în lirismul final. Această parte vivace este cea mai intensă creaţie sonoră a lumii, oricum, un asemenea angajament orchestral total, gigantesc, Enescu nu a mai folosit decât în **Oedipe**. E ceva nemaiîntâlnit, care defineşte o calitate inexistentă până atunci la români: monumentalitatea, vizualizarea totalităţii. Un fortissimo general, absolut, cu toată forţa corzilor, alămurilor şi a timpanelor. Apoi totul se stinge, se pierde, ca şi cum fiinţa extraterestră adoarme.

Partea a treia, *Lento, ma non troppo*, este străbătută de glasurile divine ale corului. Tema valurilor sonore se reia, dar acum este total aerată, ca în **Vox Maris**. Totul curge fără cuvinte, doar vocalize care însoţesc instrumentele. Vocile prelungesc sunetele emise de corzi şi suflători, de pian, harpe şi orgă, făcând ceea ce ele nu pot, le dau acea aură de dincolo de sunet, în rafinamentul sonor mental al planului ceresc. E o muzică a sferelor, o fantastică deschidere spre necunoscutul divin, ceva magic, ca şi cum fiinţa extraterestră are revelaţia frumuseţilor lumii noastre, ca în călătoria în Pandora din **Avatar**, când iniţierea este făcută de pe un dragon înaripat şi ne uimesc munţii şi apele, natura luxuriantă, toate splendorile naturii şi ale vieţii. Totul este transfigurat la maximum şi se creează absolutul, adică starea de extaz paradisiac.

Poate trebuie să ţinem seama şi de anii când Enescu a compus această simfonie, 1916-1918, deci în plin război, când, în ipostaza de violonist, a susţinut zeci de concerte pe front, ca să aline suferinţele soldaţilor români, şi era imposibil să nu fi fost marcat şi de evenimentele trăite atunci. Putem să o interpretăm şi aşa: Geneza seamănă cu haosul, cu arbitrariul şi delirul frontului. Apoi urmează încleştarea supremă, dezlănţuirea, conflictul, fantastica încleştare a luptei, dominate de spectrul morţii, ca în final să se instaureze pacea, speranţa, visul. Eu înclin să văd în această simfonie o parabolă a nemuririi, a genezei şi a istoriei omenirii, cu un mesaj final paradisiac, de pace şi linişte universală.

Scanned with CamScanner

Morală şi Putere

Compozitorul italian Claudio Monteverdi (1567 – 1643) este considerat părintele operei, el fiind însă mai cunoscut ca autor de madrigale – însuşi Corul „Madrigal"

i-a cântat o piesă în seara de deschidere a ediţiei 2015 a Festivalului – dat fiind că din cele 18 opere pe care le-a scris, s-au păstrat doar trei, **Orfeu, Întoarcerea lui Ulise** şi **Încoronarea Popeei**, considerată cea mai valoroasă.

Ultimele două ne-au fost prezentate în cadrul secţiunii „Concertele de la miezul nopţii" de către celebra formaţie engleză The Academy of Ancient Music, dirijată de Richard Egarr, fondată în 1973, după o veche organizaţie cu acelaşi nume din sec.18.

Nu cunosc decât ultima operă, ascultată cu varii ocazii, iar subiectul ei a făcut obiectul multor spectacole de teatru. Este povestea reală a împăratului Nerone, care îşi înşeală soţia, pe Ottavia, cu Popeea, cu care se va şi căsători şi pe care o încoronează, după ce-şi obligă soţia să plece în exil şi după ce deconspiră o intrigă a lui Ottone, cel ce o iubea pe Popeea, şi îl exilează şi pe acesta, care se consolează în braţele Drusillei, în hainele căreia se deghizase şi pătrunsese în camera Popeei, cu intenţia să o ucidă.

Această intrigă seamănă izbitor cu o scenă din **Cymbeline** de Shakespeare, când duşmanii lui Posthumus Leonatus ticluiesc să-i dovedească faptul că Imogena, fiica regelui şi soţia sa, îi este infidelă.

E un subiect care a circulat mai ales în Renaştere, chiar şi sub forma *commediei dell'arte*. În variantă lui Monteverdi, după un libret compus de Giovanni Francesco Busenello, în acţiune îşi fac apariţia constant şi zeii, precum Pallas Athena şi Amor, dar şi personaje simbolice, precum Fortuna şi Virtutea. Mai apare şi filosoful Seneca, mentorul lui Nerone, care însă îl condamnă la moarte când Seneca nu este de acord ca el să conducă lumea după bunul său plac.

În **Întoarcerea lui Ulise**, intriga se ţine strâns de **Odiseea** lui Homer. După 20 de ani de pribegie, Ulise se întoarce acasă, unde descoperă turma de peţitori care îi curtau nevasta, pe Penelope. El, cu ajutorul fiului său, Telemaco, şi al unui prieten, Eumete, reuşeşte să-i învingă pe peţitori şi să-şi recupereze regatul, demonstrând că, până la urmă, virtutea şi fidelitatea sunt răsplătite, iar trădarea şi înşelătoria învinse.

Fenomenal în aceste opere este altceva, felul cum se naşte legătura dintre muzică şi text. Monteverdi a revoluţionat modul de a compune operă, prin faptul că a pus în prim-plan valoarea textului, considerând că muzica trebuie să slujească exprimarea înţelesului poetic. De aceea, în locul polifoniei renascentiste, el pune monodia barocului, pentru a evidenţia rolul personajului, a cărui partitură trebuie să aibă acurateţe. Altfel spus, recitativele personajelor, ariile, sub forma *arioso* şi *arietto*, duetele, *duettino*, sunt puternic evidenţiate, iar orchestra are rol de acompaniator. Monteverdi a anticipat toate armoniile viitoare ale operei, inclusiv *belcanto italiano*. Această importanţă dată textului va fi şi suportul concepţiei lui Wagner.

Scanned with CamScanner

Se naşte astfel o interferenţă a limbajelor sui-generis, genuină, fără complicaţiile de mai târziu, greoaie, ale spectacolului de operă. Sunetele instrumentelor vechi conturează în stil aristotelic, pe bază de improvizaţie, universul sonor al vocilor, care sunt şi ele genuine (rolurile feminine fiind jucate de contratenori, în locul soliştilor castraţi din epocă). Este ceva foarte apropiat de felul popular al muzicii, în care un trubadur se acompaniază la chitară.

Există şi aici, în orchestra de muzică veche, instrumente uitate, din epoca barocă, cum ar fi clavecinul sau mandolina cu două cozi, ce ating doi metri şi are peste 15 corzi. Ceva nemaivăzut, care produce un sunet special, între chitară şi violoncel, o armonie în surdină care acompaniază vocile soliste.

Operele au avut parte de câţiva interpreţi celebri, vedete ale muzicii de operă, cei mai mulţi fiind englezi, precum soprana Louise Alder (Popeea), mezzosoprana Sarah Connolly (Nerone), contratenorul Iestyn Davies (Ottone), mezzosoprana Marina de Liso (Ottavia), basul David Soar (Seneca), faimosul tenor englez Ian Bostridge (Ulisse), mezzosoprana slovenă Barbara Kozelj (Penelope), soprana Elisabeth Watts (Minerva), după cum alţii au cântat în ambele opere, precum tenorul Andrew Tortise (Telemaco şi Arnalta), soprana Sophie Junker (Drusilla / Virtutea şi Melanto / Fortuna) sau mezzosoprana Daniela Lehner (Amor şi L'umana Fragilita).

Mai trebuie spus că aceşti cântăreţi sunt şi actori remarcabili. Deşi cele două opere s-au cântat sub forma concertantă, totuşi ei sugerau relaţii dintre personaje, reacţii, atitudini, mişcări scurte, dar mai ales o mimică excepţională. Chipul lor era de o expresivitate teatrală, în funcţie de situaţii, dar mai ales de tonalitatea vocilor, care, sub cupola Ateneului, răsunau divin. Aici e locul ideal de concert, unde nu se petrece nici o distorsiune, muzica este redată perfect, aşa cum ea a fost născută de creator.

A reînviat comunismul

Celebra Royal Concertgebouw Orchestra din Amsterdam, considerată cea mai bună din lume, a încheiat Festivalul „Enescu", ediţia XXII. A oferit la Sala Mare a Palatului două concerte.

În prima seară, am stat lângă un domn în vârstă, voinicos, scund, care mi-a spus că a fost ambasadorul Olandei la Bucureşti în perioada 1989 – 1993 şi că aici, unde ne aflam noi acum, a fost Sala Congreselor, aşa e cunoscută, unde aveau loc Congresele PCR şi unde Ceauşescu îşi lansa tezele revoluţionare. L-a cunoscut pe Ceauşescu, în ianuarie 1989, când şi-a prezentat scrisorile de acreditare.

Erau în sală foarte mulţi invitaţi olandezi, mulţi oficiali, care stăteau în loja lui Ceauşescu, fiindcă, înainte de concert, a urcat pe scenă ministrul de externe al Olandei, Bert Koenders, care a vorbit despre vechea prietenie româno-olandeză, care se continuă şi azi, iar muzica e cea mai bună cale de cunoaştere, de speranţă.

Toate bune şi frumoase, dar ce ne-a prezentat Concertgebouw au fost două piese care nu ne îndeamnă nici la cunoaştere, nici la speranţă, uitând parcă

Scanned with CamScanner

dictonul *Sine scientia ars nihil est* („Fără cunoaştere, arta nu este nimic"). **Concertul nr. 1 pentru vioară şi orchestră** de Béla Bartók este model de zbucium, de tensiuni demonice, aşa cum îmi spunea şi fostul ambasador. El este inspirat dintr-o dramă personală a autorului, exprimă nefericirea sa la părăsirea iubitei, la respingerea cadoului muzical, ceea ce l-a făcut pe compozitorul maghiar să-şi retragă definitiv partitura, care s-a cântat abia după moartea sa şi a iubitei lui. Această dramă este redată sfâşietor, cu accente de furie oarbă. Totul e un suspin al deziluziei, al dezolării, o chemare întunecată.

Frumoasă în acest concert a fost doar violonista, olandeza Janine Jansen, îmbrăcată într-o elegantă rochie lungă, de culoare verde, care cânta în draci, zbătându-se din toţi porii trupului ei longilin, ca şi dirijorul Andris Nelsons, care pur şi simplu sărea pe pupitru, făcea nişte mişcări acrobatice, la limita pericolului. De altfel, el are şi un stil de dirijat neobişnuit, mereu stă cocârjat, aplecat spre orchestră, de parcă ar sta pe vine. E o poziţie care îl face să fie mai aproape de instrumentişti cu câţiva centimetri, să controleze absolut toate mişcările lor? La fel controla şi Petrenko Filarmonica din Liverpool, însă el avea o poziţie verticală, elegantă, olimpiană, cum îi stă bine unui dirijor. Dar Andris Nelsons, tot un leton, ca şi dirijorul principal al orchestrei, Mariss Jonsons, reprezenta ideal ceea ce cânta, această muzică drăcească, din bolgiile danteşti.

De mult ori am citit despre aberaţia apropierii dintre muzica lui Enescu şi Bartók. Dar e o diferenţă ca de la cer la pământ. Deşi născut în România, la Sânnicolau Mare, în acelaşi an cu George Enescu, 1881, Bartók scurmă în rărunchi, e numai demonism, totul ca în subteranele unei conspiraţii, pe când Enescu are distanţarea necesară spre a cuprinde orizontul. Faţă în faţă întunericul şi lumina, încruntarea şi seninătatea. E ca şi diferenţa dintre Ungaria şi România. Însă în concertul respectiv a lipsit opoziţia, adică lumina.

Dar suprema aberaţie a fost după pauză, când Concertgebouw a avut în program **Simfonia nr. 7** în Do major de Şostakovici, supranumită "a Leningradului". Ea a fost scrisă în timpul asediului nazist asupra oraşului de pe Neva. A devenit simbolul deşteptării Rusiei sovietelor, al rezistenţei în faţa armatei lui Hitler. Vă daţi seama cu ce au venit să ne cucerească olandezii?! De ce nu au venit cu „Olandezul zburător" sau cu un compozitor de-al lor, olandez, să ascultăm şi noi ce are să ne spună „ţara lalelelor" prietenă?

Încă nu mi-a fost dat să ascult şi să văd o asemenea perfecţiune, un atâta efort gigantesc depus pentru a reda marşurile comuniste, triumfaliste, interminabile, compuse cu atâta iscusinţă revoluţionară de compozitorul sovietic Dmitri Şostakovici! E cea mai lungă dintre cele 15 simfonii scrise de el. Durează 75 de minute. Cele patru părţi ale simfoniei au titlurile: *Războiul, Reminiscenţe, Întinderea Rusiei, Victoria*. După trecerea războiului însă, Şosakovici a renunţat la aceste titluri, nici tema „invaziei" hitleriste, care creşte ameninţător, ce simbolizează tancurile Wehrmacht-ului, nu i-a mai plăcut lui Stalin. Şostakovici, el însuşi victimă a stalinismului, şi-a schimbat cu uşurinţă mesajul. Dar oricât geniu a avut „gaspadin Dmitri", nu a putut evita compromisurile. Simfoniile sale sunt pline de clişee, dominante fiind marşurile, apoi trecerile la şoapte, ca şi cum, după ce mujicul defilează pe stadion, intră în casă şi şuşoteşte cu Maşa lui sau tace împietrit, când vede că nu are nimic pe

Scanned with CamScanner

masă. Mai există un clişeu inevitabil, sugerând caricaturalul, sarcasmul, cu trimitere la lumea care a pierdut, a burgheziei sau aristocraţiei învinse.

În acei ani belicoşi însă, învingătorul era egal în crimă cu agresorul. Tezismul şi tonul lozincard sunt mascate de note lirice şi, la fel ca în **Simfonia nr. 5**, victoria este schimonosită, mimată, cum declarase ulterior Şostakovici în Memoriile sale. Evident, totul este echivoc, deşi fineţea orchestrei din Amsterdam căuta să catifeleze inutilitatea sacrificiului. Semnificativ este şi faptul că în 1948, zbirul Jdanov l-a exclus pe Şostakovici din viaţa muzicală, împreună cu Prokofiev şi Haciaturian, acuzându-i de „formalism".

O epocă a marilor compromisuri, însă în Sala Congreselor nimeni nu citise Memoriile lui Şostakovici, toţi au receptat numai victoria sovietelor interpretată magnific de Concertgebouw. Încă mai răsunau ecourile **Simfoniei nr. 5**, cântată zilele trecute de o orchestră bavareză, plină şi ea de mărşăluiri soldăţeşti. Acum însă aceste marşuri erau minuţios pregătite de un fel de linişte care anunţă furtuna. Orchestra olandeză, fondată în 1888, este renumită pentru delicateţea sonoră, pentru sunetul „catifelat" al instrumentelor de coarde şi cel „auriu" al celor de suflat. Şi furtuna a venit. Cu potop cu tot! Triumfalismul era atât de puternic, marcat de părţile şoptite, ca de cavou (nimeni nu i-o fi spus lui Nelsons cum se aud aici fineţurile?!) încât a sculat şi morţii din groapă, adică a reînviat comunismul şi pe reprezentanţii săi din Sala Congreselor. Dovadă că la sfârşitul super-triumfalist al simfoniei, spectatorii s-au ridicat în picioare şi au ovaţionat! Parcă e pe vremea lui Ceauşescu, mi-a şoptit ironic, din colţul gurii, şi domnul ex-ambasador al Olandei la Bucureşti. Da, fiindcă majoritatea spectatorilor erau în vârstă, cu părul alb, adică au apucat aceste manifestări comuniste, mulţi au fost cu siguranţă aplaudacii lor!

*

În seara următoare, care a încheiat propriu-zis Festivalul, Concertgebouw Orchestra a mai venit de acasă, cântând piese mai senine, ale celor doi mari prieteni, Enescu şi Ravel, deşi a avut în program şi un Brahms, **Simfonia nr. 2** în Re major op. 73, dar şi această simfonie e tot senină, multicoloră, inspirată de natură, de o vacanţă a compozitorului în Alpii austrieci, fiind supranumită **Pastorala**, în consens cu **Pastorala** beethoveniană. Lirismul şi spiritul ludic domină această simfonie. Nu lipsesc însă accentele brahmsiene tipice, care sunt departe de a predispune la meditaţie şi visare.

Dar a venit Enescu cu **Rapsodia nr. 2**, care se află în noi, însă gândul că ne redă optimismul nativ, că va face să ne simţim din nou rădăcinile, cu sonurile luminoase ale jocului, ale spiritului, s-a năruit când am auzit cum marea, celebra Concertgebouw Orchestra a cântat-o. Mai bine o cânta Filarmonica din Iaşi, mi-a spus o doamnă de alături, reporter la radio, pe nume Daniela Vlad. Dar numai orchestra din Iaşi? De cea din Cluj ce spuneţi? Sau din Timişoara, Craiova şi alte oraşe unde există orchestre simfonice. Dar la această ediţie, nici una dintre orchestrele din ţară nu a fost invitată la Festival! Ce decepţie!

Sigur, se poate da vina pe Sala Palatului, pe o acustică nenorocită. Dar aţi văzut cum a cântat Orchestra Naţională de Tineret, condusă de Kristjan Järvi,

Scanned with CamScanner

Rapsodia nr. 1! Deci se poate! Şi am arătat cum a procedat Järvi. Dar distinsul saltimbanc Andris Nelsons a fuşerit-o, a scăldat-o cu plecăciunile sale de parcă ar fi cântat-o la ferăstrău!

Mult mai elaborată decât prima, a doua Rapsodie este emblematică, are pecete de imn naţional, de reper melodic pur românesc. Prima rapsodie a fost scrisă la Sinaia, iar a doua la Paris, dar are în ea imprimată, prin ample mişcări vălurite, nostalgia pentru plaiurile natale. Mult mai epică decât prima, Rapsodia a doua are o natură mitică, evocând istoria, dar aducând în simfonismul ei solemn, folclorul românesc, cu piese cunoscute, ca **Sârba lui Pompieru**, melodii ca **Bâr oiţă de la munte** şi **Pe o stâncă neagră**. Fantastic este şi momentul când flautul intonează iureşul **Ciocârliei**. Dincolo de aceste influenţe folclorice şi lăutăreşti, atmosfera generală imprimă o stare de gravitate, tipică problemelor de conştiinţă. Lucrarea se termină în glasul tot mai stins al flautului, care aşterne o stare de linişte isihastă, cu adevărat divină, eliberatoare.

Nimic din toate acestea nu am receptat la audiţia oferită de orchestra din Amsterdam. Parcă partitura a fost citită prima oară. O ruşine!

Şi s-a văzut deosebirea, când Nelsons şi orchestra s-au ambalat să cânte ultima piesă din Festival, **Suita nr. 2** din baletul **Daphnis şi Chloé**, foarte pătimaş, dezinvolt, ca să redea speranţa şi optimismul în stilul impresionist cu care ne-a delectat această orchestră şi la ediţia 2009 a Festivalului, când a cântat numai şlagăre simfonice.

Evident, muzica de balet are o natură vizuală, fiind comandată compozitorului de celebrul coregraf Serge Diaghilev. Suita lui Ravel e ca o ilustrare a unor tablouri impresioniste, pictate de Monet şi Manet. Totul este învăluit în lumină şi căldură, într-o aură de mister ceresc, aureolând idila celor doi păstori, Daphnis şi Chloé, uniţi sub vraja zeului Pan, transformând iubirea lor în simbolul purităţii primordiale. Starea de graţie se îmbină cu elemente vitaliste, cu patosul din **Bolero**-ul ravelian.

Parcă am uitat de triumfalismul sovietelor din seara precedentă. Parcă. Dar vorba poporului:

Parcă şi cu dacă
Au căzut din barcă.

Cu acest concert, s-a încheiat un nou maraton muzical, ediţia XXII a Festivalului „George Enescu", care a avut de toate, bune şi mai puţin bune. O concluzie personală este necesară. Va fi ca un semnal de alarmă, sper de folos pentru următoarea ediţie a Festivalului.

Un semnal de alarmă şi o soluţie pentru identitatea naţională

Festivalul Internaţional „George Enescu" intră într-o eră nouă, ca să folosesc termenul utilizat de fostul preşedinte al lui, care şi-a lansat la ediţia XXII, abia încheiată, cartea „Era Holender", în ziua concertului Filarmonicii din Berlin. Şi, ca şi cum acest lucru nu era de-ajuns, în ultima zi de Festival, în holul Sălii Palatului tronau iarăşi uriaşele portrete ale autorului şi o nouă, inevitabilă, sesiune de autografe! Dar pana la pălărie a pus-o în sala de concerte: în timp ce

Scanned with CamScanner

el trona ca o mumie în loja lui Ceauşescu, pe ecranele laterale ale scenei, unde se afla imaginea lui George Enescu, s-a suprapus şi imaginea lui Ioan Holender. Slugoii nu s-au lăsat! Cred că nici Ceauşescu nu ar fi acceptat o asemenea impietare!

Aşadar, o nouă mostră de autogonflare, o nouă sfidare a bunului simţ. Bădărănia şi-a spus din nou cuvântul, sfidând naivitatea stupefiantă a melomacilor români! Sper că Festivalul va scăpa de tarele pe care le-a moştenit de la această „eră", care a avut şi părţi bune, fiindcă s-a desfăşurat cu sprijin substanţial de la statul român, dar a avut şi multe năcăfale, de tristă amintire.

Ce este trist în ea? Orientarea masivă, aproape exclusivă, a Festivalului numai spre latura internaţională şi aproape deloc spre cea naţională. Sumele uriaşe ale bugetului, venite de la taxele contribuabililor români, merg aproape exclusiv la străini. Dar şi latura internaţională este cu cântec, fiindcă orientarea este numai spre un repertoriu care transformă evenimentul într-un festival xenoman, cosmopolit.

La această ediţie 2015, germanizarea Festivalului, datorită relaţiilor preponderent germanice ale fostului director al operei din Viena, a fost şi mai accentuată. Iar dominanta sonoră a fost dată, cel puţin la concertele ce au avut loc la Sala Palatului, unde este focusul Festivalului, unde vin marile orchestre, de muzica lui Mahler şi Şostakovici, doi compozitori care nu prea au legătură cu spiritul românesc, nici cu marele spirit muzical al lumii, care nu este nici întunecat, nici atât de revoluţionar, plin de marşuri triumfaliste. Cred că numele lui Stalin şi Hitler au fost cel mai des pomenite în foaia Festivalului, poate mai mult decât al lui Chopin sau al oricărui alt compozitor.

Nu am receptat decât un eveniment cu toată deschiderea sufletească, cel inaugural, oferit de Orchestra Naţională de Tineret, eveniment datorat în mare măsură excepţionalului dirijor Kristjan Järvi. Acest nivel nu l-a mai atins nici o orchestră, din cele mari ale lumii! Ceea ce ne arată că muzicienii români pot fi mai buni decât cei străini - şi sunt, în pofida Holenderilor discreţionari! Un entuziasm asemănător mi-a mai oferit doar Royal Liverpool Philharmonic Orchestra cu Vasily Petrenko la pupitru, care a dirijat magnific **Simfonia cu cor** de George Enescu.

Orientarea spre partituri curate, lipsite de demonism, spre muzică divină, care este mai apropiată de sufletul românilor, este necesară. E un Festival pentru români, plătit de români. Ei au dreptul la o speranţă, cel puţin pe această cale minunată, a muzicii culte. Iar ea trebuie să fie de un înalt nivel, să se adreseze spiritului, celor mai virtuoase calităţi umane. Muzica simfonică trebuie să rămână un reper spiritual, o oază de lumină conservată într-o lume de elită, nu coborâtă în stradă. Oamenii trebuie ridicaţi la acest nivel, nu muzica să fie coborâtă la mase, cum tot declară liber-schimbiştii de la coada vacii. Nu le-au ajuns 50 de ani de comunism, un experiment care a dus ţara la dezastru moral!? Mereu apar „mase" noi, care trebuie îmbrobodite, ieri cu mijloace comuniste, azi cu surogate capitaliste. Ce blestem!

Şi la această ediţie, din păcate, coborârea a fost accentuată, o parte din bani s-au risipit pe un eveniment paralel numit „Bucureştiul creativ", la care s-au adăugat tot felul de căpuşe, ca Bulevardul Artelor, evenimente care pot avea

Scanned with CamScanner

loc în alte perioade ale anului şi nu cu reclamă deşănţată şi bani de la Festivalul „Enescu".

Aceşti bani trebuie daţi muzicienilor români, care trebuie respectaţi şi aduşi la condiţia de muzicieni de categoria întâi, nu a treia, cum i-a catalogat Holender, plătindu-i pe muzicieni ca Valentin Gheorghiu la raportul 1 la 15. Ei au întors spatele Festivalului. Dovadă că pe scena mare nu a mai urcat nici un alt solist în afară de Alexandru Tomescu, care şi el a deziluzionat, cu o piesă prost aleasă! E posibil aşa ceva?!

*

Faptul este alarmant, aşa cu am putut constata la lansarea cărţii mele **Istoria Festivalului Internaţional „George Enescu"**, când auditorii mi-au confirmat cu revoltă şi durere această nedreptate şi regretul că nu există încă o sală adecvată de concerte, că promisiunile oamenilor puterii, de la Băsescu la Oprescu şi Iorgulescu, au fost deşarte.

În acest context s-a vorbit şi despre marele absent al Festivalului, Gheorghe Zamfir, cel mai complex muzician în viaţă al României. În cronicile mele am punctat de numeroase ori ce efect benefic ar fi avut prezenţa lui Gheorghe Zamfir în Festival, i-ar fi dat strălucirea de geniu necesară, pe care acum nu o are, fiindcă este un Festival pe bază de muzică rutinieră. Piesele simfonice ale lui Zamfir sunt insolite, ar fi adus un val de sonorităţi noi. Aşa cum nici alţi muzicieni români nu sunt respectaţi, fiind programaţi la săli secundare şi la ore imposibile, la concurenţă cu alte evenimente de neevitat.

O altă mare problemă este legată de public, de melomani, care, în faza în care ne aflăm, sunt melomaci, un fel de tolomaci, departe de a înţelege muzica pentru care au plătit biletul. Bucureştiul nu poate fi creativ cu un public needucat. Iar educaţia trebuie să înceapă cu profesorii de melomaci, care nu înţeleg că nu se poate face educaţie cu bicicleta cu care sunt duşi oamenii de la Ateneul Român la Muzeul „George Enescu" şi viceversa!

Oamenii aflaţi în tranziţie de mentalitate nu pot fi educaţi la Festival, aşa, intrând pur şi simplu în sala de concert şi să li se deschidă uşiţele sufletului de la muzica lui Enescu, Mahler sau Bruckner. Ei au nevoie de iniţiere, care se petrece în şcoală şi în familie. Iar dacă sunt la o vârstă matură, au şansa stagiunilor permanente ale orchestrelor româneşti, după cum şi şansa bibliotecilor. A deveni meloman, adică un mare pasionat de muzică, este o fericire, dar şi un parcurs foarte greu, care presupune studiu.

Mi-aduc aminte că în tinereţe, când am descoperit opera şi teatrul, am învăţat o lecţie fundamentală: să nu mă duc la un spectacol dacă mai întâi nu citesc libretul operei sau piesa de teatru, pe care urma s-o văd interpretată de actori. Să pot astfel să înţeleg şi interpretarea, şi viziunea regizorală, fiindcă orice montare este o interpretare a unui text din perspectiva făcătorilor săi. La fel la un concert simfonic. Dacă se cânta Chopin sau Rahmaninov, puneam mâna pe carte, citeam o monografie despre compozitor, să aflu cine a fost, să intru în lumea lui, să mă familiarizez cu epoca etc.

Scanned with CamScanner

E minunat că publicul merge masiv la concertele Festivalului „Enescu", că umple Sala Palatului până la refuz. Dar acest lucru nu e suficient. Când îi vezi pe unii că, după câteva fraze muzicale, încep să se foiască, să plece în timpul concertului, îţi dai seama de lipsa lor de educaţie. Pe de altă parte, acest public are nevoie de o voce care să-l reprezinte, nu să fie manipulat. Eu cred că am înţeles mesajul oamenilor care mi-au cumpărat cartea, care au acceptat critica mea, am înţeles nevoia lor, iar cineva, un tânăr, Răzvan, cum s-a prezentat el, a propus să existe un fel de Comitet al melomanilor, al publicului în general, care să vegheze la bunul mers al lucrurilor, să vadă cum se cheltuiesc banii şi dacă organizatorii ţin seama de dorinţele lor.

*

Am înţeles din foaia Festivalului că programul ediţiei 2017 este deja făcut în proporţie de 70 la sută. Că noul preşedinte onorific, Zubin Mehta, doar şi-a pus semnătura pe ceva stabilit. Că şi-a dat acordul, pe un program făcut, desigur, tot de Holender et co., iar dacă directorul artistic va fi rusul Vladimir Jurowski (n. 1972, Moscova), tare mi-e teamă că era Holender se va prelungi, că rănile se vor accentua, că nu va exista nici o primenire radicală. Mehta a reclamat de atâtea ori nevoia unei noi săli, dar acum, când i s-a propus preşedinţia Festivalului, n-a mai zis nimic, s-a făcut că a uitat, a acceptat să fie onorificul unui Festival al cărui focus, sala de concerte, a fost amendat de el anterior! Speranţa mea este totuşi în Jurowski, care la ediţia precedentă a dovedit o profundă înţelegere a **Simfoniei cu cor** de George Enescu, interpretată cu London Philharmonic Orchestra.

Dar Festivalul „Enescu" nu va avea pecetea identităţii naţionale atâta timp cât nu este condus de un român, de un muzician de talia lui Gheorghe Zamfir, a cărui artă are numeroase puncte comune cu Enescu. Dar şi biografia este asemănătoare, cel puţin copilăria, cu puternicul impact folcloric. Cred că Zamfir ar crea un nou Central Park, adică ar plasa Festivalul în inima naturii, cum se întâmplă cu „Festivalul Shakespeare" de la New York, şi i-ar da o deschidere cerească. Aşa cum se întâmplă, tot la New York, cu un alt mare eveniment, „Concerts in the Parks", cu seria de concerte estivale oferite de Philharmonic Orchestra în parcurile New

York-ului, în The Great Lawn (Manhattan), Prospect Park (Brooklyn), Cunningham Park (Queens), Van Cortlandt (Bronx), Garden (Staten Island) şi alte faimoase parcuri ale marelui oraş.

Deocamdată, la noi, melomacii merg ca turmele în staulul numit Sala Palatului. Ei sunt aplaudaci, şi sunt fericiţi acolo. Iar Mehta le va umple din nou această dorinţă. Nici nu mai contează glasul noilor generaţii, care vor altceva. De aici deducem că, pentru unii, problema sălii este un pretext. Dar problema este foarte serioasă, cumplit de serioasă! Şi faptul că e o gravă problemă s-a văzut din felul cum faimoasa Concertgebouw Orchestra a cântat **Rapsodia nr. 2** de Enescu: catastrofal, total pe lângă, de parcă abia atunci a citit partitura! Deci de vină nu a fost numai sala! De aici deducem dezinteresul total pentru muzica lui Enescu. Şi nu e primul caz când Enescu este fuşerit sau chiar înlocuit, cum s-

Scanned with CamScanner

a întâmplat şi la această ediţie, şi la altele, anterioare, când, de pildă, poemul **Vox Maris** a fost înlocuit cu **Requem**-ul de Verdi!

Dacă Enescu este totuşi cântat, se întâmplă din politeţe, fiindcă banii vin cu ghiotura de la poporul român, fiindcă totuşi Festivalul se desfăşoară la Bucureşti şi nu la Amsterdam sau Moscova. Însă trag un semnal de alarmă, ca un om care cunosc bine, foarte bine, din interior, cum îi bate pulsul: Festivalul nu e confiscat de alde Iliescu, Băsescu şi de alţi politruci, cum credeam, ei sunt doar cozi de topor, cum se spune, care nu au nici un pic de cultură muzicală. Nu din interior, deci, el este confiscat din afară, străinii au pus ochii pe Festival şi l-au făcut o punte de desfacere a muzicii lor şi a prezenţei lor! Au instalat un om educat de ei la conducere, Holender, şi l-au manevrat cum au vrut. Situaţia este similară altor instituţii, cum se întâmplă şi cu Ministerul Culturii, cu ICR, DRP, CNC, TVR şi alte departamente de interes străin.

De fapt, aşa cum se întâmplă cu însăşi România, devenită o piaţă de desfacere pentru interesele de orice calibru ale străinătăţii. Românii nu vor mai putea trăi bine în ţara lor. Trist este că publicul melomac este inconştient de felul cum este manevrat, datorită lipsei de cultură şi dezinformărilor venite de la slujitorii români ai Festivalului, cum sunt şi cei de la foaia lui, fericiţi şi ei că-şi iau hălci grase din mana cerească.

În **Istoria** mea pledez pentru ideea ca Festivalul să fie simbolul identităţii României. Iubesc enorm acest Festival. De 50 de ani m-am identificat cu minunile lui, cu tot ce poate să dea mai de preţ muzica sufletului uman. Dar nu sunt miop şi semnalez pericolele. Din ce am văzut şi la ediţia 2015, Festivalul este departe de acest ideal, să reprezinte identitatea ţării noastre, atât de vitregite şi dezunite. Şi tare mi-e teamă să nu devină – dacă nu este deja! – o nouă subterană turnantă a deznaţionalizării României.

Scanned with CamScanner

FESTIVALUL DE MUZICĂ VECHE, ediţia X

De ce Muzica Veche?

Timp de câteva săptămâni, mai exact, în perioada 20 octombrie – 28 noiembrie, la Bucureşti a avut loc Festivalul de Muzică Veche, care a înglobat 14 evenimente unul şi unul, desfăşurate în locuri selecte, ca Palatul Cotroceni, Palatul Bragadiru, Muzeul Ţăranului Român, Biserica Anglicană sau Sala Radio, cu participarea unor artişti şi formaţii din peste zece ţări şi cu o audienţă la fel de selectă, dat fiind că acest festival are o marcată natură experimentală.

În noianul de ţipături, zgomote, turle şi surle, bubuieli, bombe teroriste, rock şi focuri de artificii care se lasă cu 60 de tineri arşi de vii, de inundaţii, văicăreli parlamentare, de cioloşneli pentru Ciolannis, de scălâmbăieli la chitare electrice, de fanfare şi tromboane, de abureli care de te bagă-n boală, adică la balamuc, are loc la Bucureşti acest Festivalul de Muzică Veche, adică de muzică de pe altă lume, din secolele trecute, când sângele oamenilor nu era aşa de stricat ca azi, când nu se născuseră încă domnii Gigi, Băse, Bombonel şi Ilici, nici trinitatea Patapleşeanu, când nu apăruseră pe firmament nici lupi ca alde Holender, nici strămoşii din Pleşcoi nu visau că o Nuţi a lor va fi „catindată", când nici nu se povestea despre o ţară a lui Ciolannis Vodă, adică o muzică care nu mai există, care nu se mai cântă decât la un festival select, fiindcă nimeni nu va înţelege de ce să ascultăm muzică la Viola organica, un instrument inexistent decât ca o piesă unică, atunci când avem viola şi pianul, când omul a inventat orga şi alte instrumente performante şi perfecte?

Tocmai de aceea! Ca să dovedim că omenirea nu a trăit numai în epoca Kali Yuga. Ca să se creeze un echilibru. Festivalul de Muzică Veche constituie un astfel de simbol, el reprezintă nevoia de normalitate. Deşi balanţa înclină mult spre muzica satanică, totuşi un sunet de muzică pură face cât toate dizarmoniile la un loc. Dacă există o oază, care apără sau slujeşte vibraţia pură a Sunetului Primordial, merită făcut orice sacrificiu ca ea să existe.

Pentru o ţară atât de stricată de bârfă, atât de gonflată de baragladine, care face din lipsa de performanţă, star, primitivă şi delirantă, cum latră la lună azi România, Festivalul de Muzică Veche pare un lux, o excepţie de la regulă, un capriciu, deşi ar putea fi regula, dar la români nu se poate, fiindcă regula este anormalul. Dar FMV se află la a zecea ediţie, ceea ce înseamnă că făuritorii lui, Asociaţia Culturală Antiqua, asociaţie nonprofit, sunt oameni tenace, care nu se lasă influenţaţi de zgomotele galeriilor. Şi ei sunt tineri. Sunt viitorul! Să-i numim: Laurenţiu Constantin (director, iniţiatorul festivalului), Raluca Enea (director artistic), Nona Şerbănescu (curatoriat), Silviu Dancu (strategie,

Scanned with CamScanner

probabil că apară festivalul de viruşi!), Gabriel Săftescu (online promotion), Oana Vasiliu (parteneriate şi relaţii media), Marius Davidoni (art director), Ancuţa Iosif (social media), Ioana Simona Ghiţă şi Sorina Dărăbanţiu (field promotion).

Festivalul a fost înfiinţat de Medieval Praxis, care s-a transformat în Asociaţia Culturală Antiqua. Echipa nouă o continuă pe cea veche. Este un act de normalitate. Cum este şi acest insolit festival, unic în estul Europei. Un mare pas spre normalitate. Dar este şi un act de cultură, de înaltă cultură. Fiindcă acest festival, în care se cântă piese în primă audiţie românească, în special muzică medievală, renascentistă, barocă, bizantină şi gregoriană, are şi o notă didactică, de prezentare a muzicii şi a instrumentelor cu care ea se cântă. Se practică o iniţiere în muzica veche, se face o veritabilă istorie a muzicii, în care profesori sunt înşişi interpreţii. Între piesele cântate, şeful formaţiei sau solistul, cel care oferă un recital, explică verbal ce este viola da gamba, de pildă, dă informaţii despre compozitorii şi piesele interpretate, tot ce crede el că poate să reţină audienţa, formată majoritar din tineri, din pasionaţi de muzică veche şi chiar din muzicieni, care vor să se iniţieze în astfel de taine.

Şi se poate spune că FMV ne ajută să înţelegem care este evoluţia sunetului, de ce omul a simţit nevoia să meargă mai departe, de ce nu s-a oprit la clavecin, de pildă, şi a inventat pianul? De ce nu l-a mulţumit fluierul şi a inventat flautul?

Un singur instrument nu pare a fi avut nevoie de evoluţie, de forme sofisticate, naiul, deşi şi el, de la trestia syrinx, la care a cântat Pan, la naiurile perfecţionate de Gheorghe Zamfir, a suferit o evoluţie, deşi principiul e acelaşi. Şi chiar forma. Mai multe tuburi lipite. Însă naiul este instrumentul divin, care face să auzim Sunetul Primordial. FMV nu trebuie să devină un festival cosmopolit, să o ia pe drumul Festivalului „Enescu", care se îndepărtează tot mai mult, cel puţin asta s-a văzut la ultimele ediţii, de Sunetul Primordial. De acest sunet are datoria să se apropie FMV. Este chiar statutul său. Şi de aceea, organizatorii nu trebuie să-l ignore pe Gheorghe Zamfir. Este vital. Locul lui este la acest festival. Laurenţiu Constantin, iniţiatorul lui, mi-a spus că are o politică economică, decât să dea o avere pentru a-l chema pe Jodi Savall, de pildă, preferă să aducă zece formaţii sau solişti, cu nume mai puţin sonore, dar egale ca valoare cu Savall. Şi de-a lungul timpului a adus astfel de muzicieni la Bucureşti, care n-au putut fi văzuţi decât aici, nu la festivalul „Enescu". Iată câteva: Hopkinson Smith, Marcel Ponseele, Jan de Winne, Philippe Pierlot, François Fernandez, Ketil Haugsand, Petra Müllejans, Mary Collins, Steven Player, Il Gardellino, Ricercar Consort etc., care au interpretat partituri în primă audiţie pentru publicul român. Începând cu anul 2015, Festivalul de Muzică Veche Bucureşti este membru REMA (Reţeaua Europeană a Muzicii Vechi). FMV a găzduit a treia ediţie a Zilei Europene a Muzicii Vechi (prima în România), eveniment ce a avut loc la Biserica Anglicană prin concertul „To Bach or not to Bach". Evenimentul a fost transmis în direct prin Radio REMA. Festivalul de Muzică Veche Bucureşti a fost acceptat în această prestigioasă reţea prin unanimitate de voturi, în cadrul întâlnirii REMA de la Ambronay.

Scanned with CamScanner

Sigur, e minunată această tendinţă spre lume, spre a aduce valori ale muzicii europene în România. Dar cred că Bach şi ceilalţi compozitori incluşi în programe nu mai au nevoie de nici o reclamă. În schimb, fenomenul invers nu se întâmplă, adică muzica şi muzicienii români nu sunt promovaţi în afară. Iar muzica românească e mai veche decât toată muzica străină. Se investesc sume uriaşe pentru a-i plăti pe străini, dar românii sunt uitaţi sau ignoraţi. De aceea, am fost entuziasmat când am văzut că FMV a inclus în programul din acest an şi o trupă românească, formaţia „Trei Parale", o excepţie, despre care am scris pe larg anterior.

*

FMV trebuie să se apropie mai mult de Sunetul Primordial, iar prezenţa lui Zamfir este vitală. E nevoie ca şi organizatorii să fie iniţiaţi, să cunoască muzica cultă creată de Zamfir. Dacă s-ar da un concert de nai şi orgă la Sala Radio sau la Ateneu, ar trebui să aleagă din colecţia de piese compuse de Zamfir pentru aceste instrumente, care au unit ortodoxia şi catolicismul printr-un concert oferit Papei Ioan Paul al

II-lea de Zamfir, chiar la Vatican. Sau nu ar fi bine să se cânte la FMV **Messa Păcii**?

O, câte minuni nu s-ar putea face, fiindcă Marele Absent e aici, printre noi, dar trebuie numai cunoscut. Trebuie să intrăm în normalitate, ori pentru aceasta trebuie să dispară prejudecăţile. Sper ca Laurenţiu Constantin să nu se ia de mână cu Mihai Constantinescu, care l-a plasat pe Zamfir numai în zona muzicii populare, lângă Maria Lătăreţu, Benone Sinulescu, Dumitru Fărcaş et co. Foarte bine, dar compozitorul Gheorghe Zamfir este marele necunoscut pentru el. Şi pentru mulţi muzicieni, care au urechi de cal, care nu vor să audă ce e dincolo de perdeaua de fum, de bârfe, de invidie. Să lase acasă toate prejudecăţile şi să se apropie de Sunetul primordial, să descopere muzica ab origo.

Dacă Festivalul „Enescu" merge pe muzica evoluată, consacrată, pe şlagărul simfonic, deşi are şi o secţiune unde se cântă muzică veche, e de datoria FMV să facă acest pas, să meargă spre izvor.

Şi nu trebuie să se oprească la drâmbă sau bendir. Nici la Viola organica. Dar e o diferenţă colosală totuşi între drâmbă şi Viola organica sau între cobză şi vioară. Nu mai vorbesc de pian, ce să mai spun de orgă, cel mai complex instrument creat de om. Sau ce salt între cel care cânta la frunză şi omul-orchestră modern, care cântă la toate instrumentele!

Există o explicaţie clară. Cel puţin pentru mine. Nevoia omului de a ieşi din transă, de a se distanţa, de a stăpâni el instrumentul şi nu instrumentul pe el. Zamfir declară că naiul l-a sacralizat pe el şi nu el pe nai. Orice interpret, atunci când cântă la instrumente vechi, la fluier, bendir, cobză sau nai, este stăpânit ca de un demon, cum spunea Cella Delavrancea despre Enescu, când îl vedea cântând la vioară. Şi pe un astfel de interpret îl vedem că intră în transă. Violonistul intră în transă, violistul, naistul, toţi, fără excepţie.

Scanned with CamScanner

Pe străzile New York-ului, lumea se adună ca la urs când un muzician de culoare ia un lighean şi bate în el ca într-un bendir sau un tambur ca în satul lui african. De ce? Fiindcă el intră automat în transă. Nebunia lui este molipsitoare şi se transmite şi trecătorilor, care se opresc şi îl admiră, şi intră şi ei în transă.

Se pare că muzica este singura artă care se execută cel mai bine în transă. Ea este evadare pură. Toate instrumentele vechi presupun transa, o trăire specială care la origine are o natură mistică, legată de credinţă, de un cult sau altul.

Instrumentele complicate, sofisticate, ca fagotul, de pildă, sau acordeonul, nu mai vorbim de pian sau orgă, presupun o mare doză de luciditate. Mi-a plăcut când clavecinistul Ketil Haugsand explica **Ofranda** de Bach, bătându-se mereu cu degetul pe frunte, sugerând că această muzică se ascultă cu capul. Există şi transa, dar în mică măsură, atunci când interpretul este desăvârşit, perfect stăpân pe tehnica instrumentului. De la perfecţiune încolo apare şi transa. Dar apariţia unui instrument ca Viola organica deja e un pas spre ieşirea din tunel, din transă, a interpretului, deşi numele instrumentului creat de Leonardo Da Vinci atinge tocmai esenţialul, fiindcă un instrument organic este însăşi definiţia stării de transă.

Însă o dată cu Viola organica se întâmplă ceva nou, omul începe să controleze instrumentul. Apare luciditatea, de fapt, interpretul nu mai intră în transă, e calculat, citeşte notele, e atent la solfegiu, la clape, la cei din jur, la felul cum stă, cum se vede de către public..., parcă muzica este undeva între el şi instrument. Nu se mai creează un tot.

Instrumentele simple sunt organice, fac corp comun cu omul, instrumentele sofisticate presupun o tehnică artificială, care necesită şcoală. Muzica este cea mai viscerală dintre arte, este o prelungire a instinctului uman. Şi e şi foarte sentimentală. De aceea, dodecafoismul, muzica serială, muzica modernă, în general, sunt considerate artificiale, plasate în sfera muzicii satanice. Nu întâmplător milioane de oameni preferă să cânte şi să danseze negro spiritual, samba, rumba, sârbe şi hore, fiindcă îi apropie de condiţia primară a omului, îi reîntoarce la origini. Acest lucru face şi Festivalul de Muzică Veche, le arată oamenilor de unde au venit, care a fost vibraţia care l-a marcat pe om *ab origo*.

Vom reveni cu analiza ultimelor concerte.

Sunetul Primordial şi Mărgăritare de „Trei Parale"

Festivalul „George Enescu" are o concurenţă serioasă, ca să nu zic redutabilă. Lăsând la o parte fondurile pe care le are, copleşitoare, festivaluri mult mai sărace, nesprijinite de stat, dar nici de o reclamă pe măsură, se constituie în adevărate valori naţionale şi internaţionale, cum a dovedit Festivalul „Micul Paris", un ferment, o şcoală de învăţătură, care anul acesta a sucombat, din lipsă de fonduri, cum mi-a spus pianista Raluca Chifane, sufletul lui.

Scanned with CamScanner

Iar o replică puternică la mamutul enescian vine din partea Festivalului Internaţional de Nai „Gheorghe Zamfir", care este un Festival profund naţional, axat pe muzica veche românească, aşa cum am arătat pe larg anterior, într-o serie de articole. Nu numai că naiul este un instrument vechi, dar este primordial, iar alături de orchestra „Barbu Lăutaru" din Chişinău, Gheorghe Zamfir ne-a oferit perle, cu adevărat o muzică arhaică, de la **Doina de jale** la **Ciocârlia**, de la piese din repertoriul lui Anton Pann la ample simfonii folclorice. Gheorghe Zamfir rămâne un astfel de model, care a ridicat folclorul la muzica cultă, iar de aici mai departe, spre Dumnezeire, rugăciunea jucând un rol esenţial în compoziţiile şi interpretările sale.

Pe drumul lui ar fi bine să meargă şi alţii. Şi cea mai chemată pare o formaţie de tineri surprinzătoare, numită „Trei Parale". Sigur, este un nume cu parfum lăutăresc. Auzisem de ei, îi văzusem într-un spectacol de teatru şi la un vernisaj al sculptorului Marian Zidaru, dar recent i-am văzut desfăşurându-se plenar într-un concert oferit la Palatul Cotroceni, într-una din sălile Muzeului Naţional Cotroceni, în cadrul Festivalului de Muzică Veche, un festival aflat la a zecea ediţie, la care vom reveni, fiindcă are o pecete cu totul aparte, cu amprentă internaţională, care include formaţii străine specializate în muzică veche, dar şi formaţii româneşti, cum este această trupă „Trei Parale", care nu este de trei parale, cum sună o vorbă a lui Creangă, rămasă în uz ca ceva depreciativ, fără valoare.

Festivalul „George Enescu" nu face aşa ceva, dimpotrivă, elimină tot ce este românesc, milioane de lei se duc numai la străini, pe slujirea şi reclama muzicii clasice, consacrate, care nu mai are nevoie de nici o carte de vizită. S-a transformat într-un festival cosmopolit, cu accente anti-naţionale. Amprenta naţională trebuie să fie vitală. Şi este hotărâtoare dacă România nu vrea să fie doar o ţară imitatoare. Şi ce este mai naţional decât muzica veche? Iar când izvoarele ei sunt puse în lumină, totul sună mai cult decât orice concert festivalier pe bază de şlagăre simfonice.

E suficient să aflaţi ce au avut în program tinerii de la „Trei Parale", în număr de cinci: Florin Iordan (cobză, cimpoi), Daniel Pop (fluier, bendir, voce), Mihai Balabaş (vioară), Beatrice Iordan (cobză), Dinu Traian Petrescu (percuţie). Baza cântecelor provine din colecţia lui Anton Pann (1790 – 1854), numită „Spitalul Amorului". Acest fantastic poet, folclorist, psaltist şi teoretician al muzicii bizantine s-a dovedit şi un neîntrecut compozitor şi rapsod, cânta la cobză, lăută, chitară şi pianoforte, cu o capacitate extraordinară de arhivar, adunând în cărţile sale muzica epocii, piese tradiţionale româneşti, dar şi ale altor popoare care trăiau aici, turci, evrei, greci sau ţigani. Opera lui Anton Pann, care ar merita să i se închine un festival, arată ce rol imens a avut muzica pe drumul românizării, fiind o adevărată comoară, ce arată fantastica bogăţie a folclorului românesc, o sursă mereu vie ce trebuie atent valorificată prin reconstituiri muzicale.

Un astfel de demers îl practică şi „Trei Parale", fiindcă reconstituirii antonpanneşti îi adaugă şi propriile sondări, înregistrări ale unor bătrâni cântăreţi, scotocirea unor arhive precum cele lăsate de Constantin Brăiloiu sau Tiberiu Brediceanu.

Scanned with CamScanner

Aşa sunt piesele provenite din Codex Moldavus sau din colecţia Speranţei Rădulescu (n. 1949), în special muzica veche din Moldova de Sus, precum fantastica **Hora cu corzi încălecate** şi **Hora boierească a lui Neamţu de la Săveni**, apoi **Zalina, zalina**, o piesă din folclorul oltenesc, dar şi un cântec evreiesc din Nordul Moldovei, piese aflate pe discurile Ethnophonie CD009 şi CD014.

Sigur, am mai admirat şi piese de o rară valoare, precum **Când toca la Radu Vodă** şi un teribil dans muntenesc din colecţia Francois Rujiţchi Musique Orientale, 1837. Aceste piese, cu excepţia **Horei cu corzi încălecate**, au fost interpretate vocal de Daniel Pop.

Dar de-a dreptul fenomenale sunt cântecele de lume, piesele din colecţia lui „Spitalul Amorului", numită şi „Cântătorul dorului", în care textul este la fel de important ca şi muzica. Cât de actuală este, de pildă, piesa **Decât ruda şi vecinu**, fiindcă versul se continuă cu „*Mai bun e străinu, leliţă, leliţă*". Da, fiindcă străinul vede şi tace, pe când „*Vecinu spune tot ce nu vede, leliţă, leliţă*". Sigur, azi zicem să moară capra vecinului! Iată că obiceiul românilor de a-şi face rău unii altora e vechi.

Şi Daniel Pop a mai cântat cu vocea sa lăutărească, unsuroasă, cântecele lui Anton Pann **De când s-a dus neica-n cale, Nu mă pedepsi stăpână, Bat-o Sfântu de lupoaie**, cu un ritm de bătută, care dă în sârbă, ca şi apogeul spectacolului, piesa **Arză-l focu dascăl**, în care cimpoiul se întrece cu vocea, într-un delir dementţial. Interpreţii au excelat în aceste piese întrucât atingeau extazul, prin starea de transă. Iar transa duce la revărsare, un fel de delir, atins şi prin cântecul evreiesc, dar mai ales printr-un bis, să-l numim **Diririrap**, întrucât Daniel Pop nu mai avea cuvinte, ci emitea un continuu „diririrap, darira, diriram, dramdiramdirap, dirihap, dirirop, drop, rop, hihihidirihop, diridai, diridai şi diridap". Acest cântec mi-a amintit de celebrul **Delirium** al lui Gheorghe Zamfir, care însă îşi iese cu totul din cadrele tonale, ajungând la un fel de limbaj păsăresc, aşa cum Marin Constantin a reuşit într-unul din corurile sale madrigale să reprezinte bârfa la români!

De altfel, caracteristica muzicii vechi româneşti este dată de iureş, de acest caracter specific poporului român, pe care l-am numit *iuţirea de sine*, ca un cerc de foc, cum am arătat în analiza concertelor lui Gheorghe Zamfir, ce au culminat cu spectacolele sale date cu Orchestra Naţională de Folclor, pe care acum vrea s-o reînvie cu propria orchestră, pe care am văzut-o la Festivalul de Nai.

Acestui florilegiu antonpannesc trebuie să-i adăugăm şi piesa **Ah! A mea iubită floare** şi **Geamparaua de la Dăeni** din Manuscrisul lui George Ucenescu, elevul lui Anton Pann, care uzează de un vers devenit laitmotiv folcloric precum „*Ochii tăi mă bagă-n boală*", preluat şi de Maria Tănase şi de alţi cântăreţi.

Muzica produsă de formaţia „Trei Parale" a creat un parfum de epocă, ne-a făcut să ne amintim de imaginile primelor fotografii realizate în Bucureşti de fotograful curţii imperiale de la Viena, Ludwig Angerer. O reînviere a atmosferei de mahala, care era demnitatea oraşului, nu avea conotaţie peiorativă ca azi. Mahalaua se identifica firesc cu viaţa oraşului, cu lumea hanurilor şi a

Scanned with CamScanner

pieţelor, a târgurilor şi obiceiurilor pitoreşti în care se amestecau tabieturile orientale, dar şi cele apusene, în special venite de la Paris. Atmosfera comunităţilor turceşti, greceşti, evreieşti sau ţigăneşti evocă o lume pestriţă, eterogenă, pe care muzica antonpannescă o face să reînvie.

Muzica veche de calitate are rolul de a purifica societatea, de a alunga răul şi mizeria din ea.

*

Tinerii de la „Trei Parale" trebuie să se îndrepte spre muzica cultă. Pericolul în care ei se află a fost anunţat de o piesă oferită la bis, un fel de manea, cel puţin prin text, care ne vorbea despre ce bine e *„să halim şi să bem"*, când ai şi o puicuţă alături, pe o duci pe *„motoret"* să o plimbi prin Cişmigiu! Au uitat că erau la Festivalul de Muzică Veche, unde se cântă de regulă Bach şi Telemann, Haydn şi Purcell, şi că ne aflam într-o sală dintr-un vestit palat, care aminteşte de vremurile bune ale ţării, când *Nihil sine Deo*! Dacă vreun bulibaşă îi plăteşte bine, nu doar cu trei parale, sigur tinerii vor cânta şi manele. Ei trebuie să ajungă să cânte Corelli, Vivaldi sau Schubert. Aşa cum a ajuns Zamfir şi a cucerit lumea cântând piese clasice sau revoluţionând sunetul prin concerte de nai şi orgă. Spre acest ideal trebuie să meargă şi aceşti tineri, care pot uşor cădea în compromis. Am văzut în repertoriul lor numele Tiberiu Alexandru, asociat cu George Ucenescu, dar îi avertizez pe aceşti tineri că el este asociat cu Teodor Carţiş (Electrecord) şi Marcel Cellier (Elveţia), aflaţi pe lista celor care l-au escrocat la sânge pe Gheorghe Zamfir, care l-au prăduit de milioane de dolari. Lecţia lui Zamfir e bine s-o cunoască şi „Trei Parale", şi se pare că Florin Iordan are antene atente, fiind etnomuzicolog la Muzeul Ţăranului Român. Compromisul a îngropat multe talente în România. „Trei parale" să se ferească. Am citit că se află pe banda sonoră a unor filme ca **Chira Chiralina** de Dan Piţa şi **Aferim** de Radu Jude, filme care, în această toamnă, de când mă aflu în ţară, nu sunt pe piaţa românească! Poate o să le văd în America. Îmi imaginez ce au putut să facă regizorii respectivi, cel puţin pentru Dan Piţa subiectul este o obsesie veche, şi sper că acum a fost bine împlinită.

Iată fapte onorante pentru „Trei parale". S-o ţină pe acest drum, altfel e păcat, fiindcă sunt înzestraţi şi ar putea să reprezinte sunetul pur, fiindcă hrana lor este muzica simplă, directă, pe bază de melodie, voce şi instrumente simple, foarte simple şi vechi, preistorice, aş spune, dacă mă gândesc la fluier. Şi fluierele (cinci) pe care le mânuieşte remarcabil Daniel Pop pot fi socotite fraţii naiului, amintindu-mi de cele cinci naiuri create în 1968 de Zamfir, soprano, alto, tenor, bariton şi bas. Fluierelor li se adaugă drâmba, un alt instrument primar, ca şi bendir-ul, un fel de tamburină, instrument foarte răspândit la turci şi în ţările musulmane, dar şi în Africa, având origini în vechiul Egipt şi Mesopotamia, categoric un instrument preistoric, ca şi daira, apoi cobza, de diferite mărimi, precum o soră a ei, numită de turci baglama.

Sunt instrumente cu rol acompaniator, necesare atunci când spectacolul implică şi dansul (cum dansa o fetiţă în sală, plină de supleţe şi nebunie), dar în cazul de faţă în prim-plan se află vocea umană şi fluierul. Singurul instrument

Scanned with CamScanner

evoluat este vioara, însă şi ea este folosită cu virtuţi lăutăreşti. Formaţia „Trei Parale" are toate datele de a fi o formaţie de muzică veche pe fond folcloric românesc. Iar la noi, în ţările române, un astfel de fond este chiar sufletul muzicii naţionale. Nu mai spun de faptul că azi, muzica de acest gen sună foarte modern, avangardist, poarte oricând să concureze orice inovaţie din muzică cultă. Muzica pe baza textelor şi melodiilor culese şi tipărite de Anton Pann este ca muzica *negro spiritual* pentru

afro-americani. Are acelaşi parfum de autentic, de vechi, şi în acelaşi timp de insolit şi nonconformism. Pe lângă puritatea şi originalitatea ei, muzica simfonică a unor Mahler, Bruckner, Şostakovici, ca să nu mai vorbim de Schönberg sau Stockhausen, pare total dizarmonică, efect al unor defecţiuni tehnice, ce emit stridenţe greu suportabile. Atonalismul are un rol important în muzică, dar el se reduce la un plan experimental. Muzica începe acolo unde se termină experimentul. Iar muzica populară românească este eternă datorită forţei ei cantabile şi mesajelor profund omeneşti. Ea face mereu revoluţie în muzică, fiindcă este inepuizabilă şi nu are frontiere. Pe când atonalismul şi serialismul au. Desigur, este loc şi pentru o astfel de muzică, dar nu numai pentru ea. Fiindcă există şi muzica creată de Gheorghe Zamfir, pe care organizatorii Festivalului „Enescu" nu o cunosc sau o ignoră.

Şi, iată, există şi muzica veche promovată de aceşti tineri de la „Trei Parale", care au toate şansele să fie pe scena Festivalului enescian, în secţiunea „Concerte de la miezul nopţii", dacă organizatorii vor lăsa deoparte atitudinea de slugi ale străinilor şi vor ciuli urechile şi în ograda noastră, să audă ce nu au mai auzit. Nici ei, nici străinii.

Calea spre Dumnezeire

Ascultam **Ofranda** muzicală pe care Bach i-a făcut-o regelui Frederick al II-lea, şvab din dinastia Hohenzollern, şi mă gândeam la Ciolannis şi alţi împăraţi comunişti şi postcomunişti ai României, dacă au făcut vreodată gestul de a invita vreun compozitor la curtea lor, cum făcuse regele flautist Frederich cel Mare al Prusiei, când l-a chemat pe Bach, i-a dat o temă muzicală, iar acesta a improvizat pe loc o magnifică fugă, apoi, întors la Leipzig, a mai scris pe această temă, numită Thema Regium, încă şapte ricercare, două canoane şi o sonată pentru flaut, vioară şi clavir. Reunite, aceste piese au fost trimise regelui sub titlul de **Ofrandă**.

Mă gândesc la Gheorghe Zamfir. Ceauşescu nu numai că nu l-a chemat vreodată la curtea sa, ci l-a izgonit din ţară, i-a cauzat un trist exil de 8 ani, care s-a repetat după '90, când atitudinea lui Iliescu şi Constantinescu a fost la fel de odioasă („*Pleacă cât mai repede acolo de unde ai venit!*"). Aşa se întâmplă când o ţară e fără Dumnezeu, adică fără rege, doar cu atei şi afoni în fruntea ei!

Dinastia Hohenzollern avea ca deviză *Nihil sine Deo*, aşa cum se vede scris şi la Castelul Peleş, unde muzica era ca acasă, iar George Enescu avea camera lui acolo, regina alias poeta Carmen Sylva îi era ca o mamă („*vice-mama mea*", o numea el, iar ea îi spunea „*copilul meu de suflet*"), dovadă că pe

Scanned with CamScanner

versurile ei Enescu a compus numeroase lieduri. Împreună au oferit multe concerte la palat, regina fiind pianistă şi cântăreaţă. Tot reginei i-a dedicat Enescu **Poema Română**, iar cuplului regal piesa **Aubade**, un trio pentru vioară, violă şi violoncel. Şi când Carol al II-lea avea să-l numească senator, a compus suita **Impresii din copilărie** (1940) şi i-a dedicat-o!

Ei, asta face Festivalul de Muzică Veche, ne provoacă la nostalgii, ne aminteşte de vremuri mai bune, care vor mai veni oare vreodată pentru România? De la abdicarea regelui, din 1947, un popor de creştini a fost condus numai de amartaloi, cum îi numea Mircea Eliade pe satanizaţi. Nici biserica nu a scăpat de ei. S-au descurcat creştinii cum au putut. După '89 au apucat masiv drumul străinătăţii. Dar nu este o soluţie. Mai devreme sau mai târziu, cum îmi spunea preotul Vasile Haţegan din Cleveland, se vor pierde sau vor deveni altceva. Românii trebuie să crească în vatra de acasă. Să lucreze pentru România, iar minunea cea mare pe care trebuie s-o facă este purificarea ei. Acasă au rămas cine nu a avut putere şi cei alteraţi, amestecaţi cu ţiganii şi cu tot felul de refugiaţi! Care e viitorul? Va mai găsi poporul român unitatea? Dar mai ales îl va regăsi pe Dumnezeu, pe acel Dumnezeu al Predaniei (teoretizat de Nae Ionescu), aşa cum i l-au lăsat strămoşii?!

Sunt eroi cei care fac ceva pe această cale a recuperării, a reînvierii, a purificării. Fără să aibă un program în acest sens, şi Festivalul de Muzică Veche poate fi inclus pe drumul bun. Căci tot ce se cântă la acest festival este regal, sunt piese compuse la curtea regilor, în palatele nobililor care iubeau muzica, iar atmosfera princiară răzbate din sunetele ei. Nu întâmplător Festivalul se desfăşoară în palate şi biserici, precum Palatul Cotroceni, Palatul Bragadiru sau Biserica Anglicană.

Bravo, e un eveniment care urcă strada la cultură, la idee, nu aşa cum declară ignobilii organizatori ai Festivalului „Enescu", care se mândresc că Festivalul coboară muzica simfonică în stradă, în piaţă! Asta era deviza comuniştilor! Coborâţi-o, fraţilor, faceţi din toată muzica o aceeaşi manea, fiindcă tot are nevoie ţara de manele, de proptele, să nu se dărâme!

De ce oare această goană aberantă spre populism, spre vulgar, când muzica e o creaţie divină, s-a născut din suflul lui Dumnezeu, apoi din syrinx, naiul lui Pan, şi a ajuns să facă istorie la curţile domnitorilor şi regilor lumii, care au ridicat-o acolo unde îi este locul, pe o treaptă divină? Şansa spre normalitate este elita creştină, este calea spre idee, spre Dumnezeire.

*

Iată ultimele concerte. Am avut revelaţia unor instrumente vechi, ca Viola da gamba şi Viola organica. A lipsit Viola pomposa, care este creaţia lui Bach, care a fost şi inventator de instrumente şi a dorit să facă o viola da gamba impozantă, pompoasă, precum a ajuns orga. Să nu uităm că el este reprezentantul cel mai strălucit al muzicii baroc, care a făcut trecerea dintre Renaştere şi clasicism. Şi *barroco* înseamnă „perlă deformată", cu referire la ornamentaţiile acestei muzici, la libertăţile şi improvizaţiile ei epatante. De aceea, cei mai străluciţi muzicieni au apărut atunci, stilul baroc oferindu-le

Scanned with CamScanner

posibilităţi nelimitate, cum au demonstrat compozitori ca Bach, Händel, Vivaldi, Scarlatti, Telemann, Corelli, Monteverdi, Rameau sau Purcell. Atunci a fost creată tonalitatea, care a contribuit la ornamentaţia instrumentală şi a dus la naşterea unor genuri muzicale faimoase şi azi, ca opera, cantata, oratoriul, concertul, sonata. Muzica barocă, dezvoltată într-o lungă perioadă de timp 1600 – 1750, cu reveniri ulterioare (în România era la modă la începutul sec. 20), este o îmbinare a două caractere, cel elaborat şi cel liber sau improvizat.

Însăşi **Ofranda** lui Bach reflectă acest caracter liber, pompos, dar şi bine temperat, echilibrat, iar interpreţii formaţiei belgiene „Il Gardellino" au cântat-o ca atare. Şi s-a văzut încă din start, din **Ricercar a 3**. Chiar denumirea de *ricercare* spune totul. În italiană, înseamnă a căuta, a investiga. Este o compoziţie care precede fuga, are mult tumult, iar Bach s-a dovedit maestrul virtuozităţii. El a sintetizat toate stilurile epocii şi a creat limbajul polifonic, care corespunde cel mai bine cu imaginea arhitonală a lui Dumnezeu. Bach a fost misticul absolut printre credincioşi, în pofida tragediei neîntrerupte prin care a trecut. După cum se ştie, el a avut 21 de copii, de la două neveste, dintre care numai opt au trăit. Ceilalţi 13 au fost luaţi la Dumnezeu de mici. Aceste pierderi nu s-au transformat în ură, în blesteme, în revoltă, ci într-o continuă adorare a lui Dumnezeu. Este unul dintre cele mai mari modele ale creştinismului.

La baza limbajului său muzical, Bach a pus coralul catolic, cu linii melodice provenite nemijlocit din creaţia populară. Această rădăcină în arta populară constituie cheia de boltă a expresivităţii operei sale, în pofida aspectului ei aparent abstract.

Şi iar mă gândesc la Gheorghe Zamfir, care a fost acuzat de diriguitorii noştri că în compoziţiile sale se inspiră din muzica populară românească! Cei de la Electrecord (Teodor Carţiş), de la Institutul de folclor (Tiberiu Alexandru) şi de la Uniunea Compozitorilor, cu Zeno (studenţii îi spuneau „zero") Vancea în frunte, l-au deposedat de o avere uriaşă în urma emiterii unui document ticălos, lipsit de cunoaşterea muzicii, prin care lui îi luau toate drepturile, iar străinilor le dădeau mână largă să se înfrupte cum doresc din folclorul românesc! Dacă s-ar fi aplicat criteriul lor aberant în lumea muzicii, ar fi foşti deposedaţi de creaţiile lor sute, mii de compozitori care s-au inspirat din folclor, de la Bach şi Mozart la Ravel şi Enescu.

*

Viola da gamba e un instrument înrudit cu violoncelul şi contrabasul. Are 4 corzi şi racordajul la fel cu surorile ei mai mari. În epoca barocă exista un număr mare de viole, dintre care cele mai cunoscute sunt viola d'amore, viola da braccio (pentru braţ) şi viola da gamba (pentru picior).

S-a cântat mult Bach la această ediţie a Festivalului de Muzică Veche, dar ansamblul elveţian „The Little Light Consort" ne-a oferit piese numai în primă audiţie românească din compozitori mai puţin cântaţi ca Orlando Gibbons, Thomas Lupo, John Jenkins, John Caprario, Vincenzo Ruffo, Thomas Tomkins, Eustache Du Caurroy, Alexander Agricola, Henry Purcell, John Baldwin, toţi compozitori din sec. 16 – 17. Interpreţii Soma Salat-Zakariás (viola da gamba

Scanned with CamScanner

sopran), Mathilde Gomas (viola da gamba tenor) şi Leonardo Bortolotto (viola da gamba bas) şi-au numit concertul **Royal Fantasies / Fantezii regale,** desfăşurat la Palatul Cotroceni, care pare să-şi reintre în drepturi, după lunga confiscare comunistă şi neocomunistă.

Mai trebuie spus că, în istoria muzicii, Consortul de viole ocupă un loc important în creaţia instrumentală. El este originar din Anglia, reprezentativ pentru cultura acestei ţări, dar s-a răspândit şi în alte zone ale continentului european, fiind agreat de mulţi iubitori ai instrumentului în sine. I s-au dedicat numeroase pagini de literatură muzicală de către compozitorii englezi, în special. Consortul de viole era o formaţie foarte la modă în cadrul curţilor regale europene şi în elevatele cercuri intelectuale ale vremii. A interpreta muzică în cadrul unui consort de viola da gamba constituia un semn de distincţie, iar cei care aveau un consort de viola da gamba erau consideraţi persoane cu influenţă. Pentru nobili, era un mod de a-şi petrece timpul şi de a socializa. Termenul „consort" înseamnă „a acompania", de aceea la concertele de plăcere, consortul de viole se asocia curent cu solişti vocali. Dar eu văd şi o asociere cu naiul. Naiul primaş, acompaniat de un consort de viole!

*

Sau altă minune: **Viola organista,** un instrument proiectat de însuşi marele Leonardo Da Vinci, aşa cum se păstrează schiţele lui în Codex Atlanticus şi în caietele din 1488 – 1489. Ideea lui Leonardo era de a utiliza una sau mai multe roţi, în continuă mişcare, perpendiculare pe corzile instrumentului. Un astfel de instrument a fost realizat de japonezul Akio Obuchi, care l-a folosit într-un concert dat la Genova în 2004, dar avea o formă gigantică, apropiată de orga modernă, însă pe urmele lui a mers polonezul Slawomir Zubrzycki, pianist şi constructor de instrumente din Cracovia, care în 2009 -2012 a construit o Viola organista mai mică, sub formă de clavecin. De fapt, Viola organista este considerată un ansamblu de viola da gamba, deşi combină sonorităţile instrumentelor cu claviatură şi ale celor cu coarde şi arcuş.

Aşa cum există un The Sound of Stuttgart, creat de orchestra radio a acestui oraş pe când la pupitrul ei se afla Sergiu Celibidache, există acum, iată, şi un The Sound of Da Vinci. Sigur, dacă Festivalul de Muzică Veche ar merge pe programul enunţat aici, el ar trebui să vestească lumii că există şi un The Sound of Romania, ba însuşi The Primordial Sound, dacă îl are în vedere – şi trebuie să-l aibă! – pe însuşi Pan-Z, cum i-am spus eu lui Gheorghe Zamfir.

Piesele cântate de Slawomir Zubrzycki au fost extrem de dificile, precum **Les Voix humaines** de Marin Marais, din care a mai cântat şi cupletele **Les Folies d'Espagne,** apoi o piesă pentru viola da gamba solo de Carl Friedrich Abel, un concert de Adam Jarzebski, un concert pentru două viole de Monsieur de Sainte-Colombe, sonata **The Annunciation** de Heinrich Ignaz Franz von Biber şi **Sonata în Sol major,** în trei părţi (Andantino – Adagio e sostenuto – Alegro), de Carl Philipp Emanuel Bach, unul dintre copiii lui Bach, clavecinistul curţii lui Frederick al II-lea, creatorul stilului modern de sonată, adoptat de Mozart şi perfecţionat de Beethoven.

Scanned with CamScanner

După cum observăm, la Viola organista s-au cântat piese din repertoriul violei da gamba sau al clavecinului. Slawomir Zubrzycki, într-un costum de concert distins, elegant, aşa cum era şi instrumentul la care stătea, de forma pianului cu coadă, vopsit verde, cu desene florale pe el, a explicat tot ce a cântat, a explicat şi principiul după care funcţionează Viola organica, sunetele fiind produse de vibraţia unei coloane de aer suflată mecanic, prin apăsarea pe o pedală, care face să se învârtă nişte cercuri aflate în cutia de rezonanţă, iar cercurile ating corzile şi ele vibrează, scoţând sunete armonice. Pedala e mare, toată talpa piciorului o acoperă. Slawomir apăsa mereu pe ea, era ca pedala de acceleraţie la o maşină. Şi Viola organica e o maşină, dar de sunete armonice, de zburat, păi Leonardo n-a inventat şi o maşină de zburat? Poţi să zbori şi aerul să facă să vibreze corzile de la aparatul de zbor, să producă muzică. O muzică celestă, fiindcă tot te afli în aer, urci ca ciocârlia spre cer.

Deci Viola organica este un instrument sofisticat. Nu e acordeon, nici cimpoi, deşi şi ele se bazează tot pe suflat aer. Aerul, ce minune! Fără el n-ar exista nici muzica, nu numai viaţa! Ei, şi Viola organica nu era chiar organică, era mai mult mecanică. Dar Leonardo s-a gândit probabil la sunet când a numit-o aşa, să o facă să scoată sunete organice. Dar nici sunetele nu erau organice, omeneşti, ci îngereşti, celeste. Şi viola lui are şi clape, ca de pian, la care Slawomir cânta, urmărind nişte partituri grele, cum am arătat, pe care le avea în faţă. Instrumentul lui Da Vinci scotea un sunet nemaiauzit, ceva între clavecin, pian, orgă şi violă sau alte instrumente de coarde, dacă se poate imagina aşa ceva. Şi Leonardo imaginase! A creat un ansamblu de viola da gamba, cu sonorităţi ce ies la iveală dintr-un instrument cu claviatură.

Îmi imaginam ce ar fi fost sau ce ar fi un concert pentru nai şi Viola organista, fiindcă Gheorghe Zamfir tot a compus multe piese pentru nai şi orgă, care i-au adus gloria în Occident. Să auzim „Ciocârlia" la nai şi Viola organica! Un instrument inventat, mare, gigant, cu zeci de corzi, roţi şi clape, lângă un instrument vechi, primordial, care a fost creat, cum spune Pan-Z, de însuşi Dumnezeu, care, atunci când a creat lumea, spun eu, a creat-o la nai. Numai că omul, care l-a plămădit pe Satana, a ajuns să nu mai aibă ureche pentru Sunetul Primordial.

O, da, că frumoasă lume a mai creat Domnul, dar ce a ajuns din ea, vai, cum a mai terfelit-o omul, cu bombe şi claxoane, o huruială de nedescris, un infern, o muzică satanică, de aceea e bine să fie mulţi, tot mai mulţi, cei care merg împotriva curentului satanic şi vor să reînvie sunetul lumii aşa cum l-a suflat Dumnezeu când a creat-o! Numai de la artă poate veni purificarea. Cred că nici Iisus nu ar putea să se ţină de promisiune, să facă minunea cu învierea morţilor, dacă morţii ar fi aşa de murdari, dacă interiorul lor ar fi aşa cum e, otrăvit, plin de alcool şi droguri!

E foarte important să readucem în centru ideea de vechi, de *origo*, marginalizată azi de civilizaţia galopantă, e timpul, fiindcă purificarea nu apare decât prin dinamica dintre margine şi centru. De aceea, a sosit vremea să ieşim din perioada Kali Yuga a omenirii şi să reabilităm epoca ei de aur, pe când Sunetul Primordial era centrul ei, să demonstrăm că „era mai bine când era mai

Scanned with CamScanner

rău", că lumea de altădată e o lume de viitor! Numai trecutul poate fi garanţia viitorului. El este mereu modern, dacă ştii să-l aduci în actualitate.

*

Festivalul de Muzică Veche s-a încheiat cu un concert numit **Bach by Night**, un titlu potrivit pentru „Concertele de la miezul nopţii", secţiunea de la Ateneu a Festivalului enescian, concert susţinut de cunoscutul ansamblu baroc „Il Gardellino", un titlu împrumutat de la un concert de Antonio Vivaldi. Muzicieni de elită, care au mai fost oaspeţii FMV, au prezentat acum ceva insolit, **Ofranda Muzicală** de J.S.Bach, cum am spus, numită astfel întrucât suita de 13 piese a fost compusă pentru împăratul Frederick al II-lea al Prusiei, care îl invitase pe faimosul capelmaistru din Leipzig la curtea sa, iar întâlnirea din 7 mai 1747 a fost marcantă pentru întreaga creaţie muzicală europeană. Cu această ocazie, împăratul i-a oferit lui Bach o temă muzicală, numită de Bach Thema Regium, pe care compozitorul a transformat-o pe loc într-un ricercar pe trei voci. Apoi, cât a stat la curtea lui Frederick, Bach a compus încă un ricercar la şase voci, o sonată în patru părţi pentru flaut traversier, vioară barocă şi continuo, apoi canoane diverse, printre care şi Fuga canonica in Epidiapente.

Aceste piese şi încă două sonate, în prima parte a concertului, le-a cântat ansamblul „Il Gardellino", compus din Jan de Winne (flaut traversier), Christophe Robert (vioară barocă), Ronan Kernoa (viola da gamba), Ketil Haugsand (clavecin). După cele două sonate în sol major, una pentru flaut traversier, vioară şi basso continuo, cealaltă pentru flaut traversier, viola da gamba şi basso continuo, Ketil Haugsand a ţinut o lecţie despre concertul oferit, punctând istoricul şi sonorităţile cu mult spirit, ba cu un fel de pantomimă plină de umor. Este modalitatea ideală de iniţiere în muzica veche.

Ceea ce nu a explicat este legat de natura improvizatorie a pieselor cântate. Când zici Bach, zici limbaj polifonic. Sau arta contrapunctului. Dar cu excepţia Fugii canonica in Epidiapente, celelalte piese nu au sunat polifonic, aveau o libertate sonoră ce anunţa romantismul, dar totul, în special piesele ricercar, emana o atmosferă de pace, de linişte, ca de pe altă planetă. Imprima o stare de meditaţie, specifică muzicii abstracte. Şi nu este exagerat să spunem că sâmburii muzicii seriale se găsesc aici, în această **Ofrandă** a lui Bach, care este o ofrandă nu doar pentru împăratul care i-a inspirat-o, ci pentru toţi iubitorii muzicii culte.

Desigur, această **Ofrandă** a fost concepută pentru un salon regal, nu pentru o sală de sute de locuri cum e sala Radio, unde a avut loc concertul. Este o muzică intimistă, iniţiatică, nu populistă. Într-o sală ca Ateneul Român, de pildă, ar fi avut altă rezonanţă, s-ar fi auzit mai bine şi clavecinul, pe care cineva, aflat în rândurile din spate, mi-a spus că nu l-a auzit deloc. Instrumentele vechi sunt pretenţioase, sunetele lor sunt estompate din cauza formei şi a construcţiei încă neperformante, în căutare de sunete pline sau înalte. Dar fără această fază barocă, nu se putea ajunge la sonorităţile atinse de instrumentele

Scanned with CamScanner

viitoare. Muzica veche nu este învechită, dimpotrivă, arată cât de viu era fermentul căutării, cât de intens a dorit omul să meargă pe calea Dumnezeirii, iar muzica, în acordurile ei regale, este calea cea mai dreaptă, cea mai pură, de a merge, fără greş, la ţintă.

Scanned with CamScanner

JURNALUL "ZAMFIR" 3

Nicola, ce-ai făcut din ţara mea?

Crăciun 2015. Cald. Ca niciodată. Mai cald decât în acel revoluţionar decembrie 1989, când ne-am luat *raţia de libertate*. Dar cine a luat-o? Morţii? Cei două mii de morţi, care, la unul din multele procese privind „dosarul revoluţiei", au devenit o mie, iar şi mai recent, 500 şi ceva, ca mâine se va spune că nu a murit nici unul şi că familiile revoluţionarilor trebuie să plătească despăgubiri călăilor!? Morţii s-au împuşcat singuri, nu i-a împuşcat nimeni, nu există nici un vinovat, dosarul a fost clasat! Fiindcă acea *raţie de libertate* a fost imediat confiscată, chiar pe 22 decembrie, de noii călăi, cu Ion Iliescu în frunte, care a citit la televiziune (numită „Revoluţia Română în direct") lista noilor conducători ai României libere, pe care se aflau numai nume de comunişti sau de indivizi total necunoscuţi, căzuţi ca musca în lapte, ca unul fără gât, Petre Roman, care nu ştia unde se află, total rătăcit, dar care avea să devină mintenaş cel dintâi prim-ministru al României libere! Nenorocirea a fost pecetluită de un discurs memorabil al lui Ion Ilici, care a spus că ce-a făcut Ceauşescu a fost o deviaţie de la comunism, ceea ce vom face noi, adică el şi gaşca lui, vom aplica corect învăţăturile marxism-leninismului şi vom instaura „socialismul ştiinţific". Şi s-a apucat de treabă, cum ştim, a chemat şi minerii, când a fost mai greu, să pună umărul, a instaurat dictatura Satanei. Fiindcă, iată, după 45 de ani de comunism, în sfârşit, un popor de creştini, poporul român, avea drept lider un „liber-cugetător" declarat! Ce treabă avea cu credinţa un ateu, care nu ştia să se închine, care n-a fost în viaţa lui într-o biserică, un activist din coloana *second hand* a nomenclaturii comuniste?

Lista lui Iliescu e azi plină de morţi, unul şi unul, spre uitare veşnică, precum Silviu Brucan, care a numit poporul român „*stupid people*", acel popor care i-a dat vile, maşini şi trai-neneacă zeci de ani, făcând din el un cogea burghez socialist! Aceşti morţi au confiscat *raţia de libertate*, au marginalizat artiştii, au mascat tot ce înseamnă adevărata cultură şi libertate. Au instaurat o falsă libertate, libertatea de a imita surogatele capitaliste, de a-i înscăuna pe culturnicii trădători de neam, pe amartaloi ca Patahârbici şi Liicheanu, făcând din Manea reper naţional şi aruncând la gunoi tot ce era pur românesc, marile valori, tradiţia şi credinţa, fiind duşmanul declarat al regalităţii întrucât ea avea drept deviză *Nihil sine Deo*.

Libertatea nu l-a educat de fel pe Iliescu. Nu a învăţat nimic din ceea ce înseamnă ascultare creştină, o libertate pe baza respectului Predaniei, care

Scanned with CamScanner

implică o întoarcere la rădăcini, la ceea ce a pierdut România mai de preţ în cei 45 de ani de dictatură: credinţa, izvorul ei viu, Dumnezeu.

Şi au ţinut-o aşa mascaţii tovarăşi timp de 26 de ani. În ziua de 23 decembrie, am petrecut o seară memorabilă cu Gheorghe Zamfir, la el acasă, în Casa cu Enigme de la Cobia. Zamfir, dacă aţi reţinut, a vrut să se facă actor. Mult timp a cântărit, după terminarea Liceului de muzică, dacă să se ducă la Conservator sau la Teatru, mulţi colegi spunându-i să aleagă Teatrul, fiindcă are un talent deosebit. Iar când deja era celebru ca naist, fiind frumos şi tânăr, arăta ca un star hollywoodian. Şi acest har nativ, l-a cultivat în anturajul select în care trăia, între oameni aleşi, ca Mircea Eliade sau Emil Cioran, povestindu-le, când se întâlneau la el acasă, în Franţa, unde a trăit peste 30 de ani!, diferite întâmplări politice din ţară, imitându-i pe protagonişti.

Aşa cum am arătat, mie mi-a făcut cunoştinţă cu Zamfir taica Vasile Blendea, ilustrul fotograf, care avea un har ieşit din comun al imitaţiei, imita perfect vocile oamenilor iluştri, de la Tomazian şi Birlic la Arghezi şi G. Călinescu, dar şi ale unor oameni politici, precum Ceauşescu. De la Blendea, nu am mai cunoscut un asemenea talent. Iată că avea să mă contrazică Gheorghe Zamfir, care, pe lângă vocea iluştrilor, le imită şi comportamentul, gesturile, mimica feţei, fiind absolut genial în ceea ce priveşte redarea caricaturală a personajelor incriminate. Şi aşa i-a imitat o seară întreagă pe toţi torţionarii lui şi ai ţării, o listă pe care mi-a scris-o a doua zi, pe 24 decembrie. Dar înainte de a merge mai departe, ofer această listă, pe care el a numit-o aşa:

Torţionarii lui Zamfir de-a lungul a 50 de ani

I. Naţionali

- Electrecord – Theodor Carţiş, director
- Ministerul Culturii – Suzana Gâdea, Dumitru Popescu („Dumnezeu")
- ARIA, OSTA
- Conservator, Zeno („Zero") Vancea
- Institutul de etnografie şi folclor, Tiberiu Alexandru
- ARTEXIM, ALEXIM
- Academia Naţională de Muzică, Adrian Ştefănescu, director ALEXIM, discuri la export
- Ceauşescu
- Silviu Brucan (Buckner)
- Petre Roman (fiul lui Walter Neulander)
- Ion Ilici Iliescu
- Adrian Păunescu
- Elena Udrea
- Traian Băsescu
- Mădălin Voicu
- Tăriceanu (şi nu mai ştiu cum)
- Adrian Năstase
- Liviu Dragnea
- Victor Ponta
- Adrian Iorgulescu

Scanned with CamScanner

- Liiceanu (şi nu mai ştiu cum)
- Andrei Pleşu
- Răzvan Teodorescu (sau Theodorescu?)
- Emil Constantinescu
- Hârdău (şi nu mai ştiu cum), ministrul Învăţământului
- Adomniţei (şi nu mai ştiu cum), ministrul Învăţământului
- Ecaterina Andronescu, ministrul Învăţământului
- Horia (şi nu mai ştiu cum) Patapievici, director ICR
- Dan Buciu, rector Universitatea Naţională de Muzică
- Şerban Soreanu, decan Universitatea Naţională de Muzică
- Delia Cernătescu, naistă, purtătoare ilegală de instrument
- Profesorul Matei, clasa de percuţie la Universitatea Naţională de Muzică
- Victor Opanschi, consilier prezidenţial şi şeful Departamentului religie şi culte în Ministerul Culturii, în vârf absolut, de neclintit
- Mihai Constantinescu, manager peste 20 de ani la Festival „Enescu", care nu m-a invitat niciodată pe scena Festivalului
- Laurent (Lawrence) Foster, dirijor USA, evreu, din părinţi români, 8 ani (?) director al Festivalului „Enescu", nu m-a pus niciodată în program
- Ioan Holender, evreu născut la Timişoara, 6 ediţii (12 ani) director al Festivalului „Enescu", nu m-a inclus niciodată în programele Festivalului

II. <u>Internaţionali</u>

- Marcel şi Catherine Cellier, Elveţia
- Adriane Segal, disque ARION, Paris
- Ivan Pastor, disque Festivaluri Franţa
- Jean Claude Vial, disque OFFICE Fribourg, Elveţia
- Petru şi Luisa Lasser Petrov, Germania
- Winfried Ammel, Germania
- Fraţii Michel şi Pierre Celie, disques DEESSE, Paris
- Ira Pitterman disque HEART LAND, New York
- Ruth and Kolmar, manageri New York
- Sam Gesser, manager Montreal, Canada
- Gerry Shore, manager Canada
- Gerry Loan, manager SUA
- Morden Lazarus (zis Koochie), criminal internaţional

Dintre cei care nu sunt pe această listă, Zamfir i-a mai imitat absolut genial pe Ion Cristoiu zis Slinoiu, cum se bâlbâie de 25 de ani pe micul ecran fără să spună nimic, pe Sorin Oprescu zis Pasarelă, cu aerul lui flegmatic, într-un dialog imaginar cu Ion Iliescu, pe care îl scuipa în cap, apoi pe marele Dan Puric, cum imită el stepul american şi pantomima de pe Broadway, dar şi pe scripcarul Eugen Sârbu, român stabilit în Anglia, care cântă pe o vioară Stradivarius, l-a înfăţişat cât e de suficient, mai ales când gâl-gâl, şi le trage mereu!, dovadă că nu se află în **Istoria** mea, fiindcă nu mai e în stare să facă o repetiţie, chinuindu-se să înveţe partitura lui Zamfir înainte de concert. „*Cu Puric şi Sârbu am vrut să fac Grupul de Salvare Naţională, dar Puric s-a*

Scanned with CamScanner

dovedit păduche, s-a înhăitat cu scripcarul, şi-a părăsit nevasta şi pe cei doi copii pe care îi înfiase, iar ca atitudine s-a dezumflat total, acum un an trâmbiţa absolutismul României profunde, iar acum a dat-o pe îndoială". Auzi, nu-mi vine să cred, Puric se îndoieşte, nu mai crede, „*nu mai dă nici un nume şi anul trecut dădea cu toţi de pământ!*" Ca Musorgski, în **Balada puricelui**! Ce mai, e pierdut, stepistul, „*a fost cumpărat*". Iar Zamfir adaugă: „*Şi mie mi-a spus un multi-milionar că dacă pun fermoar la gură, să nu mai vorbesc pe scenă despre păduchii de la putere, îmi dă bani să-mi rezolv toate proiectele! Dar pentru asta am nevoie de peste un milion de dolari!*". Dacă vă dă banii ăştia, zic, merită! Poate la Sfântu' Aşteaptă, râde Zamfir.

Ce să te aştepţi de la falşi idealişti, mari pantomimohoţişti, cum e Dănuţ?! La fel de decepţionat era Zamfir şi de alţi doi actori, Mircea Diaconu, un avar-iat mentalis, şi Ion Caramitru, căruia i-a făcut un cumplit portret, demonstrându-mi cum conducea el revoluţia în numele lojei masonice din care face parte! Teribil ieşea şi Bombonel, cu vorbele lui sincopate, idei trunchiate, care nu se leagă niciodată. Aşa, ca năşia lui despre Bălăbănel, pe care l-a botezat „Micul Titulescu"! Abia am putut să-l ţin pe Zamfir să nu cadă, după cum îi imita lui Ponta mersul de paiaţă pinguineaţă, lipa, lipa! Clasa politică din perspectiva unui interpret ca Gheorghe Zamfir arată şifonată rău, te apucă râsul, apoi plânsul! Cum e braşoava lui Puric: „*România e terminată! Începe era Zamfir!*". Pesemne că el nu a auzit de „*era Holender*"! Mare concurenţă între „ere", monşer! Pe cine gâdilă un puricism? Zamfir e Artist sau e o Eră? Nu ne-a ajuns „era Ceauşescu"? Să rămână la trecut, *era*. Să nu mai fie! Maimuţoii, pontagiii, autostepiştii cad din istorie cu această pecete panzamfirică, fiindcă ei se duc, dar Zamfir e veşnic. E veşnic ca Artist, nu ca om politic sau conducător de oşti! Iată o certitudine absolută!

*

Ca noutăţi în Casa cu Enigme: coafura revoluţionară a căţeilor şi pisicilor, tunşi şi aranjaţi la un studio de lux, paradă a modei, nu alta! Una din pisicile flocoase, cea mai ciufută, avea coada ca un pămătuf, pe care o flutura, îi ştergea pe toţi pe la bot, parcă era un gât de flamingo! Erau eliberaţi şi câinii cei mari, din cuştile existente în spatele curţii. Printre ei se aflau şi cei 6 câini daţi de Puric, „*să-i ţin aici, că el, Puric, plăteşte pentru întreţinerea lor, dar n-a plătit nimic, au trecut doi ani şi a uitat!*" Au plecat ţânţarii comunişti, au venit în loc puricii liber-schimbişti!

Însă câinii erau fericiţi, schimbarea stăpânului, bucuria câinilor, de, simţeau şi ei că este Crăciunul, mai ales cei de rasă, proaspăt coafaţi, care se plimbau ţanţoş, mărunţei, mărunţei, dar se credeau lei, instinctul le spunea că erau cineva, soiuri aparte, care nu se compară cu găinarii sau torţionarii, deşi ei conviеţuiesc fără invidie şi dictatură cu maidanezii. Teribil era însă Alin, fantasticul motan, care de data asta era în casă, în rând cu căţelandri, profitând şi el de generozitatea Bucătarului vesel, care îi îndopa pe toţi. Alin acum e pisică, dar vara este câine, doarme într-un coş, afară, cu Lizuca. E puternic, găsoi, de culoare gri complet, cu pete negre. Şi mereu venea la mine în braţe. E singurul

Scanned with CamScanner

dintre pisoi care se comportă precum câinii, adică se lasă mângâiat, alintat, vorbeşte cu tine, mereu te priveşte şi-şi exprimă dorinţele. Şi nu mănâncă aşa de mult ca patrupezii canini. Dar doarme mai mult. Celelalte pisici au un fix, se urcă pe dulapurile de la bucătărie şi privesc ca nişte bârfitoare pe fereastră, prilej cu care sparg tot ce întâlnesc. Aşa mai fac şi în camera de la etajul 1, ce dă în balcon, care e plină cu vaze de flori. E o sărbătoare a florilor exotice, ca în serele măicuţelor de la Buciumeni. Dar au ce au pisicile cu o vază de pe o noptieră cu oglindă. Probabil că se privesc în ea şi dau jos vaza. Mereu o răstoarnă, floarea şi pământul negru din ea se risipesc pe podea. Iar Zamfir adună după ele şi reface vaza. Nu le bate, nici nu le ceartă măcar!

A mai apărut un nou patruped în colecţie. Un câine negru, care stătea lângă uşa de la camera mea, în locul lui Vasile. Acest câine a fost cules de Zamfir acum câteva zile de pe stradă, fusese călcat de o maşină, avea picioarele din spate rupte, mergea numai cu picioarele din faţă, îşi târăşte corpul. Iar Zamfir îi masează mereu picioarele lovite, îl tratează şi cu medicamente, speră să-l salveze.

Am selectat circa 50 de imagini pentru ilustraţia cărţii de faţă, din sute de fotografii, programe, afişe, postere, articole de ziar etc., dar mai trebuie făcute şi altele noi. Cartea are 123 de titluri şi vreau ca fiecare să fie ilustrat cu două-trei poze. Sunt multe lucruri complet noi despre viaţa şi cariera lui şi încă nu avem poze. Zamfir este printre puţinii artişti pe care îi cunosc, care are o asemenea arhivă de fotografii şi documente despre cariera sa. A avut un cult pentru urme. E foarte important, fiindcă nu a făcut-o nimeni. Dacă nu aduna el, se alegea praful, fiindcă spectacolele au viaţa lor scurtă, vorba lui Beethoven, „*muzica e sunet*" şi sunetul se evaporă repede, de aceea e bine să existe şi alte mărturii despre el.

Zamfir a avut acest dar al colecţionarului. Dar despre sine. Reclama sa, i-am spus, este un lung monolog. Tot ce s-a scris despre el, a fost dictat de el. Ba şi ilustrat. Fiindcă Zamfir, la acest capitol, este o comoară. Eminescu a lăsat în urma sa 4 fotografii, şi ele făcute la rugămintea prietenilor sau când a fost neapărată nevoie, dar Zamfir are 4 mii! Sigur, aici apare diferenţa dintre introvertit şi extravertit, la care se adaugă, în cazul lui Zamfir, formidabilul său instinct de showman. E omul scenei, care arată, se arată, se expune. Iar vedeta se expune mereu prin Smile. Această pecete hollywoodiană nu a mai avut-o nici un artist în România, nici un actor, poate cu excepţia lui Sergiu Nicolaescu, care a fost, este regizorul american al României, filmele sale purtând amprenta unei vădite imitaţii a filmului american. Mă mir că nu a făcut star în filmele sale din Zamfir. A ratat o mare oportunitate. Probabil că s-au întâlnit târziu, recent, în acea deplasare cu avionul în Afganistan, pe care am relatat-o anterior.

Zamfir i-ar fi salvat nişte filme. Nicolaescu ar fi putut face un **Kill Bill** românesc, dacă avea inspiraţia să-l descopere la timp pe Zamfir. Care însă şi-a urmat neabătut drumul, cariera muzicală, împletită cu rugăciunea mistică, dimensiune pe care n-o avea Nicolaescu. Şi nici un alt creator român. Într-un fel, aşa se explică de ce Zamfir a avut şi are o carieră singulară. De ce din extravertit a devenit introvertit, apăsat de trăiri oculte. Nu poate fi comparat cu nimeni. Conştient de sine, el nu putea decât să-şi facă singur reclamă, să fie un iscusit

Scanned with CamScanner

colecţionar de urme. A dus o campanie formidabilă de promovare a propriei sale opere, a propriei sale valori.

Desigur, i-am spus, e timpul să fie judecat şi de alţii. Cu bună-credinţă. Să intre în dialog, cum a intrat cu mine, care am avantajul că nu mă interesează nici un câştig, nici un succes personal, nu am nevoie de nici o reclamă. Nu scriu această carte ca să fiu mai cunoscut. O scriu din revoltă, fiindcă nu pot accepta să existe în istoria culturii o asemenea nedreptate, mai ales în lumea muzicii, unde nimeni dintre marii ei „doctori" nu s-a ocupat de un asemenea Artist, fiind suficienţi şi considerând că nu merită. Sau cum îmi spunea un fost coleg al lui Zamfir, că am să regret, nici nu ştiu în ce m-am băgat! În ce m-am băgat? În cea mai frumoasă aventură pentru un critic, pentru un scriitor. Sunt mândru că pot scrie această carte total dezinteresat.

Repet, vreau să fac portretul ideal al Artistului român, şi consider că Gheorghe Zamfir este icoana lui. Şi, cum am spus, nu urmăresc să fiu mai cunoscut. De către cine? Cei care mă cunosc, îmi sunt suficienţi. Iar ceilalţi, să mă caute. Nu-l căutăm noi pe Dumnezeu mereu şi mereu? Dacă ai nevoie de izvor, să bei o apă nepoluată, îl cauţi, urci pe munte, te lupţi cu obstacolele să ajungi la el. Eu nu cred în succes de public. Cred că ceea ce conservă valorile este elita. Publicul e înşelător, se schimbă ca vântul primăvara. Acum te urcă, acum te coboară. Opera trebuie să vorbească, nu autorul ei. Care, aşa cum spunea Brâncuşi, trebuie să rămână anonim. El visa *„să se joace copiii peste operele mele, nimeni să nu ştie ce sunt şi cine le-a făcut"*. Să fie ca Marele Anonim. Cel mai fericit am fost când măicuţele de la Buciumeni îmi citeau cărţile fără să ştie cine sunt, cine e autorul lor! Oamenii valoroşi au nevoie de constanţă în repere, de o receptare minimă, dar fidelă, de iubire. Interesant ce i-a spus Nicoleta lui Zamfir: *„Eu cred că pe tine nu te-a iubit cu adevărat nimeni. Nici părinţii tăi măcar"*. Nu e suficient că l-a iubit şi îl iubeşte Dumnezeu? Superpotent ca artist, ce-i mai trebuie iubire lumească? Să alergi după ea cu limba scoasă, de ce? Dar are acum Nicoleta prilejul să-l iubească. Şi o face. Îi este foarte devotată. Îl înţelege. Îi înţelege toate exagerările. Dar are puterea să-i spună şi ce trebuie ca el să ia aminte!

Sigur, Zamfir este foarte marcat de răstignirile pe care le-a suferit. El nu a făcut nimănui rău, dar pe el l-au torturat, l-au deposedat de bani mulţi (miliarde de dolari!), fapt care nu se poate uita uşor, poate că este chiar o rană nevindecabilă. Îl tot consolam că întotdeauna artiştii au fost minţiţi şi furaţi, că s-au găsit mereu profitori, călăi, „oameni de bine", care i-au dus la disperare, uneori la moarte. Artistul îşi vede de arta lui. El nu se poate ocupa şi de afaceri şi de ceea ce este în culise. Iar cei ce se ocupă, profită de inocenţa lui, fiindcă Artistul nu are decât o armă: *încrederea*. El crede că acela cu care colaborează n-o să fie un ticălos, să-l înşele de la obraz, să nu se mai poată uita în ochii lui. Mai ales dacă este şi străin. Şi negustor. Ba şi cei din echipa lui, precum au fost tarafiştii din 1969, au vrut să-l otrăvească. Erau ţigani şi voiau ca numai ei să deţină controlul. Am citit o scrisoare a unui anume Dodu, contrabasist, un semianalfabet, care îşi cerea iertare pentru intriga pe care a pus-o la cale. În vol. 2 mă voi ocupa şi de acest caz.

Scanned with CamScanner

Desigur, trăim în junglă. Cineva trebuie să deposedeze pe altcineva. Care pe care. Americanii l-au deposedat pe Zamfir de cinci miliarde de dolari! Acesta da imperialism! Ce credeaţi, că acolo este raiul, paradisul, Împărăţia cerurilor? De ce nu i-a deposedat Zamfir pe ei? Fiindcă nu se putea. El era singur şi cânta. Iar acolo mecanismul plus profitului funcţionează. E imperialism, monşer! Democraţia şi armonia pe care le vedem noi de aici se bazează pe streang, pe o puternică dictatură a legilor, a drepturilor americanilor. Străinii nu iau decât firimiturile, oricât de geniali ar fi.

Aşa că Gheorghe Zamfir e de zece ori adevărat creştin fiindcă el urmează de peste 50 de ani *calea răstignirii*, de care vorbeşte părintele Serafim Rose, adică e răstignit din afară de tot felul de torţionari.

De aceea, Zamfir s-a retras la Cobia, în liniştea de acasă şi, printre alte proiecte, şi-a propus acum să ajute să se refacă aici vechea mănăstire de călugări, din care a rămas doar biserica Sf. Nicolae, pe care am prezentat-o anterior. Cică dacă se face mănăstire, preotul Ion Popescu nu va mai fi pastor acolo, fiind familist. Trebuie să se ridice în primul rând chiliile de odinioară. Sigur, zona este foarte prielnică pentru o mănăstire, seamănă cu peisajul în care este plasată Mănăstirea Buciumeni.

M-am bucurat nespus când Zamfir mi-a spus că vrea să revină puternic către ortodoxie, fiind convins că este religia cea mai înaltă şi că în următorii 5 ani va uimi lumea, de acum începe ofensiva în direcţia reinstaurării întru fiinţa sa a ortodoxiei. În acest fel, Zamfir, în pofida tristeţii că România este pierdută politic, fiind într-o înfundătură de guvernare, are energie pentru a lupta în primul rând cu sine să salveze România creştină. A salva România profundă înseamnă a începe cu noi, a ne salva pe noi înşine în primul rând.

Mă bucur că Răstignirile lui se convertesc într-o nouă viaţă, fiindcă e nevoie ca Zamfir să se nască din nou. El intră într-un nou ciclu de trăiri, dovadă că răstignirile din primul ciclu de 50 de ani le priveşte cu distanţare, adesea cu umor, de unde şi acest show formidabil de prezentare caricaturală a torţionarilor lui.

În salonul mare există un tablou de excepţie realizat de Popa's, care îi surprinde pe Zamfir şi Fărcaş cântând. Zamfir are naiul pe buze, iar Fărcaş îl ţine pe după umeri, cântând din gură. Se vede puţin taragotul din mâna pe care o are pe spatele lui Zamfir. Amândoi sunt într-o adevărată beţie muzicală. Te poţi îmbăta de fericire fiindcă te bucuri de Naşterea Domnului, să spunem, dar euforia poate fi de mai multe feluri, cum este această beţie de muzică, un adevărat chef muzical (numai cântăreţii de jazz mai intră într-o asemenea transă!), aşa cum pentru mine cea mai mare fericire este când ajung la beţia isihastă, care înseamnă să simţi gustul lui Dumnezeu!

O astfel de beţie visez şi la viitoarea mănăstire de la Cobia cu hramul Sfântul Nicolae. Dar mă gândesc şi la Crucea de 42 metri pe care vrea s-o ridice în curtea sa Gheorghe Zamfir, la cele 15 troiţe şi la Paraclisul Maicii Domnului. E posibil ca sfinţirea lui Zamfir să ducă la miracole!

*

Scanned with CamScanner

Am discutat mult despre triada Dumitru Stăniloae – Arsenie Boca – Nichifor Crainic. Suntem uluiţi cum de BOR tot tergiversează sfinţirea lui Arsenie Boca, un martir evident, cum am arătat mai sus. Mi-a spus că recent, când a fost în Serbia, a trecut pe la Prislop. A avut un concert de Crăciun la românii dintr-un sat sârbesc, un concert prost organizat de ambasadă, cu o întârziere nepermisă, cu un ambasador al Românilor de Pretutindeni care s-a sculat în timpul concertului şi a plecat, dar Zamfir s-a bucurat că a vorbit cu românii de acolo, care i-au spus păsul lor, apoi, la întoarcere, a trecut iar pe la Prislop şi s-a închinat la mormântul lui Arsenie Boca. Este pentru a şaptea oară când o face. Boca, Beca. Beca, care din 15 noiembrie a devenit soţia oficială a lui Gheorghe Zamfir. Acum e doamna Zamfir. Şi ca nume de afiş se va semna Nicoleta Beca-Zamfir. Beca are, cică, rădăcini din Macedonia. Era foarte revoltată pe ambasadorul român din Serbia, căruia i-a spus că nu e frumos cum s-a comportat cu un mare artist, să-l lase o oră să aştepte în culise, până a început concertul!

Zamfir a încăput pe mâni excelente, cred eu, fiindcă Nicoleta este o ardeleancă foarte echilibrată, muncitoare, devotată, pasionată de muzică, iubitoare, de care Zamfir are mare nevoie pentru a gospodări o asemenea casă şi pentru a-şi împlini incredibilele proiecte de viitor. Alături se află şi familia ei din Cib, Almaşu Mare, iar de Crăciun se afla acolo, la Casa cu Enigme, şi sora Nicoletei, Mona, de care am mai vorbit, când l-am prezentat şi pe Bubu, teribilul căţel la concurenţă cu Ulise şi ceilalţi Yorkshire din crescătoria lui Zamfir.

Cu Nicoleta Beca, soţia sa

Atmosfera de familie, sănătoasă, echilibrată, destinsă, voioasă, plină de iubire, nu poate fi decât un medicament pentru sufletul rănit al lui Zamfir. El a avut mereu un cult al familiei. Toată viaţa a fost obsedat de părinţi, de frate, de

Scanned with CamScanner

nepoţi, de rude. Familia face parte din ierarhia valorilor sale, cum am văzut în cap. **Dumnezeu**. El este acum ca în legenda leului rănit retras în casa lui să-şi lingă rănile. Nu mai are rude de bază. Nepoţii lui sunt cu probleme, unul s-a instalat la casa părintească, după ce mama Elisaveta a semnat pentru fratelui său, iar celălalt nepot, Cătălin, în trei ani i-a scris azi un mesaj, *„Unchiule, tu te-ai însurat şi pe noi ne-ai abandonat, nu ne-ai dat luna de pe cer, cum te lăudai!"* Poate nu i-am dat luna, spune Zamfir, dar i-am dat de toate cele de pe pământ, l-am plimbat în toată lumea, unde am avut concerte, iar la un moment dat mi-a cerut bani să-şi facă o afacere. I-am dat 10 mii de dolari, pe vremea când alţii îşi deschideau o afacere cu 500 de dolari. A făcut o dugheană de cosmetice, din care s-a ales praful!... Şi tot pe mine mă judecă!

*

În salonul mare, în timp ce privesc paraclisul, îmi vine ideea copertei. Nori senini şi naiul deasupra norilor, totul pe fond albastru. Cartea se numeşte SUNETUL PRIMORDIAL. Naiul deasupra norilor primeşte acest sunet, el este instrumentul prin care Dumnezeu a suflat lumea, sunetul curge şi vine pe pământ, îl vindecă, e ca în poezia Mihaelei, pe care am pus-o drept motto pentru carte. Ar fi o copertă în care imaginea lui Zamfir e prezentă prin absenţă, e doar sugerată, fiindcă, în fond, nu omul e important, ci opera lui!

Şi în această zi sfântă de Crăciun, Zamfir mă face martor la un eveniment epocal: la pick-up-ul din salon, cu nişte boxe uriaşe, îmi pune discul **7 Coeurs pour la Roumanie**! E ceva ce nu am mai auzit, eu, care am ascultat toată muzica bună a lumii, milioane de ore de muzică! Dar acum se petrece ceva formidabil. Suntem patru oameni, Zamfir, Nicoleta, Mona şi eu. Şi când recitatoarea începe să strige: **Nicola, ce-ai făcut din ţara mea?**, izbucnim cu toţi în plâns. Nu cred că există român pe acest pământ care, dacă ar auzi această strigare, ţâşnind din fondul sonor, să nu izbucnească în lacrimi. E ceva covârşitor! Ca în marile declamaţii de la Epidavros!

Este vorba despre o fantastică simfonie, de fapt, despre un poem simfonic, compus şi înregistrat de Zamfir la Paris, înainte de revoluţia din decembrie. O mare premoniţie, o mare anticipare. Mai exact, evenimentul înregistrării s-a petrecut pe data de 15 noiembrie 1989, aşa cum scrie pe disc. În redundanţa de informaţii şi imagini cu care televiziunile au evocat şi în acest an ce s-a petrecut atunci, această simfonie a lui Gheorghe Zamfir devine un port-drapel, de luat aminte. Cel puţin TVR ar trebui să prezinte acest document simfonic, să ştie toată lumea cum a fost trăită drama ţării din afara ei, de un mare român şi muzician.

Erau momentele de tensiune maximă legate de România, la un pas de evenimentele de la Timişoara, când „Europa Liberă" făcuse martiri din Doina Cornea, Mircea Dinescu şi Dan Petrescu, despre care şi uitasem, dar şi el, ca şi ceilalţi doi se află în poemul lui Zamfir. Când recitatorii, un bărbat şi o femeie, pronunţă numele lor, parcă ar pronunţa Horea, Avram Iancu sau alţi martiri. Fiindcă pe atunci „revoluţionarii" încă erau disidenţi, nu îmburgheziţi ca azi. Zamfir chiar îmi spune că nu avea să mai vadă nici o diferenţă între un Dan Iosif

Scanned with CamScanner

şi un Mircea Dinescu, care au acceptat pomenile fără ruşine de la Iliescu şi au trădat ideea revoluţiei. Dinescu a ajuns cogea chiabur, latifundiar! După confiscare, România a devenit moşia lui Iliescu. Na, ia şi tu, ia şi tu, şi tu, na, băi, luaţi, luaţi, parcă era Dumnezeu la desfacere!

Dar atunci, în noiembrie 1989, era o altă atmosferă. Românii aşteptau schimbarea iminentă, iar lumea se uita la noi ca la cinematograf. Zamfir, ori de câte ori se afla în Germania şi avea concerte, mai ales la München, era bombardat de reporterii de la „Europa liberă" şi declara ce ştia, ce simţea. Cică securitatea română avea să-l ia la întrebări, ce tot declară el acolo împotriva României. Şi el a răspuns că *„nu declar nimic împotriva României, ci prezint o situaţie de fapt, arăt sărăcia din ţară, umilirea românilor, frigul din case, mizeria, cum stau la cozi infinite pentru nişte picioare de pui sau o pungă de mălai"*.

Categoric, aşa cum am arătat mai sus, Zamfir a fost primul mare disident din România ceauşistă şi a rămas neschimbat, la fel de mare disident e şi azi, în România confiscată de neocomunişti! Şi înclin să cred că marginalizarea şi loviturile cele mai grele pe care le-a primit Zamfir au venit din partea acestor confiscatori, printre care s-au strecurat şi mulţi aşa-zis disidenţi! L-au săpat continuu, fiindcă ei nu suportă geniile care înfloresc în Grădina Maicii Domnului. Unde erau Goma, Pleşu, Dinescu, Doina Cornea et co când el era anchetat de generalii Ansamblului „Ciocârlia", în anii '70, când se lupta cu greutăţile şi teroarea ceauşistă ca să ducă departe, peste mări şi ţări, numele României profunde!? Unde este suferinţa lor comparativ cu marea răstignire pe care Zamfir o trăia când realiza acest disc? Un disc pentru eternitate! Copleşitor!

L-a numit **7 inimi pentru România** (pe coperta discului este o inimă mare din 7 inimi mai mici!), fiindcă cifra 7 este cifra perfecţiunii, este cifra lui Dumnezeu, este numărul de aur, este numărul Genezei, al zilelor în care Dumnezeu a creat lumea, este şi cifra care îi guvernează lui Zamfir zodia. Aceasta îi doreşte el României, să aibă şapte inimi în piept ca voinicul din poveste! Mi-a spus că a adunat mulţi instrumentişti din Paris, pe care îi cunoştea, a înjghebat o orchestră profesionistă, apoi a adus şi un cor de copii şi a înregistrat această piesă, care este o partitură complexă, **pentru nai, recitatori, cor de copii şi orchestră simfonică**.

*

Tonalitatea este de bocet. Imediat te stăpâneşte starea din **Doina de jale**. Totul este creat în acest spirit. Poemul vocal-simfonic începe cu Geneza, cu creaţia lumii. Din adâncuri, auzim vânzoleala materiei, ciocniri de forţe gigantice, tunete, potopuri, ca deodată să apară ca un curcubeu, naiul, sunetul lui.

Când se aude acest sunet divin parcă se deschid cerurile. Dar treptat naiul trece în zona baladescă, apoi în tonalitate gravă, în bocet. Numai naiul dă acest ton, fiindcă ansamblul este creator de furtună. E o mare furtună ca în tabloul clasic al lui Leonardo da Vinci după care studia Eisenstein montajul şi iluzia optică. Totul este foarte cinematografic. România este imaginată ca o Arcă a lui

Scanned with CamScanner

Noe în plină furtună. Zbaterile, tunetele, valurile, totul este asurzitor. Şi, deodată, ca prin miracol, tot acest infern este spart de sunetul naiului. Când auzi naiul, parcă se deschid porţile raiului. Eşti total convins că acest instrument face direct legătura cu Sunetul Primordial.

Însă, nota bene, nu cred că pe buzele altui naist, în afara lui Gheorghe Zamfir, acest instrument poate suna aşa de înălţător, de împărătesc, de celest. Numai el reuşeşte să ne demonstreze că are vocaţie cu adevărat divină pentru acest instrument, căruia i-a dat o valoare de primaş, de instrument al instrumentelor, care emite cel mai pur sunet, comparabil poate doar cu cel al vocilor de copii. Şi corul de copii este anume interferat în această simfonie, aşa cum este finalul lui **Oedipe**, în care eroul, alias George Enescu, păşeşte în lumină, pe Pământul făgăduit. Şi Zamfir îmi arată discurile operei **Oedipe** pe care tocmai o studiază, impulsionat de legăturile pe care le fac eu mereu între Enescu şi el. E impresionat de complexitatea construcţiei. Mă bucur imens pentru această cunoştinţă. Iată o mare veste! E un gest pe care îl aştept de când îl cunosc, fapt pentru care mă plec. Acolo Zamfir va descoperi muzica viitorului. El are cu Enescu în comun această capacitate a nostalgiei după ceva definitiv apus, capacitatea de a crea neliniştea sufletească, copleşitoarea suferinţă, din care ţâşneşte speranţa în mântuire.

Naiul chiar este o ciocârlie a instrumentelor, îi simţi zborul înalt, îi simţi vibraţia măiastră, cum tot pământul este atins de o mare puritate a sunetului, care e pusă aici în contrast cu atmosfera infernală creată de ansamblu. Şi naiul oferă tonalitatea de jale. Jalea abătută asupra României, asupra poporului român. Este ceva sfâşietor! Un bocet cosmic. Am precizat nu o dată, în cărţile mele despre Enescu, faptul că ceea ce caracterizează muzica sa este această notă de durere, de sfâşietoare pierdere, de nelinişte metafizică, proprie concepţiei despre lume a românilor. Enescu îşi asumă condiţia tragică a omului, căreia îi dă sens în revelaţia lumii de apoi. La români, nota dramatică este bocetul. Jalea. De unde şi interpretările fataliste legate de acest sentiment copleşitor. Fatalitatea este adesea asociată cu bocetul.

Şi ce sfâşiere poate fi mai mare decât pierderea patriei? Iar în situaţia în care era România atunci, în 1989, situaţie care, din păcate, se perpetuează, în care continuă să se afle, această tonalitate era cea mai potrivită. Acest strigăt, **Nicola, ce-ai făcut din ţara mea?**, nu este ca o invectivă în stil stalinist sau retoric păunescianist, este ca o dojană, în stilul poporului, de aceea acuza devine şi mai drastică, efectul este fantastic, prin contrapunct, este cea mai dureroasă acuză care a putut fi adusă vreodată unui dictator. Este ca o observaţie fatală, este o întrebare paternă după constatarea că România a murit. Totul e mort. E ca în statuia **Pietà** de Michelangelo, în care Maica Domnului, cu Iisus în braţe, parcă întreabă: *„Doamne, ce-ai făcut cu Fiul meu?"* Această invectivă nu o mai pot compara decât cu marile jelanii din tragedia greacă sau din tragediile lui Shakespeare. Nu este un blestem, ca atunci când mama îşi blestemă fiul ucigaş, precum Ducesa Margaret pe Richard al III-lea, este o jelanie, un bocet, o durere fără limite, care se perpetuează, poate fi pusă şi la capul tuturor torţionarilor de după '89!

Scanned with CamScanner

Şi strigătul creşte, ia amploare, devine o invectivă copleşitoare, fiindcă se înşiruie toate marile dezastre aduse de comunism. Nicola, ce-ai făcut cu apele, cu pădurile, cu pământul, cu grâul, cu aurul, cu lumina, cu sufletul românilor? Este condamnarea unui regim torţionar, parcă ar fi o poezie de Nichifor Crainic sau de Radu Gyr, aceeaşi invectivă din poezia **Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane**, seamănă şi cu revolta dacului din **Rugăciunea unui dac** de Eminescu, dar şi cu tonul din **Noi vrem pământ** de George Coşbuc. Gheorghe Zamfir a mai practicat acest gen de bocet şi invectivă în rugăciunile sale la nai, cum am arătat la locul potrivit (vezi **Trăirismul**). Toată revolta neamului românesc se află în această simfonie cu şapte inimi a lui Gheorghe Zamfir.

Şi când mă gândesc că marele lexicolog Viorel Cosma („Cosmar" sau Coşmar", cum îi mai spune Zamfir fostului său profesor de istoria muzicii) se întreba: „Păi ce-a compus Zamfir, spune-mi o compoziţie de-a lui, dacă ştii?" I-am spus nu una, ci zece. Se uita la mine, credea că profetizez! Dar nu eu trebuia să ştiu, ci el, lexicologul muzicii româneşti! Nici nu l-a trecut în lexicoanele lui pe Zamfir. Trebuia demult, demult, să-i fi făcut numai lui unul separat, **Lexiconul Gheorghe Zamfir**.

Şi-l ajut trimiţându-l la cartea **Naiul – instrumentul divinităţii şi al suflului creator**, în care, la pag. 368, descoperă **Lista compoziţiilor personale**, unde găseşte toată Opera scrisă de Gheorghe Zamfir, şi anume, **Lucrări camerale** – 30; **Lucrări simfonice, vocale şi vocal simfonice** – 21; **Lucrări pentru nai solo** – 5; **Lucrări pentru două naiuri, trei naiuri, cvartet, cvintet etc.** – 12; **Compoziţii pentru orgă sau pian şi nai** – 17; **Muzică uşoară** – 21; **Compoziţii în stil folcloric** – 22; **Compoziţii pe masa de lucru** – 12, unele deja terminate, la care noi, după cum am arătat, am mai adăugat şi altele, precum **Imnul naţional**, **Recviemul morţilor**, **Delirium** sau **Corul de la Cobia**. Toate piesele au indicată data la care au fost create şi unde fiecare piesă a fost cântată sau înregistrată pe disc.

Piesa care a ieşit pe disc cu titlul **7 Coeurs pour la Roumanie** s-a numit iniţial **Nicola, Nicola** şi a fost compusă în octombrie 1989, la Paris, şi înregistrată, la 15 nov., pe disc Philips cu orchestra Operei din Paris.

Şi Zamfir caută acum în vasta sa bibliotecă şi-mi aduce unul câte unul discurile pe care le găseşte, circa 20 din cele peste 150 de discuri pe care le-a înregistrat de-a lungul anilor.

Iată, cele trei volume scoase de Fraţii Celie, în anii 1970 - 1971, *„discuri luate de la Electrecord, care a fost plătit în valută şi eu nu am primit nimic"*; discul **Zamfir L'Alouette**; două volume cu discul **Gheorghe Zamfir a Paris**, având pe coperta interioară o poză document Zamfir – Harry Brauner; discul Zamfir-Cellier, cu piese pentru nai şi orgă; discul **Improvisations pour Flûte de Pan et orque**, 3 vol., scos de Cellier la PLATINUM; discul **Homege a...** cu piese pentru nai şi orgă, la orgă Nicolae Licareţ, *„pe care l-am plimbat în toată lumea, iar el a fost 23 de ani directorul Filarmonicii şi nu m-a invitat o dată să concertez la Ateneu"*, unde Zamfir, zic eu, ar fi trebuit să aibă stagiune permanentă; un disc scos de japonezi **Pour la douce souvenance**, cu Yoshikawa la pupitru; tot în Japonia un disc în colaborare cu Philips, având pe copertă o turmă de oi într-un peisaj montan; teribil e şi discul cu London Symphony

Scanned with CamScanner

Orchestra, "Rocking-Chair", având pe copertă o imagine a lui Zamfir într-un şezlong pe un fundal de preerie, scos tot de Philips. Şi toate aceste discuri sunt pline de compoziţii semnate de Gheorghe Zamfir, cântate cu mari soliști, dirijori şi orchestre ale lumii.

Păcat că Zamfir nu a găsit pe cineva în anii '70 să facă o carte cu această comoară. Ceea ce trebuia să facă succesiv, cronologic, toate la timpul lor, vrea să fac eu acum sincron. Ceea ce nu se poate. Cică pe vremea aia nu era nimeni capabil să facă aşa ceva. Cum, nu era un critic muzical? Uniunea era doldora cu asemenea specimene rare! *„Nu, erau numai torţionari, gen Carţiş, Zero Vancea, Suzana Gâdea, Dumitru Popescu şi alţii ca ei. Mă trimiteau afară, umblam 8 luni pe an ca nebunul, iar ei îmi luau toţi banii. Eu eram proprietatea statului comunist. Luam salariul de 1.800 lei, iar ei, comuniştii, îmi luau toate drepturile muncii mele din străinătate"*.

Şi mai vorbim de răstigniri în imperialism, când sistemul care propovăduia dreptatea, frăţietatea şi egalitatea dintre clase îşi jefuia geniile la drumul mare. Da, părinte Serafim Rose, românul Gheorghe Zamfir ştie ce înseamnă *calea răstignirii*, a practicat-o zeci de ani şi a simţit-o în toţi porii lui cu vârf şi îndesat!

(26 decembrie 1015, în „Napocanews", „Agero-Stuttgart", „Arta Sunetelor", „Jurnalul Bucureştiului", „Art-emis")

Dumnezeu din noi

3 ianuarie 2016

Aş vrea să pun acest nou an, 2016, sub pecetea „Dumnezeu din noi". Făcusem pe vremuri, mai exact în anul 1998, un film numit **Mesia din noi**, în care concentrasem toată istoria creştinismului la această idee. Important nu este Mesia din afara noastră, ci din noi. Dacă nu-l avem în noi, Mesia bântuie cum vor alţii în afara noastră şi poate avea şi chipul lui Buddha sau Mahomed.

Dar am să ajung mai încolo la ceea ce mi s-a revelat de ziua mea, luna ianuarie fiind binecuvântată cu naşteri însemnate, de la Mozart la Eminescu. Deocamdată, susţinut de zodie, fiindcă, de când mă ştiu, în preajma zilei de naştere a lui Eminescu, mi se împlinesc multe din cele nerezolvate, am început noul an foarte tare, cu articolul **Aura vulgaritas vs Pentru o nouă televiziune naţională,** înfiorat de ceea ce am putut vedea de sărbători în programele televiziunilor noastre. După cum au fost alcătuite, parcă erau producţii ale unor oligofreni pentru oligofreni. Am vorbit şi cu Zamfir, şi cu Nicoleta, şi ei erau plini de o profundă dezamăgire. Cică au fost doar în seara de Revelion la biserică! La mănăstirea de lângă sat.

Nu ar fi putut să fie invitat la o emisiune şi Zamfir, nu a fost loc pentru el în aceste zile, bine că s-au instalat ţiganii la putere şi pe micile ecrane! O crainică anunţa o mare descoperire, cică ştirile negative şi emisiunile proaste ţin depresia departe! Aoleu, de asta ne dau ei numai negativitate, fiindcă au grijă de sănătatea noastră! Apoi cică dacă eşti debil, dacă ai o inteligenţă fragilă, constituie o garanţie pentru succes! În sfârşit, acum am înţeles şi eu de ce n-am

Scanned with CamScanner

succes! M-am consolat pe un post străin cu filmul **Femeile**, stareţă, vorba lui tanti Milly, fiind Brigitte Bardot. Numai francezii pot să se joace astfel cu inteligenţa emoţională, într-un recital erotico-spiritual marca „BB".

13 ianuarie

La Editura „Litera" cu Pan-Z şi cu Oana, publicistă, care a făcut contactul cu editura. Am găsit cu greu sediul ei, la dracu-n praznic, prin Pipera, la etajul 8 într-un bloc nou, proprietatea vreunui îmburghezit peste noapte din parlament. A venit să stea de vorbă cu noi un tinerel pe nume Dan Vidraşcu. I-am zis că acum vreo 30 de ani am vrut să scot o carte la „Litera". Era singura editură din comunism care scotea cărţi cu banii autorului. Era vorba de o monografie a unchiului meu, preot, şi nu s-a putut atunci, preoţii erau puşi la zid chiar şi dacă plăteau. Cică nu are nici o legătură „Litera„ de azi, „Litera" lui, cu „Litera" aceea, comunistă. „Litera" de azi e din Chişinău. Deci basarabeni de-ai noştri, nu comunişti, nu rusofoni. Cum s-au mai învârtit, băieţii! Să crăpi de gelozie, nu alta! Noua mafie moldovenească, monşer!

L-am întrebat ce mai fac Ion Ungureanu, Alexandru Dabija, Mihai Cimpoi, scriitori pe care îi cunosc, habar nu avea. Nu-i ştie. El e fiul lui papa. Cică taică-său a înfiinţat editura, el doar o conduce. E om de afaceri. Sigur, România e şi pentru el o punte de trecere spre America sau alte ţări mai calde. Cu un cuvânt, omul ilustra perfect ceea ce a spus Mareşalul Antonescu: „*Vrem Basarabia, dar fără basarabeni*". Spunea că el, editura lui, vrea să scoată cartea mea despre Zamfir. Ne-a arătat câteva cărţi scoase de ei. Excelente, numai pe hârtie cretată, cu sute de ilustraţii. Ediţii de lux! Dar pentru Sandra Brown! Săracele păduri!

Zamfir i-a vorbit despre carte şi l-a întrebat dacă au difuzare bună, cică au şi la benzinării, şi la aeroport, peste tot, eu i-am spus dacă pot face faţă la 3 mii de exemplare, dar Zamfir a spus zece mii, fiindcă avem un sponsor pentru suplimentarea tirajului. Era vorba de acel multi-milionar, care spune că vrea să contribuie la apariţia celor trei volume planificate de noi şi la ediţia lor în engleză! Sigur, cum să nu, se rezolvă, face acest Vidraşcu, cu un aer nonşalant, cu Smile pe chipul lui frumuşel, stătea întins picior peste picior, parcă era la o cârciumă, nu în biroul unui şef de editură. Gonflare totală! Numai amatori, de te apucă groaza!

M-a decepţionat această întâlnire. Nu-mi mirosea a bine. A rămas să-i trimit Cuprinsul cărţii şi 50 de pagini din ea, să-şi facă o părere. Cică asta e regula până la contract. I-am trimis chiar în aceeaşi zi 70 de pagini, 60 de la început şi 10 de la sfârşit. Pagini pe care i le-am trimis şi Oanei, iar ea le-a printat pentru Zamfir. Eu îi dădusem lui Zamfir Cuprinsul cărţii pe 22 decembrie, anul trecut, chiar în ziua Solstiţiului de iarnă, să fie un reper. Plus că el ştia cartea, a venit la mine de atâtea ori, şi de fiecare dată i-am tot citit fragmente din ea. L-am rugat pe Vidraşcu să-mi dea un răspuns până pe 12 februarie, când plec din ţară. A spus că da, fără nici o problemă.

Scanned with CamScanner

15 ianuarie

Am început seria de articole despre Eminescu: **Românism, dar în marginile adevărului, Cadavrele din debaraua TVR, Un alt cadavru din debara**, şi chiar m-am gândit la un volum **Eminescu şi cadavrele din debara**, un volum de atitudine, în care să-mi adun toate articolele unde demasc această maşinărie de confiscare a poetului, de minimalizare, de fapt, de demitizare nefastă practicată de amartaloi. În toate cele trei articole e prezent şi Pan-Z cu câte o idee, o faptă, un proiect de-al lui. Până acum, de când am început să scriu această carte, cred că am publicat 15 articole despre el. Unele le-am introdus şi în ea. Mereu scriu despre el, dat fiind că asociaţiile cu opera şi viaţa lui se fac firesc întrucât e un exemplu etalon, un fenomen complex, tot ce se mişcă în ţara asta are legătură, într-un fel sau altul, direct sau indirect, şi cu el.

17 ianuarie

Duminică. Zi de biserică. Când m-am sculat, Cişmigiul era întroienit. Şi acum ninge. E ora 10,30. E cald. Atmosferă ca în rai. Mă sună Zamfir. Şi acolo, la Cobia, a nins. E un peisaj de basm. Valea şi pădurea sunt întroienite. Dacă americanii ar cunoaşte cât de perfectă este natura aici, de parcă acest loc chiar e partea lui Dumnezeu din rai, cum zice legenda, sigur ar cere să facem schimb de locuri! Dar ei ocupă România cu horror, hot-dog şi scuturi anti-rachetă. Pe când noi oferim lumii această mantie de puritate. Mie îmi inspiră poezie, sigur că natura de la Cobia îi inspiră lui Zamfir o simfonie în alb sau un tablou al răstignirii în alb. El are un ciclu de răstigniri, în albastru, în negru, în roşu... şi cred că are una şi în alb. Tot ciclul dedicat martirilor. Cine îi va picta oare pe „aleşii" închisorilor de azi? Îi văd târându-se ca popândăii sub acest covor de zăpadă, zvârcolindu-se ca în **Simfonia lui Satan**.

18 ianuarie

Am terminat încă o dată de revăzut cartea. Corecturi, completări, semne diacritice, ghilimele, am verificat sublinierile cu bold sau cu aldine, am corectat gramatical greşelile din citate, totul să fie OK, aşa cum i-am spus şi lui Vidraşcu, vreau să vă las cartea în regulă, să fie cât mai perfectă din punctul meu de vedere. Ce alergătură! De câteva luni alerg ca un fuior să termin ţesătura! Mănânc jar precum caii fantastici din poveste. Am dat în urmă tot, furibund, să termin o dată! De parcă am avut un munte de cuvinte în faţă şi le-am înghiţit pe toate, unul câte unul, ca baba Cloanţa copacii din pădure. Acum muntele e în urmă. Ce văd înainte?

25 ianuarie

Întâlnire cu Pan-Z la mine. Era îmbrăcat într-un palton de blană neagră, elegant, cu pălărie de fetru pe cap, ca vedetele de la Hollywood, cică se duce la un preot să se spovedească. Şi eu care credeam că se duce să se însoare! Păi nu spunea că la sfârşit de ianuarie face şi cununia bisericească şi că atunci dă şi o masă la prieteni? Cred că s-a răzgândit. Frumoasele promisiuni deşarte! De, Miliardarul falit. Ce paradox, se comportă ca un miliardar, dar îi bate vântul prin buzunare. Nu era şi Don Quijote aşa? Am văzut imaginea chiar la Alcalá de

Scanned with CamScanner

Henares. Ieşea la poartă, se plimba pe uliţă, scobindu-se în dinţi, să-l vadă lumea, să creadă că tocmai a mâncat o friptură împănată, dar numai Sancho Panza ştia că nu a avut nimic pe masă în acea zi, că au mâncat răbdări prăjite.

Ne-am întâlnit să-mi dea cică cele 70 de pagini corectate de el. Zicea că a fost zilele trecute la Iaşi, a cântat la un botez, şi că a aranjat să publice cartea la Ed. „Polirom". Dar de ce, n-o mai scoatem la „Litera"?, întreb. Păi ce, zice, nu ştiaţi? „Litera" ne-a răspuns că are „planul ocupat" şi că nu mai discutăm decât peste 18 luni!!! Incredibil! Să ai planul ocupat... mai rău ca în comunism, mai ceva decât la „Phaidon", „Amazon" sau „Pinguin", cine a mai auzit asta într-o piaţă liberă, când primeşti o ofertă bună? Nu, e mitocănie curată! V-am spus eu, zic, Basarabia fără basarabeni! Aveam să aflu că Oana i-a scris lui Vidraşcu o scrisoare foarte dură, că nu-i este ruşine, primeşte o asemenea ofertă, el se angajează în faţa noastră că o publică, apoi dă un răspuns ruşinos, de epavă comunistă! Putea să găsească scuza că nu are bani, că o asemenea carte, cu peste o sută de imagini color în ea, îl costă mult, că deocamdată nu are bani, dar mitocanul, tot mitocan, de ce să se dea de gol că e Milionar falit, mai bine spune că e planul ocupat! Ce găinar! Gogoaşă alterată, ca afaceriştii paranoici de la Chişinău! E un cretin!, a spus şi Zamfir şi gata.

Acum avem „Polirom". Dar de ce nu „Cartea Românească", am scos cărţi aici, dar acum e înghiţită de „Polirom", de când d-l Niki e şef acolo, în colectivul ei de conducere, de unde mai înhaţă nişte bănişori. Am să trec pe la Mădălina, s-o întreb. Nu cred în astfel de aranjamente la un colţ de masă, totul se dovedeşte fum, ca şi promisiunea cu Puric, cu Humanitas, apoi cu multi-N-milionarul, iar cu „Litera" cică e strâmba unui om de-al lui, care a fost manager la „Zamfir Production", şi l-a dat afară, iar acest „umflat de Nedelcu" a vorbit ce nu trebuie! Deci aici trebuie găsită cauza refuzului, nu în altă parte, cum ar fi ograda mea, fiindcă acel Vidraşcu nici n-a auzit de mine, habar nu are cine sunt. A venit total nepregătit la întâlnire. Se putea uita măcar pe internet, să vadă cu cine are de-a face. Vorba Oanei, un mitocan, nu publică o carte de interes naţional, o publică pe Sandra Brown!

Sigur, de la Pan-Z nu am pretenţie, el nu se pricepe la mecanismul editării unei cărţi, el vorbeşte în dreapta, în stânga, toţi îi zâmbesc, îi promit, dar mai departe... se comportă ca hienele!

Am văzut ce-a făcut cu cele 70 de pagini, cum le-a corectat, mamă, mamă! Cum le-o fi înţeles, fiindcă cine i le-a printat, nici nu le-a numerotat şi erau paginile amestecate, ca şi cum ai amesteca nişte cărţi de joc. A ieşit o varză! Apoi nu ştie semnele pentru corectură şi face trimiteri prin linii. Te chinui până le dai de rost. Bun, asta n-ar fi nimic, dar face legăturile aiurea, adică nu le face bine, fiindcă pune o completare greşit. De pildă, am un capitol **Compozitorul**. Şi introduce două exemple de compoziţii juvenile nu aici, ci la capitolul despre Enescu. E ca nuca-n perete! Probabil că a făcut aceste corecturi noaptea, obosit, şi nu a înţeles.

Dar marea mea tristeţe este că el nu acceptă un alt punct de vedere despre o anumită problemă, cum este problema evreiască sau problema americană, legată de muzica satanică. Scrie că toată muzica americană este o „latrină

Scanned with CamScanner

sonoră". Nu se poate! Adică *negro spiritual* nu are nimic bun în el? E doar muzician! Trebuie să aibă ureche şi pentru aşa ceva!

Şi, culmea, nu-şi acceptă nici propriile păreri, adică modifică sau înlocuieşte propriile citate din Autobiografie. Eu l-am întrebat din capul locului, dacă pot lua Autobiografia ca reper de informaţii, să nu muncesc să selectez citate şi el să îşi schimbe pe drum părerea. A spus că totul e bătut în cuie. Atât de în cuie, că s-a rupt şipca! Ce caz a făcut cu Fănică Luca, pe care nu l-a cunoscut la Găeşti, ci la Liceul de muzică, la 14 ani, atunci când a dat admiterea şi l-a admis la clasa de nai. Bun. Dar mă acuză pe mine că am scris aşa, că l-ar fi cunoscut la Găeşti! Acuză pe care a susţinut-o şi când ne-am reîntâlnit acasă la el. Shakespeare a creat dilema hamletiană *To be or not to be*, iar Gheorghe Zamfir ne aruncă în ceaţă cu dilema dacă l-a văzut sau nu l-a văzut în copilăria sa pe Fănică Luca cântând în crâşma lui Naşu Ralea? O dilemă din care nu mai putem ieşi, cică informaţia e vitală, importantă pentru adevăr, pentru istoria muzicii. Eu cred că nu are nici o importanţă, nici pentru el, nici pentru Fănică Luca, nici pentru adevăr. Dar, normal, am corectat aşa cum a dorit.

În Autobiografie scrie că la naiul soprano cântă de 40 de ani. Asta la data publicării Autobiografiei, adică a cărţii **Binecuvântare şi blestem**, în anul 2000. Dar de atunci au mai trecut 16 ani. Şi eu spun asta mai departe, după citatul lui. Dar el taie această precizare a mea şi scrie în loc de 40, 55! Adică modifică în citat. Iar tot ce este cu *aldine* înseamnă citat din cartea lui, pe care am indicat-o peste tot cu iniţialele **B&B**.

Nu sunt lucruri grave, desigur, dar inutile, muncă în plus, degeaba. Mă simt jignit în munca mea. Înţeleg să fie nişte observaţii pertinente, dar aşa, să ne aflăm în treabă?

Nici comuniştii nu aveau cenzori atât de amatori. Mereu mi-am spus să-l tratez ca pe un personaj, ca pe Don Quijote, fiindcă şi el confundă morile de vânt ale adevărului cu balaurii iluziei. Îşi imaginează, poate, că bag cine ştie ce şopârle despre el, ca pe vremea „Europei libere"! Doamne fereşte! Bată-mă să mă bată! Nu-i decât melanjul sincerităţii mele, fandările literare necesare, despicarea firului în patru, plutirea gândurilor ca barca pe valuri, necesarul slalom al întrebărilor, căldura metaforei, acel aliaj care pentru neiniţiat pare perversiune, dar nu este decât dragoste, inocenţă pură.

Eu nu am nici un interes să nu dau informaţiile exact, fiindcă le-am preluat de la Zamfir, din ce mi-a spus şi din ce a scris. Nu-mi permit să inventez nimic, pe un teren pe care nu-l cunosc. Le dau doar în ghilimele. Sunt profesionist, am un respect absolut pentru ceea ce primesc de la el. Şi nu am nici un interes să-mi bat singur cuie în tălpi.

Dar nici să muncesc atât, să-mi pun toată pregătirea la bătaie, iar el să vină să-mi facă harcea-parcea în manuscris şi eu să refac, să rescriu cartea! Nici Vadim nu şi-a permis să-mi schimbe o virgulă în toate sutele de articole publicate în „Tricolorul". Când avea ceva contra, scria Alcibiade, adică îmi dădea replica în „România Mare". Corect. Am avut o colaborare profesionistă. Dar aşa, aici, pentru ce, pentru ce această muncă sisifică? Nu am nici un contract. Nu am nici o obligaţie. Am făcut un sacrificiu să scriu această carte, i-am dăruit domnului Gheorghe Zamfir 6 luni din viaţa mea, ca să descopăr că el

Scanned with CamScanner

nu respectă munca mea, deşi s-a ţinut de mine să scriu această carte. Adică Zamfir aplică faţă de mine atitudinea lui Cellier sau Ammel faţă de el? De ce? Asta a învăţat el din experienţele nefaste prin care a trecut? L-au răstignit pe el, de ce să nu răstignească şi el pe cineva, nu!? Asta drept răsplată, fiindcă nu putea să scrie nimeni o astfel de carte, să se apropie măcar de un asemenea subiect, greu de stăpânit, dacă nu imposibil. Şi credeam că e hotărât, că a sosit timpul, să nu mai spună el ce trebuie să scrie un autor, ci să-l lase liber, să scrie ce vrea autorul, adică tot ce-l îndeamnă conştiinţa, fiindcă eu nu-mi permit să mă joc cu o astfel de carte, să nu am respect, conştiinţă, dimpotrivă am o mare responsabilitate, cântăresc de o sută de ori un cuvânt până îi dau drumul în lume, ştiu lecţia *„celor trei lăcate"* de la Eminescu, pe care el i-o preda lui Caragiale, fiindcă această carte mă reprezintă şi pe mine mai mult decât altele. Când faci portretul unei personalităţi, îţi faci şi ţie, indirect, un autoportret.

Dar cel mai tare a maltratat pagina în care Enescu spune că el a slujit la doi stăpâni, pe Dumnezeu şi pe Mamona. Dar Mozart nu a făcut la fel? Cred că toţi artiştii lumii fac acest dublu joc, fac artă, dar vor şi să câştige. Unii îşi pun arta făţiş în slujba banului, alţii mai discret. Ei îşi câştigă existenţa cu arta lor. Şi, normal, trebuie să cânte, să joace, cum vrea clientul. E ceva firesc, nu e nici o jignire. O, dar Zamfir se consideră jignit, el taie tot, el nu l-a slujit pe Mamona, dar scrie apăsat că a avut 5 proprietăţi, 7 maşini, bijuterii, biblioteci, antichităţi, ceasuri, mobile, piane, tablouri, icoane etc., etc. Poate că averea nu face parte din tentaţiile Mamonei?

Pe vremuri, mereu m-am întrebat, ce dracu' face Ceauşescu cu 47 de vile câte avea prin toate judeţele ţării? Dar dacă le-ar avea risipite pe tot pământul? De unde timp să trăiască în toate?! Iar în cazul unui creator, nu văd nici ce-ar face cu două case, când are o chilie! Şi ce naiba poţi face cu 7 maşini? Să mergi cu toate deodată, nu se poate. Să faci colecţie, îţi trebuie un salon special, deci altă avere. Eu am avut un Moskvici, maşină necesară pentru faza când copiii mei erau mici şi trebuia să-i duc în vacanţe, dar când au crescut şi n-au mai avut nevoie de maşina mea, m-am chinuit 3 ani ca să scap de ea. Nu am putut s-o vând şi m-am hotărât s-o donez cuiva, dar nimeni n-o voia. M-am rugat, am întrebat în dreapta şi în stânga, eram în stare să plătesc să n-o mai am. Am întinerit cu zece ani când am scăpat de ea, de chinul de a găsi loc de parcare, de a o repara, de a-i face tot felul de controale etc. Am trăit un coşmar cât timp am avut această maşină. Şi i-am dăruit-o unui şofer de la serviciul unde lucram atunci. A fost ca o eliberare!

Dar Zamfir are sute de astfel de obiecte la care ţine, nu mai vorbesc de câini şi pisici, de plante sau de îngrijirea casei, ori de grija bucătăriei. Aşa se şi explică de ce afacerea cu concertele e păguboasă, fiindcă e nevoit să o lase pe seama altora. Dacă ai grijă de câini, nu poţi să ai şi de producătorul care te fură pe la spate! În general, oamenii, în special artiştii, vor să scape de materie, dar Zamfir adună, tot adună, ca evreul din Indiana, pe care îl descriu în romanul **Răstignit în America**, unde arăt cum am fost şi eu răstignit de preoţii români din America şi Canada. Atunci am avut şi o rubrica la portalul „Ziarişti Online", numită chiar „Răstignirile lui Modorcea". Se poate verifica. Şi acest evreu din Indiana era copleşit de obiecte, de case, de pădurea pe care o avea, era

Scanned with CamScanner

îndrăgostit de averea lui, făcea trup cu ea (nu avea nici o treabă cu mântuirea, cu credinţa), dar era obsedat de o invenţie care să-l facă să-şi ia averea în mormânt.

Probabil că Zamfir e înzestrat cu puteri supraomeneşti, are o capacitate formidabilă de a putea crea, de a fi creator în contextul acestei agresiuni a materiei. El trăieşte ca personajul din piesa lui Eugène Ionesco **Noul locatar**. E îngropat în obiecte. Nu există imagine mai bună pentru a-i defini existenţa cotidiană. Şi o face cu o neţărmurită dragoste, e îndrăgostit de obiecte, mai ales dacă sunt şi sfinte, precum pocrovăţul. Dar ce, pianul nu e sfânt? Sau fotoliul electric pe care stă acum? Nu mai zic de Melinda, Ulise şi ceata lor, mereu flămândă, cărora de dimineaţă până seară le tot dă să mănânce, iar câinii sunt ca animalele reduse, ar mânca imens, *hic et nunc*, fiindcă nu sunt sigure dacă mâine vor mai ava ce mânca. Dar tata Zamfir e la datorie, le dă şi mâine, şi poimâine, e milos cu toată maidanimea, cât o ţine lumea!

Ceea ce pentru mine pare un calvar, o risipă de timp, timp de aur, să fii creator, să fii artist, şi să ai pe cap asemenea bătăi!, pentru el este ceva firesc. E sucul propriu. Şi nu pot să-l judec. Nu are rost. Trebuie să-l accepţi pe un astfel de om aşa cum e, să-l laşi să trăiască în propria-i osânză. Apoi mă gândesc că n-aş avea nici un succes să încerc să-l scot din acest ritual! Până la un punct, şi mie îmi place. O, dacă l-aţi cunoaşte pe Alin, motanul fioros, cu dinţii de şacal, dar care se alintă, are o comportare ca de fată mare, te zgârie din dragoste! E imens de iubitor! Ca şi Floricel, căţelul maroniu, care are un fel de a se lipi de tine extraordinar. Dacă te vede ocupat, se aşează lângă tine şi stă cuminte la locul lui. Dar e suficient să-i faci cu ochiul, să-i spui să se apropie, că imediat se lipeşte de tine, îţi sare în braţe, să-ţi simtă căldura. Sunt foarte educaţi. Sunt nişte minuni de câini, dar când apar toţi, mor! Înţeleg să ai doi-trei, hai, patru, nu 40! E nebunie. Bun, eu nu fac morală aici. E treaba stăpânului. Nu e rostul meu să-i dau sfaturi sau soluţii de viaţă. Eu trebuie doar să constat.

Constat, de pildă, că Zamfir nu are computer, nici nu vrea să audă de aşa ceva, consideră această invenţie umană o drăcie. Dar este şi o minune. Ca orice invenţie, are şi o parte negativă, şi una pozitivă. Eu mă folosesc de partea pozitivă. Îmi scriu cărţile la computer. Şi tot cu ajutorul lui le scot. E imposibil azi să mai faci editare fără computer. Trăim în civilizaţia imaginii. Pe care Zamfir o refuză. I-am spus, de ce nu merge în turnee cu roaba şi se foloseşte de avion sau de un automobil elegant, de ultimă oră? Plus că prin computer ar fi putut să-şi controleze şi afacerile. Deci această constatare, că are de toate, dar nu are computer, nu este o critică. Ceea ce pentru mine constituie un obiect esenţial, pentru el este nul sau aproape nul, fiindcă tot îşi scoate textele sau partiturile pe computer. Însă o face cu amatorii, neprofesionist. OK. Asta e. Eu caut să fiu cât mai obiectiv, să fac un inventar al vieţii lui, nu e treaba mea să spun că aş fi ţinut cartea X în bibliotecă, iar pe Y aş fi lepădat-o! Pe el îl defineşte faptul că are 40 de câini şi 7 maşini! Sau că avea. E o mare diferenţă între Capricorn şi Berbec, nu?! Eu am scris o carte, un roman, **Minotaurul newyorkez**, în care am arătat cum dau cu cornul în direcţia libertăţii, cum lupt să scap de materie, de această dependenţă înrobitoare pentru om. Dependenţa aceasta este satanică. Dumnezeu când ne-a dat trup, ni l-a dat automat şi pe

Scanned with CamScanner

Satana. Dacă scapi de trup, scapi de Satana şi te apropii de Dumnezeu, devii duh, devii spirit.

Deci, aşa cum am mai spus, pe Zamfir îl defineşte acest verb, *a avea*. De aici vine şi cuvântul *avere*. El a făcut cu naiul lui avere şi se consideră chiar miliardar. Se mai consideră, deşi este falit. De fapt, a fost şi este miliardar pe hârtie, dar în realitate a fost şi este falit. A acceptat titlul din vol. 2 aflat în pregătire, **Milionarul falit**. Da, dar m-a corectat. A spus să schimb „milionarul", cu „miliardarul". Că aşa ar fi corect. Acum, dar mâine? Poate va spune „bilionarul". E posibil, why not?!

*

Asta se întâmplă fiindcă lipseşte un termen al ecuaţiei. După cum discutam şi cu un fizician pe care l-am cunoscut la Festivalul „Enescu", la baza umanismului stă matematica. Aşa gândea lucrurile un Kant, care punea la baza gândirii estetice logica matematică! Şi de la Pitagora până la Einstein şi Hawking, aşa stau lucrurile. La greci cel puţin, la pitagoreici, dar şi la gnostici, era de neconceput ca un filosof să nu cunoască matematică. Grecii au impus această ecuaţie, această triadă: *matematica - filosofia - arta*. Ba stima pentru prima parte a ecuaţiei era aşa de mare încât Platon, în **Respublica** sa, a eliminat arta din Cetatea ideală, ca sursă de păcate, ca izvor al viciilor. Aşa şi este, fiindcă arta, fără logică matematică, duce la vulgaritate, la degradarea virtuţii, calitatea superioară a umanităţii, după ierarhia lui Aristotel. Care, în **Etica** sa, defineşte Virtutea drept o *„activitate raţională a sufletului"*. Aşa au gândit lucrurile şi şcolile moderne ale filosofiei, cum au fost clasicismul german, cel englez şi cel francez. Unde ajungi dacă îl citeşti numai pe Ocultistul medieval şi îi ignori pe Avicena, pe Descartes sau pe Francis Bacon?

Aşadar, dacă lipseşte un termen al ecuaţiei, balanţa se clatină. Şi ce fantastic este cartezianismul artei, caracterizat prin metodă, ordine şi rigoare! Zamfir a făcut o ierarhie a valorilor după numărul de discuri vândute, şi a rezultat, după calculele sale, că se află pe locul 2, după Michael Jackson. Şi eu am luat această informaţie de bună, fiindcă nu se poate verifica, nu există acest top pe nici un site, în nici o revistă. Şi nu numai că am pus-o în cartea de faţă, dar am scris şi un articol pentru presă, punctând clar diferenţa dintre artă şi sport (vezi **Unde este locul 2?**). Zamfir era aproape înfuriat, spunându-mi că el nu acceptă să fie pe locul 2, să fie comparat cu repetenta Halep, căreia Ţiriac i-a dat un Porsche-Mercedes, iar pe el, pe Zamfir, l-a refuzat! Apoi nu se ştie clar dacă nu Michael Jackson e după el, fiindcă există o conspiraţie mondială împotriva lui, a lui Zamfir, care l-a scos din toate clasamentele, fiindcă un român nu poate să fie în fruntea unui clasament ocupat numai de sataniști, ca Michael Jackson, Elvis Presley sau Beatles!

De ce e o dezonoare să fie într-o astfel de ierarhie, nu ştiu. Aici e o problemă de puncte, de discuri vândute, deci nu e vorba de calitatea şi natura muzicii pe care o cântă aceşti artişti şi Zamfir. Cine nu face diferenţa între muzica lui Elvis Presley şi muzica lui Zamfir? Nu vorbesc de profesionişti, dar cred că nici un amator de pe lume nu încurcă borcanele.

Scanned with CamScanner

Nu uit momentul când, acum vreo zece ani, m-am întâlnit cu Zamfir şi mi-a spus entuziasmat că a fost nominalizat la Premiul Nobel pentru muzică, că a ieşit pe locul întâi, înaintea lui Wagner şi Beethoven! Eu nu m-am bucurat, fiindcă nu văd nici o legătură între aceşti trei compozitori, aflaţi pe pârtii total diferite. Dar era cică un clasament al Academiei suedeze, însă nu a luat primul fiindcă juraţii nu au fost în stare să numească 5 piese ale celui preferat de ei, Zamfir. Şi l-au coborât pe locul 2. Trebuia, deci, să ia Premiul Nobel, bine ar fi fost să-l ia cu **Missa Păcii**, iar acum a ajuns înaintea lui Michael Jackson la vânzări. Ce s-o fi întâmplat în acest interval de trei luni, de când mi-a spus că e pe locul doi?

Am admirat la Gheorghe Zamfir o calitate cu adevărat mare, salvatoare, vindecătoare, umorul. Dar în momentul când îşi va pierde umorul, îşi va pierde şi locul doi, şi locul 22, va cădea precum un înger damnat!

Aşadar, refuză categoric să fie apropiat de Satana, deşi îl slujeşte pe toate căile. De la felul cum se îmbracă, în haină lungă de blană, dar nu ca un taraboste dac, fiindcă nu e vorba de un cojoc, şi până la casa din Cobia, totul respiră la el puternic această nevoie de *a avea*. Îi place să ducă o viaţă de lux, cui nu-i place?!, după modelul lui Fănică Luca, maestrul său, care în plin stalinism avea o vilă, trăia ca boierul, cu servitori la scară, deşi nici nu ştia să scrie, era ţigan (abia când a devenit profesor la Liceu, graţie lui Gheorghiu-Dej, a învăţat literele ca să scrie numele elevilor pe care îi avea!), dar Zamfir l-a depăşit cu mult, aşa cum i-a prezis maestrul, adulat de elev, care îl considera un iniţiat, un guru!, iar Zamfir a trăit în sfere înalte şi, normal, i se pare că, nemaiavând, e ceva nedrept, că e o „conspiraţie mondială" ca el să nu mai fie în topul Forbes! Sigur, e o mare diferenţă între un mafiot autentic şi un imitator.

Am călătorit odată cu un individ care la fiecare biserică pe care o vedea se închina, o dată, de două ori, îşi făcea o mie de cruci, iute, repede. Şi n-am să-i uit mâna, era plină de ghiuluri, numai inele de aur şi diamante, se închina ca să-i vadă lumea aurul de pe mâini.

El contrazicea flagrant porunca lui Iisus, care spunea să ne rugăm, să spunem **Tatăl Nostru**, în chilie, nu pe la colţuri de stradă sau pe stadioane, să ne arătăm lumii cât suntem de credincioşi! Poate de aceea un Eminescu, Blaga sau Eliade nu au fost văzuţi închinându-se. Cine nu ştie de mafiotul care se închină, e bisericos foarte, familist foarte, dar care, cum dă colţul străzii, vâră cuţitul în primul om care i se pare că are o geantă burduşită cu bancnote!

Dacă Zamfir fuge pe la nunţi şi botezuri, ce înseamnă, că nu are ce mânca? Are o pensie de merit de la Uniune (mi-a spus Nicoleta, nu el, care susţine şi acum că nu e membru al Uniunii Compozitorilor!), dar nu-i ajunge câte guri are de întreţinut. E dreptul lui să-şi dorească ceea ce noi nu ne dorim. De aceea, nu-l mai întreb nimic, fiindcă îl iubesc la nebunie. Şi cine iubeşte şi nu lasă, îl ia pe cel iubit aşa cum este, nu-l critică. Dar eu sunt critic. Am făcut greşeala să stau la masă cu cel pe care îl critic. Am încălcat legea nescrisă a criticii, învăţată de la Călinescu. Da, dar am crezut că Zamfir m-a înţeles, că a înţeles de ce am făcut acest compromis, fiindcă m-a invitat public să scriu o carte despre el şi a promis că îmi dă tot concursul să o scriu. Şi aşa am stabilit o relaţie superioară, pe bază de prietenie. De aceea, ori de câte ori Nicoleta mă

Scanned with CamScanner

întreba care e pretenţia mea bănească, am răspuns că nici una, va exista o discuţie doar cu editura, problema dreptului de autor, care nu prea mai e respectată în România. Însă mi-am asumat total această nebunie, să fac o carte despre Gheorghe Zamfir din plăcere.

Nu mi-am imaginat că intru într-un labirint ocult, cu tuneluri subpământene, cu zboruri intergalactice etc. A fost o probă de mare încercare şi pentru mine. Şi mai este! Mai este? Până când? De ce trebuie să fac eu aceste corecturi care sunt greşite? De ce trebuie să tai un citat în care Zamfir îşi arată rezervele faţă de creştinism? Sunt cele mai frumoase pagini din Autobiografie pe care le-am păstrat pentru vol. 2, **Vizionarul**, fiindcă există în ele două viziuni antologice pe tema milei creştine, a absurdităţii ei! Păi Eminescu nu critica organizarea strâmbă a bisericii? El nu s-a îndoit niciodată de Dumnezeu, dar a vorbit de opiumul bisericesc! Şi azi, averile bisericii sunt de ordin satanic, modul de a cuceri mila publică nu mai are nici un fundament christic. Au devenit preoţii, cu duiumul, oameni de afaceri, care stau mai mult în prăvălie decât la altar!

*

Asta nu înţeleg. De ce trebuie să rescriu, să refac o carte odată făcută? Nu mai suntem pe vremea dictaturii. A dispărut cenzura, nu? Ce-ar fi să-i cenzurez şi eu concertele, să-i spun să nu mai cânte la naiul soprano, să nu mai încheie cu **Ciocârlia** nici un concert, să elimine **Doina de jale**, căci nu suntem la mort, şi alte asemenea intruziuni absurde!? M-a ales să scriu o carte, gata, restul, dacă am acceptat, e treaba mea. Înainte de a mă alege, domnule, trebuia să-mi citeşti o carte, două, nouă, nu să mă judeci după un articol politic sau după cine ştie ce alte criterii extra-estetice. Aş putea şi eu să spun acum că se bagă unde nu-i fierbe oala. E excelent bucătar, dar la acest fel de mâncare nu se pricepe. E timpul, bate toaca, să se retragă într-o chilie, să creeze, să depăşească faza romantică în care se află de 55 de ani, mai ceva ca Eminescu când spune: „*Eu rămân ce-am fost: romantic*", şi o spune în apogeul creaţiei, la sfârşitul unui poem care începe cu strofa semnificativă:

Eu nu cred nici în Iehova
Nici în Buddha-Sakya-Muni,
Nici în viaţă, nici în moarte,
Nici în stingere ca unii.

Şi Zamfir poate să meargă mai departe, poate, sigur, are geniu, de la 70 de ani începe înţelepciunea, are talentul care să-l ducă dincolo de performanţele unui Ceaikovski, ca să iau tot un exemplu romantic, care are o operă vizuală, tot pe bază de melodie! Dar nu, el e preocupat că eu bag „şopârle", că oi fi turnător ca la „Şopârliţa", şi se ocupă de cenzurat paginile mele.

Ceea ce mă deranjează este faptul că nu are încredere în mine, nici măcar un sfert din încrederea pe care o am eu în el. *Încredere necondiţionată*. Nici nu mă apucam de muncă dacă nu aveam această încredere. Ea mi-a dat tărie şi forţa

Scanned with CamScanner

de a intra în labirint, cu orice risc. Dar el nu m-a înţeles. Nu are răbdare să cunoască toată cartea, să mă judece nu pe fragmente, ci integral.

Ciudat, dar din momentul când am terminat cartea, a devenit deodată suspicios, precaut! Nu m-a invitat nici la ultimele concerte avute în Bucureşti!! Nu mai vrea să facem o carte de dezvăluiri? Dezvăluirile sunt reciproce, nu au numai un singur sens. Însă îi trebuie un zbor înalt, să vadă foarte de sus fenomenul. Atunci va înţelege că toate paginile îi sunt favorabile, că îi justifică toate balansările, toate faldurile existenţei, că sunt ca un scut de apărare a esenţei. Este o carte de viziune, cartea de vizită a unui artist viu, nu mort. Ori dacă e viu, e ca argintul, se mişcă, are umbre, are greşeli, are reveniri, e ca învârtita folclorică.

Acum îi înţeleg pe criticii americani de ce nu scriu cărţi despre artiştii în viaţă. Preferă să scrie a o mie suta oară despre un Rembrandt decât despre un Michael Zansky, care e în viaţă, fiindcă Zansky e dificil, pune mereu probleme, se schimbă după cum îi merg treburile şi, când nu te aştepţi, o întoarce ca la Ploieşti. Lui îi lipseşte un termen al ecuaţiei şi mereu balanţa se clatină. Dar Rembradt nu-i zice nimic, stă cuminte la locul eternităţii sale. Altfel nici măcar marelui Peter Greenaway nu i-ar fi ieşit atât de minunat analizele sale filmice! Aici e cheia, e marele pariu, marea dificultate, să tratezi un contemporan ca pe un clasic. Un viu ca pe un mort. Să dăm, deci, ambalajul deoparte. Cui foloseşte un portret suprarealist sau unilateral, fără bază logică?

Zilele trecute m-am întâlnit cu fizicianul care mi-a cumpărat cartea **Istoria Festivalului Internaţional „George Enescu"** în seara zilei când am lansat-o la Sala Palatului, după concertul orchestrei din Liverpool. A dorit să ne vedem ca să-mi dea o cronică a lui despre carte. Dar ce fel de cronică? Matematică. O schiţă pe bază de figuri geometrice, prin care să-mi arate cum a văzut el cartea mea după ce a citit-o. Parcă era o schiţă făcută de Malevich. A văzut cartea ca un cerc, în mijlocul căruia se află Dumnezeu, apoi sub punctul central, încă trei puncte: Homer, Shakespeare, Michelangelo, iar dedesubtul lor apare un E la pătrat, adică Eminescu şi Enescu, şi alături un B la pătrat, Bach şi Brâncuşi. Şi tot aşa, punctele de sub Dumnezeu sunt ocupate numai de genii. Mai apar numele lui Dante, Newton, Joyce, Goethe, Talleyrand, Blaga. Apoi tot acest cerc, numit Cercul fericiţilor, l-a introdus într-un chenar, pe care l-a numit Pătratul aplaudacilor sau al melomacilor, care înconjoară Cercul fericiţilor, iar dincolo de acest pătrat, ce reprezintă ideea de „cap pătrat", e zona numită Chaos, un fel de Kali Yuga, în care intră alde Holender et co. Aşa a văzut el cartea mea. Alte amănunte sunt cu totul savante, cum ar fi plasarea filosofilor muzicii în „globul conştiinţei / sfera cunoaşterilor / raza tangentă", iar matematica e prezentă prin *linie*, *unghi* şi *pătrat*, în triada „unghiuri de viaţă / pătratul mărginirii / limite drepte", de unde rezultă alte explicaţii pitoreşti. Cu un cuvânt, farmecul estetic al acestei cronici este dat tocmai de gândirea logică.

Eu visez ca Zamfir să-mi spună nu că mi-a citit vreo carte, ci că lucrează la o operă care să rivalizeze cu **Lacul lebedelor** sau cu **Oedipe**-ul enescian! Toate sunt fleacuri, bagatele, secundare, neimportante, faţă de un astfel de proiect, de monument dat muzicii, culturii universale!

Scanned with CamScanner

E un om foarte delicat. Îl afectează orice observaţie exterioară cu privire la el. Degeaba îi lauzi interiorul, îi admiri geniul, dacă nu-i admiri şi pălăria de fetru sau papagalii. Şi nu merg mai departe. Fiindcă aici, în această carte, în acest prim volum, cum l-am conceput eu, nu am dezvăluit decât 25 la sută din personaj, întrucât este un volum dedicat Artistului, Muzicianului, muzicii în general, restul de 75 la sută l-am rezervat pentru viitoarele două volume, dacă mai apuc să le scriu. Păi dacă acum îmi rafistolează textul, la observaţii evidente, precum averea care s-a dus, care abia mai este, care nu va mai fi, ce se va întâmpla când va citi capitolele **Bârfa, Artistul şi Omul** sau **Don Quijote de Gaia**? Brrr! Mă cutremur. Dar vorba poetului, „*nu de moarte mă cutremur, ci de veşnicia ei*".

E marele lui test această oglindă în care să se poată reflecta în voie! Ce şansă, să ai o atare oglindă catoptrică încă din viaţă, să-ţi cunoşti locul în istorie! Şi să nu fii asemenea Cruellei de Vil, care întreabă: „*Oglindă, oglinjoară, cine e cea mai frumoasă din ţară?*". Sau precum Richard al II-lea, care, după ce s-a văzut în oglindă, a spart-o în mii de cioburi, strigând: „*Oglindă mincinoasă!*" Adică nu-l reflecta cum ar fi vrut? Biata oglindă, ce vină avea ea? Ea spunea adevărul. Îşi făcea datoria. De fapt, el se schimbase. Adică nu mai era rege, i se luase coroana, iar oglinda îl arăta ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Adică oglinda nu-i reflecta şi interiorul, total schimbat, răvăşit, mutilat! Ce frumoase sensuri a scos Shakespeare dintr-un fapt istoric! Ce înseamnă metafora inspirată aplicată realităţii!

Să ai o asemenea oglindă şi să nu o preţuieşti, să nu ştii să te uiţi în ea!! Nu merită s-o ai!

*

Dar sunt calm. Din capul locului, încă de când am pus primul rând pe hârtie, că Zamfir este din plămada lui Iisus, am ştiut că o să ajungem aici. De când am văzut că nu are nici o editură, că nu vrea să facem nici un contract. Ce, Iisus şi-a publicat pildele şi parabolele? Ce se alegea de ele dacă n-ar fi fost Apostolii? Mulţumim lui Dumnezeu că ni l-a dat pe Fiul său, dar Apostolii, bieţii de ei, nişte scribi martiri, au întemeiat Noul Testament, fără de care credinţa ar fi fost vax. Aşa că am început să trec puntea, să văd şi eu cum a procedat el acolo, la odioşii aceia de occidentali, care l-au prăduit ca în codru! Dar imediat am început să recunosc stilul neaoş, dâmboviţean, al cacealmalei, al vorbelor de amăgire, al promisiunilor deşarte, cunoşteam bine realitatea, nu mi-am mai făcut iluzii în această direcţie practică şi mi-am văzut de treabă, de magia scrisului, de munca întru descoperirea personajului dincolo de aparenţe. Evident, Artistul este cu mult mai interesant decât Omul. Artistul te vrăjeşte, omul te poate decepţiona. Ar fi fost mai bine, uneori, să nu-l cunosc, dar nu se putea. Trebuia să fac acest compromis. Am mai avut experienţa cu omul la filmul **Oglinda şi masca**, am arătat în ce împrejurare şi cum s-a desfăşurat povestea. OK. Cunoşteam şi obiectul, şi subiectul. Dar până unde puteam merge, până unde se poate afla adevărul? Recunosc că Zamfir mi s-a părut un cu totul alt om. Nu un învins, dar ca un leu rănit care s-a retras să-şi lingă rănile. Şi

Scanned with CamScanner

chiar aşa a fost. La început mi s-a dezvăluit aproape cu elan, vorba ceea, popa şi-a ridicat sutana, dar încet-încet, văzând ataşamentul meu total, neumbrit de nici un calcul meschin, cât şi radicalismul meu, probabil, a lăsat-o mai moale, a început să şovăie, să se ascundă, să mintă chiar, să-mi ascundă lucruri evidente, pe care le găseam pe Internet, deşi din capul locului stabilisem că fac o carte de dezvăluiri, de destăinuiri. O spovedanie a răstignirilor sale. El mereu şi-a creat o aură de mister. Nu ca Nicolaescu însă, care a lucrat la propriile enigme, pe latura poliţistă. Zamfir e mai rafinat, are mai mult talent decât Sergiu, merge pe etajele superioare ale învăluirilor... Însă eu sunt capabil să mă vâr în aceste capcane, să le dezleg misterul... am experienţă cu atâtea personalităţi, începând cu cel mai spectaculos personaj pe care l-am cunoscut, D.I. Suchianu, marele showman, de care Pan-Z nici n-a auzit! Ei da, Suchianu zis Domnul Cinema mi s-a dat cu totul. La fel, Vlaicu Ionescu, Şerban Cioculescu, Jean Georgescu, Constantin Antonovici, Gopo, Iosif Sava, Capoianu, Zansky, Stux, Costinescu, Culic, Sergiu Nicolaescu şi mulţi, mulţi alţii. Însă Zamfir nu m-a mai lăsat. Era însă prea târziu. Esenţa o prinsesem, o ştiam, o aflasem. Nu mai contau câteva amănunte în plus sau în minus.

Categoric, îl iubesc. Însă el mă iubeşte oare? E reciprocă dragostea? Sigur, eu nu am nevoie de atâta iubire precum are el, ci de respect pentru munca mea. Am rezervă destulă în iubire. Încă nu am întâlnit nici un viteaz care să se plece în faţa sincerităţii mele. O faci pe viteazul, monşer, dar dai bir cu fugiţii când ridic poala popii. Îi demasc pe vitezişti şi nu le convine. Cartea asta e marele lui test în eternitate pe care, din păcate, nu l-a trecut decât parţial!

M-am înşelat când am crezut că Zamfir îşi poate asuma condiţia tragică a omului, fiindcă nu ştie, nu acceptă că este o fiinţă tragică.

Sigur, privit ca personaj, ca şi caricatura lui Don Quijote, uneori mă amuză, alteori mi se face milă, e un om chinuit, clar, Dumnezeu i-a dat şi divinitate, dar şi multă deşertăciune, de la Îngerul damnat.

Un om care îşi cară pianul prin toată Europa, apoi are aventura cu Scârbu, îl salvează şi îl ţine de mobilă în casă, dar zice că nu-l slujeşte pe Mamona, e cu totul şi cu totul de admirat, merită iubit! Ca în vorba Apostolului Pavel, care ne spune că degeaba am vorbi în grai îngeresc, dar dacă nu avem dragoste... sigur, dragoste şi umor. Unii au ajuns să aibă doar umor şi amor. Tot e ceva. Dar să-ţi lipsească dragostea curată, e rău, ajungem şi noi să fim bolnavi de *panzamfinită*. Numai că bolnavul nu ştie. Sau nu vrea să ştie. Un om care se visează stând ca un paşă în vârful unui obelisc, ca în povestea lui Ţepeş cu parii în noada duşmanilor pe care îi răstignea, care visează că o să facă o altfel de biserică a neamului, care vrea să ridice în curte o cruce de 42 metri, cu 15 troiţe în jur, când nu are nici bani să-şi plătească gazele sau lumina, o, ce frumuseţe cumplită! Dar bolnavul nu ştie. Se crede nemuritor.

Bine i-am zis, *Răstignit pe crucea iluziilor deşarte*! Gopo îşi răstignise Omuleţul său fără sex pe o cruce de peliculă. Fiecare cu crucea lui!

Dar e dezarmant de sincer! E iubitor. E lipicios. Are o mare milă de lume. Are bunătate la infinit. Nu, nu e fariseu, degeaba îmi spunea un fost coleg de-al lui de la Liceul de muzică, tot un suflător, să scriu o carte cu titlul FARISEUL GHEORGHE ZAMFIR, nu, nu are dreptate, ar fi nedreaptă, dimpotrivă, el este

Scanned with CamScanner

un mare luptător, un personaj tragic, mereu răstignit, fiindcă trăieşte un mare complex, faptul că e neînţeles, complex care intră în sfera marii anxietăţi de care suferă. Nimic grav, faţă de bolile care i-au îngropat pe marii artişti, atinşi de schizofrenie, de orbire, surzenie sau lues. Diagnosticul meu este: *personalitate multiplă*. E o boală frumoasă. Trebuie să o laşi să se manifeste ca atare. Eu am numit-o *panzamfinita*, asta e boala, o sete de infinit. În realitate, un om nu poate trăi la infinit, dar în fantezie, da, în iluzie, oho, din iluzie în iluzie, tot universul este ca o varză uriaşă, iar foile ei sunt infinitatea iluziilor din care e alcătuită.

27 ianuarie

Din nou la Pan-Z acasă. O primire entuziastă din partea minunaţilor căţelandri, încă de la poartă. Şi Ulise a învăţat să mă privească drept în ochi. A apărut şi Lică. Celebrul Lică Sămădău, şi Alin, o, iubitul meu Alin, de parcă mă aşteptau de când mama i-a făcut! Eu nu aveam nimic pentru ei, am venit cu mâna goală, dar „tata" e cel care decide ce să mâncaţi! Zamfir era în camera lui. Mă aşteptam să fie în salonul cel mare, pe obelisc, cântând la pian. Dar era culcat, spunea că nu se simte bine, îl doare spatele, trebuie să stea cât mai des întins. M-a întrebat dacă am citit ce a corectat. I-am spus, ce am scris mai sus. Şi multe altele, cum ar fi povestea cu evreii pe care iar îi trage de urechi. *„Dar ce vină am eu dacă cei care m-au escrocat sunt evrei? Dacă n-o spun acum, în cartea asta, unde s-o spun, când s-o spun, nu trebuie să se afle, să ştie lumea prin ce-am trecut? Nu pot duce numai eu crucea asta!"*

Da, aşa e. Dar din două-trei cazuri, nu putem arunca anatema asupra ovreimii în ansamblu. Păcat că nu v-aţi descurcat, că nu aţi avut noroc, fiindcă sunt şi evrei cu care aţi fi putut să vă înţelegeţi, să colaboraţi cu rezultate reciproc avantajoase, zic. Iubim ortodoxia, suntem creştini, avem o admiraţie imensă pentru tot ceea ce este autentic românesc, dar Homo Olteniensis nu ne-a lăsat o Biblie, ne-au lăsat-o evreii. Nu vă gândiţi că tot creştinismul este o emanaţie iudaică, faptul că Biblia e creaţia evreilor, că ea e temelia rugăciunilor noastre, litera de lege a creştinismului? Păi şi eu am spus nu o dată, zice Zamfir, că nu-i amestec pe evreii biblici cu scursurile, cu jidanii alteraţi de azi!

27-28 ianuarie

Cea mai mare dovadă că Zamfir este un ales al lui Dumnezeu, ca şi Enescu, este faptul că are puterea de a se corecta, de a se îndrepta. Acest fapt se datorează capacităţii sale de autodidact, care s-a manifestat după de a făcut studiile din ţară, de la care nu s-a ales decât cu cunoştinţe muzicale, în rest, personalitatea sa însetată de cunoaştere, de absolut, nu a fost satisfăcută decât în contact cu cultura occidentală şi în special cu ocultismul, cunoştinţe pe care le-a dobândit învăţând singur. Şi Eminescu a fost autodidact, nu l-au mulţumit cursurile pe care le-a frecventat la Viena şi Berlin, a preferat biblioteca, anticariatele, comori fără fund. Evident, şcoala te poate orienta, dar adevăratul studiu aprofundat se face numai de unul singur. Şcoala nu poate suplini biblioteca, iar biblioteca este mama şcolii. Zamfir este un studios, un pasionat de carte. A luptat să recupereze tot ce nu i-a dat învăţământul românesc, aşa cum se putea face el într-un mediu ostil libertăţii, informaţiei libere. Asimilările sale au

Scanned with CamScanner

fost dezordonate, din toate domeniile, după cum se vede şi din biblioteca sa, dar realizate în stilul care îl caracterizează, până în pânzele albe! Trăirismul muzicianului şi-a spus cuvântul şi asupra misticului, asupra intelectualului în general. Aşa a ajuns să studieze yoga, să se creadă guru, taumaturg, înzestrat cu puteri paranormale şi alte minuni pe care le-am tot prezentat în această carte. Datorită acestui talent de autodidact, e foarte deschis la ceea ce i se spune. De pildă, când i-am vorbit despre cărţile pe care le-am citit sau recitit la Mănăstirea Buciumeni, vorbindu-i entuziast despre unele dintre ele, pomenindu-i mai ales de Pavel Florenski şi Serafim Rose, dar şi de alte cărţi care arată că ocultismul provine de la diavol, care încearcă să pună astfel, pe căi misterioase, stăpânire pe cei slabi de înger, a fost foarte atent şi acum, când ne-am reîntâlnit, avea să-mi facă o surpriză de proporţii, mi-a arătat o carte pe care o studia, era plină de sublinieri: e vorba de cartea Părintelui Rodion, **Oameni şi demoni**, (Ed. Egumeniţa, an neprecizat), despre care am pomenit în cap. **Întoarcerea din rai**.

Mi-a arătat-o, răsfoind-o, era marcată de însemnările sale şi mi-a spus: *„Iată dovada că nu sunt vândut Satanei, cum spun unii, eu sunt ortodox, eu cred că ortodoxia noastră e superioară ocultismului, fiindcă toţi marii lor profeţi indieni au fost hrăniţi de Satana. Însuşi Buddha a cunoscut influenţa diavolului...."*

Şi mi-a dat să citesc această carte. O citisem la Mănăstire, dar m-am uitat pe sublinierile făcute de Zamfir şi am descoperit că este subliniat mai ales cuvântul *trufie*, fiindcă Satana s-a născut din trufie. El a fost iniţial înger, arhanghel, ca toţi îngerii superiori ai lui Dumnezeu, dar apoi, aşa cum am discutat şi cu maica Nectaria, fapt precizat mai sus, acest arhanghel superior a căzut în păcatul trufiei, al prea plinului de sine, al gonflării, şi atunci *s-a încuibat în el nelegiuirea*, după cum spune profetul Iezechiel, purtătorul de duh, şi din mesager, din sol (= înger) al Domnului, a devenit înger amăgitor, adică diavol. E un înger căzut. Şi Iisus Hristos spune: *„Am văzut pe Satana ca un fulger căzând din cer"*. Aşadar, diavolul s-a făcut pe sine diavol. El a ales această cale. E o opţiune personală. Iar Satana, ca să nu fie singur, i-a influenţat şi pe alţi îngeri, care s-au îmbolnăvit de acelaşi păcat capital: *„O patimă esenţială a lor este trufia; ei sunt prea plini de o nemaipomenită şi năroadă vanitate"*.

Sunt descrise în această carte formele duhurilor necurate, locul unde sălăşluiesc ele, cum acţionează asupra oamenilor, care este esenţa idolatriei, de ce demonii au nevoie de jertfe, de ce duhurile nu pot fi văzute decât de oamenii neprihăniţi, cum se influenţează reciproc oamenii şi demonii sau de ce Dumnezeu îngăduie existenţa acestor duhuri necurate. Dacă Dumnezeu este Atotputernic, de ce nu le distruge? Fiindcă are nevoie de ele să-i încerce pe oameni, să le încerce credinţa, aşa cum a făcut în cazul lui Iov, povestit în **Cartea lui Iov**. Ioan Gură de Aur a formulat cu exactitate motivele pentru care Dumnezeu îngăduie existenţa diavolului şi nu-l împiedică să ne atace cu ispitele sale. Pentru ca omul să se cunoască pe sine, să se lupte cu tentaţiile din el şi din afară, să meargă pe calea smereniei, să-i arate diavolului că rezistă ispitelor sale, că e depărtat cu totul de influenţa lui, în fine, pentru ca omul să fie conştient de

Scanned with CamScanner

valoarea lui, de comorile pe care i le-a dat Dumnezeu, fiindcă diavolul este neputincios în faţa celui care se află *„pe treapta cea mai de sus a neprihănirii"*.

La urma urmei, Dumnezeu se foloseşte de diavol ca să ne ispitească. Şi există chiar în rugăciunea **Tatăl Nostru** acest verset: *„Şi nu ne duce pre noi în ispită"*. Păi cum, Dumnezeu ne poate duce în ispită, El, nu diavolul? Iată că Hristos, în rugăciunea lui, rugăciune de temelie a creştinismului, ne învaţă adevărul, că şi Dumnezeu ne ispiteşte.

Sigur, până la un punct toate informaţiile despre demoni sunt poveşti adevărate, dar forţa cărţii stă în pasajele unde Părintele Rodion vorbeşte despre istoria apariţiei duhurilor necurate şi a ocultismului, cu sfera cea mai răspândită, magia. Cine a inventat magia şi astrologia? Tot duhurile necurate. La fel este explicată şi taina OZN-urilor. Şi a fenomenelor paranormale. Ştiinţele oculte au izvorul în omul păcătos, asupra căruia lucrează în voie Satana, cum a lucrat asupra Evei, iar omul s-a trezit izgonit din rai. În loc să fie ca Dumnezeu, s-a descoperit gol! Demonii, care au aparţinut ierarhiilor îngereşti, sunt iniţiaţi într-o oarecare măsură asupra tainelor existenţei. Prin ele, încearcă să-l supună pe om, atrăgându-l în mrejele lor, înzestrându-i pe unii oameni cu puteri supranaturale. Cei care posedă aceste cunoştinţe magice, tainice, devin robi ai demonilor şi încearcă să-i supună şi pe alţi oameni. În virtutea naturii lor, demonii nu pot crea nimic, sunt doar forţe destructive.

Dumnezeu şi-a dat seama imediat de acest mecanism, dovadă că încă de la început, aşa cum spune **Cartea Facerii**, El *„s-a căit că l-a făcut pe om pe pământ"*. Acest lucru s-a întâmplat pentru că omul păcătos, folosindu-se de darurile magice date de demoni, s-a îndepărtat de Dumnezeu şi a creat lumea lui Antichrist. Astrologia, magia, vrăjitoria au făcut numai rău, au dat istoria înapoi, au distrus tot ce a creat omul bun. Şi lucrurile capătă crezământ major când Părintele Rodion introduce în discuţie celălalt termen al studiului său, opoziţia, biserica, credinţa, mântuirea. Comparaţiile sunt puternice şi zdrobitoare în favoarea ortodoxiei. O religie este aşa şi nu altfel după cum îi sunt slujitorii. Marii guru sunt iubitori de slavă, părinţii duhovniceşti sunt iubitori de smerenie. Primii sunt iubitori de daruri, ceilalţi de nevoinţe, de sărăcie. Primii sunt plini de patimi, se cred supraoameni, duhovnicii ortodocşi se cred robi ai lui Hristos, având-l pe Dumnezeu în inimă.

Sigur, există doar un singur amendament, de unde ştie Părintele Rodion cine este Dumnezeu, Dumnezeu cel adevărat, Absolutul, nu Dumnezeu care se slujeşte de Satana ca să dovedească cât de netrebnic şi neputincios este omul? Dacă Dumnezeu estre infinit, de nepătruns, nu poţi să-l cunoşti, să vorbeşti în numele Absolutului. Mulţi preoţi predică de parcă s-ar trage de şireturi cu Dumnezeu. Dar ei nu dovedesc prin nimic că Dumnezeu există, fiindcă trebuie să o dovedească prin trăirismul lor, nu prin averea lor! Biserica se bazează pe autoritatea unui Dumnezeu necunoscut. Oare acest Dumnezeu despre care ne vorbeşte Părintele Rodion, nu este Dumnezeul biblic, nu este Dumnezeul patristic, Dumnezeul Sfinţilor Părinţi? Deci e un Dumnezeu creat de om, prin texte scrise, considerate sfinte, precum **Psaltirea** şi **Filocalia**. Le acceptăm şi ne închinăm la ele ca la sfintele moaşte, fără să ne îndoim. Acceptăm opinia lui Eftimie Zigabenus că în **Psalmi** se află **Noul Testament**.

Scanned with CamScanner

Dar dacă ne îndoim? Imediat suntem bănuiţi de contact cu spiritele necurate, deşi suntem o fiinţă neprihănită. Dar poate nu de ajuns! E o logică fără capăt. Oricum, eu cred că Zigabenul et co au fost cărturari, ca şi mine. Şi fiindcă suntem trăitori creştini, am şi eu dreptul să-mi spun părerea şi să instituie o nouă înţelegere a lucrurilor.

Eu cred că după ce a făcut lumea, Dumnezeu a plecat să creeze alte lumi şi lumea noastră a lăsat-o în seama lui Lucifer, un arhanghel înţelept, şi a ierarhiilor sale. Dar Lucifer, plictisit să joace rolul cel greu al lui Dumnezeu cel bun, a vrut să fie el Dumnezeu, un altfel de Dumnezeu, şi din trufia asta s-a petrecut căderea lui şi instaurarea pe pământ a forţelor satanice, care s-au tot manifestat, învăţându-l pe om să facă tot felul de nenorociri, de la cele astronomice şi alchimice la răstignirea lui Iisus, la Holocaust şi la Statul islamic. Azi Lucifer e instaurat peste tot, terorismul e o ameninţare absolută, oricând şi oriunde se poate petrece o nenorocire. S-a instaurat posibilitatea apariţiei focarelor de teroare pretutindeni. Deci lumea de azi este lumea satanică. Un singur lucru uită sau nu ştie Satan, faptul că Dumnezeu e în noi. Când a plecat Dumnezeul cel Bun, cel Adevărat, şi-a lăsat partea adevăratului Eu în noi. Acesta a fost marele secret pe care nu i l-a dezvăluit lui Lucifer. Iar ce este bun în lume se realizează prin Dumnezeul din noi. Poate că Dumnezeul adevărat, creatorul lumii noastre, va reveni, peste mii de ani, să vadă ce s-a ales din opera lui. E adevărat, la un moment dat a avut o tresărire şi şi-a dat seama că lumea noastră e ameninţată cu pieirea, fiindcă Lucifer are numai forţă destructivă şi distrugerea ei va fi iminentă. De aceea l-a creat pe Iisus, l-a trimis să salveze lumea noastră, zic a „noastră", fiindcă nu mai era, nu mai este a lui Dumnezeu din momentul când Satan a ademenit-o pe Eva, a învăţat-o să încalce porunca fructului oprit şi mai ales din momentul când Cain l-a ucis pe fratele său, Abel, moment crucial de naştere a terorismului, cum arăt în **Mesalina**, unde fac o istorie a acestui fenomen cu rădăcini ebraice. Dar satanicii l-au răstignit pe Iisus, a rămas doar Opera lui, o operă spirituală, pe care diavolii nu prea ştiu cum s-a distrugă. Am rămas şi fără Dumnezeu, şi fără Iisus. Trebuie să ne descurcăm singuri. Cu Dumnezeu din noi. cu Absolutul din noi. O, ce putere ne dă, uriaşă! Dar dacă nu ştim, cădem în mrejele Satanei. E posibil ca Dumnezeu să revină în lumea noastră, cum am spus. Dar poate va veni prea târziu, când Lucifer deja a distrus-o, când Omul, opera supremă a lui Dumnezeu, a devenit fiară, s-a destrămat cu totul. De aceea, oamenii cu partea lui Dumnezeu din ei, oamenii buni, caută alte lumi, îl caută pe Dumnezeu cel adevărat acolo unde bănuiesc că ar putea fi, că ar fi creat alte lumi asemănătoare cu cea de pe pământ. Şi dacă sunt asemănătoare, înseamnă că nu ne-a uitat, înseamnă că-l iubeşte pe om. Şi va avea grijă de creaţia sa.

Aşadar, am rămas singuri în lumea lui Dumnezeu. Biserica este creată ca un suport al Dumnezeului din noi. Aceasta trebuie să înţeleagă ea şi să se lepede de slujitorii dedaţi averilor Satanei. Tot ce face ea, toată Dogmatica ei, trebuie să fie ca un zid de apărare a Dumnezeului din noi împotriva agresiunii nemiloase a lui Satan.

Aşa se explică şi muzica satanică despre care vorbeşte Gheorghe Zamfir şi pe care o consideră o ameninţare la adresa Omului, a Păcii, a Libertăţii, a

Scanned with CamScanner

distrugerii Sunetului Primordial. Ne aflăm azi între apărarea Dumnezeului din noi şi Luciferizarea lumii, între Sunetul Primordial şi Răstignire.

Evident, ortodoxia nu este aşa de spectaculoasă şi misterioasă ca doctrina yoga, ca ocultismul în general, ca magia, ca zodiacul, ca alchimia, ca masoneria, ca legendele Graal-ului etc., dar are o natură umană, e mai apropiată de sufletul omului, e mai adecvată însuşirilor sale naturale, în primul rând că are Măsură, o măsură dată de o doză foarte înaltă de raţiune, îmbinată cu o doză de mister. De aceea, cred că în Gheorghe Zamfir aluatul bun a răzbit. E la o vârstă când adevărul apare din sita existenţei, care cerne mereu. După 70 de ani, începe adevăratul drum spre luminarea totală a minţii. Dumnezeul din noi lucrează şi în el. Cu multă iuţire de sine.

28 ianuarie

Mă uit în biblioteca din camera rezervată mie în Casa cu Enigme. E ca o chilie, cu vederea spre pădure şi turlele bisericii Mănăstirii Sf. Nicolae. Văd Biblia. Am obiceiul ca în fiecare dimineaţă să deschid Biblia la întâmplare şi să văd pe ce pasaj îmi cad ochii. Îl citesc şi meditez, uneori îmi călăuzesc ziua după el. O deschid şi acum. Ochii îmi cad pe începutul cap. 66 din Isaia, pe acest pasaj: *„Aşa vorbeşte Domnul: «Cerul este scaunul Meu de domnie, şi pământul este aşternutul picioarelor mele! Ce casă aţi putea voi să-Mi zidiţi, şi ce loc Mi-aţi putea voi da ca locuinţă?»*".

Grea întrebare. Domnia lui Dumnezeu se vede cu ochiul liber, mai ales acum când natura are o cămaşă de nea, pe care omul nu i-ar putea-o da niciodată. El îi dă asperităţi, gropi, prăpăstii, pe care zăpada le acoperă. Dar atunci Lui, lui Dumnezeu, ce casă i-ar putea zidi? Şi în ce loc? I-au făcut oamenii temple, de la Ierusalim la New York, pe tot pământul, dar de toate s-a ales praful. Oamenii distrug casele lui Dumnezeu, nu le dau viaţă veşnică. Aşa fac acum teroriştii, am citi că au distrus cea mai veche biserică ortodoxă din Siria! Numai crime împotriva aşternutului lui Dumnezeu.

Şi România, care era Grădina Maicii Domnului, ce s-a ales din ea? Au masacrat-o, ticăloşi comunişti ca Băsescu au vândut-o la kilogram!

Na, ochii îmi cad pe o carte despre cel mai mare vânzător de ţară, cum n-a fost nici pe vremea fanarioţilor, **Adevărata faţă a lui Traian Băsescu** (Ed. Jurnalul Naţional, 2012) de Marius Oprea. E făcută ferfeniţă, de cât a citit-o Zamfir şi ai lui. Cumplită imagine a copertei, cu Băsescu ca un şobolan rânjind, cu dinţii mari, masacrând tot! Începând cu flota, acest monstru satanic a vândut tot! Băsescu a vândut toată România, a rupt-o-n mii de bucăţi, a destrămat-o!, cum spune Zamfir şi cum demonstrează şi acest autor, cu acces la anumite secrete şi care declară că nu a mai putut rezista ispitei adevărului şi a dorit să se spovedească, să-şi spună păsul, deşi, ca să se ferească de vreun eventual proces, îl şi perie pe monstru, ici-colo îi face un portret elogios, evident, ca injuria să fie mai drastică. Se foloseşte de acest procedeu literar, fapt pe care personajul respectiv nu-l merită. Nu facem literatură când e vorba de o canalie, de suferinţă, de crime morale. Degradarea lui ca om şi ca preşedinte este totală. Cumplit!

Scanned with CamScanner

Nu credeam că după Ceauşescu, după ce poporul român a trăit cu forţa o mutilare istorică, să apară în liberate, în democraţie, un individ mai scârbos decât el, o lighioană fără scrupule, care a distrus orice brumă de solidaritate. Asta ar fi acuza principală, dezunirea românilor. Nici un conducător din istoria României, nici în timpul robiei turceşti, nu a atins această performanţă, să dezbine o ţară, un popor, să distrugă orice sentiment naţional! Acest idiot, cum arată şi pe copertă, nu poate fi judecat, nici pedepsit de noi, de vreo lege, de vreo instanţă de pe pământ, fiindcă crimele lui nu sunt de tipul Auschwitz, să spunem. Îl condamnăm pe SS-istul cutare fiindcă a gazat 500 de mii de evrei, de pildă. Crimele lui Băsescu sunt naţionale, sunt sufleteşti, au lovit în esenţa românismului, în dreptul românilor de a fi cinstiţi, de a fi demni. El a instaurat hâhâiala şi rânjeala, cu un cuvânt, prosteala, care condamnă un popor întreg, fiindcă a fost părtaş la aceste crime. L-a instaurat pe Bulă la putere şi s-a molipsit de bulisme. Nu cu bulisme se conduce o ţară. Cei care l-au ales să-şi facă un control la cap şi să înţeleagă cauza răului: laşitatea şi prostia. România, se spunea, are preşedintele pe care îl merită.

Merita România, istoria ei, un asemenea monstru al idioţeniilor, al hâhâielilor şi rânjelilor, al vorbelor băute, care se schimbau de la o oră la alta, după cum se muta de la o cârciumă la alta? Merita România soarta ţărilor bananiere, distruse moral, lipsite de identitate, de demnitate? Merita România un lagăr de concentrare al prostiei, al umilinţei, al nevolniciei? Merita România, ţară cu o vechime milenară, să ajungă pe ultimul loc în lume, adică, dacă răsturnăm clasamentul, pe primul loc în ceea ce priveşte corupţia în UE!? Acest individ ne-a arătat cât de necuprins poate fi culoarul canaliei de pe uliţi, cum spune Eminescu. Cum de a suportat poporul român aceste mizerii, lăturile unui descreierat? Care a sfidat continuu ideea de ţară, de mamă, de familie, defilând cu homosexualii şi cu paraşuta lui Nuţi din Pleşcoi? Îşi vindea ţara, ca amanta să ajungă preşedinte, iar el prim ministru! La ce nivel de degradare a ajuns România, în timpul mandatelor acestui preşedinte ieşit din bolgiile infernului, întreabă-te, române, şi socoate! Poate înveţi ceva din lecţia asta neagră a istoriei!

Vineri, 29 ianuarie

Mi-a apărut semnalul la romanul MAHALAUA. Excelent. Ştiam. Aşa cum mi-au scos şi **Istoria**, cei de la Ed. Sfântul Ierarh Nicolae s-au dovedit oameni serioşi. Pesemne că îmbină plăcutul cu utilul, altarul cu tipăritul de cărţi. Nu a fost Dosoftei cel mai mare tipograf bisericesc? Lui Zamfir i-a plăcut **Istoria**. Şi atunci mi-a venit o idee, în noaptea trecută, când am dormit la el, iar a doua zi, adică ieri, joi dimineaţă, când ne aflam la micul dejun, i-am propus să scoatem la editura brăileană un exemplar de probă al cărţii SUNETUL PRIMORDIAL. Să apară aşa cum am gândit eu cartea, cum îl văd eu pe el în prima versiune a ei, ca să nu mai tot refacem şi rescriem, să tot completăm şi corectăm etc. El e viu, totul e în schimbare. Unduieşte, îşi caută încă locul. E bine să avem o prima materializare, ca o bornă, ca un reper, fiindcă altfel nu mai terminăm niciodată.

Şi eu, oricum, nu pot fi influenţat. N-am să modific fiindcă aşa vrea clientul. Care client? Eu mă ocup de *portretul ideal al unui artist*, nu de

Scanned with CamScanner

simbolul neseriozității la români, de aflători în treabă, care nu se ridică la Idee, care își fură singuri căciula, ca acel mârlan de Vidrașcu. E o carte trăită de mine, nu pot acum să mă prefac. Pot să nu mai fiu eu însumi? Să-i ridic o statuie poleită, așa cum fac fariseii? Cui îi folosește să tăiem niște lucruri în care eu cred, dar subiectul nu crede? Pentru ca o carte să fie bună, e bine să existe, asupra anumitor teme, mai multe puncte de vedere, iar în cazul de față să existe și punctul de vedere al lui Zamfir, dar și punctul meu de vedere, să tragă concluzia cititorul, istoria. Un timp l-am ocrotit, i-am tolerat aberațiile, cum ar fi problema evreiască sau protocronismul, dar când am văzut că insistă, când, după ore întregi de discuții nu cădeam de acord, o ținea numai pe a lui, mi-am dat seama că nu este nimic de îndreptat, și trebuie să las lucrurile așa cum sunt, adică să îi dau părerile în ghilimele și să-mi spun și eu, alături, părerea. Am rezolvat lucrurile în scris, fiindcă nu puteam să le anulez, erau prea importante, deveniseră obsesii pentru el, răstigniri. Nu e nici o soluție să le ocolești, fiindcă mai devreme sau mai târziu se va afla adevărul. Nu se pot împăca extremele, mai ales că aici nu este vorba de nici o extremă, vorbim aceeași limbă, diferă accentele. E firesc ca eu să-mi apăr copilul literar, așa cum el își apără naiul. Nu-l deranjează sunetele false?

Pe de altă parte, o carte-osana nu este credibilă. Nici în cazul unui sfânt. Nu văd la ce folosește o carte în care suntem de acord în toate cele. Cred că avem pregătiri diferite, destine diferite, deși în punctele esențiale suntem de acord. Dar mie îmi plăcea de Zamfir când era nonconformist, ocultist, când o făcea pe guru, când vindeca oameni de la distanță. Admiram ceea ce eu n-am fost, n-am putut și n-aș fi în stare să fac. Ce, e rău să fii taumaturg, să vindeci oameni prin credință, să-i scapi de chinuri? Dar acum, când mi-a spus că e ortodox pur și simplu, ca orice muritor, a dispărut misterul, deci și curiozitatea.

Iată motivul pentru care cred că ortodoxia a pierdut teren în fața ocultismului, fiindcă predicile susținătorilor ei sunt prea simpliste. Mie mi se părea că rezistența ei stă în poveștile simple, inocente. Chiar și în acele dogme care ni se par fără noimă. Dar n-a fost să fie așa. Ocultismul a venit cu teorii sofisticate și a introdus practica inițierii. Să fii inițiat în tainele secrete, altfel nu ai acces la revelațiile divine. Vezi **Sacralitatea**, unde expun treptele acceptului în masonerie. Cu astfel de „mistere" neverificate, uneori absurde, scriitori ca Dan Brown au devenit milionari și au câștigat adepți prin deviație. Aceștia sunt deviaționiștii. La noi, în ortodoxie, ar fi o doctrină a inițierii, *isihasmul*, dar nu-l cunosc nici preoții. Cine practică între preoți, începând cu patriarhul, trăirea isihastă? Metoda isihastă a fost folosită în profețiile sale tot de un ocultist, Nostradamus, nu de un savant sau filosof creștin. Minunată e **Filocalia**, fascinantă chiar, dar poveștile ei sunt simple pentru cei avizi de mistere, la fel **Psaltirea**, greu de acceptat de o minte logică. Au mai impulsionat gândirea creștină filosofi ca Florenski, dar mai ales părintele Serafim Rose, care a oferit cea mai strălucită replică lui Nietzsche, filosoful „morții lui Dumnezeu", erezie pe baza căreia s-a întemeiat nihilismul.

Pe această cale, dacă Zamfir avea datele necesare să introducă ortodoxismul, isihia, în mistica ocultă, ar fi fost cu adevărat o revoluție, așa cum a făcut el cu naiul. Să fi făcut ceva în genul practicat de Daisy Youngblood (n.

Scanned with CamScanner

1945, Asheville, North Carolina, USA), artistă a inocenţei, care face legătura dintre chakra şi isihasm, aşa cum am arătat în articolul **Regăsirea sacrului prin arta chakra**. Dar probabil că nu a reuşit, fiindcă el cunoaşte isihasmul tot atât cât ştie muzica lui Enescu, altfel nu mi-ar fi declarat spăşit că s-a întors cu toată faţa spre ortodoxie. Ortodoxie fără isihasm? Poate de aceea şi naivităţile Părintelui Rodion şi ale altora ca el, mari trăitori, dar ce fel de „mari", în afara isihiei? Cred, însă, cu toată tăria că Zamfir are un instinct isihiast, oricum, este dotat cu o astfel de trăire, cu un astfel de ales comportament. Mă bucur pentru el şi pentru ortodoxie, dar am pierdut un sofist. Sudura ortodoxie / catolicism / ocultism rămâne un ideal. Ca şi aceea dintre creştinism, islam şi iudaism. Mi-ar fi plăcut să răspund altfel la întrebarea: un om ca toţi oamenii sau un om între oameni, un ales? Dar nu contează ceea ce îmi place mie, totul este să nu deformăm adevărul. Adevărul este Limba lui Dumnezeu.

Aşa că o probă a cărţii aşa cum am scris-o eu, i-am spus, fără completările dvs, ar fi un prim pas sănătos în împlinirea cu succes a muncii mele. Apoi vom lucra la varianta a doua a cărţii, cum o vedeţi dvs. OK, a fost de acord. Ce va fi după ce ies pe poartă, nu vreau să ştiu. Dar, vorba lui Eminescu, *„de vrei viitorul a-l cunoaşte, întoarce-te în trecut"*. A rămas ca el să-mi trimită prin e-mail ilustraţia. I-am spus ce imagini mai doresc din Casa cu Enigme şi de la Festivalul de Nai. Şi imagini vechi, cum ar fi locul casei din Găeşti. Să fie cel puţin 50 de fotografii. Dacă sunt mai multe, cu atât mai bine. Color şi alb-negru, inedite, dacă se poate, deşi cred că le-a publicat pe toate. OK. Să vedem. Deocamdată, nu mi-a trimis nimic. Şi deja am biletul de zbor către America în buzunar. Poate o să mi le trimită la New York, se descurcă el, că tot nu are computer.

Sigur, aş putea să scot şi eu cartea, fără să mai aştept mila nimănui, dar să văd ce va ieşi din soluţia cu exemplarul de probă. Fiindcă nu vreau să scot o carte doar de text, aş putea-o face lesne, e bine să arate ca un album monografic. Aştept pozele. Dacă nu, am să folosesc câteva din materialele pe care mi le-a dat iniţial, mai mult afişe, partituri, pliante, diverse documente, pe care le prezint la cap. **Trăiri panzamfirice**.

Dar am să mai aştept. Important pentru mine este să terminăm cu amatorismul. El m-a coborât la o fază pe care o trăisem când mă chinuiam să debutez, când nu aveam nimic. Zamfir reprezintă în acest domeniu imaginea amatorului. Vrea să le facă pe toate, dar nu are cu ce. De aceea, cred că nu am să-l mai rog nimic, măcar de m-ar lăsa în pace să fac acest exemplar. Cartea va ajunge direct la Zamfir, la Cobia, i-o va expedia editura. Eu nici n-am s-o văd. I-am dăruit-o doar! El o va vedea primul şi va hotărî ce vrea să facă mai departe. Aşa cum i-am spus, cartea e darul meu pentru ziua lui, pentru când împlineşte 75 de ani. Şi pentru nuntă, desigur. Pe care spunea că o va face în curând (la sfârşitul lui ianuarie!) şi la biserică. Atunci cică va da o masă la prieteni. Mă bucur că una spune, alta face. Parcă ar fi moştenit apucăturile lui Cellier. Aştept semnale bune, monşer. Asta e, calul de dar nu se caută la dinţi!

Eu am să plec. Mi-l închipui când primeşte exemplarul de la curier şi deschide plicul! Va tresări? Tot are el acest dar să tremure şi să plângă de emoţie! Apoi vede, hotărăşte unde scoate cartea şi în ce tiraj. Un alt semn al

Scanned with CamScanner

meu de dragoste este romanul MAHALAUA, în care este şi el personaj, după cum i-am tot spus. L-am introdus mai ales spre final, unde am avut ideea schimbării la faţă a României.

Dragostea înseamnă să-l iubeşti pe cel iubit aşa cum e el, cu bune şi ne-bune. Eu îl iubesc exact aşa, precum spune vorba asta *den bătrâni*, ca să folosesc expresia lui Iorga legată de scrisorile şi cântecele de înstrăinare.

Unde se află locul 2?

În comunism a apărut o teorie care a făcut şi face o carieră incredibilă, protocronismul. Ceauşescu a îmbrăţişat-o imediat, fiindcă ea demonstra că noi, românii, suntem indubitabil primii în toate, ca Miciurin cu mărul de 5 kilograme din Siberia. Suntem cei mai vechi de pe pământ, domnilor occidentali, cei mai pricepuţi în abţibilduri, cei mai mari inventatori, cei mai mari filosofi, medici, scriitori, alchimişti (scuzaţi, voiam să scriu chimişti!), cei mai buni biciclişti, fotbalişti, sportivi în general. Primii în toate, protocronişti, când alţii, ca americanii, nici nu se născuseră.

Dar să ne imaginăm azi că nu suntem chiar primii, ci pe locul 2, ca Halep în ierarhia tenisului mondial feminin. Locul 2 pe hârtie, dar pe teren? E în plină desfăşurare frumosul Australian Open. Unde e Halep? A pierdut din primul tur la o chinezoaică aflată pe locul 135 şi pentru prima oară câştigătoare a unui meci într-un Grand Şlem. Toate sportivele mari sunt prezente, au succes, sunt invitate la emisiunea lui Mats Wilander, e spectacol mondial, dar fără România, de fapt, fără Halep. Cu un turneu înainte, când urma să se întâlnească cu o sportivă bună, Victoria Azarenka, s-a retras. A dat bir cu fugiţii marea sportivă de pe locul 2 mondial. Chiar că a fost o ruşine mondială! Toată lumea aştepta înfruntarea, până şi marele CTP saliva, dar Hale-up îşi plănuia în cabine fuga! În alt turneu a fost eliminată de o fostă campioană aflată în retragere, la 30 de ani! Şi tot aşa, locul 2 o ţine de ani buni numai în eşecuri. Cum o fi ajuns pe locul 2, numai ea ştie! Nu a câştigat nici un Grand Şlem, nici un mare turneu, dar e pe locul 2.

Iar presa românească, minunata presă românească, mereu prima, dar în statistica UE pe ultimul loc, scrie entuziast când o jucătoare de top de pe partea ei din tabloul principal al competiţiei, pierde! Şi scrie că Halep a mai scăpat de o adversară în calea ei spre victoria finală, adică nu regretă că Halep ar fi fost bine să o întâlnească pe acea adversară de top, să-şi dovedească clasa în competiţie, dimpotrivă, se bucură când cele mai bune jucătoare sunt eliminate fără ca Halep să lovească o minge! E şi această strategie o iluzie de a fi primii în toate!

Se pare că de când e ea pe locul 2, acest loc nici nu mai contează. Maria Sharapova e pe locul 5, dar toate camerele de luat vederi sunt pe ea. Ea e star. Aşa şi cu Bouchard, care e departe în clasament, dar în prim-plan ca vedetă. Sau Ana Ivanovici, care e pe locul 20, dar a avut la Australian Open o prestaţie care a plastat-o în topul elogiilor. Nu mai vorbesc de Serena, care e de pe altă planetă. Între ea şi celelalte jucătoare e o prăpastie ca între Zamfir şi restul naiştilor lumii! Dar Radwanska, Azarenka, Keys, Kerber, Bencic şi alte sportive de pe locuri mult mai modeste? Deşi unele sunt în top 20 sau 30, totuşi sunt la

Scanned with CamScanner

mare căutare, cum sunt cehoaicele, fiind o mândrie că ţara loc participă prin ele la un asemenea nivel. Numai Halep face video-clipuri acasă cu cratiţele de la bucătărie!

Aşa e şi România, prima în toate pe hârtie, cu procentul cel mai mare pe economie din UE, cum a declarat guvernul!, dar codaşă în toate în realitate.

Ce uşor e să spui, de pildă, cum a spus Edgar Papu, că Dimitrie Cantemir a lansat curentul romantic, că noi, românii, suntem cei mai tari în romantism! Poate în reumatism! Fiindcă pe Dimitrie Cantemir nu-l ştie şi nu-l pomeneşte nimeni, dar de Goethe, Heine, Hölderlin, Novalis, Hoffmann, Kleist, fraţii Grimm, Keats, Shelley, Byron, Scott, Jane Austen, surorile Brontë a auzit toată lumea. Ce să mai spunem de Alexandre Dumas, Stendhal sau Victor Hugo! Dar de Lermontov şi Puşkin, ce spuneţi? Dar de Edgar Allan Poe? Pardon, dar aceştia sunt târzii, pe când Cantemir al nostru e protocronist, sigur, e adevărat, însă acest adevăr trebuie demonstrat, arătat, impus pe teren, cum s-ar spune. Iar ţara nu investeşte în aşa ceva, cei aflaţi la cultură dau bani pe opera unui patahârb, să fie tradusă în 17 limbi, să afle toată lumea cum înjură el poporul român!

Aici e mai trist, fiindcă nu e de joacă în materie de artă, de spirit. Cu care se măsoară identitatea şi specificul unei naţiuni. Cu alde Halep mai merge. În primul rând că Halep nu e România, ea se reprezintă pe ea. În sportul de performanţă, sportivul se reprezintă pe sine, el este propria sa investiţie. Dacă se face de râs, nu se face ţara, ci el. Dacă Ilie Năstase sau Ţiriac îl înjurau pe Stan Smith pe teren, nu îl înjura România, ci ei!

Mai trist este cu un alt caz, Gheorghe Zamfir, care este pe locul 2 mondial în topul vânzărilor de discuri, după Michael Jackson, înaintea lui Elvis Presley, Beatles, Madonna, ABBA, Celine Dione, Elton John, Queen, Eminem, Lady Gaga, Beyoncé şi alte sute de staruri, dar unde se află acum Zamfir? În toate topurile internaţionale nu se dă acest clasament. Se fac tot felul de clasamente, dar fără el. Nimeni nu se luptă să impună adevărul. Preşedinţii României, succesiv, l-au alungat din ţară, de zeci de ani este ignorat, marginalizat, autorul a peste 300 de compoziţii scrise nu este chemat să cânte pe scena Festivalului „George Enescu", el, care este Ciocârlia pământului, naistul care aude şi ne dăruieşte Sunetul Primordial şi purifică lumea de demoni!

Da, Zamfir reprezintă România, a reprezentat-o şi o reprezintă genial. Numai că România nu l-a reprezentat pe el. L-a cam uitat, l-a abandonat, l-a lăsat în plata lui Electrecord şi a altor case de discuri care l-au prăduit ca în codru, l-au adus în situaţia de a se retrage în pustie, de a trăi izolat. Unde se află Zamfir, se află şi România.

(24 ianuarie, în „Jurnalul Bucureştiului",
„Napocanews", „Agero-Stuttgart")

Scanned with CamScanner

Opriţi masacrul!

La ultima noastră întâlnire de la Cobia, într-un peisaj mirific, văile şi dealurile fiind acoperite de puritatea cerului, păreau nişte gigantice căciuli albe ca de taraboste dac, Gheorghe Zamfir mi-a spus:

- Dacă eu aş fi preşedintele României, aş declara război Austriei, pentru masacrul pe care îl face în ţara noastră! Ei, austriecii, în ţara lor nu taie un pom, unul măcar, au lege cu închisoarea pentru cine taie un pom, dar vin la noi şi ne masacrează pădurile. Sute, mii de tone de cherestea trec pe la vama României şi pleacă în străinătate, oare nimeni nu vede? Criminali ca Năstase, Iliescu, Băsescu au lăsat legile de căruţă, să intre cine vrea în ţară şi să distrugă pământul ei, să-i fure bogăţiile, ce a mai rămas din ele! Au vândut tot aceşti conducători criminali. Cică licitaţie liberă! O cacealma. O crimă! Totul e aranjat. Se iau sume colosale pe astfel de crime!...

Într-adevăr, recent, când am fost la Mănăstirea Buciumeni, am văzut cu ochii mei ceva incredibil, cum legendara pădure a Buciumenilor lui Ştefan cel Mare era masacrată. Peste tot gatere care tăiau pădurea, cea mai frumoasă pădure de tei de sub soare! Nu se poate să se întâmple aşa ceva, o pădure sfântă, rod de sănătate, vatră de miere de albine de mii de ani, s-o vezi decapitată, aflată sub jugul fierăstrăului electric! Cum se poate aşa ceva? Cine a permis? Maica stareţă Macrina mi-a spus plângând că sunt ungurii din Covasna, nu taie la ei un brad, dar vin aici, la noi, şi ne iau pădurea, cică au câştigat licitaţia de tăiere a acestei păduri! Ca mâine vin şi ne licitează şi pe noi, şi ne iau mănăstirea! Sigur, vin cu cine ştie ce fals document semnat de guvern că e mănăstire ungurească!

Domnilor guvernanţi, domnilor Pat şi Pataşon Cioloş şi Johannis, treziţi-vă! Opriţi această crimă! Opriţi masacrul! Opriţi masacrarea pădurilor României! Pădurea înseamnă viaţă, distrugerea pădurilor înseamnă distrugerea vieţii pe pământul ţării, distrugerea României!

Gheorghe Zamfir a creat o monumentală simfonie pentru nai, cor de copii, recitatori şi orchestră împotriva dezastrului, împotriva dictaturii, în care recitatorul strigă: *Nicola, ce-ai făcut din ţara mea?* Strigătul e valabil şi pentru călăii de azi. Comunismul a distrus România şi distrugerea se continuă şi mai nemilos în post-comunism, în aceşti ani satanici!

În acest context dureros, Gheorghe Zamfir mi-a pus să ascult câteva piese compuse de el, izvorâte din marea sa dragoste pentru ţară, pentru pădurile şi natura României, pentru frumuseţea ei milenară. Iată ce opune el dezastrului! Aceste piese sunt ca un leac la rană.

În primul rând, **Rapsodia primăverii**, o fantastică simfonie pentru nai şi orchestră, lucrare înregistrată în 1983 cu Orchestra Filarmonică din Monte Carlo, dirijor Lawrence Foster. Este o lucrare impresionistă, emanând frumuseţi de nedescris. Începe în stil Stravinski, parcă îl văd pe Petruşka jucând dansuri româneşti. Este de un lirism copleşitor, în maniera nostalgiei enesciene. Pasajele de visare îmi amintesc de Ceaikovski. Când intervine, naiul plimbă orchestra pe toate tonurile, de la lirismul cel mai rafinat la voioşia ritmurilor săltăreţe. Este o mare pagină simfonică la concurenţă cu **După-amiaza unui faun** a lui Claude

Scanned with CamScanner

Debussy. Aşa cum faunul îşi dezvăluie frumuseţea, desfăcându-şi evantaiul coloristic, aşa şi natura care învie în rapsodia lui Zamfir îşi desfăşoară miracolul.

Ne aflăm în împărăţia impresionismului simfonic. Naiul creează imagini pastorale. Muzica lui Zamfir are o natură audio-vizuală. Vezi ceea ce auzi. E ca în pictura lui. Culorile sunetelor sunt vii, crude. Vezi peisaje, case ţărăneşti, pădurea, câmpul, vite, turme de oi, un lirism puternic susţinut de frumuseţea naturii. Această natură edenică explodează, e în floare, precum dezgheţul, precum apariţia primăverii cu toate darurile ei.

Naiul reia laitmotivul mioritic şi împinge totul spre un sentiment plenar, spre o patetică pagină orchestrală, fără ca din acest peisaj bucolic să lipsească bocetul, cu stările lui de meditaţie existenţială, ca deodată naiul să treacă la iuţirea de sine, la un iureş înălţător, preluat de ansamblu. Apare un dialog între nai şi orchestră pe un ritm de bătută. Vezi paşii săltăreţi ai ţăranilor. Naiul sună cristalin, ca un Sunet Primordial care te pătrunde ca un sfredel. În această rapsodie a naturii în explozie, în prefacerea ei primăvăratică, naiul are rol de primaş, de călăuză, el este păstorul, pe care îl urmează turma / orchestra, ca în parabola lui Iisus. Numai Iisus merge înainte şi turma îl urmează, nu e precum acei gonaci care mână un cârd gâşte, stând cu băţul în urma lor. Este exact ca în versetul biblic: „*Şi când El scoate oile, merge înaintea lor; şi oile merg după el*" (Ioan 10: 4).

Evident, putem să ne imaginăm, atunci când naiul face serpentine melodice, că e un Puck al aerului, care adie deasupra plaiului românesc. Sau sunt mieii săltăreţi care au ieşit să se joace pe câmpie, apoi iureşul se estompează şi naiul soprano devine bariton. Ca şi unduirile primăverii, se trece de la un registru la altul. Apoi melodia veselă devine un iureş nebun, urcă într-un final apoteotic, un fel de sârbă simfonică, un *tutti* al fericirii, al firii dezlănţuite, însă cu măsură, să nu se rupă bolta, o măsură proprie spiritului popular. Apogeul sonor, plin de elan înrobitor, încheie acest dans pastoral al Rapsodiei, care poate fi considerată o muzică de balet pentru un spectacol încă nepetrecut, fiindcă şi Opera Română se află pe mâna unor afacerişti care procedează ca şi tăietorii sau jefuitorii de păduri, adică nu mai plantează nimic în loc, nu mai vor să descopere nici un puiet, să împrospăteze repertoriul. Nici ei nu văd cu ochi buni reînvierea naturii.

*

Dar Zamfir contrapune dezastrului renaşterea, speranţa. El oferă acestei lumi sălbăticite, perle de frumuseţe, cum este şi **Concertul nr. 1 în Sol major pentru nai şi orchestră**, o minune barocă, un model de prelucrare în stil românesc a muzicii preclasice. Să auzi polifonismul la nai! E pentru prima dată când se cântă la nai muzică preclasică. Cele patru părţi ale concertului sunt: *Alegretto, Moderato. Poco. Rubato, Andante Moderato, Allegro Vivace*. Apare şi un clavecin (André Raynaud) şi două trompete (Alfred Guaitolini & Jean-Luc Dasse). Cei de la Philips, care au înregistrat discul, au spus că e una din cele mai reuşite pagini muzicale care s-a creat în acest stil. Zamfir îmi mărturiseşte că partea a treia a concept-o ca pe un imn naţional. Visează ca această parte să

Scanned with CamScanner

devină muzica noului Imn naţional al României. Este fantastic, înălţător, să auzi felul cum naiul îmbină iuţirea de sine, iureşul românesc, cu polifonismul preclasic!

Şi lui Bach i-ar fi plăcut. Dovadă că Zamfir a înregistrat la Philips un disc numit **Baroque Concertos**, unde auzim la nai piese de Bach, Albinoni, Corelli, Loeillet, Telemann. Discul a fost înregistrat cu participarea lui English Charmber Orchestra, dirijor James Judd. Iar în **Concertul în re minor pentru oboi şi vioară** (BWV 1060) de Bach, partea pentru oboi a fost interpretată de Zamfir la nai. La vioară, Jose Luis Garcia. Aşa cum au spus şi beneficiarii, această versiune cu Zamfir este superioară, fiindcă *„naiul dă Concertului de Bach strălucirea pe care originalul nu o are"*, oboiul sunând destul de tern. Discul a fost înregistrat în 1987 la Philips.

Zamfir îi mai invită pe distrugătorii de comori româneşti să asculte mirifica piesă **Culori de toamnă**, o fantastică evocare romantică a acestui anotimp pictural. Parcă vedem tabloul **Toamna** al lui Arcimboldo. Categoric, Zamfir este un clasic, maestrul melodiei. Totul la el este evocare a unor stări sufleteşti, iar atmosfera îl plasează pe om în singurătate, într-o meditaţie cu sine. Simţi şi aici un ciobănaş singuratic, ca în faimoasa melodie pe care a realizat-o împreună cu orchestra James Last. Este acelaşi tumult sufletesc pe care îl descoperi la Ceaikovski sau Mussorgsky, dar nu unul de stepă, de întinderi fără orizont, ci un tumult mioritic, o unduire a sufletului, aşa cum se unduiesc dealurile şi văile la Cobia sau la Lancrăm, unde s-a născut Blaga, creatorul acestui concept.

De asemenea, impresionist este şi **Valsul negru**, o invitaţie la patetism sonor şi vizual, ca în **Valsul** lui Ravel. Mereu îţi vine să spui că auzi flautul, fiindcă naiul sună peste tot ca un flaut fermecat, naiul devine însuşi Pan care apare în poiana florilor, a animalelor şi păsărilor, şi dansează aprins. E un dans al pădurii. Al unei păduri mirifice, ca aceea de la Buciumeni, pe care ne-o defrişează acum hoardele barbare.

*

În fine, marea replică dată dezastrului politic, moral şi ecologic vine de la **Missa păcii**, pe care am mai comentat-o în dese rânduri. O ascult din nou în atmosfera muzeală din Casa cu Enigme. Aici se împlineşte destinul naţional. **Missa Păcii** este **Oedip**-ul lui Zamfir, este **Oda bucuriei** sale.

Zamfir mi-a spus că şi-a creat această amplă lucrare, pentru nai, orgă, cor şi orchestră, după tiparul messei catolice, că avea text, text latin, dar că Ceauşescu a interzis să fie înregistrată cu text, deşi nimeni nu înţelegea textul latin, nici la slujbele catolice nu se înţelege, el este păstrat ca un simbol, ca un reper al latinităţii, al tradiţiei creştine. Sigur, dacă am elimina latinitatea, spirtul latin din gândirea şi viaţa poporului român, ar fi ca şi cum am elimina Biblia, ar fi o tragedie, ar rămâne numai un barbarism elogiat de protocronişti, da, dar şi ei o fac tot de pe postamentul civilizaţiei iudeo-greceşti şi latine!

A fost absurd să se elimine acest text, dar s-a întâmplat, fiindcă **Missa Păcii** s-a înregistrat în România, în anul 1975, în studioul radio-televiziunii

Scanned with CamScanner

române, cu Paul Popescu dirijor şi cu participarea extraordinară a corului „Madrigal".

Ea are părţile messei catolice: *Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Agnus Dei.* Discul poartă marca Editions Chappell, 1976. A fost o lucrare comandată, pe care a compus-o în trei săptămâni şi directorul casei Philips i-a spus să aleagă ca linie melodică principală o temă românească, de mare cantabilitate, ca ascultătorul să o reţină. A ales un cântec dobrogean foarte popular numit „La Murfatlar", care are o legănare armonioasă, un fel de horă a unirii, sugerând o mare îmbrăţişare lumească, amintind de acele sărbători populare, câmpeneşti, pe care le visa Rousseau în Utopia sa. De altfel, legenda spune că acest cântec este dionisiac, de pe vremea sărbătorilor lui Dyonisos, născut aici, în Dobrogea arhaică. Şi Zamfir a dus această horă utopică la cer, spre orizonturi infinite.

Nu a vrut s-o înregistreze fără text, dar a venit în ţară pentru Corul „Madrigal" şi pentru că „*Celibidache mi-a spus să accept înregistrarea, chiar dacă nu are text, dar să strecor pe ici, pe colo, câte un* Aleluia. *Şi toată lucrarea are acest cuvânt, ca leitmotiv*". Şi ca la orice messă, unde sunt patru solişti, şi aici există, dar ei sunt instrumentali: naiul, ţambalul, vioara şi cavalul. Naiul joacă rolul sopranei şi se află peste tot, e ca păstorul din poveste.

Zamfir, aflat pe fotoliul electric, care îi face masaje la spate şi la picioare, se scoală mereu de acolo şi vine lângă pick-up, unde mă aflu eu, şi-mi explică anumite pasaje. E foarte pătimaş, e copleşit de munca lui, este creaţia sa supremă. E foarte ataşat de această lucrare. De aceea e răscolit, e agitat. În ea a făcut multe inovaţii. De pildă, „*teoria spune că într-o compoziţie să nu pui cvinte paralele, dar eu am încălcat această regulă, am aici zeci de cvinte paralele*".

Iar corul tot timpul sugerează cuvinte. E un freamăt vocal din care ţâşneşte din când în când „Aleluia". Evident, cuvântul Murfatlar, care e un nume propriu, cunoscut, nu a putut fi eliminat. El este, de fapt, paravanul care a făcut posibilă înregistrarea. Cântecul dobrogean este puternic prezent şi folosit ca un dans planetar. Această horă românească, această legănare, balansare, extinsă la simfonism, Zamfir o numeşte „*hora iertării*", iar unde apare iureşul melodic, ca o avalanşă de impulsuri, îmi spune că iar nu a respectat regulile şi a introdus măsuri de 7/16, 11/16 şi 10/16, rezultând un adevărat tumult, un iureş supramundan. Ca totul să se potolească şi să recunoaştem melodia **Bordeiaş, bordei, bordei,** împrumutată de la Anton Pann. Urmează o doină, cântată la vioară de Efta Botoca.

La un moment dat, există un fantastic dialog între nai şi caval. La caval, faimosul Marin Chisăr. Apoi apare şi vioara. Şi ţambalul lui Stângă Pantelimon. Care are un ecou de parcă ar fi electric. Rezultă nişte sonorităţi nemaiauzite pe pământ. Sunt elemente ancestrale, arhaice. Un arhaism sonor. Cavalul sugerează un fel de bocet ancestral, ca un ecou de demult adus aproape. Apoi intră corul şi apare acest dialog major dintre nai şi cor. Sunt momente unice de muzică, oricând aceste momente de dialog dintre instrumente şi cor pot fi luate în sine şi transformate într-un Imn naţional. Iar când revine marea temă, „La Murfatlar", pare ca un imn universal, cum spune Zamfir. El este foarte pătruns de **Oda bucuriei** sale. Are şi de ce. E o compoziţie tulburătoare. Teribile sunt anumite

Scanned with CamScanner

pachete de sunete, care sugerează o bătută, totul devine foarte vizual, această mărşăluire înaintează în iureş, cum este nebunia sonoră din *Credo*. Acelaşi suflu sonor masiv există şi la începutul lui *Agnus Dei*. Zamfir numeşte acest moment „*cloacă de şerpi*", e o mare vânzoleală, ca în bolgiile danteşti, un freamăt din adâncuri, căruia i se opune divinul, adică naiul, care destramă tot acest păienjeniş. Apoi urcă starea sufletească, Zamfir numeşte acest final „*construcţia scării prin nai*". Ca în Scara lui Ioan Scărarul. Urmăm naiul, vedem cum urcă omenirea scara, cum se salvează lumea pe această scară, care îi duce pe oameni spre eliberare, spre mântuire.

Copleşitor este momentul când naiul, în această formidabilă urcare, oferă un recitativ, este ca şi cadenţa într-un concert de pian. Aici Gheorghe Zamfir îşi arată calitatea sa de showman, care simte puternic nevoia contrapunctului sonor. Naiul devine naistul, ciobănelul singuratic, meditativ, omul se află într-un monolog cu sine, îşi caută eul. Calea armonică, până apare un ţipăt ca de ciocârlie, un fel de Evrika, devine un fel de ping-pong sonor, cu treceri şi spargeri de ritm, moment definit de Zamfir „*dialogul dintre cer şi pământ*". Şi parcă se leagă o rostire ca în psalmii biblici: „*Doamne, ne auzi? Suntem aici! Aici e mulţimea, aici e omenirea Ta. Ia-ne! Venim spre tine. Salvează-ne!*"

Şi se încinge deodată învârtita generală, Hora iertării, tot finalul exprimă Bucuria salvării, reapare şi cântecul lui Anton Pann şi mirificul „Aleluia", care o pecetluieşte. Aleluia Păcii. E pace. E pace pe pământ. E pacea universală.

Missa Păcii este o compoziţie simfonică solidă, cu un ansamblu complex. Dar aici nu e folclor, oricum folclorul este foarte stilizat, ca la Enescu, dar faţă de un Enescu sau Bruckner, să spunem, la Zamfir te cucereşte simplitatea melodică, o uşurinţă extraordinară a armonizării sunetelor. Iar naiul, care e primaş, apare peste tot, face ca Sunetul primordial să fie dominant, să destrame orice artificiu. Nimic nu este greoi, încărcat ca în **Requiem**-ul lui Mahler, de pildă. **Missa Păcii** e mai apropiată de melodicitatea **Recquiem**-ului verdian, de viziunea senină a lui Giuseppe Verdi. O astfel de lucrare merită să ajungă pe scena Festivalului „Enescu". Totul are transparenţă, ca sunetul pur al naiului. Însuşi tumultul orchestral este ca o furtună, pe care sunetul naiului o risipeşte. Naiul mereu apare, intervine în fluviul orchestral. În **Sanctus** am impresia că aud finalul operei **Oedipe**, acele voci îngereşti, care anunţă deschiderea cerurilor şi invitarea lui Oedip să păşească în Lumea de Apoi, senină, fericită.

Schema scenariului după care a fost creată **Missa Păcii** este simplă, debutează cu Geneza, cu bătălia dintre Dumnezeu şi Diavol, apoi se instaurează distrugerea lumii, ca în final să apară Salvarea ei. E acelaşi scenariu ca şi în **Simfonia lui Satan**, având, evident, acelaşi izvor wagnerian: legenda Nibelungilor. În 1990, Zamfir a cântat **Missa Păcii** la Chişinău, dar aşa cum a fost creată iniţial, cu textul latin, apoi s-a folosit din plin de percuţionişti, suflători şi recitatori, care au recitat în limba latină. A fost un moment de apogeu al carierei sale.

(5 februarie, în „Jurnalul Bucureştiului",
„Agero-Stuttgart", „Arta Sunetelor")

Scanned with CamScanner

România mistic-martirică

Despre România, deşi partener strategic al Statelor Unite, se scrie foarte rar în presa americană. Nu ştiu dacă am citit despre ea de două sau trei ori în „The New York Times". Mult mai mult fac pentru România bisericile româneşti din America şi mai ales munca intelectualilor români, care trăiesc efectiv printre americani şi au prilejuri neîncetate să le vorbească despre ţara noastră. Am întâlnit mai ales articole împotriva României, chiar în „The New York Times", articole plătite de unguri, precum Laszlo Tokes, care bat aceeaşi monedă a federalizării României. Nu am citit să li se dea vreo replică de către autorităţile române din America sau România. Politica struţului. Qui prodest? Fiindcă ungurii îşi văd mai departe de parşiveniile lor. Bine ar fi ca imensul lot de refugiaţi care ne-au fost trimişi din Italia şi Grecia, să fie „cazat" în Covasna, Harghita şi alte focare de terorism. Acum ungurii ne taie pădurile, iar ca mânie ne trezim că Transilvania a fost o provincie arabă a marii Asii!

Dar iată că citesc acum un articol cu titlul **The Haphazard Invention of Romania**, apărut în „The National Interest", azi, 22 feb. 2016. Nu mi-a venit să cred că era una din ştirile principale ale zilei. Dar de ce acest titlu? De ce România este o *„invenţie întâmplătoare"*!? Am deschis imediat articolul. Nu se justifică acest titlu şi nici fotografia care îl ilustrează, de la un congres al PCR! Am trecut peste acest teribilism ieftin, al cine ştie cărui nechemat (aşa vede el România, ca un congres cu Ceauşescu la tribună!), şi am observat că este vorba despre o prezentare a cărţii lui Robert D. Kaplan **In Europe's Shadow: Two Cold Wars and a Thirty Year Journey Through Romania and Beyond / În umbra Europei: Două războaie reci şi 30 de ani de călătorie în România şi dincolo**, carte apărută chiar în acest an, 2016, la prestigioasă editură newyorkeză Random House. Conţine 336 de pagini şi costă 28 de dolari un exemplar.

Textul expune două idei principale: în primul rând, vorbeşte pe larg despre originea noastră latină, despre felul cum s-a format Dacia Felix, ajungând până la statutul monarhic al ţării şi la momentul Gărzii de Fier, considerată, după un citat din Mircea Eliade: *„în principal o mişcare spirituală menită să ducă la omul nou şi care urmărea răscumpărarea noastră naţională"*.

Apoi, tot pe baza unui citat din Mircea Eliade, se vorbeşte despre mesianismul românesc, despre eforturile românilor de a supravieţui, de a-şi păstra limba într-o mare slavă. Eliade arată că *„istoria românilor este transfigurată, se poate spune, de o prezenţă divină permanentă... Neîncetat atacaţi, ei pot gândi doar în timp ce ei înşişi apără istoria lor... Este un război permanent, timp de secole, pentru propria lor supravieţuire. În fiecare luptă, ei riscă totul: dreptul lor la viaţă, la religie, la limba şi cultura lor"*. În acest spirit, Kaplan scrie această frază: *„In other words, not only have Romanians suffered more than other European peoples, but their suffering has created a mystical martyrdom in their souls"* (Cu alte cuvinte, nu numai că românii au suferit mai mult decât alte popoare europene, dar suferinţa lor a creat un martiriu mistic în sufletele lor).

Autorul articolului, să-i spunem totuşi numele, Aram Bakshian Jr., care a pus şi un titlu tendenţios, plus o poză dezonorantă pentru el (asta e România,

Scanned with CamScanner

istoria ei, d-le Bakshian, care probabil faci un bakshiş la acel ziar?!), consideră că aici este vorba despre un *self-composed mith* / mit auto-compus, despre un *national exceptionalism* bazat pe *„nemulţumirile reale sau percepute ale unui grup religios, etnic sau rasial"*, ceea ce s-ar putea numi *„a nation while behaving more like a trib"* / o naţiune care se comportă ca un trib.

O, ar fi bine să fie aşa, dar naţiunea noastră se comportă ca o fiinţă desţărată, alterată, care nu-şi mai cunoaşte rădăcinile! Evident, este atacată şi problema evreiască (Kaplan e evreu), felul cum s-a desfăşurat ea în România, dar fără o înţelegere clară a fenomenului. Din nou se expun lucrurile ca din topor, se acuză ascensiunea fascismului românesc (!!!), se vorbeşte de influenţa Axei şi de *„scenele grave"* ale Holocaustului românesc!

Întotdeauna raţiunile politice, adesea conjuncturale, au intervenit şi au denaturat înţelegerea profundă a poporului român şi a istoriei sale.

Oricum, e pentru prima oară când citesc în America un astfel de articol, despre o Românie mai apropiată de realitatea sa adevărată, când se evidenţiază latura mistică a poporului român. Dacă cineva i-ar fi deschis lui Kaplan poarta spre vechimea din *illo tempore* a poporului român, spre tracism, spre minunea numită Homo Olteniensis, primul hominid descoperit pe teritoriul României, la Bugiuleşti, Vâlcea, care datează vechimea omului în urmă cu 1, 9 milioane ani, cred că Kaplan ar fi făcut o adevărată pledoarie pentru vechimea poporului român şi influenţele culturale pe care civilizaţia traco-dacică a revărsat-o asupra Europei, asupra lumii întregi.

Cartea sa e un pas mare însă. E timpul ca oficialii României, istoricii, ca şi autorităţile politice, să ajute cu toate forţele la luminarea acestui sens.

Am sub tipar o carte despre Gheorghe Zamfir, numită **Sunetul Primordial**, în care marele artist pledează pentru această linie protocronistă a poporului român, pe latura mistică a mesajului său divin. Cartea face o mare deschidere planetară, fiindcă aşa cum românii, cu Festivalul „Enescu" în frunte, nu cunosc opera simfonică a lui Gheorghe Zamfir, tot aşa nu cunosc nici contribuţia sa mistică, profund românească, la cunoaşterea istoriei adevărate a României. Dar cu o floare, fie ea şi neasemuită, nu se face primăvară. E nevoie de o susţinere naţională, de o preocupare majoră a guvernului României, a Ministerului de Externe. Altfel, rămânem să lămurim dacă Johannis ştie să vorbească mai bine româneşte decât Cioloş! Sau dacă Dan Puric a fost turnător la 17 ani! Evident, e o condiţie sine qua non să ai conştiinţa curată pentru a ajuta România! Numai pe treapta de sus a neprihănirii o putem salva de demoni, putem lucra la purificarea oamenilor, la salvarea lumii. Ne trebuie curaj, să facem punţi de anvergură. E timpul să muncim în această direcţie universală. Nu putem lăsa lucrurile doar pe mâna străinilor, aşa cum, de altfel, au dovedit ei mereu în istoria noastră, că au fost cei care au observat mai bine lucrurile decât cei de acasă, din interior. Iată, Robert D. Kaplan (n. 1952, New York), unul dintre redutabilii ziarişti ai Americii, autor al multor cărţi politice, este un nou nume care trebuie adăugat pe această listă.

(New York, 23 februarie 2016, în „Napocanews",
„Jurnalul Bucureştiului", „Agero-Stuttgart")

Scanned with CamScanner

Tonul face muzica

Pe canalul „Thirteen", specializat în transmisiuni de filme clasice, îndeosebi mari documente istorice, precum **Glory** sau **The Right Stuff**, am asistat vineri noapte la un eveniment rarisim: transmiterea unui concert de la Casa Albă oferit lui Obama şi soţiei sale, Michelle, de către stele ale muzicii americane, un concert prin care i s-a adus un omagiu iconicului muzician american Ray Charles (1930 – 2004), pianist, cântăreţ şi compozitor, supranumit „Genius of Soul", care a combinat ritmurile soul, R&B, blues, gospel şi jazz pentru a crea hit-uri inovatoare.

După cum se ştie, Ray Charles şi-a pierdut vederea la vârsta de şapte ani, dar s-a impus încă din tinereţe, în anii '50, cu un stil armonic unic, care l-a transformat într-o adevărată legendă vie a muzicii soul, graţie primelor sale discuri lansate de casa Atlantic Records. Ray Charles nu s-a temut să improvizeze şi să îşi schimbe din nou stilul, un deceniu mai târziu, combinând muzica country cu stilul pop, pe discurile sale lansate în anii '60 de casa ABC Records, care s-au bucurat de mare succes. În 2008, revista „Rolling Stone" l-a plasat pe locul al doilea în Topul 100 al celor mai mari cântăreţi din toate timpurile. Câştigător a 12 premii Grammy, Ray Charles a făcut parte din prima serie de muzicieni care au fost incluşi în Rock'n'Roll Hall of Fame, în1986, iar piesa compusă de el **Georgia In My Mind** a devenit, în 1979, imnul oficial al statului american Georgia. Ray Charles, printre ale cărui piese de succes se numără titluri precum **Mess Around, I Got a Woman, Hit the Road Jack, I Can't Stop Loving You, Here We Go Again, Unchain My Heart** şi **I'll Be Good To You**, a murit pe 10 iunie 2004, la vârsta de 73 de ani.

Aceste hituri şi alte cântece ale lui Ray Charles au fost cântate la Casa Albă de vedete ca Yolanda Adams, Leon Bridges, Andra Day, Anthony Hamilton, Brittany Howard, Demi Lovato, Sam Moore, Jussie Smollett, The Band Perry şi Usher, cu Rickey Minor la pupitru, un dirijor care dansa în ritm cu soliştii. Dintre ei, faimoşi sunt în special Usher, Demi Lovato, Brittany Howard, solista formaţiei americane de blues-rock „Alabama Shakes", dar am admirat şi un duet format din Andra Day şi Anthony Hamilton.

Toţi străluceau de eleganţă şi frumuseţe, aveau ritmul în sânge, mai ales suflătorii, în special saxofoniştii, realizând numere fantastice, care au antrenat toată mica asistenţă de la Casa Albă. Obama se ridica adesea de pe scaun şi aplauda. El fredona odată cu cântăreţii renumitele piese ale lui Ray Charles, se vedea că le are în sânge. La fel, Michelle. O familie care dansează nu poate fi decât fericită. Participarea lui Obama a fost excepţională. Sentimentul pe care îl transmitea era de mare familie, ca la slujbele Gospel. Obama este un spectator remarcabil, participă cu toată fiinţa sa la un concert bun. Iar muzicienii s-au antrenat în acest spirit şi au dăruit ce aveau mai valoros în ei. Finalul a fost entuziast, fiindcă Obama s-a urcat cu Michelle pe scenă, a luat microfonul şi a dat tonul unui cântec ritmat în care orchestra, cântăreţii şi audienţa au cântat la unison.

Programul a durat o oră, făcând parte din seria de spectacole de la Casa Albă, producţia cu numărul 56. Este vorba de seria numită **In Performance at**

Scanned with CamScanner

The White House, creată de postul american PBS cu scopul de a sărbători realizările artistice, literare şi muzicale din cultura Statelor Unite ale Americii. Acest spectacol, care a primit mai multe nominalizări la premiile Emmy, s-a difuzat începând cu anul 1978 şi a fost menţinut de fiecare administraţie prezidenţială, începând cu cea a preşedintelui Jimmy Carter, fiind filmat chiar la Casa Albă.

Bucuria tuturor era de nedescris, ca şi ritmul şi densitatea numerelor, totul fiind bine regizat întrucât filmările aveau loc ad hoc. La începutul concertului, preşedintele Obama a spus că acesta este ultimul spectacol de la Casa Albă la care participă, până la terminarea mandatului său (în luna ianuarie a anului viitor) şi că în această seară el nu va cânta, dar la sfârşit nu s-a putut abţine şi, împreună cu tot ansamblul, a cântat şi a dansat.

Un preşedinte care dansează şi cântă imprimă o stare de fericire. Numai cine dansează poate fi fericit. Cred că America şi lumea pot spune, fără teama de a greşi, că nu a mai existat un conducător atât de hăruit, de muzical, ca Obama. El poate fi considerat diapazonul armoniei planetare. N-am să uit niciodată remarcile sale la adresa muzicii, a unor cântăreţi, considerându-l, de pildă, pe Kanye West cel mai complet muzician de azi al Americii. De asemenea, recent, la Premiile Grammy, l-a proclamat pe Kendrick Lamar cel mai bun rapper, mai bun decât Drake. Iată, Obama dă tonul valoric! Şi o face la modul plăcut, fără a se substitui în rolul de judecător absolut, care dă verdicte. Şi marii solişti îi caută prezenţa. Este memorabil momentul Imnului cântat de Beyoncé la preluarea celui de-al doilea mandat al său.

Profesionalismul preşedintelui Obama în acest domeniu s-a văzut şi în concertul de la Casa Albă atunci când a vorbit despre Ray Charles, remarcând capacitatea acestuia de a dărâma barierele dintre genuri prin muzica sa de inspiraţie R&B, jazz, gospel, rock, blues şi country, dar a lăudat şi conştiinţa sa politică, manifestată prin refuzul de a cânta în locuri destinate doar persoanelor

Scanned with CamScanner

de culoare, în anii '60. *„Indiferent de genul muzical în care cânta, sunetul său era inconfundabil: acea virtuozitate pianistică combinată cu o voce ca a nimănui altuia. Şi când era tânăr avea sunetul plin, copt, al unui suflet matur"*, a spus Obama. Şi a adăugat că Ray Charles a fost unul dintre cei mai influenţi muzicieni ai secolului 20, în ciuda copilăriei sale sărace din sudul segregaţionist, unde s-a născut (Albany, Georgia): *„Ray Charles a avut rarul dar de a preschimba cele mai complexe emoţii într-o singură notă. Nu ne putea privi, iar noi nu ne puteam dezlipi ochii de la el"*, a mai spus Obama, înainte de a se aventura muzical în melodia **What'd I Say'** de la finalul serii. Aceste adevăruri pot fi confirmate de excepţionalul film care i s-a dedicat, chiar în anul morţii, numit simplu **Ray** (2004), în regia lui Taylor Hackford, cu Jamie Foxx în rolul lui Ray Charles.

Muzica este un mare aliat al oamenilor, face punţi între suflete, poate fi conducătoarea popoarelor, poate ţine loc de morală, de filosofie, de religie, ea este bucurie adevărată, fiindcă îl păstrează pe om în umanitatea sa.

Să ne amintim că şi Bill Clinton cânta la saxofon. Există o tradiţie la Casa Albă, se împlinesc deja o serie de 40 de ani de concerte. Acest model poate fi preluat şi de alte state. La şcolile americane este obligatoriu ca elevii, încă de la primele clase, să-şi aleagă un instrument. Astfel este asigurată condiţia unui popor căruia i se formează la scară largă urechea muzicală. Şi această dimensiune artistică se vede în America la orice colţ de stradă.

Nu o dată am scris, în termeni trişti, despre excluderea orelor de muzică din şcolile româneşti, despre conducerea atonală de la Bucureşti, despre preşedinţii ei afoni, despre mega-spectacolele ceauşiste oferite pe stadioane, despre participarea unor preşedinţi şi alţi politicieni la Festivalul „George Enescu", unde şi-au dat măsura ignoranţei lor muzicale. Nu muzica trebuie politizată, ci politica trebuie umanizată prin muzică. Nici nu ne putem imagina un show al fericirii la Cotroceni!

La curtea regilor, muzica a triumfat mereu. Şi să ne gândim numai la seratele muzicale de la Castelul Peleş ale poetei-regină Carmen Sylva, în tandem cu George Enescu, pe care îl înfiase! Nu ni-l închipuim pe actualul preşedinte al României, invitându-l pe Gheorghe Zamfir să susţină un concert în memoria lui Fănică Luca, să spunem. Lor, conducătorilor comunişti şi neocomunişti, le plac numai paradele de pe stadioane, cu inevitabila „baie de mulţime". Asta e muzica ceauşisto-băsistă care i-a intoxicat pe români. Şi cum e tonul, e şi muzica, cu paraziţi, cu lozinci, cu claxoane, cu goarne! Cum e puterea, atonală, dizarmonică, aşa e şi ţara. Cine a auzit în ultimii 70 de ani pe vreun conducător al României pomenind de Mozart, ca să nu spun de compozitori speciali, ca Mahler sau Britten?!

Muzica este, în schimb, asociată firesc cu Casa Albă, simbol al puterii mondiale, dar sensibilizată prin muzică, prin artă, prin dans, prin ceea ce uneşte sufletele şi şterge asperităţile dintre oameni.

(New York, 27 februarie 2016, în „Jurnalul Bucureştiului", „Napocanews", „Agero-Stuttgart", „Naţiunea", „Art-emis", „Arta sunetelor" etc.)

Scanned with CamScanner

Paroxismul trăirii

Arta în care trăirea artistului atinge cel mai frecvent un apogeu paroxistic este muzica. Paroxismul este ca stacheta la înălțime pentru un atlet. Desigur, toate artele spectacolului se manifestă în expresii paroxistice, baletul, opera, teatrul și tot ce înseamnă show. Unii actori intră atât de intens în pielea unor personaje tragice încât fie mor pe scenă, fie își revin cu greu, ca dintr-o lungă convalescență, așa cum am arătat în cazul lui Gheorghe Zamfir, poate cel mai edificator exemplu de trăire paroxistică. Am arătat pe larg cum se manifestă trăirile sale, iar apogeul este o incredibilă autorăstignire. El se imaginează mereu pe cruce, în stare de jertfă, în ipostazieri martirice.

Muzica, în sine, este o artă paroxistică, iar când se arată, când îmbracă haine de sărbătoare, cum apare Zamfir în costumele sale de scenă, scoase parcă din garderoba lui Molière, când devine, deci, show, are această componentă extremă, paroxismul, ca o culminație a trăirii, ca o ieșire din lume, de parcă muzicianul ar fi posedat de un demon, așa cum îl descria Cella Delavrancea pe George Enescu când îl vedea concertând la vioară. Iar la Festivalul care îi poartă numele, am avut prilejul, de-a lungul a peste 50 de ani, să văd mulți muzicieni în această stare fericită. E o stare care se apropie de religie, de rugăciune. Fiindcă muzica este o artă care se trăiește cu toată ființa. Nu poate fi metafizică, dacă nu este mai întâi fizică. Artistul se identifică atât de mult cu ceea ce cântă încât intră în transă, iar transa se transformă în emoție spirituală, în rugăciune, în martiriu.

E posibil ca tocmai din acest motiv să fi apărut perfecționismul. Ca o platoșă de zale pentru un luptător cruciat, care luptă pentru o cauză sfântă. Prin tehnică, printr-un mijloc superior de distanțare, astfel de muzicieni se protejează, nu-și arată trăirile interioare. Așa sunt perfecționiștii despre care am scris pe larg în **Istoria Festivalului Internațional „George Enescu"**, precum pianiștii Christian Zacharias și Murray Perahia. Dar nu același lucru se poate spune despre Radu Lupu, care, atunci când cântă Schubert sau Beethoven, intră într-o transă athonită, la fel soliștii ruși sau chinezi, mulți școliți în America. Un caz aparte este violonistul britanic Nigel Kennedy, care e un spiriduș al interpretărilor lui Bach și Mozart în special, fiindcă acum intră în transă, acum se distanțează, ca și surorile Katia și Mirelle Labéque.

Nu mai vorbesc de marii soliști de operă, ca Luciano Pavarotti, sau de concertele lui Beyoncé și Lady Gaga, soliste ale trăirilor paroxistice prin excelență. Delirante sunt și spectacolele de dans ale lui Căciuleanu. Tot ce e muzică/spectacol de impact presupune paroxism. Și să ne gândim numai la tarafurile românești pe care le elogiază Zamfir sau la ceea ce a făcut din muzica populară un Goran Bregovici.

Problema este în ce măsură trăirismul care atinge astfel de cote supreme poate fi receptat de public. E limpede că este receptat pe măsură, altfel artiștii nu s-ar exprima așa, în forme suprafirești. Oferta răspunde cererii. Dar acest lucru e valabil numai în cazul când vorbim de melomanii adevărați, de cei puternic inițiați în muzică. Altfel, pentru melomaci și aplaudaci, pentru profani, în general, totul pare hilar sau de neînțeles. Și adevărata artă se percepe numai pe

Scanned with CamScanner

calea trăirii nemijlocite. În carta mea **Gridophania** sau **Poetica trăirii** am analizat toate formele de trăire estetică, iar suprema formă este paroxismul obținut prin trăirea nemijlocită. Aici apare o punte de impact paroxistic între artist și receptor.

Eu însumi am trăit asemenea stări, nu numai ca scriitor și regizor al unor filme și spectacole de teatru, ca autor care se identifică cu personajele sale, dar și în calitate de critic, fapt care impune calitatea de spectator, de receptor. Am participat de-a lungul timpului la multe evenimente care pot fi incluse în acest concept al paroxismului trăirii. Să fac o listă a evenimentelor este imposibil, fiindcă este foarte lungă, de necuprins. Fiecare mare artist se exprimă în această fază paroxistică. Dacă nu o atinge, înseamnă că mai are de urcat trepte pe scara trăirilor. Și mă gândesc pe loc la un Al Pacino, în rolul lui Shylock, ce scară de trăiri fantastice! De altfel, toate spectacolele văzute la Festivalul „Shakespeare in the Park" au avut actori divini, care au imprimat această fantastică putere dată de paroxismul trăirii.

Dintre exemplele memorabile care mi-au marcat dialogul cu marii trăitori ai muzicii, ai spectacolului în general, le-aș aminti pe Joan Baez, pe Julia Migenes, cu al ei magic bandoneon, pe dansatorii și cântăreții de flamenco, din viață, când am fost pe Costa Brava, și din filmele lui Carlos Saura, cum ar fi **Tango** (1998), fiindcă în genul flamenco cântăreții care dansează și dansatorii care cântă fac parte din aceeași poveste, o veșnică poveste de dragoste și moarte, o îmbinare între extaz și fatalitate, ca în piesele lui Garcia Lorca. Evident, nu-l uit pe Placido Domingo în Simon Boccanegra la Metropolitan Opera, nici copleșitoarea tetralogie a Nibelungilor wagnerieni, tot la Opera House, și, evident, toate concertele lui Gheorghe Zamfir, cel mai mare artist al paroxismului muzical, fapt care se explică prin unitatea răscolitoare a inspirației, datorată instrumentului său unic, naiul Sunetului Primordial, ceea ce l-a făcut să abordeze cu predilecție, în stilul artiștilor latino, numai o sferă a muzicii, aceea bazată pe melodie, de natură folcloric-romantică. Aș mai numi-o, muzică vizuală sau narativă.

Nu trebuie să uit nici satisfacțiile enorme pe care le-am avut ascultând muzică de jazz, încă din adolescență, ca elev de liceu, când îi ascultam pe posturi „clandestine" pe Louis Armstrong, Duke Ellington, Ella Fitzgerald, Dizzy Gillespie, Ray Charles și alți monștri sacri ai acestui gen prin excelență al trăirilor paroxistice. De ei mi-am adus aminte recent, la inaugurarea muzeului The Met Breuer, de pe Madison Avenue, când am participat la un concert oferit de artistul anului 2014, pianistul și compozitorul american Vijay Iyer (n. 1971, New York), fiul unui imigrant indian, un talent de excepție, recunoscut de toată breasla muzicii, supertitrat, nominalizat la Grammy, cu multe premii și distincții, mare profesor de muzică la universități americane, cu 12 albume de succes editate, compozitor de muzică de film, inclusiv la un film inspirat de supraviețuitorii războaielor din Irak și Afganistan.

Alături de Marcus Gilmore la tobe și Stephan Crump la contrabas, Vijay Iyer a susținut un concert neobișnuit. Un model de trăire paroxistică. Acest grup este numit de critică **DownBeat**, iar lista cu faptele lor de renume este copleșitoare. Cei trei instrumentiști au cântat timp de o oră neîntrerupt o amplă

Scanned with CamScanner

simfonie, au susținut un lung spectacol sonor, în care instrumentele au evoluat când sincron, când separat, când la intensități maxime, ca în piesa **Accelerando**, când în contrapunct, oferind momente de pianissimo, de relax, până la tăcere. Evident, nu au lipsit sonuri ale muzicii asiatice sau evocări cosmice.

A fost acoperit un mare orizont muzical, fapt posibil datorită acestui gen de muzică, jazz-ul, care este o artă a improvizației și permite cu ușurință treceri de la un registru sonor la altul. Formidabil era dialogul dintre instrumente, cum fiecare instrumentist devenea solist sau, când preda ștafeta, acompaniator al celorlalți. Așa au pendulat prin toată istoria muzicii, recunoșteai și armonii baroc, și motive mozartiene (Mozart fiind compozitorul cel mai bine convertit la muzica de jazz), auzeai și bătăile Destinului imaginate de Beethoven, și acorduri impresioniste din Debussy și Stravinsky, o adevărată călătorie în diverse epoci muzicale, în racord cu tema fantasticei expoziții **Unfinished**, pe care muzeul a organizat-o cu exemple semnificative din istoria artei, expoziție căreia i-am dedicat o cronică aparte.

Iar ceea ce a dominat în acest concert a fost transa în care au intrat cei trei muzicieni, o lungă transă, care le-a permis să țină tot concertul la o intensitate a trăirii neobișnuită, un continuu extaz, care se hrănea cu liniște din el însuși. Spectatorii erau pe măsură, oameni ai artei în exclusivitate, care au susținut prin participare electivă o asemenea creație de atmosferă spirituală.

(New York, 18 martie 2016, în „Arta sunetelor", „Agero" – Stuttgart, „Jurnalul Bucureștiului", „Napocanews", „Art-emis" etc.)

Scanned with CamScanner

ENESCU ŞI ZAMFIR

În paginile acestei cărţi am alăturat adesea aceste două nume, simboluri ale românismului, reflectând ideal prenumele lor, consubstanţial Sfântului Gheorghe, simbol al justiţiarului, al luptei cu balaurul păgân.

Fapt inevitabil, fiindcă am vrut să dovedesc că România profundă, România muzicii simfonice, are două icoane, Enescu şi Zamfir, două icoane din templul muzicii naţionale, prin faţa cărora trebuie să păşim pe vârfuri, fiindcă amândoi compozitorii vin din rădăcina românismului şi sunt atinşi de isihia divină. Ei fac parte din ceea ce eu numesc România abisală, fiindcă muzica lor este pe cât de românească, pe atât de universală.

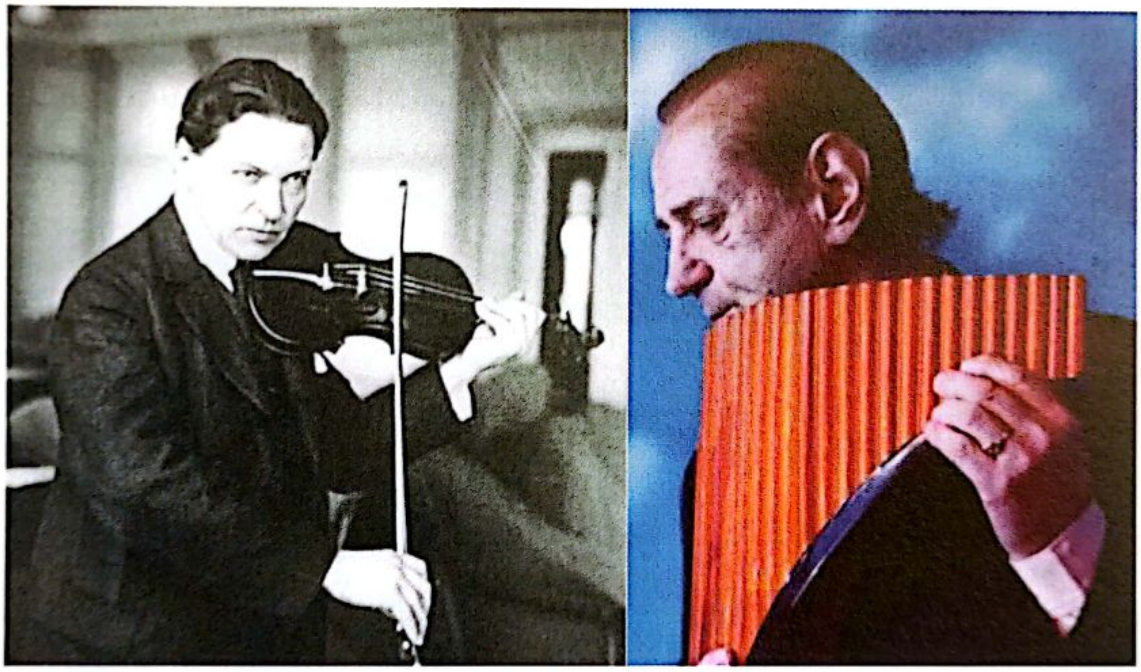

Enescu şi Zamfir au în comun folclorul românesc, dar şi o mare, nesfârşită iubire, pentru ţara lor, pentru tot ce pulsează în ea şi are licăriri astrale. Pământul şi cerul sunt obsesiile copilăriei lui Zamfir, ca şi ale lui Enescu, care spunea: *„Pământul şi religia au fost cele două divinităţi ale copilăriei mele"*.

Apoi atmosfera muzicală din familie şi din viaţa satului s-a dovedit fundamentală pentru formarea lor.

Desigur, mediul în care au crescut este diferit. Enescu s-a născut într-o atmosferă habotnică, dat fiind că el a fost aşteptat să vină pe lume ca un nou Iisus întrucât cei 11 copii anteriori ai părinţilor lui au murit. Mama sa era habotnică, fiică de preot, tatăl lui a vrut să se facă preot, a fost un om cultivat, cunoştea câteva limbi străine, cânta bine la vioară, iar mama lui la chitară şi-i

Scanned with CamScanner

dădeau adesea concerte lui Jorjac. Apoi bunicul şi străbunicul au fost preoţi şi mari cântăreţi de strană. La Eneşti muzica s-a identificat cu religia. Nu e de mirare că şi Enescu a devenit mistic. Acest misticism nativ şi-a pus amprenta pe muzica sa isihastă.

Nu acelaşi lucru se poate spune despre Zamfir. În notele despre copilăria sa, lipseşte total biserica şi chiar Dumnezeu: *„Noţiunea fenomenelor nu exista în vocabularul meu. Cea de Dumnezeu nici atât"*. Nu găsim nici chiar referiri la cruce, la vreun preot, la vreo slujbă, nimic religios. Citind aceste rânduri, Zamfir avea să-mi spună, da, dar am uitat să zic povestea cu *„aruncatul ghiozdanului peste gard, la Paşti, venind de la şcoală, strigând: «-Mamă, ne ducem la denie!», apoi făcutul Stelei din hârtie creponată, cu portrete de-ale Fecioarei Maria şi Iisus Christos, a plugului împodobit cu brad şi colindatul până la 1 noaptea, când ne întorceam sloi de gheaţă, apoi candela din perete şi icoana, iar la biserică topitul lumânărilor în capul babelor îngenuncheate! Atât!"*.

La Enescu credinţa a curs ca un fapt natural, firesc, precum masa, precum alfabetul, precum socotitul, precum obişnuinţa de a se închina, de a spune o rugăciune înainte de culcare. Dimpotrivă, în cazul lui Zamfir cu totul altfel s-au petrecut lucrurile, poate de aceea el avea să ajungă la extrema cealaltă, din laicism în misticism, în fanatism religios, ca un fel de recuperare a Divinităţii. În copilăria sa, religiozitatea se măsura cu viaţa în natură, cu fenomenele magice ale vieţii de la ţară. Icoana ţăranului care se tot închină, care nu duce o bucătură la gură fără o cruce, masa la câmp din imaginile pastorale ale scriitorilor-ţărani, de asemenea, lipseşte. Nimic convenţional. Dimpotrivă, se remarcă vitalitatea ieşită din comun a copilului Zamfir, foamea sa de necunoscut, pofta lui de joacă şi aventură, dorinţa de a descoperi marea cu sarea!

Enescu mărturiseşte că *„tatăl meu nu m-a bătut niciodată"*, din contră, copilăria lui Gheorghe Zamfir s-a desfăşurat între năzbâtii periculoase şi cureaua tatălui său. O copilărie plină de boroboaţe, dar nu ca în romanticele năzdrăvănii ale lui Creangă, ci de o rară violenţă, aproape de sălbăticie. Zamfir copil a fost ca o sălbăticiune de neîmblânzit. Însăşi bătaia tatălui nu era „ruptă din rai", fiindcă nu avea efect. Nimic nu-l potolea. Nici când a crescut, mânzul sălbatic din el nu l-a oprit să facă mari boroboaţe care speriau profesorii de la liceu. Nu l-a potolit decât ameninţarea tatălui său, când l-a luat de la şcoala de nai şi l-a adus acasă, hotărât să-l rupă de muzică şi să-l facă tractorist! Şi, în cel mai fericit caz, inginer!

Enescu a dus o copilărie izolată, căci de teama morţii lui, părinţii l-au crescut ca într-un laborator, comparativ cu Zamfir care a copilărit din plin, sănătos, alături de ceilalţi copii ai satului, ca Amzi Moise, Lucian Dumitrescu şi Valeriu Erhan, un geniu, devenit director la OSIM, în loc de mare muzician, numai pentru vina de a fi fiu de preot. Enescu mărturiseşte că *„la patru ani ştiam să citesc, să scriu, să adun şi să scad"*. Dimpotrivă, Zamfir arată că niciodată nu i-a plăcut cartea, o scălda mereu la şcoală, la şcoala elementară, cât şi la liceu, unde *„în fiecare an făceam eforturi supraomeneşti să fiu la linia de plutire, căci la cultura generală nu eram deloc teribil"*.

Unde era primul? La sport. Ajunsese un adevărat atlet. La 16 ani, ridica o halteră de 70-80 kg! La viteză, 50 şi 100 m, normal, era tot primul! Profesoara

Scanned with CamScanner

de sport îl tot întreba de ce nu vrea să facă sport de performanţă, dar el spune că *„pasiunea mea era muzica, sportul rămânând o distracţie, un motiv să-mi consum energia debordantă"*. Dovadă că a fost numit *„şef cu înviorarea pe internat"*!

De fapt, el se antrena ca să se răzbune pe coreeanul Kim, adus aici în timpul războiului din Coreea. Între Zamfir şi Kim s-a declanşat o urmărire de trei ani, plină de lupte şi răzbunări, până când Kim a fost trimis acasă, fiindcă a declarat că *„Ţamfiru, eu la tine vreau să te omoru"*. Kim Sîc Sîn era din Coreea de Nord, unde peste ani a ajuns rectorul Conservatorului din Phenian.

Se pare că bătăile cu Ţamfiru i-au purtat noroc! Dar Ţamfiru nu s-a potolit, nici de departe să ajungă rector la Conservatorul din Bucureşti, de unde, în spiritul vieţii lui ghinioniste, avea să fie dat afară în urma unei cabale puse la cale de rectorul Dan Buciu şi decanul Şerban Soreanu. Cât a fost la liceu, mereu era chemat tatăl lui, care, disperat, striga la el: *„Ce vrei, mă, să devii tu? Ce ai tu de gând să faci din tine? Cât ai să mai continui aşa?"* Şi avea deja 17 ani, era cogea naist, care sărea gardul internatului şi cânta prin satele din jurul Bucureştiului, pe la nunţi şi botezuri! *„Te faci, mă, om sau nu te faci?, urla tata la mine, că la Găeşti mi-ai mâncat sufletu' din mine şi aici la fel!"*

În aceste pagini din Autobiografie, în prim plan apar aventurile, năzbâtiile, viaţa extra-şcolară. Ai impresia că a uitat cu totul de muzică! Naiul, orele de repetiţii, nu mai apar. Nici ceea ce la Enescu a însemnat compoziţia, cum s-a numit pe sine, la cinci ani, compozitor. Şi visul său a fost să fie recunoscut ca atare. În cap. **Compozitorul** am arătat cum apare şi în cazul lui Zamfir pornirea de a compune şi câte puncte comune există între cei doi compozitori. Desigur, epocile i-au dus în direcţii diferite, dovadă că şi inspiraţia diferă, regală şi proletară, fiindcă, scrie Zamfir: *„La 18 ani, am compus un cântec pentru cor la patru voci pentru partid, prezentat la un concurs naţional de coruri, unde premiul I a fost câştigat de compozitorul I.D. Chirescu, celebru pentru compoziţii corale"*. Zamfir avea 18 ani, Chirescu 50. *„Am mai compus o lucrare pentru cor mixt, flaut şi recitator, după o poezie de Vasile Zamfir, un talentat poet, intitulată* ***Romanţă****. Există partitura"*.

În Autobiografie, Zamfir nu pomeneşte aceste compoziţii, dar nici nu-şi inventează alte merite pe această direcţie (monografia este un document şi el are un cult pentru adevărul istoric, cel puţin pe linie muzicală), fiindcă nu a fost preocupat să-şi facă din Enescu nici un model, nici un tovarăş. E firesc, fiindcă el trăia cu un ideal ca Fănică Luca, iar în autobiografia sa interpreţii populari sunt cei importanţi. Dacă pentru Enescu modele au fost „cei trei B" (Bach, Beethoven, Brahms), pentru Zamfir au fost Maria Lătăreţu, Maria Tănase şi Fănică Luca, dovadă că el i-a urmat ardent şi i-a depăşit la cele două capitole, voce şi nai. De altfel, am arătat în cap. **Solistul vocal** care au fost modelele copilului. Iar în descrierile monografice, Zamfir vorbeşte de escapadele cu acordeon, contrabas şi tobă, când mergea cu unii colegi pe la nunţi, ca să cânte, să câştige, pasiunea lui de-o viaţă! Le cânta vârtos cu ţiganii la nunţi şi botezuri! Uneori era lăsat de căruţă. Ceilalţi plecau, dar el nu abandona, continua. Nu-l vedem descris decât aşa: *„Cântam singur cu vocea, cu naiul şi cu acordeonul"*. Mergea pe jos zeci de kilometri, din sat în sat, cu acordeonul în spate, prin

Scanned with CamScanner

pădure, prin noroi, pe ploaie, ca să câştige 150 lei în două zile, sâmbăta şi duminica. Aceste evadări, el le numeşte *„aventuri indescriptibile"*.

Şi Enescu a fost într-un fel silit să cânte, dar nu din nevoie, să câştige, ci pentru ca părinţii lui să le dovedească invitaţilor, fie acasă, la Liveni, fie la sala oglinzilor din Dorohoi, că era un *„copil minune"*.

A fost Zamfir un copil minune? A fost. Când, la 12 ani, a susţinut primul său recital la radio Găeşti, a doua zi toată lumea îl felicita pe tatăl lui, oriunde îl întâlnea, la cârciumă, pe uliţă sau la băcănie, *„Bravo, nea Tudore! Ce băiat talentat e Gigi!"*. Era prima dată când tatăl lui era mulţumit de el, mulţumit că nu a dat banii degeaba, pe un acordeon cu 80 de başi, marca „Mozart"!

Zamfir însă trăia sălbatic, ca un ţap, adică se comporta ca jumătate din fiinţa lui Pan, reprezentat ca un amestec zoomorf, jumătate om, jumătate ţap. Şi îţi vine să spui că vocaţia lui Zamfir a venit prin miracol, nu prin muncă şi talent. Sigur, prin geniul lui muzical înnăscut, de care nu prea a fost conştient, oricum, muzica este pe plan secund în această perioadă adolescentină, în prim plan stând un fel de vagabondaj sui-generis. Dar toate aceste năzbâtii, numite şi *„vibraţii adolescentine"*, fireşti, la urma urmei, pentru un copil sănătos, se făceau în pas cu munca, acopereau, de fapt, chinul muncii, miile de ore de repetiţii epuizante.

Da, dar miracolul din el a lucrat. În fond, nu l-a pasionat decât muzica şi ambiţia de a fi *„cel mai bun"*. Această piatră de moară al lui *number one* i-a măcinat pe mulţi români. Iar cel mai american dintre români a fost Sergiu Nicolaescu. A fost şi el un Sisif, un ambiţios, un muncitor. A vrut să dovedească faptul că această ţintă a locului întâi poate suplini şi geniul. Fiindcă Nicolaescu nu a avut geniu, dar a dat dovadă de tenacitate, de o ambiţie ieşită din comun. A prevalat însă inginerul, nu artistul.

*

În cazul lui Enescu şi Zamfir, în schimb, scânteia a fost divină. Deşi copilăria şi viaţa lor, în totalitatea ei, au fost complementare, punctele forte au fost identice. Am pus în prim plan folclorul şi dragostea de ţară. Acum adăugăm munca.

Ei, da, la acest capitol, Enescu şi Zamfir sunt fraţi buni. Şi s-a dovedit că ei au în comun un titanism al muncii, al muncii continue, până la epuizare, dar şi puterea de a insufla viaţă instrumentului pentru care au fost creaţi. Enescu făcea vioara să vorbească, Zamfir face naiul. Şi unul şi celălalt şi-au început ucenicia construindu-şi o vioară din coceni de porumb, şi imitând cu ea muzicienii care le călcau bătătura casei.

De fapt, prima revelaţie enesciană se numeşte naiul. El mărturiseşte că *„nu aveam decât trei ani când am auzit pentru prima dată un taraf de lăutari"*. Era alcătuit *„dintr-un nai, câteva viori, un ţambal şi un contrabas"*, care i-a făcut o impresie *„destul de puternică"*, dacă a doua zi şi-a făcut singur o vioară dintr-un fir de aţă pe o bucată de lemn şi *„fluieram pentru a reda sunetul naiului, iar cu două bastonaşe de lemn înlocuiam ţambalul"*.

Scanned with CamScanner

Deci iată un arc peste timp între cei doi, *naiul*. Dar cum Zamfir a vrut să se facă „*acordeonist, şi nimic altceva pe lume*", Enescu a ajuns violonist. Şi a devenit chiar cel mai mare violonist al timpului său, a făcut din vioară un suflu divin. Iar în cazul lui Zamfir, pasiunea pentru nai, care a încolţit exact când a trebuit, la 14 ani, e chiar sămânţa Sunetului Primordial. E posibil să fi auzit şi Enescu Sunetul Primordial. Nu ne îndoim că vibra în el şi că îl transmitea corzilor viorii sale. Orice sunet, dacă e pur, vine din originea sonoră a lumii. Sigur, faţă de vioară, pian şi alte instrumente clasice, inclusiv cele de suflat, naiul are calitatea că suflă sunetul direct. Între inima, pieptul, buzele artistului şi tuburi nu există nici un artificiu, nici un mecanism intermediar. Şi această şansa a lui Zamfir de a-şi sufla muzica, de a fi precum Creatorul Suprem, care a creat lumea prin suflul său, l-a făcut să ajungă a şti să-i dea binecuvântarea, să dorească furibund să scape lumea noastră de blestem. El pre-cuvântă, spune rugăciunile sacre vorbind la nai.

*

Şi pentru Enescu, şi pentru Zamfir, biserica lor a fost natura, care la Enescu s-a dublat cu viaţa religioasă trăită la Zvorişţea, unde bunicul său a fost timp de 52 de ani parohul vechii biserici din sat, dar şi cu habotnicia mamei sale, şi ea fiică de preot, iar la Zamfir cu vatra, cu fenomenalul cult pentru părinţii săi, pentru străbunii săi, pentru folclorul la care s-a închinat, pentru animale şi bogăţia vieţii cotidiene. Vitalismul său terifiant, vizibil în concerte prin stilul iuţirii de sine, i s-a imprimat adânc încă din copilăria sa neobişnuit de aprigă şi aprinsă, ca a pomului singuratic aflat în câmpie şi care trebuie să facă faţă vijeliilor. O copilărie plină de nebunii, de aventuri periculoase, el fiind, cum singur spune, „*dracu' împieliţat*". Dar şi Enescu mărturiseşte că „*am crescut ca un mic sălbatic*", în sensul că a fost izolat complet de lumea satului, privind pe fereastră la copiii care se jucau pe uliţă. Însă melancoliei native îi va opune o vitalitate nervoasă, ca atunci când joacă crichet sau când călăreşte, dar şi când gustă din plin viaţa liberă la ţară, din natura moldavă, pe care a iubit-o enorm. Enescu a fost o fire aristocratică, a dus o viaţă aleasă, pe când Zamfir a avut mult mai dezvoltat instinctul pământului şi al proprietăţii, al vieţii trăite ţărăneşte, asemenea unui Moromete cu o vocaţie divină, de care el nu a fost conştient mult timp. De ce? Fiindcă a trăit până la vârsta liceului ca un ţăran. Chiar el spune despre sine: „*Zamfir a arat, a semănat, a săpat, a grăpat, a prăşit, a treierat, a plivit, a secerat grâu cu secera, a făcut snopi, glugi de porumb a cărat, a îngrijit vitele, porcii, caprele, păsările, a fost ţăran neaoş... tot timpul pe câmp*".

Laudă lui! Nici Creangă nu se poate lăuda cu asemenea corvezi. Cu atât mai mult e de admirat faptul că, prin misionarismul său, fiind un mesager al Sunetului Primordial, avea să-şi educe toate instinctele primare, să-şi rafineze la maximum firea nărăvaşă, să ajungă el însuşi ca un tub de nai. A compensat total asperităţile copilăriei prin cizelarea lor pariziană şi mondială, cum spune el. Dar eu cred că această cizelare s-a petrecut în adâncuri datorită folclorului românesc, care, studiat bine şi asimilat, i-a dat revelaţii gridophanice, divine. Numai un

Scanned with CamScanner

folclor foarte vechi, milenar, poate ajunge la un înalt rafinament, la cizelări şi stilizări superioare, pe care doar muzica cultă, a câtorva aleşi, le mai atinge. Şi Zamfir a ajuns un domn al melosului românesc.

Şi Enescu şi Zamfir au fost conştienţi de faptul că s-au născut într-un tezaur al minunilor sonore, primordiale. În panteonul omenesc, amândoi au starea de graţie a modestiei divine, au respectul pentru Om, au un cult pentru valorile sacre.

Şi pentru unul şi pentru celălalt regalitatea înseamnă coloana vertebrală a poporului român, legătura lui directă cu Dumnezeu. *Un popor fără rege*, spune Zamfir, *este un popor fără Dumnezeu*. Pentru Zamfir, *„republica a fost şi este cel mai mare dezastru al poporului şi al României. A permis gunoiului şi spurcăciunii să ajungă la putere, a permis ateilor să păteze memoria neamului şi să lichideze conştiinţa naţională făcută prin sacrificii imense timp de 11.500 de ani!*". Enescu a avut marea şansă să trăiască în plină splendoare a regalităţii României, când regina Elisabeta alias poeta Carmen Sylva l-a înfiat, a fost pentru el ca a doua mamă, deşi el îi spunea aşa principesei Elena Bibescu, prima lui protectoare, care i-a prevăzut steaua eternităţii. După ce a murit Elena Bibescu, în 1902, regina Elisabeta i-a devenit mamă absolută. A fost atent ocrotit de coroana României. Avea camera lui aparte la Castelul Peleş. Am arătat şi ce concerte oferea împreună cu regina-poetă, căreia i-a dedicat piese şi i-a compus lieduri.

Dimpotrivă, Zamfir a avut neşansa să trăiască în plin comunism şi neocomunism, în plină agresiune a istoriei atee împotriva monarhiei, a istoriei sacre a neamului. Această agresiune s-a continuat, se continuă şi azi, când haitele neocomuniste, sub acoperire, sfâşie şi deposedează România de tot ce are ea mai sfânt. Şi nimic nu poate fi mai sfânt decât o ţară care are drept blazon dictonul: *Nihil sine Deo*.

*

Din aceste motive, Zamfir a fost ameninţat cu moartea şi obligat la exil. Exilul său a fost un continuu supliciu, un continuu blestem. Fiindcă nicăieri în lume nu era ţara sa, nu se simţea ca acasă, deşi de multe ori a recunoscut că Franţa sau Canada au fost ca a doua sau a treia sa patrie. El a cunoscut notorietatea internaţională în plin ceauşism, când a început să colinde lumea în lung şi lat. Dar ceea ce a trăit în exilul propriu-zis, nu a mai cunoscut.

Aici apare un element fundamental în cariera sa, care îl identifică şi mai mult cu George Enescu, care a spus:

> *„Sunt cel care a slujit doi stăpâni în acelaşi timp: pe Dumnezeu şi pe Mammon. Nu este creştinesc*".

Pentru Enescu, vioara era instrumentul diavolului. Despre vioara sa în cutie, spunea *„mortul acela roşcat în micul său sicriu*". Cum a observat Cella Delavrancea, Enescu, atunci când se transpunea în muzica pe care o cânta, când slujea *„mortul acela roşcat în micul său sicriu*", părea că e stăpânit de *„un*

Scanned with CamScanner

demon interior". Aceeaşi Cella Delavrancea vorbeşte despre puritatea sunetului, absolutul perfecţiunii tehnice, dar şi de „*ritmul cu putere telurică*" din arta lui Zamfir.

Cu vioara, Enescu a câştigat o avere, pe care a dăruit-o ţării, investind-o în acte nemuritoare, cum este orga Ateneului Român sau Muzeul de la Cumpătu, care îi poartă numele. Desigur, Enescu l-a slujit pe Mamona într-o discreţie absolută. Nu cunoaştem coşmarurile lui, nu ne-a lăsat în **Amintirile** sale nici o urmă a supliciului material, dar mereu ne vorbeşte despre copilăria lui, reperul fundamental al existenţei sale, în contrast cu ceea ce avea să fie viaţa în străinătate. Iar acest lucru îl sugerează atunci când scrie că „*Viena rimează cu hiena*". Dar cunoaştem pedeapsa finală, faptul că a murit sărac şi în singurătate, nici iubirea lui de-o viaţă, pentru care şi-a sacrificat totul, Maruca, nu s-a aflat la căpătâiul lui! A murit într-o cameră modestă de hotel la Paris, avându-l tovarăş de suferinţă doar pe câinele său.

Această discreţie nu există în cazul lui Zamfir. El nu recunoaşte că l-a slujit pe Mamona. El consideră naiul un instrument divin. Şi l-a pus numai în slujba lui Dumnezeu. Da, dar naiul i-a adus averi uriaşe, care s-au risipit. Zamfir zice „*s-au cheltuit; cheltuieli cu familia din România, 7 membri, cheltuieli personale, 90 la sută din câştig daţi la statul român, timp de 12 ani de zile, 5 proprietăţi, în Paris, în Bucureşti, în Canada şi în sudul Franţei, la Argeles-Sur-Mer, lângă Perpignan*". Cine citeşte Autobiografia sa se înfioară când află cât a câştigat şi cum „*s-a cheltuit*" sau a fost prăduit. Zamfir a generat un fel de jaf internaţional, în care naiul era vioara întâi. Prin nai, nu numai sunetul a fost ideal slujit. Zamfir a devenit victima sunetului divin, a propriilor sale aspiraţii divine. El îi judecă pe americani, în plin turneu în Statele Unite, în funcţie de instrumentul său. Opune muzicii afro-americane, pe care o consideră emanaţie a Satanei, „*ca de altfel toată muzica americană, rock, jazz, disco, hard rock, metal, o imensă cacofonie, un gigant WC sonor, o latrină sonoră*", îi opune, spun, muzica pe care el o cântă şi cu care vrea să schimbe America, lumea, pe însuşi Dumnezeu, care a creat strâmb lumea, dacă l-a acceptat şi pe Satana, să o mutileze! Toate minunile şi revoluţiile sunetului, cum a fost mariajul genial dintre nai şi orgă, au fost puse în plan lumesc în slujba câştigului. Din Autobiografie reiese la tot pasul acest contrast flagrant: orice era fulminant, nemaipomenit, în realizările artistice, era însoţit automat de catastrofă, de prăbuşire, de ruinare în plan financiar! Iată o spovedanie care îi place şi lui Dumnezeu.

Zamfir nu ne dă nicăieri de înţeles că ar fi fost conştient de acest contrast, de acest paradox, că prin nai el a adunat o avere de care s-a ales praful. Undeva găseşte totuşi o hibă creştinismului, îi găseşte „*unele lacune de care hoţii, mediocrii şi şarlatanii au profitat din plin*". Şi dezvoltă parabola dărniciei sale, latura absurdă a milostiveniei, fără nici o răsplată nicăieri, nici în cer, aspect pe care îl vom analiza în vol. 2, numit **Vizionarul**.

Terifiantele sale mărturisiri ne poartă din agonie în extaz şi invers. O viaţă sinusoidală, o zbatere continuă între divin şi demonic. Elogiat în fel şi chip, prădat în fel şi chip. O sarabandă demnă de camera unui Ingmar Bergman s-a creat în jurul naiului său, un delir, un vertij, pe care el îl descrie în câteva viziuni

Scanned with CamScanner

antologice închinate banului! Marea oscilare: după căderea în mrejele mafiote, ridicarea la Sunetul Primordial. Îngerul damnat. Fluturele şi plasa de păianjen. Deposedat de toate bunurile, de toată averea, el se consideră blestemat, crede că există o conjuraţie mondială împotriva lui, de aceea acuză lumea, acuză destinul, acuză politica de ieri şi de azi, comunistă şi post-comunistă, acuză hibele creştinismului, acuză pe oricine îi iese în cale.

Nu înţelege cum de s-a produs acest cataclism, nu înţelege că aşa s-a întâmplat şi în cazul altor îngeri damnaţi, că fiecare a avut un Salieri al lui, nu numai Mozart, dar şi Beethoven, Schubert, Chopin, Rahmaninov, Ceaikovski, Enescu şi alţi zeci de mari muzicieni ai lumii, care au fost constrânşi să-şi vândă talentul, geniul. Se pare că există un destin similar în cazul muzicienilor lumii, un fatalism asemănător. Toţi ajung să-l slujească pe Mamona cu zâmbetul pe buze, toţi cad în patima „demonului interior" identificat cu banul, cu ochiul dracului, ori acest fapt se realizează pe nesimţite, adesea inconştient. Pe neveste, geniul, o întreagă creaţie, arta, esteticul, Sunetul Primordial, devin slujitoarele unor scopuri extra-estetice. Indirect, Dumnezeu este închinat Diavolului. Partea dumnezeiască a omului, ceea ce are el mai creator, ajunge să fie suport pentru jaf, pentru sarabanda prăduirii.

Desigur, Zamfir nu poate recunoaşte acest lucru, fiindcă naiul e instrument divin, prin el aude suflul lui Dumnezeu. Poate de aceea şi există o agresiune împotriva lui din partea celor care îl slujesc fără perdea, chiar fericiţi, pe Mamona, care slujesc muzica satanică, a celor care practică o astfel de muzică. Zamfir se consideră reprezentantul divinităţii pe pământ şi e firesc ca tot ce mişună în culise, tot ce este în subteran, satanicul, să i se opună, să dezvolte împotriva lui o agresiune de nedescris, deşi el se străduieşte să o descrie, dându-i şi un nume: „*oroare şi demenţă*".

*

Zamfir avea 14 ani când a murit Enescu. Şi Enescu a cunoscut ce înseamnă această agresiune, când a fost exilat din patrie şi nu a fost reprimit să se întoarcă, să moară pe pământul natal, în locul unde îşi terminase opera **Oedipe**, la Tescani, şi unde îşi pregătise cavoul. A repetat destinul eroului său, Oedipe.

Dar Zamfir a cunoscut un martiriu şi mai cumplit, fiindcă buldozerul comunist i-a distrus tot ce avea mai sfânt, moşia, locul natal, tot ce acumulase Tudor Zamfir, tatăl său, şi moştenise de la tatăl lui, fiind condamnat pentru că a fost harnic, înţelept, muncitor, pentru că nu a risipit, ci a agonisit. Să fii considerat chiabur şi să fie o pedeapsă tot ceea ce a ieşit din mintea şi braţele tale, iată un martiriu lumesc, păgân, nedrept.

Zamfir nu a avut un acoperiş la Peleş, nu a avut binecuvântarea coroanei regale a României, a avut parte numai de blestemul comunist, numai de ura fiarelor „sub acoperire", a avut parte numai de blocaje, de o incredibilă conspiraţie ţesută din interior şi din afară, pentru că el şi-a depăşit condiţia de muzician, şi a devenit şi o portavoce naţională, un fel de tribun, folosindu-se şi de o altă armă fantastică de luptă, arma cuvântului, a cuvântului vorbit şi scris.

Scanned with CamScanner

Şi Enescu şi Zamfir au avut parte de un exil nedrept. Sigur, Enescu avea o fire modestă, stătea la locul lui, nu deranja pe nimeni, el suferea în tăcere şi-şi alina suferinţa cu vioara, cu notele scrise, cu iubirea pentru Maruca, dar Zamfir era din alt aluat, era predispus la răstigniri. De aceea, el spune pe şleau că *„am avut parte de o mafie ocultă evreiască, care m-a răstignit fără drept de apel. Monştri evrei ca Ira Pitterman, directorul casei de discuri Heartland, Ruth şi Kolmar din New York, Sam Gesser, Jerry Loan şi Jerry Shore din Canada şi Seattle, USA, şi mai ales marele MAFIOT din Montreal, avocatul Morden Lazarus, care mi-a luat 100 de mii de dolari americani, cu dobândă de 10 la sută, şi de 24 de ani n-am mai văzut nici banii, nici dobânda, plus peste 5 miliarde de $ US în urma împuternicirii date de mine pentru a colecta toate drepturile de autor şi conexe în SUA şi Canada, pe 20 de ani, cât s-a cântat muzica mea non-stop. Cu aceşti bani, monstrul din Montreal şi-a plătit cotizaţia ca să ajungă unul din «marii» avocaţi ai celor mai mari cazinouri de pe planetă*". Zamfir declară că nu l-a mai văzut pe Lazarus din 1992.

Evident, Enescu nu se poate lăuda cu o asemenea răstignire. Răstignirea lui a fost interdicţia de a mai veni în ţară, de a-şi găsi somnul de veci în patria natală. Cumplită răstignire, desigur. La paritate cu oculta mafiotă acuzată de Zamfir. Dar ei, fiind aleşii lui Dumnezeu, au avut parte şi de miracol. Miracolul lui Enescu a fost faptul că, în pofida prigoanei comuniste, epoca dictatorului Gheorghiu-Dej i-a înfiinţat un festival internaţional, care să-i poarte numele, să fie reabilitat şi de oficiali, să fie cunoscut ca muzician ales. Evident, faima internaţională a lui Enescu i-a determinat la un asemenea gest moral. Dar curând, Festivalul s-a dovedit nefast pentru comunişti, care, când şi-au dat seama de greşeala lor, de faptul că Festivalul nu le aduce pomeni internaţionale, ci cheltuieli, nu ajută cu nimic propaganda comunistă, au oprit motoarele şi au invitat numai orchestre şi muzicieni din ţară şi din fostul URSS. Însă era prea târziu, faima lui Enescu era planetară. Prietenii lui de pretutindeni, mari muzicieni, au continuat să bată la uşa Festivalului, să ceară dreptul de a participa. România nu se putea compromite la nesfârşit.

Şi a venit revoluţia din decembrie 1989, care a schimbat total optica în favoarea lui Enescu.

Istoria Festivalului se identifică în punctele ei esenţiale cu istoria modernă a României. Enescu se află într-un punct de cunoaştere şi recunoaştere internaţională, dar şi într-un punct când se petrece o subtilă confiscare a lui.

Ostilitatea faţă de Zamfir însă este strigătoare la cer. Şi el a avut o şansă uriaşă de a ţâşni, de a avea un suport teribil pentru a duce departe gloria României. Acest suport s-a numit Orchestra Naţională de Folclor. De mult, îi propusese această idee lui Ceauşescu, dar nu a fost înţeles. Ceauşescu nu putea să înţeleagă că Zamfir, cu o orchestră de 50 de instrumentişti, în zece ani, ar fi făcut României un serviciu şi mai multă propagandă decât toate congresele ceauşiste la un loc! Comuniştii nu puteau să vadă într-un naist un zeu, un predestinat.

Nici neocomuniştii. În paginile acestei cărţi s-a văzut ce a însemnat această orchestră şi ce ar fi putut să însemne pentru viitor. Dar alte fiinţe malefice au blocat iuţirea de sine a Maestrului şi au desfiinţat această orchestră.

Scanned with CamScanner

Fiindcă era genială. Fiindcă rima perfect cu muzicianul care o conducea. Or, fără conducător, o orchestră moare. Această crimă s-a petrecut din mai mult motive, cum ați aflat, dar motivul principal a fost românismul ei, faptul că Zamfir o închina drapelului românesc, cu care își încheia fiecare concert, pământului natal, căruia îi visa deschiderea, frumusețea cosmică.

Acest românism profund, afișat de Zamfir cu grație divină în concertele sale, a fost cauza care a dus la un alt afront incredibil, ignorarea sa, ruperea de Festivalul „Enescu", miopia și îndărătnicia de a vedea și de a-i recunoaște și de a-i pune alături pe cei doi sfinți ai României muzicale, Enescu și Zamfir. Obtuzii, melomacii, amartaloii nu pot privi cu ochi buni faptul că Zamfir îi continuă lui George Enescu zborul. Festivalul „Enescu", fără Zamfir, fără muzicieni din stirpea lui, a devenit un festival cosmopolit, a intrat pe mâna străinilor, un festival total rupt de românism, cum s-a văzut și din analiza pe care o fac ultimei sale ediții. Numai Zamfir ar fi putut să-i dea dimensiunea care îi lipsește, strălucirea geniului național. Numai el ar fi putut aduce pe scena lui **Missa Păcii**, tulburătoarea lucrare pentru nai, orgă, cor și orchestră, creată pe tiparul missei catolice, dar cu valențe profund ortodoxe! În loc de Zamfir, Festivalul a adus Missa lui Bernstein, o blasfemie a Dumnezeirii, în loc de Zamfir îl are pe „micuțul Mozart", cum i se spune unui compozitor atonal, Dediu Dan, total lipsit de românism, un pitic mozartian, fiindcă a studiat pe la Viena, dar care se crede portdrapelul atonalismului și dodecafonismului românesc, deși la acest capitol îi dă lecții reprezentantul lui pe plan național, nonconformistul Iancu Dumitrescu, pe care l-am numit Quasimodo, din motivele arătate în textul pe care i l-am închinat.

Categoric, Festivalul „Enescu" poartă această rană, vizibilă și de pe planeta Marte, care îi guvernează marelui naist destinul, că lipsesc din el muzica și prezența lui Gheorghe Zamfir. Organizatorii vânduți Satanei luptă din răsputeri să îndepărteze cât mai mult apropierea lui Zamfir de Festival. De ce? Din ignoranță și din nevoia de a fi slugi la străini. Dar de ceea ce le este frică, de românism, nu vor scăpa. Miracolul se va produce. Apropierea dintre Enescu și Zamfir este inevitabilă, fiindcă este scrisă în cer. Nimeni de pe pământ nu va putea opri magma miracolului să se reverse, oricâte baraje se vor pune. Nu numai că Zamfir are deja propriul său Festival Internațional de Nai, dar publicul românesc, melomanii buni, așa cum am constatat la lansarea cărții mele în holul Sălii Palatului, în ziua când pe scenă se aflau Vasily Petrenko și Royal Liverpool Philharmonic Orchestra, care au cântat divin **Simfonia cu cor** de George Enescu, au reclamat această absență, au cerut organizarea unui festival adevărat, în care Enescu și Zamfir să fie împreună, să fie acasă.

Poporul român susține acest festival din propriile buzunare nu ca România să fie desțărată, ci să fie reper de iubire și identitate națională. Un adevărat festival internațional trebuie să fie și național, în primul rând. Iar azi, acum, cel mai perfect reprezentant al naționalismului românesc este Gheorghe Zamfir.

Scanned with CamScanner

TORŢA ZAMFIR

După ce am avut şansa să călătoresc în ţara lui Zamfir, să parcurg pe jos drumul de la origini la apogeu şi mai departe, am avut viziunea unei reprezentări a destinului acestui artist. Aşa cum fac de regulă când scriu o carte, mai ales un roman, iar cartea de faţă este un roman-document, cu totul special, fiindcă personajele lui, ca şi locurile, timpul şi faptele, sunt reale, mi-am imaginat şi de data acesta o reprezentare plastică a ceea ce am trăit, a ceea ce cred eu că reprezintă Gheorghe Zamfir.

Arată ca un Pom al Vieţii, dar şi ca o Torţă, unii ar putea compara desenul meu cu o ciupercă atomică, dar eu spun că seamănă cu o torţă, fiindcă zodia lui Zamfir are corespondenţe în Jupiter, în acest Zeus al focului. Mai mult, ea are şi forma unei Troiţe, fiindcă impulsul panzamfiric se bazează pe credinţă, iar troiţa este la români, în ortodoxie, simbolul creştinismului, al fântânii credinţei, nu întâmplător, cel puţin în Ţara originilor, acolo unde este o fântână, este şi troiţă. Troiţa şi Fântâna se află la răspântii de drumuri, unde călătorul face un popas, unde se adapă şi se închină, unde bea apă şi face o rugăciune. În filmul **Fântâna credinţei**, arăt tocmai aceste semnificaţii pe viu.

Reprezentarea mea începe *in illo tempore*, în acel timp mitic, al originilor, care se pierd în negura timpului, a vârstelor omului de la Bugiuleşti, de unde este Homo Olteniensis, de dincolo de zarişte, acolo unde se naşte Sunetul Primordial, recognoscibil în sunetul naiului divin. Apoi seva lui, a Sunetului Primordial, urcă, se continuă în zodiile care îi călăuzesc lui Zamfir viaţa, Berbec şi Taur, iar între ele se dă toată lupta artistului şi a omului, aici, în trunchiul copacului se zămislesc răstignirile şi minunile, cântecele de jale ca şi cele de veselie, însăşi iuţirea de sine a neamului, care, toate, se adună şi se conservă în Casa cu Enigme, acest muzeu sui-generis, această arhivă de opere finite şi infinite, precum coroana unui arbore, dar şi precum Casa cu păpuşi a lui Ibsen, o casă plină de jocuri, de mistere, de enigme de nedezlegat.

Însă toată energia din această casă, din această vatră a românismului, se revarsă peste tot în România, în Europa, pe întreg pământul, aşa cum civilizaţia pelasgă s-a revărsat în toate vetrele civilizaţiilor europene şi mondiale. Artistul şi-a dus torţa peste tot în ţară şi în lume, a purtat-o ca un atlet, ca un maratonist, este flacăra sa olimpică, pe care a dus-o în cele mai îndepărtate colţuri ale lumii şi a aprins cu ea candela spirituală a oamenilor, aşa cum de Paşte, la Ierusalim, la mormântul Domnului, din lumânarea de la altar se ia lumină şi se aprind toate lumânările sufleteşti ale creştinilor de pretutindeni. Veniţi şi luaţi lumină de la Torţa Zamfir!

Scanned with CamScanner

Iată această reprezentare simplă:

*

În concluzie, aș vrea să se rețină ce am spus la început, că eu nu demolez, ci construiesc monumente. Așa cum îl cunosc pe Dumnezeu pe cale apofatică, la fel îmi place să construiesc prin demitizare. O casă nouă nu se poate ridica dacă nu o demolezi pe cea veche. Poporul român are nevoie de repere, iar Zamfir este un reper actual fără concurență și e păcat să tulburăm o imagine sfântă. Tot ce am făcut a fost numai în direcția luminării acestui reper, căutând să elimin balastul, autogonflarea și tot ceea ce poate umbri sau știrbi muzica sferelor, a esențelor primare, a sevelor panzamfirice. Un artist, când se crede ființă supranaturală, trebuie ferit de zgură, să rămână el așa cum i-a fost scris în cer, așa cum îi sunt limba și soiul. Și trebuie ferit de influențele nefaste, de ocultismul morbid, de căile artificiale, dobândite pe parcurs, crezând că lumea va fi așa cum vrea el.

Zamfir îl are în sine și pe Țamfiru, cum îl striga coreeanul Kim Sîc Sîn când voia să-l omoare, în orice caz, întruchipează o raritate, cum nici Brâncuși

Scanned with CamScanner

nu a reuşit, fiindcă Brâncuşi a trăit organic şi a avut o carieră organică. La fel Enescu, un sfânt absolut printre artişti, un simbol universal al modestiei umane şi al fidelităţii în iubire. Pe când Zamfir şi-a construit... eternitatea, imaginea de vitrină. România nu a dat încă nici un artist care să lucreze cu atâta sârg la imaginea lui. A mai fost Sergiu Nicolaescu, care s-a crezut mereu *number one*, la fel s-a crezut şi Vadim, şi Păunescu, aşa cum se crede şi Florin Piersic, poate şi alţii, după modelul lui Ceauşescu, dar ei toţi la un loc nu au talentul lui Gheorghe Zamfir.

Din păcate, Zamfir nu a trăit organic. El nu avea nevoie de autogonflare, dar asta este, şi-a construit cu sârg imaginea, o imagine mondială, a lucrat ca un ceasornicar la portretul lui de vitrină. Dar a rămas descoperit cu spatele şi l-au lucrat tot felul de... complotişti, cum voi arăta în celelalte volume, dacă voi mai apuca să le scriu. Poate că NU nevoia de vitrină, de supervitrină, l-a împins pe Gheorghe Zamfir să-mi ceară şi mie ajutorul, să scriu cartea despre el - dacă e aşa, acest lucru m-ar bucura extrem de mult! –, fiindcă aş vrea să se reţină că nu am scris o carte de vitrină. În ea apar şi Revelaţiile, dar şi Răstignirile, şi Iluzia, dar şi Deziluzia, şi Amăgirea, dar şi Dezamăgirea. Sper să fi reuşit, oricum, locul lui Gheorghe Zamfir în istorie îi este fixat mai bine de această carte, fiindcă, atunci când vorbim despre un fenomen, e bine să cunoaştem şi culisele fenomenului, pentru că numai ele ne dau imaginea întregului, ne fac să vedem unitatea dintre faţa şi reversul medaliei.

Zamfir este poate cel mai controversabil artist pe care îl cunosc, e ca Ianus, stă cu o faţă spre Sfinţenie şi cu alta spre drăcovenii, nu spre Mamona, nu a atins încă această performanţă, deşi i-a închinat o simfonie!, ci spre drăcovenii, spre drăcii găeştene ridicate la scară planetară. Gaia sau Cobia din el au croncănit, au cobit. A dus o continuă luptă între Fire şi Nefire, între Fârtate şi Nefrârtate, între sinea mea, cum ar zice Brâncuşi, şi sinea demonică. Iuţirea de sine a fost un vertij ancestral atât de organic, încât l-a aruncat adesea de pe orbita mişcării sale. Din acest motiv el nu a cunoscut, nu poate cunoaşte fidelitatea adevărată, fiindcă nu-şi poate fi fidel nici sie însuşi. E mai aproape de *fidela infidelitate* de care vorbea Platon. Muzicianul a trebuit să lupte din greu cu drăcuşorii din el, cu berbecuţii, taurii şi leii lui *a avea*, să facă eforturi supraomeneşti (vezi paroxismul trăirii!), ca să-şi protejeze avutul de aur, comoara Sunetului Primordial, pe care l-a auzit şi-l tot aude cât va fi vecia, aşa cum profeţii biblici auzeau glasul lui Dumnezeu, când le vorbea. Să fii bolnav de panzamfinită, ce fericire! În fond, geniul e o confirmare că Dumnezeu există. Să-nceapă muzica!

Scanned with CamScanner

CINE ESTE GRID MODORCEA?

„Grid Modorcea este autorul unei opere impresionante, care îl face cel mai important scriitor român în viaţă. Eu, ca vechi membru al Uniunii Scriitorilor, îl propun să candideze din partea României la Premiul Nobel pentru Literatură" (Dumitru Dinulescu)

„Grid Modorcea, un mare magician al cuvântului, cu verbul său unic de ERUDIT ABSOLUT, la care şi pădurea neagră se apleacă să-i asculte cuvântul, este de departe cel mai valoros scriitor român în viaţă" (Gheorghe Zamfir)

„Cu cele 92 de cărţi publicate până în prezent, Grid Modorcea se află în Topul celor mai prolifici scriitori ai literaturii române, mai exact, pe locul 3, după Nicolae Iorga şi Mihail Sadoveanu" (Ed. Scriitorilor)

„Modorcea?! Un Modus Orcus. Adică un mod de-a fi din infern, Orcus fiind, aşa cum se ştie, Hades la romani" (Iorgu Iordan)

„Cunoscut scriitor şi cineast, înzestrat cu fervoare şi talent, partenerul unui savuros şi substanţial dialog" (Şerban Cioculescu)

„Un intelectual fin, un harnic cercetător în ceea ce priveşte cinematografia, autor de romane şocante şi cărţi pe probleme de specialitate, autor de dicţionare, adevărate puncte de referinţă în domeniu, şi nu în ultimul rând realizator, ca scenarist şi regizor, de memorabile filme documentare – şi nu numai!" (Mircea Micu)

„Un prozator de certă vocaţie" (Laurenţiu Ulici)

„Un poet al intelectului" (Constantin Sorescu)

„După această piesă, **Zidul**, eu îl pun în fruntea Noului Val al dramaturgiei româneşti" (Mircea Iorgulescu)

„Un fel de polihistor contemporan, autor de romane şi dramaturg vizionar, teleast şi teatrolog, cineast şi filmolog, dar mai ales polemist cu darul caricaturii atât de violent încât mai totdeauna neglijează sau, pur şi simplu, uită, de dragul invectivei, cauza nobilă pentru care luptă... Astfel că Grid Modorcea împarte cu Caragiale geniul lui Mitică... Avea dreptate caricaturistul Traian Lae când l-a

Scanned with CamScanner

reprezentat în chip de vampir cuprins de turbare... Ce te frapează în scrierile lui este memoria feroce, insuportabilă şi necruţătoare, care nu iartă pe nimeni, nici măcar pe el însuşi... " (Mircea Ghiţulescu)

„Un dramaturg şocant, care nu te poate lăsa indiferent" (Paul Everac)

„Un Saul (Pavel) al dreptei credinţe întru film, ca artă... Un voluptos terorist al ideii. Viitorul îi aparţine lui, mai cu seamă lui" (Florian Potra)

„Un critic de temut, cu duşmani din ambele tabere" (D.I.Suchianu)

„Un talent adevărat, solid, sănătos, pe care poţi să te bazezi. Eu l-am chemat la Roma să scrie un roman despre românii de aici. Şi a scris două. Sunt cele mai incitante cărţi scrise despre Italia de un scriitor român" (Zoe Dumitrescu-Buşulenga)

„Posesorul unui tir jurnalistic necruţător, ce include pamfletul politic, de moravuri şi dezvăluirile de senzaţie" (Geo Vasile)

„Un om binecuvântat, căruia Dumnezeu i-a dat inspiraţia să scrie cartea **Sfânta Treime a poeziei româneşti**" (pr. Constantin Galeriu)

„Un om simpatic căruia îi umblă mintea departe" (Jean Georgescu)

„Fiinţă ubicuă care scrie cu patru mâini, dintre care cu două scrie chiar straşnic" (George Pruteanu)

„Autorul unei cărţi-eveniment, **Teroriştii din Turn**, unică la noi şi poate în lume, scrisă cu talent şi responsabilitate de un om aflat în interiorul Televiziunii Române. Nu-i o carte vendetă, Grid Modorcea nu se răzbună pe nimeni, el apără o idee, ideea de televiziune naţională. Este o carte de dezvăluiri, în sensul pozitiv al cuvântului, o carte constructivă care, dacă va fi citită cu atenţie şi înţeleasă, va ajuta ca televiziunea să meargă mai bine, pe adevăratul ei făgaş" (Aristide Buhoiu)

„Adversarul numărul 1 al Televiziunii Române, căreia i-a dăruit filme de nepreţuit" (Dan Diaconescu)

„Unul din marii realizatori de film documentar" (Mihai Miron)

„Autorul celui mai bun film care s-a făcut despre George Enescu. Dovadă şi telefonul pe care l-am primit de la Ion Voicu, felicitându-l pe autor, care a reuşit să-l facă să creadă, pe acest mare fost elev al Maestrului, că există în arhiva televiziunii imagini color cu George Enescu, atât de izbitoare e asemănarea interpretului din film cu a omului Enescu din realitate! În ceea ce

Scanned with CamScanner

mă priveşte, indiscutabil, filmul m-a convins şi am să-l ajut pe Modorcea să facă şi alte filme, cum ar fi **Enescu la Cernăuţi**" (Iosif Sava)

„Un om temeinic, un om de carte, un om care munceşte, care ştie televiziune, ştie film... Alăturarea lui de Iosif Sava nu este o exagerare, dimpotrivă" (George Pruteanu)

„Autorul cărţii MORT DUPĂ AMERICA. O carte formidabilă. Scrisă cu vervă. Cu naturaleţe. Fără farafastâcuri. Nu o poţi lăsa din mână. Un document extraordinar. M-a sedus" (Barbu Brezianu)

„Cu **Mort după America**, Grid Modorcea a intrat pe poarta mare a literaturii. E cea mai importantă carte care s-a scris despre exilul american" (M.N.Rusu, New York)

„Poate că noi nu ne dăm acum seama, dar va veni o vreme când mulţi cercetători, care vor studia istoria românilor din America, vor avea drept referinţă cartea domnului Modorcea şi filmele sale" (pr. Casian Fetea, New York)

„Un vizionar" (Vlaicu Ionescu, nostradamolog, New York)

„Un deschizător de drumuri" (pr. Theodor Damian, New York)

„Grid Modorcea nu este un scriitor ca alţii. El este un spirit aparte. Caustic, incisiv, investigator neobosit în tot ce întreprinde, la el totul este dincolo de serie, rara avis în afara stolului disciplinat, care se călăuzeşte după o busolă paradoxală indicându-i întotdeauna cel de al cincilea punct cardinal. Adică centrul – gura vulcanului inepuizabil în irumperi ce nu izvorăsc din magmă, ci din înălţimile spiritului (...) Scrisul lui refuză canoanele de orice natură. Spiritul său este cel al unui nonconformist capabil să-şi pună toată lumea în cap numai pentru iluzia de a fi strigat adevărul" (Ioan Grigorescu)

„O voce inedită în filocalia română contemporană" (Geo Vasile)

„Un polihistor sofianic" (Simón Ajarescu, poet)

„O enciclopedie vie. Sunt fericit că am trăit s-o văd şi pe asta: cartea lui, **Shakespeare şi Eminescu**. Numai el a avut puterea să ne pună oglinda ideală în faţă, să demonstreze că locul lui Eminescu este lângă Shakespeare" (Radu Beligan)

„Un amestec sui-generis de geniu şi naivitate" (Ion Cristoiu)

„O personalitate covârşitoare" (Mircea Sântimbreanu)

Scanned with CamScanner

„Eu îi spun *maestre*. De ce? Fiindcă a făcut un film formidabil despre George Enescu şi e un condeier de temut, cu bătaie lungă, cu care e bine să nu te pui rău, altfel rişti să rămâi în istorie cu pecetea pe care ţi-o pune el" (Iosif Sava)

„O figură cvasidiabolică dublată de un fel de sfânt apocrif' (Dumitru Dinulescu)

„Dacă îmi iese în cale, îl leg de bara maşinii şi îl plimb aşa prin tot oraşul. Norocul lui e că are doi îngeraşi, două fete gemene fără asemănare!" (Fănuş Neagu)

„Un preot care predică într-un bordel" (H.R.Patapievici)

„**Măştile lui Caragiale**! Toţi ar trebui să citim această carte a lui Grid Modorcea, ea este Biblia poporului român!" (Damian Crâşmaru)

„Un om căruia îi place spectacolul şi face spectacol din orice. Fănuş Neagu sau alţii care se supără pe el, nu-i înţeleg esenţa. El nu are nimic de împărţit cu nimeni, doar că-i place să se joace! E un degustător al ludicului" (Gheorghe Tomozei)

„Un prieten din copilărie... din copilăria spirituală" (Horaţiu Mălăele)

„...Am rămas uluit de strălucirea condeiului său şi de felul în care a tălmăcit într-un mod nemaiîntâlnit, fenomenal, fantastic, revelator, întreaga prezenţă scenică a celor 52 de muzicieni împreună cu mine. Am fost convins în acel moment că marele Grid Modorcea, scriitor prolific, marcant, a fost şi este singurul om care, cu mintea sa sclipitoare, pătrunde în cele mai mici detalii şi labirinturi sufleteşti şi sonore, descifrând mesajul secret pe care eu am vrut să-l transmit publicului. Acelaşi Grid Modorcea a fulminat într-un nou articol, urmând să depăşească în analiza sa toate dimensiunile de înţelegere şi prezentare a ceea ce a auzit şi a văzut, încât nu există cuvinte de a-i prezenta uluitoarea sa putere şi viziune asupra stării sunetului, a muzicii şi a mea personală, împreună cu Orchestra Naţională de Folclor. Urcând folclorul românesc împreună cu mine la superdimensiune statală şi înălţimi everestiene, aducând elogiul a tot ceea ce am făcut eu şi ce s-a prezentat pe scenă, fenomenalul Grid Modorcea a depăşit de departe tot ce s-a scris în materie de critică muzicală, pe toţi criticii care au scris în presă în ultimii 60 de ani" (Gheorghe Zamfir)

„Un Lope de Vega al României!" (Vasile Blendea)

„Un nou Damian Stănoiu care face să se clatine amvoanele" (Ioan Grigorescu)

Scanned with CamScanner

„Autorul unor remarcabile filme de televiziune, unele demne de marele ecran, cum ar fi CREDINŢA LUI MOROMETE, o capodoperă" (Nedic Lemnaru)

„O semnătură inconfundabilă, care impresionează prin erudiţie şi franchеţe, fie că este vorba despre DICŢIONARUL CINEMATOGRAFIC AL LITERATURII ROMÂNE, fie despre un roman al viitorului ca LUDIC, LUBRIC ŞI LITURGIC" (Dinu Moraru)

„Cunoscut comentator, regizor şi autor de filme, care şochează prin limbajul dur al cronicilor muzicale. Păcat! Deoarece cineastul are condei literar autentic" (Viorel Cosma)

„Sunteţi un pictor al sufletelor în cuvinte. Dvs. nu staţi deloc! Nu luaţi nici o pauză în ceea ce priveşte creaţia literară. Mintea dvs. genială este într-o continuă creaţie. Ideile sunt infinite, ca universul, îmi închipui!" (Gherghina Ciontu, o cititoare din satul Lieşti)

„Grid Modorcea este un GENIU. Tot ceea ce am citit şi văzut din opera Domniei Sale poartă pecetea GENIALITĂŢII" (Dan Glasu, actor)

„Am vizionat aseară filmul lui Grid Modorcea despre George Enescu: este o CAPODOPERĂ!!!!!!!! Acest unic film despre Enescu din istoria cinematografiei române (!!!!) conţine totul: povestea uluitoare a vieţii lui Enescu, filozofia care a stat la baza existenţei marelui compozitor şi cheia succesului enescian! Grid Modorcea are şi meritul colosal de a fi găsit pentru filmul lui un interpret genial al lui George Enescu, el însuşi un mare violonist !!!!! Cine este? Vizionaţi **George Enescu - alesul lui Dumnezeu** şi veţi vedea o minune! (Cinemagia)

„Dragă Grid, Te priveam aseară, la EVENIMENT 66, cu o invidie prietenească şi gândeam că nu ai mai mult de 48 de ani, atât după cum arăţi, dar şi prin vitalitatea care te ţine în stare ofensivă, pe toate planurile. Mă bucur sincer că a venit vremea să fie apreciată opoziţia ta la starea de mărginire care-i face pe unii să juiseze când mai pleacă intelectuali peste hotare (şi, de-acolo, votează exact cu cei pentru care declară public că nu se vor întoarce în ţară!), iar pe alţii îi determină să-i denigreze pe toţi cei ce întreprind ceva aici. E o situaţie absurdă în care nu ne mai rămâne decât CREDINŢA (ideea filmului tău despre Brâncuşi) şi SĂ STRÂNGEM RÂNDURILE (pledoaria lui Geo, ieri seară). Încă o dată, LA MULŢI ANI şi deplin succes în tot ce întreprinzi" (Scrisoare de la criticul Eugen Atanasiu)

„Un geniu al asociaţiilor şocante de idei, cum ni se revelează în LUDIC, LUBRIC ŞI LITURGIC sau în FUCK YOU" (Dan Cristea)

Scanned with CamScanner

„Un autor inclasificabil. Scrie romane despre soarta ţăranului, dar şi convorbiri cu D.I.Suchianu, cronici cinematografice, dar şi articole de scandal, scenarii pentru filme de o mare elevaţie, dar şi cărţi licenţioase. Numele său poate fi întâlnit, cu aceeaşi probabilitate, în reviste literare prestigioase, în publicaţii obscure sau pe ecranele televizoarelor (şi aceasta în condiţiile în care Grid Modorcea a dus campanii înverşunate împotriva Televiziunii!). Autorul ştie să vadă absurdul în viaţa cotidiană şi să-l evidenţieze cu fervoare, transformând totul într-un bâlci al deşertăciunilor. Chiar şi pe crucea pe care îşi închipuie – cu o inofensivă megalomanie – că stă răstignit, el vede înainte de toate comedia existenţei. Aşa stând lucrurile, deschidem complet derutaţi cea mai recentă carte a sa... Surpriză!... Grid Modorcea ne ia din nou pe nepregătite..." (Alex Ştefănescu)

„Un spirit enciclopedic, înzestrat cu vocaţia sintezei, chemat să realizeze lucrări de referinţă, un cercetător capabil de un travaliu intens şi continuu, autoritatea numărul 1 în critica de teatru şi film de la noi. Dacă ar fi tradus, ar fi numărul 1 şi în lume, nu mă îndoiesc. Dar Grid Modorcea este şi un cineast remarcabil, singurul creator de *docudrama* din România, autorul, printre altele, al unui film despre Brâncuşi, care pentru mine a fost o revelaţie neaşteptată. Un astfel de film aduce o rază de lumină în împărăţia politicului grosier, a violenţei şi sexualităţii. În sfârşit, mi-am zis, văzându-l pe un post de televiziune, filmul de artă intră pe micul ecran la nivel înalt, cu un film-lecţie.

Într-o dedicaţie, eu l-am numit pe Grid Modorcea Mare Academician şi i-am oferit un Premiu de Excelenţă pentru Desenul Ideilor operei sale, iar la EVENIMENT 66, când el a sărbătorit 66 de ani de viaţă şi publicarea a 66 de cărţi, i-am oferit „Premiul de excelenţă MARIN IORDA pentru excepţionala carte de teorie PRIVIREA LUI GOPO. Tot la acest eveniment, pentru calităţile sale de înţelept polemist, l-am numit **Samuraiul Modorcea**" (Ion Truică)

„Fără el, cultura română de azi e de neconceput. E o voce indispensabilă, care ne pune tuturor oglinda în faţă, să ne vedem aşa cum suntem, fără menajamente. Unora le pare dificil, incomod, contestabil, dar e necesar ca aerul. Dacă Grid Modorcea n-ar exista, ar trebui inventat" (Ion Ţugui)

Scanned with CamScanner

Proiecte în pregătire

VOL. II
VIZIONARUL. GHEORGHE ZAMFIR JUSTIŢIARUL

Cuprins

Frica de Dumnezeu
Teroristul / De ce se sperie lumea?
Bârfa
Iubirile
Persona non grata
Comploturile
Exilul
Jaful
Gunoiul
Călătorul planetar
Zamfir şi românii
Zamfir şi evreii
Zamfir şi ţiganii
Zamfir şi politicienii
Zamfir şi muzica satanică
Terapia Gospel
Revolta ca o simfonie
Zamfir şi "micuţul Mozart"
Justiţiarul
Money, Money
Miliardarul falit

ARHIVA SECRETĂ
Discografia
Casetele şi benzile
Partiturile
Fotografiile
Presa
Clasamentele
Muzica de film
Proiectele nefinalizate
Suferinţa cathartică
Conspiraţia mondială

CĂRŢILE
Autobiografia
Naiul

Scanned with CamScanner

Volumele de poezii
Poveştile lui Zamfir
Un miracol românesc

JURNALUL „ZAMFIR" 4

DON QUIJOTE DE GAIA
Naiul-mitralieră
Vizionarul

Vol. III

ÎNVĂŢĂTURILE LUI GHEORGHE ZAMFIR

Cuprins

Muncile lui Hercule
Omul şi Artistul
N-am fost uşă de biserică
Dizidentul
Bocetul / Lacrimile
Soluţiile
Paradoxe capitale
Limbajul panzamfiric
Boabele sănătoase şi neghina
Artistul şi Moralistul
Eu şi restul lumii

JURNALUL „ZAMFIR" 5

FOLCLORUL ROMÂNESC

VINDECARERA
Rugăciunea / Pasărea Phoenix
Împăcarea cu lumea
Conversiunile
Asumarea condiţiei tragice a omului
Pacea

TEMPLUL MUZICII

Scanned with CamScanner

ISBN 978-606-94036-9-3

Scanned with CamScanner